EL KAZOVSZKIJ
FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA

Pilinszky János, aki még egy sokkal éretlenebb El Kazovszkijt ismert és becsült, mint a mai, egyik nyilatkozatában arról szól, hogy „a legnehezebb ünnepet kreálni". Még nyomatékosabban: „A világ egyik legnehezebb dolga egy ünnepet megteremteni." Majd kimondja: „Az ünnepben (ma) tulajdonképpen az elveszett ünnep fáj ... Ma úgy vagyunk a Karácsonnyal és ugyanúgy a többi ünneppel is." A laikus világ – ezt már én mondom –, folyton megkísérli, hogy a keletkezett űrt művészettel töltse ki. Ebben a koholt pozícióban azonban a legtehetségesebb alkotás is maga a parvenűség.

Ez az, amit Kazovszkij zseniálisan elkerül.

Szó sincs róla, nem azt mondom tehát, hogy egy-egy esemény – kiállítás festményekből, tárgyakból, színpadi díszletek fotóiból, vagy emberekből, mint az ismeretes „panoptikumok", – amelyet Kazovszkij jóvoltából megélünk, maga az univerzális ünnep, amit elvesztettünk. Hanem csak azt, hogy résztvevőként mindig úgy érzem, mintha a meghatározó, nagy ünnepek küszöbén történne, pár nappal Karácsony vagy Húsvét előtt. Amikor valaha illett összeügyetlenkedni valami kis iskolai színielőadást, amatőrök adta koncertet, egy félénk fiú vagy kislány szavalni mert, és az ember természetesnek tartotta, hogy Pogácsa Petin, vagy mit tudom én kin, aki hétköznapokon mellette ült az iskolapadban, aranypapírból készült korona van. Így hitelesek El Kazovszkij jelmezei és díszletei. Mert ez a korona tudott és tud ragyogni, mivel az univerzális ünnep előjátékának koronája: csak annyi, amennyire a művészet hivatott.

Természetesen az itteni felvételeken látható díszletek, jelmezek rendkívül artisztikusak. De hát jutott volna valakinek is eszébe az a „művészi bravúr", hogy az említett kisfiú korona helyett sildes sapkát viseljen?

Persze, a világ realitása mégis az utóbbi, ezért joggal is kérhetik számon: ott van-e Kazovszkij nyiltan vállalt csillogása, karácsonyfa pompája mögött ez a zsíros sild? Magában foglalja-e?

Most csak egy színmű díszleteit meg jelmezeit látjuk és minősítjük a fotók alapján, de talán nem visszaélés Kazovszkij egész munkásságán belül szemlélni őket. Nos, vajon mikor fut végig e halálosan elegáns fekete-fehér kockás márványpadlón a patkány? Melyik pillanatban? Mikor halljuk körmei koccanását? Mondhatni: szüntelenül. Ez a gőg a teljes szétesés gőgje, ez az elegancia a kanális eleganciája. És így adekvát magával a darabbal, amelyet szolgál, habár nem szolgálja ki, nem lakájkodik neki, szuverén marad. Vagy nem ennek a szuverenitásnak szólt-e a taps a harmadik felvonás nyitópillanatában, mikor a függöny felment, de a játék el sem kezdődött még? Hogy szólhatott volna annak, ami csak utána következett?

Amikor először találkoztam Kazovszkij művészetével, a Kertészeti Egyetemen rendezett második panoptikumán, utána azt mondtam neki, Te, úgy élveztem, mint egy gyerekkori karácsonyfagyújtást. És ő biztosan nem venné szívesen, hogy így nyilvánosan beszélek a dolgairól itt, ha akkor meg nem érti, hogy én egy karácsonyhiányban szenvedő világ, sőt, az antikarácsony világának csillagszóróit és üvegdíszeit láttam meg, vettem észre nála, általa, vagyis tulajdonképpen egy horrorrá változott mennyországot. A kisfiú, aki az aranypapírból készült koronát viseli, rendszerint lázas, ahogy a valóságban Kazovszkij jégkockafényű, kimérten előkelő díszletei is azok. Mikor a próba után, ahol először láttam őket, a szolnoki színház lepusztult nézőteréről néhányadmagammal fölmentem közéjük a színpadra, elképesztően rozoga, vacak, szakadékony környezetben találtam magam, egy jobb házibulin nincs annyi szemét, mulandóság, mint ami ott körülvett, meg recsegett a lépteink alatt. És mégis: irigylem a cipőtalpamat, amiért járhatott rajtuk.

Rubin Szilárd

János Pilinszky, who had once known and esteemed a far more immature El Kazovszkij than that of today, declared in a report „the most difficult thing is to create holiday". More expressively: „One of the most difficult things in the world is to produce a holiday." Then stated: „Celebrating holiday (now), actually, the loss of it pains ... This is the case of Christmas and likewise the other holidays." I think, the lay world tries again and again to fill the space up, that came into being, with art. However, in this fabricated situation even the most outstanding work seems to be parvenu.

That is what Kazovszkij can skilfully avoid.

I do not say, it is out of the question, that any episode of Kazovszkij's activity – an exhibition presenting objects, paintings, photoes of stage sets or men such as the wellknown „wax-works shows" – should be that sort of universal holiday we have lost. But I feel, looking at her works as a participant, it happens some days before the significant holidays like Christmas or Easter. Looking at her works I remember the time when it was proper to blunder some kind of theatrical performance in the school, or a concert played by amateurs. I remember the time when a shy boy or girl dared to recite a poem, and we found it reasonable that Bobby Brown, or as you like, who was sitting next to you in the school-bench on weekdays, wore a gold-coloured paper crown. El Kazovszkij's costumes and stage sets are authentic in this manner. Because, this crown could and can glitter for it is the crown of the prelude to universal holiday, no more and not less than art is destined for.

Certainly, the costumes and stage sets that can be seen in these photoes, are very artistic. However, is there anyone to create such an „art virtuosity" by putting a peaked cap, instead of a crown, on the above mentioned boy? Naturally, the cap represents the reality of world, and in this case one may demand an explanation: does Kazovszkij's repertoire involve that greasy peak besides the splendour of the Xmas-tree, and all the glitter she frankly assumes?

Now, looking at the photoes, we can see and qualify the settings and costumes of merely one performance. Perhaps, there is not any abuse in considering them within the complete limits of Kazovszkij's activity. Well, when will the rat run through this deadly elegant black-and-white squared marble floor? In which moment? When shall we hear the clatters of its claws? Needless to say: unceasingly. This sort of elegance is the elegance of drains, this sort of pride is the pride of total collapse. And it is the way to be adequate with the play it serves, though it does not dance attendance on the performance, it is not a lackey-role, it can remain sovereign. The applause greeted this sovereignity in the opening moment of the third act when the curtain rose but there was no play yet. This applause had greeted the sight whatever came after it.

Meeting first Kazovszkij's art, at her second „wax-works show" staged in the University of Horticulture, I told her: „Look, I have enjoyed it just like lighting the candles on the Xmas-tree in my childhood." Sure, she would not like it to talk about her works in public, but at that time Kazovszkij understood that I have lived in a world being in short of Christmas, and what was more, I have seen and noticed, with and by her, the sparklers and glass-works of the world of anti-Christmas, namely a heaven that had turned into horror.

The little boy who wears the gold-coloured paper crown is regularly feverish quite like Kazovszkij's stage sets in reality, those coolly distinguished works sprayed with the light of iceblink. When I saw them first at the rehearsal, and went up myself and several others to stage from the ruined auditorium of Szolnok Theater, I found an unbelievably shaky, wretched and torn environment around me. There is less rubbish and transiency after a crazy party than all those we were sorrounded and the fallen objects were crackling under our steps. Nevertheless, I am envious of my soles for they had the chance to touch them by that walk.

Szilárd Rubin

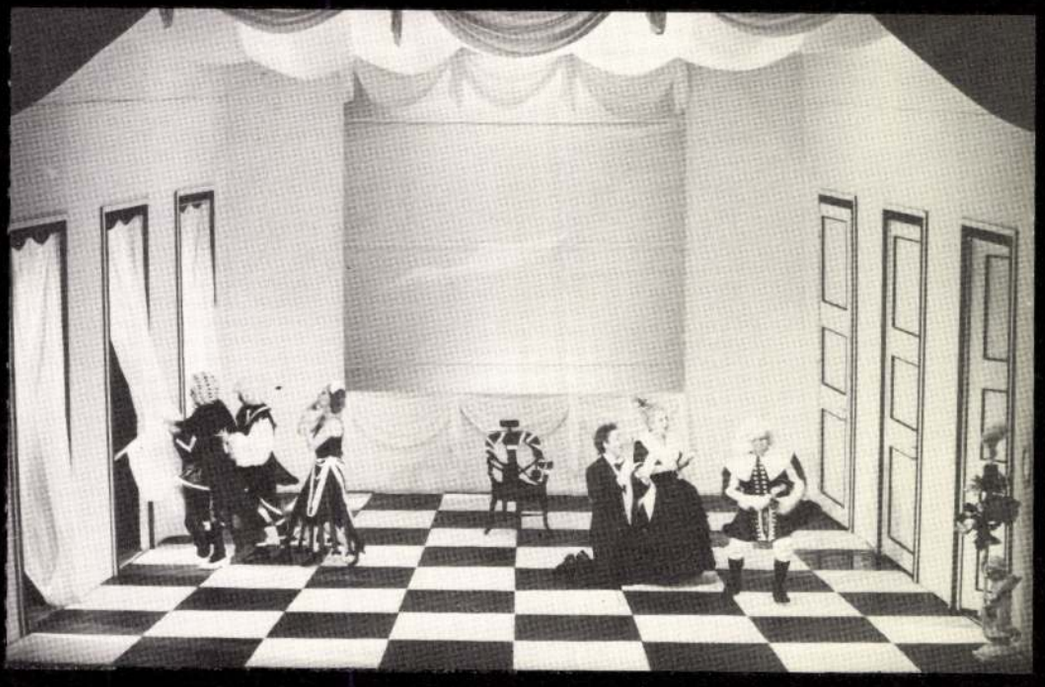

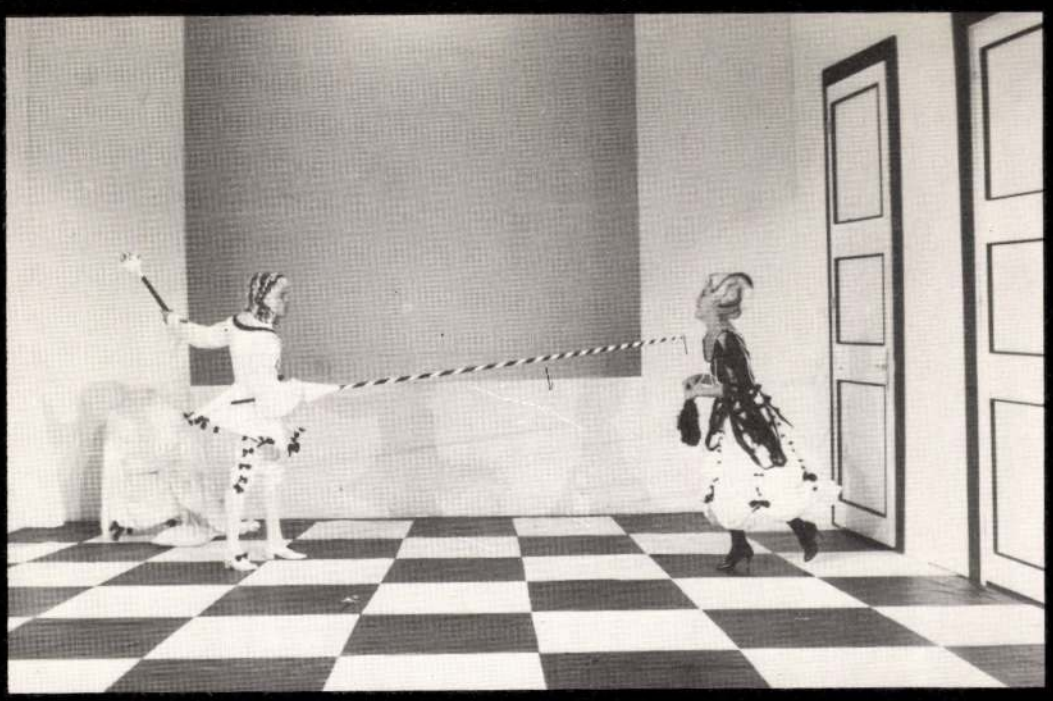

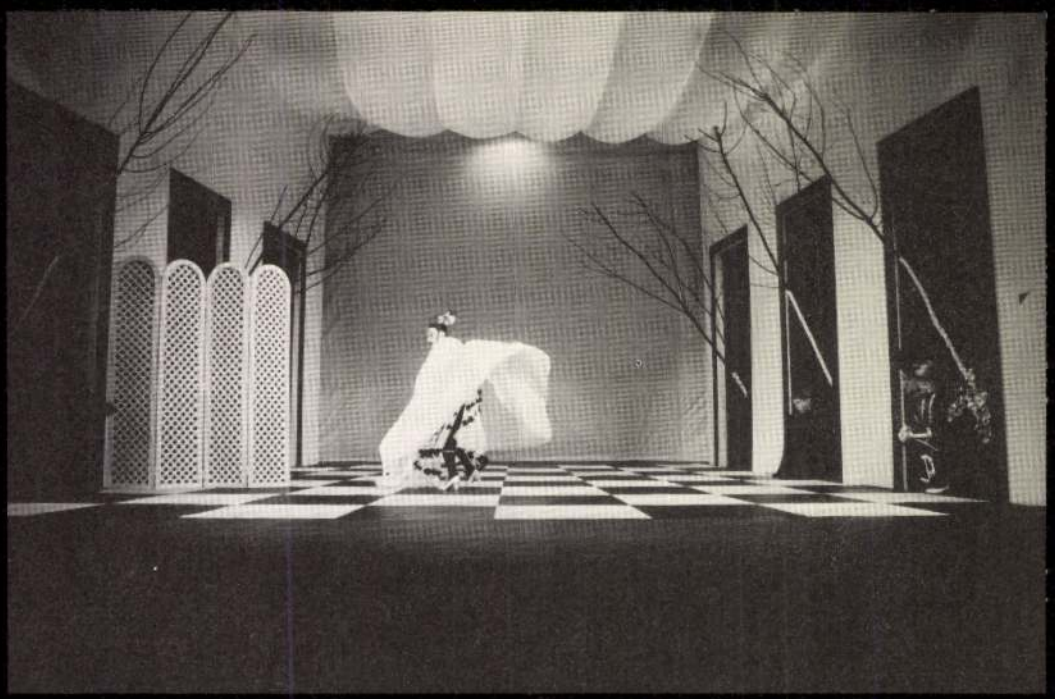

Szolnoki Szigligeti Színház
Beaumarchais: „Figaro házassága, avagy egy bolond nap”
vígjáték három felvonásban
Rendezte: Szikora János
Díszlet és jelmez: El Kazovszkij
Jelmezasszisztens: Király Tamás
Szcenikus: Varga György
Szereplők:
Nagy Gábor
Bajcsay Mária
Vallai Péter
Takács Katalin
Szendrey Ilona
Somody Kálmán
Szoboszlai Éva
Tóth József
Fekete András
Angster László
Árva László
Dutkon Mária
Kiss T. István
Bemutató: 1984. szeptember 30.

Kiadja a Műcsarnok
Felelős kiadó: Hidvégi István igazgató
A katalógust szerkesztette:
Jerger Krisztina és Wellmann Nóra
A borítót tervezte: Ducki Krzysztof
Fordítás: Kozák Csaba
Fotók: Szoboszlai Gábor
A kiállítást rendezte: El Kazovszkij, Jerger Krisztina
A katalógus a Művelődési Minisztérium Színházi Osztályának anyagi hozzájárulásával készült.
Ára: 30,– Ft
ISBN: 963–7161–09–0
MAHIR – Zalai Nyomda Zalaegerszeg 84 1649 o

El Kazovszkij
festőművész kiállítása
1984. május 4–27.

Fényes Adolf terem, Budapest

„EK" (Ernst Kester)

soproni ónöntőmester, 1668-78 között alkotott ónkannája. 15. sz. reprodukció.

Weiner Mihályné: Ónműesség, Budapest, 1971

B. F. emlékére

Bodor Ferenc emlékkiállítása, HAP Galéria, április 8 - május 14.

A HAP GALÉRIA KIÁLLÍTÁSA ezúttal nem építészeti életművet mutat be. Egy bizonyos Bodor Ferenc könyvtáros életművéből válogatott fejezeteket látunk.

A vendégkönyv utolsó lapjai sűrűn teleróva. Bodor Ferencnek sok barátja, ismerőse, rajongója volt ebben a városban. Most látszik, a halála után tíz évvel, hogy nemcsak Bodor szerette Budapestet, de Budapest is szerette Bodort. „Merre vagy, Feri, rég láttalak" – kanyarog egy kusza sor, egy hajdani barát írta, „Kár, hogy még sosem hallottam erről a fickóról" – így a másik.

Az Iparművészeti Főiskola könyvtárosa, majd a – ma már szintén csak emlékekben élő – vizuális központ, a Tölgyfa Galéria vezetője; az Építész Kerekasztal kiötlője és rendszeres szervezője, számtalan város- és tárgytörténeti írás szerzője, a pesti presszók megéneklője, erdélyi várak számbavevője, pusztuló római parti csónakházak visszaperlője, mániákus gyűjtő és városrajongó volt. Írt, gyűjtött, beszélt, szervezett, találkozott. Mindenről tudott, ami Budapesten történt. Az Erdélyben született, huszonéves társasági rongylábkirályból Budapest egyik eleven intézménye lett. Sokan ma is inkább „a Bodor" kedvenc helyein isszák a kávét, egyszerűen: ott jobb.

Kedvelt témái a táncháztól az erdélyi, felvidéki túrákon és a magyarlukafai kézműves táboron át a városok változásáig, az apró építészeti és design részletek kifigurázásáig, a kávéfőzőgépek és kávéfőző lányok formatervezett tagjaiig indáztak, szinte kibogozhatatlanul. Minden érdekelte, ami múlóban volt, ami változott, amit már megszoktunk, majd hirtelen eltűnt az életünkből. Nevezhetjük ezt a vizuális kultúra általános szemléletének, nosztalgiának, életmentő gesztusok sorának, mindegy is. Bodor Ferenc valójában évtizedeken át leltározott, és a részeredményeket lebilincselő stílusban publikálta, ahol csak lehetett. Három éve megjelent válogatott írásainak kötete, Városkapu címmel, ajánlom mindenkinek, aki városban vagy falun lakik, öreg vagy fiatal, fényképez vagy egyszerűen csak figyel, mindenkinek, akit érdekel a világ. Biztosan megtalálja Bodorral a közös nyelvet.

Az utolsó évtizedben egyre több dolga akadt. A város változása felgyorsult, egyik napról a másikra tűntek el egész közösségek életterei, szubkultúrák tárgyi létfeltételei, szimbólumai, és megjelentek újak, mások, talán majd egyszer ezek is bonyolult jelentéskomplexumokat fognak hordozni – de egyelőre csak úgy álldogálnak magukban, múlt nélkül, közeg nélkül. Bodor éppen ez a közeg volt. Befogadott és nem eresztett látványokat, tárgyakat, egy utcai pad, egy porba süllyedő villamossín, egy beomlott táncszínpad, a hajdani polgári kultúra vagy akár az utolsókat rúgó szocializmus belakott díszleteit éltette – pusztán annak okán, hogy sorsok, történetek, hangulatok, emlékek kötődtek hozzájuk. Ezekre vigyázott Bodor. Emlékkiállításán döbbenten látjuk, hogy a tízegynéhány éve általa megtalált kis részletek már szinte egytől egyig eltűntek. Sokukra már nem is emlékeznénk, ha Bodor nem emelte volna ki a pusztulásból, legalább egy megható vagy gúnyos félmondat erejéig. Vajon ez a mostani város ugyanaz, mint amiben ő járt? A vendégkönyv beírásai szerint aligha. Bodorral együtt a saját emlékeinket is visszahívjuk. Cikkrészleteket olvasunk a falakon, fotókat látunk, a tárlókban azok az elképesztően röhejes tárgyak, a kotyogó kávéfőzők, feljegyzés az uruguayi focimeccsek részeredményeiről, egy bizonyos .... „rabszolgakereskedő" névjegye, sok mütyür, ami annakidején megtöltötte a Tölgyfa Galéria irodáját – jó most újra látni legalább néhányukat. Megvannak, még élnek. Bodor, a leltáros már tíz éve halott.

G. E.

„EGY ERDÉLYI VÁR" BODOR FERENC GYEREKKORI RAJZA, FRANKL ALIONA REPRODUKCIÓJA

Ekler Dezső

Építészet és design

Ekler Dezső kiállítása a Vizivárosi Galériában, 2004 május 6-28

EKLER DEZSŐ ÉPÍTÉSZETE – saját ars poeticájának tükrében – a nagyítások művészete. A nagyítást – és persze a kicsinyítést – azonban tágabb és mélyebb értelemben használja, mint ahogy mondja. Talán helyesebb lenne mimézisről beszélni. A mimézis azonban nem csak a görög művészetelmélet, hanem az ókori dráma központi fogalma is, ami lehet komédia vagy tragédia – vagyis az emberi élet és a sors drámájának megjelenítése. A görög dráma mindig egy mítoszt jelenített meg, aminek a „sztoriját" mindenki ismerte: nem is azért mentek el az előadásra, hanem azért, hogy az ünnep keretében átélhessék az örök történetet, ami az ő sorsuk értelméről szól. Ezért minden előadás egyben beavatás, misztérium, vagyis szakrális esemény volt. Lehet-e az építészet esetében mimézisről beszélni? Hol van a dráma ott, ahol nincs cselekmény, vagy ha van, akkor csak „megfagyott" állapotában? Azt hiszem, az organikus építészet esetében nem a mítosz bontakozik ki időben, hanem fordítva: a néző járja körbe az archetípusokat, ölti magára, mint ünnepi ornátust, és azonosul velük, hogy felismerje saját létállapotát: azt az elveszett paradicsomi állapotot, amin még – vagy már – nem vesz erőt a létrontás hatalma. Ekler Dezső építészete annyiban emelkedik ki az organikus építészet ismert világából, hogy életműve nem egyetlen téma köré koncentrálódik, hanem a természet és épített környezeti archetípusok szinte teljes tárházát jeleníti meg: a dráma, a mítosz nem csak az egyes épületegyüttesekben, hanem magában az életműben is kibontakozódik. Az itt, ebben a teremben kiállított épületfotókon megelevenednek az olyan alapvető, ősi szimbólumok, mint a fal, a kapu, az oszlop és a torony, a tető, a barlang és dionízikus változata: a pince, vagy tellurikus változatai: a domb és az aréna, a férfi és a nő, az angyal és szárnyai, vagy a szellemek: a hely géniuszai. Így például a Kaposvári Egyetem hengeres tömege önmagában a torony, az őrtállás jelképiségét a szögletes régi épülettel szembeállítva a nőiség kerekdedségével és a termékenységet idéző hasadék-motívummal vegyít, kapuzata pedig a kétarcú Janust, a küszöbök őrét és a kezdetek istenét jeleníti meg.

Külön tanulmányt érdemelne Ekler fal-építészete, aminek költészettel áthatott, mediterrán atmoszférát és egyfajta szakrális derűt árasztó változatai csaknem minden művében főszerephez jutnak, és talán leginkább Aldo Rossi építészeti világával tartanak rokonságot. Ugyanaz a gazdag szimbolika hatja át a disznókői és mezőzombori borászati épületegyüttesek, ahol az íves térfal emberarcú oszlopai és ágasfái, mint élő lények önálló életre is képesek, mint ahogy ezt az itt kiállított, szakrális szobor jellegű modell is igazolja, és ahol az udvar ókori aréna-emlékeket kelt, miközben megidézi a magyar parasztházak és a kurális építészet derűs klasszicizmusát. Mindez a géniuszok olyan gazdagságával ajándékozza meg a szemlélőt, hogy itt bizony nem csak költészetről, hanem tényleg egy görög drámáról van szó, amiben a katarzis esélyével vehetünk részt. És a gazdag életműben nem hagyhatjuk említés nélkül a Nagykálló-harangodi tábor számára készült korai épületeket sem, amelyeknek szárnyas tetőépítményeiről Dürrenmatt egyik drámájának címe jut eszembe: Angyal szállt le Babilonba. Aminek legfőbb ideje, mielőtt világunkat elborítja a rontás hordaléka.

Végül külön érdemes szólni Ekler Dezső kisplasztikai design-oeuvre-jéről. Nem csak azért, mert tea- és kávézókészlet terve a világhírű Alessi cég nemzetközi sztárépítészeket felvonultató parádés készletében szerepel, hanem azért is, mert építészeti ars poeticájának szerves folytatásáról, ha úgy tetszik: jelen esetben kicsinyítésről van szó. Maga a készlet önmagában is gyönyörű, és arról tanúskodik, hogy a szerves építészet – legalábbis Ekler Dezső esetében – egyáltalán nem áll ellentétben a legkorszerűbb anyagok high-tech színvonalú, korunk digitális kultúráját a legkorszerűbb szinten megjelenítő ethoszával. Az organikus gondolkodás nem az anyagokon, nem a formákon, hanem egy olyan szellemiségen múlik, aminek lényege az anyagszerűségből kiinduló, de azt költészetté transzformáló teremtés. A teremtés – miként az első és a természetben azóta is működő isteni teremtés – is creatio ex nihilo. Ez látszólag ellentétben van a nagyítás ekleri tézisével, de a kifejezés dogmatikus értelmezésével is. A semmi – a szó inkább zen-buddhista értelmében – inkább a mindent betöltő ürességet, ami egyben az alkotó szellemi potencia feszültségével terhes, és ami mint ilyen, valójá-

FOTÓ • PICTURE • FRANKL ALIONA

KIÁLLÍTÁSI ENTERIŐR, VIZIVÁROSI GALÉRIA

megvan

Ekárd Péter

epergesi éjutő

laird okv.

Arch. Ért.

1900. Jy. l.

770. *Silver Arthur.*
Rajzolta GLEESON WHITE.
IPARMŰVÉSZETI MUZEUM
Budapest.

771. *Morris May.*
Rajzolta WALTER CRANE.
IPARMŰVÉSZETI MUZEUM
Budapest.

772. *O'Hara Margaret.*
Rajzolta J. J. GUTHRIE.
IPARMŰVÉSZETI MUZEUM
Budapest.

Ekárt Dusy

fiatal tehetséges szobrász-
művésznő új alkotása:
Nyilazó magyar.
Képben bemutatva:
Nemzeti Magazin
1933 okt. 22.
(Kabadon Beck Ö. F. után!)

4 3643

bona, déligyümölcs, olajbogyó, para, gyapjú, bőr, vas, cink és foszfát. A franciák 1830 és 60 között hódították meg. Vasútvonalainak hossza 3986 km, kivitelének ¾ része Franciaország.-ba irányul. Fővárosa Algier 207.000 l. Nagyobb városa Constantine 73.000 l., Wargla 10.000 l., kikötői: Algier, Oran 146.000 l., Bona 42.000 l., Filippeville 32.000 l.

Algier. Algeria kikötő- és fővárosa, 207.000 l.

Algol. A Perseus csillagképnek egyik csillaga (β Persei), melynek fényessége kb. háromnapi (pontosabban 2,8673 nap) időközökben egy fényességrenddel kisebb lesz, 2·3 magnitudóról 3·5-re száll le. A fényváltozás oka az A. sötét kísérő csillaga, mely az A. körül keringve azt időnként eltakarja. A. után minden olyan fényváltozó csillagot A.-típusúnak nevezünk, melynél a fényváltozást ilyen elfedés okozza.

Algoritmus, (al-Chwarazmi melléknevű IX. sz.-i perzsa matematikus nevének latinos alakja), a matematikában számítási eljárást jelent. Pl. a közös osztók (kiszámításának) A.-a. Ha az A. nem abszolut pontos, akkor megkívánjuk tőle, hogy általa az eredmény pontossága tetszőlegesen fokozható legyen és hogy minden egyes lépése után tájékoztasson a hibahatárokról. Ilyen A. pl. a gyökvonás tízes számrendszerben.

Algrafia. Oly sokszorosító eljárás, melynek szerszáma aluminium lemez. Erre a rajz v. szöveg a litografiánál tárgyalt eljárások bármelyikével rávihető.

Alguacil, spanyol törvényszéki szolga, poroszló.

Álgya-Papp *Sándor* (* 1877). M. k. honvéd altábornagy, honv. államtitkár. A világháborúban a keleti, a balkán, az olasz és a francia hadszintéren teljesített szolgálatot. 1919 derekától öt éven át József kir. herceg szárnysegéde, majd csoportfőnök, 1927 eleje óta honv. államtitkár.

Algyógyfalu (Geoagiul de jos). Kk., Hu. m. R. Vasas forrásának vizét már a rómaiak használták.

cimbalom tanárává lett. Irt operetteket, dalokat, cimbalomműveket.

Allah, tulajdonképen *al-iláh.* Az Istennek arab neve v. ő, *Elohim* (l. o.).

Allahabad. Britindiai város, 157.220 l.

Áll-alatti mirigy (glandula submaxillaris). Az állkapocs mögött lévő bemélyedésben, az alsó állcsont szöglete alatt fekvő nyálat elválasztó mirigy, vezetéke a nyelv alatt nyílik.

Állam. Az az emberi társas lét, melyben az együttélés külső rendjét vmely oly önálló (eredeti) tekintély szabja meg, mely a neki alávetett területen s egyénekkel szemben akaratának érvényesítéséhez, saját erejéként, megfelelő fizikai hatalommal is rendelkezik. Minden A. jellemzői és elemei: *a)* vmely tekintély, mint önerejéből parancsolni — és fizikailag is kényszeríteni — képes hatalom, *b)* az embereknek vmely összeműködő csoportja, mint nép s mint a tekintély akarat-hatalmának személyi kiterjedése, továbbá *c)* vmely terület, mint a tekintély uralmának térbeli szférája. Ezeknek az elemeknek tényleges változatosságához képest a konkrét A.-ok többféle típust mutatnak. Így ahhoz mérten, hogy az A.-ban uralkodó tekintély e jellege egyetlen fizikai személyhez, vagy vmely A. testülethez kapcsolódik-e, az A.-ok vagy egyeduralmak (monarchiák), v. köztársaságok. Az A.-ban (l6 népnek az együvétartozás tudata és érzülete tekintetében való egységességéhez vagy tagoltságához képest az A.-ok v. nemzeti, v. nemzetiségi A.-ok. Az A. elsődleges keletkezésének miértje a tudományban vitás kérdés. Kétségtelen, hogy az A. nem tisztán természeti képződmény, hanem részben emberi mű is, e vonatkozásban azonban nem kölcsönös egyezmények, hanem hatalmi viszonyok eredője. Az A. mint a benne élők erkölcsi és anyagi tökéletesedésének oly biztosítéka, mely nélkül e tökéletesedésre az ember képtelen lenne, érték, erkölcsi jó s az emberek számára szükséges és nélkülözhetetlen (L. *Alkotmány. Anarchizmus, Államforma.*)

Államadósságok. l. *Közületi adósságok.*

millió K. Az
álladék: 1590
adósságokra 98
a békeszerződés
gokra 15 millió
végig felvett a
kölcsönt, 235
álladékára 360
és alatt felvett
az ország terüle
ban azért esők
levő kötvénye
12.500 K után

Államelmer,
(1202) Imre ma
a pólyák közö
aranybullán (1
váltakozva fel
IV. Béla (124
koronája pedig
kodása óta álla
séből állott elő
delet alapján k
középső alakjá
kis középpaizz
gyelt paizs, a
két oldalán le
nagy címereket
(3 koronás ara
(lehérvörös ko
Erdély (7 toro
kete sas) jelvé

Államesiny.
államhatalom
parlament, ko
jogellenes mód

Államesőd.
mely mellett a
nek részben v
sen nem is ak
teljes A. Részk
ságok kamats
meg és gyakra
igér az állam.
kolt A. alakjá

Ekart Ida

kisplasztika

1929 - 1933

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 45. l.

EGYETEMI NYOMDA

31 nap **AUGUSZTUS** 34. hét

15 ısárnap		Nagyb. A. *Mária*
16 Hétfő		Joakim *Ábrahám*
17 Kedd		Jácint *Anasztáz*
18 zerda		Ilona *Ilona*
19 ütörtök		Lajos *Huba*
20 éntek		Sz. István *István*
21 ombat		Franciska *Sámuel*

Ekárt Ida

Hobráz

l. Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 30. l.

Többen

amikor e helyütt is hálás köszönetünket
inisztériumnak, hogy Évkönyvünk megjelen-

Magy. Iparművészeti Társulatnak is, hogy
it díjmentesen rendelkezésünkre bocsátotta;
elenéséért őszinte köszönettel tartozunk ifj.
kséges színes kliséket részben ingyen, részben

Ferenc okl. keramikus művész, szakoktató

Ekart Ida

Kisplasztikus

1929

Ermisk 1930. 82. l.

Ø Ekke András és Borsos

nincs cél

harangöntök

restaurálták 1759-
ben a buzai
ref. templom ha-
rangját.

Jul

Balta, tokos, brouzkoi V. 200.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Eke András
1973 OKT 1
ORVOSEGYETEM
Budapest

1021

Mediterrán vázlat

EKE ANDRÁS RAJZA

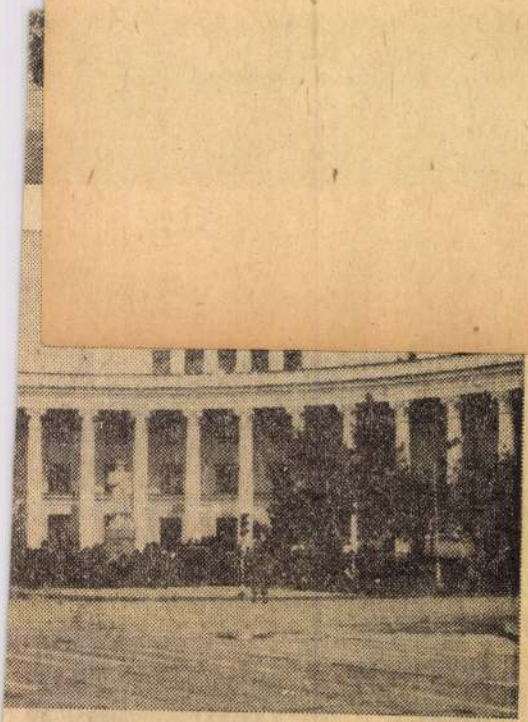

– „tanodáig": budhista kolostor és az ulánbátori egyetem

(A szerző felvételei)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 JUN 25
ORVOSEGYETEM
Budapest
Eke András

1021

DUBROVNIK

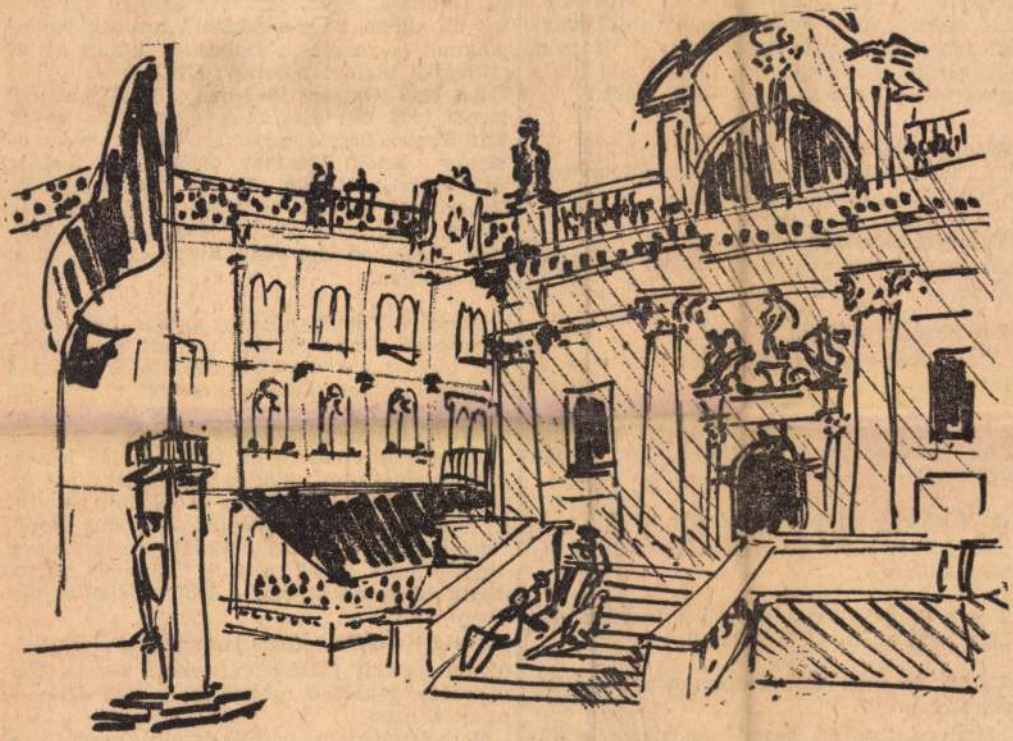

Eke András tusrajza

ikben lottuk

újszülöttkorban való helyes felismerése
tő fontosságú egyéb szempontokból is."

★

Ezt viszont meg kell magyaráznunk:

„Hogyan kerülhet idegen test a gyomo
Véletlenül. Például gyerekeknél játék
ben: pénz, gomb, gyümölcsmag, saját
műfogsor." (Logikus tehát, hogy műfog
csak olyan gyereknek csinálnak, aki
egyszer lenyelte a sajátját. — A szerk.)

★

Elgondolkoztató:

„... ha az egész népesség gonad-állományára gondolunk, akkor..."

★

Vajon részleteiben is igaz ez?

„A nemi különbség kasztrálással megszüntethető."

★

Tájékozódás iránytű nélkül!

„Két oldali vagus és ellenoldali sinus idegátmetszés..."

★

Aprokszimatíve, kvázi:

„Az eredményt ennek folyamányaképpen kapjuk..."

★

Az Élet egy nagy halgazdaság, ahol:

„Az ember előtt ott van a természeti jelenségek *hálója.*"

★

Végre itt az új magyar szó a trombózisra:

„Az erek eltömeszelődése..."

★

Végül, de nem utolsósorban egy kis állatismeret:

„Medvén, tigrisen, oroszlánon a morfin dühöngést, futáskényszert vált ki."

„A heroin a versenylovakat izgatja..."

„Az Inderal egéren sem okoz feledékenységet..."

tagok 1968 óta játszanak együtt. Ez az öt fiú: *Benkő László* (orgona), *Kóbor János* — Mecky (ének), *Molnár György* — Elefánt (szólógitár), *Mihály Tamás* (baszszusgitár), *Debreczeni Ferenc* — Ciki (dob), nemcsak itthon, hanem külföldön is népszerű, lemezeik Japánban épp úgy megjelentek, mint Romániában.

Ungvári Tamás néhány szavas bevezetője után csak Benkő Mihály maradt a mikrofonok mellett. Ők voltak a narrátorai annak a 8 mm-es *színes filmnek, amelyet 1971 és '72 nyarán Mecky forgatott európai túráikról — saját használatra.*

Hangos sztereozene mellett az első képek: koppenhágai utca különös tekintettel a porno- és sex feliratú kirakatokra és feltűnik — mint az egész filmben mindenütt — *a kék Ford-Omega-busz.* Egy szökőkútnál egész sereg hippi között ülnek a fiúk, könnyű megismerni őket: *nekik van a legrövidebb hajuk!*

Nagy taps fogadja a spanyol szerpentineken készült trükkfelvételeket: izzadó, félmeztelen zenészek rohannak — gyorsítva — az autó után...

Barcelonában az egzotikus virágkertet és a függővasutat fényképezték. No meg egy bikaviadalt égő színekkel, tomboló déli temperamentummal.

Biarritz — ez már Franciaország, a ten-

MDK

Eke Edit, gyermekrajzoló

II. díjat nyert.

(fénykép.)

— : Kiosztották a történeti gyermekrajz-pályázat díjait 13

Népszabadság, Bp. 1968. márc. 16.

Dr. Ebe Gyuláné
grafikus

M.D.K

Grafikáit állította ki.

Hannai Anne: Téli tárlat és grafika kiállítás Győrt
Mi veszet, 1969. április - 46 lap.

EKE Gyula szobrán

A Rockszínház bemutatója

Anna Karenina

Január 21-én mutatja be a Rockszínház Tolsztoj híres regényéből készült musical-operáját a budapesti Operettszínházban. Nem kis vállalkozás egy közismert világirodalmi alkotásból musicalt írni, de a sikeres szerzőpáros már több alkalommal bebizonyította, hogy maradéktalanul képes erre. A szövegíró, *Miklós Tibor*, január 13-án az első kosztümös próba szünetében arról beszélt, hogy két-három éve dolgozik már művén, s azóta örökös útitársa az Anna Karenina. A szövegkönyv megírása közben mindvégig az vezette, hogy Tolsztoj eszmeiségéhez hű maradjon, és emellett vissza tudja adni azt a sajátságosan orosz hangulatot, amely az egész regény légköréhez elengedhetetlen. Ugyanakkor szeretett volna kikerülni mindenféle aktualizálást, távol tartani a művet korunk betegségeitől, mert az efféle „csinált mondanivalók" és belemagyarázások általában esztétikai csökkentértékűséghez vezetnek.

A zeneszerző, *Kocsák Tibor* – Miklós Tiborral együtt a nagy sikert aratott Krónikás és a Légy jó mindhalálig alkotója – arról nyilatkozott, hogy a szokatlan műfaji megjelölés (musical-opera) nem véletlen. Ez a mű, természetéből adódóan más felfogást kíván, mint egy hagyományos musical. Líraibb hangvételű, tele van gondolati és érzelmi tartalommal. Zeneileg is értőbben, igényesebben kell hozzáállni.

Parádés szereposztásban hallhatjuk majd a művet, Anna szerepét *Nagy Anikó*, Vronszkijt *Sasvári Sándor*, Kittyt pedig a Nyilas Misiből igazi színésznővé érett *Szinetár Dóra* játssza. Szerepel még a darabban *Harsányi Frigyes*, *Détár Enikő*, *Vikidál Gyula*, *Bardóczy Attila*, hogy csak a nagyobb neveket említsem. A rendező *Xantus János*.

A bemutató apropóján érdeklődtem a Rockszínház további terveiről. Megtudtam, hogy nyárig három darab kerül bemutatásra, februárra tervezik a Rémségek kicsiny boltja, áprilisra a Rock Odüsszeia és a nyári Szegedi Szabadtéri Játékokra a Miss Saigon előadását.

A színház azonban nincs kedvező helyzetben. Még mindig nem találtak állandó helyet a társulatnak. Egyelőre az Operettszínházban próbálnak és a színház direktora, *Szinetár Miklós* pártfogolja őket. Mégis adódnak olyan helyzetek, hogy a bemutatók előtti egész napos próbák esetén meg kell vásárolniuk az Operettszínház aznapi előadását. Lehet, hogy ez a hányattatott állapot nemcsak kényelmetlenségeket okoz, de ebből adódik a társulat pozitívuma is, ezért van az, hogy itt csak tehetséges és elkötelezett emberek dolgoznak, hogy összetartás van, nem gyülölködés, hiszen igazán „nem éri meg" anyagi értelemben ide tartozni. Erkölcsileg és művészi szempontból azonban annál inkább.

Mindezektől eltekintve megérdemelne a Rockszínház egy állandó épületet, hiszen már annyiszor bizonyítottak.

Csizmadia Gertrúd

Kitty szerepében: Szinetár Dóra

Évekig nézegetek egy követ vagy fát, míg megszólal

Meghazudtolja a korát kitűnő állóképességével. *Dr. Eke Gyula* nemrég hagyta el a műtőt, többórás csípőoperációt végzett, aminek jóvoltából szembenézhettünk egy hamisítatlan mai csípőprotézissel. A kérdés csak nem hagy nyugodni: sebész hogyan lehet fafaragó, szobrász? A válasz megadására a főorvost a győri kórház sebészetén kerestük meg.

Egy fej márványból

– A kétkeziség nagyon fontos dolog. Apám néha használta a bal kezét is, én már majdnem balkezes vagyok, a fiam, aki építészmérnök, pedig már teljes egészében balkezes, ez valahogy így működik nemzedéken át.

– Köze van a kézügyességhez a kétkeziségnek?

– A tehetség vele születik az emberrel. Én rajzzal kezdtem, egészen apró koromban már sokszor rajzoltam és állítólag jól. Mikor katonáskodtam, vittem magammal a mappát, s rajzoltam a Duna-parton.

– A vászonból lett fa?

– Kővel kezdtem. Három, négy évig is elnéztem egy darab követ a balatoni nyaralónk udvarán, amíg meglátam benne valamit... A kő után következett a fa, kilenc, tíz szobor is áll fából a balatoni telken, saját faragás.

– Minek nevezné ezt a hivatásától nagyon is idegen foglalatosságot?

– Kellemes időtöltésnek, hiszen számomra az, s nem is érzem idegennek a hivatásomtól. Megmagyarázom. Mi, sebészek sok röntgenképet nézünk, ami ugye síkban ábrázol valamit elölről, oldalról, s az a valami kilencven fokban találkozik, s a két síkot kénytelen az ember térbe vetíteni. A szobor pedig a tér sokirányú képe, erről van szó.

– Ki a legfőbb kritikusa?

– A feleségem, aki rajztanár, s ifjabb korunkban együtt rajzoltunk. Ő messzemenőkig tolerálja a kedvtelésemet.

– Mégis melyik a kedvesebb, a fa vagy a kő?

– Kedvenc szobraim vannak, egyik kőből, másik fából, történetekkel. Mindegyik a fiamnak készült, aki jelenleg Ausztriában dolgozik, s nagyon szép házakat tervez, bizonyítván, hogy benne is van „kakaó".

– A történetek?

– Az egzotikus fából készült női alak a kedvenc szobrom. Gondoltam meglepem magam az alkalomból, hogy harminc éve vagyok sebész, s a fiamnak faragok ennek emlékére valami szépet. Ez a karcsú hölgy kerekedett ki a selyemfényű fából.

– Ez mikor volt?

– Kilencvenegyben.

– A másik történet?

– Amikor lebontották a győri színházat, sokáig ott hevert egy húszkilós márványtömb, s valaki, aki ismerte a kedvtelésemet, elhozta nekem abban a reményben, hogy hasznosítani tudom. Én meg bepakoltam a kocsiba, levittem Balatonra, hogy majd egyik nyáron... de mint említettem, évekig elnézegetek egy követ vagy fát, amíg az számomra megszólal. Ez most, karácsony előtt történt meg, s éppen ezért visszakerült a kocsiba a márvány, s utazott újra Győrbe.

A szobrokat már a főorvos úr otthonában csodáljuk meg, azaz a fiánál, mert a márványból vésett női fejet is ő kapta meg, karácsonyi ajándékul. Közel két hónapig készült, sajátos technikával, amitől például úgy fénylik az arc, mint a feszes napsütötte bőr, s olyan lágyan omlanak a fül mögé a hullámos tincsek, hogy szőkeségét látjuk a szürke kőben.

– Hol készülnek ezek a remekművek, hiszen bérházban élnek?

– Részben a pincében, részben egy asztalosműhelyben, akinek a tulajdonosával nagyon jó barátságban vagyok.

A szobrok gyönyörűek, érzem rajtuk, hogy történetük van, hogy valaminek az emléke belevésődött a fába, a márványba, avagy a kőbe.

– Mit jelentenek az alkotónak?

– Teljes életet. Megajándékoznak az egyik legfontosabb élménnyel, azzal, hogy elviselni segítenek. Ott a műtőben annyi szörnyűséget látok...

G. SZABÓ M.
Fotó: SZ. Ö.

Kétezer kilométerre a hazától

Csak beszélni nehéz

NAGY SIKER: most már magyarul is tudunk beszélgetni. *Ledo Fomin William* nevével már többször találkoztak az olvasók e lap hasábjain, mint a győri balettkar tehetséges tagjával, a legutóbbi nemzetközi táncverseny hatodik helyezettjével. Arról viszont nem szóltunk még, hogy a meghívásra az 1991 óta városunkban élő, dolgozó Williamet családja is követte, s *Ledo Fomina Elena* szeptembertől balettot tanít a győri Szabolcska úti Tánctagozatos Általános Iskolában.

– Hiányzik Ukrajna?

– Most már azért könnyebb – mondja egészen jó magyarsággal Elena, ugyanis Magyarországra érkezését követően két évig próbálta elsajátítani olyan fokon a nyelvet, hogy munkát vállalhasson.

– Ki tud a családban legjobban magyarul?

– Azt hiszem, a kisfiunk, aki három és fél éves, magyar óvodába jár és egyáltalán nincsenek nyelvi nehézségei.

– Én mindent megértek – folytatja Elena – ma már mindent, csak beszélni nehéz.

– Korábban mivel foglalkozott?

– Tíz évig táncoltam, hoztam magammal sok videokazettát, könyvet, talán sikerül átadni a magyar gyerekeknek is azt a táncszeretetet, művészettiszteletet, ami bennem él.

– Milyenek a magyar tanítványok?

– Tehetségesek, csak a lányok-fiúk aránya lehetne jobb. A sokból könnyebb kiválasztani a legtehetségesebbeket, de tizennyolc tanítványomból mindössze négy a fiú.

– Mikor én tanultam Leningrádban – mondja William – tizenhat fiú járt a balet tszakra, és végül is négyen lettünk balett-táncosok, ezért is lenne fontos a jobb arány.

– Elena, mikor járt otthon, kiket hagyott el?

– Szülők, nagyszülők maradtak Ukrajnában, s csak a nyári szünetben tudunk hazalátogatni.

– Eltelt már két év Győrben, mi a véleményük, lehet itt élni?

– Jól érezzük magunkat, s szeretnénk hosszúra tervezni az ittlétünket. Ezt köszönhetjük a kollégáknak, elsősorban ők azok, akik segítették a beilleszkedést.

– Barátokat is sikerült már szerezni?

– A fiunknak többet, de azért mi sem vagyunk egyedül a kevés szabadidőnkben.

– Tudom, hogy beszélni még nehéz, de mi az, amit a legnehezebben, vagy még most sem szoktak meg?

– A konyhát – mondja Elena. – Nagyon zsírosak és fűszeresek a magyar ételek, sok a füstölt húsféleség.

– Akkor nemcsak beszélni, hanem néha emészteni is nehéz.

– Ezzel együtt nagyon jól érezzük magunkat.

G. SZ. M.
Fotó: SZÜK Ö.

WESTEL
RÁDIÓTELEFON KFT

M·E·G·H·Í·V·Ó

Sopronban

1994. január 19–20-án a Németh Villamossági Szaküzletben

(Vándor Sándor u. 7.)

10–16 óráig kiállítást tartunk, ahol megtekintheti és megrendelheti az általunk forgalmazott rádiótelefonokat.

Januári akciónkban a Benefon Class típusú készülékünk 30.000 Ft-tal olcsóbb!

Vidéki felhasználóknak kedvezményes belépési díj!

Minden érdeklődőt szeretettel várunk 10–16 óráig!

Információ a 06-60/327-430-as telefonszámon!

(2406/2/1H)

MOZGÁSBAN AZ ÜZLET.

MOST vásároljon! ÉRDEMES!

NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK januárban még 1993. évi áron.

Nálunk a pénze többet ér!

EXPORT IMPORT AGROKER RT. GYŐR

Győri AGROKER Rt.
Növényvédőszer-osztály
Győr,
Külső Veszprémi u. 10–12.
Telefon: 96/311-913.

(2412/2/1H)

Perfekt Rt. 7. sz. Kirendeltsége korlátozott számban elfogad jelentkezőket az államilag elismert felsőfokú szakképesítést nyújtó február végén induló
– OKLEVELES KÖNYVVIZSGÁLÓI
– PÉNZÜGYI TANÁCSADÓI tanfolyamaira.
1994. évben is megfelelő jelentkezés esetén a 10/93 PM rendelet szerint folyamatosan indítjuk a
– KÉPESÍTETT KÖNYVELŐI
– MÉRLEGKÉPES KÖNYVELŐI képzésünket.
Oktatás, vizsgáztatás, szakkönyvkiadás helyben.
Jelentkezni lehet: Győr, Hunyadi u. 6/a.
Bay Ferenc és Ugróczky Istvánné Tel.: 96/317-466
Mi a szakszegüséget garantáljuk!
(2390/1/1H)

HÚS! HÚS!
AKCIÓ!

Tájékoztatom Kedves Vásárlóimat, hogy mintaboltunkban füstölthús-vásárt tartunk, áraink a következők:

– füstölt kenyérszalonna	60 Ft/kg	– darabolt sonka	400 Ft/kg
– angolszalonna	410 Ft/kg	– füstölt parasztsonka	300 Ft/kg
– füstölt házikolbász	270 Ft/kg	– bőrös félsertés	176 Ft/kg
– kötözött sonka	400 Ft/kg		

A tőkehús áraim is hasonló olcsók!

Fekete Zoltán Húsbolt
Győr-Szabadhegy, József A. u. – Új u. sarok. Tel.: 96/310-082.
(2439/1/1H)

Zirig Árpád

A TÓNI TÖRTÉNETE

Kinek mondhatom el... ki hiszi el nekem – töprengett magában. Nincs, aki bizonyítsa, mert csak egyedül láttam, és ha az ember valamit egyedül lát, azt el is lehet hinni, meg nem is. Persze egészen más lett volna, ha ketten látjuk, akkor lenne bizonyítható. Aki hallja, azt mondaná: „Igaza van Tóninak, bizony igazat beszél, mert én is láttam..." De hát neki nincs szerencséje.

Lassan ballagott hazafelé. Isten tudja miért, kalapja alól apró verejtékcseppek bújtak elő, pedig hűvös volt már a reggel. A nap biztatgató sugarai még épp hogy csak bemerészkedtek a keskeny erdei ösvényre. Vizes volt minden. Nagy harmatot hozott az ősz első hajnala, felért egy kisebb esővel. A fák leveleiről kövér vízcseppek gördültek le halk dobolással, neki mégis melege volt. Százféleképp megfogalmazta már magában a hajnalban látottakat, de az elhihetőség erejével az egyik változat se találkozott. Hiába lassította egyre vánszorgóbbá a mozgását, semmi meggyőző formát nem tudott kiötleni a mondanivalójának. A vízcseppek apró dobolásai a tudatában egyre jobban felerősödtek. Futni lett volna kedve, de hová, hisz úgyis elhagyta már a Duna-parti erdősávot. Ott állt előtte a falu, a lombok közül kikukucskáló piros cserepes házaival. Az a fura érzés fogta el, mintha a házak toporzékolnának a kíváncsiságtól. Persze a valóság egészen más volt. A városban dolgozók már elhagyták a falut, az itthon maradók pedig most küzdöttek az ásításaikkal. Kihalt volt minden, alig akadt mozgás, ami ébrenlétről árulkodott volna. A toporzékolás a saját bensőjében volt jelen.

– Hogy is mondjam, kinek mondjam?... – rágódott magában –, vagy elmondjam-e egyáltalán?

Nem szeretett volna úgy járni, mint Bodó Jani a nagy süllőjével. Nincs neki arra szüksége, hogy szólást költsenek róla. Őrá ne célozgasson senki. Valójában most örülnie kellene, hisz ott lapul a hátizsákjában három csuka meg egy ponty, és jó érzés az, amikor az ember hátizsákját halak nehezítik, mert attól valójában megkönnyebbül a halászember. Ezt a megállapítást most könnyen megcáfolhatná, mert a vállát nagy teher nyomta. Persze most sem a halak voltak nehezek, hanem a gond, a gond, hogy kinek és hogyan mondja el azt, amit látott, hogy elhiggyék. Őszintén szólva, nem is igen törődött a halaival, pedig a potyka lehetett vagy két és fél kiló, a három csuka meg talán az ötöt is megnyomja. Máskor talán ott ülne a Kereki-tó partján tizenegy óráig is, főleg akkor, amikor ilyen jó a „kapás", de az útja utána egyenesen a kocsmába vezetne. No nem azért, mintha ő valami kocsmatöltelék lenne, mert nem az, de amikor jó a fogás, mindig a kocsmába megy. Jólesik ilyenkor emberekkel találkozni. Útközben százszor is végiggondolná az egyes jó fogásokat és végigélné újra a lélekderítő küzdelmeket a halakkal, míg azok az iszákba nem kerülnének. No de ez most nem megy. Úgy érzi, mintha az agyában harckocsiosztagok masíroznának. Pedig szívesen leülne a sarokasztalhoz, rendelne egy snapszot, s máris kérdeznék tőle: No Tóni, nem fürösztöttek meg a halak? Csak majdnem – felelné –, de mire sikerült volna nekik, addigra a partra úsztak – és lassan mosolyogni kezdene. Benyúlna a hátizsákba és egyenként kirakná az asztalra a halait. Előbb a kisebbeket, s a legvégére hagyná a legnagyobbat, mert azt az apja is így csinálta, Isten nyugosztalja szegényt. Az emberek odagyülekeznének az asztalához, és koccintanának a szerencséjére. Nem mondom, jó fogás – mondaná – de ez még mind semmi, hanem amit láttam... – mondaná, de nem mondhatja, mert ő nem akar Bodó Jani sorsára jutni. Pedig hát látta, látta a saját két szemével.

Kiért az aszfaltozott útra. Egy darabig a falut nézte. Hazamenni nem volt kedve. Koránlotta. Levetette a hátizsákját, és leült az árok partjára. A fű még itt is vizes volt. Az erdei vontatók naponta erre jártak. Az útra kihordott sár az aszfalton csakhamar porrá száradt. Vastagon beszállta az árokparti füvet, a fűszálakon pedig a hajnali harmattól újra sárrá változott. Máskor talán zavarta volna a mocskos fű, de most nem tudott erre figyelni. Hogy megnyugtassa magát, elővette a dózniját, és cigarettát sodort. Nyelvére ragasztotta a cigarettapapír csücskét, a dohányt szétdörzsölte a bal markában, majd a papírba töltötte, úgy ahogy azt az apjától látta. Egyébként mindig kész cigarettát szívott, csak halászás közben sodrottat. Két mutató- és hüvelykujjával keményre sodorta, nyelve hegyével megnyálazta a szélét és összeragasztotta. Két végét egy kicsit a combjához veregette, hogy beljebb kényszerítse a kiálló dohányszálakat, majd rágyújtott. Mélyen a tüdőre szívta a füstöt. Az egész szertartásszerű munkát csak kezének apró remegései zavarták. Máskor talán az öregedés jelének vélte volna a dolgot, de most nem is tudatosította. A hajnalban látottakon járatta az eszét. Míg elszívta a cigarettát, ötször is végiggondolta az egészet, de hihető formába önteni most sem tudta. Bosszankodott is ezen épp eleget, de sok ideje már nem volt, mert a töltés felől egy kerékpáros közeledett. Mikor közelebb ért, fölismerte benne a vadőrt. Talán neki elmondhatom – derül fel –, hisz ő ismeri az állatok természetét, tulajdonságait, és izgatottan várta, hogy a biciklis megérkezzen. Fölállt, de a vadőr idejéből csak egy röpke adjonistenre futotta. Nem értette a dolgot. Máskor mindig megállt egy-két szóra, hisz jól ismerték egymást. Igaz, hogy egy kicsit gőgös embernek tartotta, de hogy úgy továbbrobogjon, mint egy idegen mellett, azt azért mégsem várta tőle. Csak bámult a távolodó után, és úgy érezte magát, mint aki egy jó üzletet szalasztott el.

Még senkinek semmit sem mondtam el, és máris elmennek mellettem az emberek, gondolta, és úgy határozott, hogy nem mondja el senkinek a hajnalban látottakat. Ezt félhangosan mondta, talán azért, hogy meggyőzze magát. Felismerte a hangos szó erejét, most már tudatosan mondta magának egészen hangosan: Nem mondod el senkinek, érted? Ez hatott. Megkönnyebbült. Egy nagy nehéz sóhaj szabadult fel a melléből. Fölvette a hátizsákját, és megindult hazafelé. Léptei könnyűek voltak, és örült a halainak. Már korholta is magát, hogy ennyit tépelődött. Hogy a hangulatváltását saját magának is bizonyítsa, fütyörészni kezdett valami világháborús bakanótát, amit még az öreg halásztársaktól tanult.

Haza két úton is eljuthatott, mégpedig a főtéren keresztül és a kertaljai úton. Most már szinte természetesnek vette, hogy a főtéren keresztül menjen, úgy mint máskor, mikor jó fogása volt. Már messziről látta, hogy a kocsma falához biciklik támaszkodnak, ebből megállapította, hogy már nyitva van, és arrafelé vette az útját. Az ajtó előtt levette a hátizsákját, és csak úgy a kezében vitte be. Leült a sarokasztalhoz, és a szokásához híven rendelt egy snapszot. A teremben heten üldögéltek, s valamin buzgón vitatkoztak. Kicsit furcsállotta, hogy nem érdeklődnek a halászszerencséje felől, de azért nyugodtan a helyén maradt, és figyelt. Szófoszlányok, töredezett mondatok jutottak el a fülébe. Csak amikor azt hallotta, hogy „az nem lehet igaz... ugyan, akkora harcsa... a vadőr igazat szokott mondani", világosodott meg előtte minden. Elfehéredett, és percekbe telt, míg összeszedte magát. Tehát a vadőr is látta ... látta az ő harcsáját, és őt megelőzve elmondta az embereknek. Kifosztotta, kirabolta. Vastag düh feszegette a mellét, a torkát. Nagy erőfeszítésébe került, míg magába gyömöszölte a mérgét, nyelt egy párat, és a vitatkozókhoz lépett.

– No, kit öltek meg, vagy mi baj van? – kérdezte.

– Nézzétek, itt van a Tóni – mondta a traktoros, akinek a csoportból a legnagyobb hangja volt, és a hitetlenkedők élén állt. – Majd ő megmondja az igazat. Előbb itt járt a rozsdás, tudod a vadőr, és azt mondta...

– Várj – vágott szavába a tömzsi tehenes. – Voltál ma halászni Tóni?

– Jó kapásom volt. Ott vannak a hátizsákban.

– A Kereki-tónál?

– Ott. – Már érezte, hogy mire megy a játék, és elhatározta, hogy végigcsinálja az egészet.

– Melyik részén? – kérdezte a traktoros.

– Melyik részén, melyik részén... Hát az alámosott tölgynél. Tudjátok, hogy én mindig oda járok.

– No, és mit láttál?

– Miért, mit kellett volna látnom? – kérdezte szende képpel.

– Most hallhatjátok – pöffeszkedett a traktoros. Hárytzik a rozsdás, mondtam én nektek.

– Mikor mentél ki? – kérdezte a tehenes, mint aki mindenről pontosan meg akar győződni.

– Fél négykor.

– És nem láttál semmit?

– Látni éppen láttam, hisz néz az ember, csak attól függ, hogy mit.

– A nagy harcsát.

– Azt a harcsát – vágott a tehenes szavába a traktoros –, amelyik vagy kétméternyit kiemelkedett a vízből, és elkapott egyet a vízre leszálló vadkacsák közül. A vadőr még azt is mondta, hogy fél derékig nagyobb volt az a harcsa, mint egy jól megtermett ember.

Most mit érek vele, ha bevallom, hogy láttam – morfondírozott magában Tóni. Én csak a bizonyító fél lehetek, a vadőré a dicsőség. Persze egészen más lett volna, ha én mondhattam volna el elsőnek, vagy ha ketten mondjuk el egyszerre, de hát nem állt meg. Még egy jó szóra se méltatott. Hirtelen tótágast állt benne a méreg. Senkiházi embernek tartotta most már a vadőrt, és úgy érezte, hogy a gőgösségéért lakolnia kell.

– Jó, hogy nem cápát látott a ti fantáziadús vadőrötök, amint elkap egy épp arra kószáló lökhajtásos vadászrepülőgépet – mondta. Kissé fölényesen mosolygott, mert magának is tetszett a mondata. Mindnyájan hahotáztak.

– Még egy Bodó Janink van – bömbölte a traktoros.

Tóni hirtelen megrázkódott. Hideg futkározott a hátán. Bűntudata támadt. Jóvátehetetlen hibát követtem el az igazság ellen, a természet csodái ellen, gondolta. A hátizsákjáért ballagott, nehézkes mozdulattal a hátára vette, és az ajtóból félvállról visszaszólt.

– A Bodó Janit azt ne bántsátok, mert a nagy süllőt azt én is láttam. Nem mert az emberekre nézni. – Lehetett vagy huszonöt kiló is – hazudta. – A szakításnál úgy kavarta a vizet, mintha az forrt volna.

Kinyitotta az ajtót, és mint aki jól végezte a dolgát, megelégülten ballagott hazafelé.

Dr. Eke Gyuláné

Kőszeg c. tusrajza (eml.)

szerepel az alábbi tárlaton
Győrött

Medve Gyula: A megyei grafika
Kiállításról

Kisalföld 1968 XII. 1

dr. Eke Gyuláné

Kerepes a grafikai kiállítások

Hamar Imre: Téli tarlat és grafikai kiáll. gyűrűt

Művészet 1969 Tin.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Ø

nincs cíd

Elle Márton és Seres

István

harangöntök

Buzai (Holnok-

Doboka m.) ref.

templ. harangja.

1663

Jml

Balta, lapos, bronzkori VI. 79 ✓

— peremes, bronzkori VI. 79, 80 ✓

— sarlóval, bronzkori VI. 79, 80

— szárnyakkal, bronzkori VI. 79, 80

Ekel Antonius, lakatosm. M.D.K.

Pesten dolgozott. Szül. Friebritz/Friebitz/in Austria.
Róm.k.házas. Pesten polgárjogot nyert, 1813, IX. 3. 246.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében. 257.o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Budapest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

M.D.K.

Ekelhammer András, német üveges

Egerben az 1687-90 közötti házértékelésnél mint háztulajdonos szerepel.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 321.old.

EKELHAMMER András német üveges, aki Egerben az $16^{8}7$-9o közötti ház értékelésnél, mint a $2^{8}7$.sz. ház tulajdonosa szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Ekenwelder, Liebhard

kalligrafus

1439-ben pozsonyi

szőlőbirtokos, 1442–52

városi jegyző

Ortvay-Pozsony város

tört. II. k. 2. r. 257. l.

III. k. 435. l.

Eckenwaldtner

Ő Eker Xavér Ferenc

építési vállalat.

l.

Historia. 1932. V.

65. l

Zala vármegye VII. 172

Ekermann

épitesz

1828.

l.

Tanulmányok Bp.

multjából. VII.

22. l.

Eckermann

alatt

6

7

rületéről.

Ekerman

épitar

tovább

Gen Zak Bpest.

Eckermann

utatt

Szalag-u.18. Ház, copf, egyemeletes, 6 ablakos, ritka fogu főpárkány. A földszinten egy, az emeleten több eredeti, empire faajtókeret. Krisztus és 12 apostol szobra volt a folyosókorláton, innen 1904-ben egy magángyüjteménybe kerültek.

Szalag-u.20. Ház, finom copfstilü, kétemeletes, 3 ablakos, második emeleti ablakok domboruak, copf disszel. Hevederes kapualj. Homlokzat részben átalakitva.

Szalag-u.30. Ház, lebontva. Megmaradt kapualjában klasszicizáló oszlopok.

Széna-tér 3. Régi Szent János-kórház, nagyrészt elpusztult. A Széna-téri homlokzat kövei a Fővárosi Történeti Muzeumban. A kápolnát, amely megmaradt, Nep.Szt.János tiszteletére Kayr Mátyás épitőmester emelte 1735-36 között. 1828-ban a kórház épületébe foglalták bele. Tornyocskája 1829. Benne szép faszobrok. Megrongálódott 1945, belül ujjáépült 1946-ban.

A kórház alapkövét 1819-ben tették le, 1820-ban már megnyilt, mint Városi Polgári Kórház. Épitője Boulandt József és Ekerman volt. Az udvari lépcső fülkéiben angyal-szobrok 1820-ból.

Az udvaron a régi lövölde-épület részei, klasszicizáló oszlopcsarnokkal. Bejárat a Menház-utca 2. Mártirok utja felőli részen a középkori budai városfal, XV.sz.

Szilágyi Dezső-tér. Református templom, eklektikus, négykaréjos centrális épület, 3 ablakos előcsarnokkal, egy különálló homlokzati toronnyal, a dunaparti homlokzat jobb oldalán. Nyers tégla, neogótikus stilusban épitette Pecz Samu.

Tégla-u.13. Ház, baloldalt oromzatos résszel, földszintes, 3 nyilással. Jelentéktelen.

Toldy Ferenc-u.13. Ház, földszintes, 5 nyilásos, félpilléres disz, átalakitva. Lásd még: Donáti-u.34.

Toldy Ferenc-u.70. Ház, jelentéktelen, régi alapokon.

Toldy Ferenc-u.80. Ház, klasszicizáló, egyemeletes, 6 ablak. A Fiáth János-u. 7.sz. a.2 ablak. Pincebejárat: kovácsoltvas kapu.

Vám-u.4. Lásd Fő-u.35.

Vám-u.5. Ház, XIX.század eleje, egyemeletes, 4 ablakos, a földszint félpilléres disszel, egykoru fakapu.

Vámu.7. Ház, gazdag copfstilü, egyemeletes, 6 ablakos, félpilléres disszel. Hasonló oldalhomlokzata 5 ablakkal. Iskola-u.15. Kapualjában vörösmárvány klasszicizáló kut, egykoru vas huzószerkezettel.

Ybl Miklós-tér 11. Budai kioszk épülete, kora-eklektikus. Kettős, előbb 6, majd 4 oszlopos bábos korlátu, sgrafitto festésü keresztboltozatos loggiával. Kis tornya kéményt rejt. Eredetileg a várpalota szivattyutelepe volt. Épitette Ybl Miklós olasz reneszánsz stilusban.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II/88. l.

Név: Ekermann Joseph

Foglalkozás: körmüves (Murarius

Szárm. hely: helyveli

Hitfelekezet: R. k. Csal. állapot: bárás

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1801. V. 4.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 2.

I. 91

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I.

Név: Eker Joannes Georgius

Foglalkozás: Sárgaréznmives

Szárm.hely: Dest

Hitfelekezet: R.K. Csal.állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1805 II. 27

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 6.

úgy laknia, mint annakidején Pompadour asszony lakott: az ízlés és kultúra dolga. Bizonyos, hogy egy modern üzletember, aki reneszansz szalónban ül, vagy valamelyik Lajos ágyában alszik, elveszti valahogy kapcsolatát a jelennel, a kor szellemével.

Párisban Etienne de Beaumont gróf eltávolíttatta és eladta ebédlőjének falhuzatait, amelyeket őseitől örökölt és kifestette a falakat Picassió-val, mint ahogyan Rotschild báró télikertjét de Chirico, és Ivan Kreugernek, a stockholmi gyufakirálynak, irodáját Isaac Gruenwald festette ki.

És a szakértőknek a legutóbbi berlini Chinakiállításról adott szakvéleménye, vagy például a Dossena-botrány, azt mutatják, hogy egy *„régi darab"* megvétele még nem védi meg a műgyüjtőt attól, hogy *új* műtárgy birtokába jusson — mindenesetre „hamisított vagy meghamisított alakban", mondotta Hans Tietze, a bécsi műtörténész egy előadásában, amelyet a berlini művészettörténelmi könyvtárban tartott.

Hát akkor miért nem veszünk mindjárt egyenesen modern műtárgyakat? Miért ilyen nagy kerülővel?

Alfred Flechtheim

Lengyel országos kiállítás Posenben
Műtrágyagyár pavillonja. Tervezte: Szymon Syrkus

Reklámépítkezések a tenyészállatvásáron
A felső hármat tervezte Ékes Árpád. Az alsót Dinda Ernő és Ékes Árpád

AKTUALITÁSOK

Reklámépítészet

A kiállítások és vásárok művészeti szempontból oly lehetőséget szolgáltatnak, amelyek a helyes reklámozás mellett ízlésnevelő hivatást töltenek be. Minden új művészeti iránynak jellemző sajátsága a megszokottság ellen, ez ellen az önmagában legszilárdabb előítélet ellen küzdeni, és éppen a közönség szemének a megszokottól való elterelésével a kiállítások hatásukat a maradandó művészetre is éreztetik. Ezért érdemesek a feljegyzésre azok az építmények, amelyek kiállításainkon és vásárainkon ízléses modern megoldásukkal kiválnak. Az idei tenyészállatvásáron ezek közt ki kell emelnünk Ékes Árpád két pavillonját a Káli és Rhenania kiállítócsarnokokat. Mind a kettő modern elgondolásból fakadt a vízszintes vonalak hangsúlyozásával, egyszerű felületeken elhelyezett szép és józan betüvetéssel öltött testet. A reklámépítményeken a függőleges vonal optikai előnyeit ügyesen használja ki egyik pavillonjának kiugró tornyocskája, anélkül, hogy az építmény nyugodt előkelőségét csorbítaná. Jó és hatásos reklámépítmények ezek, esztétikai és pszihológiai szempontból egyaránt.

N. E.

Tér és Forma
1930. 5. sz.

310

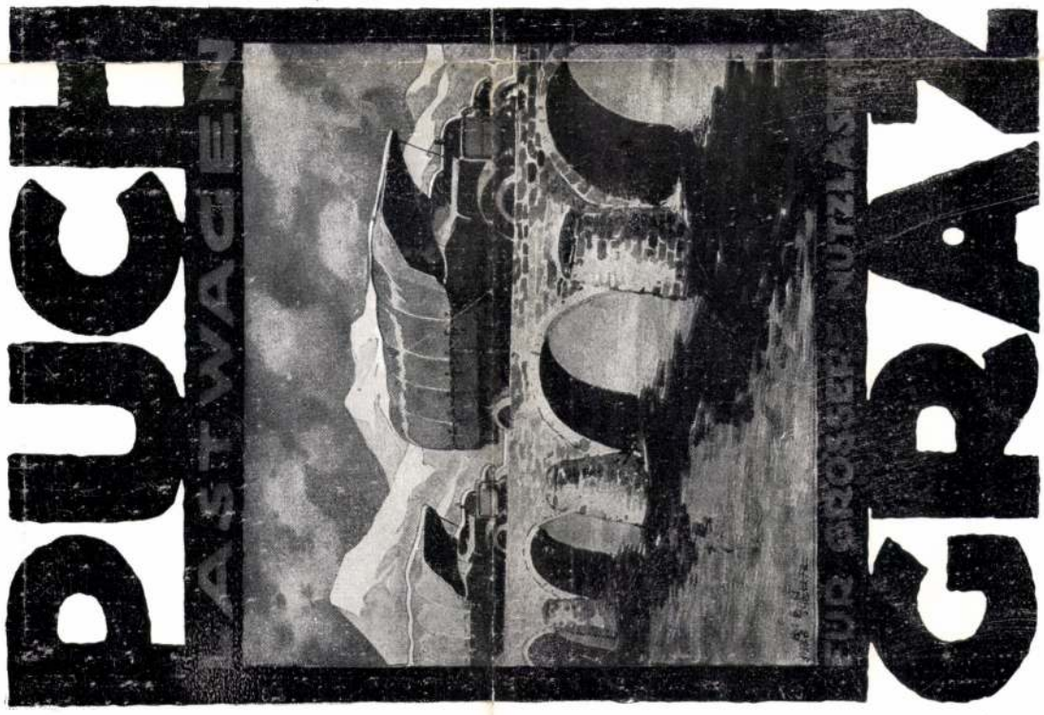

309

 309—310. Szemelvények a „Motor“ c. szaklap hirdetéseiből. 309—310. Anzeigen aus der Fachzeitschrift „Motor“.

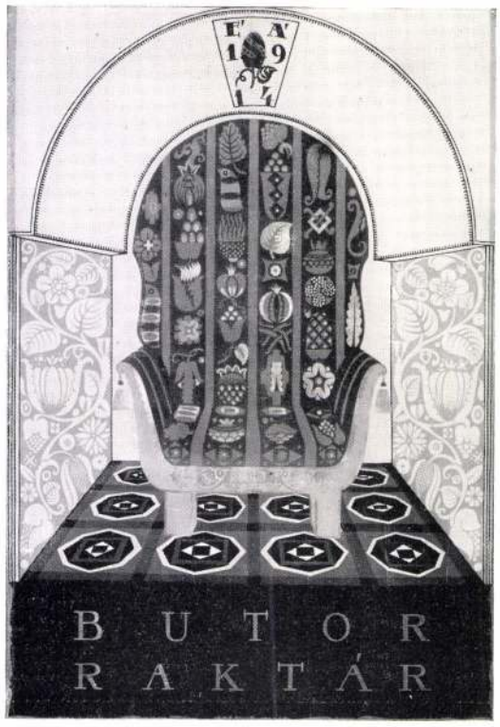

305

306

307

308

305—308. Ékes Árpád: Címtáblák.

305—308. Á. Ékes: Firmenschilder.

Magyar Iparművészet
1916.

Ékes Árpád és
Wydler Károly

nincs céd.

Sirkő tervezet.
Ékes Árpád és Wydler Károly műve.
Az iparművészeti társulat
sirköpályázatán 150 koronával díjazva.

Éminsk
1914-15.

M.D.K.

Ékes Árpád

Ferenczy Sándor tervező művész-társával együtt készíti a "Hóvirág" c. operett díszleteit.

Fényképfelvételen a két művész munka közben, amint egy másik darab, a "Princ" c. díszleteit tervezik.

Szinházi Élet. Bp. 1918. márc. 17-24. VII. évf. 12. sz. 11. alp. lap.

M.D.K.

Ékes Árpád

"Beregi az Urániában" cimmel -Babits Mihály: "A gólyakalifa" c. regényéből készült filmplakátját rajzolta, amelyet a lap igen komolyan értékel.

Szinház és Divat, Bp. 1917. okt. 14. II. évf. 41. sz. 3o. lap

M.D.K.

Ékes Fivérek grafikusok

Ékes Árpád és Ékes Lajos megnyitották "L'Art" művészeti szabadiskolájukat, ahol grafikát, rajzolást, ornamentikát, mintázást, kerámiai tervezést tanitanak.
A közlemény beszél még Ékes Árpádról, akinek plakátjai közismertek.

Szinházi Élet. Bp. 1919. szept 21-27. VIII. évf. 35-36. sz. 46. l.

Ékes Árpád

1916 Tavaszi kiáll.

Pro Patria, tusr.
Mulandóság, vizf.

1916 Téli kiáll.

Tánc, szin.r.
Tanulmányfej, olajf,
Anikó. krétar.
Egy hadnagy arck, olajf,

1919 Öszi kiáll.

Krétarajz.
"
Arckép, olajf.
" "

Nemzeti Szalon

É k e s Árpád butortervező

Orsz.M.Iparmüvészeti Társulat
pályázata polgári lakások
butorzatanak terveire
/vásárlás/

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

MDK

Ékes Arpád

Az Ipm. társulat butorterv-pályázatán
díjat nyert.

Művészet, 1914, 92 l.

Rhea Arpad

M.D.K.

Ékes Árpád

Rajnay Gábor szinművészről készitett rajzát bemutatja a lap.

Szinház és Divat, Bp. 1917. dec. 2. II. évf. 48. sz. 19. lap

M.D.K.

Ékes Árpád

Rajza Bayor Giziről az "Uri Divat" c. Molnár-darabbeli szerepében.
Repr.

Szinház és Divat, Bp. 1917. nov. 25. II. évf. 47. sz. 5. lap

M.D.K.

Ekes Árpád

"Beregi Oszkár" "Árva László király" cimmel rajz a müvészről a darab főszerepében. Repr.

Szinház és Divat, Bp. 1917. nov. 11. II. évf. 45. sz. 25. lap

M.D.K.

Ekes Árpád

"Kerényi Gabit, a Városi Szinház primadonnája" cimmel rajz.
Repr.

Szinház és Divat. Bp. 1917. nov. 4. II. évf. 44. sz. 17. lap

M.D.K.

Ekes

"Dr. Bejáratos" c. tréfás rovatot illusztrálta

Szinház és Divat, Bp. 1919. szept. 2o. IV. évf. 32. sz. 22. lap

MDK

Ékes Árpád

Pro Patria, tusr.

Mulandóság, vf.

Tavaszi simphonia, of.

N. Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. lo. 1.

MDK

Ékes Árpád, graf. -festőm.

Krétarajz. 65,66.sz.

67. Arckép. Of.

68. Arckép. Of.

Nemz. Szal. 1919.okt.kiáll. Kat. 4.l.

MDK

Ékes Árpád

az iparművészeti tárgyak terveire kiirt pályázaton pályamunkáját megvásárolták

Eldőlt pályázatok. Magyar Iparművészet 1914. 59.l.

Ékes

MDK

Ékes és Ékes:

Miként adjuk vissza rokkantjainkat az életnek"
1918.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.Bp.1960.
19.1.

Ékes és Ékes

Miként adjuk vissza rokkantjainkat az életnak, 1918

Mecsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

MDK

Ekes és Ekes

Miként adjuk vissza rokkantjainkat az életnek.
1918., 126x94 MNG 58.68

Magyar Plakát-Történeti Kiallitas.
1960.Mücsarnok. Kat. 19.1.

Ékes _____ MDK

Ékes és Ékes: MDK
"Miként adjuk vissza rokkantjainkat az életnek"
1918.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp.1960.
19.1.

Ékes

Tréfás rajza "Dr. Bejáratos" cimmel.
Repr.

Szinház és Divat, Bp. 192o. május 29.
V. évf. 22. sz. 16. lap

M.D.K.

Ékes

Rajzát hozza a lap, mellyel tréfát illusztrált.

Szinház és Divat, Bp. 1922. juni 8. VII. évf.
23. sz. 14. lap

1-es számu cédula

M.D.K.

Ékes Árpád

"Uj plakátstilus Pesten" cimmel ir a lap a művészről és bemutatja két plakátját a "Mágia" és a "Gólyakalifa" c. filmekből.
"A Corvin rajzoltatja szines hirdetményeit az ifju Ékessel. Első plakátját -mióta a harctérről hazajött golyóval a tüdejében- ... a "Gólyakalifához rajzolta.

Szinház és Divat, Bp. 1917. nov. 4. II. évf. 44. sz. 32-35. lap

2-es számu cédula M.D.K.

Ekes Árpád

Az Iparmüvészeti Főiskolán tanári oklevelet szerzett.
"Plakátban, a grafika minden ágában és az ecset kezelésében is nagyon kitünt társai közül. Tizenhat éves korában berendezte a Néprajzi Muzeum egyiptomi osztályát...amely ma is feltünést kelt. Több kiállitáson aratott sikert. A "Pester Lloyd"-ban Alxander Bernát elismerő kritikával méltatta Ékest."-irja a lap.

Szinház és Divat. Bp. 1917. nov. 4. II. évf. 44. sz. 32-35. lap

M.D.K.

Ékes Árpád festőművész

Ferenczi Sándor iparművésszel együtt tervezték és festették a "Princ" c. Gábor Andor-vigjáték szinpadképeit a Vigszinház előadásához
Zách Felicián: "Ófensége a Princ szereplői nyilatkoznak a "Szinház és Divat"-nak" c.

Szinház és Divat. Bp. 1918. márc. 1o. III. évf
1o. sz. 34. lap

M.D.K.

Ékes Árpád

és Ékes Lajos alapitották a L'Art festőiskolát.
A lap hozza az egyik müvész rajzát a festőiskoláról, és a két müvészről készült rajzzal.
Repr.

Szinház és Divat, Bp. 1919. szept. 2o. IV. évf.
32. sz. 26-27. lap

MDK

Ékes és Vermes, graf. k.

Szaktamár: Helbing Ferenc.

Vignetták. Tervek. Repr. 62 l.

Éimisk. 1914-15. 56-61.l. Képek.

Ékes (Engel) Árpád

festő

1908–12

(Éimisk 1930, 82. l.

Miskolczi felső Kereszt. isKola

VIII. 157.

Ékes Árpád

1916. ápr. kiáll. N. Szalon

Pro Patria, tusrajz 150.—

Mellandóság, vízf. 100.—

Tavaszi szimfónia, olaff. 500.—

1919. okt. kiáll. u. o.

2 kréta rajz és 2 arckeji, olaff.

Thoma, festö. III. 49

EKKERMANN Josephus, M.D.K.

(mensariorum magister

Buda, Országút

1952)

Művért. (Kapossy János: Epitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. 135.l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848. I/88. l.

Név: Ekermann Joseph

Foglalkozás: Könyves mester (Bauer-meister)

Szárm. hely: helybeli

Hitfelekezet: R. K. Csal. állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1828. VII 14.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 6

EKERT Xavér

Gál 1989 24.p.No.20. 1777-1784 között

MDK

Ékes

Miként adjuk vissza rokkantjainkat az életnek

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

MDK

Ékes ? szobrászm.

pályamüvét mit közösen készitett Wydler Szobrászm.-el, 150 koronáért vásárolták meg.

Pályázatok. A siremlékpályázat eredménye.

Magy. Iparmüvészet. 1914. 137.l.

ÉKES Árpád festő

OMIKE 1909-1944 299.301

megnyva

Elekes Engel Mária

Öreg Buda, sniertus

Nemzeti Szalon

MAPE 16. Kiáll. 1930
dec

Független Mův. Társ.

1930 okt (N. G.)

A Balaton kenesével, of

Az esztergomi barilike
kr. r

Falusi utca, tusz

Templom interieur, c. r.

Elekes Engel Mária

E l e k e s E n g e l M á r i a .

~~1930 Aquar és past.festők kiáll.~~

~~Öreg Buda, szin.tus.~~

1931 Tavaszi tárlat.

Havas este
Az ablakban, kréta.

1931 Öszi tárlat.

Szentendre,
Tanulmány, szineskréta.

~~1932 Tavaszi tárlat.~~

~~Havas este,~~

~~Az ablakban, kréta.~~

Budai trépmüv. Tarsulat

1933 öszi: Római utcarészlet
paszt.

1934 tav Római utca, paszt

Nemzeti Szalon

Uj szalon

1934 ápr: Glasz udvar
Taormina
Falu vége
Halászok
} temp

Öszi virágok
Virágok
} paszt

1934 okt. (Balat. Társ)

Tihany
Szivárvány
Balaton madarakkal
} paszt

Elekes Engel Marienne

festö

Hut Szombathely 1910.

laid

Boz Magyarslex

270. h.

1931

Miseruha, szövetes arany – meggyszín óriási mintás bársony, mely Mátyás trónkárpitjával rokon, Firenze 1470 körül. Mag. 136·5 cm.
– Klasztikus keresztjén középütt a Madonna Jézussal baldachin alatt, kápolnában ülve, balra Assisi Sz. Ferenc, jobbra toulousi Sz. Lajos félalakja; lefelé felkörös baldachinok alatt: Sz. Katalin, Sz. Dorottya és Sz. Anna karmadmagával. Magyar, 1480 körülről.

Gerevich PA, 199 l.

Csernyánszky 58–61 l (repr. 59 l)

Divald: A magyar iparművészet története. Bp. 1929, 124 l, 134 l (repr. V. tábla)

Czobor: Egyházi emlékek a történeti kiál-

Elekes Mária

fogunk.

---

* **(Képkiállítás.)** A Mária Valéria-utca 8. alatti szalonban *Elekes* Mária és *Hajdu* Béla rendezett képkiállítást. Ezúttal a gyengébb nemhez tartozó művész az erősebb. Néhány tempera-festménye, így elsősorban a *Tél a verandáról* című képe befejezett, egységes stílusú alkotás. Legtöbb festményén azonban érezzük a naturalizmus és a stílusos kifejezés közti ingadozást, a színfoltok sem olvadnak egységes látománnyá képein. *Hajdu* Béla paszteljei a műkedvelői stilizálás alapján állanak, viszont R. *Nyiry* Lili és *Ruttkay* György dr. kerámiai művei között sikerültebb darabokat is találhatunk.

Budapesti Hírlap

1935 ápr. 7.

mint ced

ıbe a kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
elyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
viselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
üzdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
dasági megélhetést veszélyezteti.
ma eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

ıus zászlaját a fővárosban!
rályért, Hazáért"

Elekes Mária

Kollektív állításáról

Képzőművészet

1935. 85. sz. 118. l.

Lajos mizse

BUDAPEST
11 XI 18 24
Ta 62 Ta

Farkashány Miklós

Elekes Mária kiállítása

Fiatal művészek, majd mindannyian elindulása, első kereső éveinek során, legtöbbször kimutatható valamely iskola, tanítómester, valamely „izmus" hatása.

Azonban a kiállításon, melyet a Budai Szépművészeti Társ. — a Budai Klub helyiségeiben — Elekes Mária műveiből rendezett, ilynemű hatásokat hiába keresünk.

Elekes Mária művész, a szó eredeti értelmében. Tájképein a természetnek nem színfoltokban megoldott részeit oldja meg, de költői lélekkel átélt látományait.

Az egészen ritka erővel megfestett: „Balaton madarakkal", „Tihany a hajóról", „Kilátás az ablakból", „Sziget a Tiberisen", „Faluvége", „Leányvár" és különösen a „Balaton vitorlásokkal" mindmegannyi költői mesekép.

Művész-Élet
1933. ápr. 15 <7
képpel

Elekes Mária: „Ucca"

Farkasházy Miklós: „Este"

Ma, amikor a szélsőséges művészirányok éles harcának korát éljük, jól esik *Farkasházy Miklós* kiállítását látnunk. *Farkasházy Miklós* művei nem skatulyázhatók be egyetlen divatos irányzatba sem. Ebben az önállóságban, ebben az egyéni felfogásban van az ereje. Semmi sem ártott jobban a művészetnek — még a gazdasági viszonyok sem, — mint az a kétségbeesett hangos harc, amelyet az irányok, illetve azok vezérei folytattak, egymás ellen. Évekkel ezelőtt, amikor az egészen fiatal *Farkasházy* festőállvány elé állott, fiatalságának minden lelkesedésével követte a forradalmi irányokat. Azóta bebarangolva *Európa* művész-gócpontjait, lehiggadt. Elmúltak a tépelődő évek, a töprengés kísérletezései — *Farkasházy* kiforrott. Határozott irányban halad a maga *egyéni, önálló* útján.

Képei nemcsak művészileg tökéletesen megoldott alkotások, hanem irodalmileg is értékesek. Filozófikus képei hangulatosak, eszméket, élettapasztalatokat hirdetnek. Sikereit, amelyeket *Münchenben, Drezdában, Lipcsében, Párizsban* aratott: főleg ezeknek köszönheti.

*
**

Aki nem volt Párizsban, aki nem barangolta be a *Párizs* gyomrát ellátó piacokat, csarnokokat, nézze meg *Farkasházy* erre vonatkozó képeit. Mindegyik egy-egy riport, novella, vers. Költészet.

Kitűnő megfigyelést, eredeti meglátást igazol *„Párizsi vásárbódék megett"* c. képe. Nem a ruzsos uccalányok, unalomig elcsépelt figuráit adja, nem a sálos apacs álromantikás alakját hazudja, hanem művészi megfigyeléseket, impressziókat rögzít. Nem nagyképű és nem sablónos. Művész.

Örömmel vesszük interjunkra egy szóban adott válaszát:

— Lehiggadás. *(F.)*

Nyilatkozik a legujabb

Elekes Mária

festő

ivód

Uj Magyarság 1935

ápr. 14. (Hajdu Béla és Elekes Mária kiállítása.)

11. Vaskapu, 1833, Kat. ... — Bibliografiá-
tek a pozsonyi Fillértárban. ~~Erminy Pietro~~ — Honművész
Gilh-Ranschb. Verst. Kat. Wien. 1911. Nov. — Honművész
1834. 516—17 l. — Imp. K. I. 506. l. — Lantos VIII. A, Kat,
1179, 80, 97, 1112, 13, 15. — Lyka: Tbv. m. I. II. IV.— Művé-
szet, IV. VIII. — Nagy I. — Szepesházi und Thiele: Merkwür-
digkeiten des Königreichs Ungarn. Kassa, 1825. II. 111. l. —

H10

Elekes Mária

festő

kollektív kiáll. Frankfurt

1935. ápr.

Lásd a katalógust

Könyvtárunkban

Elekes Mária
Jekő
lásd Kentirmai Károlyné
Elekes Mária

MKSz 1947

ıbe a kormánnyal, hogy megállitsam azon az uton,
elyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
›viselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

; aggodalom és választóim ezreivel való személyes
üzdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
zdasági megélhetést veszélyezteti.
ma eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
l és

ıus zászlaját a fővárosban!

irályért, Hazáért"

Elekes Mária

Fův. képt

Virágok, temp

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
Nol 23. 1923 szám
Érk. 1923 év jan. hó 10 n.

SI JENŐ
TI HIRLAP
LALATA R.-T.

Igazgatóság és kiadóhivatal VIII., József-körut 5.
M.k. postatakarékp. csekk- és kliringforgalom 45221

Budapest, 1923. január 23.

Uram,

megkaptam levelét és az előadások
ntézménye a sajtónak nincsen, amely
es lapokra akármely ügyben. Ha egyes
elárni a Műemlékek bizottsága szük-

MDK

Ékes Lajos

Védjegyei igen biztató jövőt igérnek.
A védjegyekről rajz repr. a 123 és 124-ig oldalon

Cikk: A védjegy, a reklám és az iparművészet.
Irta: Radványi László dr.

Magyar Iparművészet, 1928. 121-124-ig.l.

Ékesné,Tolnai Edith MDK

Párnák

Mücsarnok 1925 Iparművészeti Társ.
Jubiláris kiállitása

vetette fel *Mahler Ede*, hogy az addig különféle köz- és magángyűjteményekben lévő egyiptomi tárgyak egy önálló egyiptomi gyűjteményben kapjanak helyet. A kettős ünnep jegyében a Szépművészeti Múzeum által rendelkezésre bocsátott együttesben nagy helyet kapnak a múzeumtörténeti szempontból jellegzetes egyiptomi tárgyak.

A tárlat szervezői közül többen is nyilatkoztak lapunknak.

A kiállítás koncepcióját *Bodó István*, a Budapesti Történeti Múzeum főigazgatója dolgozta ki. Tőle azt kérdeztük, hogy a kiállított tárgyak közül melyek a legszebbek, legérdekesebbek?

– Nagyon sok műtárgyat állítottunk ki, nehéz volna rangsorolni – válaszolta –, csak példaként említem a Grimani-kancsót, a Pálffy-serleget, *Knézich Károly* honvédtábornok kardját (a gyulai múzeum gyűjteményéből), melyet kivégzését megelőzően maga tört ketté, vagy *Pyrker János László* egri érsek szobrát (az egri Dobó István Múzeumból), melyet *Marco Casagrande* alkotott. Ez a szobor, amellett, hogy kiváló alkotás, arra is emlékeztet, hogy Pyrker János 1936-ban a Nemzeti Múzeumnak adományozta 192 darabból álló festménygyűjteményét. Széchényi és Pyrker mellett kitüntetett helyet kap *Delhaes István*, Bécsben élő, holland származású magyar festő és műgyűjtő is, aki ugyancsak a magyar államra testálta gyűjteményét. Természetesen más, jelentősebb múzeumgyarapításokról is megemlékezünk,

– Sok kedves jó barátom, hajdani kedves szomszédom előadásáról, kiállításáról olvastam az utóbbi időben. Örülök, ha néha küldenek egy-egy lappéldányt, és ismerős arcot fedezek fel benne. Olyan jó látni a szép budai tájat, a János-hegyet, a Svábhegyet, ahol diákkoromban még szánkóztunk, tavasszal szedtük az első ibolyát… Kár, hogy erre a *Hegyvidék*-re nem lehet előfizetni… Nem is tudom elhinni, hogy engem is bemutat a lap – mondta szinte egy szuszra legutóbbi véletlen találkozásunk alkalmával *Ekhard Judit* festőművész.

Budapesten született, Stuttgartban él, ha éppen nem a világot járja. Iskoláit Budapesten végezte. Gödöllői baráti beszélgetésünk alatt derült ki, hogy alma materünk a neves Deák téri Evangélikus Leánygimnázium volt, mely elsőként helyezett el emléktáblát Kufstein várában az ott raboskodó magyar hősökre emlékezve. A sok kedves diákkori emlék felidézése csak fokozta a Gödöllői Királyi Kastélyban rendezett szép kiállításának meghitt hangulatát. Kedves kis, törékenynek látszó művészasszony, tele ötlettel, energiával és alkotásvággyal. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán 1956-ban kapta meg a zongoraművészi oklevelet. Koncertjei során 1957-ben érkezett Németországba. 1960–74 között kamarazenészként járta a világot, közben zongorahangversenyei voltak Európa, Ázsia és Amerika Goethe Intézeteiben. Nem véletlen, hogy hazai kiállítását a Budapesti Goethe Intézet igazgatója, *Dr. Brigitte Kaiser-Derenthal* olyan baráti szeretettel, művészi értékeléssel nyitotta meg.

Ekhard Judit gödöllői kiállítása

Egy zongoraművész képei

Ekhard Judit zongoraművésznő a nyolcvanas évektől kezdve új művészeti területen is bemutatkozott, nem is akármilyen sikerrel: művészi grafikáival járja a világot. Érdekes, továbbgondolásra késztető műveiből Európaszerte eddig több mint 30 önálló kiállítása volt. Azért a zenéhez sem lett hűtlen, a bemutatott „Hegedűmnek" című grafikája *Hermann Hesse* verséhez készült illusztráció. Ugyanis Brüsszelben, Hermann Hesse halálának 40. évfordulójára – az Európai Parlament felkérésére – a költő verseihez grafikai sorozatot készített. A művészi illusztrációk a költő verseinek eredeti kéziratával Németország több városában bemutatásra kerültek. Néhány nálunk is látható volt.

A Goethe Intézet igazgatója megnyitójában elmondta, hogy Baden-Würtenberg tartomány képzőművészei és a magyarországi képzőművészek kölcsönösen bemutatkoznak egymás házájában. E kölcsönösség jegyében került sor a magyar művésznő kiállítására szülőföldjén, Magyarországon (korábban *Pannonhalmi Zsuzsanna* keramikus, *Polgár Rózsa* textil művész kiállítása volt Németországban), s ami külön derültséget okozott, hogy a kedves Brigitte Kaiser-Derenthal magyar tolmácsnak a művésznőt kérte fel, aki nagy zavarban volt, amikor saját munkásságának, kétszeres művészetének elismerését és szép dicséretét kellett fordítania, a közönség nagy tapsa közben.

A kastély dísztermében rendezett kiállítást kitűnő művészek, *Alföldy-Boruss Eszter* fuvolaművész és *Alföldy-Boruss Csilla* orgona- és csembalóművész magas szintű hangversenye követte. Jól választott zeneszámaik szinte kiegészítették a művészi képek, grafikák mondanivalóját.

Sch. P.

Ekhard Judit a művészpár között

FOTÓ: SCHELKEN PÁLMA

Kék kert

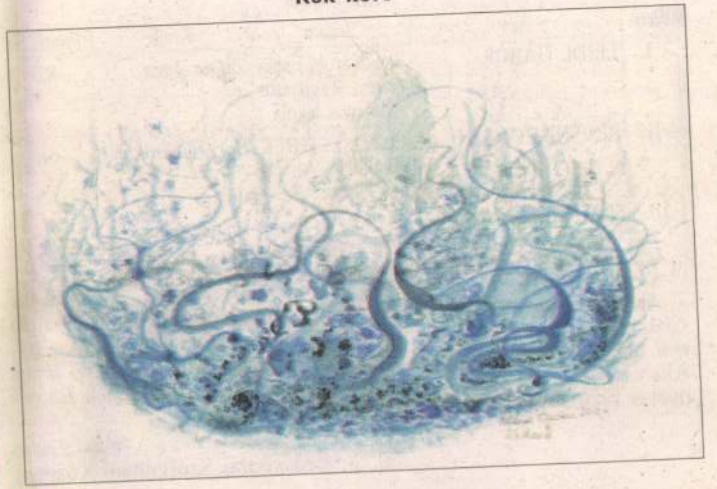

ragüzletben láttam, megjelent már a mimóza, kedvenc virágod, gondoltam, megleplek a tavasz üzenetével… – és átadta a közben kicsomagolt virágot. – Sajnos, nekem máris mennem kell, nem is tudják, hogy eljöttem. Dolgozzatok tovább, de azért a virág is kapjon egy kis vizet! – búcsúzott huncut mosollyal, hogy sikerült váratlanul örömet szereznie, és elsietett.

Spangel Péter nagy szeretettel, a művész iránti tisztelettel összeállított könyve – mely a *Tinta Könyvkiadó* gondos, örömteli munkáját is dicséri – méltó a Nemzet Színésze emlékének ápolására. *Sütő András* szavaival: „Legfőbb kötelességünk most, hogy élete művét és példáját magunknak megőrizzük."

Schelken Pálma

Hétvégi Napló III. 16.

Földrajz tanulmányi verseny

Február 12-én a kerület 25 legjobb 7. és 8. osztályos „földrajzos" diákja találkozott a Kiss János Általános és Középiskolában, hogy a „Teleki Pál Országos Földrajz-Földtan Verseny" kerületi fordulóján eldöntse, ki a legjobb a kerületben, kik képviselik majd kerületünket a budapesti fordulón.

A verseny feladatait – a teljes pártatlanság érdekében – az Újpesti Pedagógiai Szolgáltató Intézet szakemberei állították össze.

A XII. kerületi Pedagógiai Szolgáltató Központ által, *Somogyimé Laczkó Mariann* kerületi szaktanácsadó irányításával lezajlott 110 perces feszült munka igen színvonalas és szoros eredményeket szült. Minden résztvevő emléklapot, a dobogós helyezettek oklevelet kaptak.

7. évfolyam

Hely	Név	Iskola	Tanár	Pontszám
I.	GOESER DOROTTYA	Kós Károly Énekzene Tagozatos Általános Iskola	*Tafota Anna*	88
II.	NAGY ZSOLT	Németvölgyi Általános Iskola	*Kovácsné Viczing Erzsébet*	81
III.	KMETY BALÁZS	Németvölgyi Általános Iskola	*Kovácsné Viczing Erzsébet*	79

8. évfolyam

Hely	Név	Iskola	Tanár	Pontszám
I.	LEIDL GÁBOR	Kós Károly Énekzene Tagozatos Általános Iskola	*Tafota Anna*	87
II.	RÉVÉSZ ZOLTÁN	ELTE TOFK Gyakorló Általános Iskola	*Horváth Attiláné*	85
III.	SAMU BALÁZS	Kós Károly Énekzene Tagozatos Általános Iskola	*Tafota Anna*	81

Az oklevelek mellé járó könyvutalványokat a helyezettek a májusi *Győztesek köszöntése* kerületi ünnepségen fogják megkapni. A fővárosi fordulóba az első és második helyezettek jutottak. A Kiss János Általános és Középiskola most is kellemes, jól szervezett körülményeket biztosított a nyugodt versenyzéshez.

Vágó Endre
Pedagógiai Szolgáltató Központ

[...]tory díjas klarinétművész, az iskola igazgatója így tájékoztatta az újságírókat az iskola munkájáról:

„A zeneiskola 18 művésztanára kilenc különböző hangszerre – zongora, cselló, fuvola, gitár, harmonika, hegedű, klarinét/szaxofon és ütősök – tanítja a zenét szerető növendékeket. Arra törekszünk, hogy tanulóink magas színvonalú zenei oktatásban részesüljenek. A kreativitás, a zeneiség, a zene szeretete a fő célunk. Az alapfokú oktatásnak az állam által előírt tananyaga mellett a diákok kamarazenei és kisegyüttes-foglalkozásokon vehetnek részt, tudásszintjüknek megfelelően. Növendékeink számára biztosítani szeretnénk az átjárhatóságot a különböző zenei stílusok között. Az idei tanév után, június 23-30. között Ráckevén, a Savoyai kastélyban találkoznak növendékeink, ahol az egyhetes zeneiskolai táborban a kamaramuzsikáláson, az együttes játékon lesz a hangsúly. A tábor ideje alatt a művész tanárok és tanítványaik a város különböző helyszínein több hangversenyt adnak."

A Javne Zeneiskola tanulói, a Rádió Gyermekkórusa, a Gór-Nagy Mária Színitanoda, a Földessy Margit-Színjátékország és a Rádió 13-as Stúdiójának gyermekművészei közös „Gyermeknapi Suli-Buli"-t tartanak május 26-án. Június 16-án pedig kerti partyval búcsúztatják első tanévüket anyaépületükben, a XII. kerületi Lauder Javne Zsidó Közösségi Óvodában és Iskolában a Budakeszi úton.

L. Zs.

Comenius-2000 közoktatási minőségfejlesztési program kiépítését. Hat kerületi óvodának adtak segítséget, és 11 óvoda közül 10 benne van a programban. A szülőknek eljuttatott kérdőívek azt mutatják, hogy a gyermekek szívesen járnak az Aprajafalva Óvodába, „mindenük ez az óvoda". Az óvodapedagógusok partnernek tekintik a szülőket. Évenként négyszer a munkadélutánokon különböző tárgyakat, így farsangi álarcot készítenek, és együtt játszanak a gyermekekkel. Van táncház, ahol a Kolompos együttes zenél. A Kisze-báb égetéskor a szülők is ott vannak. Évente háromszor tartanak szülői értekezletet. Szó van a minőségbiztosítás-

Kedves Szülők!

A **XII. kerületi Logopédiai Szakszolgálat** a tavasz folyamán **logopédiai szűrést** végez az önkormányzati óvodák középső csoportos gyermekei körében. A gyengébben teljesítő gyermekek részletes vizsgálatát kérheti a szülő a körzeti logopédusnál. Az eredmények alapján lehetőség nyílik intenzív fejlesztésre **logopédiai óvodai** keretek között.

Így megelőzhető az olvasás-íráspróblémák és az egyéb iskolai teljesítményzavarok kialakulása.

Tájékoztatásért forduljanak a körzeti logopédushoz!

Zord Károlyné
a XII. kerületi Logopédiai Szakszolgálat vezetője

[...]honvéd Pethényi úti sírjánál március 15-én már évek óta megszervez. A sírnál tavaly *Sára Sándor* mondott ünnepi beszédet. Az egyesület áprilisi összejövetelén *Tóth Krisztina*, a Budapesti Műszaki Egyetem hallgatója tartott előadást a Nemzeti Színház helyszínválasztásainak másfél évszázados viszontagságairól. Májusban az egyesület tagja, az Evangélium Színház művészeti vezetője, *Udvaros Béla* rendező emlékezett meg *Németh Lászlóról*, születésének századik évfordulója alkalmából.

Az egyesület őszi összejöveteleinek egyikén *Sípos Elek* kertészmérnök, a Kertészeti Egyetem oktatója beszélt környezetünkben élő társaink, a fák, az erdők állapotáról. Novemberben a Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjteménnyel közös rendezésben, a Budapesti Történeti Múzeum főigazgatójának, *Bodó Sándornak* a jelenlétében, és tudományos igazgatójának, *Holló Szilviának* a korreferátumával Noéh Ferenc, a kötet szerkesztője ismertette a szép számban megjelent közönségnek a 2001 nyarán megjelent könyvet, a helytörténeti tanulmányok füzéréből álló *Hegytörténet*-et.

Az egyesület elnöke a továbbiakban beszámolt a Kissvábhegyi Egyesület és a kerületi önkormányzat kapcsolatának alakulásáról. Csalódottan mondta el, hogy a választmánynak a különböző kissvábhegyi közterületi fejlesztésekre és karbantartásokra vonatkozó javaslatai és kérései – az ilyenekre szánt anyagiak szűkösségére hivatkozással –

[...]parkot; a neves jogtudós[...] emlékező tábla került a Csemegi Károly utca 1. számú épület kerítésének falára; s ugyancsak tábla fogja jelölni a Bíró utca 16. számú épületet is: itt működött egykor *Domokos Lászlóné* úttörő pedagógiai vállalkozása, az Új Iskola. A városrész több épületét tatarozták tulajdonosaik az elmúlt esztendőben, s két új házba költözhettek be a lakók. 2001-ben készült el a Buda-Hegyvidéki Evangélikus Egyházközség szép új temploma is a Kékgolyó utcában.

Az egyesület egyre terebélyesebbé váló postájáról is szó esett a közgyűlésen. A Kissvábhegyi Egyesület tagja a Magyar Polgári Együttműködés Egyesületnek, s azon keresztül kapcsolatot ápol a Budapest Társasággal is, amelynek összejöveteleire az egyesület rendszeresen meghívót kap. Más szerveződések is nyilvántartják az egyesületet; ezek sorában meg kell említeni a XII. kerületi Polgári Tömörülést és a német kisebbségi önkormányzatot, valamint az Óbudai Széchenyi Kört.

A közgyűlésen szóba kerültek a 2002. évre tervezett programok is. Ezek közül a legelső a március 15-i Pethényi úti ünnepség, amelyre az egyesület minden kissvábhegyi polgárt szívesen vár. Az egyesületi összejövetelekre is hívják az érdeklődőket: ezeket a hónap második hétfőjén szokták megtartani a Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény helyiségében, a Városmajor utca 16-ban.

N. F.

Felelős kiadó: Orbánné Dr. Horváth Márta

Pétrusz Kft. Győr; Tel. 22-271

EKHARD Judit

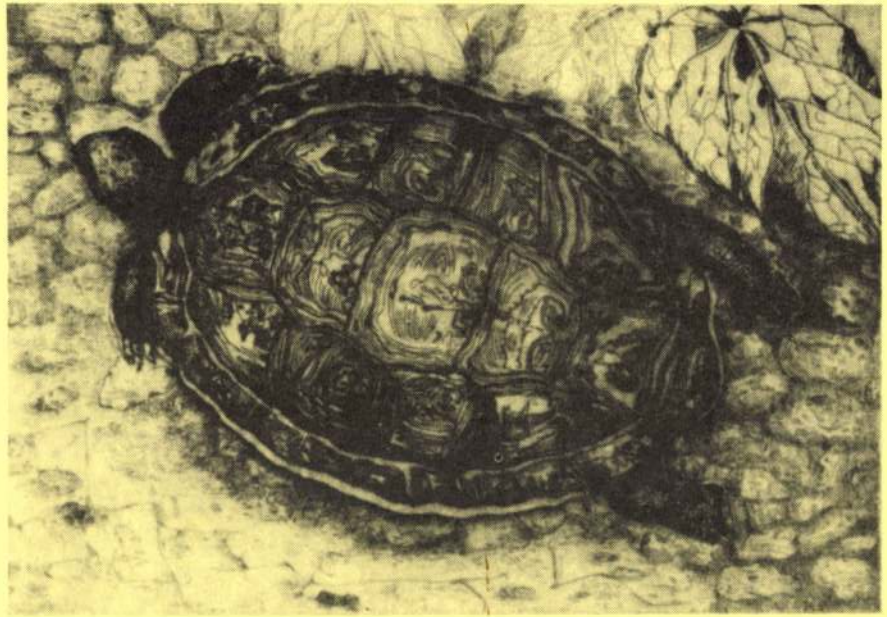

JUDIT EKHARD

Judit Ekhard Budapesten született.

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán 1956-ban zongoraművész oklevelet szerzett.

1957 óta Stuttgart közelében él, a Sindelfingeni Zeneiskolában tanít.

1960-1974 között kamarazenészként beutazta a világot, majd néhány évi szünet után "új művészi otthont" talált: a grafikát.

Négyévi tanulmány után elindult az új pályán. . .

A GYŐRI VÁROSI KÖNYVTÁR
Herman Ottó u. 22.

tisztelettel meghívja Önt

JUDIT EKHARD

grafikusművész

kiállításának megnyitására
1992. július 7-én, kedden 17 órára

A kiállítást megnyitja: Finta Lajos
városi tanácsos

Megtekinthető: 1992. július 8-tól július 24-ig
hétfőtől péntekig 14-18 óráig

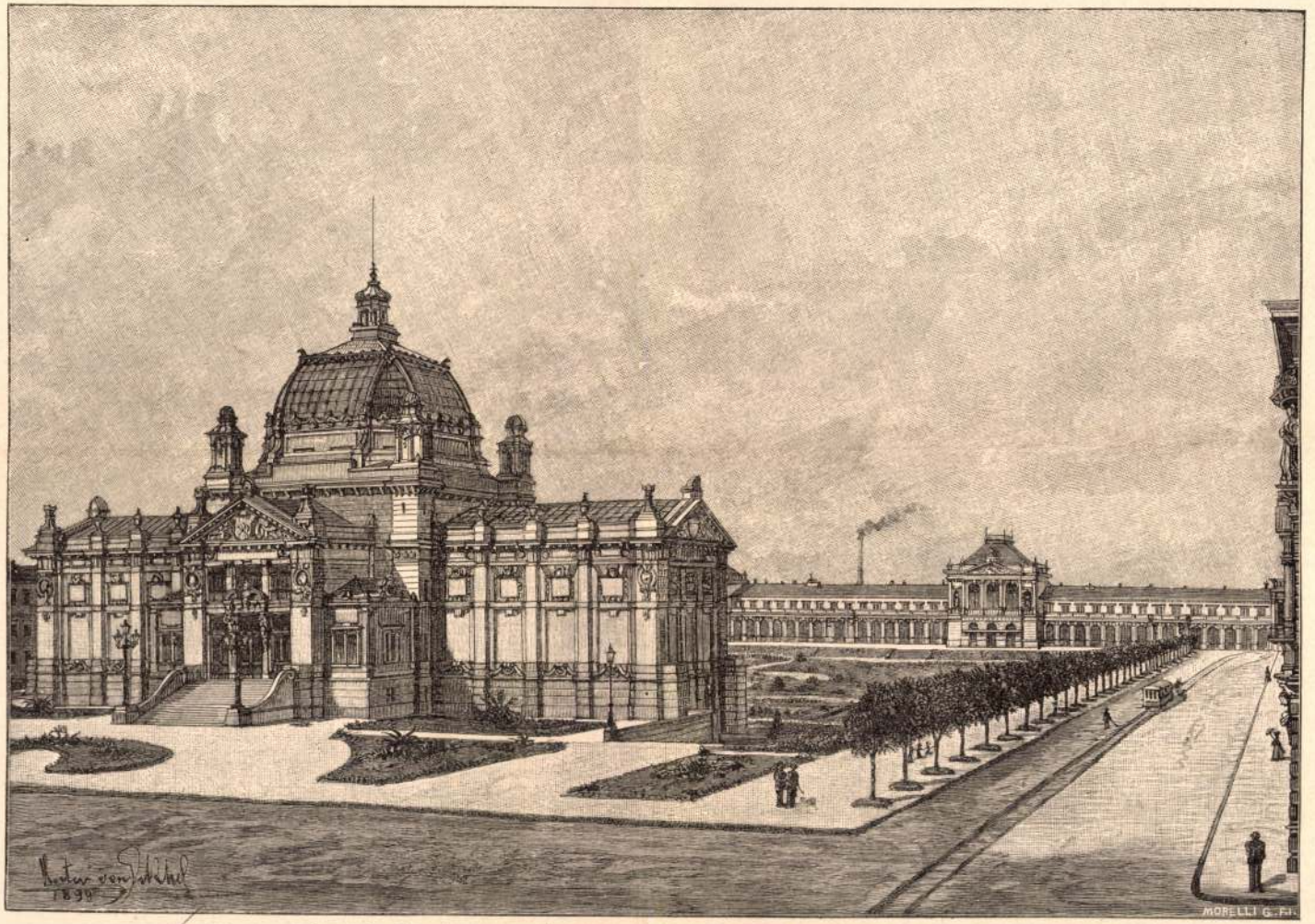

A Ferencz József-tér Zágrábban a műcsarnokkal és a magyar királyi államvasútak pályaházával.

Ekhel Hektor:

Om VIII.

E kötet ~~[illegible]~~ részére ezen kívül több képet is rajzolt.

másik dombhátra fölkanyarodva, vissza a felső városhoz, a régi György temető mellett, mely hajdan a legelső rendű volt, a György-útczába és a Kipni trg-hez, hol egy csúcsíves kápolna áll, mely a Pap-toronynyal együtt festői látványt nyújt. A Novaves (Újfalu) munkásnegyed e városrészt szebbnek mutatja, mint a minő valójában. A György-útczából éjszak felé a zágrábi hegység ölében egy órajárásnyira gyalogösvény vezet a felséges Szent Xaver völgyön át a szép Šestine hegyi faluhoz és onnét tovább föl a gróf Kulmer-kastélyhoz és Medvevár romjaihoz, másfelől jobbra kanyarodva és a novavesi országútra érve az újonnan létesített, pompás íves oszlopcsarnokokkal körülépített középponti temetőhöz.

A városra éghajlata tekintetében és némely más szempontból nagy fontosságú a zágrábi hegység, melynek legmagasabb csúcsa, a Sljeme (1035 méter), kétségkivül ősrégi hegyromladék. Déli nyulványait, a melyeken Zágráb és Tuškanec fekszenek, a fő törzstől hovatovább távolodva mind fiatalabb rétegek alkotják, melyek nagyrészt görgetegkövekből és sárga porrá szétomlott kőzetből állanak. Valószínű az a föltevés, hogy ezeket az ifjabb rétegeket évezredek folyamában a jég szaggatta le a főtörzsről és szállította az úszó jégmező aljához, a mint hogy az Alpesekben ma is moréna kiséri a tova csúszamló jégmezőket.

Idővel hatalmas moréna ülepedett meg a zágrábi hegység alján, melyet a jég eltakarodása után a patakok kialakítottak és a mai hosszan elnyúló földháttá idomítottak. A nap növekvő heve elől a havasi növények elmenekültek és csak a védettebb helyeken, minő az alacsonyan fekvő Tuškanec, maradtak meg.

De Zágráb növényvilága némely más említésre méltó jelenséget is mutat. Érdekes áttekintést nyújt minderről a város déli oldalán fekvő botanikus kert, melyben a havasi világ és a karszt növényzete a forró földöv növényeivel együtt szabadon tenyészik.

A Száva mellett forró nyárban buja mocsári növényzet virúl, mely a holt ágak meleg vizével táplálkozik, holott télen alig láthatni ott egy-egy elszáradt nádszálat. De a sík mezőn is üde és zöld a zágrábi hegységből alászivárgó talajvíz által nedvesen tartott növényzet a nyári hónapokban. A hasznos növények többségben vannak a többihez képest, mert a mezőgazdaság a környékbeli erdőséget jórészt letarolta; a tölgyön kivül főleg a fűz a jellemző fája a síkságon levő erdőállaboknak. A szőlő Zágráb környékén csak a domboldalakon tenyészik, nem úgy, mint a Szerémségben, hol a

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1901.

Az eszéki igazságügyi palota. Szövegközti illusztráció Hirc Károly: Eszék c. cikkéhez.id.mü 509-524.p.

Szign.nélk. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.21.Magyarország.VIII.köt.515.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1899.

Az eszéki uj plébániatemplom. Szövegközti illusztráció Hirc Károly: Eszék c. cikkéhez.id.mü 509-524.p.

Szign. H.v.Ekhel 1899 - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.21.Magyarország.VIII.köt.511.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1901.

Kőrös. Szövegközti illusztráció Senoa Milan: A kálniki hegység c. cikkéhez.id.mü 439-446.p.

Szign. Hector Ekhel - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.21.Magyarország.VIII.köt.1901.445.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1901.

A gör.kat.templom Kőrösön. Szövegközti illusztráció Senoa Milan: A kálniki hegység c. cikkéhez. id.mü 439-446.p.

Szign. Ekhel - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.21.Magyarország.VIII.köt.1901.443.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1899.

A zágrábbi ev.templom. Szövegközti illusztráció Hranilovic Henrik: Zágráb és vidéke c. cikkéhez. id.mü 240-267.p.

Szign. Hektor v.Ekhel1899. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.21.Magyarország.VIII.köt.1901.258.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1901.

A zágrábbi központi temető árkádjai. Szövegközti illusztráció Hranilovic Henrik: Zágráb és vidéke c. cikkéhez.id.mü 240-267.p.

Szign.nélkül - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.21.Magyarország.VIII.köt.1901.261.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1899.

A mücsarnok és a pályaudvar Zágrábban. 13X19 cm. illusztráció Hranilovic Henrik: Zágráb és vidéke c. cikkéhez. Id.mü 240-267.p.

Szign. Hektor von Ekhel 1899. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü famtszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.21. Magyarország.VIII.köt.1901.255.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1899.

A gör.kath.templom Zágrábban. 19 x 13 cm. illusztráció Hranilović Henrik: Zágráb és vidéke c.cikkéhez. Id.mü 24o-267.p.

Szign. H.v.Ekhel 1899. - RK sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után R[auchbauer] K. egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m.21. Magyarország VIII.köt. 19ol. 249.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1899.

A Szent Márkus templom Zágrábban. Szövegközti illusztráció Hranilovic Henrik: Zágráb és vidéke c.cikkéhez. Id.mü 24o-267.p.

Szign. H.v.Ekhel 1899 - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.21. Magyarország VIII.köt. 19ol. 245.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1899.

A zágrábi izraelita templom. Szövegközti illusztráció Hranilović Henrik: Zágráb és vidéke c.cikkéhez. Id.mü 24o-267.p.

Szign. H.v.Ekhel - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.21. Magyarország VIII.köt. 19o1. 244.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.19o1.

A zágrábi székesegyház sekrestyéje. Szövegközti kép Krsnjavi Izidor: Müvészet c.cikkéhez. Id.mü 148-168.p.

Szign. nélk. - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.21. Magyarország VIII.köt. 19o1. 152.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.19o1.

A zágrábi székesegyház oldalnézetben. Szövetközti kép Krsnjavi Izidor: Müvészet c.cikkéhez. Id.mü 148-168.p.

Szign. H.Ekhel - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.21. Magyarország VIII.köt. 19o1. 15o.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1899.

A zágrábi székesegyház belseje. 19 x 13 cm. illusztráció Krsnjavi Izidor: Müvészet c.cikkéhez. Id.mü 148-168.p.

Szign. Hector von Ekhel 1899 - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m.21. Magyarország VIII.köt. 19ol. 149.p.

Ekhel Hektor M.D.K.

Bp.1899.

A Szent István székesegyház Zágrábban. 19 x 13 cm. illusztráció Krsnjavi Izidor: Müvészet c. cikkéhez. Id.mü 148-168.p.

Szign. Hektor Ekhel 899 - RK sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után R[auchbauer] K[ároly] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 21. Magyarország VIII.köt. 19ol. 147.p.

Ekker János ónműves

Győri Szemle 1971. 112.

A győri ipar történetéről

megírva

Ekker János

önkannagyártó

1679-80-ban emleti

a győri városi tanácsi

jegyzőkönyv.

Bedy Vince

Adalékok a győri

ipar történetéhez.

Győri Szemle

1941. 112. l.

Ekker János ónöntő

a XVII. század végén Győrött működik.

Weiner Mihályné: Ónművesség, Budapest, 1971.

421

Ekker János, [tipográfus ?]

„Nyomdai munkáját dicséri" a József Attila-breviárium c. miniatur könyvecske.

— : Szerkesztői asztal 112.

TISZATÁJ, Szeged, 1974. szeptember XXVIII/9.

megyva

Ekker János

bronzmüves

készítette az 1805-ben felállított pesti belv. templombeli főoltár bronzmunkáit. Az oltár jelenleg a rákoskeresztúri plébániatemplomban áll.

Pálinkásbelvtempl.

406. l.

Bem József:

Mellig, kissé jobbr
jupa s körszakála öp,
a szt István rend csillagj
sötétbarna atillája zsino

Olajfestés, vászon
Festette: Pencz
Az 1848-diki

1896. IV. 23-án az ezre
honnan 1896. XII. 31. érk

Ekker János György

bronzműves

l.

Schoenbelvárosi

10. l.

Pöstyén.

Az előtérben
az épület k
ülnek és járkálnak, középütt k
a faház előtt, az utat, sétálók
járó férfi mellett asszonyt vi

balra: (Ungarn) DAS WANNENBAA
jobbra: LES DEUX BAINS à Pi

legalól középütt: à Vienne che

Rm., mér. a rl. 33: 45 cm.

140-95

EKKER Károly ács (Nagykároly)

a templom fedelszéke 1794

Bara Csaba: Szatmárnémeti, láncos templom. Kolozsvár, 1996. 5.

M.D.K.

Ekker Mátyás a János, ceri kő-
műves mester

, 1771-90 körök szerepelnek
a városi adókönyvekben.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 321. old.

EKKER Mátyás és János egri kőműves mesterek. Az egri városi adókönyvekben 1771-1790 között mutathatok ki.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Ekker János, ónöntőm.

A győri városi tanács jegyzőkönyve 1679-ben említi nevét. 430.o.

Weiner Mihályné: Művészi kézműiparok Győrben. 429.o.

Arrabona, 7. 1965. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr. 1965. Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr.

Ekkermann József

nevét az 1828-as országos összeirásban szereplő pest budai építőmesterek és kőművesek felsorolásában emliti

z.l.: Mozaik a főváros múltjából. -
Budapest, 1971.8.sz.~~ex~~ 48. l.

Eckermann József, Buda, Országút

Az 1828. évi országos összeírás alkalmával a Pest-Budán lévő épületnek leírását szerkesztette vele.
(már nem dolgozik)

Budapest, 1941. aug. (?)

Ekkermann József

Építőmester tervezte újjá a Tárnok u. 6. sz-ú házat.

Imrémy Imre: Bp. I. Tárnok u. 6 sz. lakóépület helyreállítása

Műemlékvédelem 1963; 3 sz. 134. l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

n: . . . . . .

. . . . . .

MDK

Ekkert János

A herendi porcelángyár művészházában dolgozik.

Lánya, veje az egész család itt művészkedik a gyárban. Apja, nagyapja is elismert porcelán festő volt.

Radics Elemér: Herend.
KISALFÖLD, Győr, 1957. jun. 16.

megvan

Ekkert József
főfestő
1889–1896.

l.

Ruzicska Herend
60. l.
61. l.

Lepold praelatus kés
csátja a helyreállitási munká
latába az általa évek során
történeti és képanyagot, mely
netének felismerésére és enne
müemlékvédelem helyes irányi
külözhetetlen.

Hasonlóan nyilatko
Albin igazgató is.

Elnök összefoglalja
kezlet során mondottakat, megá
hogy az értekezlet helyesli
toknak Lux Kálmán által előad
ját. A maga részéről annak hel
litása érdekében szükségesnek
jelenlevőkből alakitandó eszt
bizottság felállitását.

Eckkert Tönet
porcellánfestő
1884
l.

Ruzicska Herend
58-l.

Szádeczky L.: A csehek története Magyar-
országon VIII. 30.

Ö Eckert József

Korongos

l.

Ruzicska Ferenc

63. l.

valószínűleg

Eckert József

porcellánfestő

fia

88/6. szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Szepesy Sándor benyújtja Dr Karátson Andrással

A bead

Mellékl

Együttal

Előirat

Utóirat

Másolta

Exp. 19

MDK

Ekl Jakab kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold: Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.szám.298.l.

Ekler Dezső, [építén]

A kiállítás jól szemlélteti a fia-

gedély nélkül házakba közmüve-
ket (víz, villany, csatorna, gáz)
bekötni nem szabad. Az építési
hatóság kéri a társadalmi szer-
vek és a rendőrség segítségét az
engedély nélküli építkezések meg-
előzéséhez, illetve megakadályo-
zásához.

E. G.: Vándorkiállítás 10.
[A bpi Műszaki Egyetem R. klubjában...]

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975 okt. 4.

Ekler Dezső, építén

h. Ellár Ishan

– Követségi kirch

Magyar Építőművészet Bp. 1983

10-12

83/4

Ekler Dezső, építész

Egy magánpályázat tanulságai.

1983 márc. 9.-én a Fiatal Építészek Stúdiója nyilvános vitát rendezett egy építészeti magánpályázatról. A pályázat kiírója saját családi házának megtervezésére kérte fel Nagy Bálint, Mátrai Péter, Ungár Péter, Ekler Dezső és Szövényi István építészeket. Az öt beérkezett pályamüből kiválasztotta a saját elképzelését, és házát egy hatodik építésszel, Boldoghy Bélával építtette meg.

Magyar Építőművészet, 1986. 4. 14-old.

Ekler Dezső, építész

Pál Miklósné: Békés megyei kezdeményezés. Művelődési otthonok felújítása a megyében

3. Klubkönyvtár, Dombegyháza, 1988. Építész: Ekler Dezső és Nagy Tamás.

(Befejezés előtt)

Magyar Építőművészet, 1988., 4–5., 21-old.

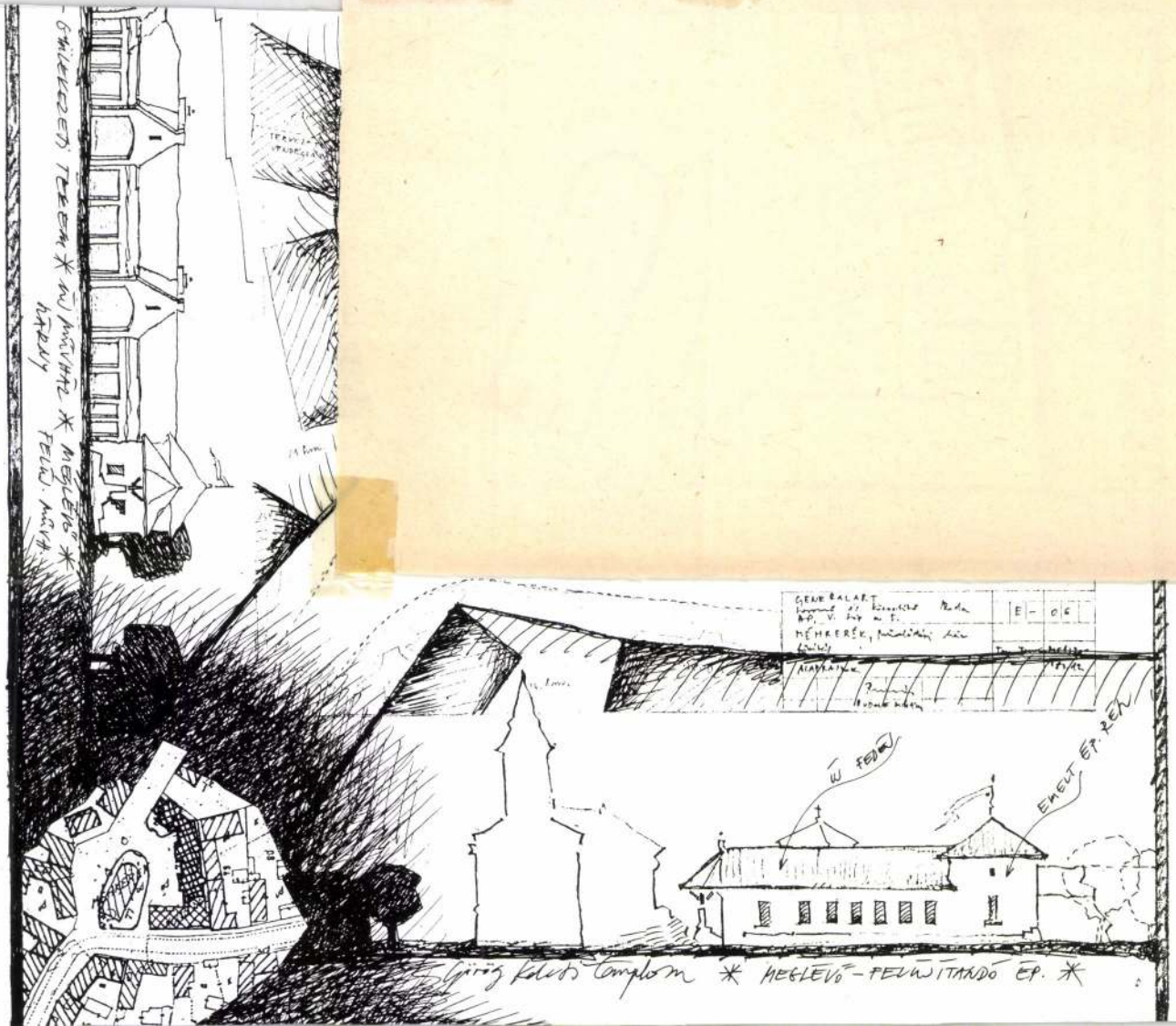
GENERALART
E - 06
MÉHKERÉK
Görög Kelető Templom * MEGLÉVŐ - FELÚJÍTANDÓ ÉP. *

EKLER Dersö

189-151

117 2966

117 2345

A történelmi önbecsülésünkért

A Nemzeti Emlékhely Alapítvány felhívása

A Történelmi Igazságtétel Bizottsága 1989. májusában tette közzé a felhívást, amely a „kivégzettek méltó eltemetését és egy nemzeti emlékmű felállítását" sürgette a rákoskeresztúri köztemető 301-es parcellájában. A magyar társadalom 1989. június 16-án megadta azonosítható halottainak a végső tisztességet és a forradalom nemzeti emlékhelyévé vált parcellában elkezdődött a síremlékmű építése. Alapítványunk célja, hogy az országos pályázaton nyertes tervet, *Jovánovics* György alkotását, a megvalósulásához segítse. Nem kis feladat ez. Nemcsak a szobrász monumentális művét kell elkészíteni, hanem a nemzeti emlékhelyhez méltó környezetet is, mellyel legújabb kori történelmünket becsüljük meg.

Minthogy az 1956-os forradalomban és szabadságharcban az egész ország lakossága részt vett, azt szeretnénk, ha az emlékmű és környezete is a nemzet közös cselekvésének lenne az eredménye.

Ezért kérjük polgártársainkat, az önkormányzatokat, a cégeket, a pártokat és a társadalmi szervezeteket, az alapokat és az alapítványokat, itthoni és külföldön élő honfitársainkat egyaránt, hogy hozzájárulásukkal tegyék lehetővé a síremlék építésének befejezését és nemzeti emlékhelyünk megvalósítását.

Csekkszámlaszám: Postabank 021—10 428—4004, „Nemzeti Emlékhely Alapítványt".

Baán László, Beke László, Berhídi Mária, Bogárdi Zoltán, Demszky Gábor, Dalos György, Dornbach Alajos, Ekler Dezső, Ember Judit, Eörsi István, Esterházy Péter, Fényi Tibor, Galántai György, Göncz Árpád, Hegedűs B. András, Hencze Tamás, Horn Gyula, Karátson Gábor, Keserű Katalin, Keserű Ilona, Király Magdolna, Kocsis Zoltán, Koncz Zsuzsa, Konrád György, Kovalovszky Márta, Kovács Péter, Krasznahorkai László, Mészöly Miklós, Lázár Ervin, Marschall Miklós, Márton László, Mécs Imre, Nádas Péter, Nagy Gáspár, Németh Lajos, Pauer Gyula, Peternák Miklós, Pohárnok Mihály, Radnóti Sándor, Rajk László, Spíró György, Szabad György, Szabados Árpád, Vásárhelyi Miklós, Vathy Zsuzsa, Vidovszki László, Zimányi Tibor.

Magyar Nemzet
1991. július 9. 5. p.

EKLER Dezső építész

Új Művészet 1992.

1. sz. 6. p

Új Művészet 1992

Ekler Dezső: Tánccsűr, 1986, Nagykálló
(Fotó Tahin Gyula)

Ekler Dezső: építész 1.) Tájékoztató.

A MÉSZ Mesteriskola előadásai.

VI. ciklus 1980–82.

Ekler Dezső: Az építészet anatómiája.

VII. ciklus 1982–84. Ökologiai séta Budapesten.

Magyar Építőművészet, 1989. 1–2 szám, 5–6. o.

Ekler Dezső építész 2)-folytatás.
a Mesteriskola VIII. előadásának programja, 1944-45.

Április 12. „Budapesti séta – egy nagyváros kialakulása". Ekler Dezső építész sétával egybekötött előadása.

Magyar Építőművészet, 1944. 1-2. szám, borító belső oldalán.

EKLER Dezső

91 1. 68

Új Művészet

EKLER Dersö építész

BONTA JÁNOS: A magyar organikus építészet. =
Mozgó Világ, 18.évf.4.sz.1992 47 p. + ill

Nagykállód-Harangod, Tóincosúr, 1989

A tizenévesek és a politika

A diákok keveset tudnak a társadalomról

„A politikában mindig van valami hamisság, bárki csinálja is." Ez a mondat abban a kérdőíves felmérésben szerepelt, amelyek alapján Szabó Ildikó és Örkény Antal szociológus az utolsó éves középiskolások állampolgári kultúráját kívánta feltérképezni. A fenti állítással a gimnazisták 86, a szakközépiskolások 92, és a szakmunkástanulók 90 százaléka értett egyet.

UDVARDI JUDIT

A POLITIKA IRÁNTI ÉRDEKLŐDÉS
(százalékban)

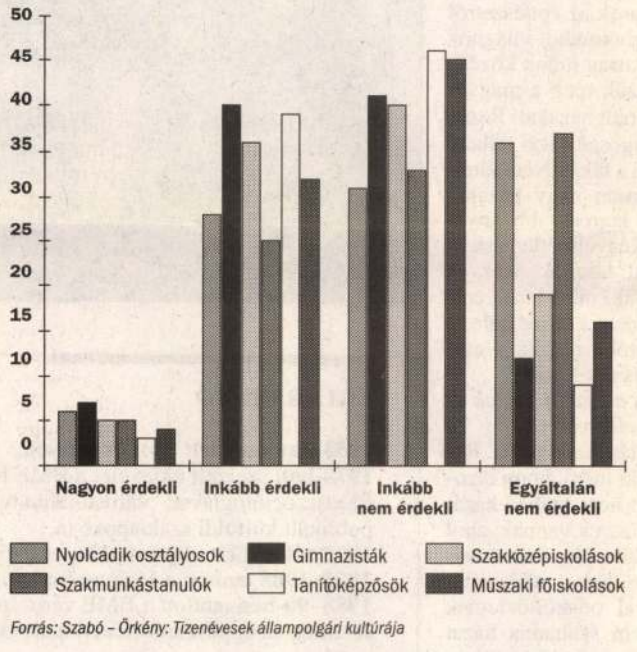

Forrás: Szabó – Örkény: Tizenévesek állampolgári kultúrája

NÉGY POLITIKAI CÉLKITŰZÉS FONTOSSÁGA
(százalékban)

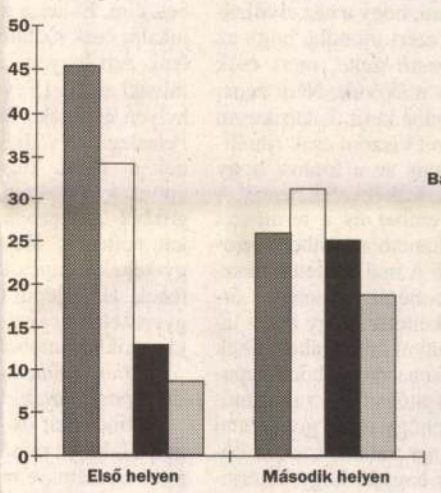

AKIKRŐL UTCÁT NEVEZNÉNEK EL
(A híres emberek népszerűségi listája, százalékban)

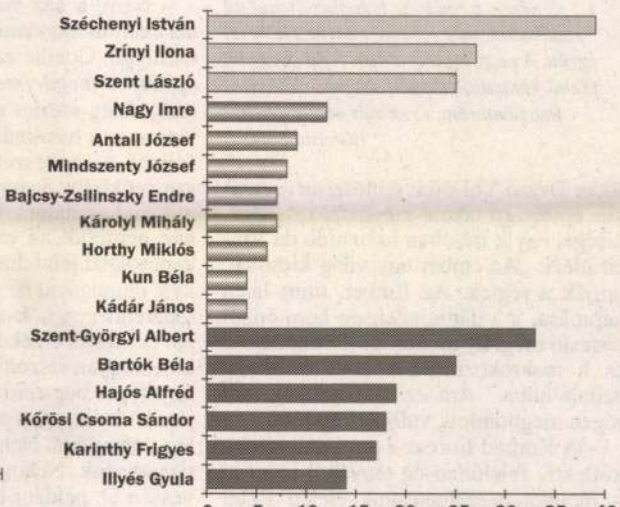

NÉPSZABADSÁG-grafika

A vizsgálatból többi között az is kiderült: a fiatalok keveset tudnak a parlamenti pártokról, a hatalommegosztás rendszeréről, a politikai ideológiákról, és mintegy kétharmadukat nem is érdekli a politika. Szabó Ildikóval a felmérés alapján készült kötetükről beszélgettünk, amelyet a Minoritás Alapítvány Tizenévesek állampolgári kultúrája címmel adott ki.

Magyarság, pénz...

A fiatalok a politika iránti ellenszenve már egy egyszerű feladat megoldásából is lemérhető: a kutatók azt kérték, hogy a kérdőíven felsorolt, még XX. század előtt élt történelmi személyiségek, e századi politikusok, valamint a művészet és a tudomány jeles alakjai közül válasszák ki azokat, akikről utcát neveznének el. A legtöbb „szavazatot" Széchenyi István, Zrínyi Ilona, Szent László, illetve Szent-Györgyi Albert, Bartók Béla, Hajós Alfréd kapta, míg politikusokat meglehetősen kevesen jelöltek meg. Közülük Nagy Imre került az első helyre 12 százalékkal. Még árulkodóbb annak a feladatnak az eredménye, amelyben a legkülönbözőbb politikai fogalmakról (ezek között népnevek és politikusok is szerepeltek) kellett eldönteniük, szeretik-e azokat vagy sem. Osztatlan sikert csupán a magyar nép, a pénz, illetve a szent korona aratott, de az amerikaiak már csak a megkérdezett középiskolások feléből váltottak ki pozitív érzelmeket. A diákok több mint fele elutasítja a politikusokat, még a leginkább szeretett Göncz Árpádot is. A legellenszenvesebb fogalmak számukra: szocializmus, kommunizmus, cigány. A politikusok közül Giczy György és Lezsák Sándor lett a legelutasítottabb személyiség. A választásról csak a tanulók negyven százaléka állította, hogy érdekli, az 1956-os forradalomhoz 32, a szakszervezethez viszont már csak 12 százalékuknak fűződik pozitív érzelme.

A felmérés kedvezőtlen képet mutat a tizenévesek politikai tájékozottságáról is. Például a fiatalok kevesebb mint tizenöt százaléka választotta ki jól a kormánypártokat, átlagosan kétharmaduk jelölte meg pontosan az ellenzéki, illetve a parlamenten kívüli pártokat. A különböző iskolatípusok tanulói között ismereteik tekintetében jelentős különbségeket fedeztek fel a kutatók: míg a gimnazistáknak csupán egyötöde, a szakközépiskolásoknak csak egyharmada, a szakmunkástanulóknak már az ötven százaléka nem volt tisztában egyetlen párt hatalmi helyzetével sem. A lányok minden iskolatípusban gyengébb eredményt értek el a fiúknál.

A középiskolások a hatalommegosztás rendszeréről szintén hiányos információkkal rendelkeznek. A diákoknak csupán ötven százaléka tudta, mi a szerepe az Országgyűlésnek, a települési önkormányzatoknak és a minisztériumoknak. Kevesebb mint a fele részük, de több mint a negyedük tudta, hogy milyen jogköre van a kormánynak, az Alkotmánybíróságnak, a szakszervezeteknek, a társadalmi szervezeteknek. A politikai pártok és a bíróságok feladataival már negyedük sem volt tisztában.

A kutatók arra is kíváncsiak voltak, mennyire érdekli a fiatalokat a politika. A kutatók két korábbi – az 1977-es és az 1980-as – vizsgálat eredményeivel hasonlították össze a mostaniakat. A régebbi felmérések esetében a megkérdezettek 12-12 százaléka nyilatkozott úgy, hogy „nagyon", 73 és 78 százaléka pedig úgy, hogy „valamilyen szinten" érdekli a politika. Ezúttal a fiataloknak átlagosan alig 5 százaléka kiemelkedő, 35 százaléka pedig csupán „valamilyen" érdeklődést mutatott a politika iránt. Az iskolatípusok szerint ebben az esetben is jelentős eltéréseket tapasztaltak: a gimnazistáknak még 47, a szakközépiskolásoknak 41, a szakmunkásképzősöknek viszont már csak 30 százalékát érdekli a politika.

Szabó Ildikó szerint ezekről a különbségekről nem elsősorban az oktatási intézmények tehetnek. A politikai tudást, illetve a politikához való viszonyt mindenekelőtt a család közvetíti, sokat számít, olvasnak-e a szülők újságot, néznek vagy hallgatnak-e hírműsorokat, beszélgetnek-e egymással vagy gyerekeikkel politikai kérdésekről. A szakmunkástanulók többsége nyilván olyan családban nevelkedik, amelyben nincsenek a politizálásnak hagyományai.

„Leváltott" értékek

„A pártok csak arra jók, hogy a politikusok megcsinálják a saját karrierjüket." Ezzel a kijelentéssel a gimnazistáknak 58, a szakközépiskolásoknak és a szakmunkástanulóknak pedig 76 százaléka ért egyet, tehát válaszaikból a politika iránti ellenszenv jól „kitapintható" – mondja Szabó Ildikó, aki szerint ez azzal magyarázható, hogy a politikusok elveszítették hitelüket. – A XX. századi magyar történelemben szinte egyetlen politikus sem állta ki az idő próbáját. A kurzusváltások minden esetben eltörölték a korábbi értékeket, azaz a politikusokkal együtt az általuk képviselt eszmét is „leváltotta" a soron következő hatalom. Emiatt a politikai rendszer és a politikusok megítélésében a társadalom elvesztette a támpontokat, nem alakult ki konszenzus az értékrendben.

A fiatalok ellenszenve a politika iránt azzal is magyarázható, hogy legkevésbé ezt a generációt szólítják meg a politikusok. Ha mégis próbálkoznak, a tizenévesek hamar felismerik, hogy a politikusok nem értenek a nyelvükön.

Szabó Ildikó szerint a rendszerváltozás sem győzte meg a fiatalokat arról, hogy érdemes a politikával foglalkozni. – A kutatások azt bizonyítják, hogy a felnőtteknek a politikához fűződő attitűdje hasonló a fiatalokéhoz – hangsúlyozza. – A választásra jogosultak egyharmada „politikán kívüli" létben él, azaz a legelemibb ismeretekkel sem rendelkezik, többségük el sem megy szavazni.

A KÖZÉPISKOLÁSOK ÉS FŐISKOLÁSOK ALÁÍRÁSI HAJLANDÓSÁGA KÜLÖNBÖZŐ AKCIÓKBAN
(százalékban)

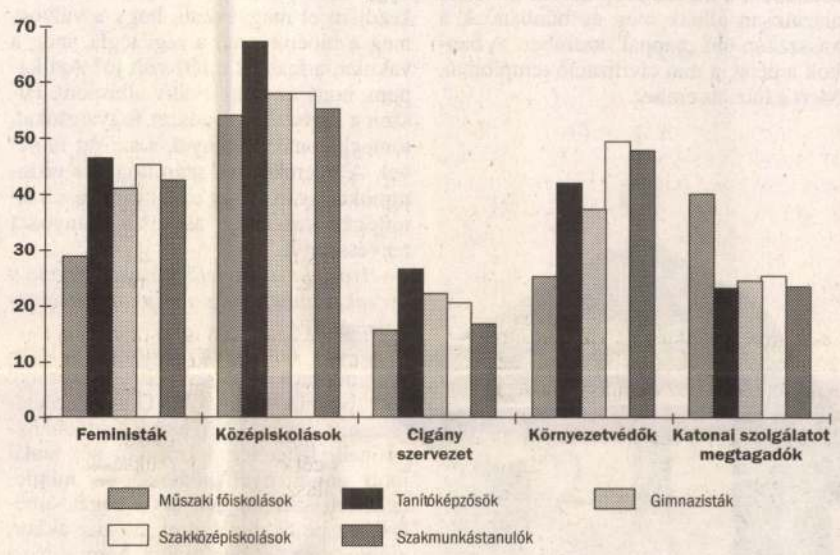

Forrás: Szabó – Örkény: Tizenévesek állampolgári kultúrája

NÉPSZABADSÁG-grafika

Szabó Ildikó úgy látja, a fiatalok ellenszenve a politika iránt azzal is magyarázható, hogy legkevésbé ezt a generációt szólítják meg a politikusok. – Ha mégis próbálkoznak a tizenévesek megnyerésével, hamar felismerik, hogy a politikusok nem értenek a nyelvükön. A stílus sokszor álfiatalos, a mondanivaló érdektelen, a tizenéves nem érzi úgy, hogy „ezt akár én is mondhattam volna". De nemcsak a nyilvános párbeszéd, hanem a fiatalságot bevonó rendezvények, szervezeti lehetőségek is hiányoznak a mai magyar politikai életből.

Elgondolkodtató, hogy a nem feltétlenül politikai jellegű cselekvési mintákat is csak mérsékelt lelkesedéssel fogadják el a fiatalok. A legtöbben még a különféle szervezetekhez (sportegyesülettől kezdve a pártokig) való tartozásukat tartják elképzelhetőnek, de az állampolgári aktivitás erőteljesebb formáival szemben már igencsak tartózkodóak. Az aláírásgyűjtést például leginkább akkor támogatnák, ha azt középiskolások szerveznék azért, hogy minél több településen legyen diákönkormányzat. A környezetvédők, a feministák, valamint a katonai szolgálatmegtagadók kezdeményezéséhez már kevesebben csatlakoznának. A legcsekélyebb rokonszenvet például egy cigány szervezet aláírás-gyűjtési akciója váltaná ki belőlük.

Az iskolai sérelmek megoldási módozatai közül is elsősorban az egyéni cselekvési formákat választották ki a tizenévesek. A szervezett, demokratikus tiltakozás lehetőségei a megkérdezettek körében nem arattak túl nagy sikert. Szabó Ildikó ezt azzal magyarázza, hogy ezek a protestáló formák nem gyökereztek meg a társadalomban. Feltehetően csak egy hosszabb tanulási folyamatban válnak majd természetessé. Az is tény, hogy a „miénk" tudat nem jellemző a fiatalokra, nem hiszik, hogy tényleges beleszólásuk lenne a közügyekbe. A hatalommal szemben tehetetlennek érzik magukat, és reménytelennek tartják, hogy szervezett harccal bármit is elérjenek. A félelem is mélyen beépült a kollektív tudatba, és ez alól még a tizenévesek sem kivételek.

Apadó előítéletek

A kutatók azt is feltárták, hogyan viszonyulnak a fiatalok az elesettekhez, a szegényekhez, a kisebbségekhez. A diákok nagy része azt gondolja, a szegénység létrejöttének okai között az is szerepet játszik, hogy valaki nem tesz semmit sorsa jobbra fordulásáért, lusta vagy iszik. Sokkal kevesebben nyilatkoztak viszont úgy, hogy akkor is szegénnyé válhat valaki, ha nincs szerencséje, vagy nem jó képességű, nem eléggé tehetséges. Az elesettekkel szembeni intolerancia Szabó Ildikó szerint az államszocializmus számlájára írható. A hatalom hivatalos álláspontja ugyanis az volt, hogy aki szegény, csak önmagát hibáztathatja. – Ezt az emberek elhitték, és az efféle gondolkodásmód megmaradt a fejekben, „tanult minta" lett. Ráadásul a szegények jelentős része cigány, ez további előítéleteket szül. Így válik ebben a kérdésben az okozat okká, azaz az emberek tudatában akkor lesz valaki szegény, ha elissza a pénzét vagy lustálkodik, ahelyett, hogy dolgozna. Nem az esélyegyenlőséget tartják a a társadalmi bajok okának.

A felmérés eredményei szerint a fiatalok a felnőtteknél toleránsabbak a kisebbségekkel és a mássággal szemben. Az elutasító attitűd az életkorral előrehaladva növekszik, és a felnőttkori szocializáció, illetve az ellenséges közhangulat hatására mélyül el az emberekben. A cigányok jelenléte a környezetükben a tizenévesek 60 százalékát zavarja, míg a felnőtteknek a 74 százalékát. Az arabokkal szemben a diákoknak mindössze 27,5 százaléka előítéletes, viszont a felnőttek 52 százaléka táplál irántuk negatív érzelmeket. A kínaiak letelepedése a fiataloknak 23, a felnőtteknek viszont 48 százalékát érinti kellemetlenül. Elgondolkodtató, hogy a felnőttek egynegyede még az erdélyi magyarokat is rossz szemmel nézi, a tizenéveseknek ellenben mindössze 7 százaléka.

– A határon túl élő magyarok elfogadása valószínűleg érzelmi okokra vezethető vissza: a fiataloknak a velük egy nyelvet beszélő, és kultúrájukban egészen hasonló emberek inkább rokonszenvesek, mint akiket nem ismernek, nem értenek meg. Ennek valamelyest ellentmond, hogy a diákok tájékozatlanok a határon túli magyarságot érintő kérdésekben. A külföldön élő magyarok számát például mindössze egyharmaduk becsülte meg helyesen, 3-4 millió körülinek. A tanulók egyharmada nem tudja, hogy Erdély többségi nyelve a román. Elgondolkodtató, hogy 24,5 százalékuk azt hiszi, hogy a többség anyanyelve a székely. Az iskola a felelős az ilyen mértékű tudatlanságért, képzési fogyatékosságért, amelyet minél előbb meg kellene szüntetni.

Szabó Ildikó szerint a felnőttek és a fiatalok toleranciakészsége közötti különbség a társadalmi változások pozitív következménye. A tömegkommunikációban, a társadalmi nyilvánosságban előtérbe kerültek a kisebbségek ügyei, a kulturális sokszínűség elfogadott lett, a személyiségi jogok ismertekké váltak. A fiatalok is megtanulhatták, hogy bizonyos kifejezések vagy vélekedések politikailag nem korrektek. – Tény, hogy e tekintetben is vannak különbségek az érettségit adó iskolák és a szakmunkásképzők tanulói között. Utóbbiak előítéletesebbek, mint a velük egykorú társaik, és intoleranciájukat általában erős érzelmi, indulati beállítottság kíséri. Ezek a fiatalok maguk is sok szempontból marginalizálódtak, és ezt mások „leértékelésével" kompenzálják, bűnbakot keresnek.

Összességében nem túl felemelő a vizsgálati eredmény, de a helyzet nem megváltoztathatatlan – vélekedik Szabó Ildikó. – Meggyőződésem, hogy a politikai tanulás egy életen keresztül tart, és a tapasztalatok szerint a felnőtt társadalom is képes volt elsajátítani a számára feltétlenül szükséges politikai ismereteket. A mai fiatalok a munka világában szintén rákényszerülnek majd arra, hogy megszerezzék a legalapvetőbb állampolgári, jogi, gazdasági ismereteket, megtanulják az érdekérvényesítést. Úgy látom, az iskola is egyre több lehetőséget ad az állampolgári ismeretek elsajátításához.

Más kérdés, hogy a politikához való viszony, érzelem változik-e majd. Szabó Ildikó szerint ehhez először a politikai gyakorlatnak kellene átalakulnia. – A mindenkori politikai hatalom felelőssége, megnyeri-e a leendő választók szimpátiáját, bizalmat tud-e ébreszteni bennük a politikai intézményrendszer iránt. Ha az állampolgár azt látja, hogy a jog betartása mindenkinek – a politikai hatalom képviselői számára is – kötelező, és ha azt tapasztalja, hogy a politikai szerepvállalás nem jár jogtalan előnyökkel, akkor megváltozhat a magatartása. Addig azonban sem a családon, sem az iskolán nem kérhető számon a fiatalok politikai tudatlansága.

Az ember és Háza

LIPP TAMÁS
SZIKORA KATALIN

Mottó: „Néhány százezer évvel ezelőtt csak állatok és növények voltak a világon, ember nem, s a rendszer tagadhatatlanul jól működött, még jobban, mint az emberrel együtt. A nagy veszély abban rejlik, hogy ha fajunk kipusztítja magát, sok más élőlényt is magával ránt, és ez már erkölcstelen!" (Konrad Lorenz)

Ekler Dezső Ybl-díjas építész, az organikus építészeti iskola meghatározó egyénisége, egyik írásában Leonardo da Vincit idézi: „Az ember egy világ kicsiben, tartják a régiek. Az Ember, mint Isten képmása, a Világmindenség harmóniáit testesíti meg, ily módon a mikrokozmosz és a makrokozmosz közötti összhang szimbóluma." Ám ez az összhang már régen megbomlott, vallja az építész.

– A Konrad Lorenz-i pusztulásvízió a kollektív felelőtlenség tényéből indul ki – mondta beszélgetésünk elején Ekler Dezső. – Nekünk arról érdemes gondolkodnunk, hogyan is alakulhatott ez ki. Amikor 1983 táján az Egyesült Államokban jártam ösztöndíjasként, az egyik legmegrázóbb élményem az volt, hogy az amerikai demokráciában a rendszer mibenlétéért senki sem felelős és senki nem is tehető felelőssé. Egy ilyen csöndes országból, mint az akkori kádári Magyarország, Amerikába érkezve elementárisan hatott rám az a túlpörgetett fogyasztói őrület, amelyet a mindenütt surrogó légkondicionálók, a végtelen utazásra csábító ötpályás autóutak, az állandó repülés, a sebesen emelkedő és zuhanó liftek árasztottak. Világosan érzékelhető volt, hogy egy amerikai tízszer annyi energiát fogyasztott, mint egy középeurópai ember akkor. Rendes alkoholista szociológus barátom, akivel mindig ketten ültünk hátul a gépen, mert mi voltunk a bagósok, egy hónapig hallgatta méltatlankodásaimat, majd azt mondta: nézz ide öcsi, nálunk az egészért való felelősség kérdését fölvetni sem illik, nem hogy erről gondolkodni. Valóban, utoljára a tradicionális társadalmakban volt egyértelmű a felelősség, mára a haszonszerzés leszoktatta az úgynevezett kritikai értelmiséget arról, hogy a jövőre tekintve kérdezősködjék. Minél fejlettebb és minél jobban intézményesült ez az úgynevezett modern társadalom, annál személytelenebb és elfogadott módon felelőtlenebb.

– Az életünket könnyítő találmányok, a technikai felfedezések okolhatók-e azért, hogy a tradicionális kapcsolatokat ma már elektronikus úton élik az emberek?

– Valóban az elszemélytelenedés kulcspontja a technika. De talán pontosabb totális bürokratizálódást mondani. Húsz évvel ezelőtt egy nagy havazás után minden faluban ment tovább az élet. Mert volt pék, bábaasszony, tanító. Most, ha leesik a hó, megáll az élet, katonai helikopter hozza a kenyeret, naszádok mentik a szülő asszonyt a megyei kórházba, bürokratikus apparátusok gondoskodnak a mindennapi életről. Egy ilyen normális tél, mint az idei volt, világosan megmutatta, hogy a logisztikai szabályozás hogyan darálja be a civil társadalmat. Az elszemélytelenedés ördögi találmány, mert amire a modern emberi kultúra elvileg épült, amire oly büszkék voltunk: az individuum ereje, a személyiség csodája, valójában már nem érvényesül, sőt éppen ellenkezőleg: bábok, bábuk vagyunk csupán.

– Minden bajunk forrása a logisztika?

– A logisztika az angol logistics szóból ered, azt jelenti: hadtáp. A logisztika a lehető legracionálisabb ellátványozás elvét követi, és hovatovább minden társadalmi feladatot magába olvaszt. Ez alakítja civilizációnkat. A modern társadalom: logisztikai társadalom, tehát hadtáp társadalom, háborús társadalom.

– Akkor talán éppen a legjobb helyen, egy építészirodában kérdezzük: hol lehetne a leglátványosabb a tiltakozás, az ellenszegülés, ha nem az építészetben?

– Hagyományos értelemben építészetről már régen nincsen szó. Ami van, az antitézise az építészetnek. A logisztikai építészet: barakképítészet, ideiglenes lerakatok, felvonulási utak építészete.

– Jól gondoljuk, hogy az emberi ház, miközben összeköt a természettel, el is választ tőle? Ütközőpont, fal az ember és a természet között?

– Nem, a ház maga az ember. Ezzel azt akarom mondani, hogy a ház civilizációfüggő. Goethe azért mondta, hogy az építészet *megdermedt* zene, mert csak hangoltság szerint működik. Nem zene, hiszen az a hatalmába kerít, katartikusan formál. Az építészet viszont csak rituálisan működik, vagyis az a fontos, hogy miként használom. Miként élek benne. A ház nemcsak az ember és a természet kapcsolatát jelzi, hanem az ember viszonyát önmagával is. A mai épületek riasztóberendezései, kamerái, izomagyú őrzői pontosan érzékeltetik, hogy a ház lakója hogyan viszonyul önmagához. Csak úgy képes bemenni a saját otthona kapuján, ha tudja, egy testőr védi – valószínűleg önmagától. Nehogy rossz gondolatai támadjanak. Nehogy valami rosszat kövessen el, például hagyja, hogy betörjenek hozzá. Ezért a kapu sarkából egy kamerával figyelteti – saját magát. A szeme időnként a képernyőre téved: vajon rendesen viselkedik-e? Régen, ha az ember elment egy templom előtt, keresztet vetett, a templomban csöndesen viselkedett, s a gyóntatószék előtt három méterrel megállt. Ma az emberek a bankban viselkednek ugyanilyen áhítatosan, csöndben, a kassza előtt három méterrel alázatosan állnak meg és bűnbánóak a kasszában ülő „pappal" szemben. A bankok a pénz, a mai civilizáció templomai. Mert a ház: az ember.

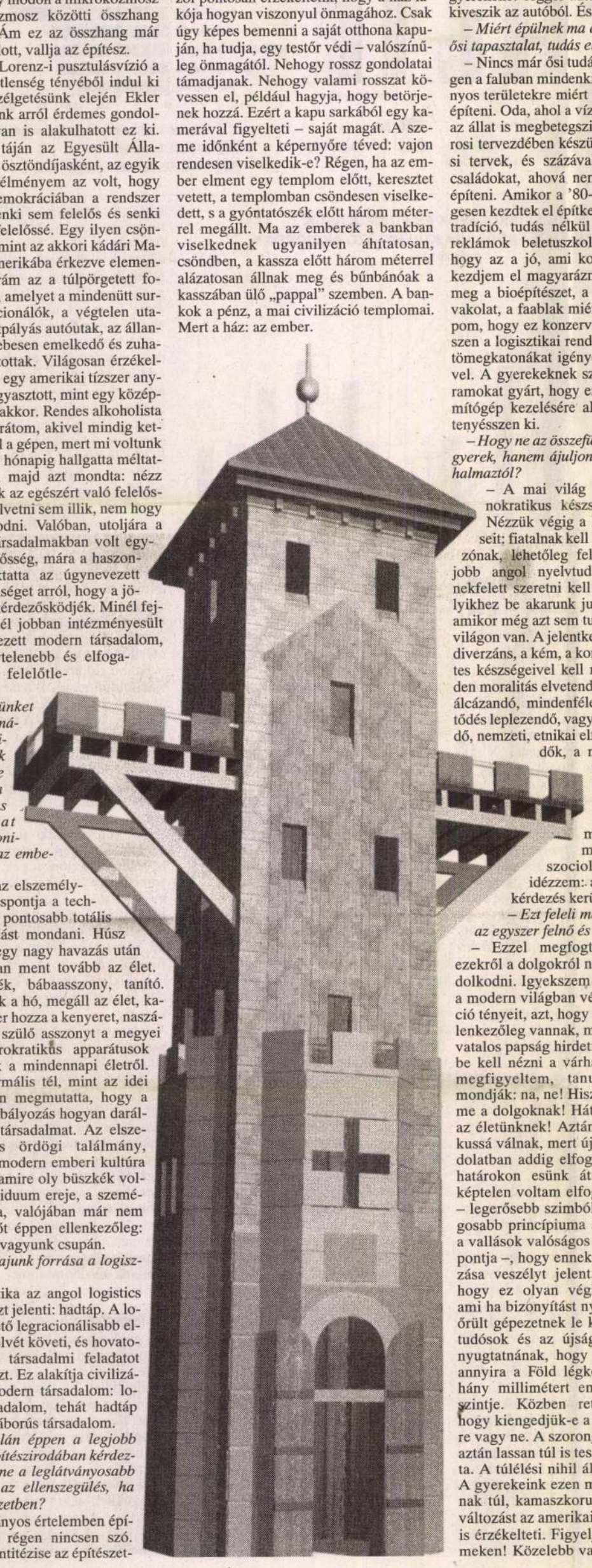

– Az ön előadásában ez az ördögi gépezet olajozottan működik. Nem hullhat bele egyetlen porszem sem? Nem állíthatja meg a jövőt tervező építész sem?

– Az építész személye is jelentéktelenné válik, csupán egy a technokraták közül, akik a rendszert olajozzák. Talán észrevették már: nem akarok az építészetről beszélni. Ehhez a megbolondult világhoz inkább csak metaforikusan tudok közelíteni. Ám legyen, nézzük meg a magyar falvakban 10-15 éve épült házakat! Rossz helyen épülnek. Túlságosan kicsi telken. Feleslegesen vágják ki a fákat. Nem ültetnek új fákat. Túlságosan nagy házakat építenek. Gyakran a legrosszabb anyagokból építkeznek. Kényelmetlen házakat építenek. Rosszul tájolják őket. A gyerekekre nincs idejük, mert házat építenek. Ha felépül és nem halnak bele, a gyerekeket reggel autóba rakják, s este kiveszik az autóból. És így tovább.

– Miért épülnek ma a családi házak az ősi tapasztalat, tudás ellenében?

– Nincs már ősi tudás, tapasztalat. Régen a faluban mindenki tudta, hogy bizonyos területekre miért nem szabad házat építeni. Oda, ahol a vízerek vannak, ahol az állat is megbetegszik. Ma viszont városi tervezdében készülnek a telekosztási tervek, és százával odaköltöztetnek családokat, ahová nem szabadna házat építeni. Amikor a '80-as években tömegesen kezdtek el építkezni új generációk, tradíció, tudás nélkül építkeztek. És a reklámok beletuszkolták az agyukba, hogy az a jó, ami korszerű. Akkor én kezdjem el magyarázni, hogy a vályog, meg a bioépítészet, a régi tégla, meg a vakolat, a faablak miért volt jó? Azt kapom, hogy ez konzervatív álláspont. Hiszen a logisztikai rendszer fogyasztókat, tömegkatonákat igényel, s azokat is nevel. A gyerekeknek számítógépes programokat gyárt, hogy ezzel csupán a számítógép kezelésére alkalmas alanyokat tenyésszen ki.

– Hogy ne az összefüggéseket keresse a gyerek, hanem ájuljon el az információhalmaztól?

– A mai világ kizárólag a technokratikus készségeket preferálja. Nézzük végig a HVG álláshirdetéseit: fiatalnak kell lenni, nemdohányzónak, lehetőleg felsőfokú, sőt annál jobb angol nyelvtudással. És mindenekfelett szeretni kell azt a céget, amelyikhez be akarunk jutni, és már akkor, amikor még azt sem tudjuk, hogy a cég a világon van. A jelentkezőnek a janicsár, a diverzáns, a kém, a kommandós jellegzetes készségeivel kell rendelkeznie: minden moralitás elvetendő, vagy legalább is álcázandó, mindenféle közösséghez kötődés leplezendő, vagy lehetőleg kerülendő, nemzeti, etnikai elfogultságok törlendők, a magasabb szellemi irányultság titkolandó, az irodalmi jártasság nem számít, a zenei hallás mellékes. Hogy megint amerikai szociológus barátomat idézzem: az egészre való rákérdezés kerülendő.

– Ezt feleli majd kisfiának is, ha az egyszer felnő és visszakérdez?

– Ezzel megfogtak. Megpróbálok ezekről a dolgokról nem cinikusan gondolkodni. Igyekszem derűsen szemlélni a modern világban végbemenő destrukció tényeit, azt, hogy a dolgok éppen ellenkezőleg vannak, mint ahogy azt a hivatalos papság hirdeti. És amikor szembe kell nézni a várható katasztrófával, megfigyeltem, tanult barátaim azt mondják: na, ne! Hiszen így nincs értelme a dolgoknak! Hát így nincs értelme az életünknek! Aztán a legtöbben cinikussá válnak, mert újabb és újabb, gondolatban addig elfogadhatatlannak vélt határokon esünk át. Évekkel ezelőtt képtelen voltam elfogadni, hogy a Nap – legerősebb szimbóluma és legvalóságosabb princípiuma az emberi életnek, a vallások valóságos és spirituális alappontja –, hogy ennek a Napnak a sugárzása veszélyt jelent. Úgy gondoltam, hogy ez olyan végletesen botrányos, ami ha bizonyítást nyer, akkor az egész őrült gépezetnek le kell állnia. Aztán a tudósok és az újságírók rendre megnyugtatnának, hogy nem is melegszik annyira a Föld légköre, még csak néhány millimétert emelkedett a tenger szintje. Közben rettegve találgatjuk, hogy kiengedjük-e a gyereket a levegőre vagy ne. A szorongás belénk épül, de aztán lassan túl is tesszük magunkat rajta. A túlélési nihil állapotába kerülünk. A gyerekeink ezen már gyorsabban jutnak túl, kamaszkorukig ki is égnek. A változást az amerikai ember fiziológiája is érzékelteti. Figyeljük csak meg a filmeken! Közelebb van egymáshoz a két szem, erőszakos az áll, a járomcsont, az arc pókerarc, s miközben mosolyog, a szeme mélységesen szomorú. Most láttam Sára Sándor Indiában fényképezett embereit. Ilyen arcok nálunk száz évvel ezelőtt voltak. Derű, mélység, nyugodtság, félelem nélküli pillantás. Egy hatvanéves emberben a kamasz nyílt tekintete, emelkedettség, metafizikai hajlam. Ezzel szemben a modern világ embere retteg, szorong, fél, kiélt, dimenzió nélküli. És, ami a legfontosabb: nem mer szembe nézni a katasztrófa tényeivel. Mindjárt az autója nyári gumija, a biztosítása, a rezsiköltsége jut eszébe, és minden, ami köréje van építve félelemből. Hiszen az mind megkérdőjeleződne. Én mégis úgy gondolom, hogy ezzel szembe kell nézni. Komolyan, felnőtt ember módjára. Ez adhat derűt. Be kell lássa az ember, hogy rajta és mégsem rajta múlik a dolog. Be kell lássa azt is, hogy az emberiség annyival gyengébb önmagánál, hogy valójában az emberiségen sem múlik már. Rá kell jönni arra, hogy a pusztulás nem egy ponton fog átfordulni a totális katasztrófába, hanem ez a katasztrófa már régóta tart, már megtörtént. Ez a katasztrófa általunk és bennünk zajlik. Mi magunk vagyunk a katasztrófa. Mi vagyunk az okozói, de mi vagyunk az elszenvedői is. A jó katonák, akik a logosztikai rendszert fönntartjuk. Ha pedig én okozom a katasztrófát, akkor mitől szorongok? Valójában önmagamtól. Ha gyereket nemzek, akkor ezt a gyereket nem félthetem a világtól, hanem igyekszem derűre nevelni, hogy ne rettegjen a holnaptól, hanem megpróbáljon a mában az idővel pontosan arányos életet elfogadni és élni. A Hamvas Bélá-s derűre gondolok, arra, hogy magunkat kell rendbe tenni és elfogadni. Ha bármi remélhető ennek a katasztrófafolyamatnak a végén, akkor a legnagyobb remény az, hogy önmagunkkal békére jutunk.

– Vonuljunk vissza önmagunkba? Ez lehet a túlélés tudománya?

– Minden vallás azt hirdeti, hogy ne fuss önmagad elől. Hol kanyarodott el mégis az európai civilizáció a logisztikai irányba? Hol lett elrontva és mikor? Az egyik alapvető mitologéma a paradicsomból kiűzetés, a tudás fájáról evő ember dilemmája. Hiszen az egyistenhit, az uralkodás, a tökéletességre törekvés valószínűleg bele van kódolva az emberbe. A megismerés dolgában nem bír uralkodni magán. Pedig aki tudást szerzett, annak mértékletesnek is kellene lennie. A tudás szintjével együtt kellene emelkedjék a felelősség mértéke is.

– Ádám és Éva paradicsomi jelenete interpretálható a mai világban?

– Minden technikai felfedezés gyakorlati alkalmazásánál megismétlődik a jelenet. Az autóra valószínűleg semmi szükségünk nem lett volna. Benz úr a házuk sufnijában építgette, mert az volt a mániája, mint megismerésre törekvő embernek, hogy olyan gépet szerkesszen, amelyik magától megy. Csakhogy Benzné, alias Éva, úgy gondolta, hogy a háztartási pénzből már túl sok ment a Benz passziójára, ezért azt mondta, ha már van, akkor használjuk. Benzné tehát benzint (ami akkor még petróleum volt) öntetett az autóba, beültette a gyerekeket és elindultak a rokonokhoz. Útközben elfogyott az üzemanyag, megálltak, vettek a patikában, körülöttük összecsődült a nép. És az autó fel lett fedezve. De senki sem gondolta, hogy az autóra valakinek is szüksége lenne. Komoly marketing kellett, hogy a tömeges fogyaszthatóságot belediktálják az emberekbe.

– Tehát a paradicsomban, Évával kezdődtek a bajok?

– Krisztus előtt, a 600-as években kezdődött Hamvas Béla szerint az a destrukció, amely a XX. században érte el végkifejletét. Kezdődött a farizeizmussal, folytatódott a korakeresztény kor után a klerikalizmussal, ma pedig a szcienticizmusban ölt testet. Lényeg: a hazugság! Az egész ilyen egyszerű: a beavatott értelmiség visszaélve tudásával, hasznot húzott a hatalomból. A múlt század végétől pedig a katonai verseny miatt újabb és újabb dolgokat használunk, amelyekre semmi szükségünk nem volna. Az életünkhöz tízszer kevesebb is elég lenne. Ez a logisztika. Az első világháború kezdetére minden állam kiépítette éppen nyerő logisztikai szerkezetét, a vasutat, és egy nap alatt a frontra vitte összes katonáját. Két évig nézték egymás. Akkor a hadban álló feleknek rá kellett jönniük, hogy a háborút hagyományos módon nem tudják megnyerni. Csak akkor, ha szakítanak azzal a megszokással, hogy van egy civil és van egy katonai társadalom. A társadalom egészét a hadtáp szolgálatába kellett állítaniok. A nőket tehát el küldik hadiüzembe dolgozni, a gyerekeket hadióvodába viszik, a vidéki népességet pedig betelepítik a lakótelepre, hogy legyen személyzet a hadiüzemhez. A háborúnak azóta sem lett vége. Azóta nincs civil politika, nincs civil diplomácia, nincsen civil gazdaság, azóta háborús gazdaság van és háborús társadalomban élünk.

– Milyen lesz a jövő évezred emberének háza?

– Talán vályogból lesz, meg alig kiégetett téglából, hetven centi vastag falakkal, napenergia fűtéssel, önellátó gazdálkodással. Tértakarékos és helytakarékos lesz a ház, jól szerkesztett közösségi terekkel.

– A vályogházat azok az emberek építik meg, akik már békére jutottak önmagukkal, vagy pedig azok, akik erre vágynak? Hol tartunk?

– A pusztulás akkor áll meg, ha például erről a Házról gondolkozunk. Amíg nem gondolunk rá, addig az apokalipszis tart. Ha gondolunk rá, akkor túl vagyunk a katasztrófán. Ha neked, meg nekem is ez jut eszembe, ha személyesen magunkra vesszük a világ gondját, akkor megfordul a világ.

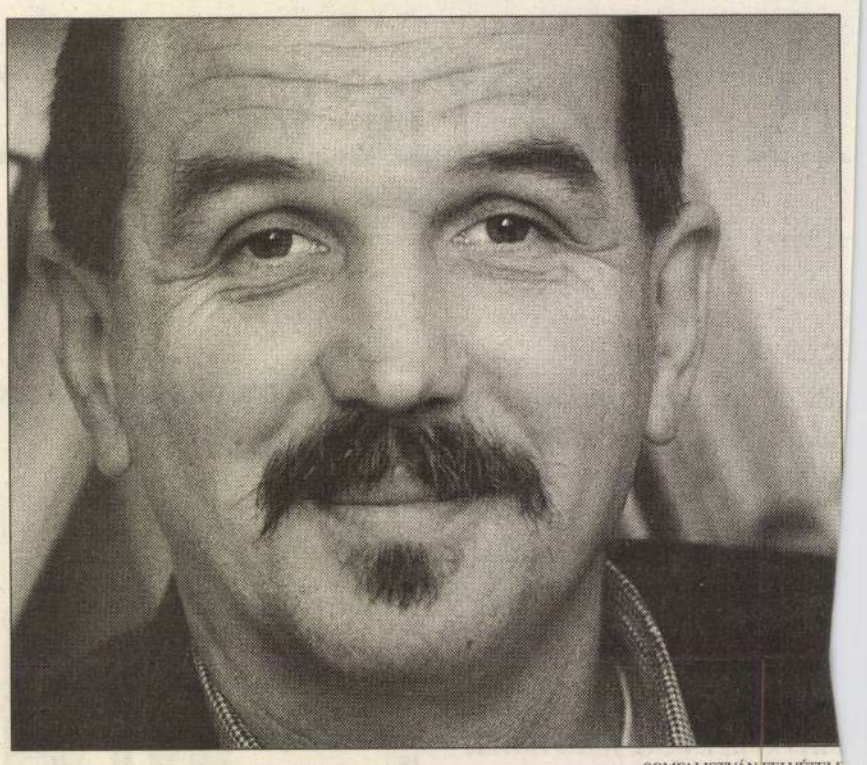

SOMFAI ISTVÁN FELVÉTELE

EKLER DEZSŐ

1953-ban született Szombathelyen.
1978-ban szerzett oklevelet a BME Építészmérnöki Karán.
Városszociológiával, várostörténettel foglalkozott, számos tanulmányt publikált külföldi szaklapokban.
1993-tól az Ekler Építész Kft. vezetője.
1985–1988 tanított a Magyar Iparművészeti Főiskolán .
1988–90-ben tanított a BME városépítési tanszékén.
Jelenleg az építésztettörténeti tanszéken óraadó.

DÍJAK
Piranes-díj, Piran; Andrea Palladio-díj, Vicenza; Ybl-díj.

FONTOSABB MUNKÁI
Kulturális tábor, Nagykálló; Agrártudományi Egyetem oktatási épülete, Kaposvár; 1993–95. Szőlészeti-borászati együttes, Mezőzombor; 1995. Sarokház, Szolnok; 1994–96. Borászati üzem, Neszmély

Szén a Vonal
1999. febr. 7

tárgyalja az új díjszámítási szabályzatot tartalmazó tervezetet.) Fontos, hogy az építészeti szolgáltatások ne terv-, hanem létesítményközpontúak legyenek. Ez azt jelenti, hogy nemcsak a koncepcionális, de az engedélyezési és a kivitelezési tervezési szakaszt is magukban foglalják. A tervdokumentáció a tartószerkezeti, épületgépészeti és épületvillamossági terveket szintén tartalmazza (természetesen az adott ágazat szakembereinek igénybevételével). A ház építésének idejére műszaki ellenőrt kell alkalmazni, aki a kivitelező számnláit ellenőrzi, igazolja. Az utóbbival elérhető, hogy a kivitelező erős kontroll alatt legyen, s ne forduljon elő az a napjainkban még mindennapos eset, hogy a kivitelező különféle okokra hivatkozva újabb és újabb összegeket kér a megrendelőtől. Ezt megelőzendő célszerű a kivitelezővel tételes költségtérítést tartalmazó szerződést kötni.

Mindezeket megelőzően a tervező elkészíti a vázlattervet, melyet megtekintve folyamatosan szembesülhetünk vágyainkkal, s így van lehetőség a korrigálásra. A jóváhagyott vázlatterv birtokában készül a ház engedélyezési terve (általában 1:100 méretarányban), amely bemutatja a létesítmény megjelenését, alaprajzi elrendezését és szerkezeti megoldásait, tartalmazza a tartószerkezetek számítását, az épületgépész- és épületvillamosság-rendszereket. Az építész egyeztet az illetékes szakhatóságokkal és beszerzi az előírt hatósági állásfoglalásokat. Végül az illetékes önkormányzathoz benyújtja az építési engedély kérelmet, melyhez csatolja a tulajdoni lap három hónapnál és a hivatalos földhivatali térképvázlat hat hónapnál nem régebbi, hiteles másolatát, az általános rendezési terv kivonatát és a közműnyilatkozatokat.

Ezután egy ideig ülhetünk a babérjainkon. A korábbi 30 nap helyett ugyanis az építési hatóságnak ma 60 nap alatt kell döntenie a kérelemről. A játszma többesélyes. Lehet, hogy az említett időnél hamarabb megkapjuk az engedélyt, de sokkal valószínűbb, hogy nem. Gyakran előfordul, hogy újabb átdolgozásokat, számításokat kérnek az építésztől. Ám ettől a kis akadálytól ne riadjunk vissza. Sok megpróbáltatás várhat még ránk.

SZÖVEG: BUKTA ZSUZSA

A TÉRKÉPKIVONAT

A RÉSZLETES ÉPÍTÉSI TERV

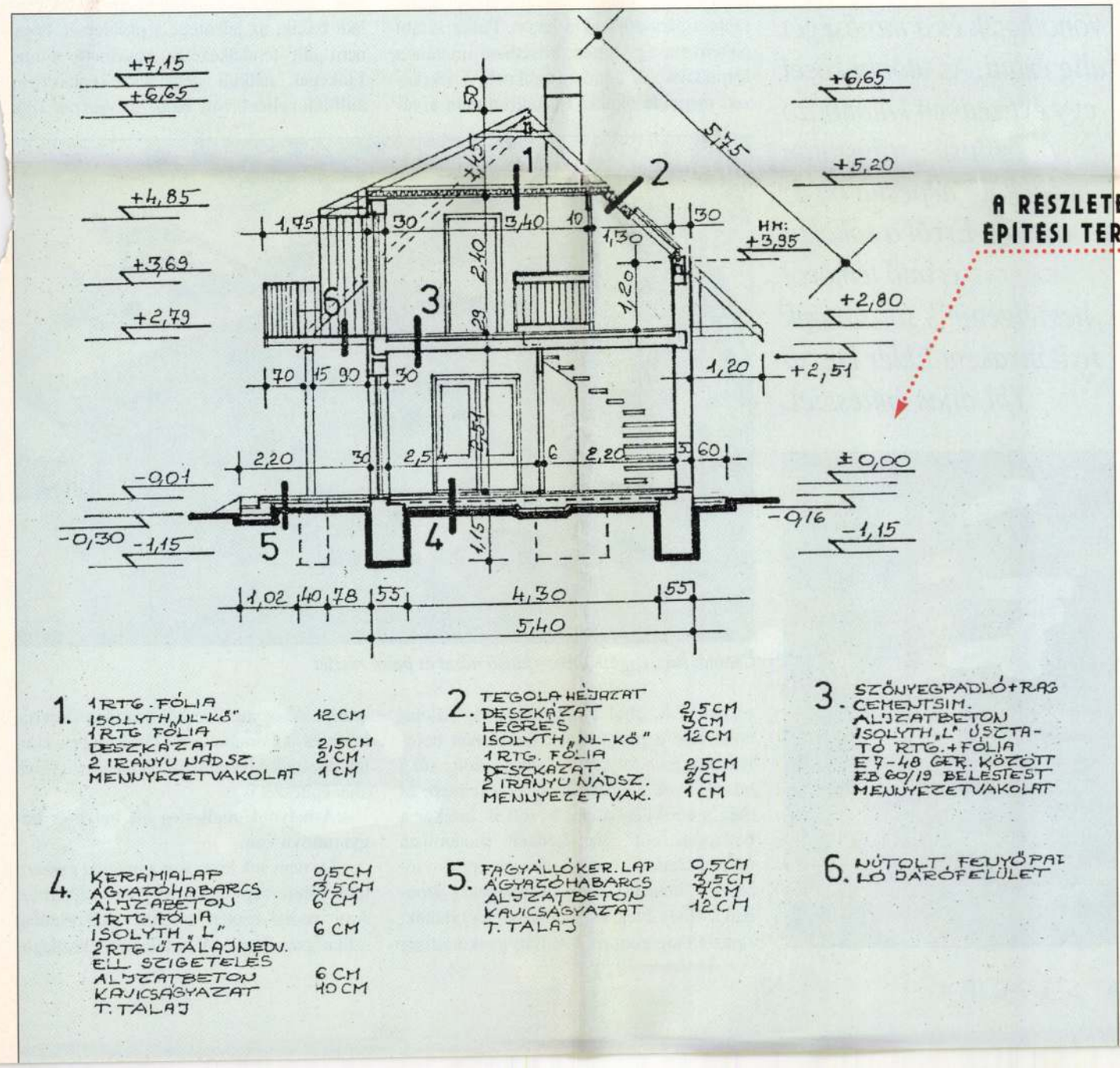

Ekler Dezső

GONDOLATOK *a mai családi házakról*

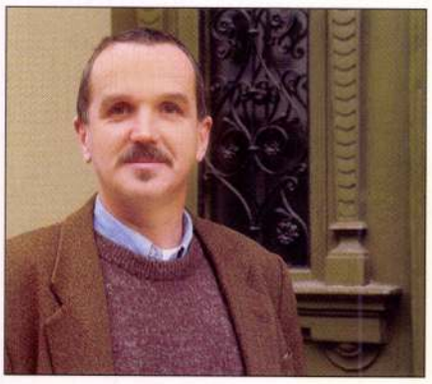

A hazai építészet egyik sikerágazata a családi házépítés. De azonnal hozzátehetjük, a siker legfeljebb a mennyiségre vonatkozik és a minőséget alig érinti. Az utóbbi közel egy évtizedben különböző stílusú „stílustalan házakkal" népesült be az ország. Erről a sokakat érintő témáról beszélgettünk sorozatunk nyitányaként Ekler Dezső Ybl-díjas építésszel.

– Mi az oka a külföldi építészeti minták sikerének?

– Amíg Nyugat-Európában és Amerikában közel száz év tömeges rutinja és tapasztalata áll az építtetők rendelkezésére, és kialakultak azok a funkcionális és esztétikai standardok, amelyek meghatározzák az épületek, a családi házak jellegét, itthon nem nagyon találni követhető mintákat. A családi ház építésnek valójában nincs ma tradíciója Magyarországon, a választott minták ezért eléggé véletlenszerűek. Érdemes végiggondolni, miért és hogyan alakult ki ez a jelenlegi állapot.

A háború előtt évszázadokon át működött a „másolás". A kisnemesi kúriák például a főúri kastélyt másolták, míg a kúriák építészete a paraszthá zakra hatott. Pallér szintű pallérozottság volt ez: követhető mintája a formáknak, az építőanyagoknak, a szerkezeti megoldásoknak. Hasonló történt a városokban is, ahol a nagypolgárság palotaépítészete a polgárházak építészetét befolyásolta. Ez a folyamat a szecesszióig, sőt a húszas évek neobarokkjáig érzékelhető, és még a két világháború között is, amikor a budapesti elit által kedvelt modernista irányzat hatott a vidéki városok építészetére. A mintaadó társadalmi rétegeket azonban a 40-es évek végétől szinte likvidálták, s ezzel megszűnt ez a műfaj: gyakorlatilag nem épültek magánházak az 50-es években. Az új vezető réteg, amely építhetett volna, inkább a készbe – régi villákba, ilyen-olyan jogcímen kiutalt lakásokba – költözött be, így mintát sem „termelt". Ezért, amikor a hatvanas évek elején lehetővé vált falun a magánépítkezés, az ország tele lett a jól ismert, fantáziátlan 10x10-es, sátortetős kockaházakkal, amelyekhez idővel lakhatatlan típustervek is társultak. Majd a városi középrétegek társasházakat gründolhattak, amelyek azonban szintén nem tekinthetők eszményinek: spórolósan, nem az örökölt polgári értékrend szerint tudták csak megépíteni tulajdonosaik.

Amikor tehát a nyolcvanas évek derekától már valóban nagy számban épülhettek családi házak, az jelentette a problémát, hogy nem állt rendelkezésre követhető minta. Előképek nélküli generációk építkeztek, külföldi, elsősorban bajor és osztrák ízek szerint. Ahogyan Bécsből hoztuk a Gorenje hűtőt és a Commodore számítógépet, eljutott hozzánk a barnára pácolt alpesi és Alpok aljai építészet is.

Családi ház, Budakalász – külső nézet és belső részlet

– Amelynek mellesleg ott helye és hagyománya van.

– De nem sok köze van a magyar paraszti tradícióhoz vagy a városi építészetünkhöz. Ami pedig ezután történt, gyakorlatilag szükségszerű volt. A hirtelen meggazdago-

Kétlakásos társasház, Budapest, XII. kerület

dott, de kevésbé művelt réteg a neobarokknál folytatta: citromsárga neo-neobarokkot kezdett építeni Ytongból és Sofa ablakokból. Ahhoz, hogy azonosítsa magát mint gazdagot, hogy társadalmi helyzetét megmutathassa, a hatvan évvel ezelőtti építészethez nyúlt vissza, számára ez jelentette a követhető példát.

Ugyancsak logikusan történt és egyáltalán nem meglepő a másik oldalon: ha az európai műveltségű, budai értelmiségi elit manapság az építkezés gondolatával foglalkozik, majdnem bizonyos, hogy a 30-as, 40-es évek modernista mozgalmánál folytatja, ott, ahol a nagyszülei abbahagyták. Budán sorra épülnek a „modern revival" szellemében fogant, az eredeti modern építészetet újraélesztő lapos tetős, fehér, hűvös villák. Ezek éppúgy divattá váltak, mint a neo-neobarokk paloták. Igaz ugyan, hogy másfajta szellemi-műveltségi színvonalat képviselnek, de késettségük és ilyen értelmű provincializmusuk folytán nincs különbség közöttük.

– Az elmúlt negyven év vákuumára tehát szükségszerűen születtek ezek a válaszok. Tükrözik azt, hogy „felülről" évtizedekig nem érkezett követhető példa.

– És még ma sem nagyon érkezik. Ebben a helyzetben pedig könnyedén érvényesül a külső minta: az amerikai bitumenzsindelyes, kissé csicsás éppúgy, mint a finn faház, a hűvös dán polgári vagy az észak-olasz építészet. De a tradíció hiánya nagyon érződik a házak belső alakításán és a kertek gondozásában is.

Nagy a felelőssége ezért a hazai építészeknek és a szaksajtónak is, hogy ebben a helyzetben mennyire engednek a külső hatásnak, tudunk-e saját mintákat teremteni, és ha igen, ezek képesek lesznek-e majd úgy elterjedni, hogy belőlük magyar építészet születhessen.

– A maga részéről mennyire látja megvalósíthatónak egy karakteres hazai építészet kialakulását?

– Kissé pesszimista vagyok. Nem vagyunk elég tág keblűek és műveltek. Valóban nagy kérdés, hogy ki tud-e kristályosodni valami letisztultabb, egyszerűbb, mértéktartóbb, kvázi polgári építészet. Reményt jelenthet az a tapasztalat, hogy ha egy társadalom képes tartósabban gazdagodni, akkor idővel kialakul a „jobb ízlése", már többet ad a műveltségre, a tájékozottságra, kedveli a kifinomultabbat az élet minden területén, feltehetően az építészetben is. NAGY JÚLIA

Az épületeket Ekler Dezső tervezte

A budakalászi ház terasza

Két, közel azonos méretű fekhely napközbeni egymás alá tolásával kétnégyzetméternyi hasznos területet nyerhetünk. Az alsó fekhelyet a végfalra szerelt síneken vagy a szakaszosan nyitható, hasznos tárolóteret adó padkán mozgathatjuk. (terv: Di Lido & Perego, Italia)

CSINÁLJA UTÁNUNK!

KIS ötlettel NAGYOBB hely

Tanulósarok és fekhely kombinációja: a háromszor 18 cm magas lépcsőfellépőből adódó, 54 cm magas dobogórészen kialakított munkahely alá részben vagy egészben betolható fekhellyel. A tervezésnél a rendelkezésre álló építészeti adottságokból, a méretezésnél a fekhely méretéből induljunk ki, ami 90x190 vagy 100x200 cm. A fellépő minimum 65-70 cm széles legyen. Az emelt dobogón való biztonságos mozgáshoz 110-120 cm-t számoljunk. Nagyobb dobogórészhez korlátot is készítsünk. (Nea Design Progetto Move S.P.A. Italia)

Néha már reménytelennek tűnik, ha egy egy nagyobb méretű berendezési tárgyat, például még egy fekhelyet vagy tanulóasztalt szeretnénk az egyébként is zsúfolt, kis alapterületű lakásunkban elhelyezni.

Ez még hatványozottabban jelentkezik, ha mindezt a hagyományos, megszokott módon akarjuk megvalósítani.

Gondolom, jó szolgálatot teszek összeállításommal azoknak, akik a család megnövekedett igényeit kielégítendő, hasonló térnövelő megoldásokon törik a fejüket, vagy éppen a látottak alapján kapnak kedvet valamelyik elkészítéséhez.

Sajnos, a képeken látható bútoregyüttesek egy az egyben nálunk még nem kaphatók. Ezért némi leleményességre, kombinációs készségre és vállalkozókedvre is szükség van, hogy a megvásárolható kész bútorelemekből állítsuk össze a legmegfelelőbbet.

Több barkácsüzletben a legváltozatosabb laminált és felületkezelt bútorlapokat lehet méretre vágatni, és sok „okos" bútorvasalást, alkatrészt vásárolhatunk hozzá. Az összeállításhoz fogjanak hozzá, megéri a fáradságot. Örömet szereznek nemcsak maguknak, hanem elsősorban azoknak, akik használni és élvezni fogják.

A használati értéke mellett a rend és az ízlésnevelő esztétikai értéke még ráadás is.

Mérjék fel a rendelkezésre álló területet, határozzák meg a pontos funkciót és készítsenek 1:10, vagy 1:5 léptékű tervet. A lényeges szerkezeti csomópontokról legjobb az 1:1 léptékű.

Jó munkát kívánok.

MIKÓ SÁNDOR BELSŐÉPÍTÉSZ

A tartalomból

- Képzőművészeti helyzetjelentés
- Botcsinálta karmester
- Kecskének is marhalevél
- Szilencium

Az MNB elnöke Japánban

Május 17-19. között Tokióban tárgyal Bod Péter Ákos, a Magyar Nemzeti Bank elnöke. A jegybank elnöke tájékoztatást ad japán befektetőknek Magyarország tavalyi gazdasági-pénzügyi eredményéről, az MNB monetáris és árfolyampolitikájáról, megbeszéléseket folytat a japán kormányzati szervek — Pénzügyminisztérium, Külügyminisztérium és az állami pénzintézetek (Bank of Japán, Jexim Bank) — vezetőivel. A japán tőkepiac meghatározó jelentőségű Magyarország számára, hitelfelvételeink több mint egyharmada származik japán pénzintézetektől, kötvénybefektetőktől, s az utóbbi időben a Jexim Bank révén a japán-magyar befektetők vállalkozásfejlesztésbe is bekapcsolódtak, ezért fontos, hogy rendszeresen tájékoztatást kapjanak a magyarországi folyamatokról.

ÁRA: 13,80 FORINT

NAPILAP

Vas Népe

XXXVIII. ÉVFOLYAM 113. SZÁM 1993. MÁJUS 17. HÉTFŐ

Antall József interjúja a Magyar Rádiónak

A választások kedvéért sincs visszaút a gazdaságban

A magyar—ukrán alapszerződés ratifikálása által kiváltott belpolitikai nézetkülönbségekről, a gazdaság helyzetéről — a privatizációról, a piacgazdasági áttérés szociális vonzatairól —, valamint az egy esztendő múlva esedékes választások és a kormányzati politika összefüggéseiről beszélt Antall József miniszterelnök abban az interjúban, amelyet szombaton adott a Kossuth-rádióban, P. Szabó József mikrofonja előtt.

A magyar—ukrán alapszerződés parlamenti elfogadását megelőző viharos parlamenti vitát és annak közéleti-politikai hullámveréseit a miniszterelnök úgy értékelte: ezt a kérdést nagyon sokan nagyon sokféleképpen közelíthetik meg — érzelmi alapon, emlékeket idézve —, ám a magyar kormány és annak vezetője csak egyféleképpen cselekedhet: felelősséggel, mert felelősséggel tartozik az országnak azért is amit tesz, és azért is, amit nem tesz meg. A kormányt és a szerződés aláíróit hazafiatlansággal illető vádakat Antall József inkább szónoki túlzásnak minősítette, mondván: miután az Országgyűlés majdnem 80 százalékkal fogadta el az alapszerződést, meglehetősen nagy merészség lenne a parlamenti képviselők túlnyomó többségét hazafiatlannak nevezni.

Magyarországnak alapvető érdeke, hogy egy önálló, szuverén Ukrajna legyen a szomszédja, hogy a térség legnagyobb, 55 milliós lakosságú országa a barátja legyen, és hogy azokkal az országokkal együtt, amelyekkel Ukrajna hasonló szerződést kötött, hozzájáruljon a térség stabilitásához.

Napjaink történelmi realitásának nem mond ellent, hogy fájdalmat okoz nekünk az a trianoni békediktátum, amely elszakította az országtól a magyar nemzet egyharmadát, olyan történelmi területeinket, ahol minden kő a magyar művelődésre, a magyar történelemre emlékeztet. Ez az érem egyik oldala. A másik pedig, hogy az országunk területi határait kijelölő két békeszerződés után napjainkig megkötött helsinki, párizsi és egyéb nemzetközi megállapodások azt jelentik Magyarország számára, hogy a világ a jelenlegi status quo-t, a jelenlegi határokat fenntartandónak ítéli, és hogy az egész mai nemzetközi és biztonsági rendszer a jelenlegi határok megtartására épül — mondotta a miniszterelnök.

Riporteri kérdésre, miszerint a kormány külpolitikájának belpolitikai fogadtatásáról milyen következtetést lehet levonni, a miniszterelnök így válaszolt: van egy politikai csoport a kormánykoalíción belül és a Magyar Demokrata Fórumon belül is, amelyik ellenzi az ukrán—magyar alapszerződést, ellenzi a privatizáció menetrendjét, ellenzi a kormányzat politikájának fő irányvonalát.

Ez a megállapítás vezetett át a gazdasági, s az ehhez kapcsolódó társadalompolitikai kérdésekhez, amelyek közül az első így hangzott: veszélyeztetik-e a parlamenti támadások a privatizációs folyamatot.

Válaszában Antall József határozottan kiállt az általa alapvető gazdasági, politikai célnak minősített privatizáció folytatása mellett. Sikerén nemcsak az ország bevételei múlnak, hanem a gazdasági, társadalmi szerkezet átalakítása.

(Folytatás a 2. oldalon)

A polgárok büszkesége

Felavatták a faluházat Győrváron

1987, az építkezés kezdete. 1993, ünnepélyes átadás. A győrvári faluház története máris hatesztendős, ám mégis, ahogy az egyik helybeli fogalmazott, akár egy kisregényt lehetne írni róla. Szombaton azonban ünnepelt a község. A Makovecz Imre-tanítvány, Ekler Dezső által tervezett épületben Pintyőke István polgármester köszöntötte az egybegyűlteket. Emlékeztetett arra, hogy a faluház sok nehézséget jelentett, de ugyananynyi örömet is szerzett a község lakóinak. A polgármester így fogalmazott: a megosztó ellentéteket a faluház falai között fel lehet oldani.

Az avatóbeszédet Mészáros Béla országgyűlési képviselő mondta. A kultúra hasznáról, a kisközösségek szerepéről beszélt, és a győrvári épületet „a megye talán legszebb faluházának" nevezte. Kiemelte, az önszerveződő közösségek és a fiatalok nélkül a településeknek nincsen jövőjük.

Ekler Dezső építész azzal kezdte beszédét, hogy ha rajta múlott volna, akkor korábban fel lehetett volna avatni a faluházat. Szívügyének tekintette a házat, amelyre Makovecz Imrétől kapott megbízást. Felidézte az építkezés kezdeteit, hangsúlyozta, hogy nagyon sok társadalmi munkával készült el a faluház. Felsorolta azok nevét,

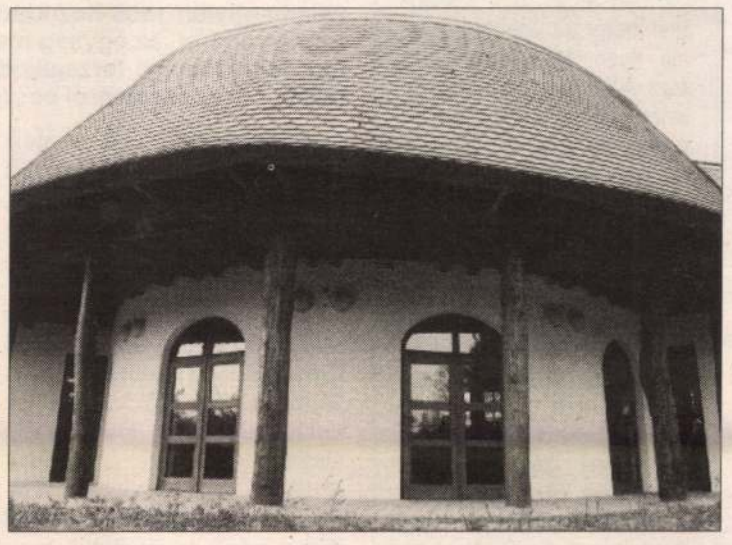

akik mindent megtettek, hogy az épület elkészüljön, és azt mondta, ezért az épületért leginkább Győrvár polgárainak kell gratulálni. Az avatás egész napos rendezvénnyel folytatódott. A megnyitó napján két kiállítás nyílt a házban. Herczeg Ernőné népi szőtteseit mutatta be, Zágorhidi Czigány Csaba és Tóth Andrea erdélyi képeiből válogattak össze egy tárlatra valót.

Az ünnepség után Pintyőke Istvánt arra kértük, foglalja összse az építkezés történetét.

— Egy régi, romos kultúrháza volt a községnek, nem volt alkalmas épület. 1986-ban kerestem meg Makovecz Imrét azzal, hogy most vannak pénzügyi lehetőségeink. Hatmillió forintunk gyűlt össze, ezzel el lehetett kezdeni 87-ben az építkezést.

(Folytatás a 3. oldalon)

Római merénylet

Megoszlanak a vélemények a szombatra virradó éjjel történt római merényletről. A hatóságok legvalószínűbbnek azt a feltevést tartják, hogy a merénylet Maurizio Costanzo televíziós műsorvezető ellen irányult maffiaellenes műsorai miatt, s csak a véletlenen múlt, hogy nem volt végzetes. A szicíliai maffia ügyében nyomozó vizsgálóbírók kételkednek a maffiás eredetben. Giovanni Tinebra caltanisettai ügyész különösnek mondta, hogy a maffia Rómában hajt végre merényletet, mert eddig ilyen még nem fordult elő. Vincenzo Parisi országos rendőrfőnök nem tartja kizártnak, hogy a feszültségkeltés stratégiájának új változata veszi kezdetét, összefüggésben az átmeneti és bizonytalan belpolitikai helyzettel, s véleményében osztozott több parlamenti képviselő is.

Minden harmadik halálozás...

Neurorehabilitációs kongresszus Szombathelyen

A különféle idegrendszeri károsodásban szenvedők rehabilitációjával foglalkozó kongresszus volt a hét végén Szombathelyen. A konferencia 120 résztvevője — magyar, osztrák, svájci, német és ukrán tudományos kutató, orvos — tanácskozott öt szekcióban az agyi érbetegek rehabilitációjáról.

A téma fontosságát jelzi, hogy az agyi katasztrófák következtében elhunytak a hazai halálozási statisztikák harmadik helyén szerepelnek, a rokkantak között pedig az első helyen állnak. A tanácskozáson nagy teret szenteltek olyan egészségügyi szervezési kérdéseknek is, mint a neurorehabilitációs hálózat kialakítása, a betegek speciális klubjainak megszervezése. Elhangzott, hogy a gyógyítás eredményességét javíthatják az agyi érbetegségben, a Parkinson kórban és sclerosis multiplexben szenvedők klubjaiban folyó foglalkozások.

Vas megyei németek kulturális találkozója

Kedvezett a nyárias idő a Vas megyei németek vasárnapi rábafüzesi találkozójának. A harmadik alkalommal megrendezett összejövetelt Bauer Károly, a város polgármestere nyitotta meg, majd Schnaider Lászlóné, a Magyarországi Németek Szövetségének titkára köszöntötte a vendégeket és számolt be a szövetség gondjairól, eredményeiről. A program német nemzetiségi óvodák, iskolák, felnőtt kórusok kulturális műsorával folytatódott, amelyen ausztriai csoportok is részt vettek.

Fotó: Benkő S.

Villamosítás plusz részvénytársaság

Vasutas-ünnep Celldömölkön

Vannak, akiknek csak fel kell idézniük, és vannak, akiknek meg kell tanulniuk (használni legalábbis) a szavakat: zászlóanya, úrhölgy, udvarhölgyek.

Az egész ország vasutasai Celldömölkre figyeltek a hét végén: a régi vasutasvárosban ötven év után tegnap délelőtt szentelték újra a Mozdonyvezetők Celldömölki Otthonának zászlaját.

Az ünnepség legfőbb védnöke, Göncz Árpád köztársasági elnök levélben köszöntötte az eseményt. Részt vett az ünnepélyen dr. Schamschula György közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter, Csárádi János, a MÁV vezérigazgatója, dr. Gömbös Ferenc országgyűlési képviselő, dr. Berényi János, a GYSEV vezérigazgatója, Sipos József, a Mozdonyvezetők Szakszervezetének elnöke — valamennyien a rendezvény fővédnökeiként. Az ünnepség díszvendége volt Manfred Schell, az Európai Autonóm Mozdonyvezető Szakszervezetek Szövetségének elnöke.

A zászlószentelésre az egész országból érkeztek mozdonyvezetők, akik szombaton délután fórumon vettek részt a Kemenesaljai Művelődési Központban. Csárádi János elmondta: bár az első negyedévben 2,3 milliárd forinttal kevesebb volt a szállítás a tervezettnél — a háború a volt Jugoszláviában, az ENSZ-embargó több milliárd forint veszteséget okoz a MÁV-nak —, bizakodik, hogy a magyar vasút hamarosan felszálló ágba kerül.

Júniusban újra összeülnek a vasút, a kormány és a szakszervezetek képviselői, hogy megvizsgálják, ki mit teljesített a decemberi megállapodásból, és kijelöljék a további feladatokat. Június végéig a kormány elé kerül az a nyilatkozat is, amely a MÁV részvénytársasággá alakulási szándékát tartalmazza. Ez a lépés nem cégérátfestés, hangsúlyozta Csárádi János, hanem a működőképesség megőrzésének feltétele.

Az rt.-n belül elválik egymástól a pályavasút és a kereskedővasút, a piacosítás szellemében. A pénzügyi feszültségek eltüntetésére évekre van szükség, mondta a vezérigazgató, de a cél mindenképpen az, hogy a személyszállítás, az alapszolgáltatás költségeit az utas és az állam viselje, a mai gyakorlattal szemben, amikor az alacsony állami támogatást a MÁV egészíti ki.

Az rt. elnöke a tervek szerint Siklós Csaba, korábbi közlekedési miniszter lesz.

A szervezet kialakulása '96-'97-re várható, ezzel együtt korszerűsödnek a tárgyi feltételek is.

(Folytatás a 2. oldalon)

Olcsóbb a Szafari park

Magyar napokat szerveznek a Gänserndorfi Szafari- és kalandparkban. A kelet-európai látogatóknak a jövőben jelentős kedvezményeket adnak. Ennek jegyében a cseh, a szlovák és a magyar családok — ha 15 éven aluli, de 3 évesnél idősebb gyermekükkel, autóval keresik fel a parkot — a gépkocsiban utazók valamennyien a lényegesen olcsóbb gyermekjeggyel léphetnek be. A magyar családi napokat június végéig minden héten kedden tartják.

EKLER Dezső

NATO: nem?

Manfred Wörner, a NATO főtitkára kizárta, hogy Magyarország hivatalos biztonsági garanciákat kapjon a NATO-tól arra az esetre, ha Szerbia megtámadná. A Welt am Sonntag című hetilap jelentése szerint Wörner Stuttgartban tette azt a kijelentést, hogy biztonsági garancia ilyen értelemben nem lesz. A Welt am Sonntag délszláv körképbe ágyazta bele a magyar vonatkozású hírt, az összeállítás élére pedig azt helyezte, hogy a NATO két Tornado gépe a „repülési tilalom" elnevezésű akció húsvéti kezdete óta első ízben erőszakkal, kényszerítéssel szerzett érvényt a légi tilalomnak. A lapban olvasható jelentés szerint a Brit Királyi Légierő gépei horvát helikoptert kényszerítettek leszállásra Vitez környékén. A pilóta lőszert próbált eljuttatni horvát katonákhoz. A helikopternek először megadták a startengedélyt, mivel a pilóta arra hivatkozott, hogy sebesülteket akar elszállítani. A gép azonban váratlanul letért a kijelölt repülési útvonalról, s erre fel kapták meg a Tornadók a bevetési parancsot.

Az ´56-os Szövetség új elnöke: Rácz Sándor

Helyzetelemző politikai-szervezeti vitával, majd az új vezető testület megválasztásával zárult vasárnap Miskolcon, a Megyeháza dísztermében az ´56-os Szövetség országos nagyválasztmányi kongresszusa. A szombati 24 előadást és felszólalást követően a második napon 34-en fejtették ki véleményüket a szövetség megerősítésének szükségességéről, valamennyien 1956-hoz kötődő szervezet összefogásának fontosságáról, az egység megteremtéséről, a korábban tapasztalt személyi torzsalkodások megszüntetéséről, a fiatalság bekapcsolásáról beszéltek.

´56 szellemében itt az ideje összefogni a munkássággal, a parasztsággal, az értelmiséggel, s így valóban nagy erőt képviselő országos szervezetté alakulhat a szövetség — hangsúlyozták a felszólalók. A közelgő szakszervezeti választásokkal kapcsolatban viszont többen azt állították, hogy a választások kiírásával ismét kommunista visszarendeződési folyamat vette kezdetét. A szövetség a jelenlegi alamizsnáknál jóval többet vár a kormánytól, mert ha ez a kormány valóban a magyar érdekeket szolgálná, akkor nem küzdenének súlyos egzisztenciális, megélhetési és lakásgondokkal 1956 hősei.

Lényeges alapszabály-módosításra nem került sor, bár többen előre tudni vélték, hogy a szövetség párttá alakul. Roik János korábbi elnök lemondása után megválasztották az új elnököt és az országos vezetőséget. Többségi szavazás után a vezetőség: Bük János, Tajti Ferenc, Roik János, Szűcs István, Kiss Imre, Mádi Jenő, Kunszabó Ferenc, Vajda Németh József, Németh Bálint, Hirip Lajos, Kovács Zoltán és Bárdos Béla. Az ´56-os Szövetség újonnan megválasztott elnöke Rácz Sándor, az 1956-os nagybudapesti Munkástanács egykori elnöke lett. Beszédében arról szólt, hogy a polgári világ nem szereti a forradalmárokat, ezért igen nagy feladat vár az ´56-osokra, hogy végre elismerjék azt a jószándékot, amellyel részt kívánnak venni a magyar társadalom formálásában. Az ´56-osok számára a kapitalizmus és a kommunizmus is elfogadhatatlan.

A választások kedvéért sincs visszaút a gazdaságban

(Folytatás az 1. oldalról)

Emlékeztetett arra, hogy amikor kormánya hivatalba került, bejelentették: a gazdaságban a magánszféra arányát az akkori 10 százalékról a választási ciklus alatt 50 százalékra növelik. Mostanra sikerült elérni, hogy a magánszektor az össznemzeti termék előállításából 40-45 százalékban részesedik; az arány eltérő a különböző gazdasági ágazatokban. Szorosan összefügg a privatizációval a külföldi tőkebefektetés, amelynek értéke ebben az időszakban meghaladta az 5 milliárd dollárt. Ugyanezen időben Csehországban 2 milliárd, Lengyelországban 1,4 milliárd volt. A magyar gazdaság helyzetét a súlyos gondok és válságjelenségek ellenére pozitívan kell értékelni.

„Válságot sokféleképpen lehet értelmezni, hiszen jól tudjuk, hogy az MSZMP már válságról beszélt saját kormányzása időszakában, a belső megnyilatkozásaiban és tárgyalásain is. Ha azt értjük, hogy az átalakulással együtt az az ipar, amelyik az előző rendszerben kialakult, és amelyik a volt Szovjetunióval, e térségnek a fizetésképtelenné válása miatt, elvesztette piacai nagy részét, akkor nyilvánvaló, hogy a gazdaság jelentős részében valódi válságról beszélhetünk. Hogy ezt az egész országra nézve válságnak nevezzük vagy sem, ez tulajdonképpen játék lenne a szavakkal.

A miniszterelnök a témát azzal zárta le: e feladat teljesítése nem lehet a választási csata része, nem hozhatunk felelőtlenül „népszerű" intézkedéseket, még akkor sem, ha ez a politika a választásokon súlyosan hátráltatja a mai kormánypártok helyzetét, és elsősorban a kormányzat fő erejét alkotó Magyar Demokrata Fórumot. „Olyan költségvetést kell beterjesztenünk, és egy olyan gazdaságpolitikai stratégiát kell követnünk, ami hosszú távon az ország érdekeit szolgálja." Ezekre terjed ki a Nemzetközi Valutaalappal való tárgyalás is, az előzetes megállapodás, amit további tárgyalások után a végleges megállapodás követ, amely feltétele az ország gazdasági stabilitásának, a gazdasági növekedés megindulásának. A következő kérdésre, hogy ebbe a gazdasági stratégiába miként illeszkedik a szociális piacgazdaság megteremtése, létezik-e ilyen egyáltalán, Antall József elmondta, hogy ezt a fogalmat a Magyar Demokrata Fórum használta először, nemcsak a választási programjában, hanem már 1989-ben is, sőt 1988-tól kezdve. Már akkor fontosnak tartották, hogy a piacgazdaság törvényeinek az érvényesítése közben bizonyos össztársadalmi érdekeket is szemmel kell tartani, szociális háló megteremtésével tartani egyensúlyban a gazdasági-társadalmi folyamatokat.

A választási esélyekről alkotott véleményét puhatoló kérdésre válaszolva a miniszterelnök reményét fejezte ki, hogy valóban egy esztendő múlva, rendes parlamenti ciklusban kerül sor a választásokra, s hogy ezeken a Magyar Demokrata Fórum jó eredményeket érhet el.

Ennek feltétele azonban, hogy az MDF rövid időn belül véglegesen rendezze belső egységét.

Csernobili atomper várható

Én elhallgatom, te elhallgatod

Bírósági pert sürgetett a csernobili atomkatasztrófa idején hatalmon lévő legfelsőbb pártvezetők ellen Volodimir Javorivszkij, a kievi parlament Csernobil-ügyi bizottságának elnöke. A politikus, aki több honatya támogatását is élvezi, sajtóértekezleten számolt be a bizottság több éves vizsgálódásáról.

Javorivszkij szerint a rendelkezésre álló okmányok alapján bebizonyosodott: Mihail Gorbacsovot és a moszkvai vezetést jó ideig félretájékoztatták. Az elhallgatásra, illetve a tények elferdítésére Vlagyimir Scserbickij, az Ukrán Kommunista Párt első titkára, Vlagyimir Ljesko egykori miniszterelnök és Valentyina Sevcsenko, a parlament elnöke külön utasításokat adott.

Javorivszkij szerint ezzel a BTK 165. paragrafusa alapján hivatali beosztásával való visszaélés és súlyos következményekkel járó mulasztás bűntettével vádolhatók. Az ukrán főügyészség azonban elévültnek vélte a bűncselekményeket, ezért nem indított pert a pártvezetők ellen. Arra hivatkozott, hogy Scserbickij főtitkár időközben bekövetkezett halála eleve értelmetlenné tenné a bírósági eljárást. Javorivszkij és képviselőtársai most arra készülnek, hogy a parlament elé terjesztik az elévülést eltörlő törvényjavaslatokat.

Nem tisztázott, hogy a most hatalmon lévő állami vezetők milyen mértékben felelősek a saját posztjukon elkövetett mulasztásokért. A bizottság szerint Leonyid Kravcsuk elnök például, aki a katasztrófa idején ideológiai titkár volt, csak erkölcsi értelemben vonható kérdőre.

Kigyulladt a színes tévé

Tegnap délelőtt tíz óra tájban egy sárvári lakásban, valószínűleg műszaki hiba miatt, kigyulladt egy Videoton Viking típusú színes televízió. A lakás tulajdonosa kifutott a szobából, hogy valamit hozzon, amivel elolthatná a tüzet — ekkor robbant fel a készülék. Lángba borult a heverő, a szekrénysor. Igen rövid idő alatt hamuvá vált a szoba teljes berendezése. A helyszínre érkező sárvári tűzoltóknak sikerült megakadályozniuk a lángok továbbterjedését, a szoba berendezését azonban már nem tudták megmenteni.

Személyi sérülés nem történt, az anyagi kár az első becslések alapján körülbelül félmillió forint.

Boszniai népszavazás

Szombaton, a kétnapos népszavazás első napján a szavazásra jogosultak 60 százaléka adta le voksát a szerbek által ellenőrzött boszniai területeken. A szavazás vasárnap folytatódott. Az előzetes jelzéseket beigazolva, a szavazók többsége nagy valószínűséggel elutasítja a Vance-Owen tervet. Igennel válaszolnak többnyire a második kérdésre, vagyis támogatják a Boszniai Szerb Köztársaság függetlenségét, azzal a joggal, hogy egyenrangú félként csatlakozhat más államokhoz, ez esetben nyilvánvalóan Szerbiához, s a horvátországi szerb Krajinához. Radovan Karadzic szerint a hétvégi népszavazáson a boszniai szerbek többsége el fogja vetni a Vance-Owen béketervet.

AustriaLottó 5, 11, 24, 25, 33, 38. Pótszám: 10 Joker:731180

Mit képvisel az SZDSZ?

Biztonságot, visszafordulás nélkül

Az SZDSZ Vas megyei tanácsa az alábbi határozatot hozta:

Az elmúlt rendszer öröksége nyomasztó teherként nehezedik ránk. A Szabad Demokraták Szövetsége változást akar. Változást, amely nem ismétli meg a múlt rendszer és a mai kormány hibáit. Az SZDSZ változást akar, olyan kormányt, amely maga gondoskodik azokról, akik az átalakulás terheit viselik. Megbetegedési és halálozási statisztikánk a legrosszabbak között van Európában. Magyarországon a nyugdíjasok kétharmada létminimum alatt él. A társadalombiztosítás nagymértékű hiánya megakadályozza, hogy tisztességes egészségügyi és nyugellátást adjon.

1993. május 21-én tb-önkormányzati választást tartanak Magyarországon. Itt az alkalom, hogy olyan önkormányzatot válasszunk a nyugdíj- és egészségbiztosítási alap fölé, amely független a kormánytól, s csak Önnek és a többi választónak tartozik felelősséggel.

Szavazzon a tb-választásokon azért, hogy érvényesüljön az Ön akarata is a nyugdíjra, gyógykezelésre, táppénzre fordított pénzek elköltésekor.

Május 21-én az állandó lakóhelye szerinti szavazókörben (amennyiben erre lehetőséget biztosítanak, a munkahelyén) választhat a listát állító szakszervezeti szövetségek jelöltjei közül. A választás csak akkor érvényes, ha az arra jogosultak 25 százaléka elmegy szavazni.

Legyünk ott valamennyien, s szavazzunk a társadalombiztosítás új rendszerére.

Szabad Demokraták Szövetségének Vas Megyei Tanácsa

Vasutas-ünnep Celldömölkön

(Folytatás az 1. oldalról)

A kormány 450 millió márka hitelt vett fel vasúti pálya átépítésére, vasúti kocsik vásárlására — ez a lépés is abba az irányba mutat, hogy a vasúti infrastruktúra fejlesztése az állam feladata. A hitelt ´96-ig — a világkiállításig — kell felhasználni. A cél, hogy három év múlva Bécs és Budapest között százhúsz perc legyen a menetidő. A vezérigazgató követendő példaként említette a Pécs—Zágráb, Szombathely—Graz között közlekedő vonatokat, és reményét fejezte ki, hogy hamarosan Budapest és Belgrád között is megteremtődhet a közvetlen összeköttetés. A hazai vonalak villamosításáról elmondta: az első ütemben villamosítják — koncesszióban — a Székesfehérvár—Szombathely vonalat, a Győr—Celldömölk vonal később kerül sorra. Megemlítette azt is, hogy előreláthatólag nem Celldömölk lesz a villanyvonatok javítóbázisa.

Végül pedig megnyugtatta a résztvevőket: nem lesznek elbocsátások.

Fehér Tamás, a MÁV Celldömölki Vontatási Főnökségének vezetője többek között felhívta a figyelmet arra, hogy éveken belül gondot okozhat a megszüntetett mozdonyvezetőképzés. Inkább várakoznának a műhelyekben a mozdonyvezetők, hogy amikor szükség lesz rájuk, munkába állhassanak.

Elmondta azt is, hogy a létszámcsökkentést drasztikus elbocsátások nélkül sikerült megoldaniuk, a legtöbben nyugdíjba mentek, vagy a nemrég alakult fegyveres vasútőrséghez kerültek.

Tegnap délelőtt ünnepi beszédében a múltra emlékezett. 1869-re, amikor az országgyűlés elfogadta a Magyar Nyugati Vasút üzletmenetének engedélyokmányát, amely meghatározta Kis-Czell további fejlődését. 1914-re, amikor létrejött a celli rendezőpályaudvar, amely a MÁV szombathelyi üzletvezetőségének legnagyobb ilyen jellegű létesítménye, 1910-re, amikor megalakult a Mozdonyvezetők Celldömölki Otthona, amelynek zászlaját 1943-ban, ötven évvel ezelőtt szentelték fel először. A Mozdonyvezetők Celldömölki Otthonát — mint minden egyesületet — 1945 után betiltották, de a zászló megmaradt.

1983-ban a II. Rákóczi Ferenc szocialista brigád megemlékezett a felszentelés negyvenedik évfordulójáról, tegnap délelőtt pedig Celldömölk főterén újra felszentelték a zászlót, amelyre szalagot kötött Farkas István is, a Mozdonyvezetők Celldömölki Otthonának egykori elnöke is. A zászlóanya: dr. Gömbös Ferencné.

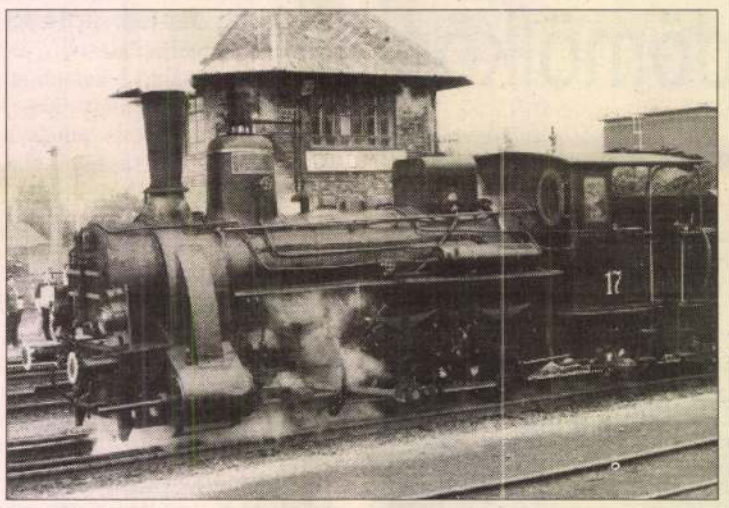

A felújított celli vasútállomáson mozdonybemutatóval kezdődött a nap, aztán a 100 éves vasúti emlékműnél a zászló fogadása és koszorúzás következett. Ezután vonultak az ünnepség résztvevői a dr. Géfin Lajos térre, a szentelés színhelyére.

Az ünnepség után *Csárádi János* a Kemenesaljai Művelődési Központban megnyitotta A celldömölki fűtőház története című kiállítást.

Kérdésünkre, hogy bevált-e az átszervezés, az igazgatóságmegszüntetés, elmondta, hogy az üzletvezetőségek létrehozása az átalakulás feltétele volt. A cél a piacorientált vasút megteremtése, amelyre az új vezetés mindenképpen alkalmas. Az átszervezés bevált, csinálni kell.

Dr. Schamschula György közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter az állami támogatás változásáról annyit mondott, hogy annak mértéke mindig az állam gazdasági erejétől függ, de a részvénytársasággá alakulástól függetlenül nőni fog.

ö. l.
Fotó: Benkő

VAS NÉPE. Napilap.
Főszerkesztő: **Lengyel Sándor.**
Főszerkesztő-helyettesek: **Kósa Tamás, Treiber Mária, Tarabó Zoltán** (reklámfőnök)
Rovatszerkesztők:
belpolitika: **Szenkovits Péter,** gazdaság: **Halmágyi Miklós,**
kultúra: **Kozma Gábor,** sport: **Bodor Ferenc,** fotó: **Benkő Sándor.**
Szerkesztőség: Szombathely, Berzsenyi tér 2. II., III. em.
Telefon: 12-232, 12-895, 12-843, 16-828, 24-076. Telex: 37361., telefax: 11-524.
Kiadja a **VAS NÉPE Kft.,** Szombathely, Berzsenyi tér 2.
A kiadásért felel a kft. ügyvezetője. Telefon: 12-896.
Levélcím: Szombathely, Postafiók 100. 9701
Reklámiroda: Telefon és telefax: 12-393, Kiadó:30-783
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a helyi postahivataloknál és a kézbesítőknél.
Előfizetési díj egy hónapra 322,— Ft, fél évre 1932,— Ft, egy évre 3864,— Ft.
Készült a szerkesztőség Multicom rendszerén. Nyomdai munkák: Zalai Nyomda Rt.
Felelős vezető: Galla József vezérigazgató. — Index: 26076 — HU ISSN 0133-0454.
Mai számunk felelős szerkesztője: **Treiber Mária**

EKLER Dezső

kiáll. Berzsenyi D.Megyei Kvt.,Szombathely 1992
március 9 - 20.

megyei Kvt-ban

~~volt Kat~~

püspöki rezidencián dolgozik. (EÁL ÉrsGazd L zdm.) 1727-ben, majd 1729-ben az egri irgalmas endház kőfaragó munkáit végzi. (EÁL uo. szdm. est.)

ZENHOFER György → Antzenhoffer egri szob- ász 1756—61 közötti adóösszeírásokban szerepel.

NER Domokos szobrászlegény. A tiszanánai k. templom oltárainak munkáiban 1790-ben - Mózer József segédje, akit bezáratnak és kiuta- tanak. (EÁL Eger v. ir. 1790. 1654. sz.)

NER József gyöngyösi szobrász. A gyöngyös- olymosi r. k. templomban végzett munkáiért 767. június 19-én 5 forintot kapott. (EÁL ÉrsGazd 1703. rakt. sz. 1767. jan. 19.)

IK András egri kőműves. 1800-ban szerepel az adó- sszeírásban az egri kőművesek sorában.

VÖS (OTTUOS) Fábián 1757-ben az egri Piac u. dólajstromában említtetik. (Iványi)

VÖS (OTTUOS) György 1757-ben az egri Piac itca adólajstromában említtetik. (Iványi)

VÖS János aranyműves, gyöngyösi ötvös. A gyöngyösi jobbágyösszeírásokban 1737-ben talál- kozunk nevével. Ugyanezen évben gróf Althan vendégfogadósnéja feljelentésére Gyöngyös városá- ból eltávolítják. (EÁL Gyöngyös v. tjgyzk. 5. k. p. 346.)

VÖS (OTTUOS) László 1757-ben az egri Piac itca adólajstromában említtetik. (Iványi)

VÖS (ETHWES) Miklós Egerben 1551. évi urba- riális összeírásban szerepel. (Iványi)

VÖS (OTTWES) Miklós egri ötvös? Egerben 1557- ben a „platea Pyaack" utcájában lakik. (Iványi)

VÖS (ETHWES) Orbán. Egerben az 1551. évi urbariális összeírásban szerepel. (Iványi)

ÁR Ignác pallér — rajzoló → Fellner Jakab veje és jobbkeze, mostohalányának, Reinholcz Teréznek férje, akit Tatán 1779. december 31-én temettek el 46 éves korában. (Lukcsics—Pfeiffer, p. 211.)

CHOKKER Mihály kőműves. Egerben 1771—75 közötti adóösszeírások említik.

CZÁK (PÁCZA) Tádé egri kőművespallér. Az 1775—95 közötti adóösszeírásokban találkozunk

Egy szilvágyi fiú már nem ért haza

(Folytatás az 1. oldalról)

— Pénteken érdeklődtünk a körmendi rendőrségen, azt válaszolták, hogy keresik — veszi át a szót a csak külsőleg nyugodtnak látszó apa, aki fel-alá járkál a lakásban. Aztán érzelemtől túlfűtötten hozzáteszi: — A szá-

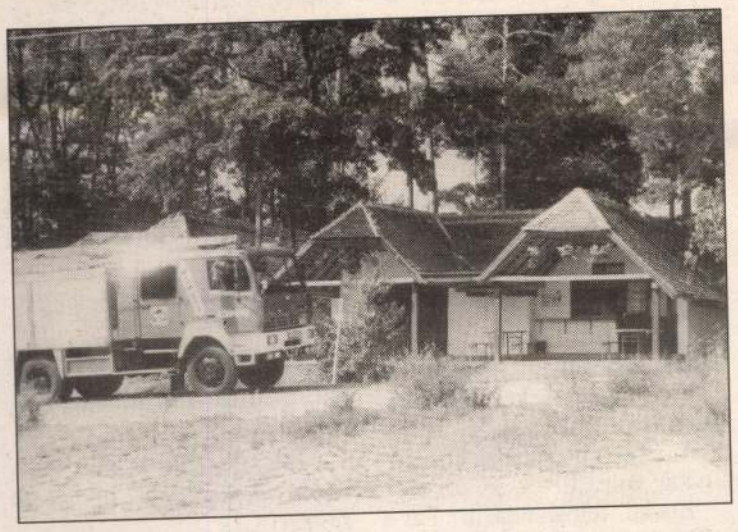

Ahol a fiúk „letáboroztak"

zados úr szerint mindent elkövettek a fiú felkutatása érdekében. Csak azt nem értem, miért nem az ott lévő katonatársakat vették elő, inkább a környékbeliek véleményére alapoztak. Azt állítják részegek voltak a gyerekek, meg hogy rodeóztak a tónál a kocsikkal. Akkor miért nem intézkedtek a rendőrök, miért engedték, hogy idáig fajuljon a dolog?

— Nem volt ezzel a fiúval korábban semmi probléma — mondják az édesanyát vigasztaló családtagok. — Szerette a társaságot, el is ment bulizni, mint sok más fiatal, de nem volt iszákos. Az elmúlt egy évben részegen még nem láttuk, pedig sokszor hazaengedték.

— *Mit tudnak a haláleset körülményeiről?*

— Meglepve olvastuk az újságban, hogy késő este történt, mert tudomásunk szerint délután mulattak a fiúk — feleli Lelkesné. — Állítólag kilenc-tizen voltak, mind Lentiben szereltek le. A falubeli társa szerint együtt iszogattak, de nem voltak részegek. Azt mondja, a fiam úgy tűnt el, hogy egyszerűen nem vették észre, de úszni nem indult a többiekkel. A fiúk először nem is tudták, hogy vízbe fúlt, vagy csak elcsavargott.

— Azt mondják, a zalalövői rendőröket értesítették, de ők áthárították az illetékességet a körmendiekre — veszi át a szót az indulófélben lévő apa. — A tűzoltók meg azért nem mentek ki a híváskor, mert valami kosárparádéra készültek. Kérdem én, ez fontosabb az emberéletnél?

— *Szilvágy Lenti közelében van. Hogyan kerültek a fiúk a Vadása tóhoz?*

— Ezt mi sem tudjuk — válaszolják a gyászolók szinte egyszerre.

— Korábban is sokat lejártak oda fürödni, gondolom ott akartak búcsúzni a katonaélettől — találgatja Lelkes Sándorné. — Megjártuk mi ezekben a napokban a mennyországot és a poklot is. Most keresett volna a Robi valami fakitermelő munkát magának. A kisebbik fiam tizenhét éves, remélem sokat tanult ebből a tragédiából — néz a megtört anya a fiára.

Elmondja még, hogy az egykori bajtársak is hiába keresték a fiút, aztán szombaton reggel találták meg. A kapuban még kicsit nyugtalankodnak a családtagok. —Nem lesz az elmondottakból nekünk valami problémánk? — kérdezi egyikük.

A Vadása tó nyugodt víztükrén csillognak a nyári napsugarak. Mintha ez a dombok közé zárt víz képtelen lenne emberéletet kioltani. Pedig nem Lelkes Róbert volt az első áldozat, aki a tóba fulladt. A parton horgászók több érdekes esetről tudnak regélni. Varga Csabával, a Vadása tavi kemping bérlőjével indulunk a tragédia helyszíne felé.

— Csütörtökön úgy öt óra felé jöttek fel hozzánk a srácok azzal, hogy baj van. Előtte már felhívták magukra a figyelmet a környéken. Ittak, hangoskodtak, fürödtek. Leginkább a Fenyő büfénél iszogattak, de másutt is megfordultak.

— Szóval öt felé bejöttek hozzánk a haverok, hogy egyik társuk eltűnt. Az események hamar kijózanították őket. Háromnegyed hétig vártunk, hátha előkerül valahonnan, aztán hívtam a szombathelyi rendőrséget, mert csak azokhoz van telefonvonalam. Este itt is voltak a rendőrök meg a tűzoltók, akik bevilágították a tavat, keresték a fiút, de nem találták. A kilenc leszerelőből négy a megtalálásig letáborozott egy sátorban, sőt egy csónakot is hoztak, hogy azzal keressék a feltehetően vízbefúlt társukat. Egyszerűen nem akarták elhinni, hogy megtörtént a tragédia.

— *Ezek szerint nem késő este, hanem délután, fényes nappal történt a haláleset?*

— Igen. Ittak, fürödtek a fiúk, aztán öten úszni mentek. Azt mondják egy darabig ez a Robi is velük úszott, de nem vették észre, hogy lemaradt tőlük. Szombaton reggel jöttek a horgászok, hogy értesítsem a rendőrséget, mert megtalálták a srác holttestét.

— Nem nálam ittak a fiúk — válaszolja érdeklődésünkre a part közvetlen közelében lévő Vadása büfé bérlője, Tolvaj Rezső. A legtöbbször ott fenn, a Fenyő büfénél láttam őket,. de azt mondják másutt is sokat ittak.

Lemegyünk a partra, a horgászok közé. Kísérőink mutatják, hogy a túlsó part közelében, a bóják között tűnt fel a vízbefúlt fiatalember feje.

— Ott csak látszatra nyugodt a tó, van egy vízszint alatti áramlás. Egyébként hiába csáklyáznak, aki fürdőnadrágban fullad a tóba, nincs amibe a csáklya beleakadhatna — tájékoztat bennünket egy törzshorgász.

— Annyit tudok, hogy eléggé kapatosak voltak a srácok, itt futkoztak, vízbe ugráltak. Nem egyedi eset ez itt — mondja Tolvaj úr, aztán siet vissza a vendégeihez.

A haláleset természetesen beszédtéma a tó környékén. Hallottuk, hogy már kapatosan érkeztek ide a srácok, valóban száguldoztak az autókkal. Azt is, hogy többen látták a lebukó fiatalembert, de senki sem hívott segítséget, sorsára hagyták. Kíváncsiak lettünk volna, hogyan emlékszik vissza a történtekre a Fenyő büfé vezetője, ő azonban — bizonyára nyomós okból — nem volt hajlandó nyilatkozni.

Felkutattuk viszont a holttestet megpillantó és kiemelő hegyhátszentjakabi horgászt, aki éppen a helyi temetőben foglalatoskodott.

— Ott találták meg a holttestet — mutatja Tolvaj Rezső

— Szombaton reggel úgy hat óra körül horgászás közben megpillantottam valamit a túlsó part közelében. Előbb úgy tűnt, mintha valami moszatféle lenne. Aztán feljött a test is. Gyorsan csónakot szereztünk a horgásztársammal és kihúztuk a holttestet, mert féltünk attól, hogy rövidesen végleg elsüllyed. Kötéllel dolgoztunk, mivel katonás haja volt, nem tudtunk belekapaszkodni, azon pedig nem akartam vitatkozni az orvosszakértővel, mikor és hol nyúltam a testhez.

Egyébként az csak a látszat, hogy egy állóvíz mozdulatlan, többféle erő dolgozik a mélyben.

Érdeklődtünk a lenti honvédlaktanyában is Lelkes Róbert katonai múltja iránt.

A szokatlanul készséges válasz szerint nyugodt, lelkiismeretes, fegyelmezett katona volt, sem iszákosság, sem más miatt nem kellett büntetni.

A katonák a leszerelés után már teljes jogú civil állampolgárok, s ahhoz is elég pénzt kapnak, hogy berúghassanak. Igaz, figyelmeztetik őket, hogy a pénz a családé, vigyék haza, de van aki ezt megszívleli, van aki nem.

Kegyetlen tény, hogy a szilvágyi fiú a Vadása tóba fulladt. A halál pontos oka azonban egyelőre ismeretlen, a körülmények is eléggé tisztázatlanok.

Rendőrségi orvosszakértői vélemény szerint két nap után is ki lehet mutatni, hogy a vízbefúlás előtt mennyi alkoholt fogyasztott az áldozat. A boncolási eredményekről azonban csak napok múlva tudnak tájékoztatást adni.

PRIEGER ZSOLT

Vajon ki a sértett?

Konrád és a „fű"

Augusztus van, meleg van, no és jogsértés is van, mert — Konrád György szerint —, ha úgy szottyan kedvük, állami tisztviselők szabad polgárok zsebében kurkásznak ebben a forróságban. Pedig az, valljuk meg, nem valami ízléses dolog. Főleg, ha a manővert egy liberális homlokzatú belügyminisztérium hűséből még meg is támogatják egy keveset.

Amikor annak a Woodstocknak a 25 éves évfordulóját ünnepli egyenes adásban a közszolgálati tévé, ahol a résztvevők fele — ahogy egykoron, úgy most is — marihuánát szív, akkor az éber honi hatóságok fiatal „kábszeres gonosztevők" után kutatnak a nagy magyar éjszakában. A parlamenti robbantás tettesei ráérnek, a gazdasági igazgatótanácsokban kavaró képviselők úgyszintén, hogy az egyesek szerint már a Tisztelt Ház folyosóján üzleteket kötőkről ne is beszéljünk. Elsők a mindenre elszánt „kenderzabálók"!

Persze, ez várható volt. A belügyminisztérium ura, aki pedig állítása szerint liberális — mindenestre önmagát még mindig liberálisként meghatározó politikai szervezet tagja —, már a választások előtt sem hagyott kétséget afelől, hogy kendermáglyák fognak égni, szerte a hazában, és — milyen tökéletes figyelemelterelés az országvezetés nyári bénázásairól — még a „kendertől függő testi-lelki roncsokat" is perbe fogják, vezetőink még nagyobb dicsőségére.

Mit nekünk Bős-Nagymaros, amikor itt vannak a közveszélyes, mindenre elszánt tizenéves pszeudohippik, akik csaknem öt marihuánás cigivel sakkban tartják az országot, az IMF-et, az ENSZ-et, plusz Magda Marinko egész bandáját. Hatalmas veszélyek leselkednek ránk például a sittre váró, nagyszakállú, vasi kendertermesztő Tóth András személyében is — mondják azok, akiknek most ugyanaz a dolga, mint tegnap, azzal a különbséggel, hogy míg négyévi kemény melóval a konzervatív, addig ma a szociálliberális huncutságokról terelik el a figyelmet.

Nem véletlenül mondják világszerte: ahol a Nyugat-Európában már több helyen legálissá vált lágy drogok ellen indul hajsza, ott valami nagyon „sáros" a háttérben. Konrád György — akire pedig úgy emlékszem, valamikor hallgattak az egykoron még a liberalizmus alapeszméivel is közelebbi ismeretségben lévő, ma országot kormányzó szabad demokraták — szerint legjobban tesszük, ha a rendőrségi jelentésekben kicseréljük a marihuána szót a csokoládéval, vagy a kávéval. Abszurdum, nem? — írja a politikai esszé magyar atyja, majd így folytatja: „Most tegyék oda a sör, bor, pálinka és a dohány szavakat. Tudják meg, hogy különböző korokban ezek mind veszedelmes és tiltott élvezeti szereknek minősülnek, ahogy a halucinogén kender a múlt században, épp ellenkezőleg, görcsoldó, nyugtató, fájdalomcsillapító gyógyszerként volt használatos. Önök közül ki maradna szabadlábon, ha ezeket az élvezeti szereket a törvény üldözné?" Valljuk meg: nem lenne nehéz összeszámolni a „maradékot". Konrád szerint — akinek vélhetően most a „kemény állam" modellje után kacsingató szoci-szadi kormánnyal ugyanúgy meggyűlik a baja, mint annakidején a szélsőjobbos csurkista paranoiásokkal — „a dologban az a különös, hogy szemben a szesszel és a dohánnyal, amelyeknek az egészségre káros hatása bizonyított (de még sincsenek tilalom alatt, csak az államnak van különös adójövedelme belőlük), a kender ártalmasságát az orvosi irodalom egyáltalán nem bizonyította".

Az egykoron a belső emigráció keserű kenyerét majszolgató író úgy vélekedik, hogy „a szer inkább szemlélődővé, csendessé teszi élvezőit, serkenti a képzeletet és a meditációt. Az alkohol agressziófokozó hatása a kender fogyasztói között nem mutatható ki. A kender ugyanolyan növény, mint a szőlő, a gyümölcs, vagy a gabona, nem mérgez, csak a humorérzéket javítja. Ha a magát túlzott szesz- és dohányfogyasztással károsító magyar lakosság inkább a kender jótéteményeivel élne, akkor a közegészségügy jobban állna."

A pártfegyelmet és tekintélyt nem igen ismerő szabaddemokrata jól tudja, hogy egyetlen érv marad ezek után forgalomban: vagyis az, hogy „a kender út a kemény drogokhoz. Ez igen gyenge érv. Mondhatnánk: a birkózás vagy a szerelemféltés út a gyilkossághoz." Ha a keménydrog-élvezőt büntetni akarják, hát büntessék — mondja Konrád, dehát ez is elég embertelen húzás. Majd némi malíciával hozzáteszi: az öngyilkost sem büntetik, ha sikerül visszahozni az életbe.

A leglényegesebb az egészben az, hogy „a fű kedvelői más embereknek nem ártanak, és még maguknak sem bizonyíthatóan. Miért kell büntetni szabad polgárokat amiatt, hogy ilyen vagy olyan élvezeti szereket használnak? Ki a sértett? Ki a panaszos?"

Tényleg, ki a sértett? Kinek ártanak a Tóth Andráshoz hasonló „gonosztevők"? Jó lenne, ha ezt a Btk. és a hatósági gyakorlat kiagyalói elmagyaráznák, mielőtt közszemlére tesznek büntetlen előéletű, huszonéves embereket.

Vas Nepe

„Az Apáczai Alapítvány nagyon sokat tett a városért”

— mondja Ekler Dezső építész

NÉMETHY MÁRIA

Azt kérdeztem *Ekler Dezső* építésztől: mi az oka annak a tiszteletre méltó makacsságnak, amellyel évek óta kitart az Apáczai Alapítvány ügye mellett, rengeteget autózik Budapest és Szombathely között és tervezési díjának töredékét kéri csak?

— Valóban hűséges vagyok ahhoz az elképzeléshez és vállalkozáshoz, amit 1989-ben indítottunk el. Úgy érzem, hogy ennek az iskolának Szombathelyen meg kell valósulnia. Még bőven ráfér a városra egy-két iskola, mint ahogy az országra is ráférne jó pár jó minőségű iskola. Hiszen az úgynevezett fejlett országokhoz képest tragikusan alacsony a továbbtanulási, képzési arány. Ennek az iskolának a környék ipara, szolgáltatása, gazdasága látja majd előnyét.

Az alapítvány 4—5 évi munkáját nézve úgy érzem: nagyon sok mindent tett és tud még tenni akkor is, ha a tényleges beruházások, építkezések nem könnyen indulnak. Az alapítvány gazdálkodásáról szóló jelentések ékesen bizonyítják, hogy azok a milliók, amelyeket az alapítvány pályázatokon elnyert, szükségesek voltak ahhoz, hogy ez a laktanyaegyüttes épen megőrizhető legyen.

— Nem egy városi képviselő sajnálatosnak tartja, hogy az alapítvány diszponál a laktanya fölött. Kalmár-szellemű szombathelyiek úgy vélik, el lehetett volna már adni, vagy lebontani az épületeket.

—Tudni kell, hogy az önkormányzatnak ezekre az épületekre nem volt és ma sincs pénze. Költségvetésből lehetetlenség ezeknek a karbantartásáról gondoskodni. Jómagam személyesen „vertem” az asztalt még a régi rendszer tanácselnökénél, és helyettesénél Csermely Andrásnál is, de kiderült: az akkori vezetésnek nem lehetett pénze a karbantartásra. Tudni kell, hogy az oroszok úgy mentek ki ebből a laktanyából, hogy sok mindent romboltak még az épületeken. Például nagy felületen lehányták a cserepeket, így tudták a padlásról a szajrét kiszórni. Ezért minden épület az első télen komolyan beázott. Erre forditható pár százezer forintért kilincseltem én akkor a tanácsi vezetésnél, majd az új polgármesternél, Wagner Andrásnál és helyettesénél, Spitz Györgynél is. Akiknek szintén nem lehetett erre pénzük, ezért azon az első télen saját magunk fedtük be két kézzel nejlonokkal a tetőzetet. A következő évben az alapítvány összes pénzéből 15 ezer négyzetméteres tetőfelületet fedtünk be cseréppel. Így maradtak meg az épületek. Ha az alapítvány nem jön létre, nem vállalja át a várostól ezt a nonprofit feladatot — hiszen sem költségvetésből, sem vállalkozási alapból nem lett volna ez megoldható — akkor ezek az épületek 4 év alatt tönkrementek volna. Nem kis munka ekkora ingatlanoknak a megóvása. Csak az őrzése a laktanyának 4,5 millió forintba került az első három évben. Ezt az önkormányzat nem tudta volna finanszírozni. Az összes karbantartásra pedig 9,5 millió forintot költött eddig az alapítvány. Az a tervezési munka — rendezési terv, közművek fejlesztése, épületek tervezése — , amit az elmúlt három évben elvégzett az alapítvány, 20 millió forint nagyságrendű. Ezzel nagy mértékben növelte az ingatlan értékét.

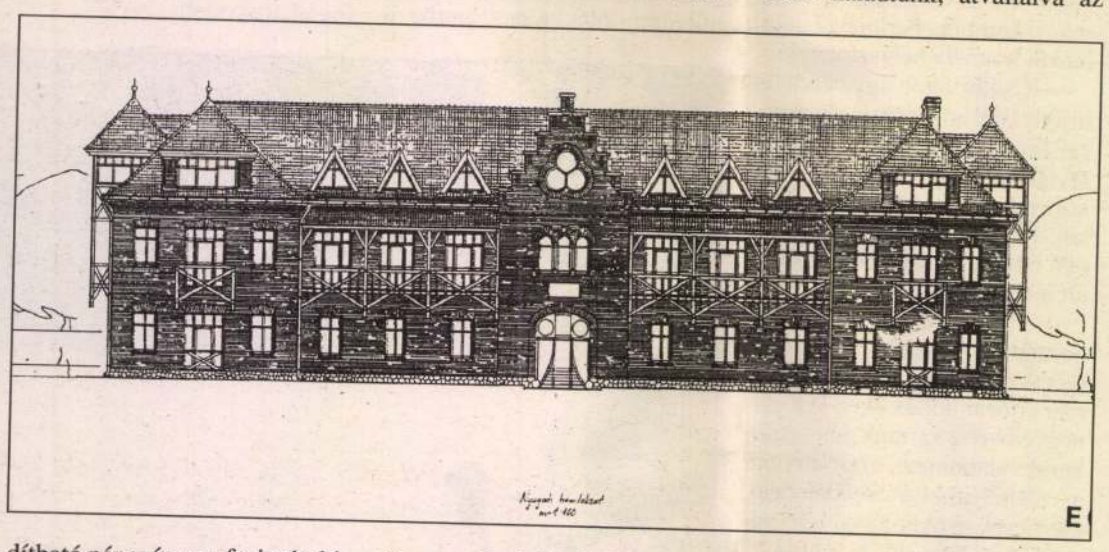

A laktanya mögötti úgynevezett B-területen, amely az önkormányzat tulajdonában van, az elmúlt években nem történt semmi.

— Úgy érti, hogy négy éve folyamatosan az önkormányzat tulajdonában van, s ott áll parlagon?

— Ha vagyongazdálkodásról beszélünk, valóban pikáns dolog, hogy amíg az alapítványi A-területen állagmegóvással, tervezéssel, oktatási program kidolgozásával nagy mértékben előre haladtunk, átvállalva az önkormányzattól ennyi feladatot, addig a város birtokában lévő B-területen még a terveket sem tudták elkészíteni. Ez azért nagyon érdekes, mert három éve átadtuk az önkormányzatnak a rendezési tervünket tartalmazó adatokat — hiszen a rendezési tervet az önkormányzatnak kell elkészíttetnie —, de erre az elmúlt három év nem volt elegendő. Ez nagy mértékben gátolja például azt, hogy az építkezési tervet a két terület dolgában össze tudjuk hangolni. Mindezek után fel lehet tenni a kérdést: mit tett volna az önkormányzat, ha az ő birtokában marad az alapítvány területe is? Vajon milyen mértékben pusztultak volna el az épületek?

— Bontottak, parcellázták volna.

— 1989-ben komolyan fölmerült az elbontás gondolata. Győzködtük a tanácsi vezetést, hogy vegye figyelembe: annál sokkal jobb állapotban vannak ezek az épületek. Príma falakkal, príma födémmel körülbelül 40 százalékos készültségűek. A laikus is beláthatja: halálos vétek lett volna ezeket lebontani. Az a véleményem, hogy az önkormányzat birtokában elromosodtak volna.

Eladni, felparcellázni? Ezt a területet nem lehetett volna. Az Apáczai Alapítvány járta ki még 1990 előtt az akkori állami vagyonkezelő szervezeteknél, és a Hadügyminisztériumnál, hogy a város visszakaphassa a laktanya tulajdonjogát. Azzal a feltétellel kapta vissza, hogy ott kulturális, oktatási létesítményt hozzon létre. Nem vagyok jogász, de valószínű, hogy a város nem adhatta volna el az épületet. Nagyon pikáns ez az ügy, hiszen a század elején a város építtette a laktanyát, egészen a szovjet okkupációig Szombathely birtokában is volt, s az alapítvány juttatta vissza a város birtokába. Tekintve a terület adottságait — hogy parkos, egybefüggő, hogy építészetileg nagyon kvalitásos, az épületek jó minőségű anyagból épültek — meggyőződésem, hogy ennek a területnek közterületnek, ezeknek az épületeknek középületeknek kell lenniük. Ezt a területet a városnak demilitarizálnia, századunk történetén végigtekintve humanizálnia kell.

Erről szólt az az ünnepség, amikor az alapítványi iskola alapkövét az akkori házelnök, Szabad György elhelyezte. Amikor a város visszafoglalta a területet, ezrek özönlötték el a laktanyát, mert Horváth Szilárd barátunk kitalálta a tréfás-fideszes-fiatalos őrültséget, a szovjet relikviák kiállítását. Számomra máig emlékezetes, nagyszerű esemény volt az, hiszen a város visszafoglalta a 40 évig elátkozott területet.

— A legutóbbi hírek szerint végre megindulhat az iskola építése.

— Az elmúlt években többször volt már az „ablakban” 50—100 milliónyi fejlesztési tőke. Szó volt Phare-támogatásról is, de nem sikerült az alapítványnak megkapnia ezt a pénzt. Most, hogy a minisztériumtól kaptunk tőkét, hozzákezdhetünk a volt parancsnoki épület, a majdani központi épület homlokzatának tatarozásához, a belső rész felének a felújításához. ´95 tavaszán—nyarán már többet is láthatnak az arrajárók. Bízom benne, hogy a város, a megye, az ország is több támogatást fog adni ehhez az órási munkához.

Ma már senki nem lop Csoórit

Könyvtár lesz, csak átalakul

ÖLBEI LÍVIA

A könyvtáros nincs elkeseredve. Azt mondja, könyvtár volt, van és lesz, Csehovot és Ottlikot száz év múlva is megtalálja majd az, aki keresi, a mai, színes (és szétesó) könyvekben megjelenő keresett szerzők pedig elfelejtődnek, de jönnek helyettük újabb és újabb sikergyártók.

Engli Katalin, a szombathelyi megyei Berzsenyi Könyvtár tájékoztató könyvtárosa a Magyar Könyvtárosok körmendi vándorgyűlésén az olvasói igények változásairól tartott előadást. Manapság, amikor annyiszor és annyian kongatják a vészharangot nemcsak az értékes irodalom, hanem „a könyv mint olyan” fölött is, valóban érdekes lehet figyelemmel kísérni, hogyan, miben változunk:

— Korábban nem volt alapvető különbség a megyei könyvtárak szolgáltatásai között. A rendszerváltás viszont a könyvtárak számára azt is jelentette, hogy meg kell küzdeniük a létükért, kénytelenek kialakítani saját arculatukat, hogy bizonyítsák létjogosultságukat. Egyéni arculatot adhat egy speciális, csak arra az egyetlen könyvtárra jellemző gyűjtemény például. Lehet ez helyismereti gyűjtemény — éppen a győri kolléganőtől hallottuk a vándorgyűlésen, hogy a győri helyismereti gyűjtemény funkcióváltási kényszer előtt áll: korábban a helytörténet volt az erőssége, de egyre inkább a közhasznú információszolgáltatás felé kell elmozdulnia, így változnak az igények.

Mi, itt a szombathelyi megyei könyvtárban már évek óta rendszeresen végzünk igény-, pontosabban kihasználtság-vizsgálatokat.

— Előljáróban: mit kell tudni a szombathelyi megyei könyvtárról?

— A szombathelyi megyei könyvtár 1880-ban jött létre, szemben a többi megyei könyvtárral, amelyek általában az ötvenes évek elején, egy ládányi könyvvel kezdték. A négyszázötvenezer dokumentumot őrző gyűjtemény koránál, súlyánál fogva nehezen mozdul, időnként át kell szúrkálni, megnézni, mit használnak belőle az olvasók. Különösen ´78-tól érdemes áttekinteni a változásokat, ebben az évben jelent meg ugyanis a kötelespéldány-rendelet, amelynek értelmében a Magyarországon megjelenő valamennyi hangzó és nyomtatott anyag egy példánya eljut a Berzsenyi Könyvtárba. Mivel ez a könyvtár az Észak-Dunántúli régió központja, a köteles példányok egy részét továbbítja a régió megyei könyvtáraiba, néhány területen azonban teljességre törekszünk.

— Mikor és milyen területen végeztek először felmérést?

— ´77-ben, és a mai magyar líra fogadtatását vizsgáltuk, aztán az eredmények alapján gyarapítottuk az állományt. Bizony, az derült ki, hogy a kezdő lírikusok köteteiből két-három példány helyett elég egy is — ez értéket is képvisel és meg is marad, mert elmúltak már azok az idők, amikor az olvasók Csoórit loptak és Nagyvilágot.

´84—85-ben azt vizsgáltuk, milyen a pedagógiai irodalom olvasottsága a könyvtárban. Azért éppen akkor, mert addig mi láttuk el a főiskolásokat — főleg a levelező hallgatókat — pedagógiai irodalommal, de a közben (´78-ban) megalakult pedagógiai intézet könyvtára átvállalta ennek a feladatnak egy részét. A tanárképző pedig megkapja a pedagógiai irodalom hozzánk érkező köteles példányait.

— A könyvtárlátogatók hány százaléka diák?

— Több mint hatvan százalékuk tanuló, főiskolai hallgató. Délelőttönként olyan a könyvtár, mint egy pályaudvar, tele fiatalokkal.

— Térjünk vissza a vizsgálatokhoz.

— ´85-ben mértük fel a közgazdasági irodalom olvasótáborát, a könyvtár ugyanis tanácsi szakkönyvtári feladatokat is ellátott. Kiderült, hogy a kölcsönzött irodalom negyvenöt százalékát öt éven belül adták ki, mostanában másfél éven belül avulnak el az információk.

Az elmúlt években felmértük a mezőgazdasági, a számítógépes irodalom kihasználtságát, ´92-ben pedig azt is megvizsgáltuk, milyenek a vállalkozók olvasói szokásai. Ez azért érdekes, mert olvasói csoportok felől ritkán közelítjük meg ezt a kérdést. Az derült ki, hogy a vállalkozók — legalábbis akik ezt tüntetik fel az olvasójegyen foglalkozásként — jórészt nem mint vállalkozók használják a könyvtárat.

— A folyóiratokkal, újságokkal mi a helyzet?

— A közelmúltban kétszer néztük meg, melyek a kedvelt folyóiratok, napilapok, féléves szünet volt a két vizsgálat között. Közben egyértelműen a napilapok javára billent a mérleg, lehet persze, hogy ebben közrejátszott a vizsgálódás időpontja is: a második felmérést ´94 első felében végeztük, a választások környékén.

— Ma hogy állhatnak a költők és a klasszikusok?

— A könyvkiadás éveken át ontotta a klasszikusokat — gyönyörű Csehovjaink vannak például —, és nem vette tudomásul, hogy az emberek ritkán akarnak Csehovot olvasni. A könyvtáraknak persze be kell szerezniük, meg kell őrizniük az értéket, de a könyvtáros már nem akarja ízlésformálás címén megerőszakolni az olvasót. És ez jól is van így. Más kérdés, hogy az utóbbi időben felborultak az értékek, és nagy a zűrzavar, de biztos vagyok benne, hogy jönnek nyugodalmasabb idők is. Beszerezzük az éppen aktuális beststellereket — mert nagy a kereslet — , de nem engedjük, hogy elbillenjen a gyűjtemény. A könyvtárak biztosan megmaradnak, legfeljebb az információ-átadás módja változik. ´82-ben, a grazi egyetemi könyvtárban láttam először számítógépet. Akik ott voltunk, biztosak voltunk abban, hogy ilyen — vagy hasonló — rendszer a mi életünkben hozzánk nem jut el. Most meg, ha leülök a számítógép elé, előhívhatom mondjuk a budapesti közgazdasági egyetem egész állományát.

Postánkból

Hallgattassék meg a másik fél is

Kénytelen vagyok ezen írással feladni elveimet, nem tehetek mást, hisz Meszlen község polgármestere az „Ezerfejű Cézárt” választotta a telefon, a toll, vagy esetleg a személyes találkozás helyett. Sajnálom, hogy ez utóbbiak nem jutottak eszébe Polgármester úrnak, hisz öt perc alatt tisztázható lett volna, és kiderült volna, hogy nem szeretett faluja elleni támadásról van szó.

Meglepetéssel olvastam a cikket kedvenc napilapom, a Vas Népe hasábjain, pedig magam is fontosnak tartom, hogy a sajtó minél szélesebb fórumot biztosítson a közérdekű problémáknak, az itt élő emberek gondjainak. Nem tartom azonban szerencsésnek, ha az egyoldalúan tájékoztatott újságíró egy témára „lecsapva” glossza keretében komoly szakmai kérdéseket próbáljon megoldani.

Miről is van szó?

Az országos közúthálózaton az úgynevezett táblák” szolgálnak a közlekedők útbaigazítására, tájékoztatására. Ezek elhelyezése nem esetleges, nem egy forgalomtechnikus, nem egy igazgató dönti el, hogy hol, hova, milyen tábla kerül. Rendeletek, szabványok és minisztériumi előírások határozzák meg, hogy egyes utakon milyen lehet még például a betűnagyság is. A megfelelő tájékoztatás mellett ez azt is szolgálja, hogy a 19 megyében ne tizenkilenc féle tábla legyen.

Persze az ideálistól, a tökéletestől messze vagyunk, hisz mint annyi másnak, ennek is a pénzügyi lehetőségek szabnak határt. A 80-as évek szűkös anyagi lehetősége miatt sok helyen teljes cserére nem gondolhattunk, így egy kereszteződésben két-három fajtájú, színű, alakú tábla is kikerült.

Az utóbbi két évben a nagymérvű burkolatjavítás mellett nekiláthattunk a „zöld táblák” cseréjének is. Az alsóbbrendű úthálózaton Kőszeg—Bük—Szombathely térségét jelöltük ki elsőszámú feladatként. A zöld táblák cseréjével az útkörnyezetet esztétikailag is javítani szeretnénk, így a különböző időpontban, különböző módon felkerült táblák egységesítése is megtörténik és változnak a tartalmi kiírások is. Természetesen az is előfordulhat, hogy csökken a táblák száma, hisz minden irányban, minden helyiséget nem lehet feltüntetni. Ezt a Közúti Igazgatóság belső egyeztetéseken tisztázza, ahol a forgalomtechnikai szakemberek véleménye a mérvadó. A döntésekről szívesen adunk tájékoztatást.

Remélem, sikerült Polgármester urat megnyugtatni és ígérem, hogy a Közúti Igazgatóság sem az újságon keresztül, sem más módon nem szól bele Meszlen község önkormányzatának munkájába.

Kovács Jenő igazgató

EKLER Dezső

...y tetszik

...AGYAR HÍRLAP KULTURÁLIS MAGAZINJA

SZERKESZTI: MÉSZÁROS TAMÁS

...árai

italt kotyvasztott a mágus, tomboló sikert aratva mutatványával. „Mert azok a nagyon szemérmes, végzetesen erős érzések és eszmék, melyek a haza fogalmával kapcsolatban élnek mindannyiunk lelkében, természetesen nem valók bűvészszínpadra és fröccsös poharakba. A haza végzet, nem pedig trükk és mutatványszám. S a hazafiasság a legszemérmesebb magatartás, olyasféle kötés és parancs, amelynek mutogatásával nem szabad tapsokat aratni. De hányan és milyen lehetetlen alkalmak ürügyén élnek ebből a trükkösített, fröccsös hazafiságból, élvezik és éltetik, mert az a legbiztosabb mutatványszám mindenféle pódiumon."

Márai cikkeinek csak kisebb része foglalkozik közvetlenül a politikával. A hétköznapok rezdüléseiből, apró-cseprő köznapi megfigyelésekből, esetleg jelentéktelennek tűnő hírügynökségi jelentésekből íródtak a fél évszázad után is lebilincselő cikkek. Vagy éppen egy tudományos felfedezés margójára. A milliószoros nagyításra képes mikroszkóp feltalálásának hírére reagál e szavakkal: „Az embereket önmaguktól mindig csak egy-egy ember mentheti meg. Ebben az emberben hiszek ma is, az embertelenség korszakában. Hiszek abban, hogy egy amerikai laboratóriumban addig hajol egy Zworkyn a górcső fölé, a mikroszkóp fölé, amíg milliószor élesebben mutat meg egy igazságot – először egy élettani, aztán egy fizikai, végül egy emberi, s legvégül egy társadalmi igazságot."

A legszebb, leglíraibb talán a Nyári este, ez a szintén 1941-ben keletkezett írása. Régi nyarak, régi utazások megidézése az elsötétített, lezárt Európában. „...s minden olyan valóságos volt, olyan összetartozó, a badacsonyi kilátás és a Louvre; Velence és a kassai városok régi homlokzata, a Graben és a Fortuna utca a várban, Avignon és Eger, az egész halálosan együtt és összefonva a végzetben, a boldogságban és a gyűlöletben, az egész, melyet nem tudsz elfelejteni: az otthon és a világ, Európa..."

Európa... milyen sokszor írja le ezt a nevet és mennyi gyásszal a szívében. Mintha látná a jövendő vasfüggönyt, úgy siratja el az egységes Európa álmát, látva a feléledő nacionalizmusokat a harmincas években.

Bámulom e cikkek hallatlan könnyedséggel párosuló pontosságát, érvényességét, s eszembe jut, hogy talán Márai volt az egyetlen magyar író, aki újságíró-iskolát végzett Németországban. Ennek a kuriózumnak bizonyára semmi köze hírlapírói zsenijéhez, hisz mai kollégái egy része nemcsak járt újságíró-iskolába, de tanít is ott.

A szakmából mégis hiányoznak a Máraiak. El nem tudom képzelni, kinek a cikkeit olvassák majd hat évtized múlva élvezettel, csodálattal, a ráismerés örömével, mikor újságjaink sokszor a másnap próbáját sem állják ki, a más ízlését, világnézetét pedig végképp nem.

Márai vitatkozni is elegánsan, ízléssel vitatkozik. Megengedő stílusban. Megengedi magának is, de másnak is a saját véleményalkotás jogát. „Sem hiú remény, sem félelem" – idézi a Bourbon hercegek jelszavát, amikor a világból kiveszni látszó lovagiasság eszményéről tűnődik. „A lovagi játékhoz nem kell porond, sisak és dárda, néha elég hozzá egy töltőtoll, egy néma, de makacs gondolat, egyfajta következetes magatartás. És nem jár érte babér. És nem tapsol hozzá negyvenezer ember, mint a rekordmérkőzéseken. De nem, kevésbé veszélyes és hősies játék, jó lenne egy új nemzedéket megtanítani arra, hogy közpályán és magánéletben kezdje e játékot újra játszani."

Valóban jó lenne. De félek, hogy napjainkban már sem a „makacs gondolat", sem a „következetes magatartás" nem szerepel az újságíró-iskolák stúdiumai között.

Nekünk Nemzeti kell?

Mészáros Tamás

Igen, nekünk kell egy Nemzeti. Idestova másfél száz éve. Kellene, de azóta sincs. Az épület, a végleges, a méltó soha nem készült el, mert mindig „közbejött" valami. Általában a pénztelenség, olykor egy világháború. És tudjuk, mindig az ideiglenes állapotok a legtartósabbak. Nemzeti Színház ma, a rendszerváltozás után sincs; ami ezen a címen áll, az egy kétségkívül alkalmatlan, lerobbant hodály.

Némiképp bonyolítja azonban a helyzetet, hogy ez idő szerint a Nemzetinek társulata sincs. És nem azért nincs, mert az ideiglenes épület olyan, amilyen. Volt már ebben a Hevesi Sándor téri mauzóleumban jó színház – emlékezhetünk. A jelenlegi azonban mélyponton van, vezetése nem megfelelő, együttesről nem beszélhetünk. Ettől még szükség lehet ugyan egy valóban korszerű, igényes épületre, de azért amikor a lehetséges helyszínek között válogatunk, elkészítendő tervdokumentációkról beszélünk, költséghatárokat állapítunk meg, azonközben talán nem ártana arról is elmélkedni, hogy ki irányítja majd ezt a virtuális csapatot? Hogy nem kellene-e az építési szándéknyilatkozattal egy időben azokat is megtalálni és megbízni, akiknek nehezebb dolguk lesz, mint az építőknek – nekik ugyanis társulatot kell szervezniük. Amihez nemkülönben idő szükségeltetik.

A kormány most egy huszárvágással eldöntötte, hogy felépíti a nemzet színházát. Mégpedig egy vadonatújat, nem amolyan átalakítottat. Ám megszabta, hogy az nem vihet el többet – legalábbis a költségvetésből –, mint amennyibe a New York palota esetleges átépítése került volna. De hát tudvalevő, hogy hatmilliárdból (folyó áron!) nem lehet azt a bizonyos reprezentatív Nemzetit megépíteni – netán újrakezdődik az egyszer már hamvába holt gyűjtés? Valószínű, mert másképp ez nem fog menni.

És akkor újra itt a kérdés: mit mondunk az embereknek, voltaképp mire adakozzanak? Egy régi, szép eszmére csupán, vagy végre egy határozott koncepciójú, hiteles személyekkel fémjelzett, komoly művészi garanciákat kínáló társulatra, amelynek vezetője az építési munkákkal egy időben már szellemi értelemben is épít egy ígéretes Nemzetit?

Attól tartok, ha ilyet a kormányzat nem képes életre hívni, ezekben az enyhén szólva szűk esztendőkben aligha tudja majd meggyőzni a polgárokat arról, hogy éppen most volt tovább nem halasztható ez a kiemelt beruházás. Ha a kormány csupán politikai hasznot remél magának néhány milliárdért, magyarán az úgynevezett nemzeti érzelmeket igyekszik a maga javára fordítani, az bizonnyal rossz számítás. Az emberek most nem fenn az ernyő, nincsen kas reprezentációra vágynak. Akárhol épül meg egy tartalmatlan csodapalota, fölösleges rongyrázásnak tartják majd.

A kormánydöntés mindaddig homályos és értelmetlen marad – hiszen még a helyszínek, a méretek, az igények tekintetében is teljes a bizonytalanság –, amíg nem láthatjuk, hogy csakugyan Színház készül itt. Olyan, amelyre áldozni érdemes.

...és követnivaló ezekből az eseményekből. Sajnálatos, hogy a ... nem

Pontosan erre az automatizmusra számít Csurka István, aki a nürnbergi per ítéleteit „beállítások"-nak minősítette.

A minőség nem kelendő

Múlt heti számunkban Finta József cikkével vitát kezdeményeztünk a mai magyar építészet helyzetéről. Most Ekler Dezső Ybl-díjas építész mondja el véleményét. További szakmai hozzászólásokat szívesen veszünk.

Beszélgetés Ekler Dezsővel

Szegő György

– Kapcsolatos-e az 1989 utáni változásokkal az, ami az építészetben, az építtetők igényeiben ma Magyarországon kialakult?

– Bizonyos értelemben fölszabadult az építészet Magyarországon. Ahogyan ez előre várható is volt, korrumpálódott, elkurvult. Korábban a magyar építészeti elit, és az átlagos építészet is, szerzetesibb volt, szabatosabb a szellemi értékek tiszteletét illetően. Az igényesség, a szellemi elmélyültség, a dolgok szellemi megmunkáltsága, az eredetiség szépen kimennek a divatból. Nem képviselnek eladható árut. Ebből aztán sok minden következik.

– Hiányzik-e az az építészeti közéletben korábban feltétlenül létező személyes hierarchia, ami, ha a szerzeteshasonlatot használjuk, szinte bizantinus hierarchia volt?

– Egységes hierarchiája nem volt a Kádár-érában sem a magyar építészetnek. Egymást átfedő, egymást keresztező értékrendek léteztek. Gondolok az egyetemi oktatók rangjára, és voltak iskolák, például az Iparterv-iskola. Volt és van az organikus vagy Makovecz-iskola, de ezek mellett, ezek között még jó pár orientáció, amelyek egy viszonylag tisztességes szellemi közeget üzemeltettek. Bizonyos avantgárd szólók is zajlottak, s ezek együtt valamennyire tisztán tudták tartani szellemileg ezt az üzemmódot. Mára ez az igényszint nagyrészt érvényét vesztette és a bóvli, az elvtelenség, a látványos, hazug lefekvések, az igénytelen majmolás, a silány tucatgyártmányok már megengedettek ezen a színpadon.

– Akkoriban a minőség volt az, ami a megbecsültség grádicsaira állította az építészeket, hiszen jóval kevesebb megbízás volt, mint ma. Ma mi lehet az, ami értéket kölcsönöz az új látszathierarchiához, ami besorolja az alkotókat?

– Az építészetben is csak a szellemi teljesítményt érdemes nézni. A jó építészetben mindig alapvető a világnézet. A fontos alkotóknál döntő, hogy honnan nézik a világot és honnan, milyen műveltséggel és iskolázottsággal nézik az építészetet. Világnézet dolgában alapvetően különböző iskolák vannak jelen a magyar elitépítészetben. Legalább három tendencia: a hi-teches technokratáké, a cooloké avagy középutasoké, meg az organikusoké. Ezek tekintélyrendszere teljes mértékben független egymástól. A haladás bajnokai, Finta, Virág Csaba és követőik a technikai fejlődés konjunktúralovagjaiként, rendes katonákként hisznek a technikai innovációban, és szolgálják azt ezen a közép-európai, németorientáltságú piacon. A huszadik század fölvillantott egy-két olyan lehetőséget – Gaudira, Wrightra, Saarinenre, Makoveczre gondolok –, ami mint művészi formaprobléma és az építészet által mint világértelmezési keret, nagy kérdéseket vetett föl, talán a leglényegesebb problémákat az építészeti térrel, a szerkezettel kapcsolatban. A technokraták nem reflektálnak ezekre az alapkérdésekre. Egy nagyon leegyszerűsített, késő modernista építészetet művelnek, ami manapság megspékelődik az úgynevezett kontextualizmussal és enyhe konstruktivizmussal is. Az alapkérdések irányában leginkább a Makovecz-iskola és annak tehetségesebb fiataljai a nyitottak – megítélésem szerint. A Nagy Ervinek, Dévényik, Vinczék, Salaminok. Talán az ő kezük van rajta azon a szellemi ütőéren, ami valóban a huszadik század építészete lesz.

A két orientáció között van egy középút a mai magyar színpadon, a 40-45 éves generáció legtehetségesebb tagjai képviselik ezt, akik visszafogottabbak a technicizálást illetően, de visszafogottabbak az organikus megközelítésmódban is. Különféle oldalakról érkeztek: Cságoly Ferenc, Ferencz István, Török Ferenc, Nagy Tamás, Turányi Gábor. Úgy nevezném, hogy a cool-építészet az, amiben megtalálják a közös nevezőt. A desztillált, hűvös és távolságtartó felfogásban – Miles Davis-i értelemben. Az iskolákban feljövő fiatal tehetségek is leginkább ebben az irányban indulnak. Nyilvánvaló elődök az úgynevezett dániások, a skandináv országokban iskolázott, most kiöregedő nemzedék, a Farkasdyk, Jánosik, Szroghok nemzedéke, amely folytatódott az Iparterv-iskolában, megspékelődött Asplundtól kezdve Stirlingen át a racionalistákkal, Aldo Rossival vagy Mario Bottával. Világnézeti szempontból nem cinikus ez az álláspont, de nem is ártja bele magát különösebben mélyen a világ dolgaiba, mintegy a szakma elefántcsonttornyába zárkózik. A cool-építészet meghatározását alighanem tabuinak, öncenzúrájának a jellemzésével lehetne megadni. Ezek után az igényesebb, mondhatni, az építészeti elitet képező iskolák után aztán jönnek a posztmodernek, a parasztposztmodernek és a vidéki makoveczizmusnak a legkülönfélébb válfajai, akik a mai nyugatias tőkeinvesztíciót valóban elvtelenül és vékony műveltséggel, kevés invencióval, a kurválkodó napi építészet szintjén szolgálják ki.

– Nem tudom, mennyire lehet kiszélesíteni az építészet fogalmát arra az építési tevékenységre, ami ma Magyarországon folyik? A nagyobb beruházásoknak milyen százalékát teheti ki ez a három, ön által építészetként elfogadott irányzat? Mennyi lehet a komoly megbízásokból az ő osztályrészük?

– Úgy saccolom, hogy 20-30 százalék.

– Hogyan lehetne azt a maradék csekély 80 százalékot felelősebb minőségű építés művelésére ösztönözni?

– Nézze, a 80-ból vegyünk 40 százalékot a magánszféra, családi ház, lakóház, kisvállalkozások építészetének. Hogy ezt hogyan lehetne jobban iskolázott, kvalifikáltabb szellemi infrastruktúra által megdolgozottabbá tenni, ez alapvetően társadalmi, szakmapolitikai, közigazgatási kérdés. A vidék, ahogyan az alapvető infrastruktúrától, úttól, telefontól megfosztott, ugyanúgy hiányolja az építész szakmai elit jelenlétét is. Nyugaton, ahogyan a telefon és a fizikai infrastruktúra is kint van a vidéken – gondoljunk csak Ausztriára –, ugyanúgy az építészelit tudása is jelen van.

A másik 40 százalék az úgymond lefedetlen 80-ból részben a régi, bejáratott kapcsolatokon átörökített hivatali építészet által terveztetik, ami olyan, amilyen volt a hetvenes-nyolcvanas években és olyan építészetet is produkál. A másik része ennek a nem maszek 40 százaléknak pedig az új nyugati befektetőknek az az egyre népesebb tábora, amely a befektetett pénzéért azt a fajta építészetet követeli ki magának, amit Nyugaton is megkapnának. Erre pedig meg is találják a maguk nem bugris, nemzetileg nem elfogult, sajátosat nem akaró építészeit, azokat, akik tudják hozni azt a formát, amit elvárnak tőlük; így épülnek a showbiz-centereink, a bankjaink, az irodaházak Budapesten és az ipari létesítmények a vidéken. Nem hiszem, hogy ennek a befektetői rétegnek valaha is igénye lesz arra, hogy sajátosan magyar és csak nálunk fölvillanó, szellemileg jól svájfolt építészetet vásároljanak a pénzükért – tisztelet a kivételnek.

– Melyek azok a szociológiai és szakmapolitikai eszközök, amelyekkel mégis motiválni lehetne ezt a nehezebben megközelíthető szférát?

– A vidéki és a magánépítészetet, a magánépíttetők világát akkor lehetne jobban ellátni építész-infrastruktúrával, ha gazdagabb volna ez az ország és ha jobban meg tudná fizetni az építészeit is. Ezáltal az igazi építészek például főépítészként jelen lennének a vidéken. A főépítészi rendszer kiépítése alapvetően az önkormányzatok egzisztenciájával függ össze. Ha egy település önkormányzata elég erős, akkor elég önálló is tud lenni, ha elég önálló, akkor az építésügyben is maga akarja megszabni, hogy merre tartson. Ehhez jó szakemberekre, elsősorban jó építészre van szüksége.

– Milyen módon alakulhatna ki egy ilyen hálózat? Van-e olyan szakmai vagy államigazgatási intézmény, amely azzal foglalkozik, hogy hol van már betöltve ez a pozíció és hol nincs? Mi van most és mi lenne az ideális?

– Ezt nem felülről kell csinálni. Bármelyik kis- vagy középvárosnak elővesszük a helytörténetét, Sopronnak, Szombathelynek, Szarvasnak vagy Bártfának, egy normális önkormányzatnál a település maga létrehozott már a múlt század elején úgynevezett „szépészeti", építészeti bizottságokat. Egyszerűen azért, mert egy önkormányzatnak egyik legalapvetőbb feladata az, hogy rendben tartsa az építés ügyét, hogy az építési tevékenységet üggyé tegye a közösség számára. Arról van szó, hogy az építészet és az építészeti megítélés elveszttette a súlyát, gyakorlatilag a dolgoknak csak egy szűk részére korlátozódik a közigazgatás által. Rengeteg dologban ezen a megítélési mezőn kívül döntenek. Például a városfejlesztés dolgában ilyen megfontolástól mentesek az alapközműveket építő és fejlesztő döntnökök, akik az utakat, a közlekedést, a közműveket építik. Ha elmegy egy Pest melléki településre, akkor láthatja, miként vezetik a telefont összevissza kábeleken, miként oldják meg a közvilágítást, hogyan helyezik el a táblákat és pusztítják a fákat. Kérdés, szabad-e még főépítészségről, városszépítésről, városképről beszélni ott, ahol bármikor bármi elé odarakható egy táblaformedvény?

– Megvan-e egyáltalán a személyi feltétele, van-e elegendő képzett építész vagy az építészettel rokon szakterületen dolgozó szakember, akikből a szépészeti bizottságok országos hálózata létrejöhetne?

– Biztos vagyok benne, hogy megvan. Az építészkaron évente már vagy háromszáz építészt kezdenek képezni. Pár év múlva az építészekkel Dunát lehet rekeszteni. Ugyanúgy, mint más értelmiségi szakmákban, valószínűleg itt is nagyszerű szakembergárdával van megáldva ez az ország, csak éppen nem tudja őket használni. Tessék leküldeni minden kisebb régióba, két-három falunyi területre fiatal építészeket. Tessék szabad kezet adni nekik és tessék jogosítványokat adni a kezükbe, hogy miben dönthetnek, miben javasolhatnak, mit változtathatnak meg, ha meg tudják győzni a maguk igazáról az önkormányzatokat. És két-három év alatt rend lesz ebben az országban, eltűnik az a kupleráj, ami minden lakott helyet eláraszt a reklámtábláival, bodegáival és benzinkútjaival, a teljesen elvtelen és a közösségek akaratától független, környezetrabló módszereivel. Tessék a fiatalok előtt megnyitni a jó polgári rendszerben természetes szakszerűség érvényesülésének lehetőségét. Hihetetlen mértékben épül át ez az ország – csak nincs gazdája.

– Milyen társadalmi csatornák szükségesek ahhoz, hogy a jó építészek, a jó építészet érvényesülhessen?

– A jó építészet társadalmi megbecsüléséhez először a szakma önbecsülését kellene rendbe tenni. Ehhez szellemileg orientált, minőségelvű képzésre volna szükség, és nem szolgalelkeket nevelő technokratikus oktatásra, mint a mai. Értékhelyesen ítélő kultúrlapokra, és nem építészeti bizniszmagazinokra. Érett és művelt kritikára és nem az aktuálpolitikától sunyítóra, és így tovább. Ennek a szakmának, mint minden más szakmának is, alapvetően szüksége volna a szakmát gyakorlók szolidaritására, amit jó esetben egy szakmai kamara alapoz meg. Egy nyílt, kemény céhrendszerre, ahol elsősorban a minőség és a szellemi teljesítmény számít, és csak másod-, harmad- és negyedsorban az üzleti érdekek. Nos, ennek a nyílt sisakos és szolidaritási alapon szerveződött kamarának a sansza úszott el az átalakulás folyamatában. Ezért sem eléggé urak az építészek.

EKLER Dezső épétesz

EKLER De

A modern konzervatív politika feladatai Magya

A jobbközép most már nem

A *Magyar Nemzet* hasábjain az utóbbi hetekben tartalmas vita bontakozott ki a mérsékelt konzervatív – s nem radikális populista (azaz torgyánista) – politikai erők esélyeiről, lehetséges politikai stratégiáiról, 1998-as választási reményeikről. *Molnár* Attila vitaindítónak is tekinthető cikke után *Krómer* István, *Bárány* János, *Tóth* Gy. László, *Székelyhidi* Ágoston és közvetve mások fejtették ki egymással is vitázva a *jobbközép politikai alternatíva* esélyeivel kapcsolatos nézeteiket.

Az általuk felvetett problémákból kiindulva szeretnék néhány, talán hasznosítható észrevételt tenni. Azt hiszem, nem túlzottan érdemes ma már a politikai konzervativizmus *tartalmi* kérdéseiről hosszú vitákat folytatni, hiszen ennek az alapvető jellemzői mára kialakultak Magyarországon is. A jobbközép konzervativizmus – amelyet hazai körülmények között nevezhetünk *modern konzervativizmusnak* is – feltétlenül *liberális és demokratikus alapokon* kell hogy nyugodjon (ahogyan ez az elmúlt egy-két évtizedben Nyugat-Európában jól megfigyelhető), a *magántulajdonra épülő piacgazdaság* elvéből kell kiindulnia, s toleránsnak kell lennie a baloldali politikai erők iránt. Ugyanakkor a szociáldemokratákkal és a liberálisokkal szemben – ma Magyarországon – hangsúlyt kell helyeznie a *korszerű nemzeti tradíciókra* (legyenek ezek politikaiak, gazdaságiak vagy kulturálisak), hangsúlyoznia kell a *nemzeti közösség érdekeit* (aktuálisan az EU-hoz való csatlakozás kapcsán is), egyáltalán az organikus, helyi közösségek összetartó erejének fontosságát, az autonómiák jelentőségét. Egyszóval a mai modern konzervativizmus nem egy „ódon" tradicionalizmust kell hogy jelentsen, hanem a modern problémákra, mai kihívásokra adandó korszerű, helyes válaszokat, amelyek azonban a politikai ellenfelekkel szemben nagyobb hangsúlyt helyeznek az értékőrzésre, a nemzeti (és vallásos) tudat ápolására. Ennyi és nem más a különbség, amely elválasztja – persze markánsan el is kell, hogy válassza! – a baloldali politikai ellenfeleitől.

Hozzá kell tennem azonban még valamit. Azt, hogy a jelen magyarországi politikai erőviszonyok között a modern konzervativizmus nem lehet – a konzervativizmus „jó" hagyományaihoz híven, azt követve – passzív, alkalmazkodó, „reagáló" típusú. A mérsékelt konzervatív erőknek paradox módon *aktívnak* kell lenniük, mert a sajátos magyar viszonyok között nyugalomra, higgadtságra valójában csak a szocialista és a liberális erőknek van jó okuk. A jelenlegi politikai, kulturális, gazdasági állapotok, erőviszonyok *fennmaradása,* illetve *fenntartása,* a „fontolva haladás" ma kifejezetten a baloldali, kormányon lévő erőknek kedvező, tehát a hagyományos konzervatív típusú politizálás a mérsékelt konzervatív erők számára egyáltalán nem előnyös, sőt zsákutcába vezet. A jobbközép konzervatív erők tehát *ehhez a helyzethez viszonyítva* kell hogy aktív konzervatív politikát folytassanak; azaz a konzervatív politikai, gazdasági, kulturális elgondolásokat, stratégiát, társadalom- és világképet, értékrendet minden lehető demokratikus eszközzel a nyilvánosság elé kell tárni, azokat népszerűsíteni kell, s a társadalom legszélesebb köreiben híveket toborozni ennek a baloldallal szemben alternatív, ám legalább annyira modern társadalomkoncepciónak.

A kérdés persze az: mit jelent *konkrétan* ez az aktív politizálás? Gyorsan és egyértelműen szeretném leszögezni, hogy ez egyáltalán nem a torgyáni ellenzéki aktivizmust jelenti, már csak azért sem, mert utóbbi semmiképpen sem tekinthető modern konzervativizmusnak, legfeljebb és legjobb esetben radikális populizmusnak.

Sőt, azt hiszem, *a mérsékelt ellenzéknek az eddigieknél világosabban kell meghatároznia a helyét a politikai palettán,* mégpedig ezáltal, hogy a tőle lényegesen jobbra álló torgyáni látszatkonzervativizmustól és handabandázástól egyértelműen elhatárolja magát. Ez nem jelentene semmiféle engedményt a kormányzó baloldalnak, viszont „engedményt" jelentene a választópolgárok széles tömegeivel, az emberek ízlésével és véleményével szemben, akik a felmérések szerint és mindennapi tapasztalataink alapján is *mindenféle szélsőségtől irtóznak,* beleértve a *verbális* radikalizmust is, és látványosan elfordulnak azoktól.

Vagyis: meg kell szüntetni a magyar politikai közvéleményben azt a még ma is létező képet, hogy a kormányzó baloldali erőkkel egységesen szemben áll a „jobboldal", a „konzervativizmus", amely ellenzéknek van egy mérsékeltebb és egy radikálisabb változata. Azt kellene egyértelműsíteni, hogy a *mérsékelt jobbközép* és a *radikális jobboldal* között legalább akkora – *ha nem nagyobb* – különbségek és ellentétek vannak, mint a mérsékelt balközép (a kormánykoalíció), illetve a mérsékelt jobbközép ellenzék között. A magyar politikai paletta csak abban az értelemben kétpólusú, hogy *két mértékadó erő van a porondon:* a balközép és a jobbközép (s emellett létezik még egy harmadik, a radikális jobboldali pólus, amelynek a jelentősége kisebb és nem tud igazán beleszólni a két „fő erő" küzdelmébe), s nem abban az értelemben, hogy a balközéppel szemben áll egy konglomerátumszerű, kiszámíthatatlan jobboldal, amelyben mindenféle mérsékelt és szélsőséges erők megtalálhatók.

Az aktív konzervatív politika tehát azt jelenti, hogy a balközéppel való konfrontálás fenntartása mellett most már világossá és megkérdőjelezhetetlenné kell tenn amely a jobbkö radikális, már- irányzatot elvál az következik, zéki erőknek ál szükségesebb gyánnal és a Ki józni. Ez a p szerint – külön gyán-beszéd m nyében! – vonz rok számára.

Mit jelentho *kormánypolitik* pontjából? Meg *dimenziós polit* tását. Mire gon

Arra, hogy nem kell me mert (a legújab zai szakirodalo polgárok a szin kiabáló ellenzél lik. Persze az e törődés sem ennél komplik el kell ismerni a líció 1995 tav egy olyan gazd államháztartási programot, am az ellenzéki pár ha kormányra azonban – s ez kell mutatni azt válságkezelő pr san *eltérő* uta módszerek léte leginél emberse bek, „konzer ellenzékiként ig is, hogy az egé vatizációs foly *ció; a hatalom rális hadállás* erősíti még to sem tud a vál

Az értékrend hiánya beteggé tesz minket

Hová lettél, egészséges e

Egészségügyünk nehézségei mindannyiunk előtt ismertek. Különösen nehéz helyzetben vannak a betegek és az egészségügyben dolgozók, de nem csekélyek az egészségügyi ellátás többi résztvevőjének a gondjai sem: az egészségügyi kormányzaté, az önkormányzatoké, a társadalombiztosításé, az egészségügyi ellátáshoz szükséges anyagokat, eszközöket és más termékeket előállítóké és forgalmazóké.

Az egészségügyi ellátás nehézségeinek közvetlen gazdasági és technikai okai közismertek. Sokkal kevesebb szó esik viszont arról a *szemléletváltozásról,* ami az elmúlt évtizedekben történt az egészségügyben. Ez a szemléletváltozás a fejlődés következménye, némely tekintetben viszont maga is hozzájárul az egészségügy válságához. (Ebben a cikkben röviden és vázlatosan ezekkel a szemléletbeli változásokkal szeretnék foglalkozni néhány szembeötlő jelenség példáján, nem tévesztve szem elől, hogy a gazdasági és technikai problémák is nagy jelentőségűek és megoldásuk nélkül nem kezelhetők érdemben az egészségügy nehézségei.)

A szemléletváltozás egyik legfeltűnőbb jellemzője, hogy – kis túlzással szólva – *eltűnt az egészséges ember fogalma.* Ez meghökkentően hangozhat, ha tudjuk, hogy minden nemzeti egészségügyi program (és világprogram) célja az egészség biztosítása vagy helyreállítása. Ugyanakkor látjuk és tapasztaljuk, hogy nem található ma már szinte senki sem, aki nemcsak valamilyen hagyományos értelemben vett betegség, hanem valamilyen kisebb vagy nagyobb elváltozás, rendellenesség miatt tekinti betegnek magát; vagy akár orvosa is betegnek tekinti őt, akit régebben teljesen egészségesnek neveztek volna. Olyan körülmények miatt, amelyek semmilyen testi panaszt nem okoznak, a legcsekélyebb esetekben sem akadályozzák az ember mindennapi tevékenységét, nem befolyásolják munkaképességét, nincsenek kihatással az ember életkilátásaira, nem gátolják, hogy akár világraszóló tudományos eredményeket vagy sportsikereket érjen el: az illetőt betegnek nevezik vagy az illető betegnek tekinti magát. Az sem ritkaság, hogy ezek az emberek emiatt képesek igen költséges és súlyos beavatkozásoknak alávetni magukat, amelyeket sokszor még a társadalombiztosítás is finanszíroz. A ma embere számára ugyanis elfogadhatatlan, hogy valamiről, amire vágyik, lemondjon, bármit jelentsen is ez a maga vagy mások számára. *Ezért az egészség és betegség kérdésének az újraértelmezése az egész közgondolkodás gyökeres átalakítását kívánná meg.*

Szemléletváltozás van az egészség *normájának* a megfogalmazásában is. Az egészséges ember meghatározásánál szinte a mai napig a húsz-huszonöt éves egészséges felnőtt biológiai, pszichikai és szociális jólétének megfelelő állapotot vették viszonyítási alapul. Csak a legutóbbi időkben kezdték el azt is mérlegelni, hogy sokkal helyesebb az egyén egészségi állapotát az illető *saját* korcsoportjának megfelelő egészségesek állapotával egybevetni, hogy ennek alapján ítélhesse meg mindenki a saját helyzetét, iletve minősíthessék reálisan az egyének egészségi állapotát. Kétségbeesett, reményvesztett idősödő vagy idősebb emberekkel természetesen igen nehéz elfogadtatni, hogy nincs reális esély a régen tovatűnt ifjúkor gondatlan egészségi állapotát elérni – így ők különösen veszélyeztetettek, hogy kuruzslók, szélhámosok, felelőtlen „gyógykezelők" ígérgetéseinek áldozataivá váljanak vagy olyan megoldásokat keressenek, amelyek nem reálisak. *A hagyományos európaiság értékrendjének elfogadása viszont segíthet a helyzet megértésében és a tényleges kivezető út megtalálásában.*

Szemléletünk változásához vezetett az orvostudomány és az egészségtudomány fejlődésének az a velejárója, hogy a modern orvoslás egyre *speciálisabb,* tehát egyre kevesebbeket érintő betegségeket képes egyre sikeresebben gyógyítani: természetesen mind nagyobb költségekkel. Az egyre szűkebb ellátási körre szakosodó, és ezért egyre szaporodó szakterületek fejlődési törekvései önmagukban véve tiszteletre méltóak és ésszerűek, viszont minden szakterület egyenértékű fejlesztése sehol és semmilyen módon meg nem oldható problémát jelent. A fejlesztés helyes arányainak megállapítása a mai szakmai törekvések és a fogyasztói szemlélet közegében szinte megoldhatatlan feladat. Az egészségügyben dolgozók szemléletére és a közfelfogásra is kihat a nagyon korszerű, nagyon hatékony, de igen drága *készülékek és eljárások* megjelenése. Az ilyenek esetében is lehetetlen min-

den orvosi és e lyen minden ell teremteni. A m lom szemlélet nincs senki, aki lyen szempont ezek telepítése é tása ezekhez az valóban rászor ponti utasítások tanának ki, meg vényesítési ma iránti bizalma probléma nem *ben is az a belá zalom jelenthetn adatok ésszerű hagyományos alapul.*

Valójában a kísérlete, hogy a

---

szerző orvos, egyetemi tanár, a Ma Bioetikai Társaság elnökségi tagja

Magyar Nemzet

Szombathely – Európa kapujában, Ázsia emlékével

Lesz-e iskola a volt kaszárnyából?

A történet, amit elbeszélek, *modellértékű*. Kifejezi s jelképezi kicsiben (?) mindazt, ami az országban 1989 óta megesett. A közélet fórumain, az agyakban, a szívekben. Az akaratokban és az erkölcsökben.

Pár nyugat-dunántúli értelmiségi szabad polgári kezdeményezésként alapítványt létesített 1989. december 21-én Szombathelyen, hogy független közép- és felsőfokú iskolát – *kollégiumot* – hozzon létre. Alapítványukat *Apáczai Csere* Jánosról nevezték el. Nem véletlenül. Ugyanaz a segíteni akarás munkált bennük, mint háromszáz-valahány esztendővel korábban a külföldön patriótává érett jobbágyivadékban, és ugyanaz bajaink orvoslására szánt gyógyszerük is: *az iskola*. Oktatás révén megváltani az országot. *„Az élet gazdag realitására tanítani a magyarokat* – ahogyan *Szerb* Antal írta volt Apáczairól –, *hogy itthon legyenek e földön."* E cél érdekében a szombathelyi alapítványtevők olyan kuratóriumot állítottak kezdeményezésük élére, amelyben a közép- és felsőfokú oktatás, az építészet, a közgazdaság, a jog és az ökológia szakemberei, valamint a város mindenkori polgármestere foglal helyet. Fővédnökük *Göncz* Árpád, a Magyar Köztársaság elnöke.

Oktatási programjukat hamar kidolgozták és közreadták. (A középfok programja 6-2 tagolású. Az 1–6. osztály az általános műveltséget és – egy idegen nyelv középfokú tudását bizonyító alapvizsgával –, a szakmunkásképzést alapozná meg. A 7–8. osztály felvételi értékű érettségivel felsőfokú tanulmányokra készítene elő. Felsőfokon olyan új, másutt még nem vállalt *polidiszciplináris* – ökológiai, gazdaságjogi, informatikai – felkészültségű közgazdaképzést honosítana meg, amely – a határokon túli magyarság képzési gondjait is enyhítve – a századvég gazdasági és társadalmi átalakulásához adna szakembereket.) Az *Apáczai Csere János Alapítvány* oktatási koncepciójának kialakításakor komoly szerepet játszott a térség, az Ausztriától mindössze tizennégy kilométerre levő, 1995-től magával az *Európai Unióval* határos Szombathely szakemberigénye, a régió gazdasági és társadalmi szerkezetének átalakulása. És természetesen az is, ami (mióta a város elutasította, hogy a trianoni döntés következtében költözködni kényszerülő pozsonyi egyetem hozzá kerüljön, azaz) hetven éve gond: miként lehetne Szombathely ismét a szellemi s tudományos élet egyik jelentős központja… Terveik megvalósításához – mely terveket több magyar és külföldi felsőoktatási intézmény, így a helybéli *Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola*, a *Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem*, a *keszthelyi egyetem*, a *Gábor Dénes Műszaki Informatikai Főiskola*, a genti *Rijksuniversiteit*, az amerikai *Roane State Community College* is támogatja – a város középpontjában lévő, még a Monarchia idején épült, évtizedeken át a szovjet megszálló csapatok által lakott kaszárnyát kérték és kapták meg. A neoreneszánsz épületegyüttest – főtiszti, parancsnoki, tiszti, altiszti, legénységi épületek, istállókkal, kórház- és fogházépületekkel, összesen huszonnégy hektárnyi területen – eredetileg le akarták bontani. Úgy gondolták – első látásra úgy is tűnt, valóban –, hogy az idegen csapatok olyan mértékű pusztítást végeztek e hajdan elegáns és korszerű építményekben, hogy jobban járnak, ha a földdel teszik egyenlővé, és a helyére új létesítményt emelnek. A *Németh Miklós-féle* kormány döntése azonban – még az 1990-es esztendő legelején – kifejezetten oktatási célokra, *ingyen* juttatta vissza a városnak a volt szovjet laktanya beépített részét. A város pedig a 9,4 hektárnyi területet a tíz, azóta védetté nyilvánított épülettel az alapítvány tulajdonába adta, az alapítvány alapító okiratában feltüntetett *oktatási célok megvalósítására*.

A neoreneszánsz épületegyüttest a földdel szerették volna egyenlővé tenni

Havran Zoltán felvételei

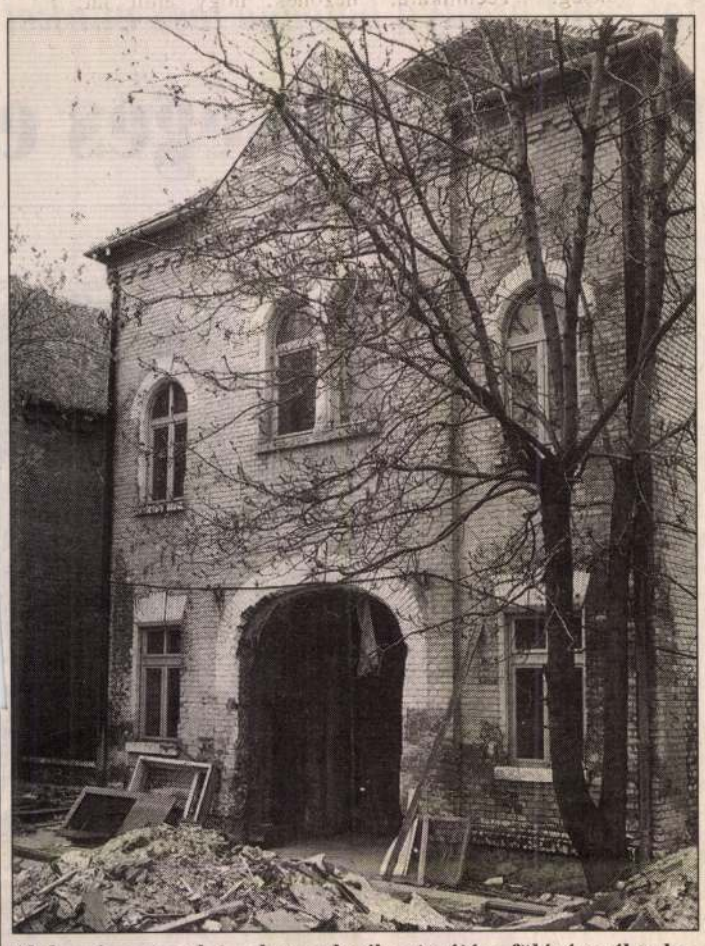

Akik száz esztendeje olasz paloták mintájára fölépítették a kaszárnyát, aligha gondolták, hogy a XX. század hogy megcsúfolja munkájukat

Apáczai Csere János mai „utódai" – mindenekelőtt az alapítvány kuratóriumának elnöke, dr. *Paksy* Ágnes tanár – lázas szervezésbe fogtak. Költségvetési támogatás nélkül, ösztöndíjakból származó pénzekből plusz a még *Mádl* Ferenc által irányított kultuszminisztérium húszmilliónyi támogatásával eltakarították a romokat, a szennyet, a robbanótesteket, lebontották az életveszélyes istállóépületeket, megjavíttatták a tetőket, a csatornarendszert; építészeti terveket készíttettek az épületek felújítására, majd hozzáfogtak a központi épület lakhatóvá tételéhez. A szabad polgári kezdeményezést úgyszólván minden szabad polgár segítette, akihez az Apáczai alapítvány híre eljutott. *Ekler* Dezső építész, *Makovecz* Imre tanítványa, az organikus építészet híve elkészítette a középfokú oktatás céljait szolgáló három épület felújítására, egybekapcsolására, a főépület oktatási célú átalakítására szolgáló terveket. Franz *Krautsack* osztrák vállalkozó – magyarországi megrendelői számára referenciatárgyként – jutányos áron *napkollektoros berendezést* telepített a központi épület tetőzetére-alagsorában. Olyat, ami egy ökológiai szemléletű, a XXI. századra készülő oktatási centrumhoz illik. A botanikusok megmentenék, sőt bővítenék a laktanya kertjének épen maradt, és – bármily hihetetlen – az utóbbi évtizedekben is szakszerűen gazdagított növényzetét. Három felsőoktatási intézmény is kész kihelyezett tagozat létesítésével az új főiskola megindításában közreműködni. Az Apáczai alapítvány mellett áll a Vas Megyei Közgyűlés elnöke éppúgy, mint a genti egyetem. (Kis ideig amerikai érdeklődés is mutatkozott irántuk, a szervezet 24 millió dolláros támogatása úgyszólván minden gondot megoldott volna, színházat, könyvtárat, tanár- és diákszállót, éttermet, uszodát, sportpályákat is létesíthettek volna, úgy, ahogy tervezték, sőt még botanikus kertet is, akként, ahogyan Salzburgban, Európa legmodernebb egyetemi létesítményében látható. *Clinton* elnökké választása után azonban más feladatokra összpontosították lehetőségeiket a jó amerikaiak, és búcsút vettek szombathelyi terveiktől.)

Sorolni is lehetetlen, ki mindenki pártfogolja még őket. *Csak a város nem tudja, mit kezdjen velük.* (De az egykori kaszárnya náluk maradt hektárjaival és épületeivel sem…) *A várostól a város érdekeit szolgáló alapítvány egy fillérnyi támogatást nem kapott*, viszont kuratóriumi üléseken, közgyűléseken egyre hangosabb az önkormányzati vélemény: *„az alapítvány eredményei és az önkormányzati elvárások rendkívül távol esnek egymástól. Az elkezdett munkák folytatásához források nem állnak rendelkezésre…"* És amikor a bűvös szó: az *ingatlan elidegenítése* is a felszínre vetődik, előbukik a fegalmi negyedet szeretnének létesíteni a kaszárnya területén, akkor is ennyi akadály hárulna az alapítvány kurátorai elé?)

Az alapítványtevő polgárok – persze – nem ringatják magukat illúziókban. Tudják, hogy eredeti elképzeléseiket csak *közakarattal* és csak *szakaszosan* valósíthatják még, hogy a *nagy álom*, a XXI. század igényei szerint működő oktatási központ létrejöjjön. Ha a félig kész központi épület renoválásának a befejezéséhez a szükséges *tizenötmillió forintot* megkaphatnák, oda költözhetne a képzőművészeti gimnázium, és eljönne bizonnyal kihelyezett kísérleti tagozatával a felsőoktatási anyaintézmény is. Szállást tudnának adni a hontalansággal küszködő *levéltárnak*. Azaz: életben maradna az alapítvány, és tovább kutathatna ösztöndíjak, polgári kezdeményezések, tőkeerős pártfogók, befektetők után. Időközben pedig talán az ország is fölismerné, hogy *nagy ínségben* modern oktatási intézmények létesítése, a már megalapozott oktatási központok bátorítása, támogatása a „legjobb befektetés". Fölnevelni, kiművelni a jövő szakembereit, akik tán értelmesebben rendezik be a világot, mint a mai „nagymenők"…

Az újságíró vegyes érzelmekkel bandukol az egykori kaszárnya útjain. Itt himalájai selyemfenyők, ott betontömbök, az első világháború hősi halottjainak emlékoszlopa (céltáblának használták a szovjet katonák, talán azért maradhatott meg). Föntről a tetőn a hetvenöt négyzetméteres napkollektor, a jövő reménysége, lent sárga műanyagfestékkel bekent, eső áztatta falak. Akik száz esztendővel ezelőtt vörös téglából, olasz paloták mintájára emelték e házakat, aligha gondolták, az ázsiai „modernség" mindent elkövet, hogy tönkretegye munkájukat.

Ahol a padlástól az alapzatig letisztították már negyven év tudatlanságból és nemtörődömségből származó szennyét, az *egyszerű szépség* ül diadalt; a teremtő ember győzedelmeskedik időn, történelmen, butaságon, tunyaságon, észtveszejtő kapzsiságon. Nem több ez, mint néhány száz négyzetméter a sok ezer négyzetméternyi pusztítás szomszédságában. De talán e pár száz kvadrát– a napenergiát összegyűjtő tetőzet, az eredeti formájukat visszanyert boltíves termek a hajdanvolt parancsnoki épületben –, ez is elég a bizakodásra: előbb-utóbb a jó ügyek, az iskolaépítő akaratok, a jövőt egyengető igyekezetek uralkodnak minálunk. Szombathelyen is, másutt is az országban.

Lőcsei Gabriella

EKLER DEZSŐ

EKLER DEZSŐ: FAL

ORSZÁGÉPÍTŐ 1996, 1, 47-50

elnek. Zsigmond uralkodásának első évtizedében főként
igot. Bizonyos, hogy az Anjou-korban mehonosodott
nond korában, amint erről például a *budai Friss-palotá*nak
n következtethetünk.
rországon mentek végbe. Zsigmond alakja elsősorban római
, váltott ki érdeklődést individuális vonásai és jellegzetes
ltnak tünteti fel ez a folyamat azokat a téziseket, amelyek az
ársághoz kötik: valójában az egyéniség kultusza még ekkor,
n belül, az uralkodók személyéhez kötődik. Ez magyarázza,
and Quartontól Hans Multscherig, Jan van Eycktől Konrad
zárportré-párjáig Zsigmond arcvonásainak ábrázolása az
yan témává, amelyet a művészeti fejlődés maga teremtett, s
ntosabb eredményei és tendenciái is. Ez a fejlődés érezteti
j portréstílus egyik főműve lehetett az az aranyozott bronz
utornya fölött állott. Portrészerű realitásának fokáról talán
asznált *magyar királyi pecsét*jének ábrázolása adhat némi

budai udvar legmagasabb rendű teljesítménye is egy
, hölgyek és püspökök körében, címertartó apródok és
yagból előkerült két címertöredék egyértelműen magyar és
azonban azok az ugyancsak címertani adalékok, amelyek

Ebert Dorit Napi MO. 1999. VII. 24

mányhatározatban van a megjelölt helyszín, ettől nincs okunk, jogunk eltérni. Azért is sajnálatos a fővárosnak az elmúlt hetekben tanúsított magatartása, mert mi valóban komolyan vettük azt, hogy partnerek legyünk. Ezért is ajánlottuk olyan gond megoldását és az abban való közreműködést, amelyet a főváros évtizedek óta nem tudott megoldani, mint a nemzeti hangversenyterem megépítése, amelynek beruházási költségeit magunkra vállaltuk volna, vagy a nemzeti szalon építése, amely a kortárs képzőművészetnek adna otthont. De hogy ne csak kulturális célú beruházást említsek: az Erzsébet térről az autóbusz-pályaudvar – amely közlekedési problémát okoz abban a térségben – elköltöztetését is magára vállalta volna az állam. Vagy éppen a felvonulási tér fennmaradó részeinek parkosítását – amit 1992-ben elhatározott már a főváros, de a mai napig egyetlen lépést sem tett az ügy érdekében –, ezt mind vállaltuk volna költségvetési teherként.

– S miért ez a nagylelkűség?

– Nem a fővárosi önkormányzat miatt, hanem azért, mert ez az ország fővárosa. Ahogyan néhányan fogalmaznak: nem a fővárosnak van országa, hanem az országnak fővárosa, és a kormányzat számára fontos, hogyan élnek a fővárosi polgárok, milyenek a közlekedési körülményeik, a pihenési lehetőségeik.

– Ezek szerint ezek nem épülnek meg.

– A kinyújtott kezet a főpolgármester nem fogadta el, akkor viszont ilyen kötelezettségeket vállalni mindenképpen megfontolandó. A kormány legfontosabb feladata ezekben az ügyekben nem a pártpolitika, hanem az, hogy a települések fejlődjenek, épüljenek, és hogy ennek érdekében együttműködjék az önkormányzatokkal. A többség ezt örömmel teszi. Úgy látszik, hogy ez a fővárosra nem érvényes.

– 1996-ban a honfoglalás 1100. évének méltó megünneplését, a világkiállítás megrendezését az előző kormányzat elszabotálta, lemondta. Most 1000 éves államiságunk megünneplése előtt állunk, és

ágba térjen át. Ebben benne foglaltatik a fiatalok ösztöndíja, a magyar filmművészet és a köztéri képzőművészet fellendítése, kiállítások szervezése, történelmi műemlékeink felújítása és még sorolhatnánk tovább.

– Talán azt lehetne mondani, ez az utolsó nagy lehetőség, hogy Magyarország megmutassa magát a világnak és saját magának. Az előkészületekről viszont nem tudósít a sajtó.

– Most még. Az egyik lényeges kérdés az volt ugyanis, hogy mikor indítsuk el a médián keresztül azt a kampányt, amellyel minél több embert tudunk bevonni a millenniumi eseményekbe. Akkor indítsuk el, amikor már készek a tervek, vagy akkor, amikor a döntések megvannak, és a pénz ténylegesen megérkezik a kivitelezőkhöz? Úgy határoztunk, hogy majd a döntésekről tájékoztatjuk a nyilvánosságot, és ki is választottuk azt a nemzetközi referenciával rendelkező, Magyarországon elég sokat dolgozó szervezetet, amely ezt megjeleníti. Május végén a döntésekről egy több tízezres példányban megjelenő, önálló füzetben fogunk tájékoztatást adni, hogy pontosan lehessen tudni, mi történik a millenniumi költségvetési pénzekkel.

– Ugye, nem csupán 3,8 milliárd forintról van szó?

– Nem. Összesen 15 milliárd forintról van szó...

– Nem 23 milliárdról?

– Nem, nem. 1999-ben 15 milliárd forintot használhat fel a tárca és a millenniumi kormánybiztosi hivatal. Az összeg nagy részét – az egyházi műemlékek felújítása és a szaktárca speciális feladatai okán – a tárca költi el, s 1,8 milliárd forint felhasználása *Nemeskürty* kormánybiztos úr rendelkezésére áll. Amit már lehet tudni, az a millenniumi könyvsorozat, a magyar szépirodalom összefoglalójának kiadása. Első négy kötete már megjelent. Százötvenhat kötetből százötven címből fog állni, s ötszáz forintos áron lehet kapni.

– Az embereknek egyre kevesebb a pénzük utazásra, kulturálódásra, színházra, könyvvásárlásra, éppen ezért a közszolgálati televíziónak óriási a szerepe és a felelőssé

Nagyszentpéteri Miklós és *Macher Szilárd* kiemelkedő teljesítménye, a gyönyörűen kidolgozott, hibátlan kivitelezésű geszturok, a változatos lépésanyag nagy sikert aratott, csak a magnetofonzene hangereje volt túlméretezett. Sajnos a Lőcsei-darabban aztán néhol már a fájdalomküszöbömet is meghaladta a (kétségkívül hatásos) zenei montázs volumene, s talán ez is hozzájárult masszív depresszióm kialakulásához, amit a szünetben hazamegy... Pedig a műsorzáró Mokka csupa humor, líra, ötlet és szín: a kávéféleségek nevét viselő tételek (capuccino, espresso, ristretto stb.) frappáns karakteralakítások sorozatával káprázta tnak el. Sztárparádét látunk *(Volf Katalin, Végh Krisztina, Kun Attila* stb.), s felszolgálónak álcázva a táncművészet királynőjét: Pongor Ildikót.

KERÉNYI MÁRIA

ása

– Maguk férfi nélkül éltek – tesz célzást, majd nyílt ajánlatot a távoli emlékeibe menekülő nőnek.

– A dialógok mögött több a rejtély, a ki nem mondott titok, mint a megnyilatkozások – magyarázza Csiszár Imre –, emellett költőien emelt szövegben fogalmaz a szerző, éreztetve, hogy színházban vagyunk.

Öt éve, hogy a híres, ellenzéki nézeteket valló tudós meghalt, s magára hagyta e világvégi helyen feleségét, leányát, valamint húgát.

– Nem vagyunk idevalósiak, úgy élünk, akár a parasztok – szakad fel a keserű vallomás Piából.

– Az ön idejövetelének van valami határozott célja – fordítja komolyra a beszélgetést Agatha, a még mindig gyászruhát viselő özvegy *(Szerencsi Éva)*. – Üzenetet hozott a férjemtől?

– Beszélt apámmal? – kétkedik Szilvia *(Haumann Petra)*. – Sok családot becsaptak már.

Agathának elege van az urából, akitől a halál végre valahára megszabadította. Mára – mint megvallja – kecske módjára él, s ha meglát egy jószágot, hát mekegni kezd. Angelo azonban ismét úgy közeledik a keménnyé szikkadt özvegyhez, mint nőhöz. És nem csak hozzá...

– Eddig olyanok voltak, mint valami nyáj, pásztor nélkül – jelenti ki örök mosolyától övezve –, de most itt vagyok én.

DITZENDY ATTILA

Otthonos tereket építeni

Szellemes ötlettel könyvjelzőt mellékeltek a szerkesztők a Magyar Építőművészet 1999/2. számához kiállítások, új könyvek jegyzékével, tovább bővítve a lapszám adta, amúgy sem szűkösen adagolt információk körét. Akár zavarba is hozhatja ez a könyv-, illetve folyóiratjelző az olvasót, mert több olyan hely is kínálkozik a lapban, amelyet érdemes megjelölni, ahová érdemes visszatérni.

A Műhely rovat írásai, vallomásai, interjúkészletei, képanyaga ezúttal a magyar organikus építészet jeles képviselőjét, *Ekler Dezsőt* mutatják be. Az építész, aki *Makovecz Imre* tanítványaként 1978-ban végzett a BME Építészmérnöki Karán, azok közé tartozik, akik nem fogadják kritikátlan lelkesedéssel a XX. század technikai vívmányait, az általuk okozott változások közül számosat éppenséggel károsnak tart a társadalom szempontjából. „Az egész világ körülöttünk – fogalmaz az egyik interjújában –, ha csak a 20 évvel ezelőttivel hasonlítjuk össze, úgy, ahogy van, nem otthonos. Otthontalan, kietlen, lakhatatlan, élhetetlen, szörnyű..." A városépítés és a lakóházak, a közlekedés és az emberi kapcsolatok egészét nézve, egységben szemlélve oldhatók meg azok a problémák, amelyeket a fejlődés hozott – véli –, az építészet egyetlen igazi célja pedig csak az lehetne, hogy otthonos tereket épít. Amire egyébként jó néhány példát szolgáltatnak az általa tervezett épületekről közölt fotók, tervrajzok.

(SZÓ.)

Ekler Dezső

Az ember és Háza

LIPP TAMÁS
SZIKORA KATALIN

Mottó: „Néhány százezer évvel ezelőtt csak állatok és növények voltak a világon, ember nem, s a rendszer tagadhatatlanul jól működött, még jobban, mint az emberrel együtt. A nagy veszély abban rejlik, hogy ha fajunk kipusztítja magát, sok más élőlényt is magával ránt, és ez már erkölcstelen!" (Konrad Lorenz)

Ekler Dezső Ybl-díjas építész, az organikus építészeti iskola meghatározó egyénisége, egyik írásában Leonardo da Vincit idézi: „Az ember egy világ kicsiben, tartják a régiek. Az Ember, mint Isten képmása, a Világmindenség harmóniáit testesíti meg, ily módon a mikrokozmosz és a makrokozmosz közötti összhang szimbóluma." Ám ez az összhang már régen megbomlott, vallja az építész.

– A Konrad Lorenz-i pusztulásvízió a kollektív felelőtlenség tényéből indul ki – mondta beszélgetésünk elején Ekler Dezső. – Nekünk arról érdemes gondolkodnunk, hogyan is alakulhatott ez ki. Amikor 1983 táján az Egyesült Államokban jártam ösztöndíjasként, az egyik legmegrázóbb élményem az volt, hogy az amerikai demokráciában a rendszer mibenlétéért senki sem felelős és senki nem is tehető felelőssé. Egy ilyen csöndes országból, mint az akkori kádári Magyarország, Amerikába érkezve elementárisan hatott rám az a túlpörgetett fogyasztói őrület, amelyet a mindenütt surrogó légkondicionálók, a végtelen utazásra csábító ötpályás autóutak, az állandó repülés, a sebesen emelkedő és zuhanó liftek árasztottak. Világosan érzékelhető volt, hogy egy amerikai tízszer annyi energiát fogyasztott, mint egy középeurópai ember akkor. Rendes alkoholista szociológus barátom, akivel mindig ketten ültünk hátul a gépen, mert mi voltunk a bagósok, egy hónapig hallgatta méltatlankodásaimat, majd azt mondta: nézz ide öcsi, nálunk az egészért való felelősség kérdését fölvetni sem illik, nem hogy erről gondolkodni. Valóban, utoljára a tradicionális társadalmakban volt egyértelmű a felelősség, mára a haszonszerzés leszoktatta az úgynevezett kritikai értelmiséget arról, hogy a jövőre tekintve kérdezősködjék. Minél fejlettebb és minél jobban intézményesült ez az úgynevezett modern társadalom, annál személytelenebb és elfogadott módon felelőtlenebb.

– Az életünket könnyítő találmányok, a technikai felfedezések okolhatók-e azért, hogy a tradicionális kapcsolatokat ma már elektronikus úton élik az emberek?

– Valóban az elszemélytelenedés kulcspontja a technika. De talán pontosabb totális bürokratizálódást mondani. Húsz évvel ezelőtt egy nagy havazás után minden faluban ment tovább az élet. Mert volt pék, bábaasszony, tanító. Most, ha leesik a hó, megáll az élet, katonai helikopter hozza a kenyeret, naszádok mentik a szülő asszonyt a megyei kórházba, bürokratikus apparátusok gondoskodnak a mindennapi életről. Egy ilyen normális tél, mint az idei volt, világosan megmutatta, hogy a logisztikai szabályozás hogyan darálja be a civil társadalmat. Az elszemélytelenedés ördögi találmány, mert amire a modern emberi kultúra elvileg épült, amire oly büszkék voltunk: az individuum ereje, a személyiség csodája, valójában már nem érvényesül, sőt éppen ellenkezőleg: bábok, bábuk vagyunk csupán.

– Minden bajunk forrása a logisztika?

– A logisztika az angol logistics szóból ered, azt jelenti: hadtáp. A logisztika a lehető legracionálisabb ellátmányozás elvét követi, és hovatovább minden társadalmi feladatot magába olvaszt. Ez alakítja civilizációnkat. A modern társadalom: logisztikai társadalom, tehát hadtáp társadalom, háborús társadalom.

– Akkor talán éppen a legjobb helyen, egy építészirodában kérdezzük: hol lehetne a leglátványosabb a tiltakozás, az ellenszegülés, ha nem az építészetben?

– Hagyományos értelemben építészetről már régen nincsen szó. Ami van, az antitézise az építészetnek. A logisztikai építészet: barakképítészet, ideiglenes lerakatok, felvonulási utak építészete.

– Jól gondoljuk, hogy az emberi ház, miközben összeköt a természettel, el is választ tőle? Ütközőpont, fal az ember és a természet között?

– Nem, a ház maga az ember. Ezzel azt akarom mondani, hogy a ház civilizációfüggő. Goethe azért mondta, hogy az építészet *megdermedt* zene, mert csak hangoltság szerint működik. Nem zene, hiszen az a hatalmába kerít, katartikusan formál. Az építészet viszont csak rituálisan működik, vagyis az a fontos, hogy miként használjuk. Miként élek benne. A ház nemcsak az ember és a természet kapcsolatát jelzi, hanem az ember viszonyát önmagával is. A mai épületek riasztóberendezései, kamerái, izomagyú őrzői pontosan érzékeltetik, hogy a ház lakója hogyan viszonyul önmagához. Csak úgy képes bemenni a saját otthona kapuján, ha tudja, egy testőr védi – valószínűleg önmagától. Nehogy rossz gondolatai támadjanak. Nehogy valami rosszat kövessen el, például hagyja, hogy betörjenek hozzá. Ezért a kapu sarkából egy kamerával figyelteti – saját magát. A szeme időnként a képernyőre téved: vajon rendesen viselkedik-e? Régen, ha az ember elment egy templom előtt, keresztet vetett, a templomban csöndesen viselkedett, s a gyóntatószék előtt három méterrel megállt. Ma az emberek a bankban viselkednek ugyanilyen áhítatosan, csöndben, a kassza előtt három méterrel alázatosan állnak meg és bűnbánóak a kasszában ülő „pappal" szemben. A bankok a pénz, a mai civilizáció templomai. Mert a ház: az ember.

– Az ön előadásában ez az ördögi gépezet olajozottan működik. Nem hullhat bele egyetlen porszem sem? Nem állíthatja meg a jövőt tervező építész sem?

– Az építész személye is jelentéktelenné válik, csupán egy a technokraták közül, akik a rendszert olajozzák. Talán észrevették már: nem akarok az építészetről beszélni. Ehhez a megbolondult világhoz inkább csak metaforikusan tudok közelíteni. Ám legyen, nézzük meg a magyar falvakban 10-15 éve épült házakat! Rossz helyen épülnek. Túlságosan kicsi telken. Feleslegesen vágják ki a fákat. Nem ültetnek új fákat. Túlságosan nagy házakat építenek. Gyakran a legrosszabb anyagokból építkeznek. Kényelmetlen házakat építenek. Rosszul tájolják őket. A gyerekekre nincs idejük, mert házat építenek. Ha felépül és nem halnak bele, a gyerekeket reggel autóba rakják, s este kiveszik az autóból. És így tovább.

– Miért épülnek ma a családi házak az ősi tapasztalat, tudás ellenében?

– Nincs már ősi tudás, tapasztalat. Régen a faluban mindenki tudta, hogy bizonyos területekre miért nem szabad házat építeni. Oda, ahol a vízerek vannak, ahol az állat is megbetegszik. Ma viszont városi tervezdében készülnek a telekosztási tervek, és százával odaköltöztetnek családokat, ahová nem szabadna házat építeni. Amikor a '80-as években tömegesen kezdtek el építkezni új generációk, tradíció, tudás nélkül építkeztek. És a reklámok beletuszkolták az agyukba, hogy az a jó, ami korszerű. Akkor én kezdjem el magyarázni, hogy a vályog, meg a bioépítészet, a régi tégla, meg a vakolat, a faablak miért volt jó? Azt kapom, hogy ez konzervatív álláspont. Hiszen a logisztikai rendszer fogyasztókat, tömegkatonákat igényel, s azokat is nevel. A gyerekeknek számítógépes programokat gyárt, hogy ezzel csupán a számítógép kezelésére alkalmas alanyokat tenyésszen ki.

– Hogy ne az összefüggéseket keresse a gyerek, hanem ájuljon el az információhalmaztól?

– A mai világ kizárólag a technokratikus készségeket preferálja. Nézzük végig a HVG álláshirdetéseit: fiatalnak kell lenni, nemdohányzónak, lehetőleg felsőfokú, sőt annál jobb angol nyelvtudással. És mindenekfelett szeretni kell azt a céget, amelyikhez be akarunk jutni, és már akkor, amikor még azt sem tudjuk, hogy a cég a világon van. A jelentkezőnek a janicsár, a diverzáns, a kém, a kommandós jellegzetes készségeivel kell rendelkeznie: minden moralitás elvetendő, vagy legalább is álcázandó, mindenféle közösséghez kötődés leplezendő, vagy lehetőleg kerülendő, nemzeti, etnikai elfogultságok törlendők, a magasabb szellemi irányultság titkolandó, az irodalmi jártasság nem számít, a zenei hallás mellékes. Hogy megint amerikai szociológus barátomat idézzem: az egészre való rákérdezés kerülendő.

– Ezt feleli majd kisfiának is, ha az egyszer felnő és visszakérdez?

– Ezzel megfogtak. Megpróbálok ezekről a dolgokról nem cinikusan gondolkodni. Igyekszem derűsen szemlélni a modern világban végbemenő destrukció tényeit, azt, hogy a dolgok éppen ellenkezőleg vannak, mint ahogy azt a hivatalos papság hirdeti. És amikor szembe kell nézni a várható katasztrófával, megfigyeltem, tanult barátaim azt mondják: na, ne! Hiszen így nincs értelme a dolgoknak! Hát így nincs értelme az életünknek! Aztán a legtöbben cinikussá válnak, mert újabb és újabb, gondolatban addig elfogadhatatlannak vélt határokon esünk át. Évekkel ezelőtt képtelen voltam elfogadni, hogy a Nap – legerősebb szimbóluma és legvalóságosabb princípiuma az emberi életnek, a vallások valóságos és spirituális alappontja –, hogy ennek a Napnak a sugárzása veszélyt jelent. Úgy gondoltam, hogy ez olyan végletesen botrányos, ami ha bizonyítást nyer, akkor az egész őrült gépezetnek le kell állnia. Aztán a tudósok és az újságírók rendre megnyugtatnának, hogy nem is melegszik annyira a Föld légköre, még csak néhány millimétert emelkedett a tenger szintje. Közben rettegve találgatjuk, hogy kiengedjük-e a gyereket a levegőre vagy ne. A szorongás belénk épül, de aztán lassan túl is tesszük magunkat rajta. A túlélési nihil állapotába kerülünk. A gyerekeink ezen már gyorsabban jutnak túl, kamaszkorukig ki is égnek. A változást az amerikai ember fiziológiája is érzékelteti. Figyeljük csak meg a filmeken! Közelebb van egymáshoz a két szem, erőszakos az áll, a járomcsont, az arc pókerarc, s miközben mosolyog, a szeme mélységesen szomorú. Most láttam Sára Sándor Indiában fényképezett embereit. Ilyen arcok nálunk száz évvel ezelőtt voltak. Derű, mélység, nyugodtság, félelem nélküli pillantás. Egy hatvanéves emberben a kamasz nyílt tekintete, emelkedettség, metafizikai hajlam. Ezzel szemben a modern világ embere retteg, szorong, fél, kiélt, dimenzió nélküli. És, ami a legfontosabb: nem mer szembe nézni a katasztrófa tényeivel. Mindjárt az autója nyári gumija, a biztosítása, a rezsiköltsége jut eszébe, és minden, ami köréje van építve félelemből. Hiszen az mind megkérdőjeleződne. Én mégis úgy gondolom, hogy ezzel szembe kell nézni. Komolyan, felnőtt ember módjára. Ez adhat derűt. Be kell lássa az ember, hogy rajta és mégsem rajta múlik a dolog. Be kell lássa azt is, hogy az emberiség annyival gyengébb önmagánál, hogy valójában az emberiségen sem múlik már. Rá kell jönni arra, hogy a pusztulás nem egy ponton fog átfordulni a totális katasztrófába, hanem ez a katasztrófa már régóta tart, már megtörtént. Ez a katasztrófa általunk és bennünk zajlik. Mi magunk vagyunk a katasztrófa. Mi vagyunk az okozói, de mi vagyunk az elszenvedői is. A jó katonák, akik a logosztikai rendszert fönntartjuk. Ha pedig én okozom a katasztrófát, akkor mitől szorongok? Valójában önmagamtól. Ha gyereket nemzek, akkor ezt a gyereket nem félthetem a világtól, hanem igyekszem derűre nevelni, hogy ne rettegjen a holnaptól, hanem megpróbáljon a mában az idővel pontosan arányos életet elfogadni és élni. A Hamvas Bélá-s derűre gondolok, arra, hogy magunkat kell rendbe tenni és elfogadni. Ha bármi remélhető ennek a katasztrófafolyamatnak a végén, akkor a legnagyobb remény az, hogy önmagunkkal békére jutunk.

– Vonuljunk vissza önmagunkba? Ez lehet a túlélés tudománya?

– Minden vallás azt hirdeti, hogy ne fuss önmagad elől. Hol kanyarodott el mégis az európai civilizáció a logisztikai irányba? Hol lett elrontva és mikor? Az egyik alapvető mitologéma a paradicsomból kiűzetés, a tudás fájáról evő ember dilemmája. Hiszen az egyistenhit, az uralkodás, a tökéletességre törekvés valószínűleg bele van kódolva az emberbe. A megismerés dolgában nem bír uralkodni magán. Pedig aki tudást szerzett, annak mértékletesnek is kellene lennie. A tudás szintjével együtt kellene emelkedjék a felelősség mértéke is.

– Ádám és Éva paradicsomi jelenete interpretálható a mai világban?

– Minden technikai felfedezés gyakorlati alkalmazásánál megismétlődik a jelenet. Az autóra valószínűleg semmi szükségünk nem lett volna. Benz úr a házuk sufnijában építgette, mert az volt a mániája, mint megismerésre törekvő embernek, hogy olyan gépet szerkesszen, amelyik magától megy. Csakhogy Benzné, alias Éva, úgy gondolta, hogy a háztartási pénzből már túl sok ment a Benz passziójára, ezért azt mondta, ha már van, akkor használjuk. Benzné tehát benzint (ami akkor még petróleum volt) öntetett az autóba, beültette a gyerekeket és elindultak a rokonokhoz. Útközben elfogyott az üzemanyag, megálltak, vettek a patikában, körülöttük összecsődült a nép. És az autó fel lett fedezve. De senki sem gondolta, hogy az autóra valakinek is szüksége lenne. Komoly marketing kellett, hogy a tömeges fogyaszthatóságot belediktálják az emberekbe.

– Tehát a paradicsomban, Évával kezdődtek a bajok?

– Krisztus előtt, a 600-as években kezdődött Hamvas Béla szerint az a destrukció, amely a XX. században érte el végkifejletét. Kezdődött a farizeizmussal, folytatódott a korakeresztény kor után a klerikalizmussal, ma pedig a szcienticizmusban ölt testet. Lényeg: a hazugság! Az egész ilyen egyszerű: a beavatott értelmiség visszaélve tudásával, hasznot húzott a hatalomból. A múlt század végétől pedig a katonai verseny miatt újabb és újabb dolgokat használunk, amelyekre semmi szükségünk nem volna. Az életünkhöz tízszer kevesebb is elég lenne. Ez a logisztika. Az első világháború kezdetére minden állam kiépítette éppen nyerő logisztikai szerkezetét, a vasutat, és egy nap alatt a frontra vitte összes katonáját. Két évig nézték egymás. Akkor a hadban álló feleknek rá kellett jönniük, hogy a háborút hagyományos módon nem tudják megnyerni. Csak akkor, ha szakítanak azzal a megszokással, hogy van egy civil és van egy katonai társadalom. A társadalom egészét a hadtáp szolgálatába kellett állítaniok. A nőket tehát elküldik hadiüzembe dolgozni, a gyerekeket hadióvodába viszik, a vidéki népességet pedig betelepítik a lakótelepre, hogy legyen személyzet a hadiüzemhez. A háborúnak azóta sem lett vége. Azóta nincs civil politika, nincs civil diplomácia, nincsen civil gazdaság, azóta háborús gazdaság van és háborús társadalomban élünk.

– Milyen lesz a jövő évezred emberének háza?

– Talán vályogból lesz, meg alig kiégetett téglából, hetven centi vastag falakkal, napenergia fűtéssel, önellátó gazdálkodással. Tértakarékos és helytakarékos lesz a ház, jól szerkesztett közösségi terekkel.

– A vályogházat azok az emberek építik meg, akik már békére jutottak önmagukkal, vagy pedig azok, akik erre vágynak? Hol tartunk?

– A pusztulás akkor áll meg, ha például erről a Házról gondolkozunk. Amíg nem gondolunk rá, addig az apokalipszis tart. Ha gondolunk rá, akkor túl vagyunk a katasztrófán. Ha neked, meg nekem is ez jut eszembe, ha személyesen magunkra vesszük a világ gondját, akkor megfordul a világ.

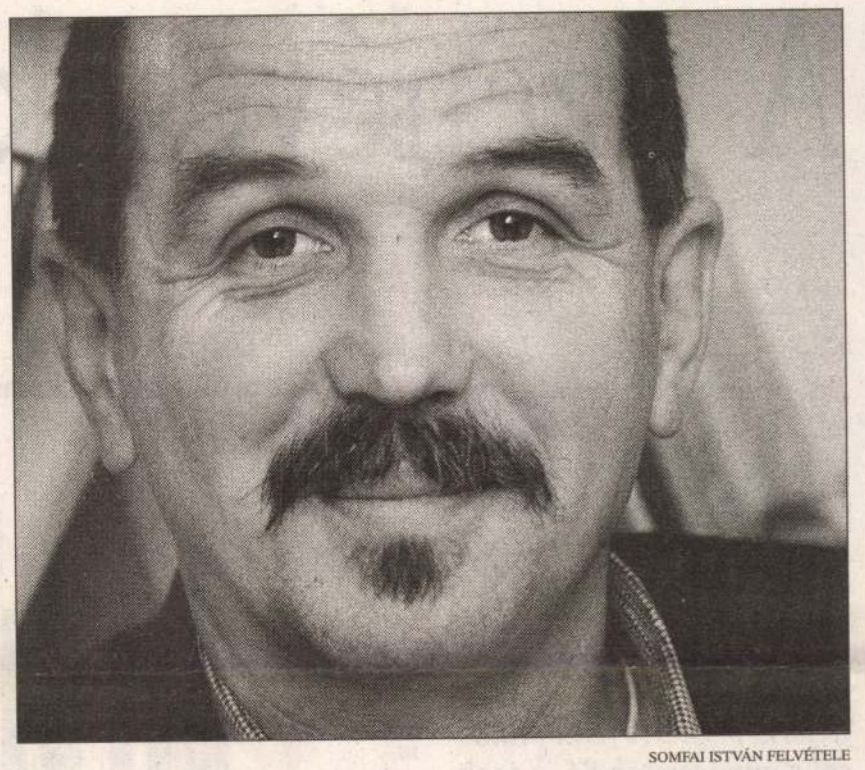

SOMFAI ISTVÁN FELVÉTELE

EKLER DEZSŐ

1953-ban született Szombathelyen.
1978-ban szerzett oklevelet a BME Építészmérnöki Karán.
Városszociológiával, várostörténettel foglalkozott, számos tanulmányt publikált külföldi szaklapokban.
1993-tól az Ekler Építész Kft. vezetője.
1985–1988 tanított a Magyar Iparművészeti Főiskolán .
1988–90-ben tanított a BME városépítési tanszékén.
Jelenleg az építésztettörténeti tanszéken óraadó.

DÍJAK
Piranes-díj, Piran; Andrea Palladio-díj, Vicenza; Ybl-díj.

FONTOSABB MUNKÁI
Kulturális tábor, Nagykálló; Agrártudományi Egyetem oktatási épülete, Kaposvár; 1993–95. Szőlészeti-borászati együttes, Mezőzombor; 1995. Sarokház, Szolnok; 1994–96. Borászati üzem, Neszmély

A tizenévesek és a politika

A diákok keveset tudnak a társadalomról

„A politikában mindig van valami hamisság, bárki csinálja is." Ez a mondat abban a kérdőíves felmérésben szerepelt, amelyek alapján Szabó Ildikó és Örkény Antal szociológus az utolsó éves középiskolások állampolgári kultúráját kívánta feltérképezni. A fenti állítással a gimnazisták 86, a szakközépiskolások 92, és a szakmunkástanulók 90 százaléka értett egyet.

UDVARDI JUDIT

A vizsgálatból többi között az is kiderült: a fiatalok keveset tudnak a parlamenti pártokról, a hatalommegosztás rendszeréről, a politikai ideológiákról, és mintegy kétharmadukat nem is érdekli a politika. Szabó Ildikóval a felmérés alapján készült kötetükről beszélgettünk, amelyet a Minoritás Alapítvány Tizenévesek állampolgári kultúrája címmel adott ki.

Magyarság, pénz...

A fiatalok a politika iránti ellenszenve már egy egyszerű feladat megoldásából is lemérhető: a kutatók azt kérték, hogy a kérdőíven felsorolt, még XX. század előtt élt történelmi személyiségek, e századi politikusok, valamint a művészet és a tudomány jeles alakjai közül válasszák ki azokat, akikről utcát neveznének el. A legtöbb „szavazatot" Széchenyi István, Zrínyi Ilona, Szent László, illetve Szent-Györgyi Albert, Bartók Béla, Hajós Alfréd kapta, míg politikusokat meglehetősen kevesen jelöltek meg. Közülük Nagy Imre került az első helyre 12 százalékkal. Még árulkodóbb annak a feladatnak az eredménye, amelyben a legkülönbözőbb politikai fogalmakról (ezek között népnevek és politikusok is szerepeltek) kellett eldönteniük, szeretik-e azokat vagy sem. Osztatlan sikert csupán a magyar nép, a pénz, illetve a szent korona aratott, de az amerikaiak már csak a megkérdezett középiskolások feléből váltottak ki pozitív érzelmeket. A diákok több mint fele elutasítja a politikusokat, még a leginkább szeretett Göncz Árpádot is. A legellenszenvesebb fogalmak számukra: szocializmus, kommunizmus, cigány. A politikusok közül Giczy György és Lezsák Sándor lett a legelutasítottabb személyiség. A választásról csak a tanulók negyven százaléka állította, hogy érdekli, az 1956-os forradalomhoz 32, a szakszervezethez viszont már csak 12 százalékuknak fűződik pozitív érzelme.

A felmérés kedvezőtlen képet mutat a tizenévesek politikai tájékozottságáról is. Például a fiatalok kevesebb mint kilencven százaléka választotta ki jól a kormánypártokat, átlagosan kétharmaduk jelölte meg pontosan az ellenzéki, illetve a parlamenten kívüli pártokat. A különböző iskolatípusok tanulói között ismereteik tekintetében jelentős különbségeket fedeztek fel a kutatók: míg a gimnazistáknak csupán egyötöde, a szakközépiskolásoknak csak egyharmada, a szakmunkástanulóknak már az ötven százaléka nem volt tisztában egyetlen párt hatalmi helyzetével sem. A lányok minden iskolatípusban gyengébb eredményt értek el a fiúknál.

A középiskolások a hatalommegosztás rendszeréről szintén hiányos információkkal rendelkeznek. A diákoknak csupán ötven százaléka tudta, mi a szerepe az Országgyűlésnek, a települési önkormányzatoknak és a minisztériumoknak. Kevesebb mint a fele részük, de több mint a negyedük tudta, hogy milyen jogköre van a kormánynak, az Alkotmánybíróságnak, a szakszervezeteknek, a társadalmi szervezeteknek. A politikai pártok és a bíróságok feladataival már negyedük sem volt tisztában.

A kutatók arra is kíváncsiak voltak, mennyire érdekli a fiatalokat a politika. A kutatók két korábbi – az 1977-es és az 1980-as – vizsgálat eredményeivel hasonlították össze a mostaniakat. A régebbi felmérések esetében a megkérdezettek 12-12 százaléka nyilatkozott úgy, hogy „nagyon", 73 és 78 százaléka pedig úgy, hogy „valamilyen szinten" érdekli a politika. Ezúttal a fiataloknak átlagosan alig 5 százaléka kiemelkedő, 35 százaléka pedig csupán „valamilyen" érdeklődést mutatott a politika iránt. Az iskolatípusok szerint ebben az esetben is jelentős eltéréseket tapasztaltak: a gimnazistáknak még 47, a szakközépiskolásoknak 41, a szakmunkásképzősöknek viszont már csak 30 százalékát érdekli a politika.

Szabó Ildikó szerint ezekről a különbségekről nem elsősorban az oktatási intézmények tehetnek. A politikai tudást, illetve a politikához való viszonyt mindenekelőtt a család közvetíti, sokat számít, olvasnak-e a szülők újságot, néznek vagy hallgatnak-e hírműsorokat, beszélgetnek-e egymással vagy gyerekeikkel politikai kérdésekről. A szakmunkástanulók többsége nyilván olyan családban nevelkedik, amelyben nincsenek a politizálásnak hagyományai.

„Leváltott" értékek

„A pártok csak arra jók, hogy a politikusok megcsinálják a saját karrierjüket." Ezzel a kijelentéssel a gimnazistáknak 58, a szakközépiskolásoknak és a szakmunkástanulóknak pedig 76 százaléka ért egyet, tehát válaszaikból a politika iránti ellenszenv jól „kitapintható" – mondja Szabó Ildikó, aki szerint ez azzal magyarázható, hogy a politikusok elveszítették hitelüket. – A XX. századi magyar történelemben szinte egyetlen politikus sem állta ki az idő próbáját. A kurzusváltások minden esetben eltörölték a korábbi értékeket, azaz a politikusokkal együtt az általuk képviselt eszmét is „leváltotta" a soron következő

A fiatalok ellenszenve a politika iránt azzal is magyarázható, hogy legkevésbé ezt a generációt szólítják meg a politikusok. Ha mégis próbálkoznak, a tizenévesek hamar felismerik, hogy a politikusok nem értenek a nyelvükön.

hatalom. Emiatt a politikai rendszer és a politikusok megítélésében a társadalom elvesztette a támpontokat, nem alakult ki konszenzus az értékrendben.

Szabó Ildikó szerint a rendszerváltozás sem győzte meg a fiatalokat arról, hogy érdemes a politikával foglalkozni. – A kutatások azt bizonyítják, hogy a felnőtteknek a politikához fűződő attitűdje hasonló a fiatalokéhoz – hangsúlyozza. – A választásra jogosultak egyharmada „politikán kívüli" létben él, azaz a legelemibb ismeretekkel sem rendelkezik, többségük el sem megy szavazni.

Szabó Ildikó úgy látja, a fiatalok ellenszenve a politika iránt azzal is magyarázható, hogy legkevésbé ezt a generációt szólítják meg a politikusok. – Ha mégis próbálkoznak a tizenévesek megnyerésével, hamar felismerik, hogy a politikusok nem értenek a nyelvükön. A stílus sokszor álfiatalos, a mondanivaló érdektelen, a tizenéves nem érzi úgy, hogy „ezt akár én is mondhattam volna". De nemcsak a nyilvános párbeszéd, hanem a fiatalságot bevonó rendezvények, szervezeti lehetőségek is hiányoznak a mai magyar politikai életből.

Elgondolkodtató, hogy a nem feltétlenül politikai jellegű cselekvési mintákat is csak mérsékelt lelkesedéssel fogadják el a fiatalok. A legtöbben még a különféle szervezetekhez (sportegyesülettől kezdve a pártokig) való tartozásukat tartják elképzelhetőnek, de az állampolgári aktivitás erőteljesebb formáival szemben már igencsak tartózkodóak. Az aláírásgyűjtést például leginkább akkor támogatnák, ha azt középiskolások szerveznék azért, hogy minél több településen legyen diákönkormányzat. A környezetvédők, a feministák, valamint a katonai szolgálatmegtagadók kezdeményezéséhez már kevesebben csatlakoznának. A legcsekélyebb rokonszenvet például egy cigány szervezet aláírás-gyűjtési akciója váltaná ki belőlük.

Az iskolai sérelmek megoldási módozatai közül is elsősorban az egyéni cselekvési formákat választották ki a tizenévesek. A szervezett, demokratikus tiltakozás lehetőségei a megkérdezettek körében nem arattak túl nagy sikert. Szabó Ildikó ezt azzal magyarázza, hogy ezek a protestáló formák nem gyökereztek meg a társadalomban. Feltehetően csak egy hosszabb tanulási folyamatban válnak majd természetessé. Az is tény, hogy a „miénk" tudat nem jellemző a fiatalokra, nem hiszik, hogy tényleges beleszólásuk lenne a közügyekbe. A hatalommal szemben tehetetlennek érzik magukat, és reménytelennek tartják, hogy szervezett harccal bármit is elérjenek. A félelem is mélyen beépült a kollektív tudatba, és ez alól még a tizenévesek sem kivételek.

Apadó előítéletek

A kutatók azt is feltárták, hogyan viszonyulnak a fiatalok az elesettekhez, a szegényekhez, a kisebbségekhez. A diákok nagy része azt gondolja, a szegénység létrejöttének okai között az is szerepet játszik, hogy valaki nem tesz semmit sorsa jobbra fordulásáért, lusta vagy iszik. Sokkal kevesebben nyilatkoztak viszont úgy, hogy akkor is szegénnyé válhat valaki, ha nincs szerencséje, vagy nem jó képességű, nem eléggé tehetséges. Az elesettekkel szembeni intolerancia Szabó Ildikó szerint az államszocializmus számlájára írható. A hatalom hivatalos álláspontja ugyanis az volt, hogy aki szegény, csak önmagát hibáztathatja. – Ezt az emberek elhitték, és az efféle gondolkodásmód megmaradt a fejekben, „tanult minta" lett. Ráadásul a szegények jelentős része cigány, ez további előítéleteket szül. Így válik ebben a kérdésben az okozat okká, azaz az emberek tudatában akkor lesz valaki szegény, ha elissza a pénzét vagy lustálkodik, ahelyett, hogy dolgozna. Nem az esélyegyenlőséget tartják a a társadalmi bajok okának.

A felmérés eredményei szerint a fiatalok a felnőtteknél toleránsabbak a kisebbségekkel és a mássággal szemben. Az elutasító attitűd az életkorral előrehaladva növekszik, és a felnőttkori szocializáció, illetve az ellenséges közhangulat hatására mélyül el az emberekben. A cigányok jelenléte a környezetükben a tizenévesek 60 százalékát zavarja, míg a felnőtteknek a 74 százalékát. Az arabokkal szemben a diákoknak mindössze 27,5 százaléka előítéletes, viszont a felnőttek 52 százaléka táplál irántuk negatív érzelmeket. A kínaiak letelepedése a fiataloknak 23, a felnőtteknek viszont 48 százalékát érinti kellemetlenül. Elgondolkodtató, hogy a felnőttek egynegyede még az erdélyi magyarokat is rossz szemmel nézi, a tizenéveseknek ellenben mindössze 7 százaléka.

– A határon túl élő magyarok elfogadása valószínűleg érzelmi okokra vezethető vissza: a fiataloknak a velük egy nyelvet beszélő, és kultúrájukban egészen hasonló emberek inkább rokonszenvesek, mint akiket nem ismernek, nem értenek meg. Ennek valamelyest ellentmond, hogy a diákok tájékozatlanok a határon túli magyarságot érintő kérdésekben. A külföldön élő magyarok számát például mindössze egyharmaduk becsülte meg helyesen, 3-4 millió körülinek. A tanulók egyharmada nem tudja, hogy Erdély többségi nyelve a román. Elgondolkodtató, hogy 24,5 százalékuk azt hiszi, hogy a többség anyanyelve a székely. Az iskola a felelős az ilyen mértékű tudatlanságért, képzési fogyatékosságért, amelyet minél előbb meg kellene szüntetni.

Szabó Ildikó szerint a felnőttek és a fiatalok toleranciakészsége közötti különbség a társadalmi változások pozitív következménye. A tömegkommunikációban, a társadalmi nyilvánosságban előtérbe kerültek a kisebbségek ügyei, a kulturális sokszínűség elfogadott lett, a személyiségi jogok ismertekké váltak. A fiatalok is megtanulhatták, hogy bizonyos kifejezések vagy vélekedések politikailag nem korrektek. – Tény, hogy e tekintetben is vannak különbségek az érettségit adó iskolák és a szakmunkásképzők tanulói között. Utóbbiak előítéletesebbek, mint a velük egykorú társaik, és intoleranciájukat általában erős érzelmi, indulati beállítottság kíséri. Ezek a fiatalok maguk is sok szempontból marginalizálódtak, és ezt mások „leértékelésével" kompenzálják, bűnbakot keresnek.

Összességében nem túl felemelő a vizsgálati eredmény, de a helyzet nem megváltoztathatatlan – vélekedik Szabó Ildikó. – Meggyőződésem, hogy a politikai tanulás egy életen keresztül tart, és a tapasztalatok szerint a felnőtt társadalom is képes volt elsajátítani a számára feltétlenül szükséges politikai ismereteket. A mai fiatalok a munka világában szintén rákényszerülnek majd arra, hogy megszerezzék a legalapvetőbb állampolgári, jogi, gazdasági ismereteket, megtanulják az érdekérvényesítést. Úgy látom, az iskola is egyre több lehetőséget ad az állampolgári ismeretek elsajátításához.

Más kérdés, hogy a politikához való viszony, érzelem változik-e majd. Szabó Ildikó szerint ehhez először a politikai gyakorlatnak kellene átalakulnia. – A mindenkori politikai hatalom felelőssége, megnyeri-e a leendő választók szimpátiáját, bizalmat tud-e ébreszteni bennük a politikai intézményrendszer iránt. Ha az állampolgár azt látja, hogy a jog betartása mindenkinek – a politikai hatalom képviselői számára is – kötelező, és ha azt tapasztalja, hogy a politikai szerepvállalás nem jár jogtalan előnyökkel, akkor megváltozhat a magatartása. Addig azonban sem a családon, sem az iskolán nem kérhető számon a fiatalok politikai tudatlansága.

A POLITIKA IRÁNTI ÉRDEKLŐDÉS
(százalékban)

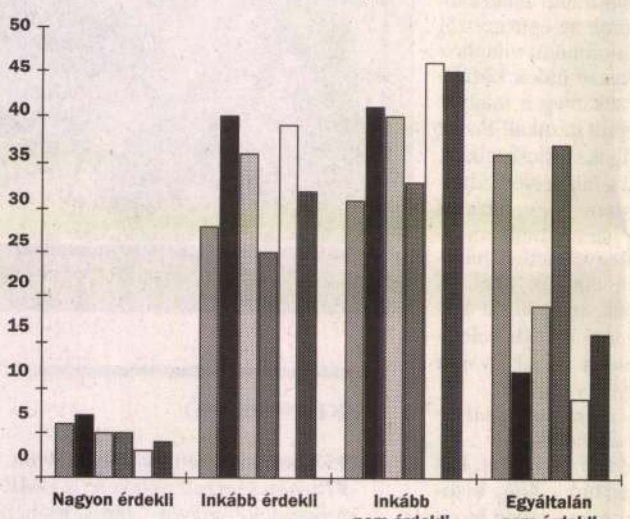

Forrás: Szabó – Örkény: Tizenévesek állampolgári kultúrája

NÉGY POLITIKAI CÉLKITŰZÉS FONTOSSÁGA
(százalékban)

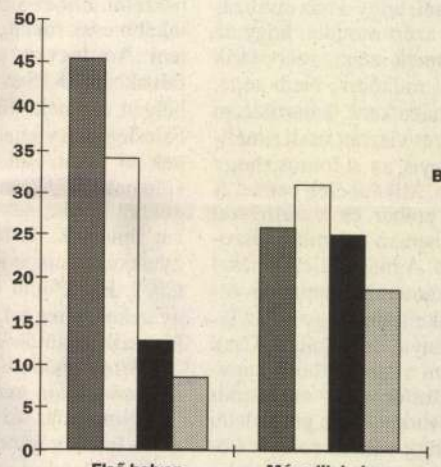

AKIKRŐL UTCÁT NEVEZNÉNEK EL
(A híres emberek népszerűségi listája, százalékban)

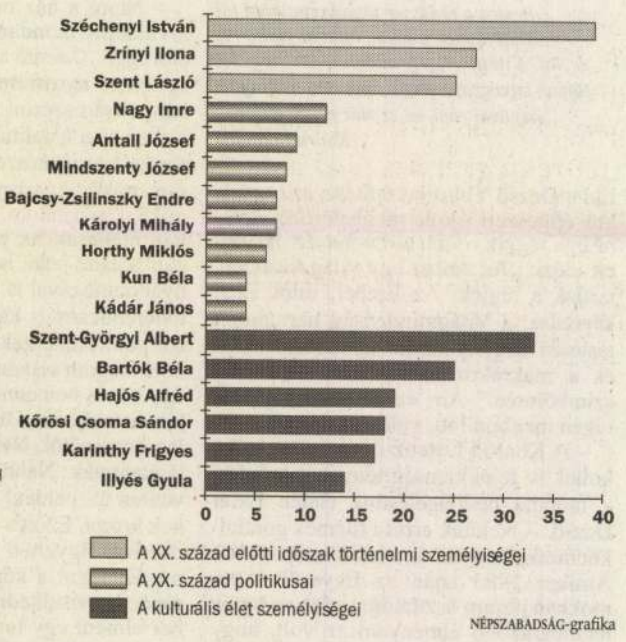

NÉPSZABADSÁG-grafika

A KÖZÉPISKOLÁSOK ÉS FŐISKOLÁSOK ALÁÍRÁSI HAJLANDÓSÁGA KÜLÖNBÖZŐ AKCIÓKBAN
(százalékban)

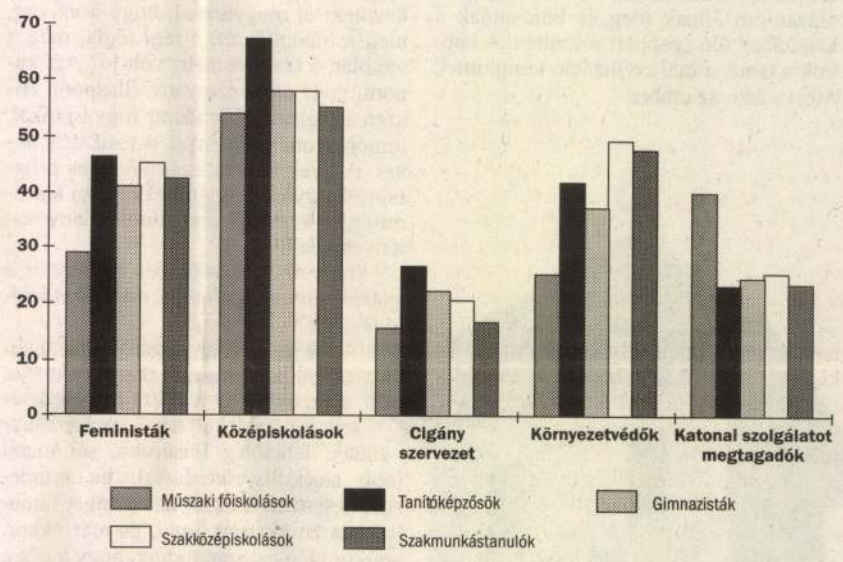

Forrás: Szabó – Örkény: Tizenévesek állampolgári kultúrája

NÉPSZABADSÁG-grafika

EKLER Dezső

Újabb koalíciós viszálykodás?

A kampány és a bocsánatos bűnök

Az elmúlt hét végén a miniszterelnök egy párttanácskozáson azt mondta, hogy meglehetősen nehéz dolog együtt kormányozni koalíciós partnerével. Az SZDSZ művelődési minisztere azonmód reagált *Horn* Gyula szavaira, mégpedig úgy, hogy a választások közeledtével bocsánatos bűnnek kell tekinteni az efféle – az elmúlt években egyébként sem ritka – miniszterelnöki megnyilatkozásokat. A televíziós híradásokból azonban nem derült ki, hogy pontosan mire is gondolt a kormányfő: vajon milyen új szempontok merülhettek fel, amelyek nyomán *éppen most* deklarálta koalíciós partneréről alkotott véleményét? A kurta információkból nehéz megállapítani, hogy a szokásos koalíciós zsörtölődésről, avagy annál többről van-e szó. Bizonyos jelek arra utalnak, hogy a mostani konfliktus hátterében nem pusztán a megszokott tényezők állnak, de ne minősítsünk elhamarkodottan. A koalíciós kormányzásnak (és különösen ennek a koalíciós kormánynak) sajátságos koreográfiája van: ami kívülről nézve állandó veszekedésnek tetszik, az belülről a koalíciós kormányzás állandó összetevője.

A mai koalíció két – egymással feszültségben lévő – alapelvből vezette le létrehozását. Az egyik a társadalmi akaratra való hivatkozás volt. A két, mai koalíciós párt vezető személyiségei, illetve a körülöttük helyet foglaló értelmiség 1994 tavaszán igen intenzíven igyekezett bizonyítani, hogy a szocialista–szabad demokrata kormány voltaképpen a választói akarat megtestesülése. Ez az érv annak a sajátságos helyzetnek az áthidalására kellett, hogy az MSZP abszolút többséget szerzett a választásokon, és a szabad demokraták kormányzati részvételére a választási eredmények alapján nem volt szükség. A másik – ezzel szemben álló – elv pedig az együtt kormányozni". A Tocsik-ügy kapcsán ugyan minden korábbinál komolyabban felmerült a szakítás lehetősége, de a külpolitikában és a külgazdaságban elért sikerek révén a kormánypártoknak sikerült ellentámadásba átmenniük, és együtt kormányzásukat ismét alátámasztaniuk. Igaz ugyan, hogy ennek például az SZDSZ élén történt elnökcsere volt az ára, de a koalíció jó taktikával hatástalanította az ellenzék korrupcióellenes támadásait. Amikor az ellenzék erősnek tűnt (1996 vége és 1997 tavasza között), a kormánypártok sikeresen mutatták fel a nemzetközi integrálódás témakörét, valamint a beindulóban lévő gazdasági növekedést.

A kormánypárti offenzíva hatékonysága – legalábbis részben – megmutatkozott az ellenzéki térfél széttöredezésében is. A KDNP szétesése nem magyarázható pusztán a párton belüli kibékíthetetlen ellentétekkel; a folyamat hátterében érdemes felfigyelnünk arra, hogy magának az ellenzéknek a helyzete, pozíciója is megváltozott 1997-ben. Igaz ez még akkor is, ha figyelembe vesszük a mérsékelt ellenzék szövetségkötését. 1998 elején azonban nagy valószínűséggel megállapítható, hogy a mérsékelt ellenzék önmagában nem tudja legyőzni a jelenlegi koalíciót.

S pontosan ez az alaphelyzet az, ami a kormánykoalíción belüli újabb konfliktushullámot is gerjesztheti. A közvélemény-kutatások ugyanis nem tartják elképzelhetetlennek az MSZP ismételt nagyarányú választási győzelmét, miközben bizonytalan kimenetelt jósolnak az SZDSZ számára. Elképzelhető, hogy az SZDSZ profi kampánypárt (mint azt nemrégiben olvashattuk), de a dolgok mai állása szerint megjósolhatatlan, hogy egy ismételt profi kampány mire lesz elég a pártnak. Az ismét amely csak azon a módon javítható, ha megkülönbözteti magát a nagyobbik koalíciós párttól, ha fontos kérdésekben önálló álláspontot képvisel. Az SZDSZ számára ez kulcskérdés, ugyanis törzsszavazói azt várják tőle, hogy a mainál erőteljesebben képviselje a liberális értékeket és – úgymond – ne tűrje el az MSZP „populista" túlkapásait.

S itt érkezünk vissza kiindulási pontunkhoz. A koalíció egyik

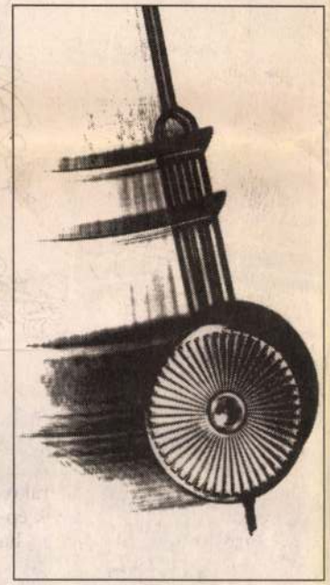

Várnai László grafikája

látens konfliktusa ugyanis a populizmus és a liberalizmus (az SZDSZ ideológusai által több ízben is kifejtett) ellentéte. Ez az ellentét megfogalmazódott már *Tölgyessy* Péter elnöksége idején az SZDSZ-en belül, majd az MSZP–SZDSZ közös kormányzás korábbi időszakában. Most pedig konkrétan a választások közeledtével. A választásokhoz közeledve ugyanis nagy a kísértés az állampolgároknak tetsző intézkedések hosszabbításáról kirobbant vitát, akkor nagyjából fel is soroltuk azt a három területet, amelyeken az SZDSZ határozottan más elképzeléseket vall, mint koalíciós társa, illetve amelyeken a szabad demokraták partnerük populizmusát szeretnék „tetten érni", a külvilág előtt „bizonyítani".

Tévednénk, ha azt feltételeznénk, hogy ez a mostani vita eszkalációhoz, szakításhoz vezet. Nagy valószínűséggel erre nem kerül sor, de – azt hiszem – *nem is ez a mai konfliktusok tétje*. Amennyiben a két párt szét akart volna válni, megtehették volna korábban. A tét azonban nagy: mindkét pártnak a maga *versenypozícióját* kell javítania. A mostani retorikai csata hátterében tehát pozíciójavító szándékok állnak. Bős–Nagymaros ügyében például egyfelől az az elképzelés, hogy végre le kell zárni a vitát, másfelől azonban az, hogy nem szabad *számunkra hátrányos megállapodást* kötni. Az elképzelések rendkívül nehezen közelíthetők egymáshoz. Mint ahogy romaügyben és alkotmánybíróügyben sem.

A mai kormánykoalíción belüli repedések azért is tűnnek most ismét látványosan nagyoknak, mert az ellenzék egy szempontból kifejezetten eredményesen taktikázik. A *mérsékelt* ellenzék ugyanis egyáltalán nem foglal állást abban – az egyébként rendkívül lényeges – kérdésben, hogy milyen szándékai vannak a *radikális* ellenzékkel. Amennyiben ez a kérdés a napirenden szerepelne, a kormánypártoknak módjuk lenne nem csak riogatni az Orbán– Torgyán tengellyel és veszéllyel. Tudjuk jól, hogy egy párt vagy egy koalíció számára a közös ellenfél az egyik legfontosabb kohéziós erő. Ha nincs ilyen közös ellenfél, akkor persze még mindig lehet kreálni, de a kreált

Magyar Nemzet

„...a dolgot őt magát nézzük..."

Lyuk a szívben

Sok-sok év sem mosta el annak a feketerigószerű, élénk kislánynak a képét, akit a távoli szekszárdi rokonok úgy mutattak be: *lyukas a szíve*. Műtétre vártak. A gyerek akkor nyolcéves volt, és tudták, ha serdülőkoráig nem kerül kés alá, meghal. Az egyszerű vidéki emberek jártak a professzorokhoz, s kijárót kerestek, kapnák meg soron kívül a Ladát, hogy könnyebb legyen az út Pestig. Pedig mást kellett volna tenniük – ezt később egy hasonló eset mutatta meg. Addigra a kicsi lány már a föld alatt volt. Az újabb szereplő viszont csodával felérően túljutott a harmadik évtizedén, amire felfedezték, *lyukas a szíve*.

A vizsgálatok után neki még annyi reménye sem maradt, mint a szekszárdi gyereknek. A neves kórházból hazaküldték ugyan, hogy szedjen gyógyszereket, ám különös véletlen folytán kitudódott a valóság. Az egyik orvos bevallotta (közös ismerős) kollégájának: két évet adnak a fiatal férfinak. Mert *operálhatatlan*. Az ijedséggel teli aggodalom hallatán azután valaki megjegyezte: *„Tudjátok, hogy ez pénzbe kerül?"* Ugyanúgy, mint az ő ismerősének a szövetbarát csípőprotézise, meg minden nagy műtét. Nem tudták. A fiú anyjának azonban volt egy Lada Samará-nyi pénze, elment a professzorhoz, letette elé, és azt mondta: *„Mentse meg a fiamat!"* Három nap sem kellett, s a teamnek „eszébe jutott", hogyan kell rendbe hozni a rossz szívet. A fiatalembert megműtötték, sikerrel. Több mint tíz év telt el azóta, ma három gyereket nevelnek...

A két történet azóta sem hagy nyugton, hiszen ha a szekszárdiak vagy bárki más, akkor tudja, hova címezze a Lada árát, talán felnő az a szép fekete szemű, fekete hajú kislány. S micsoda szerencse, hogy a másik esetben valaki „megadta a felvilágosítást". A minap erről beszélt a rádióban is valaki, akinek az élete szintén néhány százezer forinton múlott. Annyit kellett adnia, hogy a szívébe beépítsenek egy szerkezetet. Neki megvolt rá a pénze, *de mi van azokkal, akik nem képesek előteremteni?*– tette fel ő is a kérdést, és a választ mindenki hozzágondolhatta.

Folyik a vita a szívműtétekről, hogy ki operálhat, mennyit, kiket, milyen pénzből s mekkora támogatással. Az éhségsztrájkoló zalaegerszegi orvos a végsőkig elment, hogy felhívja a figyelmet e kényes kérdésre, ígéreteket is kapott, amit azután állítólag visszavontak. Az egyik ellenzéki párt gyűjtött össze a pénzt a már betervezett öt műtétre. Egy másik specialista hónapok óta munkanélküli, mert nincs tere, hogy ember- és pénzkímélő módon, kateter segítségével odjon meg bizonyos szívproblémákat. Volt kollégái árgus szemekkel figyelték eddig is, nem esnek-e el egy „nyitott" műtéttől a simább, könnyebb lefolyású beavatkozás miatt. Mert akkor ugrott a kiegészítő kereset is.

A feljelentések, tetemre hívások, marakodások megkeserítették s keserítik tovább ennek is, amannak is az életét, de még reménykednek. Harcolnak, bár mintha szélmalmok ellen tennék. Az emberek meg nem értik

Magas kamatok, szigorú elbírálás

Verseny a lakáshitelpiacon

Lakáscélú hitel nyújtásával jelenleg az OTP, a Postabank, a Kereskedelmi és Hitelbank, valamint a takarékszövetkezetek foglalkoznak. Az idén a piac tovább bővül: a Konzumbank is bekapcsolódik a lakáshitelezésbe, várhatóan júniustól. A pénzintézet az általa alapított Otthon lakás-takarékpénztár termékeihez kapcsolódva jelenleg dolgozza ki az új konstrukciókat. Bár egyre több pénzintézet tartja fontosnak a piacnak ezt a területét, a kamatok egyelőre nem csökkennek.

Az újabb és újabb versenytársak megjelenésével is magyarázható, hogy az OTP által kötött lakáshitel-szerződések száma *folyamatosan csökken*. Miközben a pénzintézetnél 1995-ben még 50 ezer kérelmezőnek engedélyezték a hitelnyújtást, addig 1996-ban ez a szám majdnem a felére visszaesett, és tavaly is tovább mérséklődött: az elmúlt évben 20–22 ezer hitelengedélyezés volt. Még mindig valamivel 500 ezer forint alatt van az átlagos hitelösszeg, de egyre nagyobb arányban fordul elő, hogy az ügyfelek *nyolcszázezer-egymillió* forint körüli összeget vesznek fel. A gyermekek után járó lakásépítési kedvezmény több mint kilencven százalékát az OTP helyezi ki, de ezen a területen is jelentős csökkenés volt az elmúlt években. Míg 1995-ben 30 ezer fölött volt azoknak a száma, akik számára a bank jóváhagyta a támogatás kifizetését, tavaly már csak húszezer engedélyezés volt.

Oszlányi Zsolt, az OTP Bank Rt. ügyvezetője lapunknak adott nyilatkozatában elképzelhetőnek tartotta, hogy a hitelkihelyezés visszaesése részben annak a várakozásnak is köszönhető volt, amely a lakás-takarékpénztárak működésének megkezdéséhez nyi ember vállalta, hogy legalább négy éven át havi rendszerességgel fizet egy meghatározott összeget, s ennek letelte után hozzájut az állami támogatással kiegészített pénzhez, illetve a kedvezményes hitelhez. Ehhez képest valóban csekélynek tűnik a lakáshitel-szerződések száma.

A *Kereskedelmi és Hitelbank Rt.* 1996 májusától foglalkozik lakáscélú hitelek nyújtásával, ez alatt az idő alatt 351 szerződést kötött. Hitelállománya jelenleg 315 millió forint. Mint *Tömöri* Veronika főosztályvezető elmondta: a bank szigorú hitelbírálattal választja ki ügyfeleit, mert biztonságos hitelkihelyezésre törekszik. A Kereskedelmi és Hitelbank tavaly szeptembertől 26,5 százalékos kamatra nyújt hitelt, a kezelési költség pedig havi 0,1 százalék az engedélyezett összeg után. A pénzintézetnél jelenleg áthidaló és tehermentesítő hitelt, valamint lakásvásárlásra, -felújításra, -bővítésre, -korszerűsítésre lehet kölcsönt igényelni, de valószínűleg még ebben az évben bevezetik a *támogatott hiteleket* is. Ekkor a gyermekek után járó lakásépítési kedvezményt, valamint a négyszázalékos kamattámogatásos kölcsönt is folyósítja majd a bank.

A *Postabank és Takarékpénztár Rt.* tavaly szeptembertől foglalkozik lakáshitelezéssel, s az eltelt néhány hónap alatt 150 millió forintot folyósított 200 ügyfélnek – tudtuk meg *Murányi* Róbert vezérigazgató-helyettestől. A hitelkihelyezés harminc–negyven százaléka kapcsolódott a *Lakáskassza-nál* megkötött lakás-takarékpénztári szerződésekhez. Hónapról hónapra emelkedik azoknak a száma, akik a Postabanktól kívánnak lakáshitelt felvenni. Csak januárban közel nyolcvan szerződés született. Az ügyfelek átlagosan 750 ezer forintot vesznek fel. A kamat a tavaly szeptemberi indulás óta vált[illegible]anul 27 százalékos. A ke[illegible] nem egységes: la-

forint volt a takarékszövetkezetek lakáshitel-állománya. Ez ugyan kevesebb, mint az azt megelőző években – egy évvel korábban kilencmilliárd, két évvel korábban még tízmilliárd volt a hitelállomány –, ám tavaly a csökkenés megállt. Míg az év első felében erőteljes volt a visszaesés, a második félévben, főként amiatt, mert a *Fundamenta* lakás-takarékpénztár ügyfelei a takarékszövetkezeteken keresztül vehetnek fel úgynevezett előhitelt, megindult a növekedés. Az ügyfelek 283 ilyen típusú szerződést kötöttek, és átlagosan 600 ezer forint hitelt igényeltek.

A takarékszövetkezetek önállóak, saját maguk határozzák meg a kamatot, amely átlagosan az országban ma 27–28 százalékos – tudtuk meg *Nemes* Károlytól, a *Magyar Takarékszövetkezeti Bank Rt.* munkatársától. A takarékszövetkezetek csúcsbankja eddig is készített ajánlásokat a kamatokról. Most tervezi a lakáshitelek kamataira vonatkozó ajánlás bevezetését az integrációban részt vevő 231 szövetkezet számára, ám ezt követően sem lesz kötelező elfogadni azt.

A takarékszövetkezetek forgalmát némiképp növelte, hogy ők nyerték meg azt a pályázatot, amelyet a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány írt ki a lakóépületek utólagos hőszigetelésére nyújtandó támogatás és hitel folyósítására. Ezt a támogatást és hitelt csak a takarékszövetkezeteknél és a Takarékbanknál lehet igénybe venni. A vissza nem térítendő támogatás a beruházási költség harminc százaléka lehet, de lakásonként nem haladhatja meg a hatvanezer forintot. A támogatás mellett 25,75 százalékos kamatozású hitelt is fel lehet venni. A magánszemélyek mellett társasházak, lakásszövetkezetek, önkormányzatok is benyújthatják az igényüket. Tavaly nyár óta él ez a konstrukció, de eddig csak a vissza nem térítendő támogatásra volt igény társasházak és családi

Százkét éves győztes a Teréz körúton

Szép házak, díjazott építészek

A *Szép Házak* című építészeti folyóirat immár ötödik alkalommal osztja ki *Az Év Szép Háza* díjakat február 14-én, szombaton a *Magyar Építészkamara* székházában. A győzteseket a folyóirat előző évfolyamában már bemutatott épületeiből és tervezőiből választ-

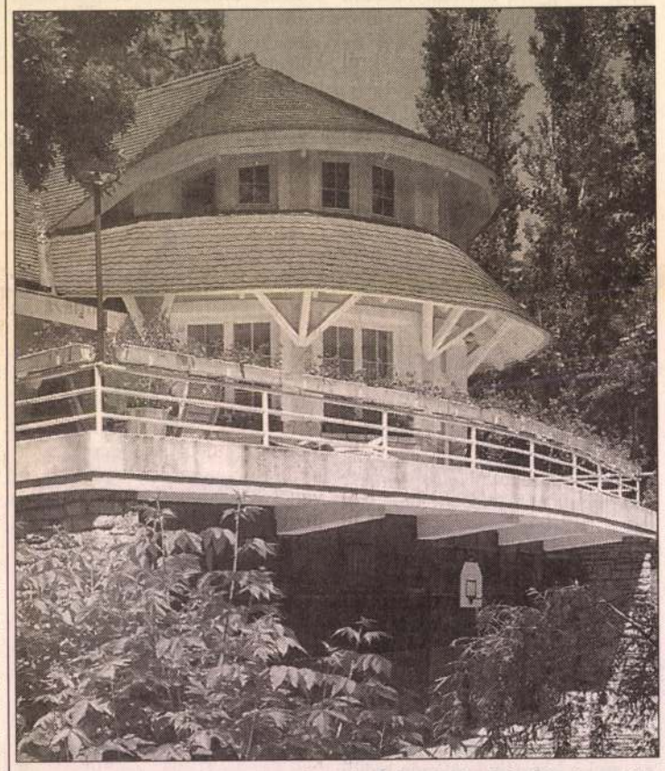

Ez az Ekler Dezső tervei alapján készült budakalászi családi ház is a győztesek között van

ja ki az építészekből, művészettörténészekből álló zsűri, valamint különdíjakkal jutalmazza az arra érdemeseket néhány építőanyaggyártó cég.

Az idén nyolc épületet díjaztak: az *Ekler* Dezső tervei alapján kőből rakott [illegible] kormánnyal szemben is [illegible] megbízatalára. A néhai Boros [illegible] családi házát, valamint a [illegible] házterében tehát a követke-

„legszebb és legnehezebb" feladataként magának, *Nánásy* Ilona pedig Sasadon tervezett családi házat. A szerkesztőség különdíját egy „sziklára épült" budai villa, *Radványi* György munkája kapta.

A *Jamina–Csorna Rt.* különdíját a *Szakál* Ferenc tervezte óbudai családi ház kapta, a *Bramac Kft. Balogh* Balázs és *Németh* Tamás családi házát, a *Tető-Horn Bt.* pedig *Palotai* Tamás terméspala fedésű budai családi házát díjazta.

*

Átadták a tavaly, hagyományteremtő céllal megalapított *Arany-*[illegible]*társasház* vala-

eredeti alapító okirattól az archív fotókig sok mindent találtak a szervezők. A *Pro Fit-tréning Kft.* és az *Ybl Miklós Műszaki Főiskola* szakelőadóinak döntése alapján az idei győztes a Budapest, Teréz körút 40-es számú ház és – bár ez nem törvényszerű – ugyanennek a társasháznak a közös képviselője, *Valkó* Gábor lett.

Az épületet magántulajdonú bérházként ezelőtt százkét évvel emelték. A később államosított lakások megvásárlását és a társasház megalapítását két itt lakó építész, a jelenlegi közös képviselő és felesége kezdeményezte. Öt évvel ezelőtt alakult meg az ötven egységet számláló társasház – a lakásokkal, illetve az épületben található irodákkal, üzlethelyiségekkel. A ház gazdálkodását a tulajdonosok által választott *háromtagú intézőbizottság* működteti. A győztes ház minden lehetséges bevételi forrást kiaknáz: szolgáltatásokat nyújt az ott élőknek, szerződéseket köt különféle reklámfelületek hasznosítására, és hangsúlyt fektet az ésszerű költséggazdálkodásra. A támogató cégek jóvoltából a társasház több millió forintos felújításra jogosult, homlokzatát pedig *márványtábla* díszíti ezentúl. Az eredeti elképzelésekkel ellentétben még egy díjat kiadtak a szervezők, a *Csíki-hegyek utca 1–7.* számú épület *panelházkülöndíjat* kapott.

A Pro Fit-tréning terve, hogy ezentúl minden esztendő március 1-jén, az új társasházi törvény hatályba lépésének évfordulóján adnák át a díjakat, ami akár hivatalosan is a társasházak napja lehetne. Már működik a Cerberus – *a közös képviselők klubja*, ahova havonta egyszer szakmai napra várják az érdeklődőket (először február 14-én a társasházi törvényről), a tagok pedig klubkártyájukkal vállalkozási [illegible] szerződéskötés jön létre, amelyet volt, hogy itt vonatkozó kötelező

EKLER DEZSŐ

Apáczai Csere János álma Szombathelyen

Mikor lesz oktatási intézmény a lovassági laktanyából?

Messzi földeket bejárván, a korabeli tudományos ismereteket mind magába gyűjtő *Apáczai Csere* János azt tartotta, egyes-egyedül a *tanítás*, a *nevelés* segítheti nemzete fölemelkedését. Tervezetet készített és nyújtott be tehát *Barcsai* Ákos erdélyi fejedelemnek egy akadémia felállításának módjáról és formájáról, „a magyar nemzetben immár elvégtére". Nem egy tanárember, közéleti személy tartotta a rendszerváltozás hajnalán időszerűnek Apáczai ezen művét elővenni, s gondolatmenete alapján munkához látni. A nyugat-dunántúli Szombathelyen alapítvány létesült, Apáczai nevét viselő, hogy autonóm, minőségelvű oktatási intézményt, *collegiumot* hozzon létre a nehéz sorsú, tehetséges fiatalok felnevelésére, a nemzeti hovatartozásuk miatt hátrányos helyzetű diákok továbbtanulásának a szolgálatára. A volt szovjet laktanyából (amely korábban lovassági kaszárnya volt, a múlt századi, monarchiás laktanya-építés talán legjellegzetesebb eklektikus együttese, és amelynek megőrzését – ideiglenes műemléki védelmét kimondó rendeletével – az Országos Műemlékvédelmi Hivatal is szorgalmazza) szabad polgári kezdeményezésként olyan környezetgazda-képző főiskolát szerettek volna létesíteni, amely a kis- és középvállalkozásokhoz nélkülözhetetlen közgazdasági, jogi ismereteket is ad, a régió európai integrációját segítendő. Az Apáczai Csere János Alapítvány életrehívóinak, kuratóriumának ma is ez a szándéka, noha a rendszerváltozás sajnálatos „menetrendje" szerint szinte többen akadályozták tervüket, mint ahányan segítették. Szombathely városvezetése például nyolc éven át nemhogy nem támogatta a „kaszárnyából campust" jelszóval országosan ismertté vált elképzelést, de a meghiúsítására törekedett. Anyagi támogatást nem nyújtott a tíz épületből álló műemlékegyüttes állagmegóvására, a felújítási munkálatokra. (Sőt, alapító kurátorként pert indított az alapítvány ellen a kizárólag az alapítási cél megvalósítására adományozott tulajdon nagyobb részének visszaszerzésére.) Hogy a „Vas vármegye közönsége által fölépíttetett" lovassági laktanya még áll, sőt központi épülete – a legkorszerűbb módszereknek megfelelően – szinte teljesen megújult, néhány áldozatos közéleti személynek köszönhető, és mindazoknak, akik segítőkészségükkel – nem egy esetben minden ellenszolgáltatás nélkül végzett munkájukkal – álltak az ügy mellé.

A kaszárnya, miután elhagyták a szovjetek…

HAVRAN ZOLTÁN FELVÉTELEI

Testes köteteket megtöltő irathalmaz tanúsítja azt a tízéves küzdelmet, amelyet az alapítvány kuratóriuma, mindenekelőtt a kuratórium elnöke, dr. *Paksy* Ágnes folytatott, hogy a volt lovassági laktanya regionális, interregionális szellemi központ lehessen. Nem engedték, hogy a nagy értékű ingatlan külföldi tulajdonba jusson, amikor jó szándékú közvetítők révén tudomást szereztek róla, hogy a fővárosi Lauder-iskola közgazdaképző egyetemének szánja a külföldi vevő azt az objektumot, amelyről Szombathely városa mint lehetséges nemzeti oktatási központról oly lekicsinylően nyilatkozott; hogy a Kárpát-medencei magyarság kultúrájának szolgálata helyett az üzleti életet szolgálja. (Még 1999 szeptemberében is arról cikkeztek a helyi lapok, miként tárgyalnak hongkongi vállalkozókkal arról, hogy e területen emeletes lakásokat és földszintes üzletsorokat építsenek a Frankfurtból érkező kínaiak. A legfrissebb hírek szerint pedig a város pénzügyi helyzetének átvilágítása után a szakértő „mozgatható tartalékot" lát a laktanyában, hogy a csőd szélére jutott város működőképessége megőrződjék.) A hosszú s zaklatott történetben kedvező fordulatot hozott a millenniumi készülődés: a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma ugyanis millenniumi pályadíjjal segíti az Apáczai Collegium céljaira szánt épületegyüttes további felújítását, a csodával határos módon megmaradt, növényritkaságokkal is büszkélkedő park megóvását.

… és ma

Az *Ekler* Dezső tervei alapján megszépült központi épület napkollektoros fűtési berendezésével már most alkalmas volna posztgraduális képzés szeptemberi indításához, ha az átalakítás befejezéséhez szükséges támogatást sikerülne megszerezniük. Ha nem, ismét csodának kell történnie, hogy olyan mintaintézmény működhessen a százesztendős falak között, ahogyan Apáczai Csere János – Erdély végromlását látván – a maga akadémiáját elképzelte.

MAGYAR NEMZET 2000. jan 22

Szörényi, a (szerző)király

mutatja be az ily módon megújított István, a királyt. Esztergomban, a bazilika előtti térre tervezik a folytatást, a Veled, Uram! című szerzeményt, amelynek librettóját *Szentmihályi Szabó* Péter írta, a dalszövegeket *Bródy* János. Aztán *Wass* Albert Adjátok vissza a hegyeimet! című művéből kiragadott részletek alapján készül oratorikus művet írni, kórussal, énekmondóval. (Megragadta az a felnőtt, bölcs naivitás, amellyel Wass Albert felszólítja a világot irányító „urakat", adják vissza a hegyeit! Sajnos, valóban nincsen más lehetőségünk – mondja Szörényi Levente –, mint kikiáltani magunkból azt a tragédiát, amit a magyarság Trianonnal átélt. Ezt soha nem lehet „csak úgy" tudomásul venni.) Azután filmzenét ír *Jankovics* Marcell animációs Csodaszarvasához. (Nem először foglalkozik effélével; *Mészáros* Mártának, *Kardos* Ferencnek, *Rózsa* Jánosnak is írt már filmzenét. Szereti ezt a műfajt is, annak ellenére, hogy seregnyi megkötöttséggel kell szembenéznie, de sok eredeti elképzelésre is módja van a zeneszerzőnek.) Hívják az István, a királyt Kanadába, Erdélybe is eljut talán. Az Illés együttessel összekötött zenei múltját 13 részes dokumentumfilmben hozza majd elénk a televízió.

A felújított István, a királyban az ifjú uralkodót az a *Tóth* Sándor játssza majd, akit a Kiátkozott színrevitelekor fedeztek fel Szörényiék, de igazából a közönség is. Az Atillában Atilla egyik fiát alakító *Gazdag* Tibor lesz Koppány, Gizella szerepét *Csomor* Csillára bízzák. A Veled, Uram! öreg Istvánját meglepetésnek szánják, Orseolo Péter szerepét *Kaszás* Attila kapja. Imre herceg Tóth Sándor lesz.

Aztán a Veled, Uram! zenéjére terelődik a szó: Szemben az Istvánnal, az Atilla zenéjét nagyon is tudatosan írta olyannak – mondja Szörényi Levente –, amilyennek a közönség megismerte. – Ugyanilyen tudatossággal alakítom a Veled, Uram! muzsikáját is. Az István és az Atilla legjobb zenei elképzeléseit folytatom benne. Olyanok a történet kihívásai, amelyekre nem is válaszolhatok másként. Vászoly családjával együtt a nyitrai várban raboskodik. Egyik éjszaka táltostüzeket pillant meg a vár fokáról, és szívében rettenetes sóvárgás támad az ősi múlt iránt. Ennek érzékeltetésére elhozom az Atillából azt a szívdobbanásszerű zenét, amely a darabon végigvonul, majd efölött töröksípokkal, tárogatókkal megszólal a Szállj fel, szabad madár! motívuma az Istvánból. Ilyen és más módon vegyül az István közérthető zenéje az Atilla markáns ázsiai zenei motívumaival. Persze zenéről beszélni a nyomtatott sajtóban…

– Két részből fog állni a Veled, Uram! Mindkét rész négy-négy nagy képre oszlik. A kezdet: 30 évvel Koppány kivégzése után a táltosok megemlékezést tartanak (Szent Márton hegyének lábainál), ám gyülekezetüket a királyi testőrség szétveri. Felemelő s ugyanakkor tragikus képpel indul a darab. Az első rész utolsó képében Imre herceget az erdei emberek, a bujdosók a Holtak völgyében, az ősi temetkezési helyen, hova vadászat során betéved, rabul ejtik. Keresztre akarják feszíteni, mert látják nyakában a feszületet, ám a tűzpróba meggyőzi fogvatartóit elhivatottságáról, és azt remélik, ha trónra kerül, nem üldözi azokat, akik másként vetik a keresztet, mint ő, vagy egyáltalán nem vetnek keresztet. A második rész elején a nagy ünnepi összejövetelt Imre herceg halálhíre sokkolja. Kiderül, gyilkos vadkan teperte maga alá a magyar jövőt, az egyetlen reménységet, Istvánfia Imrét. Az öreg uralkodó összeomlik, de keresi a megoldást utódlására. Vászolyt szabaddá téve győzködi, nem sok eredménnyel. Végül nővérének fiát, a velencei Orseolo Pétert nevezi meg, akire azonban az elfogott Zobor terhelőleg vall, a vadászaton történtekről beszámolván. Orseolo tőre akadályozza meg, hogy végigmondja történetét. A darab végén, halálos ágyán István a koronát és országát a Boldogasszony kegyeibe ajánlja. Nézetünk szerint ez egyrészt „rímel" a régi ősanyakultuszra, másrészt ezzel is ki akarta nyilvánítani: ez az ország nem a pápáé, nem a császáré, hanem egy magasabb rendű isteni erőé. Végső kétségbeesésében így hozza mindenki tudtára országa függetlenségét István király.

Ennyi mű, ennyi terv, ennyi gondolat nyomán joggal vélheti a hírlapíró, a következő évezredben a „gép forog, az alkotó pihen".

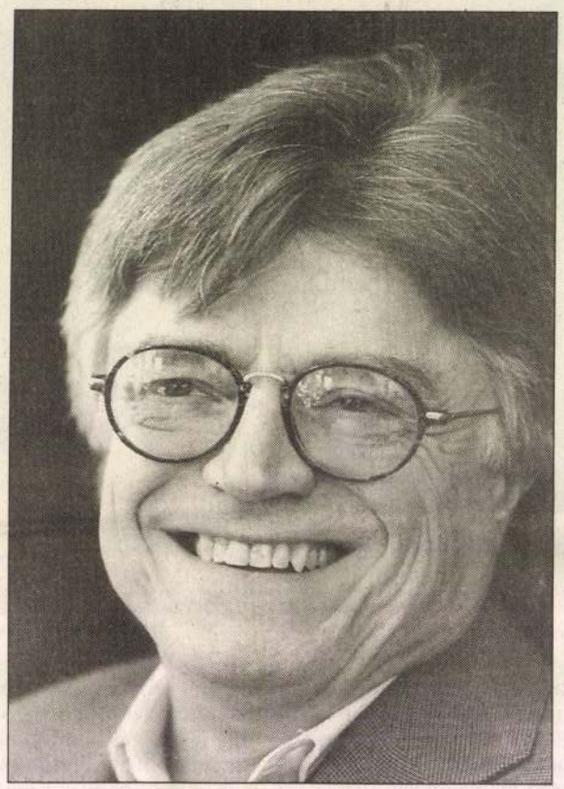

Szörényi Levente: Nálam a harmadik évezred 2001-ben kezdődik KERTÉSZ GÁBOR FELVÉTELE

– Vázlatosan gondolok a jövőre – mondja Szörényi Levente. – Korábban sokkal jobban körvonalazódtak a feladataim, környező világom lehetséges történései, mint mostanában. Az bizonyos, hogy nem fogok pihenni, s az is elképzelhető, hogy tevékenységem a jövőben nem kizárólag a zenével lesz kapcsolatos.

– *Hanem az őskutatással?* – kérdezem – két, egyre híresebb könyvre, az ősi Budával foglalkozó saját írásra és szellemi elődjének tekintett apai jó barát, *Sashegyi* Sándor Holdvilágárok című tanulmányára gondolok, amelynek kiadását Szörényi Levente szorgalmazta.

– Ez az, ami ködbe vész – válaszolja. Azok közé tartozom, akik érzik azt a különleges állapotot, amit az ilyen évszám, mint ez a 2000 előidéz. Nem önmagában az évszám, hanem az átélt történelem miatt. Az én olvasatomban ez az esztendő csak részben ünnep. Részben pedig kötelező érvényű ön- és közelszámolás. Jó volna, ha az esztendő során bemutatott műveim hozzájárulnának, hogy a millenniumi számvetés minél szélesebb körben valósulhasson meg. Félek ugyanis, hogy a tűzijáték fényénél, a pezsgődurranások közepette nem vesszük majd észre, mi a dolgunk a harmadik évezredben nekünk, középkorúaknak, akik kis szerencsével még aktívan vehetünk benne részt, hát még a fiainknak! Nem mehetünk át úgy a harmadik évezredbe, ami nálam 2001-ben kezdődik, hogy azt gondoljuk, minden a legnagyobb rendben van. Félreértés ne essék, nem vagyok ellene az ünneplésnek, sőt tudom és vallom, ünnepre szüksége van az emberiségnek, de ha az ünnepek között nem vesszük észre nyomorúságunkat, nem ér semmit a dicső, a hangos ezredköszöntés. Hogy mi a nyomorúságunk? Naiv példával illusztrálom: egyfolytában azt halljuk, gazdag országot teremtünk, ezen munkálkodik a társadalom vezető rétege. Ám ha erkölcseit nem sikerül e népnek megújítania, márpedig ez nem lesz könnyű dolog, akkor hiába a gazdagság, hiába az ünnep, nem fordul mégsem jobbra nemzetünk sorsa. Ez az ország részben már gazdagnak mondható. Most ne firtassuk, milyen rétegekre vonatkoztatható ez a megállapítás, és milyen mértékű gazdagságról lehet a mi esetünkben beszélni, de tény, hogy gazdagság

gyidáman, magabiztosan áthajtson a zebrán, még ha gyalogos megy is át rajta. Ez nem a közlekedési szabályok betartásának vagy áthágásának kérdése, ez erkölcs kérdése. Annak a hamis tudatnak az igen gyakori és igen általános megnyilvánulási formája, hogy aki gazdagabb, erősebb is, és a gyengébbel, a szegénnyel szemben mindent megengedhet magának. Tőlünk nyugatabbra húsz méterrel a gyalogos-átkelőhely előtt fékeznek az autósok, függetlenül attól, van-e a közelben gyalogos vagy nincs. Anyagi alapon soha nem jut előbbre ez az ország, mert erkölcseinkben műveletlenek, érzéketlenek vagyunk. A jólétünket sem tudjuk tisztességesen megélni, ilyennek alakítottak ki bennünket a kádári évek.

– Számomra erkölcsi kérdés az is – folytatja csöndes, újesztendei tűnődését Szörényi Levente –, hogy ezerszáz éves történelmünkből miként felejtjük el azt a száz esztendőt, ami a honfoglalás és a keresztény államalapítás között eltelt, és miként tagadjuk le azt, ami a honfoglalás előtt velünk, magyarokkal történt. És nem érdekel bennünket, hogy első keresztény királyunk apja és fejedelmeink Árpádig hol temetkeztek, és az sem, hogy Árpád-házi királyaink csontjait kartondobozokban, ládákban raktározzák mind a mai napig.

Ha semmi mást nem végzett volna Szörényi Levente, csak műveivel megelevenítette a magyar történelem korai szakaszait, akkor is teljesítette feladatát, és az ön- és közelszámolás óráján, ha csakugyan van ilyen a világon, nincs mit számon kérni tőle. Nem készült erre a misszióra. Könnyű műfajok népszerű képviselőjeként olyan piedesztálra állította azonban a sors (a Teremtő – igazít helyre), amelyről egyre nagyobb felelősséggel mondhatta a magáét. Nem akármit kezdett el mondani. Történelmi gyökereit mutatta fel azoknak a nemzedékeknek, amelyek számára a história jobbára csak 1945-tel kezdődhetett.

– A magyar társadalom most olyan állapotban van – mondja Szörényi Levente –, amikor bármi megtörténhet vele. Már régen nem pogány, nem is keresztény, nem is kommunista vagy ateista. Ki van éhezve a hitre, igaz, de milyen hitre? Elsősorban a Mindenhatótól függ, mit történik a magyarsággal. De az ő akaratához a mi cselekedeteinket is hozzá kell tennünk.

FOTÓ: PICTURE - ZSITVA TIBOR

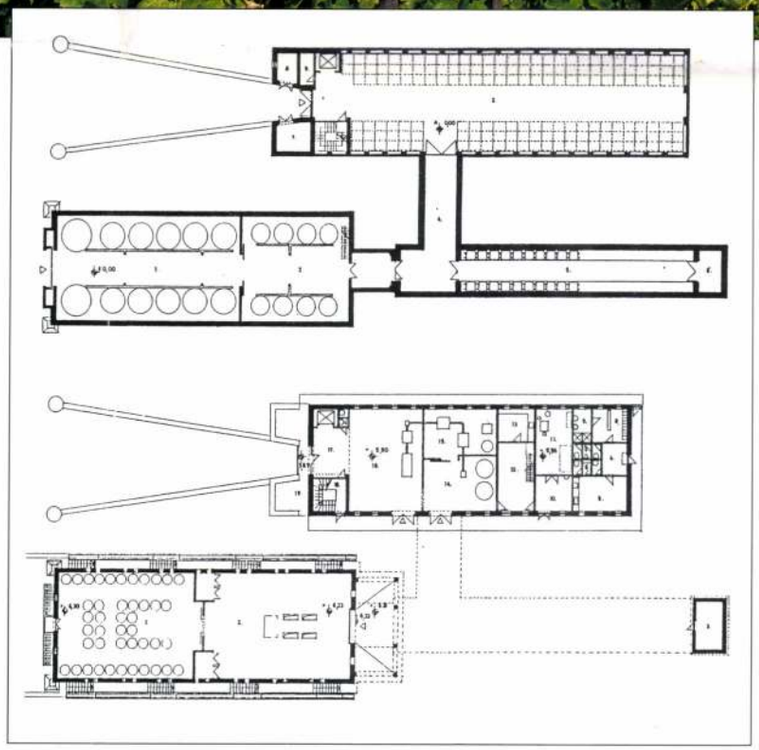

Tokaj, Hétszőlő

ÉPÍTÉSZ: BODONYI CSABA

5 ha, a birtok igazgatója Kovács Tibor,
borásza Kanczler András

STÍLUSTEREMTŐ BORÁSZAT, amelyet a borkombinát magánosításakor, 1991-ben francia szakmai befektetők alapítottak. A Hétszőlő aszúi a megújuló tokaji borászat és a megkérgesedett hivatalos aszúminősítés küzdelmének legnagyobb erőpróbái lettek, a borvidék legjellegzetesebb borai közé tartoznak. A befektetett pénzből a borászat nem csak feldolgozót építtetett, és felújította a Dessewffy-kastélyt, hanem 45 hektárnyi, elparlagosodott területen életre keltette Tokaj-Hegyalja egyik leghíresebb dűlőjét is, a nagy múltú Hétszőlőt.

A Hétszőlő alapcélkitűzése a dűlő adta értékek és a fajtajelleg hangsúlyozása. Az ásványokban szegény lösz érvényesülni hagyja a szőlőfajták aromatikus sajátságait, azok az átlagosnál hangsúlyosabban jelennek meg. Ha az utazó Tarcal felől közeledik Tokajba, az elé táruló képet a Hétszőlő dűlő ültetvényeinek egységes rendje uralja. Az épületek környezete azonban még nem ilyen alaposan kiépített.

A borászat Hegyalja egyik legdrámaibb épülete, aminek legfontosabb oka úttörő jellegében rejlik. Az elmúlt évszázadban a pin-

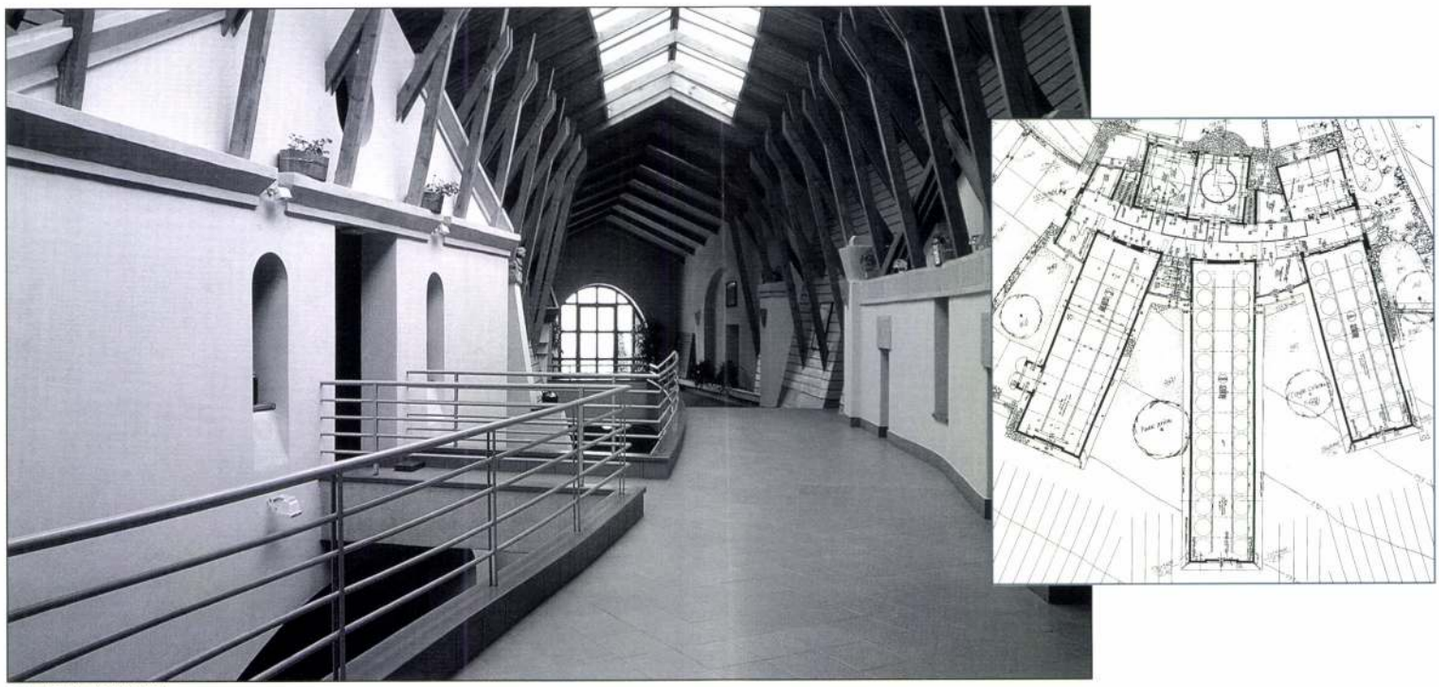

FOTÓK · **PICTURES** · MÉSZÁROS ISTVÁN

ismert legbecsületesebb magatartás, amely semmilyen információt nem hagy elveszni.

Ekler Dezső a francia borvidékeket beutazva, az észak-magyarországi pincéket felkeresve fogott munkához. Feladata kettős volt: egy új borászati épület tervezése, valamint a már évszázadok óta itt álló ún. Sárga borház étteremmé és kóstolóhellyé alakítása. A tervező tudatosan fejlesztette tovább a Hétszőlő funkciósémáját, s ebből eredő tömegképzését.

A birtok épületei kétféle architektúrát hordoznak. Az „út felőli" racionálisabb architektúrát a Sárga Borház sajátos hangulata és a régészeti feltáráskor megtalált, a tervező által Kazinczy-sárgának elkeresztelt szín dominanciája ihlették. A borvidék terméskő pincegádorainak építészeti nagyításával alakult ki a technológiai épületszárnyak oromfali aránya, egyben építészeti utalásként a tervező mestereire (Makovecz, Rossi).

A borászat névadója, a dűlő tetején található különleges szikla határozta meg az épületek „hegy felőli" architektúráját. A két biomorf tömeg, a faszerkezetű traktorgarázs és a terméskő vegyszerraktár szokatlan formálása kristálytiszta szerkesztésű. Az ég felé nyitott folyosó összetettebb, a fény-árnyék hatásoktól állandóan mozgékony térképzéssel, a pincesort idéző belső homlokzategységekkel, a térelemek áthatásaival a borászati munkák koncentrációját, az anyag átalakulásának kitüntetett helyét jelzi. A birtok, a borászat és a bor teljes harmóniában áll.

Az „anyagmozgatás" rendje tiszta. A szőlő a hegy felől érkezik az íves szerkezetű kétszintes technológiai térbe. A must útja préselés után a különálló épületszárnyakba vezet, ahol acéltartályokban történik az erjesztés és az érlelés, ill. a harmadik épületszárnyban a palackozás (hamarosan épül a negyedik hosszanti tér, a göngyöleg tárolására). A hordós érlelés az íves technológiai tér folytatásában található boltozott pincerendszerben történik.

Az épület megformálása biztosan árulkodik koráról, hogy a huszadik század végén vagyunk, Tokaj-Hegyalján, Magyarországon.

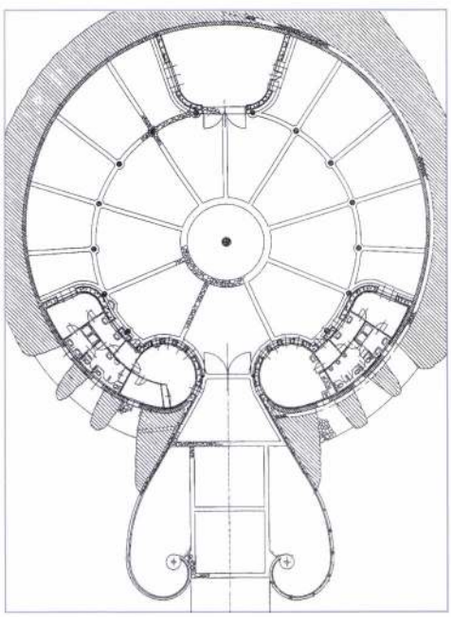

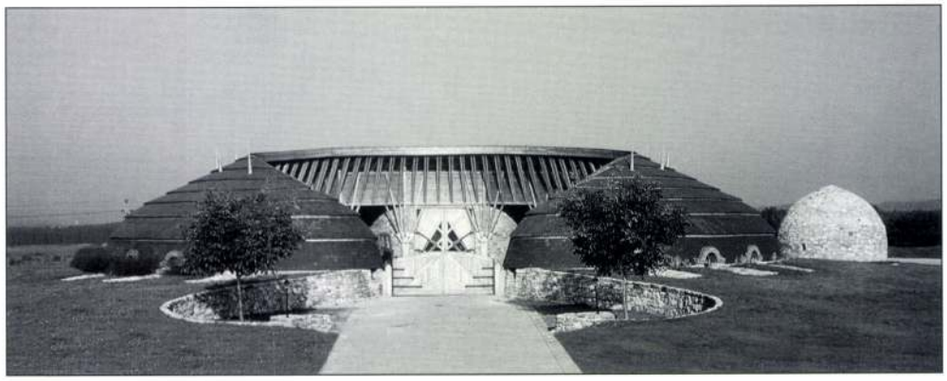

ÉPÍTÉSZET-BELSŐÉPÍTÉSZET Ekler Dezső
Bodonyi Csaba
Salamin Ferenc
Sugár Péter és
Selényi György

Erhardt Gábor és Kovács Ágnes
vándorépítészek

Szívósággal gondozott tőkék

Pincészetek Hegyalján

„A szőlő szentebb növény volt itt a Hegyalján minden más növénynél. A szőlővel való foglalatosság a magasabb minőségű újjászületés misztériuma."

A TISZA TÁJÉKÁN évezredek óta megbecsült növény a bortermő szőlő. A Kárpátok védő ölelésében már időszámításunk kezdete előtt termesztették a kelták, akik a Balkánon és görög területeken ismerték meg a borkészítést. A Dunától nyugatra pedig, a római provinciában időszámításunk első évszázadaiban virágzóan folyt a szőlőművelés. A hazai borkultúra nagytáji differenciáltsága e két pólusból eredeztethető.

A 11. századtól a szőlő a magyarság egyik legkedveltebb növénye lett. A Szerémségnek, a középkori Magyar Királyság legjelentősebb borvidékének török megszállása után, a 16. század közepétől a magyarországi szőlőtermesztés meghatározó területévé – a tolnai dombvidék mellett – Tokaj-Hegyalja lépett elő. Ekkortájt vezették be az évente háromszori kapálást, a rendszeres trágyázást, és kezdték meg a napjainkig uralkodó szőlőfajták termesztését, illetve a híressé vált borféleségek az aszú és a szamorodni borok előállítását. Az első „aszúszőlő-bor" említése 1570-ben történt, ezt sokáig 1630 húsvétjához kötötték, amikor Lorántffy Zsuzsanna udvari lelkészétől, Szepsi-Lackó Mátétől maga készítette aszút kapott ajándékba. A tokaji bor hírnevének növekedésében nagy szerepe volt Rákóczi Ferenc fejedelem borajándékainak; szabadságharcához (1703-1711) támogatókat keresve, remélt szövetségeseinek kedveskedett vele.

A nagy filoxéria-vész (a szőlő gyökerét megtámadó kártevő, tetű) 1875-től 20 év alatt végigpusztította összes szőlőterületünk 2/3-át. Az utóbbi 200 esztendő történelme megakadályozta, hogy különleges természeti adottságon mindenki által elismert és elfogadott termelési kultúra alakuljon ki. A kollektivizálás után a nagyüzemi borászat keretében sajátos, mennyiségelvű termelés diktált, feláldozva a bor természetességét. A pincék állaga romlott.

„Vinum Regnum – Rex vinorum". A tokaji aszú – a borok királya – a leghíresebb magyar termék a világon. Most újra a régi, egészséges mederbe került a borkészítési gyakorlat – az uniformizált aszúkép helyett. A tömegtermelést felváltotta a minőségi munka, a költségérzékenységet a presztízsérzékenység. A szabadság hihetetlen iramú munkát generál, hogy az ünnepi asztalra királyi bor kerülhessen. Jelen időben a nemes borok kijutása az európai piacokra leginkább a nagyobb gazdaságokból történik; a hegyaljai borvidéken e munkában élen állnak az elmúlt évtizedben megjelent új, külföldi tulajdonú borházak, összefüggő nagy földterületeket megvásárolva: Hétszőlő Tokajban, Disznókő Mezőzomboron, Degenfeld Tarcalon, Oremus Tolcsván. Nyugati minták alapján chateau-rendszerű borászatokat építettek ki, ahol a feldolgozó épület a szőlőhegyen áll. Dunántúllal ellentétben az észak-magyarországi gyakorlat szerint a szőlőfeldolgozás és bortárolás bent történik a településeken. A Királyudvar (borfilozófiájából adódóan) 12 történelmi dűlőben szerezte meg érdekeltségeit, a feldolgozás helyszínéül a Tarcal szívében álló uradalmi épületet választotta.

A piaci versenyben igen határozott arculattal kell kiállni, ennek része a jó nevű építészekkel terveztetett borház, az a hangulat, amit ezek a hegyoldalba komponált házak sugároznak.

Disznókő Szőlőbirtok és Pincészet, Mezőzombor

építész: EKLER DEZSŐ

100 ha, a birtok vezérigazgatója
Mészáros László, borásza Berecz Stephanie

MEGHATÁROZÓ, STÍLUSTEREMTŐ birtok a legjobbak közül, egy francia biztosítótársaság borászati leányvállalata alapította 1992-ben, Hegyalja kapujában. Itt birtokborok készülnek. Bár a száz hektár körüli birtok minden dűlőjének termését külön kezelik, a végső állapot a borászat filozófiájának leginkább megfelelő tételek házasításából áll elő. Ez a borral szemben a ma

Új Magyar Építőművészet
Hungarian Architecture 2002.2
www.magyarepitomuveszet.hu

Új Magyar Építőművészet
A Magyar Építészek Szövetségének szakmai-kulturális folyóirata. 2002.2. szám

Megjelenik kéthavonta
ISSN 1417 – 9288
Kiadja: © Gyorsjelentés Kiadó Kft.
Felelős kiadó: Dr. Máté Jánosné

Szerkesztőbizottság és kiadóhivatal:
1075 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 14.
Tel./Fax: 344-5147

Új Magyar Építőművészet:
e-mail: epiac@axelero.hu

Szerkesztőségi napok: hétfő, szerda, péntek

Szerkesztőbizottság elnöke: Turányi Gábor

Főszerkesztő: Szegő György

Olvasószerkesztő: Götz Eszter

Szerkesztő: Haba Péter

Vendégszerkesztők:
Tatai Mária
Meggyasszay Péter
Kovács Ágnes
Köszönet Salamin Ferencnek és Kiss Zsolt Istvánnak a segítségért

Internetes megjelenés:
Apáti-Nagy Mariann
Borbás Andrea

Munkatársak:
Makádi Lászlóné
Tukarcs Jánosné

Fordítás: Németh Anikó

Lapterv és nyomdai előkészítés: Part Creative

Címlapterv: Part Creative

Logó: Kálmán Tünde

Nyomtatás: Publicitás Print Kft.
Budapest (200-7329)

Terjesztés: Benyó Kft. Budaörs,
tel./fax: 06-23-420-477

Laptulajdonos: TERC Kft.

Előfizethető a szerkesztőségben vagy átutalással a gyorsjelentés kiadó Kft. Budapest Bank 10102244-05983206-00000003 számú egyszámlájára, továbbá a hírlapkézbesítőknél és a Hírlap-előfizetési és Elektronikus Posta Igazgatóságnál (1089 Budapest, VIII. Orczy tér 1., **levélcím:** 1900 Budapest, Orczy tér 1.), ezenkívül Budapesten a Magyar Posta Rt. Üzleti és Logisztikai Központ (rövidítve: ÜLK), Budapest, VII. Vörösmarty u. 16-18., Budapest, 1946, kerületi ügyfélszolgálati irodáiban, vidéken a postahivatalokban.

Egyes példányok beszerezhetők:
A Magyar Építészek Szövetségében (1088 Budapest, Otpacsirta u. 2., Tel: 318-24-44, fax: 318-46-99), a nagyobb könyvesboltokban és az Új Magyar Építőművészet szerkesztőségében.

Előfizetési díj egy évre *(ÁFÁ-val)*: 5.874.-
• **Külföldre:** 13.400.- vagy 100 DM
Fél évre *(ÁFÁ-val)*: 2.937.-
• **Külföldre:** 6.700.- vagy 50 DM
Egy példány ára: 979.-

2002/2. tartalom

Az Új Magyar Építőművészet 2001/2. száma elé • Preface

Centenárium • Centennary

Kilátó • View

Páholy • Lodge

6. Szívósággal gondozott tőkék. Pincészetek Hegyalján, építészek: Ekler Dezső, Bodonyi Csaba, Salamin Ferenc, Sugár Péter – Kovács Ágnes
Vine-stocks nursed with due care and endurance. Wine-cellars in Hegyalja – Ágnes Kovács
16. MEO, avagy a sötétben világító színes-pettyes pharosz, építészek: Bényei István, Dombi Alajos – Wesselényi-Garay Andor
MEO, or a coloured-spoted pharos illuminating in the dark – Andor Wesselényi-Garay
22. Fordított idő. Gondolatok a Braunpreis 2001 és Andres Serrano kapcsán – Haba Péter
Reversed Time. Reflections apropos of BraunPreis 2001 and Andres Serrano – Péter Haba

História • History

27. Napfény és árnyék. 100 éve született Breuer Marcel – Kapovits Réka
Sunshine and Shadow. Breuer Marcel – Réka Kapovits
29. Műemlékvédelem törvényi keretek között – HP
Heritage protection within the compass of legal regulation – PH
29. Közelmúlt és közeljövő. A magyar tervezőirodák története – GE
Yesterday and tomorrow. History of the architectural offices in Hungary – EG

Csarnok • Hall

30. Szolid közkórház Zuglóban. Az Uzsoki utcai Kórház új épülete, építész: Marosi Miklós – Tatai Mária
Reliable public hospital in Zugló – Mária Tatai
33. Gyógyító építészet – Tatai Mária
Architecture of Health – Mária Tatai
36. Építészet a gyógyulásért 2000 – Tatai Mária
Buildings for Health 2000 – Mária Tatai
37. Az öngyógyítás szabadsága – GE
Freedom for self-curing – EG
37. Squat ház Párizsban – Fekete Vali
Squat house, Paris – Vali Fekete
38. Akadálymentes építés – egyenlő esélyekkel – Jankovich Valéria
Accessable building with even chance – Valéria Jankovich
39. Az akadálymentes épület – az érintettek szemével – Sarlós Júlia
Accessable building from the view of the concerned – Júlia Sarlós
40. Kitérő tengelyek. Társasház a Kisssvábhegyen, építész: Sugár Péter – Haba Péter
Diverse axes. Apartment house in Kisssvábhegy – Péter Haba
42. Pálffy és Jabornegg építésziroda, Bécs – Götz Eszter
Pálffy and Jabornegg architects, Vienna – Eszter Götz
45. Az építészet anyag. Kiállítás Lausanne-ban – Gerle Ákos
Material of architecture. Exhibition in Lausanne – Ákos Gerle

Profil • Profile

47. Farkasvölgyi István
István Farkasvölgyi

Ökotár • Eco-Store

50. Öko, bio- avagy milyen a zöld építészet? – Novák Ágnes
Eco, bio – what about green architecture? – Ágnes Novák
53. Növények ünnepe. Eden Project, Cornwall – Götz Eszter
Feast of plants. Eden Project – Eszter Götz

Passzázs • Passage

55. Emerging Architecture 2 – Eva Wosobe
56. Párbeszéd a hely szellemével. Jean Nouvel-kiállítás, Párizs – Fekete Vali
Dialogue with the spirit of place. Jean Nouvel's exhibition – Vali Fekete
57. Ködképek és fantázia. Oscar Niemeyer-kiállítás, Párizs – Fekete Vali
Ideas and fantasy. Oscar Niemeyer's exhibition – Vali Fekete
57. Frottázs. Történetek a világ hídjairól – HP
Frottage. Stories of bridges – PH
58. Batár Attila: A történelem mint tervező – Mezős Tamás
Attila Batár: History as planner – Tamás Mezős
58. Egy rendhagyó album. Konok Tamás – Szegő György
An irregular book. Tamás Konok – György Szegő
59. Alvar Aalto bútorai – Eva Wosobe
Furniture of Alvar Aalto – Eva Wosobe
59. Jaroslav Fragner építészete – Szegő György
Architecture of Jaroslav Fragner – György Szegő

Nemzeti • National Theatre

62. A hajó elment. Nemzeti Színház, építész: Siklós Mária – Okrutay Miklós
Ship has gone. National Theatre – Miklós Okrutay
65. Értelmezési kísérlet a „színház" felől – Szegő György
A possible interpretation from the view of the theatre – György Szegő

Hídfő • Bridge-head

68. Labor 5 – Jankovich Valéria

Helyreigazítás: 2001/5-ös számunkban Okrutay Miklósnak a telki iskoláról szóló cikke sajnálatosan hiányosan jelent meg. A teljes cikk honlapunkon (www.magyarepitomuveszet.hu) olvasható. Az érintettektől elnézést kérünk.

A borítón: A MEO Kortárs Művészeti Gyűjtemény Épülete • Fotó: Part Creative – Batár Zsolt

Az Új Magyar Építőművészet alapítói: Magyar Építészek Szövetsége, Építési Vállalkozók Szövetsége, „Az Építés Fejlődéséért" Alapítvány
A folyóirat megjelenését támogatja: Nemzeti Kulturális Alapprogram, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM
NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA
TERC Kft.
Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője az »OBSERVER«
BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738, Fax: 303-4744
E-mail: marketing@obserer.hu
http://www.obserer.hu

UTAK ÉS UTASOK

❶ A Flórián téri felüljáró Szentendrei útra vezető ágát felújítás miatt lezárták. A hídról a Szentendrei útra a felüljáró alatt a szintbeni csomóponton át juthatnak el. A lehajtó és Tavasz utcai csatlakozásánál ideiglenesen jelzőlámpa irányítja a forgalmat. A 106-os autóbuszokkal utazók is számítsanak néhány perccel hosszabb menetidőre.

❷ A Pesti alsó rakparton rendezvény miatt a Margit híd és a Dráva utca között mindkét oldalon tilos a várakozás. Ezen a szakaszon 14–16 óráig mindkét irány külső sávját lezárják. 16–20 óráig teljes lezárásra számítsanak.

❸ Soroksáron a Hősök terén 9-11-ig kerül megrendezésre a „Soroksári Búcsú". A tér Templom utca és Arany János utca közötti szakaszát 18 órától lezárják, így a térre merőleges utcák zsákutcák lesznek. A 166-os autóbuszok a rendezvény ideje alatt mindkét irányban terelő úton viszik az utasokat.

● A Ferihegyi repülőtérre vezető utat az Üllői úttól a Csévéző utcáig kifelé egyirányúsították, a Csévéző utca és Ferihegy 1 között pedig teljes szélességben lezárták felújítási munkák miatt.

● A Tétényi úton az Etele és a Bartók Béla út között a befelé vezető oldalt útépítés miatt lezárták. A forgalmat a másik oldalra terelik át.

● A II. kerületben a Gábor Áron utcában gyakoriak a torlódások, mert a Bimbó út előtt a felfelé vezető oldalt több szakaszon is felbontották. A váltakozó irányú áthaladást napközben jelzőőrök segítik.

● A Dózsa György úton a Benczúr utca és a Dembinszky utca között a belső sávot mindkét irányban lezárták. Az Ajtósi Dürer sornál is sávlezárások nehezítik a haladást.

● A Népfürdő utcában a Viza és a Révész utca között váltakozó irányú a forgalom, melyet jelzőlámpa szabályoz.

● A Hungária felüljárón a Thököly út felé egy sávon, az Árpád híd irányába pedig két sávon közlekedhetnek. A 32-es autóbusszal utazók hosszabb menetidőre számítsanak, ezért tanácsos az 1-es villamosokat igénybe venni.

● A Stefánia úton az Ifjúság útja és a Hungária körút között sávlezárás lassítja a haladást a körút felé.

● A XV. kerületben a Fő úton a Sín utca és a Rákóczi utca között csak a fél útpályán közlekedhetnek. Az érintett BKV autóbuszok módosított útvonalon járnak.

● A XVII. kerületben a Pesti úton három szakaszon, a Péceli úton a Temető és a Színes utca között, a Zrínyi utcában a Pesti útnál tart a közműépítés. A kétirányú forgalmat több helyen jelzőlámpa szabályozza. A Bélatelepi úton a Gorkij utca és az 563. utca között felújítják az útburkolatot.

Forrás: Fővinform

A várhatóan leginkább zavaró útakadályok

Forrás: Fővinform NÉPSZABADSÁG-grafika

Lovassportok viadala Sóskúton

Hetvenezer nézőre számítanak a három nap alatt

Akik valamilyen lovassportot próbáltak már, úgy tartják: ez életre szóló szerelem. Ebbe az utánozhatatlan világba kalauzolnak minden érdeklődőt a sóskúti Lovassportok Viadala szervezői. A péntektől vasárnapig tartó rendezvényen minden szakág bemutatkozik, s a profik mellett nézők is nyeregbe ülhetnek.

Hercegfalvy Tibor a military bajnokságon

Szakemberek szerint a lovassportok iránti fogékonyságban nincs különbség a fiatalabb és idősebb korosztályok között. Gyerek ugyanúgy képes megtanulni lovagolni, mint a nagymama. Egyetlen feltétel, hogy szeretni kell az állatokat. A többi részben a tréneren, részben a lovakon múlik. Az oktatók csak a biztonságos alapokat, a technikai ismereteket adják át a lovasoknak, a sporthoz szükséges türelmet, bizalmat az állatoktól tanulják meg az emberek. Nincs tehát akadálya, hogy idősebb korban váltsuk valóra régi álmunkat, vagy akár már kisgyermekként üljünk nyeregbe. – A lovas tornát például már négyéves kortól űzik. A gyerekek hihetetlen egyensúlyérzékre, harmonikus mozgásra és fejlett mozgáskultúrára tesznek szert. Félelem nélkül, jó hangulatban tanulnak meg lovagolni – tudtuk meg *Szücs-Gáspár Kingától*, a Sóskúti Lovassportok Club munkatársától. A lovassportoknál az állandó egymásrautaltság révén magas szintű csapatszellem fejlődik ki, és felelősségtudat egy másik élőlény iránt.

Szücs-Gáspár Kinga a lovassportok „kortalanságát" is megerősíti: – Ismertem egy idős bácsit, aki hetente egyszer egy Viktor nevű lovon lovagolt. Akkor is lejárt a lovakhoz, amikor már túl volt a nyolcvanon, s csak sétálgatni tudott Viktorral. Ezek az olykor csak 10 perces séták hoztak nyugalmat, harmóniát az életébe. Azt mondta, a lovak tették hosszú életűvé. Ebben a sportban tehát tényleg nincs végső korhatár.

A szakember szerint a tanonc érzékétől függően jó oktatóval akár fél év alatt is megtanulhat önállóan lovagolni. Jó alappal ennyi idő után már hosszabb túrának is biztonságosan neki lehet vágni. A tökéletes, szép lovagláshoz azonban hosszú évek munkája szükséges. Nagyszabású kukacserе-akcióba kezd jövőhétvégén 8 órától, vasár-

oktatók. Aki mégis közel érzi magát az állatokhoz, és szívesen törődik velük, mindig akad lehetősége segíteni.

Az augusztus 9-től 11-ig tartó Sóskúti Lovassportok Viadalával a szervezők a sportág, a különböző szakágak régi hírnevét szeretnék újjáéleszteni. A lovasnapokat tavaly rendezték meg első alkalommal, hagyományt teremtő szándékkal, amikor a díjlovasok és a díjugratók sorsolás alapján lovat és szakágat cserélnek. Igazi érdekességnek számít a húszszoros magyar bajnoki győzelme után a díjlovaglás örökös magyar bajnokaként tisztelt *Dallos Gyulának* és a western szakág ünnepelt lovasának, *Lócsi Krisztinának* a pas-de-deux lovaglása.

A [illegible]nek péntek reggel fél 8-kor [illegible]pályára a ver-

budapest@nepszabadsag.hu

Az olvasók vonala

Keressenek bennünket Budapesttel kapcsolatos kérdéseikkel, lakóhelyi problémáikkal. Megpróbálunk segíteni, és beszámolunk arról, hogy mi történt telefonjaik nyomán. Cikkeinkről szóló észrevételeiket is

BUDAPEST LEVEGŐMINŐSÉGE MA

Az Országos Meteorológiai Szolgálat előrejelzése alapján*

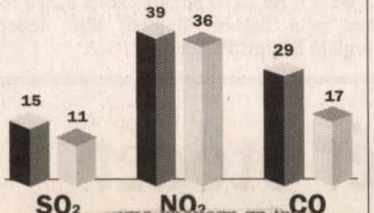

Visszaépítik a leomlott remízfalat

Elkészülnek a Margit Palace déli tömbjei – Áttelepítették a 4-6-os áramátalakítóját

Egyeztetések folynak arról, hogy a Henger utcában visszaépítik azt a falat, amelyet szélvihar döntött le. A hajdani Pálffy-telep területén irodaházépítkezés zajlik, augusztus 20-ra elkészülnek a Margit Palace déli tömbjei. Mivel a korábban itt állt villamosgarázs a főváros által védettnek minősített ipari emlék volt, az új épületet csak azzal a feltétellel engedélyezték, ha a régi remízfalakból is megtartják a legjellegzetesebb részeket.

A régi kocsiszínből megmarad a Fekete Sas utca felőli véghomlokzat és a Tölgyfa utca mentén végigfutó oldalfal. Az irodaház három épülettömbje közötti fedett udvar tetőszerkezete az egykori csarnok vonalát követi majd.

Ezen a területen már a budapesti vasút-villamosítás kezdete, vagyis a XIX. század vége óta áramátalakító is működött, a csarnok Margit körút felőli végén, elfoglalva a földszintet és a pincét is. Az áramátalakító továbbra is a területen marad, de modernizálták, s áttelepítették a Fekete Sas utca felőli oldal pinceszintjére – e helyről látják el árammal a 4-6-os villamos és a szentendrei HÉV vonalát.

Az *Ekler Dezső* által tervezett Margit Palace egyébként falburkolatában illeszkedni fog a remíz megmaradó téglafalaihoz. A Tölgyfa utca felőli régi garázsfal az új épületegyüttesben árkáddá alakul. A terület északi sarkában, a volt Tölgyfa Galéria helyén ellipszis alaprajzú, hengerszerű épületszárny fogja magára vonni a figyelmet. A tervező a telken helyet hagyott a zöldfelületeknek is: a Henger utca felől három kisebb park nyúlik majd be az épületszárnyak közé. A beruházással újabb ipari zárványterület oldódik fel a városban, mégpedig úgy, hogy a régi arculatából is megőrzi az értékes részeket.

Cs. L.

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

A Margit Palace fényképen...

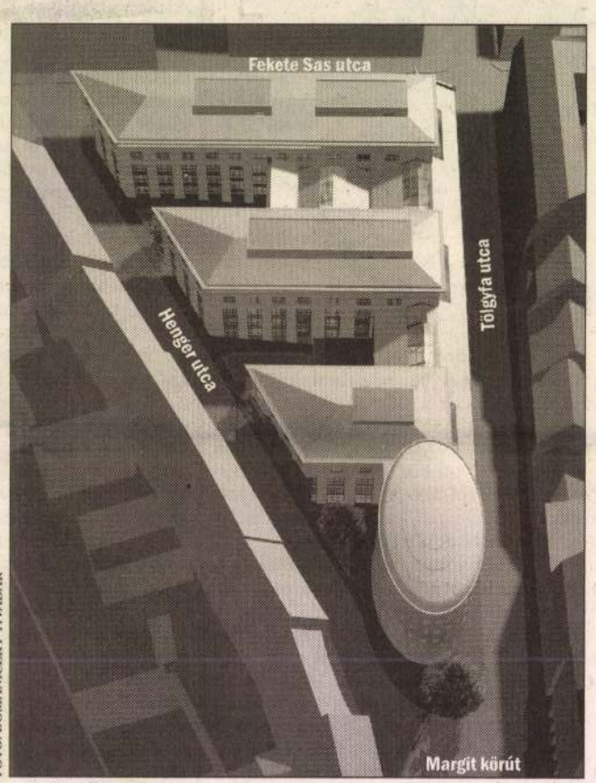

...és látványterven

Majd százéves múltra tekinthet vissza a Pálffy-telep épülete

Az úgynevezett Pálffy-telep területén 1869-ben építették az első lóvasúti istállókat. 1896-ban a Fekete Sas utcával párhuzamosan villamos kocsiszínek létesültek 39 kocsi számára, a Tölgyfa utcával párhuzamosan pedig az áramátalakító csarnoka. 1908-ban, amikor a környéket feltöltötték, a régi remízt lebontották, s újat építettek a Tölgyfa utcával párhuzamosan, az áramátalakító folytatásaként. Érdekessége, hogy a villamosok nem a megszokott módon hosszában, hanem keresztben álltak benne, a bejáratok a Henger utca felől voltak. Körülbelül a második világháborúig parkoltak itt villamosok, 1949-ben trolibuszok szervize lett a csarnok – bár Budán egyetlen trolivonal sem létesült. Az 1990-es években – amikor a főváros a régi remízépületeket védetté nyilvánította – Budapest egyik legnagyobb irodaházépítő cége, a Terra Dom Kft. vásárolta meg a területet, hogy felépítse rajta három tömbből álló, fedett udvarokat is magába foglaló Margit Palace-t.

Egybehangzó némaság

Tegnap jogerőssé vált a Citadella szomszédságában engedély nélkül épített kávézó lebontását elrendelő határozat. A precedensértékű döntés előzményeiről, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, valamint a Citadella 4U Kft. közötti jogvitáról korábban folyamatosan, részletesen beszámoltunk. Tegnapig a gépek nem fogtak hozzá a romboláshoz, a kávézó kinyitott, sőt a televízióban is kínálja magát, vonzó reklámmal.

A két szemben álló fél pedig egybehangzó közleményt adott ki, ebben leszögezik: a bírósági per lezártáig nem óhajtanak egyetlen további szót sem nyilatkozni az ügyről. Sikerült tehát az abszurditást a végletekig fokozni, amit csak egy másik abszurditással – képzavarral – lehet jellemezni: tegnaptól egybehangzó némaság.

A némaság mögött viszont továbbra is ott lapul számos, megválaszolatlan kérdés. Honnan veszi a bátorságot egy vállalkozó, hogy ilyen volumenű beruházásba kezdjen engedély nélkül? Honnan veszi a bátorságot, hogy a munkát akkor is folytassa, amikor annak jogszerűtlenségéről zeng a sajtó? Miért képtelen érvényesíteni törvényes jogait a hivatal? Meddig kell még elviselni, hogy a szemünk láttára veszik semmibe a jogszabályokat? Miért tűnik úgy, hogy első a tett és csak második a törvény? És milyen törvény az, amelyik számos egérutat kínál a törvényszegőnek? Lehet, hogy az elmúlt hetek vitája csak porhintés volt? Lehet, hogy eddig ismeretlen, láthatatlan erők, érdekcsoportok egyezkedése szülte a tegnap megfogalmazott egybehangzó némasági fogadalmat? Lehet, hogy közös érdek a nyilvánosság kizárása is? Lehet, hogy míg a jogtalanul építkező csupán egérutat keres, a hivatal tehetetlenségét igyekszik ekképpen leplezni? Miért adnak lehetőséget ilyen gyanakvásra?

Tudjuk, nem

Szúnyogirtás a Duna mellett

Utcára öntjük a szemét ötödét

SZÉP HÁZAK 2003. 3. szám

SZÉP HÁZAK

5 998199 103037

KÉSZHÁZAK

2003. 3. szám
Ára: 395 Ft

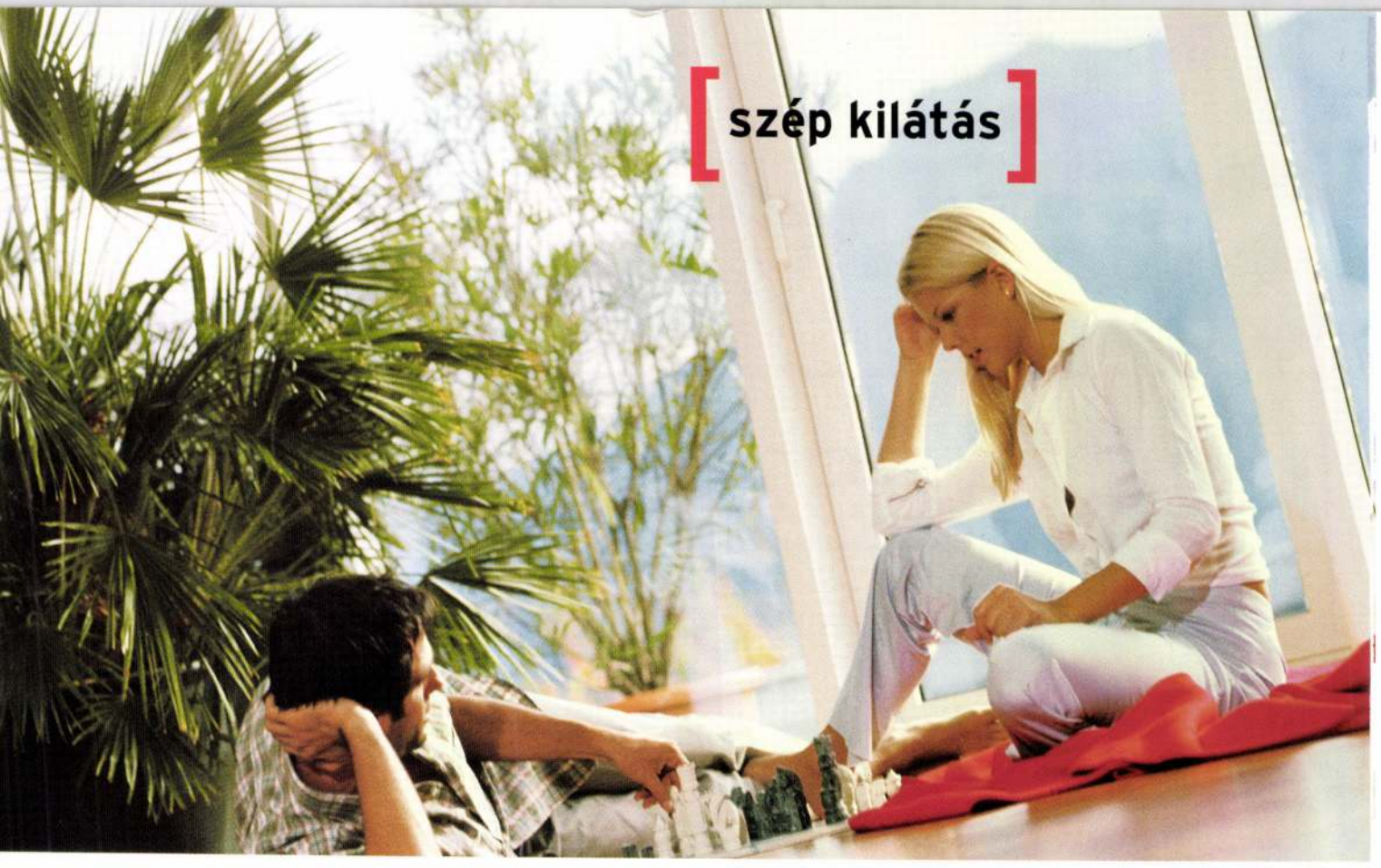

Válassza az elképzeléseihez legjobban illő ablakot!

Az Internorm az Ön döntésének megkönnyítéséhez széles szín- és formaválasztékot biztosít. Cégünk, amely igazoltan Európa egyik leginnovatívabb nyílászárógyártója, egyedülálló termékeivel immár Magyarországon is segíti Önt, hogy ne kelljen kompromisszumot kötnie. A hazai igényekhez igazított árakat az értékesítés és a szolgáltatások színvonalának Európában megkövetelt minősége egészíti ki, így az Ön elvárásaihoz a legmagasabb szinten tudunk alkalmazkodni. Tekintse meg kínálatunkat márkaképviseleteinkben!

Márkaképviseletek:

Luxil Kft. 1163 **Budapest**, XVI., Veres Péter u. 11/B Tel.: 402-1980 • Mantu Ajtó Stúdió Kft. 1138 **Budapest**, XIII., Váci út 169. Tel.: 412-1863
Wera Kaputechnika Kft. 1046 **Budapest**, IV., Kiss Ernő u. 1-3. Tel.: 399-0791 • GSV 4034 **Debrecen**, Vámospércsi út. 37. Tel.: (52) 526-666
Kerszol 2 Bt. 3300, **Eger**, Kertész u. 138. Tel.: (36) 418-696 • Ge-Ve Kft. 9022 **Győr**, Tarcsay Vilmos u. 15. Tel.: (96) 338-577
Bende Stáb Kft. 6000 **Kecskemét**, Kiskőrösi út 12. Tel.: (76) 501-486 • Pepex Kft. 3526 **Miskolc**, Szeles u. 71. Tel.: (46) 382-065
Inter-Pont Ablak 2003 Kft. 9200 **Mosonmagyaróvár**, Kiserdő u. 8. Tel.: (96) 218-470 • Szőrfi és Társa Kft. 6726 **Szeged**, Temesvári krt. 13. Tel.: (62) 550-501
Braun Kft. 8000 **Székesfehérvár**, Móri út 102. Tel.: (22) 513-220 • Ablak-Ász Kft. 2310 **Szigetszentmiklós**, Losonczi u. 1. Tel.: (24) 515-740
Bloch és Kormos Kft. 9700 **Szombathely**, Zrínyi Ilona u. 3. Tel.: (94) 329-883 • Konrád Marketing 2800 **Tatabánya**, Baross Gábor u. 6. Tel.: (34) 324-144
Tóth Project Építésziroda Kft. 9371 **Vitnyéd**, Dózsa u. 11. Tel.: (96) 244-293 • West Ker-Köl Kft. 8900 **Zalaegerszeg**, Kiserdei út 3. Tel.: (92) 510-078

www.internorm.hu
www.legjobbablak.hu

Több mint 70 év tapasztalatával az európai nyílászárógyártás és -fejlesztés élvonalában.

Internorm®

Ablak – Fény és élet

Tisztelt Olvasó!

A legújabb számunkban bemutatott házakat egyetlen építésziroda tervezte. Ekler Dezső és munkatársai tudatosan törekednek a hagyományos építőanyagok használatára, a természetközeli megoldásokra. Ennek szembetűnő, látványos jeleit a kívülálló is észreveszi, ugyanis a homlokzatokon a terméskő, a fa és a tégla uralkodik. Ezeknek az ősi anyagoknak a beépítését azonban olyan pontos részlettervezés előzi meg, aminek eredményeképpen a házak nemcsak egyediek, de az építőművészet szempontjából is figyelemre méltóak.

Hiba lenne persze, ha kizárólag a külső jellegzetességekre hívnánk fel a figyelmet, mert az iroda a természetességet nemcsak a külsőségekben érvényesíti, hanem egész tevékenysége középpontjában az ember és környezete harmóniájának megteremtése áll. A tömegalakítás és a természettel, a kerttel való kapcsolat, valamint az anyagválasztás leginkább az ún. organikus építészet elveit és életszemléletét tükrözi.

Örvendetes, hogy vannak e hazában olyan tehetséges építészek és tehetős megrendelők, akik nem a minél drágább és divatosabb termékek, felszerelési tárgyak beépítésére törekszenek, inkább a hagyományos megoldások és anyagok korszerű alkalmazását tartják fontosnak, amikor családi házat vagy nyaralót építenek.

Bár az ideális végeredmény legfontosabb feltétele a jó építész és az ő rendkívül nagy időráfordítása, de mit sem érne mindez, ha a megrendelő nem lenne partnere a gyakran nem szokványos műszaki megoldások következetes megvalósításában.

A tulajdonos aktív közreműködése az építész iránti feltétlen tiszteleten és bizalmon alapul. E kapcsolatnak olyan erősnek kell lennie, hogy a megbízó ellen tudjon állni a kivitelezők, rokonok és ismerősök egyszerűsítő hajlamának és az építtetőt sokszor eltéríteni, lebeszélni akaró befolyásolásának.

Ezzel eljutottunk e nagy munka harmadik szereplőjéhez, a kivitelezőhöz. Hiába születik meg az építész példás és gondos terve, hiába van meg ehhez a szilárd építtetői akarat, sőt a szükséges anyagiak is, ha a végrehajtással megbízott kivitelező szakmai tudása nem elegendő a tervek tökéletes megvalósításához.

A tervező tanácsát a kivitelező kiválasztásához feltétlenül érdemes kikérni, mert ő remélhetőleg tud olyan céget ajánlani, amelyet korábban már megismert, és ennek alapján van remény az újabb gyümölcsöző együttműködésre.

Természetesen a megfelelő referenciát felmutató vállalkozó munkáját is ellenőrizni kell az egész építési folyamat során, az időnkénti tervezői művezetés és a felelős műszaki vezető gyakori látogatása egyetlen építkezésen sem nélkülözhető.

A szerkesztőség

Tartalomjegyzék

Előszó az Ekler építésziroda munkáihoz 2
Noé bárkája 4
Náddal fedve 12
Mediterrán tetővel 18
Kiterített szárnyakkal 26
Átépítés a hegyoldalban 32
Ikrek nem egyformán 40
Ausztrál boronaház 46
A készházak forgalmazásáról 54
TORO automatikus öntözőrendszer 56
GARDEMATIC öntözőrendszerek, szökőkutak 57
GANZ HYDRO öntözők és szökőkutak 58
MAGIC LIGHT kültéri világítás 59
A tetőfedő anyagokról 60
ACO KerbDrain szegélykő-vízelvezetés 66
SADOLIN favédő szerek 67
HÖRMANN beltéri acélajtók 79
CRAWFORD garázskapuk 80
Új VELUX tetőtéri ablakok 81
Tetőtér-beépítés (1.) 82
KÖMMERLING EuroFutur Avantgarde bejárati ajtók 85
UNIFA ajtók és ablakok 94
BREWER beltéri ajtók 95
REHAU padló- és falfűtés 100
UNIFLAIR folyadékhűtők 101
KEREX medencék 106
VILLEROY & BOCH szaniterek 107
A szaniterekről (1.) 110
BÁNYAI konyhabútorok 118
HANÁK konyhabútorok 119
ELECTROLUX beépíthető konyhagépek 122
ANDANTE ülőgarnitúrák LongLife bőrrel 123
E számunk építész tervezői 128

SZÉP HÁZAK 2003. 3. szám (XII. évfolyam)
Megjelenik kéthavonta, ára: 395 Ft.
ISSN 1216-1268, példányszám: 98 000
Kiadja a Szép Házak Kft.
Főszerkesztő: Vogl Elemér
Főszerkesztő-helyettes: Bognár Emőke
A szerkesztőség és a kiadó címe:
1250 Budapest, Pf. 40.
Tel.: 202-0185, fax: 375-0462
Színbontás: Color Point Kft.
Nyomás: Révai Nyomda Kft., felelős vezető: Lázár László
Nyomdai sorszám: 4463.
Kapható a Lapker Rt. hírlapárusainál,
valamint a megbízott terjesztőknél.
Előfizetés és hirdetésfelvétel
a szerkesztőségnek küldött megrendelővel.

A címlapon lévő házat a „Náddal fedve" című cikkben, a 12. oldalon mutatjuk be.

Előszó az Ekler építésziroda munkáihoz

1.

A tíz éve alakult Ekler Építész Kft. középületeket, lakóházakat és ipari épületeket is tervez az ország minden részén. Munkatársai Ekler Dezső Ybl-díjas építész mellett Boczkó Ákos, Budai Anna, Dely Barnabás, Gutowski Robert, Kovács Gábor, Kövér István, Paróczi Judit és Révai Attila.

Stílus szempontjából az iroda tervei nem igazodnak kizárólag egyetlen mai tendenciához. Munkáikat gyakran sorolják a magyar szerves építészet irányzatához, s a szakirodalom legtöbbször az organikusok között említi az Ekler nevet. Előszeretettel építenek viszont nyerstégla falú házakat, ezért a ma divatos hazai téglaépítészet művelői között is számon tartják őket. Az elmúlt években készült házaikon felismerhetők ugyanakkor a minimalizmus és a regionalizmus jegyei, így ezeknek a stílusirányzatoknak a képviselőiként is szokás említeni őket.

2.

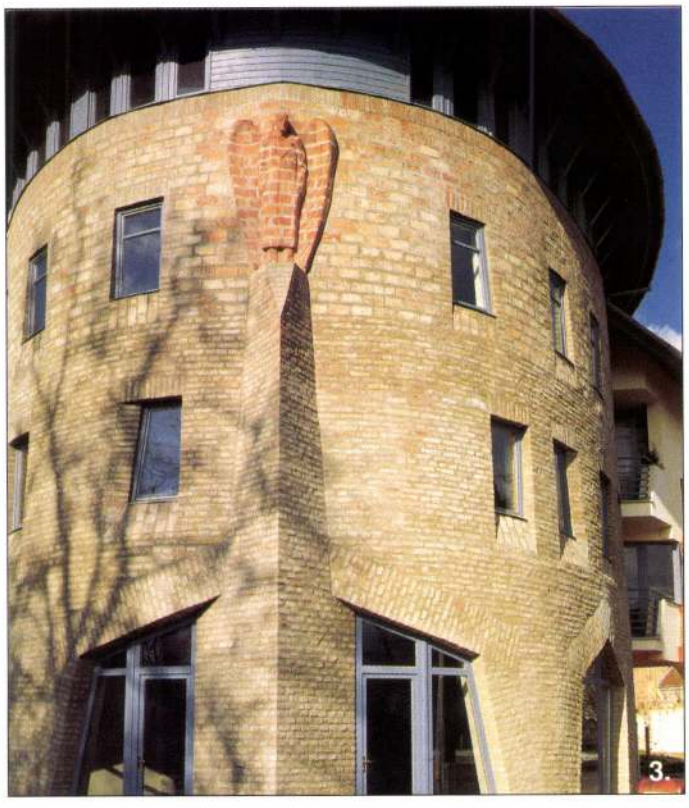
3.

4.

5.

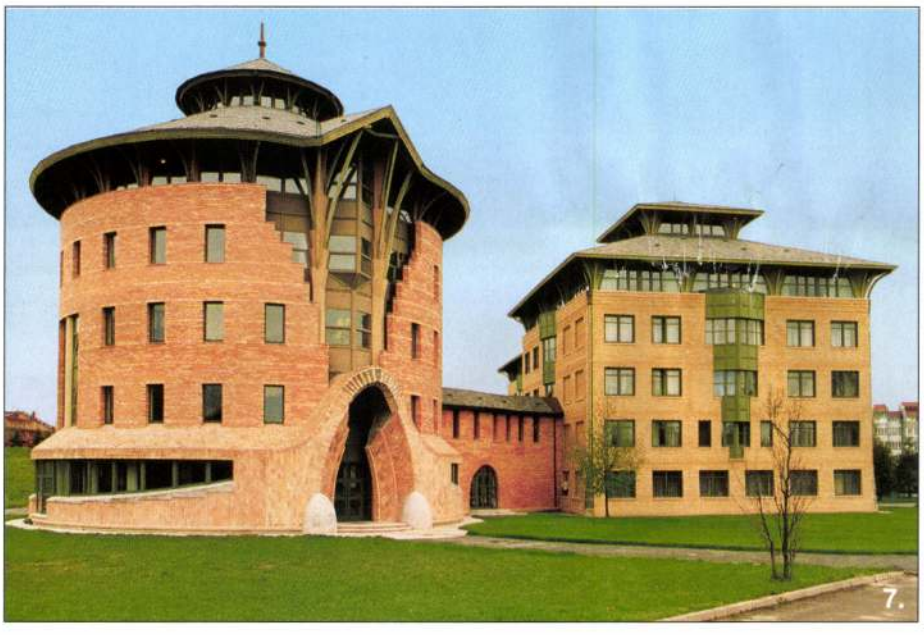

1. A Disznókő Rt. borászata, 1995
2. Margit Palace irodaház Budapest, II., Henger utca, 1999
3. Sarokház – Szolnok, Sóház u. 1., 1995
4. Nemzeti Színház – tervpályázat, 2000
5. A Disznókő Rt. borászata, 1995
6. Irodaház – Budaörs, Terrapark, 2000
7. Kaposvári Egyetem, 1988
8. A Hilltop Neszmély Rt. borászata, 1996
9. Főiskolai könyvtár – Szombathely, 2001
10. Alessi „Tea & coffee towers" ezüst teás- és kávéskészlet, 2003

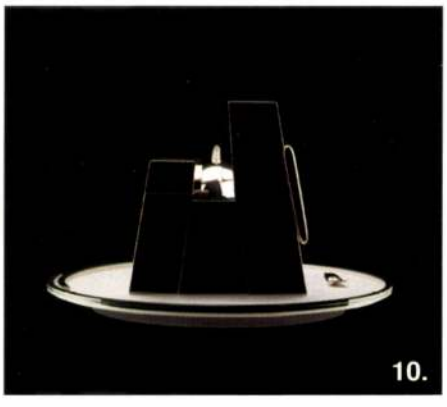

Az Ekler iroda családi házairól elmondható, hogy lakható és szerethető épületek, egyszersmind egyediek és stílusosak is, ami elsősorban Ekler Dezső építészetről vallott, sajátosan komplex szemléletének köszönhető. Építészeti attitűdjét ember- és környezettisztelet, a társtudományok alapos ismerete és a társadalmi kérdések iránti érzékenység formálja. Erről vall könyvében, amely Ember és háza címmel 2000-ben jelent meg a Kijárat Kiadónál.

A hetekben mutatták be Milánóban, New Yorkban és Párizsban Ekler Dezső ezüstből készült teás- és kávéskészletét – amelyet az Alessi cég felkérésére tervezett – olyan nemzetközi hírű építészek munkáinak társaságában, mint Zaha Hadid, Jean Nouvel és Toyo Ito.

Dózsa Elek

Noé bárkája

Tervezők: Ekler Dezső és Kovács Gábor

Kétszer nem lehet ugyanabba a folyóba lépni. Régi igazság ez, tudták már a régi görögök is. Ugyanazt a házat sem lehet kétszer megtervezni, az ember mégis megpróbálja. Áll ugyanis a Duna-parton egy másik ház, amely előképként szolgált ehhez az újabbhoz.

A leendő háziasszony volt az, aki a leginkább kötötte az ebet a karóhoz, hogy neki ezért vagy azért, de azon a régebbi házon ez meg az bizony jobban tetszik. Így aztán a tervező is egyre inkább hajlott arra, hogy az újhoz régi munkáját vegye alapul. Nem csoda hát, hogy végül a két ház úgy hasonlít egymásra, mint két testvér.

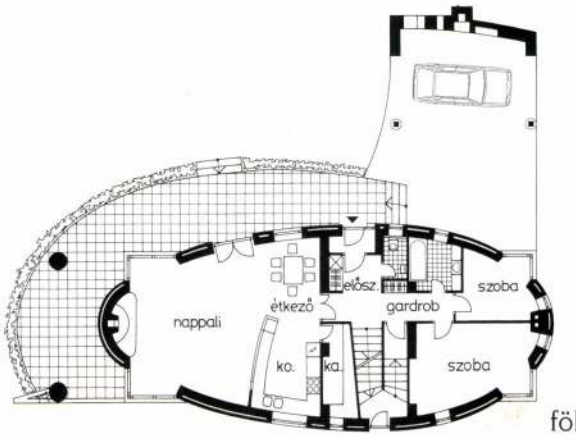

földszint

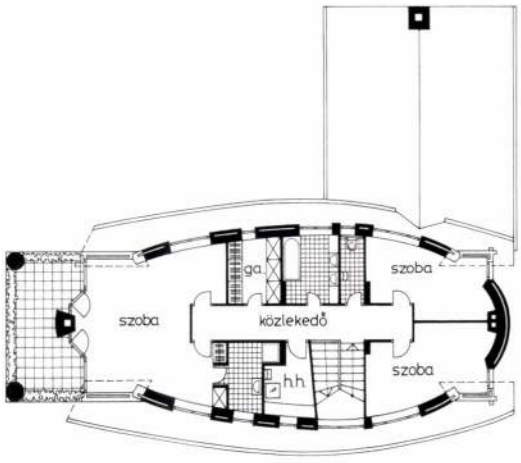

tetőtér

A Gardematic öntözőrendszert forgalmazza:

GARDEMATIC KFT.

1163 Budapest, XVI., Gordonka u. 8.
Tel.: 403-2634, fax: 400-0488

A kertet tervezte és kivitelezte, az öntözőrendszert telepítette:

GREEN ART KFT.

1118 Budapest, XI., Ménesi út 58.
Tel.: (20) 9555-810, (20) 9749-216

Csak míg az előbbi a Duna árterében áll, s ezért hajót formázó tömege nem hat idegenül környezetében, addig az utóbbi egy dél-budai előváros fennsíkján kicsit úgy mutat, mint Noé bárkája az Araráton. Így is emlegetik a környéken, hiszen szabadon formált alakjával olyan feltűnő és magányos az új telekosztás szokványos házainak sűrűjében.

Jól láthatóan kivétel ez az épület a szomszédai között. Kérdés persze, hogy ezért azt kell-e gondolnunk, hogy nem lenne szabad ilyen játékosnak, furcsának lennie ebben a környezetben, vagy inkább azt sugallja-e, hogy jobb volna bizony, ha a többi ház is romantikusabb, meg egyéni és jobban formált lenne, régi és természetes anyagokból építve. Én ez utóbbira szavaznék, és bízom abban, hogy talán tudat alatt a környéken lakók is emiatt nevezik Noé bárkájának: nemcsak azért, mert hajóra emlékezteti őket, hanem azért is, mert átment valamit, amire az embernek még szüksége lenne.

A ház szerkezetei a ma szokásos anyagok: hőszigetelő blokktégla falak, betonfödém, ácsolt tető és faablakok. Egyéni ízt ad viszont az épületnek, hogy a falak külső burkolata és helyenként a belső felületek borítása is régi bontott téglából meg bárdolt fenyőfa gerendákból készült.

A tetőcserepet forgalmazza:

HIMEX KFT.

1137 Budapest, XIII.
Pozsonyi út 34.
Tel./fax: 350-8884, 350-6236

7618 Pécs, Siklósi út 150.
Tel./fax: (72) 438-985

A nyílászárókat
gyártja és forgalmazza:

ERZO-HOLZ KFT.

1101 Budapest, X.
Hős u. 17.
Tel.: 264-5520, 264-8421
Fax: 431-8584

Jó pár házon kipróbáltam már ezt az elgondolást. Takarékos megoldásnak találom nemcsak azért, mert amúgy kidobásra ítélt anyagokat hasznosítunk újra, hanem azért is, mert tartós homlokzatokat építhetünk belőlük. Ráadásul kertes házhoz illő, oldott és természetes hatású, egyszóval ízléses felületeket hozhatunk létre ezekkel a változatos régi anyagokkal. A kérdés persze megint az, hogy ki mit tart ízlésesnek. Ebben szerencsém volt, mert a ház asszonya profi lakberendező, és a család is igényesen alapozott műveltségű.

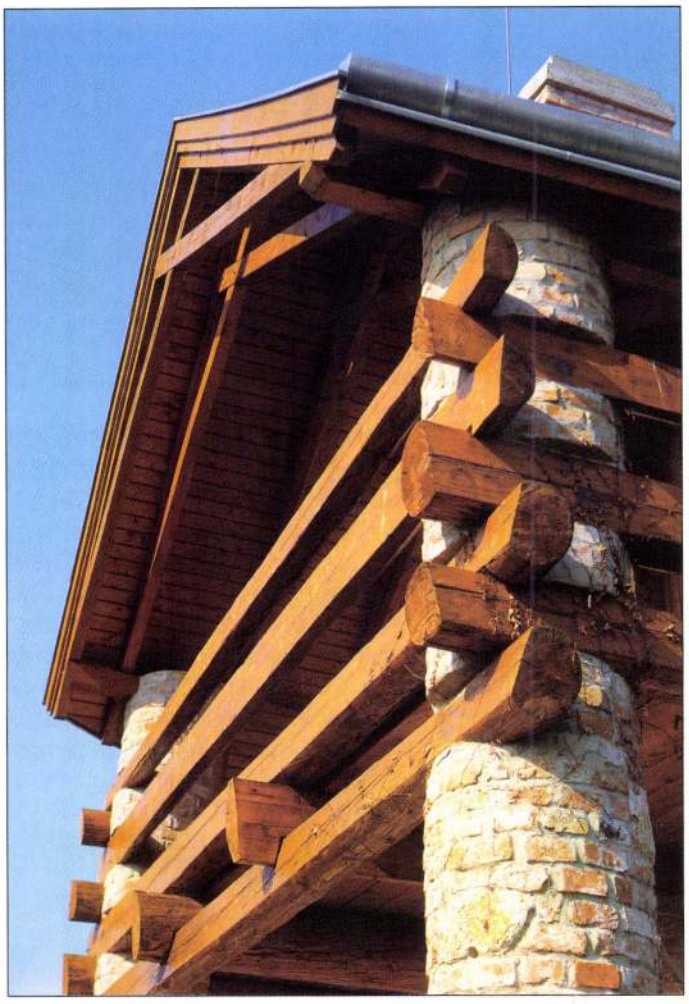

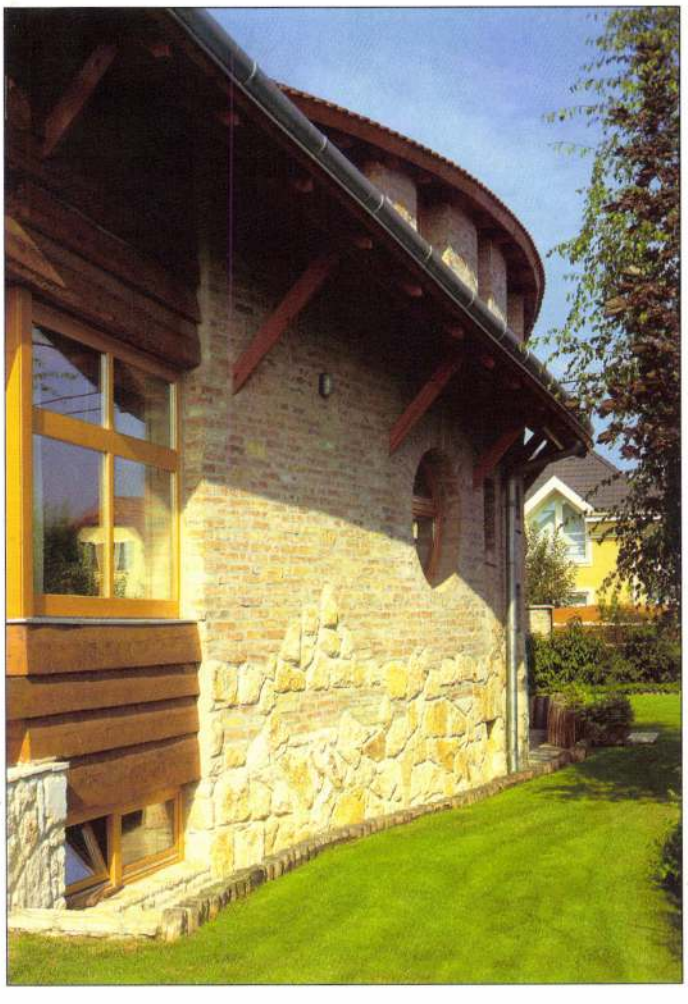

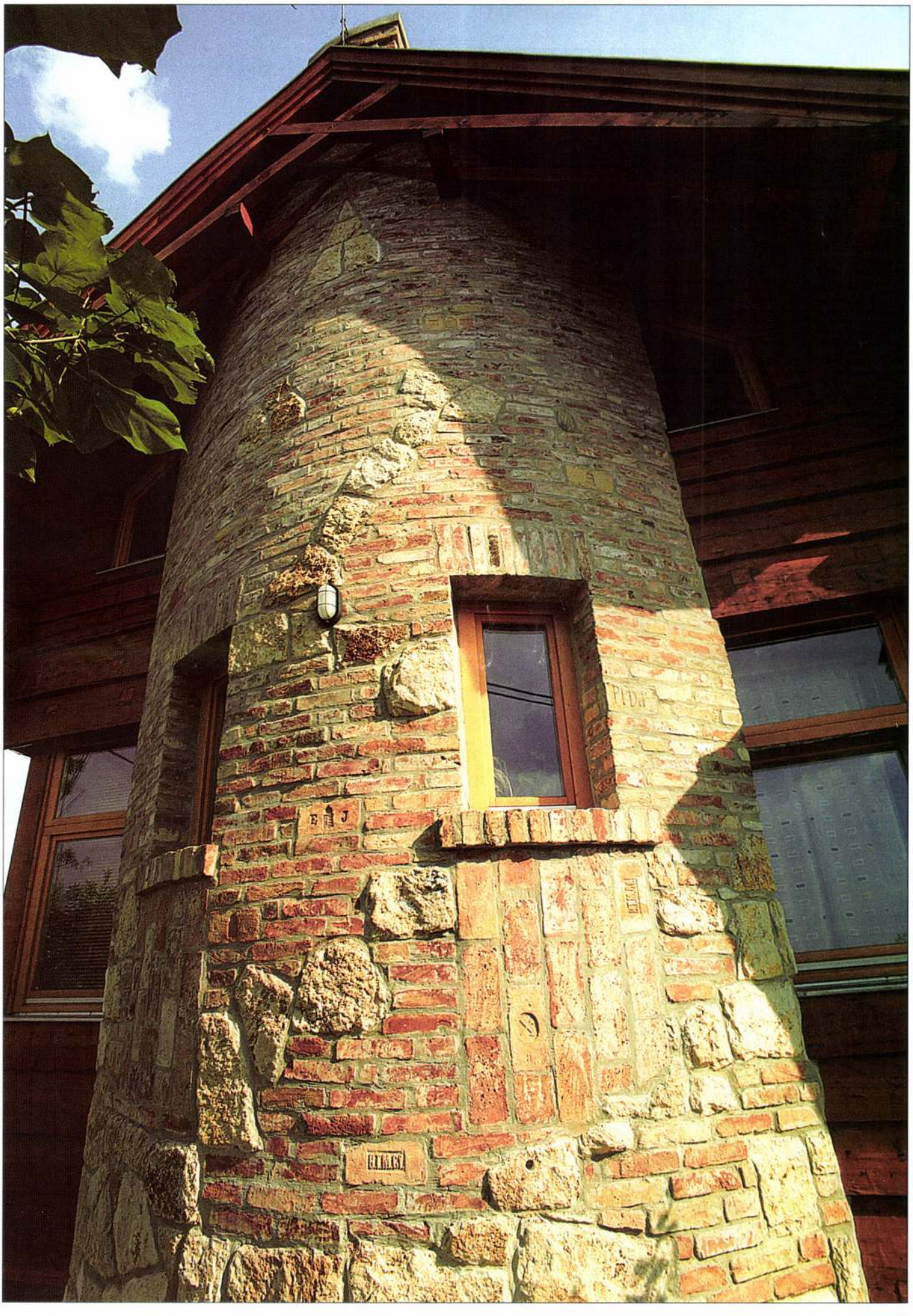

Noé bárkája

Kiss Antal felvételei

Az Electrolux
beépíthető konyhai készülékeket
forgalmazza:

ELECTROLUX-MINTABOLT

1052 Budapest, V., Sütő u. 2.
Tel.: 317-1855
Fax: 317-4485

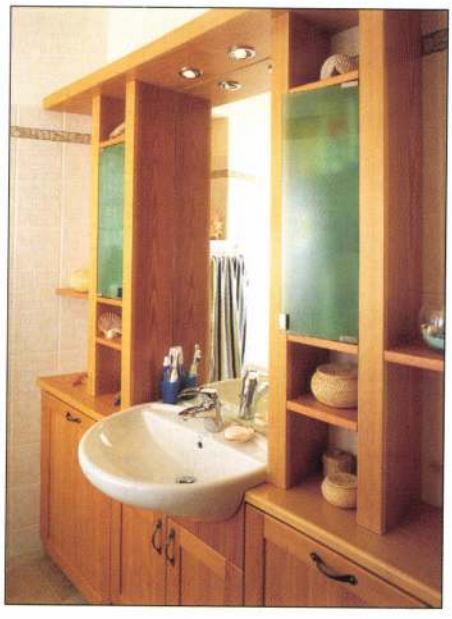

A cserépkályhát
tervezte és kivitelezte:

DIABOL KFT.

1162 Budapest, XVI.
Cibakháza u. 34.
Tel./fax: 409-0588

A bútorokat
és a lakberendezést
tervezte:

KOMÁROMI IMOLA
okl. faipari mérnök

Tel.: (20) 4289-711

Azon gondolkodtam még, milyen nehéz, sőt lehetetlen utólag kibogozni, hogy egy ház tervezése során melyik javaslat, ötlet származott a megrendelőtől, és mi az, amiben az építész döntött a terveivel. Ebben az esetben én úgy emlékszem, hogy valójában a tulajdonos család alaprajzát öntöttem formába, s csak a fazont, meg az anyagok használatát adtam hozzá elképzeléseikhez.

A ház elrendezése nem is olyan bonyolult, és mindazt tudja, amire egy mai családnak szüksége van. Bizonyára ez is közrejátszik abban, hogy meg vannak elégedve a házzal, és szeretnek benne lakni. Hogy régi bontott téglákból rakva, meg régi gerendákkal borítva milyen kellemesek és szépek tudnak lenni a falak meg a teraszok, s ettől egészen egyedi a ház, úgy vélem, már csak ráadás.

Ekler Dezső

Náddal fedve

Tervezők: Ekler Dezső és Zsuffa Zsolt

Régi jó barátomnak határozott kívánsága volt, hogy balatoni családi nyaralójukat náddal fedjük, s az is, hogy a falak kővel legyenek rakva. Mindig is így szerette volna, ha egyszer majd nyaralót épít. Úgy gondoltam, jogos a kívánsága, hiszen az ideális balatoni nyaraló valóban lehetne ilyen is.

Ötven vagy száz évvel ezelőtt megszokott volt a nádfedés a Balaton partján, és nem is csak a tóhoz közeli vagy a szegényebb házakon, és nemcsak a déli oldalon, hanem a kőből rakott, jó építésű házakon szerte az északi oldalon, a Balatonfelvidéken is. Ezek persze parasztházak voltak, meg vincellérházak, gazdasági épületek.

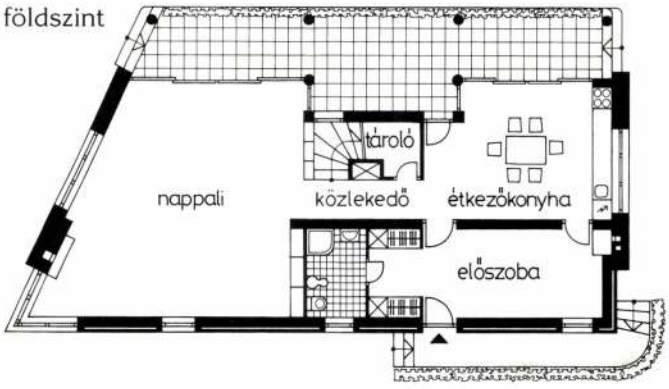

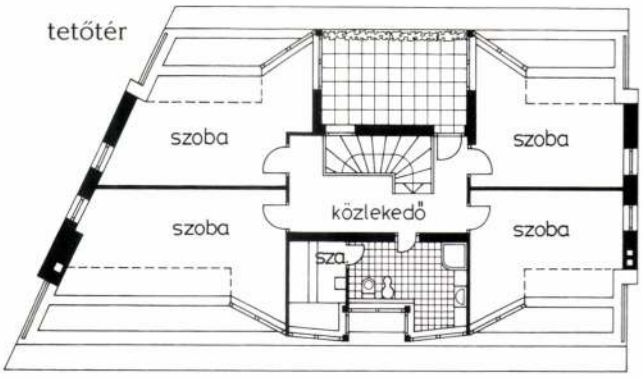

A Toro öntözőrendszert forgalmazza:

T-MARKT MÉRNÖKI IRODA

2013 Pomáz, Határ út 8-14.
Tel.: (26) 525-538

Az öntözőrendszert telepítette:

SZABÓ KERTÉPÍTŐ KFT.

8621 Zamárdi, Rétföldi út 87.
Tel.: (30) 9475-564, (84) 345-164

Az igazi nyaralók az elmúlt század elejétől már nem így épültek. Azok inkább a polgári ízlést követték, s a mindenkori városi villa volt az előképük, a mintájuk, hiszen a nyaralás maga mint életmód, mint műfaj valójában polgári találmány. Paraszt nem nyaralt soha, ő nyáron dolgozott.

A balatoni nyaralók, a régiek ezért egy kis Budát, egy kis Svájcot, egy kis Erdélyt, egy kis pasaréti modernizmust, aztán meg a hatvanas évekbeli pesti lakótelepizmust vitték le a tó mellé. Azután jött a hetvenes évek bajor és alpesi romantikája, mára meg már szinte mindent idéznek, ami létezik kerek e világon Disneylandtől Hollywoodig.

Náddal fedve

A Kömmerling nyílászárókat gyártja és forgalmazza:

ABLAK-ÉPSZER KFT.

7400 Kaposvár, Kanizsai út 56.
Tel.: (82) 510-393
Tel./fax: (82) 510-394

S minderről tudható, hogy sem nem paraszti, sem nem polgári többé, hanem egyszerűen csak tömegáru, amit a mindent felölelő középosztály-tömeg fogyasztói ízlése szerint kellene fazonírozni. Jogosnak tartom hát, ha valaki a helyre valaha jellemző eredeti anyagokból szeretne építeni. Egyszerűbb, szerényebb módon, mint az manapság szokás. Még akkor is helyesnek vélem ezt a választást, ha minderre csak ízlése és vágyai késztetik, hiszen azok az okok – például a szállítással való takarékoskodás –, amelyek itt hajdan a nád és a kő használatát megkívánták, ma már nem érvényesülnek.

A hagyományos nádtetős balatoni háztípust itt tóparti nyaralóként is a tradíciónak megfelelően alkalmaztuk.

Náddal fedve

Kiss Antal felvételei

A bőr ülőgarnitúrát gyártja:

KANIZSA TREND KFT.

Tel.: (40) 554-433

A bőr ülőgarnitúrát forgalmazza:

HACIENDA LAKÁSSTÚDIÓ

1026 Budapest, II.
Szilágyi E. fasor 121. Budagyöngye
Tel: 275-0875, fax: 200-2742

Az oldalhatáron álló épület utcai és szomszéd felőli végei zártabbak, mint az udvariak, ezek vannak kővel kirakva. Az udvari, egyben tóra néző homlokzata viszont nyitottabb, tornácos, s a nádtetővel lágyabban formált. Az egyszerű nyeregtetős elrendezés nagyszerűen megfelel a belső terek rendjének is.

Hagyományos, úgynevezett háromosztatú alaprajzot alakítottunk ki, szem előtt tartva, hogy a nyaralókban fontos szerepük van a nagy közös tereknek és a méretes teraszoknak. A földszinten a bejárattól jobbra és balra tágas, egybenyíló családi tereket formáltunk az étkezőkonyha és a nappali számára, s ezek széles üvegezéssel nyílnak a tornácon és a kerten át a tó látványára.

A tetőtérben a közlekedőtől balra és jobbra találhatók a hálószobák, a ház méretéhez képest nagy számban és fürdőszobával, szaunával. A nyaralókban általában így van jól.

Építtető barátommal közös találmányunk a „lecuccoló" előszoba. Szörfnek, biciklinek, tetőcsomagtartónak való lepakolóhely, de pingpongozásra is a legalkalmasabb, mert a magas talajvíz miatt nem lehetett pincét építeni, ahol mindez megoldható lett volna.

Ekler Dezső

Mediterrán tetővel

Tervezők: Ekler Dezső és Kovács Gábor

Mediterrán stílusúnak mondják ma nálunk a házat, ha harminc fokosnál enyhébb esésű rajta a tető, amelyet hornyolt cserép, netán úgynevezett barát-apáca fedés borít (mintha csupa kúpcserépből állna az egész), ráadásul ha mindez terrakottás, agyagos színű, sőt a falak is vöröses vagy földszínűek, netán kőburkolatot kaptak, s ehhez még az ablakok, ajtók is színesre vannak mázolva, mondjuk türkiz- vagy szürkéskék, netán narancsszínűre.

Görögös, olaszos vagy franciás stílusúnak is mondhatnák ezt az öthat éve hódító divatirányzatot, de nem így hívják. Kicsit fellengzősen és egyszerűen csak mediterránnak.

Furcsállhatnánk, hogy mit is keres nálunk ez a délies modor, ez az idegen módi, hiszen a hagyományos magyar házon (s nemcsak a parasztin) meredekebb tető volt a szokásos, legalább harmincötnegyven fokos. Kifogásolhatnánk, miért ennyire színesek, s hogy miért emeletesek ezek a házak, és így tovább.

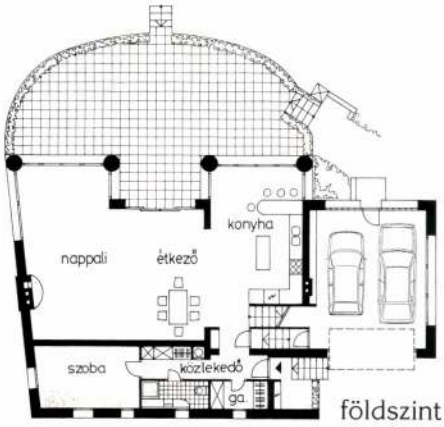

földszint

emelet

Mindez persze nézőpont kérdése. Hiszen az előkelő, magas színvonalú építészetünk története során mindig is másolta a külföldi példákat, ráadásul legtöbbször olasz vagy francia földről. Mediterrán stílusúak voltak román kori templomaink, mint a jáki és a zsámbéki, de mediterrán hatásúak reneszánsz palotáink is Visegrádon meg Sárospatakon. És hát mediterrán eredetű nagyrészt barokk templomaink építészete is, de folytathatnám a sort akár a kiegyezés kori eklektika észak-olasz neoreneszánsz, azaz mediterrán stílusáig (Andrássy úti paloták).

S hogy miért éppen a mediterrán stílus hódít ma Magyarországon? A divat hatásán túl úgy látom, egyfajta igényesség is tükröződik ebben, a műveltebb, gazdagabb, előkelőbb kultúra iránti vonzalom, ahogy az korábban is tapasztalható volt. S olyan egyszerű szempontok is szerepet játszhatnak még, hogy például ebben a stílusban, ezekkel a laposabb tetőkkel könnyebb beépíteni a tetőtereket.

Mediterrán tetővel

A garázskaput forgalmazza:

KLING KFT.

1106 Budapest, X.
Gránátos u. 6.
Tel.: 433-1666
Fax: 262-2808

A meredekebb magyaros tetők padlásait rendszerint a közönségesen csak kutyaólaknak nevezett tetőablakokkal vagy a barokkos-makoveczes ökörszemablakokkal tudjuk megnyitni, és ezzel kínlódunk mi építészek, családi házak tervezői már vagy húsz éve. Emelettel, vagyis toszkán módon viszont ezt egyszerűbb és praktikusabb megoldani, amit ma már az építési előírások készítői is kezdenek belátni.

Ilyen újabb szabályoknak, előírásoknak megfelelve terveztük ezt az emeletesen tetőteres házat egy délnyugat-budai domboldalba. A két teljes szinten a családi ház valamennyi funkciója kényelmesen elfér, sőt a földszint még a garázst is magában foglalja. Ez utóbbit mint egy kapualjat alakítottuk ki, tudniillik így nemcsak az utca, hanem a kert felől is jól lehet használni.

A kandallóbetétet
forgalmazza:

SZABÓ KANDALLÓSTÚDIÓ

6000 Kecskemét
Izsáki út 33.
Tel./fax: (76) 495-545
Tel.: (20) 9260-814

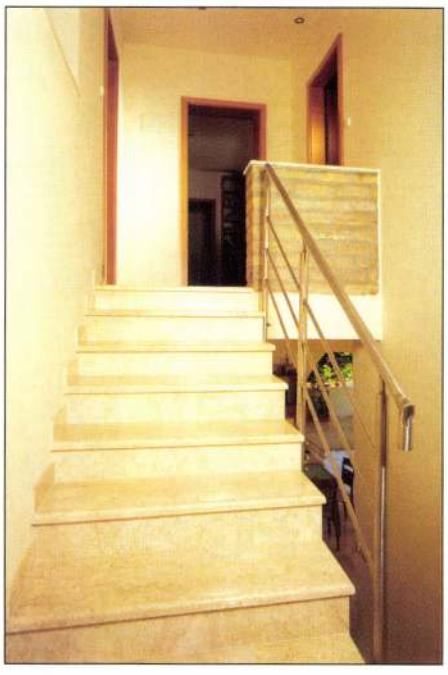

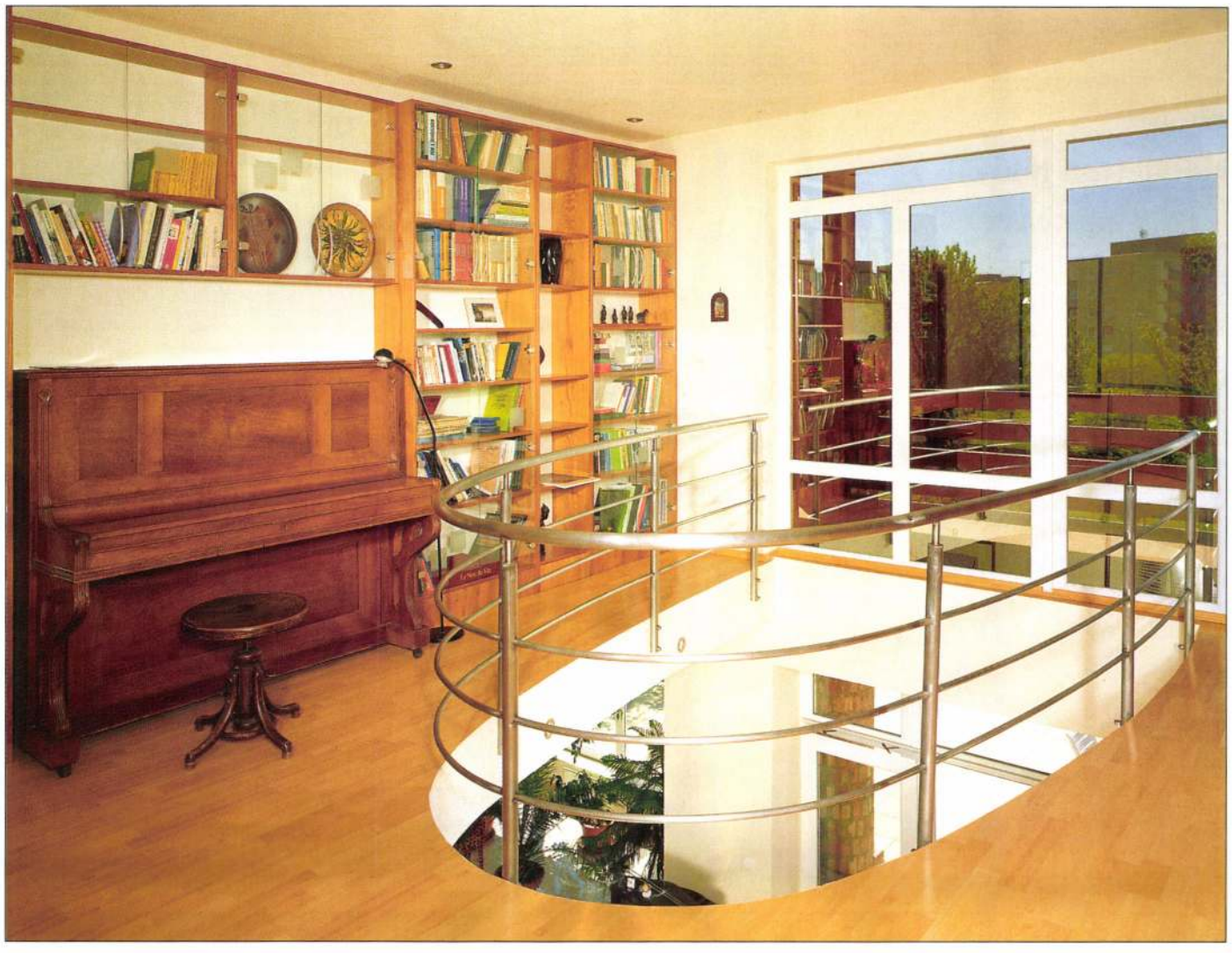

Mediterrán tetővel

Kiss Antal felvételei

A konyha- és fürdőszobabútort
készítette és forgalmazza:

BÁNYAI BÚTOROK KFT.

2085 Pilisvörösvár
Bécsi út 20/A
Tel.: (26) 330-341
Fax: (26) 330-249

1139 Budapest, XIII., Váci út 91.
Tel./fax: 452-0102

6724 Szeged
Kossuth Lajos sugárút 72.
Tel.: (62) 452-687

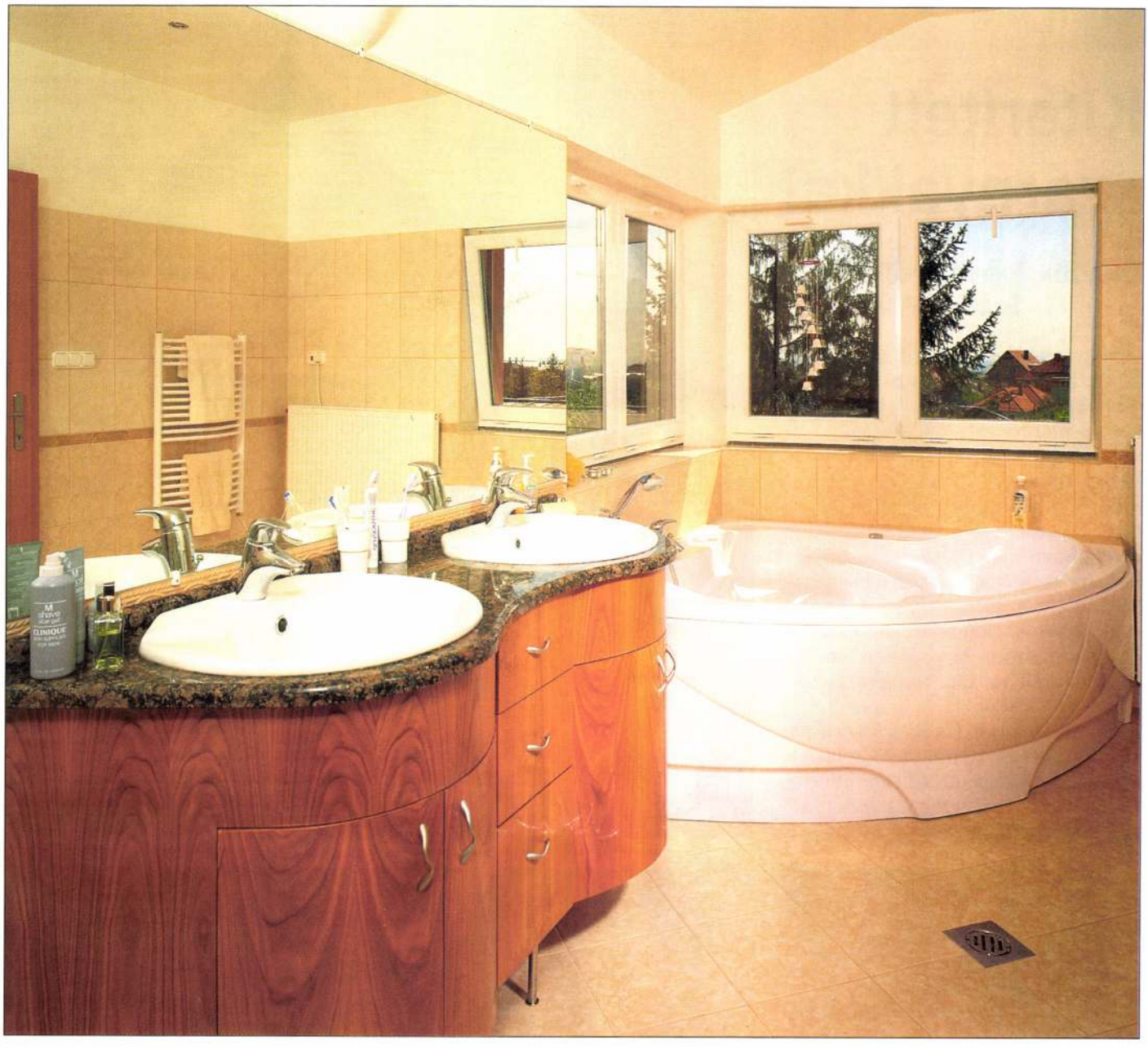

Az egész épület úgy áll az utca és a kert között, mint egy várfal, homlokzataival és nyílásaival kívülről zárt képet mutat, a kert felé viszont teraszaival, lodzsáival, verandáival megnyílik, feltárul a szemlélő előtt.

Most, hogy írnom kellene róla, rá kell jönnöm, hogy bár sok házat tervezek, engem nem nagyon kérdeztek még arról, milyen lapokkal, csempékkel, burkolatokkal borítsák a belső tereket. Valahogy ez nálunk még mindig a kuncsaft dolga. Ő ért hozzá, ő tudja jobban.

Ennél a „mediterrán" háznál a külső homlokzat színét, az ablakok fehérét, az ereszcsatorna anyagát is az építtető választotta, bennünket nem kérdezett, a terveinket figyelmen kívül hagyta. Igaz, nem is vagyunk talján pallérok, csak magyar építészek...

Ekler Dezső

Kiterített szárnyakkal

Tervezők: Ekler Dezső és Szczuka Attila

Nem mellékes a kérdés, hogyan lehet, hogyan is kellene ma az új parcellázásokon családi házat tervezni, hiszen ugyancsak jellemző helyzet az, hogy – mondhatni – találomra tervezünk, mert nem sokat tudunk a szomszéd telkeken épülő többi házról.

Általában még utánanézni sem lehet, mi lesz majd a környezetünkben, mert a többi házat is éppen csak tervezik. Stílus, arculat és illem dolgában ezért lényegében vaktában kell az ilyen szűz területekre tervezni.

A legjobb tehát, ha az építész visszafogottan és mértéktartóan fogalmazza meg épületét, és számít arra, hogy úgyis lesz elég „szószátyár" ház a környéken.

A Hörmann garázskaput importálja:

HÖRMANN HUNGÁRIA KFT.

2310 Szigetszentmiklós
Leshegy u. . 15.
Tel.: (24) 525-100
Fax: (24) 525-110

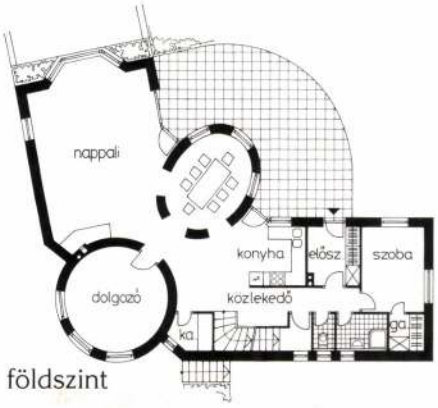

földszint

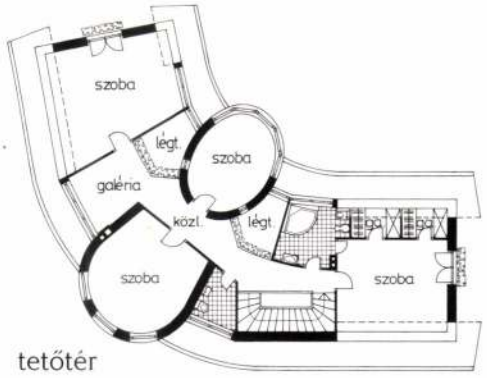

tetőtér

A Csornai hódfarkú cserepet forgalmazza:

TONDACH MAGYARORSZÁG

Csorna-Beled Rt.
9300 Csorna, Soproni út 66.
Tel.: (96) 592-400, 592-444

Jamina Rt.
Tel.: (66) 530-400, 530-444

Tatai Cserépipari Rt.
Tel.: (34) 586-760, 586-777

Budapesti ker. képviselet
Tel.: 248-2600, fax: 248-2610

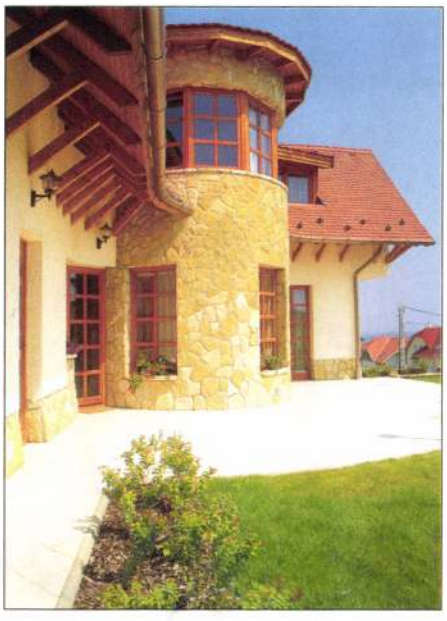

A családi házak mérete ma a sztenderdekhez közelít, s ezt behatárolja a telkek mérete is. Sokkal kevésbé átlagolható viszont a házak beosztása. A helyiségek elrendezésével lehet – és ezzel kell a leginkább – követni, formába önteni az építkező család igényeit.

Nemcsak azért fontos ez, mert a házépítés nagy esemény egy család életében, hanem azért is, mert valóban számtalan elrendezési változat lehetséges attól függően, hogy a család hogyan képzeli jövőbeli életvitelét. Ha nem vennénk igazán komolyan elképzeléseiket, vágyaikat és döntéseiket, sok lehetőséget mulasztanánk el építészeti szempontból is, és nem tudnánk megtalálni az optimális megoldást.

Kiterített szárnyakkal

A Toro öntözőrendszert telepítette:

MÁRAI BÉLA

1173 Budapest, XVII.
Oroszvár u. 2/A
Tel.: (20) 9469-360
Tel./fax: 257-8890

Makláry Zoltán felvételei

Megint más kérdés persze, hogy ízlés dolgában ki mihez vonzódik. Nyilván vannak konzervatívabb és újító hajlamúak nemcsak általában az építtetők között, hanem még egy családon belül is. No meg az építészek között is.

Nem könnyű feladat tehát egyensúlyt, harmóniát találni a részletekből, alkalmi elhatározásokból, a többek által kiválasztott anyagokból és színekből összeálló ház egészének megjelenésében. Csak az kicsinyellje le ennek nehézségeit és buktatóit, aki építtetőként vagy tervezőként nem próbálta még.

A ház L alakú elrendezését a négyzetes telekforma, a sarok felőli megérkezés és a domborzat lehetőségei határozták meg, és az, hogy a család által igényelt nagyszámú szobát így tudtuk a kedvező tájolás és kilátás felé megnyitni, kiteríteni, akár egy legyező lapjait.

A kertet építette:

PÉKKERT BT.

2011 Budakalász
Szegfű u. 19.
Tel.: (30) 9507-088
Fax: (26) 340-504

A külső nyílászárókat gyártja:

BOROVI FAIPARI RT.

5000 Szolnok, Nagysándor J. út
Tel.: (56) 516-530
1033 Budapest, III.
Reviczky ezredes u. 24.
Tel./fax: 436-9229

A terméskő burkolatot forgalmazza:

FLINSTONE KFT.

2096 Üröm
Kőbányai út 16.
Tel.: (26) 550-510
Fax: (26) 350-104

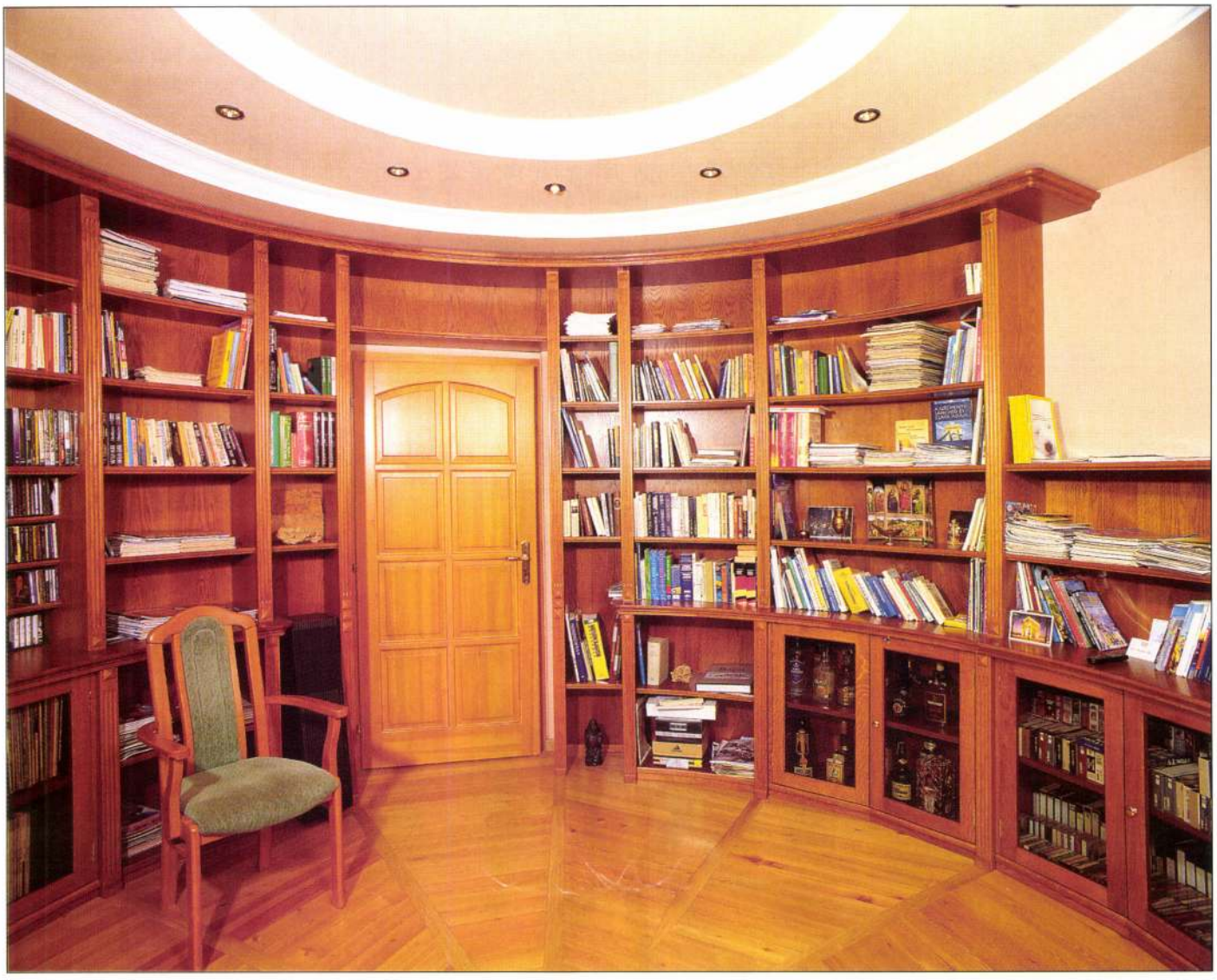

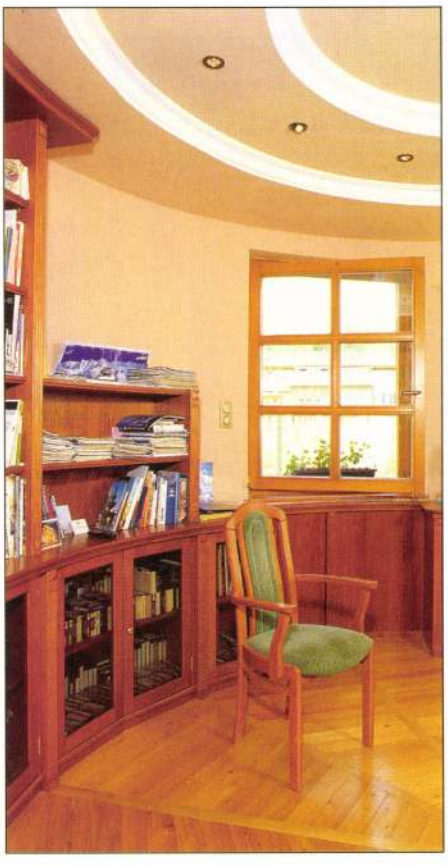

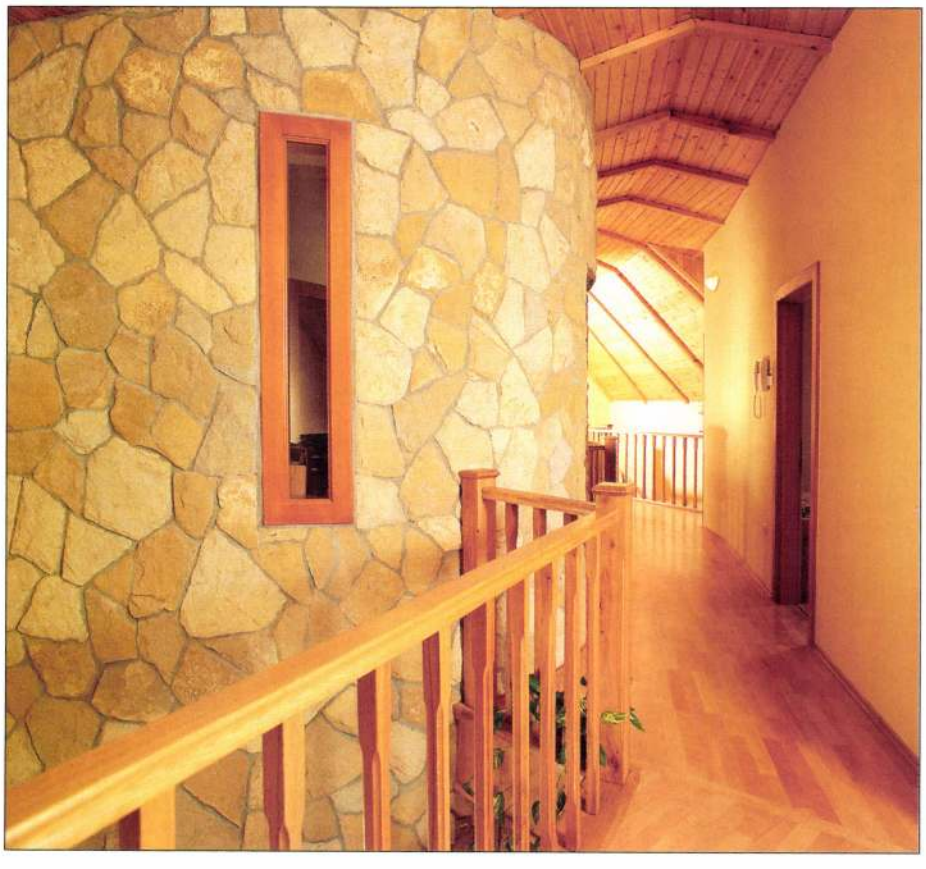

A két épületszárnyat középen két torony ízesíti, mindkét értelemben. A tornyok képezik az épület súlypontját, fókuszát, s egységbe kapcsolják a tetőablakos, nyeregtetős oldalszárnyakat. Ezzel a megoldással a tornyok amúgy kényes építészeti témáját is talán jobb ízzel, tapintatosabban tudtuk megoldani, mint ha feltűnőbb helyre, valahova az épület sarkára kerültek volna.

Ketten tervezni egy házat nem könnyű dolog. Van, hogy nehezen megy, és van úgy, hogy örömteli a közös munka. Itt szerencsére az utóbbi módon történt, s ez látszik is a házon. Ha a fő elvek, az elrendezésbeli, méretbeli kérdések eldőltek, akkor a részletek és az arculat megformálása már attól a tervezőtől függ, aki a tervet kidolgozza. No meg a kivitelező hozzáértésétől és odaadó munkájától, aki ez esetben vázlatos tervekből is kitűnő házat tudott varázsolni.

Az egyedi bútorokat Somogyvári Attila belsőépítész tervezte.

Ekler Dezső

Átépítés a hegyoldalban

Tervezők: Ekler Dezső és Kövér István

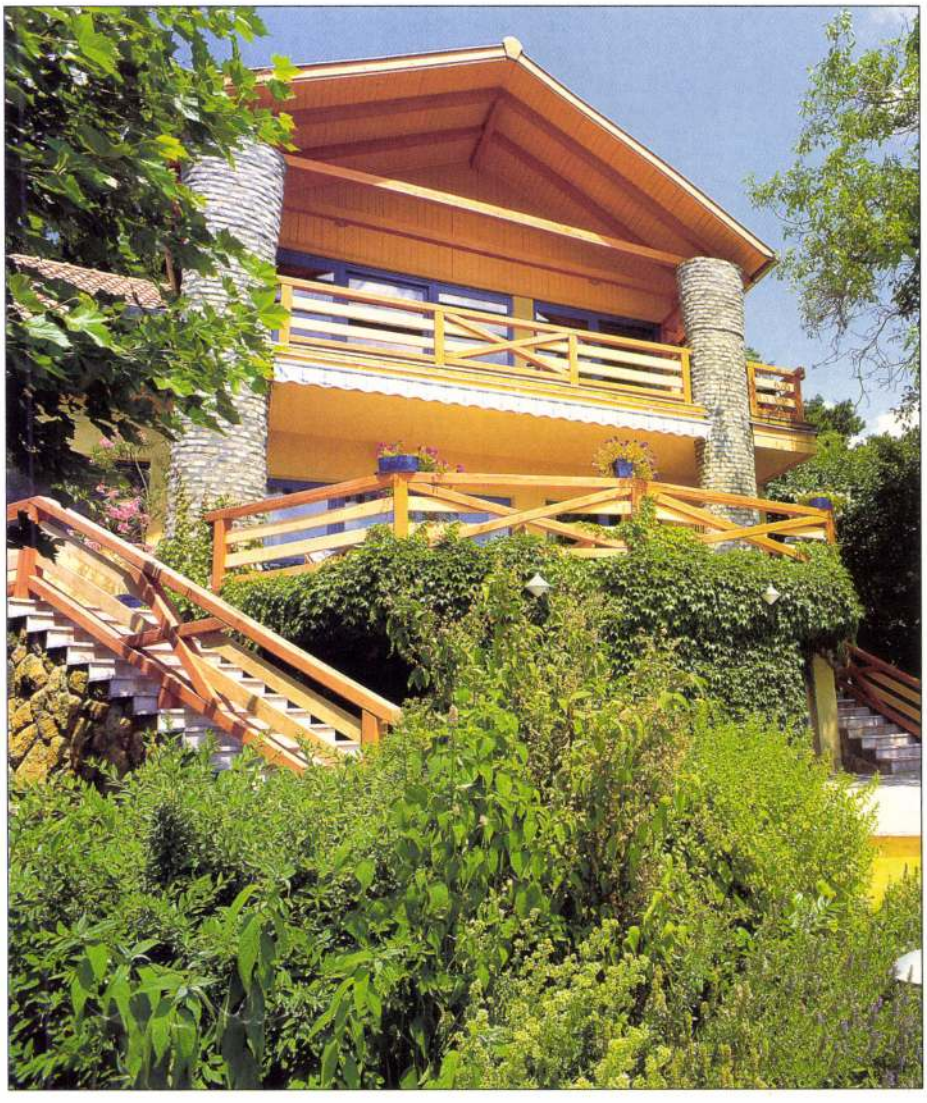

Nincsen bonyolultabb dolog, mint átépíteni egy házat, vagy megtoldani, bővíteni egy örökölt, régi bungalót. Nem véletlen, hogy az átépítés során gyakran menet közben derül ki, hogy egyszerűbb elbontani a régi részeket, mint fúrni-faragni, bővíteni és toldozgatni a meglevőt.

Sokkal nagyobb figyelmet követel az átépítés a tervezőtől és a kivitelezőktől, mint egy új ház építése, egyszerűen azért, mert nemcsak az újra, az építendőre, hanem a megmaradó részekre is ügyelniük kell.

Átépítéskor a tervező nem elégedhet meg azzal, hogy megtoldja a régit, hanem meg kell próbálnia új egységet, ép egészet teremteni. A megnagyobbított háznak új arculatot kell kapnia, még ha azt nagyrészt az öröklött részek határozzák is meg.

A Sofa nyílászárókat forgalmazza:

TOMM KFT.

1139 Budapest, XIII.
Teve u. 12-14.
Tel.: 412-0212, fax: 270-0759
1036 Budapest, III., Bécsi út 67.
Tel.: 250-2719, fax: 250-2759

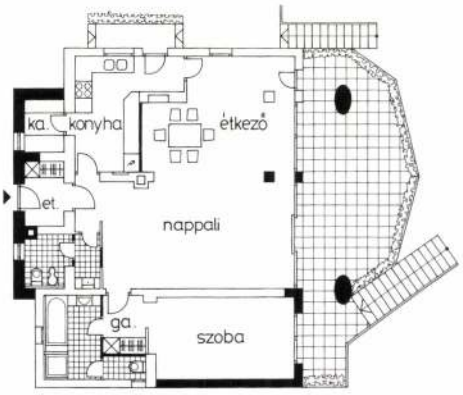

földszint

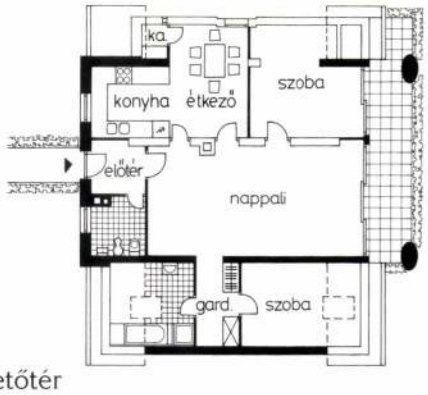

tetőtér

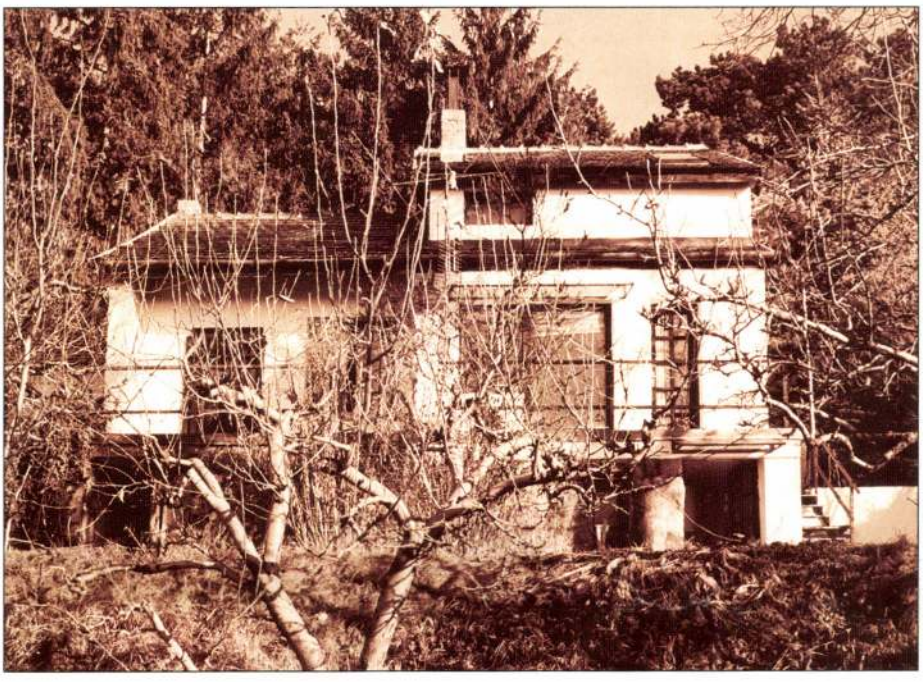

Az építőmesterek viszont számos váratlan akadályba ütközhetnek a bővítés során. Olyan szerkezeti hiányok, nem várt részletek bukkanhatnak elő, amelyekre az eredeti épület alapozásának, falainak, tetőzetének megbontása előtt nem lehet számítani. Elkél ilyenkor a gyakori konzultáció a tervezővel, a megrendelővel, s látva a felmerült nehézségeket, bizony gyakran a helyszínen kell együtt dönteni a tervek módosításáról.

Ennél a háznál építtetőben és kivitelezőben egyaránt nagyszerű társakra leltünk. Az elkerülhetetlen döntési helyzetekben határozottak voltak, mégis rugalmasak tudtak maradni. Így sikerült a jellegtelen, korábban már többször toldott nyaralóból közösen egyedi hatású, újjávarázsolt családi házat építenünk.

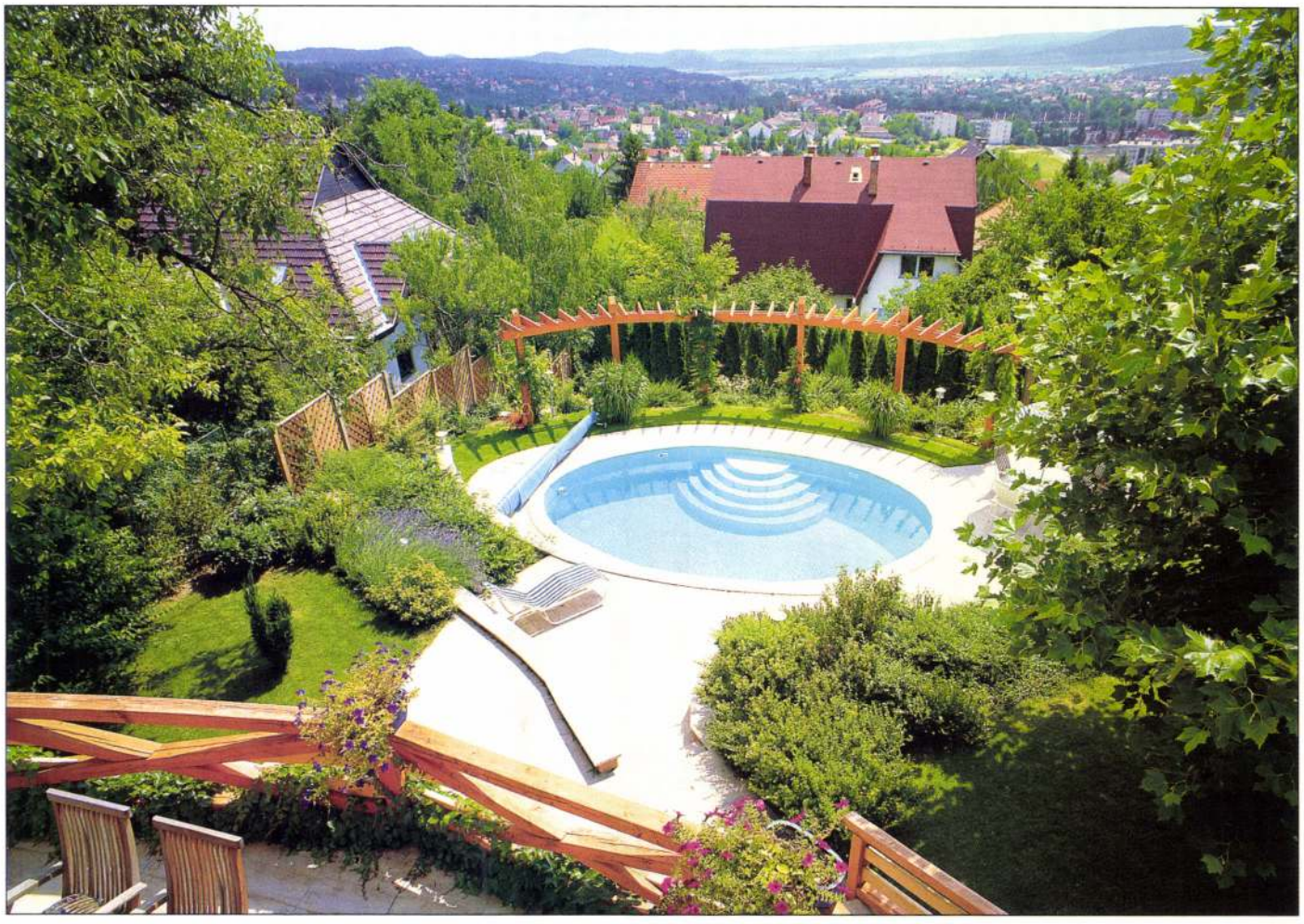

Az úszómedencét
készítette:

POSEIDON KFT.

1126 Budapest, XII.
Márvány u. 50.
Tel./fax: 212-7572
Tel.: 212-7571

A tetőcserepet
forgalmazza:

HOUSE & GARDEN KFT.

1106 Budapest, X.
Juhász u. 38.
Tel./fax: 261-4059, 264-2425
Tel.: (20) 9662-299

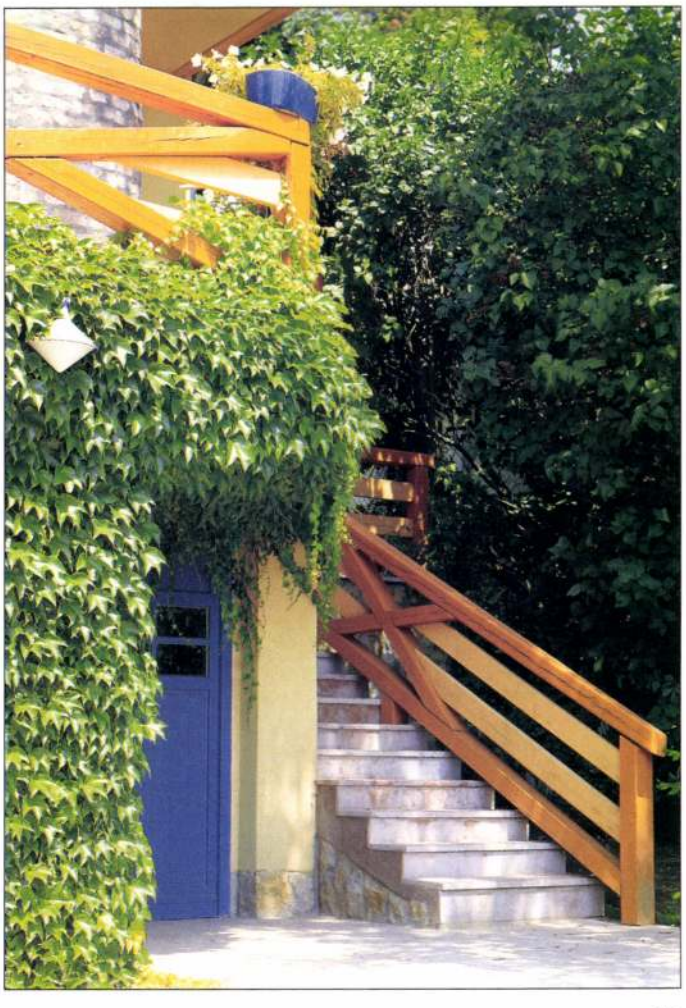

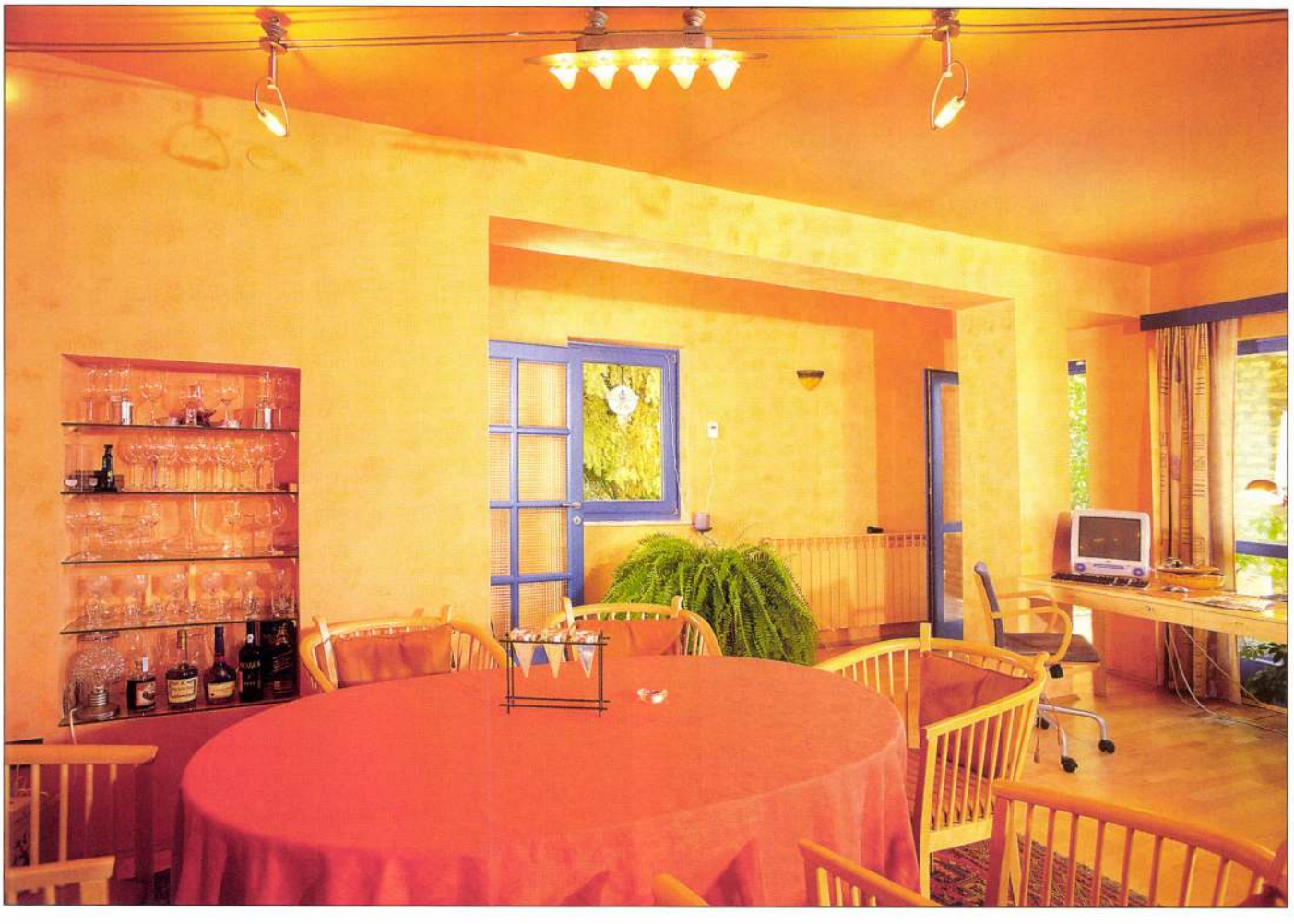

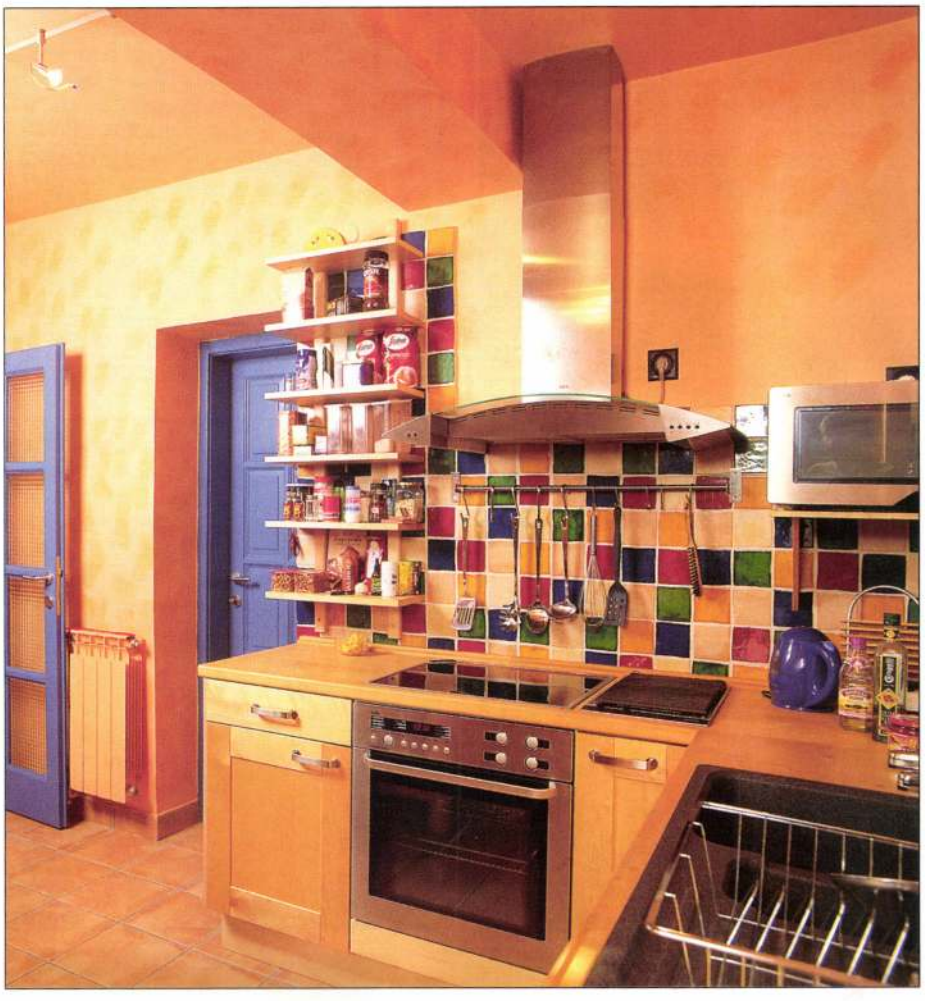

Nem nagy a ház, de a fekvéséből adódóan nagyobbnak tűnik, mint amekkora valójában. Mégis jól lakható, jól kihasználható. Kívülről nézve nem gondolná az ember, hogy két önálló lakást rejt, egyiket a földszinten, a másikat az emeleten. Az emeleti lakáshoz fahíd vezet az öles fák árnyékolta előkertből. A háznak az utca felőli homlokzata zártabb, rejtőzködőbb, mint a lejtő felőli oldala, amely kitárul a gyönyörű kilátás felé.

A nagyszerű adottságokra szerkesztettük a kibővülő ház belső elrendezését is. A lakószobák mind a déli lejtő felé, a kertre néznek, a kiszolgálóhelyiségeket a domb felőli északi részre csoportosítottuk.

Átépítés a hegyoldalban

Makláry Zoltán felvételei

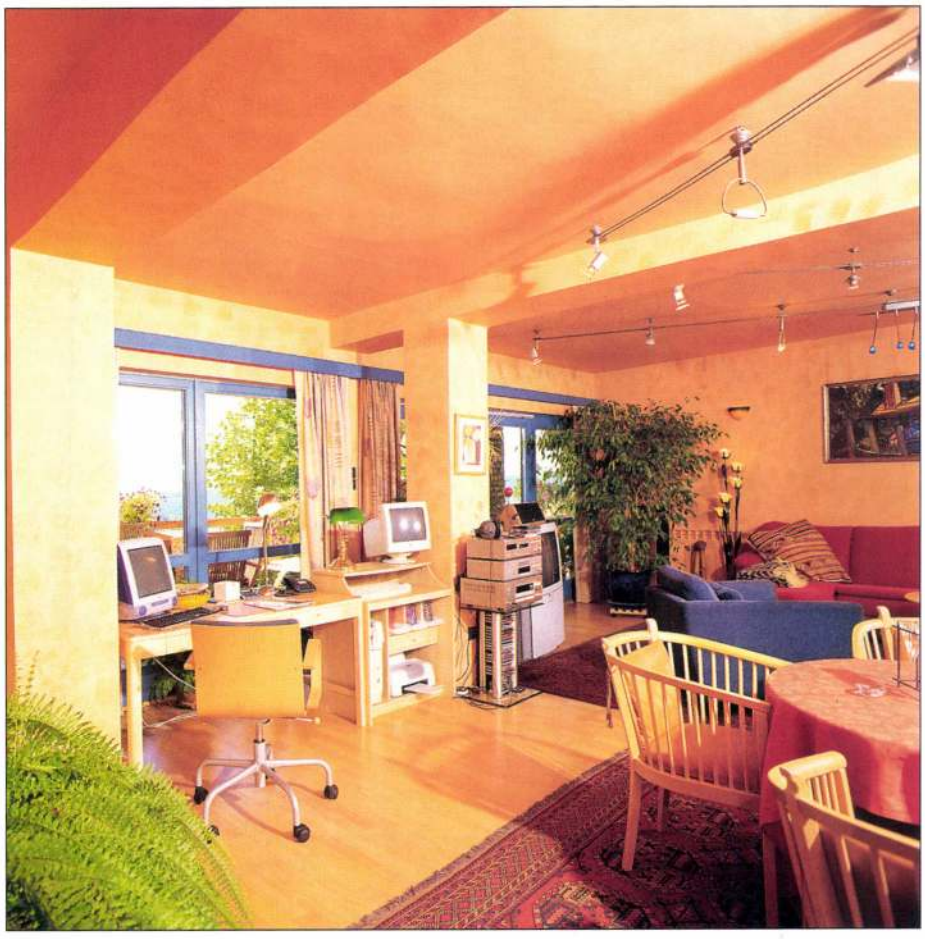

A lámpákat forgalmazza:

DREAM-LIGHT KFT.

1173 Budapest, XVII.
Strázsahegyi dűlő 7.
(Cégek Háza)
Tel.: 259-0908
Fax: 259-0978

A konyha és az étkező a keleti „reggelizős" oldalon kapott helyet, a földszinten a nappali terével egybenyitva, az emeleti lakásban pedig önálló étkezőkonyhaként.

Az átépítés nem lett volna teljes, ha nem használunk bontott téglás nyersfalazatokat, amelyek természetes mivoltukban mutatják meg egy régi-új ház szerkezetét. A megújult épület egészére jellemző a természetes anyagok és színek használata, ami jól illik a ház gazdájához, aki foglalkozása és elkötelezettsége szerint is a természetből, a természettel élő ember.

Ekler Dezső

Ikrek nem egyformán

Tervezők: Ekler Dezső és Kovács Gábor

Általában véve kijelenthetjük, hogy semmi nem indokolja, hogy két ház valaha is egyforma legyen. Még kevésbé állítható, hogy egy ikerház két felének egyformának kell lennie. Még akkor sem, ha egy tulajdonos építteti őket, hát még ha két – úgymond – idegen család tervezteti.

Igaz viszont, hogy bár minden ház legyen egyéniség, akár az egyes emberek, de azért illeszkedniük kell az őket körülvevő épületekhez, mintegy a társasághoz, a közösséghez. Jó esetben ezért egy ikerház abba a rendbe illesztendő be, amit egy utca vagy egy háztömb megkíván.

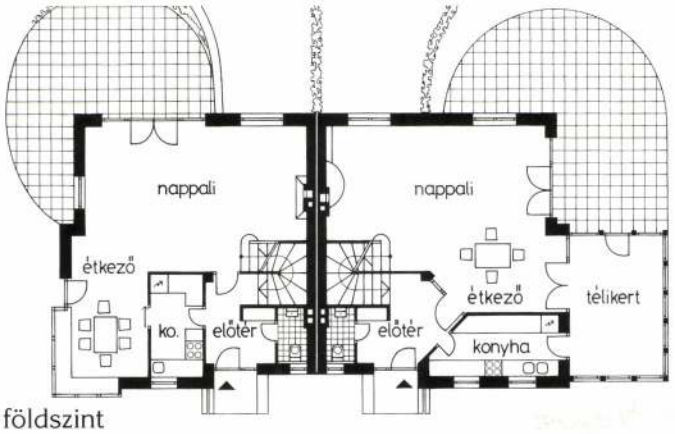

földszint

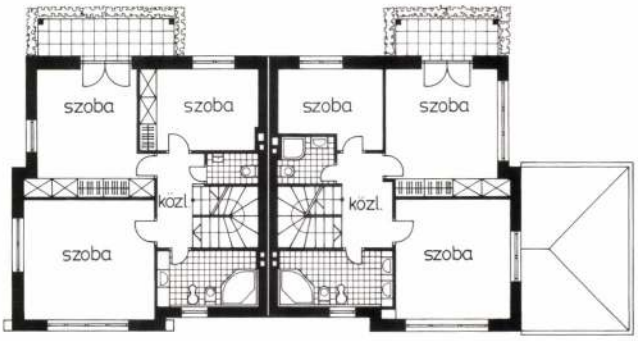

emelet

Ezt a felfogást támasztja alá az is, hogy egy ikerház két fele mindig más-más tájolású. Más oldaláról éri és járja körül a nap az egyiket és a másikat. Ezért aztán a helyiségek csoportosítása, a külső és a belső terek közti kapcsolatok és mindezek következtében az épület külseje is eltérően alakítható az egyik és a másik oldalon.

Ikerház tervezésekor próbára lehet tenni akár azt is, mennyire formálható az épület a megrendelők igénye szerint. Jól követhető folyamat, hogy az elképzeléseikben mutatkozó legapróbb eltérések is mennyire különböző irányba terelhetik a munkát, s ezáltal a terveket.

Ikrek nem egyformán

Kiss Antal felvételei

Ha végigcsináljuk a dolgot, egyre inkább különbözni kezd a két oldal. Akkor aztán már csak annyi a dolgunk, hogy igyekezzünk mégis összehangolni a két felet, és valamilyen egységben megtartani az épület egészét.

Így történt ez a budai ikerházunkkal is. Segítette párbeszédünket az a szerencsés körülmény is, hogy nem ez volt az első ház, amelyet megbízóinknak terveztünk.

Alaposan, többször és részletekbe menően egyeztettük a két család elképzeléseit, és hol arra biztattuk őket, hogy merjenek egymástól különbözni, hol meg az összehangolás szükségességére hívtuk fel a figyelmüket. Ettől aztán kialakult egy sajátos egyensúly, ami talán tükröződik a megépült házon is.

Ez a felfogás megengedte, hogy az utcai főhomlokzaton más anyagok legyenek a meghatározók az egyik és a másik oldalon, és azt is, hogy például eltérő színű ablakokat válasszanak.

A Sofa nyílászárókat forgalmazza:

NORMAN-KERT KFT.

1112 Budapest, XI.
Kamaraerdei út 18.
Tel./fax: 249-9000, 249-9001
1152 Budapest, XV.
Régi Fóti út 2/A
Tel./fax: 306-3421, 306-4932

A kandallót készítette:

CHEMINÉES PHILIPPE

1073 Budapest, VII.
Kertész u. 33.
Tel./fax: 268-0021

A kellemetlenül kötött adottságokból eredően (telekméret, beépítési előírások) végül is a megszokott elrendezésű házak változatai születtek, a földszinten konyhával, étkezővel, nappalival, az emeleten hálószobákkal és fürdőkkel. A pincében a garázsok és a kiszolgálóhelyiségek kaptak teret.

Egészében véve az a benyomásom, hogy egy normális házat sikerült terveznünk, amely nemcsak hogy nem hivalkodó, de nem él az elitépítészet bennfentes fordulataival sem. Megengedtük, hogy a tulajdonosok szándékai bizonyos fokig építészeti megfogalmazásokban is érvényre jussanak, s talán ebből következik, hogy az épület végső soron egyszerűnek és hétköznapinak mondható. Valószínűleg szerénytelenül hangzik, de szeretném, ha az országban sok ilyen „átlagos" ház épülne, és akkor talán nyugodtabb, derűsebb és harmonikusabb lenne a környezetünk.

Ekler Dezső

Ausztrál boronaház

Tervezők: Ekler Dezső és Wittinger Zoltán

A dolog úgy kezdődött, hogy barátom hosszabb időre Ausztráliába utazott, s építési vállalkozó lévén érdekelte, hogyan is építenek odakint. Gondolta, ott is belevág talán valamiféle vállalkozásba. Mikor aztán hazajött, nem nyughatott addig, míg ki nem próbálta a gerendafalas, hagyományos ausztrál építési módot, ami persze – köztünk szólva – nem sokban különbözik az őrségi, az erdélyi vagy a kárpátaljai boronafalas építkezéstől.

Így aztán el is dőlt, miként fog épülni a balatoni családi nyaraló: méretes, egymásra fektetett borovifenyő gerendákból, legalábbis látszólag, merthogy kívülről és belülről is ezt mutatják a falak.

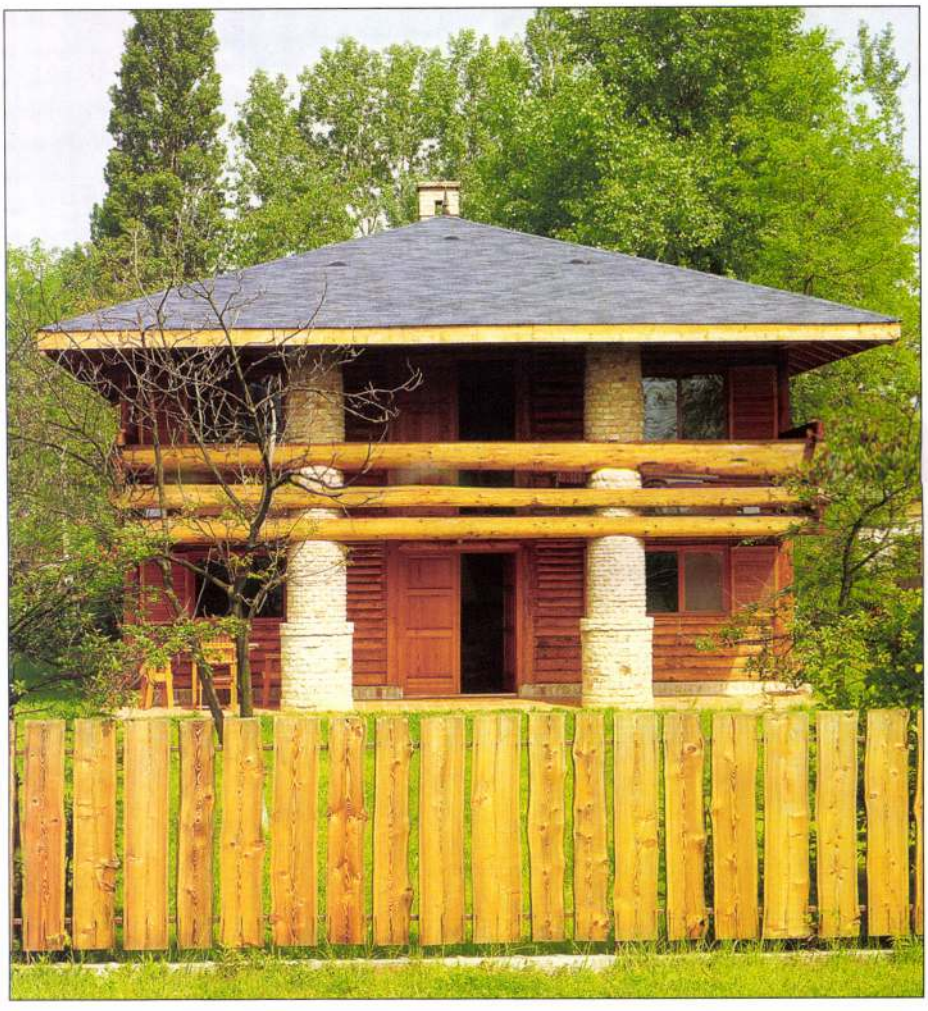

A bitumenes zsindelyt forgalmazza:

BREWER KFT.

1185 Budapest, XVIII.
Üllői út 833.
Tel./fax: (29) 356-000

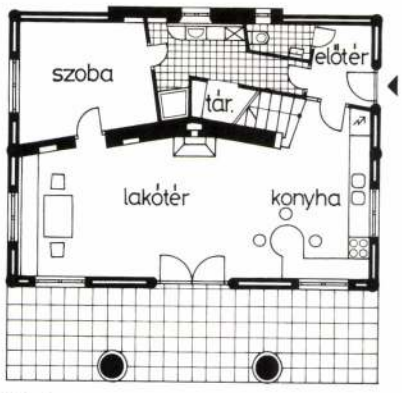

földszint

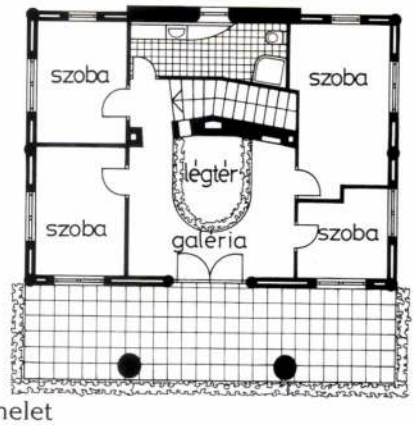

emelet

Azt viszont már nem látja a gyanútlan szemlélő, hogy a gerendák csak borításnak kerültek a falpanelokra, amelyeket belülről gondosan készített hőszigetelés tölt ki.

S ha még azt is tudjuk a megbízómról, hogy specialistája a bontott téglából épített falaknak, akkor érthetővé válik a ház teljes építészeti koncepciója.

A félbevágott gerendákkal burkolt, körbefutó favázas szerkezetet a ház közepén téglából rakott fürdőszoba-lépcső-kémény mag merevíti. Ez a szilárd építmény tartja össze a házat, s ez adja meg egyúttal belső hangulatát is. Boronafal és régi bontott nyerstégla, vakolat pedig semmi.

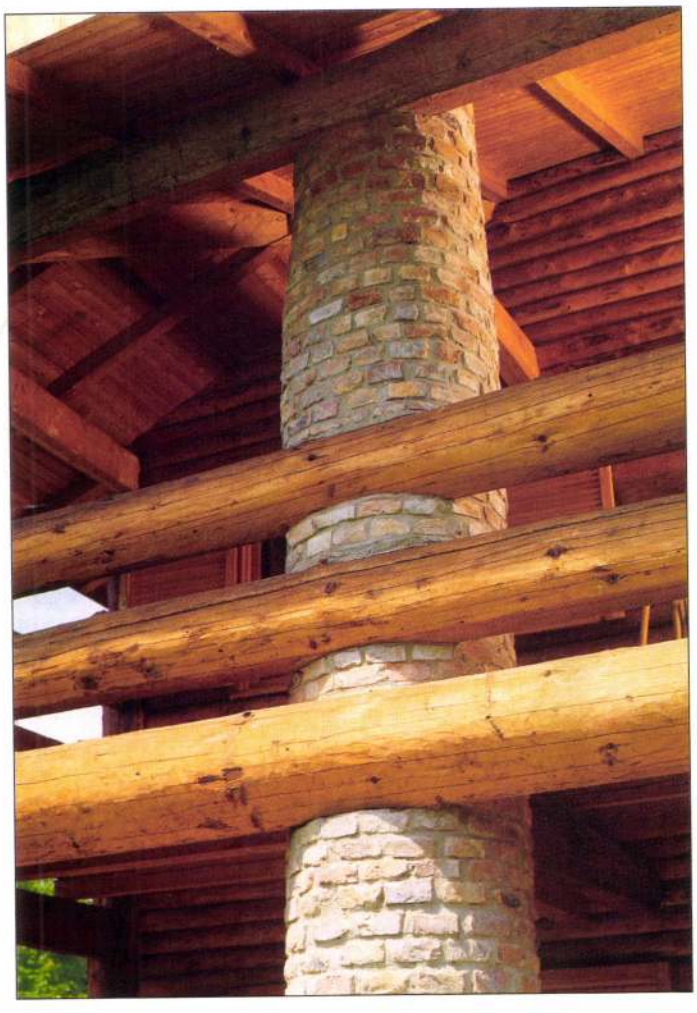

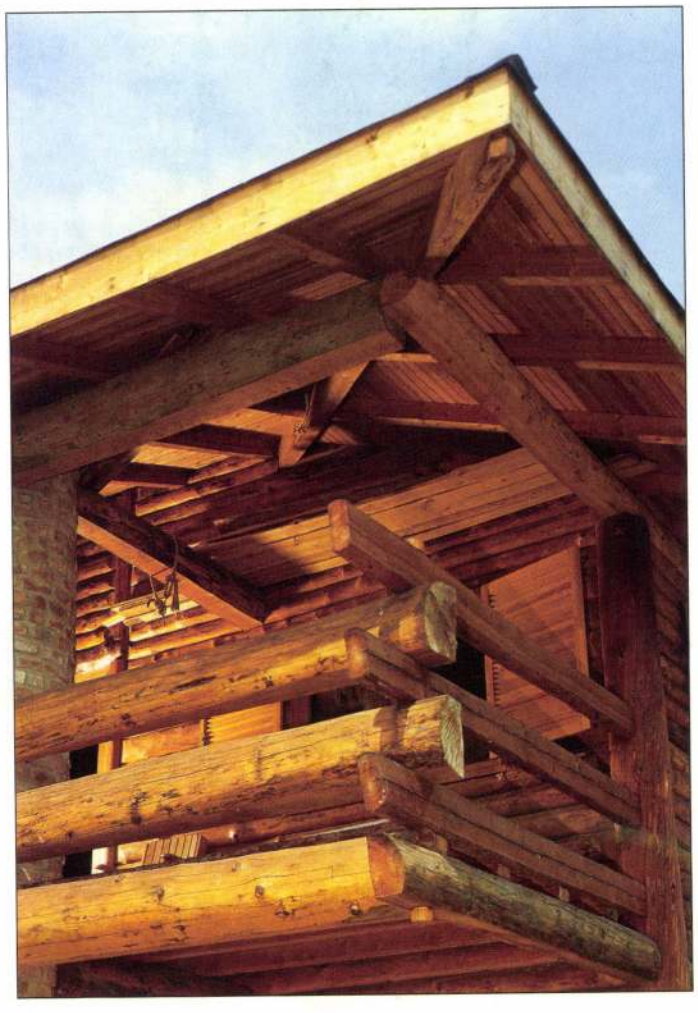

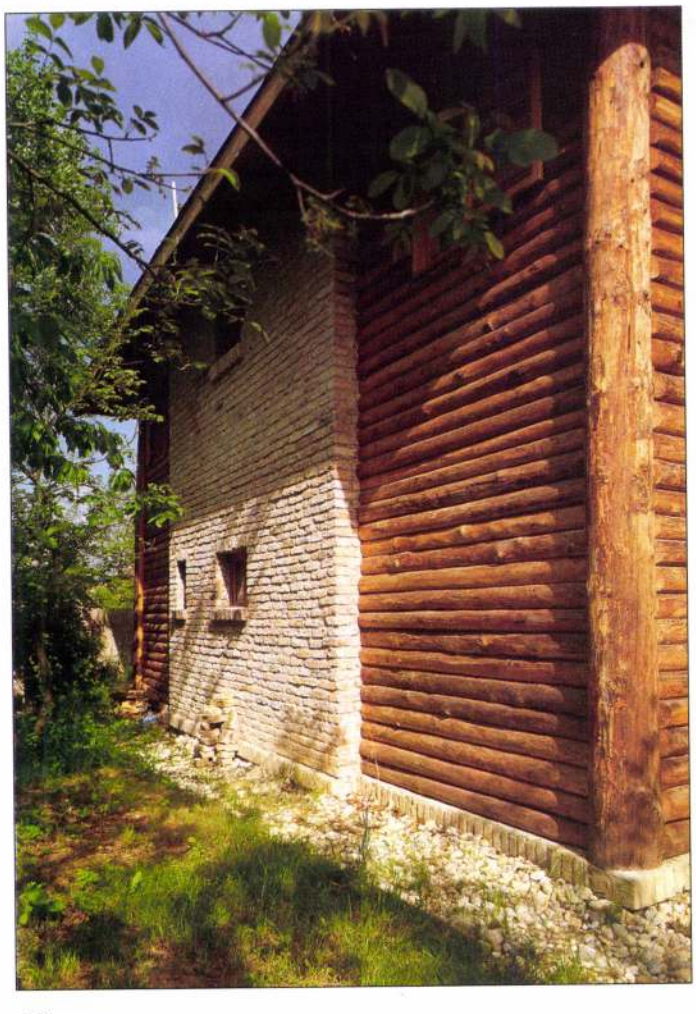

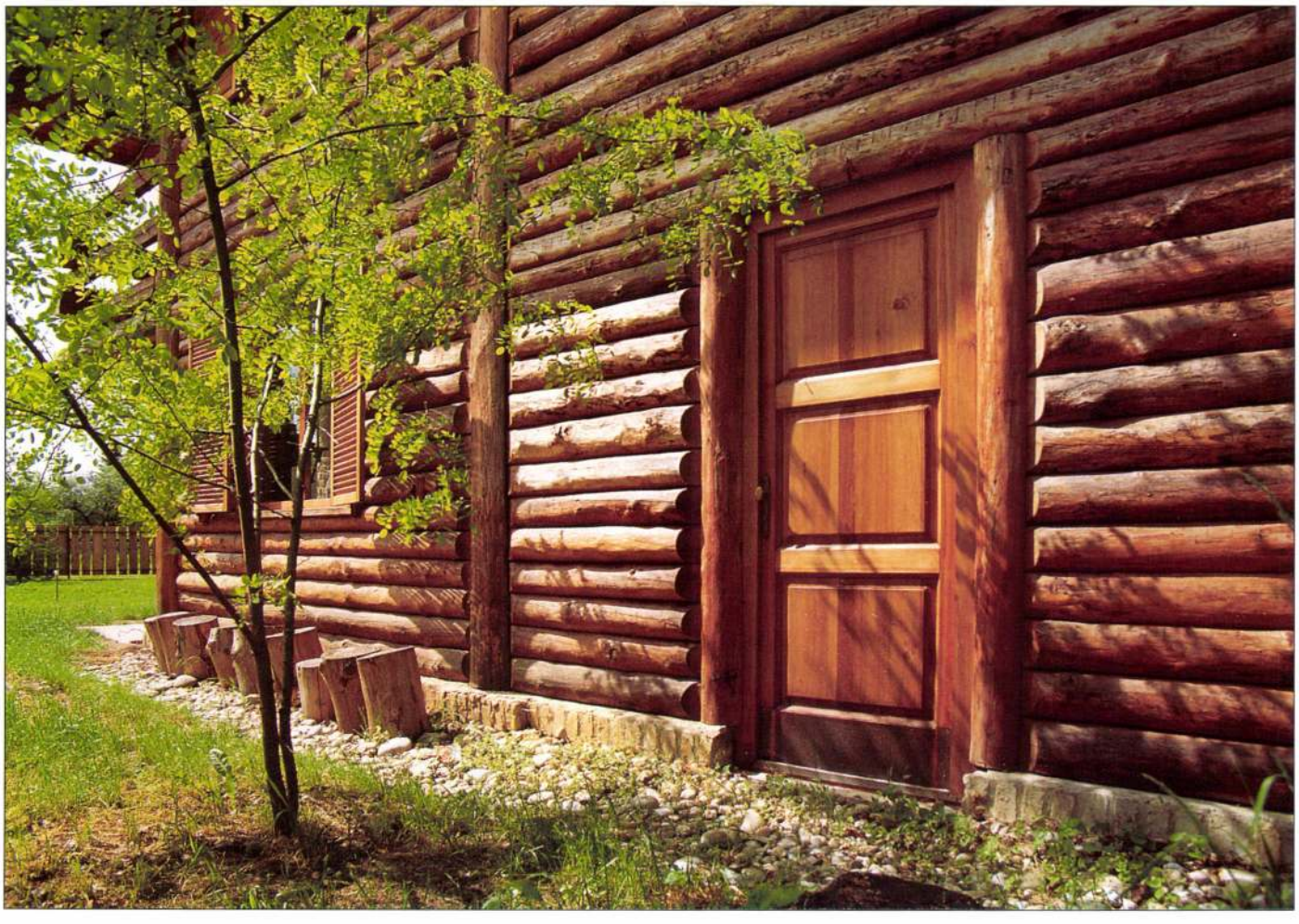

Ausztrál boronaház

Kiss Antal felvételei

Az épületet kivitelezte:

BIO-BAU KFT.

1124 Budapest, XII.
Ormódi u. 9.
Tel.: 355-4486
Fax: 214-9273

Nem kell magyaráznom, mennyire takarékos módja ez az építkezésnek, s nem lehet véletlen, hogy az amerikai prérin és az ausztrál pusztaságon szintén ez a hagyomány alakult ki. Ráadásul a tégla itt úgymond újrahasznosított anyag, mert bontásból került ki.

A ház beosztása is roppant takarékos és praktikus. Kicsi ugyan, mégis hat szoba található benne. Nyaralónál ez igen lényeges, mert egy nagy család a ház minden porcikáját ki tudja használni. Ugyancsak fontos része a nyaralónak a terasz, a társas együttlétek tere, ami akkor jó, ha fedett, s még jobb, ha kettő van belőle: egy lent és fönt is egy, hogy a gyerekek is elvonulhassanak.

Elmaradhatatlan tartozék még a kandalló. A legjobb a nyitott tűzterű, amelyik a ház közepén van.

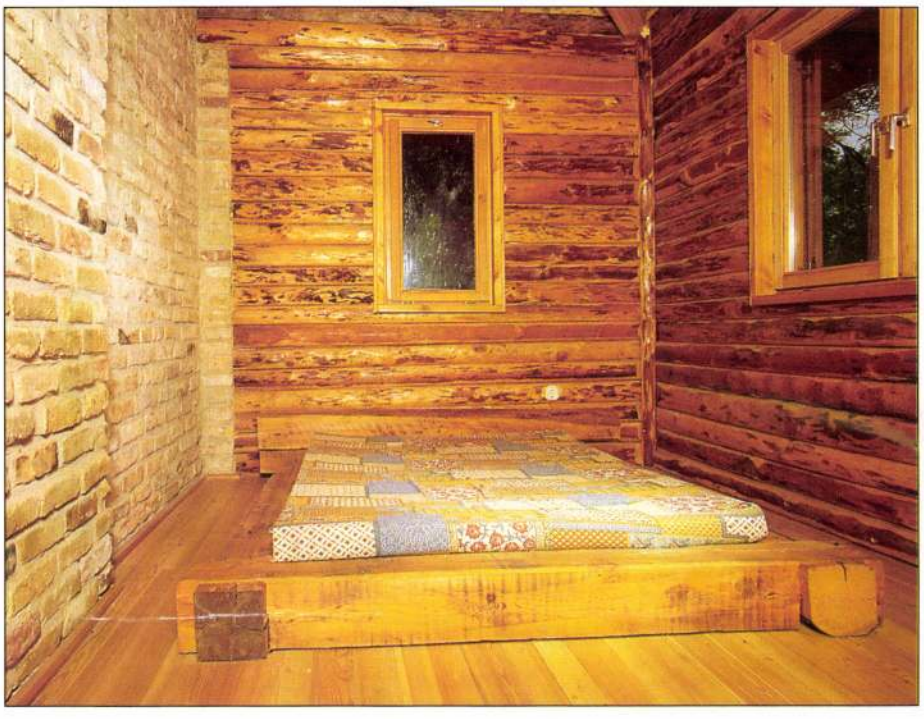

az N&n galéria tisztelettel meghívja Önt és barátait

N&n gallery cordially invite you and your friends

2005. január 12-én, szerdán 18 órára

on 12th january 2005, on wednesday at 6 pm

to the opening of the exhibition

ekler dezső

pályaív

dezső ekler

career arc

című kiállításának megnyitójára

megnyitja: schneller istván építész

opening by istván schneller architect

kurátor: nagy bálint építész

curator: bálint nagy architect

a kiállítás megtekinthető: 2005. január 31-ig

the exhibition is open to the public until 31 january 2005

következő kiállítás - arcadEUropea - prága 2005 02 02

next exhibition - arcadEUropea - prague 02 02 2005

galéria N&n

Timár Árpád
MTA Művészettörténeti Ki.
Úri utca 49.
BUDAPEST
1014

támogatók • sponsors • c3 kulturális és kommunikációs központ alapítvány • digit számítástechnika • epiteszforum • fővárosi közgyűlés szociálpolitikai és lakásügyi bizottsága • hap • htsart nyomda és kiadó • mikropo rendszerház • nemzeti kulturális alap • nemzeti kulturális örökség minisztériuma • országos lakás- és építésügyi hivatal • praesens central european contemporary art review • pro cultura urbis közalapítvány • studio metropolitana • terézvárosi művelődési közalapítvány •

2005 01 12 / 2005 01 31

dezső ekler dezső

pályaív

career arc

galéria N&n

1065 Budapest, Hajós utca 39. tel., fax.: /+ 36 1/ 301 04 50, 302 45 96 galeria@nagybalint.hu www.nagybalint.hu

Tárgy: [N&n galeria] meghívó az N&n galéria ekler dezso általános iskola pécel címu kiállítására - invitation to the exhibition dezso ekler elementary scool pécel in the N&n gallery
Feladó: galéria <galeria@nagybalint.hu>
Dátum: Sat, 17 May 2008 09:02:10 +0200
Címzett: "N&n levelezolista" <nnngaleria@lists.c3.hu>

az **N&n galéria** tisztelettel meghívja önt és barátait
a gyarmathy katalin terembe

2008 május 21-én, szerdán 18 órára

the **N&n gallery** cordially invites you and your friends to

the katalin gyarmathy hall
on 21th may 2008, at 6 pm on wednesday
to the opening of the exhibition

általános iskola • elementary school

ekler dezső • dezső ekler

a kiállítást megnyitja mátrai péter építész • opened by péter mátrai architect

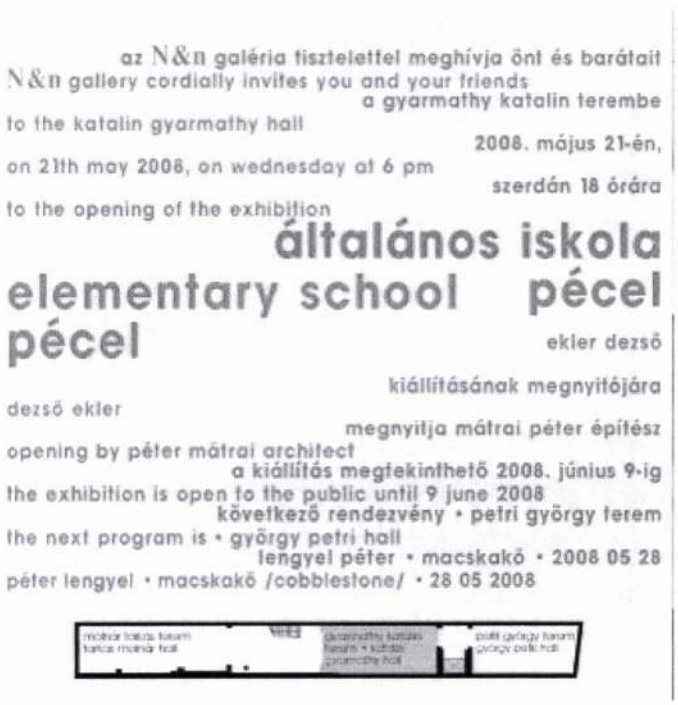

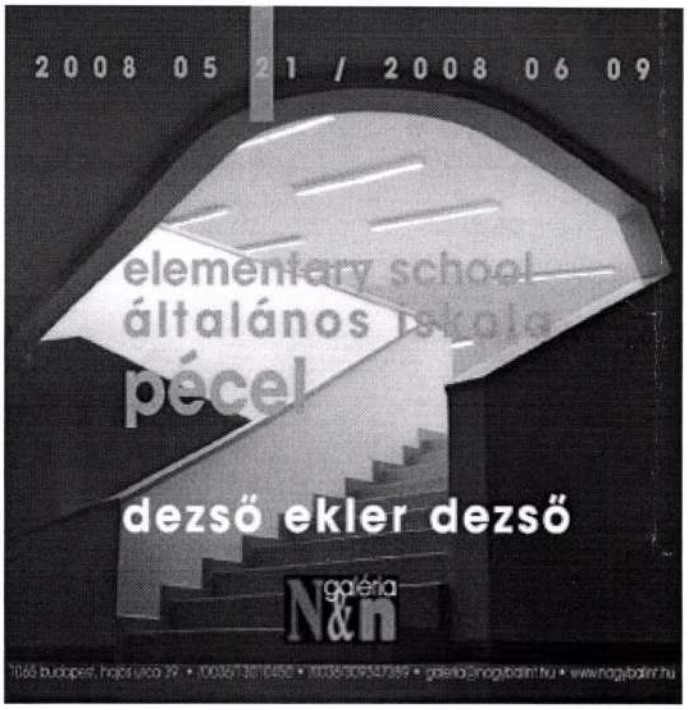

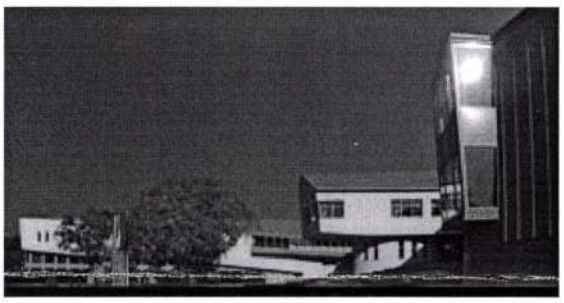

szemere pál általános iskola – pécel
tervezés éve: 2002 • kivitelezés: 2006-2007 • alapterület: 5.900 m2 • építtető: pécel város önkormányzat polgármesteri hivatal • tervező: ekler dezső DLA habil • ekler építész kft • 1039 budapest, czetc János utca 56. • 00361 453 0312, 00361 453 0313, 00361 240 7591 • www.ekler-architect.hu • ekler1@t-online.hu • építész munkatársak: boczkó ákos, szczuka attila, szögi istván • statikus tervező: klopka zoltán • szerkezettervező: schreiber gábor • épületgépész tervező: parsch lászló • elektromos tervező: nyári ilona • közművek: poroszlai józsef • kertészet: páll attila • tűzvédelem: mészáros János • konyhatechnológia: rátonyi árpád • akusztika: kotschy andrás • kivitelező: kipszer elektromos szerelő zrt • fotók: kalló angéla, tulok andrás

az iskola a város központjában található. a legfontosabb és meghatározó szomszéd a barokk kori műemlék, a ráday kastély. az iskola kompozíciós egységet képez a kastéllyal, hosszanti szárnyai a kastély oldalszárnyait folytatják. a sárga épületnyúlványok kiszaladnak a lejtőre, s elemelkednek a földről. alattuk át lehet sétálni, mint egy híd alatt. a kert, amely az egyházi iskola leválasztása után megmaradt, így egyben látható és használható.

az iskola belső tereinek színezése a hét emberi csakra hagyományos színeit idézi. a főbejárattól indul a vörös padló, amely az első, az úgynevezett gyökér-csakra színét hordozza. mint vörös fonál fut végig az épületen, s az osztálytermekhez vezeti a nebulókat. a második csakra színe a narancs,

ez itt az étkező színe. a köldök-csakra sárga színét a dél felé nyíló műhelytermek és foglalkoztatók kapták. és így tovább: az épület szívében az aula minden felülete a szív-csakra zöldjét érdemelte, ez nyugtatóan hat a gyerekekre. a kommunikációért felelős ötödik csakra, a torok-csakra kékjét a hátsó lépcsőház kapta az úgynevezett nyaktagban, amely külön bejáratot is rejt, és a régi épülettel teremt kapcsolatot. a korona-csakra ibolya színét és fehérjét a legfelsőbb osztályok és a művészeti termek kapták.
ekler dezső

pál szemere elementary school – pécel
year of planning: 2002 • construction: 2006-2007 • building area: 5.900 m2 • client: pécel town autonomy major's office • architect: dezső ekler DLA habil • ekler architect ltd • 1039 budapest, czetc János utca 56. • 00361 453 0312, 00361 453 0313, 00361 240 7591 • www.ekler-architect.hu • ekler1@t-online.hu • collaborators: ákos boczkó, attila szczuka, istván szögi • structural engineer: zoltán klopka • constructional engineer: gábor schreiber • mechanical engineer: lászló parsch • electric engineer: ilona nyári • public services: józsef poroszlai • gardening: attila páll • fire service: János mészáros • kitchen technology: árpád rátonyi • building acoustics: andrás kotschy • construction: KIPSZER electric mechanic co • photos: angéla kalló, andrás tulok

the school is located in the centre of the city. the most important and determining neighbour is the baroque monument, castle ráday. the school makes up a compositional unit with the castle continuing the monument's flanks in the new buildings longitudinal wings. the yellow tentacles of the building run over the slope thus emerge up of the ground. under them one can walk like under a bridge. the garden remaining after the separation of the faith-based school can be seen and used in gross.

the colouring of the interiors of the school recites the traditional colours of the seven human chakras. the red flooring starts from the main entrance having the colour of the first chakra known as the root-chakra. it passes through the building like a red yarn leading the pupils to the classrooms. the colour of the second chakra is orange, and it paints the dining hall. the yellow of umbilical chakra colours the workshops and the entertaining rooms opened up to the south. and so on: the hall in the heart of the building deserves the green of the heart-chakra which calms the children. the blue of the fifth chakra that of the throat responsible for communication paints the stairways in the so called neck-building which hides an extra entrance and contacts with the old building. the violet and white of the crown-chakra colours the uppermost classrooms and art-rooms.
dezső ekler

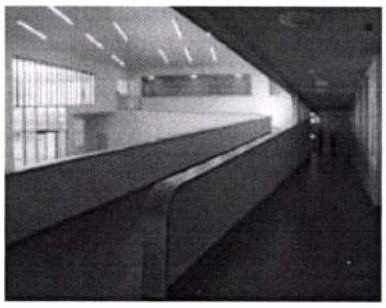

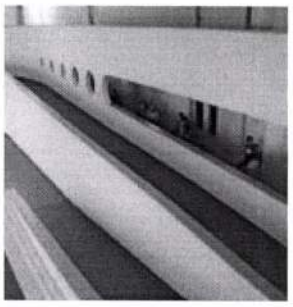

Ekler Dezső, építész, Szombathelyen született 1953-ban.

Az építész diploma megszerzése után a BUVÁTI Tudományos Kutató Osztályán városszociológiával foglalkozott, majd néhány évig együtt dolgozott mesterével, Makovecz Imrével.

1991-ben önálló építészirodát nyitott. Tanított a Magyar Iparművészeti Főiskolán és a Budapesti Műszaki Egyetem Városépítési Tanszékén, egyetemi tanár a győri Széchenyi István Egyetemen.

2000 óta a Magyar Művészeti Akadémia tagja, nemzetközi és hazai elismerésként Piranesi-díjat (1989), Palladio-díjat (1991), Ybl-díjat (1994) és Príma-díjat (2003) kapott. 1999-ben DLA mesterdiplomát szerzett, 2005-ben habilitált.

Számos külföldi és hazai építészeti eseményen vett részt előadóként, illetve mutatta be munkáit csoportos és önálló kiállításokon, gyakran publikál hazai és külföldi folyóiratokban.

Meghívott építészként részt vett az Alessi cég Tea and Coffee Towers projektjében (2000-2003). 2005-ben mokkás csészéket tervezett szériagyártásra Alberto Alessi felkérésére.

Leginkább ismert és legjelentősebb munkái például a Nagykálló Harangodi Népművészeti tábor (1986-91) és a Kaposvári Agrártudományi Egyetem (1988) épületei, a mezőzombori Disznókő Rt. (1993-95) és a HILLTOP Neszmély Rt. (1994) borászatai, a budapesti Margit Palace irodaház (1999), a budaörsi Terrapark irodaházai (2000-2001), a péceli általános iskola és a Goethe Intézet épülete (2002), a Krisztina Palace irodaház Budapesten (2005), valamint az Eszterháza Fogadóépület, Fertőd (2007).

Könyve Ember és háza címmel 2000-ben jelent meg.

Dezső Ekler, architect, was born in Szombathely, Hungary in 1953.

After graduating, he studied urban sociology and worked for some years with his teacher and mentor Imre Makovecz

In 1991 he established his own practice. He has lectured at the Hungarian Academy of Applied Arts and the Department of Urban Building and History of Architecture of the Budapest University of Technology, he is a university professor at the István Széchenyi University in Győr.

A member of the Hungarian Academy of Arts since 2000, he has won recognition both in Hungary and abroad with awards such as the Premio Piranesi (1989), the Premio Andrea Palladio (1991), the Ybl Prize (1994) and Prima Prize (2003), he received qualification as a

lecturer in 2005.

He has been a speaker at numerous architectural conventions in Hungary and abroad and displayed his works in collective exhibitions and one-man shows. His articles often appear in Hungarian and foreign publications.

He participated in Alessi's Tea and Coffee Towers project (2000-2003) as one of the invited architects. In 2005 he planned espresso cups for serial production at the request of Alberto Alessi.

His best-known and most significant works included the Folk Art Camp at Nagykálló (1986-91), the premises of the University of Agriculture at Kaposvár (1988), the wineries of AXA at Disznókő (1993-95) and HILLTOP Inc. at Neszmély (1994), an office building at Henger utca, Budapest (1999), office buildings, Budaörs, Terrapark (2000-2001), the Primary School, Pécel and the building of the Goethe Institution (2002), the office building Krisztina Palace in Budapest (2005), and the Eszterháza Reception Building, Fertőd (2007).

His book, *Man and his house*, was published in 2000.

www.ekler-architect.hu

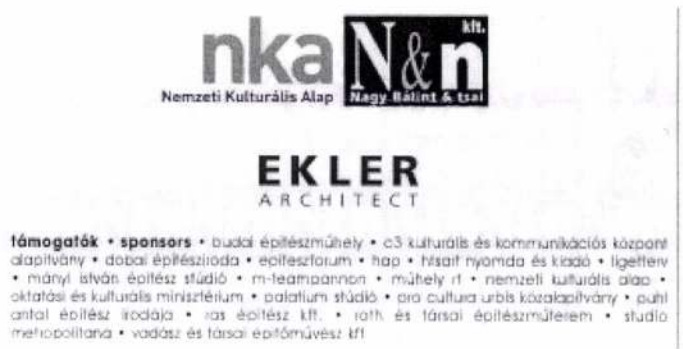

a kiállítás megtekinthető: 2008. június 9-ig
the exhibition is open to the public until 9 june 2008

következő rendezvény • the next program is
2008 05 28 • 28 05 2008
petri györgy terem • györgy petri hall
lengyel péter • macskakő • péter lengyel • macskakő /cobblestone/

N&n galéria

1065 budapest, hajós utca 39.

36 1 302 45 96, 36 1 301 04 50, 36 30 934 73 89

Ekler Dezsö

Ék Sándor festő
Kisalföld 1959 ápr. 8. Goldsl.

ÁHOGY

...y tetszik

1995 XI/25.

GYAR HÍRLAP KULTURÁLIS MAGAZINJA

SZERKESZTI: MÉSZÁROS TAMÁS

Nekünk Nemzeti kell?

Mészáros Tamás

Igen, nekünk kell egy Nemzeti. Idestova másfél száz éve. Kellene, de azóta sincs. Az épület, a végleges, a méltó soha nem készült el, mert mindig „közbejött" valami. Általában a pénztelenség, olykor egy világháború. És tudjuk, mindig az ideiglenes állapotok a legtartósabbak. Nemzeti Színház ma, a rendszerváltozás után sincs; ami ezen a címen áll, az egy kétségkívül alkalmatlan, lerobbant hodály.

Némiképp bonyolítja azonban a helyzetet, hogy ez idő szerint a Nemzetinek társulata sincs. És nem azért nincs, mert az ideiglenes épület olyan, amilyen. Volt már ebben a Hevesi Sándor téri mauzóleumban jó színház – emlékezhetünk. A jelenlegi azonban mélyponton van, vezetése nem megfelelő, együttesről nem beszélhetünk. Ettől még szükség lehet ugyan egy valóban korszerű, igényes épületre, de azért amikor a lehetséges helyszínek között válogatunk, elkészítendő tervdokumentációkról beszélünk, költséghatárokat állapítunk meg, azonközben talán nem ártana arról is elmélkedni, hogy ki irányítja majd ezt a virtuális csapatot? Hogy nem kellene-e az építési szándéknyilatkozattal egy időben azokat is megtalálni és megbízni, akiknek nehezebb dolguk lesz, mint az építőknek – nekik ugyanis társulatot kell szervezniük. Amihez nemkülönben idő szükségeltetik.

A kormány most egy huszárvágással eldöntötte, hogy felépíti a nemzet színházát. Mégpedig egy vadonatújat, nem amolyan átalakítottat. Ám megszabta, hogy az nem vihet el többet – legalábbis a költségvetésből –, mint amennyibe a New York palota esetleges átépítése került volna. De hát tudvalevő, hogy hatmilliárdból (folyó áron!) nem lehet azt a bizonyos reprezentatív Nemzetit megépíteni – netán újrakezdődik az egyszer már hamvába holt gyűjtés? Valószínű, mert másképp ez nem fog menni.

És akkor újra itt a kérdés: mit mondunk az embereknek, voltaképp mire adakozzanak? Egy régi, szép eszmére csupán, vagy végre egy határozott koncepciójú, hiteles személyekkel fémjelzett, komoly művészi garanciákat kínáló társulatra, amelynek vezetője az építési munkákkal egy időben már szellemi értelemben is épít egy ígéretes Nemzetit?

Attól tartok, ha ilyet a kormányzat nem képes életre hívni, ezekben az enyhén szólva szűk esztendőkben aligha tudja majd meggyőzni a polgárokat arról, hogy éppen most volt tovább nem halasztható ez a kiemelt beruházás. Ha a kormány csupán politikai hasznot remél magának néhány milliárdért, magyarán az úgynevezett nemzeti érzelmeket igyekszik a maga javára fordítani, az bizonnyal rossz számítás. Az emberek most nem fenn az ernyő, nincsen kas reprezentációra vágynak. Akárhol épül meg egy tartalmatlan csodapalota, fölösleges rongyrázásnak tartják majd.

A kormánydöntés mindaddig homályos és értelmetlen marad – hiszen még a helyszínek, a méretek, az igények tekintetében is teljes a bizonytalanság –, amíg nem láthatjuk, hogy csakugyan Színház készül itt. Olyan, amelyre áldozni érdemes.

árai

italt kotyvasztott a mágus, tomboló sikert aratva mutatványával. „Mert azok a nagyon szemérmes, végzetesen erős érzések és eszmék, melyek a haza fogalmával kapcsolatban élnek mindannyiunk lelkében, természetesen nem valók bűvészszínpadra és fröccsös poharakba. A haza végzet, nem pedig trükk és mutatványszám. S a hazafiasság a legszemérmesebb magatartás, olyasféle kötés és parancs, amelynek mutogatásával nem szabad tapsokat aratni. De hányan és milyen lehetetlen alkalmak ürügyén élnek ebből a trükkösített, fröccsös hazafiságból, élvezik és eltetik, mert az a legbiztosabb mutatványszám mindenféle pódiumon."

Márai cikkeinek csak kisebb része foglalkozik közvetlenül a politikával. A hétköznapok rezdüléseiből, apró-cseprő köznapi megfigyelésekből, esetleg jelentéktelennek tűnő hírügynökségi jelentésekből íródtak a fél évszázad után is lebilincselő cikkek. Vagy éppen egy tudományos felfedezés margójára. A milliószoros nagyításra képes mikroszkóp feltalálásának hírére reagál e szavakkal: „Az embereket önmaguktól mindig csak egy-egy ember mentheti meg. Ebben az emberben hiszek ma is, az embertelenség korszakában. Hiszek abban, hogy egy amerikai laboratóriumban addig hajol egy Zworkyn a górcső fölé, a mikroszkóp fölé, amíg milliószor élesebben mutat meg egy igazságot – először egy élettani, aztán egy fizikai, végül egy emberi, s legvégül egy társadalmi igazságot."

A legszebb, leglíraibb talán a Nyári este, ez a szintén 1941-ben keletkezett írása. Régi nyarak, régi utazások megidézése az elsötétített, lezárt Európában. „...s minden olyan valóságos volt, olyan összetartozó, a badacsonyi kilátás és a Louvre, Velence és a kassai városok régi homlokzata, a Graben és a Fortuna utca a várban, Avignon és Eger, az egész halálosan együtt és összefonva a végzetben, a boldogságban és a gyűlöletben, az egész, melyet nem tudsz elfelejteni: az otthon és a világ, Európa..."

Európa... milyen sokszor írja le ezt a nevet és mennyi gyásszal a szívében. Mintha látná a jövendő vasfüggönyt, úgy siratja el az egységes Európa álmát, látva a feléledő nacionalizmusokat a harmincas években.

Bámulom e cikkek hallatlan könnyedséggel párosuló pontosságát, érvényességét, s eszembe jut, hogy talán Márai volt az egyetlen magyar író, aki újságíró-iskolát végzett Németországban. Ennek a kuriózumnak bizonyára semmi köze hírlapírói zsenijéhez, hisz mai kollégái egy része nemcsak járt újságíró-iskolába, de tanít is ott.

A szakmából mégis hiányoznak a Máraiak. El nem tudom képzelni, kinek a cikkeit olvassák majd hat évtized múlva élvezettel, csodálattal, a ráismerés örömével, mikor újságjaink sokszor a másnap próbáját sem állják ki, a más ízlését, világnézetét pedig végképp nem.

Márai vitatkozni is elegánsan, ízléssel vitatkozik. Megengedő stílusban. Megengedi magának is, de másnak is a saját véleményalkotás jogát. „Sem hiú remény, sem félelem" – idézi a Bourbon hercegek jelszavát, amikor a világból kiveszni látszó lovagiasság eszményéről tűnődik. „A lovagi játékhoz nem kell porond, sisak és dárda, néha elég hozzá egy töltőtoll, egy néma, de makacs gondolat, egyfajta következetes magatartás. És nem jár érte babér. És nem tapsol hozzá negyvenezer ember, mint a rekordmérkőzéseken. De nem, kevésbé veszélyes és hősies játék, jó lenne egy új nemzedéket megtanítani arra, hogy közpályán és magánéletben kezdje e játékot újra játszani."

Valóban jó lenne. De félek, hogy napjainkban már sem a „makacs gondolat", sem a „következetes magatartás" nem szerepel az újságíró-iskolák stúdiumai között.

és követnivaló ezekből az eseményekből. Sajnálatos, hogy a

Pontosan erre az automatizmusra számít Csurka István, aki a nürnbergi per ítéleteit „beállítások"-nak minősítette.

A minőség nem kelendő

Múlt heti számunkban Finta József cikkével vitát kezdeményeztünk a mai magyar építészet helyzetéről. Most Ekler Dezső Ybl-díjas építész mondja el véleményét. További szakmai hozzászólásokat szívesen veszünk.

Beszélgetés Ekler Dezsővel

Szegő György

– Kapcsolatos-e az 1989 utáni változásokkal az, ami az építészetben, az építtetők igényeiben ma Magyarországon kialakult?

– Bizonyos értelemben fölszabadult az építészet Magyarországon. Ahogyan ez előre várható is volt, korrumpálódott, elkurvult. Korábban a magyar építészeti elit, és az átlagos építészet is, szerzetesibb volt, szabatosabb a szellemi értékek tiszteletét illetően. Az igényesség, a szellemi elmélyültség, a dolgok szellemi megmunkáltsága, az eredetiség szépen kimennek a divatból. Nem képviselnek eladható árut. Ebből aztán sok minden következik.

– Hiányzik-e az az építészeti közéletben korábban feltétlenül létező személyes hierarchia, ami, ha a szerzeteshasonlatot használjuk, szinte bizantinus hierarchia volt?

– Egységes hierarchiája nem volt a Kádár-érában sem a magyar építészetnek. Egymást átfedő, egymást keresztező értékrendek léteztek. Gondolok az egyetemi oktatók rangjára, és voltak iskolák, például az Iparterv-iskola. Volt és van az organikus vagy Makovecz-iskola, de ezek mellett, ezek között még jó pár orientáció, amelyek egy viszonylag tisztességes szellemi közeget üzemeltettek. Bizonyos avantgárd szólók is zajlottak, s ezek együtt valamennyire tisztán tudták tartani szellemileg ezt az üzemmódot. Mára ez az igényszint nagyrészt érvényét vesztette és a bóvli, az elvtelenség, a látványos, hazug lefekvések, az igénytelen majmolás, a silány tucatgyártmányok már megengedettek ezen a színpadon.

– Akkoriban a minőség volt az, ami a megbecsültség grádicsaira állította az építészeket, hiszen jóval kevesebb megbízás volt, mint ma. Ma mi lehet az, ami értéket kölcsönöz az új látszathierarchiához, ami besorolja az alkotókat?

– Az építészetben is csak a szellemi teljesítményt érdemes nézni. A jó építészetben mindig alapvető a világnézet. A fontos alkotóknál döntő, hogy honnan nézik a világot és honnan, milyen műveltséggel és iskolázottsággal nézik az építészetet. Világnézet dolgában alapvetően különböző iskolák vannak jelen a magyar elitépítészetben. Legalább három tendencia: a hi-teches technokratáké, a cooloké avagy középutasoké, meg az organikusoké. Ezek tekintélyrendszere teljes mértékben független egymástól. A haladás bajnokai, Finta, Virág Csaba és követőik a technikai fejlődés konjunktúralovagjaiként, rendes katonákként hisznek a technikai innovációban, és szolgálják azt ezen a közép-európai, német-orientáltságú piacon. A huszadik század fölvillantott egy-két olyan lehetőséget – Gaudira, Wrightra, Saarinenre, Makoveczre gondolok –, ami mint művészi formaprobléma és az építészet által mint világértelmezési keret, nagy kérdéseket vetett föl, talán a leglényegesebb problémákat az építészeti térrel, a szerkezettel kapcsolatban. A technokraták nem reflektálnak ezekre az alapkérdésekre. Egy nagyon leegyszerűsített, késő modernista építészetet művelnek, ami manapság megspékelődik az úgynevezett kontextualizmussal és enyhe konstruktivizmussal is. Az alapkérdések irányában leginkább a Makovecz-iskola és annak tehetségesebb fiataljai a nyitottak – megítélésem szerint. A Nagy Ervinek, Dévényik, Vinczék, Salaminok. Talán az ő kezük van rajta azon a szellemi ütőéren, ami valóban a huszadik század építészete lesz.

A két orientáció között van egy középút a mai magyar színpadon, a 40-45 éves generáció legtehetségesebb tagjai képviselik ezt, akik visszafogottabbak a technicizálást illetően, de visszafogottabbak az organikus megközelítésmódban is. Különféle oldalakról érkeztek: Cságoly Ferenc, Ferencz István, Török Ferenc, Nagy Tamás, Turányi Gábor. Úgy nevezném, hogy a cool-építészet az, amiben megtalálják a közös nevezőt. A desztillált, hűvös és távolságtartó felfogásban – Miles Davis-i értelemben. Az iskolákban feljövő fiatal tehetségek is leginkább ebben az irányban indulnak. Nyilvánvaló elődök az úgynevezett dániások, a skandináv országokban iskolázott, most kiöregedő nemzedék, a Farkasdyk, Jánosik, Szroghok nemzedéke, amely folytatódott az Iparterv-iskolában, megspékelődött Asplundtól kezdve Stirlingen át a racionalistákkal, Aldo Rossival vagy Mario Bottával. Világnézeti szempontból nem cinikus ez az álláspont, de nem is ártja bele magát különösebben mélyen a világ dolgaiba, mintegy a szakma elefántcsonttornyába zárkózik. A cool-építészet meghatározását alighanem tabuinak, öncenzúrájának a jellemzésével lehetne megadni. Ezek után az igényesebb, mondhatni, az építészeti elitet képező iskolák után aztán jönnek a posztmodernek, a parasztposztmodernek és a vidéki makoveczizmusnak a legkülönfélébb válfajai, akik a mai nyugatias tőkeinvesztíciót valóban elvtelenül és vékony műveltséggel, kevés invencióval, a kurválkodó napi építészet szintjén szolgálják ki.

– Nem tudom, mennyire lehet kiszélesíteni az építészet fogalmát arra az építési tevékenységre, ami ma Magyarországon folyik? A nagyobb beruházásoknak milyen százalékát teheti ki ez a három, ön által építészetként elfogadott irányzat? Mennyi lehet a komoly megbízásokból az ő osztályrészük?

– Úgy saccolom, hogy 20-30 százalék.

– Hogyan lehetne azt a maradék csekély 80 százalékot felelősebb minőségű építés művelésére ösztönözni?

– Nézze, a 80-ból vegyünk 40 százalékot a magánszféra, családi ház, lakóház, kisvállalkozások építészetének. Hogy ezt hogyan lehetne jobban iskolázott, kvalifikáltabb szellemi infrastruktúra által megdolgozottabbá tenni, ez alapvetően társadalmi, szakmapolitikai, közigazgatási kérdés. A vidék, ahogyan az alapvető infrastruktúrától, úttól, telefontól megfosztott, ugyanúgy hiányolja az építész szakmai elit jelenlétét is. Nyugaton, ahogyan a telefon és a fizikai infrastruktúra is kint van a vidéken – gondoljunk csak Ausztriára –, ugyanúgy az építészelit tudása is jelen van.

A másik 40 százalék az úgymond lefedetlen 80-ból részben a régi, bejáratott kapcsolatokon átörökített hivatali építészet által terveztetik, ami olyan, amilyen volt a hetvenes-nyolcvanas években és olyan építészetet is produkál. A másik része ennek a nem maszek 40 százaléknak pedig az új nyugati befektetőknek az az egyre népesebb tábora, amely a befektetett pénzéért azt a fajta építészetet követeli ki magának, amit Nyugaton is megkapnának. Erre pedig meg is találják a maguk nem bugris, nemzetileg nem elfogult, sajátosat nem akaró építészeit, azokat, akik tudják hozni azt a formát, amit elvárnak tőlük; így épülnek a showbiz-centereink, a bankjaink, az irodaházak Budapesten és az ipari létesítmények a vidéken. Nem hiszem, hogy ennek a befektetői rétegnek valaha is igénye lesz arra, hogy sajátosan magyar és csak nálunk fölvillanó, szellemileg jól svájfolt építészetet vásároljanak a pénzükért – tisztelet a kivételnek.

– Melyek azok a szociológiai és szakmapolitikai eszközök, amelyekkel mégis motiválni lehetne ezt a nehezebben megközelíthető szférát?

– A vidéki és a magánépítészetet, a magánépíttetők világát akkor lehetne jobban ellátni építész-infrastruktúrával, ha gazdagabb volna ez az ország és ha jobban meg tudná fizetni az építészeit is. Ezáltal az igazi építészek például főépítészként jelen lennének a vidéken. A főépítészi rendszer kiépítése alapvetően az önkormányzatok egzisztenciájával függ össze. Ha egy település önkormányzata elég erős, akkor elég önálló is tud lenni, ha elég önálló, akkor az építésügyben is maga akarja megszabni, hogy merre tartson. Ehhez jó szakemberekre, elsősorban jó építészre van szüksége.

– Milyen módon alakulhatna ki egy ilyen hálózat? Van-e olyan szakmai vagy államigazgatási intézmény, amely azzal foglalkozik, hogy hol van már betöltve ez a pozíció és hol nincs? Mi van most és mi lenne az ideális?

– Ezt nem felülről kell csinálni. Bármelyik kis- vagy középvárosnak elővesszük a helytörténetét, Sopronnak, Szombathelynek, Szarvasnak vagy Bártfának, egy normális önkormányzatnál a település maga létrehozott már a múlt század elején úgynevezett „szépészeti", építészeti bizottságokat. Egyszerűen azért, mert egy önkormányzatnak egyik legalapvetőbb feladata az, hogy rendben tartsa az építés ügyét, hogy az építési tevékenységet üggyé tegye a közösség számára. Arról van szó, hogy az építészet és az építészeti megítélés elvesztette a súlyát, gyakorlatilag a dolgoknak csak egy szűk részére korlátozódik a közigazgatás által. Rengeteg dologban ezen a megítélési mezőn kívül döntenek. Például a városfejlesztés dolgában ilyen megfontolástól mentesek az alapközműveket építő és fejlesztő döntnökök, akik az utakat, a közlekedést, a közműveket építik. Ha elmegy egy Pest melléki településre, akkor láthatja, miként vezetik a telefont összevissza kábeleken, miként oldják meg a közvilágítást, hogyan helyezik el a táblákat és pusztítják a fákat. Kérdés, szabad-e még főépítészségről, városszépítésről, városképről beszélni ott, ahol bármikor bármi elé odarakható egy táblaförmedvény?

– Megvan-e egyáltalán a személyi feltétele, van-e elegendő képzett építész vagy az építészettel rokon szakterületen dolgozó szakember, akikből a szépészeti bizottságok országos hálózata létrejöhetne?

– Biztos vagyok benne, hogy megvan. Az építészkaron évente már vagy háromszáz építészt kezdenek képezni. Pár év múlva az építészekkel Dunát lehet rekeszteni. Ugyanúgy, mint más értelmiségi szakmákban, valószínűleg itt is nagyszerű szakembergárdával van megáldva ez az ország, csak éppen nem tudja őket használni. Tessék leküldeni minden kisebb régióba, két-három falunyi területre fiatal építészeket. Tessék szabad kezet adni nekik és tessék jogosítványokat adni a kezükbe, hogy miben dönthetnek, miben javasolhatnak, mit változtathatnak meg, ha meg tudják győzni a maguk igazáról az önkormányzatokat. És két-három év alatt rend lesz ebben az országban, eltűnik az a kupleráj, ami minden lakott helyet eláraszt a reklámtábláival, bodegáival és benzinkútjaival, a teljesen elvtelen és a közösségek akaratától független, környezetrabló módszereivel. Tessék a fiatalok előtt megnyitni a jó polgári rendszerben természetes szakszerűség érvényesülésének lehetőségét. Hihetetlen mértékben épül át ez az ország – csak nincs gazdája.

– Milyen társadalmi csatornák szükségesek ahhoz, hogy a jó építészek, a jó építészet érvényesülhessen?

– A jó építészet társadalmi megbecsüléséhez először a szakma önbecsülését kellene rendbe tenni. Ehhez szellemileg orientált, minőségelvű képzésre volna szükség, és nem szolgalelkeket nevelő technokratikus oktatásra, mint a mai. Értékhelyesen ítélő kultúrlapokra, és nem építészeti bizniszmagazinokra. Érett és művelt kritikára és nem az aktuálpolitikától sunyítóra, és így tovább. Ennek a szakmának, mint minden más szakmának is, alapvetően szüksége volna a szakmát gyakorlók szolidaritására, amit jó esetben egy szakmai kamara alapoz meg. Egy nyílt, kemény céhrendszerre, ahol elsősorban a minőség és a szellemi teljesítmény számít, és csak másod-, harmad- és negyedsorban az üzleti érdekek. Nos, ennek a nyílt sisakos és szolidaritási alapon szerveződött kamarának a sansza úszott el az átalakulás folyamatában. Ezért sem eléggé urak az építészek.

Felsőoktatási deform

Az EU-csatlakozás álcája alatt bevezetendő reformtervek azzal fenyegetnek, hogy anyagilag is és szellemileg is szétzilálják a már amúgy is megviselt egyetemeket, főiskolákat. Ha ugyanis e reformok megvalósulnak, akkor 1. az egyetemek a politikai zsákmányszerzés közvetlen célpontjaivá válnak; 2. az egyetemi vagyon jelentős része széthordhatóvá, elzálogosíthatóvá válik; 3. az egyetemi oktatók kiszolgáltatottá válnak politikai és gazdasági érdeknek, az egyetemi autonómia jelentősen korlátozódik; 4. az oktatás színvonala tovább csökken, még a legtehetségesebb diákoknak is főiskolai szintű képzésben kell részt venniük három évig; 5. oktatási, kutatási műhelyek sokasága fog megszűnni konjunkturális okokból, miközben a bóvli, a szemfényvesztés polgárjogot nyer majd az új felsőoktatási intézményekben.

Az európai felsőoktatási térséghez való csatlakozás, ami természetesen kívánatos és elengedhetetlen Magyarország számára, kizárólag a felsőoktatás strukturális átalakítását teszi szükségessé. Ez a csatlakozás miatt elkerülhetetlen; de minden egyéb, amiről most írni fogok, a magyar reformerek javaslatai, ezeket senki sem kényszeríti ránk! Rajtunk múlik, hogy miként töltjük meg tartalommal az új háromszintes keretet (alapképzés, mesterképzés, doktorképzés), s mi történik az alapképzés első három évében.

Az alapképzés célja, s e vonatkozásban egyetértek Geréby Györggyel (*Hajrá hallgatók, hajrá adófizetők!*, január 20.), a készségek fejlesztése, ám a tervezett reform, az alapképzés tervezett felépítése és finanszírozása egyenesen megakadályozza e cél teljesülését. Az egyik súlyos probléma az, hogy ez az alapképzés nem kötődne valamely tudományhoz, tantárgyak laza halmaza alkotná a tananyagot, s a diákok a manapság ismeretes szakokat csak e hároméves „bemelegítés" után kezdhetnék tanulni. Ez a merev korlátozás, amely kötelező lenne minden egyetem számára, éles ellentétben áll a tehetséges, motivált diákok érdekeivel, akikért az egyetemet valaha kitalálták. Számukra olyan lenne ez a rendszer, mintha egy lassítóba kerülnének, amely a legfogékonyabb éveiket elpocsékolja. Ám még a kevésbé felkészültek is sokkal rosszabbul járnának ebben a langyi-bangyi tapicskolóban, mint ha egy tudomány rendezett összefüggésein kellene átrágniuk magukat.

A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy ezen a képzési szinten igen alacsony fejkvótát állapítanának meg, ami azt jelenti, hogy rengeteg diák jutna egy tanárra, tehát a tipikus képzési forma a nagyelőadás lenne. Csakhogy ez a módszer készségek kialakítására teljesen alkalmatlan, hiszen készségeket kiscsoportos foglalkozásokon lehet fejleszteni, nem pedig nagyelőadásokon.

A reform egyik központi gondolata a felsőoktatás piaci alapokra helyezése. Eszerint a felsőoktatási intézmények ugyanolyan szolgáltatók, mint bármely más piaci szereplők, a rentabilitás válik a felsőoktatás alapparancsává. Csakhogy míg a tényleges piacon a fogyasztók maguk fizetnek az áruért, a felsőoktatásban az állam fizet a fogyasztók helyett, s egyedül ő dönti el, hogy melyik képzés mennyit ér. Mivel a tervezett rendszer formális szempontból megkönnyíti az új intézmények alapítását, a hallgatói igények gyors kiszolgálását, a piacosítás leginkább a konjunktúra gyors ingadozása miatt problematikus: amíg egy komoly szakot vagy kart tíz évbe telik felépíteni, addig a dekonjunktúra néhány év alatt végzetes lehet. Az építkezés nehézsége és összetettsége szemben áll a lebontás egyszerűségével és gyorsaságával. A piacosítás ketté fogja szakítani a felsőoktatást: néhány patinás, elit egyetem valószínűleg nagyobb gond nélkül talpon marad, ám a középmezőnyt könnyen tönkreteheti az olcsó bóvlit kínáló konkurencia. A magas hallgatói létszámért teperő elit egyetem gondolata egyébként már önmagában is, mondjuk így, érdekes. Az elit egyetemeknek az lenne – s normális országokban az is – a feladatuk, hogy a kevés kimagaslóan tehetséges diákot különösen kedvező feltételek között, például viszonylag sok oktató közreműködésével tanítsák. Az egyik oldalon tehát marad néhány színvonalas, de túlterhelt elit egyetem, a másikon pedig elszaporodnak a színvonalcsökkentésből, reklámfogásokból versenyelőnyt kreáló gagyigyárak.

Ez a rendszer olyan területen teremtene folyamatos létbizonytalanságot, ahol ez a bizonytalanság a munka színvonalát alapjában veszélyezteti. A reformerek úgy szeretnének játszadozni és kísérletezni az egyetemi értelmiséggel, mintha ez a bázis az esetleg rosszul végződő kísérlet után egyetlen mozdulattal újrateremthető lenne. A holdkórosság és a magabiztosság kéz a kézben jár. Geréby György egyébként nem is titkolja, hogy feleslegesnek tartja, hogy egy ilyen „kicsiny ország" adófizetői minden tudományterületen magas szintű kutatásokat finanszírozzanak. Kis ország – kis tudomány, talán ez fejezi ki legjobban kiváló reformereink elképzeléseit. Hát, egyelőre még szoknunk kell a gondolatot.

Az eddigiekben vázolt kép azonban még mindig irreálisan optimista, mert arra a reformerek által sokszor hangoztatott feltevésre támaszkodik, hogy a reformált egyetemek új urai felelős gazdasági menedzserek lesznek. A reformterv szerint ugyanis az egyetemeket ezentúl a gazdasági menedzserekből álló igazgatótanács (IT) irányítaná, amely a stratégiai, pénzügyi kérdésekről, karok, szakok bezárásáról és alapításáról, a rektor kiválasztásáról és elmozdításáról, tehát a döntő fontosságú kérdésekről döntene. E menedzserek, akiknek meghatározó részét a kormányzat választja ki, a magyar politikai kultúrát ismerve, azok közül fognak kikerülni, akik, mondjuk finoman így, a hatalomgyakorlás gazdasági gyümölcseit le szokták aratni, s adott esetben a pártfinanszírozás nehéz problémáit is meg szokták oldani.

Egy nagyobb egyetem költségvetése sok milliárd forint, nem is beszélve a jelentős ingatlanvagyonról, s a tervezet a jelenleginél sokkal nagyobb gazdálkodási szabadságot biztosít az IT számára. A reformerek a kissé vészjósló „globális költségvetés" kifejezést alkalmazzák. Az egyetem vagyonát, ingatlanait az IT eladhatja, vagy jelzáloggal megterhelheti. A jogalkotó azt még mérlegeli, hogy esetleg bizonyos ingatlanokat, tárgyi eszközöket legalább az eladástól megóvjon: „A vagyonátadással szorosan összefügg az a kérdés is, hogy a vagyon egy része (ingatlanok és nagyobb értékű tárgyi eszközök) célvagyonnak minősüljön, ez garanciát jelent az ellen, hogy az intézmények nehogy feléljék értékes vagyonukat." (Lásd a vitaanyag 37. oldalán, www.om.hu.) E csodálatos freudi mondat figyelmet érdemel. A „célvagyon" kifejezés, azt hiszem, híven megnevezi a vágy valódi tárgyát, ám a felettes én közbeszól, s a törvényhozó a saját kezére üt: hát, cuki kis célvagyontárgyak vannak itt az egyetemen, de talán a főépületet mégsem illik eladni! Na de sebaj, a célévben (a megbízás lejárta vagy kormányváltás előtti időszakban) majd jól eljelzálogosítjuk! Hihetetlen, de a reform kigondolóinak nem az jár az eszében, hogy miként lehetne mindenáron megőrizni és gyarapítani az egyetemek vagyonát, hanem azon meditálnak, hogy van-e olyan céltárgy az egyetemek épületei, műszerei között, amit azért illene megtartani!

A tervezett reformok egyik legaggályosabb és legkártékonyabb eleme az egyetemi értelmiség kiszolgáltatása, s az egyetemek politikai megszállása. Talán az a kecsegtető a reformcsapat számára, hogy az első ejtőernyős garnitúrát – sok évre – ők jelölhetik ki. Ám ez a vállalkozás könnyedén öngóllá válhat, hiszen egy esetleges kormányváltás után kis törvénymódosítással az új hatalom kegyeltjeinek kezébe kerülhetnek az egyetemek. Aki ezt nem hiszi, figyelmébe ajánlanám Orbán Viktor minap tett nyilatkozatát, mely szerint a PSZÁF vezetési struktúrájának átalakítását célzó törvénymódosítást precedensértékűnek tekinti, tehát – értsük jól az üzenetet – azt a gyakorlatot, miszerint az előző kormány által sok évre kinevezett káderekat akár törvénymódosítás árán is elmozdítják, ők is alkalmazni fogják, ha a hatalomváltás bekövetkezik.

Geréby György egy sztoikus bölcsességet idéz: „A sors az akarót vezeti, a nem akarót vonszolja" – azt azonban elfelejtette megemlíteni, hogy e gondolat hátterében a fátumban, azaz a világot, az emberi dolgokat meghatározó, gondviselésszerű szükségszerűségben való hit áll. Nos, a magam részéről – liberális lévén – önálló, szabad emberek közös gondolkodásában és együttműködésében hiszek, viszont nem hiszek semmiféle fátumban, azt pedig végképp nem gondolom, hogy ez a holdkóros ötletek és rút gazdasági érdekek vadházasságából született reformterv fátum lenne, hogy gondviselésről ne is beszéljünk.

Geréby meggyőződése, hogy haladó és a kor követelményeit bátran felismerő reformját a maradi, saját érdekeiket védő, begyepesedett egyetemi oktatók akadályozzák, ám azért reménykedik: „a megoldás sikere azon múlik, hogy a status quo fenntartásában érdekelt csoportok és személyek hajlandók-e hosszú távú nemzeti érdekeket szem előtt tartva felülemelkedni napi taktikáikon, és vállalják-e azt a felelősséget, hogy a társadalmi és politikai akarat képviselőiként megvalósítsák a minőség, a hatékonyság és az elszámoltathatóság elvein alapuló felsőoktatást". Ezek szerint megvan már „a társadalmi és politikai akarat", hogy vége legyen annak a felelőtlen hejehujának és haszontalan kutatgatásnak, ami most folyik a felsőoktatásban, s a reformerek abban reménykednek, hogy végre a maradiak is azt akarják, amit a társadalom és a politika, és akkor minden jóra fordul, jön a minőség, a hatékonyság és az elszámoltathatóság.

Nem szeretném eszmetörténeti fejtegetésekkel untatni a nyájas olvasót, de elég ijesztő gondolatok ezek, s az általános akarat nevében már elég sok csúnya „reformot" hajtottak végre a világtörténelemben. A kötelező háromszintes képzés bevezetését leszámítva, csak egy választ lehet adni az egész reformra: Nem! Ezek a reformok kártékonyak, végiggondolatlanok és felelőtlenek, aki ez ellen tiltakozik, az nem maradi, nem a status quóban érdekelt, hanem egyszerűen csak nem vesztette még el a józan eszét, s fontos neki az, amit hivatásául választott: a kutatás és a tanítás.

SCHWENDTNER TIBOR
egyetemi oktató, Miskolci Egyetem

OLVASÓI LEVELEK

A krízis felszámolásáért

Szeretném pontosítani, illetve kiegészíteni N. Kósa Judit január 30-án megjelent cikkét (*Múzeumi alkukra is épülnek az utak*).

Az első bekezdésben foglaltakkal ellentétben nem tudok arról, hogy a Magyar Tudományos Akadémia szakértői javasolnák, hogy a koordinálásra jöjjön létre egy bizottság. Kollégáktól tudok bizonyos tárgyalásokról, hallottam híreszteléseket miniszteri szintű elvi döntésről, volt erről szó különféle régészeti fórumokon, de az MTA Régészeti Intézetének 30 kutatója közül hivatalosan eddig senkit sem kérdeztek meg ezzel kapcsolatban.

A megyei múzeumok nem monopolizálják a saját területükön való feltárást – egyszerűen az érvényben lévő törvényeknek megfelelően járnak el. A törvényeket (pl. az örökségvédelmit, az önkormányzatit) természetesen – szükség, igény esetén – meg lehet változtatni, s akkor majd egy budapesti hivatal fogja eldönteni, hogy ki, hol és miből végzi el az autópályás megelőző feltárást. Azt mindenesetre a Nemzeti Autópálya Rt. nálam jobban tudja, hogy a régészekkel kapcsolatos fő problémájukat – a munkavégzés ütemét – semmilyen közbeiktatott szervezet sem tudja orvosolni. A régészek a minőségből semmi pénzért nem engedhetnek – még versenytárgyaláskon sem. A Nemzeti Autópálya Rt.-nek Raczky Pál személyében a legkiválóbb régész szakértője van, úgyhogy mindebbe nem kívánok itt beleszólni. Azt viszont megjegyzem, hogy a cikkben említett „ésszerűsítésre" nincsen szükség ahhoz, hogy „az MTA régészei is dolgozhassanak egy-egy területen". Az MTA régészei ugyanis dolgoznak egy-egy területen, mégpedig Heves megyében (1994), Győr-Moson-Sopron megyében (1989–1994) és Somogy megyében (1999 óta folyamatosan), a megyei múzeumi szervezetek felkérésére és valamennyi fél teljes megelégedettségére. Személyes tapasztalatom, hogy megfelelő tárgyalásokon minden elintézhető; a megyei múzeumi szervezetek a létszámhiány miatt éppenséggel igénylik az együttműködést a központi intézményekkel. Intézetünk nyugodtan néz elébe mindenféle esetleges változásnak: a nyilatkozó Raczky Pál professzor többször beszélt elismerően a munkatársaink által az autópályák körül végzett munka magas színvonaláról.

Abban pedig Raczky Pál professzorral messzemenően egyetértek, hogy a „régészeti raktárak ügyével nem a Nemzeti Autópálya Rt.-nek kellene foglalkoznia...".

BÁLINT CSANÁD
Az MTA Régészeti Intézetének igazgatója

Meglepetéssel olvastam Bálint Csanád akadémikus „pontosítását" az autópálya-építésekhez kapcsolódó, megelőző régészeti feltárásokról szóló cikkhez. Az e munkálatok ésszerűsítését célzó javaslatok ugyanis megtalálhatók az MTA régészeti bizottságának állásfoglalásában, amelyet hivatalos felkérésre, 2003 novemberében a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának illetékeseivel is sikerült megismertetni. Az N. Kósa Judit által készített „régészeti helyzetelemzés" egyebek között az MTA régészeti bizottságának szakmai álláspontjáról tájékoztatta a szélesebb olvasóközönséget. A bizottságnak Bálint Csanád akadémikus mellett az MTA Régészeti Intézetének több munkatársa is tagja, így az „autópálya-régészetet" érintő vitákban neki és kollégáinak is módjában lett volna ellenjavaslatokat, netán különvéleményt megfogalmaznia, amit a tárgyalások jegyzőkönyvei természetesen tartalmaznának. (Egyébként néhány megyei múzeum képviselője ki is fejtette eltérő álláspontját.)

A nagyobb ipari beruházásokat megelőző régészeti kutatások jelenlegi magyarországi helyzete tarthatatlan. Ennek a problémakörnek csupán egyik eleme a földből kimentett hatalmas mennyiségű régészeti leletanyag elhelyezésének és megőrzésének megoldatlansága. Az érvényes törvényi szabályozás abszurd voltát az illusztrálja a legvilágosabban, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum intézményesen csak az illetékes megyei múzeumok engedélyével vehet részt a magyar régészeti kutatások 90 százalékát kitevő legnagyobb vállalkozásban, az autópályákhoz kötődő feltárásokban. Mindezt a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságával keletkezett, a riportban is említett jogi konfliktus hozta felszínre. Világossá vált, hogy a Nemzeti Múzeum régészei gyakorlatilag kizárhatók az ország bármelyik megyéjének területéről, miközben óriási szakemberhiány mutatkozik a megépítendő több száz kilométernyi autópályát érintő előzetes feltárásoknál. Úgy gondoljuk, Széchényi Ferenc nem azért alapította a Magyar Nemzeti Múzeumot – mindannyiunk közös múzeumát –, hogy régészeti, történeti hatóköre csupán saját udvarára korlátozódjék. Az MTA Régészeti Intézetének impozáns részvétele az országos autópálya-programokban egyéni érdekérvényesítő erejének és jó személyes kapcsolatrendszerének köszönhető, ugyanez mondható el többek között az ELTE Régészettudományi Intézetéről is. Mégis helyesebb volna a magyar régészet országos hatókörű, ugyanakkor európai léptékű törvényi szabályozásáért küzdenünk, és nem az intézmények lobbilehetőségeiben bízni!

A Nemzeti Autópálya Rt.-vel folytatott konzultációk és az MTA régészeti bizottsága által megfogalmazott szakmai javaslatok a pillanatnyi krízis felszámolását szolgálják, megjelölve a megoldás lehetséges irányait. A döntés azonban már hosszú ideje a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának kezében van...

RACZKY PÁL
ELTE Régészettudományi Intézet

Túl az álmodozás korán

A *Várkertbazár: újjászületés 18 milliárdból* címmel (január 22.) megjelent információban olvashattunk arról is, hogy még mindig folyik a per a műtermeket bérlő művészekkel a kiköltözésről, de ez nem lehetetleníti el a tervezett fejlesztést.

Szamkó Katalin, a Budai Várgondnokság Kht. vezetője fegyverforgató Pallas Athénéként kijelentette: már valamennyi alkulehetőséget kimerítettek, így a cégnek nincs más választása, mint a „végsőkig elmenni". Talán érdekli a Népszabadság olvasóit, hogy a művészek előtt tudott és elfogadott tény, hogy el kell hagyniuk évtizedek óta használt műtermeiket. Nem kívánnak akadályt gördíteni a Várbazár meginduló felújítási munkálatai elé, és nem kívánnak pereskedni sem. A művészek csupán annyit szeretnének, hogy a kiköltözéssel egyidejűleg megoldást nyerjen műtermi elhelyezésük kérdése is. Sokszor megírták már, hogy a Várbazárt a művészek 120 évvel ezelőtt I. Ferenc József császártól kapták egy aranykorona szimbolikus ár ellenében, örökre. Az itt készült alkotások díszítik a fővárost, az országot.

Meggyőződésem, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Budavári Önkormányzat tulajdonában levő kht., valamint a művészek közötti párbeszéddel elkerülhető lenne a méltatlan pereskedés. Megítélésem szerint a kiköltözés és a műtermi elhelyezés során nemcsak fiskális szempontokat kell érvényesíteni, de figyelemmel kell (kellene) lenni az itt folyó kulturális, művészi munkára, annak értékeire is.

Emlékezzenek rá: Pallasz Athéné nemcsak a győztes háború, de a bölcsesség, a jog és a művészetek védője, isteni pártfogója is volt. A művészek egyikét képviselő ügyvédként bízom abban, hogy a kulturális kormányzat nem fogja engedni, hogy Athéné lándzsáját – a kht. hivatali hatalmát – használják a művészek „hátba szúrására", így hárítva el az „akadályokat" az újjászületés elől. Nem ezt érdemlik.

BÉNYI E. LÁSZLÓ
Budapest

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket és meg nem rendelt cikkeket a szerző mondanivalójának tiszteletben tartásával, rövidítve és szerkesztve, olvasói levélként közölje. Üzenetrögzítőnk telefonszáma: 436-4583; e-mail: level@nepszabadsag.hu.

INTERJÚ

Prózista a patak partján

Az operához leggyakrabban a János vitéz vezet el. Döntő élmény. Hősének olyan vonzónak, elhitetőnek kell lennie, hogy megszeressék a gyermekek is. Ezért választották Kaszás Attilát, aki prózai színész létére vállalkozott a Kacsóh Pongrác-daljáték címszerepére.

Énekelt-e valaha mikroport nélkül, nagyszínházban?

– Soha. Nagyszínházban, nagyzenekarral egyszer sem. Egyetlen zenés feladatom sem volt mérhető a János vitézhez. Más a piano, más a forte, ha mikroport van. Akkor lehet takarékoskodni a hanggal.

Nem voltak kétségei, hogy megbirkózik-e a prózai színésznek ilyen szokatlan feladattal?

– Még a tavasszal, idestova egy esztendeje hívott fel Petrovics tanár úr mint az Operaház főzeneigazgatója. Elmondta, hogy olyan János vitézt szeretnének, amelyik elvarázsolná a gyerekeket is. Haumann Péter ezt bizonyosan megteszi francia királyként. Egyszóval feltette a kérdést, vállalnám-e. Azt feleltem, hogy boldogan. De tüstént hozzátettem: ha képes vagyok rá.

Gondolom, Petrovics Emil úgy tett ajánlatot, hogy erről meggyőződött.

– Nem hívtak próbaéneklésre. De hallott engem musicalszerepekben. Mégis elszaladtam a partitúrával az énektanárnőmhöz, Bagó Gizellához, hogy megbeszéljük, megerősítsen. Naprakészen ismeri a hangomat a Szörényi-trilógia óta. Pontosan tudja, milyen magasságig, illetve mélységig terjed, megvizsgálta, mennyire fedi ezt a szerep. Meghányta-vetette, s azt mondta: Fiacskám! Ez nekünk menni fog!

És ment. Most vasárnap énekelte harmadjára.

– Szinte megváltozott az élet. Eleinte hetenként foglalkoztunk az anyaggal, amelyet ha egyvégtében énekelném, csaknem háromnegyed órát tenne ki. Szerencsémre a tanárnőmmel ekkortájt A holdbeli csónakosban, a Nemzeti Színházban is dolgoztunk, így sűrűn volt alkalmunk találkozni. De megtörténhetett volna, hogy „nem megyek át" az úgynevezett zenei átvételen, amikor minden szereplő megmérettetik egy zongorakísérettel.

Felújítás lévén, jutott-e elegendő figyelem az új Kukorica Jancsira?

– Nem különbözött a felkészülés egy premierétől. Hiszen az operaénekes partnerek is részint újonnan léptek be az előadásba, amelyet ifj. Palcsó Sándor újrarendezett. Inkább a tervezőknek kellett ügyeskedniük, hogy meglévő díszletelemekből, szerényebb anyagiakból hozzák létre a látványt. Nagyszínpadi próba is volt bőven, legalább tíz alkalommal.

A kétezer-kétszáz székes nézőtér előtt…

– Ilyenkor tapasztalja meg az ember, hogy amit operista modornak tart, az bizony, szükséges. Itt csakugyan kifele kell fordulnia az énekesnek, különben elvész a hang. Nem hatol át a mintegy tízméteres zenekari árkon. Nem jut el a nézőtér utolsó sorába is. Fogalmazhatnék úgy is, ha nem lendül át a hangszereken, akkor elkóválygog, és agyoncsapja a zenekar. Nincs másképp. Meg kellett tanulnom, hová álljak. Hol vannak a jó helyek.

FOTÓ: MEZEY BÉLA

Prózában sem szólalhatok meg nyersen, ha alattam a zene

És hol vannak?

– A kollégák nagyon kedvesek voltak, mindig tologattak a jobb helyekre. De a rendezőnk is kényeztetett azzal, hogy eleve oda helyezte az én jeleneteimet. A patak partja jó kis hely például. Ott üldögélve egy sottovoce, visszafogott énekhang is érvényesül. Mert az én hangerőm meg sem közelíti egy operistáét. Egyébként jól alakult, hogy éppen nem kellett nagy drámai szerepet próbálnom. Nemcsak az elfoglaltságom lett volna zsúfolt, de a próza másfajta igénybevétele a hangnak.

Amiről eszembe jut a musicalszínészek, operettesek modorossága. Amikor a dalok előtt és után a prózai részeket is „éneklik". Netán erről is kiderült, hogy szükséges rossz?

– Nem könnyű, de nem lehetetlen megoldani, természetes megszólalásra váltani. Kell hozzá olyan igény is, amelyet az adott műfajban kevésbé éreznek kötelezőnek. Annak nem annyira bajos, akinek az ének- és a prózai hangja nem esik messzi egymástól. Mint nekem, akinek a beszéde nem tűnik idegennek a magasabb fekvésű baritonjától.

Volt, ami éppen prózistaként lepte meg?

– Van a daljáték vége felé egy „melodrámának" nevezett rész, amit a nagyzenekarra kell rámondjak. Még mindig nem tudom a megoldást tökéletesen. Milyen legyen az őszinteség és az emelkedettség pontos elegye? Nyersen nem szólalhatok meg, hiszen alattam a zene. De mégsem lehetek érzelgős, giccses.

Tett utalást arra, hogy más életmódot is kíván a szerep…

– Az éjszakázásnak annyi. Persze az igazi operaénekesek a jóval nagyobb mesterségbeli tudásukkal képesek ellensúlyozni az efféle kilengéseket. Hatvanszázalékosan is hozzák azt, amihez énnekem százszázalékos állapotban kell lennem.

Kíváncsi volnék, magasabbra szökik-e a lámpaláza, mint a prózai előadásokon? Vagy hályogkovácsok bátorságával énekel?

– Inkább az utóbbi. Valahogy úgy vágtam bele: legföljebb ebbe a boltba nem jövök többet!

BOGÁCSI ERZSÉBET

KASZÁS ATTILA zenés szerepei:
A Vígszínház tagjaként énekelt
A padlás című Presser-musicalben, a Csókos asszonyban, Bicska Maxit a Koldusoperában, Tonyt a West Side Storyban.
A Rockszínház vendégművészeként a Hairben, a Bábjátékosban, A nyomorultak című musicalben és a Miss Saigonban szerepelt.
A Szegedi Szabadtéri Játékokon Háry János volt. Az esztergomi szabadtérin pedig a Szörényi Levente komponálta rockoperákban lépett fel.

INFO

János vitéz
Erkel Színház
Legközelebbi előadások: február 21-én, március 27-én., április 3-án délelőtt 11 órakor

PALETTA

PAVLIK GÁBOR egyetemi tanár ma este hét órától tartja operaismertető előadását a TF dísztermében (XII., Alkotás utca 44.). Műsoron Verdi: Otello című műve.

JEFF BARON Szép jó estét, Mr. Green című művet Magyar Attila és Hajdu István adja elő az IBS Színpadon (II., Tárogató út 2–4.) ma este hétkor. Jelen lesz a darab szerzője is, aki Amerikából érkezik, az előadás után pedig közönségtalálkozót rendeznek a színházban.

HÍMNEM-NŐNEM 2 – még több nemi identitás a filmművészetben a címe a Műcsarnok sorozatának. Ma este hatkor Mátyás Péter tart előadást Bertolucci filmjéről, az Egy amerikai Párizsban címűről.

A MÚZEUMI BESZÉLGETÉSEK sorozat újabb estjét szerda este hat órától tartják az Ernst Múzeumban (VI., Nagymező u. 8.). Az építészeti nagyításról Ekler Dezső Ybl-díjas építésszel beszélget Wesselényi-Garay Andor építész-teoretikus.

SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka: Három nővér (7). **Bábszínház:** Háry János (3). **Budaörsi Játékszín:** Az édentől keletre (7). **Kamaraszínház Tivoli:** Az utolsó tangó Párizsban (7). **Shure:** Push up 1–3. (fél 8). **Erkel:** A trubadúr (7). **IBS:** Szép jó estét, Mr. Green! (7). **József Attila:** Bunbury (7). **Karinthy:** Dzsungel (de. fél 11). **Katona:** Koccanás (7). **Kolibri:** Kövek (3). **Kolibri Fészek:** Spárga-tengeralattjáró (de. fél 11, 3). **Kolibri Pince:** Gyermekláncfűrész (8). **Komédium:** Befogad és kitaszít a világ (7). **Lézer:** Pink Floyd (fél 8). **Madách Tolnay:** Cini, Isten csúzlija (fél 8). **Kamara:** Páratlan páros (7). **Magyar:** Bob herceg (7). **Merlin:** Stones in his Pockets (7). **Millenáris:** A hideg gyermek (8). **Táncszínház:** Téli utazás (7). **Operettszínház:** Luxemburg grófja (7). **Pesti:** Képzelt beteg (7). **Radnóti:** Az ideális férj (7). **Spinoza:** Amszterdami kabaré (7). **Szkéné:** Kórház Bakony (8). **Trafó:** Táncterápia (8). **Új Színház:** Biedermann és a gyújtogatók (7). **Vidám:** Mennyből a hulla (7). **Víg:** Nóra (7). **Házi Színpad:** Dalok a színházból (8).

Kortárs francia festők Budapesten

A kortárs francia festészet derékhadának három tagja állít ki szerdától a budapesti Francia Intézetben a párizsi Galerie Vieille du Temple szervezésében. Mint a galéria igazgatója, *Marie-Hélene de La Forest Divonne* lapunknak elmondta, intézményük örömmel tesz eleget a felkérésnek és a galéria vonzáskörébe tartozó tizenöt művész közül háromnak – *Philippe Hélénonnak, Gui de Malherbe-nek* és *Denis Martinnak* – kínálták fel a lehetőséget, hogy festményeivel, grafikáival bemutatkozzon a magyar közönség előtt.

Az elmúlt másfél évtizedben jelentős ismeretségre szert tett párizsi kiállítóhely kizárólag a kortárs művészre szakosodott, a galériában rendszeresen állítanak ki a francia képzőművészet feltörekvő személyiségei. Az igazgató emlékeztetett rá, hogy galériája ezúttal másodszor jelenik meg Budapesten, tavaly a Párizsban élő és a Vieille du Temple-hoz kötődő magyar származású *Alexandre Hollan* állította ki csendéleteit és tájképeit a magyar fővárosban, majd pedig Szentendrén.

A Kép és a másság címmel egy hónapig látható mostani tárlat anyagát jórészt a figurativitás és az absztrakció határmezsgyéjén mozgó művek teszik ki. A három bemutatkozó művész alkotásai most először lesznek láthatók Budapesten – de ez nem jelenti azt, hogy pályakezdő művészekről van szó esetükben. Hiszen mindhárman negyvenesötvenes éveikben járó, rendszeresen kiállító festők, akiknek munkáit Nyugat-Európa több országában már ismeri a közönség. Képeik több európai nagyváros köz- és jelentős magángyűjteményében megtalálhatók. Közülük a legismertebb alighanem Guy de Malherbe, aki mostanában Franciaországon kívül New Yorkban, Montrealban, Bécsben és Luxembourgban is bemutatkozott.

Denis Martin: Kézitükör

A kiállítás alkalmából a budapesti Francia Intézet kerekasztal-beszélgetésre invitálja az érdeklődőket, amelynek keretében magyar és francia szakemberek – köztük *Stanislas Pierret, Beke László, Ébli Gábor* és *Hajdu István* – a kortárs művészeti galériák helyét és szerepét vitatják meg.

KIS TIBOR

Színes fotók, hamisítványok

A magyar nép hagyományos kultúráját bemutató állandó tárlat mellett több időszaki kiállítás és hozzájuk kapcsolódó programok is várják a látogatókat tavasszal a Néprajzi Múzeumban. Már csak február 29-ig látogatható a Színes magyar című tárlat, amely a múlt század hazai történelmi eseményeit mutatja be profi és amatőr fotósok színes felvételein.

Május végéig várják a látogatókat a másik időszaki tárlatra: Gönyey Sándor az 1930-as években a múzeum munkatársaként járta az ország falvait, és fotózta a jellegzetesnek tartott népcsoportokat.

Az Eredeti – másolat – hamisítvány témakörét körbejáró tárlat szeptember 1-jéig tart nyitva. Ehhez kapcsolódóan legközelebb 26-án szerveznek programot: Turistaművészet, szuvenír, hungarikumok címmel idegenforgalmi szakemberek, rendezvényszervezők, múzeumi és szuvenírboltok fenntartói, népművészeti egyesületek képviselői vitáznak.

Március 26-án nyílik a tavalyi év legjobb felvételeit bemutató XXII. Magyar Sajtófotó-kiállítás.

A Kárpát-medence és a távolabbi vidékek dudásait bemutató Aki dudás akar lenni… című tárlat május 29-től látható. Az utóbbi harminc évben reneszánszát éli az egész Európában a dudazene: egyre több fesztivált, kiállítást rendeznek ennek a hangszernek. A Néprajzi Múzeumban található Közép-Európa legnagyobb dudagyűjteménye, amelyből elsősorban a környező országok dudatípusait válogatták össze. De lesznek ázsiai dudák, vagyis szájorgonák is, a vállalkozó kedvű látogatókat pedig „pokoljárásra", bátorságpróbára invitálják. Emellett rendeznek dudaszintetizátor-bemutatót vakoknak és gyengén látóknak, Szent Iván napján pedig a Kolo együttes mutatja meg, hogyan is szól a hangszer.

S. M.

HIRDETÉS

®
új magyar építőművészet
A MAGYAR ÉPÍTÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK
KULTURÁLIS FOLYÓIRATA ■ 1999. 2. SZÁM

tartalom 99.2

■ KÉT HÓNAP

1 **Díjak 1999.**
A Sonkádi Református Templom Europa Nostra-díjat nyert – Oltai Péter
2 **A MÉSZ nyílt levele Schwajda György kormánybiztoshoz**
Felsőtárkány Művelődési ház – A pályázat eredménye
3 **GYÁSZ**
Szentkirályi Zoltán (1927–1999) – Arnóth Lajos
Szentmártoni Ferenc (1940–1999)
Mező Lajos (1930–1999)
Szubjektív kiegészítés a „Le Corbusier és a M'Zab" cikkhez – Gereben Zoltán
4 **Nagyközség, kisváros 2000** – TDK-pályázat eredménye
5 **Nyugati tér** – Mesteriskolai tervpályázat eredménye, 1998
6 **MÉSZ közgyűlés 1999**
7 **Műegyetem 2000 konferencia** – Török Ferenc, Balázs Mihály

■ MŰVÉSZET

8 **Pénz & szobor** – Boros Géza
11 **A térművészet történeti kategóriái (részletek)** – Szentkirályi Zoltán
12 **Jean Nouvel** – Z. Halmágyi Judit

■ MŰHELY

14 **Ekler Dezső munkái és írásai**

■ ÉPÍTŐ MŰVÉSZET

42 **AB-AEGON Általános Biztosító Rt. központi székház felújítás, Budapest** – Hofer Miklós
45 **Thália Színház rekonstrukció, Budapest** – Siklós Mária

■ KÖNYV

48 **Szín-ház-kutatás** – Tarján Tamás
49 **Vallomások – Architectura: Kerényi József** – Kubinszky Mihály

■ NAGYVILÁG

50 **Szociális lakásépítés Dániában** – Tiderenczl Gábor
57 **Svájc építészete a 20. században** – Szegő György
62 **A posztmodern építészet** – Sebestyén Gyula

■ ÉPÍTÉS±ÖKOLÓGIA

59 **Egy környezetkímélő építőanyag fejlesztése** – Takáts Péter

■ ÉPÍTÉSZ

60 **Szubjektív emlékezés az első magyar statikusnőre, Pécsi Eszterre** – Pázmándi Margit
61 **Harminc éve halt meg Pelikán József** – Matuscsák Tamás

Címlapon: Sarokház Szolnokon. Építész: Ekler Dezső. Fotó: Boldizsár Zoltán

AZ ÚJ MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET ALAPÍTÓI ÉS TÁMOGATÓI:
Magyar Építészek Szövetsége
Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége
„Az Építés Fejlődéséért" Alapítvány

A FOLYÓIRAT MEGJELENÉSÉT TÁMOGATJA:
Nemzeti Kulturális Alap

Lapunkat rendszeresen szemlézi
Magyarország legnagyobb médiafigyelője az
»OBSERVER«
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, VIII. ker. Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738 • Fax: 303-4744
http://www.observer.hu

tető

fal

födém

ArchiCAD®

Mindenkinek szüksége van könnyen elsajátítható, egyetemes jelrendszerre. A zenélni vágyóknak éppúgy mint az építészeknek. Ami a Kodály-módszer a zenében, az az ArchiCAD-módszer az építészetben. Egyszerű, átfogó, érthető. Magyar.

GRAPHISOFT

ICONOS

az építészet világnyelve

Mindenki másként csinálja

EKLER DEZSŐ ÉPÍTÉSZ, DLA

FOTÓ: BUJNOVSZKY TAMÁS

született: 1953. Szombathely

1972-78. BME Építészmérnöki Kar, mestere Makovecz Imre
1978-86. BUVÁTI Tudományos Kutató Osztály
1987-90. MAKONA
1990-93. KVADRUM Építész Kft.
1993- EKLER Építész Kft.
1985-88. vendégtanár a Magyar Iparművészeti Főiskolán
1988-90. a Tölgyfa Galéria Építész Kerekasztalát vezeti
1988-90. vendégtanár a BME Városépítési Tanszékén
1993-tól előad a Kós Károly Egyesülés Szabad Oktatási Fórumán
jelenleg a BME Építészettörténeti Tanszék óraadója

DÍJAK:

1989. Piranesi-díj
1991. Palladio-díj
1994. Ybl-díj

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK:

1989. Tölgyfa Galéria, Budapest
1992. Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár, Szombathely
1992. Szemere Pál Művelődési Ház, Pécel
1997. Tölgyfa Galéria, Budapest
1997. Faluház, Budakalász

FONTOSABB CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK:

1984. Fiatal építészek kiállítása, Budapest
1989. Makovecz Imrével – New York, Chicago, Philadelphia, Rotterdam, OMF, Budapest
1991. Magyar organikus építészet – Velencei Biennálé
1991. Andrea Palladio-díjasok, Vicenza,
1992. Magyar organikus építészet – Ernst Múzeum, Budapest
1992-96. Magyar organikus építészet – Debrecen, Szeged, Berlin, Pozsony, Vancouver Millecentenáriumi kiállítás, Budapest
1996. Organisk arkitektur i Ungarn, Koppenhága
1997. Magyar organikus építészet – Poznan, Lodz, Wroclaw, Varsó, Gdansk, Szczecin, Krakkó

FONTOSABB MUNKÁK:

1983. Könyvtár, Dombegyház (Nagy Tamással)
1985. Faluház, Győrvár
1986-91. Kulturális tábor: Tánccsűr, Fürdő, Büfé, Étkező, Fogadóépület, Nemezelő, Kilátótorony - Nagykálló
1988. Agrártudományi Egyetem oktatási épülete, Kaposvár
1990. Egyetemi kollégium bővítése, Kaposvár
1991. Református imaterem, Pécel
1992. Apáczai Collegium központi épület, Szombathely
1993-95. Szőlészeti-borászati együttes, Sárga borház felújítása, Disznókő Rt., Mezőzombor
1994. Üzletház, Dunaújváros
1994-96. Borászati üzem, raktár, HILLTOP Rt., Neszmély
1994. Óbuda-Újlak 8-as tömb RRT, Budapest
1995. Sóház utcai sarokház, Szolnok (Kövér Istvánnal)
1995. Első Budai Árverezőház belső átalakítása, Budapest
1996. Állatház, Agrártudományi Egyetem, Kaposvár
1997. Hol-ló Lovarda, Vajta
1997. Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola oktatási épület (volt pártház) bővítése, Szombathely
1998. Présházak bővítése, Mád

Gyakran foglalkoztat a kérdés: vajon feltételezhető-e, hogy az építészet egy és oszthatatlan dolog, valamiféle szent ügy, amelyet koherens törvények mozgatnak, olyanok, amelyeket meg kell lelni, és követni kell, valahogy úgy, ahogy azt egyes korokról szólva az építészet története sugallja. Avagy az ellenkezője igaz, ahogy a tapasztalat mutatja, hogy tízezer féle építészet van, legalább annyiféle, ahányan csináljuk. A két állítás leginkább együtt és egyszerre igaz. Ahány építész, annyiféle nézőpont létezik. Mikor az ember más munkáit nézi, újra és újra meglepődik, hogy hogyan is lehet annyira másként látni a dolgokat. Ami aztán a produkciók sokszínű sorából kirajzolódik, mégiscsak mutat valamiféle tendenciát, mondhatnánk megfejtés-változatok formájában, amelyek a dolgok lényegéhez kapcsolódnak, és sejtetni engedik, hogy az építészetnek mélyebb mozgatórugói vannak.

Valójában az lehet meghatározó, hogy ki-ki honnan nézi, pontosabban honnan kezdi el látni, hogyan szokja meg szemlélni, érteni és értelmezni az építészethez kapcsolódó tényeket. Döntő tehát a kiindulás, szemléletünk genezise, az, ahogy az építészet gyakorlásába az ember belekezd. Ez szabhatja meg alapvetően, hogy felfogásában hogyan rendeződnek a dolgok fontosságuk szerinti hierarchiába. Eszerint alakulnak elvei, innen fakadnak a formaproblémák, amelyek foglalkoztatják majd, s ekkor dől el, hogy kísérletnek látja-e az építészeti alkotást vagy eleve elrendelt, kvázi befejezett dolognak, és így tovább.

Számomra a kezdeteknél meghatározó volt Aldo Rossi és Makovecz Imre építészete. Most már úgy látom, mindkettőjük felfogásának kísérletező jellege ragadott meg, és az, ami ezzel többnyire együtt jár, hogy – Hans Holleinnel szólva – az építészet számukra „minden" tudott lenni. Magas szellemi hőfokon és kérlelhetetlen módon szuverén tevékenységnek látják az építészetet, amely a maga autonóm szemléletével mindent felölel és mindent képes átformálni. Épp ezzel volt bajom, és ezzel boldogulok nehezen ma is. Akkoriban intenzíven foglalkoztam város- és társadalom-történettel, hogy megértsem, milyen módon meghatározott az építészet külsőleg, a történetiség felől. Az építészet totális determináltságának feltételezése révén értettem viszont meg, hogy a társadalom által történetileg kiérlelt építészet akár város léptékű formájában is valójában pillanatról pillanatra születő, autonóm természetű kollektív illuminációk sorából épül. Máig alapvető problémám – talán emiatt –, hogy miként tud beleférni ez az utóbbi társadalmi determináció értelmében vett extenzív „minden" az építészeti alkotás autonóm forma-képzésének intenzív „minden"-jébe. Hogyan lehet a két „minden" egy, ez foglalkoztat, úgy érzem.

■ EKLER DEZSŐ, 1999. MÁRCIUS

Ebedli Gyula II. éves belsőépítész hallgató várostörténeti elemzése a Vörösmarty térről, 1985-ből

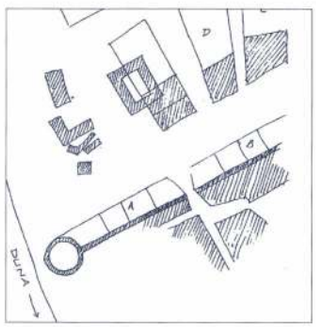

1786. Orczy László-féle tervezet:
A népességszám növekedésével a terjeszkedés időszerűvé vált. A hivatalok a várfalra ráépülő házak előtti Duna-partra kivezető sugárútra „felfűzve".

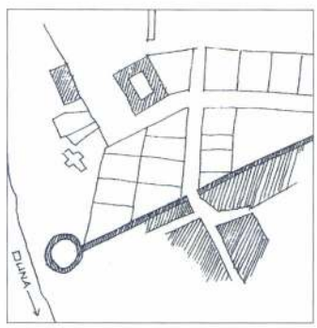

1787. Schilson-féle első tervezet:
A „forgalom" terelése a Harmincad Hivatal irányába. A várfal előtti rész beépítése, kapcsolatteremtése az új városrésszel.

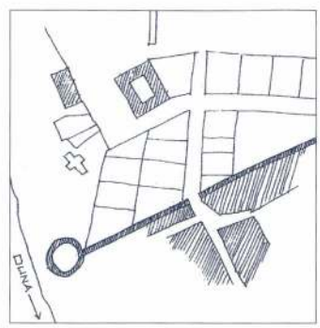

1878. Schilson-féle második tervezet:
Végül is kompromisszumos megoldással (a városi magisztrátus és Schilson között) ezt a tervezetet kezdik el megvalósítani.

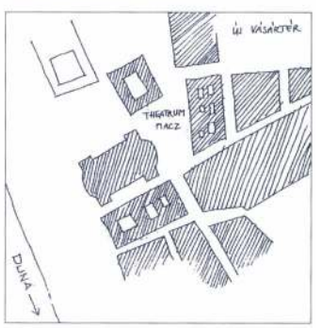

1810. A Duna felől már a Német Színház zárja le a teret.

1838. Elkészül a Duna-part rendezése. A Hild-féle tervezet alapján kiegészítést kap a Harmincad Hivatal épülete. Az épület mögött kialakul a József-piac (a mai József Nádor tér) geometriája.

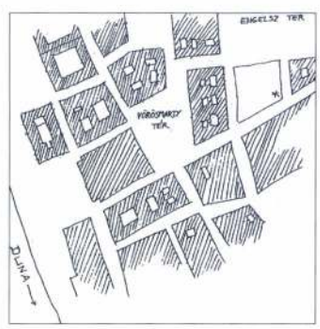

1971. A mai állapotnak megfelelő helyzet, ami a Millennium idején is megvolt.

A maszek város

A mai Madách-házak helyén, az úgynevezett zsidó piac sarkán 1800-ban épül az első bérház, az Orczy-ház. A hatalmas, háromudvaros bérkaszárnya prototípusa lesz az új évszázad meghatározó építési formájának. Az önerőből épülő, falusias „családi házakat" haszonra épülő, soklakásos, emeletes családi házak váltják fel, s a bérház expanziós hulláma néhány évtized alatt meghódítja városrészünket. A funkcióváltásnak, az új háztípus gyors és egyöntetű terjedésének – a nem lanyhuló bevándorláson mint keresleten túl – a kínálat oldaláról két feltétele van: az egyik, hogy számottevő tőke halmozódjon fel a városban, a másik, hogy ennek a tőkének jelentős része ingatlanokban fektettessen. A gyors tőkefelhalmozódás oka a napóleoni háborúkban, illetve az ún. kontinentális zárlatban keresendő, melyek – évekre – ritka konjunktúrát hoznak az akkor már döntően pesti központú termény- és állat-nagykereskedelemnek, és korábban soha nem látott nagyságú vagyonokat gerjesztenek. A háborús piac szeszélyétől tartva, a tőke nagy része ingatlanokban talál biztonságos befektetést. A növekvő népesség tehát elengedő bérelhető lakást talál, miközben az önerős lakásépítés az emelkedő telekárak miatt ellehetetlenül. Saját ház építését eztán már csak kevesen engedhetik meg maguknak (lásd palota- és később villanegyedek). Európai nagyvárosokkal összevetve igazolható, hogy Pesten milyen egyértelmű volt ez a váltás: ott vegyesebb maradt az építkezés, míg itt a század harmadától már a bérház városi építkezés kizárólagos típusa.

De milyen is a bérház, és miért olyan, amilyen? Mi az oka annak, hogy a gangos pesti ház máig a belső várostest meghatározója? A választ többen társadalomtörténeti és társadalomlélektani tényezőkben vélték megtalálni, a magyarázat azonban sokkal egyszerűbb. A bérházakat azokra a telkekre kellett építeni, amelyek évszázaddal korábban falusi házak parcelláiként jöttek létre, s amelyek mélységükben a szántóföldek méreteit örökölték. Jobbára keskenyek és hosszúak, így kizárólag U alakú, belső udvaros beépítésre adtak lehetőséget. Jól világított lakásokat csak utcai frontjukon lehetett építeni; az oldalsó és hátsó lakások csak onnan kaphattak fényt, ahonnan a bejáratuk is nyílt: a gangról. A maximális megtérülés reményében egy-egy házban tehát többféle lakás épült; az utcai fronton sokszobás polgári, s az udvar körül, hátul szoba-konyhás proli. A geometriai adottságok olyan háztípushoz vezettek, amely egy házon belül szinte valamennyi társadalmi rétegnek tudott lakást kínálni.

Ahogy a bérlakások meghatározóvá váltak Pesten, nagy mértékben standardizálódott az irántuk mutatkozó kereslet is. A század második felében évente minden hatodik pesti család költözik, hat év alatt tehát elvben mindenki. Ennek a hatalmas mobilitásnak feltétele, hogy a felső középosztálytól az ágyrajárókig mindenki állandó választékot találjon. Ezt a választékot a gangos bérház kínálta. Elvben mindenki, minden társadalmi réteg, valamennyi városrészben, utcában, minden háztömbben megtalálhatta a neki szabott, életmódjának, fizetőképességének megfelelő nagyságú és beosztású lakást.

■ RÉSZLET EKLER DEZSŐ „MADÁCH ÚT, VAGY SZERVES VÁROSFEJLŐDÉS" CÍMŰ ÍRÁSÁBÓL, AMELY 1991-BEN A CAFÉ BÁBEL CÍMŰ FOLYÓIRAT FELKÉRÉSÉRE SZÜLETETT ÉS AZ ORSZÁGÉPÍTŐ 1994/2. SZÁMÁBAN JELENT MEG

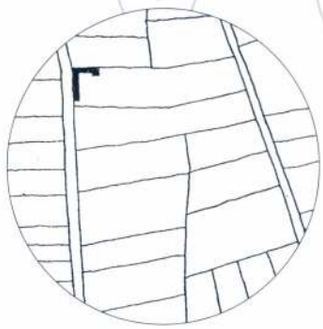

Az 1720-as években alakul ki a mai Dob utca, a Felső kertek közti út (Obergartenweg), miután a Kerepesi (Rákóczi út) országúttól északra fekvő szántókat kertekre kezdik osztani.

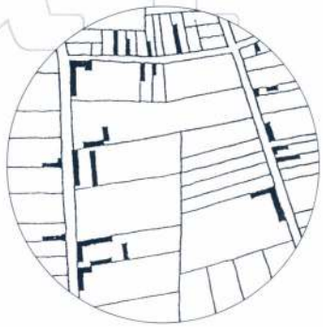

1760 körül javában zajlik a szántók és kertek házhellyé parcellázása. Sorra születnek a keresztutcák, köztük a mai Kazinczy utca Dob és Király utca közti szakasza, két kertnek 17 kis zsellértelekre osztásával.

Az 1790-es évekig kiegészülnek és sűrűsödnek a keresztutcák. Ekkor keletkezik a Nagydiófa, a Nyár és az Akácfa utca, melyeket egy-egy ott nőtt nagyobb fáról neveznek el. A városhoz közeli kerteket, amelyek Esterházyak és Orczyak birtokában vannak, nem osztják fel, ezért ritkábbak ott az utcák.

1840-ig születnek még keresztutcák (pl. Holló utca, Rumbach Sebestyén utca). A kinagyított részlet az 1880-as állapotot mutatja, a bérházakat, melyek a zsellértelekre és kertnyi parcellákra épültek.

Az 1990-es állapot. A történelem fintora, hogy a század elején épült Gozsdu-udvar a Madách út torzó mögött fekszik, ott, ahol a városatyák egy évszázadig a sugárút-álommal bíbelődtek, és nem jöttek rá, hogy utcát nem hosszában, hanem keresztben kellett volna nyitniuk.

A 2080-as állapot. A történeti elemzések végül rávezették a 21. századi tervezőket, hogy átjáróházakkal nyissák meg és tegyék értékesebbé a hátsó udvarokat, úgy, ahogy arra a Gozsdu-udvar mutatott példát.

A Nagykálló melletti Harangod Téka kulturális tábora különböző néphagyományokat életben tartó kulturális csoportok tevékenységének ad otthont. A gyermekek és a fiatalok ősi táncokat, dalokat és olyan mesterségeket tanítanak, mint a szövés, fazekasság, fafaragás, kosárfonás, bőrműves- és kovácsmesterség. Ezeket a tevékenységeket az itt táborozók több kis épületben folytatják, melyeket évek alatt építettek fel helyi kőművesek, ácsok és mesteremberek diákok segítségével. Ezek: a tánccsűr (1986), az ebédlő (1987), a fürdőzők és a szauna (1987), a kilátótorony (1988), a fogadóépület (1989), valamint kisebb menedékhelyek az erdő szélén, illetve egy textil- és egy kovácsműhely.

Néhány épület kifejező erejénél fogva kiválik a többi közül: a tisztás szélére helyezett tánccsűr egy kétszárnyú sisak karikatúrájára emlékeztet, melyek egyetlen célja szemmel láthatólag a szellőzőnyílások eltakarása. A fogadóépület egy állat páncélhéjára emlékeztet, az összegyűjtött „szálkák" adják a nyílások ritmusát. A kilátótorony az emelkedő ösvény csúcsát jelző totemikus elemhez erősített, kettős spirál lépcsőből áll. Fentről rálátni az egész tóra. Néhány figuratív elem antropomorfizmusa szembetűnő, de egyben szimbolikus gyökereket is felmutat. Mi más lehet egyébként a szörnyű arcok, rég elfeledett díszítések töredékes maradványainak jelentése, melyeket néhány kiemelkedő nagykállói épület tetején és falán a fába faragtak?

A helyet egy tó előtti nagy tisztás uralja: a kis épületek vizuális kölcsönhatásban vannak egymással, alakjukkal és színeikkel megelevenítik az erdei éjszakát. Éjjel az építészeti művek más megjelenést öltenek: elszigeteltségük, melyet a fényhatások tovább fokoznak, tökéletesnek látszik.

Az épületek alapanyaga akác- és fenyőfa, valamint helyi mészkő. Az építési mód egyszerű és a mediterrán építész szemével nézve nagyon bájos: fakeretes szerkezet, néha kőfalazásos maggal, melyet zsindelyezett kettős tető fed, amely a dinamikus metszet és a külső tengelyek vibráló textúrája által hangsúlyozza az itteni építészet totemikus jellegét. A tető majdnem mindig fontos szerepet játszik az épületek kompozíciójában: több, mint csupán fedél, és plasztikus kialakítása gyakran elrejti a bonyolult támasztószerkezetek rendszerességét és szimmetriáját.

Ekler Dezső szerint az építész feladata az, hogy feltárja az emberek közösségformálási vágyát, azt képviselje az építészetben, amilyenné a közösség válni szeretne. Egy ilyen nem szokványos építészet bemutatásához az embernek egészen a gyökerekig kell felkutatnia a jelenséget, megvizsgálva az építész legkorábbi munkáit is, amelyek oly nyíltan elementárisak a high-tech uralmának idején, oly provokatívan primitívek az akadémikus dekonstruktivizmus időszakában.

■ ALESSANDRO MASSARENTE: CENTRO RICREATION TÉKA, AREA, MILANO, 1997. MÁRCIUS-ÁPRILIS, RÉSZLET

Kulturális tábor, Tánccsűr, Nagykálló, 1986. / *Cultural Summer Camp, Dancing Barn 1986.*

Kilátótorony, 1988. / *Look-out Tower, 1988.*

Tánccsűr / *Dancing Barn*

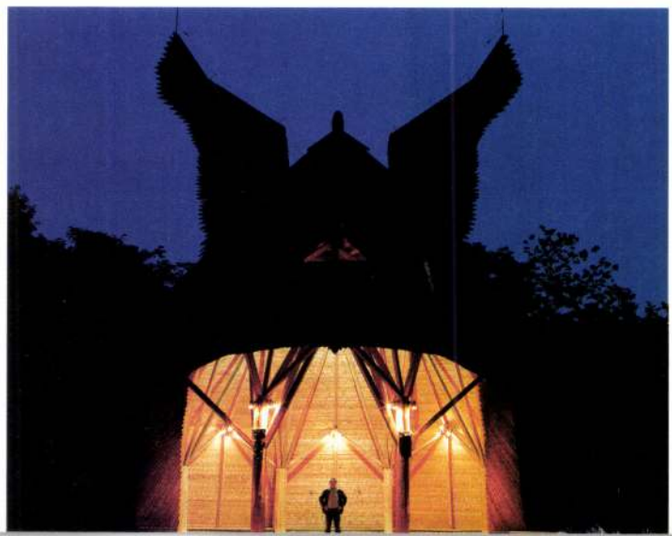

Étkező, 1987. / *Eating Hall, 1987.*

A fogadóépületbe a tényleges fogadóhelyiség mellett (kb. 30 m²) teakonyhát, mosdót és az emeletre egy kis közös helyiséget is terveztek. Ekler a szimmetrikus „madár" forma mellett döntött, mely a tájra nyitott szemekkel kuporogni látszik. Az egész épület úgy néz ki, mintha csak egy szabálytalan, a középtengely mentén emelkedő és gádorablakokat formázó deszkákból épült tető lenne.

A kilátótorony valójában csak egy lépcsők alkotta kettős spirál, melyet kifelé dőlő, függőleges cölöpök gyűrűi tartanak. A megfigyelőhely 9 m magasan van. Ez az ég felé nyíló elrendezés szokatlan, virágszerű dinamikát eredményez. A magas központi oszlop pedig, tetején ágakkal, egy régi totemoszlopot idéz. Nem megfogható, hanem „megjárható" műtárgy, mitikus asszociációkkal.

GÖTZ GUDDEUTSCH: BUILDING IN WOOD – CONSTRUCTION AND DETAILS. BIRKHAUSER, BASEL-BERLIN-BOSTON, 1996., RÉSZLET

Kilátótorony részlet / *Detail of Look-out Tower*

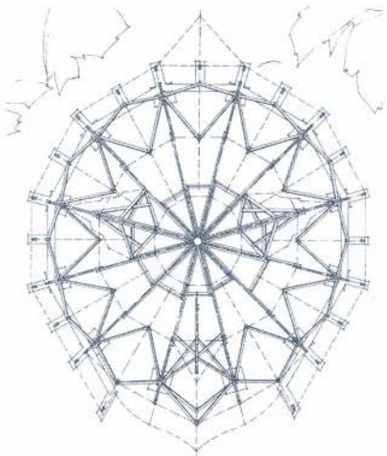

Tánccsűr / *Dancing Barn*

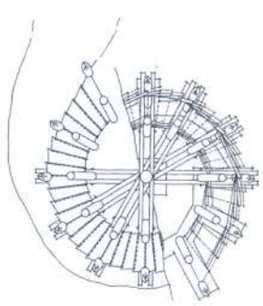

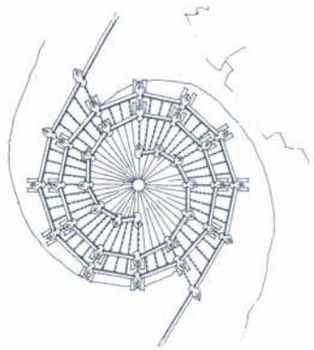

Kilátótorony, 1988. / *Camp, Look-out Tower, 1988.*

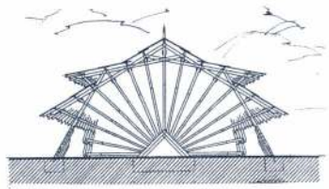

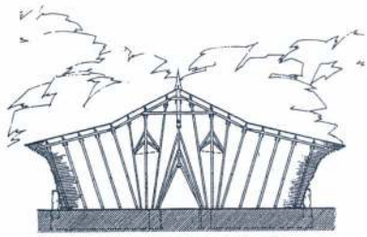

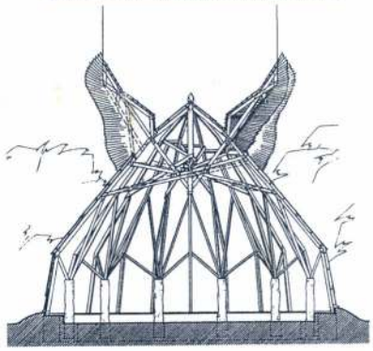

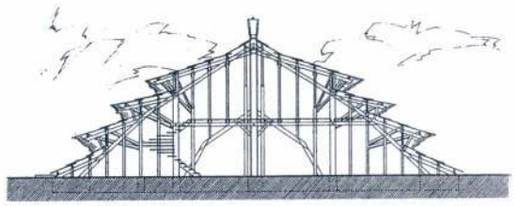

A Nagykállón látható épületek a szociális építészetet képviselik, melynek legfontosabb eleme az építés folyamata, a dramaturgia. Ez alatt azt értem, amit mesterem, Makovecz Imre mond, amikor az építészet drámájáról beszél, nem pedig a részvétel nyugati országokban kidolgozott koncepcióját. Ezek az épületek nem pragmatikus szociális technikákról, hanem az ünnepről és az építési folyamat kollektív fontosságáról szólnak. Az építési folyamatban meg kell valósulnia a közösség szabadságra való képességének, jövőbe vetett reményének és emberi méltóságának.

NAGYKÁLLÓ CAMP BY DEZSŐ EKLER. UTOPICA. ARCHITECTURAL CONTAMINADOR, TREVISO, ITALY, 1990/4. RÉSZLET

Fogadóépület / *Reception*

Fogadóépület részlet / *Reception detail*

Ezredvégi beszélgetés

(részletek)

(...) A modernista építészet nyers hatalmi építészet. Szociális érzékenysége a szociológiai értelemben vett hatalmi lehetőségekre van kiélezve. Technokratikus építészet, a nyers uralmiság ipari megvalósítása. Ezzel szemben a „romantikus, múltba vágyódó" organikus építészek egy érzékeny jelenlétet próbálnak magukban megvalósítani és az egyre egyöntetűbb internacionális hadtáp-őrület közepette keresik újra és újra a kitörési lehetőségeket.

– *Mennyiben jelent az organikus építészet valóban más megoldást?*

Össztársadalmi értelemben hiteles építészet nincsen. Ha léteztek korábban egységes stílusú időszakok, azok valamilyen módon a társadalom egyfajta irányultságát fejezték ki. De nem volt soha össztársadalmi igényük. Az organikus építészek sem képzelik magukról ezt. Leegyszerűsítve a dolgot, az organikus építészet „romantikus", „antikapitalista", „múltba néző" konzervatív irányzat, amely a Ruskin-Morris-féle preraffaelita irányzattal kezdődik, folytatódik a szecesszióval és a különféle úgynevezett nemzeti romantikákban. A skandináv, saarineni nemzeti romantika átjön német nyelvterületre, s Kós Károllyal egészen Erdélyig jut, majd folytatódik a két háború közt különféle historizálásokban, vagy tovább bonyolított népies irányzatokkal. A hatvanas évektől pedig Európa különböző fertályain, ma például Hollandiában, Dániában, Svédországban és Németországban is megtaláljuk az úgynevezett organikus vagy szerves építészeti irányzatokat, amelyek ennek a – mondjuk így – romantikus irányzatnak a leágazásai.

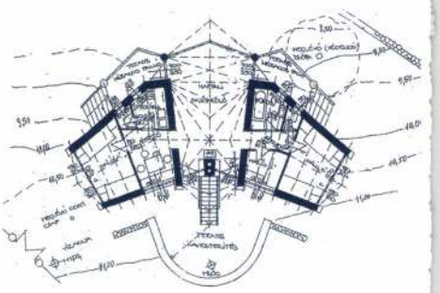

Póka-ház, Leányfalu, 1988. /
Póka House, Leányfalu, 1988.

▲ **Kulturális tábor, Fürdõ, Nagykálló, 1987. /**
▼ *Cultural Summer Camp, Bath, Nagykálló, 1987.*
▼

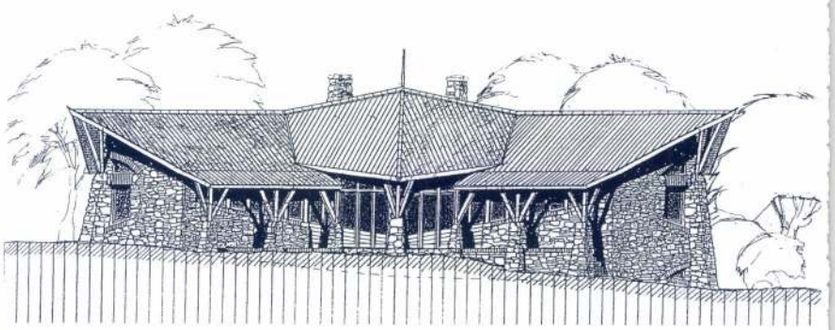

Narr-ház I., Felsőszenterzsébet, 1994. / *Narr House, Felsőszenterzsébet, 1994.* ▲▼

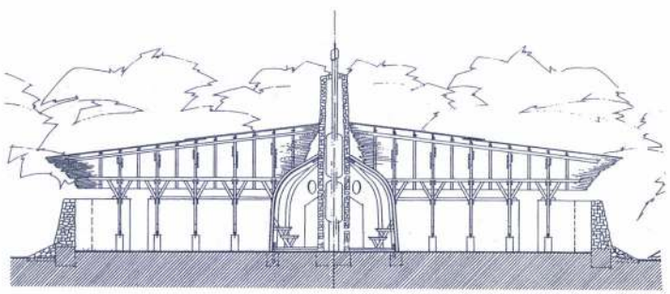

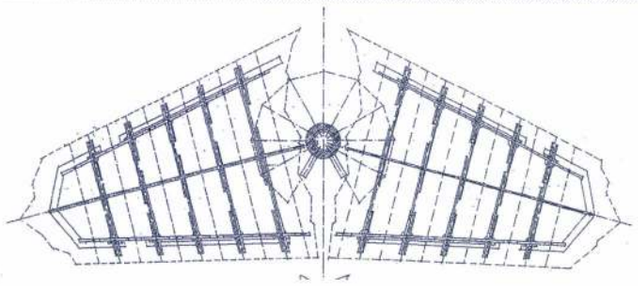

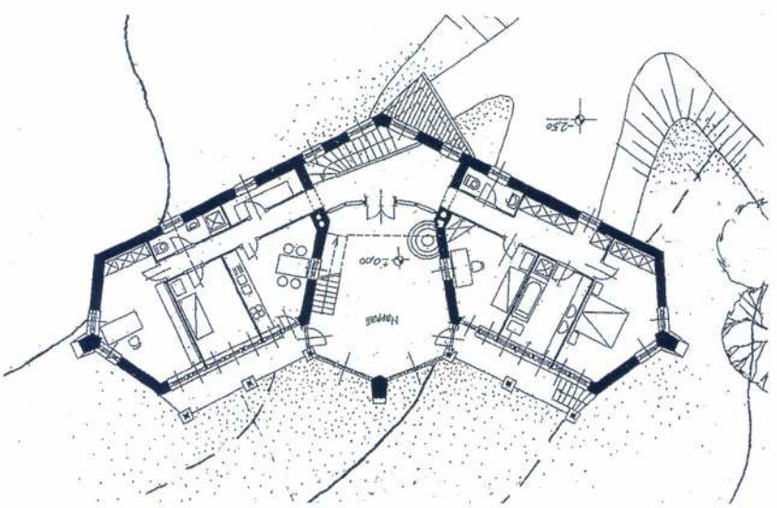

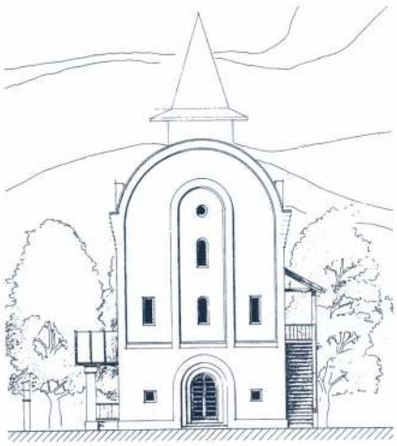

Magyar-orosz vendégház, VIP Service Kft., Budapest, 1991. / *Hungarian-Russian Guesthouse, VIP Service Kft., Budapest 1991.*

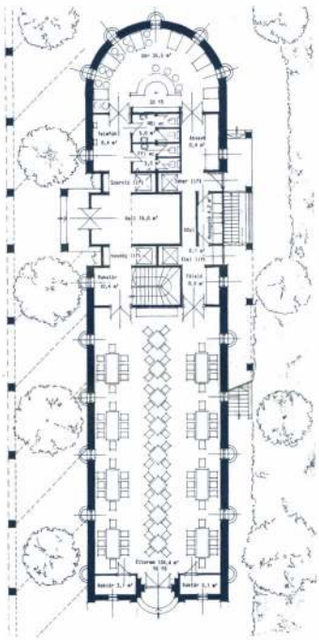

A párhuzamos vágányon szaladnak a modernizáció bajnokai: a kristálypalotától, a múlt század végétől, a világkiállítások heroikus építményeitől, Eiffel-toronytól, Nyugati pályaudvartól kezdve a mai úgynevezett high-tech irányzatokig, amelyek szellemében Budapest belvárosában ma is irodaházak épülnek acélból, alumíniumból, üvegből és 7 mm vastag márványlapokból, légkondícionálva. Én úgy látom, hogy ők a zsákutcás fejlődés-mítosz rabjai, szolgái és áldozatai is egyszerre.

Ahol válságjelenségeket mutathat az organikus építészet, az éppen a járatos technológiákhoz, építőanyagokhoz való viszonya, az, hogy a betont vagy az acélt vagy a kevésbé szerves anyagokat miként alkalmazza. Az, hogy túlteng a fa ezekben az épületekben, az nem csupán modor kérdése. Mindezek mögött a világunk egyéb területein is nyilvánvaló válságjelenségekkel kapcsolatos bizonytalanság húzódik meg. Hiszek-e a fejlődésben, a haladásban, az ipari technológiai innovációban és így tovább. Hogyha hiszek, vagy egy kicsit hiszek, akkor elkezdek szofisztikáltabb, drágább, spécibb anyagokat használni. Ha jobban utálom ezt az egész fejlődés-őrületet, és pontosabban látom a válság tüneteit, akkor tudatosabban kezdek szervesebb anyagokat, szervesebb szerkezeteket használni.

A jó öreg Guénon az emberi történet előrehaladásában úgynevezett szolidifikációs folyamatot vél fölfedezni. Szerinte az emberiség együttműködésének a kereteit, a szociális életet, tárgyi közegét is, gondolkodásának a jellegét is egyre inkább áthatolhatatlan-szerűvé változtatja. Egyre inkább önmagán kívülre helyezi azokat a dolgokat, amik korábban belül voltak. Ezt Karl Marx hegeli csavarral elidegenedésnek nevezi: önmagamat elkülönítem a külvilágtól. Guénon az építészettel kapcsolatban leírja, hogy a történelem során szükségszerű az, ahogy a gömbtől a kockáig, ahogy a szerves anyagoktól, a nádtól, a fától, az agyagtól a kövön át az acélig, az alumíniumig jutunk és egyre inkább szervetlen anyagokat alkalmazunk. Ha egy középkori európai várost idézek magam elé, s egy 20. század végi amerikai nagyvárost, akkor a tendencia nyilvánvaló, hogy korábban az ember jobban része volt környezetének a természet értelmében. Ma sokkal kevésbé tud része lenni, hiszen gépekben ül, gépekbe megy be: az autójával egy házgépbe, s ott lifttel, acélkaszniban közlekedik fölfele, s aztán bebújva egy üveg-alumínium kaszniba a levegőt gépek varázsolják köré, kiszűrve belőle nemcsak bogarat, de port is és valószínű még egyéb más illó olajakat is, amik korábban be tudtak hatolni a testébe. Áthatolhatatlan, szervetlen valamit varázsol maga köré építészetileg, fizikailag, s ezzel együtt szellemileg is.

– *Mit tartasz jó építészetnek?*

Egyetlen igazi építészeti cél az kellene legyen, hogy otthonos tereket építsünk. Az egész világ ma körülöttünk, ha csak a 20 évvel ezelőttivel hasonlítjuk össze, úgy, ahogy van, nem otthonos. Otthontalan, kietlen, lakhatatlan, élhetetlen, szörnyű. Ha csak a gyermekeink szemével nézzük tereinket, utcáinkat, házainkat, lakásainkat, a szöges ellentettjei annak, amit otthonosnak mondhatunk. Egyre kevésbé lakható ez a világ. És nemcsak fizikai értelemben lakhatatlan és elviselhetetlen, ha szabad így sarkítanom, hanem szociális és szellemi értelemben is egyre inkább. Barátság, nyugodtság, családiasság, Hamvas Bélás idill nélküli. Nincs kert. A gyerekeknek nincsen tere. A kertek eltűnnek, amerikai műgyepes, tujával körülültetett benzinkutas kietlenségekké változnak. Akinek pénze nincs, az telerakja ócska limlommal, lelakott tüzéptelepekké válnak a vidéki kertek. Keress egy helyet, ami otthonos! Néhány fölhagyott kastélynak vagy kúriának, vagy csak öregek által lakott falunak a szegleteiben találsz még olyan helyeket, ahol azt mondod, milyen jó volna itt lakni. A világ egésze, a világban rejlő tendencia pusztítja el az otthonosságot. Elég, ha kimegyek a kertbe és félek a Naptól. A Nap az otthonosság csimborasszója volt, mióta ember él a földön. Az ősanya. A gyerek is tudja már, hogy jobb, ha nem megy ki délben, mert elpusztul a Naptól. Hát akkor hol keressünk otthonosságot ebben a világban?

Hogyan lehet mégis emberléptékű, otthonos helyeket teremteni? Azt kell mondjam, az építészet ellehetetlenült. Az építész nyugodtan bezárhatná már a boltot, ha komolyan végiggondolná, hogy mik a lehetőségei. Az építész ma már ugyanúgy egy személytelen, megfoghatatlan és senki által nem kormányzott mechanizmusnak a fogaskereke, mint bármelyikünk.(...)

(folytatás a 22. oldalon)

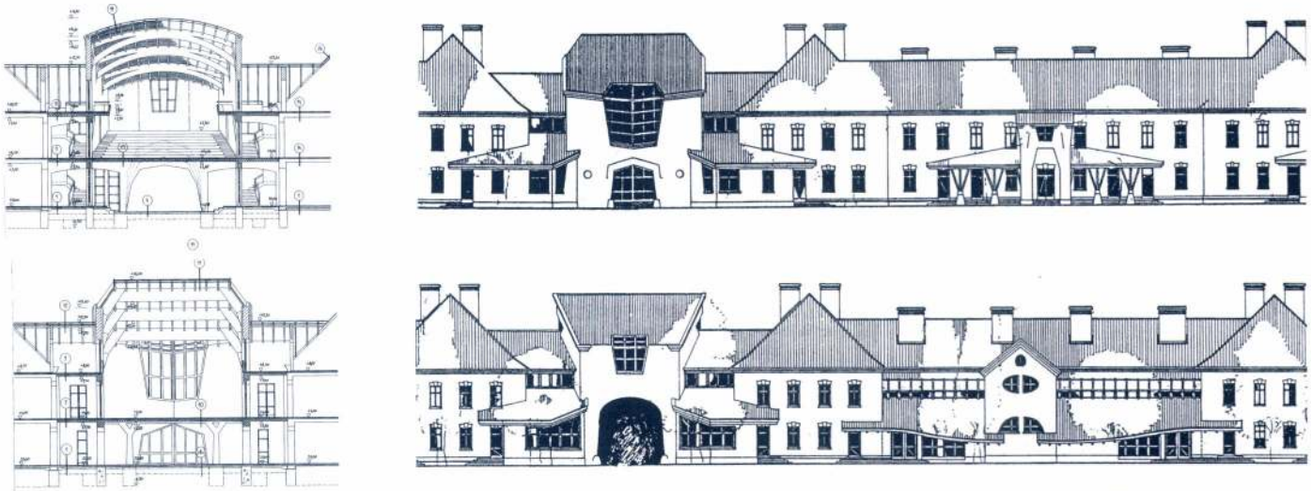

Apáczai Collegium oktatási épületei (volt huszárlaktanya átépítése), Szombathely, 1991. / *Apáczai Student Hostel, Educational buildings (Reconstruction of former hussar army post), Szombathely, 1991.*

Épületek, bárkák

Vannak szimbólumok, amelyek végigkísérik a kultúra történetét. Különös, amikor egy szunnyadó jelkép félezer év után ismét megjelenik. Ráadásul egykori épületet díszítő freskó formája helyett most ház formát ölt. Pietro della Francesca az Arezzo melletti Monterchi-ben egy temető kápolnafalán Madonnát festett. Nem volt már divat 1450 körül köpenyes Máriát festeni, a híveket védelmező varázsköpenyt a gótikában kedvelték. Piero át is alakította az archetípust, a köpenyből függöny lett, amit két angyal lebbent el, hogy a világnak hírül adja: Mária áldott állapotban van. Az anyaságban hengerforma asszonyon van viszont egy csukott köpeny, azaz a hasán már nem ér össze az anyag, és Mária méltóságteljesen, mégis kacér büszkeséggel a kezével is kissé szétnyitja a hengerpalástot formáló ruhadarabot. Mesebeli báj, a reneszánsz újjászületés ígérete a kép.

A Kaposvár melletti Toponáron nemrégiben különös épülettel bővült a Mezőgazdasági Főiskola. Két házból áll Ekler Dezső együttese. Egy korábban épült, szokványos hasáb alakú kollégiumi részből és egy hengerforma oktatási tanügyi épületből. A négyszög alakú ház önmagában nem meglepő. A régi alumínium függönyfal csak itt-ott töri át az új ötszintes, bravúros statikájú téglahomlokzatot. Az egész ház most kissé egy középkori lakótoronyra emlékeztet. A régit megmutató finom kiszögellés jelentését a másik házzal együtt lehet sejteni. A hengerforma épületen a hasadék, az előbbi pozitív forma párja, a nőiségnek, a termékenységnek a Pietro della Francesca képre rímelő, de az osztódás legősibb szaporodását is magában hordozó jelképe. A ház eresze szinte az előbb leírt függöny formája szerinti kis timpanonnal jelöli ki a főbejárat tengelyét. Maga a kapu a homlokzaton végigfutó „ruhanyílás" folytatása: boglyaívvel keretezett. A boglyaívet, a jurták és kemencék szerkesztőformáját a szecesszió fedezte fel

Kapubejárat / *Entrance*

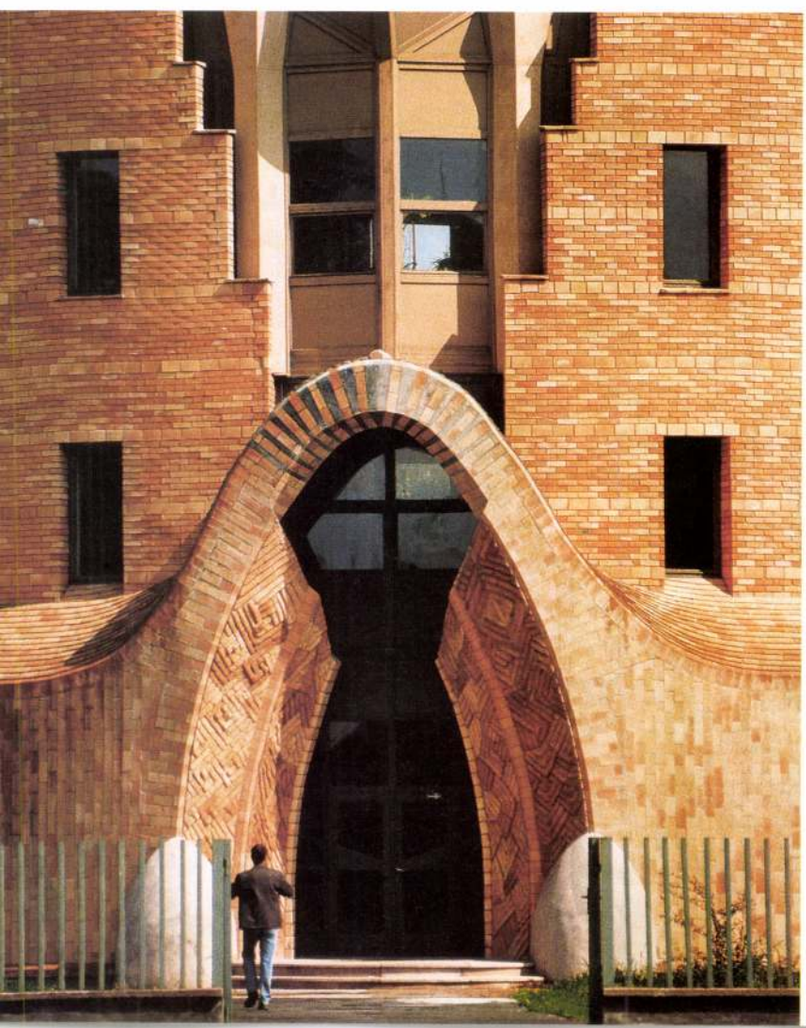

Agrártudományi Egyetem Oktatási épülete, Kaposvár, 1988. /
University of Agricultural Sciences, Educational building, Kaposvár 1988.

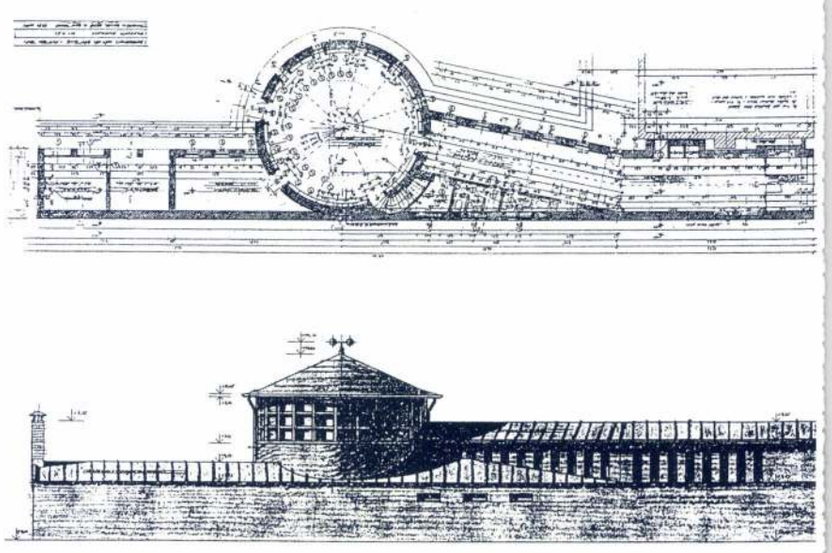

Könyvtár, Dombegyház, 1983. (Nagy Tamással) /
Library, Dombegyház, 1983. (together with Tamás Nagy)

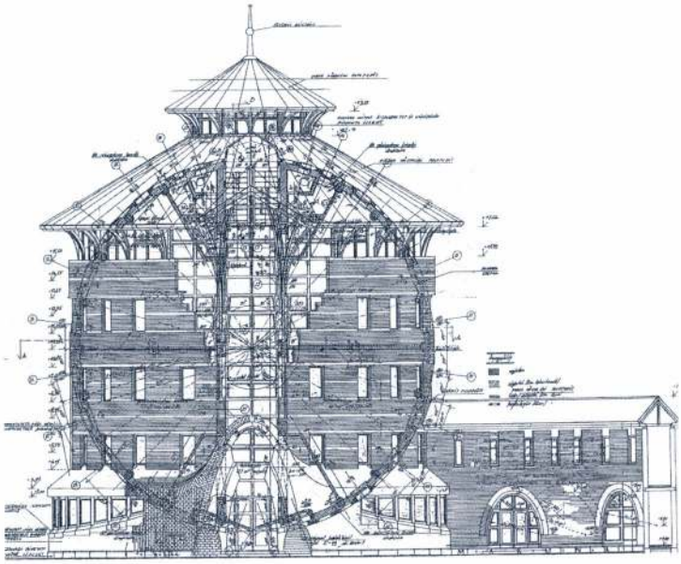

Homlokzat / *Elevation*

újra, Skandináviában, Németországban és nálunk. Itthon elsősorban Lajta Béla alkalmazta, ugyancsak valamiféle mágikus tartalommal. Ekler mezőgazdasági épület-mágiája a termékenységről szól. A kettős ház férfi és női részét egy köldökzsinór-szerű folyosófal köti össze. A létezés ősformája, a világ androgyn, kétnemű egysége jelenik meg a házban. Az összehasonlító vallástudomány régóta tudja, hogy a kereszténység feltámadás-mítosza mögött a mediterrán népek mezőgazdaságra térése áll. Az évszakok ismétlődéseivel a magból új élet sarjad.

Csakhogy ma a legkevésbé sem indokolt azt gondolnunk: éppen úgy reneszánsz jön. Ekler Dezső újabban más szimbólumhoz nyúlt házai megfogalmazásakor. A négyszöget és a kört vagy boglyaívet összetolta és ebből általában egy hajószerű tömeget kapott. Úgy érzi, a megbolondult világ a vesztébe rohan. Talán ezért bárkaforma épület-tömege van több új házának, legyen az lovarda, lakóház vagy iskolaterem. A Volgára valódi bárkát is tervezett egy úszó étterem megoldásaként. A hazai folyó partján pedig olyan élő kőhajót csinált, amibe belehordta az oktalanul és barbár módon szétvert városi falusi lakásaink és bérházaink kultikus kulturális és materiális fragmentumait. Úgy fogalmaz, hogy ha a házakat nem is lehet felvinni Noé bárkájára, de a sok-sok holt törmelék újra élő együttest alkothat. Elképesztő mennyiségű értékes anyag megy kárba, cserép és tégla, gerenda és korlát, ablak és lépcső kerül egyszerűen a sittbe.

Szerves építészet ez, amely már nem a világ újjászületésében gondolkodik. Szerinte nem érdemes küzdeni a romlás folyamataival szemben. Don Quijote-i harc lenne ez. De értelmét látja annak, hogy mentse, amit egy másik világban is fontosnak tart. Újabb irodalmi és építészeti szimbólumok kerülhetnek az építészeti forma magyarázatába, holott valószínűleg Borgesnek van igaza, aki ráérzett, talán az emberiség egész története csupán néhány – netán egyetlen – metafora.

■ SZEGŐ GYÖRGY: ÉPÜLETEK, BÁRKÁK.
MAGYAR HÍRLAP 1995. SZEPTEMBER 16.

Családi ház, Budakalász, 1993. / *Family house, Budakalász, 1993.*

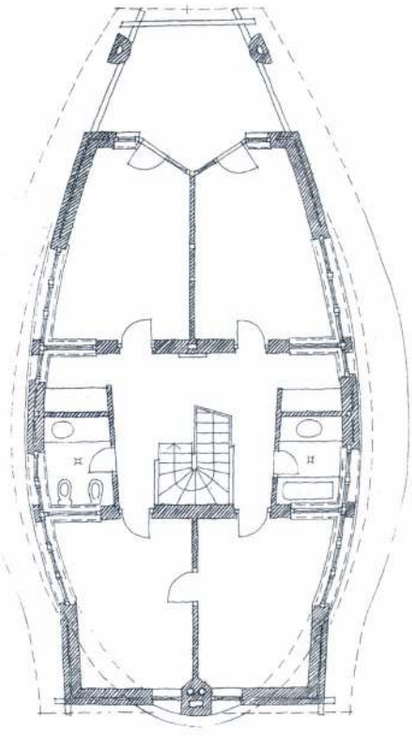

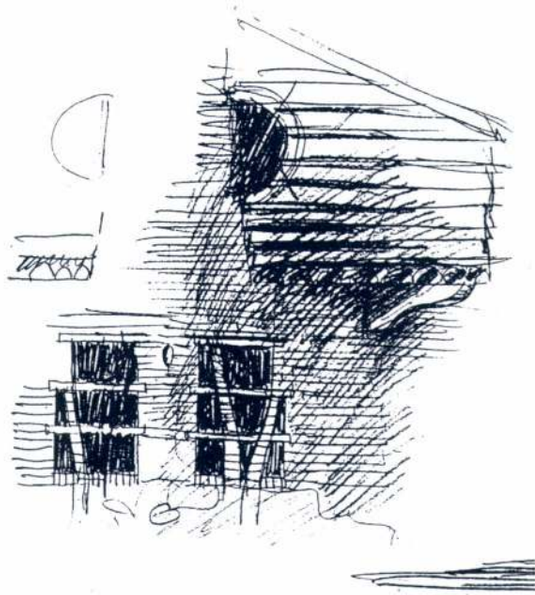

(folytatás a 19. oldalról)

Amögött a semmilyen, kétségbeejtő építészet mögött, ami helyeink 98 százalékát meghatározza, igenis közösséginek mondható szándék húzódik, reális közösségek laknak, akarnak. A butik- és bodega-külvárosaink, a vállalkozási barakk átmeneti zónáink, a kriptásított, tönkreépített, száz százalékosan fa- és bokormentes vidéki, családiházas külvárosaink mögött mind egy válságban lévő, önmagát kereső társadalom akarata rejlik. De hát építészetről van szó. Anti-építészetről vagy spontán építészetről, akárhogy is nevezzük, kétségbeesett és önpusztító építészetről. Nézz meg egy faluszéli vagy vidéki városszéli új családiházas telepet, egy új parcellázáson! Első fő ismertetőjegy: ha volt is ott egy-két fa, biztos, hogy kivágták. Kettő: a telkek túl kicsik. Három: a házak fe-leslegesen nagyok. Négy: még az építő (mert nincs építtető: maguk építik az emberek a házat) szándékait sem fejezik ki. Azt fejezik ki, hogy a szomszédtól maradt egy ablak és azt én oda beépítettem, meg: volt olcsón a tüzépen vakolóanyag, azt rávakoltam, ha egyáltalán eljutottam odáig, hogy vakoltam. De már fát nem ültet a magyar férfi. De már a sittet kihordja a szomszéd patakmederbe. Aztán a szemetet is oda kezdi hordani, s ha még volt egy nádas a közelben, ahová a gyerekek kimehetnének, garantáltan szemethalmokat fogsz ott találni. A csatornázásra nem futotta, ezért saját maga alá engedi a fekáliát, s ha netán kutat is fúrna, annak vizét jóelőre elnitrátosítja, és sorolhatnám tovább. Ez a mai világunk építészete, amely mögött ez a társadalmi szándék? akarat? egzisztencia? – én így mondanám: kétségbeesés, dezorientáltság, önpusztítás rejlik.

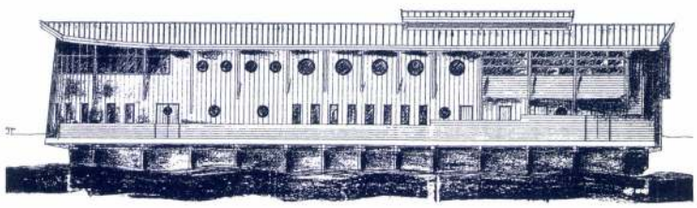

Étteremhajó a Volgán, Ribinszkben (vázlatterv) 1993. / *Restaurant Ship on River Volga, Ribinszk (sketch), 1993.* ▸

– Városépítészettel is foglalkoztál. Hogyan írható le a mai város?

Nehéz átfogóan jellemezni. Én Konrad Lorenz leírását tartom mérvadónak, aki „A civilizált emberiség nyolc halálos bűne" között gyakorlatilag valamennyi pusztító válságtünetnek az összegződéseként írja le a mai várost. Az értelmes térbeli struktúrák elrákosodási folyamataként jellemzi, amelyek korábban mint egy egészséges szövetnek a sejtjei tudtak egymáshoz kapcsolódni. Gondoljunk egy pesti külvá-ros családi házas övezetére, ahol utcák, kertek, fasorok vannak kis kőhidakkal, templommal, és a gyerekek gyalog mennek haza az iskolából, az utcán gyümölcsfák vannak, madarak énekelnek, s az asszonyok egymással tereferélnek, a férfiak munkából jönnek és mennek, buszok és villamosok közlekednek. Ehhez képest gondoljuk el a mai külvárosokat: többsávos autóutakon nyolcvannal közlekedő autók, amelyek kiszolgálására benzinkutak épülnek, autószalon-szentélyek, mellettük megjelennek a kurvák, mert az úgynevezett élet ezekre a hadi utakra szerveződik a barkácsboltoktól a videokölcsönzőkön át a kis panziókig és shopping-centerekig. A fő szállítmányozási csapásokon kívüli területek pedig egyre élettelenebb zónává szikkadnak, ahonnan a boltok eltűnnek, ahol este a gyerekek és az asszonyok nem mernek gyalog közlekedni, ahol a közvilágítás sem fontos már, mert az emberek sötétedéskor bezárkóznak a házaikba stb. (...)

– Nyugaton építészeti csúcsteljesítmények épülnek, a harmadik világban kalyibavárosok tömegei. Milyen folyamatokat érzékelsz ebben a mi „második világunkban"?

Közhely, de az építészet nem produkál mást, mint amit a világ megterem. Ugyanaz a gyorsuló szétszakadás tapasztalható szerintem ebben a társadalomban is, mint ami a világban végbemegy. Az első és a harmadik világ között mélyül a szakadék. A harmadik világban 6-7 az átlagos gyermekszám egy családban, a legfejlettebb országokban 2 alatt van. A szegénység nő és a gazdagság intenzifikálódik. Ez még egy követhető dolog. A botrányos igazán az, hogy a fejlődési mintát a gazdag kisebbség adja. Ő diktál. Beláthatatlan például, hogy Kínában mi fog most történni.

A klímaváltozásnak és az ökológiai pusztításnak csak részben oka az elszegényedés és a túlnépesedés. A legpusztítóbb gépezet a Földön a túlfogyasztó amerikai társadalom mint gazdasági és kulturális minta. Ördögi kör: a katonailag, tehát hadtápgazdaságilag szükségszerűen túlgazdagodott Amerika és kényszerűen túlgazdagított Nyugat nem tud más mintát diktálni a fölkapaszkodóknak, de a leszakadóknak sem, mint a saját őrjöngve gyorsuló fogyasztó gépezetét, mert ha nem ezt tenné, akkor hatalmát veszítené. Ez az egyszerű képlet.

Hogy miért így történik, az csakis a hadigazdaságból vezethető le, s onnan nézve érthető meg. Akárcsak a város jelenségei. Nagyanyám szegény, aki 25 éve halott, ha kiállna ide az út szélére, mondjuk a Margit hídnál, s látná ezt a ménkű nagy forgalmat, azt mondaná, hogy fiam, háború van? Hova megy ez a sok autó? Az ivarérett férfiak munkával tölthető idejük 90 százalékát autóban ülve, fuvarosként élik. Érthetetlen. Ki dolgozik? Az emberek többsége fuvaros létre van kárhoztatva. Cipeli önmagát, cipeli az árut. Oda meg vissza. Ez az élet. Nem marad ideje a családjára, a gyerekeire, a barátaira, a szüleire, hanem fuvaroz. Fáradt tőle és rosszkedvű.

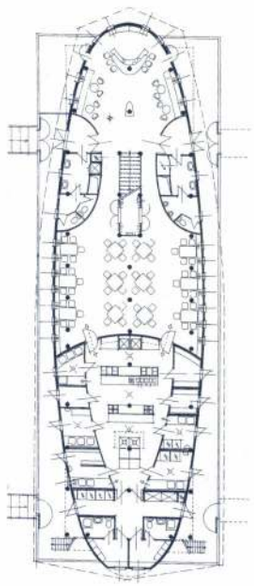

Mégis elhiszi, hogy ez a fejlődés. A hadtápgazdaság lényege a szállítmányozás. A szállítmányozási képesség garantálja a potenciális háborúnyerést. A háború az első világháború óta nem ért véget, a modern 20. század a háborút folytatja gazdasági eszközökkel. A legfejlettebb gazdaság infrastrukturális képességénél fogva háborúnyerő. Ezért ilyen Amerika, amilyen, ezért lett Amerika úgymond túlgazdagítva, ezért van fogyasztói társadalom, mert ezt az infrastrukturális erőt, ami a háborúnyeréshez szükségeltetik – a természettudománytól a shopping centerig – üzemben kell tartani. Ezért kell mindenkinek autóban ülnie, hogy a szállítmányozás képessége életben legyen tartva. Aki erről lemond, az potenciális háborúvesztő. Ezért lettünk mi szabadok az orosz iga alól, mert az oroszok hadtápilag meg lettek verve: infrastrukturálisan, gazdaságilag, hadigazdaságilag lettek padlóra küldve. Föl kellett adják külterjes haditerrénumaikat. Külpolitikailag – nem külpolitikailag, külpolitika már nincsen – hadipolitikailag lettünk tehát kívülről fölszabadítva. Ezért nem volt nálunk belpolitikai fordulat, s ezért folytatódott most az egész ott, ahol '89-ben abbamaradt.

– Ezek az öntörvényűvé vált technikák és mechanizmusok azonban nem a fogyasztásból, hanem a megismerés szabadságából születtek.

Ezekkel a 20. századi vívmányokkal kapcsolatban két dolgot biztosra vehetünk. Az egyik – és talán itt van a bukfenc, amiről beszéltünk: hogy ha ki is talált ennyi mindent az ember, talán a felét sem szabadott volna használnia. Mert valóban el kell hinni az eredendő mítoszt, a paradicsomi jelenet paradigmáját: ha egyszer szakítottunk a tudás fájáról, akkor arra lettünk kárhoztatva, hogy önmagunk gondolkodását kiművelve, a magunk talpára állva valósítsuk meg magunkat ebben a világban. (...)

– Látsz-e valamilyen alternatívát?

Hogy egyáltalán kiutakban reménykedhessünk, először is az alapvető hazugságokkal kellene leszámolnunk. Például a haladás mítoszával. Az „írástudók árulása", hogy ezeket a hazugságrendszereket életben tartják. Szinte érthetetlen számomra, hogy miért tartják a maguk számára megengedhetőnek ezen mítoszok életben tartását. Miért hazudnak még mindig? Miért írják le például, hogy a felmelegedés, a klímaváltozás bizony, most már lassan eláruljuk, hogy tény, hogy küszöbön áll, de nagyon nem kell megijedni, mert katasztrófa nem lesz, de hozzá kell szokni, bizony... Én azt gondoltam, ha egyszer elárulják a titkot, hogy tényleg melegedett egy fok celziusszal Európa klímája, akkor a vészharangok meg lesznek kondítva és bizony le fogunk állni: fiúk, ha nem megy a dolog, ha tényleg annyi szén-dioxidot termelünk, hogy a tengerek meg fognak áradni, és sivatagosodni fog Európa, akkor bizony le kell állni az autóval, akkor vonatra kell ülni, biciklire szállni, közelebb kell tenni a lakóhelyeket a munkahelyekhez, és frankó lesz a gyerekeknek is húsz év múlva. Olyan nyilvánvaló. De hogy a mérvadó értelmiség, aki formálja az úgynevezett közvéleményt – ami ugye nem létezik, mert az embereknek nem közvéleménye van, hanem az a véleményük, amit este a televízióban megmondanak nekik –, már hogy ez a mérvadó értelmiség miért hazudik, nem tudom. Persze, tudom. Azért, mert hatalomban érdekelt. Abban a kis napi hatalomban, ami éppen megadatik számára, ha ezt a mókát eljátssza. Dehát ha csak kimész a levegőre és látod, hogy a patak, ami tíz éve még volt, kiszáradt, hát tudhatod, a gyerek is tudja, hogy le kellene már állni.

Hol tapasztalhatók mégis hajszálrepedések, alternatívák, kiutak? Úgy gondolom, hogy minden ponton, minden megfontolásunkban adva van a kiszállás lehetősége. Életünk minden mozzanatában benne rejlik egy-egy alternatíva. Ne nézzünk tévét! Emberek, ne nézzetek tévét! Én nem nézek tévét. A gyerekeim se néznek tévét. Azóta sokkal jobban vannak, én is sokkal jobban vagyok. Este ott maradunk az asztalnál, beszélgetünk. A gyermekeim elmondják, hogy mit gondolnak. Kerek mondatokat mondanak. Van véleményük. A gyermekeim könyveket olvasnak. Belebújnak könyvekbe, s másnapig nem jönnek ki belőle. Ennek következtében a szókincsük gyarapodik. Mi vagyunk itthon. Otthonosan érezzük magunkat egymással, egymás közt. Jönnek barátok, kapnak borocskát, beszélgetünk.(...)

■ MONORY M. ANDRÁS - TILLMANN J.A.
EZREDVÉGI BESZÉLGETÉS. 2000, 1995. OKTÓBER. RÉSZLETEK

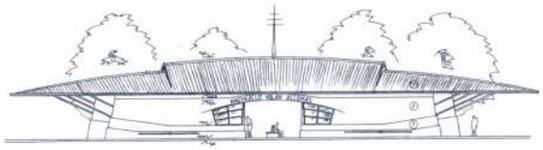

Buszpályaudvar, Nagykálló, 1993. / *Bus Station, Nagykálló 1993.*

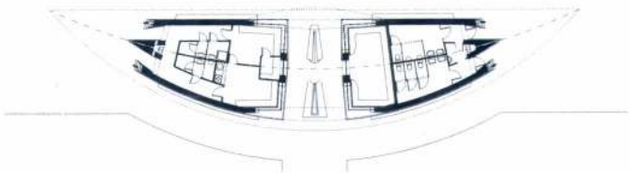

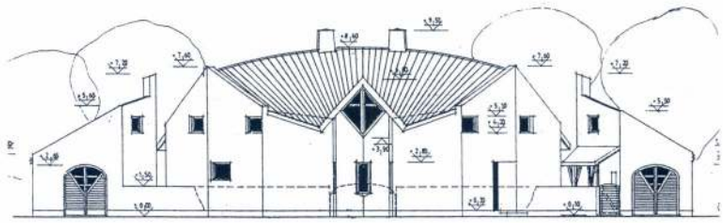

Kovács-ház, Vönöck, 1992. / *Kovács House, Vönöck, 1992.*

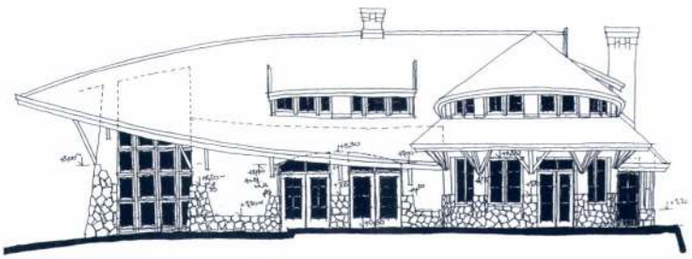

Kőműves-ház, Budakalász, 1993. / *Kőműves House, Budakalász 1993.*

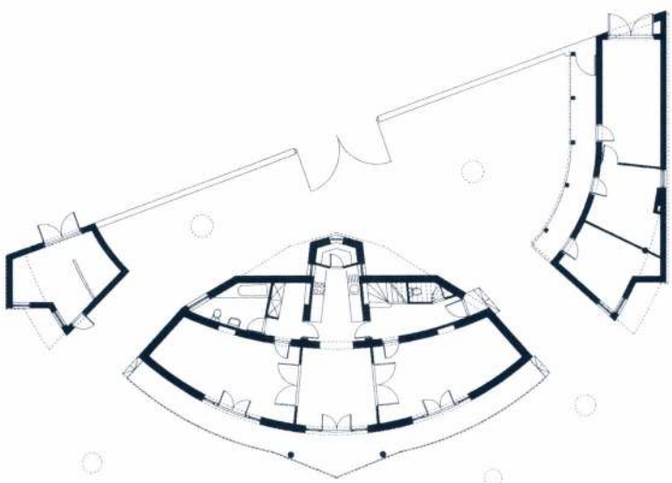

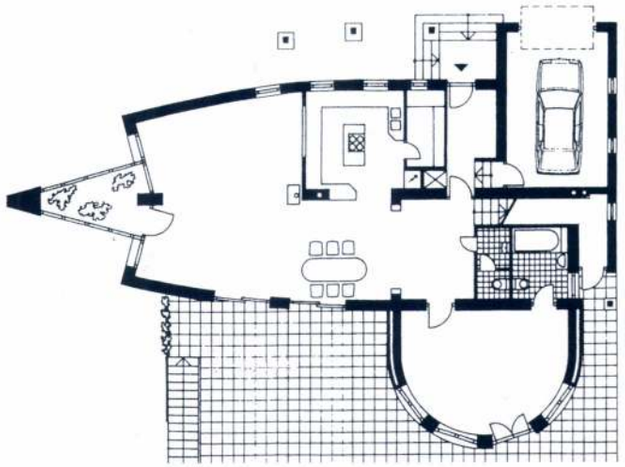

Mezőzombor

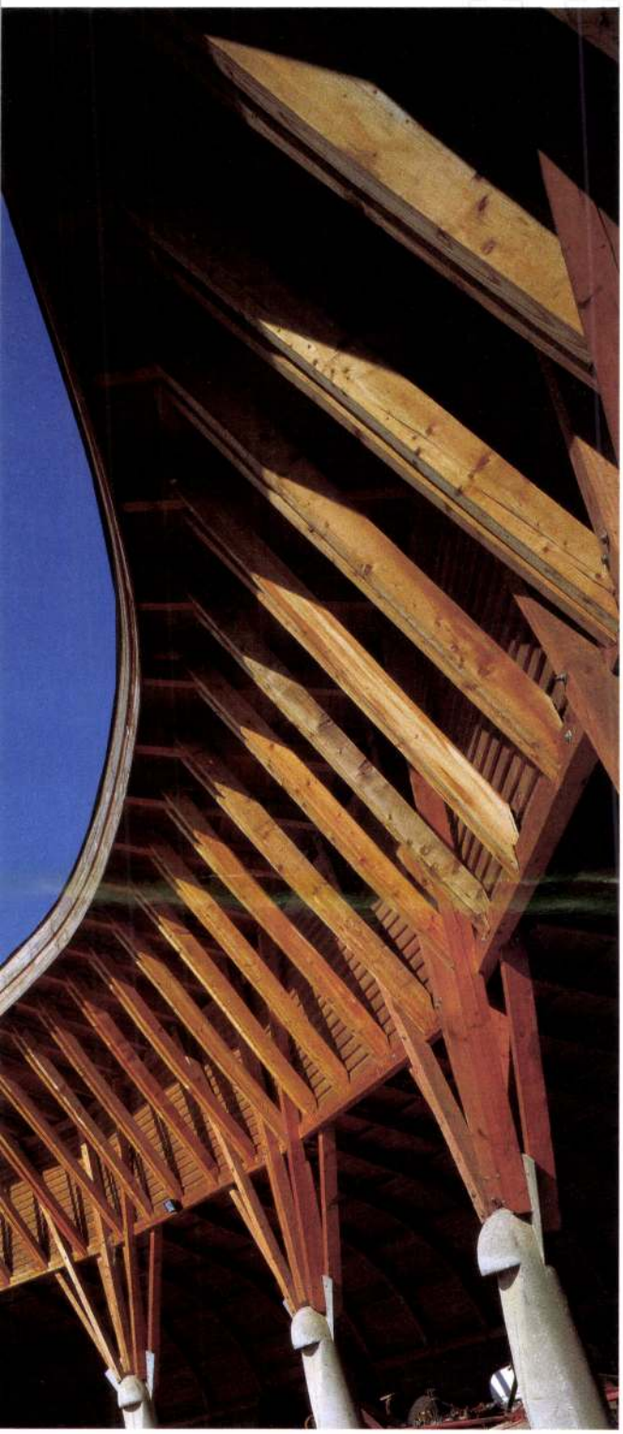

(...) Ember és természet egymásra utaltságának és szoros együttélésének egyik – architekturális értelemben – legszebben megfogalmazott példája a Disznókő Rt. mezőzombori borászatának épületegyüttese. Ekler Dezső komplex, a land art területére is elkalandozó építészeti feladatot kapott. A borfeldolgozó üzem és a traktorgarázs új épületeinek megtervezése mellett helyre kellett állítania az 1830-as évekbeli klasszicista borházat, a hozzá tartozó kiszolgáló melléképületekkel együtt, a telken álló klasszicista gloriettet és a barokk filagóriát, de a tereprendezéssel, a szőlőtelepítés rendjének kialakításával is foglalkoznia kellett. Ekler lazán elszórt, karakteres épületek tájba simuló szöveteként értelmezi a borászatot, ezzel lírai és epikus hangvételű tömegformálásra egyaránt lehetőséget teremtve.

A traktorgarázs az organikus kánon szerkesztési módszereiből építkező, annak formajegyeit hordozó épület, amely Ekler gondolkodásmódjának költői megnyilvánulása. A csigaházra emlékeztető, szürke palával burkolt építmény a közeli autóút felől nézve zárt tömegként hat. Első pillantásra szokatlan, enyhén aszimmetrikus „páncélját" jobban megfigyelve tisztán kivehető, hogy kontúrja a közeli tokaji hegy formáját rajzolja. Az út felé zárt – így az udvaron felhalmozott munkaeszközöket jótékonyan elrejtő – tömeg homlokzatával a közeli borfeldolgozó felé fordulva nyílik ki. A sugaras alaprajzú, íves épület karéjként öleli körül a belső udvart. Két spirálisan szerkesztett – az összetekeredő szőlőkacsok motívumát térben megjelenítő – kupolarész között feltárul, szinte lélegzik a bordázat, amely jobbról és balról egyre növekvő fesztávval fut a centrálisan elhelyezett bejárati ajtó felé. A traktorgarázs a maga bonyolult szerkezeti és statikai felépítésével a borászat lírai hangvételű tételét adja (...)

■ LOVAS CECÍLIA: AZ ÁRNYÉKOK ÉPÍTÉSZETE – BORÁSZAT MEZŐZOMBORON. ATRIUM 1998/3., RÉSZLET

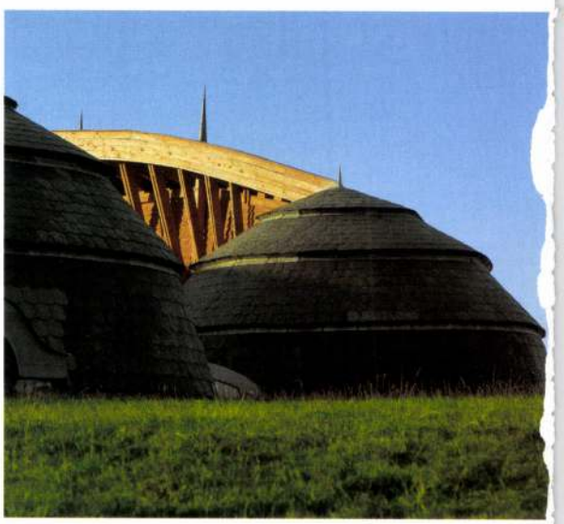

A,B,C Szőlészeti-borászati együttes, borászok épülete, Disznókő Rt., Mezőzombor, 1993-95. / *Wine-growing, Disznókő Ltd., Mezőzombor, 1993-95.*

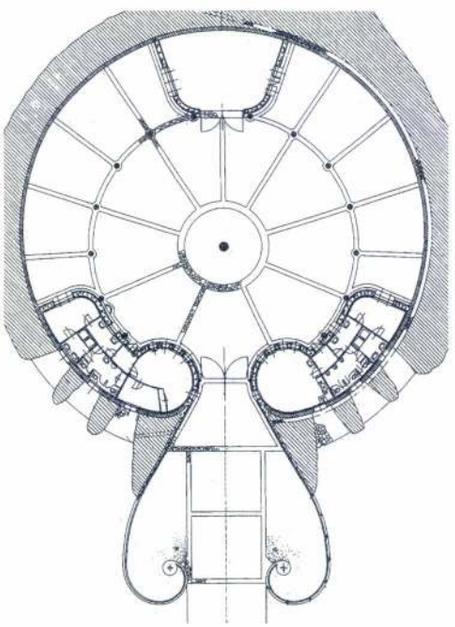

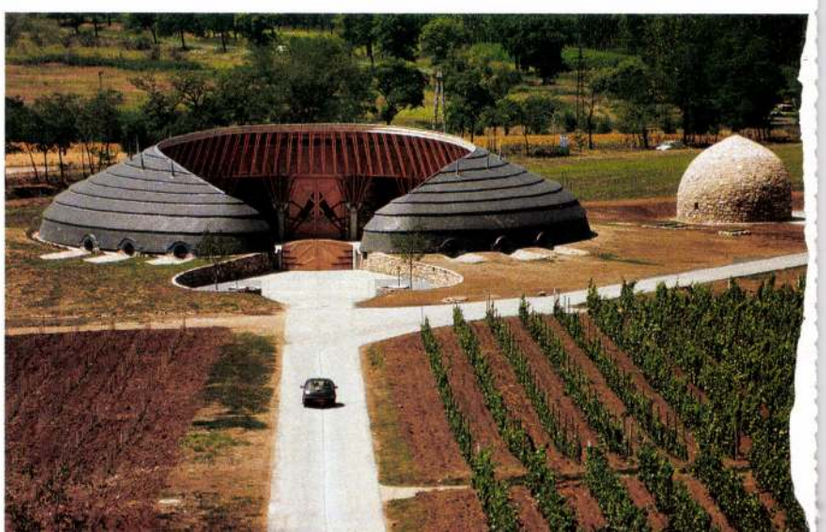

Ízlés és stílus győzelme

(...) Ha valakit meg akarnék győzni arról, hogy a stílus sok esetben a jó üzlet elengedhetetlen része, Neszmélyre vinném el. Amikor megérkeztem, azonnal éreztem: itt a bort kétszer annyiért lehet eladni, mint másutt. Ez nem azt jelenti, hogy a bor ára nem elsősorban a minőségétől függ, hanem hogy a minőség mellé stílus is kell. Ezt a cég külföldi versenyeken, mindenekelőtt az angol piacon elért eredményei is igazolják.

Azt, hogy mi ragadja meg a látogatót, a képek mondják el, én közgazdászként mondom el a magamét.

Mindig voltak olyan igények, amelyek kielégítése során az ízlés nagyon fontos szerepet játszott. Az az iparos vagy kereskedő, akinek a gazdagok voltak a megrendelői, a vevői, évezredek óta tudta, hogy a stílusnak értéke van. Ahogy gazdagodik a világ, a vevők többsége számára döntő tényező lett az ízlés.

Az igazi meglepetés a telephely volt számomra. A középkorra jellemző várfalak, a tradicionális skót whisky-üzemre jellemző tárgyaló és vendéglátó ház a maga modern, de mértéktartó berendezésével nincs ellentétben a legmodernebb technológiát befogadó, rozsdamentes, a fényben ragyogó, csillogó nagy tartályokkal. A régi, de hatalmas pincét is őrző dombról nem csak csodálatos kilátás nyílik a kanyargó Dunára, a szőlővel betelepített dombokra, de az angol gyep, a megmentett öreg fák is csodás hatást keltenek. Itt a pince felett talán Európa, de mindenesetre Magyarország egyik legszebb látványában lehet részünk, amely sok tekintetben már emberformálta természet. (...)

■ KOPÁTSY SÁNDOR: NESZMÉLY – AZ ÍZLÉS ÉS STÍLUS GYŐZELME, RÉSZLET. CSALÁDI HÁZ, 1997/5.

A palackozó részlete / *Detail of the bottling unit*

Az udvar képe / *Courtyard*

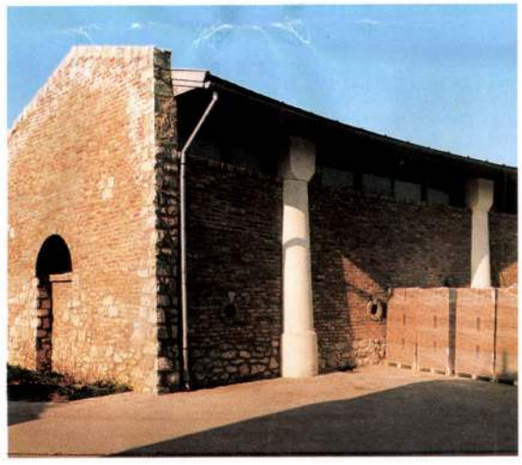

Raktárépület / *Warehouse*

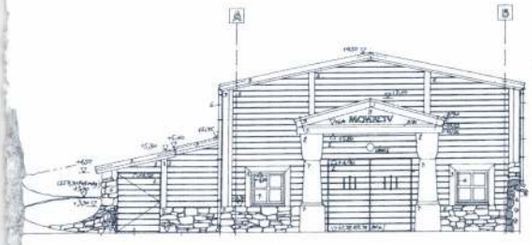

Homlokzat / *Facade*

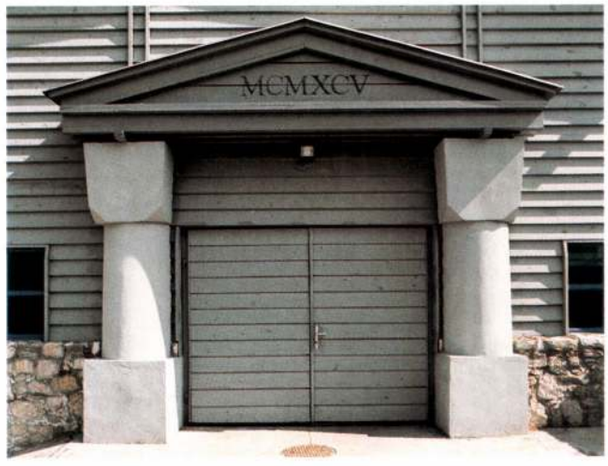

A présház bejárata / *Entrance of the press-house*

Neszmély

(...) A Tatához közeli neszmélyi dombtetőn helyezkedik el az Interconsult Rt. borászata. Az egykori Állami Gazdaság 80-as években készült épületeit 1994-ben vásárolták meg. A borkombinát létesítményeit felhasználva, valamint a terepadottságokat és a helyi építési hagyományokat figyelembe véve születtek meg a borászat új épületei.

A karéjosan beforduló Palackozó épülete a domboldal ívét követi, begyógyítván azt a „sebet", amelyet még annak idején, a betonfalú borospince kialakításakor hasítottak ki a domboldalból. Az eredeti elképzelések szerint a külső oldalon – a hegy folytatásaként – a zsalukő falazat elé még földfeltöltés, illetve a tetejére zöldtető került volna. A tervek időközben átalakultak, így végül az épület külső falán is teljes egészében követ és bontott téglát használtak burkolóanyagként. Ezt a fajta anyaghasználatot többek között a közvetlen közelben álló, a helyi építési hagyományokat követő régi vendégház külső megjelenése ihlette. Az sem volt elhanyagolható szempont, hogy az így kialakított patinás jelleg – érdekes módon – egyben az egyik legolcsóbb megoldási lehetőség volt.

A homlokzatburkolat készítésénél a természetességet tartották mérvadónak a tervezők. Ez a kívánalom a régi mesterember számára magától értetődő volt, hiszen még birtokában volt a hagyományosan átörökített szakmai fogásoknak. A neszmélyi ház esetében elgondolkodtató jelenség volt viszont az, hogy több, nagy építkezésen edződött kivitelezőnek is gondot okozott az efféle homlokzat elkészítése. Végül helyi kőművesek voltak azok, akik korrekten, hozzáértő módon kivitelezték a Palackozó kő-tégla burkolatát.

A Neszmélyi Borászat minden részletéből az igényesség árad, méltó környezeteként a világszínvonalú bornak. Az épületek külcsínéhez jelentős mértékben hozzájáruló bontott téglák ráadásul könnyen beépíthető és gazdaságos burkolatoknak is bizonyultak. Így már csak egy kérdés maradt a végére: kell ennél több?

■ CSONTOS GYÖRGYI: RÉGI TATAI „CSENGŐ" TÉGLÁK ÚJ ÉPÜLETHOMLOKZATON, RÉSZLET. ÉPÍTŐMESTER, 1998/3.

A dekonstruktivizmusról és arról, hogy miként befolyásolja a nemzeti építészeti irányzatokat

Cseri-ház, Hódmezővásárhely, 1989. / ▲
Cseri House, Hódmezővásárhely, 1989. ▼

(...) Úgy látom, hogy a dekonstruktivizmus mindenütt erősen befolyásolja a fiatalabb építészgenerációk gondolkodását, sőt az egyre standardizáltabb tájékoztatás és műveltség világában átformálja és maga alá temeti a helyi és nemzeti árnyalatokat. Mindezt a sztárkultusz csak fokozza, amiről persze nem a sztárok tehetnek. Ami igazán vonzóvá és ragályossá teszi ezt az irányzatot (és nem csak a fiatalok számára), az véleményem szerint a dekonstruktivizmus poétikájának lehatárolt érvénye, amely önreflektív jellegéből fakad, és könnyen tanulhatóvá, jó lelkiismerettel művelhetővé teszi ezt a fajta konstruálást. Sajátos „művészet a művészetért" építészetnek látom, melynek lehetőségét a modernizmus utáni generáció teremtette meg. Tsumiék és Hadidék kísérleti építészete nem jöhetett volna létre Rossiék és Venturiék elméleti, politikai és morális következtetései nélkül. Ők szabadították meg és mentették fel az építészeti gondolkodást a közvetlen és ostoba társadalmi kötöttségek alól, legitimálták az önmagáról-önmagáért beszélő autonóm építészet paradigmáját. A posztmodern legdöntőbb vívmánya ez. A posztmodern öregjeinek sikerült kiemelnie – legalábbis elvben, az elit építészet szféráiban – az építészeti gondolkodást a technokrácia, a bürokratizmus, a logisztikai elvű hatalmiság közvetlen szorításából, ahová a késő-modernizmus elvtelensége és szervilis funkcionalizmusa vitte. Az azóta történtek paradoxona viszont az, hogy az így megteremtett „autonóm építészet" státuszából nézve most már újra vonzóvá válhatott a kompromittált modern, elsősorban mint experimentális formanyelvi készlet. A csúf békából újra vonzó királyfi válhatott. A legjobban (Z. Hadid, L. Woods, S. Holl) persze perelnék vissza a korai avantgard hitelesnek tűnő szociális elköteleződését és filantróp kezdeményezéseit, de mindhiába. A történtek során ugyanis végletesen elvékonyodott az a tartalmi réteg, amelyről az építészet még egyáltalán beszélhet. A szükségképpen egyre elitistább konstruktivizmus „tiszta" építészetével mintha éppen erről szólna, „a semmi építészetéről". (...)

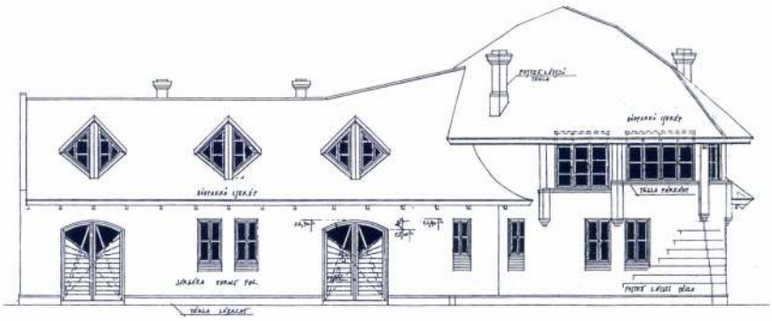

▲ **Református imaterem, Pécel, 1991. /**
▼ *Calvinist Prayer-house, Pécel, 1991.*

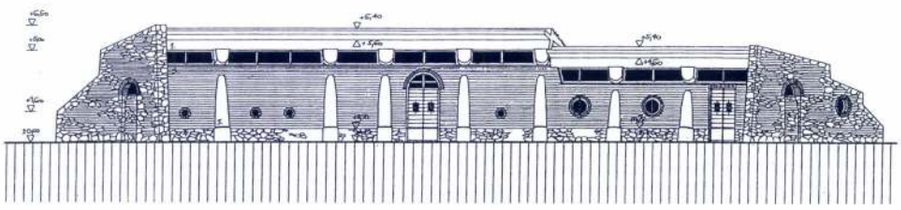

HILLTOP Rt. Borászat, Neszmély, 1994-96. / *HILLTOP Winery, Neszmély, 1994-96.*

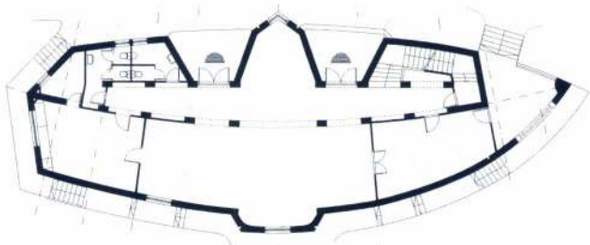

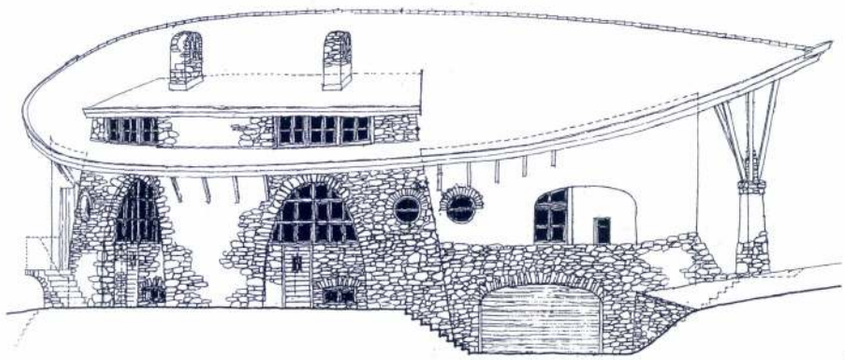

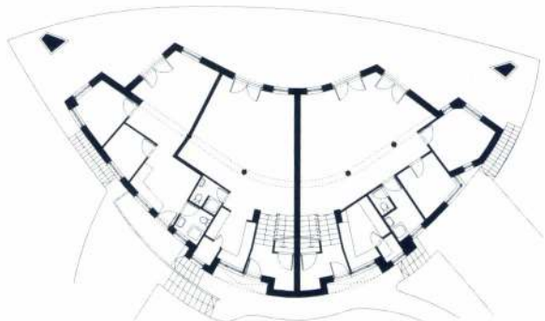

◄ **Ikerház, Budapest, 1994.** / *Semi-detached house, Budapest, 1994.*

ellipszisek

A tartalmi kiüresedés végpontja felé mutat, ahogy a posztmodern és az európai racionalizmus után most már a kultúrhistóriai ballasztokat is elvetik, és – felégetve maguk mögött a hidakat – szűk területre, a korai modern radikális kísérleti struktúráihoz hátrálnak.

Forma-problémáikat tekintve lényegében véve csak a korai kubizmus analitikus kérdései maradnak hitelesek számukra. Látásmódjuk valójában festői jellegű. A felszíni rétegekre, a síkokra, szerkezetelemekre, a felületek faktúráira, színeire, rétegződésére koncentrálnak. Tereik másodlagossá válva kiüresednek, értelmüket vesztik, maradék helyekké válnak. Szerkezeteik konstrukciója pedig poétikájuk fő elemeként szándékoltan atektonikus, szerkezetellenes. A dekonstruktivisták festőiségét úgy is értelmezhetjük, mint az építészet történetében a reneszánsszal induló dekorativitás, kívülről-látás betetőzését, amely a mindezt többé-kevésbé manifesztáló korokon, a manierizmuson, barokkon, romantikán, szecesszión át most mintegy végpontjáig jut. Ebben a tekintetben elgondolkodtató összevetni például a fiatal Piranesi és a fiatal Lebbius Woods zseniális rajzait...

■ INTERJÚ EKLER DEZSŐVEL, AREA 1998/6., RÉSZLET

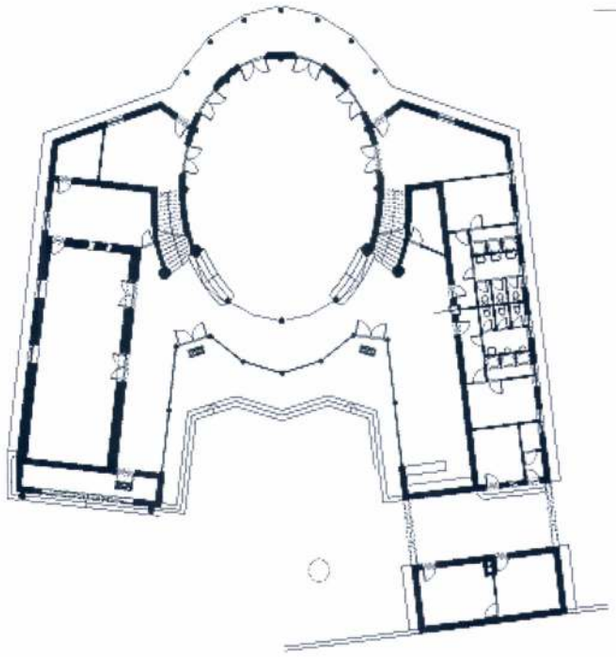

Faluház, Győrvár, 1995. / *Village Center, Győrvár, 1995.*

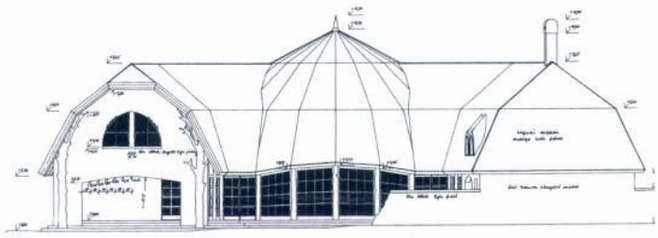

Kék-Duna panzió bővítése, Budapest, 1997. / *Enlargement of Blue Danube Guesthouse, Budapest, 1997.*

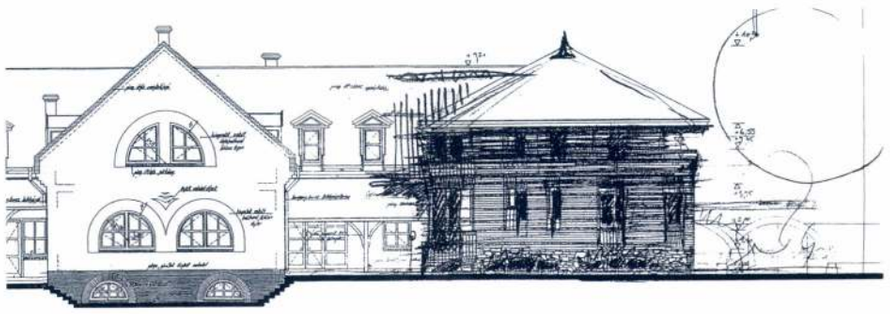

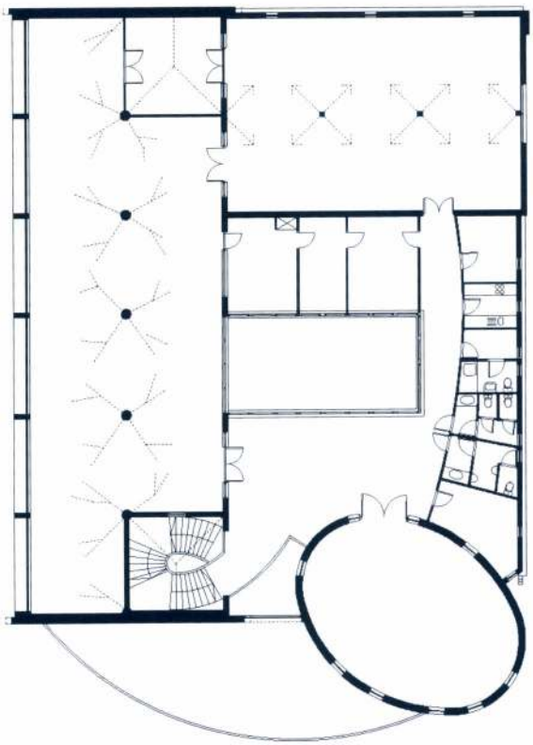

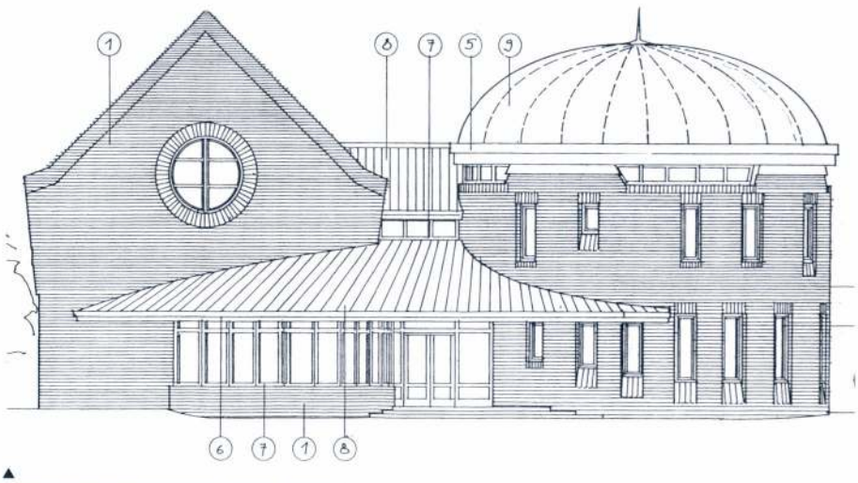

Városi könyvtár bővítése, Makó, 1997. / *Enlargement of Municipal Library, Makó, 1997.*

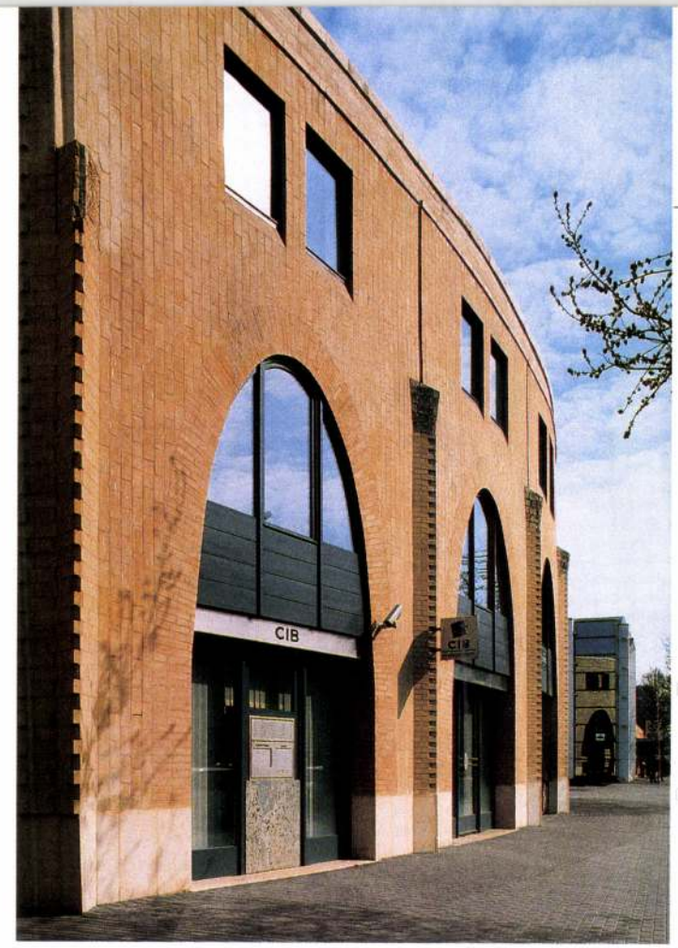

Üzletház, Dunaújváros

Dózsa György út

Nem tudom, hogy miért nevezték létező szocializmusnak azt a rendszert, amelyben felnőttünk, s amely mára semmivé foszlott. Talán azért, mert sejtették, hogy valójában nem létezik? A szocreálról én mindenesetre eldöntöttem, hogy nem létezik. Még '81-ben, miután a római mussolinista EUR negyedet alaposan szemügyre vettem. Gusztusos az is, vonzóan urbánus, nagyvonalú és kompakt. „Hazugságból művészet viszont nem születhet" – határoztam, és igyekeztem magam ehhez tartani. Tudom, hogy egy dunaújvárosi számára mindez akár sértő is lehet. Méghogy nem létezne a városa? Megnyugtatom: annyira legalább létezik, amennyire mi magunk létezünk, a reális szocializmusban születettek.

A „létező" város egyik főutcájára olyan házat próbáltam tervezni, amely akkor épült volna, ha a múlt rendszer nem lett volna. Az '50-es, '60-as, '70-es és '80-as években épült házak négyszögébe egy sosemvoltat. Hogy sikerült-e, nem tudom.

■ EKLER DEZSŐ

Építész tervező / Architect: Ekler Dezső
Építész munkatársak / Fellow architect: Bérces László, Czikéli László, Kovács Gábor, Kövér István
Statikai tervező / Structure: Kovács István
Gépész tervező / Plumbing: Fenyves Tamás
Villamos tervező / Electricity: Balogh Lajos

„Dunaújváros – születése pillanata óta – azzal a súlyos problémával küzd, hogy sajátos képződményként nem képes versenyezni a «nőtt» városok hangulati sokszínűségével; stiláris monotóniáját igen nehéz lesz feloldani a belátható jövőben. Minden olyan tervnek örülni tudok tehát, amely kötelező környezeti kontaktációját a kreatív egyediség deklarálásával képes testvériesíteni; szép és saját igazságú házak sora kell ahhoz, hogy a város esztétikai és hangulati értelemben is felnőjön önnön léptékéhez.

Ilyen tervnek tekintem Ekler Dezső Dózsa György úti üzletházát, amely példás érzékenységgel figyeli befogadó közegét, s teremt majd olyan új színt, fogalmaz olyan kijelentést, amely megépülvén, bizton állítom, a város hasznára fog válni."

■ FINTA JÓZSEF

„...A terv a funkcionális és szerkezeti erényein túl kitűnően harmonizál sajátos környezetében, jól válaszol a kitűnő és tehetséges banképületre, fegyelmezett humorral viszonyul a szocreál szomszédhoz és kellemes teret képez maga előtt."

■ MAKOVECZ IMRE

„...Az épület kitűnően illeszkedik környezetéhez. Ezen túlmenően olyan építészeti karaktert képvisel, amelyik nem tagadja meg a város hazai építési korszakát meghatározó ún. szocreál stílusjegyeit, hanem azt egy jóízű posztmodern átértelmezésben formálja át. A szomszéd banképület, valamint a Kék Duna Áruház egyes építészeti motívumaira is rímel, amivel a két, egymástól idegen épület közötti kapcsolat nehéz feladatát is megoldja. Az épület alaprajza egyszerű, anyag- és színhasználata illeszkedik a környezetéhez. Arányai megnyugtatóak és harmonikusak."

■ DR. MEGGYESI TAMÁS

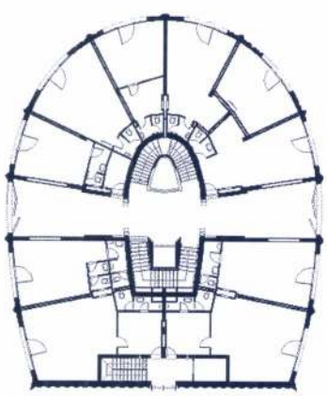

Alaprajz / *Floor plan*

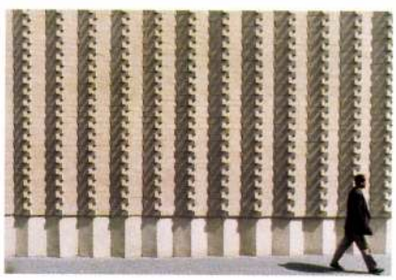

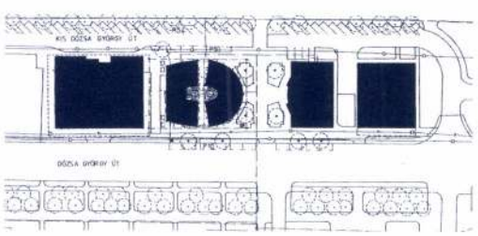

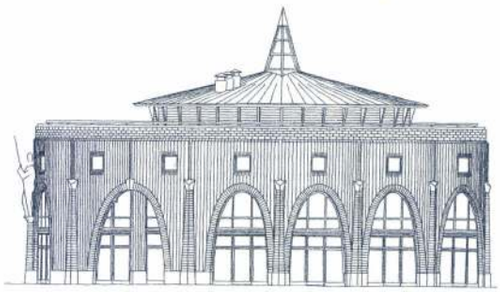

Hátsó homlokzat / *Back facade*

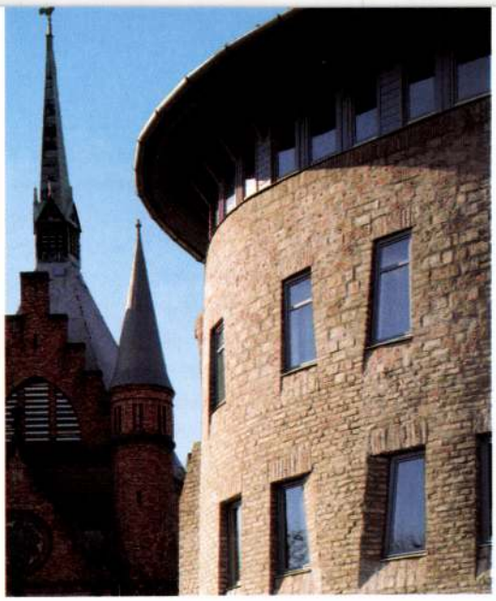

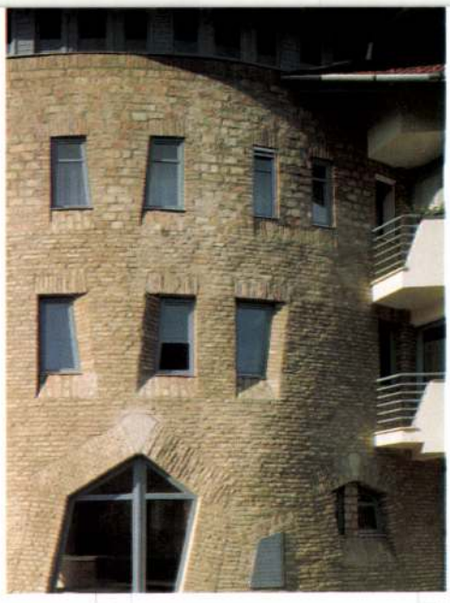

FOTÓK: BOLDIZSÁR ZOLTÁN

A bontott téglás burkolatot kezdetben kétkedéssel fogadták, később magától értetődő, az épület mondandóját közlő jellegzetességként könyvelték el, még a kivitelezők is.

Sarokház félkészen

A sarokházakról nem írtak még könyvet, pedig talán érdemes volna. A sarokház sok mindent elárul. Sűrítménye egy adott kor építészeti felfogásának, tágabb értelemben az építéshez és a városhoz kapcsolódó képzeteinek. Tanulságos volna elemezni, ahogy az ókor, vagy a középkor, sőt még a reneszánsz építészete is tudott nem „foglalkozni" az utcasarokkal, ahogy nem hangsúlyozott ezeken a helyeken. Sokat mondana ez életfelfogásuk bensőséges mivoltáról, az életközeli, mai szóval emberközeli léptékben reprezentáló alapállásukról. Mint ahogy a barokk, majd a historizmus és a szecesszió sarokházai is vallanak azokról az időkről, amikor a városi tér a hatalmi erő megmutatásának eszközévé kezdett válni. Ennek részeként a sarokház építészetileg exponált, „megdolgozott" műfajjá lett.

A modern építészet hozott aztán nem várt fordulatot. Az élharcos atyák látomásait követve a városi tér mellékessé vált, és csupán az ipari és gyártási elv demonstrálása lett fontos. Zárt véghomlokzatok, a semmibe meredő, tűzfal-szerű, vak „bütühomlokzatok" jelképezték a haladó építési elveket, s egy város-szerűtlen, ipart fogyasztó jövőbe vetett vak bizodalmat. A gyártó-szállítmányozó erő a várost maradék intimitásától fosztotta meg.

Ma már csak közjátéknak tűnik a század hetvenes éveitől kibontakozó konzervatív fordulat, a posztmoderné, amely a városi tér-szerkezet mint szövegkörnyezet formai-geometriai rendjéből kiindulva kísérelte meg a városi építészetet jogaiba visszaállítani, hagyományosnak mondott elveihez visszavezetni. Aldo Rossi és a Krier testvérek törekvései sarokházasan fogalmazott sarokházakat eredményeztek Európa-szerte. A nyolcvanas évek sarokházai a napi profán gyakorlatban hitelesen mutatták meg a posztmodern elvi tisztátalanságait és a modernizmus utáni középítészet tanulatlanságát.

Mára viszont látható már, hogy az ipari-logisztikai elv megállíthatatlanul „halad" avantgarde végzete felé, és az új építészi generációk bizakodással teli konstruáló kedve elsöpri a reagani közjátékot. Újra a „szerkezetileg hiteles" végfalaké a jövő. A maradék utcasarokon konstruktív költői attrakciók várhatók. Szerencsés esetben a vélt fogyasztói elvárásoknak és némi revivalnak vagy regional feelingnek tett elvszerű kedvezményként holmi iveléssel, lekanyarítással, bár ha csak idézetként is. (...)

Az épület sarokpontján, a második emelet magasságában Wim Wenders *Berlin fölött az ég* című filmjének angyalfigurája áll a homlokzaton. A relief része a régi téglából rakott burkolatnak úgy, ahogy azt az asszír építészetből tanultuk, ahol a szobrászat még része volt az építészetnek. Az angyal a szemben fekvő öreg parkot vigyázza, és azokat a szebb időket várja, melyekben a szomszédos gimnázium nebulói fognak majd nálunknál bölcsebben és érettebben élni.

■ EKLER DEZSŐ

1999. MÁRCIUS

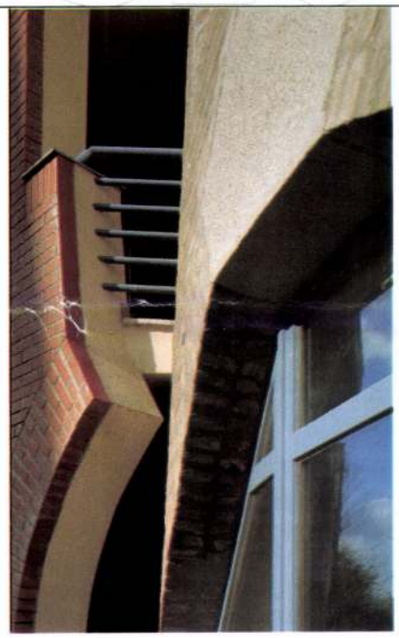

Építész / Architect:
Ekler Dezső, Kövér István – Ekler Építész Kft.
Statikus / Structure:
Molnár Ferenc – BAU-KOMPLEX Kft.
Gépész tervező / Plumbing:
Csikai Károly
Elektromos tervező / Plumbing: Mészáros Lajos
Építtető, beruházó / Client:
KEVITERV AKVA Mérnöki Vállalkozási Kft.
Létesítményi főmérnök / Project manager:
Tornóczky Györgyné
Kivitelező / Main contractor:
BAU-KOMPLEX Kft, Szolnok
Szobrász / Sculptor:
Bedey Gábor

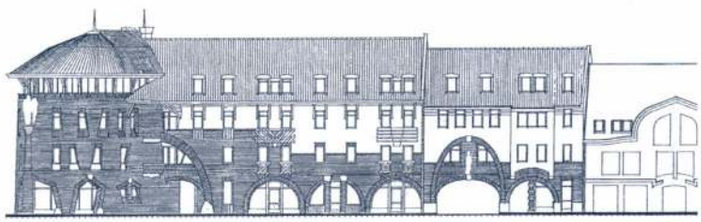

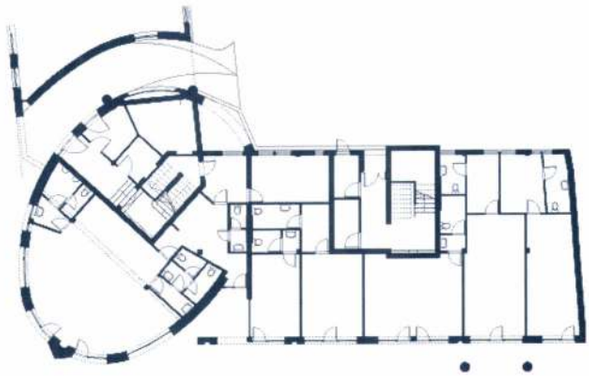

Javasoljuk, hogy az EXPO-skanzen épületeit felnagyított népi építészeti emlékek alkossák. A nagyítást az eredeti épület természetének, a megkívánt új rendeltetésnek (középület-funkciónak), valamint az összhatásnak megfelelően legalább másfélszeres, maximum négyszeres méretben kell elvégezni, és valamennyi épületelemen következetesen végig kell vinni. A monumentálissá növelt paraszti házak álomszerűvé varázsolják e kivételes helyet, s egyúttal lehetővé teszik, hogy az amúgy szerény méretű építményekben kiállítóteret, italmérést, táncházat, színházat rendezzünk be. Nem mellékes szempont, hogy a skanzen épületei így nem törpülnek majd el az Egyetem és az EXPO épületei mellett.

Az épületeket nem tájegységenként, hanem alaptípusonként kell összeválogatni, például a Kárpát-medence paraszthá zainak fejlődését szemléltetve a jurtától a háromosztatú házig, különböző földrajzi helyekről válogatva egy-egy esetet. A skanzen területén aszfaltozott betonút nem készülne, a burkolat agyagos, döngölt föld lenne. A meglevő parkos növényzetet dúsítanánk, elsősorban futtatott növényzettel, például kender- vagy jutahálón futtatott, előnevelt vadszőlővel, borostyánnal, futórózsával lehetne részben betakarni és árnyékolni az épületeket.

A végleges elrendezés valamennyi fontosabb tájegységet képviseli az őrségtől Tokaj-Hegyaljáig, a Kisalföldtől Kalotaszegig. Az épületek telepítése földrajzilag is hiteles; a skanzen nyugati oldalán az őrségi, kisalföldi házak, keleti felén a szatmári, erdélyi és az úgynevezett Etelközt reprezentáló jurta találhatók. Az épületek környezetének alakításával is a tájegységekre jellemző karaktert szeretnénk idézni: a bejárati kaputól induló gyalogúton a látogató a szeres őrségi kert és a kertben álló kalotaszegi ház mellett jut a legősibb, ezért legjobban nagyított jurta-táncházhoz és a (mesterséges) domboldalba nyíló hegyaljai pincéhez. Visszafelé jövet az utcát idéző kerített szalagtelkes házak előtt halad, ahol például a hollókői ház udvara hátrafelé emelkedik (ezt a hatást az épület hátra-lejtése is fokozza), s ahol a kert végében jellegzetes (nagyított) udvari építmények (kút, góré, kemence) fogadják.

A nagyított paraszti épületek hiteles építéséhez e kultúrában jártas szakemberekre lesz szükség.

■ EKLER DEZSŐ,

EXPO '96 BUDAPEST. ORSZÁGÉPÍTŐ 1994/2. RÉSZLETEK

Expo '96

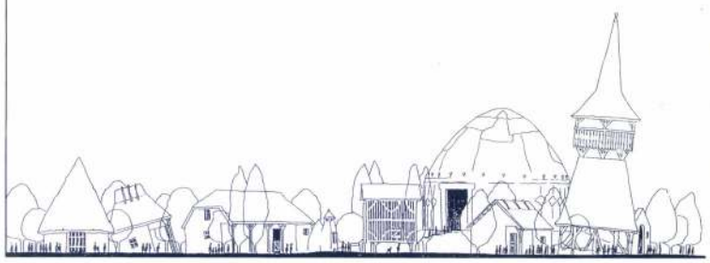

EXPO '96, Skanzen, 1994. / *EXPO '96 Open-air Village Museum, 1994.*

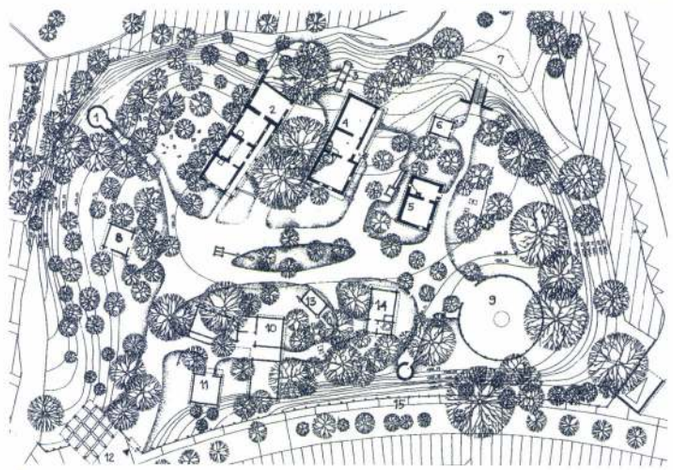

▲

ÉPÜLETEK JEGYZÉKE:

1. Pékség, Kemence, 2-3. Vendéglő és kiállítótér, Kisalföldi ház és kukoricagóré,
4. Kiállítótér, Hollókői ház, 5-6. Műhely, kiállítótér és bolt, Tarpai ház és disznóól
7. Borozó, pinceszínház és kiállítótér, Erdőbényei pince
8. Italmérés, Göcseji pálinkafőző kunyhó, 9. Táncok háza, Jurta
10-11. Kiállítótér, Felsőszenterzsébeti hajlított ház és kástu
12. Kaputorony, értékmegőrző, Sárosi harangláb és kapu
13. Kiállítótér, Ormánsági szántalpas hombár, 14. Előadó- és kiállítótér, Kalotaszegi ház
15. Illemhely, Nagykunsági ól

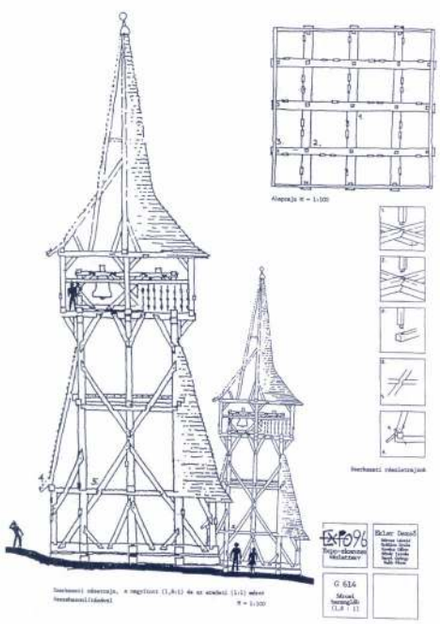

Expo Torony / *Expo Tower*

Széles Dunán túl és innét,
Nem gyűl hiába ennyi nép:
Túl napnyugat, innen kelet
Néznek kemény farkasszemet.
(Arany János: Csaba-trilógia)

A kommunikáció határai

Nyilvánvaló botránya életünknek a végletes elhatároltság, amely a kommunikáció modern formáival termelődik. Budapesten közbűntényes gyilkolás folyhat gyermekek és felnőttek ólommal, szén-monoxidokkal, nitrogén-oxidokkal mérgezésével a szabadság, egyenlőség és a korlátozatlan mozgás jegyében. Gyermekek százezrei veszhetnek éhen, miközben a világ hatalmai élelmiszerfölöslegük és fegyvereik szállításában-raktározásában mérik össze erejüket. A gépiesült, tömeges adat- és anyagáramlást nem civil igények mozgatják, az emberi élethez kevesebb is elég volna. A „csúcsra járatott" nemzetgazdaságok mintha hadigazdaságok volnának, amelyek technikájuk és infrastruktúrájuk folytonos gerjesztésével a háborúnyerés készségeiért folytatnak versenyt, háborút gazdasági eszközökkel. A civil társadalom csupán megrészegített fogyasztója és versenyeztetett bábja ennek a gépezetnek, és vakká, tehetetlenné válik a természet és saját emberi természetének valóságával szemben. A természettel hadban álló modern kommunikáció-monopólium annak ad hatalmat, aki többet fogyaszt anyagból, időből, élő és élettelen energiából. Aki nem fogyaszt, kiesik e „rezsitársadalomból", élete semmit sem ér. Az együttműködés a zárt körön kívül egyre lehetetlenül. Feltörni a bűvös kört vajon hol lehet? Csakis az emberen belül. Utaljunk csak a környezetvédelem ügyére: a természet védelme ma azon a nézőponton alapul, mintha a természet civilizációnk része volna, s eldönthetnénk, hadat viselünk-e ellene, vagy védjük? Nehéz belátnunk, hasznossági alapon bizonyosan lehetetlen, hogy részei vagyunk a természetnek, szőröstül-bőröstül, s hogy védeni először magunkat kellene, önmagunkkal szemben.

A világkiállítás területét kivételes hellyé kell tenni, demilitarizált övezetté, ahol emberi jelenléten alapuló kommunikáció bontakozhat ki. Ahogy a gyepűk, őrségek, határsávok közösségei bírtak régen sajátos szabadságokkal (s az egyetemek is!), úgy kellene e határvárosnak autonómiát és kivételes szabadságjogokat kapnia. Aki a kapukon belép – kiállító is, látogató is –, le kell tennie a fegyvert. Például: autók nem jöhetnek be, hiszen tiszta a levegő, tiszták a vizek és állatok is élhetnek itt: az első (nemzeti) pavilongyűrűn belül televízió- és reklámmentes övezetbe érkezik a látogató, innen tilos televízióadást közvetíteni és tiltott reklámot elhelyezni; a legbelső sávban tilos az elektromos hangosítás és a gép-

zene használata, de játékautomaták és légkondicionáló gépek zaja sem zavarhatja az emberi csendet. A kivételes jogok ellen berzenkedő kiállítók, szponzorok könnyen meggyőzhetők, hogy standjuk reklám- és hírértéke így sokkal nagyobb lesz, mint a tilalmak nélkül.

A tematikus kiállításokat (a második gyűrűben) a kommunikáció kettős értelmének és a kommunikáció demilitarizálásának jegyében kellene rendezni. Olyan kiállítókat kell találni, akik nem az információk extenzív birtoklásában, a „kommunikációs vakság" fokozásában érdekeltek, hanem az intenzív megismerésben és az együttműködés humanizálásában. Világszerte fontossá váló terület például a helyi közösségek (falvak, városrészek, régiók) úgynevezett revitalizációja, amely számos részterületre bomlik a szemétgyűjtés, a szennyvízkezelés újszerű megoldásaitól a magán-közösségi összefogás és a kulturális reidentifikáció kérdésköréig, s ezekben az üzleti világ is nagyban érdekeltté kezd válni. Kézenfekvő, hogy ezen a vonalon haladva Budapest önmagáról szóló kiállítást tudna rendezni, egyszerre mutatva példát az országnak és a világnak is.

Példaként szolgálhatna a határvárost tervező építészek kommunikációja: a tervezést úgy kell bonyolítani, hogy az egységes egészet eredményezzen. Ha a 19. századi Pest tudott egységes várost építeni, tudni kell ezt ma is. Körültekintő szervezéssel, adekvát játékszabályokkal és a résztvevők fokozott együttműködésével nyílt, alkotó játszma hozható létre.

A külső pavilongyűrű épületeit hagyományos, városiasan kötött rendszerben kell tervezni. Az első körút, a fő üzletutca felől zárt sorban, közel azonos homlokzatmagassággal kellene épüljenek. Tervezésükre a legjobb magyar építészeket kell felkérni, akik a kommunikáció új-régi lehetőségeit gyakorolva változatos, mégis egységes utcát kellene építsenek, figyelmet fordítva a parcella-határok kölcsönösen előnyös megoldásaira.

A második gyűrű, a tematikus pavilonok tervezésébe magyar és külföldi építészeket kellene bevonni, olyanokat, akik a szerves épületszerkezetek használatával hazájukban stílust teremtettek. Például: Erskine, Asmussen, Otto Frei, Romano Burelli, Soleri, Alberts, Calatrava, Csete, Dévényi stb. őket kellene ajánlani a szponzoroknak a tervezési felkérésekhez.

A határváros tervezésénél két szempont, a minőség és az egységes arculat, szellemiség létrehozása kell vezesse a szervezőket. Ennek elérésére bölcsek tanácsát kell összehívni szabad értelmiségiekből. Ők volnának a munka őrangyalai. Karátson Gáborok, Bartos Tiborok, Nádas Péterek, Nádasdy Ádámok, Vekerdy-k, Tandorik lehetnének a tervezők alkotó-társalkodó partnerei. Egy-egy épület, torony-kapu, park, tó, dombépítmény szellemi-formai programját ők vitatnák meg az alkotókkal, s ők ítélnék meg egészbe-illesztésük helyénvalóságát is. Főbölcsnek Határ Győzőt kérném föl, ha vállalja.

■ EKLER DEZSŐ: HATÁRVÁROS. ORSZÁGÉPÍTŐ 1992/3-4, RÉSZLET

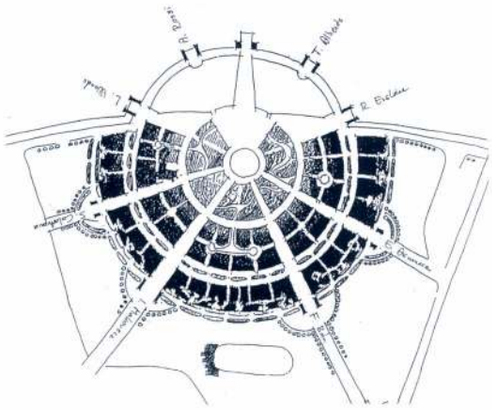

Expo mesterterv vázlatok, 1992-93. /
Expo Master Plan, Sketches, 1992-93

Pusztavacs-Hernád-Országkép

tanulmányterv

Az Országkép földvárat idéző építménye az M5-ös főúttal párhuzamos méreteiben Magyarország 1:1100 léptékű mása. A főútra merőleges kicsinyítés aránya 1:2200 illetve 1: 3300. A földvár így az autópálya haladási irányában elnyújtva idézi a Kárpát-medence égtájhelyes képét. Az 5-6 méter magas földsánc gerince 996 méter hosszú, s a töltésen spirális alakban körbefutó, Verecke irányából induló sétányt méterenként elhelyezett évjelző kövek kísérik. A magyar történelem kiemelkedő jelentőségű éveit 1,5 - 2,5 méteres faragott emlékkövek, az eseménytelen éveket 80 cm magas faoszlopok jelzik, összesen hat különböző kategóriába sorolva.

Az Országkép terepalakzatai képletesen modellezik a Kárpát-medence geográfiáját; a magasabb hegyeket 4-6 méter magas, a dombságokat 1-2 méteres töltések karakterizálják. A Duna és a Tisza vonalában 4-6 méter széles, mesterséges patakmeder épül, a Balaton szőkőkútmedence lesz. A főutak vonalán futó gyalogutak, sétányok 2-5 méter szélességgel, a domborzatot követve változatos burkolatokkal készülnek.

A megyeközpontok helyén átlagosan 100-120 m²-es, kulturális bemutatókra alkalmas, fedett, színes sátrak épülnek, amelyek 15-20 m²-nyi zárt installációs térrel vagy büfével is rendelkeznek. Az alföldi városok színes sátrakkal, vesszőből, nádból font vagy deszkapalánkos kerítéssel épülnek; a hegyvidékiek zöme támfalakkal kerítve, a töltések oldalába süllyesztve, ponyvatetővel készül. A pavilonok építészeti karakterükkel és anyaghasználatukkal is az adott tájegységek táji, történelmi atmoszféráját idézik. Az Országkép kertészete az egyes tájakra jellemző növényzettel és térburkolattal követi az alapelgondolást. A földvár kapuinál helyeztük el az egészségügyi és biztonsági létesítményeket: a biztonsági szolgálat helyiségeit, az illemhelyeket, az orvosi ügyeletet és értékmegőrzőket. Ezeket a földsánc bevágásaiból nyílóan a földtöltés alá rejtjük.

Országkép, Pusztavacs (vázlatterv), 1996. /
Country-lndscape, Pusztavacs (sketch), 1996.

Az Országkép millecentenáriumi emlékhelyként épül, ám hosszabb távon a nyugaton egyre divatosabb nyári szabadidőparkként, szórakoztatóparkként fog működni. Télen nem üzemel. Építészeti, gépészeti és kert-közmű-koncepcióját is úgy alakítottuk ki, hogy a park tavasszal (tényleges és jelképes értelemben is) mintegy kivirágzik.

■ EKLER DEZSŐ - ORSZÁGÉPÍTŐ 1996/2.

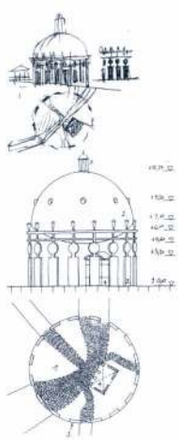

Debrecen **– kiállítótér. A ballonkupolával fedett falnegatív váz a nagytemplom meg nem épült kupoláját idézi. Emlékezés Péchy Mihályra – A kiállítótér a város szerkezetére utal.**

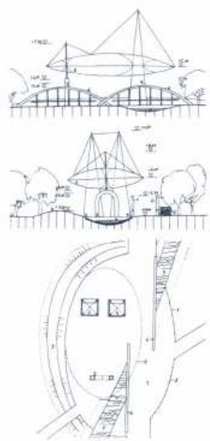

Szeged **– többfunkciós tér. A kupolával és tornyokkal a Dóm teret jelképező, „Tisza-híddal" és földsánccal határolt, fedett téren előadások, gyűlések és kiállítások rendezhetők.**

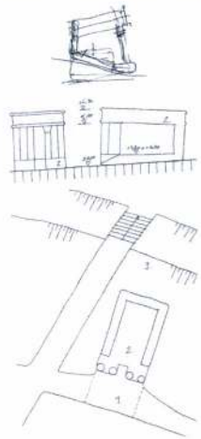

Szombathely **– Isis ugrálóház. Savariát jelképezi az Isis-szentély fehér betonból épülő, egyszerűsített mása, mely a gyermekek kedvelt ugrálóházaként, ismeretterjesztő célzattal lesz használható.**

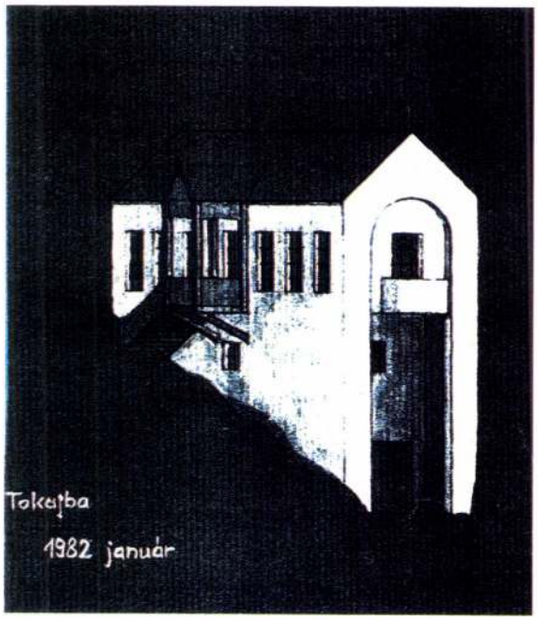

Béres-ház, Tokaj, 1982. / *Béres House, Tokaj, 1982*

Ekler Dezső:

Fal

(részletek)

(...) Mindenkinek kell legyen hasonló élménye. Például, mikor édesanyád a rolót hézagosra hagyta, s a reggeli fény a réseken a félhomályos szobába jutott, és fénypászmákat rajzolt a légbe, ahol a csendes por a fénycsíkokban gravitált, és ez elgondolkoztatott a múlandóság „örök jellegén". Feledtetvén és egyszerre rögzítvén az álom és ébredés közti űrben az esti falfelé forduló kétségbeesést, melyben – először tudhattad – senki nem segíthet: eszmélésedet, hogy meg fogsz halni. Érezted, a reggel fénypászmákban szálló por-egyeteme sem nem vigasztal, sem nem ríkat többé.

Nekem ez úgy volt, hogy a fal előtt láthatóvá váló fénypászmában ment a por fölfelé, és ha ezt tartósan nézted, akkor észlelted, hogy a szemedet nedvesítő folyadéknak a pöttyei lefelé mennek, és egyszerre tudtad észlelni azt, ami kint ily furcsa módon állandó a fény és a fal képében, és hogy közben belül telik az idő, és ezáltal múlandó mindez. S ahogy ezt megfigyeled, érzed, hogy te is változó és múlandó vagy, hisz látod, amivel látsz, s közben tudod is. Normális gyereknél jellegzetes és komplikált élmény, amit persze sajátos térbeli észlelés fixál.

De miért mindig a fal? Valószínűleg azért – Borgesnél és Huxley-nál is –, mert a fal határoltságot képez, s mint ilyen, aktiválója lehet emberi korlátoltságunkat kivetítő múlandóság kontra örökkévalóság élményünknek, egyszerűen alkalmas mivolta miatt. S mivel ez mintegy archetipikusan így történik, vajon nem ezért társul-e az építészethez az időtlenség képzete? S azon belül is elsősorban a falhoz, az arra vetülő, múlandó fények és árnyékok interpretációjában? Az úthoz Heideggernél, Lao-Ce-nél is az életpálya, az önépítés képe kapcsolódik. Az út a sors metaforája, mert a személyiség épülését leképező, mozgást megtestesítő archetípus. A kapu, a fal nyílása a beavatódás életdramaturgián belüli lépéseit képes megtestesíteni, azokat írja le. (Lásd Makovecz mesterünket.) A fal a határoltság metaforája. Ehhez az építészeti archetípushoz ez a fajta határélmény társul és nem más.

Ha tehát az örökkévalóság kontra múlandóság inverz fogalmainak képzetét, benyomását fölidéző építészeti megnyilvánulásokra gondolunk, akkor zárt, nagy kiterjedésű, egységes falfelületekre kell elsősorban gondolnunk. Nem áttört, hanem kevéssé lyukasztott falakra, várfalra, egyiptomi falra, kőfalra, zárt utcasorra, satöbbi. Erre a célra nem alkalmasak a nagy üvegnyílásokkal megnyitott, lábakra állított homlokzatok. Ezek alkalmatlanok arra, hogy az örökkévalóság határélményét fölidézzék. Arra is alkalmatlanok, hogy a személyiségépítés úton haladáshoz kapcsolható élményeit aktivizálják. Arra is alkalmatlanok, hogy a beavatódás határon átlépését fölidézzék, mert ahhoz legalább kapu kell. (Nagy valószínűséggel az üvegfrontok általában véve alkalmatlanok komoly dologra. Tükrözésre alkalmasak, ami persze megint sajátos probléma, az álomé, a tudattalané, a hamis ráismeréseké stb.)

Lám kint, hegyen, erdőben járva mennyire szereti az ember a támfalakat, romokat. Szeret a közelükbe menni, mellettük lenni (lásd az egész rom-romantikát). Vajon miért? Mert az ember alapélményei közé tartozik határoltságának tudata, testi és szellemi értelemben is. Egészséges alkatú ember egzisztenciális tudata határainak tapasztalásából épül. Ameddig ő terjed időben, térben, éberségben, s ahonnan már nem ő van. S csak ha ezzel rendbe jött, akkor léphet tovább (valamely kaput kinyitva) oda, ahol már a nem-ő is ő, mert akkor már el tudja viselni azt, ami ezzel jár, hogy ő sem ő. Nos, a falak ezen határoltság metaforái. Ezért szeretünk falakat építeni. Nagy, hosszú, magas, tömör falakat, hogy tudjuk magunkat, meg hogy aztán áthatolhassunk rajtuk. A határélményt kell kiépítsük magunkból. A megtermelt élményt építjük magunk köré, hogy ez mintegy tükröztesse belső világunk realitását. Ezért működik, amiről szó volt.

A,B,C Szőlészeti-borászati együttes, borászok épülete, Disznókő Rt., Mezőzombor, 1993-95. / *Wine-growing, Disznókő Ltd., Mezőzombor, 1993-95.* ▶

A belső élményrendnek megfelelő, azt nem sértő, nem sürgető, talán csak késztető módon kellene tudnunk tehát építeni. Ahogy Borges írja, és Heidegger is, az egyszerűségnek, a csendnek, az emberi lélek-rezdülések csendjének és egyszerűségének, mondhatni lágyságának megfelelően. Hogy a belső vetülhessen ki, és hogy a kinti és a még kintebbi a belsőt értőn kondicionáló lehessen. Ez talán megfogható, becserkészhető minőségbeli kérdés, és ugyancsak sikamlós, mert olyasmit kapcsolunk itt össze, amit nem szabadna, mert normatíve, követelményként tilos megfogalmazni. Mégis, itt van valami.

Miért nem szabad összekapcsolni? Mert például a mai, szofisztikált építészeti elképzelések lényegében hasonló, ám hidegen, intellektuálisan kiagyalt irányultságon alapulnak, ami azért hibás, mert azon az elképzelésen alapszik, hogy az időtlen, az geometriailag és stilárisan kipárolható a történeti építészetből – most nagyon leegyszerűsítve a dolgot. Ez a „cool" építészet. A világnak csak a felét veszi, a fizikait, a geometriait, a stilárisat és abból rostálja ki a tartós anyagot, mondván: olyan szép, hogy örökkévaló.

A fenti gondolatkör viszont, ha az építészetre rá merjük vetíteni, a belső emberi dramaturgiához kapcsolódik. Semmi köze tehát stílushoz, műtörténethez, semmi köze esztétikához. Őrült vékony szálon függ, és valószínűleg nem is létezik. Egy pillanat, egy fal, amelyre a fény bizonyos módon rásüt, az árnyék bizonyos módon rávetül, s ez felidézi énünk metaforikus megfelelőjét; vágyunkat, hogy önmagunkon túlra emelkedjünk. Semmi többről nincs szó.

S ha szabad személyes vonatkozást hozzátennem a „vágyak eme kifejezésmódjához" – ahogy Borges végül az örökkévalóság fogalmát aposztrofálja –, ez az otthonosság érzete. Mióta házakat bütykölök, azóta nem hagy nyugodni, hogy miként kapcsolódik ez a gyerekeimhez, miként tudhatok a házaimmal otthonosságot teremteni, ahogy nekik szeretném? Például a tokaji nagy ház hosszú, semleges, sárga tömör fala „hozza" számomra az otthonosságnak ezt az érzetét, amelyről szeretném, ha gyermekeimnek is meglenne (főleg, ha sikerül eléültetni a diófát). Az az érzésem, hogy mivel nekem is volt, ezért az embernek ez jár, ilyen egyszerűen szólva. Az eszem ilyen irányba mozog, a saját élményeim – mondjuk így – ilyen archetípusokhoz kapcsolódnak, és ezek az otthonosság érzetét keltik bennem. Alkalmasnak tűnnek arra, hogy az ember biztonságosan épüljön általuk, magát egyben tudva. Ezért ilyeneket kell csinálni.

Heidegger, Huxley és Borges végül is nem mondanak mást, mint hogy az embernek jár az örökkévalóság-„sejtelem", a világ személyes énbörtönön túli teljesség-látomása, mégha azt magunk alkotjuk is, és – többek közt – falakkal építjük magunk köré. „... szenvedélyeinkben az emlékezés az időtlenség felé hajlik. Egyetlen képbe sűrítjük a múlt minden sikerét." - írja Borges. A falakkal (is) emlékezünk – tehetnénk hozzá –, olyanokkal, amelyek olyanok, mintha mindig olyanok lettek volna.

■ EKLER DEZSŐ: FAL. ORSZÁGÉPÍTŐ 1996/1. RÉSZLETEK

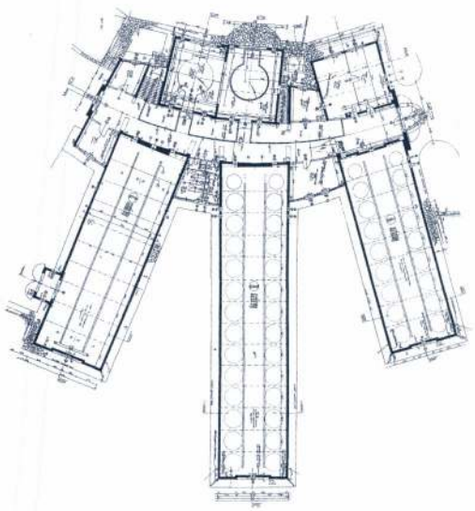

(...) A borfeldolgozó „háromarcú" épülete szerkezetében, külső és belső megjelenésében a Tokaj-hegyaljai borospincék archetípusát eleveníti fel. A lágy ívű központi tömeget mintha három épület szúrná át, amelyek kintről úgy hatnak, és a belső, utcaszerű csarnokba is úgy torkollanak, ahogyan a csupán bejáratukat mutató Tokaj-hegyaljai pincék futnak be az őket rejtő mohos dombok alá. A három fejépület szinte kíséri az érkezőt, mindig újabb arccal fordulva felé. A tagolásában és térképzésében a borfeldolgozás fázisaihoz igazodó épület a funkcionális elvárásoknak való megfelelés mellett is képes arra, hogy a tokaji táj karakterét adja vissza. Ehhez felhasználja a hetvenes években kibontakozó, Aldo Rossi munkásságához kötődő olasz racionalizmus építészeti eszközeit is. Az eltérő arányú fejépületek sugaras kompozíciója révén a napszakonként változó fény-árny játék más-más árnyalattal festi meg a halványsárga falfelületeket, lágy vagy mély, telt koloritokkal gazdagítva az épületegyüttest. Ez már az árnyékok építészete, egyes részleteiben Chirico melankóliával telt különös képi világának idézete.

A borászat végtelen nyugalmat, érintetlenséget sugárzó, költői hangvételű egésze a hazai organikus iskola egyik jelentős alkotása, hiszen személyes poézisa képes arra, hogy szellemi-lelki értelemben közösségivé váljon. (...)

■ LOVAS CECÍLIA: AZ ÁRNYÉKOK ÉPÍTÉSZETE – BORÁSZAT MEZŐZOMBORON. RÉSZLET. ATRIUM 1998/3.

Geológusok a megmondhatói, miért húzódik a Kárpát-medence közepén éppen délnyugatról északkelet felé az az ősi törésvonal, amit Zágráb-Hernád vonalnak és Balaton vonalnak is hívnak. A földrészek vándorlása idején keletkezett még, amikor tenger borította a medencét, s az ország felső része északkelet felé csúszott, a törésvonaltól délre eső „kőzetlemez" pedig délnyugat felé vándorolt. Ez a földmozgás határozta meg Magyarország hegyrajzának jellegzetes karakterét, a Kárpátok övezte síkság közepén átlósan vonuló „középhegységek" vonulatát.

Hegyalja európai építészete

A geográfiai következményeken túl a törésvonal mintha történelmünk és kultúránk „mozgásait" is befolyásolná. A vonal mentén sűrűsödnek középkori emlékeink, fontos templomok, kolostorok, várak, Jáktól Feldebrőn át Vizsolyig, Göncig, s az átló mentén találhatók a királyi székhelyek, a történelmünkben jeleskedő híres nemesi családok birtokai Fehérvártól Visegrádon át Sárospatakig és Munkácsig. Mintha leginkább ezen az átlón áramlott volna Kelet és Nyugat között mindaz, ami az ország szellemi életében igazán fontos volt és meghatározó.

Még az éghajlati viszonyok is mintha ezt a vonulatot követnék, s ezt borászok nyilván számon tartják. Földrajzi atlaszok időjárási izokronjai, az azonos hőmérsékletű helyeket összekötő, kirajzoló vonalak az Északi középhegységnél kitérnek, s mintegy melegebb öblöt képeznek a szomszédos hűvösebb területek ölelésében. Ezért van, hogy a védett Kárpát-medence belsejében húzódó középhegységek vulkanikus hegyeinek láncolata az ország híres borainak zömét adhatja, miközben északabbra húzódik fel, mint Linz vagy Volgográd. A kivételes helyzetű, Somlótól, Badacsonytól Csopakon és Egeren át húzódó vonulat utolsó láncszeme Tokaj. Európa térképét szemlélve valóban páratlan hely.

Fentiek kultúrtörténeti következményeiről legszebben Hamvas Béla, a „bor filozófusa" ír, amikor a magyar tájak karakteréről, „géniuszáról" értekezve a Mediterráneum, a dél-francia, olasz, dalmát és görög világ kiterjedését elemzi: „Dél kisugárzása még Gyöngyös és Eger környékén is érezhető, egészen Tokajig, akármilyen halványan, a boron és a nemesi kastélyokon, a világosságon és az érzéki körvonalakon." Tokaj tehát a mediterrán Dél rokona, része – mondhatnánk, de hiszen a szőlőkultúra eredete is oda köti. Tokaj a déli Európa része, nyúlványa, utolsó zárványa. Nem kelet, nem nyugat és nem is közép terrénuma.

De igaz-e mindez Hegyalja építészetére is? Az avatatlan utazó Tállyára, Mádra, Tolcsvára vetődvén meglepődik e falvak városiasságán. Veretes templomokat, jól épített polgárházakat, városi palotákat, emeletes bankokat talál. Mintha városban járna, holott látja, faluba érkezett. Mezővárosoknak mondják a történészek a hegyaljai településeket, megkülönböztetve őket a nyugat-európai erődített középkori városoktól. Az alföldi városokra illik is ez, hiszen azok valóban nagy falvak, amelyek mezőikkel együtt városok, azokkal együtt éltek, élnek.

De hol van Hegyalján mező? Itt hegy van, pontosabban táj, még pontosabban művelt táj. Hegyalján a táj a fontos, az elsődleges, s nem a város. A település itt csak a tájból érthető meg, s annak műveltségéből. Tokaj és Sátoraljaújhely és Sárospatak nem volna elképzelhető hegye és folyója nélkül, azok térbeli tájoltsága, atmoszférája, jelenléte nélkül. E városokban járva nem tudunk beléjük feledkezni, mint az erődített Sopronba vagy Kőszegbe, hanem „kint maradunk", vagyis bent maradunk a tájban akkor is, ha utcáikat járjuk. A tokaji, tarcali, mádi keresztutcák nem várvédő sikátorok, s nem is

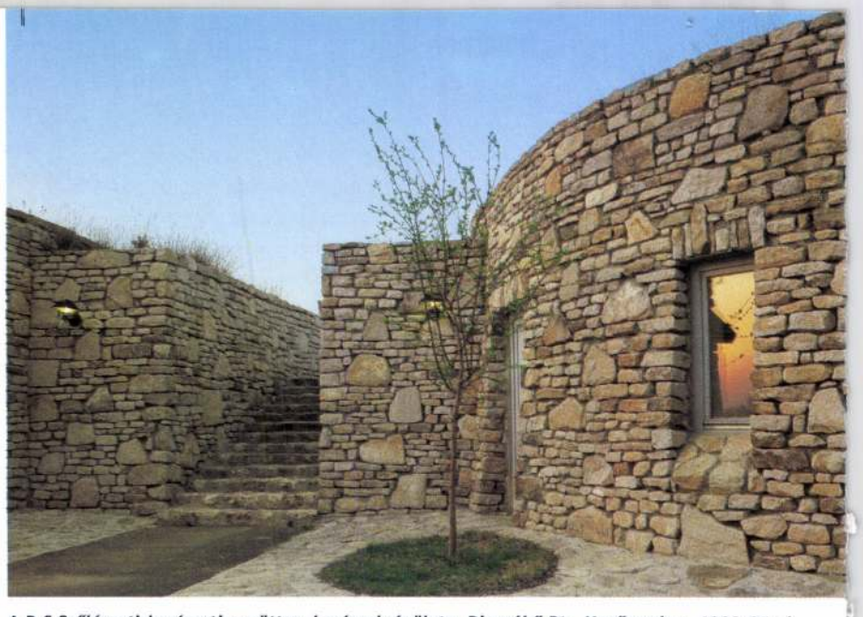

A,B,C Szőlészeti-borászati együttes, borászok épülete, Disznókő Rt., Mezőzombor, 1993-95. / *Wine-growing, Disznókő Ltd., Mezőzombor, 1993-95.*

Présházak bővítése, Mád, 1998. / *Enlargement of presshouses, Mád, 1998.*

Borászok épülete, aknafedő rács / *Winers's building, detail*

dűlők, amelyek szántók közé futottak valaha. A hegyaljai városok gyalogos közei a szőlőhegyekből ereszkednek a völgyek mentén futó főutcákra, hegyoldalba települt hegyművelők hajlékai között. Ez a „tértípus", a főutcák házai közül így, mintegy meglepetésszerűen induló keskeny járatok fajtája, nem jellemző a magyar városokra. Ezek valóban csak Toscanában, Provence-ban, Görögországban találhatók. Montepulcianoban és Tállyán, Tarcalon és Montagnac-ban. A művelt tájból, a táj műveléséből eredő városiasság és építészet ez. Nem fordítva.

De kik is építették ezeket a „hegyalji" városokat? Szőlőműves paraszt-polgárok, magyar, lengyel, görög, ruszin, német és zsidó borkereskedők, nemesi családok meg erdélyi fejedelmek vagy éppen a magyar király. Balassa Iván írja nagyszerű könyvében, hogy „Tokaj-Hegyalja a 16. századtól igazán nemzetközi terület". Települései is ilyenek. Egymást váltják bennük a szegényes paraszti porták és a nemesi kastélyok meg a gazdag kereskedő- és polgárházak. Tolcsva vagy Tállya központja például, melyekben szinte csupán kúriák sorakoznak, ritka kivételek a magyar „mezővárosok" sorában. A hegyaljai települések építészete valójában a nemes borra szerveződő érdekeltségek lenyomata. Jelen van bennük az átlagos is, de meghatározó a kivételes, az előkelő építészet.

A rangos házak a tokaji borhoz méltóan minden stíluskorszakban európai színvonalon épültek és naprakész műveltséget tükröztek. Igaz volt ez a román stílusú templomokra, a sárospataki vár reneszánsz loggiáira, a barokk és klasszicista időkre és a szecesszió korszakára is. Nagyszerű férfiak, nemesek és polgárok, született gazdagok és vállalkozó szellemű kereskedők építették őket, akik bíztak a tokaji borban és az ország jövőjében.

■ EKLER DEZSŐ

HEGYALJA, SZERENCS, 1998. MÁJUS 29.

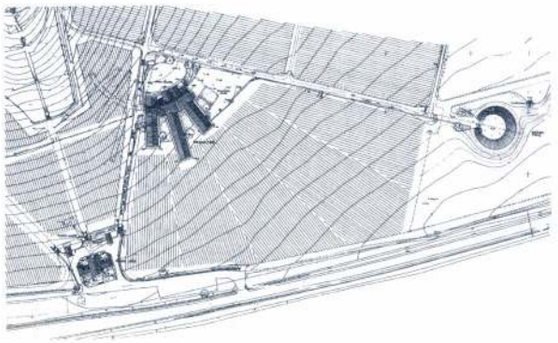

Helyszínrajz/ *Site plan*

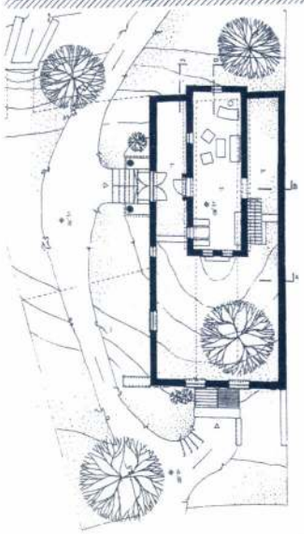

EXPO' 96 Hétház, Balatonfelvidék, 1994. /
EXPO' 96 Seven Houses of Balatonfelvidék, 1994.

A Z Á P R I L I S I S Z Á M T A R T A L M Á B Ó L :

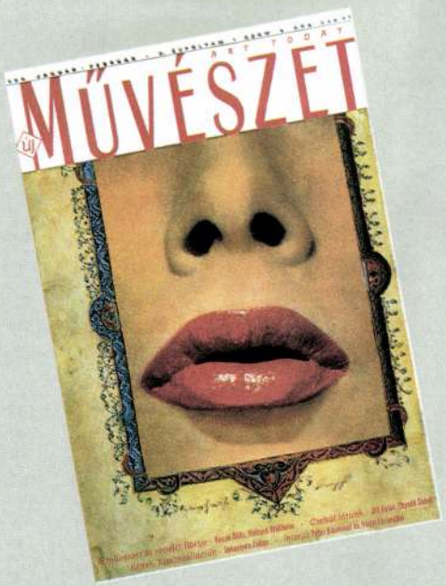

KÉPTŐL AZ INSTALLÁCIÓIG
- Lóska Lajos: A Szarvasteknő, az angyalok és a bioart, *Samu Géza retrospektív Pécsett*
- Bán András: Között, *Ana Lupas installációi Székesfehérvárott*
- Dékei Krisztina: A két és fél dimenzió, *Vincze Ottó Séma 2. című kiállítása*
- Keserü Katalin: Olescher Tamás festmény-installációi

KIÁLLÍTÁS
- Bernáth Mária: Hívószavak és médiumok, *Francia szimbolisták – Pont-Aven – Gauguin –Nabis*
- Gálig Zoltán: „Nem nőies kacárkodás a művészettel", *Hölgyválasz – az Új Nyolcak és köre*
- Sinkó István: A klasszika-filológia tanár ezredvégi jegyzetei, *Ernesto Tatafiore kiállításai a Ludwig Múzeumban és a Dovin Galériában*
- Készman József: 98 forró nyara Szegeden, *A IV. Szegedi Grafikai Művésztelep kiállítása*

ÉLŐ MÚLT
- Mezei Ottó: Bor Pál, *110 éve született*
- Molnár Sándor: A lélek fekete madara, *Bán Béla 90 éves lenne*

A KELET VARÁZSA
- Lővei Pál: A Kelet varázsa, *Keleti témájú kiállítások Bécsben*
- Szombathy Bálint: Mi fán terem a blankizmus?, *Cho Sang-Hyun, koreai festő művészete és kiáltványa*

MŰKERESKEDELEM
- P. Szabó Ernő: A galéria nem csak elad, támogat is, *Beszélgetés David Judával művészetről, műkereskedelemről*
- P. Szabó Ernő: A művészet tökéletes világa, *Art Cologne – a modern művészet 32. nemzetközi vására*

INTERJÚ
- Szeifert Judit: „Nem műkritikus, apologéta vagyok", *Beszélgetés Frank Jánossal*

KIÁLLÍTÁSI KÖRKÉP
- Merhán Orsolya: A mű és a pillanat, *A "Sic transit gloria mundi" című kiállítás*
- Mezei Ottó: Kollázs festmények és átdolgozások, *Székely Kati és Olajos György tárlata*
- Frank János: Novotny Emil Róbert centenárium
- Wehner Tibor: Találkozások, *Kiállítás az Újpest Galériában*
- Verba Andrea: Színfoltok és enteriőrök, *Horváth Éva Mónika festőművész kiállítása*
- Bakonyvári M. Ágnes: Szobrászrajz, *Kiállítás a Pest Centerben*

AZ ÚJ MŰVÉSZET ELŐFIZETHETŐ A SZERKESZTŐSÉGBEN. 1054 BUDAPEST, BÁTHORY U. 10. TEL.: 331-67-02

Nagyítás az építészetben

Vázlatok az építészet jelentéstanához

dr. Szentkirályi Zoltán emlékének ajánlom

Az építészet apró és talányos mozzanatára szeretnék rávilágítani, s azt mintegy kinagyítva adalékokat próbálnék keresni az építészet jelentés-tartalmához. Egyúttal persze alkotói felfogásomról is szeretnék vallani.

Nagyítás nélkül nincsen jó építészet, és fordítva, a jó építészetben valahol mindig megtalálható a nagyítás. Az építészet jelentéseinek értelmezéséhez ezért elengedhetetlen a nagyítás értése és leírása.

Jó tizenöt éve fedeztem fel a nagyítás jelentőségét Makovecz Imre munkáit elemezve, s írtam róla több helyütt fiatalos illuminációval:

„Megfigyelhetjük, hogy Makovecz majd minden munkája nagyításokat tartalmaz. Antropomorf téralakítási módszere nem más, mint az egyszemélyes tér mozdulatszerű felnagyítása. Szerkezetei – a ferde támok, a kelyhes pillérek, a bordákat idéző szaruzat – nagyított épületelemek, nagyított ácsszerkezetek, hatalmas virágok, ágak, csontozatok. Lényszerű házainak koponya-, kar-, szemformái is mind nagyítások. De mi más volna a görög templom és a görög oszlopfő – eredetét illetően – ha nem nagyítás? Primitív hajlékok, növényi elemek, míves ácsszerkezetek kőbe nagyítása. Vagy az indiai sztúpa, egy Rietveld vagy Corbusier ház? Miniatűr (vagy kozmikus) modellek, szobrászi plasztikák, festői gesztusok térbe nagyítása. És mi maga a monumentalitás, a „stílusok virágzása"? Nem egyszerűen „nagy"-ság, hanem nagyítottság." [1]

Akkoriban azt gondoltam, hogy – kvázi elméleti íróként – megtettem a magamét, s majd jönnek az új nemzedékek művészettörténészei megírni a nagyítás jelentőségét (és Makoveczét is). Lehet, hogy tévedtem, és mégis akkori másik gondolatom válik valóra, miszerint a nagyítás ötletét tudóskodva doktori dolgozatként írom egyszer majd meg.

Lássunk először példákat a nagyításra, s kezdjük akár a maiaknál. A kortársi nagyoknál rendre ott találjuk a nagyítás-metaforát: Nouvel ékszerekről nagyított arabeszkjeiben a párizsi arab kultúrintézeten vagy épülő luzerni zene-központjának stég-házat százszorosban víz fölé *nouvelő* konzolos tető-pengéjében, Libeskind berlini Zsidó Múzeumának homlokzatain, tankcsapdák és szögesdrótok geometriájának negatív lenyomatában a monumentális fémdobozon. Vagy Gehry új barcelonai Guggenheim Múzeumánál, ahol a nagyított vitorla, virág-kehely vagy papirusztekercs képletek nyilvánvalóan az inventiózus formaképzés alapjai (társítható Utzon sidney-i operaháza nagyított kagylóival, vitorláival). De ide tartozik Perrault monumentálisra nagyított könyvekkel szerkesztett párizsi nemzeti könyvtára is. És akkor még nem beszéltünk Calatrava növényi és állati anatómiát nagyító csarnokairól, hídjairól. Vehetnénk bőven példákat még a kubista módra nagyító Tsumitól, a piranesisen látó Lebbius Woodstól, s a nagyításaival is grafikusan túlzó Zaha Hadidtól vagy a szobrászian álmodó Steven Holltól. Nagyítanak mind.

Visszafelé haladva, a mai hatvanas generáció újítóinál is így vagy úgy rendre megtaláljuk a nagyítás-mozzanatot. Robert Venturi pop artos transzparens homlokzatain, ház-kacsáira aggatott, montázsolt oszloprendjein, ívein, ablakain mindig tetten érhető a nagyító lelemény. Aldo Rossi eredeti poézisének ugyancsak lényegi eleme a nagyítás: Chirico valóságon túli képeit idéző vázlatain tetten érhető a léptékek egybelátása, keverése, amely a gyermekrajzokon is felismerhető. Vagy Rob Krier, aki az építészettörténet alapelemeit nagyítja vissza modern textusba. És a másik francia „ékszerész", az idősebb, Corbusier, aki ötvöstanoncként kezdte, és akinek munkáiban mindvégig ott ragyog a plasztikai lelemény – nagyítva.

És hát Gaudi szinte bármely mozdulata, és Wright geometrikus, kristályos és növényi szerkesztményei, alaprajzai, tömegalakzatai, ablakai, ha volna hely elemezni, láthatnánk, miként nagyítások mind.

A mi Lechnerünk invenciójának lényege is ugyancsak ez: a népi minták monumentálissá növelése, ház méretűvé nagyítása, felvetítése a síkká redukált falakra. És folytathatnánk a sort tovább visszafelé Boullée-ig, Piranesiig, a „régi görögökig" és tovább. [2]

Az esetek nagy száma ellenére a nagyítás mégis rejtélyes mozzanat. Témaválasztása látszólag kötetlen. Kiszámíthatatlan, hogy ki mit nagyít. Jól láthatóan a nagyítás az invenció, a poézis része. Az alkotás intuitív, önkényesnek vélhető szellemi mozzanata rejti, s ezért nem könnyű tetten érni.

Hogy hogyan is működhet a nagyítás-illuminació, rajzos gyakorlatokkal próbáltam ki 1984-85-ben az Iparművészeti Főiskolán, mikor úgynevezett építészeti elemzést tanítottam. Rakás apró tárgyból – öngyújtóból, dióból, ruhacsipeszből, ceruzafaragóból, s hasonlókból – választhatott ki-ki kedvére, és azokból kellett házakat nagyítaniuk. Kínlódva indult, ám ha valaki az apró tárgy fölött meditálva egyszer csak látni kezdte a mütyürben a monumentális épületet, a dolog már könnyen ment. [3]

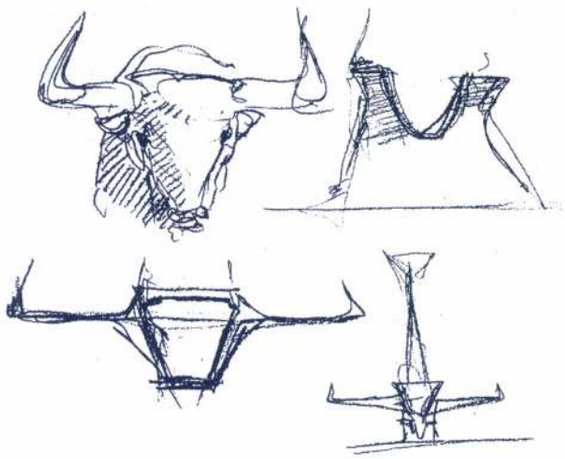

Santiago Calatrava: Merida híd, vázlat, 1988. / *Merida Bridge, Santiago Calatrava, sketch, 1988.*

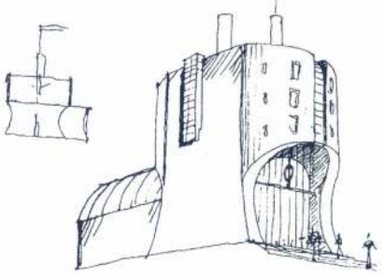

Ruttkay Ágota belsőépítész hallg.: Villásdugó-ház / *Wall-plug House, Ágota Ruttkay interior designer*

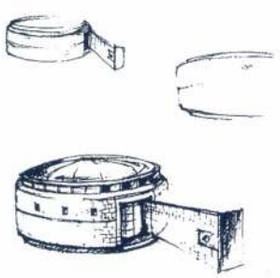

Jármy Éva belsőépítész hallg.: Mérőszalag-ház / *Measuring tape House, Éva Jármy interior designer*

Az illumináció ereje érzékelhetően nyilvánult meg a folyamatban, ezen belül viszont döntőnek bizonyult az az átváltási pont, amikor az épület képzete egyszerre és egészben kialakult. A pillanat nem volt megfogható, és alig volt regisztrálható. Nem fordítható meg és nem is ismételhető. Éppen csak van, és mire megfognám, elillan.

Mégis, hogy létezik, az inverz oldalon, a befogadó „olvasata" révén ellenőrizhető. Ez az, amire Ludwig Wittgenstein gondolhat, mikor azt mondja Észrevételek címmel rögzített jegyzeteiben 1932–1934 körül: „Emlékezz a jó építészet kiváltotta hatásra, arra, hogy gondolatot fejez ki. Legszívesebben még egy kézmozdulattal is jeleznénk: értjük." [4]

Próbáljuk mégis közelebbről vizsgálni, miként is működik a nagyítás? Ki hogyan és miért csinálja? Kézenfekvő, ha a nagyítást egyfajta utánzásként vizsgáljuk először, hiszen kimondatlanul is mindig valamely előkép utánzatáról, felidézéséről van szó, ha nagyítunk. Enélkül a dolog nyilvánvalóan nem volna elgondolható.

Arisztotelész szerint a művészet általában utánzás terméke. Poétikájában olvasható az a néhány elhíresült mondat, amely a legtöbb esztétikai elméletnek máig fundamentuma: „...mindegyikünk örömét leli az utánzásban. Ezt bizonyítja a művészi alkotások példája: vannak dolgok, amelyeket önmagukban nem szívesen nézünk, de lehető legpontosabb képük szemlélése gyönyört vált ki belőlünk, mint például a legcsúnyább állatok vagy a holtak ábrázolásai. Ennek az az oka, hogy a felismerés nemcsak a bölcsek számára gyönyörűség, hanem a többiek számára is – csak éppen kisebb mértékben. Azért örvendenek a képek nézői, mert szemlélet közben megtörténik a felismerés, és megállapítják, hogy mi micsoda, hogy ez a valami éppen ez, és nem más." [5]

Rögtön vegyünk elő másik mérvadó szerzőt is, aki a „mimézis" tanában ugyancsak meghatározó. Goethe így ír az építészetről: „Az építészet nem utánzó művészet, hanem önmagáért való; ám legmagasabb fokán már nem nélkülözheti az utánzást; valamely anyag tulajdonságait színleg átviszi egy másikra, ahogyan például minden oszloprendező elv a faépítészetet utánozza." [6]

Az építőművészetről írt vázlatos töredékében Goethe nem szól nagyításról, viszont „az utánzás ildomos módjáról" beszél, amely az építészetben „a fikció sajátossága". Goethésen eredeti elemzésekkel szemlélteti elméletét a „kettős fikció és a kettőzött utánzás" mozzanatáról, amely – ha jól értem – annyit tesz, hogy az építészeti alkotásmód nem csak másolja a formákat, szerkezeteket, hanem ezeket egyúttal újabb és eltérő funkciókra teszi át, például „szentélyek s középületek hajdankori kizárólagos sajátosságait – magánlakások kiképzésére".[7]

Hogy miként is működik ez a goethei kettőzött utánzás, arra – a kérdést tovább mélyítendő – Dr. Istvánfi Gyula professzor számomra emlékezetes 1975-ben kelt dolgozatát hoznám ide, amely *A tudatfejlődés és az építészet kialakulásának kezdetei* címet viselte. [8]

„Új anyagok vagy új igények megjelenésével az új feladatra készületlen műveleti tudat csak a korábbi gyakorlat műveleteinek, formai megoldásainak alapján volt képes alkotni. Így a tárgyformáló gyakorlatban a művelet-, forma-, funkcióátvitelek és az addíció jelenségeivel találkozunk. Ugyanakkor az ősi tudat mágiával, túlvilághittel és mítoszteremtéssel kapcsolatos oldala is utánzásos tevékenységre késztette az embert, s így keletkeztek a mágikus szimbólumok," – summázza Istvánfi megfigyeléseit a korai ember építészetéről. Példái roppant szemléletesek és meggyőzőek a kosárfonást utánzó, agyaghurkákkal kezdődő fazekasságról – műveletátvitel –, a koponya formájú edényekről – formaátvitel, funkcióátvitel – és mindezek mágikus cselekedetekhez kapcsolódó jelentéseiről.

Egy dolgot viszont nem vesz észre az építészet kezdeteit illetően. Azt, hogy mindezek a mozzanatok nagyításos utánzás elemeiként jelennek meg. Részletesen elemzi a tégla és növényi anyagok alkalmazását követően kialakuló egyiptomi kőépítészet kezdeteit, a Doser fáraó „univerzális minisztere", a kőépítészet feltalálójának, Imhotepnek vállalkozásában épülő Szakkarai síregyüttest: „A sírépítmények úgy készültek, hogy az alépítményekben többnyire a lakóház tereit, a felépítményekben olykor a lakóház tömegét utánozták. (...) a sírkerület építésekor egy téglából épített várost modellezett, (...) a megmunkált formában felhasználásra kerülő követ tégla formára faragtatta, s a tégla kötésrendje szerint falaztatta." Hozzáteszem: nagyítva. „Az együttes bejárati folyosójának oszlopai pontosan követik a valószínűleg nádköteg-pillér előkép formarendszerét. A tetőszerkezet pedig a sűrűgerendás fafödém formájának megfelelően kőből faragott fagerenda utánzatok egymás mellé helyezésével készült." (Nagyítva.) „A sírkerületben egy valóságos épület is készült, az ún. T-templom. (...) alaprajzi formája pontosan megfelel egy tornácos előterű, s mögötte lakóteret tartalmazó lakóháztípusnak." (Nagyítva.) "Egyiptom őskorában (...) még a totemállat volt az épület előképe. A harmadik dinasztia idején azonban (...) Imhotep, úgy tűnik, első ízben adott szemléletváltozásnak kifejezést azzal, hogy növényt, nyitott kelyhű papirusz-szárat mintázott meg az épület falán. Ez az első féloszlop a kőépítészet történetében mitologikus természetutánzás volt." [9]

Bizonyítandó, hogy a nagyítás-mozzanat kikerülhetetlenül ott van valamennyi utánzásos újításnál, tetézem az idézeteket egy – az újkori építészet klasszikusától, Vitruviustól vett – részlettel, aki a korinthoszi fejezet kialakulását írja le, mintegy szintetizálva Istvánfi meglátásait:

„Egy korinthoszi polgárságú szűz, aki immár nászra érett volt, megbetegedett és meghalt. Temetése után dajkája összeszedte edénykéit, amelyekben annak a szűznek életében kedve telt, és kosárba rakva a síremlékhez vitte őket és a tetejére téve, hogy a szabad ég alatt tovább megmaradjanak, egy tetőcseréppel fedte be. A kosarat véletlenül egy akanthosz gyökere fölé tette. Időközben a közepén reá nehezedő súly nyomta akanthoszgyökér tavasztájban leveleket s indákat hajtott, hajtásai a kosár mentén növekedtek, és a cserép sarkainak terhétől kényszerítve kénytelenek voltak kifelé, volutákba hajlani.

Ekkor a síremlék mellett elment Kallimakhosz, akit márványmunkáinak eleganciája és finomsága miatt az athéniak katatexitekhnosznak neveztek, felfigyelt erre a kosárra és körülötte a növekvő levelek bájos voltára, s mivel gyönyörködött annak módjában és a forma újdonságában, ennek hasonlatosságára csinált a korinthosziaknál oszlopokat és határozta meg szimmetriáikat. Ebből az épület megalkotásában kifejlesztette a korinthoszi rend szabályait." [10]

Hogy a vitruviusi legenda valóságos tartalma mi lehet, ne firtassuk, összefoglalva viszont megállapíthatjuk, hogy az építészet „magasabb fokán" az „utánzás ildomos módja" legalábbis „katatexitekhnoszi" – mondjuk úgy: kőfaragó módjára – nagyító. Az eseten felismerhető a műveleti és formaátvitel, sőt az eredetét illetően mágikus tartalmú funkció- és/vagy jelentésátvitel több ismérve, amely a goethei kettőzött utánzáshoz kell. Mindezekkel együtt azonban tisztán kivehető az a sajátosan „lépték nélküli" szellemi tér, amelyben a fizikailag adott méretektől elvonatkoztatva a kőfaragó nagyítva alkot.

A történeti építészetben a nagyításnak ez a kőfaragó típusú mesterfoka lényegében az épületek díszítésében és külső megformálásában hagyományozódik, hordozója és terméke is leginkább az oszloprendek és a homlokzatszerkesztések módszertana. A huszadik században viszont – később láthatjuk, hogy nem ok nélkül – az épületek egészének megformálásában válik fő témává és alkotómódszerré, leginkább a modernizmus szobrászias vonulatában.

Hogy legközelebb eső példákkal éljek, azt a fajta építészetet sorolom ide, amelyet többek közt Bán Ferenc művel, vagy amelynek színtiszta esete például Vadász György legutóbbi közös Hannoveri Magyar Pavilon terve. Szobrászias alkotómódszerével nem véletlenül kanyarodott a hasonló vénájú Csete György egyik alaptémája, az emberi kéz gesztuskészletéből nagyító metafora felé. Csete is, akár imádkozó kézből, akár hajlékból vagy növényi metaforákból kiindulva nagyít, mindig szobrász módjára illuminál és jellegzetesen kívülről látva és formálva nagyít épülettömegekbe.[11]

Nyilvánvaló párhuzam Paolo Porthogesi egész életműve, amely biomorf nagyítások jegyében fogant, vagy Bruce Goffé, aki Wright-követőként talál hasonló utat természeti alakzatok nagyításához. A szobrásziasan nagyító modernisták atyamestere mégis nyilvánvalóan Le Corbusier, akinek főként késői munkáiban domborodik ki invenciójának plasztikai jellege, és válik kézzelfoghatóan világossá sok-sok nagyító leleménye.

Ronchamp-metafora, Hillel Schocken hallgató rajza Ch. Jencks szemiotikai kurzusáról / *A metaph of Ronchamp, sketch of Hillel Schocken student from the semiotical lessons of Ch. Jencks*

A kőfaragó-szobrász módjára nagyító modernisták alfaja lehetnének a szerkezet-nagyítók: Nervi, Buckminster Fuller, Pelikán József, ma Santiago Calatrava. Külön világ, amely a természettudósi és mérnöki komolyságot a gyermeki játékossággal képes ötvözni. Mindezt azért teheti, mert az építészet felől közelítvén a szerkezetekhez, az építészetbe eredendően kódolt nagyítás-mozzanat kínálkozik számukra közvetítő közegként, mintegy eszközként az absztrakt számítás-elvek mikrokozmosza és a mérnöki szerkezetek monumentalitás léptéke között.

Mondhatni szélsőséges és látványos esetként felhozhatjuk Hofer Miklós tanár úr irodaházának csukló-gömbjeit a Roosevelt téren, melyek kifejlettebb változata az Erzsébet-híd lábai alatt láthatóak (ha csak metszetileg absztrahálva is). Ez a szerkezet-szobrászként nagyító vonulat, ha rejtetten is, ott húzódik végig az építészet történetén, hétköznapian a műépítészet mögött, a profán, mesteremberes szinteken.

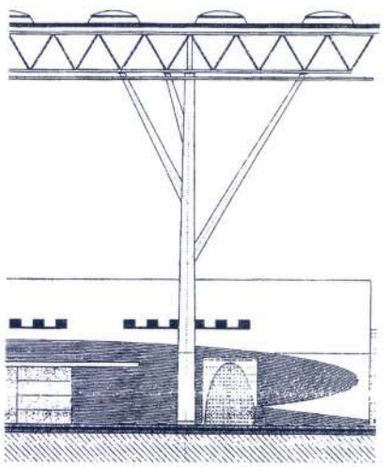

Balázs Mihály, Török Ferenc: MATÁV székház 1999. / *MATÁV Headquarters, 1999. Architects: Mihály Balázs, Ferenc Török*

Mielőtt tovább mennék a nagyítás-történet igazi próbakövéhez, az építészeti tér problémájára, had hozzam elő még példaként egy korszakalkotó művész szobrászos nagyítás-leleményeit, meg a nagyítás kérdéskörén belül tett felfedezését a népi építés szavairól.

Makovecz Imre írja 1978-as közzétett naplójában:

„Az épületek tetejével kapcsolatos szavak: a konty, taréj, szarv (szaru), haj (héj) és a gerinc, far (farazott) szócsoportok kétféle felfogást fejeznek ki. Az egyik szócsoport azt sugallja, hogy a ház és teteje egy lény feje, hajjal, taréjjal, szarvakkal. A másik egy lény domborodó hátának képét állítja elénk. (...) Az a ház, amelynek teteje tarajos, gerinces és farazott, elől üstöke alatt viseli szemöldökét, az alatt szeme (ablak) van. Talpon áll, ebbe kötnek a láb- és térd-fák, szemei homloka alatt nyílnak. (...) A kaput a házon sasok tartják, az ajtóknak szárnya van." [12]

A kéziratban szerző által aláhúzott építés-szavak egytől egyig nagyítanak. Megkockáztathatjuk kimondani tehát, hogy azok a szürreális látomások, amelyek Makovecz poézisének egyik alapvonását adják, és amelyek e szavak tartalmából bontakoznak ki, nagyrészt a szavak hordozta nagyítottságon alapulnak. (...)

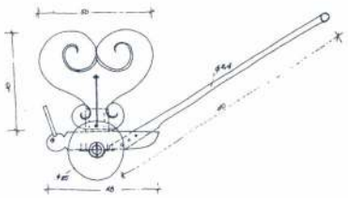

Falepke-játék. Visegrád-Mogyoróhegy, 1982. / *Wooden butterfly. Toy for a playground, Visegrád-Mogyoróhegy, 1982.*

■ EKLER DEZSŐ
DLA ÉRTEKEZÉS, RÉSZLET

JEGYZETEK

■ **1.** Ekler Dezső: Makovecz Imre építészetéről. Makovecz Imre kiállítása, Madách Imre Művelődési Központ, Vác, 1983. p. 19. illetve Ekler Dezső: Makovecz Imre építészetéről. Magyar Építőművészet 1983/6. p. 34.

(M.I.) mesterem volt, aki igazolta az ötlet jelentőségét a Sylvester Ádám Spartacus-uszodájáról írott kritikájában: „A formát egyetlen mozdulatra, gesztusra vagy koncept-re redukálta. E redukció mellé a nagyítás (Ekler Dezső által leírt) finom dramaturgiáját passzította. " (MÉ 1984./1.)

■ **2.** Érdemes volna elgondolkodni például a mai építészeti lehetőségek és az ugyancsak szembetűnően nagyító reklámtechnikák összefüggéseiről. Ebben mérvadó Venturi és Nouvel. Hogy érzékletes példával éljek: a Sony cég legfrissebb gigantposztere hi-fi ketyerékből montázsolt Manhattan városképet nagyít. Értelmezésem szerint viszont az északamerikai down-townok világa a temetők obeliszk-építészetének nagyítása.

■ **3.** Az egyszerre elméleti és gyakorlati tárgy keretében félévenként volt egy-egy alaptéma: először a város, majd az épülettömegek, a szerkezetek és a belső terek kérdései. A közölt rajzok a második félévet záró gyakorlati zárthelyi feladataiként készültek.

■ **4.** L. Wittgenstein: Észrevételek. 1932-34. Orpheus I/1992. Budapest, p.32.

A profán térélmény is kétségtelenül hordozza ezeket az illuminatív, bizonyos értelemben valóságon túli tartalmakat. Hogy a nagyító kézmozdulat kifejező erejénél maradjunk, egy másik kézmozdulatra szeretnék utalni: „Tokaj téremléki jegyzéke" címmel készítettünk a konceptuális művészet jegyében egy sajátos „munkát" még 1978 -ban Madarász Ildikóval és Birkás Ákossal. Tokaj térbeli valóságát próbáltuk dokumentálni, nem akvarellel, mint a művésztelepen festők tették, hanem az ott lakók tudattartalmait felfejtve és rögzítve. Kérdésünkre, amelyet a Tisza-hídnál tettünk fel – „Merre van a rév?" –, zavaros szöveg, ám táncosokat megszégyenítően tiszta mozdulatok, intések voltak a válasz, teli nagyító gesztusokkal, amelyek sajátos mester-és-margaritás térben lebegésre, képzeletbeli repülésre, s ezáltal kétségtelenül illuminatív téri tudattartalmakra utaltak... (apropó: Birkás Ákos festészete évtizedek óta nagyított fejek, arcok ábrázolásával él)

■ **5.** Arisztotelész: Poétika. Kossuth Könyvkiadó, Budapest 1992. p. 9.

■ **6.** Goethe: Antik és modern. Antológia a művészetekről. Gondolat, Budapest 1981. p. 169-175.

■ **7.** Többek közt az ősi egyiptomi és görög szentélyek lépcsős talapzatának történetileg megmutatható utánzásos formaátviteleit hozza példának – kellemesen rezignáltan és éleslátással, az építészetben is megnyilatkozó devalváció részeként láttatva (kedvemre valóan) a építészettörténeti alakváltozásokat.

■ **8.** Dr. Istvánfi Gyula: A tudatfejlődés és az építészet kialakulásának kezdetei, Építés-Építészet-Tudomány, Akadémiai Kiadó, Budapest 1975. p. 303-321.

■ **9.** i.m. p.319.

■ **10.** E mai esetek előzményeiként szabadna ide sorolnom Heckenast János zseniális felszabadulási emlékművét szülőhazámból, Szombathelyről, amely monumentális zászlókat formáz vasbetonból, vagy akár a besztercebányai szlovák partizán emlékmúzeum hasonlóan iker-forma kehely-kéz kontúrformáit. Megjegyzem, általában a politikai reprezentációs építészet a szaftos newdeales, poszt-sztalinista időkben, a modernizmus derekán előszeretettel alkalmazta a szobrászias nagyításokat Disneylandtől Albániáig, Moszkvától az arab világig.

■ **11.** Vitruvius: Tíz könyv az építészetről. Képzőművészeti Kiadó, Budapest, p. 110-112.

■ **12.** Makovecz Imre: Gondolatok az építés szavairól. Napló II. Dr. Hamburger Jenő Művelődési Központ, Zalaszentgrót 1980.

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola, volt pártszékház átépítése
Szombathely, 1998.

Részlet a műleírásból:

A tér felőli új, falazott-vakolt homlokzatnál a Hefele-házakból indultunk ki. Szerencsés adottsága a pártház-épületnek, hogy kilenc függőleges mezőre tagolt homlokzatán megidézhető a barokk-klasszicista épületek négy középoszlopos vagy áloszlopos rizalitja.

A római barokk építészet Bernini-féle alaptípusa, amely a bécsi Fischer von Erlach közvetítésével jut Hefele Menyhért püspöki palotájáig, lábazat-szerű, zártabb földszint fölött két emeletet egybefogó áloszlopsorral operál. Az ily módon megidézett kolonnádsor között tűnnek elő a keretezett emeleti ablakok. Az idős Hefele mesteri és merészen újító megoldása az Eölbei-házon, amikor az emeleti nagyított „kolonnádsort" a földre helyezi, s az illuzionizmus határáig díszített-keretezett ablakait ily módon görög templom oszlopsora közt jelenteti meg.

Ha ezt a „talpára állított" lizénasort kétszeresére nagyítjuk, a püspöki palota és a pártszékház párkánymagasságát kapjuk. A tér felőli, új homlokzat ezt a mintát követi úgy, hogy a lizénák és párkányok, lábazatok és keretek negatív lenyomatait építi meg, mai módon próbálva ezáltal követni a történeti korok illuzionizmusát.

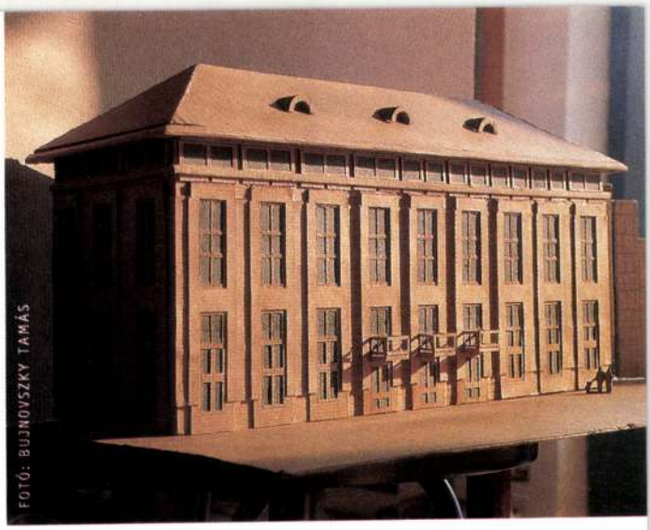

BDTF, Szombathely, modellfotó. / *College of Education, Szombathely, model, 1999.*

Megyei MSZMP székház, Szombathely, 1967. Építész: Károlyi Antal. Archív felvétel / *County Center of Hungarian Socialist Party, Szombathely, 1967. Architect: Antal Károlyi, archive*

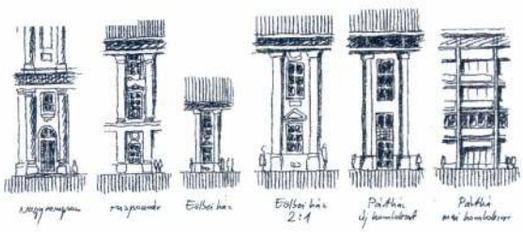

Vázlat a szombathelyi volt pártház új homlokzatához, amely a szomszédos Hefele-féle Eölbei-ház nagyítása / *Sketch for the new elevation of former Party Center in Szombathely; the elevation is the enlargement of the next-door Eölbei House*

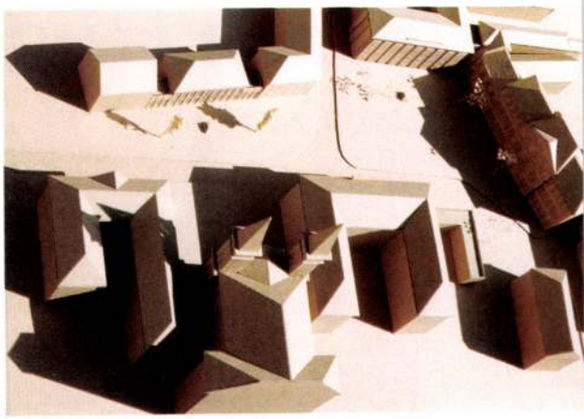

Dezső Ekler

Enlargement in Architecture

Sketches on the semantics of architecture

I wish to cast light on the tiny and puzzling aspect of architecture and, enlarging it in a way, look for additions to its meaning content. At the same time, of course, I would like to confess my creative perception.

My proposition: enlargement is an important element of architecture, definitive in the dramatization of the building site and the spatial order of the rites (functions), as well as in the formation of structures and forms. I think no artistic architecture was ever created without the need for enlargement, and thus, we can risk to say that man would not be what he is now. There is no good architecture without enlargement, and vice versa, enlargement can always be found somewhere in good architecture. Therefore, the understanding and description of enlargement is indispensable for the interpretation of the meanings of architecture.

It was some fifteen years ago that I discovered the significance of enlargement. Analyzing the work of Imre Makovecz, I wrote about it many times with youthful illumination:

"We can note that nearly all works of Imre Makovecz contains enlargements. His anthropomorphic space formation method is nothing but the movement-like enlargement of a single-person space. Even all his structures, the inclined supports, calyx-like pillars and rafters are enlarged building elements, carpenter structures, huge flowers, boughs and skeletons. All of the skull, arm and eye forms of his creature-like houses are also enlargements. But from the aspect of their origin, what else can Greek temples and column-heads be than enlargements? Enlargements of primitive shelters, elements of plants, crafty carpenter structures into stone. Or the Indian stupa, or a house by Rietveld or Corbusier? Enlargement of miniature (or cosmic) models, plastic sculptures, painter's gestures into the space. And what is monumentality, the "flowering of styles"? Not simply „largeness", but „enlargement".

First of all, let us see examples for enlargement and let us start with contemporaries. At large contemporaries, we usually find the enlargement metaphor: in Nouvel's arabesques of the Parisian Arabic Cultural Institute enlarged from jewels or the console roof blade of the Luzern music center under construction, enlarging a pier house a hundred times above the water surface, on the facades of Liebeskind's Jewish Museum in Berlin in the form of a negative imprint of the geometry of tank traps and barbed wires on a monumental metal box. Or in Gehry's new Guggenheim Museum in Barcelona, where the enlarged sail, calyx or papyrus roll formations are evidently the bases of an inventive form creation (an allusion can be made to Utzon's Sidney Opera House with its enlarged shells / sails). It is here that Perrault's Paris National Theatre designed using monumentally enlarged books. And we have not mentioned Calatrava's halls and bridges enlarging plant and animal anatomies. We could take abundant examples from Tsumi, enlarging in a Cubist way, from Lebbius Woods seeing like Piranesi, from Zaha Hadid exaggerating graphically even with his enlargements or from Steven Holl dreaming as a sculptor.

Going backwards, we can regularly find the moment of enlargement at the innovators of the generation in its sixties now. On Robert Venturi's pop-art-like transparent facades, and his mounted column orders, curves and windows hanging on house ducks also show this kind of enlarging invention. The essential element of Aldo Rossi's original poesis is enlargement, too: on his sketches recalling Chirico's surreal images, the synopsis and mixture of scales can be found, also characteristic to children's drawings. Or there is Rob Krier, who re-enlarges the basic element of historic architecture into a modern context. And the other French "jeweller", Le Corbusier sr., who started as a goldsmith

apprentice and whose work shows the enlarged plastic invention all the way through. And, if we had space to analyze, we could see that Gaudí's any movement, as well as Wright's geometric, crystal-like and plant-like structures, floor plans, windows are all enlargements.

Moreover, the essence of our Lechner's invention is to enlarge folk patterns monumentally, into the size of a house, and their projection onto the walls reduced to surfaces. And we could continue backwards to Boullée, Piranesi right up to the ancient Greeks and so forth.

In spite of the large number of cases, enlargement is still a mysterious moment. Its choosing of topics is virtually free. It is unpredictable who enlarges what. it is well seen that enlargement is part of the invention, the poesis. It is hidden by the intuitive supposedly arbitrary, spiritual moment of creation, therefore it is not easy to trace back.

Once in 1984-85, when I taught a subject called architectural analysis at the College of Applied Arts, I tried with drawing exercises how the enlargement illumination might work. Anyone could choose from a pile of small objects (lighter, walnut, clothes pegs and the like) and they had to enlarge them into houses.

The power of illumination manifested itself in a tangible way during the process, but within this, what proved to be decisive was the point of conversion when the notion of the building appeared at once and in its entirety. The moment was intangible and hardly recorded. It is irreversible and unrepeatable. It just exists and by the time I would catch it, it flies away.

Its existence can still be checked on the invert side, by the "reading" of the receiver. This is what Ludwig Wittgenstein might think of when he says in his notes titled Perceptions around 1932-1934: "Remember the effect triggered by good architecture, that it expresses ideas. We wish to indicate even with a movement of and: we understand".

According to Aristotle, art is generally a product of mimicking. The famous sentences that are a fundament of the most aesthetic theories down to this very day can be read in his Poetics: "... all of us find joy in mimicking. This is proven by the example of artistic products: there are things we do not like looking at in themselves, but looking at their most accurate image triggers joy in us, like the images of the most ugly animals or corpses. The reason for this is that recognition is not only a joy for wise people, but for others as well, but only at a smaller degree. The viewers of the images rejoice because recognition takes place during their act of looking and they state what is what and this thing is this and not something else."

Let us cite the other influential author, who is also definitive in the discipline of „mimesis". Goethe writes about architecture as follows: „Architecture is not a mimicking but a self-contained art, however, at its highest degree, it cannot lack mimicking. It virtually transfers the features of a material to another, like any column ordering principle mimics the wood architecture."

In his sketchy fragment written on architecture, Goethe does not mention mimicking, but he talks about the „due method of mimicking", which is „the characteristic to the fiction" in architecture. With original analysis like his does Goethe illustrate his theory about the moment of "double fiction and double mimicking", which, so far as I understand it, means that architectural creation does not only copy forms and structures but it transfers them into newer and different functions at the same time, like „the formerly exclusive features of sanctuaries and public buildings ... onto the formation of private homes". Among others, he cites the example of the historically provable mimicking form transfers of the bases with stairs of ancient Egyptian and Greek sanctuaries with a pleasant resignation and insight, showing form changes in the history of architecture as part of the devaluation manifesting itself in architecture as well (to my liking).

Concerning how Goethe's double mimicking works and in order to deepen the question even more, I would cite the paper written by Professor Dr Gyula Istvánfi in 1975, which was titled "The Evolution of Consciousness and the Beginnings of Architecture" and memorable for me.

"With the appearance of new materials or needs, the operational consciousness unprepared to the new task was only able to create on the basis of the operations of former practice and formal solutions. Thus, in the practice of object formation, we encounter the phenomena of operation, form and function transfers and addition. At the same time, the section of the consciousness related to the ancient consciousness magic, belief in the other world, and myth creation also forced people to a mimicking activity and it is this way magical symbols were created." summarizes Istvánfi his observations on the architecture of early man. His examples are very illustrative and convincing concerning activity transfer (pottery beginning with clay sausages, mimicking wickerwork), form and function transfer (skull-like vessels), and their meanings relative to magical acts.

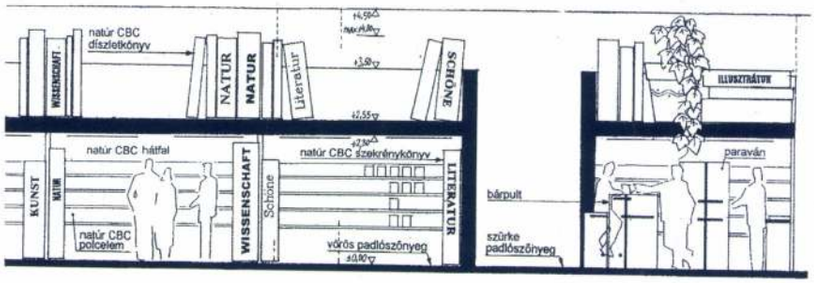

Frankfurti Könyvvásár magyar stand, 1999. / *Frankfurt Book Fair, Hungarian pavilion, 1999.*

However, there is one thing he does not recognize concerning the beginnings of architecture: the fact that all these moments appear as the elements of ENLARGING mimicking. He analyzes the beginnings of Egyptian stone architecture, that is the Sakkara tomb complex built in the contracting of Imhotep, the "universal minister" of Pharaoh Doser and the inventor of stone architecture, after the utilization of bricks and vegetal materials in detail. I cite him: „The tomb buildings were constructed in such a way that their basement mimicked the rooms of a home and, sometimes, their upper building its mass. When the tomb district was constructed, it modeled a city built of brick, ... he made the stones to be used in a processed form hewn in the form of bricks and made the wall according to the bricklaying order." I add: enlarged. "The columns of the entrance corridor of the complex accurately follow the form system of the possibly reed batch model and the roof structure is made by placing hewn copies of wooden beams recalling the form of the dense beam wooden roof." (enlarged.) "A real building, the so-termed T-temple was also built in the tomb district ... its form of floor plan is identical with a type of home with a portico anteroom and a living area behind." (enlarged.) „In the ancient times of Egypt ... the totem animal was the façade picture of the building. However, at the time of the third dynasty, ... Imhotep seemed to be the first to express the change of view with that he patterned a plant, a papyrus reed with an open calyx, on the wall of the building. This first half-column was a mythological nature mimicking in the history of stone architecture."

To cite closer examples, here I classify sort of architecture pursued by Ferenc Bán among others and the pure case of which is the design of the Hannover Hungarian Pavilion, recently done together with György Vadász. With their sculptural creative method, it is not by chance they headed towards one of the basic themes of György Csete with a similar vein, a metaphor enlarging from the gesture set of the human hand. Csete, starting enlargement from a praying hand, a shelter or a plant metaphor, always illuminates like a sculptor and enlarges into building masses, characteristically seeing and forming from the outside.

An evident parallel is the entire life work of Paolo Portoghesi, conceived in the spirit of biomorph enlargements, or Bruce Goffé, who, as a follower of Wright, finds a similar way to the enlargement of natural shapes. The father master of sculpturally enlarging modernists is still evidently Le Corbusier, the plastic nature of whose invention manifests itself and many of his enlarging inventions becomes tangibly clear mainly in his late works.

A subspecies of the modernists enlarging like stone hewers and sculptors could be the structure enlargers: Nervi, Buckminster Fuller, József Pelikán or Santiago Calatrava in our age. They form a separate world that is able to mix scientific and engineering seriousness with the playfulness of children. He can do all this because approaching structures from the aspect of architecture, the moment of enlargement coded into architecture originally lends itself to be an intermediary medium, so to say a tool between the microcosm of abstract calculation principles and the monumental scale of architectural structures. As an extreme and spectacular case, we could cite the joint balls of the office building by Miklós Hofer at Roosevelt square, the more developed versions of which can be found under Erzsébet bridge (even if in the form of an abstracted cross-section). This movement of enlarging as a structure sculptor implicitly runs through the history of architecture, in an everyday way behind artistic architecture, at the profane levels of master workers.

ÖLGYFA
galéria
1027 Budapest Henger u. 2.

EKLER DEZSŐ

építész kiállítása

Megnyitja
Vincze László építész
1997. május 15-én délután 6 órakor

Megtekinthető
1997.05.15.-1997.05.23.

Megnyitót támogatja
Disznókő RT és Interconsult RT

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

Tímár Árpád
Budapest
Üllői út 119.
1091

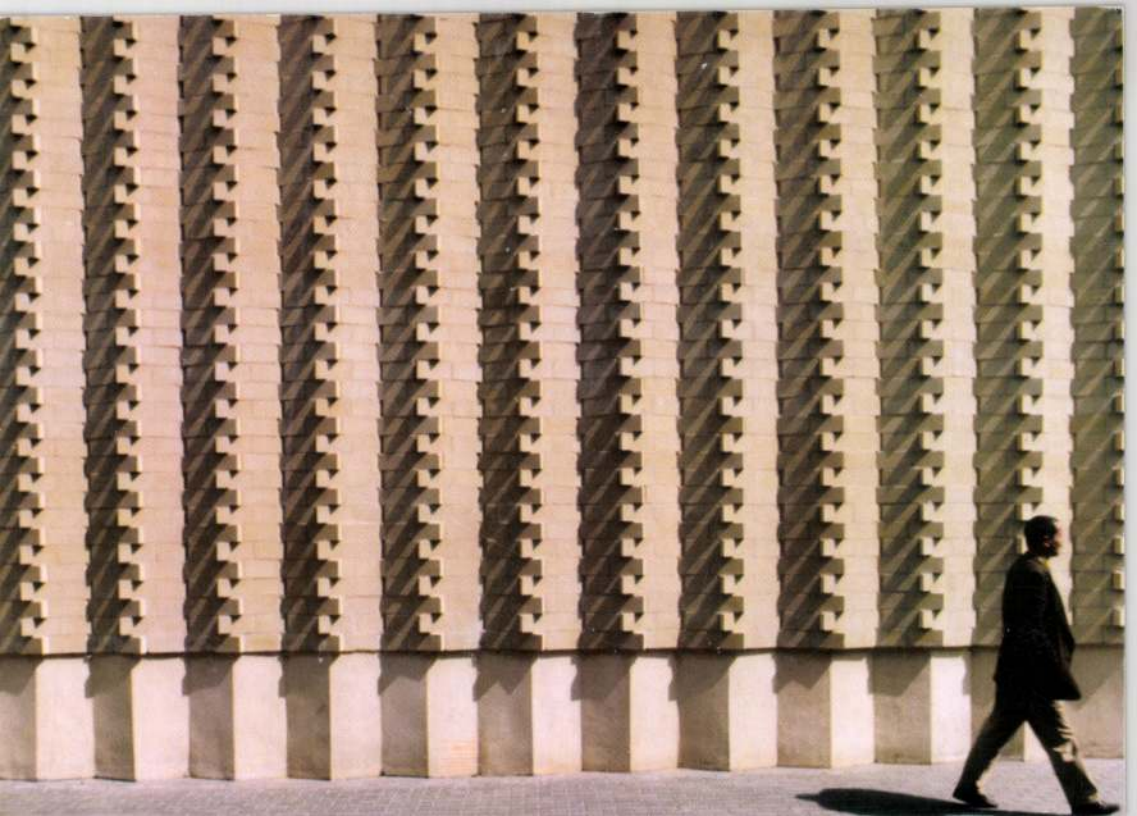

Nagykálló-Harangod
Tánccsűr 1986
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Szabó Róbert

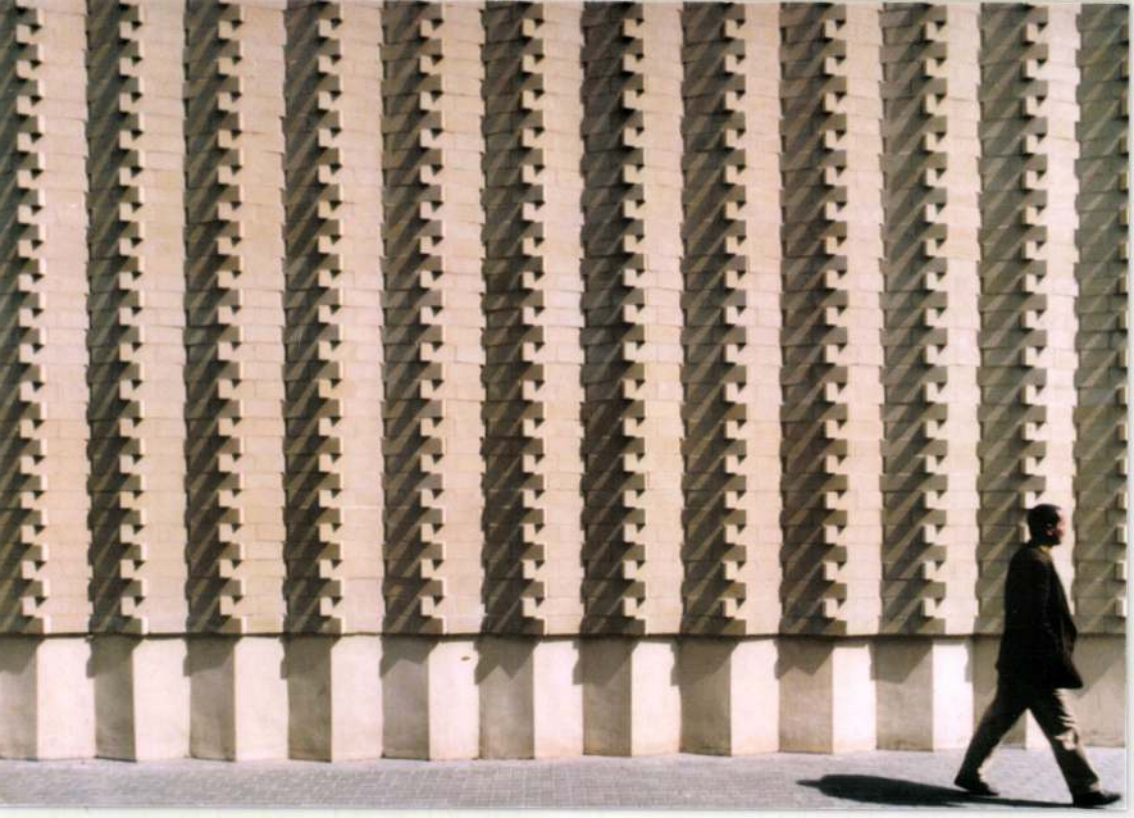

ÖLGYFA
galéria
1027 Budapest Henger u. 2.

EKLER DEZSŐ

építész kiállítása

Megnyitja
Vincze László építész
1997. május 15-én délután 6 órakor

Megtekinthető
1997.05.15.-1997.05.23.

Megnyitót támogatja
Disznókő RT és Interconsult RT

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

Nagykálló-Harangod
Étkező 1987
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Béres János

Nagykálló-Harangod
Fürdő 1987
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Szabó Róbert

CIB

Dunaújváros, Dózsa György út
Üzletház 1994
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Tusnádi Zsolt

Budakalász
Családi ház 1993
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft. 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Czikéli László

Interconsult RT Neszmély
Borászat 1996
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Vincze László

Interconsult RT Neszmély
Borászat 1994
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Vincze László

MCMXCV

Interconsult RT Neszmély
Borászat 1994
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Vincze László

Disznókő RT Mezőzombor
Borászat 1993
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Mészáros István

Disznókő RT Mezőzombor
Borászat 1993
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Mészáros István

Disznókő RT Mezőzombor
Borászat 1993
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Mészáros István

Pannon Agrártudományi Egyetem
Kaposvár
Oktatási épület 1988
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Gert von Bassewitz

Pécel
Református imaház 1990
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Vincze László

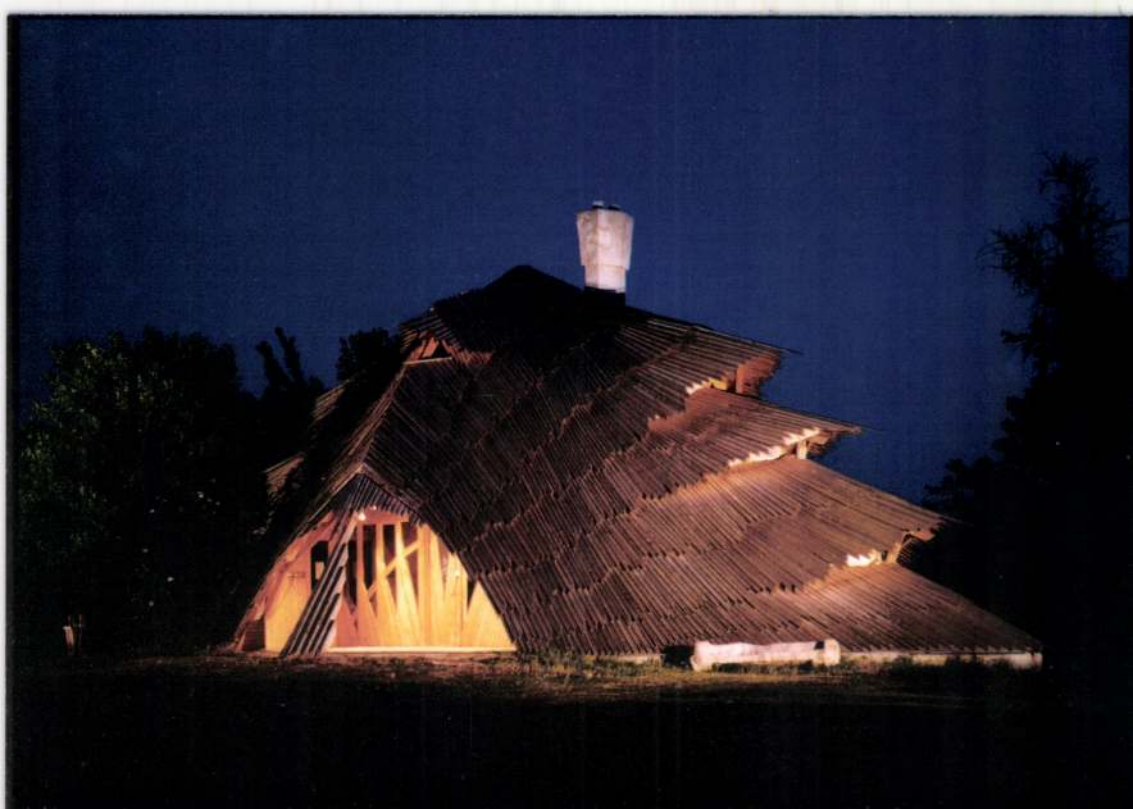

Nagykálló-Harangod
Fogadó 1989
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Szabó Róbert

Nagykálló-Harangod
Kilátó 1988
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Szabó Róbert

ÖLGYFA
galéria
1027 Budapest Henger u. 2.

EKLER DEZSŐ

építész kiállítása

Megnyitja
Vincze László építész
1997. május 15-én délután 6 órakor

Megtekinthető
1997.05.15.-1997.05.23.

Megnyitót támogatja
Disznókő RT és Interconsult RT

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54 tel./fax.: 160-9394

Ekler Dezső tíz évnyi építészeti munkásságát mutatja be a kiállítás. A Makovecz-tanítványként indult Palladio-, Piranesi- és Ybl-díjas tervező mintegy 40 munkáját láthatjuk fotókon, rajzokon. Szerte az országban épített művelődési házat, egyetemi épületeket, templomot, lakóházakat. Kiemelkedő alkotásai a Nagykállói Kultúrális Tábor, a Kaposvári Agrártudományi Egyetem épületei és a Disznókői (Tokaj-Hegyalja), valamint Neszmélyi borászatok együttese.
Feltűnő terveinek sokfélesége, a felhasznált anyagok és formák változatossága, amelyekkel mindig az adott környezetre reagál. Stílusában a magyar organikus építészet jegyei éppúgy felismerhetőek, mint a jelenkori európai áramlatok formaproblémái.

EKLER DEZSŐ

Kultúra

MAGYAR NEMZET

SZOMBAT, 1996. május 4.

Szombathely – Európa kapujában, Ázsia emlékével

Lesz-e iskola a volt kaszárnyából?

A történet, amit elbeszélek, *modellértékű*. Kifejezi s jelképezi kicsiben (?) mindazt, ami az országban 1989 óta megesett. A közélet fórumain, az agyakban, a szívekben. Az akaratokban és az erkölcsökben.

Pár nyugat-dunántúli értelmiségi szabad polgári kezdeményezésként alapítványt létesített 1989. december 21-én Szombathelyen, hogy független közép- és felsőfokú iskolát – *kollégiumot* – hozzon létre. Alapítványukat *Apáczai Csere* Jánosról nevezték el. Nem véletlenül. Ugyanaz a segíteni akarás munkált bennük, mint háromszáz-valahány esztendővel korábban a külföldön patriótává érett jobbágyivadékban, és ugyanaz bajaink orvoslására szánt gyógyszerük is: *az iskola*. Oktatás révén megváltani az országot. *„Az élet gazdag realitására tanítani a magyarokat* – ahogyan *Szerb* Antal írta volt Apáczairól –, *hogy itthon legyenek e földön."* E cél érdekében a szombathelyi alapítványtevők olyan kuratóriumot állítottak kezdeményezésük élére, amelyben a közép- és felsőfokú oktatás, az építészet, a közgazdaság, a jog és az ökológia szakemberei, valamint a város mindenkori polgármestere foglal helyet. Fővédnökük *Göncz* Árpád, a Magyar Köztársaság elnöke.

Oktatási programjukat hamar kidolgozták és közreadták. (A középfok programja 6-2 tagolású. Az 1–6. osztály az általános műveltséget és – egy idegen nyelv középfokú tudását bizonyító alapvizsgával –, a szakmunkásképzést alapozná meg. A 7–8. osztály felvételi értékű érettségivel felsőfokú tanulmányokra készítene elő. Felsőfokon olyan új, másutt még nem vállalt *polidiszciplináris* – ökológiai, gazdaságjogi, informatikai – felkészültségű közgazdaképzést honosítana meg, amely – a határokon túli magyarság képzési gondjait is enyhítve – a századvég gazdasági és társadalmi átalakulásához adna szakembereket.) Az *Apáczai Csere János Alapítvány* oktatási koncepciójának kialakításakor komoly szerepet játszott a térség, az Ausztriától mindössze tizennégy kilométerre levő, 1995-től magával az *Európai Unióval* határos Szombathely szakemberigénye, a régió gazdasági és társadalmi szerkezetének átalakulása. És természetesen az is, ami (mióta a város elutasította, hogy a trianoni döntés következtében költözködni kényszerülő pozsonyi egyetem hozzá kerüljön, azaz) hetven éve gond: miként lehetne Szombathely ismét a szellemi s tudományos élet egyik jelentős központja… Terveik megvalósításához – mely terveket több magyar és külföldi felsőoktatási intézmény, így a helybéli *Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola*, a *Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem*, a *keszthelyi egyetem*, a *Gábor Dénes Műszaki Informatikai Főiskola*, a genti *Rijksuniversiteit*, az amerikai *Roane State Community College* is támogatja – a város középpontjában lévő, még a Monarchia idején épült, évtizedeken át a szovjet megszálló csapatok által lakott kaszárnyát kérték és kapták meg. A neoreneszánsz épületegyüttest – főtiszti, parancsnoki, tiszti, altiszti, legénységi épületek, istállókkal, kórház- és fogházépületekkel, összesen huszonnégy hektárnyi területen – eredetileg le akarták bontani. Úgy gondolták – első látásra úgy is tűnt, valóban –, hogy az idegen csapatok olyan mértékű pusztítást végeztek e hajdan elegáns és korszerű építményekben, hogy jobban járnak, ha a földdel teszik egyenlővé, és a helyére új létesítményt emelnek. A *Németh Miklós-féle* kormány döntése azonban – még az 1990-es esztendő legelején – kifejezetten oktatási célokra, *ingyen* juttatta vissza a városnak a volt szovjet laktanya beépített részét. A város pedig a 9,4 hektárnyi területet a tíz, azóta védetté nyilvánított épülettel az alapítvány tulajdonába adta, az alapítvány alapító okiratában feltüntetett *oktatási célok megvalósítására.*

A neoreneszánsz épületegyüttest a földdel szerették volna egyenlővé tenni

Havran Zoltán felvételei

Akik száz esztendeje olasz paloták mintájára fölépítették a kaszárnyát, aligha gondolták, hogy a XX. század hogy megcsúfolja munkájukat

Apáczai Csere János mai „utódai" – mindenekelőtt az alapítvány kuratóriumának elnöke, dr. *Paksy* Ágnes tanár – lázas szervezésbe fogtak. Költségvetési támogatás nélkül, ösztöndíjakból származó pénzekből plusz a még *Mádl* Ferenc által irányított kultuszminisztérium húszmillió-nyi támogatásával eltakarították a romokat, a szennyet, a robbanótesteket, lebontották az életveszélyes istállóépületeket, megjavíttatták a tetőket, a csatornarendszert; építészeti terveket készíttettek az épületek felújítására, majd hozzáfogtak a központi épület lakhatóvá tételéhez. A szabad polgári kezdeményezést úgyszólván minden szabad polgár segítette, akihez az Apáczai alapítvány híre eljutott. *Ekler* Dezső építész, *Makovecz* Imre tanítványa, az organikus építészet híve elkészítette a középfokú oktatás céljait szolgáló három épület felújítására, egybekapcsolására, a főépület oktatási célú átalakítására szolgáló terveket. Franz *Krautsack* osztrák vállalkozó – magyarországi megrendelői számára referenciatárgyként – jutányos áron *napkollektoros berendezést* telepített a központi épület tetőzetére-alagsorában. Olyat, ami egy ökológiai szemléletű, a XXI. századra készülő oktatási centrumhoz illik. A botanikusok megmentenék, sőt bővítenék a laktanya kertjének épen maradt, és – bármily hihetetlen – az utóbbi évtizedekben is szakszerűen gazdagított növényzetét. Három felsőoktatási intézmény is kész kihelyezett tagozat létesítésével az új főiskola megindításában közreműködni. Az Apáczai alapítvány mellett áll a Vas Megyei Közgyűlés elnöke éppúgy, mint a genti egyetem. (Kis ideig amerikai érdeklődés is mutatkozott irántuk, a szervezet 24 millió dolláros támogatása úgyszólván minden gondot megoldott volna, színházat, könyvtárat, tanár- és diákszállót, éttermet, uszodát, sportpályákat is létesíthettek volna, úgy, ahogy tervezték, sőt még botanikus kertet is, akként, ahogyan Salzburgban, Európa legmodernebb egyetemi létesítményében látható. *Clinton* elnökké választása után azonban más feladatokra összpontosították lehetőségeiket a jó amerikaiak, és búcsút vettek szombathelyi terveiktől.)

Sorolni is lehetetlen, ki mindenki pártfogolja még őket. *Csak a város nem tudja, mit kezdjen velük.* (De az egykori kaszárnya náluk maradt hektárjaival és épületeivel sem…) *A várostól a város érdekeit szolgáló alapítvány egy fillérnyi támogatást nem kapott,* viszont kuratóriumi üléseken, közgyűléseken egyre hangosabb az önkormányzati vélemény: *„az alapítvány eredményei és az önkormányzati elvárások rendkívül távol esnek egymástól. Az elkezdett munkák folytatásához források nem állnak rendelkezésre…"* És amikor a bűvös szó: az *ingatlan elidegenítése* is a felszínre vetődik, előbukik a fegalmi negyedet szeretnének létesíteni a kaszárnya területén, akkor is ennyi akadály hárulna az alapítvány kurátorai elé?)

Az alapítványtevő polgárok – persze – nem ringatják magukat illúziókban. Tudják, hogy eredeti elképzeléseiket csak *közakarattal* és csak *szakaszosan* valósíthatják meg, hogy a *nagy álom*, a XXI. század igényei szerint működő oktatási központ létrejöjjön. Ha a félig kész központi épület renoválásának a befejezéséhez a szükséges *tizenötmillió forintot* megkaphatnák, oda költözhetne a képzőművészeti gimnázium, és eljönne bizonnyal kihelyezett kísérleti tagozatával a felsőoktatási anyaintézmény is. Szállást tudnának adni a hontalansággal küszködő *levéltárnak*. Azaz: életben maradna az alapítvány, és tovább kutathatna ösztöndíjak, polgári kezdeményezések, tőkeerős pártfogók, befektetők után. Időközben pedig talán az ország is fölismerné, hogy *nagy ínségben* modern oktatási intézmények létesítése, a már megalapozott oktatási központok bátorítása, támogatása a „legjobb befektetés". Fölnevelni, kiművelni a jövő szakembereit, akik tán értelmesebben rendezik be a világot, mint a mai „nagymenők"…

Az újságíró vegyes érzelmekkel bandukol az egykori kaszárnya útjain. Itt himalájai selyemfenyők, ott betontömbök, az első világháború hősi halottjainak emlékoszlopa (céltáblának használták a szovjet katonák, talán azért maradhatott meg). Fönt a tetőn a hetvenöt négyzetméteres napkollektor, a jövő reménysége, lent sárga műanyagfestékkel bekent, eső áztatta falak. Akik száz esztendővel ezelőtt vörös téglából, olasz paloták mintájára emelték e házakat, aligha gondolták, az ázsiai „modernség" mindent elkövet, hogy tönkretegye munkájukat.

Ahol a padlástól az alapzatig letisztították már negyven év tudatlanságból és nemtörődömségből származó szennyét, az *egyszerű szépség* ül diadalt; a teremtő ember győzedelmeskedik időn, történelmen, butaságon, tunyaságon, észtveszejtő kapzsiságon. Nem több ez, mint néhány száz négyzetméter a sok ezer négyzetméternyi pusztítás szomszédságában. De talán e pár száz kvadrát– a napenergiát összegyűjtő tetőzet, az eredeti formájukat visszanyert boltíves termek a hajdanvolt parancsnoki épületben –, ez is elég a bizakodásra: előbb-utóbb a jó ügyek, az iskolaépítő akaratok, a jövőt egyengető igyekezetek uralkodnak minálunk. Szombathelyen is, másutt is az országban.

Lőcsei Gabriella

A modern konzervatív politika feladatai Magy

A jobbközép most már nem

A *Magyar Nemzet* hasábjain az utóbbi hetekben tartalmas vita bontakozott ki a mérsékelt konzervatív – s nem radikális populista (azaz torgyánista) – politikai erők esélyeiről, lehetséges politikai stratégiáiról, 1998-as választási reményeikről. *Molnár* Attila vitaindítónak is tekinthető cikke után *Krómer* István, *Bárány* János, *Tóth* Gy. László, *Székelyhidi* Ágoston és közvetve mások fejtették ki egymással is vitázva a *jobbközép politikai alternatíva* esélyeivel kapcsolatos nézeteiket.

Az általuk felvetett problémákból kiindulva szeretnék néhány, talán hasznosítható észrevételt tenni. Azt hiszem, nem túlzottan érdemes ma már a politikai konzervativizmus *tartalmi* kérdéseiről hosszú vitákat folytatni, hiszen ennek az alapvető jellemzői mára kialakultak Magyarországon is. A jobbközép konzervativizmus – amelyet hazai körülmények között nevezhetünk *modern konzervativizmusnak* is – feltétlenül *liberális és demokratikus alapokon* kell hogy nyugodjon (ahogyan ez az elmúlt egy-két évtizedben Nyugat-Európában jól megfigyelhető), a *magántulajdonra épülő piacgazdaság* elvéből kell kiindulnia, s toleránsnak kell lennie a baloldali politikai erők iránt. Ugyanakkor a szociáldemokratákkal és a liberálisokkal szemben – ma Magyarországon – hangsúlyt kell helyeznie a *korszerű nemzeti tradíciókra* (legyenek ezek politikaiak, gazdaságiak vagy kulturálisak), hangsúlyoznia kell a *nemzeti közösség érdekeit* (aktuálisan az EU-hoz való csatlakozás kapcsán is), egyáltalán az organikus, helyi közösségek összetartó erejének fontosságát, az autonómiák jelentőségét. Egyszóval a mai modern konzervativizmus nem egy „ódon" tradicionalizmust kell hogy jelentsen, hanem a modern problémákra, mai kihívásokra adandó korszerű, helyes válaszokat, amelyek azonban a politikai ellenfelekkel szemben nagyobb hangsúlyt helyeznek az értékőrzésre, a nemzeti (és vallásos) tudat ápolására. Ennyi és nem más a különbség, amely elválasztja – persze markánsan el is kell, hogy válassza! – a baloldali politikai ellenfeleitől.

Hozzá kell tennem azonban még valamit. Azt, hogy a jelen magyarországi politikai erőviszonyok között a modern konzervativizmus nem lehet – a konzervativizmus „jó" hagyományaihoz híven, azt követve – passzív, alkalmazkodó, „reagáló" típusú. A mérsékelt konzervatív erőknek paradox módon *aktívnak* kell lenniük, mert a sajátos magyar viszonyok között nyugalomra, higgadtságra valójában csak a szocialista és a liberális erőknek van jó okuk. A jelenlegi politikai, kulturális, gazdasági állapotok, erőviszonyok *fennmaradása,* illetve *fenntartása,* a „fontolva haladás" ma kifejezetten a baloldali, kormányon lévő erőknek kedvező, tehát a hagyományos konzervatív típusú politizálás a mérsékelt konzervatív erők számára egyáltalán nem előnyös, sőt zsákutcába vezet. A jobbközép konzervatív erők tehát *ehhez a helyzethez viszonyítva* kell hogy aktív konzervatív politikát folytassanak; azaz a konzervatív politikai, gazdasági, kulturális elgondolásokat, stratégiát, társadalom- és világképet, értékrendet minden lehető demokratikus eszközzel a nyilvánosság elé kell tárni, azokat népszerűsíteni kell, s a társadalom legszélesebb köreiben híveket toborozni ennek a baloldallal szemben alternatív, ám legalább annyira modern társadalomkoncepciónak.

A kérdés persze az: mit jelent *konkrétan* ez az aktív politizálás? Gyorsan és egyértelműen szeretném leszögezni, hogy ez egyáltalán nem a torgyáni ellenzéki aktivizmust jelenti, már csak azért sem, mert utóbbi semmiképpen sem tekinthető modern konzervativizmusnak, legfeljebb és legjobb esetben radikális populizmusnak.

Sőt, azt hiszem, *a mérsékelt ellenzéknek az eddigieknél világosabban kell meghatároznia a helyét a politikai palettán,* mégpedig ezáltal, hogy a tőle lényegesen jobbra álló torgyáni látszatkonzervativizmustól és handabandázástól egyértelműen elhatárolja magát. Ez nem jelentene semmiféle engedményt a kormányzó baloldalnak, viszont „engedményt" jelentene a választópolgárok széles tömegeivel, az emberek ízlésével és véleményével szemben, akik a felmérések szerint és mindennapi tapasztalataink alapján is *mindenféle szélsőségtől irtóznak,* beleértve a *verbális* radikalizmust is, és látványosan elfordulnak azoktól.

Vagyis: meg kell szüntetni a magyar politikai közvéleményben azt a még ma is létező képet, hogy a kormányzó baloldali erőkkel egységesen szemben áll a „jobboldal", a „konzervativizmus", amely ellenzéknek van egy mérsékeltebb és egy radikálisabb változata. Azt kellene egyértelműsíteni, hogy a *mérsékelt jobbközép* és a *radikális jobboldal* között legalább akkora – *ha nem nagyobb* – különbségek és ellentétek vannak, mint a mérsékelt balközép (a kormánykoalíció), illetve a mérsékelt jobbközép ellenzék között. A magyar politikai paletta csak abban az értelemben kétpólusú, hogy *két mértékadó erő van a porondon:* a balközép és a jobbközép (s emellett létezik még egy harmadik, a radikális jobboldali pólus, amelynek a jelentősége kisebb és nem tud igazán beleszólni a két „fő erő" küzdelmébe), s nem abban az értelemben, hogy a balközéppel szemben áll egy konglomerátumszerű, kiszámíthatatlan jobboldal, amelyben mindenféle mérsékelt és szélsőséges erők megtalálhatók.

Az aktív konzervatív politika tehát azt jelenti, hogy a balközéppel való konfrontálás fenntartása mellett most már világossá és megkérdőjelezhetet-

lenné kell te
amely a jobb
radikális, má
irányzatot el
az következi
zéki erőknek
szükségesebb
gyánnal és a
józni. Ez a
szerint – külö
gyán-beszéd
nyében! – vo
rok számára.

Mit jelent
kormánypolit
pontjából? M
dimenziós pol
tását. Mire go

Arra, hog
nem kell m
mert (a legúj
zai szakiroda
polgárok a sz
kiabáló ellen
lik. Persze az
törődés sem
ennél komplil
el kell ismerni
líció 1995 tav
egy olyan gazd
államháztartási
programot, an
az ellenzéki p
ha kormány
azonban – s
kell mutatni
válságkezelő
san *eltérő*
módszerek l
leginél embe
bek, „kon
ellenzékiken
is, hogy az e
vatizációs fo
ció; a hatalo
rális hadállá
erősíti még t
sem tud a vá

Az értékrend hiánya beteggé tesz minke

Hová lettél, egészséges e

Egészségügyünk nehézségei mindannyiunk előtt ismertek. Különösen nehéz helyzetben vannak a betegek és az egészségügyben dolgozók, de nem csekélyek az egészségügyi ellátás többi résztvevőjének a gondjai sem: az egészségügyi kormányzaté, az önkormányzatoké, a társadalombiztosításé, az egészségügyi ellátáshoz szükséges anyagokat, eszközöket és más termékeket előállítóké és forgalmazóké.

Az egészségügyi ellátás nehézségeinek közvetlen gazdasági és technikai okai közismertek. Sokkal kevesebb szó esik viszont arról a *szemléletváltozásról,* ami az elmúlt évtizedekben történt az egészségügyben. Ez a szemléletváltozás a fejlődés következménye, némely tekintetben viszont maga is hozzájárul az egészségügy válságához. (Ebben a cikkben röviden és vázlatosan ezekkel a szemléletbeli változásokkal szeretnék foglalkozni néhány szembeötlő jelenség példáján, nem tévesztve szem elől, hogy a gazdasági és technikai problémák is nagy jelentőségűek és megoldásuk nélkül nem kezelhetők érdemben az egészségügy nehézségei.)

A szemléletváltozás egyik legfeltűnőbb jellemzője, hogy – kis túlzással szólva – *eltűnt az egészséges ember fogalma.* Ez meghökkentően hangozhat, ha tudjuk, hogy minden nemzeti egészségügyi program (és világprogram) célja az egészség biztosítása vagy helyreállítása. Ugyanakkor látjuk és tapasztaljuk, hogy nem található ma már szinte senki sem, aki nemcsak valamilyen hagyományos értelemben vett betegség, hanem valamilyen kisebb vagy nagyobb elváltozás, rendellenesség miatt tekinti betegnek magát; vagy akár orvosa is betegnek tekinti azt, akit régebben teljesen egészségesnek neveztek volna. Olyan körülmények miatt, amelyek semmilyen testi panaszt nem okoznak, a legcsekélyebb mértékben sem akadályozzák az ember mindennapi tevékenységét, nem befolyásolják munkaképességet, nincsenek kihatással az ember életkilátásaira, nem gátolják, hogy akár világraszóló tudományos eredményeket vagy sportsikereket érjen el: az illetőt betegnek nevezik vagy az illető betegnek tekinti magát. Az sem ritkaság, hogy ezek az emberek emiatt képesek igen költséges és súlyos beavatkozásoknak alávetni magukat, amelyeket sokszor még a társadalombiztosítás is finanszíroz. A ma embere számára ugyanis elfogadhatatlan, hogy valamiről, amire vágyik, lemondjon, bármit jelentsen is ez a maga vagy mások számára. *Ezért az egészség és betegség kérdésének az újraértelmezése az egész közgondolkodás gyökeres átalakítását kívánná meg.*

Szemléletváltozás van az egészség *normájának* a megfogalmazásában is. Az egészséges ember meghatározásánál szinte a mai napig a húsz-huszonöt éves egészséges felnőtt biológiai, pszichikai és szociális jólétének megfelelő állapotot vették viszonyítási alapul. Csak a legutóbbi időkben kezdték el azt is mérlegelni, hogy sokkal helyesebb az egyén egészségi állapotát az illető *saját* korcsoportjának megfelelő egészségesek állapotával egybevetni, hogy ennek alapján ítélhesse meg mindenki a saját helyzetét, iletve minősíthessék reálisan az egyének egészségi állapotát. Kétségbeesett, reményvesztett idősödő vagy idősebb emberekkel természetesen igen nehéz elfogadtatni, hogy nincs reális esély a régen tovatűnt ifjúkor gondatlan egészségi állapotát elérni – így ők különösen veszélyeztetettek, hogy kuruzslók, szélhámosok, felelőtlen „gyógykezelők" ígérgetéseinek áldozataivá váljanak vagy olyan megoldásokat keressenek, amelyek nem reálisak. *A hagyományos európaiság értékrendjének elfogadása viszont segíthet a helyzet megértésében és a tényleges kivezető út megtalálásában.*

Szemléletünk változásához vezetett az orvostudomány és az egészségtudomány fejlődésének az a velejárója, hogy a modern orvoslás egyre *speciálisabb,* tehát egyre kevesebbeket érintő betegségeket képes egyre sikeresebben gyógyítani: természetesen mind nagyobb költségekkel. Az egyre szűkebb ellátási körre szakosodó, és ezért egyre szaporodó szakterületek fejlődési törekvései önmagukban véve tiszteletre méltóak és ésszerűek, viszont minden szakterület egyenértékű fejlesztése sehol és semmilyen módon meg nem oldható problémát jelent. A fejlesztés helyes arányainak megállapítása a mai szakmai törekvések és a fogyasztói szemlélet közegében szinte megoldhatatlan feladat. Az egészségügyben dolgozók szemléletére és a közfelfogásra is kihat a nagyon korszerű, nagyon hatékony, de igen drága *készülékek és eljárások* megjelenése. Az ilyenek esetében is lehetetlen min-

den orvosi és
lyen minden
teremteni. A
lom szemlél
nincs senki, a
lyen szempo
ezek telepítés
tása ezekhez
valóban rás
ponti utasítás
tanának ki, m
vényesítési
iránti bizal
probléma ne
ben is az a b
zalom jelentl
adatok össze
hagyományos
alapul.

Valójában
kísérlete, hog

A szerző orvos, egyetemi tanár, a Magyar Bioetikai Társaság elnökségi tagja

NÉPSZABADSÁG

IYVSZEMLE 2000. JÚNIUS 24., SZOMBAT

36.0.

A szépség, ha okos

Ekler Dezső: Ember és háza

EKLER DEZSŐ

„(...) – Akkor amit maga művel, az merő anakronizmus?

Nem tudom, hogy anakronizmus-e, de úgy gondolom, hogy műemlékeket kell építeni. (...) Ma az, hogy műemlékekről beszélünk, épp olyan módon kifejezi a mai világ abszurditását, mint az, ahogyan természetvédelemről is beszélünk. Mind a kettő azon a feltevésen alapul, hogy az, amit egyébként normálisan csinálunk, elpusztítja a műemlékeket és pusztítja a természetet. Ha tehát a budapesti panoráma a világörökség része, az azt jelenti, hogy meg kell védenünk ezt a tájképet attól, amit egyébként csinálunk."

Tudom én, nem valami épületes idézettel kezdeni egy könyvismertetést, de a nyitás gesztusa úgy is lehet szép, ha kicsit hangosabban csattan. Egy építészeti könyvről van szó, pontosabban egy élő építészről szóló könyvről: szövegek és a megvalósult tervek képei – amelyek függvényében ugyanazok a szövegek egyszerre csillanhatnak meg vegytiszta, egyéni igazságként vagy puffanhatnak sekélyes közhelyekként. Ekler Dezső a maga 47 évével friss Kossuth-díjas, az egyik legjelentősebb mai magyar építész, és ezt nem csak ex katedra kell elfogadni – vallomásait, állításait az épületeiről készült képek abszolút hitelesítik.

Szerencsés építész, mert mesterének tudhatta Makovecz Imrét, és mert a rendszerváltás utáni élénkülés úgy hozta, időben le is szakadhatott róla. Organikus építész annyiban, amennyiben tervei nem tértől és időtől szinte független mértani konstrukciók, mert a lélekemelés kivételes művészi dramaturgiájával él, de leginkább olyan, aki nem dogmákhoz, hanem csak saját belső rendjéhez kötődik.

Az építészeti könyvek nagyobb része általában a reprezentáció alig titkolt szándékával készül, tartalma pedig legtöbbször Holt Anyag vagy legalább is valami olyasmi, amiről semmiképpen sem az élő művészet vagy a folyamatos jelen idő jut eszünkbe. Ekler Dezső viszont *élő* és *művész* – szövegeiből egy addig rejtve maradó kultúra bukkan sokszínűségében elő: a tervezői meditációé, a praktikus és transzcendens, hagyományos és korszerű, a filozófiai és szociológiai szempontok mérlegelésé. Ráadásul megvalósult terveket fotókon látni, ez a jé-élmény szinte vegetatíve is örömszerző funkciókat kölcsönöz az ilyen könyveknek. *(Kijárat, 159 oldal, 2100 forint)*

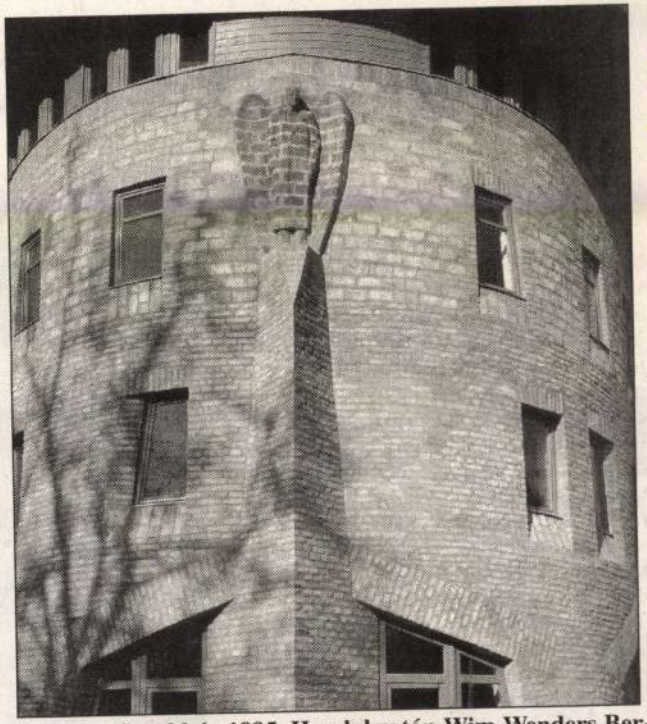

Szolnok, Sarokház 1995. Homlokzatán Wim Wenders Berlin fölött az ég című filmjének angyalfigurája

TORMA TAMÁS

Könyvsze

Nézek magamon kívüli helyről

Német dadám volt. Gertrud Nietschének hívták. Apró volt és mozgékony, mint egy rágcsáló, vastag szemüveget hordott, amelyben többszörösen tükröződött minden fényforrás, a villanykörtétől a napsugárig. Lengyelül csak néhány szót tudott, főleg akkor használta őket, ha a mamámmal tárgyalt, velem úgy beszélt, ahogy gondolkodott, vagyis nemetül. Jól emlékszem az arcára, érzékeny-szögletes mozdulataira, pulóvere tapintására, kakaóillatára. A szavaira viszont nem emlékszem. Nem volt az enyém akkor még egyetlen nyelv sem, nem volt bennem valahol mélyen, szűz voltam a nyelvben, nem volt szükségem szavakra: sem lengyel, sem német, sem bármilyen más szavakra. Neki megvolt a maga nyelve, amelyet mindenki idegennek, sőt gyűlöletesnek tartott körülötte (elvégre csak húsz év telt el a háború óta). Ezen a nyelven beszélt hozzám, énekelt nekem, ezen a nyelven kaptam a szidást. Beletett a fából készült babakocsiba, átkeltünk a töltésen, a tavaknál, így járt rokonlátogatóba Kampékhoz. Ők voltak ott az egyedüli őslakosok, és ott, a dísztárgyakkal telezsúfolt házban együtt vettünk részt a végtelen

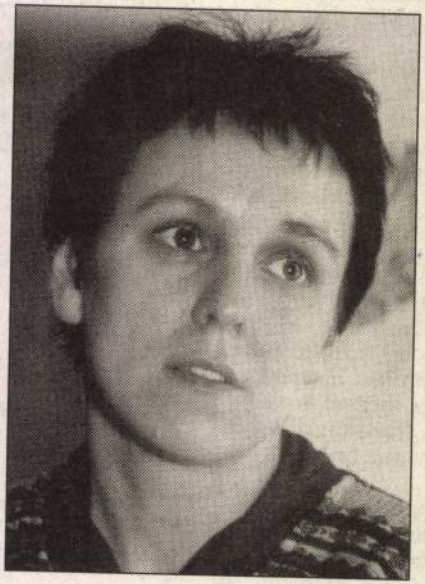

Tíz évvel ezelőtt Lengyelországban a rendszerváltás

arcán kalandozzon, és fölfedezze egyediségét. Ha ő lenne az utolsó kép, amelyet elalvás előtt látok, és ő lenne az első ébredés után.

Először Kampéknál láttam és jegyeztem meg magam. Egyéves lehettem akkor, mert már ültem. Nyilván akkor jött az az egyetlen vándorfényképész, aki pár évvel később felvételeket készített rólam az első osztályban. Biztosan kérlelte Gertrudot, tréfálkozott vele, telebeszélte a fejét, mert Gertrud levetkőztetett, és rám ültetett egy fehér szőrmére, amelyet Kamp úr teríthetett le oda sebtében. Én hangosan tiltakozhattam, mert kaptam egy fazékfedőt, hogy azzal játsszam. És az, ahogy a fedő hozzáért csupasz hasamhoz, a lámpa ragyogó fénye az állványon, a készülék rám szegeződő szeme, az egész rám összpontosuló figyelem okozhatta, hogy életemben először – még ügyetlenül, imbolyogva, bizonytalanul – kikerültem magamból, és az objektív szemével, valaki más tekintetével néztem magam. Nem volt egészen az enyém ez a hideg, távoli, közömbös pillantás, ami aztán ugyanolyan szenvtelenül örökíti meg

MCMXCV

Interconsult RT Neszmély
Borászat 1994
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czeltz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Vincze László

Interconsult RT Neszmély
Borászat 1994
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Vincze László

CIB
CIB

Dunaújváros, Dózsa György út
Üzletház 1994
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft 1039 Budapest, Czetz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Tusnádi Zsolt

Budakalász
Családi ház 1993
Ekler Dezső építész

Ekler Építész Kft. 1039 Budapest, Czeitz J. u. 54. tel./fax.: 160-9394

fotó: Czikéli László

NÉPSZABADSÁG
YVSZEMLE 2000. JÚNIUS 24., SZOMBAT
36.0.

A szépség, ha okos

Ekler Dezső: Ember és háza

EKLER DEZSŐ

„(...) – Akkor amit maga művel, az merő anakronizmus?

Nem tudom, hogy anakronizmus-e, de úgy gondolom, hogy műemlékeket kell építeni. (...) Ma az, hogy műemlékekről beszélünk, épp olyan módon kifejezi a mai világ abszurditását, mint az, ahogyan természetvédelemről is beszélünk. Mind a kettő azon a feltevésen alapul, hogy az, amit egyébként normálisan csinálunk, elpusztítja a műemlékeket és pusztítja a természetet. Ha tehát a budapesti panoráma a világörökség része, az azt jelenti, hogy meg kell védenünk ezt a tájképet attól, amit egyébként csinálunk."

Tudom én, nem valami épületes idézettel kezdeni egy könyvismertetést, de a nyitás gesztusa úgy is lehet szép, ha kicsit hangosabban csattan. Egy építészeti könyvről van szó, pontosabban egy élő építészről szóló könyvről: szövegek és a megvalósult tervek képei – amelyek függvényében ugyanazok a szövegek egyszerre csillanhatnak meg vegytiszta, egyéni igazságként vagy puffanhatnak sekélyes közhelyekként. Ekler Dezső a maga 47 évével friss Kossuth-díjas, az egyik legjelentősebb mai magyar építész, és ezt nem csak ex katedra kell elfogadni – vallomásait, állításait az épületeiről készült képek abszolút hitelesítik.

Szerencsés építész, mert mesterének tudhatta Makovecz Imrét, és mert a rendszerváltás utáni élénkülés úgy hozta, időben le is szakadhatott róla. Organikus építész annyiban, amennyiben tervei nem tértől és időtől szinte független mértani konstrukciók, mert a lélekemelés kivételes művészi dramaturgiájával él, de leginkább olyan, aki nem dogmákhoz, hanem csak saját belső rendjéhez kötődik.

Az építészeti könyvek nagyobb része általában a reprezentáció alig titkolt szándékával készül, tartalma pedig legtöbbször Holt Anyag vagy legalább is valami olyasmi, amiről semmiképpen sem az élő művészet vagy a folyamatos jelen idő jut eszünkbe. Ekler Dezső viszont *élő* és *művész* – szövegeiből egy addig rejtve maradó kultúra bukkan sokszínűségében elő: a tervezői meditációé, a praktikus és transzcendens, hagyományos és korszerű, a filozófiai és szociológiai szempontok mérlegelésé. Ráadásul megvalósult terveket fotókon látni, ez a jé-ékmény szinte vegetatíve is örömszerző funkciókat kölcsönöz az ilyen könyveknek. *(Kijárat, 159 oldal, 2100 forint)*

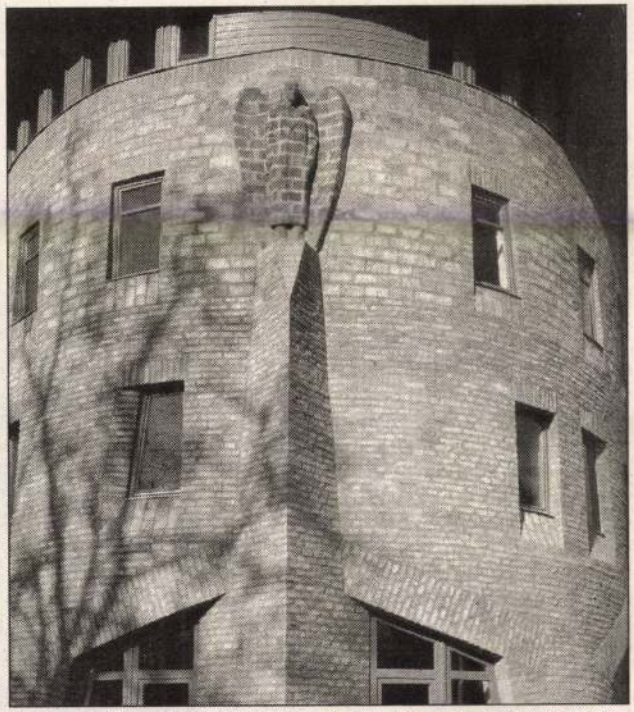

Szolnok, Sarokház 1995. Homlokzatán Wim Wenders Berlin fölött az ég című filmjének angyalfigurája

TORMA TAMÁS

Könyvsze

Nézek magamon kívüli helyről

Német dadám volt. Gertrud Nietschének hívták. Apró volt és mozgékony, mint egy rágcsáló, vastag szemüveget hordott, amelyben többszörösen tükröződött minden fényforrás, a villanykörtétől a napsugárig. Lengyelül csak néhány szót tudott, főleg akkor használta őket, ha a mamámmal tárgyalt, velem úgy beszélt, ahogy gondolkodott, vagyis németül. Jól emlékszem az arcára, érzékeny-szögletes mozdulataira, pulóvere tapintására, kakaóillatára. A szavaira viszont nem emlékszem. Nem volt az enyém akkor még egyetlen nyelv sem, nem volt bennem valahol mélyen, szűz voltam a nyelvben, nem volt szükségem szavakra: sem lengyel, sem német, sem bármilyen más szavakra. Neki megvolt a maga nyelve, amelyet mindenki idegennek, sőt gyűlöletesnek tartott körülötte (elvégre csak húsz év telt el a háború óta). Ezen a nyelven beszélt hozzám, énekelt nekem, ezen a nyelven kaptam a szidást. Beletett a fából készült babakocsiba, átkeltünk a töltésen, a tavaknál, így járt rokonlátogatóba Kampékhoz. Ők voltak ott az egyedüli őslakosok, és ott, a dísztárgyakkal telezsúfolt házban együtt vettünk részt a végtelen

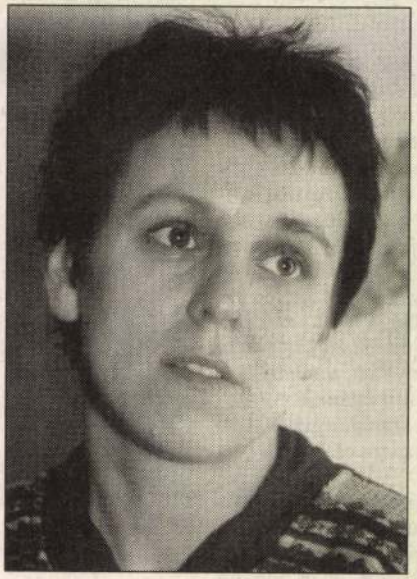

Tíz évvel ezelőtt Lengyelországban a rendszerváltás nem

arcán kalandozzon, és fölfedezze egyediségét. Ha ő lenne az utolsó kép, amelyet elalvás előtt látok, és ő lenne az első ébredés után.

Először Kampéknál láttam és jegyeztem meg magam. Egyéves lehettem akkor, mert már ültem. Nyilván akkor jött az az egyetlen vándorfényképész, aki pár évvel később felvételeket készített rólam az első osztályban. Biztosan kérlelte Gertrudot, tréfálkozott vele, telebeszélte a fejét, mert Gertrud levetkőztetett, és ráültetett egy fehér szőrmére, amelyet Kamp úr teríthetett le oda sebtében. Én hangosan tiltakozhattam, mert kaptam egy fazékfedőt, hogy azzal játsszam. És az, ahogy a fedő hozzáért csupasz hasamhoz, a lámpa ragyogó fénye az állványon, a készülék rám szegeződő szeme, az egész rám összpontosuló figyelem okozhatta, hogy életemben először – még ügyetlenül, imbolyogva, bizonytalanul – kikerültem magamból, és az objektív szemével, valaki más tekintetével néztem magam. Nem volt egészen az enyém ez a hideg, távoli, közömbös pillantás, ami aztán ugyanolyan szenvtelenül örökíti meg kézmozdulataimat, szemhéjam rebbené-

VILLANÓFÉNYBEN

Zárul a Nemzeti tervpályázata

(MTI) Ma jár le az új Nemzeti Színház tervezésére meghirdetett pályázat beadási határideje, az eredményeket május 26-án teszi közzé az Új Nemzeti Kht. A kormánybiztosi iroda – a Magyar Építészkamara egyetértésével – márciusban hét építészt kért fel: Dévényi Sándort, Ekler Dezsőt, Ferencz Istvánt, Karácsony Tamást, Kertész Andrást, Skardelli Györgyöt és Vadász Györgyöt. Schwajda György arra kérte az építészeket, hogy Siklós Mária koncepciója alapján készítsék el a főváros IX. kerületébe, a volt expótelekre, a Duna-partra elképzelt új Nemzeti Színház épületének tervét. Siklós Mária a színház-technológiai koncepciót készítette el, az ő programterve a tervpályázat kiírásának alapját képezte. A teátrum terveit héttagú bírálóbizottság értékeli. A testület elnöke Schwajda György kormánybiztos, társelnöke Balogh Balázs, a Magyar Építészkamara elnöke. A felkértek közül Vadász György tervezte a 2000-es hannoveri magyar expópavilont. Dévényi Sándor az organikus építészeti stílusban alkotók közé sorolható, épületei többek között Pécs belvárosában láthatóak. Ekler Dezső elsősorban lakóházakat, mezőgazdasági, ipari és középületeket tervez. Ferencz István tervezte a miskolci, avasi téglatemplomot, valamint a Miskolci Egyetemi Város bizonyos épületrészeit is. A modern stílus hatja át Karácsony Tamás és Kertész András munkáit, illetve ugyancsak a fiatal generációhoz tartozik Skardelli György, a Középület-tervező Intézet munkatársa. A kivitelezésre kiírt közbeszerzési eljárás már márciusban lezárult, a nyertes pályamunkát az Arcadom Építőipari Rt. nyújtotta be. A cég 2001. december 31-éig megépíti és átadja a Nemzeti Színházat. A nyertes árajánlata 2002-es árszinten – áfa nélkül 6,7 milliárd forint volt.

EKLER DEZSŐ

MAKAI JÓZSEF

Erőegyensúly

Ma, ha időközben le nem fújják, a szerbiai ellenzék tüntetni fog Belgrádban. A tüntetés ugyan része az állami erőszak elleni (valamint rendkívüli választásokat szorgaló) tiltakozássorozatnak, mégis rendkívüli eseménynek szá. A jelenleg többé-kevésbé egységesnek mutatkozó szerbiai zék azért tüntet a fővárosban, mert május 9-én nem tüntett Pozarevac főterén. Ott – mármint Pozarevac főterén – vit azért akartak tüntetni az ellenzéki pártok, mert megverték tpor (Ellenállás) nevű mozgalom helyi aktivistáit. Na már : Pozarevac Slobodan Milosevic jugoszláv elnök (valamint a nányzó szocialista párt, az SPS vezetője) és felesége, Mira :ovic (a szocialisták szövetségesének, az Egyesült Baloldal- a JUL-nak elnöke) szülővárosa. És nemcsak szülővárosa, m fontos bázisa is a Családnak: ott van a családi házuk (ahol ként megpihen a családfő és koalíciós partnere) és ott él fiuk, ko Milosevic is. Bár Szerbia többi része sem panaszkodhat, ból Pozarevac az a hely, ahol a Család jól berendezkedett. kép a Ceausescu-klán legszebb napjait idézi: a papa az állam a mama pedig azon túl, hogy legőszintébb – a baloldaliságban ságrendekkel radikálisabb – politikai szövetséges, de még zetközileg elismert tudós" is. És irodalmár, hogy el ne feleit-

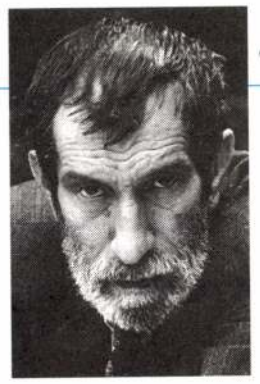

Rabok legyünk vagy szabadok? Nem is tudom...

Kijutott nekem a politikaiköltő-szerep kétes dicsősége. Így hát érthető, hogy immár tizenötödször, ha nem huszadszor teszik fel az obligát kérdést: mit ér a költő, ha „politikai" balsorsa folytán magyar (ká-európai), és ráadásul rendszeralsót (struktúrát) kellett váltania. A kérdés alváltozatai: akkor féltem-e inkább, vagy most; Kádárt utáltam-e jobban, vagy Antall doktort; szükség van-e még politikai költészetre, vagy már anno se volt; etc. Megpróbálom egyszer s mindenkorra *letudni* a kérdést. Megválaszolni ugyanis végérvényesen semmilyen kérdést nem lehet. Voltaképpen a saját erkölcsi és szellemi komfortigényem késztet arra, hogy egy szerfelett ocsmány történelmi szennyirat címét parafrazeálva tisztázzam önmagammal – bárha a nyilvánosság előtt is – hogy *„ki voltam, mit akartam"*.

Miért kétes ez a dicsőség? Kétes, mert olyan erkölcsi érdemet tulajdonít nekem, amire nem szolgáltam rá: nem kötelességet teljesítettem, hanem azt csináltam, amihez kedvem volt. Ha munkált bennem kényszer, úgy ez belső kényszer volt. Kétes továbbá azért is, mert egy abszolút irodalmon *kívüli* szempontból minősít, sovány vigasz, ha felértékel, méltánytalan, ha degradál: teljes félreértése annak, amit csináltam, és annak, ahogyan egy költő egyáltalán működik.

A politika a költészet *egyik* nagy alaptémája a szerelem, a halál, a természet és más univerzálék mellett. A politika ugyanis mindannyiunk életének egyik alaptényе, és sokunknak *szenvedélye,* vagy többé-kevésbé intenzív érdeklődési területe. Horatius, Dante, Milton, Shelley, Heine nyakig voltak a politikában, *teljes* megértésük nem is lehetséges koruk politikai világának megértése nélkül. Miért is kurziválom a „teljes" jelzőt? Mert valahol itt van a probléma kulcsa. Részleges megértés tudniillik mindig lehetséges, sőt igen valószínűen csak részleges megértés*ek* vannak. És ez éppen a költészetnek a tudományétól elütő természetéből következik: a tudomány mindig csak szaktudomány lehet (egy általános tudomány: az metafizika, hablaty, lilaság). Szakköltészet és szakköltő viszont nem létezik. Nincs „szerelmi költő", „tájköltő" abban az értelemben, ahogy van urológus specialista vagy szilárdtest-fizikus. A költészet által tematizált tárgy mindig csak metaforája valaminek, ha úgy tetszik: világkép, vagyis a tárgy mindig *ad hoc.* (Más kérdés, hogy minden egyedi költőnek megvannak a *személyes* tematikus preferenciái, rögeszméi vagy vesszőparipái.)

Egy másik örökzöld: a politika mocskos, költő számára tehát tilos zóna. Erről a következőket: Miért? A szerelem talán nem mocskos? Nem ott követjük-é el életünk legnagyobb aljasságait, árulásait, hitszegéseit, s egyszersmind nem a szerelemben vagyunk-é a legpitiánerebbek, a legsimlisebbek, bosszúállóak, hazugok és önámítók? És az ártatlan, szűz természet? Gondoljunk néha a táplálkozási láncra is! És idézzük magunknak gyakran Babitsot, *A csengetyűsfiú* azon sorát, hogy „Isten szemében nincs szemét...". Mert különben téma fogytán maradunk. Marad a vegytiszta *lettrizmus.* Persze, mi költők a legkevésbé sem vagyunk istenek – hála istennek! – s mert ebből kifolyólag minden*tudók* sem vagyunk, *véleményt* kell alkotnunk. Már amennyiben tartjuk magunkat ahhoz az ódivatú állásponthoz, hogy *nyelven* beszélünk. A véleményalkotás természetesen nem tévesztendő össze az állásfoglalással, pláne nem az úgynevezett elkötelezettséggel. (Az utóbbit „érje gáncs és megvetés".) A véleményalkotás ugyanis már abban óhatatlanul megnyilvánul, hogy mit tematizálok. (Vagy inkább: mit *hagyok* tematizálódni, utólagos normakontrollal.) Ez vonatkozik a vers befogadására is. Például ha *Petőfi*nek a „XIX. század költőihez" címzett deklarációját *mint* állásfoglalást tekintem, akkor azt kell mondjam, hogy komplett baromság. Ha egy romantikus hit kifejezéseként mint *verset* olvasom – akkor remekmű. Más szóval: a versnek nincs igazságtartalma, csak hitele, ha van. Egy érzelmileg nyomatékosabb példa: nagy élvezettel olvasom az „Akasszátok föl a királyokat" infantilisan forradalmi őrjöngéseit, holott a politikai terror és általában a halálbüntetés elvi ellensége vagyok. És itt jutunk el az utolsó érintendő témához.

Tartozik-e a költő mint a morális-politikai közösség tagja felelősséggel azért, amit ír?

A válaszom: igen. De nem az irodalmi, hanem csakis a morális-politikai térben. Itt viszont a felelősségnek igen finom skálájú fokozatai vannak (mindegy, hogy érdemet ismerünk el, vagy bűn fölött mondunk ítéletet). Itt jogi kategóriákban kell gondolkodnunk: szándékosság, veszélyesség (semlegesen: politikai jelentőség), a „cselekmény" ismétlődésének várható valószínűsége.

Erdélyi József felelőssége más – nagyobb – a *Solymosi Eszter véré*ért, mint, mondjuk Stefan George-é a *Der Stern des Bunde*sért, még akkor is, ha ez a kötet egyfajta szellemi előképe a Blut und Boden-, illetve a Führer-elvnek. Tudniillik amikor George kötete megjelent, még nem kellett a fasizmus közvetlen veszélyével számolni, *és* George ezoterikus, antipopulista beállítottsága kizárta a költő fasiszta szándékait. Erdélyi viszont a kisnyilas terrormentalitás dalnoka volt a hitleráj kellős közepén. Tehát joggal mondhatjuk azt, hogy versét egyenesen abból a *célból* írta, hogy hatékonyan előmozdítsa a zsidók és baloldaliak tömeges kiirtását.

Nagy – pozitív – példa a felelősségre Illyés két '56-ban publikált verse, a *Levél a fenyőről és a vízgyűjtőről,* meg a legendás *Egy mondat a zsarnokságról.* Mindkét versnek szándékolt célja és tárgyi eredménye szempontjából komoly hatása volt '56 radikalizmusára az értelmiség körében. És aztán ott van a jelentős alkotóknak az a sora, akik politikailag megfoghatatlanok, vagyis „cselekmény hiányában" nem marasztalhatók el, és nem magasztalhatók fel. Szapphótól Paul Celanig tart a sor.

És záradékul hadd szerénytelenkedjek vissza saját magamig. Én vállalom a teljes felelősséget. Az *Örökhétfő*től kezdve egészen tudatosan a rendszer összeomlasztásán fáradoztam. Csatlakoztam az aknamunkásosztályhoz. Az akkori kultúrpolitika csintalankodásaiban szándékaim finom megértését méltányoltam. És most? Hasonlóan méltányos elbánást várok, valamint a következő választást. Még csak annyit: a költő morális-politikai felelőssége mindig egyenesen arányos a társadalomban meglévő elnyomásmennyiséggel.

PETRI GYÖRGY

KRITIKA

Ludassy Mária: Pócspetri és Dabas-Sári, avagy már megint bujtogatják a népet 2
Konrád György: Se tilalom, se kényszer 2
Popper Péter: És hamarosan a sötétség? 4
A zongora és a vacsora – A rendszerváltás dilemmái – *Szalai Erzsébet* beszélget *Antal László*val, *Eörsi István*nal, és *Erős Ferenc*cel 6
Beke Kata: „Ami most történik, régen megvan..." 8
Az emberek változásra vágynak – Beszélgetés *Kuncze Gábor*ral (Az interjút készítette: *Balogh Ernő–Pogonyi Lajos*) 10
Sükösd Miklós: Média és szabadság – Egy közép-európai konferencia margójára 14
A Blahától a Bécsi útig – Beszélgetés *Eötvös Pál*lal, a Népszabadság főszerkesztőjével (Az interjút készítette: *Mihancsik Zsófia*) 17
Almási Miklós: A Mall, a (mű)tárgy és a mély zsebek 22
György Péter: A szavak és a képek 24
Görömbei András: Nagy László költészete 26
Kelecsényi László: Végre Buda! – Ottlik Géza könyvéről 27
Szellemi hidat kell építeni – Beszélgetés *Grendel Lajos*sal (Az interjút készítette: *Fábián Péter*) 29
Lévai Júlia: Claudius a pá-hárt-há-ház-baha me-hent 31
Vágvölgyi B. András: Ki emlékszik Dolly Bellre? 33
Végel László: A Meridián ingája – Szerbia, Magyarország, 1992 ősze 34
Hálófoltozók (Az interjút készítette: *Spitzer Tibor*) 37
Poszler György: Berzsenyi Dániel – hatszoros tükörben 38
Szilágyi Ákos: „Anti-esztétikai" levelek 40

*

Néró, a véres költő *(Csáki Judit)* 43
Hamlet: Kaszás Gergő *(Tegyi Enikő)* 43
Strindberg: Haláltánc *(Bogácsi Erzsébet)* 44
Megkésett Különc? *(Földes Anna)* 44
Intráda *(Hollós Máté)* 45
Kiszögelések – Günther Uecker Budapesten *(Bohár András)* 45
Magyar Velence *(Boros Géza)* 46
Vita. *Tosics Iván:* Madách sétány: ki az eleve elfogult? 47
Petri György: Rabok legyünk vagy szabadok? Nem is tudom... 48

A címlapon Ján Haffstadter: Dialógus c. szobra

TÁRSADALOMELMÉLETI ÉS KULTURÁLIS LAP

Megjelenik havonta

Főszerkesztő: BALOGH ERNŐ

Főszerkesztő-helyettes: VÖRÖS T. KAROLY

Rovatvezetők:
BOROS GÉZA, JÓZSA ÁGNES,
KOVÁCS DEZSŐ, MÁTYÁS GYŐZŐ

Szerkesztőségi titkár: GUBAS M. IBOLYA

Kiadja a
NÉPSZABADSÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Felelős kiadó: DR. BREITNER MIKLÓS
vezérigazgató

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1034 Budapest, Bécsi út 122–124.
Telefon:250-1680/128-, 129-, 130-as mellék

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő hivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR)
Budapest XIII., Lehel u. 10/A 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: negyed évre: 141 Ft, fél évre: 282 Ft, egy évre: 564 Ft.

ISSN 0324–77–75

Szedte a Népszabadság Fényszedő Kft.
Nyomta: VESZPRÉMI NYOMDA RT.

VITA

Madách sétány: ki az eleve elfogult?

A Kritika 1993/8-as száma *Madách sétány. Ellentmondások és dilemmák* címmel közölte Braun Róbert, Czike Klára és Lencsés Erika írását. Ebben a szerzők az „Erzsébetváros drasztikus átalakításának kapcsán felmerülő politikai, történeti és szociológiai" problémákkal foglalkoznak. Az írásnak a Madách sétányra koncentráló része éles kritikai megállapításokat tartalmaz egyrészt magával az elképzeléssel kapcsolatban, másrészt az önkormányzat által megrendelt szociológiai háttérkutatás végrehajtását illetően. Az írás szerzői azzal vádolják az empirikus szociológiai vizsgálat készítőit, a Városkutatás Kft. kutatóit, hogy „az objektív mintavétel szinte valamennyi kritériumát" nélkülözően kértek információkat a lakosságtól, céljuk csak az volt, hogy bizonyítsák, mennyire támogatja a lakosság a terveket. A „kérdések és a kérdezés tendenciózus volta" a kritikai írás szerzői szerint annak bizonyítását szolgálta, hogy a lakosság számára a Madách sétány megvalósulása jelenti az egyetlen lehetőséget. Emellett a kutatókat etikai eltévelyedéssel is vádolják, amikor azok „problémás elemekről" beszélnek, melyek a sétány megvalósulása esetén kiszorulnának a városrészből.

Talán nem kell külön kihangsúlyozni, hogy a felsoroltak rendkívül súlyos kritikát jelentenek. Ha az állítások igazak, és a kutató valóban eleve elhatározott prekoncepcióval állt neki az empirikus vizsgálatnak, ha az objektivitást nélkülözően, tendenciózusan végezte munkáját, akkor talán még az a ki nem mondott, de sejtetett vád is igaz lehet, hogy ebben az esetben a szociológiai vizsgálat szolgaian „aláfeküdt" a tőke érdekeinek, amely az adottságokat egyáltalán nem figyelembe véve, csak az üzleti érdekeket szem előtt tartva kezdi el a városrész átépítését, azaz a hagyományos struktúrák szétrombolását.

Az alábbiakban röviden bizonyítani szeretnénk a kimondott és a csak sejtetett vádak valótlanságát. Természetesen magunk is ismertük a Madách úttal, majd később sétánnyal kapcsolatos tervek ellentmondásos történetét. Egyúttal azonban azzal is tisztában voltunk, hogy a Belváros körüli kerületek az utóbbi években szinte lehetetlen helyzetbe kerültek a lakásfenntartást illetően, a kényszerűen alacsonyan tartott lakbérek, az állami támogatások teljes megszűnése és a lakásprivatizáció ellentmondásos szabályozása (az ebből származó bevételek elhanyagolható mértéke) miatt. A mi számunkra a kutatás igazi kérdése tehát az volt, hogy vajon ebben a helyzetben is fennáll-e a helyi lakosság egyöntetű ellenállása az adott városrész átépítését piaci alapon célul kitűző tervekkel szemben. Várakozásunk az volt, hogy igen.

E hipotézis ellenőrzését azzal kezdtük, hogy belső szakmai vitát tartottunk a cikk szerzői által is említett Ekler Dezső, a terv egyik ellenzője részvételével. Ekler álláspontja alapján megfogalmaztuk a Madách sétány két alternatíváját (kevésbé költséges, nem annyira nagyvonalú átépítés, illetve önerős fejlesztés a tilalmak feloldásával), annak érdekében, hogy a lakosságot ne csak egyetlen jövőbeli opcióról (a radikálisabb átépítésről) kérdezzük. A kérdőívben – melyet 500, véletlenszerűen kiválasztott családdal töltettünk ki, akik egyenlő arányban képviselték a terv szerint lebontandó lakásokban élőket, illetve azokat, akiknek nem kell elhagyniuk a területet – három különböző módon kíséreltük meg felmérni a tervvel, illetve annak alternatíváival kapcsolatos véleményeket.

Először a Madách sétánnyal kapcsolatban öt állítást vetettünk fel, mindegyikre az 1–5 besorolással (egyáltalán nem ért egyet, ..., teljes mértékben egyetért) kellett válaszolni. Már e kérdések kapcsán kialakult az az arány, amely a későbbiekre is jellemző: a lakosság 30–40 százaléka kifejezetten a terv megvalósítása mellett van, míg csak 15–20 százaléka tekinthető a terv határozott ellenzőjének.

A következő fázisban térképekkel illusztráltuk és néhány mondatban ismertettük a Madách sétány tervének lényegét. Ezek után megfogalmaztuk a három alternatívát, szó szerint idézve a következőképpen:

a) Valósuljon meg a Madách sétány e terv szerint teljes egészében. Szükség van a terv szerinti bontásokra, hogy kellő mennyiségű, jó áron eladható telek jöhessen létre, melyek eladási árából több lakás újítható fel.

b) Valósuljon meg a Madách sétány, de nem a terv szerinti módon. A felújítható lakóépületeket minél nagyobb számban meg kell tartani. Nem szükséges, hogy a Madách tértől a Klauzál térig végig azonos szélességű sétány épüljön, kevésbé elegáns, az adottságokhoz jobban igazodó megoldás is elképzelhető.

c) Ne épüljön meg semmi a tervből, a Madách sétányra nincsen szükség. Ehelyett fel kell oldani az építési és lakásvásárlási korlátozásokat, hogy a meglévő üres telkek mihamarabb beépülhessenek, s a házak önerős felújítása is elkezdődhessen.

A kétségek eloszlatásának, az eredmények félreértelmezésének elkerülése érdekében szükségesnek tartjuk a három alternatíva lakossági fogadtatásának részletes bemutatását (l. táblázatot).

	Nem tudja, nincs válasz	Egyáltalán nem ért egyet	Nem ért egyet	Határozatlan	Egyetért	Teljes mértékben egyetért	Összesen
a) Madách sétány	4,0	16,8	3,4	10,0	10,6	55,2	100,0
b) Kevésbé elegáns megoldás	7,2	21,7	10,0	20,7	16,3	24,1	100,0
c) Önerős megoldás	5,4	63,0	9,4	7,0	4,0	11,2	100,0

A megkérdezettek többsége tehát egyetért a Madách sétány tervével, egyúttal elutasítja a „ne történjen semmilyen szervezett beavatkozás" alternatívát.

A harmadik fázisban, a lakossági interjú legutolsó kérdéseként került sor a kritikai írás által hosszan – és tévesen – idézett rajzok bemutatására. A válaszolónak nem „a négy kép közül kellett kiválasztania a számára megfelelőt", hanem a szokásos 1–5 skálán kellett értékelnie az első (a mai állapot) kivételével a többi rajzot. Az eredmények itt is egyértelműek: a megkérdezetteknek a Madách sétány alternatíva, illetve rajz tetszett a legjobban (3,9-es átlag, a nem tetszett – tetszett arány 14,1% – 73,5%), utána a kevésbé költséges átépítés következett (3,7-es átlag, 18,5% – 63,5%), míg a tervről való teljes lemondás, az önerős fejlesztés „tetszési indexe" csak 2,7 (47,2% – 27,3%). A rajzos megjelenítés, amely módszertanilag újszerű megoldás, természetesen adhat vitákra alkalmat, annak ellenére, hogy igyekeztünk fényképek és a tervek alapján, grafikussal megjeleníteni az alternatívákat. Azt azonban tárgyilagos elemző aligha mondhatja, hogy a rajzok egyértelműen a 3-as alternatíva elsőbbrendűségét sugallták volna a 4-essel vagy a 2-essel szemben.

Az empirikus vizsgálat adatai szerint a területen élő családok az épületek állapota mellett a közbiztonság javítását tekintik legsürgetőbb feladatnak. A lakosságnak a terv megvalósításával egyetértő része a tervet feltehetően éppen azért helyesli, mert úgy véli, hogy ennek következtében mindkét probléma enyhülni fog: azaz nemcsak a házak felújítására kerül sor, hanem a közbiztonság is javulni fog (mindezek következtében pedig saját lakásaik értéke emelkedni fog). A „problémás elemek elköltözése" ebben az értelemben nem a kutató által kitűzött cél, hanem a helyi lakosság egy igen jelentős csoportjának igénye. Ez semmiképpen nem tekinthető tehát, mint az írás szerzői fogalmazzák, megoldási javaslatnak, hanem sokkal inkább a terv esetleges megvalósulása esetén törvényszerűen bekövetkező eseménynek. Ezt a kutató nem értékelte pozitívan, sőt felhívta a figyelmet arra, hogy a projekt megvalósítása megnövelné a már amúgy is létező társadalmi különbségeket, és lakóhelye elhagyására kényszerítene sok olyan családot és egyedülálló idős embert, akik évtizedek óta itt éltek. A kutatási beszámoló szerint „Javasolható, hogy e problémák kezelése kapjon prioritást a projekt esetleges végrehajtása során, s a szanálások, illetve lakásfelújítások vesztesei (akik lakásuk lebontása, vagy a lakbérek óhatatlanul bekövetkező jelentős emelkedése miatt lakóhelyük elhagyására kényszerülnek) kapjanak valamiféle „kárpótlást". Ez lehet a szanálási jogszabályok szigorú keretein felül adott lakásminőség-javítás (komfortos vagy valamivel nagyobb lakás), illetve olyan speciális lakbértámogatási rendszer bevezetése, ami által az itt lakók egy része továbbra is képes lenne a felemelt terhek viselésére." Ez az idézet talán elegendő annak a vádnak az elejtésére, miszerint a kutató lakosságcserét propagálna; a valóságban a speciális támogatási rendszer felvetésével éppen ennek a tendenciának a lassítására teszünk javaslatot. E javaslatot pedig csak akkor illene kritikával („súlyosan diszkriminatív") illetni, ha a kritikai írás szerzői minimális ismeretekkel rendelkeznének az ilyen, számos országban sikerrel működő, támogatási rendszerek mibenlétéről.

Összegzően megállapíthatjuk, hogy a kritikai írás szerzőinek a szociológiai vizsgálattal szembeni vádaskodásait nagyrészt az alapozhatta meg, hogy a módszertanilag korrekt módon beszerzett empirikus eredmények szerint a Madách sétány tervezési területén élők körében többen vannak azok, akik kifejezetten a sétány megvalósítása mellett foglaltak állást, mint a terv határozott ellenzői. Azt mi sem állítjuk, hogy ez a tervvel való feltétlen azonosulás miatt van így, sokkal inkább annak tudjuk be, hogy a helyi lakosság többsége az utóbbi évtizedek tapasztalatai, valamint a legújabb politikai és gazdasági fejlemények hatására elvesztette maradék bizakodását is arra, hogy ennek a területnek a felújítása, rendbehozatala bármilyen más módon megoldható lenne.

Az idézett kritikai írás számunkra a felvetéssel (prekoncepciózus kutatók) éppen ellentétesen, az írás szerzőinek eleve elkötelezettségét bizonyítja. Ez önmagában nem hiba: a helyi lakosság vélt vagy valós érdekeinek képviselete valóban nagymértékű elkötelezettséget kíván. Az azonban már hiba, ha ez az elkötelezettség egyfajta elvakultságba csap át, s prekoncepciót feltételez mindenkiről, aki az adott városrész problémáinak elemzésébe belekezd, s netalán módszertanilag korrekt módon a szerzők által igaznak véltekkel ellentétes eredményekre jut.

Végül hangsúlyoznunk kell, hogy teljes mértékben egyetértünk a kritikai írás szerzőivel abban, hogy a Madách sétány terve sok olyan dilemmát vet fel, melyek eldöntése „a döntéshozókra, szakemberekre még nagyobb felelősséget ró". Fenntartva empirikus vizsgálatunk eredményeit és értékelését, állunk elébe a dilemmák valóban nyílt, előítéletek nélküli megvitatásának.

TOSICS IVÁN

Lapunk támogatói

MTA–Soros Alapítvány
Művelődési és Közoktatási Minisztérium
József Attila Alapítvány
Szabad Sajtó Alapítvány
MHB Táncsics Alapítvány
MHB Művészeti Alapítvány
MHB Sajtóalapítvány
és magánszemélyek

EKLER Dezső építész

VINCZE Csaba: Evangélikus templomok Magyarországon. Bp.,1992 [rec.]. = Vasi Szemle. 47, 1993, 2. 299

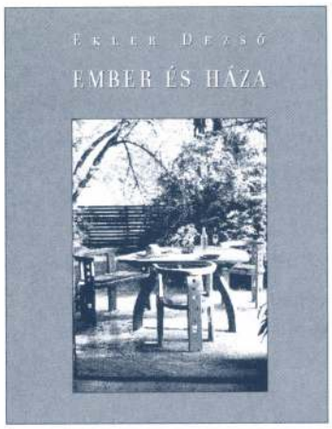

Ekler Dezső: Ember és háza

Kijárat Kiadó 2000., 160 oldal, 2100 Ft

Hűvös és visszafogott kiállítású könyv, amelyben a Kijárat Kiadó Ekler Dezső írásait, interjúit és fontosabb kritikáit gyűjtötte össze. Külsejében az Új Magyar Építőművészet stílusát, jellegzetes tipográfiáját idézi fel, s nem véletlenül, hiszen mind a nyomdai előkészítés, mind pedig a tervezés ugyanott, a Dupla Stúdióban készült, Kálmán Tünde tervei alapján, Götz Eszter és Apáti-Nagy Mariann szerkesztésében. Ez a megjelenítés bizonyos távolságtartást, objektivitást kölcsönöz a kötetnek. Finoman elegáns, s ezt a hatást csak erősítik az illusztrációként közölt építészeti rajzok, a városszerkezeti ábrák, fekete-fehér, kisméretű fotók. Pedig a kötet azt bizonyítja, hogy lehet – és érdemes – az építészetről szenvedéllyel és féltő indulatokkal beszélni. Olyan gondolatokról szót ejteni, amelyek nem kizárólag a szakma gondjai, éppen ezért lenne jó, ha a könyvet minél többen forgatnák.

Ezt a célt szolgálják az egész oldalas színes képek, a nagyszerű szerkezeti részletek fotói, s reménykedjünk, hogy ezek csábítása elég lesz arra, hogy olvasói közé a szakmán kívülieket is becsalogassák. De kellenek a nagyméretű képek azért is, mert az építészet nem csupán száraz tudomány, a részletekben rejlő szépség megfogja a tekintetet, érzékeinkre hat, s aki megfigyelte a zsalugáterek vagy félig leeresztett redőnyök fénycsíkjaiban a porszemek táncát, akinek ez olyan térélményt, és életrevaló indíttatást nyújtott, s aki képes mindezt olyan érzékletesen leírni, ahogy ezt Ekler teszi, gyanítható, hogy építészként is visszaad valamit ebből az élményből. Ekler Dezső olyan házakat épít, hogy ott a falak textúráját is érdemes megfigyelni, amint a lapos fény kiemeli a kövek szépségét vagy fa erezetét. Ezeket az élményeket pedig illik a könyvben is érzékeltetni. Ekler arról ír, hogy a fal védelmet, megnyugvást, biztonságot nyújt, más szóval „egyszerűen" kijár az embernek, és mert neki is volt ilyen élményben része, mert az esze ilyen irányban mozog, ilyen archetípusokhoz kapcsolódik, tehát ilyeneket épít. Olyanokat, amelyek az otthonosság érzetét keltik benne, amelyek mintha mindig ott álltak volna, „mert a falakkal (is) emlékezünk." Ilyen egyszerű.

Ilyen egyszerű? Az elmélkedések és interjúk éppen arról szólnak, hogy korántsem így történik. Korunk bajairól beszél az építész, s lehet-e szenvedélytelenül beszélni arról, ami valamennyiünket érint? A bevezetőben a fiatalokhoz szól, akik – mint mondja – „most gyakorlatiasabb feltételek között kezdenek ehhez a mesterséghez, mint annakidején nekünk adatott. Mégis arra biztatnám őket, hogy legyen előbbre való számukra az elvi tisztánlátás, mint a praxis kézzelfoghatósága. Gondolkodjanak, s csak aztán rajzoljanak! S ha tetteik gondolataiknak netán ellentmondatának, úgyis a szívükre hallgatnak majd."

Késleltetve indult a pályán, azután, amikor már jó néhány évet városszociológusként eltöltött, s volt ideje végiggondolni, milyenek is az emberséges városok, hogyan alakultak ki, és mitől váltak olyanná, amilyenek. Izgalmas olvasmány végigkísérni tanulmánya alapján a Belső-Erzsébetváros kialakulását, és az ezredvégi ember aggodalma hallatszik ki fejtegetéséből, amelyet a televíziónak adott interjúban adott. Talán ez a városszociológiai előzmény, talán a mesterétől, Makovecz Imrétől kapott erkölcsi indíttatás teszi, hogy nyilatkozataiból, tanulmányaiból és építészeti munkáiból egységesen egy olyan embert ismerünk meg, aki aggódva figyeli, ha a dolgok nem mennek rendben a világban és kollektív felelősséget vállal. Talán, fejtegeti, ha személyesen magunkra vesszük a világ gondjait, megfodíthatjuk sorsát. Miközben tanít, tanulmányokat ír, gyakorló építész, aki több nemzetközi építészeti elismerést kapott, házaiban igyekszik megvalósítani a mesterétől kapott tanítást: építészként egyetlen percre sem feledi: könnyen lehet, hogy ott, ahol most épületek állnak, százötven évvel ezelőtt átszaladt egy nyúl.

■ FEKETE JUDIT

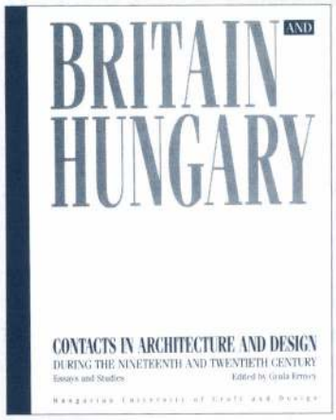

Britain and Hungary

Az építészet és a design kapcsolódásai a tizenkilencedik és huszadik században.

Szerkesztette: Ernyei Gyula
Kiadta a Magyar Iparművészeti Főiskola, 1999.

Nem tudni, ki csodálkozik el jobban, az az angol kiránduló, aki Marlow főutcáján végigsétálva kibukkan a Temze partján és a híd falán elolvassa, hogy a folyón átívelő híd mása Budapesten is megtalálható, vagy a magyar turista, aki megpillantja Lánchídunk kicsinyke mását, mondhatnánk kisöccsét, amelyet ugyanaz a William Tierney Clark tervezett 1831-ban, aki később a miénket. Az igazság az, hogy a Marlow-i híd bár valóban szakasztott mása a mi Lánchídunknak, nem az első Európában: Clarknak már állt egy másik lánchídja is a Temzén, méghozzá közelebb a főváros szívéhez, a Hammersmith-híd, s így az elsőségben az vitte el a pálmát. A hasonlatosság azonban akkora, hogy aki ismeri a budapesti Lánchidat, szinte modelljének tekintheti a Marlow-it. Ezzel szinte ki is merülhet a turista tudománya: az általános köztudat vajmi keveset tud felsorolni a két ország kapcsolódási pontjaiból. Talán hallott még valamit a lóversenyzés meghonosításáról, vagy az első gőzhajóról, mindkettőt Széchenyi nevéhez kapcsolva, s ezzel vége is a sornak. Így hiánypótlónak is mondhatjuk azt a közel háromszáz oldalas tanulmánykötetet, amely a közelmúltban jelent meg a Magyar Iparművészeti Főiskola gondozásában angolul, s amely a két ország kapcsolódási pontjait, egymásra hatását mutatja be a 19. század második felétől átvezetve a 20. századba.

A kapcsolódási pontok elméleti és gyakorlati téren egyaránt végbementek: a kötet első felében elsősorban azokat a tanulmányokat találhatjuk, amelyek a két ország közötti utaknak a hatására elsősorban elméleti téren következtek be, majd végigvezet a műszaki területek, az építészet s végül az alkalmazott művészetek, az iparművészetek különböző területein.

Az ipari forradalom országának hatása oly erős volt Magyarországra, és hétköznapi értelemben olyan befolyást nyert, hogy a korai klasszicista bútorok egyenesen az angol mintakönyvek alapján készültek, s olyannyira tiszteletreméltónak neveztetett, hogy a jó minőség egyet jelentett az angol eredettel.

Lechner Ödön és Zsolnay Vilmos londoni látogatása a South Kensington Museumban – majd tapasztalataik kézzelfogható jelenléte, a Wedgwood-i porcelán, a Jacquard textil itthoni megjelenése, az angol házak és kertek lemásolása, elterjedése a magyar nemesi körökben éppúgy fontos szerepet játszottak a magyar reformkorban, mint a kölcsönhatás egyéb megfigyelhető jelei a huszadik század első évtizedeiben. A viszonthatás számszerűségében talán kevesebb, de mindmáig jelen van: s aki Angliában jár, az építkezéseken ma is szemben találhatja magát a Szerelmey névvel, Szerelmey Miklós nevével, aki 1851-ben érkezett Angliába és épülettech-

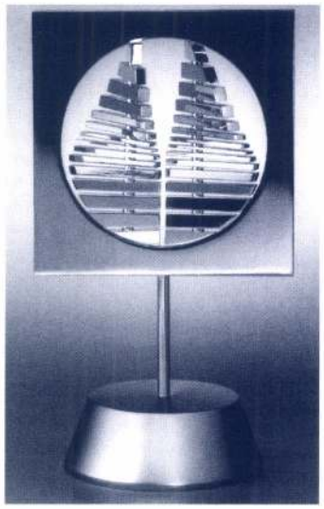

Az előméretezési vizsgálatok egy, a szerkezetből kiemelt háromövű rácsostartón készültek. Tekintettel az acélszerkezet nagy felületére, fontos volt a hőmérsékleti hatások helyes modellezése, amit csak a teljes szerkezet vizsgálatával lehetett megvalósítani. Az üveglemezeket tartó másodlagos szerkezetek hatása teherként került a modellbe.

Két szerkezeti csomópont között a rudak modellezése általában egy szakasszal történt, kivéve a változó szelvényű oszlopokat, melyeket szakaszosan változó szelvényű rudakkal modelleztünk.

Minden előzetes tervezés és előméretezés ellenére a statikai vizsgálatok elvégzése alatt több változtatást kellett alkalmaznunk a szerkezeten.

Szükségessé vált az alakváltozások befolyásolása, az igénybevételek szerinti szelvény-módosítások elvégzése, újra kellett konstruálni a tévesen modellezett rúdvégi kapcsolatokat. Az oszloptörzs és az ágak csatlakozási pontjainak helyesebb megválasztása több egymás után elvégzett próbaszámítás segítségével vált lehetővé.

GYÁRTÁS

Az acélszerkezeteket a KÉSZ Csoport kecskeméti tagvállalata, a TRAVERZ Master Kft. gyártotta le két hónap alatt. Az acélszerkezeti tervek számos újszerű megoldást tartalmaztak, amelynek megvalósítása csak a vállalat egyedi gyártástechnológiájával volt megoldható.

KIVITELEZÉS

A legyártott szerkezetek szerelési munkáit a KÉSZ Csoport Szerkezetépítő Igazgatósága végezte. Ez a szervezeti egység 1999-ben több mint 6 milliárd forint értékű munkát valósított meg. A 130 fős acélszerkezet-építő csapatot felkészült előkészítő, irányító és szerelő kollektíva alkotja. Tapasztalatukat bizonyítja, hogy az elmúlt 3 évben mintegy 160 projekt kivitelezésében vettek részt.

A MATÁV székház cca. 150 tonnás acélszerkezeteinek beépítése 1 hónap alatt valósult meg. A mind a négy oldalról az acél tartószerkezet fölé emelkedő irodaépület miatt rendkívül magas színvonalú, pontos munkára volt szükség. Kiemelendő még, hogy a tervezés, a gyártás és a szerelés összehangolt egységbe kovácsolásával vált lehetővé a magas műszaki színvonal és kiváló minőség.

Ennek elismeréseként kaptuk a Magyar Acélszerkezet Gyártók Építők Szövetsége által adományozott 2000. Év Acélszerkezete Nívódíjat. (x)

SteelOffice – acélszerkezet-tervezés felsőfokon

Ünnepélyes keretek között került átadásra 2000. március 15-én a KÉSZ Csoport új acélszerkezet-gyártó bázisa Kecskeméten, a 10 hektáros KÉSZ Ipari Park területén. A „Szent István 2000" projekt első ütemében megvalósult gyártómű évente 25.000 tonna acélszerkezet kibocsátására képes. Az átadási ünnepségen a sajtó és számos magas rangú vendég jelenlétében Stumpf István miniszter vágta át a gyár-avató szalagot, majd a vállalat vezetőivel együtt megtekintette a gyárat.

A beruházás legfontosabb célja az volt, hogy a cégcsoporton belül Európában is egyedülállóan egységes acélszerkezet tervezési, gyártási és szerelési koncepciót valósítsanak meg. A mintegy 2 milliárd forint értékű beruházás nemcsak technológiai, hanem jelentős építészeti fejlesztéssel is járt. A TRAVERZ Master Kft. csarnokának részleges átalakításával és újabb csarnokok építésével a gyártómű teljes beépített területe eléri a 25.000m²-t, amiből 10.000m² a daruzott, iparvágánnyal ellátott raktártér.

A rendszer alapját a SteelOffice acélszerkezet-tervező rendszer képzi, amely lefedi az acélszerkezet-tervezés valamennyi fázisát, a konstruálástól a méretezésen át egészen a számításokig. E különböző fázisokat manapság számtalan magas színvonalú szoftver támogatja, de az esetek többségében ezek a programok külön-külön „önálló" életet élnek, nem alkotnak integrált rendszert, ami könnyen belátható gazdasági hátrányhoz vezethet. Ezt a veszélyt ismerte fel a KÉSZ Csoport, amikor belefogott Acélszerkezeti Épülettervező Irodai Rendszerének – összefoglaló néven a SteelOffice – fejlesztésébe. A rendszer a StruCad, a CoP és a ConSteel önállóan is élő szoftver modulokból épül fel.

A konstruálás az acélszerkezeti tervezési tevékenység domináns területe. Ebben nyújt segítséget a világ egyik vezető acélszerkezeti CAD rendszere, a StruCad. Vezető szerepét az angolszász magatartásból eredő könnyedség, praktikusság és magas szakmai igény alapozta meg. Ezzel válhatott az acélszerkezeti tervező mérnökök számára legkönnyebben tanulható professzionális CAD rendszerré, amellyel a leghatékonyabban tervezhető és gyártatható a néhány elemes egyszerű acélkeret, vagy a több ezer elemből álló ipari komplexum.

A SteelOffice program igazi újdonságát a KÉSZ Csoport és a Budapesti Műszaki Egyetem Acélszerkezetek Tanszékének közös fejlesztése, a ConSteel jelenti. A szerkezeti modellek számítása és a keresztmetszetek illetve a szerkezeti elemek méretezése a konstruálást követő, illetve segítő tevékenység. Ezt a területet támogatja a magyar fejlesztésű ConSteel integrált számító-méretező program. Az acélszerkezetekre jellemző gátolt csavarást figyelembe vevő végeselemes számítási eljárás és az Eurocode 3 szabvány méretező formulák egyedi összehangolásából született rendszer magában foglalja az adott területen a hazai kutatás-fejlesztés elmúlt tíz évben elért eredményét. Alkalmazása gyors, magabiztos tervezést és gazdaságos szerkezetet biztosít. A folyamatos termékfejlesztés megvalósulását nagyban segítette és segíti ma is, hogy a fejlesztők napi kapcsolatban állnak a KÉSZ gyakorló tervezőivel, akik folyamatosan használják, tesztelik a fejlődő programot. Így ötleteikkel, kéréseikkel maguk is részt vesznek a munkában, melybe a továbblépés érdekében minél több külső tervezőt is be kívánnak vonni.

Az európai tervezési konvenció szerint a kapcsolatok számítása és méretezése a keresztmetszetek illetve a szerkezeti elemek méretezése mellett független logikájú tervezési tevékenység. Ebben jelent előrelépést a CoP program, melyet az Eurocode 3 Annex J fejezetének kidolgozásában is jelentős szerepet vállalt mérnök-kutató csoport fejlesztett ki. A COP 1.0 verzió a homloklemezes kapcsolatokra ad CAD szintű megoldást és a 2000-re megjelenő új verzió már minden gyakorlati esetet lefed.

A KÉSZ a SteelOffice programot a tervezők legszélesebb körében hozzáférhetővé kívánja tenni. Az acélszerkezeti iparban kibontakozó verseny és abból következő egyre magasabb minőségi követelmények rávilágítanak a komplex vállalkozás gazdasági előnyeire. Az optimalizált, minőséggarantált és ipari volumenű gyártás a rendszerhez kapcsolódó kis-, közép- és nagytervezők számára egyaránt feltétlen árelőnyöket kínál. A KÉSZ Csoport SteelOffice rendszere mögött európai viszonylatban is jelentős acélszerkezet gyártási kapacitás-beruházás húzódik a Szent István 2000 Projekt keretében, amelynek integrált része a SteelOffice rendszer.

A rendszerben tervezett acélszerkezetek közvetlenül kerülnek a holland fejlesztésű PMS (Product Management System) rendszerbe, amely előkészíti, illetve vezérli a gyártási folyamatot. (x)

EKLEK DEZSŐ

Új Művészet
2004. május
XV. évf. 5.

2. old.

NOVOTNÝ TIMA

Színház

Lézengünk

A Három nővér Pécsen

Közhírré akarom tenni, hogy ha egyszer újra lefordul magyarra az egész Csehov, mármint a drámák, abban nekem irodalomtörténetileg rögzítendő szerepem lesz, amennyiben egyfolytában nyaggatom Morcsányi Gézát, haladna már előre a Ványa bácsi meg a Sirály után. Haladt: megvan a Három nővér is.

Eller Dénes

Sőt, be is mutatták Pécsett. Ez utóbbit nem lett volna muszáj – így visszatekintve legalábbis. Szerettem azt hinni, hogy ebből a szerzőből egészen pocsék előadást nem lehet rendezni.

Fotó: Tóth László

SIMON ANDREA, MÉSZÁROS SÁRA, SZTANKAY ORSOLYA

A viszonylag kevesedik előadáson alig voltunk többen a nézőtéren, mint a játszó személyek a színpadon: Horesnyi Balázs díszlete úgy lett elképzelve a kamaraszínházban, hogy két oldalról fogjuk körül mi, nézők – hát egy oldalról fogtuk körül, úgy is alig. A tér egyébként kellemes a szemnek, van is négy felvonás a bámulászásra, bár hogy mire lenne használható, az ennyi idő alatt sem derült ki: nyilván a bámulászásra. Egy hatalmas szalonféleség közepéről operaházi méretű lépcső halad valahová lefelé, az egyik oldalán széles lépcsősor valahová fölfelé, mindenhonnan mindenhová ki és be lehet menni, ezért aztán nemigen tudni, ki honnan hová tart, a bútorok elszórva, antikolt, szürkés-fehéres miliő. Minden túl nagy, a játéktér és a nézőtér is, lézengtünk derekasan, ez volt a közös nevező.

Éreztem én, hogy lesz egy kis baj, amikor a nővérek odáig jutottak a beszélgetésben, hogy Olgának mindjárt rá kell szólni a Mására, hogy ne fütyüljön, merthogy a Másа még picit sem fütyült addig, de aztán a beálló csöndben Másа gyorsan mégis fütyült egy kicsit, tehát Olga replikája rendben elhangzott... De azért ez gyanús, na.

A *Három nővér* bemutatásának alapindoka általában az szokott lenni, hogy Csehovot játszani muszáj, konkrétan meg az, hogy remekül ki lehet osztani. De ha a tetejébe a színház úgy dönt, hogy új fordítást is rendel, okkal-joggal gondolhatni, hogy a rendezőnek, Hargitai Ivánnak originális és/vagy súlyos mondandója támadt.

Morcsányi Géza új szövege szinte provokál is efféle mondandót: a tőle immár megszokott módon gördülékeny, visszafogott, mai és tiszta (bírom nagyon, hogy nem a piszkos szlengtől, múlékony nyelvi trouvaille-októl mai, hanem éppen azok ellenére az), valamint „Csehovban tartott", amennyiben a simára gyalult felszín alatt hömpölyögteti a szenvedélyeket, ráadásul megannyi friss jelzőjével, megszólításával, fordulatával felkínálja a rendezőnek: választana súlypontot a figurák és konfliktusok közt, archaikusat a múltidézés szellemében, avagy tombolóan mait az aktualizálás jegyében. Ami engem illet, Andrej nem túl hosszú monológját a harmadik felvonásban vagy a Feraponthoz – de inkább magához – intézett vallomását a negyedikben még sosem éreztem ennyire jelenidejűen drámainak, mint Morcsányi szövegét olvasva: itten isznak-keseregnek-öngyilkolnak ezek a becsődölt, semmivé lett ígéretek körülöttünk. Akiknek még a felesége is „buta, vaksi, tollas állattá" zuhan, merthogy „nem ember, az biztos".

A pécsi előadásban nincsen súlypont, nincsen kiemelt drámai közép; sem a Másа–Versinyin történet nem az, sem Natasa házhódítása és rapid fejlődéstörténete, sem Irina rezignált tragédiája, sem Csebutikin hajdani szerelme, sem semmi. Az alakítások értelmezetlenek, ezért értelmetlenek – tán Sztankay Orsolya Irinája próbálja összerendezni magát, és Herczeg Adrienn egy-egy megszólalása sejtet egy lehetséges és érdekes Natasát – a jelenetek, sőt egész felvonások egymásba mosódnak, ki tudja, hol itt a tűz...?, mert ugye, nem abban a piros fényben kellene föllelnünk, amely ott vibrál az egyik ablak mögött?!

Most akkor elő kéne sorolni a játszó személyeket; olyikról leszögezni, hogy bájosan, ámbár a színpad szempontjából tűrhetetlenül beszédhibás és rémesen intonál, a másikról azt, hogy tévedés volt ráosztani a szerepet (ezt akár többről is elmondhatni), egy harmadikról, hogy szemmel láthatóan nemcsak azt nem érti, mit beszél, de azt sem, ki ő – semmi értelme. Ráadásul a rendezőt ildomos kárhoztatni az elégtelen szereposztásért is, ámbár nem tudom, hogyan lehetett volna elégséges; de végtére mégsem nagyon muszáj *Három nővér*t játszani, ha nem lehet.

Például mert csupa baki lesz, azért. A második felvonás egyik kulcsmotívuma például, hogy Versinyin egyfolytában teát akar inni, ez valahogy összefonódik a Másа-szerelem kulminációs pontjával, de nem kap teát, mert levelet kap, és mennie kell. Nos, itt kap teát, mert Anfisza behozza, ezért aztán kénytelen a kezében tartogatni és bele sem kortyolni, hogy elmondhassa mentében, hogy nem ivott teát. Erre a látszatra bagatell ügyletre máskor oda se hederítünk, mert oly pontosan ott áll a kottában. Hát itt okoz némi zűrzavart.

Az viszont semmiféle zűrzavart nem okoz, amikor hosszan beszélnek arról, micsoda baljóslatú ügy, hogy pont tizenhárman ülnek az asztalnál. Vajon ki számolta össze rajtam kívül jobbról balra, aztán balról jobbra is, hogy mindösszesen tizenketten voltak? Az összes – nem túl sok – néző, jelentem. Mert a rendező vagy a színészek nyilván soha.

Ez pedig még az első felvonásban van. De hát ettől kezdve egyetlen szavukat sem lehet elhinni, ugyebár.

Csáki Judit

tosabb növelésére, hacsak az egyelőre üresen álló, Ekleréktől passzázsnak kigondolt egykori üzemcsarnok nem lesz valóban boltokkal és kávézókkal rakott sétálóutca. Az efféle ügyekért elsősorban persze nem az építészek felelnek, vagy legalábbis nem egyetlen építész önmagában. Magyarországon az építészek rövid távon ugyanis vajmi kevéssé tudják befolyásolni az ingatlanpiac folyamatait – ezen csak egy hathatós, szakmailag megalapozott és jó kommunikációs stratégiával támogatott fellépés segíthetne, a közelmúltban nem korrumpálódott figurák, tehát döntően fiatalok vezetésével. Mert mégiscsak tarthatatlan állapot, hogy a rövid távú, tisztán az extraprofit jegyében dolgozó üzleti logika minden más szempontot rendre érvénytelenítsen, ráadásul úgy, hogy a témában érintettek egy jelentős része beletörődötten, más részük pedig cinikus nyugalommal asszisztál a cseppet sem kedvező fejleményekhez.

A Margit Palace esetében persze nem csak a beruházóra fogható bajokkal van dolgunk. Mert bár Ekler állítólag összeveszett partnereivel, valljuk meg, az épületegyüttes alapvetően azért mégiscsak az eredeti tervezői szándékot tükrözi. Különösen problematikus az egykori galéria helyén épült, a kockához mérten kevésbé jól sikerült Rubik-csodára, a csavarós Bábel-toronyra emlékeztető épületrész, ami sehogy sem ízesül a tőle nagyban elütő egyéb traktusokhoz. Egyenesen aggasztó például, miként is hasad fel a Tölgyfa utcai fronton ez a szerkezetkészen még csak-csak izgalmasnak tűnt

pöfeteggomba,

amint a fenntarthatóság jegyében megőrzött remíz ódon téglafalaival találkozik. Ez a hasadék remek példája annak, hogyan lehet klasszikus „nem-helyet" (non-place) létrehozni, ahol maximum a szélkavarta avar és nájlonzacskók, de nem emberek fordulnak majd meg, ha egyáltalán. Nem kevésbé mondvacsinált formalizmus jellemzi a pöfeteg kalpagját, a kőburkolattal fedett tömeg tetejére biggyesztett gömbölyded bádogtetőzetet sem, ami egyébként csöppet Skardelli arénáját idézi fel. Szó se róla, itt az Ekler kedvelte „építészeti nagyítás" egy, a szombathelyi főiskolai könyvtár tervéhez mérten nem túl szerencsés példájával állunk szemben. Míg a szombathelyi tervben az egymáson elforgatott könyvek felnagyításának tulajdonképp bombasztikus ötlete végül is szellemes formában testesült meg, addig a Margit Palace felnagyított tölgyfarönkje, különösen a rideg burkolat és

a fantáziátlan nyílászárók

barátságtalan összhatásának köszönhetően, meglehetősen bizarr eleme a környék architektúrájának. Hogy ez a torony mennyire nem kapcsolódik szervesen – legfeljebb alaprajzi logika szerint, avagy csupán egy-egy kitüntetett nézetből – az épületegyüttes egészéhez, mi sem bizonyítja jobban, mint a harmadik irodatraktus Tölgyfa és Fekete sas utcai sarkán emelkedő – El Liszickij Felhővasalóját szerényen megidéző – része, ahol Ekler egy újabb hasítással él, s így az utolsó emelet egy darabja merészen kilóg a járda felé. Mintha nem is ugyanarról az irodakomplexumról volna szó.

De a lényeg ezúttal végképp nem a részletekben keresendő. A Margit Palace-szal kapcsolatos probléma mélyebben gyökerezik. Talán nem minden olvasó tudja Ekler Dezsőről, hogy az utóbbi idők formatervezésének egyik legizgalmasabb nemzetközi pályázatán, az Alessi cég Tea and Coffee Piazza projektjén térségünket ő képviselte a világ legnevesebb építészeinek társaságában. Hogy Alessandro Mendini épp Eklert hívta meg a régió képviseletére, mindenképp nagy dolog. Ha azonban egy pillantást vetünk Greg Lynn, Tom Kovac, Ben van Berkel, Wiel Arets vagy épp Will Alsop munkáira, majd ezek után Ekler teás- és kávéskészletére, szembetűnő lesz, hogy építészünk mennyivel konzervatívabb, mint a kortárs világépítészet többi képviselője. Azzal, ahogy a család eszméjét beleálmodta készletébe, ami egyébként inkább templomot formáz, Ekler tulajdonképp még mindig valaminő posztmodern – az építészetet eszmék reprezentálására képes tevékenységnek tekintő – szemlélethez csatlakozott. Meglehet, a Margit Palace sutaságának okait is itt kell keresnünk.

Szentpéteri Márton

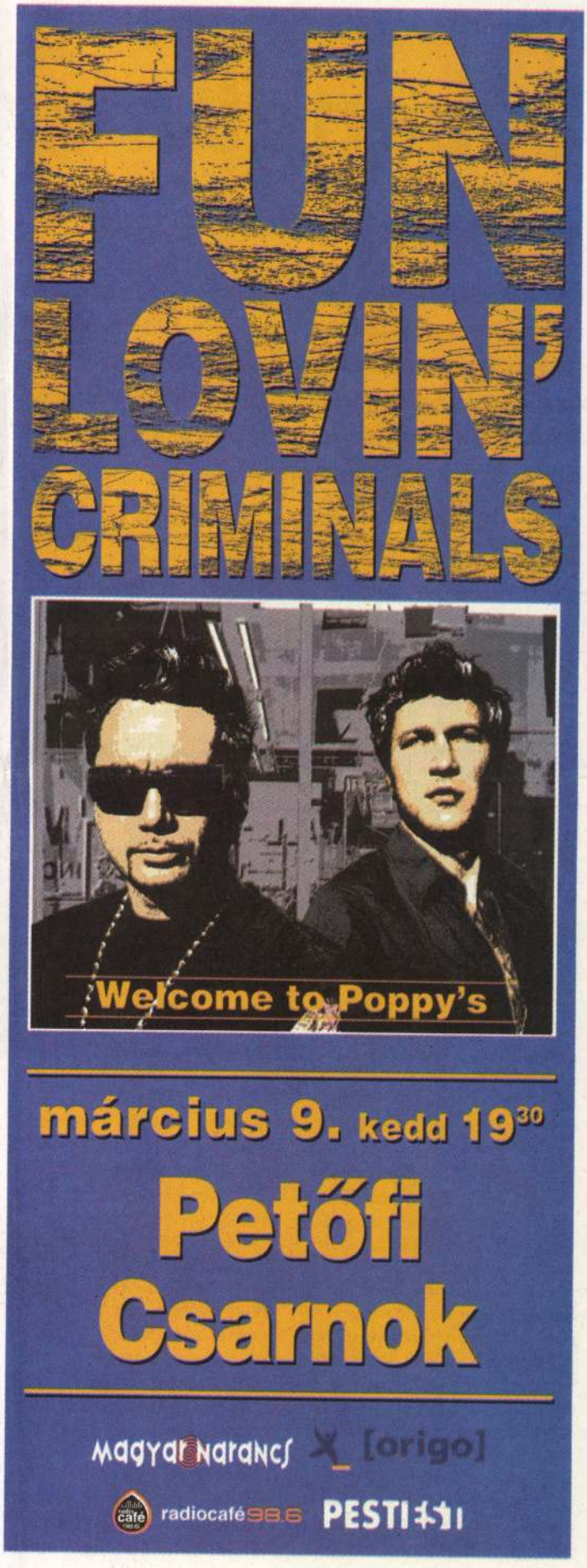

Épület

Tölgyfába vágott fejsze

A Margit Palace

A Tölgyfa Galéria mindenképpen azon kultikus helyek közé tartozott Budapesten, ahol a rendszerváltást követő évek eufóriája a legnagyobb koncentrációban volt tapasztalható, akárcsak a Tilos az Á!-ban vagy a Szerb utcai Egyetemi Színpadon és sok más, akkor még bőven kidobó- és beugrómentes helyen.

A legendás Bodor Ferenc igazgatta „Tölgyfa", a Magyar Iparművészeti Főiskola (ma már Egyetem) kihelyezett Vizuális Nevelési Központja, tanárképző tanszéke, állandó kiállítóterme és a pinceklub afféle nyitott légkörű, valóban szabad szellemű pontja volt a városnak a fiatal „iparosokkal", az egyetem designer- és építész-hallgatóival, progresszív hangú előadóival és a művészeti iskolák környékén megszokott sokszínű sleppel, mely egyébként nemegyszer kígyózó sorokban várakozott bebocsátásra a Reimholz Péter-féle „klasszik" posztmodern – mellesleg Aldo Rossira emlékeztető – piros kaputorony előtt. Ez utóbbiról mellesleg egyik-másik építészetkritikai bennfentes egyenesen azt állítja, hogy célzott fricska volt Reimholztól, mégpedig annak az Ekler Dezsőnek címezve, aki épp a Tölgyfa tőszomszédságában lakik, s egykor jó barátja volt az immár Kossuth-díjas Reimholznak, akivel a nyolcvanas évek végén az akkor itthon progresszívnek számító posztmodern építészet eszméit propagálták még nagy egyetértésben, egyebek mellett az akkoriban épp Eklertől vezetett tölgyfabeli építész-kerekasztalokon.

Mit ad isten, a posztindusztriális korban már üresen álló ipari ingatlanok újrahasznosításának első fázisára oly jellemző, az alternatív kultúra különféle formáinak is teret adó Reimholz-féle architektúrát most éppen az Ekler Dezső tervezte új irodamonstrum, a zengzetes nevű Margit Palace váltja fel. Az egykori járműjavító helyén végül tehát nem kulturális célú beruházás, nem a város zsúfoltságán enyhítő rekreációs zóna épült, hanem

a büró életstílus

egy újabb, többé-kevésbé arctalan emlékműve, amely a legjobb esetben sem teremt új esélyeket a 21. századi városi köztér egyre kívána-

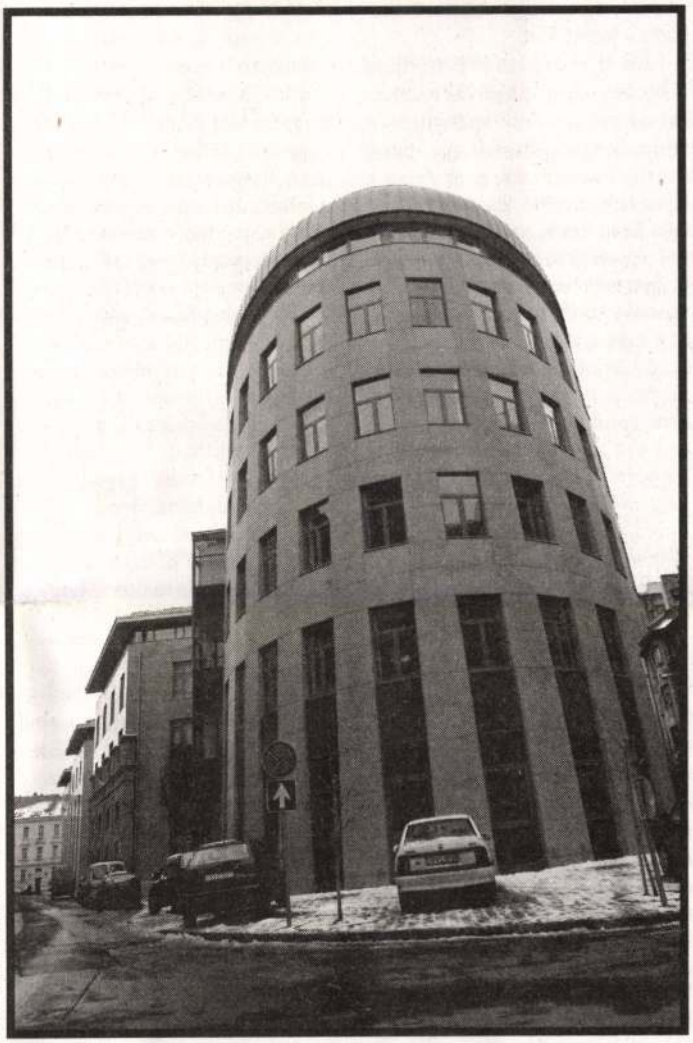

Fotó: Sióréti Gábor

kedd, szerda abban a szilvahelyi zsindelyes házban, olyan újságokkal, hogy eltörik egy reggel az a fújtató kis üveg, akiből a vásznakon végignyomtatott figurákat kellett anyámnak megpermeteznie..." Persze viszonylag jelentéktelen számú potenciális olvasónak volt Szép Ernő édesanyja a mamája. Mi más teheti érdekessé ezeket a személyes, esetleges dolgokat? Ez ravasz magakelletés, ami naivitásnak próbálja eladni magát, hogy az olvasó elfogadja a feltételeket.

Szép Ernő ugyanis többszörösen is becsap minket ebben a ravasz és csodálatos gyerekregényben. A könyv megjelenésekor egy másik fontos mesélő, Lesznai Anna a Nyugat hasábjain kissé elmarasztalja Szép Ernőt, amiért nem „tárja fel", elkeni gyermekkora árnyoldalait, gyermekéveinek vallási, etnikai, szociális konfliktusait, hogy könyvében csak a szépre emlékezik. Szép Ernő könyve viszont nem valóságábrázoló, hanem „kitalált" szövegként gondolja el önmagát. A cím érthető úgy is, hogy magára a könyvre vonatkozik, nem tárgyát adja meg, hanem a műfaját, azt mondja el, hogy mi az, ami előttünk van. Nem vallomás, önelemzés, hanem dal. Vagyis Szép Ernő a címadással bejelenti, hogy füllent,

szépít egy kicsit,

hogy elbeszélője megbízhatatlan. A címadó nóta az édesapa kedvence, a *Dali-dali dal*. Egyszerű nóta volt, nem szólt az árnyalatokról, a komplex valóságról, az igazságról, nem a valóságról, hanem a vágyakról mesélt, az édesapa nem analizált, hanem dalolt. Azt, ami disszonánssá tenné a dalocskát, a könyv nem hajlandó ábrázolni. „Lehet, hogy mikor harmadszor felelt, e helyett a süsse meg helyett valami más igét mondott Szele doktor, már csak csupa tiszteletből sem emlékszem rá világosan." A főtörténetnek tekinthető szál tempója végtelenül lassú, folytonos kitérőkkel haladunk a végkifejlet felé. Az elbeszélő szerint az elbeszélt idő és az elbeszélés ideje valamilyen titkos kapcsolatban vannak, ha felgyorsulna az elbeszélés tempója, az elbeszélt időben is minden előbb történne meg, mint ahogyan szükséges, és ez komoly zavart idézne elő: „Mikor kerül már az a kedves hegedű vissza apám házába? Várjunk, várjunk, most igazán nem is vón öröme belőle apámnak, avval a szenvedő, sömörös kezeivel úgyse muzsikálna." A főszál az édesapa hegedűjének története: A hegedűt az édesapa kénytelen eladni Kukinak, a muzsikus cigánynak, hogy pénzhez jusson a család, majd a regény folyamán újra és újra megkísérli visszavásárolni, de a keservesen megspórolt pénzt mindig el kell költenie másra. Végül meghal Kuki, és végrendeletében az apának juttatja vissza a hegedűt. Ő azonban továbbajándékozza Kuki gyerekének: „Neked dukál ez a jó hegedű, Kálmán, te fogsz a bandának kenyeret keresni." A hegedűről, a történet tétjéről mond le az apa a végén, arról, amire eddig figyelnünk kellett, a történet főszáláról. A regény szerint nem a főszál a fontos, hanem a kitérők. A türelmetlen, folyton a cselekmény továbbmozdulását kereső, lineáris, feszes tempójú narrációt igénylő olvasó végleg felsül, olvasási stratégiája lelepleződik. Hiszen hegedű nincs, az apa mégis boldog, mert szépen betanította a Kálmánéknak a Dali-dali dalt, azóta húzzák a Kisbikában. Nem a hegedű birtoklása a fontos, hanem a kitérők, az elkalandozó mese, a Dali-dali dal, a könyv pedig nem más, mint a hegedű pótléka, amivel a dalt újra lehet teremteni, hogy olvasóit-hallgatóit, a gyerekeket újra elandalítsa, ahogy az eredeti hegedű, az édesapa könyvbéli hegedűje. Kedves tanító nénik, tanító bácsik, tessék felfedezni ezt a szépséges gyerekregényt, a *Hét krajcár*, a *Légy jó mindhalálig* és *A Pál utcai fiúk* méltó párját!

Az utolsó írás, az *Emberszag* néha zavarbaejtően erős, az idős Szép Ernő munkaszolgálatos hónapjainak krónikája, amit az tesz zavarba ejtővé, hogy ugyanazt a naiv elbeszélőt halljuk benne, mint aki a ligeti lánykákról és az érzelmes dalocskákról szokott értekezni. A munkaszolgálatra, a keretlegények gorombaságára, a sáncásásra, a világháborúra őszinte naivitással rácsodálkozó elbeszélő, a beavatatlanságot imitáló narráció óhatatlanul Köves Gyurkát juttatja eszünkbe. Az *Emberszag* elbeszélője is sűrűn emlegeti legnagyobb ellenségként az unalmat, sőt, még az olvasót is félti tőle, hogy át kell élnie vele együtt a regény olvasása közben: „Szegény olvasóm, hogy untatlak Téged" – írja. A regény utolsó mondatában szintén megjelenik a tanúság elfelejtésének, feleslegességének lehetősége. Akár a *Sorstalanság* utolsó mondatában, az írás itt is, ott is eljátszik saját felszámolódásának gondolatával. „Ha csak magam is el nem felejtem" – így Kertész Imre hőse. „És amit meséltem idáig, azt is, if you want, remember, if you want, forget" – így Szép Ernő. A legérdekesebb viszont a regénytechnikai párhuzam. Ahogyan Réz Pál utal rá, Szép Ernő is csodálkozva figyel az abszurd világra, működik itt is a híres kisgyerekoptika.

Itt azonban ez a megoldás valami egészen mást céloz, mint a Kertészé. Az ártatlan tekintet fokozott kiszolgáltatottsága, illetve az elbeszélői naivitás és az elbeszélt események kontrasztja biztosítja a mű hatását. Az elbeszélő még arra is képes, hogy az őket összeterelő nyilas suhanc motivációit mérlegelje, őt is ugyanazzal a kíváncsisággal mérlegeli az elbeszélő, amivel minden egyéb apróságra is rátekint, és miközben egész sorsot, pszichológiát talál ki neki, azt is megpróbálja megfejteni, hogyan készült a frizurája: „Ez egész jóképű gyerek, hosszú, fényes haja van, lekente; festőnövendéknek is nézhetné az ember, ha civilben volna. Gondolom, gyárba volt; az a temperamentum, aki ordít a meccseken, míg be nem reked. Lehet, hogy nem is rossz gyerek, csak a revolver meg a szurony vadítja, meg hát az eszme." Az elbeszélés a döbbent humánum panaszába torkollik, a csodálkozó tekintet a még mindig érvényesnek tekintett humanizmust – önmagát, magát e tekintetet – állítja szembe az értékeiről mit sem tudó világgal, és éppen ez az ártatlanság válik fegyverré: „Most is, mint a régi háborúban, elképedek néha: hogy merik ezt csinálni, amit csinálnak, hogy merik, mikor itt vagyok a világon? Hiszen látok, hallok mindent. Hogy nem döbbentek meg, hogyhogy ki nem sül szégyenükben a szemök, hogyhogy nem hagyták azonnal abba?" – kérdi a regény vége felé az elbeszélő. Mindezt a legpontosabban Karinthy tragikus abszurdja foglalja össze, akár a mű mottója lehetne: „Hé, marhák! Ide ne lőjenek! Itt emberek vannak!" Ennek megfelelően a regény címe kétféle értelmezési lehetőség közt billeg, pontosabban egyszerre jelenti mindkettőt. Az emberszag utalhat az emberinek a testire történő redukciójára, így az emberszag a humanitástól való megfosztást jelölné, és utalhat arra is, hogy a közelben ember van, a humánum közelségére, lehetőségére, hiszen, bár még nem látni, de már érezni a „szagát". A regény három éven belüli két újrakiadása újabb lehetőséget teremt számunkra egy alig ismert, fontos regényt észrevenni.

Igazán igényes kiadás lehetne ez, elegáns a borító, találunk a könyvben egy képeslapot Szép Ernő képével, és néhány jól kiválasztott idézetet Tandoritól, Kosztolányitól, Füst Milántól, Déry Tibortól, Réz Páltól. Nekem viszont hiányzik egy előszó, ami, ha már mást nem, legalább filológiai támpontokat nyújthatott volna például arról, hogy melyik regény mikor jelent meg, mert még ez sem tudható meg a könyvből, igaz, ehhez előszó se kell, nyugodtan odakerülhetett volna a regények alá. Sajnálatos, hogy az igényes kiadói munkával előállított ünnepi kiadványt (Szép Ernő százhúsz éve született, tavaly pedig halálának 50. évfordulója volt) kissé elrontja a rengeteg sajtóhiba. Persze ha jól meggondolom, mindez nem tud elrontani semmit. Ha van pénzük rá – drága –, vegyék meg, én régen éreztem olyan jól magam, mint Szép Ernő olvasása közben.

Vári György

noran, 2003, 710 oldal, 3600 Ft

Wave music
CD@MC@LP
1065 Budapest, Révay u. 4.
Telefon: (06-1) 331-0718

ÚJDONSÁGOK:

JOHN FRUSCIANTE: SHADOWS COLLIDE WITH PEOPLE

FIREWATER: SONGS WE SHOULD HAVE WRITTEN

DUB SYNDICATE: NO BED OF ROSES

CURE: JOIN THE DOTS

COURTNEY LOVE: AMERICA'S SWEETHEART

LES TAMBOURS DU BRONX: STEREOSTRESS (REMIXES)

MARC ALMOND: HEART ON SNOW

BOBAN MARKOVIĆ ORKESTAR: BOBAN I MARKO

UZGIN ÜVER: VÖRÖS RÉBÉK

Megrendeléseket postai úton is teljesítünk!

ÉKLÉR József geometra

Gál 1989 26-27.p.

Ekli István

szürszabó Debrecen

1816-17.

Györffyszür

125. l.

Ekli István

szürszabó Debrecen

1800–1814.

Györffyszür

136. l.

Ekli János

Nyomtatás Debrecen

1826

Görffyszer

136. l.

EKSZPANZIÓ XVI.

"SZENT FERENC"

Nemzetközi Kortárs Művészeti Találkozó

2004. Szent Jakab havában: **Július 9 – 10 – én,**

Balassi Bálint születése ötödfélszázadik évében

az EIPEL > IPUL > IPEL' / IPOLY EURORÉGIÓBAN.

Bp. > > Magyarnándor >> TERÉNY << SZANDA > < SZÉCSÉNY

Találkozás Pénteken 9.15 – kor Budapest Keleti Pályaudvaron

indulás szerint a III. vagy X. a vágánynál

(Indulás: pénteken 9. 30 - kor az EKSZPANZIÓ EXPRESSZEL Budapestről

Aszód – Magyarnándor – B. gyarmat - Szécsény irányába

< < INTELMEK > LEVELEK > IMÁDSÁGOK >>

Szemelvények Assisi Szent Ferenc Műveiből > Előadások, beszélgetés a vonaton:

Bohár András > P. Végvári Vazul Ofm. > Szathmári Botond >Mycholoht

Érkezés: Magyarnándorba 11.19 – kor Köszöntőt mond: **Sándor István** *polgármester*

11.45 –kor„**ELSZÁLLNAK A SZÁRNYAK a GÓLYÁK MEGÉRKEZNEK"**

a Magyarnándori Kultúrházban: KONCZEK JÓZSEF: KORJAG VERSEI

Közreműködik: **Fekete Kis Sándor** (pianínó) >< **Fodor Miklós** (fuvola, hegedő)

Madárlátta morzsák és falatok > >Látogatás a faluban > > tovább gyalogszerrel >>

vagy a menetrend szerinti autóbuszjárattal Cserháthalápon át Terénybe.)

Péntek>16 órakor Terény ARTTÉKA AKOLBAN>Istállógalériában

„NAPHIMNUSZ"

KALÁCSKA NÉPDALKÖR és KÖRNYEI ALÍZ ÉNEKES KÖSZÖNTŐJE

Köszöntőt mond: **Fáy Dániel** polgármester

Megnyitó prédikációt mond: **P. Végvári Vazul Ofm.**

"ISTENI VÍZZEL ÉS TŰZZEL... < Baksai József, Borgó György Csaba, Búza Krisz, Bészabó András, Domin Károly, Csillag Nagy Balázs > Csorba Simon és a DÓZSA KÖR > Filep Sándor > Haász Ágnes > Koltai Dietrich Gábor > Kopasz Tamás > Gaál József TITANIC El. Mű. Isk: Pécsi Sándor, Szécsi András, Somogyi Kata, Szathmári Botond > Mihályffy Mária > Mocsári Mária > Németh Zoltán Pál > Olescher Tamás > és a VALENTIN HÁZ lakóinak Kiállítása Megnyitja: **Köpöczi Rózsa** művészettörténész

LISZT FERENC: KÉT LEGENDA

Bogányi Gergely zongorajátéka

(Szt. Ferenc a madaraknak prédikál >< Szt. Ferenc a hullámokkal és a halakkal beszélget)

" HA A SZÓ ÍZÉT VESZTI..."

A Kalligram (S) a Katedrális, a Magyar Műhely, a Napút, a Palócföld, a Szőrös Kő (S) és az Új Hagyomány című folyóiratok szerzőinek és szerkesztőinek, valamint az IMMUN CSOPORT *szentferenci* ihletettségű verseinek és szövegeinek bemutatása

Közreműködnek: **Xander** (zongora) **F. Miklós** (fuvola, vonós hangszerek)

18 órától Terény Szabadtéri színpadán és a homokbányában

FERENC A KÍGYÓK VÖLGYÉBEN

CIVIL NEGYED TÁRSULAT >< ***Juhász Anikó >< Fehér Ferenc***

SZENT FERENC A BALKÁN EXPRESSZEN UTAZIK

OPÁL SZÍNHÁZ **Szomorú játéka zenével**

Versek: Matković Slavko, Varga Tibor, Domonkos István, Bada Tibor, Szombathy Bálint, Lantos László, Ladik Katalin, Sziveri János

Zene: Gas **>>Jelmez, díszlet, fény:** Triceps

Játék és zene: Bada Tibor, Brenner Zoltán, Csapó Melinda, Fehér Ferenc

Gasner János, Ladik Katalin, Paizs Miklós, Ruff Judy, Triceps ***Rendező:*** **Lantos László**

20 órakor az ARTTÉKA Akolban ***„IMPROMTU" (2.)***

(Hommage a' S. Francesco D' Assisi)

SZABADOS GYÖRGY zongora >< SZABÓ SÁNDOR akusztikusgitár

Németh Péter Mikola vers **>< Németh Zsófia Nóra** vers

E K S Z P A N Z I Ó XVI.

Pénteken, 22 órától a terényi ARTTÉKA Akolban

SZENT FERENCRŐL és a MEGTÉRT FARKASRÓL

Írta és rendezte a *Giubileoi farkas története* alapján:

Szász Zsolt >< Tömöry Márta

Közreműködik a MADÁRDAL Zenekar

V E C S E R N Y E

Joan von Rooijen (Nl.) **& Horváth Ödön**

FILMVETÍTÉS AZ ISTÁLLÓGALÉRIA FALÁRA

Kolostori Gábor: EKSZPANZIÓ XV. „A KILÁTÓ" dokumentum film 2003-ból (MTV '60)
Hídvégi Aszter: EXPANZIÓ X. „REMETE" (1998 Vác > Márianosztra > Remete Barlangok
Kolostori Gábor: EKSZPANZIÓ XIV. "A VÁR" dokumentumfilm 2002-ből. (MTV '30)
Hídvégi Aszter: EXPANZIÓ XI. "A HíD" (Madách TV. 1'10.)
Kolostori Gábor: „Táltos – Sámán" Expanzió XIII. (MTV/2 '30)
További részletek (1989 – 2003) a Hétvégi Expanzió > Ex – Panzió > Expanzió >
Ekszpanzió archívumából.

<<<<<<<<<<<<<<<<<<<< m á s n a p >>>>>>>>>>>>>>>>>>>>

Szombaton 8. 30-kor külön Busz járat indul Szécsénybe

9 órakor Szandán Tera néne Káponkájánál

„ki szűz lévén templommá lettél..."

MÁRIÁCSKA ÖLTÖZTETŐ Déska Jánosné

Közreműködik: a Szandai Népdalkör

Halmy György: MÁRIA ORSZÁGA c. dokumentum filmjének bemutatója ('35)

A Káponka történetéről **Limbacher Gábor** néprajzkutató beszél

12 órakor Szécsény Városa Ferences templomában, a kolostora Rákóczi kápolnájában, udvarán, kertjében és a városi tónál

DÉLI IMAÓRÁN

KÍGYÓS SÁNDOR HARANGSZOBRAI

Megszólaltatja: Fazekas László

MIATYÁNK 2004-ben

fr. BARSI BALÁZS O.F.M. prédikációja

16 órától NAPÚT

Bohár András > Csetneki Gábor > Domokos István > Dukay Nagy Ádám > Horváth Ödön >
Gottfried Ben > Konczek József > Ladik Katalin > Pécsi Sándor > Szlafkay Attila
P. Végvári Vazul Ofm. & Mycholoht
Közreműködik: Nikolai Ivanov (ének, tambura)**&** Major Balázs ütőhangszereken

FERENC bady artos

" S T I G M A T I Z Á C I Ó J A "

Kovács István performansza

KONCERT SZENT FERENCÉRT

Szabó Sándor (akusztikus gitár) **Nikolai Ivanov Br.** (tambura, gitár)
Major Balázs (ütőhangszer)

NAP és HOLD KÖZT/ BETWEEN the SUN and the MOON

ESTI IMAÓRA

Az IPOLY EURORÉGIÓ és tagszervezetei a MADÁCH - KÖR > az ARTTÉKA Művészet Határok Nélkül EGYESÜLET >
a „FIESTA" Kortárs Művészeti Alapítvány, a Szent István Király Alapítvány az Ipoly Mente kultúrkörért
MAGYARNÁNDOR és TERÉNY Község Önkormányzatai szervezésében

Alkotó - rendező: NÉMETH PÉTER MIKOLA
2 600 Vác Gombási u.34. III.em.11. **Mob: 06 - 20 / 498 - 3004** ; Tel/fax: o6-27/379 - 076 Tel/fax:o6-27/37o - 1o4
E-mail: mycoola @ freemail.hu. vagy **madachkor@freemail.hu**

Felhívjuk a kedves résztvevők figyelmét, hogy vonatjegy váltása oda - vissza kötelező mindenkinek, továbbá a nem fellépőknek a szállás és étkezés hozzájárulási költsége: 2 500. – Ft/fő. Hasznos tudnivalók:
túrázásra alkalmas öltözéket javaslunk, s aki tud, hozzon magával hálózsákot és polifont is.
AZ EXPANZIÓS HÍRLÁNCON SZÍVESKEDJ/EN/ TOVÁBB / ADNI / KÜLDENI PROGRAMUNKAT! Köszönjük.

PHILIP ELBER, német varga

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2./ 2:IV., 1:V. német varga. 267.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII. században 26 .old

ALBA REGIA.István Király Múzeum évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

EL-HASSAN RÓZA
KISS PÉTER
KOMORÓCZKY TAMÁS
NEMES CSABA
VERESS ZSOLT

Megnyitó: 1992. március 21-én, szombaton, 18 órakor.
Kiállítás időtartama: 1992. március 21. - 1992. május 16.

Knoll Galéria, Liszt Ferenc tér 10, első emelet,
H-1061 Budapest, Telefon és Fax: 1/1420-444
Nyitva: hétfőtől péntekig 11 - 18, szombaton 11 - 14 óráig.

EL-HASSAN Róra

Rossi

Elbert
építőmester

Poster Lloyd, 1867, XIV. évf.
239.sz. idegen lista 3.old.

Rossi

Komárom
Elbert építőmester

Pester Lloyd, 1867,
XIV. évf. 239.sz. idegen
lista 3.old.

EL HASSAN Róza

"Fiatal magyar müvészet" : El Hassan Róza, Kiss Péter, Komoróczky Tamás, Nemes Csaba, Veres Zsolt.

Bp.,Knokk Galéria, 1992. március 21. - május 21.

levő kútba. Az udvarban a lóistálló ajtajától n
egy kis tejespince bolthajtás alatt, égetett téglál
vasretesszel és -pántokkal ellátott fenyődeszka
kát pedig kívülről oltalmazó kereszt fákkal ve
nagyobb részére kövecset hordtak, nagysága 1
négyszögölet tesz ki.

KKK) A kastély nyugati oldalához csatlal
szögletesre foglalt kastélykert. A kert nyugati, u
tély második traktusa alatt keresztülmenő a
nagy ajtóval, s annak a kastélyudvarba vezető
nes vonalban — rostélyos, puhafa kapuforma
utcára. A templom és a pajta felőli oldalakon
található, egyikén a templ[illegible]m felé, a másikon p
lehet kimenni, mindkettőt erős vaspántokka
nyíló, takart plehekkel készítették el. A kert kö
utcára nyíló nagy rostélyos ajtótól az ambitus
ig — szélesebb, magas pallérral kiültetett út
keskenyebb, kispallérozott kis út vágja át, mely
höz hasonló széles, azzal párhuzamos spalléros
úgyhogy az egész kert 16 táblára van felos
meggyfával, hol tengeri szőlővel vagy egressp
róbb buxbaummal és törpe fákkal ültették kö
lákban elültetett nagyobb és kisebb gyümölc
A kert pajta felőli oldalának közepén égetett
van, puhafa külső karimával és kútágassal, v
vasabroncsos vödörrel. A templom vagyis ész
közelebb levő út mellett található egy égetet
kirakott régi melegágy. A kert nagysága 2 26/
szögöl.

A fentiek összefoglaló áttekintésére rend
eredeti összesítése, azaz „Az Kastélynak, és b
den némű Ingó, és Ingatlan Joszagoknak Sum
úgymint:

MDK

Elbert I.

Tél, of.

Rákosi részlet, of.

Ősz, of.

N. Szal. Téli Tárl. 192o. dec.
7.l.

MDK

Elbert I.

Napraforgók, of.

Tabáni részéet, of.

Őszi rózsák, of.

N.Szal. őszi tárl. 192c. szept. 19.

1o. 1.

MDK

Elbert Ildikó

Részlet a pozsonyi Zerge-hegyről olajf.
Pozsonyi parkrészlet "

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának katalogusa. 1920.Majus. 7.1.

Elberth Ildiko MDK

Tavasz a kerepesi uti régi zsidó temetőben, olf.
Ködös téli délután a Dunán, olf.
Tabáni utcarészlet, olf.

Tavaszi Tárlat
Nemzeti Szaloh 1921. junius

MDK

Elberth Ildikó

Borulat Rákoson, of.

Rinya részlet Somogyban, of.

Esti hangulat, of.

N. Szal. őszi kiáll. 1921. szept.

7 l.

Elbert Ildikó .

1920. Tavaszi tárlat
Részlet a pozsonyi Berge hegyről
Pozsonyi parkrészlet, olaj

1920. Őszi tárlat
Napraforgók, olaj
Tabáni részlet, olaj
Őszirózsák, olaj

1920. Téli tárlat
Tél ,olaj
Rákosi részlet, olaj
Ősz, olaj

1921. Tavaszi tárlat
Tavasz a kerepesi zsidó temetőbe
Ködös délután a Dunán télen, ola
Tabáni utcarészlet, olaj

1921. Őszi tárlat
Borulat Rákoson, olaj
Rinyarészlet Somogyban, olaj
Esti hangulat, olaj

Nemzeti Szalon

Elbert ~~Ild~~ Ildikó

1920. máj.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Részlet a pozsonyi Zerge-
hegyről, olaff. 400.–

Pozsonyi parkrészlet, olaff.
600.–

1920. szept.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Naprafogok, olaff. 2500.–
Tabáni részlet, olaff. 1200.–
Őszi rózsák, olaff. 2000.–

1920. dec. u. o.
Tél, olaff. 2000.–
Rákosi részlet, olaff. 4000.–
Ősz, olaff. 3000.–

1921. jun. u. o.
3 tájkép, olaff.
1921. szept. u. o. 3 tájkép, olaff.

Huszár Sándor, földbirtokos V. 31.

Elbertné dr. Farkas Judit ~~1.) folytatás.~~

Novák Gábor: Csak a bukfenc tanításához ért? Fórum.

Elbertné dr. Farkas Judit 1982 és 1985 között két alkalommal végzett kérdőíves felmérést bpesti általános és középiskolai testnevelő tanárok, ill. kollégáik körében. – 1925-ben megnyílt főiskola alapítólevelében az áll, hogy ugyanolyan elismertséget kell szerezni az itt végzett pedagógusoknak, mint azoknak, akik másutt kapnak diplomát. Azóta 52 év telt el – sok helyen és sok tekintetben ma sem egyenrangúak a többi tanárokkal. A kollégák és a szülők körében háttérbe szorul a testnevelő tanár. Mintha a testkultúra nem lenne a kultúra része. Hogy a nivót emelni lehessen több testnevelő tanárra, tornatermre, sportszerre lenne szükség. Legalább egy óra, tornaóra legyen naponta.

Budapest folyóirat, 1988., 7., 15-16-old.

Elbl Lajos

1875/76 - 1876/77

Ferképzőmfoiskèvk

78. l.

szolgálatban álló olasz építész
1770), a német barokk egyik
estere. Egyideig Varsóban dol-
majd III. Ágost megbízásából
zdai katolikus Hofkirchet épí-

~~D~~ Elbel Alajos

szül. Budapesten 1854.
dec. 29-ik. 4 polgárit és
3 ipariskolát végzett.
1876/7. I. vendéglátogató
a bpesti rajztanárképzőben.

Ø Elbl György

minasztalos

l.

Schoenjersuita

292 l.

NENTA
D'ART
)ME - **PARIS** (Ier)

CONTEDIT - PARIS CHÈQUES POSTAUX : 183.623

H. d. l'A. = Histoire de l'Art. — B.A. = Beaux-Arts.
— A. Appl. = Arts Appliqués.

A PARAITRE PROCHAINEMENT :

B.A. **EL GRECO. — Legendre (M). Hartmann (A.).** El Greco. Œuvre compl. 528 pages, 457 pl. en héliogravure, 16 pl. en couleurs originales. Broch. bibl. Frs **120.** Relié pl. peau. Frs **150**

B. A. **ESCHOLIER (R.).** — La peinture française du XXe siècle. 145 reproductions en héliogravure et 4 hors-texte en couleurs. Frs **25**

B. A. **GIOTTO. — Les Fresques de l'Arena.** — (Les grands Cycles de la peinture). Album avec 40 planches en hélio (35×25). Frs **30**

Elbulínus ötvös

Gazdag és tekintélyes polgár, aki 1347-ben Péter budai polgár végrendeletének egyik végrehajtója

Gerevich L:Budapest müvészete a későbbi középkorban
a mohácsi vészig
Budapest története II. Bp.Főv.Tanács 1973

265.old.

MARIA EL-CHAMI

BUDAPESTEN SZÜLETETT ÉS A TANULMÁNYAIT IS ITT VÉGEZTE. AZUTÁN HÁZASSÁGOT KÖTÖTT EGY FRANCIA-LIBANONI ÜZLETEMBERREL ÉS INNEN KEZDVE ÉLETE PÁRIZS ÉS BEIRUT KÖZÖTT ZAJLOTT.

LIBANONBAN KELTETTE FEL ÉRDEKLŐDÉSÉT A FESTÉSZET, ÉS EZÉRT HAMAWI MESTER KEZE ALATT TANULT A BEIRUTI KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN. EZT KÖVETŐEN PÁRIZSBAN VETT RÉSZT FESTŐKURZUSON.

TÖBB KIÁLLÍTÁSA VOLT, TÖBBEK KÖZÖTT BEIRUTBAN ÉS A FRANCIAORSZÁGI NANTES-BAN. STÍLUSÁHOZ AZ IMPRESSZIONISTÁK ÁLLNAK A LEGKÖZELEBB.

JELENLEG A BELVÁROSI DOVIN GALÉRIA VEZETŐJE.

MARIA EL-CHAMI

BORN AND EDUCATED IN BUDAPEST. SHE LIVED IN PARIS AND BEIRUT WHERE SHE WAS MARRIED TO A FRENCH-LEBANESE BUSINESSMAN.

BECAME INTERESTED IN PAINTING UNDER MASTER HAMAWI AT THE ART SCHOOL IN BEIRUT AND AT THE COLLEGE OF FINE ARTS IN PARIS, WHERE SHE TOOK A COURSE.

AT PRESENT SHE IS THE DIRECTOR OF DOVIN GALLERY IN HARIS KÖZ, VÁCI UTCA, BUDAPEST.

HELD SEVERAL EXHIBITIONS IN BEIRUT AND NANTES, FRANCE.

SHE CONSIDER HERSELF AS A COLORIFIC "IMPRESSIONIST".

Meghívó

Az EL KALÁSZI GALÉRIA
és a kiállító művész
meghívja Önt, családját, barátait és ismerőseit

El Kalászi
festőművész

Budapest, III. kerület, Dereglye u. 1. sz. alatt nyíló,
a művész alkotásait bemutató kiállítására,
1997. november 28-án (pénteken) 18 órára

A kiállítást megnyitja: GULYA ISTVÁN újságíró

A kiállítás megtekinthető:
1997. december 18-ig hétköznap 10—15, illetve pénteken 10—13 óráig

Rovatvezető Szarka Klára / **e-mail** szarka@mhirlap.hu / **telefon** 470-1283

fotó: Hegedüs Márta

El Kazovszkij festményein meghökkentő hatású a mozdulatlanságra ítélt, lekötözött lények, szárny nélküli angyalok és sakálkutyák fojtogató szereplése

El Kazovszkij jelenései

Az Emeletes kilátások című tárlat február elejéig látogatható a Műcsarnokban

Nincs könnyű dolguk a művészetek barátainak, ha betévednek El Kazovszkij egyszemélyes, „testre szabott" birodalmába. A művész kimunkálta egyéni, összetéveszthetetlen hieroglifáit, s e titokzatos jelekkel népesítette be képeit, installációit, panoptikumait. Legújabb kiállítása február 8-áig látogatható a Műcsarnokban.

Román József

El Kazovszkij munkáinak egyik sajátossága jelrendszere, mely egyszerre zárt és nyitott. Képei, jelenetei egy-egy állapot, indulat határozott ábrázolásai, ám a ma- kreálta jelek sűrű váltakozása számos lehetséges és érvényes olvasatot kínál. A nézők pedig a saját tapasztalataikhoz, kultúrájukhoz alkalmazkodva interpretálják a látványt. A kritikus sem tehet egyebet, igyekszik megformálni véleményét El Kazovszkij művészetéről, saját ízlését, tapasztalatait követve, de nem tagadva számos eltérő szemlélet jogosultságát. A művész változatos formában bemutatott alkotásait – a hangulati hullámzásoknak engedelmeskedve – két ösztönző erő kényszerítő hatására alakítja: a szerelem és a halál szorongásai és örömei, az örökös fenyegetés jelenléte és távol tartása, felmutatása és takarása lép elénk a titokzatos és látványos, néha színpadias, gondosan kimunkált szimbólumok sűrűjéből. El Kazovszkij legkülönbözőbb munkáin nem található olyan üres hely, ahol nem zajlik valamilyen dráma. A jelenetek hatását növelik az egész felületet uraló vészjósló színek. Harsány vörösek és nyomasztó feketék gyújtják lángra a kiáltó, rejtélyes színpadot. Nem kisebb szenvedélyről árulkodnak a citromsárgák és mélykékek.

Az ismétlődő szimbólumok felsorolásával talán némileg érthetőbbé válik az ábrák kompozíciós jelenléte. Leggyakoribb a csaknem állandóan szereplő kutya- vagy sakálszerű állat. A különböző pozíciókba helyezett alak – Kazovszkij saját vallomása szerint – a művész megszemélyesítője. Ez a „lény" csak áll, némán mereng, máskor élénken figyel, vagy panaszkodón mered a magasba. Nem kevésbé jellemző az angyalok feltűnése, ugyancsak az égbe merevedő jegenyeszerű fák, fasorok, valamint a titokzatosan kanyargó, végtelenbe vesző út nyomasztó fel-felbukkanása. Meghökkentő hatású a mozdulatlanságra ítélt, lekötözött lények fojtogató szereplése. Mintha az alakok vérerekkel lennének lekötözve, a genetikus és történelmi tehetetlenség és determináltság foglyaként. Kazovszkij szimbólumai – kiáltó szenvedélyességének szüntelen, izgatott alakulása nyomán – váltogatják helyüket, szerepüket, jelentőségüket. Interpretációjuk csak feltételezhető, értelmezésük egyedül teremtőjük lelkiállapotának pontos ismeretében lenne „megközelíthető".

Felsorolt motívumait közelebbről szemlélve nyomban feltűnik, hogy az izgatott, mozgalmas, szinte lángoló háttér ellenére festményei többségén nem észlelhetők az élet, a mozgás nyomai. Csaknem minden jelenetét angyalok őrzik; e lények azonban nem a megváltás hírhozói, két csonka karjuk fenyegető, éles kaszává alakul. Mozdulni, szárnyalni képtelenek, fejük, lábuk hiányzik, fél szárnyuk megbénítja őket. A történést némán figyelik, őrzik a sakálkutyák, ülve, állva, hátuknál felszúrva, éber őrök, vagy talán áldozatok. A csonkultságra visszatérve kétkedve-kérdőn említhetjük, hogy a freudi szimbólumrendszerben a csonkultság a kasztrációs fenyegetettség tudattalan megjelenése.

El Kazovszkij a legaktívabb, legtermékenyebb magyar művész. Nem ritka, hogy naponta három méretes vásznat fest, hasonló vagy váltakozó inspirációval. Kiállításainak száma példátlan a magyar művészet történetében, s fárasztó lenne számokban összegezni performance-ainak, filmjeinek, interjúinak mennyiségét. E példátlan örökmozgó permanencia mellett elkerülhetetlen az ismétlődés, az új élményekhez alkalmazkodó formák megjelenítése. Ennek ellenére az idő haladásával a személyiség természetes fejlődésének nyomai szemléletesen követhetők a művész munkáiban. Művei – azonosíthatóságuk, rokonságuk ellenére – egyre újabb motívumokkal gazdagodnak, tovább nehezítve a mondanivaló megértését. A néző számára – a magyarázkodás, a megértés igényén túl – marad a kétségtelenül eredeti egyéniség felfedezése.

Pályakép

El Kazovszkij festő, díszlet- és jelmeztervező 1950-ben született Leningrádban. A Képzőművészeti Főiskolán Kádár György és Kokas Ignác tanítványa volt. A festészet mellett plasztikákat, installációkat készít és performance-okat rendez. 1975 óta 96 egyéni kiállítása volt, 112 csoportos kiállításon szerepelt. Installációkat épített New Yorkban, Párizsban, Amszterdamban, Torontóban, Montrealban és Varsóban. 1989-ben Munkácsy-díjjal, 2002-ben Kossuth-díjjal tüntették ki.

Két magyar film a Berlinalén

Fliegauf Benedek Dealer című játékfilmjét és Mészáros Péter Ki a macska című rövidfilmjét meghívták az 54. Berlini Nemzetközi Filmfesztivál hivatalos programjába. A Berlinale idén február 5-én kezdődik, és tizenegy napig tart. *(mh)*

Modern építészet Magyarországon

Fény és forma címmel magyar és angol nyelvű album jelent meg tegnap az ősszel a Műcsarnokban rendezett modern építészeti fotótárlat anyagából. A könyvben található képek egy része a HAP Galériában (Budapest II., Margit krt. 24.) is megtekinthető február 12-éig. *(mh)*

programötletek

A Fesztiválzenekar Liszt- és Wagner-estje

Ma és holnap este a Budapesti Fesztiválzenekar koncertezik a Zeneakadémián. Az est programjában Liszt Ferenc Két epizód Lenau Faustjából című műve, illetve Wagner A walkür című zenedrámájának első felvonása szerepel. Közreműködik Petra Lang, Robert Dean-Smith és Alfred Reiter (ének), vezényel Fischer Iván. *(mh)*

A kis kéményseprő bemutatója

Benjamin Britten A kis kéményseprő című meseoperája szólal meg szombaton délelőtt fél 11-kor és délután fél 5-kor a Zeneakadémia nagytermében. Énekes szólisták mellett közreműködik a Magyar Rádió Gyermekkórusa Nemes László Norbert vezényletével. *(mh)*

1 mondatban

- **Dán kerámiaművészeti**

mh-posta

halló!

Oszkár tudja,

...de nem mondja! Csak sejtet, és sejtése pogány. Ez jutott eszembe a Nap-kelte vendégének, Kovács úrnak, az FTC tulajdonosának és Gyárfás Tamásnak a beszélgetését hallgatva.

Az új tulaj elmondása szerint cáfolhatatlan bizonyítékai vannak arra nézve, hogy a Fraditól elcsalták a tavalyi bajnoki címet, valamint anyagilag is tönkre akarták tenni. Hogy kik és miért, erre dodonai válaszokat adott a riportalany.

Kovács úr, ön verébnek nézi e műsor nézőinek millióit. Mitől és kiktől fél, miért nem mondja ki, amit – szerintem – sejtet, hogy a keresztény-konzervatív, népnemzeti Fradikát a sötétben bujkáló, idegenszívű, liberál bolsevik zsidók akarják lehetetlenné tenni, mert ez a magyar labdarúgócsapat veszélyezteti világuralmi törekvéseiket?

Pedig a koránál fogva is tudhatná, hogy az ilyen sugalmazások a történelem zsákutcájába vezetnek. Talán az sem véletlen, hogy nem az Egyenes beszéd című műsorba hívták meg Kovács urat.

Méhes János
Szeged

Mi sem hisszük el

Újévi köszöntőjében az államfő egyik mondata így szólt: „Mintha kevésbé hinnénk el a másikról, hogy ő is jót akar." Igaza van. Mi sem hisszük el. Amikor nem sokkal a határidő lejárta előtt adta vissza a kórháztörvényt újragondolásra a parlamentnek, egyértelműen azzal próbálkozott: a parlamentnek ne legyen ideje ellenlépésre, így a Mikola-féle törvény lépjen hatályba. Ezzel világossá tette politikai hovatartozását és azt, hogy ilyen, etikusnak nem nevezhető lépésre is hajlandó, megszegve a beosztásával járó pártsemlegesség követelményét is.

Úgy tűnik, bosszút esküdött a mai kormánypártok ellen, amiért első nekifutásra nem szavazták meg posztjára. Ez nem úri, ez kicsinyes, önlejáratló lépés volt. Akkor tesz önmagának jót, ha követi elődje példáját, s nem hagyja ma-

Ami ingyen kapható, annak nincs igazán értéke

A magyar társadalom jótevőinek tartom azokat, akik egy internetes honlapon közzétették a hazai szülészetekkel kapcsolatos tapasztalatokat. A honlapon foglaltakra ingerülten, idegesen, sértetten reagált több érintett, ami azt bizonyítja, hogy a hálapénz társadalmi probléma, még ha nem illett is eddig beszélni róla. Abban az időben, amikor Magyarországon a XX. század elején, ha nem is általánosan, megkezdődött a társadalombiztosítás, szóba sem jöhetett az, hogy az ügyfél, vagyis a beteg juttatásban részesítse a szolgáltatót, azaz az orvost. Még a társadalombiztosítás későbbi fejlődése, sőt annak a pártállam első korszakában megtörtént általánossá tétele idejében sem volt szokásos a hálapénz fizetése. Pedig Magyarországon mind az orvosok és egyéb egészségügyi dolgozók, mind a páciensek fizetése azonos színvonalon állt. Alighanem ez vezetett oda, hogy a társadalombiztosítás szolgáltatásait igénybe vevő illendőnek érezte az ő részéről történő jövedelemkiegészítést. Így alakult ki az a gyakorlat, hogy a legtöbb biztosított dotálta azt az orvost vagy ápolót, aki munkaköri feladatának ellátásaként foglalkozott vele. Emberek vagyunk, legfőbb kincsünk az egészség, márpedig a nem egészséges ember az orvos kezében van. Csakhogy az orvos és stábja is ember, lévén az ő fizetésük is alacsony, jól jön nekik a többlet. Ha pedig nem előzetes megállapodás alapján fizet a beteg, hanem utólag rója le kézzel fogható háláját, akkor egyikük magatartása sem ütközik a büntetőjogba. Mióta társadalmunk ismét osztályokból, rétegekből, keveset, többet, sokat vagy éppen rengeteget keresőből áll, az egészségügy minden rendű és rangú dolgozójának módja van arra, hogy differenciáljon: kitől fogad el hálapénzt, kinek a felajánlását utasítja vissza. Mindkét esetben lehetőség van ráutaló magatartásra. Rá kell mutatni arra, hogy nem minden egészségügyi dolgozó kerül szembe ezzel a dilemmával. A laboratóriumiak, a különböző technikai eszközökkel dolgozók (EKG, CT stb.) legfeljebb szerény veszélyességi pótlékot kapnak, holott igen sok esetben az ő munkájuk a gyógykezelés alapja.

Ahogyan az állam csődöt mondott mint vállalkozó, mint kereskedő, mint gyáros, mint földbirtokos, ugyanúgy csődöt mondott mint egyetlen egészségügyi szolgáltató. Furcsának, nevetségesnek tartom, hogy éppen azok a politikai csoportosulások ágálnak leghevesebben a kórházak privatizálása ellen, amelyek más téren egyebet sem tesznek, mint átkozzák a pártállam elveit és gyakorlatát (többnyire igazuk is van). Bebizonyosodott, hogy ami mindenkié, az senkié, és ami ingyen kapható, annak nincs igazán értéke. Árat kellene szabni az egészségügyi szolgáltatásoknak – természetesen aszerint, hogy kinek milyen a jövedelme (fizetése, nyugdíja). Nyilvánvaló, hogy nem mindenki képes minden szolgáltatást értékén megfizetni – ez a többség. De van mód arra, hogy megállapítsák: ki nem fizet, ki és milyen arányban fizet. De nem az orvosnak, hanem a kórház pénztárának. Ehhez persze arra van szükség, hogy mind az egészségügyi szolgáló dolgozók, akik borravalót kaptak, pincérek, borbélyok, manikűrösök és pedikűrösök, masszőrök, ajtónyitogatók voltak. Ezekhez a borravalós szakmákhoz a negyven éven át tartó kommunizmus felzárkóztatta a legszebb emberi hivatás, a gyógyítás dolgozóit. Ezen a szomorú tényen mit sem változtat az, hogy a borravalót hálapénznek nevezik.

> Ingerülten, idegesen, sértetten reagált több érintett, ami azt bizonyítja, hogy a hálapénz társadalmi probléma, még ha nem illett is eddig beszélni róla.

Dr. Del Medico Imre
Budapest

Kedves Olvasók! A Magyar Hírlap fenntartja magának a jogot, hogy a szerkesztőségbe érkező leveleket, illetve meg nem rendelt cikkeket szerkesztett vagy rövidített formában közölje. Kéziratokat nem küldünk vissza és nem őrzünk meg. **Cím** Magyar Hírlap, 1145 Budapest, Szugló utca 14. **fax** 470-1637/**e-mail** levelek@mhirlap.hu

Fontos-e az igazság kiderítése?

Egyetlen gyermekemet 2001. október 12-én halálra gázolta egy BKV-busz, zebrán, zöld lámpánál. Igaz, 2003. január végén kisebb háború után bíróságra került ügyünk, amit nem tudok megnyugvással fogadni, mert mind a rendőrség, mind az ügyészség olyan hozzáállást tanúsított az igazság kiderítése ügyében, ami enyhén szólva is arcpirító. Ezek után milyen képviseletre számíthatok a vád részéről?

A rendőrség olyan szakértőt bízott meg, aki szemműtéten esett át, ez már

a legtöbb magánkórház a XIX. század végén alakult, amely időszakra jellemző volt az olcsó munkaerő és az orvostudomány alacsony technikai fejlettsége. A magánszanatóriumok főleg a szállodai komfort tekintetében nyújtottak többet, mint az államiak. Thomas Mann szépen írja le az akkori állapotokat a Zauberberg (Varázshegy) című regényében, amelyből az is kiderül, hogy a drága magánszanatóriumokat elsősorban dúsgazdag külföldiek vették igénybe. Időközben azonban megdrágult az emberi munkaerő, és megjelentek a drága műszerek. Svájcban a XX. század folyamán a legtöbb magánkórház elvesztette versenyelőnyét és tönkrement. Az állam pénzügyileg is erősebbnek bizonyult, mint a sok kisvállalkozás. (A „multik" sohasem szálltak be a kórházpiacba, mert a szegment túl kicsi volt, és ahogy telt az idő, egyre csökkent jövedelmezősége.) Nálunk is ilyen helyzet alakulna ki hosszú távon, méghozzá törvénnyel vagy törvény nélkül. Becslésem szerint az első lépésben, miként Svájcban a XX. század közepe táján, 70 százalék volna az állami, tíz szá-

„a jogszabályalkotás területén már történt előrelépés, de ebből a fogyatékossággal élők szinte semmit nem éreznek". Ezzel szemben az én véleményem az, hogy az esélyegyenlőségi törvény megvalósításában eddig soha nem tapasztalt mértékben vették figyelembe a fogyatékossággal élők véleményét. A törvény elfogadását követően valamennyi fogyatékossággal élő ember érzi majd a jogszabály kedvező hatásait.

Önök szerint az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium helyettes államtitkára azt tartja, hogy „egyáltalán nem okozott gondot, hogy Lévai Katalin személyében esélyegyenlőségi minisztert is kineveztek a kormányba". Szerintem pedig már régen itt volt az ideje a kinevezésnek, és annak is, hogy Magyarországon egy hivatal programszerűen foglalkozzon az esélyegyenlőség megteremtésével.

A cikkben többször is foglalkoznak a ténnyel, hogy kevés a fogyatékossággal élő emberek esélyeinek lehetőségeit javító pénz. Evvel egyetértek, de ha történik valami kedvező ez ügyben, akkor erről nem szabad hallgatni. Aki a költ-

és milyen szolgáltatásokat kínál. E levelet azért írom, mert Virág Tamással együtt próbáltuk megnézni a Nőházat, de csak az épületegyüttes közös portásával tudtunk beszélni, akit láthatóan zavart, hogy mint mondta, nem mi vagyunk az elsők, akiket el kell küldenie: a kulcs ott lóg a portásfülkében, nem jön érte senki. Véleményem szerint annál, hogy nem tudtunk bemenni, jóval kínosabb, hogy ezt a Nőházért felelős illetékesek a nyilvánosság előtt tagadják, akár azon az áron is, hogy explicite nemtörődömséggel, implicite hazugsággal vádolják az újságírót. Azt kibírjuk, hogy az intézmény érdemi működésének kezdete csúszik pár hetet, de ha az erről szóló kommunikációt a lekezelő becsmérlés jellemzi, az az ügy képviseletének hitelét rontja.

A. Timár Eszter
Habeas Corpus Munkacsoport, Budapest

A honlapon miért nem közlik?

EL Karovszky

Jelenlét 1987/10

A kislányon még látszott, hogy keresgéli a szavakat.

– Milyen jó, hogy eljöttél – mondta neki sietve – rettentően örülök.

A kislány körbenézett a látogatóktól nyüzsgő parkban, szeplős arca kicsit kipirult.

– Én is hoztam neked valamit – mondta végül, és turkált a zsebében. – Remélem, szereted a cseresznyés rágót.

Egy szem rágógumi került elő a zsebből.

Óvatosan vette át, minha törékeny volna.

– Ez a kedvencem – jelentette ki.

Már kiürült a kert, mikor még mindig ott ült a padon és az ajándékát szorongatta.

FÖLDÉNYI F. LÁSZLÓ

EL KAZOVSZKIJ MŰVÉSZETÉRŐL

Élénk és harsány színek, kihasított körvonalak, metszően éles kontúrok, vérvörös, fekete és hófehér szalagok, egymást tagadó motívumok, üvegszilánkokra emlékeztető formák – El Kazovszkij művei mindenekelőtt keménységet, nyerseséget sugallanak. Hiányzik belőlük a kiegyensúlyozottság, nyoma sincsen a megkomponált békességnek. Mintha egy nemrégen szétrobbant derűs világ maradványai és törmelékei között sétálna a néző. A szépség, ha fel is csillan, egy-egy töredékre korlátozódik csupán; a művek egésze, a teljes képek vagy a teret alkotó tárgyegyüttesek nem szépséget, hanem diszharmóniát árasztanak. Kényszerű bilincseknek tünnek a képkeretek, de méginkább a tárgyakat gúzsbakötő hálók és zsinórok. Nélkülük minden szétesne. A vörös, fehér és fekete szalagok egybetartják ugyan a látványt; de mert szerepük elsősorban nem az, hogy azt esztétikailag beteljesítsék, ezért nem csillapítják, hanem inkább fokozzák a megkötözöttség mögött lappangó anarchia érzetét. Minden szétfelé tart ebben a képi világban.

Ám a műveket nézve nemcsak a töredezettség tűnik fel, hanem az ettől való rettenet is. Nem az erkölcs, hanem az érzékelés elemi szintjén. Rögeszmésen ismétlődő motívumok, újra és újra megjelenő képi elemek, gátlástalannak tetsző önismétlések: elegendő, hogy El Kazovszkij művei megjelenjenek a látómező peremén, és egyből rájuk lehet ismerni. Csupa szilánkszerű, szétahasogatott elem, amely mégis egyetlen, tömbszerű világot képez. Kibékíthetetlenséget sugalló tárgyak, amelyek egy mélyebb akarat parancsának engedelmeskedve mégis megférnek egymással. Egyetlen hatalmas mozaik, amelynek darabjai a legszívesebben szétrobbannának. Megfestett motívumok, amelyek érezhetően tárgyakká válva „teljesednek be": ám ha átvarázsolódnak tárgyakká, újfent a képalkotás törvényeinek engedelmeskednek. El Kazovszkij műveiben egyetlen olyan elem sincsen, amelyben ne lappangana benne a sajátmagával való meghasonlás lehetősége. Éppen ettől oly hasonlóak és rokonai egymásnak. A széttartás, a szembeszegülés, a hiábavalóság egysége ez, ami természetesen ennek az egyébként nyilvánvaló egységnek is sajátos jelleget ad. El Kazovszkij alkotásai nem azért oly egységesek, mert beteljesítenek valamilyen „művészi" elképzelést, hanem mert bennük minden a felbomlás veszélyének a határhelyzetébe kerül. Egységesek, mert e határ vékony, mint egy pengeél: nincs lehetőség a sokféleségre. A beteljesülés ilymódon nem befejezettséget jelent, hanem pillanatnyi helyzetet: a művek továbbfesthetők, a témák, motívumok újra használhatók, a tárgyak új együttesekbe csoportosíthatók, a festményekből alkotott mozaik átrendezhető, folytatható, anélkül, hogy a művek alapvető helyzete ettől módosulna. Minden egységes, de ez ne tévesszen meg senkit: üvegcserepeken mezítláb sétálva is egységes (egyetlen) érzés vesz erőt az emberen, pedig másra sem figyel, mint a sok széttöredezett szilánkra, amelyekből sohasem lesz sima üveglap.

Festményekből és tárgyegyüttesekből állnak El Kazovszkij művei; de alkotásait nézve feleslegesnek tűnik ennek alapján rendszerezni őket. A tárgyegyüttesek térbe kibomló festmények; ez utóbbiak pedig egybesűrített tárgyszerű helyzeteket jelenítenek meg. A motívumok ide-oda vándorolnak: hol térben jelennek meg, hol vászonra festve. A közeg, a műfaj maga is alá van rendelve olyasminek, ami túlmutat festészeten és plasztikán. Az *Emeletes sztoa* című tárgyegyüttes lemezből kivágott kutyáiról eleve nehéz lenne eldönteni, hogy szobroknak vagy festményeknek tartsuk őket: környezetüktől, elhelyezésüktől függ, hogy mi kerül túlsúlyba. A kutyáknak csak az alakja emlékeztet egy állatra; testük olyan, mint egy táj, amelynek lazuros távlatokká oldódó horizontját hiába is keressük. Ám e lazuros, ködbevesző, égboltra és tengerre egyaránt emlékeztető világot élesen szakítja meg a fűrésszel kivágott kutyatest kör-

vonala. E körvonal és a kutya testének színe közötti feszültség bizalmatlanságot sugall, amit csak erősít a kutya környezete: a magasba tornyosuló fekete oszlopok és kaszák a gézbe kötözött embercsonk nélkül is fenyegető erdőt képeznének.

E kutyák újra és újra felbukkannak El Kazovszkij műveiben. *Párbeszéd a csendéletben* című tárgyegyüttesében egy fehér és egy fekete kutya ül egy apró és tehetetlen szörnyállatokkal megrakott doboz (akvárium) fölött; a *Csendéletben* két vészjósló állat figyeli a kettőjük közötti széken álló kisméretű embertorzókat: mintha sakkoznának a véres maradványokkal. De a kutyákhoz hasonlóan e maradványok is visszatérnek más művekben. A *Párviadal* című plasztikában ők a „főszereplők": a közéjük szórt üvegszilánkok és cserepek nyilvánvalóvá teszik, mitől oly véresek ezek a torzók. Megannyi áldozat. Nemegyszer azonban barlangszerű dobozban látni őket viszont: ezek az áldozatok ilyenkor védett lények is. S e művek címei *(Szakrális kredenc, Szakrális szekrények)* azt jelzik, hogy bár véresek és torzókká csonkultak, mégis tiszteletet, sőt áhítatot parancsolnak. Áldozatok ugyan, de maguk is megkövetelik az áldozatot. S ha újra felidézzük az apró szörnyállatokat és e vérző, embervoltukat maguk mögött hagyó figurákat szemlélő baljós kutyákat, akkor immár módosul az erőviszony: e kutyák fenyegetőek ugyan, de áldozatot is tartanak. Vészjós áldozat részesei. A figurákkal közösen egy szadomazochista misét celebrálnak: rettegik és imádják egymást. S ha ezek után megnézzük a *Csendélet Pandora ládájában* című művét, akkor a kutyák iránt kezdünk részvétet is érezni. A mitológia szerint Pandora szelencéjéből ömlött ki minden szenvedés és nyomorúság a világba, s egyedül a Remény maradt bezárva a dobozba. Ám ha a reményt a véres embertorzók képviselik, akkor a kintrekedt kutyákat csak szánni lehet: milyen lehet az ő világuk, ha még a reménytől is meg vannak fosztva – a véres reménytől, amely úgysem hozna semmi jót!

A kutyák hol ketten, hol többen jelennek meg; néha gúzsba vannak kötve, máskor védőháló borul a fejükre; és az is előfordul, hogy mint a húsboltban, egy rúdra vannak felszúrva, a fejüknél fogva. Összetartoznak; egyforma az alakjuk, de méginkább a helyzetük. E kutyák „sűrítménye" a vándorállat, ez a kétfejű kutya: mindegyik fej más irányba tekint és másfelé szeretne útrakelni, de mindketten foglyai az egyetlen testnek, amelyet mindegyikőjük sajátjának tudhat, de amely, mert a másiké is, idegen is tőlük. Betűk és dátumok hieroglifáival telefirkált vándorállatok, amelyek ráadásul meg vannak kötözve, noha önmaguk elől úgysem tudnának elszökni. Ketten vannak, és mégis egyek; a szekrényekbe zárt embercsonkokhoz hasonlóan a vándorállat is egyidejűleg bálvány és áldozat.

Az ismétlődés El Kazovszkij művészetének egyik legmeghatározóbb vonása. De az ismétlődés egyszersmind hangsúlyváltás is: a szerepek azonosak, mégis folyamatosan cserélődnek. Önmagát ismétli a vándorállat; önmagukat ismétlik a szakrális szekrények foglyai; de ez meghasonlásuknak is a jele. *Kettős szereposztás* az egyik kép címe: egy kentaurra emlékeztető lény nézi két balettáncos mozgását. Valamennyien meg vannak kötözve; az állatot mély szakadék választja el a táncosoktól. De a szereposztás kettős: mindenki hasonló helyzetben van, csupán azt másként éli meg. Ettől válik taszítóvá a másik; de mint a fordítva összeillesztett mágnesek, egymás nélkül erejük is odavész: szükségük van egymásra.

Az oly gyakran megjelenő balettáncosok, mint a *Kettős szereposztásban* is, rendszerint meg vannak csonkítva. Hiába figyeli őket oly sóváran egy kutya vagy valamilyen más állat, érezhetően ők maguk is megváltásra szomjaznak. Gyönyörű a testük, pedig csak torzók (még a balettáncosok végső redukciójának, a *Belső párbeszéd II.* fej-, kar- és lábnélküli testcsonkjának is hihetetlenül erős erotikus sugárzása van); s talán éppen testük szépsége meghasonlásuk oka. Minél szebb egy test, annál végzetesebb a hatása; a szép test a szépséggel együtt mérget is áraszt: megbénítja, kivetkőzteti magából csodálóját.

Mi a balett? Mérhetetlen erejű csábítás, amely a nézőre gyakorolja a legpusztítóbb hatást. Mert a táncos „csak" a testtel jegyzi el magát; a látvány élvezője azonban az elmúlással köt jegyességet. Helyzete felemás: nem ő használja a testet (csak

figyeli, ami előtte történik), de mégis az ő tapasztalata a legfárasztóbb és legkeserűbb. Egyszerre védett és kiszolgáltatott. Miközben a sötétben kuporog és csillogó szemmel figyeli a színpadot, olyan benyomást kelt, mint egy vadállat: semmilyen törvény nem kötelezi, senkinek sem tartozik felelősséggel, ugyanakkor mégis állat, amely csillapíthatatlan honvágyat érez az emberek világa után. Az eszményi balett két résztvevőből áll: egy emberből, aki táncol, és egy farkaskutyából, aki figyeli. Az erőtér, amely kialakul, egyszerre erotikus és agressziótól sűrű. A táncost izgatja, hogy hatalma van mások fölött, hogy elbűvöli a többieket. Az állat zsákmányt szimatol; ám a zsákmány egy fétis, egy bálvány, amelyet lehetetlen bekebelezni. Vágyakozás, kielégületlenség, agresszivitás, felkínálkozás: megannyi szint, amelyek között a szakadékok áthidalhatatlanok *(Balett a rügeni sziklákon; Szküla és Kharübdisz).* A táncosok persze könnyen ugrálnak szintről szintre; a saját testükbe vetett hit, az önbizalom akkor sem ismer akadályt, ha a szintek agyonvagdosták már a testet. A néző is követné őket, de nem teheti. Ha nem lé'ezne kiszolgáltatottság és vágyakozás, akkor balett sem lenne: nézője nyomorúságának köszönheti megszületését.

A balett nincs helyhez kötve. A tengerpart éppúgy megfelelő terep, mint a sivatag vagy egy hegy oldala. És alkalomra sem kell várni: elegendő eltorzítani az önéletrajzot, hogy felismerjük életünk balettlépéseit, amelyek érthetetlen és ezért fájdalmat okozó koreográfiával szabják meg pályánkat. A képek ebbe az irányba mozdítják el a nézőt. *Tengerparti balett. Táncosnő két kísérővel. Sivatagi balett. Balett Szent György előtt. Hegyi balett. Coppéliák egymás között.* A címek monotóniája ne tévesszen meg bennünket: az egyhangúság a végtelen ismétlődés lehetőségét kínálja. Ezzel együtt persze a reménytelenségét is.

Az ismétlődésben mindig van némi teatralitás. Ez El Kazovszkij művészetében is ott lappang. A szó eredeti értelmében vett teatralitásról van szó; olyasmiről, aminek során a felvett szerep nemcsak maszk, hanem az én legbensőbb rétegeinek kisugárzása. E teatralitásban derül ki, hogy az úgynevezett titkok nem a mélyben lappanganak, hanem közvetlen közelünkben: abban a fénytörésben, amelyet a szerepek örökös elcsúszása eredményez, a védekezés és a támadás kölcsönös társasjátékában. A valódi teatralitás nem más, mint a titkok láthatóvá tétele. Nem mimikri, nem utánzás, nem szórakoztatás, hanem átélése és megszenvedése annak, ami éppen a „játék" folyamán válik létezővé és nyilvánvalóvá. Ilyen színház minden párviadal; El Kazovszkij művei attól teátrálisok a szó eredeti értelmében, hogy kizárólag azt a küzdelmet jelenítik meg, amelynek kimenetele minden fél számára végzetes. A megkínzott Szent Sebestyének maguk is elrettentővé válnak megkínzóik számára; a Szent Györgyök nemcsak megváltást nyújtanak, de kegyetlen halált is; a győzedelmes Khimaira tönkreteszi ellenfelét, de a harcba maga is belerokkan; a jó pásztor vigyáz az életre, de közben önkéntelenül is halált osztogat; Galathea attól válik szerencsétlenné, hogy beleszerettek, de eközben ő maga tönkreteszi a szörnyeteget, aki imádja őt; a sivatagi Vénusz pedig szerelmet hirdet, de elpusztítja azokat, akik a közelébe kerülnek. A bálványok építésének és lerombolásának a folyamata lezárhatatlan: hiszen a pusztulás és a halál, ami véget vethetne neki, maga is e folyamat mozzanata lesz. A teatralitás ettől hátborzongató. El Kazovszkij művei között feltűnően sok csendélet van; a belőlük sugárzó csend azonban nem némaság *(Párbeszéd a csendéletben; Kórus a csendéletben).* E képek mégis csendéletek a szó eredeti értelmében: natures mortes – a természetről szólnak, de a halál és a pusztulás nyelvén. Nincsen kibúvó. El Kazovszkij művészetében a paradoxonoké a végső szó. Szilánkokra hasadt minden ebben a világban; a szilánkok sebeket ejtenek, de a gézzel, amellyel bekötözik a sebeket, gúzsba is kötik a sebesülteket. Minden gesztus önnön ellentétébe fordul: a vágyakozás elidegeníti azt, aki felé a vágy irányul; aki pedig menekül, az egyre több szállal kötődik ahhoz, akitől retteg. Mindenki össze van kötözve ebben a világban; szalagok fűzik egybe a kutyákat és a torzókat, hálók borulnak a szobrok fölé, s néha még a festmények is meg vannak kötözve.

De kinek a keze kötött csomókat ezekre a kötelékekre? Kinek az ujjai fűzték át a kutyák nyakán a szalagokat? Vajon a művész idézte-e meg a romlást és a pusztulást? Nem inkább a halál volt az, aki őt magát is megidézte?

Kakukktojás

Természeti képpel indul a villamos,
táskámban trágyás emberforgó virágföld,
lábfej-labdácska éled, beletapos,
megfásul, feszes pillanat, tekervényes
ágak közt szüret, körtefogantyú,
rándul a váll, valaki valaki után kap,
huppan, nem gyűlölök senkit, át-
ültetődik szeretetbe. Kvarcórából
zenélve, kivilágítva lép meg az idő,
hogy utána a bőr szemcsés sivatagába
hulljon vissza. Hát így, lépek le, a Duna-parti szél
némi megkönnyebbülés, gondoltam, és valóban,
vizes feltűnésben nem volt hiány, csak
magány, csobbanó visszásság; lehelgetve
fényesítettem fel a napot, s mint kit
a himnusz saját ajtajában ér, megállok,
kihúzom magam: – kubai vagy
nem kubai lány . . . Költő mondatba
rejtett kakukktojása, hol hagytam abba?
Száznál több vicc fűződik tüskéihez,
neveti el magát, poéngyilkos rózsa.

Nap kibicel

Föld felé Isten-
ég felé emberiszonya van a madárnak,
de mondd, adják-e még alább,
kerülvén hozzánk
egyre közelebb?
Égbekiáltó kérdés,
hegyre föl cipőm
kenyeres pajtása az útnak,
nyelvem kilóg, zsemléből
felvágott, megfelez.
Nap kibicel a vershez,
madár embernek nem hizeleg.

60 T 7, 1960; Van Abbemuseum, Eindhoven). A *Concetto spaziale, Attese, 59 T 35* (1959; magángyűjtemény, Milánó) ultramarin színe ragyogó és ugyanakkor mély teret teremt.

A szín mellett az egyenletes festés is arra szolgál, hogy a felületek a környezet fizikai hatásaitól mentes, elanyagtalanított, homogén, fénnyel átitatott, színes energiamezőknek tűnjenek fel. Az „all-over-painting"[29] a felület lehatároltságát is feloldja, mivel a színmezők folytonosságát érzékelteti a nézőben. Fontana egy-egy ragyogó, élénkszínű, hatalmas méretű, monokróm vásznával energiamezőt von a néző köré. Ezekben a szín fényével átitatott, asszociatív terekben ezúttal a metszések sötét vonalai tűnnek grafikai jeleknek, mint ahogy Fontana environmentjeinek sötét tereiben a neon fényével „rajzolt" lendületes vonalakat és egyeneseket érzékelhettük azoknak.

A művek elemzése során közelebbről is szemügyre vehettük, miként próbálja Lucio Fontana művészetében a hagyományos műfajok közötti határvonalakat átlépni és a műfajok között szintézist teremteni. Formailag valóban új megoldást Fontana „ambienti spaziali" alkotásai[30] jelentenek, ahol a festői látványt, a szobrászati formákat, az építészeti teret és a ritmus zenei elemeit vonja egységbe a művész. Ezekben a munkáiban olyan új technológiákat és anyagokat használ, mint például a neon vagy az ultraibolya fény, mely eleve nem köthető az egyes hagyományos műfajokhoz.

A szobrok és a vásznak esetében a művész arra törekszik, hogy az optikai látvány és a szín, valamint a tapintható anyag és a plasztikus formák egyaránt meghatározóan, egymással egyensúlyban legyenek jelen. Fontana nem tesz különbséget a hagyományos értelemben vett festészeti vagy szobrászati anyagok között: a vásznat, a papírt, a fémet és az agyagot ugyanúgy átlyukasztja, felmetszi, karcolja vagy festi. Műveiben a festés és a plasztikus formálás együttesen lép fel.

Fontana átszakítja a művek hagyományos statikus határait, amikor azokat a környező térrel dinamikus kapcsolatba helyezi. Időbeli és térbeli lehatároltságukat mind a megmozgatott felületű szobrok, mind az átlyukasztott és felmetszett vásznak, papír- és fémlapok esetében a művész megtöri. Az environmentekben a szemlélő beléphet a műalkotás terébe. A szobrok és a vásznak az environmentekhez hasonlóan, a környező teret bevonják és alakítják. A munkák így meghaladják a hagyományos értelemben vett festészet és szobrászat határait.

Végül Fontana egységes koncepcióval hozza létre műveit. A koncepciót helyezi előtérbe, nem pedig annak formai és anyagi megvalósulását. Különböző anyagokkal és technikai eljárásokkal, más-más formai eszközökkel, de ugyanazt az elképzelést, a térbeliséget juttatja műveiben kifejezésre. A milánói Galleria del Naviglio-ban rendezett 1953 áprilisi önálló kiállításának katalógusában fogalmazott így a művész: *„...térbeli festészet vagy térbeli szobrászat nem létezik, hanem egyedül a művészet térbeli elképzelése."*[31]

Lucio Fontana
Concetto spaziale, 1955

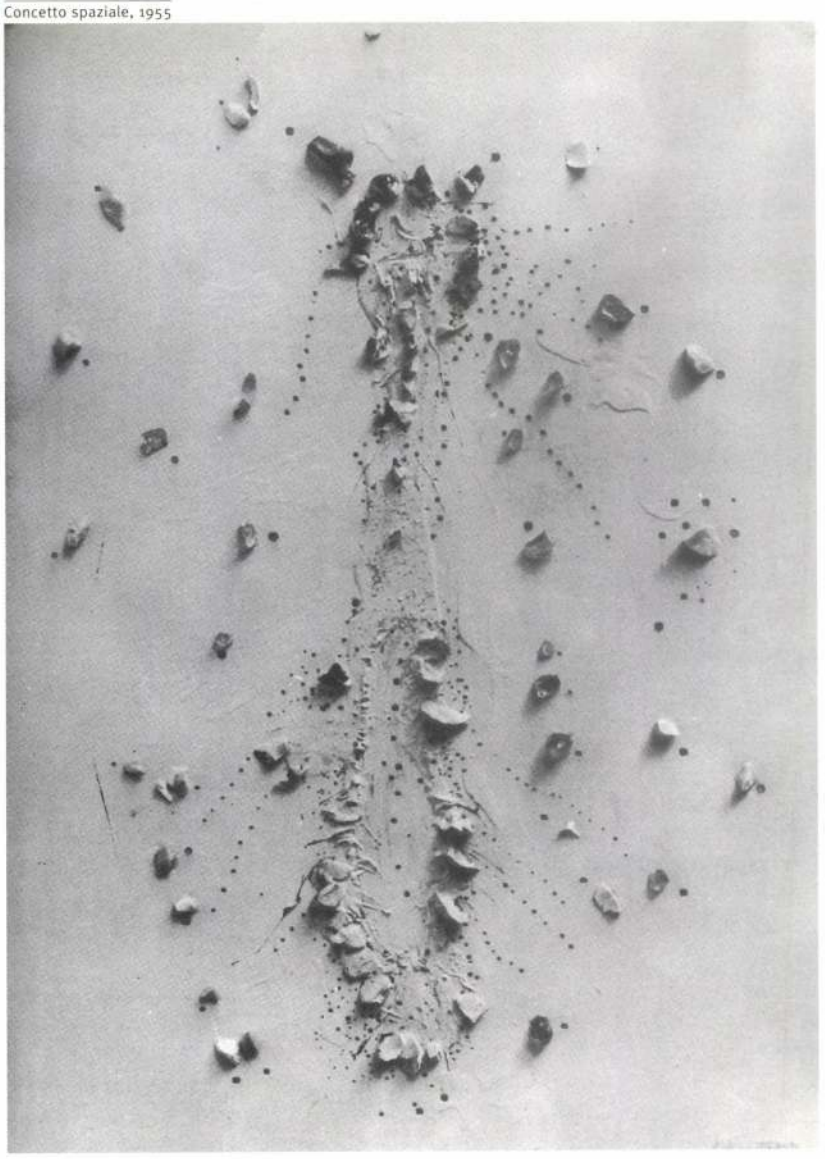

1 Michael Schwarz: *Vom Tafelbild zum Happening (Verwischung und andere Grenzerweiterungen).* In: Jahrbuch der Hamburger Kunstsammlungen, Bd.17 (1972), pp.158-159

2 Marck, Jan Henri – Crispolti, Enrico: *Archivio Lucio Fontana, Catalogue raisonné des peintures, sculptures et environnements spatiaux*, Bd. I-II, La Connaissance, Brüsszel 1974, p.141

3 Idézet a *Secondo manifesto spaziale*-ből. Guido Ballo: *Lucio Fontana: Idea per un ritratto*, Torino, 1970. Az eredeti olasz szöveggel párhuzamosan angol fordításban: Fuchs, Rudi – Gachnang, Johannes – Mundici, Christina – Santerini, Alessandra: *Lucio Fontana* (La cultura dell'occhio), Castello di Rivoli, 20 giugno – 28 settembre 1986, p.84. Német fordításban: Messer, Thomas M.: *Lucio Fontana – Retrospektive*, Ausstellungskatalog, Schirn Kunsthalle Frankfurt, 6. Juni–1. Sept. 1996 und Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig Wien, 25. Sept. 1996 – 6. Januar 1997. Az idézeteket magyarra a szerző fordította.

4 Fuchs (Rivoli 1986), p.82 és p.89

5 Fontana munkáit ezen kritériumok alapján elemzi Erich Franz: *Lucio Fontana: Erläuterungen zu acht Bildern*, kiállításkatalógus, Kunsthalle Bielefeld, 1984.

6 A szópárosítás Alois Riegltől származik. A. Riegl: *A későrómai iparművészet*, Budapest, 1989.

7 Fred Licht Fontana milánói dóm kapu domborműveivel kapcsolatban említi meg, hogy a relief alapfelülete „membránként" választja el a néző terét a dóm belső terétől. Hasonlóképpen fogható fel a későbbi átlyukasztott és felhasított vásznak felülete. Fred Licht: *Omaggio a Lucio Fontana*. Exhibition catalogue of The Solomon R. Guggenheim Foundation, Venezia, 4 novembre 1988 – 5 marzo 1989, p.22

8 Franz (Bielefeld 1984), pp.5-6

9 Fuchs (Rivoli 1986), p.84

10 *Bollettino Il Milione*, Nr. 1, 1932. szeptember 15–november 11.

11 Renato Birolli, *L'Ambrosiano*, Milánó, 1931. február 9. Lásd: Jole de Sanna: *Lucio Fontana: Materie, Raum, Konzept*. Ritter Verlag, Klagenfurt 1993, p.30

12 Germano Celant: *From the Open Wound to the Resurrected Body: Lucio Fontana and Piero Manzoni.* In: Emily Braun: *Italian Art in the 20th Century: Painting and Sculpture 1900 – 1988*, Prestel, London 1989, p.295

13 Bettina Ruhrberg: *Ästhetik der Verschiedenheit.* In: Prof.Romain, L. – Dr. Bluemier, D.: *Lucio Fontana.* In: *Künstler* (Kritisches Lexikon der Gegenwartskunst, München 1993, p.6

14 Ballo (Torino 1970), p.65 és p.70

15 Ruhrberg (München 1993), p.7 és Schulz-Hoffmann (München 1983), p.38

16 Fuchs (Rivoli 1986), p.96

17 Ehhez irodalom: Marck – Crispolti (Brüsszel 1974), pp.109-110

18 *Manifesto blanco* In: Fuchs (Rivoli 1986), p.77

19 Fontana environmentjeiről részletesen Guido Ballo ír. In: Ballo (Torino 1970), pp.131-136. Továbbá Fontana 1953-ban a XXXI. Milánói Vásár Sidercomit mozi pavillonjában installált environmentjének leírását lásd még: Bernhard Kerber: *Bild und Raum – Zur Auflösung einer Gattung*. In: *Städel-Jahrbuch* VIII. /1981, pp.324-345

20 Ballo (Torino 1970), pp.133-136

21 A 20. századi műalkotások zene és fény közti párhuzamokhoz irodalom: Passuth Krisztina: *Tranzit – Tanulmányok a kelet-közép-európai avantgarde művészet köréből*. Budapest, 1996, pp.179-183

22 *Manifesto blanco*. In: Fuchs (Rivoli 1986), p.79

23 ibid. pp.78-79

24 ibid. p.83

25 Részlet Lucio Fontana Carla Lonzival folytatott interjújából. Megjelent: Carla Lonzi: *Autoritratto*. De Donato, Bari 1969, pp.169-171 In: Crispolti (Brüsszel 1974), p.123

26 Lucio Fontana Yves Kleinnel körülbelül egy időben kezd el monokróm vásznakat festeni. In: Schulz Hoffmann (München 1983), p.108

27 Ballo emlékszik vissza arra, amikor Fontánával közösen vitatták meg, hogy a vásznakon metszett nyílásokat miként lehetne elvékonyítani és a sötét géz hátterével misztikusabbá tenni. In: Ballo (Torino 1970), p.172

28 A „quanta" elemeinek elrendezéséhez a művész nem adott meg konkrét adatokat. In: Schulz-Hoffmann (München 1983), p.98

29 Az „all-over-painting" hierarchikus kompozíciós elv szerint nem strukturálódik, holisztikus, egynemű felületet alkot. A kép felületének szerkezete a kép keretein túl gondolatban továbbvihető. A képkeretek ilyen értelemben elvesztik kompozíciót meghatározó és lehatároló szerepüket. Walter Kambartel a térfolytonosság érzetét a felület elanyagtalanítása mellett erre az „all-over" struktúrára vezeti vissza. In: Walter Kambartel: *Jackson Pollock, Number 32*. Reclam Werkmonographien, Nr.139, Stuttgart 1970, p.18

30 Fontana „ambienti spaziali" munkáit megelőzően az environmentek előzményeihez Enrico Crispolti Balla *Bal Tic Tac* (1921) alkotását említi meg. In: Crispolti (Brüsszel 1974), p.117

31 Dino Marangon: *Lo spazialismo di Fontana inimitabile sintesi di tradizione e di avanguardia*. In: *Critica d'Arte* no.18, vol.53 (Okt.-Dec. 1988), pp.63-64

Útközben

El-Hassan Rózával beszélget Topor Tünde és Valkó Margit

Topor Tünde

El-Hassan Róza

Valkó Margit • fotók: Rosta József

TT: *A munkáidnak mennyire van közük a művészet hagyományos műfajaihoz? Meghatározhatóak-e akár a régi, akár a modern kategóriákkal? Egyáltalán: hogyan lehet őket nevezni?*

El-HR: Ezek a kategóriák, mint például festészet, szobrászat, nem nagyon érdekeltek, de maga a művészettörténet sem mint esztétikai fejlődésfolyamat, vagy mint stílustörténet. Inkább mindig a képiség problémaköre foglalkoztatott, a stílus és a forma számomra soha nem volt fontos. Nem is nagyon skatulyázzák be a műveimet. A 95-ös katalógusomban Babarczy Esztertől megjelent tanulmány[1], nagyon pontosan leírja azt a teret, amit ezek a munkák létrehoztak. Én akkoriban Gestaltparadoxon-nak neveztem őket. (Művészetpszichológiai szakkifejezésként lehet találkozni a Gestalttal, ami azt jelöli, hogy ha valamire ránézel, akkor azt azonnal megpróbálod valamilyen általad már ismert alakzatként vagy tárgyként látni.) Ezek a munkák valahogy úgy jöttek létre, hogy bizonyos nehezen elképzelhető fogalmakat, amiket nem tudunk megjeleníteni, próbáltam paradox módon mégis valahogy képiesíteni. A *Biztosított tér* (1994), az *Ajtós tárgy* (1992), vagy a *Fordított könyvespolc* (1993), arra példa, hogyan próbáltam fogalmi paradoxonokat szoborba, tárgyba, bármibe átültetni. A *Fordított könyvespolc* az a munkám, amelynél a módszer egész konkrétan levezethető: a wittgensteini tagadásokból indultam ki, ő ugyanis azt írja a Traktátus 4.6 pontjában, hogy a tagadásnak nincs megfelelője a valóságban. Tehát nyilván a nyelvi tagadás megfelelőjét is nagyon nehéz megtalálni a képi valóságban, de akkoriban mégis megpróbáltam erre különböző kísérleteket tenni. Ezek bizonyos szempontból nevetséges kísérletek, mert a legtöbb fogalmat lehetetlen képiesíteni. Az akkori munkáim közül egyébként nem mindegyik tartozik ebbe a körbe, némelyik szimbólumokkal, emblémákkal is dolgozik, mint például a *Gombostűs kő* (*Spektrum*, 1993), a *Nyújtott szék* (1995), vagy a többi nyújtott tárgy. Igazából azok a munkák, amelyek nem tisztán gondolati, logikai problémák megoldásai, ma nyitottabbak számomra.

TT: *Hogyan jutottál el egy ennyire gondolati alkotói módszerhez? Mi volt az indíttatás?*

El-HR: Mindig is rajzoltam, már gyerekkorom óta, később pedig elkezdett érdekelni a nyelvészet. Így két helyre is felvételiztem egyszerre: a bölcsészkarra, nyelvszakra, meg a képzőre. Amikor felvettek a képzőre, akkor nyilván ide jöttem, mert ez érdekesebbnek tűnt. De többnemzetiségű családból származom, így mindig is érdekelt a nyelvek közötti átjárás, és mindig fontos volt az irodalom.

VM: *A főiskolán milyen hatások értek, mi befolyásolta a munkáid alakulását? Milyen volt az Intermédia szak?*

El-HR: Igazából egy év volt csak, amíg az Intermédiára jártam, de ott annyira sok hatás ért, hogy nem nagyon tudtam munkákat készíteni, át kellett közben gondolnom mindazt, amit addig csináltam, és egyre többet foglalkoztam a számítógéppel. Úgyhogy a következő munkám egyéves szünet után készült el a Szentjóby Tamás által szervezett *Spektrum* című kiállításra[2]. Ez a már említett nagy, fekete bazaltkő, színes gombostűkkel megszurkálva. Ezután nem is jártam már a főiskolára, mert hatodéves voltam, vagy hetedéves.

VM: *Most térjünk kicsit vissza a művészettörténethez. Azt mondod, hogy a művészettörténet hagyományos esztétikája nem érdekel, mégis, látsz-e azért a művészetben valamiféle folytonosságot?*

El-HR: Az a baj, ha a művészettörténet szót hallom, akkor mindig a forma története jut eszembe, pedig én nem tudom leválasztani a forma történetét a tartalom vagy jelentés történetéről. Ezért nem érdekes számomra a művészettörténet. Vagyis inkább nem túl inspiráló.

TT: *Akkor közelítsünk másfelől: milyennek látod a művészetet ma, szerinted hogyan változtak a megjelenési formái, funkciói, közege? Mik erről a tapasztalataid, különös tekintettel arra, hogy az utóbbi időszakban számos fontos nemzetközi eseményre hívtak meg?*

El-HR: A művészet egészéről nem tudok beszélni, mert egyszerűen nem látom a mező határait, de vegyük először azt a funkcionális definíciót, hogy művészet az, amit egy kiállítóteremben látunk. Ez ugyan a kérdés egészen banális lehatárolása, de kiindulási pontnak talán jó. Újabban nagy, csoportos kiállításokat rendeznek, amelyek Wunderkammer jellegűek és teljes egészében különböznek a hagyományos képi archívumoktól, vagyis a képtáraktól. Borzasztóan esetleges, hogy ki kerül be egy ilyen kuriózum-gyűjteménybe, mert esetlegesebb a ren-

dezési elvük, mint a hagyományos képtáraké, ezért csak egyfajta sűrű szövetet látok mostanában, ami képekből, hangokból, filmszekvenciákból áll össze. Tehát nagyon nehezen ítélhető meg, hogy valójában mi is az, ami a kiállítótérben megjelenik. Sok esetben az ilyen sűrű szövetbe ágyazódás azzal a veszéllyel fenyeget, hogy az egyes művek ornamentikai elemmé válnak csupán. A másik, ami nagyon fontos, hogy számomra a múzeumok, kiállítóhelyiségek egyfajta sűrített terek, amelyekben az egyéb jelenségek – melyek mindenhol megtalálhatóak a társadalmon belül vagy a médiában – teljesen eklektikusan, viszont nagyon felfokozottan jelennek meg. Ugyanakkor, már szinte nem látom ezeknek a tereknek, vagyis a múzeumoknak a határait, mert az egész avantgarde hagyomány, amire a konceptuális, s nagyon sok más művészeti törekvés épül a huszadik században – tehát a land art, ami kivonult, a ready-made, ami bevonult, vagy a kontextkunst, ami az utcára és az újságokba „vonult" – teljesen átjárhatóvá tette a múzeumok falait. Van még egy ok, ami miatt a kiállítótér nem válik el az összes egyéb jelenségtől, ami körülvesz minket, és az az, hogy elveszítette a műtárgyakat oltalmazó, jövő számára megőrző szerepét: helyette inkább dinamikus, meghatározott időben zajló rendezvényeket lebonyolító intézménnyé vált.

TT: *Hogyan változik a művek létrehozása attól, hogy kurátorok meghívásainak teszel eleget, akik nem egy már megvalósult művedet szeretnék kiállítani, hanem konkrét helyre és időre vonatkozó munka-tervet kérnek tőled?*

El-HR: Sohasem rendeltek még tőlem helyspecifikus művet, sőt egy szervezőnek az lenne a legegyszerűbb, ha csak elküldenék egy kész képet, de értem, hogy mire utalsz.
Ellentmondásos a helyzet, mert attól, hogy ennyire dinamikusak és rendezvény-jellegűek lettek a kortárs kiállítások (még akkor is, ha egy állandó gyűjteményt rendeznek át újra meg újra), időben zajló folyamattá váltak, mint egy film, szóval emiatt nagyon sok érdekes mű születik, amely helyspecifikus és csak egy meghatározott időszakban létezik. Ebben az évben én is szinte csak ilyen munkákat készítettem, most viszont szükségét érzem annak, hogy az adott tértől esetleg, az adott eseménytől pedig feltétlenül független műveket hozzak létre.

TT: *Megváltozott-e szerinted a befogadói közeg?*

El-HR: Nem minden esetben. A műtárgynak egész más a működési módja, amikor a médiában is prezentálódik. Vannak olyan munkák, melyek csak ott, helyben és abban a pillanatban élhetők meg, mint például egy falirajz, amit egyszerűen nem lehet reprodukálni, és ezt plusz értékként vállalja fel, és vannak olyanok, amelyek beszívódnak a médiába és egyfolytában reprodukálják őket, mint például a *Nyújtott szék*et. Azt, hogy egy mű végső formájában mennyire fotogén, úgyis a belső törvénye határozza meg.

A média most már nagyon széleskörű lehetőségeket nyújt, de az sem zavar, ha van olyan munkám, mint például a ljubljanai[3], ahol tízen voltunk a megnyitón, öt művész és öt művészettörténész. Szerintem egyébként az volt az egyik legjobb munkám az utóbbi időben. A Mala Galerija falaira készítettem egy rajzot, megpróbálva teljesen hagyományos módon minden erőmet a fehér falra koncentrálni. Nagyon fontos volt, hogy a látogató jelen legyen a térben, távolról megnézze az egészet, majd közelről az apró részleteket. Először persze nem mertem egy darab HB-s ceruzával beállítani, mint aki csak le akarja zavarni a kiállítást, hanem óriási tárgyakat cipeltem magammal a vonaton, amiket egymás után tüntettem el a raktárban, ahogy a rajz előrehaladtával egyre feleslegesebbé, zavaróbbá váltak. Ljubljanai beszélgetésünk kapcsán Igor Zabel[4] „objet perdu"-ként említi a nagy falirajzot, utalva ezzel a teljesen ellentétes szemléletű objet trouvékra.

El-Hassan Róza
Fali rajz, 1997, ceruzarajz, Velencei Biennálé

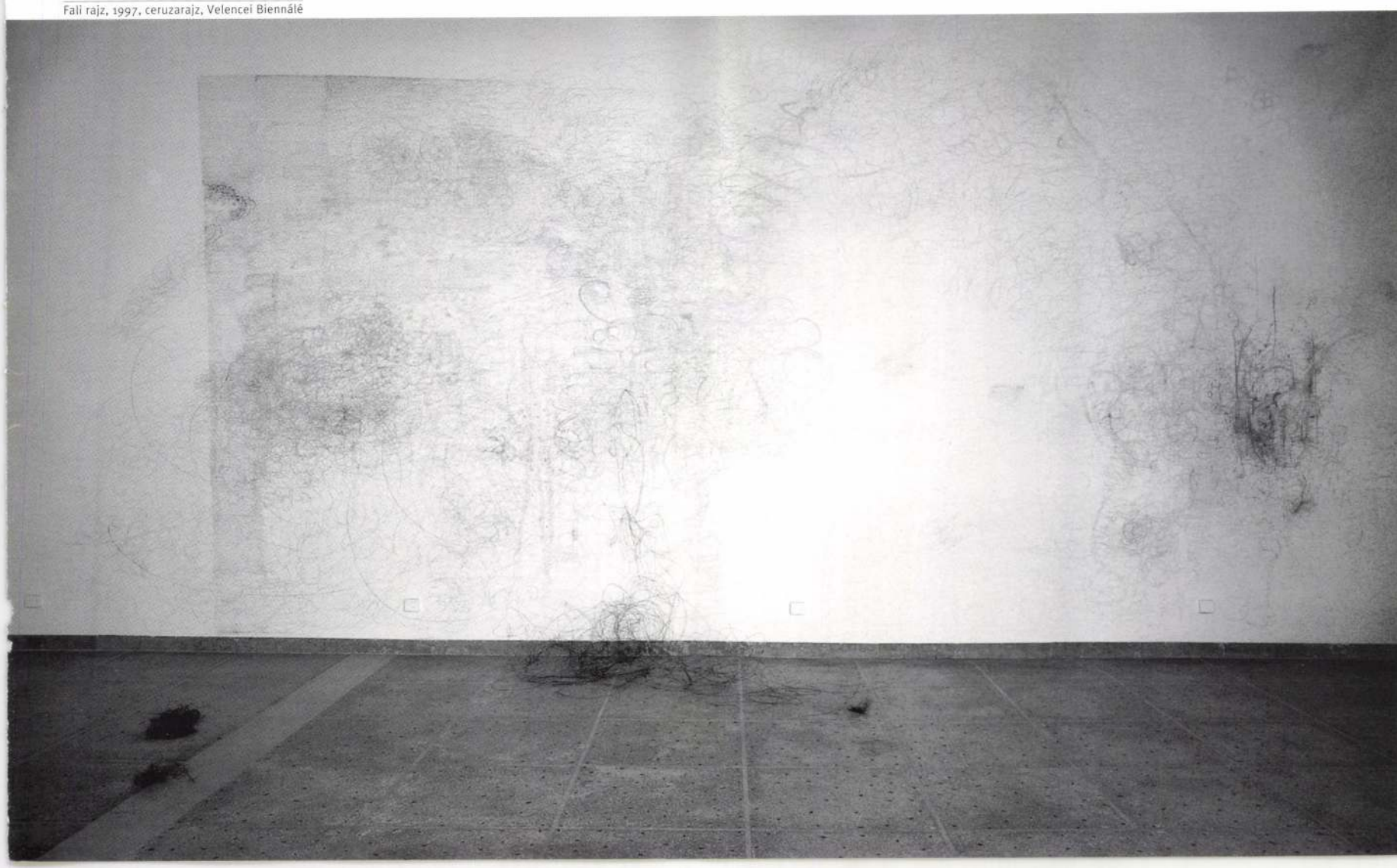

TT: *Akkor most beszéljünk egy kicsit a rajzokról: miért fontosak, mennyire csak vázlatok, vagy mennyire tekinthetők végleges műveknek?*

El-HR: Az én számomra a rajzok képezik a munka folyamatosságát, mert ez ugyanolyan mindennapi tevékenység, mint az olvasás vagy az írás. A rajzokat folyamatosan tudom készíteni: megvan mindig a kapcsolódási pont, csak visszanyúlok a polcra és előveszem azt, amit mondjuk az előző héten csináltam. A projekteknél ez nyilván nincs meg, mert ott valamit készít az ember, nagy energiákat koncentrálva, ami elvileg elvész az időben, térben; tárgyként megsemmisül.

Az otthoni munka nem más, mint folyamatos jegyzetelés a kép és szöveg közötti stádiumban, sokszor saját fotókkal, talált képekkel kiegészítve. Nemrég beszélgettem David Wilkinsonnal (aki Veszely Beával dolgozik és él együtt Londonban) V.G. Ballardról. Mesélte, hogy Ballard polca tele van file-okkal, gyűjtőkkel, és ha valamelyik munkájából hiányzik valami, elővesz egy ilyen töredéket, és beilleszti az üres helyre. David szerint ez gyönyörű, mert valahogy mi is így dolgozunk. Otthon az én szobám is tele van papírhalmazokkal, amiket megpróbálok mappákba csoportosítani. A legtöbb nem is grafika, csak annak az eredménye, hogy az ember ül a szobában és jegyzetel, ehhez csatolja a fotókat, talált képeket, és ebben a köztes közegben fejleszti a dolgait.

De visszatérve a rajzokhoz, én régebben is nagyon sokat rajzoltam: korábban voltak például a hálórajzok, amiket 95-ben készítettem, és amelyekben fellelhető még egy elég szigorú struktúra, vagyis van egy alapelem, a háló szeme, és az ismétlődik végig. Közben persze készítettem a tárgyakat, amikről már volt szó, de újra és újra visszatértem a rajzoláshoz mint módszerhez. Egy idő után ugyanis azt éreztem, hogy az objektek által megteremtődött már egyfajta átmeneti tér a képiség és fogalmiság között. Ekkor következtek azok a rajzok, ahol már nincs semmilyen elem, sőt még az absztrakció hagyományos elemeit is megpróbáltam kiküszöbölni. Ez persze akkoriban nyilván nem volt ilyen tudatos. Általában azokról a munkákról, amiket éppen készítek, egyáltalán nem tudok beszélni, és fogalmilag csak utólag tisztázódnak bizonyos dolgok. Tehát így készült, A 4-es papírra a *Gubancrajz-sorozat* (1997), amit Velencében is kiállítottam[5].

VM: *Mondhatjuk azt, hogy a munkáidat meghatározó racionalitást kezdi felváltani egy szubjektívabb, lelkibb irány?*

El-HR: Nem szeretem ezt a lelki szót, nem szeretem azt, ha a szubjektumra hivatkozunk, bár ezek a rajzok nyilván egyfajta személyes időnek a térképei, tehát az expresszivitást nem lehet teljesen kiküszöbölni. Úgy éreztem, hogy egy HB-s ceruza és egy gépírópapír még éppen megengedhető felületet nyújt ahhoz, hogy „őrjöngjön" az ember. Szerintem nagyon fontos, hogy mindenkiben jelen legyen a fegyelem mint mozzanat. Számomra a kortárs művészet egyik legtaszítóbb ága, amikor valaki klisészerű őrjöngéssel dekorál egy kulturális teret, és ezt nem csak a 80-as évek neoexpresszionizmusára értem, hanem némelyik performance-ra is – persze egyáltalán nem mindegyikre. A 80-as évek végén mindenképpen úgy tűnhetett, hogy a festészeti, dekoratív őrjöngés után a művészetben jóleső fegyelmezésként hathat az új tudományokkal folytatott diskurzus.

TT: *Miért van benned ez a nagyon erős törekvés a személytelen objektivitásra? És az egyes művekben mennyire érzed ezt megvalósult értéknek?*

El-HR: Nyilván az érzelmek és az őrület ott van minden ember hátterében mint elemi erő. Éppen ezért szerintem sokkal fontosabb, hogy az ember helyesen fegyelmezze ezeket, ha bármit csinál, mint hogy előhívja őket. Tehát a racionalitás sokszor eszköz is lehet arra, hogy fegyelmezett formát adjon bizonyos erőknek, amelyek a háttérben feszülnek.

VM: *Végig úgy beszélünk a munkáidról, mint fegyelmezett, racionális, fogalmi művekről, holott például a* Világító gyümölcsök *(1996) tárgycsoport mindennek az ellentéte, mert nagyon is érzéki, esztétizáló, művészettörténeti kontextusba ágyazott.*

El-HR: Szerintem nem ellentéte. Nyilvánvaló, hogy a *Világító csendélet* egyfajta zárvány a munkáimon belül. Soha nem fogom folytatni, mert ez egyfajta festészeti analízis volt, éppúgy, mint a fali tárgyak, amelyek gyakorlatilag egy monokróm festészeti kísérlet formái. Ott a lazúrfestés módszerét alkalmaztam: különböző anyagokat építettem egymásra, és erre nejlonfóliát feszítettem, ettől a felső rétegek enyhén transzparenssé váltak. Ebből következően a szerkezetük nem is fontos, csak a felületük. A *Világító gyümölcsök* sorozatnál is a festészet másfajta felfogása működik – a valódi gyümölcsök húsa a festészeti anyag, ez adja a színt. Csak itt belülről jön a fény.

El-Hassan Róza
Fali rajz, (részlet), 1997, ceruzarajz, Velencei Biennálé

A világító gyümölcsöknél valóban meg lehet említeni mint művészettörténeti hivatkozási alapot azokat a furcsa, korareneszánsz képeket, amiket 96 szeptemberében láttam Londonban, a National Gallery-ben. Ezeken a festők a kezdődő realista festésmód kezdetekor megpróbálták azt az isteni sugárnyalábot valahogyan ábrázolni, ami mind Mária megtermékenyítésénél, mind a szentek megvilágosodásánál szerepet játszott. Tehát amikor a transzcendens sugarak számára kellett egy furcsa kis lyukat az immár realista égre festeni. Ez lett tulajdonképpen a kétfajta ábrázolásmód ütközőpontja, amit nem szégyelltek gyönyörű kis keretekbe foglalni.

Végül is egész pontosan Crivelli *Angyali üdvözlete* előtt – amin az előtérben hever két gyümölcs – jutott eszembe az a munka, ami a *Világító körte*: hogy egy villanyégőt rakok a kis romlandó körte testébe és reprodukálom ezt a mozzanatot. Egyébként a csendélet műfaja, vagyis a natura morta a mulandóságot, a nemiséget jelenti nekem, és mindig is érdekelt, Caravaggiótól kezdve egészen addig, a németalföldi kismesterek körében divatos változatáig, ami a „rendetlen asztal". Ez témaként nagyon tetszik most is.

TT: *Bár úgyis csak hosszú évek múlva fog kiderülni, hogy igazunk van-e, amikor az életművön belül zárványként értékelünk egy-egy művet, de Hollandiában készített munkád is folytathatatlannak tűnik. Úgy is mondhatnám, annyira barátságos, hogy nem hagy maga után idegesítő kérdőjeleket.*

El-HR: Igen, ez a *Mobile Estate* (Mozgó birtok), ami a hely-specifikus munkák már szinte szélsőséges példája, mert a maga funkcionalitásában teljesen kidolgozott. Ez persze abból következett, hogy maga a *De Verborgen Stad* (Rejtett város) című eseménysorozat, amelyet Lex ter Braak, a middelburgi Vleeshal kurátor-igazgatója rendezett, olyan projekt volt, ahol nem lehetett a helyzet figyelembe vétele nélkül, csak úgy elhelyezni egy művet.

Hollandia kisvárosaira jellemző, hogy a házak homlokzata szinte egymáshoz ragad az utcai fronton, mögöttük pedig egy-egy nagyon pici kert van. A kertek mögött adódik egy második úthálózat, amit nem nagyon használnak, néha egy-egy gyalogos vagy biciklista, esetleg autók, ha a garázsokhoz mennek. Míg a város igazi utcái tele vannak üzletekkel, hirdetésekkel, addig ez az árnyék-utcarendszer teljesen üres, nincs benne semmilyen köz-

El-Hassan Róza
Mobile Estate / Mobil kert, (görgőkre szerelt kertelemek), 1997

téri bútor, közlekedési lámpa, vagy akár utcakő. Lex ter Braak képzőművészeket, zenészeket, filozófusokat, pszichológusokat, kriminológusokat hívott meg. (És egy kartográfust is; a térkép készítése is a projekt része volt.) A program jórészt sétákból állt, amelyek közben előadásokat tartottak, illetve néhány művészt felkértek, hogy csináljanak lehetőleg valami tárgyszerűt. A legtöbben nyilván teljesen immateriális munkákat készítettek, mert borzasztó nehéz volt ebbe a fluktuáló térbe egy köztéri szobrot lehorgonyozni. Egy példa erre (nekem nagyon tetszett, mert hasonló dogok foglalkoztattak): Mark Pimlott, aki képzőművész, építész és fotós egy személyben, régebbi, más városokban készített fekete-fehér fotóiról olvasott fel nagyon szép, egyszerű leírásokat a város egy-egy pontján. A koncepció ismerete nélkül senki sem vette észre, hogy nem arról a helyszínről beszél, ahol állunk.

Én végül azt találtam ki, hogy azokat az elemeket, amik egyébként is megtalálhatóak ott az utcán, tehát egy járdaszegély-követ, néhány négyzetméternyi füvet, egy szemeteskukát, egy kis fát, egy virágágyást, egy padot mozgathatóvá tettem. Kikölcsönöztem őket a közterületfenntartó vállalattól, és pici kis görgőkre szereltem (a gyepet és néhány négyzetméternyi járdát például vaslapon), és ezeket elszórtam ott az utcákban. Mivel mozogtak, mindig eltolták egy picit az emberek, így azok az elemek, melyeket nem veszünk igazán észre a mindennapi sétáink során, miközben mondjuk munkába indulunk, tehát ezek a percepció határán lévő tárgyak mobilissá váltak. Sokan még így sem vették észre őket. Egy másik funkcióra csak akkor jöttem rá, amikor már elkészült a munka: olyan kertté vált, ahol szinte a svéd elemes bútorok elve alapján át lehet rendezni a gyepet, meg az ágyást.

Ez a kiállítás egyébként szép példája annak, ahogyan valami a múzeum mint intézmény köré szerveződve, de annak falain kívül, egy fluktuáló térben jön létre, majd átkerül egy másik fluktuáló térbe, vagyis a beszámolóm és a fotók alapján a Balkonba.

TT: *Most akkor beszéljünk azokról a munkáidról, melyeket folytathatónak érzel, vagy inkább melyek még megoldatlanul hagytak benned kérdéseket.*

El-HR: Például amire még nincs rálátásom, és ezért nagyon nehéz róla beszélni, az a Vleeshal-beli egyéni kiállításom[6]. *Undo* (Mégse) volt a címe, ami szűkebb értelemben egy számítógépes parancs, általánosabban pedig utal magára a tagadásra. Azért lett ez a címe, mert az egész kiállítás egy bontási folyamatról szólt, illetve építésről és bontásról. A helyszíne egy szakrális jellegű, egyhajós, gótikus tér, ami eredetileg zárt piactér volt, de amit már régóta kiállítóhelyiségként használnak. Attól, hogy itt helyezték el a környező, lebombázott épületekből megmaradt gótikus szobrokat, csak még szakrálisabb jelleget öltött. Számomra nagyon nagy problémát jelentett egy ilyen térben kiállítani, ami úgy néz ki, mint egy gyönyörű gótikus templom, és ráadásul negyven méter hosszú. Hónapokig vázlatoztam, a különböző ötleteimhez fotósorozatokat, montázsokat készítettem, végül minden ötletet egyszerre szerettem volna szerepeltetni, és azt a folyamatot is, ahogy a képek törlődnek. Minden képhez, tárgyhoz megtalálni a legadekvátabb törlési módot, kicsit eljátszani azzal is, hogy milyen lehet ma egy ikonoklaszta (képromboló) megközelítés, amikor olyan sokféle képhordozó van.

El is küldtem a szervezőknek egy hosszú listát ötven-hatvan dologról, amit be kellett volna szerezniük, hogy aztán egy hónap alatt majd mindent töröljenek, elporlasszanak, megszüntessenek, vagyis hogy a tárgyakon megtörténhessen az „undo" (mégse) művelet. Meglehetős hidegvérrel fogadták, bár jelezték, hogy kissé bonyolultnak tűnik a feladat.

Közben megváltoztattam a koncepciót, megírtam egy szöveget arról, hogyan zajlottak volna az események, ha semmilyen objektív akadály nem állna fenn, ha nem kellene arra vigyázni, hogy mondjuk az ott dolgozók testi épsége veszélybe ne kerüljön, ha nem lennének térbeli korlátok, és a bontás alatt álló budapesti, nagy

El-Hassan Róza
Mobile Estate / Mobil kert, (görgőkre szerelt kertelemek), 1997

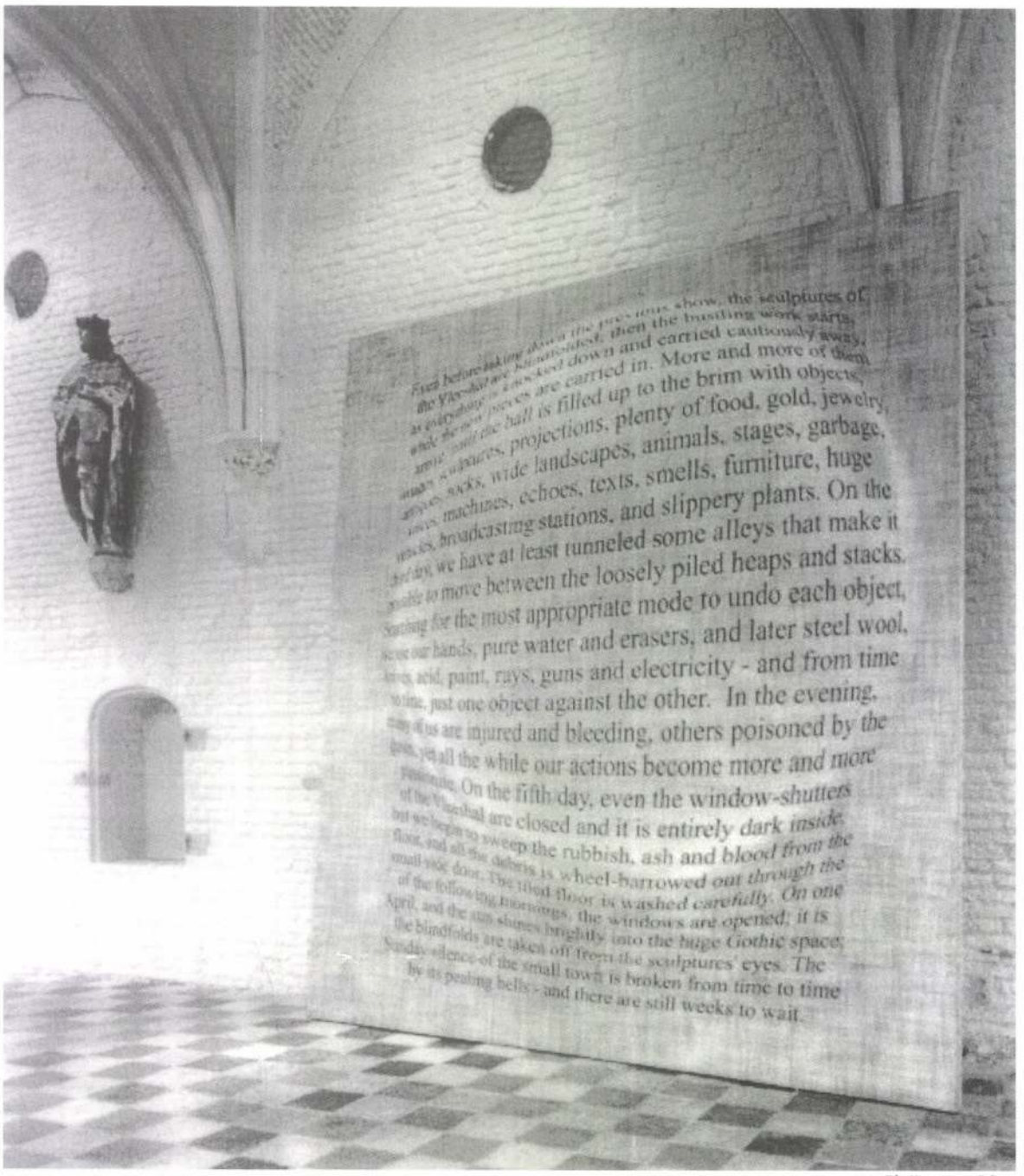

El-Hassan Róza

Undo, 1998, deVleeshal, Middelburg, 400 × 360 cm

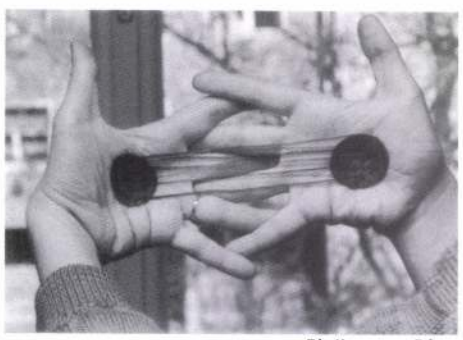

El-Hassan Róza

Részletek az Undo I. képanyagából, 1998

El-Hassan Róza

Undo II, 1998, Medialisation, Stockholm, 400 × 360 cm

MOM-háztömbök is befférnének. A szöveg pontosan az adott építészeti térből indult ki, a gótikus hajó adta a keretet, amelybe belefeszült.

Gyakorlatilag ezt a grafikailag manipulált szöveget állítottam ki képként, és emellett az összes vázlatot, rajzot, azokat a fényképeket, amelyeket a pesti bontásokról mint „mégse"-akcióról készítettem, emellett nagyon személyes fotókat, képeket az Internetről, amelyeket egy erre kidolgozott képkereső módszerrel a szöveg kulcsszavaihoz találtam. Mindezt végül, mivel valahogyan ki kellett tenni, kötetbe kötöttem. De készítettem például egy kollázst Gyárfás Jenő *Tetemrehívás* című festményének alakjait felhasználva, ami a Vleeshalba helyezi a csoportozatot, amely így mintha egy ott megtörtént eseményt dokumentálna. Ezt becsempésztem az egyik tárlóba, ahol a valóban lezajlott akciók, installációk fotói szerepeltek. Annyira örültem, hogy ott volt a *Tetemrehívás* az Arte Poverások között.

Számomra az összes lap alkot tehát egy művet, amit nevezhetünk akár egy monumentális szobornak is, ebből adódnak az aggályaim is, ha itt most egy-egy oldalt közlünk le.

VM: *Hasonló munkát készítettél egy svédországi meghívás kapcsán...*

El-HR: Az egy nagy nemzetközi kiállítás volt, sok résztvevővel, és *Medialisation* címmel zajlott[7]. A helyzet annyiban volt más, hogy tudtam, ott lesz körülöttem a kortárs képzőművészet számos jellegzetes képviselője, így nem éreztem szükségét annak, hogy a saját vázlataim és gyűjteseim tömegét bemutassam, mert tudtam, hogy a munkám egy ugyanolyan sűrű közegbe ágyazódik majd, mint amilyenről a Wunderkammer-szerű kiállítások kapcsán beszéltem. Tudtam azt is, hogy elég szélsőséges művek is lesznek, mert például a moszkvai akcionisták is a meghívottak között voltak. A nevek alapján valamennyire el tudtam képzelni, hogy mi fog ott történni, és a helyszínt is ismertem, mert előzőleg volt lehetőségem kimenni. Egy fjord partján álló, régi svéd nemesi birtok gazdasági épületeit, és az általuk közrefogott óriási söderezett teret kell elképzelnünk. Maga a kiállítás az alacsony házak belső tereiben zajlott, erre a helyszínre írtam fiktív, de térben nagyon pontos szöveget, amit az egyik ház falának döntött billboardként állítottam ki. Itt sokkal egyszerűbb volt minden, mint Hollandiában, mert minimálisra akartam venni a saját képi jelenlétemet. A holland billboard hátterében egy erősen festészeti struktúra volt, itt pedig a szöveg főcímszerűvé vált, mivel egy fekete gömbre vetítettem. Ezt a munkámat eléggé ellentmondásosnak érzem, mert teljesen a közegre épül, gyakorlatilag felhasználja a többiek munkáját, megkérdőjelezve ezzel önmagát is mint művet, és a többi művet is azáltal, ahogyan leltározza őket.

TT: *Ez most úgy hangzik, mint ezekre a nagyon helyspecifikus és rendezvényszerű kiállításokra adott, kicsit dacos reakció.*

El-HR: A *Medialisation* nem volt helyspecifikus kiállítás, a legtöbben egy videó-kazettát adtak le, vagy fotónagyításokat; Serrano például hullákról készült fotósorozatát: nagyméretű cibakrómokat. Ezeket a műveket csak felakasztották, illetve kivetítették a kissé túlzsúfolt térben. Egyedül Michel von Hausswolf helyezett el egy láthatatlan rádióadót, amely az adott térrel dolgozott, én pedig a billboardomat, ahol többek között megemlítettem az adó-vevőt, noha fogalmam sem volt arról, hogy valóban szerepel majd egy ilyen készülék a kiállításon.

TT: *Említetted Serranót vagy a moszkvai akcionistákat, akikkel az elmúlt év során többször is azonos kiállításokon szerepeltél, nemcsak a Medialisationon... Ha azt mondjuk média, akkor gondolhatunk tudományos diszkurzusra, analizisre, racionalitásra, de feltétlenül hozzátartozik a szélsőséges látványosságok világa is. Ehhez hogy viszonyulsz?*

El-HR: Én hosszú időn keresztül egyszerűen immorálisnak éreztem, hogy képzőművészeti munkákban olyan elemeket használjunk fel, ami egyfajta biztos reakciót vált ki a nézőből. Túl könnyűnek éreztem az ilyen hatások bevetését. Ugyanakkor azoktól az erőktől, melyek az ilyen képek mögött vannak, soha nem határolódtam el. Itt olyan munkáimra gondolok, mint a gombostűvel teleszurkált kő, vagy a *Nyújtott szék*, ami igazából feszített szék. Ezeknél egyértelmű az utalás. De most meginogtam kicsit, hogy valóban csak ennyire áttételesen szabad-e használni bizonyos motívumokat, és a Vleeshal-beli munkám, ahol absztrakt képek, anyagkollázsok mellett szerepelnek mondjuk az Interneten talált hullák is, már tükrözi valamennyire ezt az átmeneti állapotot. De ebből is következik, hogy most nem nagyon tudom, milyen lesz a következő munkám.

El-Hassan Róza

Anasztázia (beszélgetés), 1998, performance (arcommal „A kiáltás" című kép reprodukciójához dőlve háromezerig számolok, majd Anasztázia szobrát állítom a reprodukcióval szembe, és múzeumi sétára indulok)

El-Hassan Róza

Anasztázia (beszélgetés), 1998, Saõ Paulo-i biennálé óriásplakát Munch „A Kiáltás" című képéről, 280 × 200 cm vele szemben: Anasztázia, (a brazil Candomble kultusz ill. mágia egyik alakja)

1 Babarczy Eszter: Über die Arbeiten von Róza El-Hassan El-Hassan Róza munkáiról. In: Róza El-Hassan, Galerie Knoll, Budapest-Wien, 1996 (3–12., 13–20.0.)

2 Spektrum, Újlak Kiállítótér (Tűzoltó u. 72.), Budapest, 1992. november 11–13.

3 Róza El-Hassan, Mala Galerija, Ljubjana, Szlovénia, 1997. november 7–december 7.

4 Igor Zabel: Found and lost again. In: Róza El-Hassan, Mala Galerija, Ljubjana, 1998

5 Natura Morta – Róza El-Hassan, Judit Hersko, Éva Köves, XLVII Esposizione Internazionale d'Arte – La Biennale di Venezeia, Padiglione d'Ungheria, 1997

6 Róza El-Haasan/Undo, De Vleeshal, Middelburg, Hollandia, 1998. április 11–május 10.

7 Medialisation, Edsvik konst och kultur, Sollentuna, Svédország, 1998

P. Szűcs Júlianna

Mai magyar képzőművészet

Fogalommagyarázat *

Oly korban élünk, amikor a legegyszerűbbnek látszó címek is kommentárt igényelnek. Mit értünk main?

Ahhoz, hogy egy történeti folyamat karaktere körvonalazódjék, világosan kell elkülöníteni a környező korszakok viszonylag koherens tulajdonságaitól – állítja a modern történelemtudomány egyik vezér-képviselete, az *Annales Iskola*. A vizsgálati anyagból pedig csak akkor lehet következtetéseket levonni, ha rendelkezünk egy kontroll-csoporttal, amelyhez képest válik tárgyunk markánssá. A *mai*-t határoló törésvonal esetünkben a nyolcvanas évek közepére esik, némiképpen vitatkozva a legtöbb kortársi összefoglalóval. Ez a cezúra – nem kétséges – politikai-világnézeti döntésen nyugszik. Ha ugyanis a határvonalat a nyolcvanas évek végén, azaz a rendszerváltásnál húzzuk meg, akkor azzal *minden korábbi teljesítményt* egy tekintélyelvű rendszer pro vagy kontra függvényeként láttatunk. És amely teljesítmények szükségszerűen válnak mindenestül múlttá, befejezett művészettörténeti ténnyé, azaz a létező szocializmus összeomlásának logikus következményeivé.

Ez az 1989-es cezúra – mutatis mutandis – az 1945-ös cezúrát imitálná, azaz a fasizmus felett aratott győzelem nyomán keletkezett anti-totalitáriánus művészet kibontakozásának mintáját véli magasabb szinten megismételhetőnek. Tehát kimondatlanul is benne lappang e periodizációban, hogy ami eltűnt, az alapvetően a totalitarianizmus szülötte volt, ami a jövő számára érvényes maradt, az a rendszerrel mindig oppozícióban volt, továbbá ami a határvonal után született, az a polgári demokrácia szabadságigényétől és rehabilitált nemzet-tudatából fogant.

Álláspontunk szerint azonban a nyolcvanas évek közepén Kelet- és Kelet-közép Európában – párhuzamosan a peresztrojka és a magyar reform-szocializmus kísérleteivel – a rendszer belső szellemi energiáinak egy része a demokrácia és a mentális szabadság kibontakoztatását nem tartotta eleve reménytelennek. 1985 a puha átmenet ígéretét ültette el a kultúra képviselőiben. Valami olyasmit, ami például Spanyolországban játszódott le Franco után, János Károly uralkodásának kezdetén.

Ha ez a szcenárió naivnak és illúzióval telinek is bizonyult, az a vélelem viszont a történelem számára valóban igazolódott, hogy a szellemi színtereken – a képzőművészetben is – viszonylag zavartalanul jöhettek létre azok a formációk, amelyek globálisnak is tekinthetők, de mégiscsak ezer szállal függnek a hazai viszonyoktól. Azaz, relatív autonómiára tettek szert, és nem írhatóak le a kormánypártiság versus ellenzékiség dichotómiájával.

Mit értünk magyaron?

Természetesen az ország közjogi egységén belül született művészetet. A jelző azonban korántsem egyértelmű, mihelyt a képzőművészet sajátos médiumára vonatkoztatjuk. Nemcsak arról van szó, hogy a non-verbális művészetek recepciója eleve „határtalan", hanem hogy a művész-áramlás és a művészet-áramlás korábban sohasem tapasztalt erőssége már akkor elérte hazánkat, amikor a politikai gátszakadás, a berlini fal leomlása még utópikus álomnak tűnt.

1985 után a korábban politikai disszidensnek számító magyar képzőművészek rendszeres kapcsolatot tartottak az óhazával. 1985 után Kassel, Velence, Graz és Bécs szellemi közelsége vitathatatlan tájékozódási pontokká váltak, és a pályakezdők útválasztását is meghatározták. 1985 után az ország szellemi nyitottsága más dimenziókat öltött. (Ne feledjük, hogy Magyarország geopolitikai fontossága a Nyugat számára ekkoriban fölértékelődött: se korábban, se később annyi fontos nemzetközi kiállítás nem mutatkozott be nálunk, se korábban, se később annyi magyar teljesítmény nem kapott külföldi figyelmet, mint 1985 és 1990 között). Mindebből következik, hogy a „magyar művészet" szabad szemmel jól fölismerhető és a XX. század majd egészére – sajnálatosan vagy örvendetesen – de mindenképpen jellemző külön útja ekkortól látszott véget érni. Azaz: ami Magyarországon 1985-től történt bizonyos fáziskéséssel és mennyiségi módosulással, de leírható lett a kortárs egyetemes euro-atlanti képzőművészet bevezetett szókészletével.

Úgy rémlik, az évtized-, évszázad-, évezredvég (alkalmasint a világvég) és a személyes idő megélésével szerzett, most mát túlcsordulással riogató tapasztalatok sokunkat arra az ünnepélyes, már-már patetikus lépésre sarkallnak: mondjuk el végre, *amit tudunk* a magyar képzőművészetről (is). Könyvek, esszék, pamfletek jelentek meg az elmúlt hónapokban, vagy éppen most formálódnak a számítógépekben, hogy apróbb-nagyobb ütésekkel ide-oda „módosítsák" a kortárs hazai *műtörténet képét*; hogy arcot adjanak neki, vagy épp elmossák karakteresebbnek látott vonásait; hogy szerepet írjanak statisztáknak, vagy épp ellenkezőleg, epizodistává tegyenek protagonistákat. Vagy kiválónak tételeztessék a kiválókat, s gyengének a gyengéket. Talán.

A dolog abszolút helyénvaló, hajrá, írja mindenki a magáét. A Balkon szerkesztői azt szeretnék, azt remélik (s mint az az elkövetkezendő hónapokban ki fog derülni, e remény nem hiú ábránd), hogy a folyóirat ilyen írások közlésével majd hozzájárulhat az imént említett *kép* plaszticitásának elmélyítéséhez, de legalább ahhoz, hogy opalizálóbb, valóságosan elbizonytalanítóbb és elbizonytalanítottabb legyen – ha már tiszta és egyértelmű nem lehet –, mint amilyent a fád doktrinerek szeretnek és szeretnének.

P. Szűcs Júlianna tanulmányát – mely eme írások sorában elsőként jelenik meg –, eljárása, eszközei miatt tartjuk fontosnak. A szerző politika-történeti és művészetszociológiai szempontok hálójában vizsgálja az elmúlt 20-25 év eseményeit, melyet gyakorló kritikusként elkötelezetten és markáns szemlélettel figyelt és némiképp alakított maga is. Véleménye az övé..., a *kép* mindenesetre színesebbé lett.

H. I.

Mit értünk képzőművészeten?

A hetvenes évek magyar vizuális kultúrájának egyik szembetűnő sajátossága volt a szinte kényszeres kategorizálási szándék. Az államilag túlvezérelt kultúrában ez a fölöslegesnek látszó igyekezet korántsem volt érdektelen. Egyes ágazatok „szabadságfoka" ugyanis más-más mandátummal rendelkezett. Kerámia anyagban a klasszikus vagy a neoavantgarde eszközök vállalása sikeresnek bizonyult, festészetben elmarasztaltatott. Textil anyagban érthető experimentális alkotásnak számított a szerialitás vagy a koncept. Ugyanez textil nélkül a nyilvánosság számára marginalizálódott. 1985 ebből a szempontból is fontos mezsgye. Két okból is. Egyrészt megszűnt a „nagyművészetek" fokozott ellenőrzése és a vizuális másképpen-gondolkodás „kisművészetekbe" szorítása. Főképpen azért, mert a kisművészetek gyakorlóterepeinek számító szimpozion-mozgalmak, Villány, Velem, Kecskemét pénzügyi háttere ebben az időben megroppanni látszottak, következésképpen az arany-karám kapuit meg kellett nyitni az ambiciózusabb iparművészek számára.

Másrészt az egyetemes vizuális művészet éppen a nyolcvanas évek közepén állt át más növekedési pályára. Az 1984-es *Velencei Biennálé* nagy szenzációja a posztmodern múltat idéző, tradicionalista vonulatának, *Achille Bonito Oliva* „rehabilitált képzőművészetének" a győzelme volt, meggyorsítva ezzel a *Hegyi Lóránd* nevével összekapcsolódó *Új szenzibilitás* zászló alatt fölsorakozó hazai fiatalok integrációját, s egyben tisztán képzőművészeti jellegű offenzíváját. Másrészt éppen az 1984-es Velencei Biennále nyújtott arra is példát, hogy az experimentális művészet – ad analogiam high tech építészet – végképp kinőtte az „alkalmazott" jelzőt, és alkalmas terepnek kínálkozott a közelmúlt valamennyi intermediális művészetének egyesítésére a XXI. század vizuális arculattervének legális kidolgozására. Ily módon a *Beke László* nevével összekapcsolódó magyar neoavantgarde törekvések is kikerülhettek a kultúrpolitikai gettóból, következésképpen természetes módon integrálhatták az úgynevezett kísérleti iparművészetet.

Volt azonban a képzőművészet kontra iparművészet szétválaszthatóságának egy másik, sokkal materiálisabb szempontja is. A késő-pártállam körülményei között képzőművészet volt az, amit lényegében az állam tartott el, legföljebb a legélelmesebb és legkompatilisabb művészetet létrehozók úgy egészítették ki jövedelmüket, hogy felvették a kapcsolatot a nyugati kisgalériákkal. Iparművészet volt az, ami lényegében piacképes volt a géemkás kis-kapitalizmus magyar körülményei között, legföljebb a *Képzőművészeti Lektorátus* által menedzselt – és egyre csappanó köz-dekorációs munkákra számíthattak, kereset-kiegészítésként.

1. A nyolcvanas évek második fele: a „velünk élő történelem" 1985–1988

1.1. Ahhoz, hogy megértsük választott korszakunkat, vessünk pillantást egy fontos határt kijelölő tárlatra, a *Műcsarnokban*, 1985 tavaszán megrendezett *40 alkotó év* című reprezentatív kiállításra. Ez a megmozdulás valójában az utolsó olyan képzőművészeti seregszemle, amely kísérletet tesz a „létező szocializmus" ideológiai szempontjainak érvényesítésére, és a poszt-totalitarianizmus tapintatos változatának bemutatására.

Szempontunkból különös jelentősége van a káderállomány körültekintő kiválasztásának, a generációváltás lehetséges megkerülésének, mintegy megismételve a politikai szférát jellemző gerontokrata uralmat. Így magától értetődő, hogy a kiemelt művek alkotói között ott található a magyar stílus-kompromisszumokat rendre végig kóstoló, nyolcvan fölötti *Hincz Gyula*, a népies-alföldies hangvétel hetven fölötti képviselője, *Kurucz D. István* vagy kortársa, a szocreált impresszionizmussal fölpuhító *Iván Szilárd*, de ahogy

MDK

Elchinger

festőművész

A hetvenes évek végén a Zsolnay-gyárban dolgozott. Róla hirlett, hogy godöllői vadászkastély számára a mosdókészletek tájképeit ő festette Unger Ferdinánd dal. 25.o.

A gyári nyilvánt. könyv szerint 1896-97-ban dolgozott a gyárban. Lehet hogy ez másodszori belépésének ideje. A gödllői munka jóval korábban készült. 74.o. 13. jegyz.

Nikelszky Géza: A Zsolnay-gyár művészete. Pécs. 1959.

Elchinger , [festő, kerámikus]

Olyan festő, aki gyári műveit többnyire nem jelezte. (Pécs, Zsolnay gyár). Róla úgy tudták, hogy a gödöllői vadánkastély mozdókénletének kobaltkék tájképeit festette Unger Ferdinánddal együtt.

—: A pécsi képzőművénet kistükre (5)

475-478

JELENKOR, Pécs, 1971. május

XIV/

Elchinger MDK

festőmüvész

Müvei közül fennmaradt három tálka:
"Rattenfaenger"
" Matrose" / az esztergomi dommal/
"Fürchts-Kinder"

26.o.

Nikelszky Géza: A Zsolnay-gyár müvészete.
Pécs. 1959.

MDK

Elchinger Leopold

festő, figuralista

A Zsolnay-gyár művészi munkáiban közreműködött

1896-1897.

65.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.

Pécs. 1959.

E. Lakatos Aranka
Hajdú-Bihari Napló
'96. IX. 10.

KULTÚRA

E. Lakatos Aranka szobra Fotó: Magánarchívum

MINDENFÉLE

INNEN-ONNAN

**sz a kamionból kiállítóterem. A Rózsa utcán egy nagy elektronikai világcég
n látható járműben, így a forgalmat hétfőn és kedden elterelték az utcáról**

Fotó: I

, vadak – Jelcin szenvedé

Korábbi tenisz- vatkozó jelentése, amely szerint az A lelkes vadász néha
elnök az elmúlt héten 40 Leony

MDK

Elchinger Leopold, festö

1896, 1 évig dolg. itt.

Nikelszky Géza: A Zsolnay gyár művészei és kivitelezöd. Pécs. 1949. ápr. 12.

M.D.K.

Elefánt Jenő szobrászmüvész

"Bodnár János ny. városi könyvtárigazgató szobrát mintázza"- irja a lap müvész fényképe mellett, amely a szoborral és a modellel együtt ábrázolja.

Szinházi Élet. Bp./1934/ május 6-12. XXIV. évf. 2o. sz. 6o. lap

ELEFÁNT Jenő

M.D.K.

1922-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 335.l.

Elefánt Jenő

ELEFÁNT JENŐ (Nagyvárad):
TANULMÁNYFEJ

EISSMANN KÁROLY: TÁJKÉP

Elefánt Jenő

1918/19 I.

Ferképzomfoiskèvk

78. l.

Elefánt Jenő

Nül. Sátoraljaujhelyen 1897 jun. 5. Izr. 4 reál - 1918/19 I. elnöves művezető Rétinél. Katona volt.

Havas Rezső VIII. 70.

vitéz Elefánt Károly, tiszt
Csendélet
"Usak" magyar perzsa

IV-ik Képzőművészeti, Fotóművészeti Kézügyességi és Bélyegkiállitás. Bp. 1936. december
6 l.

226. kép. *Hallstatti edény Süttőről.*

melyhez hasonló csak a nápolyi múzeum óriási gyűjteményében található. Helyi jelentősége több sírkőnek van. Ilyen Solvának, Jucundus azal törzsfő leányának sírköve, továbbá C. Saco lovaskatona domborműves sírköve, aki Britanniából szakadt Pannóniába, hogy Dunaszentmiklós határában fiatalon kerüljön sírba. A süttői mérföldmutatók, a különböző oltárkövek a császárok és az istenek kultuszának változandóságáról, illetve összekeveredéséről tanúskodnak. Keleti, palmyrai írást mutat pl. az az agyagpecsételő, mely egy kis edényke kíséretében Tokodon került elő. Az őskeresztènységnek is van értékes emléke: a sárisápi sírkápolna freskótörrdékei. Természetesen a kerámika készítményei itt is nagy számmal vannak és üvegtárgyakban, ékszerekben stb. szintén nincs hiány.

A népvándorlás korából ugyancsak a kerámia készítményei tűnnek ki: germánok, hunok, avarok itttartózkodásáról tanúskodva. A kezdetleges készítmények közül kiemelkedik egy Esztergom-szentkirályról való fínom edényke, mely jellegzetes arany fülbevaló kíséretében került elő. Történelmi szempontból nem csekély a jelentősége

ELEFÁNT Olga művészettörténész

GULYÁS P.: Magyar írók ...Us.
VII. Bp., 1990.

Élczi *Géza*, álnév? — E néven írt m: *Hogyan lettem én doktor?* Bp., 1898.

Petrik. 1886–1900. Bp., 1908.

Elefand *Jenő* → *Erdős Jenő*

Elefánt *Lili*. — Írása: *M. Lányok* (1910).

Gulyás-gyűjt.

Elefánt *Mária Cypriana*: iskolanővér, p. isk. tanár. — 1921: körül lépett a tanári pályára, 1933/6: a bajai, 1936/7: a vecsési és azontúl a jánoshalmi r. k. p. leányisk.-nál működött. — M: *Levente.* Tört. dráma. (Árpád Kvek. 30). Kalocsa, 1929.

Corvina, 1929. — *Érs. tanítónőkép. és p. isk. ért.* Baja, 1936. — *R. k. p. isk. évke.* Jánoshalma, 1941.

Elefánt *Márton*. — M: *Emigráció vagy alija.* Bp., [1946]. (Mose Pil álnéven).

M. N. Bibl. 1946. [Az 1930. Bp. that. vál. névj.-ben 144: 4. l. szerepel egy E. Márton (Bp., 1888. –): állomásfőnök, aki E. Izidor magánzó és Fischbein Malvina fia].

Elefánt *Mihály* (1816–1872): ev. lelkész (Sz. II: 1257. h.). — Sz. előtt ismeretl. cikkei: *Evangélik.* (1862, 63).

Pallas. V. Bp., 1893. — *Morsz. vméi.* Pestvm. II: 253. l. Bp., [1910]. — *Ványi.* Uo., (1926). — *Rizner.* I. Turósztmárton, 1929. — *Zoványi.* Bp., 1940. — *Ercé.* Pozsony, 1942. (s. v. Elefán!).

Elefánt *Olga*, dr. phil.: *Pay'r Hugóné* (Zichyfalva, Torontálvm., 1886. ápr. 8. –): múzeumi őr. — R. k. Szülők: dr. E. József, Sikor Jolán p. isk. tanár, Toldy Ferenc unokája. Tanulm. 1903: az egri tanítónőképzőben és 1908: a bpi egy. elvégezvén, az Orsz. Iparműv. Múzeum tisztviselője, s 1921: őrré lépett elő. 1925: nyugdíjazták. 1910: ment férjhez Pay'r Hugó hírlapíró, később ogy. képviselőhöz. — Cikkei: *Vas. Újs.* (1907: 49. sz. Amateur gyűjtemények kiállítása), *Művészet* (1909: Építészeti stílusok), *Révai n. lex.*, Éber-féle *Műv. lex.*, stb. — M: *A tér és a testtömegek az építészetben.* Klny. az Athenaeumból. Bp., 1907.

EPhK. 1900/10. (Hellebrant). — *Az Újs.* 1910. VI. 29. (Házasság). — *Petrik.* 1901–10. Bp., 1917. — *Krücken-Parlagi.* I. Wien-Lpz., [1918]. — *Révai.* XV. Bp., 1922. (Pay'rné). — *Bozzay.* Uo., 1931. — *Halász.* Uo., 1936. (Anyjáról. Arck.). — *Bpi Tud. egy. bölcs. kar szigorl. jkve.* (1943. X. 16. körlev., melyben önmagáról és az E-család író tagjairól kértem felvilágosítást, nem válaszolt!). — Gulyás-gyűjt.

Elefánt *Olga Júlia*, *Wegenerné*. — M: Az Orsz. M. Iparműv. Múzeum. Kínai gyűjtemények leíró jegyzéke. Bp., 1913.

Kozocsa. Bp., 1939, 42.

Elefánt *Sándor*: a Felsővisói Takarékpénztár vezérig. ja. — Cikkei: *Pénzint. Szle* (1908).

Gulyás-gyűjt.

Elefánt *Zoltán*: pénzintézeti tisztviselő Szerednyén. — Cikkei: *M. Pénzügy* (1914).

Gulyás-gyűjt.

Elefánt *Zsuzsanna* (W.). — M: *Tibi, a „Mentsvár" hőse.* (Ifjs. reg.) Bp., 1942.

Gulyás-gyűjt.

Elefánti (eredetileg Elefánt) *Ervin* (Sátoraljaújhely, Zemplénvm., 1915. júl. 28. –): hírlapíró. — Ref. (1936-ig izr.) Reálisk. végzett s 4 féléven át jogot hallgatott Kecskeméten. — 1936. III. 15. – 1937. VII. 15: a *M. Gazda* s. szerk., azontúl az *Alkotmány*, *Kis Újs.*, *Nemzet*, *Virradat* riportere és XI. 15.-éig a *Tejipari Közl.* munk., 1938. I. – VIII. a *Nemz. Figyelő* b. munk.

ELEFÁNT OLGA JULIA művészettörténész

GULYÁS P.: Magyar írók ...Us.
VII. Bp., 1990.

Élczi *Géza*, álnév? — E néven írt m: *Hogyan lettem én doktor?* Bp., 1898.

Petrik. 1886–1900. Bp., 1908.

Elefand *Jenő* → *Erdős Jenő*

Elefánt *Lili*. — Írása: *M. Lányok* (1910).

Gulyás-gyűjt.

Elefánt *Mária Cypriana*: iskolanővér, p. isk. tanár. — 1921: körül lépett a tanári pályára, 1933/6: a bajai, 1936/7: a vecsési és azontúl a jánoshalmi r. k. p. leányisk.-nál működött. — M: *Levente*. Tört. dráma. (Árpád Kvek. 30). Kalocsa, 1929.

Corvina, 1929. — *Érs. tanítónőkép. és p. isk. ért.* Baja, 1936. — *R. k. p. isk. évkv.* Jánoshalma, 1941.

Elefánt *Márton*. — M: *Emigráció vagy alija*. Bp., [1946]. (Mose Pil álnéven).

M. N. Bibl. 1946. [Az 1930. Bp. that. vál. névj.-ben 144: 4. l. szerepel egy E. Márton (Bp., 1888. –): állomásfőnök, aki E. Izidor magánzó és Fischbein Malvina fia].

Elefánt *Mihály* (1816–1872): ev. lelkész (Sz. II: 1257. h.). — Sz. előtt ismeretl. cikkei: *Evangélik.* (1862, 63).

Pallas. V. Bp., 1893. — *Morsz. vmél.* Pestvm. II: 253. l. Bp., [1910]. — *Ványi.* Uo., (1926). — *Rizner.* I. Turósztmárton, 1929. — *Zoványi.* Bp., 1940. — *Ercé.* Pozsony, 1942. (s. v. Elefán!).

Elefánt *Olga*, dr. phil.; *Pay'r Hugóné* (Zichyfalva, Torontálvm., 1886. ápr. 8. –): múzeumi őr. — R. k. Szülők: dr. E. József, Sikor Jolán p. isk. tanár, Toldy Ferenc unokája. Tanulm. 1903: az egri tanítónőképzőben és 1908: a bpi egy. elvégezvén, az Orsz. Iparműv. Múzeum tisztviselője, s 1921: őrré lépett elő. 1925: nyugdíjazták. 1910: ment férjhez Pay'r Hugó hírlapíró, később ogy. képviselőhöz. — Cikkei: *Vas. Újs.* (1907: 49. sz. Amateur gyűjtemények kiállítása), *Művészet* (1909: Építészeti stílusok), *Révai n. lex.*, Éber-féle *Műv. lex.*, stb. — M: *A tér és a testtömegek az építészetben.* Klny. az Athenaeumból. Bp., 1907.

EPhK. 1900/10. (Hellebrant). — *Az Újs.* 1910. VI. 29. (Házasság). — *Petrik.* 1901–10. Bp., 1917. — *Krücken-Parlagi.* I. Wien-Lpz., [1918]. — *Révai.* XV. Bp., 1922. (Pay'rné). — *Bozzay.* Uo., 1931. — *Halász.* Uo., 1936. (Anyjáról. Arck.). — *Bpi Tud. egy. bölcs. kar szigorl. jkve.* (1943. X. 16. körlev., melyben önmagáról és az E-család író tagjairól kértem felvilágosítást, nem válaszolt!). — Gulyás-gyűjt.

Elefánt *Olga Júlia*, *Wegenerné*. — M: Az Orsz. M. Iparműv. Múzeum. Kínai gyűjtemények leíró jegyzéke. Bp., 1913.

Kozocsa. Bp., 1939, 42.

Elefánt *Sándor*: a Felsővisói Takarékpénztár vezérig. ja. — Cikkei: *Pénzint. Szle* (1908).

Gulyás-gyűjt.

Elefánt *Zoltán*: pénzintézeti tisztviselő Szerednyén. — Cikkei: *M. Pénzügy* (1914).

Gulyás-gyűjt.

Elefánt *Zsuzsanna* (W.). — M: *Tibi, a „Mentsvár" hőse.* (Ifjs. reg.) Bp., 1942.

Gulyás-gyűjt.

Elefánti (eredetileg Elefánt) *Ervin* (Sátoraljaújhely, Zemplénvm., 1915. júl. 28. –): hírlapíró. — Ref. (1936-ig izr.) Reálisk. végzett s 4 féléven át jogot hallgatott Kecskeméten. — 1936. III. 15. – 1937. VII. 15: a *M. Gazda* s. szerk., azontúl az *Alkotmány*, *Kis Újs.*, *Nemzet*, *Virradat* riportere és XI. 15.-éig a *Tejipari Közl.* munk., 1938. I. – VIII. a *Nemz. Figyelő* b. munk.

lenségmotívummal előre mutat, forma szerint is, mint már említettük, a félmúlt magyar költészetének némely nagyjáig. A *Jubileum* makacs „húsz év" ismételgetése, s a lázálomszerű kép a költő Karinthy Frigyest idézi rokonául, s a külön kiemelt záró sor: „Húsz éve nincsen számomra remény" a kései Pilinszkyt.

A *Mindig velem* nem elsősorban az ismert lélektani képlet miatt jelentős vers, hanem szép megformálása révén: „Én emlékszem, már játszottunk együtt mi / Nagyon régen... / Nem Anna voltál, nem is volt neved még, / És akkor is a végén szomorúan / Elváltam tőled és e földre jöttem. // És gondolom, fogok még játszani / Aranyhajaddal, bársony vállaiddal, / De akkor is, a végtelen ködén át / Egy régi válás rémlik majd felém még, / Egy régi név, egy régi szomorúság." Mennyire mai vers ez! (1926-ban íródott.) S az Anna-regény leghitelesebb, legmesszebb tekintő zárása. Tágabb világot, nagyobb lehetőséget jelez, mint a kötetet záró, a szépségtől elforduló vers. Fontosabbat mond. A nagy költőt mutatja. Aki Juhász Gyula volt.

Juhász Gyula levelei Elefánt Olgához

I.

Máramarossziget
Róm. Kath. Algimnázium

Őnagysága
Elefánt Olga
Úrleánynak
Toldy Ferenc unokájának,
bölcsészhallgató
Budapest
Tudományegyetem.
Bölcsészeti Kar.

64 darab első osztályos latin és magyar gyakorlat kijavítása után szeretettel és tisztelettel üdvözli magát, kedves Olga kisasszony a Négyesy órák volt Öregebbje, most szigeti professzor, az első gimn. osztály főnöke.

És üdvözlöm a Fiatalságot általában és különösen, és kíváncsi vagyok, hogy mennek a stílgyakorlatok? Kik most a költők és a tudósok, a Pogányok mit csinálnak? Kik szerelmesek?

Hódolattal Juhász Gyula

A *Régi operett* kegyetlen is egy pillanatra: „A félhomályos nézőtér zugában / Elálmodozva nézek föl a fénybe, / A gyönyörű és talmi ragyogásra / S eszembe jut múltam szép szőkesége." A *Borok* pedig így zárul: „És szőke ákác bólint, csöndes béke, / S ez szebb, mint minden Annák szőkesége!" A japános versek négy-négy sor hangulati egységébe foglalják az impressziókat, melyek vissza- s eltérítik, emlékeinek világában bolygatják a költőt. Az *Anna örök* című vers ma is kikezdhetetlenül a ciklus csúcsteljesítménye. Igazságtalanság volna nem idézni legalább néhány tévedhetetlenül pontos részletét, fájdalmának ívtöredékét: „Az évek jöttek, mentek, elmaradtál / Emlékeimből lassan, elfakult / Arcképed a szivemben..." S a feledéssel, kopással, az idő múlásával így megnyert nyugalom sem végleges, nem egyértelmű; s ezt így fejezheti ki az igazságos vers: „Ne hidd, szivem, hogy ez hiába volt". Ennél fájóbban nem fo-

galmazhatna. Benne él Anna mindenben, ami hibás (emlékezzünk: a tájak mind hibásak!). És mégis mindenben, ami csodás. A hibák csodálatossága — ennyi lenne az élet? Ezt a gondolatot az irodalom örök időktől kerülgeti, hajtogatja, cáfolná, felejtené. A litániaszerűség felül emeli magát a költőt is az életrajzi tényen, de még az emléken is: „Mert benne élsz te... / ...elvétett szavamban / És minden eltévesztett köszönésben / És minden összetépett levelemben / És egész elhibázott életemben / Élsz és uralkodol örökkön, Amen." A szerencsétlenségnek oly tökéletes regénye, aminőt főleg a nagy francia prózaírók tudtak alkotni! És ezzel a szerencsét-

2.

M. Sziget, görög húsvét

Önagysága
Elefánt Olga
Úrleánynak
Budapest
Központi Egyetem II. em.
Bölcsészeti Kar

Kedves Olga,

mit szól hozzá, itt, a magyar avas Keletén találtam két lelket, a kik szépek, finomak, okosak, művészek egészen, nagyon is nyugatiak. Halmi Bódognak hívják az egyiket, párislakó volt, túlérett intellektusú agy, Valkovszky Erzsébet a másik, egy diadalmas szomorúságú lány. És maga? Még mindig tűrhető az élet?

Au revoir *Juhász*

3.

Kedves Olga, az új esztendőt — „évek, ti még jövendő évek!" — szépen akarom kezdeni: levelet írok Magának, a leghívebb barátnak, — ha megengedi és megérdemlem — a világ „legszeretetreméltóbb" Mlle de Sevigne-jének. Bocsánat a hosszú, illetlen késedelemért, de a sok retardáló mozzanat — hófúvás, utazás, ünnepek, fölolvasás és egyéb kellemetlenségek — hangolják egy kis keresztény elnézésre. Levelét — a mely szenzáció volt számomra — nagyon, nagyon köszönöm. Minden levele egy-egy „fröliche Botschaft", egy-egy nouveau promesse du bonheur nekem. A finom, előkelő lánylélek parfume exotiqueja árad belőlük: báj, szubtilitás, erő, igazság. Mégegyszer hódoló köszönet. Meghálálni a Maga nagy jóságát, leereszkedését úgy se tudom, az élet koldus királya én.

És most engedje meg, hogy aforisztikusan, a hogy egy modern bölcs-észhez illik, iderögzítsek egy-két hangulatot, élményt és et cetera:

*

Szép Ilonka. Bizonyos célzattal és bizonytalan melankóliával meg néztem ezt az új ódonságot.

Az álmok... az álmok... Avas romantika, ódon banalitás! Csupa könny és sóhaj, egész tenger. Egy elmúlt tavasz paródiája. Halott álmok kómikus kísértete. Sírni szerettem volna és — fölényes mosollyal írtam meg másnap a dolog levágó kritikáját. „On revient toujours..." Eh, csak nem fog el engem is a pekári és farkasi hangulat! De azért az a tavasz szép volt.

*

Kosztolányi és Lehel. A modern lélek két pólusa. Akarat az egyik, hangulat a másik, erő az egyik, gyöngédség a másik, az egyik él a művészetben, a másik művész az életben. Az egyik a W, a másik a M, mint Weininger mondaná.

És én, én nem tudok egyik se lenni!

*

Én — procul negotiis — nagy örömmel látom a végeken „hogyan kopogtat a Fiatalság" az ódon ajtókon.

Szabolcskák és Ábrányik üres, sima, nedves poézisét legyőzi Adyék differenciált és Kosztolányiék „vastrombitás" művészete. És ott van a finom Szini Gyula, az okos F. Kaffka Mar-

git, az erős Erdős Renée. Mennyi szín, mennyi hang, mennyi ígéret. És fölgyógyult a nagy Bródy, a ki — igenis —az egyetlen őserő volt eddig a magyar irodalomban. Ő látta meg nálunk először a nagy primitív ösztönök brutális hatalmát, az embert ő állította be először a heliocentrikus irodalmi felfogásba. Ő lát és érez, mint mellette, körülötte senki.

Ő művész. Neki meg tudnám csókolni a kezét! Mit szól e fiatalos rajongáshoz? Lehel azt mondja róla — a la Riedl — hogy műveletlen! Több dolgok vannak földön és égen, Horatio...

*

Írni akarok egy drámát, — igaz, Es lebe das Leben, evviva vita, éljen az Élet! — a melegben az Ars longától megmérgezett Vita brevist fogom bemutatni. Az életet tegyük művészetté és ne a művészetben keressük az életet, az életet, az életet! A művészet csak ópium, az élet — élet.

*

Mohácsi Jenő kezd „értékesülni," a maga finom horoszkópja nem csalt! De a csinos fiú, H. Bite Gy. egészen oda van. (És ezt nem a szerelem tevé?!)

*

Leszállás a nietzscei havasokról. Derűs szomorúság. Nyugodt pesszimizmus. Egy kis bölcsesség. És több élet. Horatius, Thury Zoltán, Anatole France... Bocsánat e kissé fenyőmiskás stílus furialisért. Hja, mikor az ember modern! És a B. N.t olvassa. Lehotait és Jászi Oszkárt. Szomorú dolgok néha, hogy az embernek kortársai vannak.

*

Hát még a kartársai!

Végül, „hogy harmóniával zárjuk a napot", fogadja e szemelvényeket egy ismeretlen magyar poétám verseiből:

Philologie.

Lásd én ma is dicsérni merlek,
ó áldott filológia!
Milyen jó is, ha az embernek
Ah, nem kell gondolkoznia.
száz vastag könyvnek, könyvi helynek
babrálva lapja, napja számán.
Te vagy az exact tudomány ám!
Lásd én ma is dicsérni merlek!

Auróra napján.
(Anyja nevenapja)

Síromra, ha meghalok, ez jön:
„Itt nyugszik az, ki nem élt.
Nem nyúlt az eléberakotthoz,
jöhetleneket remélt.
Világanem a nap vala,
Csak a kölcsönfényű hold,
hajnalka volt az anyja — de ő
e hajnal alkonya volt!"

Aranka fürte szőke, gazdag,
becses búza, rendetlen asztag; —
Gizike fürte barna, dús,
simulva milliónyi szála
önkénytelen harmóniára.
Aranka arca csupa hús,
Gizike arca csupa szellem,
Gizike teste csupa kellem
„ „ lelke csupa fény:
„ „ lesz csupán
e n y é m!

Strófák Gizikéről.

Remélni merem — és ez addig is bolgoggá teszen — hogy még megtisztel drága soraival. Akkor elárulom poétám nevét ha érdekli s'il vous plait.

*

Minden hír érdekel, amit maga ír. Most írtam néhány verset, pretenciózus verseket. Majd jönnek az U. I.ben, a H.ben, a B. N.ben.

Mire ezeket olvassa, én már ott vagyok a medvék országában, a hol a só terem, de nem az attikai.

Még Szeged, 1907. jan 1—3.
Lonelyt ismerem. Okos,
kedves leány. És poéta. Inkább,
mint Ábrányi Emil!

Jó estét. A kezét csókolom.
Juhász Gyula

4.

Szeged, Ipar u.
13. XI. 3.

— Szerző nem olvashatván át levelét, sajtóhibákért nem vállal felelősséget, egyéb hibákért vállalja! —

Kedves Olga, nagy apparátussal és stúdiummal készültem erre a levélre. Valóságos lámpaláz fogott el. A tükörben sápadt arccal borzoltam gyér fürteimet. Margitka húgom azt gondolta, megint drámát írok vagy — csinálok. Remélem, ily lázas készülődés után csak azért se lesz ebből okos levél, s nem fog győzni az élettagadó, beteg irányzat (sőt merénylet) a Maga nagyszerű, imponáló és engem elvben meghódító pogány életöröme fölött.*

Ezek után elkésve — sietek gratulálni a maga dr.ságához. Tudori értekezését az Athenaeumban olvasni fogom és nemes példáján buzdulva elhatároztam, hogy egyszer én is — fogok — doktoriértekezést írni — Kisfaludy Sándorról. E tárggyal behatóan foglalkoztam.

Egyébként én gondoltam magára! Nem tudtam, hol és hogy van, de halálom előtt egy nappal tiszteltettem Rédey Tivadar nemes barátom útján, a ki egy levélben Péterfyről kérdezett.

A kiadóm verseskötetemnek öt példányát bocsátotta rendelkezésemre. Magának nem tudtam akkor, hova küldjem, azóta a példányokat elszedték tőlem.

Remélem, derék kiadóm nem akarja eladni egy szálig azt az 500 példányt, sőt remélem, hogy kötetem a csődbe fogja őt juttatni s ő fejezi be, a mit én „nem egészen dicstelenül kezdék."

Látja, kedves Olga, némi humor duzzad bennem a köteles életöröm helyett! Azt hiszem, e ritka nedű az én igazi életnedvem és — életkedvem!

És azt hiszem, hogy éppen az élet fanatikus hívei, sőt — mint a mellékelt ábra mutatja — boldogtalan szerelmesei akarják néha oly igen a halált.

Lám Pap Mariska az után a — pardonnez moi! — gyomormosás után hogy evoéz: Élet, Élet, Élet!

„Durch des Todesgedanken den goldenen Faden des Lebens zu Ziehen! Eine höchste Aufgabe der Poesie." Persze módjával!

Magának igaza van, de mennyire és milyen szépen!

Verset most nem írtam — a lírához nyugalom kell! — de még van a nyári szüretből, íme a maga asztalára teszem:

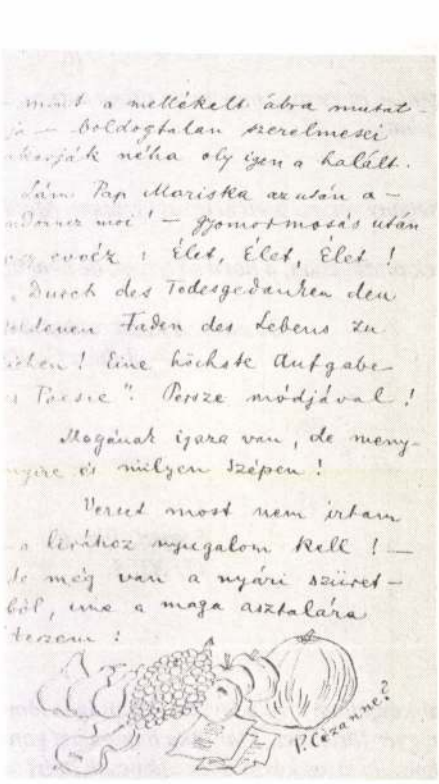

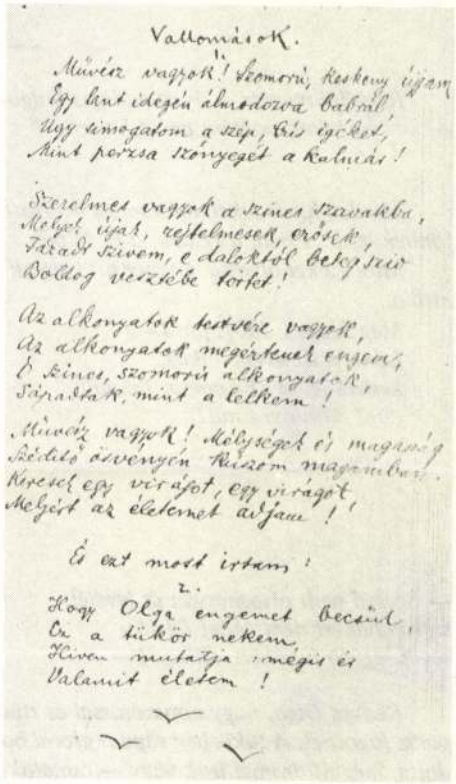

Vallomások

1.

Művész vagyok! Szomorú, keskeny újjam
Egy lant idegén álmodozva babrál,
Ugy simogatom a szép bús igéket,
Mint perzsa szőnyegét a kalmár!

Szerelmes vagyok a szines szavakba,
Melyek újak, rejtelmesek, erősek,
Fáradt szivem, e daloktól beteg sziv
Boldog vesztébe törtet!

Az alkonyatok testvére vagyok,
Az alkonyatok megértenek engem,
Ó szines, szomorú alkonyatok,
Sápadtak, mint a lelkem!

Művész vagyok! Mélységek és magasság
Széditő ösvényén kúszom magamban.
Keresek egy virágot, egy virágot.
Melyért az életemet adjam!

És ezt most irtam:

2.

Hogy Olga engemet becsül,
Ez a tükör nekem,
Hiven mutatja: mégis ér
Valamit életem!

Nagy halálvágyak után csodálatos életláz fog el. „Az élet emlőibe" kapaszkodom s úgy köszöntöm a csupasz létet, mint valami evangéliumot, talált kincset vagy eddig ismeretlen örömet.

Persze az élet gondoskodik róla, hogy ez az öröm túl ne tengjen, sőt alaposan megszégyenüljön. De amíg a művészet Turris Eburneája befogad, addig ez az éjjeli szállás — remélem — mindig megvéd az élet kísértő rémei ellen...

Sokat olvasok és meditálok. Íme — mostani szellemi irányomra jellemző adatok gyanánt — ezek a mostani kedvenceim:

Gabriele D'Annunzio: Fuoco
Artur Holitscher: Baudelaire.
Mikszáth. — Maupassant.
Ibsen: John Gabriel Borkman.
Ostini: Böcklin.
Babits Mihály: Opera omnia
Turgenyev. — Goethe — Ignotus.

De most látom, hogy ebből irányt bajos meglátni. Talán nincs is? Talán nem is kell! Mindent szeretni kell, ami önmagában becsületes.

Azonosítani kell magunkat minden érdemes dologgal és azért mégis: én legyek én! Művészi élet és élő művészet!

De Magának akarok én leckét adni, Magának, a ki több, mint csak művész, a ki nemcsak látja, de átéli a szépet, a ki nem csupán okos, de bölcs is.

Mit csinál a fiatalság? Van-e egyáltalán? Vagy tán most már a gólyák is öregen jönnek föl s nincsenek többé juhászok? Talán jobb is így? Minek Nietzschén kezdeni, mikor a vég — csak azt tudnám feledni?

És most — last, but not least! — a múltkor — jó múltkor — egy ismeretlen költőből mutattam be Magának pár strófát. Maga — most veszem ki akkori levelében — mintha engem sejtett volna szerző gyanánt? Pedig ez az ifjú — nem én valék, ez az én derék, nemes és kiváló barátom: Babits Mihály, a kiben Montaigne nyugodt derűje és Baudelaire fantáziája egyesül. Most mint műfordítót is bemutatom, ím:

Ha szerettetni vágysz, maradj,
Maradj meg, a milyen vagy;
Maradj meg minden, a mi vagy,
Semmise légy, mi nem vagy!
Úgy mindig e mélybájú szem,
ez enyhe kellemesség
dicsérni téged, tárgy leszen
s szeretni, kötelesség!
(Poe Edgar.)

Kedves Olga, tartson meg barátságában, melyre büszke vagyok, melyet kiérdemelni akarok! Jó napot!

Juhász Gyula

A címzettről és a levelekről

Amikor Belia György (1923—1982) sajtó alá rendezte a Juhász Gyula-levelezés első kötetét (az akadémiai kiadású összes művek 9. darabját), már ismerte Elefánt Olga Juhászhoz írott leveleit, de a költőét nem. Csak később került elő ez a négy levél, dr. Payr Egon, Elefánt Olga rokona juttatta el az Országos Széchényi Könyvtár kézirattárába.

Ki volt Elefánt Olga? Elefánt Olga Payr Hugóné (1884—1951) művészettörténész volt, egyetemi tanulmányait a pesti egyetemen végezte, egy évvel járt Juhász Gyula után a bölcsész karra. Neve a Babits—Juhász—Kosztolányi levelezésben is föltűnik, Kosztolányi egy 1904. december 29. keletű levelében írja Juhásznak: „Köszöntöm volt ideáljaimat; én minden nap látom őket a szerelem rózsás ködében. Együtt és külön Nórát, Schmidt Erzsikét, az Elefántot." Amint a Juhász-levelekből is kiderül, a híres Négyesy-szemináriumok ifjainak szerelmi ideáljairól van szó. De Elefánt Olga nem mindennapi jelenség lehetett, mert nem pusztán tagja volt a Négyesy-szemináriumnak, hanem Juhász Gyula után 1907-ben titkára is, ami ekkor elég különös, hiszen az egyetemista nők nem nagyon régen kezdték meg egyetemi szereplésüket. Még egyetemista korában a pesti egyetem Művészettörténeti Tanszékének könyvtárában a könyv- és reprodukciós gyűjtemény „őre", majd az Iparművészeti Múzeum könyvtárosa lett (1925-ig). A tér és testtömeg az építészetben című tanulmányát az Athenaeum közölte 1907-ben (3., 4. szám). Ugyanez az írása megjelent könyv alakban is 1908-ban. A tanulmány egy roppant tájékozott, olvasott művészettörténészt, építészettörténészt mutat, a választott tárgy is különös, nem éppen bölcsészlányra jellemző.

Jól látható, hogy a Négyessy-órák színes világából, a pesti irodalmi élet ígéretes lehetőségeiből kicsöppenő Juhász Elefánt Olgában valami kapaszkodót vélt, leveleivel e régebbi, pesti szellemi élethez való kapcsolódást próbálta fönntartani. A levelekben ugyanaz a kicsit műveltséget fitogtató hangnem is benne van, ami a Babits—Juhász—Kosztolányi levelezést is jellemzi, de bennük van a korabeli Juhász-költészet alaptémája is: az élet és művészet ellentétének kínja, megoldatlansága, az 1906—1907-es esztendők olvasmányai, a máramarosszigeti tanárkodás nyűge, a vidéki élet zártsága, szinte az egész Juhász-életmű elvágyódásának alaphangja megcsendül. Érdekes, hogy Ady mellett a szinte még ismeretlen Babits Mihályt mennyire istápolja, propagálja még baráti levélben is. Eddig azt hittük, hogy csak A Holnap szervezése, kiadása idején volt így, de látható, hogy már egy évvel előtte lelkesen ismerteti levelező partnernőjével barátja írásait. Elefánt Olga jó levelező partner volt, nem egyszerű válaszokat írt Juhász kérdéseire, hanem sok-sok biztatást a kétségeivel viaskodó fiatal költőnek. A Juhász Gyula Összes Művei. 9. (Levelek I.) kötetében szinte lélekelemzőre való sorokat olvashatunk

Elefánt Olga Juhászhoz írott leveleiben. Igazi női ráérzéssel veszi észre, hogy a kishitűségből Juhászt önértékeire kell ébreszteni, anyáskodó szeretet van benne a költő iránt, de Juhásznak azokra a fölhangjaira, melyekből egy kicsit a reménykedő szerelmes szava hallik, nem válaszol, bár a szerelemről szó van leveleiben.

A levelezést a költő kezdi, Elefánt Olga becsülettel válaszol, levélváltásuk megszakadásának okát nem ismerjük. 1907. után Elefánt Olga és a költő kapcsolatának nincsen nyoma.

1. Kézírásos levelezőlap, a postabélyegző kelte nem olvasható. Minden valószínűség szerint ez az első lap, amit a költő Elefánt Olgának írt, választ csak a második lap (1906. május 4.) után kapott mindkét lapjára. Tehát e lap dátuma 1906. május 4. előtti.

Pogányok: valószínű, hogy Pogány Józsefre (1886—1939) utal, illetve a többes számmal a Négyesy-szemináriumok hallgatóira. Pogány, a későbbi népbiztos tagja volt ennek a szemináriumnak; Grezsa Ferenc, aki rekonstruálta a Négyesy-szemináriumok névsorát, könyvében idéz egy vitát, ami Pogány és Juhász között zajlott le (Juhász Gyula egyetemi évei, Bp. 1964.)

2. Kézírásos levelezőlap. A postabélyegző kelte: Máramarossziget, 1907. május 4. *Halmi Bódog* (1879—1957) író, irodalomtörténész; jogi végzettsége volt, amikor Juhász Gyula 1906 szeptemberében Máramarosszigetre került, a művelt, tájékozott Halmi jó barátságba került a költővel. Farkas Imre szerint Halmi nagy hatással volt a költőre (Juhász Gyula Emlékkönyv, Bp. 1962.). *Valkovszky Erzsébet* talán az a máramarosszigeti lány, akihez a szigeti szerelmes versek szólnak *(Emlékek útján, Nefelejcs).*

(Művelődéstörténeti adatnak sem érdektelen, hogy a levelezőlap nyomtatott szövege a Monarchia minden népének nyelvén készült.)

3. Háromlapos kézírásos levél, borítékja nem maradt fönn. A levélből kiderül, hogy a téli iskolai szünetre utazott haza a költő Szegedre. Az előbbi két levelezőlapra érkezhetett Elefánt Olga válasza, ennek örvendezik a költő. (Elefánt Olga levele a Juhász Gyula Összes Művei 9. kötetében a 94. számú.)

Fröhliche Botschaft: örömhír (német); tulajdonképpen az evangéliumra, mint kinyilatkoztatásra vonatkozó kifejezés is lehet. *Nouveau promesse du bonheur* (helyesen: nouvelle) — új ígérete a boldogságnak (francia).

Szép Ilonka: Szávay Gyula—Szabadits Béla daljátéka, 1906. december 28-án játszották a szegedi színházban. Juhász látta a darabot, kritikát írt róla *A romantika csődje* címmel a Szeged és Vidéke 1906. december 30-i számában. Elefánt Olga válaszában ez áll: „Szép Ilonkáról csak annyit, hogy ő szép — És — hogy minden tavasz szép! —" Ez a válasz megengedi azt a föltételezést, hogy Elefánt Olga nem a daljátékra, hanem Juhász egyetemi társára, a költő szerelmére, Karácsonyi Ilonára utal. (JGYÖM 9:136.) *Lehel* István (1885—1935) tanár, irodalomtörténész, a költő egyetemi társa volt, neve olvasható a Négyesy-szemináriumnévsorában. *Az egyik a W, a másik az M:* Wille = akarat, Macht = erő (német).

Procul negotiis: visszavonulva, a közügyektől távol. *Mohácsi Jenő* (1886—1944), író, műfordító. Jogász volt, de szoros kapcsolatot tartott a bölcsészekkel, ő is tagja volt a Négyessy-szemináriumnak. *H*(egedüs) *Bite Gyula* (1887—1953) író, szerkesztő, Juhász egyetemi társa. *B. N.* — Budapesti Napló, Juhásznak ebben az időben versei jelentek benne. *Lehotai:* Kosztolányi Dezső álneve. Kosztolányi fölemlegetése mögött az rejlik, hogy ez időben kicsit megromlott kettejük viszonya. *Stilus furiális:* stílus őrültség-nek lehetne fordítani, nem egészen pontos a szóhasználat. *Most írtam néhány verset... Majd jönnek az U. I.ben, a H.ben, a B. N.ben:* Valószínű, hogy ezekről az írásokról van szó: *Hamlet,* A Hét, 1907. január 13., *Pogány örömök,* A Hét, 1907. január 20. *Salome,* Budapesti Napló, 1907. január 25. A Budapesti Naplóban, A Hétben ebben az évben több verse jelent meg, az Új Időkben a levél írása után sokáig nincs verse. *Ahol a só terem:* Máramarosban híres sóbányák voltak, Aknasugatag, Rónaszék, Aknaszlatina. A Juhász-szakirodalmat helyesbítve, ezt Sarlóska Ernő jegyzi meg Juhász Gyula Máramarosszigeten című írásában (Vigilia, 1978. augusztus). *Lonely:* Reichard Piroska (1884—1943) írónő álneve, első munkáit ezen a néven közölte. Juhász Gyula egyetemi társa volt, a Négyesy-szeminárium tagja.

4. Nyolc „kutyanyelvre" írott kézírásos levél, borítékja nincs. Keltezéséből az évszám hiányzik. Juhász 1907. október 3-án öngyilkossági szándékkal odahagyta Lévát, ahol tanított, majd ezután 1908. február 14-ig, váradi tanári állásának elfoglalásáig jobbára Szegeden tartózkodott. Bizonyos, hogy a levél keletkezési éve 1907.

Margitka húgom: Juhász Margit (1888—1978), később Király-Kőnig Péter zeneszerző felesége. *Drámát... csinálok:* utalás az öngyilkossági kísérletre. *Tudori értekezését:* A tér és testtömeg az építészetben. Juhász Gyula terve, hogy doktori disszertációt ír Kisfaludy Sándorról, hirtelen fölmerült ötlet lehet, inkább Arany János életműve foglalkoztatta ilyen céllal. *Rédey Tivadar* (1885—1953) irodalomtörténész, író, a Négyesy-szemináriumok résztvevője. Juhászhoz írott levele, amelyben Péterfyről érdeklődött, is-

meretlen. *Kiadóm:* Balassa Armin (1861—1923) szegedi ügyvéd, író, lapszerkesztő, Juhász ifjúkori atyai barátja, támogatója. A verseskötet Juhász első könyve, *Juhász Gyula Versei* címmel jelent meg Szegeden 1907. szeptember 20. körül. A példányszámról csak ebből a levélből van tudomásunk. Pap Mariska (1882—1911) írónő, A rög című kötetét Juhász Gyula 1908. január 9-én a Szeged és Vidékében méltatta. *Durch des Todesgedanken den goldenen Faden des Lebens zu Ziehen! Eine höchste Aufgabe der Poesie:* A halál gondolatán keresztül átszőni az élet aranyszálát. Ez a költészet egyik legfőbb föladata. (A német idézet lelőhelyét nem ismerjük.)

A *Vallomások* első versének első és utolsó szakasza azonos az Ach'io című versével, de a két középső szakasz teljesen új, eleddig ismeretlen volt. Ugyancsak ismeretlen a Vallomások második darabja, a kis alkalmi strófa, mely ugyan alkalmi versnek tekinthető, de az első rész mellett megemelkedik a rangja. *Minek Nietzschén kezdeni:* utalás arra, hogy egyetemi éveiben ő is és barátai is Nietzsche bűvöletében éltek. A megyjegyzés már egy kis kiábrándulást mutat.

Közzéteszi: ILIA MIHÁLY

A TÁPAI KRISZTUS

Agglegénytan

Írta: JUHÁSZ GYULA

Nagyérdemű közönség és mélyen tisztelt sorstársaim! A nagy Stendhal a szerelemről írt alapvető művet, a nagy Balzac pedig a házasság elméletét adta úttörő munkájában.

Nekem már csak az agglegénység tudományának és művészetének ismertetése jutott.

Kiskorú és felnőtt hallgatóknak hosszú éveken át magyaráztam a latin és magyar nyelv és irodalom szépségeit, most pedig a fönt jelzett témát vagyok bátor népszerű modorban körvonalazni. Minden jogcímem megvan arra, hogy ezt a férfiügyet alaposan és végérvényesen letárgyaljam. Magam is gyakorló agglegény vagyok jó pár esztendeje, és komoly a gyanúm, hogy ezen a szép, de veszedelmes pályán most már mindhalálig híven és becsülettel meg fogom állani helyemet.

Hogyan lesz az ember agglegénnyé? Ez a legkönnyebb dolog a világon. Egyszerűen nem házasodik meg az ember. Vannak öntudatlan agglegények, akik nem is gondolnak a dologra és egy napon automatikusan belépnek ennek az egész földkerekségre kiterjedő cölibátusnak rendjébe. De vannak öntudatos és önérzetes agglegények is, akiknek ez az állapot kezdettől fogva programjuk és életcéljuk, mint Nurminak a futás, és mint Nansennek az északi sark. Ezek a fölvilágosult agglegények megint két alosztályba sorolhatók: az egyik része azon régi elv alapján nem hajlik az édes járomba, amely Casanova Jakab urat éltette a férfiélet legvégső határáig, a másik ellenben strindbergi meggondolás és megfontolás szerint cselekedik. (Ez utóbbi osztályba tartozik e tan jelen előadója. Legalább is ő úgy gondolja.)

Hogy mikor lesz az ember agglegénnyé? Legénye válogatja. Ezzel úgy vagyunk, mint az öregséggel. Cicero szerint nincsenek öregek, csak éppen hogy az idő eljár. Öreg ember nem vén ember: mondotta Jókaink, én pedig azt mondom: hogy amíg agglegénynek érzi magát a férfi, addig se nem öreg, se nem vén, csupán nem mai gyerek!

Én először öt éve éreztem magam agglegénynek, amikor egy tizenhat éves művésznő bácsinak szólított. Most már nem szoktam megneheztelni ezért, kiváltképpen, ha negyven éves bakfisok szólítanak bácsinak.

Az agglegénységnek is megvannak a maga örömei és illúziói. Például, ha az ember a barátainak és ellenségeinek házaséletét szemléli. (Ezt rendesen kárörömnek hívják.)

Az agglegénység veszedelmes életkora — persze én még csak elméletből tudom — az ötvenedik esztendő tájékán kezdődik és a hatvanadik körül végződik.

(Művészeknél valamivel később.) Ekkor a legkipróbáltabb és legmegbízhatóbb agglegény is kísértésbe jön, és sokan nem bírnak ellentállni. Vannak hivatások és foglalkozási ágak, ahol szinte kötelező az agglegénység. Például idült lírai szerelmes színészek és költők részére.

Bár ez utóbbiak közül akadtak többen, akik a házasságban is szép sikereket értek el — a verseikkel. Például Vajda János.

Diktátoroknak azért nem jó agglegénynek maradni, mert akkor a diktatúra legerősebb és legszigorúbb módszereivel nem tudnak személyesen, hogy úgy mondjam, a saját bőrükre megismerkedni. Kezdő agglegények számára követendő példa gyanánt hadd említsem föl a meredek és dicső agglegényi pályának néhány kimagasló egyéniségét a hazai és világtörténelemből: Anakreon, Horatius, Dante, Michelangelo, Kant, Schopenhauer, Deák Ferenc és Riedl Frigyes.

Mivé lett volna például Napóleon, ha az agglegénység útjára tér?

Nagy mesterünk, Szilágyi Dezső mondását kell itt még illő tisztelettel helyreigazítanom. Ő állította, hogy az agglegény úgy él, mint egy kiskirály és úgy pusztul el, mint egy kutya. Szeretve tisztelt bajtársaim, én pedig azt mondom nektek, a valódi agglegényembernek jelszava legyen: sohse halunk meg! Különösen, mi költők!

Már most, ami az agglegénység életszabályait és világnézetét illeti, erre vonatkozólag egy

rövid, de velős breviáriumot terjesztek elő azoknak, akik komoly szándékkal, eltökélt lemondással indulnak el a keskeny ösvényen a legényes aggság révébe.

1. Mindnyájunkat érhet baleset, de azért kellő óvatossággal végül is el lehet nyerni az agglegénység koronáját.

2. Nem kell sietni a dologgal. Itt a latin bölcsesség tanácsát kövesd: Festina lente! Ami magyarán annyit tesz, hogy elkésve se siess! Tömörkény István, a szegedi bölcs ekképpen fejezi ki ezt az igazságot: Ballagjunk, ballagjunk, úgy szép a legény, ha ballag!

3. Nem mind agglegény, aki annak látszik, vagy annak mutatja magát.

Özvegyek és elváltak gyakran tetszelegnek a világ színe előtt ebben a romantikus pózban. Éppen ezért szervezni kellene a valódi, hamisítatlan agglegényeket az előbb említett alosztályok szerint. Az első kategóriába tartozók fájdalomdíjat kapnának, a másodikba sorozhatók ellenben jutalomdíjat nyernének.

4. Ha az agglegény nem találja helyét és nem leli örömét, akkor csak egy segítség van: tessék megházasodni.

Ebben a reményben fejezem be előadásomat, mint a Független Magyar Agglegények Láthatatlan Szövetségének rendes tagja, és kérem a különben nagyrabecsült hölgyeket, hogy tovább is tartsanak meg jóindulatukban!

Juhász Gyula elfeledett írásáról

Az *Agglegénytan* nem ismeretlen, csupán elfeledett írása Juhász Gyulának. A Színházi Élet című pesti bulvárlapban jelent meg 1928-ban (42. szám, október 14—20. 38—39. lap), az *Élet iskolája* rovatban, a költőt előadói pulpituson ábrázoló — más közlésből nem ismert — fényképpel. A 41. számban maga a főszerkesztő, Incze Sándor írta e rovatot *(Csevegés-tan)*, míg a 43-ban Nádas Sándor *(Dohányzástan)*, a 44-ben pedig Kálmán Jenő *(Takarékosságtan)*. A Juhász Gyula írását közlő lapszámban olvashatjuk Krúdy Gyula elbeszélését — *Amikor színésznőt szöktettem Debrecenben* —, képes interjút a Párizsban tartózkodó Szabó Dezsővel; pletykarovatot és Emőd Tamás körkérdését: *Megkérdeztük a magyar költőket, mi a szép a lucskos, csúnya őszben?* Kosztolányi válasza után második helyen Juhász Gyula nyilatkozik:

„Hogy mi szépet találok a csúf őszben, arra tizenötéves koromban feleltem legelső versemben, amely nyomdafestéket látott:

...Az ősz, az elmúló nyár szebb nekem,
Mikor harasztok zörgő hahotája
Arcunkba vágja az enyészetet.

Azóta derűsebben nézem a dolgokat és a tavaszt is szépnek találom, minél több lesz, annál szebbnek."

Ez a nyilatkozat — illetve a körinterjút készítő Emőd Tamás személye — meg is magyarázza, mint került Juhász Gyula tárcája a Színházi Életbe. Emőd Tamás, a nagyváradi holnapos a húszas években is ápolta öt évvel idősebb költőtársával a barátságot. (1921-ben, majd a következő évben fényképet is kért Juhász Gyulától, de csak 1924-ben teljesült a vágya. 1928 karácsonyán ismét dedikált fotót kapott barátjától; mindkét kép megtalálható a Paku Imre szerkesztette Juhász Gyula Emlékkönyvben.) Minden bizonnyal ő kérte fel Juhász Gyulát a tréfás komolysággal „előadott" Agglegénytan megírására. Érdekes, hogy Juhász idézett őszi nyilatkozatát a *Mulandóság* című 1899. május 21-én megjelent költemény jegyzeteinél a kritikai kiadás első kötete is közli (JGYÖM 1:364. lap). Bizonyára a szerkesztők által használt lapszám csonka volt — alkalmi gyűjtők sajnos előszeretettel használják a borotvapengét (!), ezért maradt ki az 1927—1936 közötti prózai írásokat tartalmazó 8. kötetből. A 253. tétel jegyzete szintén hivatkozik a már említett őszi nyilatkozatra. Itt lenne a helye az Agglegénytannak is, amelyet ötvenöt évvel az első közlése után bemutatunk a Tiszatáj olvasóinak.

A BLEDI KONFERENCIA UTÁN

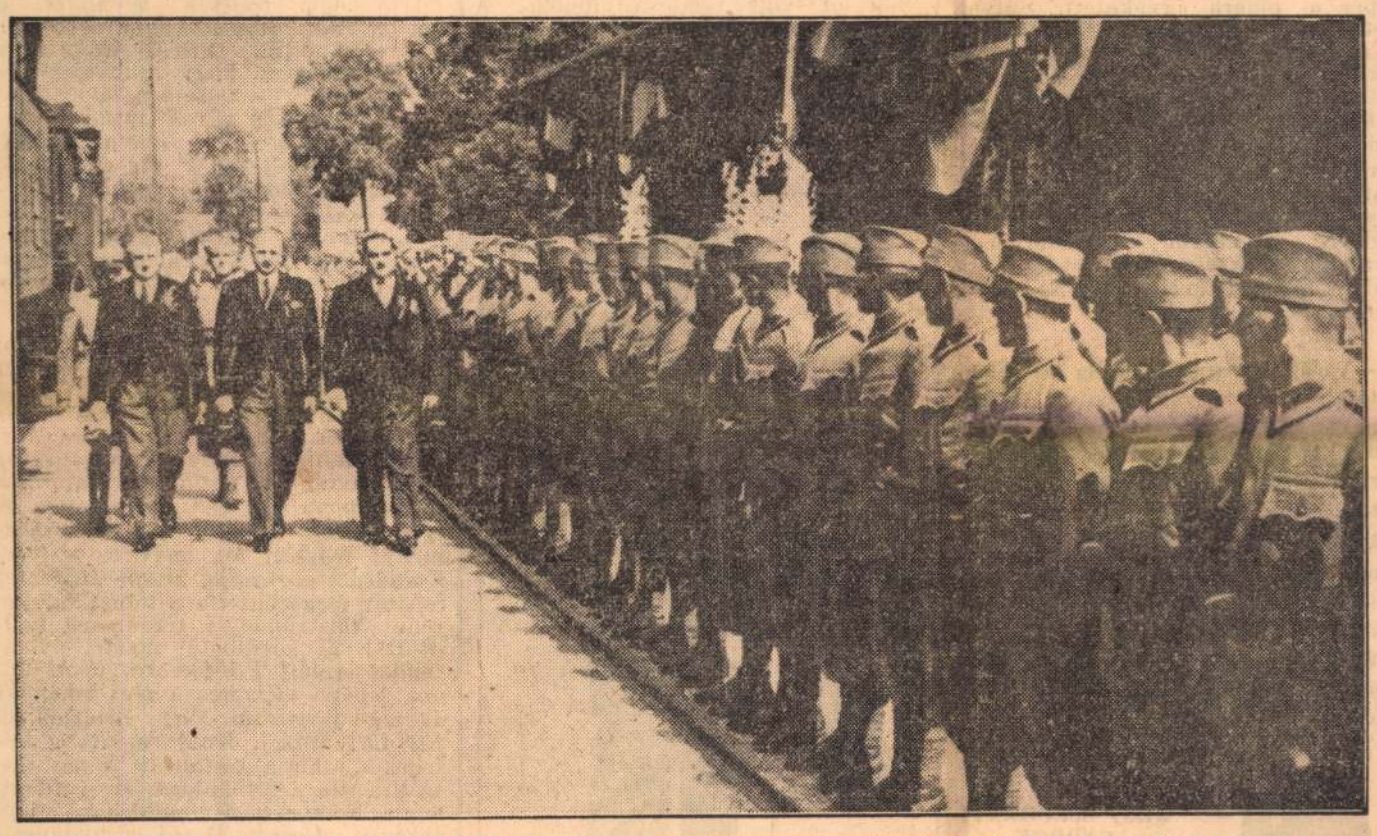

Krofta csehszlovák, Petrescu-Comnen román külügyminiszter és Sztojadinovics jugoszláv miniszterelnök Bledben a kisantant-konferencia befejezése után ellép a díszszázad előtt

Nyolc budapesti leány kétségbeesett panasza Argentinából

Fény az igéretben, nyomor a valóságban

A BUENOS AIRESBEN VENDÉGSZEREPLŐ BUDAPESTI LEÁNYOK

— Az Est tudósítójától —

A főkapitányság bűnügyi osztályán különös ügyben indult nyomozás napokkal ezelőtt. A rendőrség figyelmét arra hívták fel, hogy *Buenos Airesben nyolc fiatal leány él, akik rendkívül mostoha viszonyok közé kerültek, kétségbeesett hangú leveleket írnak* Budapesten élő szüleiknek. Öngyilkossági kísérlet hívta fel a rendőrség figyelmét az Argentina fővárosában történt eseményekre, majd *három feljelentés futott be a rendőrségre.*

Körülbelül három héttel ezelőtt a Péterffy Sándor ucca 7. számú házban levő lakásán

megmérgezte magát Theim Ernőné, egy bankár özvegye, akinek egyik lánya Buenos Airesben táncosnő.

Hozzátartozói a főkapitányság bűnügyi osztálya detektívjeinek elmondották, mialatt *Theimné* a Rókus kórházban eszméletlen állapotban feküdt, hogy az életúnt asszony 16 éves leánya panaszkodó levelet írt anyjának, amelyben azt közölte, hogy *akarata ellenére Kuba szigetére akarják vinni, hogy ott egy bárban lépjen fel.* A bejelentésről jegyzőkönyv készült a rendőrségen, majd miután *Theimné* felgyógyult,

harmadmagával jelentkezett a rendőrségen és bűnvádi feljelentést tett.

A három anya arra kérte a főkapitányságot, hogyha lehet, diplomáciai úton lépjenek közbe és kövessenek el mindent, hogy gyermekeik valamilyen úton-módon visszakerüljenek Budapestre.

A főkapitányság rendőrtisztjei a három asszonyt részletesen kihallgatták. Elmondották az asszonyok, hogy 1937. év nyarán lányaiknál *artistaügynökök* jelentkeztek, akik fényesnek látszó montecarlói szerződést kínáltak nekik. Azt mondották, hogy *balettcsoport* alakul Budapesten, amely Európa legnagyobb városait járja végig, revűszínházakban vendégszerepelnek a tagok, a körutat Montecarlóban kezdik meg.

A lányok közül néhány azelőtt nem is volt táncosnő. Amikor azt mondották a náluk jelentkező ügynököknek, hogy nem értenek a színpadi tánchoz, azt a választ kapták, hogy *ez nem akadály, kitanítják őket.* Csupa csinos fiatal leány kapta az ajánlatot és még mielőtt tanulni kezdtek volna, szerződést írtak alá. Egy Podmaniczky uccai zeneiskolában és egy táncmesternél tanultak három hónapig, majd november 1-én elutaztak Budapestről Montecarlóba.

A tánccsoport tagjai a következők voltak: a 15 éves *Biró* Kati, a 19 éves *Spitzer* Klára, a 16 éves *Theim* Ágnes, a 18 éves *Szalai* Kitty, a 19 éves *Debreceni* Rózsi, a 20 éves *Steiner* Júlia, a 19 éves *Gere* Éva, a 19 éves *Hepp* Júlia. A nyolc leány november 9-én lépett fel — mint írták — először Montecarlóban, ahol április közepéig táncoltak.

Ekkor mindannyian levelet írtak Budapestre, amelyben közölték, hogy *Dél-Amerikába utaznak.* Április 22-én el is indultak, Buenos Airesben kötöttek ki. Mióta megérkeztek Argentinába, *egyre-másra küldözgették szüleiknek a panaszkodó leveleket.* Különösen három leány keseredett el nagyon és azt írták, hogy *nem bírják tovább.* Havi 80 pengős fizetésüket nem igen kapják meg, *ennivalójuk alig van, reggeltől délig próbálnak, estétől hajnali 4 óráig a buenosairesi Tabaris revűszínházban lépnek fel,* kétségbeesett helyzetben vannak és különösen az utóbbi időben változott meg sorsuk, amióta vezetőjük közölte velük, hogy *Kuba szigetére mennek.*

A leányok mindannyian azt írták, hogy nem akarnak Kubába menni, a három elkeseredett leány pedig azt közölte szüleivel, hogy *inkább öngyilkos lesz, de nem megy tovább, haza akarnak jönni. Már annyi pénzük sincs, amiből cipőt vagy harisnyát vehetnének maguknak.*

Az egyik leánynak budapesti követségének diplomáciai úton már küldött hajójegyet, hogy hazajöhessen, a többiek sorsát a rendőrség igyekszik most már irányítani. Miután megállapították a főkapitányságon a tényállást, *felhívták Argentina budapesti követségének figyelmét a Buenos Airesben történő eseményekre.* A követség urai közölték a rendőrséggel, hogy érdeklődnek Argentinában és megpróbálják elintézni, hogy a magyar leányok jobb helyzetbe kerüljenek.

A rendőrség ettől függetlenül

diplomáciai úton indította meg a nyomozást, hogy kideritse, valójában mi történt a fiatal leányokkal Buenos Airesben,

mik azok az igéretek, amelyeket odakint nem teljesitettek és mik azok az okok, amelyek miatt a leányok közül hárman öngyilkosságot akarnak elkövetni. A rendőrség bűnügyi osztályán nagy érdeklődéssel várják a magyar leányokról Buenos Airesből érkező híreket.

Baltával pusztították el egy csikágói játék-barlang berendezését, nehogy mégegyszer megnyithassák

Csikágó, augusztus 27

(Az Est és a Un[illegible] tudósítójától)

Tegnap este hat nagy szerencsejáték barlangot, amelyben összesen 2500 ember tartózkodott, *bezártak.* A kártyabarlangokban *baltával* pusztították el a berendezést,

nehogy titokban újra megnyithassák a helyiségeket.

A berendezések értéke *20.000 dollár volt.* A csikágói titkos játékklubokat *Al Capone* bandája tartotta fenn. A nyereséget félretették, hogy majd

kaucióként letétbe helyezzék és Al Capone szabadlábrahelyezését kérjék.

Thomas *Courtney* államügyész megtett minden intézkedést, hogy az újra elharapózó gengszterszellemnek véget vessen. A csikágói Egyházi Szövetség nyilt levelet intézett Illinois kormányzójához s közli, hogy *Csikágóban 79 kártyabarlang működik.*

MOLNÁR ÉVA
DIVATRAJZ-TANFOLYAMA
Szeptember 20-május 20-ig
Jelentkezés aug. 29-től szept. 7-ig, délelőtt 10—12 között VII., Rákóczi út 12., III. emelet 4. — Telefon: 330-941.

HOTEL RIO Hónapos szobák
közp. fűtés, meleg folyóvíz, telefon, lift. Mérsékelt árak!

HÍREK

Miatyánk... Felséges aranypadló az Ég és föld között, amelyre ráléphet és a Magasságokba sétálhat a szegény emberi lélek. A Miatyánk szavával kérjük mindennapi kenyerünket, Isten országának eljövetelét, bűneinknek bocsánatát, bocsátunk meg az ellenünk vétőknek és riadozunk a kísértésekbe ragadtatásoktól. A Miatyánk az emberiség legszebb imádsága. Szövegét a tudományos megállapítások szerint az elmult tizenkilenc évszázad alatt a 980 féle nyelven beszélő emberek háromezerféleképpen fordították és írták le.

Ebből a háromezerféle Miatyánk-szövegből *Kertész* Kálmán veszprémi külvárosi plébános *1727 féle szöveget gyüjtött össze és őriz parókiáján egy egyszerű faládában.*

Ez a kis veszprémi faláda a *világ egyik legszebb és legértékesebb múzeuma.* Összegyüjtve a ládában a világ minden népeinek Miatyánkjai, az egyes népeké összeválogatva a számtalan nyelvjárás és írásmód szerint.

Ez a veszprémi faláda a világ legszebben muzsikáló zenélődoboza.

A veszprémi plébános gyüjtését már gyerekkorában kezdte, kispapkorában folytatta és negyven esztendeje nemes szenvedélye ez a ritka gyüjtés. Fáradságot, költséget nem kímélve állandó összeköttetésben áll a külföldi múzeumokkal, tudományos társaságokkal, gyüjtőkkel és gyüjtésén az Isten áldása. Külön öröme volt, amikor a Miatyánkot a Fülöp szigetekről ötféle maláji nyelven, Ujzélandból négyféle maori nyelven sikerült megszereznie.

Ha egy nap megszólalna ez a miatyánkos láda, emberi fülnek micsoda babiloni lárma lenne, de az angyalok tapsa fogadná.

Kertész Kálmán főtisztelendő úr gyüjteményével 1934 szeptemberében elment Rómába, hogy Miatyánkjait felajánlja a pápának. A pápa magánkihallgatáson fogadta és sajátkezű aláírásával ellátott arcképével tüntette ki. A miatyánkos láda Rómából visszakerült a veszprémi parókiára s azóta is állandóan gyarapodik kincses tartalma.

A főtisztelendő úr minden vágya és törekvése, hogy gyüjteménye minél tökéletesebb legyen. Végrendeletében már ott az akarata: a világon egyedülálló csodálatos gyüjteménye a Nemzeti Múzeumé legyen. (b. á.)

Horkolj csak nyugodtan

engem már nem zavarsz a legjobb álmomban sem, mert OHROPAX zajvédőgolyócskák vannak a fülemben. Lágy, plasztikus formájú golyócskák a fül elzárására. Forgalomba kerül 6 pár golyót tartalmazó dobozokban, ára P 4.50. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és szaküzletekben. Főlerakat: Kálmán Lehel cég, Budapest 62—115

— **Súlyos kettős gázolás Kispesten.** Ma reggel a Kossuth téren egy eddig ismeretlen motorkerékpáros elütötte az 50 éves *Sándor* Jánost, aki éppen a piacra igyekezett. Súlyos, életveszélyes sérüléseket szenvedett. A mentők a Szent István kórházba szállították. A szerencsétlenség következtében nagy tömeg gyült össze, a tömegben tartózkodott *Klein* Ferenc 47 éves iparosmester is, aki ittas állapotban át akart menni az úttesten. Ugyanekkor haladt arrafelé egy személyautó, amely alig néhány méterre az előbbi szerencsétlenség színhelyétől *Klein* Ferencet elütötte. Súlyos sérülésekkel őt is a Szent István kórházba vitték.

— **Vaddisznócsorda pusztítja Szentendre határát.** *Szentendréről* jelentik: Néhány nap óta nagy vaddisznócsorda garázdálkodik Szentendre határában a sashegyi barlang alatt. Az itt elterülő szántóföldön a tengeri- és burgonyatermést a vaddisznók teljesen tönkretették. Minden éjjel a pócsmegyeri kincstári erdőből látogatnak ide és annyira óvatosak, hogy idáig egyet sem sikerült lelőni, pedig a legjobb vadászok szállták meg a vidéket és lesik minden éjjel a garázda csordát, de eddig hiába.

GRÓF SZÉCHENYI GYÖRGY,

Tokaj országgyűlési képviselője pénteken délben 49 éves korában meghalt. Hétfőn délután 2 órakor temetik Monokon

— **P. Biró Ferenc S. J. halála.** Pénteken este hosszas szenvedés után 69 éves korában meghalt Budapesten P. *Biró* Ferenc, a jezsuiták kilenc éven át volt tartományfőnöke. A magyar katolicizmus kimagasló egyénisége volt, színes, érdekes egyéniség, kitünő szónok, nevelő, szervező erő. Élete utolsó éveinek főprogramja a falu szociális és kulturális emelésének munkája volt.

THOMAS KENDRICK angol kapitány, a bécsi angol főkonzulátus útlevélosztályának vezetője — akit kémkedés gyanuja miatt letartóztattak, majd pedig eltanácsoltak Németországból — megérkezésekor a croydoni légikikötőben

— **Egy veszett macska megharapott hét embert.** *Bukarestből* jelenti tudósítónk: Turnszeverin egyik legforgalmasabb útján nagy riadalmat keltett egy megvadult macska. A macska egy udvarból rohant ki és villámgyorsan egymásután *hét járókelőt támadott meg, nekikugrott és megharapta őket,* ezután pedig *nyomtalanul eltünt. (T)*

Egy hét Budapest életéből

az augusztus 14-től augusztus 20-ig terjedő héten

1. Születések száma	205	(304)
2. Halálozások száma . . .	272	(292)
3. Öngyilkos lett	11	(12)
4. Házasságkötések száma .	379	(295)

(Zárójelben a multheti adatok)

— **A világ leggyorsabb hadihajói.** Az angol admiralitás új motorcsónakflotillát rendelt több angol hajógyárban és ezek lesznek a világ leggyorsabb hadihajói. A kis motorcsónakok, ameyek csupán egyetlen torpedővető csővel lesznek felszerelve, *óránként 90 kilométeres sebességet tudnak elérni a tengeren.* Olyan jól vannak építve, hogy *még a viharos tenger hullámaival is teljes biztonsággal szembeszállhatnak.* Az új típusú motorcsónakokból már a legközelebbi időben hat darabot vízrebocsátanak, *a többi pedig a jövő év elején készül el.* Ezek a hihetetlenül gyorsjáratú kis hadihajók félelmetes ellenfelei lesznek még a nagy csatahajóknak is, mert *nagy sebességüknél és kicsiségüknél fogva szinte eltalálhatatlanok.*

— **Házasság.** *Saár* Margó (Budapest) és *Ehrenfeld* Győző építész (Pestszenterzsébet) e hó 21-én házasságot kötöttek.

— **Nászutasoknak** *Hotel Kikelet Pécs.*

x **Rózsahegyi Kálmán,** a Nemzeti Színház örökös tagja színészképző tanfolyamára megkezdődtek a beiratások. Jelentkezni lehet hétfőn és szerdán délután 4 és 6 óra között József körút 19., I. em. A többi napokon I., Menkina János út 11/a. Rózsahegyi ház. Telefon: 153—406.

— **Manchesterben is megszüntetik a villamost.** *Londonból* jelentik: Manchester városi tanácsa elhatározta, hogy *teljesen beszünteti a villamosjáratokat a városban.* 25 millió pengőt irányoztak elő arra, hogy autobusz- és trolleybusz-üzemre térjenek át a milliós város minden negyedében. Az elavult villamosközlekedés megszüntetése *nemcsak hogy sokkal gyorsabbá fogja tenni Manchesterben a közlekedést, hanem még jelentős megtakarítással is fog járni Manchester városa számára.*

— **Szakértők vizsgálják a várdombi »Tintorettót«.** Néhány héttel ezelőtt — mint szekszárdi tudósítónk írja — nemcsak a magyarországi, hanem az európai sajtót is bejárta az a hír, hogy *Elefánti* József képrestaurátor festőművész a *várdombi* katolikus templomban egy eddig ismeretlen és igen nagy értékű Tintoretto-festményt fedezett fel, mely az *»Utolsó Vacsorát«* ábrázolja. Mikor *II. József* császár megszüntette a tolnai ferencrendi klastromot, a ferencesek szállították át körülbelül másfél évszázaddal ezelőtt *Várdombra. Kuhl* János esperes-plébános a régi képet ki akarta javíttatni, így fedezte fel *Elefánti* József. Kuhl esperes a felfedezés után a restaurált képet átszállíttatta a plébániára. Most a festmény hivatalos átvizsgálására ideérkezett *Csánki* Dezső, a budapesti Szépművészeti Múzeum igazgatója, *Hoffmann* Edit műtörténész és *Kákay-Szabó* György múzeumi képrestaurátor. A bizottsághoz csatlakozott *Csalogh* József, a szekszárdi vármegyei múzeum igazgatója is. A bizottság most tüzetesen tanulmányozza a képet. Amennyiben valódi Tintoretto, minden valószínűség szerint a Szépművészeti Múzeum elfogadja a község ajánlatát és a képet megveszik a Szépművészeti Múzeum számára. A képért kapott összeget pedig a várdombi katolikus egyházközség fejlesztésére fogják fordítani.

— **A Salgótarjáni tisztviselői 295 pengőt ajánlottak fel a Nemzeti Repülőalapra.** A Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és Vasöntő Rt. tisztviselői kara felajánlotta egyhavi fizetésének másfél százalékát, 295 pengőt a Horthy Miklós Nemzeti Repülőalapra.

— **A hegyomlás sok zergét pusztított el.** *Aostából* táviratozzák: A 4000 méter magas *»Gran Paradiso«* egyik jégárja közelében hegyomlás történt. Az óriási tömegű kő és föld a *Vulsavaranche*-völgybe fordult bele *s elsodort sok hegyi kunyhót.* Emberéletben nem esett kár, de *a zergék között nagy pusztítást vitt véghez a hegyomlás.*

— **Véget ért a marseillei sztrájk.** *Párizsból* táviratozza *Az Est* és a *United Press* tudósítója: A marseillei kikötőmunkások sztrájkja tegnap este *végetért.*

— **Orvosi hír.** Ifj. dr. *Bónis* Ferenc fogorvos külföldi útjáról visszaérkezett Budapestre.

Dr. *Perint* Jenő főorvos szabadságáról hazaérkezett. Fog- és szájbetegeknek rendel VI., Andrássy út 20. Telefon: 117—358.

Dr. *Hegedüs* Miklós urológus-főorvos újból rendel, II., Zsigmond ucca 1. II. 19. Telefon: 151—369.

Dr. *Jerémiás* Endre szülész-nőorvos szabadságáról visszaérkezett. Rendel: VI., Andrássy út 7. Telefon: 121—909.

Dr. *Vidor* Jenő röntgen-szakorvos szabadságáról visszaérkezett.

Dr. *Sugár* László fogorvos szabadságáról hazaérkezett, ismét rendel. VII., Dohány ucca 68. Telefon: 145—625.

MTK-pálya
HUNGÁRIA KÖZÉPKÖRÚT

Augusztus **28-án,** vasárnap délután **háromnegyed 5** órakor

HUNGÁRIA-BOCSKAI

I. o. Nemzeti Ligabajnoki mérkőzés,

előtte **háromnegyed 3** órakor

NEMZETI-SSE

I. o. Nemzeti Ligabajnoki mérkőzés

Jegyek elővételben kaphatók AZ EST-nél.

Asszonyom

bizonyára Önt is érdekli:

hogy a tegnapi kis forgalommal szemben ma általában jó piac volt, számottevő áresésekkel;

hogy különösen nagy üzlet volt szőlőben, bár a Budapestre küldött áru javarésze éretlen. Sok fekete oportó szőlőt hoztak fel és adtak el 30—40 filléres áron. A csemegeszőlő mai ára 35—65 fillér volt;

hogy lényegesen olcsóbb a ringló, a szilva és az őszibarack, mert szedésük sokkal könnyebb, mint az előző esős napokban;

hogy a sárgadinnye árát kg-kint 2 fillérrel leszállították, a görögdinnye ára nem változott, de sokkal többet adtak el, mint a hét folyamán bármikor;

hogy a tojás ládaára 2—4 fillérrel esett;

hogy a zöldpaprika, a csöves tengeri és a paradicsom jelentős árengedménnyel volt csak elhelyezhető. Rengeteg paradicsomot hoztak fel, melynek minősége azonban kifogásolható.

— **Pénzt, időt, fáradtságot** takarítanak meg abban a háztartásban, ahol villamos tűzhelyen főznek-sütnek. A villanyfőzés tehát olcsó, gyors, tiszta. Vegyen részt ön is, asszonyom, az Elektromos Művek V., Honvéd u. 22. sz. alatti villamos konyhájának hétfőn, csütörtökön vagy pénteken délelőtt ½10 órakor kezdődő ingyenes főzőelőadásán. Program: őszi gyümölcsbefőzés, különféle tészták, sütemények, hal- és húsételek.

x **Kékes Szálló** új szárnyában Epedamatracok.

x **Éveken át székszorulásban szenvedő egyének** gyakran meglepő rövid idő alatt rendbejönnek, ha reggelenként felkeléskor és esetleg este lefekvés előtt is egy-egy félpohár természetes *»Ferenc József«* keserűvizet isznak. Kérdezze meg orvosát.

Megjelent a román kisebbségi alaptörvény

Huszonnyolc szakaszban intézkedik az új törvény a kisebbségekről nyelvi és kulturális vonatkozásban

Bukarest, augusztus 4.

(Információ.) Csütörtökön este nyilvánosságra hozták az új kisebbségi alaptörvényt, amelyet több hétig tartó munka után hétfőn, *augusztus 1-én hagyott jóvá a minisztertanács.* A kisebbségi alaptörvény, amelyet a kormány valamennyi tagja aláírt és amely a kihirdetéssel egyidejűleg már is életbelépett, különböző engedményeket biztosít a kisebbségeknek nyelvi, kulturális és közoktatási téren. Az alaptörvény a következő huszonnyolc szakaszból áll:

1. *A román állampolgároknak nyelvre, fajra és vallásra való tekintet nélkül joguk van arra, hogy állami ellenőrzés mellett iskolákat, vagy felekezeti és kulturális intézményeket létesítsenek, vezessenek* és igazgassanak és hogy ezekben az iskolákban *kisebbségi anyanyelvüket használhassák* a magánoktatásról szóló törvény rendelkezéseinek érvénybentartásával.

2. *Az állam költségvetési támogatást nyujt a kisebbségi iskolák fenntartásához.*

3. A községek által kivetett 14 százalékos adóból megfelelő hányadot bocsátanak a kisebbségi magániskolák rendelkezésére.

4. A kisebbségi iskolák nyilvánossági jogának megadására vonatkozó és még elintézetlen kérvényeket sürgősen elintézik.

5. A gyermekek nemzetiségi hovátartozandóságát illetően *egyedül a gyermek neveléséért felelős személy — apa, anya vagy gyám — jogosított dönteni.* A gyermeket bármilyen állami, kisebbségi vagy felekezeti iskolába be lehet iratni.

6. A kisebbségi vasárnapi iskolák és vasárnapi ifjúsági gyülések az érvényes rendelkezések keretében törvényesen megtarthatók.

7. A felekezeti iskolák tanárai az illető felekezet teológiai karán nyert diploma alapján is *kinevezhetők és véglegesíthetők* anélkül, hogy a mindenkire nézve kötelező általános képesítési vizsgán kívül más újabb vizsgát is kötelesek lennének letenni.

8. *A gyermekek a vizsgákat saját anyanyelvükön tehetik le,* azon a nyelven, amelyen tanulmányukat folytatták. A kisebbségi és felekezeti középiskolák érettségi vizsgálataihoz olyan kormánybiztost küldenek ki, aki ismeri az illető kisebbségi nyelvet.

9. A közigazgatási szervek kötelesek tiszteletben tartani a történelmi kisebbségi egyházak képviselőinek azt a jogát, hogy *autonóm módon vezessék egyházi ügyeiket* és pénzügyeiket, valamint alapítványaikat, saját alapszabályaik keretében, feltéve, hogy ezek az alapszabályok nem állanak ellentétben a rendtörvények rendelkezéseivel.

10. Istentiszteleti ügyekbe a közigazgatási szervek nem szólhatnak bele.

11. A lelkészek javadalmazásának állami segélyrészét a kultusztörvényben előírt százalékarányban folyósítják, felekezetre való tekintet nélkül.

12. *Román állampolgár etnikai származása, valamint anyanyelve és vallása nem lehet akadálya annak, hogy állami, megyei vagy községi tisztséget viseljen.*

13. A községi tanácsok kisebbségi tagjai az üléseken *saját anyanyelvükön is felszólalhatnak,* az ülésekről felvett jegyzőkönyvet azonban román nyelven kell megszerkeszteni.

14. Kisebbségi állampolgárok, akik nem bírják a román nyelvet, anyanyelvükön is intézhetnek kérvényeket az illetékes városi hatóságokhoz, ebben az esetben azonban mellékelniök kell a hitelesített román fordítást is.

15. A hivatalos iratok kiállítása román nyelven történik.

16. *A kisebbségi községekben működő köztisztviselőknek ismerniök kell az illető kisebbség nyelvét.*

17. Azokban a községekben, amelyekben igen nagy százalékarányban laknak kisebbségi polgárok, a községi bírót vagy annak helyettesét az ő soraikból kell kinevezni.

18. A *lapok, folyóiratok és egyéb sajtótermékek nevében* a megjelenési helyet ezentúl *a román helységnév mellett az illető kisebbség nyelvén is közölni lehet.* A lap belsejében elegendő a helységneveknek kisebbségi nyelven való közlése.

19. A családneveket mindig eredeti alakjukban kell írni.

20. *Az állami és községi tisztviselők mentesek a román nyelvvizsga alól, ha diplomájukat román állami iskolában szerezték,* vagy ha a multban már sikerrel tettek le ilyen nyelvvizsgát.

21. A tantestületek kisebbségi tagjai épúgy jogot tarthatnak az ötvenszázalékos vasúti kedvezményre, mint a román köztisztviselők.

22. *A törvénykezésnél a kisebbségi polgárok anyanyelvükön is megvédelmezhetik érdekeiket,* ha nincs ügyvédjük. Általában véve megtesznek minden intézkedést, hogy megfelelő tolmácsok álljanak az illetékes hatóságok rendelkezésére.

23. *Román állampolgárok, akik történelmi kisebbségekhez tartoznak, a jövőben tagjai lehetnek a vidéki kereskedelmi, ipari, mezőgazdasági és munkáskamaráknak.*

24. A kisebbségi bankok és szövetkezetek teljes szabadságban fejlődhetnek és működhetnek, ugyanolyan feltételek mellett, mint a hasonló román intézmények.

25. A kisebbségi kereskedelmi cégek a román cégtábla mellett *saját anyanyelvükön is elkészíthetik cégtáblájukat,* de csak ugyanolyan nagyságban és ugyanakkora betűkkel, mint a román-nyelvű cégtábla.

26. Romániában csakis a román nemzet zászlójának és jelvényeinek használata engedélyezhető. *A kormány azonban kivételesen megengedheti bizonyos egyesületeknek, hogy bizonyos alkalmakkor és helyeken saját jelvényeiket is használhassák.*

27. A kolozsvári Erdélyi Múzeum Egyesület, a sepsiszentgyörgyi Székely Múzeum és a marosvásárhelyi Teleki-könyvtár helyzetét az alapítóokmány rendelkezéseinek tekintetbevételével újból rendezik.

28. Biztosítják az Erdélyi Gazdasági Egylet működését az alapszabályok keretei között.

A kisebbségi alaptörvény életbeléptetésével együtt megjelent a *kisebbségi kormányfőbiztosság* működési szabályzata is. A kisebbségi kormányfőbiztosság a kisebbségi alaptörvényben foglalt rendelkezések végrehajtója.

*

Az Informacio hírlaptudósítóiroda a késő éjszakai órákban közvetítette ezt a jelentést, amelyet eddig hivatalosan még nem erősítettek meg.

---

dult Desdemonához:

— Hiszen mingyárt itt megfojtalak. Nem is kell várnod a következő felvonásra. Mingyárt itt kivégezlek.

A kis Desdemona most már rikácsolt:

— Figyelmeztetlek, hogyha a színpadon fojtogatni merészelsz, csak a legkevesebbet is, isten legyen neked irgalmas.

Gergely gőgösen és bőséges színészi túlzással felnevetett:

— Az isten, az itt én vagyok! — kiáltotta — és úgy fojtalak meg a színpadon, ahogy akarlak.

Desdemona a melléhez nyult. S egy hosszú tűt tartott Otello orra elé:

— Ezt szúrom beléd! Értetted!

Gergely öblöset nevetett. Az igazgató lóhalálba jött.

— Gyerekeim, gyerekeim! A színpadon játsszatok. Ne itt. Gyerekeim!

— Légy nyugodt, apám! — mondta Gergely. — De mond meg neki, — és Desdemona felé bökött — hogy jól tartsa készen a nyakát.

Desdemona pedig ugyanúgy vissza:

— Dirikém, magát is figyelmeztetem, hogy ha ez az ember — és Otelló felé bökött — csak egy ujjal hozzám ér a fojtogatásnál, megcsapolom a sok vérét. Esküszöm!

Ujra megvillogtatta a tűjét. Gergely erre dühösen felnevetett s egyenest nekikapott Desdemona nyakának. A tű villant. S Gergely keze csupa vér lett. Az igazgató közébük rohant. Vele a színészek. Fele Otellót kapta el, fele Desdemonát. Elvették a tűjét, Otellónak pedig bekötözték a kezét. Mind a ketten káromkodtak és csunyán szidták egymást. De az igazgató örült:

— Hál' Isten, gyerekeim! Csakhogy már túl vagytok a dolgon. Legalább a színpadon minden rendben fog menni.

Ugy is volt. Az igazgató ismerte a színészeit.

Miután úgy Otello, mint Desdemona kiélték a valódi érzéseiket itt a folyosón, bent a színpadon egész szívvel adhatták át magukat a játéknak. Az ötödik felvonásban játszottak a legjobban mind a ketten. És óvatosan vigyáztak, hogy ne is érintsék egymást. Mind a ketten a sikert féltették.

A történet igazi árát Etus, a feleség adta meg.

Az egyik barátnője a színházból mingyárt megtelefonálta neki a »szörnyűséget« — be a szanatóriumba.

Szegény asszonyt úgy kellett felmosdatni. És egész éjjel csak ezt nyögte:

— Meg merték szúrni. Az én istenemet. Egy közönséges nő.

Gergelynek éjfélig ott kellett ülni mellette. Akkor megunta:

— Affene egyen meg, — morogta — ha isten vagyok is, aludnom csak kell.

S ment hazafelé.

Kinevezték a kisebbségi kormánybiztost

Bukarest, augusztus 4.

A király Silvio Dragomir egyetemi tanárt kinevezte a kisebbségi kormánybiztosság élére. A kinevezés a hivatalos lap csütörtök esti számában jelent meg.

Nem javultak az angol-olasz egyezmény életbeléptetésének lehetőségei

London, augusztus 4.

A *Times* diplomáciai levelezője szerint lord *Halifax* külügyminiszter és lord *Perth* római angol nagykövet szerdai megbeszélése során lord Perth beszámolt *Olaszország hangulatáról az angol olasz egyezmény életbeléptetésének kilátásaival kapcsolatban.* Ebben a vonatkozásban — a levelező véleménye szerint — *semilyen változás nem történt.* Csak azt lehet megállapítani, hogy a spanyol háború közeli befejezésére nincs remény, pedig ez lenne az egyezmény életbelépésének első feltétele. *Londonban ezt nagyon fájlalják.* Mi mást lehetne azonban tenni, — írja a lap — mint az önkéntesek visszavonásáról szóló terv végrehajtását sürgetni.

Tintoretto-képet fedeztek fel egy kis tolnamegyei templomban?

Szekszárd, augusztus 4.

(A Pesti Napló tudósítójának telefonjelentése.)

Méltán kelthet feltűnést az a felfedezés, amellyel *Elefánti* Imre festőművész és egyházművészeti restaurátor gazdagította a művészeti világot. Elefánti hosszabb idő óta járja Magyarország vidéki városait és községeit és egyházművészeti emlékek után kutat. Igy jutott el Tolna vármegye egy kis falujába, *Várdomb* községbe, ahol a római katolikus plébános figyelmébe ajánlotta a templomban lévő »Utolsó vacsora« című festményt. Ez a kép már körülbelül 200 év óta van a községben. Elefánti megcsinálta a szokásos festménypróbát, majd hozzákezdett a kép restaurálásához. Munka közben arra a szenzációs felfedezésre jutott, hogy *az Utolsó vacsora című kép festője minden valószínűség szerint a velencei iskola egyik leghíresebb művésze: Tintoretto.* Elefánti teljesen helyreállította a képet és most igyekeznek majd kideríteni, hogyan került Várdombra a festmény, amely — ha valóban *Tintoretto* alkotása — igen nagy értéket képvisel.

20 nap, 21 óra és 35 perc alatt repülte körül Bertram német repülő, menetrendszerűen a földet

Berlin, augusztus 4.

Hans *Bertram* német repülő csütörtökön este 10 óra 5 perckor a lisszabon—berlini légi útvonal menetrendszerű repülőgépén földkörüli repülőútjáról megérkezett a tempelhofi repülőtérre. Bertram bebizonyította, hogy a meglévő nemzetközi légi összeköttetések ma lehetővé teszik a föld menetrendszerű körülrepülését. Bertramnak földkörüli repüléséhez 20 nap, 21 óra és 35 perc időre volt szüksége. Berlinből kiindulva Bagdadon, Karachin, Kalkuttán, Bankokon, Manilán, Honolulun át San Franciscoba, onnan Newyorkon, Lisszabonon át ismét Berlinbe repült.

Nyaraljunk Csehszlovákiában

a világhirü gyógyfürdők és magaslati gyógyhelyek hazájában.

Olcsó árak, 50-66⅔% vasúti kedvezmény

„8-napos kárpáti túra" és **„3 nap Prágában"** jegyfüzetek. Olcsó utazás, olcsó vizum, **olcsó csekkátutalások,** zavartalan valutakiutalás. Mindennemü felvilagositással szolgál szállodák, penziók, vizum, valutaigénylés, utazási kedvezmények tárgyában a **hivatalos megbizott:**

„CIFI" Csehszlovák Idegen- és Fürdőforgalmi Információs Iroda kft., Budapest, V., József nádor tér 8. Telefon: **18-20-62**

Erőteljes, vérmes, kövér embereknél reggelenként éhgyomorra egy pohár természetes **»Ferenc József«** keserűvíz kiadós bélürülést biztosít, lényegesen előmozdítja az emésztést és az anyagcserét s a vérkeringést az egész szervezetben megélénkíti. Kérdezze meg orvosát.

Bud János: A Munka Mítosza

1937. Athenaeum, Budapest

Tudományos kérdéseket, tudományos színvonalon és könnyed lendületes hangnemben tárgyalni, egyike a legnehezebb és legritkábban megoldott feladatoknak. A Munka Mítosza című kötet huszonhat tanulmánya, mely szerves folytatása a nagytudású szerző »Harc a jövőért« című munkájának, a lehető legszebb, legzengzetesebb magyar nyelven adja elénk mondanivalóját. A kötet alcíme: politikai tanulmányok. Valójában sokkal több ennél. Valóságos diagnózisát adja a szerző a magyar gazdasági életnek és egyben mélyen belehatol egész Európa gazdasági és politikai tanulmányozásába, mert mint széles látókörű tudós és politikus, akinél az alapos elméleti tudással a felelős állásban eltöltött tíz esztendő gazdag tapasztalatai párosulnak, érzi, hogy Európa sorsával él vagy hanyatlik saját hazájának sorsa. »Térj észre Európa!« kiált fel »Harc a jövőért« című művében, »Európa vissza a józan útra«, jajdul fel ismét jelen munkájában, midőn 1936-ban a háború veszélye surolja Közép-Európa békéjét. A nemzetközi problémák azonban elsősorban a magyar nemzeti eszme diadalrajuttatása szempontjából érdeklik. Ezt megmutatta saját egészségének kockáztatásával, mikor pénzügyminisztersége alatt emberfeletti munkával annyira fellendítette az ország gazdasági életét, hogy alig pár millió pengőről a betétek 2 milliárd pengőre emelkedtek.

A 26 tanulmány, mely egy haladó szellemű, szociális tartalommal telített nemzeti gazdaságpolitika gazdag szellemű képviselőjének a megfigyeléseit, értékes elgondolásait és a bajok orvoslására vonatkozó kutatásait tartalmazza, egyforma szeretettel foglalkozik a mezőgazdaság és az ipar, a tőkeképződés és a kereskedelempolitika, a közigazgatás és az intellektualizmus problémáival. »Tragikus szolidaritás« című cikkében az »egyke és egy se« kérdésének fájdalmas következményeire mutat rá.

»Egy nemzet súlyát az erkölcsi és szellemi erők mellett gazdasági és kulturális felszerelése adja meg«, hangzik az »Essék szó a tanyavilágról is« című cikk egyik megállapítása, amely rámutat arra, hogy mily fontos a tanyáknak úgynevezett vezérútvonalakkal való ellátása. A kijelentés értékét elsősorban az adja meg, hogy írójuk »vérével« írta őket, hiszen az úgynevezett bekötőutak építésének a megújítása kereskedelmi miniszterségének egyik főgondja és programja volt. Joggal írhat a tőkeképződésről és adópolitikáról, mert nem volt adónem, melynek adótételeit pénzügyminisztersége alatt ne csökkentette volna. Az ipar pártolásáról is a legteljesebb joggal mondhatja el a véleményét, mert a kis- és kézműipar kérdéseit az új iparfejlesztési törvény segítségével szervesen beállította az iparfejlesztési programba. Minden sorából az hangzik, hogy a Munka Mítoszának írója a munka embere.

Sok szépsége van még a könyvnek, amit felsorolhatnánk, de a munka, mely minden komolysága és mélysége mellett élvezetes olvasmány, legméltóbban önmagát dícséri.

Ifj. Nyakas István

Tömegesen vizsgálják felül és vonják vissza Romániában az orvosok és gyógyszerészek okleveleit

Bukarest, augusztus 4.
(Magyar Távirati Iroda.)

Az orvosi és gyógyszerészi okleveleket felülvizsgáló bizottság 128 gyógyszerésztől és 545 orvostól, aki külföldön szerezte oklevelét, megvonta a működési jogot. A gyakorlattól eltiltott orvosok és gyógyszerészek nagyrésze zsidó, de *sok magyar is van köztük.*

Rendkívül kedvezményes 6-napos átalányutazások repülőgépen

A **Malert, Air France, Ala Littoria, Deutsche Lufthansa** világhirű repülőgépein

Elhelyezés: kizárólag I/a osztályú szállodákban

Párizs (Grand Hotel Louvre) ..... P **576**
Róma (Grand Hotel Flora)..... P **452**
Venezia-Lidó (Grand Hotel Excelsior) P **472**
Athén (Grand Hotel, Grand Bretagna) P **538**
Rhodos (Albergo Delle Rose)..... P **695**

Fenti árban az oda-vissza szóló repülőjegy, valamint a megjelölt hotelekben hatnapi teljes ellátás, (minden esetben fürdőszobás szobában) összes adók és borravalók benfoglaltatnak

Jelentkezés kizárólag

Az Est Utazási és Menetjegyirodánál,
(telefon 145—555) VII., Erzsébet körút 18—20
és az **„IBUSz" Főirodánál,**
(telefon 181—374) V., Vigadó tér 2

Pillangókisasszony dolgozik...

Beszélgetés Miss Utakoval, aki egy japán házassági iskolában tanár és időhiány miatt még mindig nem ment férjhez

(Saját tudósítónktól.) Öt világrész női adtak egymásnak találkozót az *Önálló Hivatású Nők Világkongresszusán.* A delegátusok közt eddig csak japán nőt nem láttam. Most végre sikerült Japán két dolgozó nőjével megismerkednem. Miss *Utako* a szebbik, hajlandó beszélni.

Tanulmányúton vannak Európában. Az Önálló Hivatású Nők Kongresszusán azért nem vesznek részt, mert nem akarják, hogy sajátosan »női szempontok« befolyásolják őket.

— Ne beszéljünk a japán ínségesek millióinak életéről, — mondja — hiszen arról minden, Japánról szóló könyv szívfájdító statisztikái eleget mesélnek. De a polgári középosztály és az arisztokrácia nőiről, úgy látom, igen keveset tudnak Európában.

— Egy barátnőm, Miss Mizoguchi az International Nickel Company tokiói irodájának vezetője. Nagyszerű képzettségű fiatal nő, aki havonta 200 yent keres. (Egy háromgyermekes polgári családnak havi 100—150 yenre van szüksége.) Hosszú ideig kellett családjával és baráti körével harcolnia, hogy dolgozhasson. Ez pár év előtt volt. Ma már kezdik Japánban is megszokni a dolgozó nőt. Szükség is van rájuk. Miss Mizoguchi olyan szép mint amilyen okos, imádja munkáját és sohasem akar férjhez menni.

— Egy másik fiatal nő, Japán legmagasabb fizetésű »női munkaereje«, a Ford Company-nál dolgozik és ahogy ez meggyőződéses feministához illik, agglegényéletet él és főcélja a japán dolgozó nők helyzetének könnyítése.

— Mrs. Kikuno Anzai nagyon népszerű foglalkozást űz, havi 300 yenért. *Az állami házasságközvetítő hivatal főnöknője.* A közvetítési díj 5 yen, viszont a választék olyan nagy, hogy a jelentkezők 90%-a megkapja amit akar. *A nászajándékok 20%-a minden esetben Mrs. Anzait illeti* (biztosan övé a világ legkomplettebb szalvétagyűrű, hamis ezüsttál és sótartó gyüjteménye).

— Miss Utako, — rebegem — az ön kedvessége megható. Bocsássa meg szerénytelenségemet, ha még arra kérem, beszéljen végre kicsit sajátmagáról is.

— Ó, az én életem szóra sem érdemes — mondja. — Az ön érdeklődése megszégyenít. Egyébként *a francia, angol és orosz nyelveket és a virágok rendezésének művészetét tanítom egy házassági iskolában.*

— Házassági iskola!

— Japán minden nagyobb városában van ilyen *Hanayoma-gakkonak nevezett házassági iskola,* magasabb iskolát végzett jó családból való lányok számára. *Ezekben az iskolákban jó feleségnek és jó anyáknak képezik ki a lányokat és ehhez annyi mindent kell tanulniok, hogy szociális és női problémákra bizony nem marad sok idő.* Sokan vannak ma már, akik azt gondolják, hogy hasznosabb volna úgy nevelni a lányokat, hogy ne csak a családjuknak, hanem az államnak is kötelességtudó, használható tagjai legyenek. *A tanárok helyzete nagyon nehéz,* mert a családfők konzervativizmusa és a modern nyugat tanainak hatása olyan káoszt teremtett szegény fiatal lányok fejében, hogy csak a legritkább esetben tudják, tulajdonképpen mit is akarnak. Nemrégiben minden iskolában kérdőívet osztottunk szét a legkülönbözőbb kérdésekkel a lányok vágyaira, terveire és véleményeire vonatkozólag. Egységes vonalvezetés, kiformálódott világnézet egy válaszban sem volt található

— *Elhiszik családjuknak, hogy a tanulás nem nőnek való, de mégis kívánják. Inkább egyetemet végzett szegény emberhez, mint egy tanulatlan milliomoshoz akarnak feleségül menni.* Munkájukat házasságuk után is folytatni kívánják, de azért annyi gyereket akarnak, amennyit csak lehet. Inkább olvasnak, táncolnak és sportolnak, mint festenek és főznek. Nem feministák, de már nem is akarnak az anyósuk házában élni. A városi lány nem ért egyet a vidékivel, ami természetes is, hiszen erősebben érzi az új eszmék hatását. »Moderne«, mert ez szórakoztatja, mert a többiek is modernek és — mert ez zavarba hozza családjukat és barátaik egy részét. Elgondolásaik egy kicsit konfúzusak, de ez cseppet sem zavarja őket. Abban mindnyájan egy véleményen vannak, hogy *férj nélkül végigélni egy életet nemcsak unalmas, — hanem szégyenteljes dolog is.*

Itt Miss Utako elmosolyodik.

— Én magam is lány vagyok, — mondja — de nem feminizmusból, hanem *időhiányból.* Nem érek rá társaságba járni és a házassági iskolában még férfikollégák sincsenek. Tant pis pour moi. Miyo, a barátnőm, — és itt társnőjére mutat, akit talán Néma Fekete Tulipánnak hívnak fejformája miatt — férjes asszony. Az ura a haretéren van és addig ő beutazza a világot és a női cserkészszervezeteket tanulmányozza, hogy tapasztalataival szolgálhassa hazánkat.

— A Budapesten töltött szép napok emléke még sokáig meg fogja édesíteni munkás életünket — selypíti Mrs. Miyo, narancssárgára lakkozott ujjhegyeit búcsúra nyujtva és feláll. (Csak most látom, hogy lábán is narancsszínűek a körmök.) — Látogasson meg bennünket mihamarabb Japánban, hogy viszonozhassuk mindazt a kedvességet, amiben itt részünk volt.

... Miss Utako, Mrs. Miyo, köszönöm, hogy életem szürke felhőjét egy pillanatra bearanyozták napsugaras mosolyukkal (ezt ők sem mondhatták volna szebben), Buddha derüs nyugalma vezesse lépteiket...

W. K.

Európa sportrepülői vasárnap nálunk találkoznak

Gróf Zichy Nándor a Szent István repülőtalálkozóról

(Saját tudósítónktól.) Ez egyszer hál' Istennek a repülésről való beszélgetés semmi bombázással, gázzal és fedezékkel nincs összeköttetésben. A mosolygó, bizakodó összejövetel, amelyen *Tormay* Géza titkos tanácsos, az *Országos Idegenforgalmi Hivatal* elnöke és *Horthy* István, az *Aero Szövetség* elnöke is jelen van, vidám, igazi sportszellem tanubizonysága.

Percenkint repkednek az újabb adatok a levegőben: ennyi svéd, ennyi francia gép jelentette be jövetelét; eddig ugyan mindössze 40 repülőgép és valami 100 személy, de a magyar illetékes körök ezeknél jóval többre számítanak, mert *az érdeklődés még most is napról-napra nő.*

Gróf *Zichy* Nándor tudvalevően részt vett abban a körrepülésben, amelynek során a magyar repülők *Európa főbb városaiban személyesen hívták meg az idegen sportrepülőket a Szent István Repülőtalálkozóra.* Gróf *Zichy* Nándor, az *Országos Idegenforgalmi Hivatal* igazgatója, ezeket mondja a szép tervről:

— Hallatlan *lelkesedéssel és szívélyességgel karolták fel tervünket külföldön,* akárhol is jártunk — mondja gróf *Zichy.* — Ugy éreztük mi mindnyájan, magyar sportrepülők, hogy első magyar királyunk emlékévét nekünk meg kell ünnepelni. Ugylátszik, ez az ötlet élénk érdeklődést keltett külföldön és azt hiszem, *sikere is lesz.*

— Természetesen ehhez nagy mértékben hozzájárul — folytatja gróf *Zichy* — az a fokozott érdeklődés, amelyet minden, a repüléssel összefüggő kérdés kelt és *amely az utóbbi hetekben Magyarországon erősen fokozódott.* A *Horthy Repülőalap* megteremtése, az ifjúság mindinkább fejlődő érdeklődése a magyar sportrepülés fellendülésének záloga.

Érdeklődünk a külföldi sportrepülés arányairól.

— Külföldön a repülés *éppen olyan természetesen hozzátartozik az emberek életéhez, mint az autó.* Persze, más európai országokban nagyon sokat jelent a fegyverkezés óriási ipari tevékenysége. Miután meg van a repülőgépgyártáshoz szükséges berendezkedés, *az iparnak érdeke a sportrepülőgépgyártást a legerősebben támogatni, felvirágoztatni.* Mindenki tudja Európában, hogy miután Magyarország nem fegyverkezett, vagy csak elenyésző kis mértékben, *a repülőgépgyártás sem fizetődött ki, amíg pusztán a sportrepülőgépekre korlátozták.*

— Most, hogy a miniszterelnök bejelentette honvédségünk erőteljesebb fejlesztését, *az ipar a sportrepülőgépek építésére is nagyobb súlyt helyez majd* és ennek mindnyájan, akik a repülés hívei vagyunk, *őszinte szívből örülünk.*

Gróf Zichy Nándor még elmondja, hogy a Szent István Emlékév Nemzetközi Repülőtalálkozója, a SzIRT most vasárnap, augusztus 7-én kezdődik és egy hétig tart.

Rendkívül változatos programot állítottak össze, amelynek egyik újszerű és nagyon ötletes pontja az, hogy *a résztvevők egy teljes nap szabadságot« kapnak,* amelynek folyamán kényük-kedvük szerint élhetnek. Ezt az újítást annál nagyobb örömmel hallottam, mert az idegenek, azok is, akik a legnagyobb elragadtatással és lelkesedéssel zárták szívükbe Magyarországot, gyakran nem tudtak lépést tartani azzal a szívélyes vendégszeretettel, amellyel házigazdáik *pár nap alatt* szerették volna megismertetni velük mindazt, amit mi, itthon, gyerekkorunk óta ismerünk és szeretünk.

A »pihenő napon« kívül repülőkirándulások lesznek Kalocsára, Debrecenbe és Veszprémbe, minden egyes esetben reggeltől estig.

Ezenkívül lesz esti program is bőven, gróf Zichy Nándor estély és szigeti vacsora, szóval valóban változatos és európai program.

Báró Doblhoff Lili

József királyi herceg

József királyi herceg kedden betölti hatvanhatodik életévét. Ezen a napon mint egy nagy család tömörül köréje a nemzet, hogy vele együtt ünnepeljen és eljuttassa hozzá jókivánságait. „Család" — a szó ebben az esetben nem üresen kong, hanem megtelik igazi tartalommal, mert csak a legszorosabb családtagok bensőséges és meleg viszonya hasonlitható ahhoz a kötelékhez, amely a magyarság minden egyes tagját József királyi herceghez füzi. Most nem beszélünk a hagyományról, amely az ő édesapjának és nagyapjának nagy nevéből árad, bárha erről is beszélhetnénk, hiszen a sok keserüséggel és csalódással teli magyar történelemnek legvigasztalóbb sorai emlékeznek meg a nagy József nádornak és az öreg József főhercegnek szerepléséről. A mi Józsefünk, a ma élő József azonban tul a hagyományokon a maga érdeméből, a maga személyi értékével került olyan közelségbe a magyar nép szivéhez, mint előtte nagyon kevesen. Vérkeresztség avatta ezt a kapcsolatot, a magyar fiukkal megosztott közös veszedelem, együtt átélt háborus borzalom. „Fiam" — igy szólitotta meg a lövészárkokban József királyi herceg a maga katonáit, akiknek legtöbbször a nevüket is pontosan tudta. „József apánk" — igy emlékeztek meg róla a harciszünetben a bakák. Apa és fiu tiszteletteljes, de bensőséges és bizalomteljes viszonya igy alakult ki közöttük a harctéren s ez a tiszteletteljes, bensőséges és bizalmas viszony tulélte a háborut, tulterjedt az ő parancsa alatt szolgált bakák körén, egy meleg, szeretetteljes körbe foglalta össze a népszerü királyi herceget és az egész nemzetet. A magyar közéletnek ez egyik szépsége, olyan időben, amikor a közéletben szegényesen kevés a szépség.

Tildy Zoltán: „Mindenkor útját fogjuk állni a diktaturának"

Tildy Zoltán, a független kisgazdapárt ügyvezető alelnöke vasárnap beszámolót mondott Köröstarcsa községben. Komoly, becsületes, gyors *földbirtokpolitikát* sürgetett, hangsulyozva, hogy ezt a sorsdöntő kérdést *nem lehet gyülölködő és uszitó demagógiával megoldani*, mint néhány szélsőséges párt sürgeti. A kisgazdapárt álláspontja: a magyar birtokrendszer lebontása, kisbirtokrendszer kifejlesztése, a hitbizományi rendszer azonnali eltörlése. A falusi munkanélküliség és a munkabér kérdésének megoldására *nemzeti munkakölcsön* felvételét tartja szükségesnek. Bejelentette, hogy pártja összel törvényjavaslatot terjeszt be és abban azt követeli majd, hogy *állami vagy közületi pénztárból mindenki csak egy cimen kaphasson fizetést.*

— Sokszor kérdik — folytatta ezután —, hogy a világnézeti harcok közepette mi hová tartozunk? Nincs szükségünk programunk megváltoztatására, mert nekünk nem öncsinálta vezérek által kávéházakban kiagyalt programunk van. A mi irányunk becsületes, tiszta keresztény. *Nekünk Krisztus keresztje nem bunkó, nem gyülölködés, nem szétválasztó fegyver, hanem összetartó erő.* Azt is kérdik, jobboldaliak vagyunk-e. *Jobboldaliság, baloldaliság:* ilyen szavakkal való játék folyik az egész országban. Mi a jobb magyar jövendő biztos ösvényén haladunk. Ha mégis megkérdeznek minket, azt kell mondani, jobboldaliak vagyunk, keresztény erkölcs alapján állunk, mert a függetlenség eszméjét szolgáljuk és nem vállalunk közösséget a baloldali pártokkal, de *nem vagyunk diktaturások, mert a szélsőséges irányra már ráfizetett az ország.* Diktaturás törekvésekről mindaddig beszélni fogunk, amig lesznek emberek, akik *ezt az idegenből hozott diktaturás eszmét hirdetik a magyar nép előtt.* Most alkotmányos eszközökről beszélnek, de mégis a *diktatura fertőjébe szeretnék beletaszitani az országot. A diktatura szolgaságot jelent és a magyar nép meghal a szolgaságban.* Aki diktaturát akar, az sirját ássa a nemzetnek.

— A rosszhiszemü strébereknek, könnyelmü kisérletezőknek azt üzenem: *mindenkor utját fogjuk állni a diktaturának.* Béke és nyugalom nélkül nincs magyar élet. Ne zavarja a nemzet életét örökös heccelődésekkel senki, ne nyugtalanitsa ilyesmivel a gazdasági élet rendjét. Könnyü heccelődni annak, akinek vesztenivalója nincs. *Teremtsük meg a munka nyugalmát, állitsuk vissza a vállalkozási kedvet,* hogy elindulhasson a gazdasági vérkeringés, amely a tavaszi hónapokban majdnem megállt.

Bobory György beszámolója

Vitéz *Bobory György*, a képviselőház alelnöke, kerületének Tarnaszentmiklós, Kiskőre, Pély és Hevesvezekény községeiben látogatást tett s résztvett a helyi NEP-szervezetek gyülésén. Beszédeiben beszámolt a kormány eddigi munkásságáról és további célkitüzéseiről. A választók mindenütt nagy lelkesedéssel fogadták a képviselőház alelnökét.

A tudományos szakértői vizsgálat dönti el, hogy valódi-e a Várdombon fölfedezett Tintoretto-kép

Várdomb, aug. 8. *(A Pesti Hirlap tudósitójától.)* Tolna vármegyének egyik kis sváb falvában, *Várdombon*, rendkivül érdekes festményt fedezett fel egy ismert képrestaurátor, *Elefánthy Imre. Véleménye szerint ez a kép, amely az „Utolsó vacsorá"-t ábrázolja, Tintoretto elkallódott remeke.* Ha ez igaz, akkor Várdomb falva óriási értékü müremek birtokába jutott. A falu plébánosa, *Kuhl József* esperes, bevitette a hatalmas, négy méter hosszu és másfél méter széles festményt a plébánia vasrácsos, nagy vaslakattal lezárt folyosójára, addig is, amig a tüzetesebb vizsgálat meg nem állapitja, hogy *csakugyan Tintoretto képét találták-e meg a falusi templom kórusa fölött?* A mai, tudományosan megalapozott mübirálat meglehetősen sokrétü és alapos vizsgálatnak veti alá a felfedezett régi képeket, mielőtt besorozná őket a nagy mesterek munkái közé.

A várdombi festmény idestova 150 év óta van a falu katolikus egyházközségének birtokában. Tolnáról került Várdombra, az ottani dusgazdag ferencrendi kolostorból, amelyet II. József császár a magyarországi szerzetesüldözés ideje alatt feloszlatott. Azóta porosodik a kórus fölött, a sekrestyések odatámasztották a szentelt körmeneti zászlókat és a kép bizony alaposan megsinylette a hegyes, lándzsavégü zászlónyelek százötvenéves ostromát, tele van szakadásokkal, lyukakkal.

De ez sem volna baj, ha a szakértők tudományos módszerekkel megállapitanák, hogy a képet **Tintoretto** festette. A nagy mestereknek éppen olyan jellegzetes *„ecsetlenyomata"* van, mint — a bünözők ujjlenyomata. A világ muzeumaiban és képtáraiban ott van minden hires régi festőművész ecsetnyomának felnagyitott óriási fényképe. Legelőször ezzel hasonlitják majd össze a várdombi Tintoretto-kép valamelyik felnagyitott részletének fényképét. A második próbát a *vászonnak* kell kiállnia: mikroszkóppal fogják megvizsgálni, hogy egyezik-e a szélvastagság, a fonás és a len vetülete az abban az időben használatos olasz festővásznakéval és Tintoretto különleges vásznával. Ha ez is rendben van, a *festékpróba* van soron: a régi mesterek ugyanis sajátkezüleg készitették el festékeiket és a modern vegyész könnyüszerrel ki tudja mutatni a vegyelemzéssel, hogy mi az összetétele a várdombi festmény festékének, megegyezik-e többi Tintoretto-vászon festékanyagával? Ezután a *röntgenlámpa* sugaraival és *vörösöntuli fénnyel* készült fényképfelvételek segitségével vizsgálják meg, hogy vajjon nincs-e a festékréteg alatt másik kép, nem e festették át valamikor! Csak a tudományos gondossággal végbevitt vizsgálatok után kerül sor a stiluskritikára és arra, hogy mi módon lehet beilleszteni az uj Tintoretti-képet a nagy mester munkái közé, — hogy mikor festette, kinek, hol?

A kutatás nagy részét — sajnos — csak külföldön lehet elvégezni, mert a magyar Szépművészeti Muzeum nincs felszerelve a szükséges eszközökkel.

(De—én)

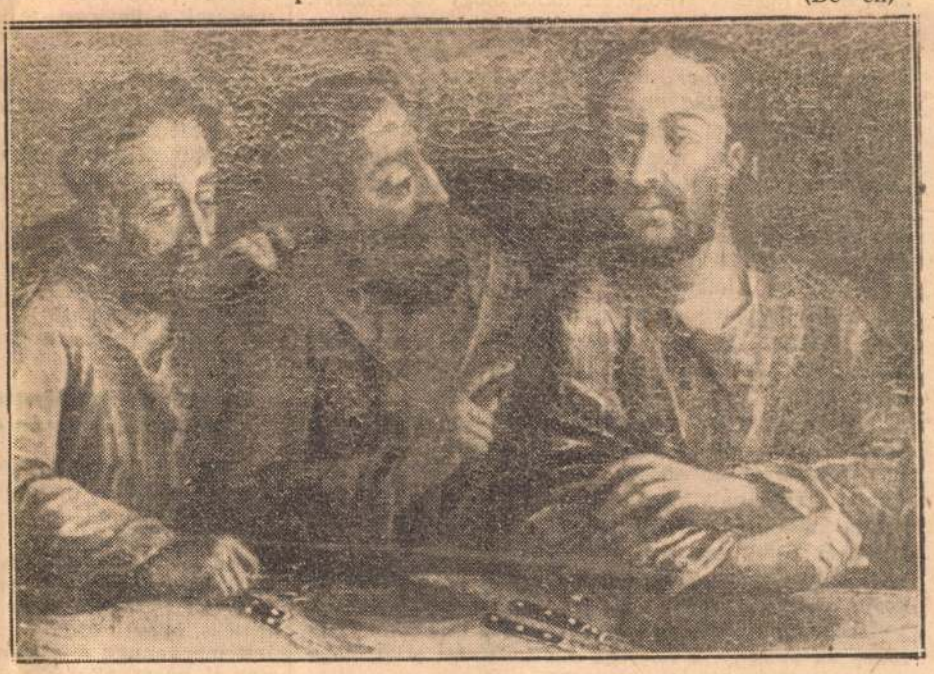

A Várdombon fölfedezett állitólagos Tintoretto-festmény részlete: a tanitványok egyik csoportja az Utolsó Vacsora asztala körül.

A lakásuzsora ellen és az állampolgárság igazolásának megkönnyitéséről beszéltek a főváros közigazgatási bizottsága ülésén

A főváros közigazgatási bizottsága hétfőn délelőtt *Karafiáth Jenő* titkos tanácsos, főpolgármester elnöklésével ülést tartott. Több bejelentés után a bizottság a polgármester juliusi jelentését tárgyalta.

Csilléry András megállapitotta, hogy a fővárosban kevés az olcsó és a jó lakás. A háztulajdonosok a sokgyermekes családoknak nem szivesen adnak ki lakást. A főváros lenditse fel az épitkezési kedvet, az üzemek nyugdijtartalékjaikból alkalmazottaik részére épitsenek kislakásos házakat. *A főváros polgármestere dolgoztasson ki konkrét épitkezési programot.* Az a hir terjedt el a fővárosban, hogy a polgármester a költségvetési deficit eltüntetése céljából be akarja vezetni a *lakásadót.* Annak a reményének ádott kifejezést, hogy ez a hir nyári kacsa. A továbbiakban inditványozta, hogy a főváros feliratban kérje ea kormánytól az elmult években kiadott *fizetéscsökkentő rendeletek* hatályon kivül helyezését, állitsák vissza a régi fizetéseket. Arról is szólt, hogy nagyon sok fővárosi bérházon szánalmas piszkos rongyok lógnak a nemzeti szinü zászló helyett.

Peyer Károly sürgette a polgármestert, hogy igyekezzen fellenditeni a fővárosban az *épitkezési kedvet.* A nyugdijintézetek, az OTI és a MABI épitkezzenek, mert az épitőiparban állandóan emelkedik a munkanélküliek száma. Kifogásolta, hogy a Madách-sugárut épitése nem halad elég gyors tempóban. *Az épitőipari munkások 51 százaléka van munkanélkül. A fővárosban nagy a lakásuzsora:* egészen primitiv lakásokért kérnek nagy összegeket a háztulajdonosok. Peyer szóvátette az *állampolgársági bizonyitványok* beszerzése körül mutatkozó nehézségeket is. Kifogásolta, hogy *az optálás ügyét nagyon komolyan veszik, holott Trianont nem ismerjük el semmiféle vonatkozásban.* A bizonyitványok és okmányok beszerzése rengeteg pénzébe kerül a kisembereknek. Szerinte fix áron lehet állampolgársági bizonyitványt szerezni egyes társaságoktól. A rendőrség inditson vizsgálatot. *A magyar államnak nem érdeke az, hogy állampolgárainak száma csökkenjen.* Éppen azok szereznek meg minden okmányt, akik ittmaradása nem kivánatos, a szegényemberek nem tudnak eleget tenni a rendelkezéseknek, mert nincs pénzük drága okiratok beszerzésére.

Peyer ezután a *huszpengős buzaárról* beszélt, amely szerinte magas. Két inditványt tett: irjon fel a kormányhoz a főváros, *sürgesse az állampolgárság törvényes rendezését;* fejezze ki aggályát a főváros a huszpengős buzaár miatt, ez az ár — az inditvány szerint — főleg a városi lakosság megélhetését drágitja, anélkül, hogy a falusi gazdaközönségnek előnyt jelentene.

Dr. *Bánóczi László* tiltakozott a házbéremelések ellen, a háztulajdonosok *a vagyonváltság terheit a lakókra akarják háritani.*

Dr. *Nagy László* ugy értesült, hogy a benzinkutkartel szerződése most lejár, ezért olyan szerződés megkötését javasolta, amely lehetővé teszi, hogy kisember kapjon a főváros területén benzinkutat.

Dr. *Usetty Béla* a Kőbányai-uti vasuti aluljáró ügyét tette szóvá. A főváros évekkel ezelőtt az aluljáró épitkezési költségeihez való hozzájárulás céljából 600.000 pengőt vett fel költségvetésébe. Az aluljáró épitkezése évek óta huzódik, mert a kereskedelemügyi minisztérium nem járul hozzá. Usetty helyeselte a beruházási törvénynek azt a rendelkezését, amely a nagy adófizetők részére amnesztiát adott, a kincstár igy jól jár. Felvetette azonban a kérdést, hogy *a kis adózók miért nem kapnak amnesztiát.*

Dr. *Lázár Ferenc* közölte, hogy a városban és városházi körökben az a hir terjedt el, hogy nemcsak a főváros egyik vezető főtisztviselője távozik a közeljövőben, hanem a főváros egy-két egészen kitünő tisztviselője is kiválik a főváros szolgálatából. A maga részéről ezt helyteleniti.

A felszólalásokra a szabadságon lévő *Szendy Károly* polgármester helyett *Schuler Dezső* alpolgármester válaszolt. Közölte, hogy a polgármester régen megállapitotta, hogy *a lakbérek, főleg a kislakások bérei tulmagasak.* A polgármester az izléstelen reklámok ellen már többször fellépett, a fővárosi üzletek cégtábláit a jövőben még szigorubban ellenőrzik. Sürgős probléma a kőbányai aluljáró megépitése, ezzel a kérdéssel a polgármester állandóan foglalkozik.

Dr. *Csilléry Béla* miniszteri osztályfőnök, pénzügyigazgató közölte, hogy *van olyan törvényes rendelkezés, amely a kisadózóknak is amnesztiát biztosit.* A kisadózók, amennyiben elmulasztották a való tényállás ismertetését, büntetlenül jelentkezhetnek az illetékes pénzügyi hatóságoknál, ahol közölni kell azokat az összegeket, amelyek eddig nem szerepeltek kimutatásaikban. Ujból hangsulyozta a pénzügyigazgató, hogy a jelentkezők a legkedvezőbb elintézést remélhetik, büntetésüket elengedik.

A bizottság ezután tudomásulvette a polgármester jelentését, majd a közigazgatási bizottság elfogadta *Csilléry Andrásnak* inditványát, a fizetéscsökkentő rendeletek hatályonkivül helyezése ügyében, elfogadta a bizottság *Peyer Károlynak* az állampolgárság törvényes rendezése ügyében tett inditványát is. Peyer második inditványát azonban a bizottság elvetette.

A tisztifőorvosi jelentés elfogadása után a főkapitányi jelentést tárgyalták. *Peyer Károly* közlekedési őrszemet sürgetett a Wesselényi-utca és a Körut kereszteződéséhez, ezen a ponton életveszélyes a közlekedés. A bizottság végül a különböző jelentéseket tárgyalta.

A vég és a kezdet

Az öreg asszony egyedül ül a szobájában. Kényelmes szoba, napos, kétablakos, szinte nagy is egy magányos öregasszonynak. Azért is vette maga mellé lakótársnak az öreg Katit, no meg kissé azért is, hogy ne érezze olyan nagyon egyedül magát, mivelhogy férjhezment a kis Kati. A falióra lassan, tempósan elüti a négyet. Az öregasszony felnéz rá, azután megint lehajtja fejét. Most temetik. Négy órakor. Az öreg Katit, akivel öt esztendő óta megosztotta lakását, idejét, életét. Nem mehetett el a temetésre. Beteg, nem birja a lába. Ugy illenék, hogy megsirassa, de valahogyan nem jönnek a könnyek. Pedig szerette a maga módján, összeszoktak, megvoltak békében. És most majd egyedül lesz. Egészen egyedül.

Hát persze, nem volt az olyan szeretet, mint amilyennel a kis Katit, az unokáját körülvette, az utolsót a nagy családból, aki mellette maradt. Az a szeretet, az más. Ott a fájdalomba boldog öröm vegyült, amikor fehér ruhájában visszajött az oltár mellől, ahol örök hűséget esküdött Pálnak, hogy elbucsuzzék tőle. Azt mondta, hogy csak néhány esztendőre, de az öregasszony tudta, hogy örökre. Amerikába mennek, állása van ott Pálnak, amire visszajönnek, ő már egészen biztosan a föld alatt pihen. Akkor hullottak a könnyei, szaporán, mint a nyári zápor, de könnyüek voltak és enyhék, hiszen a boldogság felé indul a „kicsi", fényes, ragyogó szerelemmel a szivében.

Megérdemli. Megszenvedett érte. Évekig várt, sirt, epedett és mégsem csüggedt el. Jó kislány volt mindig, már gyermekkorában is másra gondolt mindig, soha magára. Amikor nővére éveken át betegeskedett, mig végül is belepusztult a bajba, órákon át mulattatta, ápolta. És hogy vigasztalta őt, a nagyanyját, aki sehogy sem tudott belenyugodni a változhatatlanba.

Hiába, ez a két gyerek, ez tulontul odanőtt volt a szivéhez. Akárcsak a sajátjai lettek volna. Igaz, hogy alig két-háromesztendősek voltak, amikor hozzá kerültek. Akkor halt meg a lánya, két hónappal az ura halála után. Az idősebbik fia, akinek magának is gyerekei voltak, magához akarta őket venni, de ő nem engedte. Jó erőben volt akkor még és ugy érezte, fel tudja nevelni őket.

Azt viszont sohasem mondta meg fiának, hogy főkép az asszony, a felesége miatt irtózott attól, hogy a kislányok odakerüljenek. Nem volt rossz asszony, sőt, csak... csak más volt, mint amilyenek ők. A fia gyerekeit, azokat nem vehette el tőle, hogy a maguk formájára alakitsa őket, mig a leánya kicsinyeiből olyan nőket nevel majd, amilyeneknek az ő fogalmai szerint a nőknek — lenni kell!

Nem, nem örült a fia választásának sohasem. Igaz, hogy nem csalódott, nem boldogtalan, de azért... más lett ő is. Hozzáidomult az uj családhoz, felvette szokásait, gondolatmenetét, olyan volt most már, amikor vele beszélt, mintha az ő szaván keresztül a felesége, az apósa, anyósa beszélnének. A gyerekei szintén. Még azt sem tudták, hogy a nádméz mit jelent. Ők igy ismerték: cukor.

Nem ellenezte, nem ellenzett ő soha semmit, ami a gyerekeinek az akarata volt. Azt sem, amikor a másik fiu kiment Amerikába, hogy ott próbáljon boldogulni. Az amerikai unokákat már nem is ismeri. Talán meg sem értenék őt. Angolul beszélnek, mint az anyjuk. Pedig ezt a fiát szerette legjobban, ha ugyan lehet különbségről beszélni az anyai szeretetben. De ez volt a legkisebb, a leggyöngébb és — mily jó is az, amikor az ember ott érzi maga mellett azt a kis pulyát, aki ugy búvik hozzá, mint csibe a tyuk szárnya alá. Öt csibéje volt, akkor régen, amikor még az ura is élt, hatan voltak, akiknek ő jelentette a melegséget, világosságot, életet, akiknek adott, adott, mindig csak adott. Nem is várt, nem is kivánt tőlük egyebet, csak azt, hogy elfogadják tőle mindezt.

De szomoru is az, amikor egyenként, lassanként sorra elmennek az ember mellől azok, akiket szeret. De talán még szomorubb, hogyha ugy maradnak meg, hogy alapjában véve — nincsenek. Hiszen jó fiu mind a kettő, szó sincs róla, gondoskodnak róla, hogy semminek hijában ne legyen, de — messze vannak és mások lettek és... és nincs többé szükségük őreá.

Milyen édes, aranyos csöppség volt Tamás, a legidősebb, amikor megszületett. Olyan tele lett vele egyszerre a világ, hogy nem is értette, hogyan birta ki eddigelé nélküle. Pedig akkor is igy volt, amikor János, az ura, elkezdett hozzájuk járni. És amikor egyik este, a kerti lugasban ülve, átölelte és azt mondta, hogy szereti, legyen a felesége, ugy érezte, hogy kinyilik, mérhetetlenül nagy lesz a világ és a szerelemnek forró hullámai viszik, ringatják az aranyszinben, boldogan csillogó jövő felé.

Mindig erről álmodott, amióta süldő leány korában látta nővérei szerelmeit. Mert nagy család voltak ők, sok lány, sok fiu, kiterjedt rokonság. Ő volt a legkisebb, aki ugy ült anyja mellett a nagy, hosszu asztal fejénél, mint valami kis királykisasszony alattvalói között. Ebéd után kézről-kézre adták, ugy csókolták sorra. És születésnapján, meg a nevenapján mindenkitől kapott valamit. Egyáltalán, akkoriban mindig csak kapott, sohasem adott. De legtöbbet azért mégis csak az anyja adott neki, ételt, italt, simogatást, megértést, szeretetet!... Még éjszaka is ott volt mellette, ahányszor felriadt álmából és két karjában ringatva altatta ujra el. Most is hallja szavát: „Ne félj, kicsikém, nem vagy egyedül. Soha, soha nem hagylak egyedül."

Oh, annyi mindent kapott. Talán azért tudott később ugy — két kézzel, teljes szivvel, szeretettel — adni, adni, adni!

Bethlen Margit.

Országos mozgalom indult meg Székesfehérváron a gazdatársadalom megszervezésére

Gróf Hunyady Ferenc a falvak gyujtogatói ellen

Figyelemreméltó mozgalom indult meg Székesfehérváron a néhány hét előtt lefolyt megyegyülésen. Elhatározták ott, hogy országos akciót inditanak a gazdatársadalom, a mezőgazdasági munkásság és cselédség keresztény és nemzeti alapon való megszervezésére. A mozgalmat akként készitették elő, hogy előbb Fejér megyében, azután az ország minden vármegyéjében megindul a szervezkedés.

Felhivást bocsátottak ki a gazdaközönséghez s abban hangsulyozták, hogy a mezőgazdasági munkásságnak és cselédségnek a mai érdekképviseleti szervekben nincs megfelelő képviselete, továbbá, hogy a nagyobb birtokosok sokszor sajnálatraméltó passzivitást tanusitanak s az agrártestületek nem ismerik fel eléggé az uj kor szociális követelményeit. „*Fékevesztett agitációtól hangosak* — mondja a felhivás — *nemcsak a főváros utcái, de hovatovább a békés falu csendes házsorai is.* Idegen tájakról uj hang süvit végig a magyar rónán, érdemes férfiak elszunnyadtak őrhelyeiken, ugyhogy *ma tanulatlan és éretlen elemek igyekeznek helyeiket elfoglalni.*"

A megyegyülésen elindult felhivás eredményeként vasárnap százával gyültek össze Székesfehérváron a megye nagy-, közép- és kisbirtokosai, a járások és községek kiküldöttei és az ország megyéinek egy-egy küldöttsége. A szervezkedés célját *Jankovich Miklós* ismertette. Hangsulyozta, hogy a gazdatársadalom, mely együttesen nagy erőt képvisel, maga fogja megvalósitani a gazdák szociális problémáját. *Nincs szükség itt* — fejtegette — *idegen példára és nem akarnak politikával foglalkozni és pártviszályokat támasztani.*

„A népbolonditók frázisaiból munka, kenyér sohasem lesz"

Sigray István birtokos az uj mozgalom célkitüzéseit ismertette, majd gróf *Hunyady Ferenc* volt képviselő szólalt fel. Utalt arra, hogy Ausztria megszünésével uj lehetőségek nyiltak meg. Amikor — ugymond — Ausztria sorsát fájlaljuk, meg kell állapitani, hogy ennek az országnak a megszünésével a *trianoni mozdulatlanság szünt meg.* Rá kell mutatni arra is, hogy a hatalmas szomszédságnak előnyei mellett megvannak a hátrányai is. Adjunk Németországnak jó buzát, állatot, de csak olyan áruért, amire nekünk is szükségünk van. Ha pedig ez nem sikerül, terményeinket olyan államoknak kell eladni — Svájcnak, Angliának — amelyek csengő érccel vagy nekünk szükséges anyagokkal fizetnek.

Azt fejtegette ezután, hogy a *sürgős reformok utjára kell térnünk,* mert az elkésett reformok bajt okozhatnak. Imrédy Béla személyében olyan miniszterelnök áll az ország élén, aki bölcsen és bátran nyul hozzá a kérdésekhez.

— Az elmaradottság következtében — folytatta Hunyady — sok a gyujtóanyag és gondoskodnak arról, hogy szikrát vigyenek és lángba boritsák ezt a gyulékony anyagot. *Ha ez bekövetkezik, akkor ebből nagy tűzvész lesz.* Jártak már gyujtogatók husz év előtt itt, jártak népbolonditók az országban, de a józan magyar gazdák tapasztalataikból tanulták meg, hogy *a népbolonditók pattogó frázisaiból munka, kenyér sohasem lesz.*

— Magyarországnak csak egy nemzetfentartó eleme van, a magyar földmüves s ez a réteg érzi is a felelősséget. Derékig be vagyunk ásva a magyar anyaföldbe s fel kell szabaditani a magyarságot a lelkét eddig pusztitó irigység, tunyaság, gőg és összeférhetetlen természete alól. *Ne nézzünk egymásra gyanakodva.* A nagygazda ne féljen, hogy a kisbirtokosok el akarják venni a földjét. A kisgazda ne nézze kölöncnek, reája nehezedő nyügnek a nagybirtokot. Adják meg a cselédeknek a kenyerüket, de a mezőgazdasági munkásság ne sztrájkoljon aratás idején. Javitani kell termelésünk nivóját, mások rosszabb földön és rosszabb éghajlat alatt nagyobb termésátlagot érnek el.

— A csecsemőhalandóság, egyke, tuberkulózis tépi a magyar élet fáját. Vannak magyar anyák, akik nem tudnak főzni. A házak ablakai néha félévig nem nyilnak ki. Amig ezeken nem segitünk, egészséges magyar életről beszélni sem szabad. Évtizedes mulasztásokat kell pótolnunk és minél gyorsabban kell cselekednünk. *Összefogás, szeretet és bizalom menthet csak meg bennünket.* Ez a föld nemcsak a miénk, hanem *mi is ezé a földé vagyunk.* Csak azok álljanak közénk, akik önzetlenül velünk akarnak dolgozni. Itt senkisem egyengetheti a maga utját, mi nem a más zsebéből akarunk áldozni s mi a saját erőnkből a magyar gazda jövőjét akarjuk önzetlenül szolgálni.

Több felszólalás hangzott még el, majd megalakitották a fejérmegyei gazdák nemzeti szövetségét és ideiglenes elnöknek ifjabb gróf *Eszterházy Lászlót* választották meg.

Negyven repülőgépen kilencven külföldi sportrepülő érkezett Budapestre

Tiz nemzet sportrepülői a Szent István repülő találkozón

(*Felvételeink a Képes Pesti Hirlapban.*)

A budaörsi repülőtéren felavatása óta nem volt egyszerre annyi repülőgép együtt, mint amennyi vasárnap délután egy óra alatt gyülekezett és sorakozott fel a pompás zöld gyepen. A *Szent István repülőtalálkozóra* meghivott külföldi sportrepülők érkeztek meg olyan pontossággal, mintha komoly versenyről lenne szó.

Az *Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal* és a *Magyar Aero Szövetség* meghivására Európának csaknem minden országából jelentkeztek a sportrepülők a budapesti találkozóra és hogy milyen komoly vonzóereje van Budapestnek és Magyarországnak külföldön, azt legjobban bizonyitja az a körülmény, hogy többen jöttek, mint ahányan jelentkeztek.

Előkelő közönség gyült egybe a repülőtéren a külföldiek fogadására. Ott voltak *Mikecz Ödön* igazságügyminiszter, *Tormay Géza* államtitkár, az Idegenforgalmi Hivatal elnöke, ifj. *Horthy István*, az Aero Szövetség elnöke, *Feketehalmy Czeidner Ferenc*, a Légügyi Hivatal főnöke, *Ember Sándor* orsz. képviselő, gróf *Zichy Nándor*, az Idegenforgalmi Hivatal igazgatója és igen sokan mások a sportrepülés hivei közül. A repülőtéren a rendfenntartást mintaszerüen végezte csendőreivel *Szirtes Ferenc* őrnagy.

Nem kellett sokáig várakozni, de talán sokan sajnálták is, hogy a külföldiek annyira pontosak, mert *Majoros János, Kovács Sándor* és *Vadas László* hazai sportrepülők nagyszerü légi mutatványokkal szórakoztatták a várakozó közönséget.

Fél 5 órakor tünt fel az első idegen gép a láthatáron és pár perc mulva már jelentkeztek is a francia *Lecombe* és *Rysiger* párizsi sportrepülők a fogadóbizottság előtt. Leszálás nélkül nem egészen öt óra alatt jöttek Párizsból és még otthon ebédeltek. Mialatt beszélgettek a franciákkal, már jött a második gép is a belga *Hanet Georgezsal* és feleségével, utánuk nyomban a német *Schott Theodor* érkezett, azután percenkint ujabb és ujabb gépek tüntek fel az égbolton és széles körözések után simán, könnyedén szálltak le a repülőtéren.

Mialatt az ujonnan érkezettek az utlevél és egyéb formaságokat intézték el, sorban jöttek a többiek. Voltak percek, amikor tizenöt repülőgép is keringett a levegőben. Remek látvány volt, amint a gépeket hármas sorban felsorakoztatták. A gépek között képviselve volt az együléses nyitott sportgéptől kezdve az olaszok hatalmas kétmotoros gépéig minden tipus. Végeredményben 40 gép érkezett, eggyel több, mint amennyiről a legutolsó jelentések szóltak, mert egy angol gép *véletlenül szállt le Budaörsön*, de nyomban csatlakozott a társasághoz. Számszerint 31 német, 23 olasz, 9 belga, 6 francia, 5 angol, 4 hollandi, 4 svájci, 4 cseh, 4 lengyel és 2 svéd sportrepülő érkezett Budapestre.

A vendégek között van *Messner* ezredes, a svájci Aero Szövetség elnöke, *Wilhelm Schwartz*, a német repülésügyi minisztérium osztályfőnöke, *Adolf Kragmann* és *Wilhelm Saxenburg*, a német repülésügy vezetői, *Weiss* ezredes, a lengyel sportrepülő szövetség elnöke, *Reinders*, a hágai Aero Club elnöke és még sokan a külföldi sportrepülő egyesületek vezetői közül. Vasárnap este ismerkedési vacsora volt a Zsófia-sétahajó fedélzetén és az előkelő külföldi társaság a legjobb hangulatban élvezte a nagyszerü dunai panoráma szépségeit.

Hétfőn kora reggel gróf *Zichy Nándor* és dr. *Szentkirályi Ákos* vezetésével az egész külföldi sportrepülő társaság Kalocsára repült. A város tavaly felavatott légiturisztikai repülőterét ki kellett erre az alkalomra bővíteni. A város vezetősége nagyszabásu fogadtatást készitett elő a vendégek tiszteletére.

Özv. Dr. Marton Sándorné a maga és családja nevében mélységes fájdalommal tudatja, hogy forrón szeretett férje

Dr. Marton Sándor

e hó 6-án 67 éves korában, 40 boldog házasév után hirtelen elhunyt.

Drága halottunkat e hó 9-én, kedden délután 5 órakor temetjük a rákoskeresztur izraelita temetőben.

Báró Hatvany Lajosné, sz. **Marton Erzsébet, Marton György** és **Györgyné,** sz. **Kanczuker Rózsi, Marton Endre** és **Endréné,** sz. **Jarmila Vackova** gyermekei.

Marton Éva és **Klára Mária** unokái.

Lukács Jenőné, sz. **Marton Henriette** nővére.

Marton Ákos fivére.

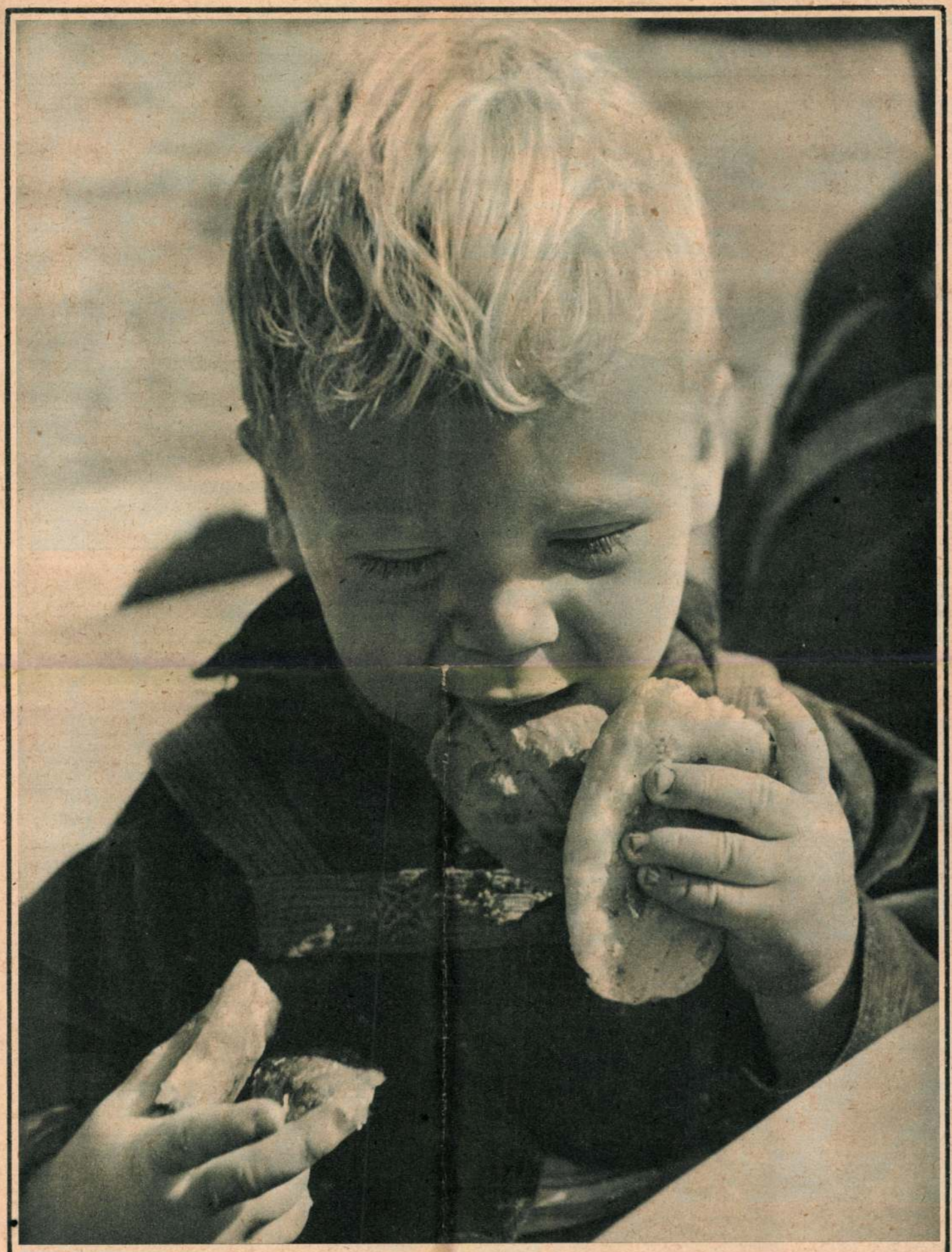

JÓ FALAT

FELELŐS KIADÓ: BARANYAY LAJOS. A GLOBUS NYOMDAI MŰINTÉZET RT. MÉLYNYOMÁSA — NYOMDAIGAZGATÓ: ANGERMAYER KÁROLY

Nemzeti Újság Képes melléklete
1938. aug. 14.

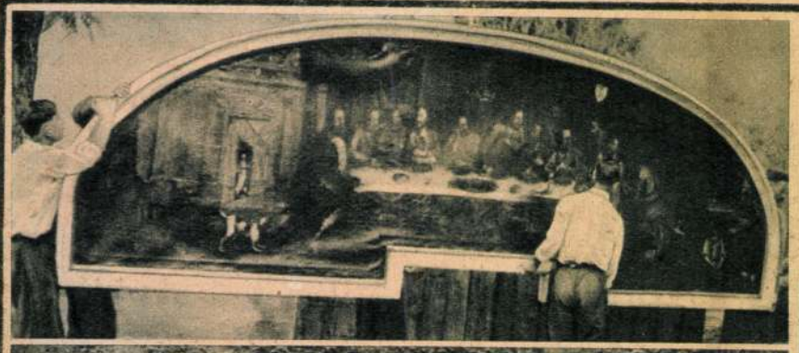

A tolnamegyei Várdomb község templomában Tintoretto-festményt fedeztek fel, amely az Utolsó vacsorát ábrázolja. A képet most átszállították a plébániára, ahol őrzik

A szentkirálypusztai harang

Harangszentelés Szentkirálypusztán. Magyar-ruhás lányok kisérik a harangot

A roubaixi Szent István Kör zászlószentelése. Középen Uhl Antal magyar lelkipásztor

A toloncházban Tarányi plébános megkeresztelte egy volt orosz hadifogoly négy gyermekét. A keresztanyai tisztet Fóthy Lajosné, a Vöröskereszt toloncházi védőnője és gróf Bethlen Márta vállalták, míg a keresztapaságot dr. Harkányi rendőrfőtanácsos, a toloncház vezetője

A feldiszitett ökrösszekér elindul a harangért

Hogyan került Tintoretto remekműve a tolnamegyei Várdomb templomába?

Várdomb, augusztus 7.

(A Reggel kiküldött tudósítójától.) *Óriási szenzációja* van a tolnamegyei kis *Várdomb* falunak. Akivel csak találkozik az ember, a »Dícsértessék a Jézus Krisztus« után —

a képet hozza szóba,

mert ritka szerencse érte Várdombot... *A százesztendős katolikus templom kórusa felett olyan értéket*

Jézus Krisztus alakja a várdombi falusi templom Tintoretto-képén
(Demjén József felvétele)

talált egy képrestaurátor, amiért versenyezni fognak a világ múzeumai. Erről beszél *Kuhl* József esperesplébános is, amikor kora reggel megzavarom az álmában.

— Egy héttel ezelőtt restauráltattam öreg kis templomunk egyik régi képét — mondja az idős esperes. *Elefánty* Imre nevű szakértő urat bíztam meg a munkával.

A képből bizony nem látszott semmi,

csak egészen homályosan bontakozott ki itt-ott a vastag firnájszréteg alól egy-egy emberi alak. *A restaurátor összekotyvasztott valami folyadékot és a kép jobbsarkán kezdte meg a munkát.*

— Abban a pillanatban, amikor a rákent vastag máz lekerült a képről, Várdomb és százesztendős kis temploma *már bele is került a művészettörténetbe!* A képrestaurátor, aki azt gondolta, hogy valami értéktelen öreg mázolmányt tisztogat meg az idők rárakódott szennyétől, megdöbbenve nézte, hogy *a piszok alól*

ragyogóan élő színek bontakoznak ki...

Mikor végre minden piszok és firnisz lekerült a képről, a *szakértő megrendülten kiáltott fel:*

— Hiszen ez Tintoretto!

Elefánty alaposabban megvizsgálta a képet és akkor még jobban megerősödött a véleménye. A festmény mintegy *négy méter széles és másfél méter magas, hosszúkás és alul egyenes, felül ovális keretbe van foglalva.* Alsó részén mintegy nyolcvan centiméter szélességben *ajtó helye* látszik. *Az utolsó vacsorát ábrázolja. Az asztalon kehely áll, a kép balsarkában egy kisfiú üvegpoharakat mos el,* a jobbsarkán pedig, egy folyosóról nyíló ajtón szolga közeleg, feltartott kezében hatalmas aranytállal. A másik szolga a maradékot viszi el. Tintoretto az utolsó vacsorát *egy velencei főnemes palotájának ebédlőtermébe helyezte át,* az asztalt csipkés terítő fedi, hátul pedig, a falak mentén márványoszlopok és kőcsipkés loggiák, bolthajtásos mennyezet látszik. A festmény közepetáján *a Tízparancsolat két táblája van a falon, rajta héber betűk.* A kép megdöbbentő módon fejezi ki a Tintoretto-stílus jellegzetességeit. *Alakjai félhomályba burkolódznak, az arcok megnyúltak, az ábrázolásmód erősen drámai és víziószerű...*

A plébánossal együtt meglátogattuk a *falu négy legöregebb lakóját,* akik nagyszüleik elbeszéléséből még emlékeztek arra,

hogyan került ide a kép, amelynek értékét senki sem ismerte.

Richter Antal kovács azt hallotta az apjától: valamikor, nagyon régen, *egy király üldözte a katolikus szerzeteseket és bezáratta a rendházaikat.* Tolnán is volt egy rendház. Az ő édesapja azt mondotta, hogy *a kórus felett lógó nagy szentkép Tolnáról került Várdombra.*

szerzetesek hozták szekéren, amikor kifelé menekültek az országból.

Ugyanígy mondotta el a kép történetét *Villy* Pál földmíves, *Breitenbach* Jakabné és *Lieber* Pálné. Az elbeszélésből nyilvánvaló, hogy

II. József császár uralkodásáról van szó,

mikor feloszlatták a szerzetesrendeket, a tolnai szerzetesek akkor helyezték el a várdombi templomban a nagyméretű Tintoretto-képet, amelyet nem tudtak elvinni magukkal. Előbb azonban *vastagon bekenték firnájsszal,* hogy alig látszott belőle valami. Abban reménykedhettek, hogy a firnisz-réteg alatt

senki sem ismeri fel Tintoretto csodálatos műalkotását.

Csakugyan így is történt: több, mint ötven évig a várdombi öreg templomban volt a kép, majd ezelőtt száz évvel *átvitték az újjáépített plébánia templomba. Százötven éve rejtőzködött Tintoretto remeke a kis faluban anélkül, hogy bárki felfedezte, vagy visszakérte volna!* A tolnai ferences rendházból *az idők során kaszárnya lett.* De nem építették át.

A festmény helye bizonyára még ma is megvan

és a méretekből könnyen meg lehet majd állapítani, hogy a hajdani ferences rendház melyik termét díszítette Tintoretto képe: valószínűen a refektórium bejárata felett függött. Erre következtethetünk a kép közepe táján kivájt ajtóhelyből. Amikor *A Reggel* munkatársa fényképfelvételeket készített a képről, *egy kis parasztlány észrevette, hogy a keret hátulsó részén*

számok és betűk vannak bevésve. Anno 1772.

Úgylátszik, hogy akkor keretezték be a tolnai ferencesek, vagy pedig akkor került hozzájuk a kép. Tintoretto képe *a vasárnapi nagymise után elhagyta Várdomb templomát. Kuhl József esperes plébános nem meri otthagyni:* elvitette a plébánia vasrácsos folyosójára.

Megkérdeztem, hogy *mit szándékozik tenni az egyházközség* a véletlenül felfedezett kinccsel?

— A templomunkat *a Mária Terézia-alapítvány tartja rendben, — de csak kívülről!* Várdombot az alapítvány birtokai veszik körül, de nem

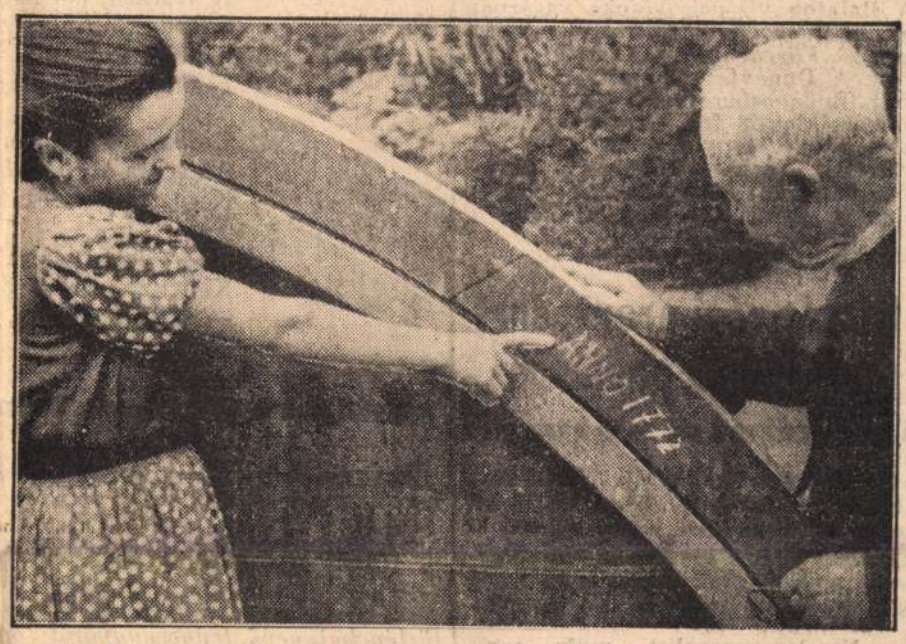

Egy kis parasztlány megmutatja Kuhl József esperesplébánosnak a keretbe vésett „ANNO 1772“ felirást
(Demjén József felvétele)

hiszem, hogy az alapítvány vezetősége jogot formálna a képre! *Külföldre semmiesetre sem adjuk el, szeretnénk felajánlani a Nemzeti Múzeumnak, illetve az államnak, hogyha*

cserébe a község nagyobb templomot kaphatna...

Különben hétfőn reggel utazom *püspökömhöz, Virágh* Ferenchez, aki most Püspökszentlászlón nyaral és beszámolok neki a csodálatos leletről. Végső fokon majd a püspök úr dönti el, hogy mi történjék...

Demjén József

ÚTLEVÉL fényképek azonnal
2darab rendelésnél darabja 48 fill.
„PARISI FOTO“
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZBAN

CAFÉ BAGATELLE
Vacsora SVÁBHEGY Zene

MEGNYITJUK ÚJ, LEGMODERNEBB HANGVERSENYGÉPPEL BUDAPEST ARANYPALOTÁJÁT!

Másodvirágzás
Egy titokzatos szépasszony regénye

LIL DAGOVER
PAUL HARTMANN
ROLF MOEBIUS
művészi filmje
RENDEZTE:
HANS HINRICH
Premier csütörtökön!
URÁNIA

HIREK

— **Zivatarok, enyhül a meleg!** A Meteorológiai Intézet jelenti augusztus 7-én délben: Európa délnyugati részeit *hűvösebb óceáni levegő* borította el és lassanként *Közép-Európába is beszivárog.* Hazánkban szombat reggeltől számított 24 óra folyamán sok helyen volt *zivatar.* Az esőmennyiség eloszlása kis távolságokon belül is igen szeszélyes volt. *Nagyobb esőt* jelentettek: *Balatonkenese, Barcs, Visegrád* és *Makó* 14 mm, *Alcsút, Nagykanizsa* 16 mm, *Vásárosnamény* 20 mm, *Kisinóc, Békéscsaba* 22, *Högyész* 24 mm-t. *Kivételes arányú felhőszakadással járó zivatar volt Zalaegerszegen 105 mm esővel.* Az Alföld egyes vidékein, kivált *a Tisza mentén fekvő területek, valamint Sopron és Moson megye, nem kaptak esőt.* A hőmérséklet az ország középső részein a délelőtti felhősödés miatt nem érte el egészen a *30 fokot,* a keleti megyékben azonban délelőtt és a szélső nyugati megyékben délután *30—32 fokig, Kenderesen* és *Békéscsabán 33 fokig* emelkedett. *Vasárnap délelőtt a felmelegedés általában ismét erősen érvényesült. a Mecsek és Mátra hegység vidékéről azonban záporesőt és némi lehülést jelentettek.* A Balaton vizének hőfoka vasárnap *Keszthelyen* 26, *Bogláron* 25, *Siófokon* 26, *Füreden* 27 és *Kenesén* 24 fok volt. A Dunavíz hőmérséklete 21 fok volt. Budapesten vasárnap délben a hőmérséklet 28 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 760 mm; alig változik. Várható időjárás a következő 24 órára: *Több felhő. Sok helyen zivatar. A meleg hétfőn csökken.*

Ötszáz régi aranypénzt találtak a padláson

A tolvaj megvan de hol a károsult?

(A Reggel tudósítójától.) Jelentették a kispesti rendőrségnek, hogy *Pintér* Józsefné takarítóasszony napok óta *tíz- és húszkoronás régi aranyakat, meg Napoleon-aranyakat árul.* Olcsón adja: a tíz- és húszkoronásokat tíz és húsz pengőért,

a Napoleon-aranyakat pedig egy pengőért darabját!

Pintérnét előállították a rendőrségre és megkérdezték, hogyan jutott az aranyakhoz. Előbb mesét adott elő, valami *örökségről,* de azután bevallotta, hogy *Fischer* Sándor nyomdatulajdonos padlásán találta. Néhány nappal ezelőtt Fischerék felküldték a padlásra takarítani és itt

a lim-lom között bádogdobozra akadt, amelyben 60 Napoleon-arany és 440 tíz- és húszkoronás volt.

A takarítónő nem szólt semmit az aranyakról, a dobozt magával vitte és *apránként eladogatta. Az érdekes fordulat* ebben az esetben a beismerő vallomás után következett: kiderült, hogy

Fischer Sándor semmit sem tud az aranyakról,

fogalma sem volt róla, hogy kincs van a padlásán. A rendőrség most azt nyomozza, kié volt az *aranyas doboz.*

— **Teljesen kifosztották egy alezredes lakását.** Vasárnap reggel a Baross utca 30 házfelügyelője észrevette, hogy *Pillér* István alezredes lakásának ajtaja nyitva áll. Tudta, hogy Pillérék már több hete vidéken nyaralnak, ezért *rendőrt hívott* és együtt bementek a lakásba. A szekrényeket felfeszítve, az egész lakást *feldúlva találták.* A rendőrségről detektívek és ujjlenyomatvizsgálók szálltak ki a Baross uccai házba, azonban *ujjlenyomatot* sehol sem találtak. A betörők *gumikesztyűvel* dolgoztak! *Táviratban* értesítették az alezredest, hogy *jöjjön haza,* mert nélküle még azt sem tudják, *mit vittek el a betörők.*

— **A hadirokkantak elhelyezése.** A HONSz XIV. kerületi csoportja mozgalmat indított *a hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák elhelyezése érdekében* és már igen sok hadigondozottat juttatott alkalmazáshoz.

Értékes, nemes szőnyeget felelősséggel tisztít Kulcsár és Huppert

JUHÁSZ GYULA ISMERETLEN VERSE A »HIMNUSZ«-RÓL

Emőd Tamás küldte A Reggelnek ezt a gyönyörű verset: Juhász Gyula ismeretlen költeményét, amely soha, sehol nyomtatásban meg nem jelent. A boldogtalan életű nagy poéta éppen harminc évvel ezelőtt írta, a határszéli Szakolcán. Akkoriban oda számüzték Nagyváradról a kis segédtanárt, mert Ady, Babits, Dutka és Emőd társaságában megalapította a modern irodalom élcsapatát, a »Holnap«-ot.

A HIMNUSZ

E bús imádságot dalolta ajkam,
Mikor nem tudtam még, hogy mit dalol,
De éreztem, hogy e borús szavakban
Ezer év ujjong, búg a hant alól!

A végeken, hol nagy magányban éltem
S Rodostó gyásza szállt lelkem felett,
A néma dacban, büszke szenvedésben
Fajom keserve, megértettelek!

E dalt dúdoltam ott fáradt ajakkal,
Az éghez oly közel járt a magyar dal,
Kárpátok bércén ültem egyedül...

És gondolkoztam a Költő felől,
Ki félszemével a jövőbe látott,
— Mélázó félszem, te kiégett, te áldott!

Juhász Gyula

— **»Tegethoff« névre keresztelik a legújabb német hadihajót.** *Berlinből* jelentik: *Kielben* augusztus 22-én bocsátják vízre igen nagy ünnepélyességek közepette a német flotta legújabb hadihajóját, amelyet *Tegethoffnak, az osztrák császári flotta történelmi nevű tengernagyáról fognak elnevezni. Az ő nevéhez fűződik a lissai tengeri csata 1866 július 20-án és az osztrák hajóhadnak az olasz flotta fölött aratott döntő győzelme.*

— **Hagyó Kovács Gyula 25 éves jubileuma.** *Dunaföldvárról* jelenti *A Reggel* tudósítója: Vasárnap bensőséges szeretettel ünnepelték *Előszálláson Hagyó Kovács* Gyula gazdasági főtanácsost, a zirci apátság jószágkormányzóját, aki 25 esztendeje áll az uradalom élén. Az ünnepségen *megjelent Werner zirci apát is.* Az ünnepi beszédet *British* Frigyes mondotta, az uradalom nevében pedig *Vuics* József és *Molnár* János méltatta a jubiláns érdemeit.

— **Rendőrkézre került a festőművészek régen keresett csalója.** Több feljelentés érkezett az utóbbi időben a főkapitánysághoz: *neves festőművészek és iparművészek* panaszolták el, hogy megjelent náluk egy *elegáns* úr, mint a *Hangya raktárnoka* mutatkozott be és azt állította, hogy *Bancsó* Géza dr. Hangya igazgatója megbízásából jár el. Az ismeretlen fiatalember elmondta, hogy *Bancsó nagy műgyüjtő* és képet szeretne venni. Ki is választott egy-egy képet, legtöbbször a *legértékesebbet,* magával vitte és többé *nem jelentkezett.* A károsult művészek hiába fordultak *Bancsó* igazgatóhoz, kiderült, hogy senkinek sem adott megbízást. A detektívek bizonyosra vették, hogy a *Hangya egyik elbocsátott alkalmazottja* a csaló. Nyomozni kezdtek és a gyanu *Schleimer* Lajos volt raktárnokra terelődött. Több hetes nyomozás után egy műkereskedésben *rajtakapták Schleimert, amint éppen képet akart eladni.* Bevitték a főkapitányságra, bevallotta, hogy körülbelül *négyezer pengő értékű képet* csalt ki és adott már el. *Letartóztatták.*

HYPEROL
szájvíztabletta ideális
száj- és torokfertőtlenítő!

— **Bezárt a szovjet két moszkvai templomot.** *Moszkvából* jelentik: A szovjet újabb vallásellenes rohama most már elérte az utolsó, még meglevő moszkvai templomot is. Ez a templom *a német Péter Pál-templom.* Amikor két évvel ezelőtt Sirick lelkészt, aki az utolsó evangélikus lelkész volt Moszkvában, letartóztatták, a lelkész nélkül maradt hívek nem hagyták cserben templomukat, hanem minden vasárnap összegyültek abban és csendesen imádkoztak. *Vasárnap délelőtt a templomba igyekvő hívek a templomot zárva találták. A templom előtt a GPU tehergépkocsijai állottak s azokra éppen felrakták a templom berendezési tárgyait.* A templom bezárása minden törvényes alap nélkül történt. *Hasonlóképpen bezárták az egyik nagyobb görögkeleti templomot is: a Doregomilowe uccában levő Krisztus mennybemeneteléről elnevezett székesegyházat.*

— **Többezer pengő értékű ólomkristályt lopott egy szerelő az ajkai üveggyárból.** *Zalaegerszegről* jelenti *A Reggel* tudósítója: *Deutsch* Hermann zalaegerszegi nagykereskedő bizalmas jelentést tett az ajkai üveggyár igazgatóságának, hogy *több helyen hihetetlenül olcsó áron árusítanak ajkai üvegkristályokat.* A nyomozás megállapította, hogy az üveggyár egyik villanyszerelője, *Hámori Endre évek óta állandóan lopkodja a gyár legszebb üvegkristálypéldányait és azokat Schwarcz János zalaegerszegi ószeres útján hozza forgalomba.* Hámorit a csendőrség letartóztatta, Schwarcz ellen pedig megindult az eljárás.

— **Cezner-Spitzenberg báró, az osztrák legitimisták egyik vezetője meghalt a fogságban.** *Bécsből* jelentik *A Reggel*-nek: Báró *Cezner-Spitzemberg* Károly, az osztrák kancellári hivatal volt tanácsosa, *Seipel kancellár egyik bizalmiembere és az osztrák legitimisták egyik vezetője, 53 éves korában meghalt. A bárót márciusban tartóztatták le és azóta fogságban volt.*

— **Egyéves kisfiú titokzatos halála egy uszályhajón.** Vasárnap éjjel dunai uszályhajóra hívták a mentőket, amely teegnap kötött ki a pesti rakparton. Mire a mentők megérkeztek, *Kovács István kamányos egyéves István fia már meghalt.* Apja szerint *forró teával* öntötte le magát. Az esetet *gyanusnak* találták és elrendelték a kis holttest felboncolását.

Értesítés!
30 éve fennálló kézimunkaüzletemet a New-York palotába (Erzsébet körút 9) helyeztem át.
Weisz Mariska
Erzsébet körút 9.

VIGYÁZZUNK A GYOPÁRRA!

Meghatóan panaszos hírt mondott be néhány napja a magyar rádió szpikernője arról, hogy *Innsbruck környékének lakossága hatósági védelmet kér az idei nyár turistái és nyaralóvendégei ellen — a havasi gyopár számára.* Tirolország benszülöttei azt panaszolják, hogy a havasoknak ezt a ritka, gyönyörűséges virágját — aminek egy-egy szép szál példányáért a vérbeli hegymászó bizony nem sajnál nyaktörési kockázatot — *sohasem szedték, gyüjtöt ék olyan dühös szenvedéllyel a vendégturisták és nyaralók, mint az idei nyáron.* Most nem csak szakítják, hanem *gyökerestől tépik ki* a fehér-meg szürkebársony, szépséges növényfészkeket a havasok sziklafalából. *A rádió híre szerint az idén már mintegy háromezer havasi gyopárfészek esett áldozatul az idei turisták vandál kedvének!* A gyopár régóta védett növény a havasi vidékeken. Tirolban különösen szigorú rendszabályok óvták a pusztulástól ezt a nemes virágot, amely a természet legridegebb erőivel, kegyetlen sziklatalajjal, tépő viharral, hóval, jéggel küzdve vívja harcát a létért: a virulásért, a finoman nemes illatozásért... Védték már régen ezt a különös, *egyénies,* elvonuló, ritka növényt, amely *nem szereti a tömeges megjelenést,* nem szereti a könnyen megközelíthető helyet és azért rendszerint a legrejtettebb és ember számára csak nehéz, *egyéni* küzdéssel elérhető sziklafalakon terem. *Nem csordavirág és egyéni* minőséget, bátorságot, ötletes ügyességet követel attól az embertől is, akinek egy-egy szép szálában magát odaadja... *A gyopár a havasok nemes, szabadságszerető virága!* Mintha a tiroli nép *sorsának* és *lelkének* jelképe volna. Mindig kemény küzdelemben az élettel és életért, *de féltékenyen őrködve e nehézsorsú élet szabadsága felett,* élt ez a nép és — a gyopár. Most — íme — halljuk a panaszt, hogy *pusztítják a gyopárt, a tiroli lélek szimbolikus virágát.* Lehet, hogy sokan azt mondják: ej, milyen hitvány kis panasz ez, a világ ezernyi bajában! Nem tehetek róla, ismerem és szeretem Tirolt és talán azért érzem azt, hogy *a tiroli lélek kiált a maga virágjának veszedelméről!* Talán segítséget kér, de talán csak figyelmeztetni akar: *minden nép vigyázzon a kíméletlen turistákkal szemben a maga gyopárjára!*

Németh Imre

— **Orvosi hírek.** *Waldmann* Iván dr., a gróf Apponyi Albert-poliklinika szemészfőorvosa szabadságáról hazaérkezett. — Dr. *Weisz* Márton szemorvos, OTI-osztályvezető orvos szabadságáról hazaérkezett és újból rendel. Teréz körút 30. Tel.: 119—292. — Dr. *Korda* Géza szülész- és nőorvos szabadságáról hazaérkezett és ismét rendel. (Andrássy út 53. Tel.: 111—070.)

— **Megmérgezte magát és villamoson ment a Rókusba.** *Merkler* Miklósné háztartásbeli asszony, aki a *Lajos ucca 140.* számú házban lakik, vasárnap délelőtt *ismeretlen méreggel megmérgezte magát.* Amikor a méreg hatni kezdett, *Merklerné villamosra ült és bement a Rókus kórházba,* ahol jelentette, hogy mérget ivott. Állapota *súlyos.*

Ciánoz Ditrichstein
Nagyatádi Szabó ucca 27. 14-16-55.

Elefánti Imre

Föv. kéft.

Béla vári udvarház
Szigliget távlati képe } nyomat

Szigliget, rézk

A Műemlékek Országos Bizotts

A német államvasut 100 éves jubileumára Braunschweigbe szállitottak egy modern gyorsvonati óriásmozdonyt is amelynek súlya 2800 métermázsa

A nemzetközi repülőtalálkozó résztvevői hétfőn Kalocsát látogatták meg, ahol sokáig elgyönyörködtek a kalocsaiak táncbemutatóján és gazdag népviseletén. — A képen a repülőtalálkozó külföldi fiúgytagjai bámulva számolják, hogy hány szoknyát fordanak a kalocsai lányok

Felelős kiadó: Ifj. Dr. Rupprecht Ollvér. — Globus Nyomdai Műintézet Rt. mélynyomása. Nyomdaigazgató: Angermayer Károly.

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1938 augusztus 10-i számához (151)

A tolnamegyei Várdomb község templomában eredeti Tintoretto festményt fedeztek fel, amely az utolsó vacsorát ábrázolja

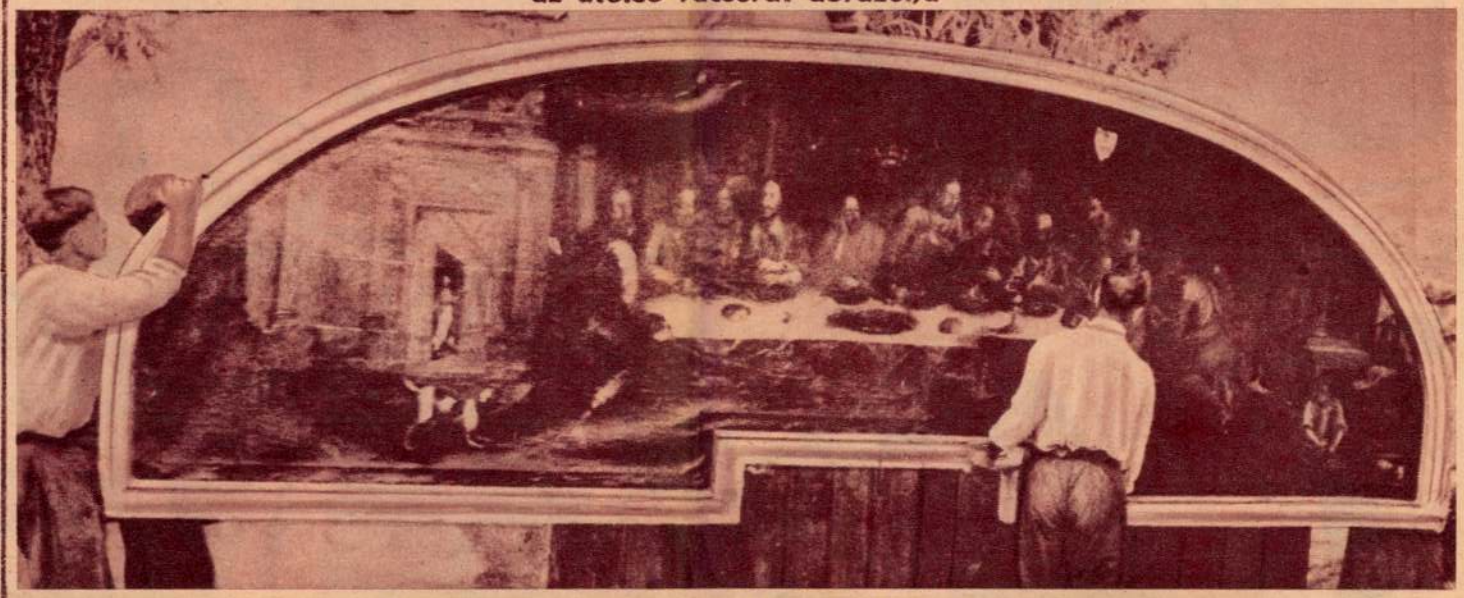

A hatalmas vásznat öt ember emelte le a helyéről

Részlet a Tintoretto-festményből

1938 augusztus 10 MAGYARSÁG

Páratlan esemény színhelye volt néhány nap előtt a southamptoni kikötő, ahol két amerikai leányt és nagynénjüket letartóztatták, mert fellopództak a „Queen Mary" luxushajóra, hogy mint potyautasok jussanak át az Óceánon

Pogány gyerekeket kereszteltek meg a toloncházban. Király Pál, Oroszországból hazatért hadifogoly és orosz felesége négy gyermekét, akiket Szovjetoroszországban nem tudtak a szülők megkereszteltetni, vasárnap d. e. keresztelte meg a toloncházban Tarányi Ferenc plébános. Az anya és a gyerekek, akik nem magyar honosok s így el kell hagyniok az ország területét, elutazásukig a toloncházban kaptak szállást és élelmet

Érd mán nagyállomáson Országzászlót emeltek, melynek felavatása a vidék társadalmának nagy eseménye volt

Dr. Javornitzky Jenő miniszteri tanácsos, az Országzászló Nagybizottsága társelnöke mond avatóbeszédet, kiemelve a vasuti Országzászlók különleges jelentőségét a figyelemfelkeltés munkájában és a nemzeti gondolat szolgálatában

A közönség egy része az avatáson

A vezetőség tagjai az uj Országzászló előtt. Középütt ülnek dr. Javornitzky Jenő min. tanácsos (1), Hadm Artur országgyülési képviselő (2), mögöttük Széplaky Németh László állomdsvezető (3), az uj vasuti Országzászló lelkes kezdeményezője

Könnyen győzött a három nagycsapat a második ligafordulón

Nagycsapataink biztos győzelmével folytatódott tegnap a futballbajnoki szezon. Természetesen ez a forduló sem maradt meglepetés nélkül. A Liga ujonca, a Szolnoki MÁV alaposan kitett magáért: legyőzte a tavalyi bajnokság ötödik helyezettjét, az Elektromost.

Könnyen győzött

a Hungária úton a Nemzeti a Salgótarjáni SE ellen 8:1 (4:1) arányban. Az eredmény talán kicsit túlzott, miután a játék egyáltalán nem mutatott hét gól differenciát, viszont a ligaujonc saljótarjániak kicsit elfogódottan játszottak és így nehezen állhatták a Nemzeti alaposan felépített rohamait. *Góllövők* sorrendben: *Barabás* (öngól), *Somogyi, Sztancsik, Sztancsik, Kisalagi, Pálya, Kisalagi, Pálya, Pálya.*

Első félidőben

győzött az Ujpest a Szürketaxi ellen a Latorca uccában. Az Ujpest rohammal kezdte a meccset és *Zsengellér* góljával megszerezte a vezetést. *Kiszely* azután egyenlített, de a Taxi nem tudott ellentállni az ujpesti rohamoknak. *Zsengellér egy másután két gólt lőtt* (az egyiket tizenegyesből), majd *Vincze* négyre szaporította a félidő végére az ujpesti gólok számát. A második félidőben azután már hiába támadott a Taxi, nem győzte erővel a kitünő ujpesti védelem ellen. *Takács II.* még lőtt egy gólt, így 4:2-re győzött az Ujpest.

Jól játszott

a *Hungária* a *Bocskay* ellen, pedig a mecs azzal indult, hogy a Bocskay egyenlő ellenfele a kékfehéreknek. Egyetlen gól esett az első félidőben, *Titkos* lövéséből. Fordulás után azután megváltozott a helyzet. A Hungária magára talált és *Vermes* (2), valamint *Kisutzky* révén három gólt ért el, mire a Bocskay csak *Hajdu* egyetlen góljával tudott felelni, így a végeredményben 4:1 (1:0) arányban győzött a Hungária.

Első meccsét

játszotta a bajnoki szezonban a *Ferencváros* az Öv uccában. A Ferencváros pihent az első fordulóban a jövő vasárnapi Középeurópai Kupa döntőjére és a látott játék alapján nyugodtan elmondhatjuk, hogy jól pihent. A csapat remekül mozgott, minden részében elsőrangú és meg fogja állni a helyét Prágában. Ellenfele a ZSE volt. *A Ferencváros könnyen győzött 8:1 (3:0) arányban.* A ferencvárosi gólok közül *Toldi négyet, Jakab kettőt, Kemény és Kiss egyet-egyet lőtt.* A zuglói tiszteletgól *Fekecs III.* »műve«.

Kemény küzdelmet

vívott Szegeden *a Szeged a Budafok ellen.* A mérkőzés eredménye 1:1 (1:0) volt. Csak a védelmek tettek ki magukért. *Lukács* rúgta a szegedi, *Szegedi* a budafoki gólt.

Izgalmas és nehéz

mérkőzést játszott a *Phöbus* Kispesten a helyi csapat ellen. A meccsnek pikantériája is volt: *Korányi, a Ferencváros sokszoros válogatott balbekkje itt mutatkozott be először a Phöbus védelmében,* amely ezúttal *Csikós — Wéber, Korányi* összeállításban valóban remekelt a kitűnő kispesti csatárok ellen. Nekik köszönheti a Phöbus, hogy a kispesti »oroszlánbarlangban« döntetlenül tudott játszani a Kispesttel. A mérkőzés lefolyása nagyjából az volt, hogy a Phöbus rúgott egy gólt, azután a Kispest egyenlített. A góllövők sorrendben: *Solti, Nemes, Turay, Nemes, Tóth, Déri.* A második félidőben túlságosan sokszor reklamált a Kispest tizenegyest. Szerencsére a mérkőzést vezető *Salgó* nem vesztette el az éleslátását és így a meccs minden zavaró baj nélkül ért véget.

Meglepetést

csinált Szolnokon a Líga harmadik ujonca, a *Szolnoki MÁV.* A Líga régi harcosát, a tavaly ötödik *Elektromost* látta vendégül és egyáltalán nem respektálva ellenfele nagy hírét, alaposan elverte. 4:1 (0:0) volt az eredmény. *Szánthó, Kolláth, Kolláth, Korom* révén egymásután négy gólt ért el a szolnoki csapat. Ezekre a gólokra csak a mérkőzés utolsó percében tudott eggyel válaszolni az Elektromos Szendrődi révén.

A bajnokság állása:

1.	Ujpest	2	2	—	6:2	4 pont
2.	Hungária	2	2	—	7:3	4 »
3.	Nemzeti	2	1	1	9:2	3 »
4.	Kispest	2	1	1	6:4	3 »
5.	Ferencváros	1	1	—	8:1	2 »
6.	Sz. MÁV	1	1	—	4:1	2 »
7.	Szürketaxi	2	1	—	11:5	2 »
8.	Budafok	2	—	2	2:2	2 »
9.	Elektromos	2	1	—	4:6	2 »
10.	Szeged	2	—	1	3:4	1 »
11.	Phöbus	2	—	1	3:5	1 »
12.	Bocskay	2	—	—	2:7	0 »
13.	SSE	2	—	—	3:11	0 »
14.	ZSE	2	—	—	2:17	0 »

A Kozma Ferenc Emlékverseny győztese: Melvyn

A kétévesek és háromévesek ősz mérkőzése. Igen nagy jelentősége van e 16.000 pengős dijnak a *jövő év* szempontjából. Megtudtuk belőle, vajjon a fiatalok szinvonalban elérték-e a hároméveseket. Évek óta — majdnem kivétel nélkül — a felelet a pontos kérdésre: igen. (Lehet, hogy a *verseny konstrukcióban* keresendő a kétévesek fölénye.) A lósport hivei állandóan a *jövő* érdekli, hogy vajjon mivé fejlődik egy-egy telivér, hogyan fog ezentúl szerepelni. Hiszen a kétévesek között futkos a *jövőévi derby* győztese, csak éppen nem tudjuk, melyik az? Pedig a lóverseny problémái között talán az *ilyen kérdések* a legnagyobbak. A sport lényege az elsőség, a rekordkvalitásért való harc.

A vasárnapi »Kozma« csak kisebb társaságot gyüjtött össze. A fiatalok között öt ló, a háromévesekből csak kettő jelent meg az 1100 méteres startnál, összesen hét ló. Favoritok a Horthy istálló *Pereputy*-a és *Oculi* voltak. Az eredmény — *Melvyn* győzelme — a kétévesek fölényét bizonyítja.

Nagy jelentőséget kell tulajdonítani a II. futamban *Aldeshot* könnyü győzelmének. A kétéves, mely a Festetics emlékversenyben csődött mondott, úgy látszik, mégis méltó a »nagy hírekhez«, melyek megelőzték. Nagystilű győzelme után *a jövő évben sokat várhatunk tőle.* Óriás meglepetés volt *Mire való* könnyű győzelme az Augusztusi hendikepben. Rianás »nemétől való megfosztása« után, mint első favorit indult a 15-ös mezőnyben, de tudása ma is reménytelen. A második favorit, *Figaro* is helyzetben maradt. Nagy befutósztalékok voltak a meglepetés kifejezői.

Részletes eredmény:

I. **Nordwind** (Gutai) 1, Sokrates (Teltschik) 2. Fm.: Moulin Rouge, Gyöngy. 2½ h., ötnegyed h. 10:18, 8/10 reá, 2½. Befutó 10:43.

II. **Aldershot** (Balog) 1, St. Gallen (Nagy G.) 2. Fm.: Pu Yi, Henricus, Ezüstsirály. 3 h., 2 h. 10:24, 10, 10. 1½, 7/10 reá. Befutó 10:29.

III. **Mire való** (Kolonics) 1, Szekfü (Alt) 2, Ábránd (Klimscha A.) 3. Fm.: Figaro, Pénz, Napnyugta, Rianás, Napoleon, Farandole, Diadém, Medina, Cavaliero, Aprilia, Aratás, Hindu. 1½ h., fejh. 10:120, 25, 25, 20. 12, 5, 8. Befutók 10:748 és 414.

IV. **Melvyn** (Klimscha A.) 1, Oculi (Teltschik) 2, Hiu (Gutai) 3. Fm.: Osborne, Nemes, Ezredes, Pereputy. ½ h., 1 h. 10:27, 11, 13, 15. 2, 3, 4. Befutó 10:100.

V. **Sanbloe** (Nagy G.) 1, Ezresbank (Szentgyörgyi) 2. Menta (Alt) 3. Fm.: Blageuer, Etelköz, Lándzsa, Szive, Bacchus. Nyakh., ½ h. 10:56, 23, 29, 31. 10, 6. Befutó 10:754.

VI. **Medici** (Teltschik) 1, Kópia (Gutai) 2, Ciráda (Simics) 3. Fm.: Clarion, Gellért, Tréfa, Bearnaise, Dálnok, Cinus. Mindenes, Panama. 1½ h., fejh. 10:38. 16, 14, 4. 3, 2, 12. Befutók 10:58 és 545.

VII. **Agrippina** (Felix) 1, Progressiva (Máthé) 2, Signorina (Mátyus) 3. Ötnegyed h., 1½ h. 10:56. 24, 176, 35. 5, 33, 6. Befutók 10:4514 és 308.

Csak országos rekordot futott a MAC-staféta

Nem sikerült a MAC 4×1500 m-es stafétájának világrekordjavító kísérlete a BEAC tegnapi versenyén. A staféta *Csaplár, Istenes, Iglói, Szabó* összeállításban »csak« 16 p 1 mp-es *országos rekordot futott.* Régi rekord 16 p 12 mp MAC. *A világrekordtól 5.4 mp-cel maradt el a MAC-staféta ideje.*

A *Mezei—Wiesner* triatlonban *Minay* MAC győzött 2469 ponttal.

***800 m:* 1. *Harsányi* BBTE 1 p 54.6 mp. — *5000 m:* 1. *Németh* MAC 15 p 22.8 mp.**

A 4×100 m-es staféta* próbaversenyében a *Gyenes, Kiss, Kovács, Sir* összeállítású staféta 42.2 mp-et futott, míg a *Gyenes, Pajzs, Kovács, Sir* összeállítású staféta 41.8 mp-et. A MASz tehát úgy döntött, hogy *a párizsi Európa-bajnokságra a Gyenes, Pajzs, Kovács, Sir összeállítású stafétát viszi, tartaléknak kiutazik Kiss is.

RÖVID HÍREK

1. **Az amszterdami kerékpáros világbajnokságok során az amatőr repülő világbajnokságot a hollandi *Viver* nyerte az olasz *Loatti* előtt. A professzionista világbajnokságot a hollandi *Vliet* nyerte a hatszoros világbajnok belga *Scherens* előtt. A motorvezetéses világbajnokságért induló magyar *Szekeres* a második előfutamban utolsó lett. *Ma indul a vigaszdijért.***

2. **Strassburger István nyerte Luhacoveceben az agyaggalamblövés világbajnokságát. Az Európabajnokság is hozott magyar sikert. *Lumnitzer* második lett holtverseny után a francia *Cavroy* mögött.**

3. **A Münchenben versenyző magyar úszók közül *egyedül Angyal szereplése járt sikerrel,* második lett az 1 p 11.4 mp-t úszó német *Balke* mögött a 100 m-es mellúszásban. Angyal ideje 1 p 11.4 mp ban harmadik lett.**

Kedden: ügetőverseny

Az augusztusi ügetőmiting zárónapjának részletes programja:

I. Kétévesek versenye. 945 P. Táv 1200 m

1	**Keve L.**	stpm (Kovács II.)	1180
2(8)	**Lepsi**	stpm (Jónás)	1180
3	**Bajnoknő**	rk (Fityó)	1180
4	**Elemér**	stpm (Wiesner)	1180
5	**Pillangó**	stpk (Vorst)	1240
6	**Krampusz**	pm (Maszár I.)	1240
7	**Brigád Kürtös**	(Marschall)	1240
8(2)	**Nebojsa**	stpm (Raymer)	1240
9	**Szeged**	fm (Zwillinger)	1240

Tip: **Szeged—Raymer—ist.—Krampusz**

II. Sajóörsi díj. 1080 P. Táv 2000 m

1	**Engedelm.**	3é stpk (Maszár)	2000
2	**Agyafurt**	3é pm (Kov. II.)	2020
3	**Cirill P.**	3é pm (Jónás)	2020
4	**Divat**	3é vlpk (Wiesner)	2020
5	**Lucifer**	3é vlpm (Fityó)	2020
6	**Rozmaring**	3é fk (Zwill.)	2060

Tip: **Divat—Engedelmes—Rozmaring**

III. Kettesfogatú úrkocsisverseny. 1350 P. Táv 3200 m

1	**Bóbita**	3é pk (Grundt)	
	Cifra	4é pm	3080
2	**Bob**	4é pm (Vadnay)	
	Zarándok	4é vlph	3300
3	**Revizionárius**	9é (Szánthó)	
	Zsazsa	5é rk	3340
4	**Mogul**	10é szm (Balog)	
	Paris	8é pher	3340

Tip: **Bóbita-Cifra—Revizionárius Zsazsa**

IV. Kollár-díj. 1215 P. Táv 2100 m

1	**Beata L.**	4é pk (Jónás)	2100
2	**Zuzmara**	4é stpk (Kov. II.)	2100
3	**Kelevéz**	4é stpher (Hauser)	2120
4	**Jonny**	6é fm (Kov. J.)	2120
5	**Faccetta Nera**	7é fk (Kov.)	2120
6	**Jósnő**	5é fk (Wiesner)	2120
7	**Caid II.**	9é pm (Kallinka)	2140
8	**Dundi**	5é vlpk (Baik)	2140
9	**O-ha**	6é pm (Zwillinger)	2140
10	**Batu Khan**	6é stpm	2160

Tip: **O-ha—Zuzmara—Kelevéz**

V. Háromévesek hendikepje. 810 P. Legkisebb táv 1700 m

1	**Willy**	stpm (?)	1700
2	**Pungyur**	stpk (Feiser)	1720
3	**Dália**	sk (Fityó)	1720
4	**Elöljáró**	stph (Jónás)	1740
5	**Miss Magyarorsz.**	sk (Zwill.)	1740
6	**Paprika**	stpk (Vorst)	1740
7	**Mády fia**	pm (Maszár F.)	1760
8	**Andalgó**	stpk (Kov. II.)	1780
9	**Rozál**	stpk (Marschall)	1780
10	**Valuta**	pk (Kallinka)	1820

Tip: **Elöljáró—Mády fia—Andalgó**

VI. Nemzetközi mechanikus hendikep. 1215 P. Legkisebb táv 2100 m

1	**Triumpf**	6é ph (Kov. II.)	2100
2	**Törzsfőnök**	6é pm (Benkő)	2100
3	**Varázsló**	8é stpm (Tomann)	2100
4	**Lord of Pam.**	7é ph (Simkó)	2100
5	**Orsolya**	7é fk (Jónás)	2100
6	**Ond**	8é pm (Baik)	2120
7	**Batu Khan**	6é (Marschall)	2120
8	**Mimoza**	5é vlpk (Maszár I.)	2120
9	**Levente**	4é stpm (Zwill.)	2140
10	**Janka**	6é sk (Zwill. T.)	2140
11	**András**	7é pher (Hauser)	2140
12	**Tanoda**	5é stpher (Dózsa)	2140

Tip: **Mimoza—Triumpf—András**

VII. Nemzetközi verseny. 1350 P Táv 2200 m

1	**U. S. A.**	4ë pk (Kovács II.)	2200
2	**Mátka**	6é pk (Maszár I.)	2200
3	**Doreen**	8é pk (Kallinka)	2200
4	**Big Bill**	8é sm (Marschall)	2200
5	**Sa-mers**	10é pm (Zwillinger)	2220
6	**Kuno**	5é stpm (Kovács J.)	2240
7	**Galagonya**	6é (Kovács F.)	2240
8	**Torkos**	10é stpm (Treso)	2240
9	**Ipoly**	6é sm (Raymer)	2240

Tip: **Kuno—Big Bill—Ipoly**

VIII. Hendikep. 945 P. Legkisebb táv 2100 m

1	**Marlene B.**	7é pk (Baik)	2100
2	**Hanna the Great**	8é (Fityó)	2100
3	**Beki**	5é stpm (Maszár I.)	2120
4	**Siheder**	7é pm (?)	2120
5	**Margit**	6é sk (Kovács II.)	2120
6	**Spilka**	7é fk (Hauser)	2120
7(14)	**Utóda**	4é stpk (Kovács J.)	2120
8	**Leo**	6é vlpher (Székely)	2140
9	**Zsazsa**	5é pk (Marschall)	2140
10	**Bicskás**	6é pher (Tomann)	2140
11	**Ágnes**	7é fk (Kallinka)	2160
12	**Bohém**	7é vlpm (Soldos)	2160
13	**Orgona**	7é stpk (Kovács F.)	2160
14(7)	**Drégely**	6é fh (Marschall)	2160
15	**Rabló**	5é pm (Feiser)	2160
16	**Minor**	8é pm (Simkó)	2160
17	**Carthago**	5é sher (Raymer)	2180
18	**Edömér**	6é sh (Maszár I.)	2180
19	**Varázsfuvola**	5é (Kovács I.)	2200
20	**Szoknyahős**	8é (Zwillinger T.)	2200

Tip: **Bicskás—Rabló—Siheder**

IX. Temesvári díj. 945 P. Táv 2200 m

1	**Czinka Panna**	5é (Burunyi)	2200
2	**Dajka**	4é pk (Siró)	2200
3	**Rubintom**	7é pk (Jónás)	2220
4	**Csipkerózsa**	4é stpk (Hévizy)	2220
5	**Sirocco**	4é pm (Kovács J.)	2220
6(12)	**Zarándok**	4é (Marschall)	2220
7	**Lármás**	4é pm (Kreiter)	2220
8	**Capua**	5é sm (Istók)	2220
9	**Várta**	4é sm (Zwillinger)	2240
10	**Dulcinea**	5é stpk (Feiser)	2260
11	**Princessin**	6é pk (Jónás)	2280
12(6)	**Ripacs**	4é sther	2280
13	**Uly**	4é stpm (Kovács II.)	2280

Tip: **Várta—Dajka—Sirocco**

X. Amatőrverseny. 810 P. Táv 2000 m

1	**Lenke**	4é stpk (Galla)	2000
2	**Jónás**	5é sher (?)	2020
3	**Gulliver**	5é pm (?)	2020
4	**Betörő**	5é pm (Vecseklőy)	2020
5	**Ripacs**	4é stpher (Vadnay)	2020
6	**Uly**	4é stpm (?)	2020
7	**Pique Dame**	4é pk (Siró)	2020
8	**Echo fia**	5é sm (Molnár)	2040
9	**Ják**	6é fm (Klein)	2060

Tip: **Ripacs—Pique Dame—Echo fia**

XI. Hendikep. 810 P. Legkisebb táv 2100 m

1	**Rába**	5é sh (Treso)	2100
2	**Opera**	5é fk (Hauser)	2100
3	**Alpár G.**	4é vlpk (Marschall)	2120
4	**Lutri**	5é stpm (Vorst)	2120
5	**Urileány**	4é stpk (Baik)	2120
6	**Céda**	6é pk (Dózsa)	2120
7	**Senki**	7é stph (Kallinka)	2140
8	**Orpheus**	5é vörd (Zwillinger)	2140
9	**Rejtély**	7é fher (Mann)	2140
10	**Revisio**	7é sh (Maszár I.)	2140
11	**Mády leánya**	4é (Maszár F.)	2160
12	**Vakarcs**	5é stpm (Steinitz)	2160
13	**Urpéter**	4é stpher (Vorst)	2160
14	**Utalvány**	4é stpk (Kovács II.)	2180
15	**Imréd II.**	6é pm (Benkő)	2180
16	**Palóc**	5é ph (Marschall)	2200

Tip: **Rába—Vakarcs—Imréd II.**

XII. Szigligeti díj. 675 P. Táv 2000 m

1	**Maros**	4é pk (Feiser)	2000
2	**Trézsi**	6é fk (Nerhaft)	2000
3	**Thalia**	5é vlpk (Zwillinger)	2000
4	**Álmos**	5é ph (Maszár F.)	2000
5	**Pletyka**	5é rk (Tomann)	2000
6	**Búfelejtő**	4é sk (Steinitz)	2020
7	**Sybill**	5é pk (Istók)	2040
8	**Légyott**	4é fk (Jónás)	2040

Tip: **Álmos—Thalia—Sybill**

Kezdete: ½3 órakor

FOGADJON ABONYI ÖDÖN
bookmaker irodáiban,
Budapest, VII., Rákóczi út 41.
Telefon 135-501, 132-462, 135-333
Fiókirodák:
Budán, Attila u. 8. Tel. 154-014
Miskolc, Széchenyi u. 26
Pécs, Jókai tér 11
Vác, Csáky u. 7
Telefonon feladott fogadásokat mindenkor azonnal kikézbesitünk.

Ó, XX. század!

Angol gondok

A Daily Express fényképekkel alátámasztott körkérdést intéz olvasóihoz: »szakállal vagy szakáll nélkül?« ez itt a körkérdés. Hogy tudniillik O. P. Jones, kiváló angol pilóta hogyan hat megnyugtatóbban az emberekre, szakállal, vagy szakáll nélkül. Az egyik fénykép szakállal ábrázolja O. P. Jonest, a másik szakáll nélkül ábrázolja. Három hónappal ezelőtt a kiváló angol pilóta szakállt viselt még. Most már leborotváltatta szakállát és csak kis bajuszt visel. Melyik Jonessel mentél volna szívesebben expedíciós repülőútjára, a szakállassal, vagy a borotvált arcúval, melyik hat rád megnyugtatóbban, melyikre nézve jut eszedbe, hogy a levegőben baj is érheti az embert?

A Daily Express egyik hölgyolvasója így válaszolt a feltett kérdésre: »Soha nem voltam híve a Sámson-elméletnek. Soha nem hittem azt, hogy a férfiak ereje a hajukban van, illetve a szakállukban. Nem szeretem a szakállt, túlságosan ápolatlanná teszi a férfiakat. Szerintem csak az a férfi növeszt szakállt, akinek csunya az álla, vagy akinek kisebbrendűségi érzései vannak. Én a borotváltarcú pilótában jobban bízom.« Ezzel szemben S. T. John Cooper angol író így felel a kérdésre: »Híres pilótánk arca sokat veszített drámaiságából azáltal, hogy megborotválkozott. Sokkal pilótásabb külseje volt, amíg szakállt viselt. Én nem borotváltam volna le a szakállamat az ő helyében.« (Nem is borotválta: a levél írója szakállat visel.)

A nudizmus híve

A hetvenesztendős Alfred T. Harre, Surrey grófságbeli angol pap az egyik egyházi folyóiratba írott cikkében lelkesen kiállott a nudizmus mellett. »Rendkívül örvendetes jel, hogy Angliában erősödik a nudista mozgalom. Örülök, hogy az emberek a szabad levegő és a világosság erősebb kihasználására fordítják figyelmüket. Kár, hogy még mindig nem általános ez a mozgalom.«

A családás

Bigámia miatt ítélték el tegnap a londoni bíróságon Muriel May Griffiths szép és fiatal londoni nőt. A bírósági tárgyaláson a bigámiát elkövető hölgy férj-áldozata a következő vallomást tette. Amikor megismerkedtem feleségemmel, rögtön eldicsekedett azzal, hogy ő néhány évvel ezelőtt megnyert egy »ideális feleségjelölt« pályázatot. Nekem nagyon tetszett a dolog és miután magam is úgy láttam, hogy Murielből kitűnő feleség lesz, tekintettel arra, hogy nem dohányzik, nem festi magát, szerény és konzervatív elveket vall, tiznapi ismeretség után feleségül vettem... A szegény férj egy névtelen levélből tudta meg, hogy felesége két évvel ezelőtt már férjhez ment egyszer, de rövidesen otthagyta férjét, akitől azonban elfelejtett elválni...

Az Őszi Lakberendezési Vásár jegyei 1.— pengő helyett 70 fillérért kaphatók
Az Est-lapok jegypénztáránál: VII, Erzsébet krt 18-20

Nem Tintoretto, hanem egy XVIII. századi vándorművész festette a várdombi „Utolsó vacsorát"

Az elmúlt héten feltűnő híradás jött Szekszárdról: *a várdombi plébánián* a régi egyházi képek restaurálása közben *állítólag felfedeztek egy eredeti Tintoretto-festményt*, amely az *Utolsó vacsorát* ábrázolja.

A restaurátor bizonyos festői módszerekből arra következtetett, hogy *a régi kép alighanem Tintoretto alkotása*, de ha nem is az, mindenesetre *Tintoretto korából származik* és feltételezte, hogy esetleg a látható kép alatt, alapozás helyett *értékes régi festmény rejtőzik*.

A híradás érthető feltűnést keltett, éppen ezért *Csánky* Dénes, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója vezetésével szakértő bizottság utazott Várdombra, ahol rövid vizsgálat után megállapították, hogy *a kép nem Tintoretto alkotása*. A *Magyarország* munkatársa felkereste *Csánky* Dénest, aki a következőkben foglalta össze megállapításait:

— A kép eredetileg a várdombi templomban volt, a lemosás után azonban kihozták a plébániára; itt vizsgáltam meg. Az állítólagos Tintoretto festmény körülbelül három méter magas, egészen keskeny, frízszerű, vászonra festett olajkép, amely több helyen beszakadt.

— Rögtön az első pillantásra meg lehetett állapítani, hogy *nem Tintoretto műve*, sőt *nem is kiváló festő alkotása*, hanem valószínűleg *egy provinciális vándorfestő készítette*. Ez az egykori vidéki vándorfestő *különböző metszetekből és régi képekből kívánt összeállítani egy önálló kompozíciót*, ez azonban egészen provinciális módon sikerült.

— Minden valószínűség szerint a *XVIII. század második felében készült a kép*, ezt világosan elárulja az *Utolsó vacsora* némely csendéletrészlete. Így például ott látunk *egy kehlyhet*, amely a *XVIII. század iparművészeti stílusának felel meg*. De a háttér építészeti figurái ugyancsak a XVIII. század stílusára vallanak.

— Azt is kétséget kizáróan megállapítottuk, hogy *a kép alatt nincs semmi, az alapozás szintén megfelel a XVIII. század technikájának*. Kétségtelen, hogy a festői frazeológiában vannak olyan elemek, amelyek a restaurátort emlékeztethették Tintorettóra, a képnek azonban *semmi köze nincs Tintorettóhoz, de még Tintoretto műhelyéhez sem*.

— A kereten van valami monogram, amelyben állítólag benne van az 1772-es évszám, amely *tökéletesen megfelelhet a kép keletkezési idejének*.

— Mindezek folytán — fejezte be nyilatkozatát *Csánky* Dénes főigazgató — a kép, sajnos, egyáltalán nem valami kincset érő portéka, *értéke nem lehet több egy-kétszáz pengőnél*.

A *Szépművészeti Múzeum* főigazgatójának ezzel a nyilatkozatával *lezárult az a »szenzáció«*, amely a Szekszárdról jött híradás nyomán néhán napon át érthető izgalomban tartotta a művészi köröket.

Levelet ír egy első polgárista az albán királynak, de apukájának nem szabad tudni róla

Szőke kisfiú kereste ma délelőtt titokzatos arccal a *Magyarország* valamelyik munkatársát, aki *»lehetőleg jól beszél franciául«*. Rettentő gyöngéden kihúzott zsebéből egy kis papírlapot, amelyen szép zsinórírással a következő szöveg állott:

Őfelsége

Achmed Zogu
Albánia királya

Tirana, Albánia.

— Kérem szépen tessék ezt lefordítani franciára — mondotta. — *Én ugyanis szeretnék egy levelet küldeni az albán királynak.* Olvastam multkor az ujságban, hogy egy magyar kisfiú *gratulált az egyiptomi királynak a házasságához*. Én minden nap reggel elolvasom az ujságokat és láttam, hogy *most ünnepli tizéves uralkodói jubileumát Zogu király*. Elhatároztam, hogy én *meg neki gratulálok*.

A szőke kisfiú hirtelen nagyon megijed:

— *De ne tessék azért publikálni azt, amit mondtam.* Tudniillik *apukám nem tud róla* és nagyon haragudna, ha megtudná a dolgot.

— Édesanyád se tud róla?

— Őt kénytelen voltam beavatni a dologba, *mert én mégse tudok úgy fogalmazni*. Ő aztán valamit segített nekem. Ugyanis arról van szó, hogy mi néhány évvel ezelőtt Törökországban laktunk. Apukámnak, aki egy nagy gyárban volt művezető, ott nagyon jó állása volt. Most viszont látom rajta, *hogy nagy gondjai vannak*. Ezért írtam magyarul és törökül az albán királynak, hogy gratulálok neki a jubileumhoz és nagyon szépen kérem, hogy *helyezze el valahol az apukámat, de őneki nem szabad semmit tudni a dologról*. Azért ne tessék megírni a nevemet.

A kisfiú, aki most lesz első polgárista, boldogan indult el a lefordított francia címmel. Egyelőre még nem a postára ment. Délután, amikor édesapja nem lesz otthon és hároméves kis öccse aludni fog, majd *átmásolja a címet* szép fehér borítékra.

x **Megjelentek az új rádiók.** Az Orion rádiógyár idén az 1938-as típusok után máris bemutatja az 1939-es sorozatot. Mindenki, a kisebbpénzű ember éppen úgy, mint a különleges igényű rádióvásárlóközönség egyaránt megtalálja, bármit óhajt. Minden árcsoportban a legkülönfélébb teljesítményű és kivitelű rádiók képviselik a világhírű Orion rádiógyárat. Mindazt, amit a rádiótechnika rohamos fejlődése során eddig produkált, megtaláljuk az Orion rádiók idei sorozatában. Akár kis készülék, akár nagy luxusrádió, akár olcsó gép, akár fényűző és mindentudó zeneszekrény kell valakinek, Orionban idén mindent megtalál. Az 1939-es Orion rádiók kezelése, bár a legbonyolultabb és legfejlettebb technikai berendezések működnek bennük, olyan egyszerű, mint a gyerekjáték. Hangja színes, eleven, erőteljes, mintha a beszélő, vagy a muzsikus, vagy akár a leghatalmasabb zenekar ott lenne, ott játszana előttünk a szobában. De ezúttal különösen meg kell dícsérnünk az Orion rádiók külső kivitelét is. A tökéletességig fejlett technika és a kifinomult ízlés együttesen hozta létre az 1939-es Orion rádiókat.

Vasárnap mondta el vasmiséjét Szmrecsányi egri érsek

Megható ünnepe volt vasárnap Egernek és az egri főegyházmegyének, a 87 éves dr. *Szmrecsányi* Lajos egri érsek pappászentelésének 65 éves jubileuma.

Dutkay Pál prelátus-kanonok, érseki általános helytartó az egyházmegye papságához intézett latinnyelvű pásztorlevélben emlékezett meg a jubileumról és méltatta *Szmrecsányi* érsek hat és félévtizedes papi munkásságának kimagasló eredményeit.

Dr. *Szmrecsányi* Lajos, kitérve minden nyilvános ünnepeltetés elől, vasárnap reggel hét órakor az érseki palota házikápolnájában mondotta el *jubileumi vasmiséjét*, amelyen csupán udvari papjai jelentek meg és segédkeztek az egyházfejedelemnek. Délelőtt kilenc órakor *Kriston* Endre püspök az ünneplő közönséggel megtelt főszékesegyházban szentbeszédében méltatta a főpásztor rendkívüli egyéniségét és pontifikált hálaadó ünnepi misét. Tizenegy órakor a ferences kultúrházban *Novák* Sándor plébános-kanonok elnöklésével az egri katolikus egyházközség képviselőtestülete *díszközgyűlésen* ünnepelte a jubiláló érseket és vitéz *Veszprémy* Dezső tanügyi főtanácsos ünnepi beszéde után *hódoló feliratban* küldte el üdvözletét.

Az érseket egyébként az ország minden részéből felkeresték a magyar közélet tényezői is szerencsekívánataikkal.

Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter Szmrecsányi Lajos egri érsekhez vasmiséje alkalmából a *kormány nevében* a következő üdvözlő táviratot intézte:

Abból a különösen szép alkalomból, hogy Isten kegyelme folytán Nagyméltóságod az ősi Eger város érseki palotájának kápolnájában vasmiséjét mondhatta el, a magyar kiralyi kormány nevében mély tisztelettel és őszinte, szívből fakadó melegséggel köszöntöm Nagyméltóságodat. A jó Isten áldása kísérje további főpásztori működésében. Dr. vitéz Keresztes-Fischer Ferenc, a miniszterelnöki teendők ideiglenes ellátásával megbízott m. kir. belügyminiszter.

A hindu orvos tárcáját visszaküldte a tolvaj — pénz nélkül

A posta különös csomagot kézbesített ma délben a főkapitányság bünügyi osztályán. Egy nagy borítékban pénztárca, levéltárca, iratok és feljegyzések egész sora volt. Az iratokból megállapították, hogy a holmi tulajdonosa *Ragnunandalal Madan kasmiri születésű 24 éves orvos*. A hindu orvost nyomban beidézték a rendőrségre, aki elmondotta, hogy a csomagban talált holmi tényleg az ő tulajdona. Néhány nappal ezelőtt a Széchenyi fürdőben — mint jelentettük — ismeretlen tettes felnyitotta kabinjának ajtaját és ruhájából *ellopta tárcáját*. A tárcában lévő 1100 pengőt a tolvaj elfelejtette elküldeni a rendőrségnek, csak az iratokat küldte át.

A posta közölte a főkapitánysággal, hogy *egy postaládában találták a borítékot minden címzés nélkül*. Azért kézbesítették a rendőrségre, mert feltették, hogy lopott holmi lehet benne. Az iratokat és a tárcákat a rendőrség átadta a hindu orvosnak, aki ma délután Bécsbe utazott, ahol tanulmányt folytat, a detektívek pedig keresik a tolvajt.

Kifosztották a birkózó kesztyűs kirakatát

A *Szent István* körút 12. számú ház házmestere vasárnapra virradó éjszaka észrevette, hogy a házban lévő *Ébner*-féle kesztyűüzlet kirakatát feltörték. A betörők a kirakatban levő kesztyűket és ernyőket magukkal vitték. A kár *félezer pengő. A kesztyűs üzlet Virág-Ébnernek, a híres birkózónak tulajdona*, aki másfél évvel ezelőtt külföldre ment. Végigjárta egész Amerikát, mindenütt nagy sikerrel birkózott. E pillanatban *Dél-Afrikában tartózkodik*. Üzletét távollétében hozzátartozói vezetik. A rendőrség keresi a tolvajokat.

Csak országos rekordot futott a MAC-staféta

Nem sikerült a MAC 4×1500 m-es staféta világrekordjavító kísérlete a BEAC tegnapi versenyén. A staféta *Csaplár, Istenes, Iglói, Szabó* összeállításban »csak« 16 p 1 mp-es *országos rekordot futott.* Régi rekord 16 p 12 mp MAC. *A világrekordtól 5.4 mp-cel maradt el a MAC-staféta ideje.*

A *Mezei—Wiesner* triatlonban *Minay* MAC győzött 2469 ponttal.

800 m: 1. *Harsányi* BBTE 1 p 54.6 mp. — *5000 m:* 1. *Németh* MAC 15 p 22.8 mp.

A 4×100 m-es staféta próbaversenyében a *Gyenes, Kiss, Kovács, Sir* összeállítású staféta 42.2 mp-et futott, míg a *Gyenes, Pajzs, Kovács, Sir* összeállítású staféta 41.8 mp-et. A MASz tehát úgy döntött, hogy *a párizsi Európa-bajnokságra a Gyenes, Pajzs, Kovács, Sir összeállítású stafétát viszi, tartaléknak kiutazik Kiss is.*

RÖVID HÍREK

1. **Az amszterdami kerékpáros világbajnokságok során** az amatőr repülő világbajnokságot a hollandi *Viver* nyerte az olasz *Loatti* előtt. A professzionista világbajnokságot a hollandi *Vliet* nyerte a hatszoros világbajnok belga *Scherens* előtt. A motorvezetéses világbajnokságért induló magyar *Szekeres* a második előfutamban utolsó lett. *Ma indul a vigaszdíjért.*

2. **Strassburger István nyerte Luhacoveceben az agyaggalamblövés világbajnokságát.** Az Európabajnokság is hozott magyar siker. *Lumnitzer* második lett holtverseny után a francia *Cavroy* mögött.

3. **A Münchenben versenyző magyar úszók közül** *egyedül Angyal szereplése járt sikerrel,* második lett az 1 p 11.4 mp-t úszó német *Balke* mögött a 100 m-es mellúszásban. Angyal ideje 1 p 11.4 mp ban harmadik lett.

Könnyen győzött a három nagycsapat a második ligafordulón

Nagycsapataink biztos győzelmével folytatódott tegnap a futballbajnoki szezon. Természetesen ez a forduló sem maradt meglepetés nélkül. A Liga ujonca, a Szolnoki MÁV alaposan kitett magáért: legyőzte a tavalyi bajnokság ötödik helyezettjét, az Elektromost.

Könnyen győzött

a Hungária úton a Nemzeti a Salgótarjáni SE ellen 8:1 (4:1) arányban. Az eredmény talán kicsit túlzott, miután a játék egyáltalán nem mutatott hét gól differenciát, viszont a ligaujonc saljótarjániak kicsit elfogódottan játszottak és így nehezen állhatták a Nemzeti alaposan felépített rohamait. *Góllövők* sorrendben: *Barabás* (öngól), *Somogyi, Sztancsik, Sztancsik, Kisalagi, Pálya, Kisalagi, Pálya, Pálya.*

Első félidőben

győzött az Ujpest a Szürketaxi ellen a Latorca uccában. Az Ujpest rohammal kezdte a meccset és *Zsengellér* góljával megszerezte a vezetést. *Kiszely* azután egyenlített, de a Taxi nem tudott ellentállni az ujpesti rohamoknak. *Zsengellér egy másután két gólt lőtt* (az egyiket tizenegyesből), majd *Vincze* négyre szaporította a félidő végére az ujpesti gólok számát. A második félidőben azután már hiába támadott a Taxi, nem győzte erővel a kitünő ujpesti védelem ellen. *Takács II.* még lőtt egy gólt, igy 4:2-re győzött az Ujpest.

Jól játszott

a *Hungária* a *Bocskay* ellen, pedig a meccs azzal indult, hogy a Bocskay egyenlő ellenfele a kékfehéreknek. Egyetlen gól esett az első féljdőben. *Titkos* lövéséből. Fordulás után azután megváltozott a helyzet. A Hungária magára talált és *Vermes* (2), valamint *Kisutzky* révén három gólt ért el, mire a Bocskay csak *Hajdu* egyetlen góljával tudott felelni, igy a végeredményben 4:1 (1:0) arányban győzött a Hungária.

Első meccsét

játszotta a bajnoki szezonban a *Ferencváros* az Öv uccában. A Ferencváros pihent az első fordulóban a jövő vasárnapi Középeurópai Kupa döntőjére és a látott játék alapján nyugodtan elmondhatjuk, hogy jól pihent. A csapat remekül mozgott, minden részében elsőrangú és meg fogja állni a helyét Prágában. Ellenfele a ZSE volt. *A Ferencváros könnyen győzött 8:1 (3:0) arányban.* A ferencvárosi gólok közül *Toldi négyet, Jakab kettőt, Kemény és Kiss egyet-egyet lőtt.* A zuglói tiszteletgól *Fekecs III.* »műve«.

Kemény küzdelmet

vívott Szegeden *a Szeged a Budafok ellen.* A mérkőzés eredménye 1:1 (1:0) volt. Csak a védelmek tettek ki magukért. *Lukács* rúgta a szegedi, *Szegedi* a budafoki gólt.

Izgalmas és nehéz

mérkőzést játszott a *Phöbus* Kispesten a helyi csapat ellen. A meccsnek pikantériája is volt: *Korányi, a Ferencváros sokszoros válogatott balbekkje itt mutatkozott be először a Phöbus védelmében,* amely ezúttal *Csikós — Wéber, Korányi* összeállításban valóban remekelt a kitűnő kispesti csatárok ellen. Nekik köszönheti a Phöbus, hogy a kispesti »oroszlánbarlangban« döntetlenül tudott játszani a Kispesttel. A mérkőzés lefolyása nagyjából az volt, hogy a Phöbus rúgott egy gólt, azután a Kispest egyenlített. A góllövők sorrendben: *Solti, Nemes, Turay, Nemes, Tóth, Déri.* A második félidőben túlságosan sokszor reklamált a Kispest tizenegyest. Szerencsére a mérkőzést vezető *Salgó* nem vesztette el az éleslátását és így a meccs minden zavaró baj nélkül ért véget.

Meglepetést

csinált Szolnokon a Liga harmadik ujonca, a *Szolnoki MÁV.* A Liga régi harcosát, a tavaly ötödik *Elektromost* látta vendégül és egyáltalán nem respektálva ellenfele nagy hírét, alaposan elverte. 4:1 (0:0) volt az eredmény. *Szánthó, Kolláth, Kolláth, Korom* révén egymásután négy gólt ért el a szolnoki csapat. Ezekre a gólokra csak a mérkőzés utolsó percében tudott eggyel válaszolni az Elektromos Szendrődi révén.

A bajnokság állása:

1. Ujpest	2	2	— —	6:2	4 pont
2. Hungária	2	2	— —	7:3	4 »
3. Nemzeti	2	1	1 —	9:2	3 »
4. Kispest	2	1	1 —	6:4	3 »
5. Ferencváros	1	1	— —	8:1	2 »
6. Sz. MÁV	1	1	— —	4:1	2 »
7. Szürketaxi	2	1	— 1	11:5	2 »
8. Budafok	2	—	2 —	2:2	2 »
9. Elektromos	2	1	— 1	4:6	2 »
10. Szeged	2	—	1 1	3:4	1 »
11. Phöbus	2	—	1 1	3:5	1 »
12. Boeskay	2	—	— 2	2:7	0 »
13. SSE	2	—	— 2	3:11	0 »
14. ZSE	2	—	— 2	2:17	0 »

A Kozma Ferenc Emlékverseny győztese: Melvyn

A kétévesek és háromévesek őszi mérkőzése. Igen nagy jelentősége van e 16.000 pengős dijnak a *jövő év* szempontjából. Megtudtuk belőle, vajjon a fiatalok szinvonalban elérték-e a hároméveseket. Évek óta — majdnem kivétel nélkül — a felelet a pontos kérdésre: igen. (Lehet, hogy a *verseny konstrukcióban* keresendő a kétévesek fölénye.) A lósport hivét állandóan a *jövő* érdekli, hogy vajjon mivé fejlődik egy-egy telivér, hogyan fog ezentúl szerepelni. Hiszen a kétévesek között futkos a *jövőévi derby* győztese, csak éppen nem tudjuk, melyik az? Pedig a lóverseny problémái között talán az *ilyen kérdések* a legnagyobbak. A sport lényege az elsőség, a rekordkvalitásért való harc.

A vasárnapi »Kozma« csak kisebb társaságot gyüjtött össze. A fiatalok között öt ló, a háromévesekből csak kettő jelent meg az 1100 méteres startnál, összesen hét ló. Favoritok a Horthy istálló *Pereputy*-a és *Oculi* voltak. Az eredmény — *Melvyn* győzelme — a kétévesek fölényét bizonyítja.

Nagy jelentőséget kell tulajdonítani a II. futamban *Aldeshot* könnyű győzelmének. A kétéves, mely a Festetics emlékversenyben csődött mondott, úgy látszik, mégis méltó a »nagy hírekhez«, melyek megelőzték. Nagystílű győzelme után *a jövő évben sokat várhatunk tőle.* Óriás meglepetés volt *Mire való* könnyű győzelme az Augusztusi hendikepben. Rianás »nemétől való megfosztása« után, mint első favorit indult a 15-ös mezőnyben, de tudása ma is reménytelen. A második favorit, *Figaro* is helyzetlen maradt. Nagy befutóosztalékok voltak a meglepetés kifejezői.

Részletes eredmény:

I. **Nordwind** (Gutai) 1, **Sokrates** (Teltschik) 2. Fm.: Moulin Rouge, Gyöngy. 2½ h., ötnegyed h. 10:18, 8/10 reá, 2½. Befutó 10:43.

II. **Aldershot** (Balog) 1, St. Gallen (Nagy G.) 2. Fm.: Pu Yi, Henricus, Ezüstsirály. 3 h., 2 h. 10:24, 10, 10. 1½, 7/10 reá. Befutó 10:29.

III. **Mire való** (Kolonics) 1, Szekfü (Alt) 2, Ábránd (Klimscha A.) 3. Fm.: Figaro, Pénz, Napnyugta, Rianás, Napoleon, Farandole, Diadém, Medina, Cavaliero, Aprilia, Aratás, Hindu. 1½ h., fejh. 10:120, 29, 25, 20. 12, 5, 8. Befutók 10:748 és 414.

IV. **Melvyn** (Klimscha A.) 1, Oculi (Teltschik) 2, Hiu (Gutai) 3. Fm.: Osborne, Nemes, Ezredes, Pereputy. ½ h., 1 h. 10:27, 11, 13, 15. 2, 3, 4. Befutó 10:100.

V. **Sanbloc** (Nagy G.) 1, Ezresbankó (Szentgyörgyi) 2, Menta (Alt) 3. Fm.: Blageuer, Etelköz, Lándzsa, Szives, Bacchus. Nyakh., ½ h. 10:56, 23, 29, 31. 4, 10, 6. Befutó 10:754.

VI. **Medici** (Teltschik) 1, **Kópia** (Gutai) 2, Ciráda (Simics) 3. Fm.: Clarion, Gellért, Tréfa, Bearnaise, Dálnok, Cinus, Mindenes, Panama. 1½ h., fejh. 10:38, 16, 14, 42. 3, 2, 12. Befutók 10:58 és 545.

VII. **Agrippina** (Felix) 1, **Progressiva** (Máthé) 2, Signorina (Mátyus) 3. Ötnegyed h., 1½ h. 10:56. 24, 176, 35. 5, 33, 6. Befutók 10:4514 és 308.

Kedden: ügetőverseny

Az augusztusi ügetőmíting zárónapjának részletes programja:

I. Kétévesek versenye. 945 P. Táv 1200 m

1	**Keve L.** stpm (Kovács II.)	1180
2(8)	**Lepsi** stpm (Jónás)	1180
3	**Bajnoknő** rk (Fityó)	1180
4	**Elemér** stpm (Wiesner)	1180
5	**Fillangó** stpk (Vorst)	1240
6	**Krampusz** pm (Maszár I.)	1240
7	**Brigád Kürtös** (Marschall)	1240
8(2)	**Nebojsa** stpm (Raymer)	1240
9	**Szeged** fm (Zwillinger)	1240

Tip: **Szeged—Raymer—ist.—Krampusz**

II. Sajóörsi díj. 1080 P. Táv 2000 m

1	**Engedelm.** 3é stpk (Maszár)	2000
2	**Agyafurt** 3é pm (Kov. II.)	2020
3	**Cirill F.** 3é pm (Jónás)	2020
4	**Divat** 3é vlpk (Wiesner)	2020
5	**Lucifer** 3é vlpm (Fityó)	2020
6	**Rozmaring** 3é fk (Zwill.)	2060

Tip: **Divat—Engedelmes—Rozmaring**

III. Kettesfogatú úrkocsisverseny. 1350 P. Táv 3200 m

1	**Bóbita** 3é pk (Grundt) **Cifra** 4é pm	3080
2	**Bob** 4é pm (Vadnay) **Zarándok** 4é vlph	3300
3	**Revizionárius** 9é (Szánthó) **Zsazsa** 5é rk	3340
4	**Mogul** 10é szm (Balog) **Paris** 8é pher	3340

Tip: **Bóbita-Cifra—Revizionárius Zsazsa**

IV. Kollár-díj. 1215 P. Táv 2100 m

1	**Beata L.** 4é pk (Jónás)	2100
2	**Zuzmara** 4é stpk (Kov. II.)	2100
3	**Kelevéz** 4é stpher (Hauser)	2120
4	**Jonny** 6é fm (Kov. J.)	2120
5	**Faccetta Nera** 7é fk (Kov.)	2120
6	**Jósnő** 5é fk (Wiesner)	2120
7	**Caid II.** 9é pm (Kallinka)	2140
8	**Dundi** 5é vlpk (Baik)	2140
9	**O-ha** 6é pm (Zwillinger)	2140
10	**Batu Khan** 6é stpm	2160

Tip: **O-ha—Zuzmara—Kelevéz**

V. Háromévesek hendikepje. 810 P. Legkisebb táv 1700 m

1	**Willy** stpm (?)	1700
2	**Pungyur** stpk (Feiser)	1720
3	**Dália** sk (Fityó)	1720
4	**Elöljáró** stph (Jónás)	1740
5	**Miss Magyarorsz.** sk (Zwill.)	1740
6	**Paprika** stpk (Vorst)	1740
7	**Mády fia** pm (Maszár F.)	1760
8	**Andalgó** stpk (Kov. II.)	1780
9	**Rozál** stpk (Marschall)	1780
10	**Valuta** pk (Kallinka)	1820

Tip: **Elöljáró—Mády fia—Andalgó**

VI. Nemzetközi mechanikus hendikep. 1215 P. Legkisebb táv 2100 m

1	**Triumf** 6é ph (Kov. II.)	2100
2	**Törzsfőnök** 6é pm (Benkő)	2100
3	**Varázsló** 8é stpm (Tomann)	2100
4	**Lord of Pam.** 7é ph (Simkó)	2100
5	**Orsolya** 7é fk (Jónás)	2100
6	**Ond** 8é pm (Baik)	2120
7	**Batu Khan** 6é (Marschall)	2120
8	**Mimoza** 5é vlpk (Maszár I.)	2120
9	**Levente** 4é stpm (Zwill.)	2140
10	**Janka** 6é sk (Zwill. T.)	2140
11	**András** 7é pher (Hauser)	2140
12	**Tanoda** 5é stpher (Dózsa)	2140

Tip: **Mimoza—Triumf—András**

VII. Nemzetközi verseny. 1350 P Táv 2200 m

1	**U. S. A.** 4é pk (Kovács II.)	2200
2	**Mátka** 6é pk (Maszár I.)	2200
3	**Doreen** 8é pk (Kallinka)	2200
4	**Big Bill** 8é sm (Marschall)	2200
5	**Sa-mers** 10é pm (Zwillinger)	2220
6	**Kuno** 5é stpm (Kovács J.)	2240
7	**Galagonya** 6é (Kovács F.)	2240
8	**Torkos** 10é stpm (Treso)	2240
9	**Ipoly** 6é sm (Raymer)	2240

Tip: **Kuno—Big Bill—Ipoly**

VIII. Hendikep. 945 P. Legkisebb táv 2100 m

1	**Marlene B.** 7é pk (Baik)	2100
2	**Hanna the Great** 8é (Fityó)	2100
3	**Beki** 5é stpm (Maszár I.)	2120
4	**Siheder** 7é pm (?)	2120
5	**Margit** 6é sk (Kovács II.)	2120
6	**Spilka** 7é fk (Hauser)	2120
7(14)	**Utóda** 4é stpk (Kovács J.)	2120
8	**Leo** 6é vlpher (Székely)	2140
9	**Zsazsa** 5é pk (Marschall)	2140
10	**Bicskás** 6é pher (Tomann)	2140
11	**Ágnes** 7é fk (Kallinka)	2160
12	**Bohém** 7é vlpm (Soldos)	2160
13	**Orgona** 7é stpk (Kovács F.)	2160
14(7)	**Drégely** 6é fh (Marschall)	2160
15	**Rabló** 5é pm (Feiser)	2160
16	**Minor** 8é pm (Simkó)	2160
17	**Carthago** 5é sher (Raymer)	2180
18	**Edömér** 6é sh (Maszár I.)	2180
19	**Varázsfuvola** 5é (Kovács I.)	2200
20	**Szoknyahős** 8é (Zwillinger T.)	2200

Tip: **Bicskás—Rabló—Siheder**

IX. Temesvári díj. 945 P. Táv 2200 m

1	**Czinka Panna** 5é (Burunyi)	2200
2	**Dajka** 4é pk (Siró)	2200
3	**Rubintom** 7é pk (Jónás)	2220
4	**Csipkerózsa** 4é stpk (Hévizy)	2220
5	**Sirocco** 4é pm (Kovács J.)	2220
6(12)	**Zarándok** 4é (Marschall)	2220
7	**Lármás** 4é pm (Kreiter)	2220
8	**Capua** 5é sm (Istók)	2220
9	**Várta** 4é sm (Zwillinger)	2240
10	**Dulcinea** 5é stpk (Feiser)	2260
11	**Princessin** 6é pk (Jónás)	2280
12(16)	**Ripacs** 4é sther	2280
13	**Uly** 4é stpm (Kovács II.)	2280

Tip: **Várta—Dajka—Sirocco**

X. Amatőrverseny. 810 P. Táv 2000 m

1	**Lenke** 4é stpk (Galla)	2000
2	**Jónás** 5é sher (?)	2020
3	**Gulliver** 5é pm (?)	2020
4	**Betörő** 5é pm (Vecseklőy)	2020
5	**Ripacs** 4é stpher (Vadnay)	2020
6	**Uly** 4é stpm (?)	2020
7	**Pique Dame** 4é pk (Siró)	2020
8	**Echo fia** 5é sm (Molnár)	2040
9	**Ják** 6é fm (Klein)	2060

Tip: **Ripacs—Pique Dame—Echo fia**

XI. Hendikep. 810 P. Legkisebb táv 2100 m

1	**Rába** 5é sh (Treso)	2100
2	**Opera** 5é fk (Hauser)	2100
3	**Alpár G.** 4é vlpk (Marschall)	2120
4	**Lutri** 5é stpm (Vorst)	2120
5	**Urileány** 4é stpk (Baik)	2120
6	**Céda** 6é pk (Dózsa)	2120
7	**Senki** 7é stph (Kallinka)	2140
8	**Orpheus** 5é vörd (Zwillinger)	2140
9	**Rejtély** 7é fher (Mann)	2140
10	**Revisio** 7é sh (Maszár I.)	2140
11	**Mády leánya** 4é (Maszár F.)	2160
12	**Vakarcs** 5é stpm (Steinitz)	2160
13	**Urpéter** 4é stpher (Vorst)	2160
14	**Utalvány** 4é stpk (Kovács II.)	2180
15	**Imréd II.** 6é pm (Benkő)	2180
16	**Palóc** 5é ph (Marschall)	2200

Tip: **Rába—Vakarcs—Imréd II.**

XII. Szigligeti díj. 675 P. Táv 2000 m

1	**Maros** 4é pk (Feiser)	2000
2	**Trézsi** 6é fk (Nerhaft)	2000
3	**Thalia** 5é vlpk (Zwillinger)	2000
4	**Álmos** 5é ph (Maszár F.)	2000
5	**Pletyka** 5é pk (Tomann)	2000
6	**Bűfelejtő** 4é sk (Steinitz)	2020
7	**Sybill** 5é pk (Istók)	2040
8	**Légyott** 4é fk (Jónás)	2040

Tip: **Álmos—Thalia—Sybill**

Kezdete: ½3 órakor

FOGADJON ABONYI ÖDÖN
bookmaker irodáiban,
Budapest, VII., Rákóczi út 41.
Telefon 135-501, 132-462, 135-333
Fiókirodák:
Budán, Attila u. 8. Tel. 154-014
Miskolc, Széchenyi u. 26
Pécs, Jókai tér 11
Vác, Csáky u. 7
Telefonon feladott fogadásokat mindenkor azonnal kikézbesitünk.

Ó, XX. század!

Angol gondok

A Daily Express fényképekkel alátámasztott körkérdést intéz olvasóihoz: »szakállal vagy szakáll nélkül?« ez itt a körkérdés. Hogy tudniillik O. P. Jones, kiváló angol pilóta hogyan hat megnyugtatóbban az emberekre, szakállal, vagy szakáll nélkül. Az egyik fénykép szakállal ábrázolja O. P. Jonest, a másik szakáll nélkül ábrázolja. Három hónappal ezelőtt a kiváló angol pilóta szakállt viselt még. Most már leborotváltatta szakállát és csak kis bajuszt visel. Melyik Jonessel mentél volna szívesebben expediciós repülőútjára, a szakállassal, vagy a borotvált arcúval, melyik hat rád megnyugtatóbban, melyikre nézve jut eszedbe, hogy a levegőben baj is érheti az embert?

A Daily Express egyik hölgyolvasója így válaszolt a feltett kérdésre: »Soha nem voltam híve a Sámson-elméletnek. Soha nem hittem azt, hogy a férfiak ereje a hajukban van, illetve a szakállukban. Nem szeretem a szakállt, túlságosan ápolatlanná teszi a férfiakat. Szerintem csak az a férfi növeszt szakállt, akinek csúnya az álla, vagy akinek kisebbrendűségi érzései vannak. Én a borotváltarcú pilótában jobban bízom.« Ezzel szemben S. T. John Cooper angol író így felel a kérdésre: »Híres pilótánk arca sokat veszített drámaiságából azáltal, hogy megborotválkozott. Sokkal pilótásabb külseje volt, amíg szakállt viselt. Én nem borotváltam volna le a szakállamat az ő helyében.« (Nem is borotválta: a levél írója szakállat visel.)

A nudizmus híve

A hetvenesztendős Alfred T. Harre, Surrey grófságbeli angol pap az egyik egyházi folyóiratba írott cikkében lelkesen kiállott a nudizmus mellett. »Rendkívül örvendetes jel, hogy Angliában erősödik a nudista mozgalom. Örülök, hogy az emberek a szabad levegő és a világosság erősebb kihasználására fordítják figyelmüket. Kár, hogy még mindig nem általános ez a mozgalom.«

A családás

Bigámia miatt ítélték el tegnap a londoni bíróságon Muriel May Griffiths szép és fiatal londoni nőt. A bírósági tárgyaláson a bigámiát elkövető hölgy férj-áldozata a következő vallomást tette. Amikor megismerkedtem feleségemmel, rögtön eldicsekedett azzal, hogy ő néhány évvel ezelőtt megnyert egy »ideális feleségjelölt« pályázatot. Nekem nagyon tetszett a dolog és miután magam is úgy láttam, hogy Murielből kitűnő feleség lesz, tekintettel arra, hogy nem dohányzik, nem festi magát, szerény és konzervatív elveket vall, tiznapi ismeretség után feleségül vettem... A szegény férj egy névtelen levélből tudta meg, hogy felesége két évvel ezelőtt már férjhez ment egyszer, de rövidesen otthagyta férjét, akitől azonban elfelejtett elválni...

Az Őszi Lakberendezési Vásár jegyei 1.— pengő helyett 70 fillérért kaphatók
Az Est-lapok elővételi irodájánál: VII, Erzsébet krt 18-20

Nem Tintoretto, hanem egy XVIII. századi vándorművész festette a várdombi „Utolsó vacsorát"

Az elmúlt héten feltűnő híradás jött Szekszárdról: *a várdombi plébánián* a régi egyházi képek restaurálása közben *állítólag felfedeztek egy eredeti Tintoretto-festményt*, amely az *Utolsó vacsorát* ábrázolja.

A restaurátor bizonyos festői módszerekből arra következtetett, hogy *a régi kép alighanem Tintoretto alkotása*, de ha nem is az, mindenesetre *Tintoretto korából származik* és feltételezte, hogy esetleg a látható kép alatt, alapozás helyett *értékes régi festmény rejtőzik*.

A híradás érthető feltűnést keltett, éppen ezért *Csánky* Dénes, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója vezetésével szakértő bizottság utazott Várdombra, ahol rövid vizsgálat után megállapították, hogy *a kép nem Tintoretto alkotása*. A *Magyarország* munkatársa felkereste *Csánky* Dénest, aki a következőkben foglalta össze megállapításait:

— A kép eredetileg a várdombi templomban volt, a lemosás után azonban kihozták a plébániára; itt vizsgáltam meg. Az állítólagos Tintoretto festmény körülbelül három méter magas, egészen keskeny, frízszerű, vászonra festett olajkép, amely több helyen beszakadt.

— Rögtön az első pillantásra meg lehetett állapítani, hogy *nem Tintoretto műve, sőt nem is kiváló festő alkotása*, hanem valószínűleg *egy provinciális vándorfestő készítette*. Ez az egykori vidéki vándorfestő *különböző metszetekből és régi képekből kívánt összeállítani egy önálló kompozíciót*, ez azonban egészen provinciális módon sikerült.

— Minden valószínűség szerint a *XVIII. század második felében készült a kép*, ezt világosan elárulja az *Utolsó vacsora* némely csendéletrészlete. Így például ott látunk *egy kehlyhet*, amely a *XVIII. század iparművészeti stílusának felel meg*. De a háttér építészeti figurái ugyancsak a XVIII. század stílusára vallanak.

— Azt is kétséget kizáróan megállapítottuk, hogy *a kép alatt nincs semmi, az alapozás szintén megfelel a XVIII. század technikájának*. Kétségtelen, hogy a festői frazeológiában vannak olyan elemek, amelyek a restaurátort emlékeztethették Tintorettóra, a képnek azonban *semmi köze nincs Tintorettóhoz, de még Tintoretto műhelyéhez sem*.

— A kereten van valami monogram, amelyben állítólag benne van az 1772-es évszám, amely *tökéletesen megfelelhet a kép keletkezési idejének*.

— Mindezek folytán — fejezte be nyilatkozatát *Csánky* Dénes főigazgató — a kép, sajnos, egyáltalán nem valami kinccset érő portéka, *értéke nem lehet több egy-kétszáz pengőnél*.

A *Szépművészeti Múzeum* főigazgatójának ezzel a nyilatkozatával *lezárult az a »szenzáció«*, amely a Szekszárdról jött híradás nyomán néhán napon át érthető izgalomban tartotta a művészi köröket.

Levelet ír egy első polgárista az albán királynak, de apukájának nem szabad tudni róla

Szőke kisfiú kereste ma délelőtt titokzatos arccal a *Magyarország* valamelyik munkatársát, aki *»lehetőleg jól beszél franciául«*. Rettentő gyöngéden kihúzott zsebéből egy kis papírlapot, amelyen szép zsinórírással a következő szöveg állott:

Őfelsége

Achmed Zogu
Albánia királya

Tirana, Albánia.

— Kérem szépen tessék ezt lefordítani franciára — mondotta. — *Én ugyanis szeretnék egy levelet küldeni az albán királynak*. Olvastam multkor az ujságban, hogy egy magyar kisfiú *gratulált az egyiptomi királynak a házasságához*. Én minden nap reggel elolvasom az ujságokat és láttam, hogy *most ünnepli tízéves uralkodói jubileumát Zogu király*. Elhatároztam, hogy én *meg neki gratulálok*.

A szőke kisfiú hirtelen nagyon megijed:

— *De ne tessék azért publikálni azt, amit mondtam*. Tudniillik *apukám nem tud róla* és nagyon haragudna, ha megtudná a dolgot.

— Édesanyád se tud róla?

— Őt kénytelen voltam beavatni a dologba, *mert én mégse tudok úgy fogalmazni*. Ő aztán valamit segített nekem. Ugyanis arról van szó, hogy mi néhány évvel ezelőtt Törökországban laktunk. Apukámnak, aki egy nagy gyárban volt művezető, ott nagyon jó állása volt. Most viszont látom rajta, *hogy nagy gondjai vannak*. Ezért írtam magyarul és törökül az albán királynak, hogy gratulálok neki a jubileumhoz és nagyon szépen kérem, hogy *helyezze el valahol az apukámat, de őneki nem szabad semmit tudni a dologról*. Azért ne tessék megírni a nevemet.

A kisfiú, aki most lesz első polgárista, boldogan indult el a lefordított francia címmel. Egyelőre még nem a postára ment. Délután, amikor édesapja nem lesz otthon és hároméves kis öccse aludni fog, majd *átmásolja a címet* szép fehér borítékra.

x **Megjelentek az új rádiók.** Az Orion rádiógyár idén az 1938-as típusok után máris bemutatja az 1939-es sorozatot. Mindenki, a kisebbpénzű ember éppen úgy, mint a különleges igényű rádióvásárlóközönség egyaránt megtalálja, bármit óhajt. Minden árcsoportban a legkülönfélébb teljesítményű és kivitelű rádiók képviselik a világhírű Orion rádiógyárat. Mindazt, amit a rádiótechnika rohamos fejlődése során eddig produkált, megtaláljuk az Orion rádiók idei sorozatában. Akár kis készülék, akár nagy luxusrádió, akár olcsó gép, akár fényűző és mindentudó zeneszekrény kell valakinek, Orionban idén mindent megtalál. Az 1939-es Orion rádiók kezelése, bár a legbonyolultabb és legfejlettebb technikai berendezések működnek bennük, olyan egyszerű, mint a gyerekjáték. Hangja színes, eleven, erőteljes, mintha a beszélő, vagy a muzsikus, vagy akár a leghatalmasabb zenekar ott lenne, ott játszana előttünk a szobában. De ezúttal különösen meg kell dícsérnünk az Orion rádiók külső kivitelét is. A tökéletességig fejlett technika és a kifinomult ízlés együttesen hozta létre az 1939-es Orion rádiókat.

Vasárnap mondta el vasmiséjét Szmrecsányi egri érsek

Megható ünnepe volt vasárnap Egernek és az egri főegyházmegyének, a 87 éves dr. *Szmrecsányi* Lajos egri érsek pappászentelésének 65 éves jubileuma.

Dutkay Pál prelátus-kanonok, érseki általános helytartó az egyházmegye papságához intézett latinnyelvű pásztorlevélben emlékezett meg a jubileumról és méltatta *Szmrecsányi* érsek hat és félévtizedes papi munkásságának kimagasló eredményeit.

Dr. *Szmrecsányi* Lajos, kitérve minden nyilvános ünnepeltetés elől, vasárnap reggel hét órakor az érseki palota házikápolnájában mondotta el *jubileumi vasmiséjét*, amelyen csupán udvari papjai jelentek meg és segédkeztek az egyházfejedelemnek. Délelőtt kilenc órakor *Kriston* Endre püspök az ünneplő közönséggel megtelt főszékesegyházban szentbeszédben méltatta a főpásztor rendkívüli egyéniségét és pontifikált hálaadó ünnepi misét. Tizenegy órakor a ferences kultúrházban *Novák* Sándor plébános-kanonok elnöklésével az egri katolikus egyházközség képviselőtestülete *díszközgyűlésen* ünnepelte a jubiláló érseket és vitéz *Veszprémy* Dezső tanügyi főtanácsos ünnepi beszéde után *hódoló feliratban* küldte el üdvözletét.

Az érseket egyébként az ország minden részéből felkeresték a magyar közélet tényezői is szerencsekívánataikkal.

Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter Szmrecsányi Lajos egri érsekhez vasmiséje alkalmából a *kormány nevében* a következő üdvözlő táviratot intézte:

Abból a különösen szép alkalomból, hogy Isten kegyelme folytán Nagyméltóságod az ősi Eger város érseki palotájának kápolnájában vasmiséjét mondhatta el, a magyar királyi kormány nevében mély tisztelettel és őszinte, szívből fakadó melegséggel köszöntöm Nagyméltóságodat. A jó Isten áldása kísérje további főpásztori működésében. Dr. vitéz Keresztes-Fischer Ferenc, a miniszterelnöki teendők ideiglenes ellátásával megbízott m. kir. belügyminiszter.

A hindu orvos tárcáját visszaküldte a tolvaj — pénz nélkül

A posta különös csomagot kézbesített ma délben a főkapitányság bűnügyi osztályán. Egy nagy borítékban penztárca, levéltárca, iratok és feljegyzések egész sora volt. Az iratokból megállapították, hogy a holmi tulajdonosa *Ragnunandalal Madan kasmiri születésű 24 éves orvos*. A hindu orvost nyomban beidézték a rendőrségre, aki elmondotta, hogy a csomagban talált holmi tényleg az ő tulajdona. Néhány nappal ezelőtt a Széchenyi fürdőben — mint jelentettük — ismeretlen tettes felnyitotta kabinjának ajtaját és ruhájából *ellopta tárcáját*. A tárcában lévő 1100 pengőt a tolvaj elfelejtette elküldeni a rendőrségnek, csak az iratokat küldte át.

A posta közölte a főkapitánysággal, hogy *egy postaládában találták a borítékot minden címzés nélkül*. Azért kézbesítették a rendőrségre, mert feltették, hogy lopott holmi lehet benne. Az iratokat és a tárcákat a rendőrség átadta a hindu orvosnak, aki ma délután Bécsbe utazott, ahol tanulmányt folytat, a detektívek pedig keresik a tolvajt.

Kifosztották a birkózó kesztyűs kirakatát

A *Szent István* körút 12. számú ház házmestere vasárnapra virradó éjszaka észrevette, hogy a házban lévő *Ébner*-féle kesztyűüzlet kirakatát feltörték. A betörők a kirakatban lévő kesztyűket és ernyőket magukkal vitték. A kár *félezer pengő. A kesztyűs üzlet Virág-Ébnernek, a híres birkózónak tulajdona*, aki másfél évvel ezelőtt külföldre ment. Végigjárta egész Amerikát, mindenütt nagy sikerrel birkózott. E pillanatban *Dél-Afrikában tartózkodik*. Üzletét távollétében hozzátartozói vezetik. A rendőrség keresi a tolvajokat.

Elefánti Imre

— **(Elveszett)** március 15-én délelőtt a Berlini-téri járdasziget telefonfülkéjében egy rajzokat tartalmazó csomag s egy festészeti szakkönyv. A rajzok a berkenyei és a szendehelyi templom oltárképeinek vázlatai, amelyek a megtaláló számára érdektelenek, de tulajdonosa számára nélkülözhetetlenek munkájának további folytatása szempontjából. *Elefánti* Imre restaurátor kéri a becsületes megtalálót, hogy a jelzett rajzokat adja le a Nemzeti Ujság szerkesztőségében, V., **Honvéd-utca 10.**

Nemzeti Ujság

1940. márc. 17.

Elefánti József

Uj Nemzedék 1938 aug 30.

Nem Tintoretto festette a várdombi képet

A kis tolnamegyei községnek, Várdombnak néhány héttel ezelőtt nagy szenzációja volt. Mint az *Uj Nemzedék* annak idején megirta, *Várdomb* templomában egy képrestaurátor olyan festményre bukkant, amely véleménye szerint *Tintorettotól származik*. A hir csakhamar bejárta az országot, a szakértők felfigyeltek, a ferencrendi klastromból származó hatalmas falfestmény fényképreprodukciója nemcsak a magyar, hanem a külföldi lapokban is megjelent. A várdombiak izgatottan várták a döntő vizsgálat eredményét: csakugyan Tintoretto-kép függ-e templomukban? *Csánky* Dénes, a budapesti Szépművészeti Muzeum főigazgatója, *Hoffmann* Edit igazgató, az ismert műtörténész és *Kákay Szabó* György muzeumi képrestaurátor a mult hét péntekjén leutaztak Várdombra, hogy a legtüzetesebben megvizsgálják az állitólagos Tintoretto képet. *A szakértői vizsgálat eredménye a következő: megállapitották, hogy a várdombi templomban függő régi festmény nem Tintoretto műve.*

Kiállítás

Anti-Savonarola

Elekes Károly: Tunning

Fotó: Sióréti Gábor

Mint azt a kiállítás katalógusából megtudjuk (Sturcz János értő dolgozata nyomán), Elekes Károly festő sok-sok évvel ezelőtt egy olaszországi utazása során ráébredt: túl sok már a festmény a világban, s nemigen kellene szaporítani a számukat. Jó időre le is mondott hát arról, hogy képpel fedett vásznakkal bíbelődjék. Döntésével a fegyelmezett önkorlátozás szép példáját adta, bár híveivel együtt magam is sajnáltam a dolgot.

Elhatározásának indoka, mert jól ismert, sőt alapvetővé lett kultúrpesszimista érveket fogalmazott meg, jószerivel érdekesebb, mint a döntés maga. Hiszen effajta önbetiltásra, elhallgatásra vagy – patetikusan fogalmazva – intellektuális aszkézisre példák özönével szolgálhat az egyetemes kultúrtörténet, így provokatív, felhívó, epatírozó érvénye nemigen volt/van Elekes csöndjének.

Ha cinikusak akarunk lenni, úgy már a korai, biblikus ikonoklasztáziát is a képözön elleni tiltakozás egyik alapformájának tekinthetnénk, de nyilván nem erről, hanem inkább arról az *általános bánatról* van szó, mely időről időre belengi a művészetet, s lefogja a festők ecsetét, a szobrászok mintázófát szorongató ujjait, s mozdulatlanságra készteti őket, hogy bénultan mormolhassák: minden ki, meg és le van ábrázolva (meg persze írva, hangba foglalva és mozgóképbe fojtva is), hogy mondhassák: semminek semmi értelme, sőt nincs új a nap alatt. Két nagy adu, cáfolhatatlan érv persze akad is, az egyik maga a 20. századi művészet egyszerre önkioltó és automitomán természete, másrészt a technika, mely önjáró képalkotóvá, termelővé és fogyasztóvá vált.

Úgy rémlik, a kultúrfájdalom is csillapítható (és termelőerővé alakítható). Elekes nagyjából három évvel ezelőtt ismét festeni kezdett. Egy az

utcán talált, sérült festményt

„emelt" magához (remélem, megbocsátja: a történet alapján Leacock Rosszcsirkeff Máriájának mozdulata képződött meg szemem előtt, amint a jóságos leány magához szorítja az elhagyott, árva kelkáposztalevelet), tehát egy – érdektelen, hogy amúgy mennyire jó vagy rossz – festményt nevezett ki az újraábrázolás iránti vágya tárgyának, témájának, egyszersmind felületének. Elekes innen kezdve dilettánsok, vasárnapi festők, alulképzett kollégák munkáit kezdte gyűjteni, így-úgy restaurálni, majd részlegesen átfesteni. A képeket nem kisajátította, vagyis nem elorozta és a magáénak minősítette az elmúlt évtizedek jól ismert posztmodern gesztusával, hanem módosította, kiegészítette, át- és újraértelmezte saját motívumaival, jegyeivel. Mintegy kommentálta is a jórészt tájakat, olykor pedig vallásos jeleneteket ábrázoló festményeket, hiszen az azokra „rakott" elemek, ezek a szó szoros értelmében vett műmellékletek vagy az asszociáció módszerével, vagy a meredt ellentétezéssel oltották ki vagy épp erősítették fel a kép eredeti *érvényét* (jelentését).

Elekes eljárásának lényege, hogy két esztétikai rendszer ütköztetődik egy kiszolgáltatott felületen. A talált képet nem kell átminősítenie, hiszen az művészetként jött létre még akkor is, ha az avatott szem nem annak látja vagy hiszi (következésképpen duplán *ready-made*), pusztán csak azzal az előfeltevéssel, előítélettel, ám ennek ellenére pozitív diszkriminációval kell kezelni, miszerint megérett az átalakításra, mert önmagában nincs esztétikailag *használható* felülete, a ráfestett részek viszont, mert kortársiak, sajátok és elismert művésztől származnak, kiegészíthetik, konfrontálva megújíthatják ama gyanúsrongyos régit. A processzus után viszont a hagyományos, konvencionális, olykor kvázi vagy valódi giccsként látott és láttatott eredeti képek (és részint ismert, részint ismeretlen szerzőik) bár erkölcsileg megsemmisülnek, nevük megerősödik; a névtelenek nevet kapnak, s ha nem is önjogon, de mégiscsak átvergődnek az örökkévalóság küszöbén. Igaz ugyan, hogy reprodukálódni már Elekes Károly aláírással fognak, vagyis megszüntetve megőrződnek...

A konfrontáció egyúttal az idő múlását is dokumentálja. A 20. században készült efemer munkákra rátapad a 21. század kortárs vizuális gondolkodásának eszközkészlete, mondhatnánk úgy is: napjaink vizuáltechnikája és az egyetemes művészettörténetből vett citátumgyűjtemény frigyre lép a dilettáns festészet lankáin (esetleg lágy ölén). A frigyből ironikus-szarkasztikus új minőség keletkezik, mely jó esetben valóban pontos képet ad – ha másról nem is, de legalább arról – a dilemmáról, ami ezekben a pillanatokban a festészet érvénye körüli viták gerincét adja, rosszabb esetben viszont megmaradnak a (nem létező) művészetszociológiai és médiakritikai viccek szintjén, vagyis a közhelyes kultúrkritika szikkadmányán.

Az viszont tagadhatatlan: Elekes Károly állta a szavát, s nem szaporította a világban e pillanatban meglévő képek számát. Csak az értéküket.

Hajdu István

Dorottya Galéria, április 22-ig

Könyv

Pontatlanul és szépen

Paul Auster: Holdpalota

A *Moon Palace* magyar fordítása olyan, mint az állatorvosi ló meszszíről: elsőre nem is látszik rajta, hogy valami baja lenne. A franciáknál és németeknél egyenesen kultikus írónak számító, itthon is népes rajongói táborral bíró amerikai Paul Auster hazai olvasói, ha e regény csak fordításban kerül a kezükbe, nem is sejtik, hogy az eredeti mennyire más. Közelebbről szemügyre véve a magyar szöveg sok sebből vérzik, s úgy tűnik, legtöbb baja annak a lebírhatatlanul szívósnak tűnő honi fordítói tradíciónak és elvárásnak a következménye, ami azon az elgondoláson alapul, hogy a mi műfordítóink még az eredetinél is szebb-jobb szövegre képesek.

Feltehetően e hagyomány jegyében törekedett Vághy László arra, hogy elegánssá, s ami ehhez elengedhetetlen volt, „szalonképesebbé" tegye az angolul 1989-ben megjelent mű nyelvezetét. A regény árván maradt hőse, mint annyi más Auster-műben, pótapát keres. A *Holdpalota* egyik apafigurája, aki az „elvetélt lehetőségek soraként" felfogott élet ellen lázadva új identitást keres, ehhez új nevet választ magának: a Thomas Fuckingot, hogy azért soha el ne feledje, ő az „az ember, aki elb...ta életét". A finnyásan kipontozott ige angolul persze ki van írva: *„had fucked"*. A másik apafigurával is baj van, mert ő meg, míg ki nem rúgták érte, főiskolai tanárként „diákfiúkat dugott" *(„buggering male students")*. A magyar fordításban: „Valamelyik tanítványával, ráadásul azonos neművel volt viszonya." Az 1969-ben kezdődő New York-i történetben a főhős-narrátor, Marco Stanley Fogg beleszeret egy lányba, s miként az éppen akkoriban kivívott szexuális forradalom szabadságával élő párok, ők is minden lehető alkalmat megragadnak a szeretkezésre. Így tesznek két emelet

között egy liftben is: *„I pulled down Kitty's jeans and panties and brought her to an orgasm with my tongue"* – „lehúztam Kitty nadrágját és bugyogóját, és fürgén kielégítettem a nyelvemmel". E mondatnál talán nem a szalonképesség igénye lehetett a meghatározó, hiszen a „fürgén" az eredetiben nem is szerepel, a fordító magától írta bele; itt alighanem az alsónemű megnevezése okozott nehézséget. Ekkoriban a lányok bugyit viseltek, a Vághy által használt szó szigorúbb erkölcsű, régebbi korokat idéz fel, s az eredmény eléggé lehangoló: nehéz elképzelni, hogy

ki kívánna meg

egy bugyogót viselő nőt annyira, hogy még egy liftben is. A végén még az olvasó esik zavarba: milyen alak lehet ez a Marco?

Kétségtelen, hogy van, amikor a magyar mondat valóban szebbre, poétikusabbra sikerült. A főhős, akit a boldog élet (szimbolikus) éhsége hajt, egy dúsan terített asztal mellett üldögélő, ismeretlen társaságba vetődik. Néma csönd fogadja, s Kitty Wu, akit akkor lát először, a segítségére siet. „Kitty értette meg elsőként titkos sóvárgásomat, nyugtalanságom okát." Az eredetiben csupán az áll: *„Kitty was the one who finally broke the ice"*, azaz elég lett volna annyi, hogy „Kitty volt, aki végül megtörte a csöndet," esetleg elvontabban, „aki végül átsegített a nehézségeken". Marco rögtön beleszeret: *„I wanted to kiss her for having read my mind like that."* („Meg szerettem volna csókolni, amiért így olvasott a gondolataimban.") A magyar fordításban a fiúnak nem a csók jut eszébe, helyette ez áll: „Legszívesebben azon nyomban rávetettem volna magam az asztalra."

Az 1947-ben született, a New York-i Columbia University összehasonlító irodalom szakán végzett író, akinek a regénye tele van az ínyencek életét megédesítő irodalmi utalással Fitzgeraldtól James Joyce-ig, éppúgy a francia egzisztencializmushoz kapcsolódik, mint kortársa, John Barth. Auster mindenből kiábrándult főhőse szerint a világ „a totális káosz" állapotában van, ezért egyetlen tennivalója „nem tenni semmit"; szavait akár Barth a közelmúltban lefordított *Az úszó opera* című regényének Todd Andrewsa is mondhatta volna. (Gyanús, hogy magyarul miért mostanában jelennek meg sorban egymás után a nihilizmusból való menekülés különféle kísérleteiről szóló regények.) A *Holdpalota* úgy posztmodern, hogy eközben egy régi műfajhoz is visszanyúl. A történet hőse, mint utazásra utaló neve is mutatja (két keresztnevét két valaha létezett felfedező, Marco Polo és Henry Morton Stanley, vezetéknevét Verne regényalakja, a világot nyolcvan nap alatt körbeutazó Phileas Fogg után kapta), allegorikus figura, a középkori misztériumjátékokból ismert Everyman, az élet útját bejáró Akárki huszadik századi megfelelője. A vele történt események is allegorikusak: a konkrét történések bármely másik Akárkivel, azaz mindenkivel megeshettek volna (a liftbeli szeretkezés például a korszak amerikai fiatalságának életmódjáról szóló sztereotípia), ám néhol még ezen túl is van egy másik, általános-szimbolikus szintjük. Miközben a szalonképesség problémáját kéretlenül is megoldotta, a fordító néha eltévedt ebben a szimbolikus jelentést is hordozó allegóriarengetegben: esetenként az allegória szintjén maradva konkrétabb, mint az eredeti. A nagybátyja halála után (szintén egy apafigura) magát reménytelenül elhagyatottnak érző Marco

a Central Parkban tengődik,

de Zimmer nevű barátja (aki egyébként önnön ironikusan ábrázolt alteregója) Kittyvel rátalál, és megmentik. „Levetettem magam a szakadékba; és a legutolsó pillanatban (...) ráébredtem, hogy van két lény, aki szeret." Auster nem véletlenül fogalmazott számnév nélkül: *„there were people who loved me"* („vannak emberek, akik szeretnek engem"). Az író ugyanis, amint a következő mondatából ki is derül, a szeretet megváltó erejére általában kívánt utalni: *„To be loved like that makes all the difference"* (kb. „A lényeg az, hogy ennyire szeressenek."). Vághynál: „E ténynek a közvetlen tapasztalása egyszerre mindent egy másik koordináta-rendszerbe helyezett át."

A *Holdpalotá*nak – bár ez a könyvből nem derül ki – az idei már a második kiadása. Az első, ugyanebben a fordításban, még 1993-ban jelent meg. A kiadó felhasználhatta volna ezt a remek alkalmat egy alapos nyelvi lektorálásra.

Kádár Judit

Európa Könyvkiadó, 2006, 471 oldal, 2500 Ft

Elefánti pálos

rendhár

utóbb gróf Edelsheim

Gyulai-kastély

fenyőfép után

repr.

Császár Elemér

Ányos Pál. (1756-

1784). Magy. Tört

Elektr. Bp. 1912 191. l.

dik évre várt világvég apokaliptikus fe
xáxxx erőkkelgazdagodott művészete fo
Kelet és nyugat metszőpontjában, kelet
séklette telitett magyarság a nyugatot
nélkül megnyitná az uj vallás uj művés
fantáziájának emlékeit. A nyugat művés
művészetének emlékeit. Befogadja a nyu
de megtermékenyiti keleti örökségével.

Ennek a folyamatnak csak egyik
telen, hogy az ornamentális plasztika
mutathatók olyan elemek, melyek nem a
a nomád művészet számlájára lehet és k
anyag rendszeres feldolgozása esetén m
kellően nem ismert emlékekkel.

Elefantí régi pálos

Kolostor

Fenyszep után

repr.

Márki Sándor dr

II. Rákóczi Ferenc.

II. k. Bp. 1909.

611. l.

ik feltámasztani a római birodalom
emének, művészetének utánzátával. Ez
t a fejlődés.Ha a IX.század végén
művészet természettől elforduló szel-
tere az Aurillac-i Gerbert idejében,
gyan, de ujra a római birodalom és
ván által az egykori római pannonia
legfőbb disze a késő császárkor
reles oszlopfő lesz.
l ujabb reneszansz hullám önti el
cia épitészetben s plasztikában je-
z egykori római limesen belül a fel-
ra az egész román stilust átformálja.
apuin és reliefjein, a felsőolasz

Ø Elefánti Vencel

könyvmásoló

1455

Csontosi jegyz

Passzarovitzi békekötés V.2.

megírva

Elek aranyszövő

XV-XVI.2

lásd

Fógel József dr: II. Ulászló udvartartása.

Bpest, 1913.

141.142.l.

Elek, aranynövő

II. Ulászló nainára
dolgozott. Budai
~~lázad Szaradok 1873~~.

Citálva Engel nyomt

Fógel József dr

II. Ulászló udvar-
tartása. Bp. 1913. 98. l.

Totale del conto Albergo L.	20 -
%le servizio . . ,,	3 -
Bollo di quietanza . ,,	10
Tassa di soggiorno . ,,	3 -
Totale complessivo L.	26 10

Elek

Aranyszövő

lásd

Közlemények Szepesvár-
megye multjából

V. 9.

Mellékelve 1. pro, befiz

Elek, ötös

Körmöcbánya

1450.

Sz - Sz.

Elek, molnár
(Alexius Monar-)

1522. Szeged

Bal Hel 124. l
25. l.

Reizner János
Szeged tört.
IV. Szeged 1900

MDK

Elek

Baranski E.L: Főiskolánk a 8. párisi nemz.közi ... kongresszuson. Képzőmüv.Főisk.Évk. 1936/37. 1.

M. D. K.

Elek mester köparagómester

1508 ban 3 reneyany ablak paragó sára kör nemödést Baitján.

A művészetek története. kerk: Beöthy Zsolt III. 3p. 1912 418

Elek, kőfaragómester

Művészet, IV.,1905. 89-97.

Divald Kornél: A bártfai városháza

M.D.K.

Elek.sodronymükészitő mester

II.Ulászló 1495-ben Pécsett járt.A számadáskönyvekben neve szerepel./qui facit filum de auro/. 138.o.

Holub József: Pécs város pecsétei. 137.o.

Janus Pannonius Múz.Évkönyve..1958, ~~Pécs~~ Pécs, 1959

Elek mester, kőfaragó mester

1507-ben Bártfán a városháza építésénél kőfaragó működött.

H. Takács Mariánna: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970.

1141

ELEK *Artúr*, művészeti író, * Budapest 1876. Szépirodalmi és irodalomtörténeti, valamint kritikai munkássága mellett kezdettől fogva behatóan foglalkozott művészeti kérdésekkel is. Az Ujság és a Nyugat művészeti rovatának vezetője és mélyen szántó cikkeivel, kritikáival nagy befolyást gyakorolt szélesebb körben is. 1921—23. szerkesztette a „Műbarát" c. folyóiratot, újabban a „Magyar Művészet" legszorgalmasabb munkatársainak egyike. Művészeti tárgyú önállóan megjelent művei: Nagy Balogh János élete és művészete (1922); Három művésznemzedék (1925). E lexikon munkatársa.

E. G. I 2831

Pancsova.

A Temes folyó tulsó partj
léljük a várat, melytől balra h
a lebegő mondatszalagon:

PA

Rm., mér. a vk. 6.7: 7.4 c

140-95

ELEK ARTÚR

A zajtalan nemesség. Tisztaság. Író, aki példázza az ideált: milyen lenne minden író, ha kímélne a salakos élet...

Elek Artúr sorsa is küzdelem, ború a magyar szomorúságok útvesztőjében, a talentuma mégis épségben maradt. Hite hisz a mesterségben és venné magára ujra a nekibuzdulás hevületét, mint hajdanában, novellafogamzás idején...

Mifelénk *nyöszörög az avar.*

Másutt, ami lehullik a nagy fáról, megélt, válni való, meghalni való, öregség. Nálunk: alig élt, nedveivel még buzogó fiatalság, de alákerül az avarba...

Síró elevenség, amit megtapos a könyörtelenség.

Pezsdülő talentumoknak sehol olyan alázuhanása, mint tereinken. Aki benne él a bús szerzetben, borzongva elszemlélheti, mi történik a szerzetesekkel?

Ismerem Elek Artúr életét. Az ő számára is kiporciózta a mostohaság a viadalt. Kietlenség, zimankó ráhajolt az ő legforróbb megindulásaira is. Föl, egészen a szárnyalnivágyó képzeletéig, le egészen a szívének legtitkosabb udvaráig, járt körülötte a próba, az írói meghasonló magaérzés.

Kallódásnak, megtiportságnak, sivárságnak, nálunk föltétlenül kiosztott veszedelmei között, Elek Artúr megőrizte magát. El kell olvasni akármelyik írását, tanulmányait, jegyzeteit; minden sora, szava kimentett bizonyosság, hogy szent az írás. Jelzőiben egy lélek felelőssége él, mondatainak rendje a harmónia, mely le tudta gyűrni a kisértő diszharmóniákat.

A kereszt függélyese a magyarázata e ki nem kezdhető intaktságnak: a gerinc...

A becsületesség az írói lelkiség világában több, mint a szép erény: a tehetség veleje, a lélek ízlése.

Most, amikor mi, sorsos- és koros-társak üdvözöljük Elek Artúr 50-ik életévét, én érzem a jubiláns meg nem rombolható fiatalságát, a megrohamozott, de diadalmas írói hajlandóságát ugyanúgy — mondjuk — mint Frascati korszakában, az ibolyás lejtők magasában, amikor szédültünk Róma fölé és Elek Artúr *a novellairásról* beszélt...

Novella? de leszorították az ujságok hasábjairól a fürge karcolatok, rajzolatok! Papiros-inség és haramia-bőség diktálnak a redakciókban és a jól szerkesztett ujságban nincs hely a novellára.

Elek Artúr írói útja akkor indult, amikor a novella volt hordozója a magyar literaturának.

Kényes, méltó megnyilatkozása az irásnak: a novella.

Ha akarom: tengerszem, mely a mélységét, erejét, színét harsogja az oceánoknak. Ha akarom: velencei villa, az architekturá-

Nyugat. 1926. márc. 16.

nak nagyszerű melódiájával, bizalmas kecsességével. Ha akarom: dóm, mely a csillagok elé emelkedik és harangzúgás sejdül a szférákban. Ez volt és marad a novella, melynek hamupipőkés mestere: Elek Artúr.

A magyar beosztottság az oka, hogy Elek Artúr is jórészt mást mívelt, mint a novellaírást. Pedig meghangsúlyoznivaló, hogy ez az előtérből elhúzódó író megírta a magyar novella-irodalom legoriginálisabb termékeit. Idegesek Elek Artúr novellái, olyan értelemben, mint ahogy Ady mondja, *finom remegések: az erőm.* Lélekanalizisei sugarasan bonyolódottak, mint amilyen a kulturált lélek. Leíró passziója ömlő, szuverén, ahogyan Gottfried Keller írja a tájékot. Ezek a nagy kvalitások összegyökéresülnek: az intuicióban: az önkéntelen kritikai fölényességben, amely tulajdonságot azután a kenyéradó ujságírás lefogta és e megszőtt írói felszereltség a kulcsa annak, hogy Elek Artúr a képzőművészeti bírálatban annyira megnőtt, szinte magányos tekintély, a maga művészetével tökéletes átadója más művészeteknek.

Ezért nem fakulnak Elek Artúr szavai, mindent elérnek a formái, képpel világítja a képet, meghevülő mondatai tükrözik a tónust, megfigyelései rajzolnak, mint a portré.

Önmagát mondja Elek Artúr, amikor másokról beszél. A kritikai ereje azért olyan szuggesztív, mert az eredendő íróisága mozdul, ha ír, tehát mindent megért...

Csak a téma változott.

Kezdetben volt: a novella, ma: a művész...

Az őgyelgés a lankáson — halóporig — fiatalos ma is.

Élettávolságra Frascatitól, a multkoriban a budai lejtőkön jártam, a zugolyos kis uccácskában, a könyvekkel bélelt remetés szobácskában és Elek Artúr írást mutatott: *megkezdett* novellát...

Ez az a kezdet, ami a lélekzetvétel tulajdonsága, ami újra és újra kezdődik, mint ahogyan lélekzik az írói természet, amelyet körültámadhat a parancs, de zihálva is viszi, mindig kívánkozó, mindig megbirkózó fiatalságát, az aggastyános roskadásig...

Engem meghatott, megintett az olasz és magyar lejtőnek ez az összehajlása. Ennyi magaslat már hegy. Közös ifjúságunknak büszke ormolása és szinte mondtam volna Eleknek:

— *A Magyar Géniusznak írja a novellát?*...

Igen.

A zsengét! a zsengét! azelőtt is, ma is és mindig a Magyar Géniusznak...

RÉVÉSZ BÉLA

ELEK ARTÚR

A zajtalan nemesség. Tisztaság. Író, aki példázza az ideált: milyen lenne minden író, ha kímélne a salakos élet...

Elek Artúr sorsa is küzdelem, ború a magyar szomorúságok útvesztőjében, a talentuma mégis épségben maradt. Hite hisz a mesterségben és venné magára ujra a nekibuzdulás hevületét, mint hajdanában, novellafogamzás idején...

Mifelénk *nyöszörög az avar.*

Másutt, ami lehullik a nagy fáról, megélt, válni való, meghalni való, öregség. Nálunk: alig élt, nedveivel még buzogó fiatalság, de alákerül az avarba...

Síró elevenség, amit megtapos a könyörtelenség.

Pezsdülő talentumoknak sehol olyan alázuhanása, mint tereinken. Aki benne él a bús szerzetben, borzongva elszemlélheti, mi történik a szerzetesekkel?

Ismerem Elek Artúr életét. Az ő számára is kiporciózta a mostohaság a viadalt. Kietlenség, zimankó ráhajolt az ő legforróbb megindulásaira is. Föl, egészen a szárnyalnivágyó képzeletéig, le egészen a szívének legtitkosabb udvaráig, járt körülötte a próba, az írói meghasonló magaérzés.

Kallódásnak, megtiportságnak, sivárságnak, nálunk föltétlenül kiosztott veszedelmei között, Elek Artúr megőrizte magát. El kell olvasni akármelyik írását, tanulmányait, jegyzeteit; minden sora, szava kimentett bizonyosság, hogy szent az írás. Jelzőiben egy lélek felelőssége él, mondatainak rendje a harmónia, mely le tudta gyűrni a kisértő diszharmóniákat.

A kereszt függélyese a magyarázata e ki nem kezdhető intaktságnak: a gerinc...

A becsületesség az írói lelkiség világában több, mint a szép erény: a tehetség veleje, a lélek ízlése.

Most, amikor mi, sorsos- és koros-társak üdvözöljük Elek Artúr 50-ik életévét, én érzem a jubiláns meg nem rombolható fiatalságát, a megrohamozott, de diadalmas írói hajlandóságát ugyanúgy — mondjuk — mint Frascati korszakában, az ibolyás lejtők magasában, amikor szédültünk Róma fölé és Elek Artúr *a novellairásról* beszélt...

Novella? de leszorították az ujságok hasábjairól a fürge karcolatok, rajzolatok! Papiros-inség és haramia-bőség diktálnak a redakciókban és a jól szerkesztett ujságban nincs hely a novellára.

Elek Artúr írói útja akkor indult, amikor a novella volt hordozója a magyar literaturának.

Kényes, méltó megnyilatkozása az irásnak: a novella.

Ha akarom: tengerszem, mely a mélységét, erejét, színét harsogja az oceánoknak. Ha akarom: velencei villa, az architekturá-

Nyugat. 1926. márc. 16.

nak nagyszerű melódiájával, bizalmas kecsességével. Ha akarom: dóm, mely a csillagok elé emelkedik és harangzúgás sejdül a szférákban. Ez volt és marad a novella, melynek hamupipőkés mestere: Elek Artúr.

A magyar beosztottság az oka, hogy Elek Artúr is jórészt mást mívelt, mint a novellaírást. Pedig meghangsúlyoznivaló, hogy ez az előtérből elhúzódó író megírta a magyar novella-irodalom legoriginálisabb termékeit. Idegesek Elek Artúr novellái, olyan értelemben, mint ahogy Ady mondja, *finom remegések: az erőm.* Lélekanalizisei sugarasan bonyolódottak, mint amilyen a kultúrált lélek. Leíró passziója ömlő, szuverén, ahogyan Gottfried Keller írja a tájékot. Ezek a nagy kvalitások összegyökéresülnek: az intuicióban: az önkéntelen kritikai fölényességben, amely tulajdonságot azután a kenyéradó ujságírás lefogta és e megszőtt írói felszereltség a kulcsa annak, hogy Elek Artúr a képzőművészeti bírálatban annyira megnőtt, szinte magányos tekintély, a maga művészetével tökéletes átadója más művészeteknek.

Ezért nem fakulnak Elek Artúr szavai, mindent elérnek a formái, képpel világítja a képet, meghevülő mondatai tükrözik a tónust, megfigyelései rajzolnak, mint a portré.

Önmagát mondja Elek Artúr, amikor másokról beszél. A kritikai ereje azért olyan szuggesztív, mert az eredendő íróisága mozdul, ha ír, tehát mindent megért...

Csak a téma változott.

Kezdetben volt: a novella, ma: a művész...

Az őgyelgés a lankáson — halóporig — fiatalos ma is.

Élettávolságra Frascatitól, a multkoriban a budai lejtőkön jártam, a zugolyos kis uccácskában, a könyvekkel bélelt remetés szobácskában és Elek Artúr írást mutatott: *megkezdett* novellát...

Ez az a kezdet, ami a lélekzetvétel tulajdonsága, ami újra és újra kezdődik, mint ahogyan lélekzik az írói természet, amelyet körültámadhat a parancs, de zihálva is viszi, mindig kívánkozó, mindig megbirkózó fiatalságát, az aggastyános roskadásig...

Engem meghatott, megintett az olasz és magyar lejtőnek ez az összehajlása. Ennyi magaslat már hegy. Közös ifjúságunknak büszke ormolása és szinte mondtam volna Eleknek:

— *A Magyar Géniusznak írja a novellát?...*

Igen.

A zsengét! a zsengét! azelőtt is, ma is és mindig a Magyar Géniusznak...

RÉVÉSZ BÉLA

Elek *Artúr*, író s műkritikus, szül. 1876-ban Budapesten. Egyetemi tanulmányait a budapesti egyetem bölcsészeti fakultásán végezte, majd az *Ujság* szerkesztőségébe lépett. A *Nyugat* főmunkatársa. Nevét kritikái s műtörténeti tanulmányai tették ismertté. Tanulmányai közül *Poe Edgar* (1910), *Nagy Balogh János művészete* (1922), *Három művésznemzedék* (1925) a jelentősebbek. Irt finomhangú novellákat is (*Álarcosmenet*, 1912). Több híres külföldi munkát ültetett át magyarra: *Jacobsen*, *Keller Gottfried*, *Amicis*, *Daudet* s mások müveit. 1930-ban Baumgarten-díjat kapott. ILLÉS E.

Elek *Pál*, közgazda, szül. 1856-ban, megh. 1914-ben. Az 1890-ben alapított Magyar bank és kereskedelmi r. társaságnak, utóbb (1910) az *Angol-magyar banknak* vezérigazgatója, majd alelnöke volt. Érdemei elismeréseül *malomszegi* előnévvel nemességet, később udvari tanácsosi címet kapott. Világcégeknél szerzett ismereteivel kezdett *Baross* Gábor politikája szellemében a fiumei kikötő forgalmának emeléséhez, megszervezte a déligyümölcs aukciókat, a cserzőanyagokkal való kereskedelmet, a mezőgazdasági gépek exportját, a Kereskedelmi múzeum külföldi, keleti képviseleteinek kommercializálását. Megszerezte az állami sójövedék képviseletét. KOVÁCS GY.

Elektra (*«a ragyogó»*), a görög hősmondában Agamemnón és Klytaimnésztra leánya, Ifigeneia és Oresztész nővére. Oresztész Elektra segítségével állt bosszút atyja gyilkosain, Klytaimnésztrán és Aigiszthoszon. Elektra utóbb Oresztész meghitt barátja, Pyladész neje lett. A görög tragikusoknál, *Aiszchylosznál*, *Szofoklésznél* és *Euripidésznél* lép elénk egész teljességében Elektra ellentétekből szövődő alakja, mely a képzőművészetre is nagy hatással volt. Az újkorban *Strauss Richárd* egyik operájának főalakja. MÓDLY S. S.

Elektrifikálás, valamely ország energiaszükségletének az elektromos munkaátvitel által történő kielégítése. Gyakorlati kivitele lényegileg abban áll, hogy a szénbányák, földgáz- és vízierőtelepek közvetlen közelében nagyteljesítményű elektromos telepeket (*centrálé*) állítanak fel, amelyek távvezetékek által úgy egymással, mint a fogyasztási helyekkel kapcsolatban állanak. Az 1930-ban tartott világenergiakongresszuson javaslatot fogadtak el egy ú. n. középeurópai gyüjtősín létesítésére, mely az összes nagy középeurópai telepek összeköttetését szolgálná együttműködés céljából. Az elektrifikálás előnyei: a nagy centrálék nagy gépegységei jobb hatásfokúak, mint a kisebb gépek volnának; a szénbányák közelében levő telepen olyan silány szén is eltüzelhető, amely különben a fuvarozási költséget sem bírná; a vasútak villamosításával a szenet szállító vasúti kocsik felszabadulnak és a lokomotívok részére szenet szállító vonatok költségét a vasút megtakarítja; az országban elszórtan fekvő vízierő- és földgázforrások, melyek kitermelésre nem volnának érdemesek, egységes hálózatban jól hasznosíthatók. Hátrányai: a nagy befektetési költség és hogy háború esetén a centrálék, vagy a távvezetékek elpusztulása, vagy csupán megsérülése is országraszóló zavarokat jelent az ipari üzemek energiaellátásában és a vasúti forgalomban. NAGY I.

Elektroacél (*vaskohászat*), az elektrometallurgia terméke, tűz útján, tehát elektrotermikus módon gyártott acélfajta. Előállítása költségesebb, mint a közönséges acélfajtáké (a *Bessemer-*, *Thomas-* és *Siemens-Martin*-acéloké), de a tégelyacélnál mégis olcsóbb. Az elektroacélnak a közönséges acélokkal szemben az a nagy előnye, hogy tömörebb, fertőzményekben (kénben és foszforban) szegényebb, úgy hogy technológiai tulajdonságai mindig nemesebbek és értékesebbek, mint a közönséges acéloké. Nálunk a *csepeli*, *diósgyőri* és *ózdi* acélművek gyártanak elektroacélokat. COTEL E.

Elektroanalizis, vegyületek analizálása elektromos úton. Csaknem valamennyi szervetlen vegyület vizes oldata az elektromos áramot vezeti. A vezetés ideje alatt az oldott vegyület egyik alkatrésze az áram *pozitív*, a másik a *negatív* sarkán válik le. Minden vegyi alkatrész egy reá jellegzetesen állandó nagyságú, voltban kifejezett feszültségnél válik ki egy bizonyos vegyületből; ily módon az oldatba vezetett áram feszültségének puszta változtatásával az alkatrészek külön-külön, egymásután válnak le. A levált alkatrész vegyi természete szerint lehet *gáz*, *folyadék* vagy *szilárd halmazállapotú*, egységes összetételű anyag, mely a vizes oldatból eltérő viselkedése alapján tökéletesen eltávolítható s mennyisége preciziós mérőeszközökkel megmérhető. Tökéletes leválasztás dolgában az elektromos áram úgyszólván minden más analitikai módszert felülmúl és több esetben sokkal gyorsabb is. SÜRÜ J.

Elektrobusz, sínnélküli, felsővezetékes villamos jármű, amely ugyanúgy, mint a közúti villamos, a motor táplálásához szükséges villamos energiát a hálózatból veszi. Előnye a benzinmótoros autóbusszal szemben az, hogy üzemi, fentartási és javítási költségei kisebbek és járása zajtalan. Az elektrobusz felsővezetéke két drótból áll (egy hozzá- és egy visz-

Gutenberg Lex. IX. K.

szavezetés), kétirányú forgalomnál tehát négy vezeték szükséges. Átlagsebessége 14—15 km, legnagyobb sebessége 40—45 km óránkint.

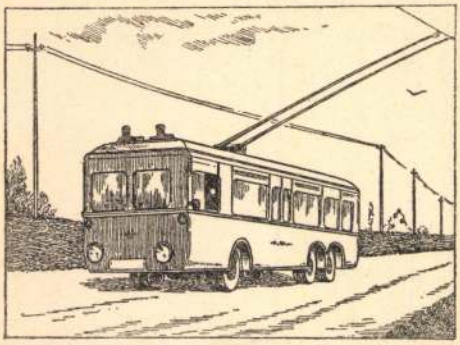

Az első németországi elektrobusz

Az elektrobusz főleg Amerikában és Angliában van elterjedve (neve ott: trolleybus), újabban Németországban is tért hódít. V. GOHÉR M.

Elektrodinamikus erő, két elektromos áramot vivő vezető, vagy pedig egy vezető és egy mágnes között föllépő erő, amely az áramvivő vezetőket és a mágnest egymáshoz képest elmozgatni törekszik. Ez tehát *ponderomótorikus* (anyagot, ill. súlyt mozgató) erő, szemben az *elektromótoros* (elektromosságot, ill. áramot mozgató) erővel, mely vezetőnek mágnesmezőben való elmozgatásánál lép föl az elektromágneses indukció folytán. Az elektrodinamikus erő oka az áram által keltett mágnesesmező és így megfelel a mágnesek közti kölcsönhatásnak.

a) *A vonzás és taszítás* tanulmányozására az *Ampère*-féle állvány (1. ábra) szolgál: a *B* deszkába erősített *r* és *s* fémoszlopok meghajlított felső végein kiképzett $x\,x_1$ kis higanycsészék egymásfölött, egy függőlegesben vannak elhelyezve. E csészékbe beakasztható pl. egy négyszögbe hajlított rézdrót *abc*, amelynek végei egy egyenesbe eső csúcsokká vannak kiképezve, s amely így a csúcsok által képezett függőleges körül elforgatható. Ha az *r* és *s* oszlopok alján levő kapcsokon át kívülről (pl. akkumulátorból) áramot vezetünk az *abc* négyszögbe, úgy ennek síkja merőlegesen fog beállni a Föld mágneses délkörére (mint egy iránytű) és pedig a bejelölt áramirány esetén az ábrán elül levő felület észak felé fordul,

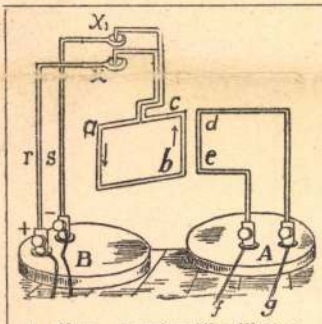

1. ábra. Ampère-féle állvány

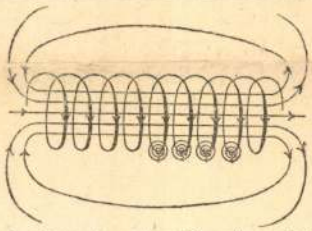

2. ábra. A szolenoid erővonalai

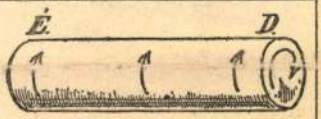

4. ábra. Egy mágnespálca Ampère-féle áramai

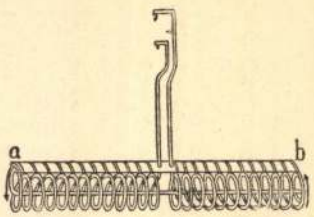

3. ábra. Fölfüggeszthető szolenoid

7. ábra. Balkéz-szabály. *a)* a pozitív áram iránya, *b)* a mágnesmező iránya, *c)* a mozgó vezető iránya

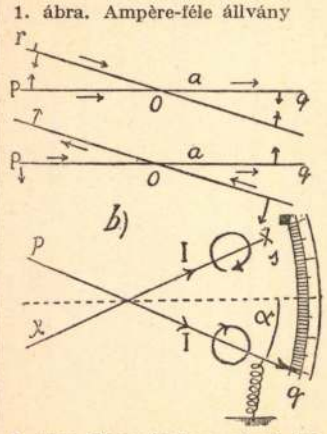

5. ábra. Egymást keresztező áramok; az elektrodinamométer elve

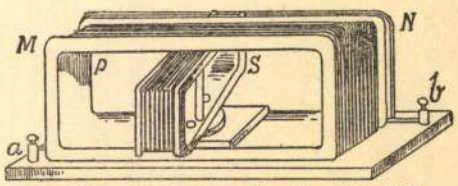

6. ábra. Elektrodinamikus forgókészülék

Elektrodinamikus erő

Feladó: Elek Artur

I. Mátray-u. 5-7. I. 5.

Elek Artur

1944. ápr. 21-én felkerestem Elek Arturt, a ki lexikonomban, való felhasználás céljából 15 csomagban átadta magyar nyelvészeti adatgyűjteményét és saját cikkeit arzal, hogy felhasználás utánta szép-nyelvészeti Muzeum adattárának adandó át, melyre az egész gyűjtemény

(hagyszerangh) ezt a részet végrendeletileg hagyta

M. kir. állami nyomda, Budapest. 1943.

Nagyságos dr. Szentiványi Gyula úrnak

Budapesten.

XI. Lágymányosi-út 16.

LEVELEZŐLAP

BUDAPEST 9 4 ÁPR 1943 14

Ára 3 fillér

Budapesten, 1944 ápr. 18-án.

Igen tisztelt Uram,

nem tudom, alkalmas-e Önnek a pillanat, de ha nem, eltehetjük későbbre is. Szóval: örülnék, ha csütörtökön (20-án), vagy pénteken (21-én délután, bármely órában, megtisztelne látogatásával. A megbeszélt ügyről van szó. Választ csak akkor kérnék, ha nem jöhetne, viszont arra kérném, hogy Ön válassza meg úgy a megfelelő napot.

A közeli viszontlátásig
szíves kézszorítással üdvözli

igaz híve Elektrtúr

†

Elek András szomoruan értesiti a maga és családja nevében mindazokat, akik ismerték hogy testvérbátyja

Elek Artur

iró

e hó 25-én hajnalban váratlanul elhalálozott.

A farkasréti temetőben visszük végső nyugalomra április 29-én délután ½5 órakor.

Az engesztelő szentmiseáldozatot május 2-án délelőtt ½10 órakor mutatjuk be az Urnak a városmajori plébániatemplomban.

Budapest, 1944. április hó 27-én.

Lakás: I., Mátray-utca 5—7. I. em. 5.

Községi temetkezési intézet központi irodája: IV., Kigyó-utca 5. Tel.: 188-555 Buschmann F. utódai, IV., Molnár-u. 37.

Elek Artur
művészeti író

MAGYARORSZÁG
4
FILLÉRT

BUDAPEST
1944
APR
27
Hb 62 Hb

Nagy.

Dr. Szentiványi Gyula
Urnak,

XI Lágymányosi út 16

Elek Artúr művészettörténész

Magyar Életrajzi Lexikon

Elek Artúr (Bp., 1876. febr. 8. -- Bp., 1944. ápr. 25.): iró, müvészettörténész, kritikus. A bp.-i egy.-en tanult. 1898-ban utirajzokkal és müforditásokkal kezdte pályáját. Több lap, folyóirat közölte érdekes, tartalmas irásait: a Magyar Géniusz, Figyelő, Az Ujság, Müvészet, Magyar Müvészet, az általa 1921-ben alapitott Mübarát, A Nyugatnak kezdettől főmunkatársa, képzőmüvészeti kritikusa, majd rovatvezetője. 1916-tól 1919-ig az Iparmüvészeti Iskola tanára. A németek bevonulása után öngyilkos lett. Munkássága tulnyomó részét finom stilusú, elmélyült elemzéseket nyújtó esszéi és müvészeti kritikái alkotják. Novelláinak jellemzői: impresszionista hangulatok és lirai hangvétel. -- M. Álarcos menet (Bp., 1913., nov.); Nagy Balogh János élete és müvészete (Bp., 1922); Három müvésznem-

KSné

zedék (Bp., 1925); A renaissance festőművészete (Bp., 1927); Fáy Dezső, a festő és illusztrátor (Bp., 1929); A platánsor (Válogatott elb. Bp., 1959). -- Á. Beck Ö. Fülöp: Plakett (magántulajdonban), -- Irod. Gyergyai A.: E.A.)Magyarok, 1945. 73--74. l.), Gyergyai A.: E.A. (Bóka L.: Magyar mártir irók antológiája 1947), Farkas Z.: E.A. emlékezete (ITK, 1956. 3. sz.), Vajda Miklós: E.A. (E.A.: A platánsor, 1959). -- Szi. Román Gy.: A magányból (r., Bp., 1963).

Elek Arthur

Említve

Soós Magda: Lehel Mária kiállítása
Budapesten
Magyar Hírek, ifo. 1969. sep. 6.

Elek Artúr műkritikus, esztéta.

Magyar Nemzet.
1945. XII. 9. I. 181.
(: Kt :).

MEK

Elek Artur

Szocialista képzőm.csop.kiáll. 1934-44.
M.Gal. 1964.

MDK

Elek Artur

Épitőipar, Épitőmüvészet, 1925. 49. évf.

MDK

Elek Arthur

1915-19. magy.irod.tört.

Az Ipm.Isk. ...tanárai,..szakoktatói...1880-1936.
Az Iparmüv.Főisk.Évk. Kn. 1934-36. Bp. 1936.
46 l.

Ilek Artur

Kmetty János krónikása

Bodri Ferenc: Kmetty János

Lábhatár 1971/1-2 144 old

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Elek Artur
ÉLET ÉS IRODALOM
1964 APR 25

1021

Napló

ELEK ARTÚR

Öngyilkosságának most, április 25-én lesz húsz éve. Az akkori, a németek bevonulása utáni felfordult, zavaros időszakban kevesen hallották meg a maganyos pisztolylövést, s még kevesebben sejtették, hogy a mártir írók hosszú sora következik utána.

A halála előtti napokban többször is beszéltem vele; végzetes elhatározásának nyoma sem látszott rajta: a maga nyugodt, kissé gunyoros szkepticizmusával mondta el véleményét a körülötte történtekről. Am, apám később mesélte, hogy mikor néhány nappal előbb felkeresték ketten anyám — Elek Artúr huga — sírját a Farkasréti temetőben Tyátyi (így hívta mindenki a családban, s a család baráti körében) olyasféle, nála szokatlan meghatottsággal búcsúzott el tőle, mint aki hosszú útra készül. Már akkor zsebében hordta a behívót a Rökk Szilárd utcába...

Nem ismerte a félelmet, sem a halát, sem más nem volt rém előtte. Meghatottságot, ellágyulást, felháborodást, különösebb szimpátiát, vagy ellenszenvet legföljebb írásaiban hangsúlyozott; személyes föllépésénél valamiféle különös szeméremmel titkolta érzéseit. Senki sem emlékszik rá, hogy bármikor is hahotázni vagy viharosan felháborodni látta volna. Szkeptikusan, keserűen humorosnak ismerték, s ugyanakkor az emberi gyöngeségekkel szemben elnézőnek, kételkedően megértőnek. A szemérmes zárkózottság, önmaga lelki fájdalmainak titkolása végigkísérte egész életét; igen nagy elhatározás kellett hozzá, hogy a zárkózottság e tornyából abban a tudatban: szükség van rá, támadó újságcikk formájában kirontson. De megtette, ha így hozt a sor. Amikor a harmincas évek kezdetén súlyos, életveszélyes műtétnek állott előtte, írta a későbbiekben nagy visszhangot keltett cikkét az *Ujságban*, melyben az Eszterházy Pál-féle hírhedt műcsarnoki giccskiállításokat demagógiának, a „közízlés demoralizálásának" bélyegezte. De nem tudta, s nem akarta visszafojtani felháborodását Derkovits Gyula halála után sem: — embertelennek, s az akkori társadalom szégyenének nevezte írásában a művész nyomorúságos pusztulását.

Általában bizonyos fokig lemondó szkepticizmussal fogadta azt a tényt, hogy egynémely művész, nyomorúságos élet után sokszor elégtétel nélkül pusztul el, s amennyire rajta állott, iparkodott az elhaltnak, habár későn is, de elégtételt szolgáltatni. Ilyen körülmények között jelent meg több könyve korán, ismeretlenül eltávozottakról; a Nagy Balogh Jánosról szóló a legelterjedtebb e munkák közül.

Senkitől sem állott távolabb, mint tőle, hogy adás-vételi ügyletekhez bármi köze is legyen, mégis, amikor az első világháború alatt egyik pártfogoltja, Uitz Béla, nyomorúságos anyagi helyzetbe került, nem röstellte a művész munkáit egyes ismerőseinek megvételre ajánlani s Uitz Béla gondjain, ha átmenetileg is, de segíteni.

Ha bármely művész ajándékba ajánlotta neki munkáját, megharagudott. Anyját — nagyanyámat — tudta nélkül lefestette egyszer egyik jó nevű festőnő, amivel is csak azt érte el, hogy Elek Artur végét vetette a barátságnak. Egyetlen esetről tudok, amikor képet fogadott el: Koszta Józseftől, aki olyan mondóka kíséretében ajánlotta föl a fehér lovat ábrázoló, kis méretű vásznat, hogy a művész megsértése nélkül nem lehetett volna visszautasítani. A festmény egyébként, Elek Artur végső rendelkezése szerint, halála után Hoffmann Editre, a Szépművészeti Múzeum egyik vezetőjére maradt.

Olvastam halála előtt öccsének írt búcsúlevelét. Oly nyugodt tárgyilagossággal fogalmazta meg, mintha csupán gyakorlati ügyek elintézéséről volna szó, melyekben az ő halála csak mellékes szerepet játszik. Idősebbik öccse egészen fiatalon szintén öngyilkosul végezte; a búcsúlevél egyik kitétele: Ne legyenek aggodalmaid amiatt, mintha családunkban az öngyilkosság tradíció volna (körülbelül így szólnak a sorok, az eredeti fogalmazvány nincs birtokomban); emberhez méltó környezetben akarok meghalni; máskülönben is öreg ember vagyok már, napjaim megszámláltattak. — Torquato Tasso egyik, olasz nyelvű könyvébe fúródott az agyát átjárt golyó.

Olaszországba vágyott. A renaissance művészetének légköréhez különösképpen vonzódott. Nem éppen jómódú körülmények között élt: kuporgatnia kellett, csakhogy évenként néhány hónapot Olaszországban tölthessen. Az első világháború idején, amikor ellenségeskedésbe keveredtünk az olaszokkal, évekig felé sem nézett az újságoknak, csakhogy erről ne kelljen olvasnia. A második világháborút meg jóformán Mussolini magánügyének tekintette; az olasz fasizmust pillanatig sem azonosította a néppel.

Kortársaival, ismerőseivel, idősebbekkel, fiatalabbakkal olykor elbeszélgetek róla. A *Nyugat* meg egyéb harcos múltja ilyes alkalmakkor alig kerül szóba, azt úgyis mindnyájan ismerjük. Ugy emlegetik, mint félelem és gáncs nélküli lovagot. Ha mesélem, hogy hugom is, én is, meg több, velünk egy idős, mint mókás, jókedvű, örök ugratóra emlékszünk rá vissza gyermekkorunkból, alig akarják elhinni. A felnőtt kor szemlélete kellett hozzá, hogy az ő jovális külseje mögött felismerjük a fájdalmas emberszeretetet, a szemérmesen elfojtott szenvedélyt, s csöndesmosoly mögötti a kételkedő mindenttudást.

Március tizenkilencedikén, a német megszállás napján nem sejtette, hogy ez sorsának beteljesedését jelenti. Ugy vélte, minek erőszakoskodnának fokozottabban a németek, hiszen úgyis mindent megkapnak. Tévedését a később bekövetkezendőkben nyugodtan, legalább oly nyugalommal vette tudomásul, mint azt, amit életéről is tudomásul kellett vennie: bármily tehetséges író volt is, munkássága voltaképpen befejezetlen maradt, hiszen életidejét, energiáját a művészet és a művészek istápolásának szentelte. A halált előbb is, a vég elérkezésekor is jelentéktelen ügynek tekintette; munkásságával akart annitani; életébe, halálába nem engedett belepillantást. Valahogy talán úgy, ahogy Illyés Gyula némileg keserűen mondja *E. A. halálára* című, annak idején írt költeménye befejező soraiban:

Ezt gondolom; s ez, annyi csak amit
Halála után a férfi tanít?
Élet, halál nem okulásra van!
Siratni tán. — Bár az is hasztalan.

Román György

fele, kerfen majd: „Engedj a bal [illegible] feküdni, akkor alhatom valamicskét..." Mutatóujjával kikeresi a bal borda alatt a fájdalom helyét; nyomkodja, már nemcsak az ujjával, de viaskodik vele ökölbeszorított kézzel. Három héttel ezelőtt, amikor

[illegible] parton sétáló ficsur, az ezüstnyelű pálcáját. Mosolyog, de nem a keresztfáról leszedettre, hanem valami kellemes emlékre. Őt csak akkor veszi észre, amikor köszönti.

[illegible] egymás hátát beszappanoztuk; az újságok mindenfélét összehazudnak a B. Cyklongázról..."

Reggel hatkor kattan a villany, olyan a

MÁR NEM OLYAN IDŐKET ÉLÜNK

Magyar film

Írta:

Kállai István

Kép:

Pásztor István

Zene:

Gyulai Gaál János

Rendezte:

MARTON ENDRE

Főszerepben:

Váradi Hédi, Gábor Miklós, Dallos Szilvia, Sinkovits Imre, Bárány Frigyes, Mezei Mária, Rajz János

Széles változatban is

10 éven aluliaknak nem ajánljuk

Bemutató: április 30.

Macskapörkölt

— Elég nagy gazember volt őkelme, Isten nyugosztalja. Utoljára mán csak Macskanyúzónak nevezték. Egyszer megnyúzott vagy kilenc macskát a faluban, akkor ragadt rá a név. Megtette az ebadta, hogy megfogta a pap cirmos macskáját, a végrehajtóét, a jegyző macskáját és még egy jó néhányat. A nagy csapat macskát fölaprította, és megfőzte nyúlpaprikásnak. Olyan finom pörköltet csinált, hogy annál különbet az olasz király is csak a neve napján evett macskahúsból. A jegyzőt, a végrehajtót meg a papot nagy instállással meghívta vacsorára. Az urak látták, hogy meg akarja őket tisztelni, és elmentek hozzá. Ott aztán... 1. és 74. vízszintes — 13., 21., 24., 26. és 29. függőleges.

★

VIZSZINTES: (Kétbetűsek: EZ, YN, NS, TE, UN, DN.) — **1. Az idézet első része.** 11. Készséges. 12. Hagyja abba az öltögetést! 14. Szomszédország pénze (többes). 16. Hevesi falu. 17. A 18-as sor, angolul. 19. A Columbia mellékfolyója. 22. Hajlíthatatlan. 25. Vajon, arra a helyre? 27. Névelős pénzintézet. 29. Költői nőalak (Poe: A holló). 30. Francia matematikus, csillagász, fizikus; Napóleon belügyminisztere és kancellárja. 32. A Duna mellékfolyója. 34. Főzeléknövény. 35. Munkaerőtartalékok Hivatala. 36. ..., se hall. 37. Költő, meseíró a századforduló korában. 38. Magot hint. 39. Kimázolta. 41. Tagadás. 43. Nyugatnémetországi folyó. 44 Német megszólítás. 46. Thor Heyerdahl híres tutajexpedíciója 48. Apaállat. 49. Európai főváros. 50. Megint a 18-as, most meg németül. 51. Kivonási rag. 53. Városrész, rövidítve. 54. Francia festő (1832—83). 55. Régi katonai parancsnoki cím. 57. Afrikai nép. 59. ...-Héderváry: volt miniszterelnök. 61. Japán úszóbajnok volt a berlini olimpián. 62. Fed. 64. Férfinév. 66. Szamár, franciául. 67. Ijeszt. 70. Taszít. 72. Hidegmártással tálalt. 73. Üstökös. 74. **Az idézet második része**

FÜGGŐLEGES: (Kétbetűsek: ÜZ, ES, AN, SA, KÜ, TL.) — 2. ... Blas. 3. Francia férfinév. 4. Két német prepozíció. 5. Lóbetegség. 6. Kalinyin város régi neve. 7. Sas, németül. 8. Cukrászsütemény. 9. ... Enoch: Tennyson műve. 10. Havi 6000 forint. 11. Afrikai állam (ékh). **13. Az idézet harmadik része.** 15. Régi űrmérték. 18. Égitest. 20. Vajon az? **21. Az idézet negyedik része.** 23. Családtag. **24. és 26. Az idézet ötödik és hatodik része.** 28. Ama híres nótárius faluja. **29. Az idézet hetedik része.** 31. Támadás. 33. Időhatározó (tájszólással). 36. Iparkodnak. 40. Időhatározó. 42. Gyülevész banda. 45. Helyre tesz. 47. Idegen tagadószó. 51. Bús. 52. Afrikai állam. 54. Gleccsertörmelék. 55. Ugyanaz, mint a 38-as sor. 56. Jövendőbeli. 58. Szarvasmarha (egyben szolid megszólítás!) 60. Világszervezet. 63. Keleten főtáplálék. 65. Fakorona. 68. Mégy, tájszóval. 69. Régi címzésrövidítés. 71. Francia férfinév.

(Fenyősy Antal)

★

A rejtvény hét sorában elrejtett idézet megfejtését kérjük beküldeni, **1964. május 4-ig.** [illegible] fejtők között tíz példá[illegible] lunk ki Rideg Sándor [illegible] bakterház" és „Kristó[illegible] című regényeiből.

Megfejtés a 15. számból: Mikor az öreg enni akart, a levegőbe rántották előle az egész babfőzeléket. — (Tammany Hall. Akusztokémia. Törőcsik Mari.)

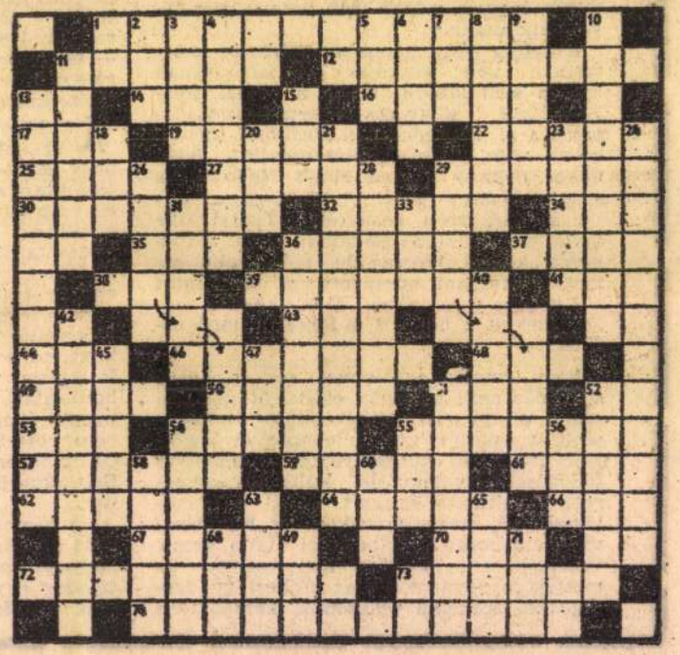

locsa; Tóth Imre. Egyek: Sipeky Imréné, Győr; Vályi Dezső, Pusztaszabolcs. — Gönczi Lászlóné, Zajti Ferencné, Bojkovszky Beatrix, Almási Antal és Fehér Zoltán, budapestiek. — **A jutalomkönyveket postán elküldjük.**

MDK

Elek Artur

Gulácsy Lajos és Liebl Ervin hagyatéki kiáll. kat. N. Szalon 1936. okt.

MDK

Elek Artur

K.A.: Gulácsy Lajos és Liebl Ervin hagyatéki kiáll. a N. Szalonban. Pesti Napló 1936. okt. 2. 11.l.

Elek Artur MDK

A Kéve könyvei V.és VI.kötetében Elek Artur cikke a Lánchidról.

Szakirodalom

Magyar Iparmüvészet 1914, 181 l.

MDK

Elek Artur

Hatalmas könyvtárának müvészeti vonatkozásu részét végrendeletileg a Szépmüvészeti Muzeumnak hagyományozta.

Balogh Ilona: Elek Artur könyvtára a Szépm.Muzban.

Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts.
Bp.1947.No.1. 33-34.l.

MDK

Elek Artur

Elek A.: Ifju magyar rézkarcolók. Magyar Művészet 1925. 8. sz. 439.l.

MDK

Elek Artur

A Szinyei Merse Pál Társaság tagjai 1940.

MDK

Elek Artur

Elek A.: Az uj Nemzeti Szinház pályatervei. Az Ujság 1913. jan. 22.

MDK

Elek Artur

Irodalmi bajok és örömök. Uj Idők 1928. 21. sz. 629.l.

MDK

Elek Artur

Elek A.: Lajta Béla. Nyugat 1920. nov. 1063-1064.l.

MDK

Elek Artur

Elek A.: Remsey Jenő. Nyugat 1920. nov. 1064-1065.l.

ELEK ARTÚR
festőművész

Somogytúr

Kunffy Lajos Emlékmúzeum

TKM 307

Oldalszám: *-
Év: 1999
Kiadó: Saur Verlag, München-Leipzig
Nyelv: NÉMET
Dokumentum formája: könyvfejezet
Dokumentum típusa: fejezet
Megjegyzés:

Tétel: 117/150
Szerző(k): Nováky Á (x)
Fejezet címe: Czeczei Szüts, Sándor.
Kiadvány címe: Saur Allgemeines Künstl
Szerkesztő(k): Meissner G, Nováky Á
Oldalszám: *-
Év: 1999
Kiadó: Saur Verlag, München-Leipzig
Nyelv: NÉMET
Dokumentum formája: könyvfejezet
Dokumentum típusa: fejezet
Megjegyzés:

Tétel: 118/150
Szerző(k): Nováky Á (x)
Fejezet címe: Czina, István.
Kiadvány címe: Saur Allgemeines Künstl
Szerkesztő(k): Meissner G, Nováky Á
Oldalszám: *-
Év: 1999
Kiadó: Saur Verlag, München-Leipzig
Nyelv: NÉMET

MDK

Elek Artur

Elek A.: Karlovszky Bertalan. Nyugat 1921. dec. 1.

MDK

Elek Artur

Elek Artur: Thorma János meghalt /1870-1937/.
Újság 1937. dec. 7. 8.l.

MDK

Elek Artur

Elek A.: A Szépművészeti Muzeum uj szerzeményei.
Magyar Művészet 1926. 550.l.

MDK

Elek Artur

Elek A.: A régi pestbudai polgár otthona.
A Pesti Városháza 1935. 6-7. sz. 17.1.

MDK

Elek Artur

Liebl Ervin./1895-1927/. Egy ismeretlenül élt festő és szobrászmüvész élete és müvészete. Irta Elek Artur. 36 képmelléklettel. Budapest, 1935. Magyar Müvészet 1936. 124.l.

MDK

Elek Artur

Elek A.: A jövő Budapestje. Bpest városépitési problémáinak kiáll. A Pesti Városháza 1933. 1. sz. 14-15.l.

MDK

Elek Artur

Elek A.: Egy ifjan elmult nagy magyar tehetség. A tragikus sorsu Jankó Elemérről. Az Ujság Vasárnapja 1929. 8. sz. 25.l.

MDK

Elek Artur

Nyugat. 1926. ápr. 1. 7. sz. 679.l.

Elek Artur

A Mücsarnok körül folyó harc lassan a modern és a konzervativ irányok párharcává fejlödött,s a mult esztendőben egy csomó rágalmazási perben kulminált/Elek Artur kontra Képzőművészeti társulat,Csók,Vaszary kontra Karlovszky ,Bosznai.

Dési Huber István:Müvészeti irások

Kossuth könyvkiadó 1975 49.o.

ELEK ARTUR, grafikus,iró

A szecessszióban az ornamentika elvont szinten igyekszik alahuzni a mü tartalmat,hangulatat.De ez nem mindig szerepel magaban-tarsul mellé stilusban eltéró illusztráció is.Eleknek Knyaz Potemkin rajzat,e jellegzetesen sztere otip megfogalmazasu,halvanyan expresszív müvét indas virag-girland fonja körul és a kétfajta diszitmény igy egy mas hatasat gyengiti. 5.kép.Fekete repr. 351.old

AKNAI TAMÁS: Szecesszió sajtógrafika 347.old

A Janus Pannonius Múz.évkönyve, XIV-XV. évf. 1969-1970. Pécs, 1974

ELEK ARTUR, grafikus,iró

A szecesszióban az ornamentika elvont szinten igyekszik alahúzni a mü tartalmat,hangulatat.De ez nem mindig szerepel magaban-tarsul mellé stilusban eltérő illusztráció is.Eleknek Knyaz Potemkin rajzat ,e jellegzetesen sztereotip megfogalmazasú,halvanyan expressziv müvét indas virag-girland fonja körül és a kétfajta diszitmény igy egymás hatását gyengiti. 350.old. 5.kép.

AKNAI TAMÁS: Szecessziós sajtógrafika 347.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, XIV-XV. évf. 1969-1970. Pécs, 1974

ELEK ARTUR, grafikus

KISS JÓZSEF: versei, Budapest, 1908.-Illusztralta Elek Artur. 352.old. 13.jegyz

AKNAY TAMÁS: Szecessziós sajtógrafika 347.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, XIV-XV. évf. 1969-1970. Pécs, 1974

Elek Artúr, művészetkritikus

Beck Ö. Fülöp barátjának mondhatta Móricz Zsigmondot, Babits Mihályt, a művészetkritikus Elek Artúrt, a művészettörténész Hoffmann Editet. Ezményképe Ady Endre volt.

Kontha Sándor: Száztíz éve született Beck Ö. Fülöp. Magyar Hírek, 1983. szept. 17. 47. old.

Elek Ádám

Káplár Miklós mostoha száz esztendeje

Magyar Nemzet 1987. 11. 12.

VÉLEMÉNYEK, VITÁK, VÁLASZOK

MEZŐ FERENC A VÁRBAN
(1985. 22. szám)

A közölt fénykép Mező Ferenc gimnáziumi tanárt, mint egykori szellemi olimpia győztesét mutatja be több akkori olimpiai győztes társaságában a Várban. A kép nem készülhetett 1962-ben, mert ebben az évben nem is volt olimpia, de ha lett volna, nem valószínű, hogy darutollas Horthytisztek szerepeltek volna rajta. Mező Ferenc — tudtommal abban az évben már nem élt.

A kép nyilvánvalóan az 1924. évi, vagy még inkább az 1920-as olimpia után készült, és Mező tanár úron kívül felismertem:

Mező Ferenc mellett balra látszó fej: Homonnay Márton vízilabdázó,

Mező Ferenctől jobbra, zakóján a koronás magyar címer: Kárpáti Károly birkózóbajnok.

Álló sor balról a második, félrecsapott szalmakalappal: Petschauer Attila vívóbajnok,

Tőle jobbra a második darutollas katonatiszt: Tersánszky Ödön vívóbajnok,

Tőle jobbra a kopasz civil: Fuchs Jenő vívóbajnok,

Guggoló sor jobbról első: Halasy Olivér úszó- és vízipólózó-bajnok.

Mátyás király „reálkollégium" iskolatípus a 20-as évek elején nem létezett, sőt a később bevezetett „reálgimnázium" sem volt ismert. A Mátyás király gimnázium az Attila utcai Állami Főgimnázium fiókintézeteként működött a Jurányi utcai iskolaépületben. — Jómagam is ide jártam az 1919/20-as tanévet mint másodikos. Padtársam volt Nemes Dezső, a nemrég elhunyt kiváló marxista tudós és politikus.

Mező tanár urat mindnyájan szerettük és tiszteltük, csakúgy, mint a többi pedagógusunkat és ezek az érzések mélyen a vérünkbe voltak ivódva annak idején, szebbé téve akkori fiatalságunkat.

Szegedi István
Bp. Szőlő utca 68. — 1032

*

Elnézést kérünk a sajtóhibáért. Az amszterdami olimpia természetesen nem 1962-ben volt (akkor nem is volt olimpia), hanem 1928-ban. A Küldjön egy képet rovatunkban megjelent kép tehát nyilván az amszterdami olimpia után készült. Köszönjük olvasónknak, hogy segített a fotón szereplő többi olimpikon azonosításában.

A Szerkesztőség

KIVEL MI TÖRTÉNT?
(1985. 22. szám)

Zsadányi Oszkár érdekes visszaemlékezése felidézte: bogyan adták ki rekordidő alatt a felszabadulás utáni első kislexikont, 1945. április 27-én. A gyors megjelenés úgy látszik, más művek terén sem volt lehetetlen. Müller Károly kiadásában (Budapest, Madách tér 5.) és a Légrády Testvérek Nyomdája gondozásában 24 kis kötet jelent meg, 80—170 oldalnyi terjedelemben, színes borítólappal, zömében 1945-ben.

Néhány cím a 40 év előtti sorozatból:

Izsáky Margit: Ország a keresztfán, Kőszegi Imre: Budavár ostroma, 1945., Lévai Jenő: A Margit körúti vészbírák, Fóthy János: Horthyliget, a magyar Ördögsziget, Palásti László: A bori halálút, Palásti—Stella: Nevessünk Hitleréken stb.

Zsadányi említi Szabó Dezső halálának körülményeit. Hegedüs Géza és Nemeskürty István életrajzai is éhenhalást említenek. Ur György a Szabó Dezső utolsó órái című könyvében szinte óráról órára követi a címadó eseményt. Valóban, a hagyaték felvételekor 111 ezer pengőt találtak az író fekete vászontáskájában, de halálát — Ur György, a szemtanú szerint — influenza, illetve fulladás okozta.

Papp Rezső
Vác, Jókai u. 9. — 2600

BIRTOKON KÍVÜL
(1985. 21. szám)

Szente Pál fenti című eszmefuttatása érdekes. Kérem, azért higgyék el, hogy nem minden nő érdekből, lakásért stb. válik! Pár évvel ezelőtt kedvelt témája volt a sajtónak az elvált (elhagyott), gyermekeit egyedül nevelő, de hősiesen helytálló nő. Mára ugyanez átváltozott ledér, volt férjét állandóan megalázó nőszemélylyé... Ne tegyék! A leírt példára utalva: nem biztos, hogy az az anya, aki köhögő, náthás gyermekét nem viszi orvoshoz, rossz anya. És nem is biztos, hogy azt a következtetést kell levonni, hogy „... beteg gyermekét nem viszi orvoshoz, menjünk a gyámhatóságra!" Az esetek nagy részében (szerintem) arról van szó, hogy egy anya bizonyos rutinra tesz szert az évek folyamán, annyira legalábbis, hogy meg tudja állapítani egy nátháról (köhögésről, lázról stb), valóban azonnali orvosi beavatkozást igényel-e vagy sem. Egyébként is, ismerve a gyermekorvosi rendelők zsúfoltságát, sok esetben inkább segít a házi patikában mindig található gyógyszer (amit egyébként az orvos is felírna, ha a gyereket látná), mint 4-5 órás ácsorgás a váróteremben, hasonlóan lázas, köhögő, egymást fertőző gyerekek között. Az esetek túlnyomó többségében az orvos pár perces rutinvizsgálat után felír valami szokásos szert (Sumetrolim, esetleg Vegacillin), és ezzel a dolog elintézést nyert. Én azt szoktam mondani, kesernyés-tréfásan, hogy a gyermekorvosi rendelőben — ha a gyereknek épp semmi baja — biztosan kap valamit. Azt elismerem, hogy a volt feleség szemtelenül, ingerülten és provokálóan válaszolt az aggódó apának, de nem tudjuk, ez most éppen minek a „következménye" volt. Meggyőződésem azonban, hogy a végkövetkcztetés, miszerint a gyámhatóság beavatkozására lenne szükség, merőben hibás!

Vagy a másik eset, a csavargó kisfiúé, akinek „nem adnak megfelelően enni". Nem hiszem, hogy az anya rosszat akart volna fiának akkor, amikor könyörgésére megengedte, hogy napközi helyett otthon ebédeljen s tanuljon. Az ebédet is megfőzte másnapra, a hibát ott követte el, hogy nem ellenőrizte kellőképpen, mit csinál tulajdonképpen a gyerek délután. (Vagy csak az apa állítja így be.) Nem hiszem, hogy egy normális anya (most hadd ne a társadalom szélére szorult, lumpennőről legyen szó), nyugodtan ül a munkahelyén, miközben nem tudja, hogy a gyereke jó helyen van, rendesen eszik és tanul. Hiszen valószínűleg azért engedte meg a gyermeknek, hogy ne járjon napközibe, mert az annyira szerette volna, s ő azt akarta, hogy a gyermek jól érezze magát, örüljön. Sajnos, valamennyien dolgozunk, 4-ig, ½5-ig, 5-ig, utána ha nem vásárol is be az ember, késő délután, mire hazaér. Vajon az apuka, ha nála lenne a gyerek, hogy oldaná meg a felügyeletét jobban, szervezettebben?

Nagyon sok elvált apa a láthatást arra használja fel, hogy a gyereket tüzetesen kikérdezze, hogyan él otthon anyjával, de a kérdésekben sokszor már benne rejlik a válasz is, a gyerek pedig mindig érzékenyen megérzi, mit várnak tőle, s a szerint reagál. Könnyű felelőtlen dühkitörésekkel és áljóakarattal az anya (vagy az éppen nevelő szülő) ellen megjegyzésekkel uszítani, ami tulajdonképpen és végső soron csak a gyermeknek árt, miközben megmérgezi a nevelő szülőjével a légkört. Miért hiszi az elvált szülő, hogy a másik direkt rosszat akar a gyerekének? S vajon biztos benne, hogy nem ő akarja vélt vagy valós sérelmeit ilyen módon megtorolni? Tudom, hogy vannak apák, akik nagyon nehezen viselik el gyermekük hiányát. De olyat is láttam már, hogy ez a görcsös ragaszkodás a gyerekhez csak addig tartott, amíg meg nem jelent a színen az új kapcsolat. Sok esetben a gyermek csak lelki kapaszkodó két kapcsolat között, valaki, akin ki lehet élni a szeretetéhséget, a törődési hajlamot. A gyermek viszont nem szekrényfiók, amit be lehet csukni és ki lehet nyitni. Állandó törődést, egyenlő szeretetet és *indulatmentes*, békés légkört kíván. Ne felejtsük el: ha gyűlöletre neveljük a gyereket, egymás elleni uszításra, hátmögötti beszédekre, maga is olyanná válik, s egyszer az őt ilyenné formáló szülő ellen fordul: őt is gyűlölni fogja.

Patatics Zsuzsanna
Bp. Zrínyi u. 21. — 1195

KÉTSZEMÉLYES TRAGÉDIA
(1985. 19. szám)

Örömmel fedeztem fel, hogy cikket írtak az ismert Kányádi-dráma hazai bemutatójáról. Meglepett viszont, hogy a Kétszemélyes tragédiát a szerző egyetlen színpadi műveként méltatja a kritikus. Felhívom szíves figyelmét, hogy az említett darab születése után két évvel, 1971-ben a Szatmári Színház Ünnepek háza címmel kétrészes társadalmi drámáját is bemutatta a szerzőnek. Az európai csúcsokat ostromló nagyszerű költő megérdemli, hogy a teljes életművét számon tartsuk, semmivel ne csonkítsuk meg.

Tóth László
Nagykovácsi, Kossuth u. 2. — 2094

PEGGY INDIÁBAN
(1985. 21. szám)

E. M. Forster századunk legnagyobb angol írói közé tartozott, érthető, hogy főművét, mint arról lapjukban hírt adtak, megfilmesítették. E főmű címe *Passage to India*, azaz Indiai utazás, nem pedig Átjáró Indiába vagy Indiai átjáró, mint Barabás Tamás fordítja. Minthogy ez egy Whitman-versre utal, s az magyarul évtizedek óta *Út Indiába* címen olvasható, a Göncz Árpád fordította Forster-regény magyar címe is ez lett. E címen ismeri sok tízezer magyar olvasója, hiszen még az *Olcsó Könyvtárban* is megjelent...

Kristó Nagy István

KÖZLEMÉNY A BETHLEN GÁBOR ALAPÍTVÁNYRÓL

A művelődési miniszter közérdekű célú kötelezettségvállalást hagyott jóvá, amelyet évekkel ezelőtt Illyés Gyula és más jeles kulturális személyiségek kezdeményeztek.
A felajánlók Bethlen Gábor példájának időszerűségét hangsúlyozva, alapítványukkal a közösségi érdekű alkotómunkát szeretnék támogatni és egyben a Duna-medencében együttlakó népek együttműködését szolgálni.
Az alapítványi összeg évi teljes kamatából Bethlen-Díj, megbízási díj, ösztöndíj — állampolgárságra tekintet nélkül — annak ítélendő oda, aki a felajánlásban meghatározott célok szolgálatát művészi, tudományos, oktató és közművelődési tevékenységével bizonyította.

KULDJÖN EGY KÉPET!

Elek Artúr emléke

A beküldött kép néhány éve elhunyt édesapámat, Román György író-festőművészt (jobb oldalon), apám nagybátyját, Elek Artúrt, a Nyugat művészettörténész-kritikusát, írót (középen) és nagyapámat, Román Vilmost ábrázolja. Atyai nagyanyám lányneve Elek Janka, innen a közeli rokonság. A kép a két világháború között készült, pontos dátumát sajnos nem tudom.

Érdeklődésre azért tarthat számot, mert Elek Artúr arcmása viszonylag ritkán szerepel a publikációkban, minthogy fényképeit édesapám és külföldön élő nagynéném őrizték meg.

Neve irodalmi életünkben is sajnálatosan ritkán fordul elő, pedig alapító tagja a Nyugatnak, művészetkritikai publikációival nagy kortársainak hivatott népszerűsítője volt. (*Újabb magyar költők lyrai antológiája*, 1911.) Mint művészettörténész és szépíró is jelentőset alkotott. (Pl. *Poe Edgar*, 1910 — *Álarcosmenet*, 1913.)

1944. április 25-én, a németek bevonulása után, sajátos tiltakozásként, önkezével vetett véget életének.

Román Kati
Bp. Széchenyi u. 1. — 1054

HIBAIGAZÍTÁS

Petrőczi Éva Maiden voyage című, az Új Tükör 1985/24. számában megjelent versének utolsó sora helyesen így hangzik; „megállítottam a hintát."

Új Tükör, XXII. évf. 25. sz. 1985 június 23

ELEK ARTUR

NÉPI JÁTSZÓTÉR A KONGRESSZUSI KÖZPONT PARKJÁBAN

Az Új Tükör Jókai Klub szervezésében az elmúlt nyáron ötödik alkalommal fogadott amatőr fafaragókat a XII. kerület nyári tábora. Az eddigiek alkalmával a miskolci, a győri és a gödöllői fafaragók öt fából készült játszóteret építettek társadalmi munkában a XII. kerületben.

Az elmúlt év nagyobb feladat elé állította mind a fafaragókat, mind a tervezőket. A Novotel szálló melletti Budapest Kongresszusi Központ parkjába kellett köztéri gyerekjátékokat készíteniük. A feladat nagyságának megfelelően az eddigieknél többet és kivitelében is színvonalasat kellett készíteni. Az itt dolgozó győri és gödöllői stúdiók faragói e kiemelt feladathoz mért lelkesedéssel és magas színvonalú munkával bizonyították felkészültségüket.

A tábor művészeti vezetője ez évben is Péterfi László szobrászművész, a Népművészek Egyesületének elnöke volt. Vezetésével a két stúdió munkatársainak egyidejű, közös munkája alapján egységes stílusú játszótér készült. Így öt darab nagyméretű játék; mászóka, libikóka, valamint mászókahinta kombináció,, körforgó, madaras körhinta, továbbá faragott kígyó.

A gyerekek három kisméretű, mozgatható lovacskával is játszhatnak.

A játszótéren hamarosan felállítják azt az emlékoszlopot is, amelyen a faragók névjele szerepel; tudatva kik építették és kik fogják rendszeresen felújítani és karbantartani a Gesztenyés park új létesítményét.

Ezúton mondunk név szerint is köszönetet a szakkör tagjainak. Íme a névsor: Csollány Rudolf, szakkörvezető, Knauz Elek, Veres Nándor, Nagy Sándor, Krancsik Gyula, Biricskai Lászlóné, Nagy Csaba, Takács Zoltán és Smeller Erzsébet. Ők a győri stúdió tagjai. És a gödöllői szakkör: Hidi Ferenc szakkörvezető, Joó János, Gyarmati István, Kincses Sándor, Szeri József, Lőrincz Ferenc és Bajdik György.

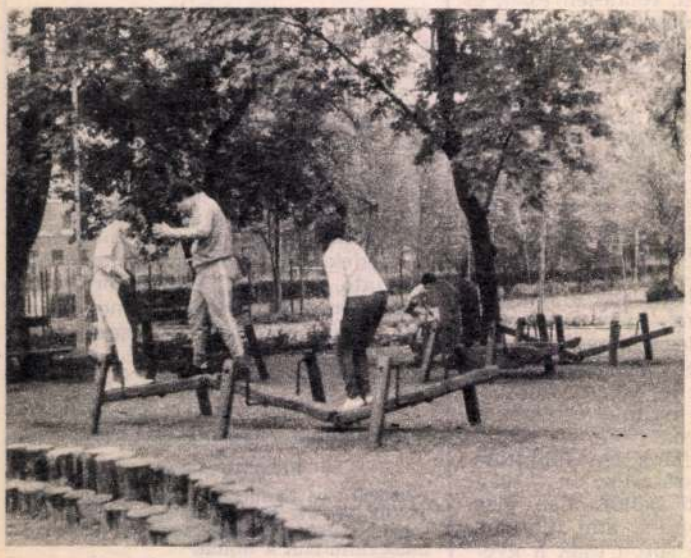

FELHÍVÁS KLUBTÁBORRA...

A Gyulai Fiatal utazók Camping, Caravanning klubja 1985. július 27. és augusztus 4. között nyolcnapos klubtábort szervez minden olyan klubközösségnek, akik az Új Tükör klubhálózatban tevékenykednek.

A tábor helye: Békéscsaba és Gyula között Pósteleken lesz. **Elhelyezés:** Két-, háromszemélyes sátrakban. **Ellátás:** Hide-meleg víz, világítás, étkezés a közeli Mókus csárdában, illetve program szerint. **Részvételi díj:** 1800 Ft/fő. (A következő címre kell küldeni: Bújdosó Antal, Gyulatourist, Gyula, Eszperantó tér 7. 5700). **Befizetési határidő:** július 5.

Helyhiány miatt oldalunkon a programnak csak egy rövidített változatát tudjuk közölni, a bővebb tájékoztatást a gyulai címen és az Új Tükör Olvasószolgálatnál kaphatják meg az érdeklődők.

Július 27. szombat:

A délutáni és esti érkezők fogadása a MÁV és VOLÁN pályaudvarokon 17.30-ig. Utazás Pósteleke — szállásfoglalás — vacsora a Mókus csárdában.

Ünnepélyes tábornyitás, tábortűz, ismerkedési est.

Július 28. vasárnap:

Egésznapos szabadidőprogram Szanazúgban, ahol a három város; Gyula, Békéscsaba, Békés találkozójára kerül sor. Sport, játék, vetélkedők tarkítják a találkozót. Kiemelnénk a főzőversenyt, amelyen a csapatoknak saját lakhelye tájjellegű ételkülönlegességét kell elkészíteni.

Esti programként Gosztonyi János A festett király című tragikomédiáját nézhetik meg a klubosok a Gyulai Várszínház művészeinek előadásában.

Július 29. hétfő:

Autóbusz-kirándulás a Körösök völgyébe. Az útirány: Gyula határátkelőhely, Kisjenő, Nagyszeréd, Tamáshida, Nagyszalonta, Tenkesfürdő, Belényes, Biharfüred, Rény, Petru Gróza, Vaskok, Halmágycsúcs, Borsebes, Dézna, Menyháza.

Városnézések és kis pihenő után: Borszó, Borosjenő, Csigérszőllős, Zaránd, Nadab, Kisjenő, Varsand, Gyula-határátkelőhely, Póstelek.

Mindez kb. 400 km-es körút. Útközben tájismereti program idegenvezetővel.

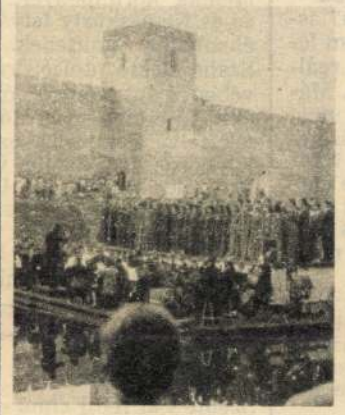

Ez a program 100 lei költőpénzt és útlevelet igényel.

Vacsora: Pósteleken. Utána táncház. Zene: „Békés banda", Barbócz Sándor vezetésével.

Július 30. kedd:

Indulás Gyulára a VIT jegyében.

Gyulai nap. Városnézés, fürdés, VIT-gyalogtúra. Este: vidám műsoros est, már a szálláshelyen.

Július 31. szerda:

Kirándulás Észak-Békésben. Néhány érdekesebb látnivaló az úton: Kner-múzeum, Túzokrezervátum Dévaványán. Ásatási emlékmű Vésztőn.

Este: nosztalgiabál.

Augusztus 1. csütörtök:

Hajókirándulás a Kettős- és Hármaskörösön Szarvasig. Városnézés, az arborétum megtekintése. Pósteleken a klubok önálló műsora. Bemutatkozás kb. 15 percben.

Augusztus 2. péntek:

Dél-Békés megyei körút: Munkács Múzeum Békéscsabán, Szabadkígyósi kastély, mezőhegyesi lovarda, tanyamúzeum.

Augusztus 3. szombat:

Játékos vetélkedő Pósteleken „Mindent bele" címmel. A rendezvények, a tábor értékelése. Jutalmazások. Felkészülés a záróprogramra a Gyulán megrendezésre kerülő VIT-bálra.

A SZOT Csepel Szálló és a városi KISZ-szervezet közös rendezvénye.

Augusztus 4. vasárnap:

Sátorbontás, búcsú. A résztvevőket a MÁV- és a Volán-pályaudvarokhoz szállítják.

VÁRJUK KLUBTAGJAINK JELENTKEZESET!

Összeállította:
F. NÁDOR MARA
Németh Ferenc felvételei

HÉTFŐN LESZ, HÉTKOR LESZ!

Június 24-én az Új Tükör Jókai Klub Hétfőn Hétkor portréestjén Nádas Gábor és fia, Nádas György lesz a vendég. Képünkön a népszerű slágerek szerzője látható. A klub címe: XII., Hollós u. 5.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1970 JÚN. 4

Elek Artúr

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1011

„Concrétumra van szükség"

Amerikában élő irodalomtörténész, Marianna D. Birnbaum tollából érdekes könyv jelent meg Elek Artúrról, a Nyugat kiváló esztétakritikusáról az „Irodalomtörténeti Füzetek" sorozatban. Részletes képet kapunk erről a novellistának indult és szépírói képességeit előbb az irodalom, majd a művészetkritika területén is gyümölcsöztető európai látókörű egyéniségről. Az igen lelkiismeretes munka a szerzőnek az anyagban való nagy tájékozottságáról tanúskodik. Hibái is e legfőbb erényéből erednek. Sok oda nem tartozó kultúrhistóriai adalék fölöslegesen terheli művét, a korabeli külföldi Poe-elemzések idézése és tárgyalása pedig inkább egy Poe-monográfiába illene. A precíz filológiai munka ellenére is találunk hibát: az *Esti kérdés*, a *Danaidák* és a *Két nővér* nem a *Levelek Irisz koszorújából* című Babits-kötetben jelent meg, hanem a *Herceg, hátha megjön a tél is!* címűben. Egészében véve azonban a nagy gonddal összegyűjtött forrásanyagot feldolgozó munka elé joggal írhatók mottóként Elek Artúr szavai, melyekkel Hatvanyval szemben védte meg a filológusokat: „Ahhoz, hogy absztrahálni lehessen, concrétumra van szükség." A példás tisztaságú életpályát befutott irodalmár (Ady szavaival „a legfehérebb ember"), a Nyugatnak megalakulásától megszűntéig főmunkatársa (Révész szerint „jelzőiben egy lélek felelőssége él"), Berkovits egyik legelső méltatója és Nagy Balogh János felfedezője azok közé tartozott, akik „halálosan komolyan" vették az irodalmat. Szó szerint: amikor 1944-ben öngyilkos lett, a revolvergolyó, koponyáján keresztülhaladva, Tasso egyik kötetébe fúródott.

Tábor Ádám

így hangzik: *Sales against* és *Vente kontre*. Arról nem is beszélek, hogy a *k* betű a francia nyelvben csak idegen szavakban szerepel és *contre*-t kellene írni, ha a *vente contre* szavaknak egyáltalán lenne értelme. *Vente contre les devises suivantes:* ez volna a helyesebb franciaságú felírás, de tulajdonképpen újra kellene fogalmazni az egész szöveget. Angolul is. A *Sales against* ugyan nem olyan nyelvi botrány, mint a „francia" változat, de helyesebb volna ezt is másként, *valóban* angolul kifejezni, ha csak ezekkel a táblácskákkal nem célunk a külföldi vendégek megnevettetése.

Az ÉS szerkesztősége az Interturist esetleges kérésére szívesen javasol olyan fordítót, aki tud arabusul. A tiszteletdíjat át lehet utalni forintban is.

bo

r karikatúrája

Elek Artur, művészeti kritikus.

Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat 1911-12. évi jubiláris tárlatán tűnt fel a fiatal Csikász Imre szobrászművész három alkotása, melyeket az állam megvásárolta a Szépművészeti Múzeum számára.

„Kivitelre annyira megérlelt szobra, mint az övé, talán egy sincses a kiállításnak" — írta Elek Artur.

László Péter: Száz éve született Csikász Imre.
Napló /Veszprém/, 1984. máj. 19.

ELEK Artúr

Elek Artúr és Ambrus Zoltán.

= Béka László: Válogatott tanulmányai.

Bp. 1966 909-912. p.

ELEK Artúr

PEÁK Ildikó: Külföldi modern képzőművészeti kiállítások és fogadtatásuk a két világháboru között. = A Nógrád Megyei Muzeumok Évkönyve XVI 1990 321 - 339. p. G

324. p. ábr.

Elek Artur

Numismatikai Kör. 1905. III. Jaret

No. 462. Beck Ö. Fülöp ezme ish

suroló bohémségét, gyakorl
azt a kedves, nemtörődöm l
urrá lesz rajta. Igaz, jell
könnyen látható vonásai hiá
ményei egy részének idilli
gulatát,-- de adnak-e válas
felharsanó pátoszára? Pedig
és tépelődő vergődés az, am
ra is messzekeriti az osztr
természet-ábrázolástól s ez
nyan csörgedező erecske füzi
ezüstösen csillogó hamvas k
tehát Paál lelkületének azt

ELEK ARTUR

OSZK Kézirattár személyi fond.

OSZK Évk.1973(1976) 143.p.

"	1974	-	Gy
"	1974	-	Z
"	1974	-	Ü
Vol.19.	1975	38.306	Agr
"	1975	-	Gy
Vol.20.	1976	-	Gy
"	1976	-	Ü
Vol.21.	1977	-	Agr
Vol.22.	1978	-	Gy
Vol.23.	1979	-	Gy
"	1979	-	Ma
"	1979	-	Ü
Vol.24.	1980	-	Gy
Vol.25.	1981	-	Gy

ELEK Artur
90 1. 62

91 2. 71
10 50

Új Művészet

ELEK Antal

92, 119–121, 138, 194, 210, 220

Oltványi 1991

bérleti szabályrendelete.

kamara jelentése a keres-
nagyméltóságához az
ános vámtarifájának re-
sti Könyvnyomda Rt.

lvizsgálati tanácsainak
-3.köt. Összegyüjtötte:

ány Péter Tudományegyetem
. Bp, 1928, Egyetemi Ny.

Hogyan nézzünk képet?

Ugyancsak most jelent meg *Elek* Artur finom tanulmánya: *Hogyan nézzünk és hogyan ne nézzünk képet?* Szerencsés telitalálat. És kiváltképpen jókor veti fel a kérdést, mert akaratlanul is belekapcsolódik abba a vitába, amely nemrégiben a *Magyar Nemzet*ben folyt le egy, a *„laikusokról"* írt cikkem nyomán. A vitában a hozzászólók túlnyomó része alaposan elverte rajtam a port. Azt merték rám, hogy

a műélvezés és a műértés képessége nem adatik meg mindenkinek, aki jogot formál arra, hogy a képzőművészetben elevenek és holtak fölött ítélkezzék. Több megértést, nagyobb alázatot kértem az úgynevezett laikusoktól a műtárgyak iránt. Szinte érthetetlen volt az a felháborodás, amely szerény soraim nyomán támadt, s még érthetetlenebb az, hogy olyan kitűnő koponyák, mint *Tempefői* is, gúnyolódóképességük teljes vértezetében szálltak síkra ellenem. Meglepő volt az, hogy Tempefői nem vette észre saját ellentmondását. Ugyanis a *Magyar Nemzet*nek ugyanabban a számában, amelyben nekem rontott, egy pompás cikket írt a filmek közönségéről. Minthogy kitűnően ért a filmekhez, lényegében ugyanazt mondta a filmközönségről, amit én a képzőművészet laikusairól írtam. A filmhez érteni úgy látszik nem nagyképűség, de a hozzáértés legottan azzá válik, olyan kérdésben, amelyben Tempefői is nyilvánvalóan laikus. Isten neki fakereszt!

Nem restellem bevallani, cikkem legtöbb megállapítása művészek és művészetkedvelők körében közhelyszámba ment. De hogy általánosságban mennyire nem volt az, azt a kiváltott ellenhatás mutatta meg. Mindössze arról volt szó, hogy nem minden művészi értelemben szép, amit a közönség annak hisz, s hogy természetesen áll ez a fordítottjára is. Még azt is bátorkodtam mondani, hogy a közönség csak hosszabb idő után szokja meg egy-egy nagy művészi egyéniség látásmódját, addig pedig a legjobb esetben értetlenül, legtöbbször azonban felháborodva áll az új művek előtt. Gondoljunk csak azokra a botrányokra, amelyekkel felléptükkor az impresszionistákat fogadták Párizsban, vagy hogy hazai talajon maradjunk, jusson eszünkbe, micsoda gúnykacaj kísérte a nagybányaiak első kiállításait. S mai képeik múzeumaink dicsősége.

Bizony sokszor tévedett a közönség, sőt a kritikusok is. Ezért alakult ki mindenütt a világon az a másik, jó szándékkal és sznobizmussal vegyes szélsőség, amely minden *új*at akar, akár valóban *új*, akár csak ügyes szemfényvesztés, hozzánával fogad, mert nem akar az utókor előtt szégyenben maradni. Mondanunk sem kell, ez az oldal még hibáiban is rokonszenvesebb. Nem árt a művészetnek, ha a múló népszerűséget élveznek esetleges ügyeskedők, az idő úgyis kiselejtezi őket nagyon gyorsan. Mérhetetlen kár ellenben, ha Szinyei Merséket kedvetlenít el a közöny, vagy meg nem értés.

Elek Artur pompás tanulmányában szinte lépésről lépésre magyarázza meg, hogyan lehet eltalálni a művészi alkotás lényegéhez a művészi látás útját. Ő is azt mondja, hogy a művészek tanították meg a laikust *látni*, leghelyesebb tehát is azon az úton-módon igyekszünk látni, mint ők. Elfogulatlanul kell a kép elé állnunk, nem a saját elképzelésünk igazolását szabad várnunk, sem a magunk *szépség*fogalmának megtestesítésére kell számítanunk, hisz ezt a szépségideált is egy-egy nagy művész képzelete és művei alakították ki. Látásunkat kell fejlesztenünk, hogy a művész szemével láthassuk a művészi problémákat, amelyek bizony nagyon különbözők a laikus művészetről való fogalmaitól. Ezért a laikusnak úgy kell képet néznie, ahogyan a művészek nézik. Foglalkoznia kell a képpel, nem pusztán rátekintenie, meg kell szoknia a hosszas és fürkésző nézést, amely mindentől elvonatkoztatva elmélyed a festmény vizsgálatába, ami a művészettől idegen. Így a laikus, aki csak *nézni* tudott, de *látni* nem, egyszer csak azon veszi észre magát, hogy megnézi és megérti, amire ránéz. Ez az a fok, amelyen a nem művész szeme is azt látja és úgy látja, mint maga az alkotó művész.

ELEK Artur

A *szép* és *csúf* művészeti értelméről, a minőség megérzésének képességéről, a formák és színek titkairól is megszívlelendőket ír Elek Artur. Megértésükhöz nem kell más, csupán az a kis alázat, amely nélkül nem lehet az emberi szellem csodás megnyilvánulásaihoz, így a művészethez sem közeledni.

Szerencsés véletlen, hogy egy időben jelent meg *Szőnyi* István és *Elek* Artur könyve. Ha valaki nem hisz az esztéta tapasztalatokból leszűrt tanácsainak, meghallgathatja a közvetlen élmények nyomán beszélő alkotó művészt. Más formában, más szemszögből nézve a művészetet, mégis mindketten ugyanazt mondják. Aki egyikük tanácsát sem fogadja meg, menthetetlen. A műtárgyakat továbbra is árverési becsüs, nem pedig műértő módjára fogja nézni.

ELEK Artúr

Román Katai: Elek Artúr emlékе.
= Új T. 85. júni 23. 45. ill

Román Gyaán →

MAGYAR POLITIKAI FOGLYOK SZÖVETSÉGE

MEGHIVÓ

A Magyar Politikai Foglyok Szövetsége

és az

Erdély Művészetéért Alapítvány

Orsz. Szövets.-ének hiv. lapját a *Kövező Ipar*-t.

Gulyás-gyűjt.

Elek *András*, dr. vet. (Nagyzsám, Temesvm., 1910. –): állatorvos. — 1935: drált Bpen. — M: *Közlem. az Összehasonl. Élet- és Kórt. Kör.* (1934).

József műegy. évk. Bp., 1936. — Gulyás-gyűjt.

Elek (1900-ig Eckstein) *Aranka* (Bp., 1889 után –): — Szülők: Bernát, fel. szerk., Weisz Júlia. — Cikke: *P. Lloyd* (1909).

Bp. that. vál. névj. 107: 16. l. Bp., 1930. (Atyja és testvérnénje). — BM. 4658/900. sz. — Gulyás-gyűjt.

Elek (1899-ig Fischer) *Artúr* (Bp., 1876. febr. 8. – Bp., 1944. ápr. 25/26. éjjel öngyilkosként): hírlapíró. — R. k. (1902-ig izr.) Szülők: Sándor kereskedő, Roth Ida. Középisk. a bpi VIII. ker. főreálisk.-ban elvégezvén, 9 szemeszteren a bpi Tud. egy. filozófiai karának hallg. M.–fr. szakos tanári diplomát akart szerezni, de a megélhetés gondjai arra késztették, hogy még egy. hallg. korában a hírlapírói pályára lépjen. 1895. VIII. – XII. a *Nemzet*, 1895. XII. – 1902. XII. a *M. Újs.*, ill. a *M. Nemzet*, 1903/43: az *Az Újs.*, utóbb *Újs.* b. munk. s hosszú ideig művészeti rovatvez.-je, azontúl cikkírója volt. 1915/19: rk. tanár az Iparművészeti Isk.-nál. Többször beutazta Olaszországot, járt Ausztriában, Angol-, Francia-, Görög-, Lengyel-, Német- és Spanyolorsz.-ban. 1930: Baumgarten-díjat kapott. A fölötti kétségbeesésében vált meg az élettől, hogy behívták a munkatáborba. Kvta a M. Szépműv. Múz.-ba került. — Eredeti és ford. tárcái, irodalmi, művészeti kritikái s egyéb írásai: *Aradi Közl.* (1896, 98), *Szegedi Híradó* (1896), *Nemzet* (1898), *M. Nemzet* (1900/1; 1900: 316/41. sz. Heinrich Kleist: Kohlhaas Mihály. Ford.), *M. Géniusz* (1902/3), *Az Újs.* és *Újs.* (1903/43), *Polit. Hetiszle* (1903, 05), *Figyelő* (1905), *B. Szle* (1906), *Művészet* (1906/8), *Szerda* (1906), *Nyug.* (1908/40), *A Gyűjtő* (1912), *M. Iparműv.* (1912), *A Lakás* (1913), *Irodt.* (1913), *Tört. Szle* (1913), *Műbarát* (1921/3. szerk.), ifj. Gonda Béla: *Szolnok a művészetben* (Bp., 1927), *Könyvbarátok Lpja* (1928), Éber–Gombosi: *Műv. lex.* (Bp., 1935. 2. kiad.), *Babits Mihály-emlékkv.* (Bp., 1941), *M. Csillag* (1942), *M. Kritika*, *M. Művészet*, *Ars Una*, stb. — M: 1. *Lyhne Niels.* Írta Jacobsen Jens Péter. Ford. (Athen. Olvasótára. 9: 1/2.) Bp., 1900. (2 köt. Először: *M. Nemzet* 1900: 125/67. sz. *Lyhne Miklós* c.) — 2. *Erős szűzek.* Lea. Írta Marcel Prévost. (Athen. Olvasótára, 11: 4/6. k.) Bp., [1901]. (3 köt. Először: *M. Nemzet* 1900: 342. 1901: 56. sz.) — 3. *Falusi Rómeó és Júlia.* Írta Gottfried Keller. (Olcsó Kvt. 1350/2.) Uo., 1904. — 4. *Furio.* Elb. Írta Edmondo de Amicis. (Uo., 1486/8). Uo., 1907. ([2. kiad.] Olcsó Kvt. 2106. Uo., [1927]). — 5. *Művészházasságok.* Írta Alphonse Daudet. (M. Kvt. 503). Uo., [1907]. — 6. *Poe Edgár.* Két tanulm. Uo., 1910. (Ism. 1910: EPhK 413. l., Renaissance 568. l.; Nyug. 1911, I. 955. l.) — 7. *A fehér ház.* Elb. Írta Hermann Bang. (Nyug. Kvt. 20/1). Uo., [1911]. — 8. *Szétfoszlott idyllek. Ő Felsége látogatása.* Írta Antonio Fogazzaro. (Uo., 22.) Uo., [1911]. — 9. *Újabb m. költők.* Lírai antológia. Szerk. Uo., (1911). (Ism. 1911: A Hét 20. sz., Heti Szle 52. sz., Jövendő 215. l., Vas. Újs. 16. sz.;

Kath. Szle 1912: 249. l.) — 10. *Álarcosmenet.* (Elbek.) Uo., 1913. (Ism. 1913: A Hét 21. sz., Az Újs. 91. sz., Élet 23. sz., Vas. Újs. 13. sz., Világ 72. sz.) — 11. *Lelkierő.* Elb. Írta Edmondo de Amicis. (Modern Kvt. 245.) Uo., [1913]. — 12. *Vedres Márk művészete.* Uo., 1917. — 13. *Ipolito és Lionora novellája.* Uo., 1918. — 14. *Mesék.* Írta Arturo Graf. (Uo., 346/7). Uo., 1920. — 15. *Dante.* Írta Giosué Carducci. (Kultúra Kvt. 5). Uo., [1921]. — 16. *Nagy Balogh János élete és művészete.* Szerk. Uo., 1922. (500 szám. péld.) — 17. *Három művésznemzedék.* Uo., 1925. — 18. *Klasszikus képtár.* Uo., 1928. (Többekkel. Tőle: A renaissance festőművészete). — 19. *Fáy Dezső, a festő és illusztrátor.* Uo., 1929. — 20. *Liebl Ervin.* Egy ismeretlenül élt festő és szobrász élete és művészete. Uo., 1935. (300 szám. péld.) — 21. *Hogyan nézzünk és hogyan ne nézzünk képet.* Uo., 1943. (Romer Károly: Akt tanulmányok 2. sor. c. művek együtt!) — 22. *Reiter László kv. művészete.* (Uo., 1943). (Bevezetés). — 23. *Az olasz renaissance műveltsége.* Írta Jacob Burghardt. (Uo., 1945). — 24. *Az illei Vénusz.* Írta Prosper Mérimée. (Új Kvt. 7.) Uo., [1947]. (Laczkó Géza bevezetésével.) — 25. *A díszüveg művészi iparáról.* Uo., é. n. — Szerk. 1921. II. 15. – 1923. IV. 15. *A Műbarát*-ot. Utószava: Szini Gyula *vál. elb.* . (Bp., 1933). — Álnevei és betűjegyei: Arcturus (Az Újs.); Arct. (uo.); E. A. (uo., M. Géniusz, Művészet); e. a. (Az Újs., Figyelő); (-ek) (Figyelő); Karácsonyi Imre (M. Géniusz 1902/3); Thomas (Figyelő); Török Gedeon (M. Krit., Figyelő).

EPhK. 1903/15. (Hellebrant). — *M. kvkeresk. évke.* Bp., 1912, 14. — *Révai.* VI., XX., XXI. Uo., 1912/35. — *Érdekes Újs. dekam.* IV. Uo., 1914. (Önéletr.) Arck. — *Petrik.* 1901–10. Uo., 1917, 28. — *Krücken-Parlagi.* I. Wien–Lpz., [1918]. — *Vörös Újs.* 1919: 79. sz. (Kinevezték az írói választmány tagjává). — *ItK* 1920/42. (Repert.) — *M. kvészet.* 1921/3. Bp., 1924. — *Nyug.* 1926: 481. l. (Révész Béla). — *Tolnai új.* IV., XIX. Bp., 1926, 33. — *Ványi.* Uo., (1926). — *Benedek.* Uo., 1927. — *Ujvári.* Uo., 1929. — *Bp. that. vál. névj.* 2: 5. l. Uo., 1930. — *M. társ. lex.* Uo., 1930. — *Gutenberg.* VIII. Uo., 1931. (Illés E.) — *M. Hírl.* 1931: 94. sz. (Ignotus: Levél E. A.-hoz). — *Corvina,* 1934. — *Ki kicsoda?* (Uo.), [1936]. — *M. Kvészet,* 1936. — *Új lex.* II. Bp., (1936). — *Új Idők lex.* VIII. Uo., (1937). — *Kozocsa.* Uo., 1939. — *P. Hírl.* 1944. IV. 29. sz. — *Bulletin du Musée Hong. des Beaux-Arts,* 1947: 19/20. l. (Hélene Balogh: La bibl. de Artur E. au Musée des Beuax-Arts); 33/4. l. (uaz m.-ul). — *Hungária irod. lex.* Uo., 1947. — *M. N. Bibl.* 1947. — *M. Folyóir. Rep.* 1947. — *Révai* (Juhász) I. Bp., 1947. — OSzK Hírl. kat. — BM. 97. 543/899. sz. — Sajtókam. törzsl. (1944). — Gulyás-gyűjt.

Elek *Béla*, dr. jur. (1879 k. –): tszéki jegyző. — 1902/11: joggyakornok, aljegyző és jegyző a bpi VIII/X. ker. járásbíróságon, a keresk. és váltótörvényszéken és a bpi büntetőtörvényszéken. — Cikkei: *Jogtud. Közl.* (1903/4), *Ügyvédek Lpja* (1903/5), *A Jog* (1904/5), *M. Pénzügy* (1904). — 1909: fel. szerk. a *Szabadalmi és Védjegy-jog Tára* I. évf. 1. (egyetl.?) sz.-ának és 1912. VII. 14. – 1913. X. 15: a *M. Pénzügyőr*-nek.

MTC. Bp., 1902/11. — *Orszgyül. vál. 1910. é. névj.* VII. Uo., [1909]. (30 éves). — *Petrik.* 1901–10. II. Uo., 1928. — Gulyás-gyűjt.

Elek *Béla*, dr. phil. (Miskolc, Borsodvm., 1887. máj. 4. –): vegyész. — Izr. (1911). Tanulmányait Kecskeméten, Cegléden, a bpi VIII. ker. főreálisk.-ban, a bpi műegy. és tud.

Elek Artur művészettörténész

GULYÁS P.: Magyar írók ...Us.
VII. Bp., 1990.

KONRÁD GYÖRGY:

AZ ÖRÖK DISSZIDENS

(Emléksorok Duczynska Ilonáról)

Az ódon Volkswagen cserebogárban a kormány mögött látok egy szemüveget, s amögött egy finom, öreg arcocskát, fiúsan hátrafésült ősz hajat, hunyorgást és a száj sarkában ottfelejtett mosolyt, amelyet belülről táplál egy nyolcvanévesen is lányosan idealista lélek. A kocsi néha kicsit ütközik, horzsolódik, parkolásnál csattanással jelzi, hogy meddig bír előre-hátra menni, és mert a vezetővel már régesrég összeszoktak, ahogy az apró öreg hölgy mondja, magától is tudja már a járást Bécs és Budapest között, mint a tehén, a legelőre és onnan haza magától is eltalál.

In die alte Heimat? — kérdezte Ilonától az osztrák határőr jóindulatúan, oda, és én most büszke vagyok rá, hogy a régi hazában az ő természetes lakcíme akkoriban, a kora hetvenes években a mi lakásunk volt, ahol pompás egyetértésben tudott anyámmal, feleségemmel, gyerekeimmel a konyhában eltanyázni, mert a ráérős eszmecserét, meséből, humorból és ideákból szőtt beszédcsobogást Duczynska Ilona igen kedvelte, jár ez nekünk, mondta, nem vagyunk mi kutyák, habár a kutya szó sem hordott az ő ajkán semmiféle lekicsinylést magában, mert volt neki is egy nagy, öreg kutyabarátja erdőszéli, szakadékparti faházában Pickeringben, Toronto közelében, ahol egyedül élt, a szomszédok szíves figyelmétől övezve, de úgy érezhettem, több szót vált más emberekkel a régi hazában.

Ezt szerette, a találkozásokat. Zsúfolt programot bonyolított, térdharisnyával, hátrafésült hajával, mindig ugyanabban a kosztümben vitte őt az öreg masina Budapesten lakásról lakásra, baráttól barátig, beletörődve, hogy gazdája hajlott korában is képes újabb hosszú társalgásokat megnyitó barátságokba keveredni, hiszen ez éltette a tisztes korú cserebogarat is, ez a ki nem hamvadó együttérzés, és inkább lelki, mint szellemi kíváncsiság, ami Ilonát egész baráti körünk mesebeli, kicsit manószerű nagyanyjává tette.

Ez a kép idestova húszéves, akkoriban kezdtünk nyíltan szembeszegülni a különféle cenzúrahatóságokkal, ami némi konspirációt igényelt, lehallgatatlan pusmogásokat Duna-parti padokon, üzenettovábbítást, alkalmasint levél- vagy kéziratcsempészést, és Ilona mindezekben a csínyekben felülmúlhatatlanul professzionális volt. Már ötvenöt évvel azelőtt, az első világháború végén beletanult a szakmába, amikor épp ennek a háborúnak akart véget vetni.

Az elszegényedett úrilány hazajött Svájcból, ahol megismerkedett a forradalmár pacifistákkal, a zimmerwaldiakkal, Angelika Balabanovával, és megbeszélte velük, hogy Budapesten is elindítja a háborúellenes mozgalmat. Vas megyei főispán rokonainál kis csalódás érte, mert hazajövet a csendőrvigyázta megyeházán bált és élőképet talált, amelyben imádott nagynénje, aki a kastélyparkban a gyerekeknek Spinozát és Kantot tanított, horribile dictu, jelmezben, napernyővel állt a megvilágított színpadon. Mely léhaság, a tizenkilenc éves Ilona elvonult Badacsonyra a család kis présházába, hogy merített papíron megfogalmazza a békekiáltványt, magányában a tó fölött végiggondolta a dolgot.

Talált hozzá segítőt a Gallilei-körben, egy fiatalembert, aki, mint a láng, magasan lobogott, és akkor még fényt árasztott maga körül. Ez elég ok volt, hogy ketten vágjanak bele a történelmi feladatba és a házaséletbe is egy időre. Dobálták be a röplapokat a gyárudvarokra a magas kerítésen át, megszervezték a szakszervezeti bizalmi férfiak hálózatát, de az egyik, ahogy ez ilyenkor lenni szokott, megszorítva, tájékoztatta a rendőrséget. Noha már sikerült tizennyolc januárjában az Andrássy úton munkásbékemenetet szervezni, a sugárzó fiatalember társaságában a vádlottak padján ültek nemsokára, és csak a jólelkű foglár kegyéből találkozhattak azután a börtönfolyosón.

A hatalomgyakorlás Ilona rendíthetetlen, de szelíd lelkétől idegen volt, ezért a Tanácsköztársaságról nem szívesen mesélt, és Moszkvából is eljött 1921-ben, amikor a forradalom már létrehozta fattyát, a vörös zászlókkal díszített új autokráciát. Ilona a mentésben volt inkább érdekelt, a segítésben, a közvetítésben, például egy fogpasztatubus szállításában Moszkvából Bécsbe. Cári gyémántokkal volt hátulról teledugdosva, az itt emigrációban várakozó magyar kommunistáknak küldte a Komintern, ha jól emlékszem, Radek és Rákosi adták át neki azzal, hogy Lukács György kezébe adja tovább, ne pedig Kun Béláéba, mert a filozófus egy gazdag bankár fia, s az ilyenek nem lopnak, míg egy kispolgári zsurnalisztát könnyebben lázba hoznak a drágakövek. Nos, csempészésben, mint említettem, Ilona művész volt. Ki gondolta volna erről az édes, finom anyókáról, hogy miben sántikál? A kommunista pártból kevéssel a fogpasztástubus után, kizárták, méghozzá a filozófus javaslatára, mert Lukács a drágakövekkel valóban korrekten sáfárkodott, az elméleti elhajlást azonban, amelyre Ilona természettől fogva indíttatást érzett, nem tűrhette.

Hogy ki a barát, és ki az ellenség, azt Ilona nem a teóriából eredeztette, nem is a tagsági könyvből, hanem inkább kézfogással, szembenézéssel, a hangot hallva, a szavakat belül még egyszer szinte elolvasva, egyszóval találkozásból állapította meg. Netán költött szövegekből is. Még mielőtt megismertem volna, hallottam én már Ilonáról Pilinszky Jánostól, a huszadik századi magyar líra szentségtörésre hajlamos szentjétől. Versolvasóként lett Ilona János barátja, s nekem is igen jól esett, hogy a Látogató című regényem vezette el hozzánk Duczynska Ilonát. Nagy jutalom volt ez nekem, többek között azért is, mert pompás öregekkel ismerkedtem meg általa. Például Károlyi Mihályné, Andrássy Katalin grófnővel, akivel a forradalmár Ilonát nemcsak a műveltség alapossága és kifinomultsága, nemcsak a gyermekkori nevelkedés néhány hasonló eleme kötötte össze, a déclassé merénylőjelöltet a vörös grófnővel, hanem az a remek képességük is, hogy a világon és önmagukon olyan jól tudtak kacagni, hogy a hazugokat olyan kecsesen tudták semmivé nyilvánítani, és hogy az igazmondó vádlottat megjelenésük súlyával védelmezték a bíróságon egy harmadik oroszlánszerű asszony kíséretében, kinek a férjét, Rajk Lászlót, egykori forradalmár franciatanárt, spanyolországi harcost, illegális budapesti pártvezetőt, belügyminisztert a háború után, majd csúszásának kezdetén már csak külügyminisztert, szóval ezt a kalandos fiatalembert 1949-ben nagy kirakatper nyomán felakasztották, őt magát is börtönbe zárták, fiát pedig intézetbe dugták álnéven.

A fiú meglett, építész lett és disszidens, s a hatóságok okot adtak arra, hogy Júlia asszony elmenjen az ország főnökéhez, Kádárhoz, aki az ő férjének neveltje volt, majd pedig belügyminiszter az akasztás idején, és mély, rekedtes hangján megmondja neki, hogy ez nem megy, a fiához ne nyúljanak, és Kádár, aki maga is ült öt évet, s akit éppúgy megkínoztak, mint Rajkot, megmondta, hogy itt még egy Rajk-per nem lesz, s ehhez tartotta magát. Júlia pedig a többszörösen börtönviselt egykori kommunisták nagyasszonya, a

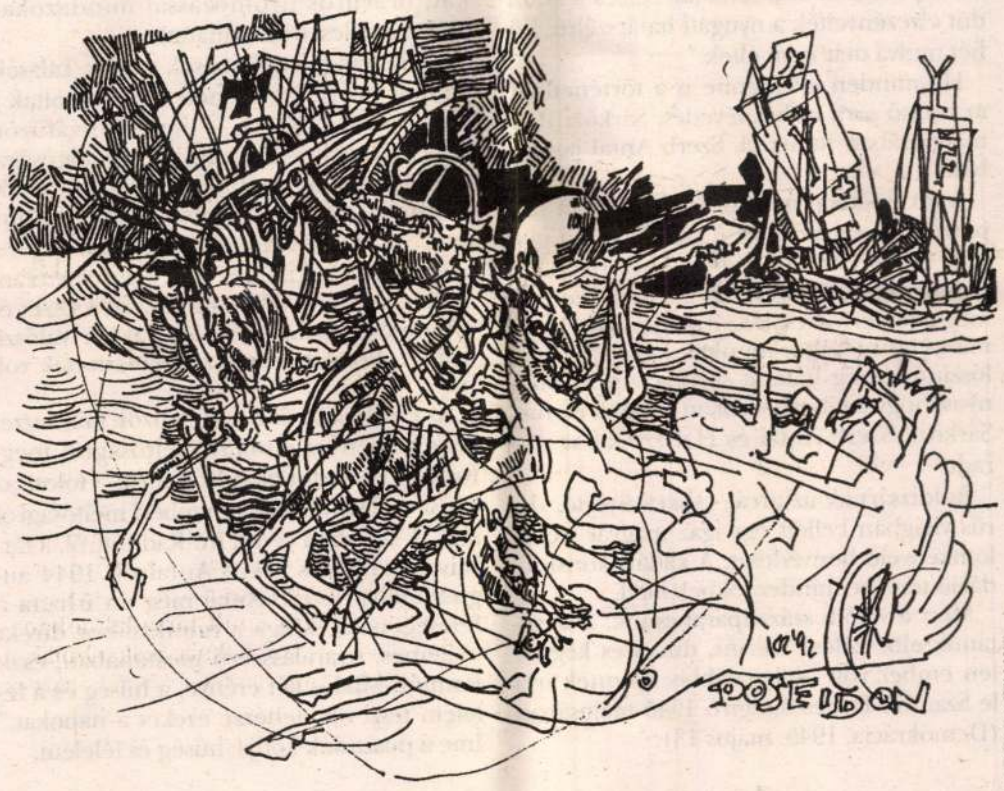

König Róbert rajza

maga vállas, férfias termetével, nyílt, semmit sem kertelő egyenességével természetesen ült Ilona és Katinka mellett a bíróság nagy tárgyalótermének első sorában, ahol a vádlott Haraszti Miklós fiatal író volt, természetesen Ilona másik barátja.

A bíróságot, a közönséget és a felsőbb állami szerveket impresszionáló, tüntetésszerűen bevonuló idős nők mindhárman rendkívüli férfiak özvegyei. Polányi Károly (alighanem a legoriginálisabb modern magyar társadalomtudományi gondolkodó) érdemelte ki Ilonát. Katalin grófnőt gróf Károlyi Mihály, az első Magyar Köztársaság elnöke tizennyolcban, a kevés modern magyar politikus egyike, akinek erkölcsi előkelősége dicsőségben és bukásban, gazdagon és szegényen vitathatatlan maradt. Rajkról már beszéltem, ott volt tehát a három koros grácia mögött három lenyűgöző férfi profilja, de én mégis azt mondom, a férjek érdemelték ki ezeket a pompás, merész nőszemélyeket. Például Ilonát, aki míg Karli a Nagy Átalakulás kézirata fölé hajol nyugalmas londoni szobájában, addig a feleség a bécsi munkásfelkelés sebesült harcosait próbálja kimenteni titkos utakon Ausztriából.

Lőni, az nem illett volna hozzá, egyszerű emberekre, egyenruhásokra Ilona nem emelt volna fegyvert. Más eset, ha gróf Tisza Istvánt kellene végre lelőni, a magyar miniszterelnököt az első világháború vége felé, a magas, délceg vasembert, aki nem akart belemenni a háborúba, de amibe belement, azt megcsinálta, azt végigcsinálta, mint általában a bihariak, ahol a földbirtoka volt. Nos, Tiszát meggyőzni nem lehetett, neki ellentmondani falra hányt borsó volt, és vele ki-ki a maga módján küzdött. Károlyi gróf párbajra hívta ki. Özvegye a körmébe harapva mesélte azt a borzalmas éjszakát, amikor egész éjjel karddal vívtak a kastély túlsó szárnyában, ahol ma irodalmi múzeum van. A békepárti Károlyi volt a rosszabb vívó, de ő meg akarta sebezni a háborús Tiszát, aki csak arra ügyelt, hogy vér ne folyjon, és egész éjen át elpöccintette magától Károlyi kardját, anélkül, hogy ellenfelén sebet ejtett volna. Ilona is úgy nézett a másik kastélyszárny felé, hogy a szemében láttam azt a két fehér inges férfit, akik a becsületért hajnalig csattogatják a pengéjüket a nagy fogadóteremben körbetáncolva, ahonnan a párbaj idejére a grófnő ki volt tiltva.

Arról a sebezhetetlen sportemberről Ilonának is volt egy emléke, 1918-ból való, és 1975-ben, ötvenhét év múlva még mindig egy ki nem hullott könny futotta el Ilona szemét, ha felidézte az akkori történetet. Hogy a békének Tisza áll az útjában, azt a fiatal lány szentül hitte maga is, mint akkoriban már oly sokan, és ezt az útakadályt elhárítani Ilona a sorstól rá helyezett küldetésnek hitte, tudva bár, hogy aki az ország miniszterelnökére kezet emel, az maga is a halál lánya. Ő azonban szerzett egy pisztolyt, méghozzá a fővárosi könyvtár sápadt, tudós igazgatójától, aki mellesleg a szociálanarchizmus jeles teoretikusa volt. A kor regénye azt is előírja, hogy a pisztolyátadás helyszíne a budai, farkasréti temető legyen. Ott, a magasban a lélekharang zengedezése közben, fűzek alatt a hegytetőn, a vékony kezű történész megmagyarázta Ilonának, hogyan kell elsütni a pisztolyt. A temetőkapun már egyedül lépett ki Ilona, levillamosozott a városba, fel-alá sétált az Andrássy úti platánsoron a Tisza villa előtt, ahova hintó szokta hozni a miniszterelnököt délebédre. A merénylő kisasszony a táskájában megragadta a revolver agyát, mert a csendőrautóból már kiugráltak a biztonsági emberek, s nyílt a hintó ajtaja, amikor Ilona háta mögött egy rikkancs süvítette világgá a hírt, hogy lemondott Tisza. Aznap délelőtt feladta a játszmát, és így egy szempillantás alatt megváltozott a helyzet. Egy nyugállományba vonuló embert nemes merénylő nem végez ki az egyetemes békevágy nevében. Tarsolyából Ilona a pisztolyt nem húzta ki, csak nézte a vasember előreroggyanó vállát, és lehorgasztott fejét, ahogy a Parlamentből jövet a háza kapuján belép.

A pisztoly még aznap délután visszaadatott. Szabó Ervin is nehéz órákat élt meg időközben, százféleképpen látta Ilonát már vérbe fagyva vagy megbilincselve, majd amikor ő is meghallotta a rikkancsot a belvárosban, és nem hallott semmiféle merényletről, akkor előbb boldog volt, majd elszomorodott, amikor pedig Ilona megkérdezte, hogy „mit éreztél a hír hallatán?", a tudós azt mondta: „sajnáltalak", és mindkettejük szemében könny volt. Ahogy ötvenhét évvel később az a könnycsepp Ilona szeme sarkában újra megjelent, csak sejteni véltem, hogy a sajnálat tárgya a pompás trófea elszalasztása, mely balszerencsés körülmény egyébként a kötelet is elhárította Ilona feje fölül. De hát ez utóbbi gondolat kicsinyesnek is tűnhet fel, mert akit a végzet kijelölt, hogy egy pisztolylövéssel nyissa meg az utat katonák milliói előtt hazafelé, a tragikus hősnő felkészült a tragikus végre, ám a nagy rendező elvette tőle a szerepet. Kárpótlásul hozzávágta a bizonytalan jövőt. Azt a fiatal hölgyet még hat évtizeddel terhelte meg, házassággal, lánygyerekkel, unokákkal, emberekkel, akiket szeretni, akiken segíteni esedékes.

Egyebek között matematikai tudománnyal is még a zürichi egyetemről, amelynek Ilona még a radikális pacifista föllépés előtt doktora lett, és amely tudás hozzásegítette immigrációs hazáját, Angliát a szuperszonikus vadászrepülőgépekhez. Ezeknek a kifejlesztése rengeteg termodinamikai számítást és kísérletet igényelt. Tegyük át tehát a szép ifjú merénylőnőt egy negyed századdal későbbre Londonba, egy külvárosi garázsba, amelyben nagy titokban zajlottak a légierő számára oly létfontosságú kísérletek. Akié a lökhajtásos repülőgép, azé az ég, és azé lesz a szárazföld is. Ment tehát a verseny a német és az angol—amerikai kutatók között. Hogy a né-

Elek Artúr

UNGVÁRI TAMÁS:

De profundis...

1.

Szomory Dezső magyar író egyik fiatal társa, az olasz szakos tanár úr Füsi József jóvoltából került a Pozsonyi út 22. alatti, svéd védelem alatt álló zsidóházba. Ezt a védelmet az uralomra jutott nyilaskeresztesek nemigen tisztelték. Razziáztak, védetteket loptak ki a Duna-partra. Amikor egyszer váratlanul toppantak be Szomoryhoz, a csonttá fagyott, feltehetően kiéhezett aggastyán rájuk mordult: „Ne zavarjanak kérem, micsoda dolog ez?" Kellér Andor emlékezése szerint erre a nyilasok elkotródtak.

Ez az életrajzi mozzanat valószínűleg költői túlzás. Szomory különc volt, de a razziázók nem sokat adtak a különcségre. Mindenesetre példa nélkül állna a *holocaust* történetében, hogy egy elszáradt agg merő színészkedéssel állítsa meg a gonoszt.

Valószínűbb az a történet, amelyet Tabéry Hédi közölt, még 1946-ban. A nyilasok az udvarra terelték a zsidókat, s ott állt Szomory is „pepita sállal ványadt nyaka körül, kezében egy kis zsineggel összekötött, újságpapírba burkolt csomaggal". Valaki azt tanácsolta Szomorynak, ájuljon el, azzal talán megússza. Szomory elájult, csakugyan bántatlanul hagyták. Estére azonban már azt mesélte, hogy valóságos szívrohamot kapott.

1944. november 30-án szenderült el, december 2-án temették. Éhen halt? Ezt a feltételezést életének utolsó szemtanúi azzal cáfolták, hogy éjjeliszekrényén egy érintetlen tábla csokoládét találtak.

De hát, ha bármi is bizonyíthatná az éhhalált utólag, az éppen az érintetlen csokoládé. A vastartalék, mely már-már fellebbezhetetlenül utal az éhezők lázálmaira, s arra, hogy szenvedésükben éppen saját erőiket és tartalékaikat nem képesek felmérni.

Három mozzanat a halálra szánt Szomory Dezső életéből, s mindegyik kérdőjelet kíván. S a kérdések egyetlen irányba mutatnak. Arra a kétségbeesett törekvésre, hogy az emberi méltóságtól megfosztatva visszanyerjék, ami abból az adott körülmények között lehetséges. A nem színlelt, hanem valóságos szívroham, a nyilasok büszke kiutasítása, a csokoládé — ez mind azt sugallja, hogy az emelt fő és büszkeség talán az életnél is fontosabbnak bizonyultak.

2.

Minderről ma senki se akar hallani. Szomory Dezső halálának ötvenedik évfordulója úgy múlt el, hogy sajtótermék sem akadt, amelyik megemlékezett róla. Radó Antalról sem. A magyar P.E.N. egykori elnöke, a műfordító, a magyar rím tudósa, a nyolcvankét éves Radó Antal ötven esztendeje mérget vett be Hold utcai lakásában. Aztán kitántorgott az utcára s ott pusztult el.

Elek Artúr, a finom novellista és művészetkritikus nem volt hajlandó az utcára lépni a megbélyegző sárga csillaggal. „Ha emberi módon nem élhetek szabadságban és kikezdhetetlen önérzettel, akkor egy pillanatig sem akarok élni..."

Elek Artúr 1944. április 25-ére virradóan főbe lőtte magát.

Komor András regényíró és novellista a feleségével együtt ürítette ki a méregpoharat. Az asszony túlélte — a háború utáni öngyilkosságáig.

Mindebből nem a kétségbeesést kell csak kihallani, hanem a személyes döntés szabadságának védelmét, az emberi méltóságét.

Ötven esztendővel Radnóti Miklós, Szerb Antal, Sárközi György, Halász Gábor és társaik halála után illenék tisztába jönni, az Ómagyar Mária siralom szavaival, milyen halál halálával haltak.

Haláluk ugyanis nem közönséges pusztulás volt, hanem mártírium. A látszat ellenére nem vágóhídra hurcolt barmok voltak, hanem olyan szellemek, akiket a kiszolgáltatottságban is az emberi méltóság megőrzésére tett emberfeletti erőfeszítésük jellemzett.

Paradox módon: ez is siettette halálukat.

3.

Ahogyan Füsi József sietett Szomory segítségére, ugyanúgy Görgey Guidó és Tassy Jenő honvédtisztek Szerb, Sárközi és Halász megmentésére. Ismeretes a bátor Lengyel Balázs erőfeszítése a bajba jutottak megmentésére, Weöres Sándor szolidaritása.

Feltűnt egy utólagos mentőangyal is Boldizsár Iván személyében.

A *Kortárs* 1964. évfolyamában közölte „Királyalma" című, első személyben előadott regényes történetét arról, hogyan próbálta kimenteni hamis papírokkal a három munkaszolgálatost.

Boldizsár zavaros magyarázatot kínál arra, miért tartotta magában az esetet két évtizedig. Holott a történetet „Húsz esztendeje hordozom magamban és magammal... Most azért írom meg, mert a világ mintha derűsebb arcát nyújtja csókra felénk. A jó szándék ritkábban ütközik meg a félelemmel, a felelősség nem húz csuklyát a fejére..."

A történet arról szól, hogy Boldizsár századosi egyenruhában hamis paranccsal hozná el s bújtatná a három magyar írót. Azokat azonban visszatartja a parancsnokuk, aki valamennyiük művét olvasta, s megígéri, vigyáz reájuk.

Az emlékezés csattanója az, hogy másnap ezt a parancsnokot leváltják „...és a századot elvezényelték a nyugati határszélre. Két hét múlva már nem éltek."

Ha minden igaz lenne is a történetben, az utolsó sora vaskos tévedés. Sárközi 1945 márciusában hunyt el, Szerb Antal januárban.

A történetben nem is Boldizsár Iván karpaszományos átöltözése századossá a gyanús, hanem az irodalomkedvelő hadnagy-parancsnoké. Ahogyan az Sárközi, Szerb és még a józserivel csak az irodalmon belül ismert Halász Gábor munkáit sorolja, az a valószínűtlenség határát súrolja. Annyi bizonyos, hogy a táborból sokan szöktek el, míg Sárközi, Szerb Antal és Halász Gábor maradt.

Boldizsárnak az arcát csókra nyújtó, derűs világban kellett egy igaz magyar irodalomkedvelő honvédtiszt. A kádári konszolidáció tervébe mindez jól beleillett.

Mert a valódi századparancsnok, a szemtanúk elbeszélése szerint, durva és kegyetlen ember volt — legalábbis ilyennek írta le Szánthó Dénes újságíró 1945 májusában (Demokrácia, 1945. május 13).

4.

Bóka László is megköltötte utolsó találkozását Szerb Antallal. A búcsúzó mondat így hangzott: „Mondd neked valamit ez a név, hogy Nemes Nagy Ágnes? Diáklány — tette hozzá. Közöltem, hogy sohasem hallottam ezt a nevet. Ennek örült." (*Válogatott tanulmányok*, Bp. 1966. 1062.)

Miért örült volna Szerb Antal annak, hogy Bóka sohasem hallotta ezt a nevet?

Az egyébként jó stiliszta Bóka ezzel a kis döccenővel a szavahihetőségét kockáztatta. Szerb Antal aligha említhette neki a költőnő nevét. Hiszen Nemes Nagy Ágnes és Lengyel Balázs a Margit körúton szereztek lakást búj kálásra Szerb Antalnak — az elemi konspirációs szabály tilthatta, hogy ezt a nevet az ajkára vegye.

Bóka nyilván hallott Lengyel Balázs és Nemes Nagy Ágnes mentési kísérletéről. S utólag avathatta be magát egy történetbe, melyhez nagy valószínűséggel kevés köze lehetett.

5.

Sikertelen mentési kísérlet volt Görgey Guidóé és Tassy Jenőé. Az erőltetett menetben Balfig ért el Szerb Antal. A két tiszt hamisított paranccsal hazahozhatta volna, de az irodalomkritikus nem hagyta el szenvedő társait, Sárközi Györgyöt és Halász Gábort. Addig alkudozott megmentőivel, amíg azokat leleplezték s a kocsi Szerb Antal nélkül indult vissza Budapestre. Őrei a mentésre kiszemelt foglyot kegyetlenül megverték.

Szilveszter éjjelén még előadást tartott a társainak Shakespeare-ről és József Attiláról, holott ennivalót már nemigen tudott magához venni, cipője nem volt. Társai járták ki neki, hogy egy műhelybe vigyék, a melegre. Egyedül öltözni már nem tudott, az ujjai lefagytak. S mégis odahagyta a meleg műhelyt. Sáncásásra jelentkezett. „Tudom, hogy meghalok, de köztetek akarok meghalni." A társai felhurcolták a sáncra, rátámasztották egy ásóra, mert már járt ányi ereje sem volt. A vackán verték agyon nyilas suhancok.

Szerb Antalné írta meg a halál utáni „hagyatéki tárgyalást". A kritikus öröksége az általa szerkesztett világirodalmi verseskönyv volt, a „Száz vers" s egy ceruza. Többen jelentkeztek, hogy ez az ő tulajdonuk. Míg a Szerb Antallal egy pajtában lakókat megtámadták, miért nem vigyáztak rá jobban.

6.

„Gyerekek, nem bírom tovább!" — mondta Radnóti az utolsó éjszakáján Ménfőcsanakon. Marányi alezredes husángot adatott a keret tagjainak, hogy azzal fegyelmezzék az elmaradókat. Radnótinak kijutott a husángból, s aztán már járt ányi ereje sem maradt, ezért Bárdos József orvos javallatára szekérre rakták huszonegy társával. A kórházakban, ahol a munkaszolgálatosokat „leadhatták volna", nem volt hely. Ezért Tálas András hadapród őrmester úgy döntött, hogy kivégzik őket. A közeli *Háromszoknya* vendéglőből kértek ásót, de a foglyok olyan gyengék voltak, hogy a sírjukat megásni nem tudták.

Ezt a történetet megírta Kőszegi Ábel és Tolnai Gábor, sikeresen kutatták fel a tanúkat, bravúros nyomozással mindazokat, akik a halálesetről tudhattak.

Egybehangzó vallomások szerint Tálasék, amikor beérték a menetet, nem szóltak a kivégzésről. Viszont — így a hozzáfűzött emléktöredék — a meggyilkoltak ingóságait odadobálták a munkaszolgálatosoknak, „akik csaknem összeverekedtek a holmikon". (*Radnóti-tanulmányok*, 1985. 22.)

Ha Tálasék senkinek sem akartak szólani a kivégzésről, titokban tartani azt a keret és a munkaszolgálatosok előtt, akkor valószínűtlen, hogy a holmikat szétosztották volna.

Az emlékezők és a feldolgozók mindezzel feltehetően az emberi méltóságtól megfosztott állapotot akarták jelezni. Holott az egész cselekménysor az emberi méltóságról szól. A lágerben verset író Radnótiról, a társaival szolidáris Szerb Antalról. 1944 augusztusában Szerb Antal még ezt írhatta a feleségének: „Maga a munkatábor direkt kellemes, nyaralásszerű mostanában, csak Radnóti Miklós két erénye, a hűség és a félelem teszi oly nehézzé ezeket a napokat." Íme a pusztulók kódja: hűség és félelem.

7.

Az emlékezet két jellemző torzítását próbáltuk tetten érni. Az egyik különös hőst formált Szomoryból, amint az a nyilasokat utasítja ki a szobájából, a másik állatot az áldozatokból, akik a merő túlélésért embervoltukból is kivetkőznek. Nyilvánvaló persze, hogy mindkét motívum színezte a mártíromságot, de nem úgy és nem olyan arányban, ahogyan azt a szépítő-csúfító emlékezet rekonstruálni próbálta.

A beteg Petschauer Attilát, olimpiai vívóbajnokot és újságírót az oroszországi munkaszolgálaton a parancsnoka hidegrázás ellen úgy gyógykezelte, hogy a szabadba hurcoltatta s ott forró vízzel leöntette. A víz aztán megfagyott, jégszobrot faragott Petschauerből. Mire csákánnyal kiszabadították, mindkét lába lefagyott. (*Te vagy a tanú*, Bp.1947. 77-78.)

A szemtanú azonban hozzáteszi ehhez, hogy a felszabadító szovjetek, amikor megtudták, ki az áldozat, Moszkvából különrepülőgépen orvosprofesszort küldtek a megmentésére.

Ha élnek még tanúk, a történet utolsó mozzanatát ellenőrizni kellene. A háború kellős közepén, a zsidófaló Sztálin hadseregéből egy fölös repülő Petschauerért?

8.

Szerb Antalné elmeséli, hogy a háború után megtekintette azt a sáncot, amelyre az urát odatámasztották az ásóval. Nem tankot, egy szekeret sem tartóztathatott fel a sánc. Nem is az volt a célja. Legyengült, munkaképtelen emberek megalázására szolgált.

A betarthatatlan fegyelmezés, az elvégezhetetlen munka stratégiai célja a munkaerő megsemmisítése volt. A megsemmisítés leginkább az önmegsemmisítést szorgalmazta. Az életösztön és a méltóság feladását. Az elkülönítés, elszállítás és megsemmisítés minden stációján intézményesült, hogy a megjelöltek elpusztításában maguk is részt vegyenek — íme a végső motívuma ama narratív mozzanatnak, hogy a társak összeverekedtek a holtak holmiján.

A fizikai megpróbáltatást nehezítette a lelki. Boldizsár novellája a maga ügyetlen módján kimondja, hogy ama három író, Szerb Antal, Halász Gábor és Sárközi György keresztény vallású volt, s most mégis zsidóságukért, származásukért érte őket a megaláztatás. Ez valószínűleg feldolgozhatatlan konfliktus.

1944 júliusában Szerb Antal még nem szolidáris a társaival. Többször operálják furunkulusokkal, ezért a következő hasonlat: „Nagyon sokat kínlódom azon, hogy fantasztikusan utálom a bajtársaimat, ezeket a prolikat és félprolikat... De nem csak bajtársaimat utálom, az utálat úgy kumulálódik bennem, mint egy daganat, amely minden érintésre irritációba jön."

1945 januárjában viszont már köztük akar meghalni.

9.

Félig-meddig apokrif anekdota. Zelk Zoltánt egy ideig Németh Lászlóék bújtatták. Egyszer Zelk tréfás-komolyan megjegyezte, hogy erre nem utolsósorban Németh egyik-két írása nyomán kerülhetett sor.

Elek Artúr, Radó Antal, Komor András, Sárközi György, Szerb Antal, Mohácsi Jenő, Radnóti Miklós, Rejtő Jenő, Révész Béla, Petschauer Attila és számos társuk pusztulásának esélyeit mintegy megágyazta az, hogy a trianoni Magyarországon megfertőzte a közéletet a disszimiláció — a nemzeti, faji, vallási különbözőségek folytonos ébren tartása.

Krúdy Gyula 1922 Budapestjén járva ezt írta: „Néha szeretnék látni egy tekintetet a múlt időkből, kihívó, megvető, fölényes pesti szemet, de hiába járom be a várost, a hídtól a hídig, az elbizakodottság legfeljebb durvasággá fajult, a régi fölény vallásgyűlöletté, a zsebmetszői alattomosság erőszakká".

Az utálat, irritáltság, rosszkedv, amelyet Szerb Antal a nyomorúságban érzett, valójában már az érzelmek eszperantója volt a városban és falun is.

„A hazafiság a mai magyarok közt, a legjobb értelmű is, enyhe, de inkább csak tréfás zsidózással kezdődik; ez az előjáték; alapjában nem áll másból, mint csendes sóhajtozásból és mély légvételből, mintha csak a tüdő hangszerelése volna." Ezt Illyés Gyula figyelte meg, dunántúli parasztok között.

A túlzsúfolt dunántúli kórházakban nem akadt hely a járásképtelen Radnótinak és társainak. Ötven esztendő múltán megkérdezhető, vajon nem ama csendes sóhajtozás erősödött fel annyira, hogy senki se fogadta be azt a szekeret? Radnótiban a hűség legyőzte a félelmet. Akik nem fogadták be, azokban a félelem a hűséget.

A sebeket nem feltépni, hanem begyógyítani kell. A pusztulásnak nem a *horror*ját, hanem a hazáért, az emberi méltóság megőrzéséért folytatott küzdelmet illő felidézni. Visszaperelni a nevüket a feledéstől, újra honosítani őket, megtisztelni az élőket, s a segítőket, Lengyel Balázst és társait.

A *holocaust* emlékéve kettős értelemben is gyászosan zárul. Temetetlen holtakat hagy, mert nem volt képes megtisztítani az emlékezést az elmúlt ötven esztendő torzításaitól, nem tárta fel a megsemmisítettek művét és üzenetét. S a lelkeknek azt a rombolását sem, amelyik a szúrós szemű emberek országává változtatta át a két világháború közötti világot.

„De profundis...", a mélységből kiáltok, írta Weöres Sándornak Balfról Sárközi György, a *Válasz* egykori szerkesztője, a magyar népi mozgalom egyik vezéralakja.

A túlvilági kiáltás figyelmeztet. Arra, amit Illyés Gyula egyszer így fogalmazott meg: „A nemzet egy-egy nyilaló önvádja, szemrehányása önmaga ellen... a legnagyobb tiszteletet érdemlő pillanat."

ELEK Artúr

Id. Új Magyarország 1991. dec. 21. 13. p.

Fülöppel való találkozásról

– – Dürer: Zsigmond-portré 100
– – liliomos korona 645, 742, 868
– – Hz. 3818: freiburgi toronyterv és ideális tervrajzok 544–545
Nysa (Neisse), múzeum, Cod. A I. 1.1: biblia 490

Nyárád→Kurityán
Nyárádszentlászló (Sînvăsii: R), unitárius templom 321, 819
Nyári, templomrom, László dömösi prépost síremléke 588
Nyék, vár 395
Nyék→Budanyék
Nyírád, udvarház 116
Nyírbátor 810, 819
– településszerkezet 75, 319
– plébániatemplom 75
– kályhacsempék 278, 814
Nyírbéltek, plébániatemplom,
– falképek 702–703, 50; K: 1711
Nyírtass, Mária-templom 320
Nyírtét, udvarház 431, 831
Nyitra (Nitra, Neutra: CS) 59
– ferences kolostor 81

Harminc esztendeje van a pályán Kalmár Magda

Ötven főszerep után Tschöll mama

Harminc esztendeje szárnyal föl szopránja az Operaházban. Főszerepek sokaságát játszotta el itthon s a nagyvilágban. Lénye jelenségszámba megy, temperamentuma hasonlíthatatlan. A Három a kislány március 22-i bemutatóján Tschöll mama szerepében lép föl az Erkel Színházban.

„Melis Györggyel végigénekeltem egy életet" FOTÓ: MTI/FÖLDI IMRE

– Olyan fajsúlyos szerepek sorozata után, mint a Szöktetés Suzanne-ja, a Don Giovanni Zerlinája, a Rigoletto Gildája vagy épp Berg Luluja, kellemes kikapcsolódás lehet a Schubert-dalokból hangszerelt dalját ék, a Három a kislány mamaszerepe.

– Kissé ódzkodtam a szereptől, mikor rám osztották, de hát a Schubert életéről szóló daljátékban megtiszteltetés föllépni, Tschöllnét meg amúgy is nagy nevek énekelték, úgyhogy elvállaltam; s a próbák során egyre jobban megszerettem. Az sem közömbös, hogy partnerem *Melis György*, akivel végigénekeltem egy életet. Másrészt idén lesz harminc esztendeje, hogy az Operaház színpadára léptem, itt van hát az ideje, hogy a kislányszerepeket anyaszerepekre váltsam. Minthogy diplomázó fiam van, a saját korosztályomat képviselhetem. Harminc évvel ezelőtt a Három a kislány tévéváltozatában a Színésznőt játszottam – el se hittem volna akkor, hogy valamikor Tschöll mamát éneklem benne. De hát ilyen az élet. Ezt a szerepet ugyanis idős énekesnőkre osztották, és igen öregesen játszatják el. Amikor elvállaltam, az volt a feltételem, hogy a saját *pillanatai lettek. Egyébként mintha ez a szerep valamelyest folytatása lenne a Despina-, Zerlina-, Suzanne-féle szubretteknek.*

– Ha úgy vesszük, Tschöll mama valóban egy idősebb szubrett; én vidám anyukát alakítok, annak ellenére, hogy „árva lesz a ház", amint a lányaim kirepülnek. A Melissel való egyetlen, mélázó duetten kívül a mamának semmi oka sincs a szomorúságra. Különben bármennyire is operettszerű a daljáték cselekménye, atmoszférája, zeneileg elég nehéz feladat elé állítja az énekest; mondhatnám, majdnem operaszintet üt meg. A sok prózai szöveg viszont azok számára is élvezhetővé teszi a darabot, akik nemigen értenek a zenéhez. A slágerszámba menő, népszerű áriákról nem is beszélve. Valamennyi korosztály örömét lelheti az előadásban.

ötven főszerepet énekeltem el, köztük drámai vonalon is majdnem mindent, ami nekem való volt: a drámai koloratúrtól a nadrágszerepekig, Nyilas Misitől a Lulu-féle modern főszerepig. Igazából a Luluval váltottam karaktert a szubrettek után. A Misit pedig én mutattam be országos viszonylatban, s talán ezzel a szereppel tudtam a legjobban azonosulni, annyira megrendített a gyerek sorsa, hisz akkor volt pici az én fiam is.

– Nem érzi úgy, hogy most, pályája zenitjén, operaházi tagságának harmincadik évfordulóján, kijárna önnek egy újabb főszerep, nagyobbfajta megmérettetés, ha úgy tetszik, jutalomjáték?

– Igazság szerint járna, de én a 25. évfordulómat is baráti körben ünnepeltem. Nem ismerem a jövő évi repertoárt, s őszintén

Művészek és műbarátok

Elek Artúr képzőművészeti írásai

Fülep Lajos Zengővárkonyból talán neki írta – és tőle kapta – a legtöbb levelet. „Akár megy Londonba, akár nem, tavasszal azért el kell jönnie hozzánk" – biztatta Fülep 1928 késő telén, miközben könyvtárszobájából kitekintve alighanem maga is várta már, hogy fakadjanak a rügyek a híres várkonyi szelídgesztenyésben. *Elek Artúr* közben a füstös Budapesten, a Mátray utcában talán a Nyugat márciusi számában megjelent *Kernstok*-tanulmányán dolgozott, vagy a *Rippl-Rónai József* művészetét bemutató cikken, amely a Kéve Könyvében jelent meg, az év közepén. Az is lehet persze, hogy irodalomról, színházról írt kritikát vagy fordított éppen, hiszen sokféle műfajban mozgott otthonosan. A Nyugat első nemzedékének megbecsült tagjaként tartjuk számon, szép- és közíróként, publicistaként, aki egyaránt otthon volt Londonban és Zengővárkonyban, akit érdekelt mindaz, ami a nagyvilágban történt, s az is, ami a kicsiny magyar világon belül volt igazán fontos.

Elek Artúr (1876–1944) szépirodalmi művei kötetben is napvilágot láttak, képzőművészeti írásai azonban mindeddig csak azoknak a folyóiratoknak, újságoknak a lapjain voltak olvashatóak, ahol megjelentek: a Művészetben (1907-től), a Magyar Iparművészetben (1912-től), a Nyugatban (1914), majd a húszas évektől A Műbarátban, a Magyar Bibliofil Szemlében, Magyar Művészetben. Az MTA Művészettörténeti Kutató Intézete kiadásában, *Timár Árpád* szerkesztésében a napokban viszont könyv alakban is megjelent belőlük egy összeállítás. A szerkesztő mintegy százhúsz írást közöl újra, vannak közöttük terjedelmes tanulmányok és hírnél alig hosszabb közlemények, jó néhányuk egy-egy kiállítás, új művészeti könyv kapcsán született, mások születésnapot köszöntenek, évfordulóra emlékeznek vagy éppen nekrológként jelentek meg. Akármi is volt az oka megszületésüknek, valamennyi azt tanúsítja, hogy Elek Artúr nemcsak igazi írástudó volt, aki a legszárazabbnak tűnő témáról is képes olvasmányosan írni, de többnyire a művészet valódi, időtálló értékeit emelte ki az efemer jelenségek halmazából. A névmutató tanulsága szerint sokszor hivatkozott *Munkácsyra* és *Benczúr Gyulára* is (az ő korában nehéz lett volna kikerülni művészetüket), de igazi tájékozódási pontokat *Szinyei Merse Pál*, Rippl-Rónai, *Ferenczy Károly*, *Hollósy Simon*, *Iványi-Grünwald Béla* jelentett számára.

„Nagybánya látta megszületni a magyar festőművészet egyik legdicsőbb korszakát, minden eljövendő, talán még dicsőbb korszakának előkészítőjét és elődjét" – írta 1943-ban a Magyar Barbizon című cikkében, s a tavalyi centenáriumi Nagybánya-kiállítás tükrében vizsgálva még megalapozottabbnak tűnik a nagybányai művészetről akotott véleménye. Ahogyan példás az a tolerancia, az a nyitottság is, amellyel a tőle talán kissé távolabb álló törekvéseket szemlélte, kommentálta: *Kállai Ernőt* az egyik legambiciózusabb és leglelkesebb művészeti íróként üdvözölte, noha kettejük szemlélete között volt némi távolság. Akárcsak Elek Artúr és Kassák gondolkodása között, ami nem akadályozta a következő sorok papírra vetésében: „...néhány mondattal jellemezni tudja művészetében az embert, és láthatóvá, csaknem tapinthatóvá tudja tenni körülötte azt, amit a festés művészetében a ‚levegőn' értünk: a környezetet." Mintha csak magáról Elek Artúrról szólnának e sorok.

P. Szabó Ernő

Mozart-áriákkal a Bethesdáért

Mint arról tegnap rövid hírt adtunk, itthon ritkán hallható, világjáró művészeinkkel indít sorozatot a Weiner–Szász Kamarazenei Műhely és a Maestro Koncertiroda. Repertoárjukon is rit-

konysági koncertek, valamint a fönt említett, nagyobb volumenű hangversenysorozat elindítását. Ez utóbbi bevételének jókora részét a Bethesda Gyermek-

Jellemrajzok agyagban

Tavaszváró idei tárlatát nyitotta meg *Koltai Gábor* filmrendező közreműködésével a százhalombattai Művelődési Központ. Ezúttal két Battán élő – oda honosodott – művész, grafikus: [illegible] József és az [illegible]

Margó

Jött Béla

Éppen hetvennyolc esztendeje, 1919. március huszonegyedikén a Gyűjtőfogházból kieresztettek egy Kun Béla nevű csúnya, tömzsi embert, aki még aznap kikiáltotta barátaival a Tanácsköztársaságot.

Ma már tudjuk, nem kellett volna kikiáltania.

Böhm Vilmos, az ismert szociáldemokrata vezető emlékirataiban így látta a szomorú nyitányt: „Este nyolc órakor Kun Bélával az élen megjelentek a kommunisták. Szomorú, lesújtó és megdöbbentő hatást tett ránk új fegyvertársaink bevonulása. Legtöbbjét nem is ismertük. Egy részük soha nem látott alakja volt a munkásmozgalomnak és a forradalomnak. Legnagyobb részük a forradalom előtt vagy teljesen semleges volt, vagy pedig az ellenséges fronton, a polgári pártok soraiban küzdött a szocializmus és a szociáldemokrácia ellen...”

Az Est című lap szemfüles riportere magát Kun Bélát kereste meg, mondjon valamit a leendő kormányprogramról.

– Interjút nem adunk – mondta Kun. – Itt különben sem az én személyem a fontos. Ez nem egyesek, hanem az egész proletárság munkája. A proletárság meg fogja mutatni, hogy rendet akar és tud teremteni...

A rendteremtés Szamuely Tibor feladata lett, aki aztán a Lenin-fiúk segítségével mindjárt munkához is látott. Százharminchárom napon át egyvégtében akasztatott és főbe lövetett az országban, és akkor is csak azért hagyta abba, mert Kun Béla augusztus elsején a következőket mondta: „Most úgy látom, hogy hiába volt a kísérletünk, hogy ennek az országnak a proletártömegeit öntudatos forradalmárokká neveljük... Mi félreállunk, hogy majd újult erővel, tapasztalatokkal gazdagabb és érettebb proletariátussal új harcba kezdjünk a proletariátus diktatúrájáért, új fázisát kezdjük meg a nemzetközi proletárforradalomnak.”

Ahogy mondta, félre is állt Kun Béla, és hogy legyen miből regenerálódnia a visszatéréshez, mindjárt magával is vitt huszonötmillió koronát az államkasszából.

A visszatérésből azonban nem lett semmi, mert ahogyan azokban a sztalini időkben elő-előfordult, valahogy ő maga is meghalt Moszkvában.

Ma március huszonegyedikén rá és utódaira emlékezünk.

Pilhál György

Irány: a kisebb görög szigetek

Szívélyes fogadtatás

A magyar turisták a görög szigetvilágból rendszerint csak Korfut, Krétát és Rodoszt ismerik. A csehek ebben előttünk járnak, ők már a kisebb, romantikusabb szigeteket is felkeresik. Így többek között ellátogatnak Kos szigetére is. Hippokratész szülőföldje nyugodt, csendes pihenésre ad alkalmat.

Aki azonban kirándulásra vágyik, annak lehetősége van a környező nagyobb szigeteket felkeresni, vagy átruccanni a közeli Törökországba. Képünkön a Nosztalgia Travel görög utazási iroda fogadja az első cseh vendégeket Kos szigetén, akik közvetlen járattal érkeztek Brnóból. Az Utazás '97 kiállításon lehet, hogy a hagyományos utak mellett a nem annyira ismert lehetőségek is felkeltik az érdeklődést.

— JOGSZOLGÁLAT —

Az árfolyamnyereség adójáról

L. T. olvasónk Bükkábrányból az iránt érdeklődik, hogy az általa korábban kárpótlási jegy ellenében vásárolt részvények után „árfolyamnyereség” címén mikor kell jövedelemadót fizetni.

Olvasónkat – és sok hasonló helyzetben lévő társát – megnyugtathatom, e címen adófizetési kötelezettség csak akkor keletkezik, ha az értékpapírt (például részvényt) tulajdonosa elidegeníti. A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. Tv. 67. paragrafusa ugyanis kimondja: „Árfolyamnyereségnek minősül az értékpapír elidegenítéséért kapott bevételnek az értékpapír megszerzésére fordított összeget (értéket) meghaladó része.”

A törvény ugyanezen szakaszának (2) bekezdése rendelkezik arról, hogy mit kell „megszerzésre fordított összegnek” tekinteni. A szabályozás szerint ez az összeg az értékpapír megszerzését igazoló bizonylatban feltüntetett vásárlásra fordított érték, tehát a részvények tényleges vételára, függetlenül attól, hogy mi volt a fizetési eszköz, illetve a kapott részvények névértéke.

Ugyanitt rendelkezik a tv. arról, hogy kárpótlási jeggyel történő fizetés esetén az eredeti kárpótoltak a kárpótlásként szerzett kárpótlási jegy kamattal növelt névértékét vehetik figyelembe.

Az árfolyamnyereségből származó bevétel egészét – a fentiek szerint csökkentett összeggel – jövedelemnek kell tekinteni, és utána 20 százalék adót fizetni. Fontos tudni, hogy az ilyen jövedelmet nem kell összevonni a többi jövedelemmel, így azok adóalapját nem növeli.

Öregséginyugdíj-korhatár és a szolgálati idő

Több levélírónk – köztük Sz. J. Kunszentmártonból – érdeklődött az öregséginyugd-íjjogosultság változásairól, illetve a csökkentés nélküli előrehozott nyugdíj lehetőségéről.

A társadalombiztosítási törvény idén január 1-jétől hatályos módosítása szerint az egységes nyugdíjkorhatár 62 év. Nők esetében ez annyiban módosul, hogy ez az időpont csak az 1947-ben, illetve később született hölgyekre vonatkozik. Akik például 1940 előtt születtek, azok 55 évesen, akik 1942-ben azok 57 évesen, akik 1946-ban születtek, azok 61 éves korukban nyugdíjba vonulhatnak. Az 1938 előtt született férfiak és az 1940 előtt született nők esetében a korhatár változatlanul 60 év. Ez különösen azért fontos, mert 1945 után született, de 38 évi szolgálati idővel rendelkezik. Az életkor emelkedésével a letöltendő szolgálati évek száma egy-egy évvel csökken, tehát az 1943 előtt születetteknél csak 34 év szolgálati idő szükséges a teljes nyugdíj melletti nyugállományba vonuláshoz. Az így előírt szolgálati idő is „megváltható” felnevelt gyermekenként egy-egy évvel, legfeljebb azonban hárommal.

Olvasónk tehát 1997-ben

Ismét véralgebra

Szabó Miklós SZDSZ-es országgyűlési képviselő a kommunizmus mintegy 100 millió közvetlen áldozatának emlékét relativizálta tegnapelőtt, kedden, a Népszavában megjelent cikkében.

Szabó azt írta, „az osztályharc [illegible] produkált, de [illegible] akot mint a zat), Kambodzsában (óvatos becslések szerint a lakosság egy negyede, gyermekáldozatokkal együtt), Afganisztánban (másfél millió). Ez volt a múlt. A jelen: Észak-Korea, ahol egy országot éheztetnek ki az osztályharc végső megvalósítása jegyében.

Ma, amikor az Alkotmánybí-

Pandagyilkosok

A kínai hatóságok négy földművest vettek őrizetbe azzal a váddal, hogy megöltek egy pandamedvét, annak bocsát pedig megpróbálták eladni. A kínai rendőrség szerint a parasztok a szigorú büntetés vár Kínában: az év elején 15-15 éves szabadságvesztést szabtak ki a dél-kínai Kuantung tartományban arra a három állatkereskedőre, akik szintén pandabocsot árultak. Je-

Meghívó

Az MTA Művészettörténeti Kutató Intézete
tisztelettel meghívja Önt
1997. március 11-én kedden délután 5 órára

ELEK ARTÚR: MŰVÉSZEK ÉS MŰBARÁTOK
(szerkesztette Tímár Árpád)
című könyvének bemutatójára

A könyvet
RÉZ PÁL
a Holmi főszerkesztője mutatja be.

A rendezvény helye:
LITEA
Könyvesbolt és teázó

a filozófia, mint a tanácstalanság privilégiuma – vagy amit egy gúnyos *dictumomban* úgy határoztam meg, hogy a paradoxonok és szolipszizmusok *Circus Maximusza*

ez az a félresöpörhetetlen: ez, ami marad. A lét, amiről semmit nem lehet elmondani és mindent el lehet mondani anélkül, hogy emez telitalálat s amaz mellétalálat legyen

olyan, mint Agostonnál az idő: *Si nemo ex me querat, scio; si quaerenti explicare velim, nescio* – ha nem kérdik, micsoda, tudom, ha kérdik, nem tudom

itt nincs időm, hogy kitérjek Heidegger nagy igazára – abban, hogy a metafizika harmadfélezer éves pszeudológiája elsikkasztotta a lét parmenidészi látományát; sem hamiskodásaira/tévedéseire, valahányszor az anyanyelv beépített idiotizmusaira bölcseleti felhőkakukkvárakat épít; mégkevésbé Hölderlin-rajongására – mintha a költő, legyen bár mégoly istenáldott tehetség, támaszt, fogódzót vagy éppenséggel útrövidítést jelenthetne a filozófiában: oly ködevés, amely csupán a lustaságnak kedvez

Heidegger hézagos-szivacsos, félbemaradt eszmerendszere helyett szívesebben fordulnék a francia Merleau-Ponty felé, hogy rámutassak fontosságára, nagyobbszerűségére, amivel Heideggernek fölébe nő s ő, mihelyt sikerült kiszakadnia Sartre mindenkit leterrorizáló marxista „égi mechanikájából", valósággal megörökölte az angol filozófia hagyományos tárgyilagosságát, de itt neki sem szakíthatunk időt. Pedig jórészt az ő pontosításainak köszönhető, hogy a hőskomor Camus, a bőszromantikus Beckett – az egzisztencialisták kárhoz pesszimizmusa, a „létbevetettség" gyomorsav-öklendékes sanyarúsága érvényét vesztette és ebbéli tévedésük a gondolkozás hangszerének hamis elhangolásával nyilvánvalóvá- és tarthatatlanná vált

vessünk számot vele és törődjünk bele, amibe tán nem is olyan nehéz beletörődnünk – hogy a létet mint *adottságot* fogadjuk el és mint *adottat* kezeljük. S ez a lét horgonya s legfontosabb jellemzője egyszersmind: hogy kikerülhetetlenül *adott;* visszavonhatatlanul, megköszönhetetlenül és visszaadhatatlanul *adott*

valósággal ölünkbe hull, még minekelőtte „ölünk" lett volna; és az egészséges ember fiziológiás adottságában minden úgy van előprogramozva, hogy amíg sejtállományában, apróosztóereiben és simaizmaiban a létezés bukolikus örömérzete tart, addig eszünk ágában sincs tiltakozni létezésünk továbbvitele ellen; addig nem érezzük „tragikus tehernek" a táplálkozást/székelést/szekréciót/párkeresö hajszát/közösülést/az alváskényszer periodicitását stb. stb., sőt, a lét igenlése tölti el egész valónkat

*

A létegész megismerése, a létismeret határai

a „nyelven-kívüli" kifejezés, a metanyelvek hóbortos figmentumai; ezek sivársága, szegénysége és ostobasága; a rajongásosság, a jubilusokban, glosszoláliákban gondolkozók pszeudo-filozofémái – mivel is folytassam, holott még el sem kezdtem...?!

engedtessék meg újfent tekintélyi érvre hivatkoznom és felemlegetnem Heidegger nagy igazságát: aki vallásban él, az abbahagyta a keresést és a filozófiának, mint olyannak, kimutatkozott

így látom én is. Ahogyan a filozófus nem lehet alkoholista és az alkoholista filozófus nem lehet, szakasztott úgy vagyunk ezzel is. A kereső elmélődő nem fogadhat el készenkapott, ún. „végső" válaszokat (mialatt a maga-adta tentatív válaszokban is, holta napjáig kételkedik), mégkevésbé fogadhat el önellentmondásos, cirkuláris, formailag rosszul, ügyetlenül és tartalmilag feltett kérdéseket, melyekre, mint minden retorikus kérdésre, a válasznak feltüntetett melléfogás is bennefoglaltatik. Ésde szenvedjünk bár mégoly tomboló megoldásvágyban, akkor sem fogadhatunk el kiindulásul készenkapott válaszokat szakszerűtlenül, ügyetlenül, naivul, rosszul és tendenciózusan feltett kérdésekre... melyek már eleve olyan szónoki kérdések, amelyek magukban hordják az egyedül lehetséges választ, mint kikerülhetetlent. Ez nem a keresés útja; nem a keresők *terra incognitája,* amelynek iránytű nélkül vágnak neki, saját veszélyükre és lehetőségeikre

ne higyje senki, hogy holmi elfogult egyoldalúság beszél belőlem. A kereső nem lehet sem nem vallásos, sem nem nem-vallásos; hanem e szimplifikatorikus terminológián messze túl, ezekre a legkisebb közös többszörösre alapított, „mondókás" eszmerendszerek *fölött* kell töltenie életét s morzsolgatnia az eleaták szentolvasóját.

Igaz, akár húzódozva, akár örömmel: van, aki elfogadja a cirkularitás rátukmált iránytűjét és megtanulja, hogy ne csodálkozzék rajta, hanem örvendezve „helyesen fogja fel", hogy ugyanoda jut vissza, ahonnan elindult. Van úgy, hogy ép testben reumás szellem lakozik; az ilyen még szívesen is veszi, ha a „mondókás" eszmerendszer iszappakolásába beledőlhet és a saras-ingoványos, érzelgős *nostrumba* beleragad. Még mindig nagyon tiszteletreméltó elmekonstrukciókat gyárthat, de ez már egy más mesterség s földségét a filozófia kontinensétől világtengerek választják el. A kinyilatkoztató az, aki a bölcselet feladatai elől megfutamodik. A Kinyilatkoztatott maga eleve nem képezheti bölcseleti vizsgálódás tárgyát

az orákulum módjára szólók mestersége szólalkozhat az ÚrBuddha kígyólegyezős baldachinja és szólalkozhat tiarásan, márványcibóriumok alatt s lehet milliók rajongásának tárgya: de ez mind-mind – nem a tanácstalanság privilégiuma

amaz ominózus „miért van a Minden, ahelyett, hogy a Semmi volna", Leibnizet megkísértő, Heideggert megbabonázó, de tökéletesen elhibázott kérdés. Nem is kérdés, hanem rétori fogás; a nyelvi idiotizmus kelepcéje. Legalább is nekünk, Parmenidész süvölvényeinek, akik belátjuk a „vanság" kizárólagos érvényét, mint ami az egyedüli létkategória. A beépített idiotizmusok eliminálásával menten elesik a kérdésben említett „semmi-mindenség" avagy térözön-betöltő „semmi", amely a létegésznek ellentettje/ellenpárja lehetne

s jóllehet a létegésznek a létezés működtetéséhez nincs szüksége a mi ún. Végső Igazságainkra ésde még csak a bölcselet Arany Legendáriumában sem lelnék példát arra, hogy Őmindszentfelsége a Multiverzum, avagy az univerzumok véghetetlen sokaságából csak egy is, kikérte volna valamelyikünk tanácsát, mert mestergondolataink nélkül, galaktikáival, egy tapodtat sem foroghat tovább – mégis, mi elég szerénytelenek vagyunk ahhoz, hogy az episztemikus imperatívusz ösztökélésére s akár egy életen át, épp ezen, mármint Végső Igazságainkon törjük a fejünket; sőt, elég dőrék vagyunk ahhoz, hogy annak vélt találatainkon hajbakapjunk

ha bölcsőjében Herkules kígyót fojtogatott, mi valóságos kígyófészekbe születünk bele: boldogító és terhes örökség, mely létünk bölcsőbenmellénkadott velejárója s mint maga a lét, az arisztotelészi, episztemikus imperatívusz is *adottság*. Nem bűn és nem erény; nem istenadomány, sem nem a teremtés elhibázottsága. Teljesen hamis nyomon jár az a Cioran, aki az episztemikus imperatívuszra ráhúzza a zsidókeresztény „áteredő bűn" vezeklő darócát. Kutakodó szenvedélyünk éppúgy nem bűn és nem holmi végzetrendelte-s-akasztotta Misztikus Malomkerék fajtánk nyakán, mint ahogy elmondható, hogy „áteredőlegesen" van lábunk-kezünk meg minden egyebünk s ezekről a legszebb francia, poszt-nietzscheánus rodomontád kedvéért sem tudunk letenni: eszünk ágában sincs

de hogy szót szóba öltsek; onnan, ahol a megoldás vágyőrületéről és az ún. Végső Igazságokra indított ősi hajszáról szólottam, melyek eligazítása nélkül hogy üzemzavar támadna benne és végveszélybe sodortatnék a kozmosz: isten a tanúm. Ám életszakaszoknak, életkoroknak megvannak a maguk látszólag végső, látszólag sürgető kérdés-koronáriumai. Így, a fiatal Diotimában, a fiatal Szozipátrában, a fiatal, még-manichaeus Ágostonban és a fiatal Abélard-ban (még miskárolás előtt), felbukkanhat a válasszal terhes kérdés: az erotika kérdésfeltevése

– igaz-e, hogy a szerelmi orgazmusban találkozunk a létezni-kényszerítővel és rálátunk az istenségre...?

(hány-de-hány ókori gnózis nem keveredett errefelé, hány keresztény „tévelygő" szekta járta végig ezt az ösvényt, a Szentlélek Szabad Kisaranyoskáitól a kiliasztákig, a Gioacchino da Fiore „szakadár-egyházától" a millennarianistákig, amalrikánusok, tanchelmiták, anabaptisták, kvietisták, lollardok: hány-de-hány!)

Vagy hogy azokról se feledkezzünk meg, akik ebben a műnemben alkalmasint a többséget jelentik: a szufi panteizmus miszterozófusairól és szentjeiről az iszlámban; a csodamívelő, levitáló „szerelemőrültekről"; akik Khoraszszántól Bagdadig, Konjától Kordobáig erre a szerelmi, pederaszta éjszakára vártak az Úrral, és légyottjukon a „Kozmikus Mohameddel" vagy magával *biszmillohu rahmonu rahim:* Allah-hal, önkívületes hevületükben az istenség ábrázatának fénykaszkádjaira ráláttak: Al-Arabi, Al-Ashari, Al-Bisztámi, Al-Baqillani, Dzselaleddin Rúmi – hány-de-hány!

csakhogy az életút – barlang-utazás

ahol az erotika szőröstül-bőröstül mindeneket-magábanyelő közege megszűnt, életünk végjátékával új közegben utazunk

úgy terül el-s mered föl körénk azontúl, ahogyan addig, ennyire csupaszon s titkaink bozótos szövevényével lemeztelenítve sohasem láttunk; időbe telik, amíg megszokjuk döbbenet-sorozatát és székünket-körülgépfegyverező leleplezéseit, idő telik, amíg az új közeg lépték-koordinátái mentén újramérjük a *világot*

olyannyira új ez az új közeg, hogy a *világ,* amely az erotika nyákos hústestkelepcéjében mélyreszopva-s benne enkapszulálva él (de úgy, hogy onnan ki nem látszik és onnan ki nem lát) – képtelen csak képzeletközelbe hozni is új közegünk másmilyen léptékét és másmilyen vonatkozásrendszerét

amíg Orgé öregisten beboltozó barlangjában utazunk, melyben az ő csalinapja világít, azt hittük, „megvilágít" mindeneket s bevilágítja a jelenségvilág minden zegét-zugát. De barlangjának sziklatonnái alatt hajókázva az Esztendők Sápadt Folyóján, hogy is gondolhattuk volna, hogy van másmilyen ég is, mint ez a csaliég?! Hatvan fele járóban, Orgé hegyibarlangjának végén feltetszik valami idegen fény, holmi kék azúr, ismeretlen világosság

nem tudjuk mire vélni

nem érzékeljük szellemünk alattomos átkristályosodását

azután egyszerre csak, hatvan után, hogy kifelé iparkodunk az Ő barlangjából, megérjük a horizont feltárulását, a teljes horizont varázslatos feltisztulását s ez az, amit a *Senex Fornicator* üdvöz idejének neveztem: még kielégítjük kedvesünket, de már túllátunk Orgé cselein/kelepcéin és barlangjának sziklatonnái már nincsenek fölöttünk. A *Senex Fornicator* üdvöz idejének első körültekintése ez, túllátunk Orgé csalinapján és másutt keressük a személytelen szeszélyt, másutt, a khaoszmoszban a működtetőt

ha szerencsénk van és kiegyensúlyozott lélek, egyenletes kedély jutott osztályrészünkül, úgy halálközelben meg egyenesen megmosolyogjuk a lét állítólagos tragikumát/kényszerűségét, abba való belevetettségünk szerencsétlenségét és több effélét, ami mind az egzisztencialista bőszromantika hamis ólommerüléke... – és így tovább. Az életkor-korreláta az elmélkedőben már ilyen s így munkál

valamikor jó ideig magam is azt hittem, hogy Kierkegaard gyilkos Hegel-ellenessége és Wittgenstein (savanyúszőlő zamatú, de) vitriolos kritikája után a rendszerépítésnek befellegzett. A töredékesség, az aforisztika – a torzó a divat. Inkább halva lássanak, mondogattam és jól vigyáztam, ne essem a rendszertákolás bűnébe: inkább halva lássanak, semmint hogy rajtaérjenek holmi rendszerépítésen

– de hogy is áll elő a „rendszer"?

– mint merül elő amaz *idée maitresse,* a mestergondolat, amelyre a rendszerek alapítvák?

A visszatekintés, bölcselettörténeti ismereteinek áttekintése meg a magam tapasztalatai/észleletei rovancsolása rávezetett arra, hogy a dologban az életkor-korreláta a döntő. Minden korban más-és más a szellemünket betájoló mágneses erőtér, más-és más az érdeklődés főiránya; más megközelítéssel, máshogyan képzeljük-formulázzuk a számunkra legfontosabb fő-fő *explicandumot*

míg Orgé öregisten túlhatalma tart, tökéletesen eredetietlen „eredetiségünkben" úgy képzeljük, hogy a jelenségvilág titka Erósz gyökénél van elhorgonyozva (nem hiába mondták a Goncourt fivérek, *Dieu a fait le coit, c'est l'homme qui a fait l' amour;* magyar megközelítésben: az isten csak az ivarszerveket teremtette, a szerelem az ember alkotása)*

hiszen tudjuk, a misztikusokat időtlen-idők óta kísérti a sejtés, hogy az ejakuláció, ill. az orgazmus idegi kioldásakor, egy tűszúrásnyi szempercenetre és még minekelőtte szemünkre a villámelsötétülés gyönyöre, a kéj hályoga ráereszkednék, az istenség arculatára rálátnunk is megengedtetik, de legalábbis tetszik Önékie kóstolót adni az istenközelből

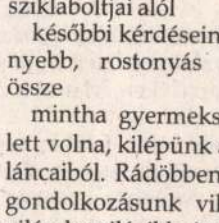

fejezetről fejezetre haladhatnánk fenségesmagasztos megtévedéseink rovásírásán, ahogy reclusoriumunk falára felvéstük. E miszteriozófiai fordulat alkalmasint hamis vagy kérdéses voltára fokozatosan fény derül, amint kikerülünk Orgé öregisten élőszféránk-egészétmagábafoglaló barlangfolyamának sziklaboltjai alól

későbbi kérdéseink a bölcselet töményebb, rostonyás anyagából állnak össze

mintha gyermekségünk eszterlánca lett volna, kilépünk a vitalizmus nehéz láncaiból. Rádöbbenünk, hogy ez volt gondolkozásunk világi „fertőzése", a világ legvilágibb értelmében: a világ a gyomrával, a hasnyálmirigyével, a zsigereivel, az ivarszerveivel, a *plexus solariszával* filozofál; de a *Senex Fornicator,* az elmélkedésnek ebben az optimális életidejében már tudva-tudja, hogy valamint valaminek a *kéjhozama* igazát nem bizonyítja, ugyanúgy, semminek igazát *haszna* nem bizonyítja; szintazonképp, nincs bölcseleti tétel, amelynek igaza mellett érvelne, hogy az életet gazdagítja, serkenti, elősegíti

mire idáig jutunk, keresztúthoz érünk; s mi azt az ösvényt választjuk, amely csakhamar elvész az aljnövényzetben. És így elmélkedünk:

van, akinek fiatalon, és van, akinek vénen jut osztályrészéül a mestergondolat

van, aki, viszonylag fiatalon, egy, a falon lógó, kifényesített rézmelencére rámered s annak hipnotikus hatása alatt látni véli az isteni „szikorkát" a tulajdon szemében – a *szünthereszisz* Legméltóságosabb Titkát

van, aki a Capitolium romjain üldögélve, vízióban végiglátja és magára veszi életművének édes terhét

van, aki egy legendás fa terebélye alatt üldögélve „megvilágosul" – vagy annak nevezi egész eszméletét megrázkódtató révületét

van, akinek magas mortalitással járó, súlyos betegség kegyelmi állapotában adatik meg az a mestergondolat, amely, művére mintegy visszavetülve, karéjban körülfogja minden addigi kutakodását s még tán amaz addigi divatos töredékességének is átfogó értelmet ád, majdhogynem – *horribile dictu!* – a „rendszer" értelmét...

lehet így is, úgy is; ez is, az is; igaz/nem igaz

lehet a rendszerépítés elévült/elavult/divatjamúlt; és lehet – most jól vigyázzunk! – lehet *kikerülhetetlen*

az én summázó meglátásom szerint sem így, sem úgy. Hanem

évtizedről évtizere haladva – lerozsdál az élet keserédes seprője verőereinkbe, nyirokrendszerünkbe; vesébemájba-gerincvelőbe; a háti határlánc ganglionjaiba csakúgy, mint a tizenkét agyalapi idegpáron át fel, a kisagyi „életfába", talamuszba-hipotalamuszba, és lerakódása betölti gátlásemeleteinket, kortexünk reflexintegrálját, sőt, „életidegünket" is, melynek ősingerére adott reflexválasz filozófiánk maga – de már színültig terhelve nyolcvan esztendő szerelmeivel/hányódásaival/verettéseivel, börtöneivel/világlátásával/csavargásaival, misztikus vívódásaival/templomálmaival és megannyi könyvtár mahagóni-illatú, jegyzetelő, fóliáns csendjével

– *alattomban* – (ezt akartam mondani, ide akartam kilyukadni:) – *alattomban. Így* áll elő, hogy észre sem vesszük, *így áll elő* az a filozófia, amely már a mienk jut eszembe: William James is így tartotta. Hogy az emóciók alluviális üledéke, a zsigeri reakciók a filozófiai meggyőződés legtitkosabb építőkövei

így állank össze meggyőződéseink, ilyen fiziológiás-apodiktikusan s nem pedig értelmi belátások és skolasztikus érvek igazának engedve: így, hogy koráll-építkezését észre sem vesszük.

– még mindig gondolkozásunk leglényege a sajátgondolatok iránti véghetetlen gyanakvás, egyfajta sextus-empiricuszi szuper-szkepszis, még mindig bizalmatlanul latolgatjuk eszméink valóságértékét és jó-rossz esélyeit a probabilitások patikamérlegén; ám addigra, az élet végén, *nolens-volens,* söttönsőt, még akaratunk ellenére is, elmélődésünk zsongásában, a mestergondolat Vauban-i várnégyszögének pástja fölött- és mélységbe vesző bástyafalain felépül világlátásunk; világlátásunk, amelyben, szégyenünkre és öreg veszedelmünkre: *rendszer van*

vérszemet kapunk?! Nem kapunk tőle vérszemet: egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz; s úgy, amint mondottam: működtetéséhez a multiverzum a mi „végső igazságainkra" nem szorul s jól elvan mestergondolataink nélkül is, amelyek, protagoreicitásuknál fogva s akárcsak a számok, a létegész tátongásában, „odakünt", jelentésnélküli semmitmondások s mindenestül elégtelenek. Mégis, véljük, annyi kenettelj, vakvájat, hamis nyom, annyi *álkérdés* után megleltük a *helyes kérdésfeltevést* s már mintha tarsolyunkban tartogatnánk is holmi tentatív választ, olyat, amely nem holmi nagyrafújt *Via Negativa,* nem udvarló attribútum-gyűjtemény, önmagában nem hord ellentmondást s óvatos szerrel, valamelyest értelmezi a jelenségvilágot – igaz, receptmentesen, mert sem a helyes életvitelre, magatartásra, államalkotásra nem ád utasítást; csupán az ontológia csúcsdiszciplínájának határain belül körvonalazza a létegész *adottságát* és ami abból következik, *sub specie serenitatis,* az *elkerülhetetlent...*

... Ámde hogy mi a *helyes kérdésfeltevés,* a kérdésekre adott tentatív válasz, válaszok összefüggő *rendszere?* Nos, aki akar, teheti, belépheti meggyőződéseim templomába. Ékítményei nem kevesebbek, márványos arányai nem alábbvalóak, mint ezé a teremé.

– Nem addig a'! Hiszen ámi eddig volt, azok csak a prelimináriák! Mi lesz?! Elég a portéka feldicséréséből: lássuk a portékát – kiálthatná ide valaki, joggal és méltán –, mikor érünk már a „lényeghez"?! A tárgyhoz! Az expozícióhoz!

Ha a közbekiáltó néma marad, akkor is: igazsága van. Hogy prelimináriák; de – érnénk be ennyivel. Ez eddig csak a tartalomjegyzéke volt mondandóimnak, parányi prolegomenák; a java még hátra van. Ám a java még várathat magára, noha a könyvek tíze már megíródott-kiadódott, és akiknek szemeik vagynak, megolvashatják.

nem azt mondom, hogy mondanivalóimnak a végére értem, távolról sem; hanem hogy itt kezdődnének mondanivalóim; éppen ezért itt hagyom abba. Nem tudom, mások hogy vannak vele: nekem ünnep volt. Köszönöm a figyelmes arcokat, a nyitott fület, a felnyíló fülhegyezést, a meghallgatást; megkövetem, ha ki tűréshatárát/türelmét próbára tettem

kedves-mindnyájuknak gráciájába ajánlom magam. *Feliciter.*

HONGRIUSCULE,
1993. július 20.

* Önéletírásomban gyóntam is erről s magam is bűnösnek vallom magam. Harmincéves lehettem (amikor a megejtés tetőz és gondolataink erre-rajzása tart) – ezotérikus-rapszodikus-erotomán, versszövegbe-párbeszédesített filozófiai dialógust írtam a misztikus „beavattatás" kereséséről. Az ülőhelyzet rögzített figurájában és ivarszerveik összetapadását elemezve, az eszményi Diotima és beszélgető-társa, a filozófus-szatír, a *coitus interruptusznak* ebben a hosszantartó társalkodásában iparkodnak közelebb férkőzni és a kéjelgés látóhályogán át erőszakkal „rálátni" a jelenségvilágot működtető és fenntartó *Archéra...* 1958-ban a 100 oldalas gépiratra rábukkant Édesanyám, és olvastán céklavörösre pirulva, nem sokat habozott – a dialógust a tűzbe hajította. Négy év múlva, 1962-ben, Londonban mesélte el bocsánatos „megtévedését", amikor én már elkallódott kéziratomra rég keresztet vetettem.

ELEK ARTÚR TESTAMENTUMA

Agglegényként járta a redakciókat, csak Az Újság című lapnál, vagy a Nyugatnál érezte magát otthon. Szépírói álmait hamar eltemette, műkritikusi munkásságára helyezte a hangsúlyt. A legmaradandóbb művei a Nagy Balogh Jánosról, Fáy Dezsőről, Edgar Poe-ról írottak. A háború leggyalázatosabb napjaiban a sárga csillagot nem tette fel, s nem keresett menedéket. Megírta az alábbiakban közölt s ezúttal elsőként közreadott Végső akaratom című testamentumát. Az internálásról szóló idézés nem érte váratlanul. Fél százada, 1944. április 25-én egy pisztolylövéssel zárta le életét. Hatvannyolc éves volt. Illyés Gyula verse búcsú és vád: „Nem ember, hanem csak az emberek: / az aljasság fagy-szele ölte meg... / Elvitte lényét tisztán, kényesen, / nem hagyott munkát hóhérára sem."

Végső akaratom

Beck Ö. Fülöp reliefje Elek Artúrról

Alulírott Elek Artúr (Tamás) ép elmével és szabad elhatározásomból a következőképpen végrendelkezem:

1. Könyvtáramat, amely ez idő szerint 10 000 (tízezer) műnél (kötet és füzet) valamivel többet tartalmaz alább felsorolandó nyilvános gyűjteményeinknek hagyom:

a) a Fővárosi Könyvtárnak, azzal a kéréssel, hogy a halálom után nyomban vállalja a könyvanyag átszállítását a maga helyiségébe és ott a szétosztást végrendeletem értelmében maga intézze.

A Főváros Könyvtárnak szántam olasz, német, francia és angol irodalmi és történeti munkáimat, azután stendhali gyűjteményemet azzal az óhajtásommal, hogy az idők jobbra fordultával pótolja hiányait és folytassa kiteljesítését; továbbá olaszországi útleírásaimnak kisebb gyűjteményét hasonló óhajtással.

b) a Szépművészeti Múzeum könyvtárának művészeti tárgyú könyveimet, értekezéseimet és katalógusaimat, továbbá kivágvány-gyűjteményeimet, amelyet szakok szerint csoportosítva abécérendben helyeztem el dossariumokban. Ami könyvemre a múzeumnak nem volna szüksége, abból válogassa ki a maga számára szükségeseket elsősorban a Képzőművészeti Főiskola, azután az Iparművészeti Múzeum könyvtára, a Fővárosi Könyvtár és a Székesfővárosi Képtár.

c) magyar írók műveinek dedikált példányait a Baumgarten-alap könyvtárának hagyom, ugyancsak a „Nyugat" folyóirat teljes sorozatát.

d) a könyvtáramban található magyar nyelvű szépirodalmi munkák (az idegentől fordítottak is, továbbá a történelmi tárgyúak közül azok, amelyeket kiválaszt) legyenek unokahúgomé és keresztlányomé, Elek Andreáé.

e) egyéb magyar nyelvű könyveimet [a művészeti tárgyúakat a b) pont alatt körvonalazott mértékben] a Képzőművészeti Főiskola könyvtárának hagyom.

f) fényképeim és képeslapjaim gyűjteményét fogadja el, kérem dr. Hoffmann Edith.

2. Művészek leveleinek gyűjteményét a Szépművészeti Múzeum archívumának szántam; íróktól származó levélgyűjteményem legyen a Nemzeti Múzeum kézirattáráé. Ugyanoda kerüljön az a levélgyűjtemény, amelyet néhai Osváth Ernő hagyatékából kiválogattam és Osváth Ernő megvasalt régi ládájában őriztem. **Kikötésem,** hogy a levelek olvashatatlanul lepecsételt csomagban őrizendők meg, és a csomagok csak halálom után ötven évvel legyenek felbonthatók, de akkor is csak komoly céllal legyenek fölhasználhatók, tehát sem a puszta kíváncsiság, sem a szenzáció vágyának kielégítésére.

3. Kéziratainak, továbbá könyv alakban meg nem jelent egyéb írásaimnak (tervezett novelláskönyvem, legendák képzőművészeti feldolgozásával foglalkozó, olaszországi élményeimet tartalmazó sajtó alá csaknem kész köteteim anyagát, kéziratos útinaplóim gyűjteményét stb.) átvételére és esetleges gondozására dr. Hoffmann Edithet kérem meg. Ha bármi oknál fogva tehernek érezné ezt a feladatot, azt remélem, hogy a Baumgarten-alapítvány vállalná a megőrzését, s ha nem, akkor talán a Nemzeti Múzeum irattára. Hozzáveendők az elsorolt írásokhoz dossiariumokba gyűjtött művészeti kritikáim (azok, amelyeket több mint harminc éven át Az Újságba írtam), továbbá művészeti folyóiratokban megjelent tanulmányim.

4. Szobám bútorzatát öcsémnek, Elek Andrásnak, vagy örököseinek hagyom. Az övé legyen minden ingóságom is, ruháim, fehérneműm stb. és őt illesse minden munkám kiadói joga is.

5. Dr. Hoffmann Edithnek hagyom íróasztalom jobb oldali legfelső fiókomban tartott néhány érmemet és plakettomat, azután gipszöntvényű Dante-fejemet és Koszta József olajfestményét.

6. Román György unokaöcsém válasszon ki művészeti könyveimből emlékül a maga és Amerikában élő húga, Román Ágnes számára néhány kötetet.

7. Azokat a közintézményeket, amelyeknek könyveimet szánom, arra kérem, hogy öcsémnek, Elek Andrásnak, aki szegény ember s akit hagyatékom legértékesebb részétől fosztok meg adományozásommal, némi kárpótlásul 3000 (háromezer) pengőt szíveskedjenek adni, annak a pénznemünknek 1927. évi értékalapján, megjegyezvén, hogy könyvtáram pénzértéke ennek az összegnek körülbelül a tízszerese. Ez az összeg öcsém örököseit is megilleti.

8. Közgyűjteményeinkkel és a Baumgarten-alap könyvtárával szemben is **nyomatékos kikötésem,** hogy könyveim soha áruba bocsáthatók ne legyenek. Ha megtörténnék, hogy valamelyikük duplummá válnék, engedtessék át olyan közgyűjteményünknek (egyetemi könyvtárak stb.), amelyek híjával vannak. Szomorú tapasztalatok sora tanított meg arra, hogy erre a kikötésre szükség van.

Elek Artúr Tamás s. k.

Ezt a végrendeletemet saját kezűleg írtam és saját kezűleg aláírtam. Kelt Budapesten, 1944. március hó 26-án (I. ker., Mátrai u. 5–7. I. em. 5.)

Alulírottak mint felkért végrendeleti tanúk ezennel tanúsítjuk, hogy az általunk személyesen ismert Elek Artúr (Tamás) ezt az okiratot egész terjedelmében előttünk együttes jelenlétünkben saját kezűleg írta és saját kezűleg aláírta, és előttünk együttes jelenlétünkben kijelentette, hogy ez az okirat az ő végrendeletét tartalmazza.

Kelt Budapesten, 1944. március 26-án.

vitéz Farkass Jenő s. k., Bpest, I., Lógodi u. 6.
dr. Hoffmann Edith s. k., II., Buday László u. 14.
Petrovics Elek s. k., IV., Ferenc József rakpart 3.
Réti István s. k., VI., Bajnok u. 1.

B/1944 Vn.n. Kjő 184/1944 sz.

Ezt a végrendeletet a mai napon kihirdettem.
Budapest, 1944. május 17.

dr. Kaprinay Endre s. k.
kir. közjegyző

Két fólió, gépirat, analekta 10213, OSZK Kézirattár Még három szakadozott fólió található abban a palliumban, amelyben a fenti végrendelet. Ezek is indigóval készített példányok. Ezért is nehezen olvashatók, és az ötödik fólió szakadozott, hiányzik 2-3 négyzetcentiméter papír.

Kivonat a hagyatéki tárgyalás jegyzőkönyvéből

Budapesten 1944. április 25. napján végintézkedés hátrahagyása mellett elhalt

Elek Artúr és a Budapesten 1948. november 4. napján végintézkedés hátrahagyása nélkül elhalt

Elek András együttes hagyatéka ügyében dr. Kaprinay Endre budapesti közjegyző előtt Budapesten 1946. október 25., 1947. július 2., 1948. december 4., 1949. február 21., február 24., április 13. és április 28. napján felvett és a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1602-5/1949. V. 2. sz. rendeletével jóváhagyott tárgyalási jegyzőkönyvben létrejöttek az alábbi besorolási osztályok.

Szépművészeti Múzeum	4862 kötet	13 650 Ft
Székesfővárosi Könyvtár	1530 kötet	11 564 Ft
Képzőművészeti Főiskola	173 kötet	
Iparművészeti Múzeum	340 kötet	
Székesfővárosi Képtár	236 kötet	
Baumgarten Alapítvány		

200 dedikált mű és a Nyugat valamennyi évfolyama.

Hoffmann Edit 1945 májusában meghalt.
Elek András 1948. nov. 4-én halt meg.
További örökös az özvegy és leánya, Elek Andrea.
Végrendeleti hagyományos Román György Bp. V., Falk Miksa u. 15.
A Baumgarten Alapítványt képviseli dr. Basch Lóránt ügyvéd, Bp. XII., Városmajor u. 48.
Özvegyi jogra jogosult örökhagyó özvegye, özv. Elek Andrásné sz. La Roche Paulina, Bp. I., Mátrai u. 5–7.
Budapest, 1949. okt. 13.
Pk. II. 53942/2. sz. 1944.
I–III. ker. járásbíróság

dr. Dobos s. k.
jb. elnök

Közreadja: Rádics Károly

Két szerződés

A potsdami döntés és a magyarországi német javak

Az 1945. július 17. és augusztus 2. közti időszakban megtartott potsdami értekezleten hozott határozat IV. fejezet 1. pontja értelmében a Németország által teljesítendő jóvátételre vonatkozóan „A Szovjetunió jóvátételi követeléseit a Szovjetunió által elfoglalt németországi övezetekből történő elszállításokkal és a megfelelő külföldi vagyonokkal fogják kielégíteni." Az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság megállapodásuk szerint egyidejűleg a Szovjetunió javára többek közt lemondott a Magyarországon német tulajdonban levő külföldi követelésekről (IV. fejezet 9. pont).

Ennek végrehajtását az 1945. január 20-án megkötött Magyar Fegyverszüneti Egyezmény 8. pontjában foglaltak szabályozták, mégpedig „Magyarország Kormánya és Főparancsnoksága kötelezettséget vállal, hogy hadizsákmányként a Szövetséges Ellenőrző Bizottság beleegyezése nélkül nem engedi meg semmiféle vagyon (beleértve az értékeket és valutát is) kivitelét, vagy kisajátítását, amely Németország, vagy polgárainak tulajdonát, vagy Németország és az általa megszállt országok területén élő személyek tulajdonát képezi. Ezt a vagyont az Ellenőrző Bizottság által előírt módon fogják megőrizni."

A szovjet megbízottak jelölték ki azokat a vagyontárgyakat, vállalatokat, ingatlanokat, amelyeket a magyar kormány a potsdami döntés alapján köteles volt részükre átadni. A magyar kormány megbízottai több esetben vitatták ezek kizárólagos tulajdonjogát. A Szovjetunió nemcsak a német vagyontárgyakra tartott igényt, hanem a német vállalatoknak a magyar vállalatokkal és magyar állampolgárokkal szemben fennálló pénzügyi követeléseire is. Német márkában rögzített tartozás esetén a szovjet megbízottak önkényesen állapították meg dollárban vagy magyar pénzben a követelés összegét. A német vagyonként megállapított ingatlanokat és üzemeket a szovjet megbízottak több, mint kétszázmillió USA-dolláros követelésük ellenében adták át a magyar kormánynak.

A magyarországi gazdag zsidók (Chorin, Kornfeld, Mautner, Weis, stb.) életük megmentéséért váltságdíjként a németek részére átadott gyáraikat, ingóságaikat az oroszok német vagyonnak tekintették és elszállították.

A párizsi békeszerződés Magyarországot 300 millió USA-dollár összegben – amely 1945. január 20-tól számított nyolc év alatt fizetendő árucikkekben (gépi felszerelés, folyami járművek, gabona és más áruk) – jóvátétel fizetésére kötelezte. Ezen összegből Szovjetuniót 200 millió, Csehszlovákiát és Jugoszláviát 100 millió dollár illette. Ebből az 1946. április 6-i magyar–csehszlovák és az 1946. május 11-i magyar–jugoszláv megállapodás szerint a felosztás aránya: 30 millió Csehszlovákiát és 70 millió dollár Jugoszláviát illeti. A számítás, illetve az elszámolás alapja 35 USA-dollár = 1 uncia arany.

A jóvátételt az oroszok a békeszerződésben (békediktátumban) leírtaknak megfelelően áruk szállításában követelték. Magyarországnak megfelelő mennyiségű árukészletei nem voltak. Erre való tekintettel a szovjet megbízottak kijelölték azokat a gyárakat és energiatelepeket, melyeknek gépi berendezéseit és nyersanyagkészletét jóvátétel címén követelte és ezeket a magyar kormány indokolt kérése ellenére leszereltette és elszállíttatta.

A jóvátételi tárgyalásokon a szállítandó áruk értékére a szovjet megbízottak tettek javaslatot, sőt diktálták az árakat. A magyar kormány kénytelen volt azokat elfogadni. A jóvátételi árucikkeket a szovjet megbízottak a reálértéküknek egyharmadáért, sőt gyakran még ennél alacsonyabb árszinten vették át. A jugoszlávok és a csehek is kierőszakolták az ezen árszintű áruátvételt. Így a 300 millió dolláros jóvátétel kb. egymilliárd dollárra emelkedett. Annak érdekében, hogy a kormány a mezőgazdasági termékekben meghatározott jóvátételi kötelezettségének eleget tegyen, a parasztok megmaradt állatállományának és gabonakészletének rekvirálására (erőszakos igénybevételére) kényszerült. Ha a begyűjtés kellő időben nem történt meg, akkor a szovjet katonák hajtották végre a rekvirálást.

A jóvátételi kötelezettségünk teljesítését az is hátráltatta, hogy 1945-ben munkaerő-kapacitás, igavonó állatok, valamint traktorállomány hiányában a szántóföldeknek még a felét sem lehetett megművelni, ezért az előző évekhez viszonyítva a terménybetakarítás hozzávetőleg 30%-ra esett vissza. 1945-ben hazánk a jóvátételben leszerelt gyárakkal és kis mennyiségben állatállománnyal tudott fizetni. A jóvátételi szállítások üteme termékhiány következtében csökkent. A szállításkiesés értékének havonta 5%-át, éves szinten 30%-át büntetőkamat címén ki kellett fizetni. Annak érdekében, hogy az elmaradt jóvátételi szállításokat hazánk teljesíteni tudja, és a súlyos büntetőkamatokat ne fizessük ki, a magyar kormány kénytelen volt a Dél-Erdélyben lévő magyar tulajdonú petrozsényi kőszénbányát is a Szovjetuniónak áron alul tizenkét és fél millió USA-dollárért eladni.

A párizsi békeszerződés és Magyarország behajthatatlan pénzügyi követelései, kártérítési kötelezettségei

Az 1947. február 10-én Párizsban kötött magyar békeszerződés 30. cikk. 4. pontjában foglaltak a jogos pénzügyi követelései behajtásának lemondására kötelezték Magyarországot. Mégpedig... „Magyarország a maga és a magyar állampolgárok nevében lemond minden Németországgal és a német állampolgárokkal szemben az 1945. évi május 8-i állapot szerint fennálló igényről, kivéve azokat, amelyek 1939. évi szeptember hó 1. előtt kötött szerződésekből és ugyanazon időpont előtti szerzett jogokból folynak. E lemondás úgy tekinthető, hogy az magában foglalja a pénzköveteléseket, minden olyan kormányközi igényt, amely a háború folyamán megállapodásokból folyik és mindennemű, a háború folyamán felmerült veszteségre, vagy kárra vonatkozó igényt."

A párizsi békediktátumnak ez a határozata német külkereskedelmi viszonylatban körülbelül 2 milliárd 1938. évi árfolyamú pengőtartozásnak és kamatainak jogos behajtási követelésétől fosztotta meg hazánkat.

Az adósságállomány részletezése 1938. évi árszinten:

Külkereskedelmi forgalom	873 millió pengő
Finanzierungsabkommen (katonai szállításokkal kapcsolatos elszámolások)	607 millió pengő
Egyéb (ipari bérmunka stb.)	520 millió pengő
Összesen:	2000 millió pengő
Ennek 50 évi 10%-os kamata 1938. évi árszinten:	10 000 millió pengő

A jelenlegi behajthatatlan tartozás állománya: 12 milliárd 1938. évi árszintű pengő!

(Tájékoztató jelleggel az 1938. évi árszintű 12 milliárd devizapengő = 1938. évi árszintű 3 milliárd 553 millió USA-dollárral vagy 8 milliárd 809 millió Reichsmárkával.)

A győztes szövetséges hatalmak által szerkesztett magyar békeszerződés gazdasági rendelkezései nagymértékben sújtották hazánkat. A jóvátételi kötelezettségeken túlmenően kártérítési kötelezettségek is terhelték Magyarországot, mégpedig a békeszerződés 27. cikkében foglaltak szerint: „1. Magyarország kötelezettséget vállal arra nézve, hogy minden olyan esetben, amidőn a magyar fennhatóság alá tartozó személyeknek Magyarországon lévő javaira, törvényes jogaira, vagy érdekeire, e személyek faji származása vagy vallása miatt 1939. évi szeptember hó 1. napja óta zár alá vételt, elkobzást, vagy kényszerkezelést rendeltek el, az említett javakat, törvényes jogokat és érdekeket a tartozékokkal együtt visszaállítja, vagy ha a visszaállítás lehetetlen, e tekintetben megfelelő kártalanítást ad.

2. A magyar kormány mindazoknak a személyeknek, szervezeteknek, vagy közösségeknek Magyarországon lévő összes javait, jogait és érdekeit, akik, illetőleg amelyek egyénenként vagy mint összességek tagjai faji, vallási vagy más fasiszta szellemű zaklató rendszabály tárgyai voltak, amennyiben azokra nézve a jelen Szerződés életbeléptetésétől számított hat hónap alatt örökös nem jelentkezett, vagy igénybejelentés nem érkezett, át fogja ruházni az ilyen személyeket, szervezeteket, vagy közösségeket Magyarországon képviselő szervezetekre. Az átruházott javakat ezek a szervezetek az említett magyarországi összességek, szervezetek és közösségek életben maradt tagjainak támogatására és helyreállítására fogják felhasználni. *Ezeket az átruházásokat a jelen Szerződés életbelépése után 12 hónapon belül kell foganatosítani s azok magukba fogják foglalni a jelen cikk 1. bekezdése értelmében visszaállítandó javakat, jogokat és érdekeket is.*

A Magyar Békeszerződést 1947. február 10-én írták alá. Kihirdetésének dátuma 1947. július 25. A Magyar Népköztársaság törvényei közé 1948. XVIII. törvényként került beiktatva. Joggal felvetődik, hogy a magyar békeszerződésben foglalt ezen kártérítési kötelezettségeknek elévülési határidőn belül Rákosi Mátyás és a kommunista bűntársai miért nem tettek eleget? És több mint 45 év után a mai magyar állampolgárokra hárul az ő bűnös mulasztásuk miatti sok-sok millió forintos fizetési kötelezettség! Ők fontosabbnak tartották szovjet szuronyok védelme alatt a magyar jogállamiságot megszüntetni. Nagy Ferenc miniszterelnököt, Varga Bélát a parlament elnökét elűzni, a nemzetfenntartó magyar parasztok földjét elvenni, nagy részüket a falvakból elűzni és a jó káderek kivételével a magyar társadalmat tönkretenni.

Dr. Ligeti Imre

A második világháborút követő – Magyarországot érintő – gazdasági szankciók kevéssé ismeretesek. E hiányt pótlandó adtunk helyt a fenti publikációknak.

Elek - Eiweck Franz

festő", Eisenstadt-i lakós.

Allgemeine Landestopographie

des Burgenlandes, Eisenstadt

1903; II/a kötet

3721

Elek Béla

M.B.M.: Miskolc, Derkovics utcai 10 lakásos lakóépület. Építészek: Horváth István, H.Boros Mária, statikus Elek Béla. /képes ismertetés/.

Magy.Ép.ip. 1971.11-12.sz. 626-627.l.

Elek – Eiweck Franc

Ø fcotö

l.

Forum 1934. 72 l.

Jón Alkóventgyörgy

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp. V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Budapest

Elek Emil

Autorterverző 1912

Eimisk 1930. 82. l

ELEK EMIL, fotóművész

Elek Emil: "Ajaki asszonyok", cimü müve.-Fotókiallitásanak anyagából. Fekete repr. 81.old

---

Szabolcs-Szatmari-Szemle, XI. 1976. 3.sz.

ELEK EMIL, fotóművész

Elek Emil: " Tanyabokorban",cimü müve.Fotókiallitasa
nak anyagából. Fekete repr, 54,old

Szabolcs-Szatmari-Szemle. XI. 1976. 3.sz.

ELEK EMIL

Elek Emil fotóetűdje

Cégérek

Kelet-Magyarország
1998. 05. 29

TV3 20.50: Vörös pók

Mese 18.00 Híradó 18.20 Kés- esti európai magazin 18.55 Phi- kérdés 19.10 Összkép 19.5 lip Marlowe — Pri-te Eye 20.35 Anna és Bella 0.45 A leg- több, mi adható 21.00 Híradó 21.20 Sportpercek 21.40 Gyil- kos törvény 23.30 Híradó 23.50 Vers 23.55 Az éjszaka filmje. Zsarutörténet.

TV3: 15.25 Nem mondhatsz nemet 17.15 Utazás Gasztronómiában 17.45 Hegylakó 18.45 Hír3 19.15 Melrose Place 20.15 A balfácán 20.40 Filmpárbaj 0.50 Vörös pók 22.30 Filmpár-

.20 Helmuth ...nyol szerzők ...dég a házn... játszik 13.30 Rilling ré... 14.00 Hírek 14.05 orgonam... mindenkinek Egy az ...k Klas...nepi könyvhét '98. 14.31 Dezső: Játék-történet T... Hírek 15.06 Szerintem ...55 Kamatozó forintok 16.00 Délutáni krónika 16.10 Mindennapi gazdaság 16.20 Hasznos tudnivalók 16.25 Népzenei Napló 17.00 Hírek 17.06 „Magyarországról jövök..." 18.00 Esti krónika 19.00 Hírek 19.06 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.43 Ünnepi könyvhét 98. 20.00 Hírek 20.05 Magyar daloskert 20.30 Határok nélkül 21.00 Hírek 21.05 Részletek Babos Gyula Blue Victory c. albumáról 21.25 Fórum 21.55 Szóló 22.00 Késő esti krónika 22.30 Szellemtörténetek 23.00 Hírek. KENÓ 23.05 Hangversenymúzeum 24.00 Hírek.

URH: 5.55–9.00 Körzeti információs magazinok 9.00–18.30 ...rek 18.05 Muzsika — a folyóirat hangzó melléklete 18.55 Ez van! 19.05 Barokk mesterművek 19.35 Kapcsoljuk a Belvárosi Szent Mihály Plébániatemplomot kb. 20.35–20.40 Hírek kb. 20.40 Régi fúvószene 20.55–21.10 Versek 21.10 A francia zeneirodalom ritkán hallható műveiből 22.00 Hírek 22.05 Összkiadás 22.30 A kamarazene kedvelőinek 24.00 Hírek.

MR NYÍREGYHÁZI STÚDIÓ: 5.55–8.10 Reggeli hírmagazin 6.00–7.00 Kossuth krónika 6.30–7.30 Regionális krónika 6.15 Útinformáció 6.20 Regionális lapszemle 6.45 Mikrofon előtt 7.20 Ügyeleti információk 7.45 Aktuális 8.00 BBC magyar nyelvű világhíradó 8.10–8.50 A NAP délelőtti információs magazin. 8.55 Napi műsorajánló 9.00 Regionális hírek 9.05–10.00 Calypso rádió zenés magazinműsor 10.00 Regionális összefoglaló 8.00 BBC-híradó 8.15 Hogyan nyit a kerekesteleki strandfürdő 8.30 Hírmondó 8.45 Jövő év kémikusai 8.55 Ügyelet 9.10 Calypso. Zenés magazin 10.00 Hírek 10.05 Tájszólás. A vidéki stúdiók közös műsora ezúttal Szegedről 12.00 Déli krónika 12.45 Hírmondó 13.00 Mindent bele! 15.00 Délutáni zenés magazin 16.00 Hírek, időjárás-jelentés 16.40 Születésnapi sorsolás 17.00 Kulturális hírek, a nap érdekessége, időjárás-jelentés 17.30 Lapelőzetes 17.45 Hírmondó 18.00 Esti krónika 18.30 Nemzetiségi műsor 22.00 Adászárás. Ügyeleti telefonszám: 52/419-650.

(Az esetleges műsorváltozásokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.)

(A műholdas csatornák műsorai lapunk Tv Plusz mellékletében találhatók.)

...rország

...endelőlap

...Nyíregyháza (42) 311-277
...Mátészalka (44) 310-651
...Kisvárda (45) 415-955

...TVE OLCSÓBB A KELET-..., MERT A HAVI ELŐFIZETÉSI ...NTTAL KEVESEBB, MINTHA ...KÉNT VÁSÁROLNÁ MEG.

...hónapra: 650 forint
...ed évre: 1800 forint
...re: 3510 forint
...évre: 6960 forint

ÚJ!

Hirdetési szelvény

Ezen a nyomtatványon minimum 10 szavas, vagy ezt meghaladó hirdetést adhat fel

Szöveg:

.....

.....

.....

.....

Kijelentem: a fenti szövegben tudomásom szerint félrevezető, másokat hátrányosan érintő információ nincs.

Név: ..... Telefon: .....

Lakcím: ..... Aláírás: .....

A hirdetési díj számítási módja: szavanként történik, a névelők, a jelige és a telefonszám is egy teljes szónak számít. Az első szót duplán számítjuk. A jelige díja 515 Ft.

Amennyiben **vidéki és jeligés levelének postázását** kéri, tegyen egy x-et a négyzetbe: ☐

A postázást csak további 50 Ft befizetése ellenében vállaljuk!

Fizetés módja: postán keresztül, rózsaszín postautalványon befizetve a Kelet-Magyarország Lapkiadó Kft., 4400 Nyíregyháza, Pf.: 25 címére.

A hirdetés megjelenésének a feltétele: a rózsaszín postautalványon feladott összeg és ezen szelvény beérkezése a fenti címre.

A hirdetés megjelenését legkésőbb a beérkezést követő második munkanapra vállaljuk. A jeligés válaszlevelek átvehetők: Nyíregyháza, Zrínyi Ilona u. 3-5.

Lakossági apróhirdetés áfával: **65 Ft** szavanként

Közületi, lakossági üzleti apróhirdetés áfával: **130 Ft** szavanként

ELEK EMIL FOTÓETŰDJE

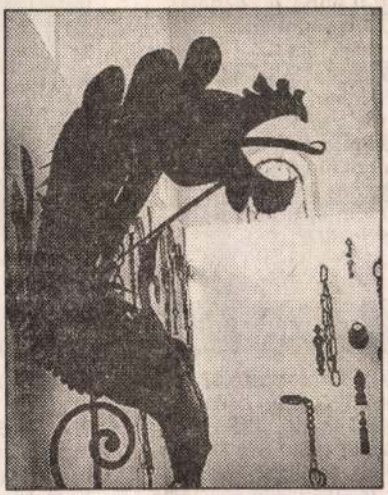

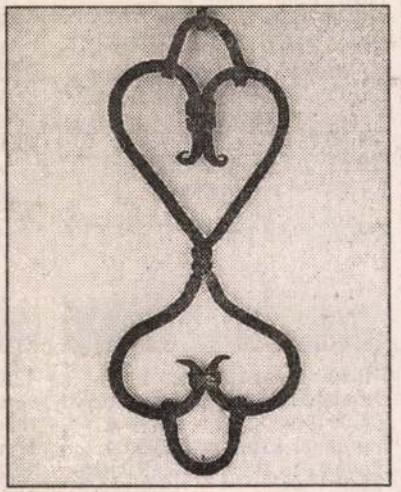

Öntött vasművészet a kisvárdai Rétközi Múzeum gyűjteményében

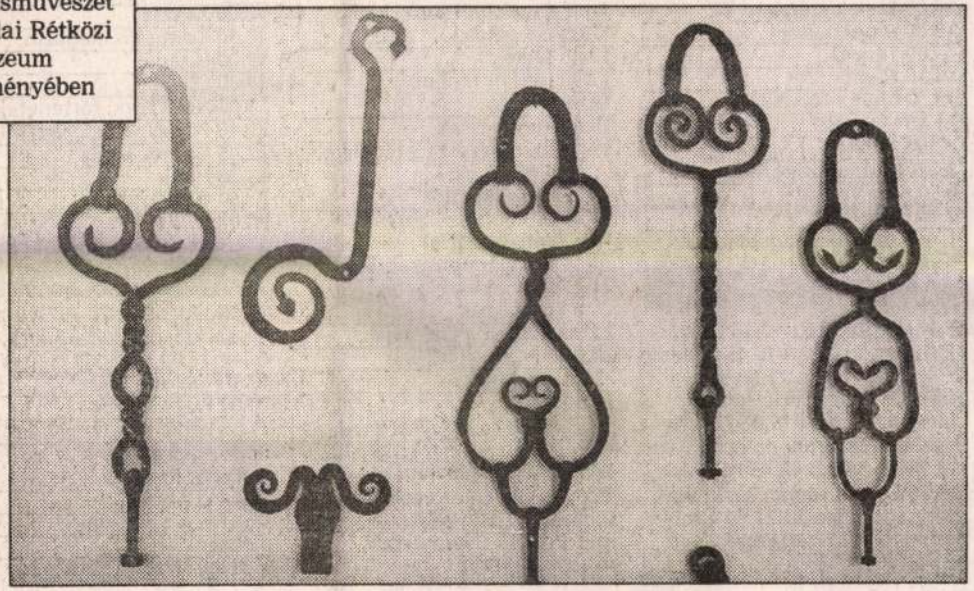

Kelet – Magyarország
1998. 07. 11.

Amerikai rajzfilmsorozat — Pluto és a tata. Amerikai rajzfilm (ism.) — A kis gézengúz. Amerikai filmsorozat **14.55** Telesport **17.05** ÖN dönt! **18.05** Helló, világ! **19.00** A Hét **20.00** Heltai Színpad. Nekem ezek mesélhetnek! Kabaré **20.55** LABDARÚGÓ VB. Döntő. A szünetben: **21.50** TS **22.55** 103. Magyar Országos Atlétikai Bajnokság. Összefoglaló **23.25–23.50** Tonik

MTV2 jövő heti műsorajánlata **17.30** Ötórai tea. Reflektorfényben: Janza Kata **18.00** Cirka-firka **18.30** ÚJRA NYITOTT KÖNYV. Jókai Anna: A feladat **19.00** A csend világa. Francia film **20.25** Zenés TV-Színház. Eisemann Mihály: Én és a kisöcsém **22.05** Amíg még élünk. Angol filmsorozat, XXXII/26. Asszony lesz a lányból **22.50** A mi filmünk tovább forog, II/2.

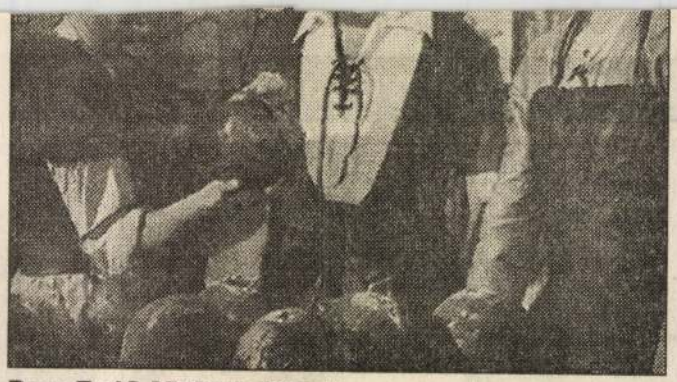

Duna Tv 12.25: Egri csillagok

TV2

12.30 Hűséges az Isten **13.00** Nótaszó **13.30** Sportszenzációk **14.00** Rinaldo Rinaldini — A haramiák kapitánya **14.30** A következő áldozat **16.15** Petrocelli **17.05** Szelek szárnyán **18.00** Szupercsapat **19.00** Tények **19.10** Napló **20.00** Chiara története **21.45** Virágeső **22.50** Színkép **23.20** Gyémántoperett **0.10** Mozivarázs **0.40** Napló **1.30** Közvetlen ajánlat

TV 3

9.50 Profitvadász **10.15** Utazás Gasztronómiában **10.45** Beverly Hills **11.45** Tintin **12.15** Star Trek **13.10** Sherlock Holmes **14.10** Az Angyal **15.05** Beverly Hills **16.05** Belmondo örök **18.15** Jövőnéző **18.45** Hír3 **19.15** Egy kis román **21.10** Egy rém rendes család **21.40** vitorlásbajnokok **22.10** Pepsi GeneratioNext

DUNA TV

12.00 Déli harangszó **12.10** Lóverseny **12.25** Egri csillagok. Magyar Film II/1. **13.35** Ilyen Benczédi! **14.20** Trio Stendhal **14.25** Emlékképek — régi híradók **14.50** Sportképek **16.35** Amit a sajtokról tudni kell **17.05** Lakáskulcs **17.45** Mese **18.00** Heti hírmondó **18.50** Híradó **19.00** Sportpercek **19.15** Megidézett történelem. Egri csillagok. Magyar film II/2. **20.40** Stúdióbeszélgetés a film alkotóival **21.05** Magyar évszázadok **21.25** Stúdióbeszélgetés a korszakról **21.50** Hungaria Litterata **22.35** A Vizsolyi Biblia **23.30** Ars Musica **23.50** Vers

Nyíregyházi VTV

18.00 Halló. Telefonos kívánságműsor **20.00** Lelátó — sportműsor **20.30** Gyermekszív. Amerikai dráma

RTL Klub

12.00 A Dunánál **12.30** Európa magazin **13.00** Hírek **13.10** Gorilla **14.05** Angyali érintés **14.55** Mentőangyalok **15.45** Fantomas visszatér **17.25** Filmajánló **17.45** RTL Klub **18.00** ZenÉsz **18.30** Kulturális magazin **19.00** Híradó **19.30** Csíííz! **20.00** New Yorki történetek **22.10** Pusszantlak, drágám! **22.45** Gyilkos sorok **23.35** Hírek **23.50** Országház **0.20** Gorilla

HBO

13.05 Jégcsillag **14.35** Gyuszi nyuszi kalandjai **15.25** Jack, a villám **17.00** Micsoda csapat **19.10** Melrose Place **20.00** Francia csók **21.55** Légörvény **23.35** Hazugság — Fehér igazság **1.10** Úri passziók **3.05** Ne légy barom **4.30** Füst **6.20** Így készült: Légörvény

Bartók Rádió

6.00 Hírek **6.00–7.58** Muzsikáló reggel **8.00** Hírek **8.10** Magyar előadóművészek kamarazenei felvételeiből **9.05** Nagy magyar operaénekesek. Delly Rózsi **10.00** Hírek, időjárás **10.05** Új Zenei Újság **10.40** Rézfúvós muzsika **11.05** Európa hangversenytermeiből. A Lengyel Rádió Szimfonikus Zenekara Csajkovszkij-műveket játszik a varsói Nemzeti Filharmóniában **12.45** Hangok és visszhangok **12.55** Kamarazene **14.00** Hírek **14.05** Carmen. Részletek Bizet operájából **15.00** Musica sacra. Egyházzenei magazin **16.00** Hírek, időjárás **16.05** Régi felvételek — új kompaktlemezen **17.00** Fribourgi Egyházzenei Fesztivál. Kapcsoljuk a Szt. Mihály Kollégium templomát kb.**19.00** Puccini operáiból **19.30** Szalon. Kulturális magazin **20.25** Hírek, időjárás **20.30** Kapcsoljuk a saintes-i Apátságot. Bach: János-passió kb.**23.10** Fúvós hangszerszólók **23.25** Finn jazzfelvételekből **24.00** Hírek, időjárás, Szózat

ról, a reformát **11.00** Hírek **11.** **12.00** Déli krón Harminc perc a **12.55** Vasárnap rek **13.05** Névj **14.05** Szonda Rádió? **15.00** H vészlemezek Dok.műsor **17.** **18.00** Esti krón

6.00 Hírek **6.08** nap! **7.00** Híre gel **8.00** Jó reg **9.00** Hírek **9.04** Gordiusz maga **11.07** Csúcson szól a nóta **13.** **13.15** Az eltűnt Rádiójáték gye

MR Nyí

5.55–8.00 Hétv **6.05** Műhelybe útinform **6.35** egyházi műsor **7.05** Zenei kale Időjárás **7.30** A **7.50** Részletes **8.00** Hírek **8.05** lálkozások a stú 410-603. **8.30** A mény. Hitéleti Helyi hírek **9.05** A körzeti stúdió **10.00** Helyi híre A héten történt labda **11.04** Arc tív portré **11.45** **12.00** Kossuth K Helyi hírek, ügy útinformációk **1** országról jövök m Délutáni zenés óránként hírek krónika 18.30–2 ségi műsorok

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Elek Emil, grafikus

KELET-MAGYARORSZÁG

1984 APR 2 1

1021

Elek Emil fotografikája

Igaz, mindez akkor nagy dologhak sza
mított, de hát mi úgy nőttünk fel, hog
a *gazdagságot jószerivel el sem tudtu*
képzelni.

Fordult azóta a világ és nagyon jó
hogy ekkorát változott: *ma már más*
mérce, sokszor magunk sem gondolun
arra, ami volt. Csak akkor vagyunk ta
nácstalanok, ha manapság a telhetetlen
ség vastag falába ütközünk. Mert a t
eseted nem egyedi, de nem ám! Tudom
neked enyhe vigasz, hogy mások is küz
denek az újfajta divat, a *kivagyiság erő*
és ideget emésztő tüzével. Az ilyenek
veled együtt kérdezik, sokszor csak be-
felé, önmaguktól: miért kell a rivali-
zálás, miért az értelmetlenül eltúlzott
trakta, a tárgyak imádata —, miköz-
ben az ember elfelejt mosolyogni, *nincs*
ideje kifújnia magát, mert „a szintet
tartani kell". Közben sokan erőn felül
vállalnak, hajtanak fel pénzszerző
módokat, s próbálják igazolni önma-
gukat: most így lehet felszínen ma-
radni. Holott az igazság más: *szinten*
maradni csakis úgy lehet, ha az ember
a megengedett mértéket sohasem felejti
el.

Próbálj meg erről nyugodtan elbe-
szélgetni Mártával. Talán még nem
fertőződött meg annyira, hogy józanul
végig ne tudná gondolni: *ahová ő tart,*
s ahová magával húzza a családját, az
zsákutca.

Anonymándos

kohólfogyasztás növekedését, az így kiai
kult kedvezőtlen életmód komoly rizik
jelent az egészségre.

● **Beszéljünk most már a népesedés m**
sik oldaláról, a születések számán
csökkenéséről. A népesség számán
alakulása — érthetően — a születés
és halálozások különbözetének függv
nye. Társadalmunkat mégis élénke
ben foglalkoztatja a szülési kedv,
születések számának csökkenése.

— Való igaz, hazánkban a születések sz
ma az 1975. évi demográfiai csúcsot köv
tően évről évre csökken. A jelenség hátt
rében számos tényező áll, melyeket tud
mányos életünk és a napi sajtó is folyam
tosan elemez. A születések számának csö
kenése már az ötvenes évek második fel
ben megkezdődött és a hatvanas évek el
jére igen alacsony szintre csökkent. Ezt k
vetően kismértékű emelkedés után 197
ben jött a „demográfiai csúcs", hazánkb
ekkor csaknem 195 ezer gyermek születe
Sajnos azóta a születések száma folyam
tosan csökken. Meg kell azonban monda
hogy a fejlett országok jelentős részéb
hasonló problémák jelentkeznek, 1982-b
például Dániában, Hollandiában, NSZ
ban, Norvégiában, Svédországban alacs
nyabb volt az élveszületési arányszá
mint hazánkban. Ez azonban számunk
sovány vigasz...

Elek Erzsébet

tanítónőképzőintézeti rajztanári oklevél

Ferképzomfoiskèvk.

1935-36: 86.1

VASÁRNAP **24** Kat. Ráfael főa. Prot. Salamon	N. k. 6 ó. 31 p. N. ny. 16 ó. 57 p.	Buna 1-20
HÉTFŐ **25** Kat. Mór p. pk. Prot. Blanka	N. k. 6 ó. 32 p. N. ny. 16 ó. 55 p.	3 v 8
KEDD **26** Kat. Dömötör Prot. Dömötör	N. k. 6 ó. 34 p. N. ny. 16 ó. 54 p.	5 v 10
SZERDA **27** Kat. Szabina vt. Prot. Szabina	N. k. 6 ó. 35 p. N. ny. 16 ó. 52 p.	3 v 6
CSÜTÖRT. **28** Kat. Simon., J. Prot. Simon	N. k. 6 ó. 37 p. N. ny. 16 ó. 50 p.	5 v 6
PÉNTEK **29** Kat. Narcisz pk. Prot. Zenő	N. k. 6 ó. 39 p. N. ny. 16 ó. 48 p.	3 v 1 —
SZOMBAT **30** Kat. R. Alfonz Prot. Kolos	N. k. 6 ó. 40 p. N. ny. 16 ó. 47 p.	Izr. 25. S. Khaje szar

Elek Erzsébet

1930/31 – 1932/33

Ferkèpzomfoiskèvk

78. 0.

tornya a barokk építészet egyik leg-
egyénibb, legművészibb alkotásává
avatják.

CHIA-YU CH'I, (mesterséges jade), alma-, smaragd- vagy kékeszöld kínai porcellán, mely a jadeitre különösen emlékeztet és amelyet 618-ban egy Tao Yü nevű mester kezdett gyártani Ch'ang-nan Chengben. (A későbbi Ching-te Chen, Kiang-si tartományban.)

CH'IEN SHUN-CHÜ *(Ch'ien Hsuan:* A jadeit-tóból és az üvöltő zuhatagból való ember). Kínai festő, ki a Sung-korszak végén és a mongol korszakban működött. 1260 körül chin shih rangot nyert. A Sungok rendületlen híve volt. Chao Meng-fu (l. o.) megalkuvó magatartása annyira megdöbbenette, hogy elhagyva a közpályát, kivándorolt az országból. Emberi alakokat, tájakat, virágokat és madarakat festett, éles megfigyeléssel és nagyon gondos kivitellel. *Takács.*

CHIEN-YAO, kínai keménycserépedények, melyeket Fu-chien tartománynak Chienning és (a X. sz. óta) Chien-ngan, majd Chien-yang kerületeiben készítettek. Cserepük fekete, mázuk kékesfekete (kék, zöld), sárgás vonásokkal, „könnycseppek"-kel vagy foltokkal, melyek miatt e mázakat „nyúlbőr"-, „házinyúlbőr"- vagy „gyöngytyúkmázak"-nak nevezték. E készítmények közül legkedveltebbek voltak a teáscsészék és egyéb teásedények, melyek rendesen vastagfalúak voltak, s amelyeket a teatársaságok tettek különösen népszerűvé. E társaságok a Ming-korszakban lassankint megszűntek, de ez időtől kezdve Japánban nagy virágzásnak indultak (l. Chanoyu), ahol ennek folytán nagyrabecsülték és utánozták a Ch.-készítményeket is, melyek oda leginkább Koreán át jutottak és *Semmuko* név alatt lettek is-

Elek Erzsébet

textil

1911 – 1918

Éimisk 1930. 82. l.

Elek Erzsébet

VI. é.

tanári szak

Ferk pzomfoiskèvk

1935-36. 74. l

A REFORMKOR MŰVÉSZETE

umot fönntartó Egyesület állandó és
lkalmazottja, M. Kovács Géza fő-
sáról leköszönvén, helyettesítésével
. 1-ével Orosz Endre bizatott
múzeum szabályszerű átadása és
drének végleges alkalmazása szin-
6 év feladatát fogja képezni.
emények törzsállománya 1914 végén:
r 3451 db. *Régiségtár* 99 db. *Nép-*
6775 db. *Képzőművészeti gyüjtemény*
Természetrajzi gyüjtemény 324 db.
vtár 285 napon át volt nyitva; ez
olvasó 382 művet használt. A többi
yt 78 ingyenes és 207 fizetéses

át a könyvtár új, végleges otthonába és ez az időpont mindenkor nevezetes marad a könyvtár történetében.

A nyilvános olvasóterem 24 személy számára van berendezve, mellette a könyvtári tisztviselő hivatali-helyisége és egy kisebb helyiség a tudományos kutatással foglalkozók rendelkezésére.

Mint nyilvános könyvtár már működésének első hónapjaiban felébresztette maga iránt az olvasni szerető közönség érdeklődését, mely élénk látogatásában nyilvánult meg. Sajnos, a világháború ennek is gátat vetett, mert a kulturház helyiségeit a Vörös Kereszt

Elek Erzsébet

IV. é-

tanári nak

Ferképzomfoiskévk

1933-34. 46. l.

los másolat hiteléül:

[signature]

iniszteri iroda s. tiszt.

céljából másolatban megküldöm.

Budapest, 1929. évi augusztus hó 5-

A miniszter rendeletéből:

Dr. Tihamér Lajos s.k.

miniszteri osztálytanácsos.

A kiadvány hiteléül:

miniszteri iroda s.tiszt.

Élek Erzsébet MDK

polg. isk. rajztanári oklevelet kapott.

Ferképzőműisk 1933-34. 60.l.

DER Ausschnitt 1 BERLIN 45, Königsberger Str. 3
Telefon 0311/73 85 90 Telex: 1-83 5
Hör zu, Ausg. Berlin
2000 Hamburg 36
-19/75+
Elek György
1621

Original und Fälschung

Überfahrt mit der Fähre Von Elek György (1905–1957). Ungarische Nationalgalerie in Budapest

DER GUTSHERR setzt mit Kutscher, Pferden und Wagen über die Donau (vielleicht ist es auch die Theiß). Für die kleinen Leute aus dem Dorf aber ist die kleine Fähre da — Ordnung muß sein. O du weites schönes Ungarland! O du gesegnete pannonische Tiefebene! Das Bild Györys ist eine Liebeserklärung an seine Heimat, an Bauersfrauen, Weiden und Herden. Der Maler, Sohn eines Dorfschmieds, war Schmied. Und in Tokaj ist er aufgewachsen, wo der göttliche Tokajer Wein gedeiht.

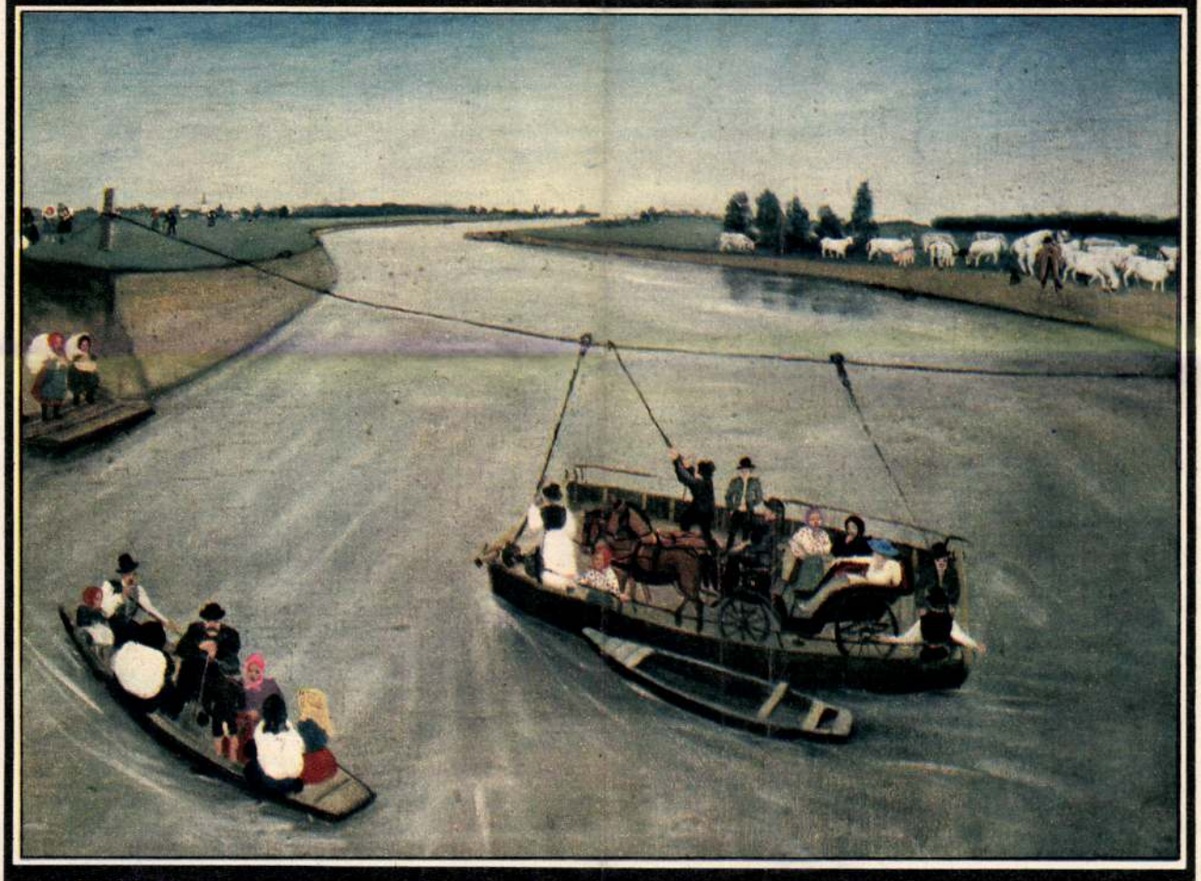

12 Fehler in der Kopie sind ein Dutzend mehr, als es sein dürfen. Die Lösung steht im nächsten Heft

Nachahmung verboten

...IEN GANZ GROSS

Marianne Mendt – Meine Lieder
Seit ihrem unvergeßlichen Glock'n-Song hat sich die begabte Marianne Mendt zu einer vielseitigen Allround-Künstlerin entwickelt. Ihre musikalische Bandbreite reicht vom schlichten Wiener Lied bis zum amerikanischen Jazz. Ihre natürliche Ausstrahlung und ihre schauspielerische Leistung haben der 29jährigen Wienerin inzwischen auch einen festen Platz auf der Musical-Bühne geschaffen. Ein Kritiker schrieb kürzlich über sie: „Die Mendt ist unaufhaltsam." Er hat recht.
Auf ihrer neuen LP hören wir: Wie a Glock'n. So bist du. Gute Lieder sind wie Pistolen. Ich bin in dir daham. Es steht ein alter Nußbaum draußt in Heiligenstadt. Was weiß ich wovon ich dir jetzt reden soll. Meine Liebe. Ich kenn' ein kleines Wegerl im Helenental. Frei wie der Wind. In einem kleinen Café. Du bist der Sonnenschein für mich. Ein Kater ist kein Hund.
1 C 062-33 132 1 C 244-33 132

...uß man nicht
...rter ist dies:

...licht-
...es

...der
...e-
...erte auf
...as
...alzers

...ter
...m
...r,
...e

...r und
...Neue
...aiser-

...r den
...Weib

...05/606

...um

4 BESTSELLER

Howard Carpendale, das blonde Pop-As aus Süd-Afrika, von seinen Fans auch Wow genannt, hat mit seiner neuen HÖRZU Langspielplatte „Du fängst den Wind niemals ein" großen Erfolg. Er singt: Ich bekenn' mich schuldig. Wein' doch nicht Jenny. Da kam ein Fremder. Die Liebe kommt über Nacht. Tränen lügen nicht. Das Ende vom Lied. Ich kann es gar nicht glauben. Viel zu viel Gefühl. Allein bist du nie. Wölfe und Schafe. ...da nahm er seine Gitarre.
1 C 062-29 556 1 C 244-29 556
HOWARD CARPENDALE IST AM 7. 5. IN DER DREHSCHEIBE ZU SEHEN UND ZU HÖREN.

Die Musik kommt – 2. Folge mit Maria Hellwig. Original-Aufnahmen der beliebten Fernsehsendung mit Franzl Haser und der Werdenfelser Musik. Anderl Heckmeier. Michael Berger. Alfons und Rita Bauer mit den Almdudlern. Lolita. Erich Kunz. Maria Tiboldi. Margot Hellwig. Die 3 lustigen Moosacher. Die Keferloher Musikanten.
1 C 048-31 266 1 C 228-31 266
FERNSEHSENDUNG „DIE MUSIK KOMMT" AM 3. 5. UM 16.00 UHR IM ZDF.

Wilde Rosen und andere Träume heißt das neue Album von Katja Ebstein. Ausgedruckte Songtexte. Katja singt: Wilde Rosen werden blühen. Benjamin. Der Mensch ist doch kein Elefant. Eldorado. Es war einmal ein Jäger. Der große Don Antonio. Babylon. Auch Chicago war einmal jung. Himalaya Lullaby. Supanoy. Neu Schwanstein. New York City.
1 C 062-29 560 1 C 244-29 560

Hot Dogs – Neue Ritter Gaudi. Dies ist eine Jubiläums-Platte, die den Weg der krachledernen Dixieband von 1955–1975 aufzeigt. Und das ist alles drauf: Neues von den Rittersleut'. Egerländer Marsch. Der alte Drehorgelmann. St. Ludwigs-Rag. Münchner Gefängnislied. Tiger-Rag. Schaug' hi, da liegt a toter Fisch im Wasser. Marsch aus Petersburg. Trink' ma aus und samma wieder guat. Melodie in F. Weh-dam. Unterm Doppeladler.
1 C 062-29 564 1 C 244-29 564

...den
...vor:
...h,
...ow
...mit

...ten
...uch

...27.

Dieses Zeichen in Verbindung mit einer Bestellnummer unter einer Schallplatte bedeutet, daß es das Programm dieser LP auch als MusiCassette gibt.

Elek Gyula

stvoš

l

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1940. 51. l.

A kassai orsz. m. iparművészeti kiállításon 1943. nehány tárgyaggal szerepelt.

Népszava. 1943. máj. 9

Ujmagyarság 1943. máj. 11.

MDK

Elek Gyula ötvös

Ezüstmunkái és ékszerei a társulat üveg- és fémkiállitásán.

Cikk: Művészet az iparban

Az Ország, 1943. nov.2o.

ELEK GYULA,bocskoros

Szegeden dolgozott.A deszki hajóvontatók lovasfuvart is vállaltak.A mult században a szegedi iparosok is igénybe vették őket.Vásárokra járta.Arad,Temesvár, Nagykikinda,Szabadka,stb.majd a háboru után Csongrád, Szentes,stb,fuvarozták őket. 110.old

JUHÁSZ ANTAL: A deszki hajóvontatók 93.old

A Móra Ferenc Muzeum évkönyve,1964-65. 1. Szeged, 1966

MDK

Elek Gyula iparművész

Kiállitója az állandó mintakiállitásnak, ötvös- és fémtárggyal.

Magy. Iparművészet, 1939. 22o.lap

MDK

Elek Gyula, ip.müv.

munkái is kitüntek.

Achalm-hán.Kassa.-/?/:A kassai iparművészeti kiállítás.
Népszava.1943.máj.9. 10.l.

MDK

Elek Gyula, népművész,

bocskoros [!]

A Népművészet mestere kiküntetést kapta.

–: Kiváló népnevelők és népművészek kiküntetése

7.

Népszabadság, Bp. 1969. aug. 19.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Elek Gyula, bocskoros

A Népművészet mestere címet kapta.

– : Kiváló népművelők és Népművészet Mesterei 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. aug. 18.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Elek Gyula

a szegedi bocskoros-mesterség utolsó, jeles képviselő jének életéről, munkájáról színes kisfilm készült. (Lakatos Vince rendezte „Bocskoromon van egy ták" címmel. A film „első díjat nyert a szegedi népvajzi filmszemlén)

Szák vagy ták? (P.L)

A nap kívei

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 15. S.l.

MDK

Elek Gyula, ötvös.ip.m.

Ezüst noi ékszergarnitura.

OMIP.Társ.Dij.-Művészet az iparban. 1943. Üveg- és Fém-
kiáll. kat. 28.1.

MDK

Elek Gyula ipm.

Megnyitották Kassán az ... iparm.tárlatot. Uj Magyarság, 1943. máj. 11.

Elek Gyula, [népi iparművész ??
bocskorkészítő] MDK

Elek Gyula a Dél-Alföld egyetlen bocskorkészítője. A 76 évre mester munkájáról film készült. A 18 perces film bemutatja hogyan készül a hagyományos szíjas, szőrös és csatos, valamint a modern formájú mokaszin bocskor.

–: film a bocskorkészítésről B.

NÉPSZABADSÁG, Sp. 1967. febr. 11.

MDK

Elek Ilona, textilmüv.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

MDK

Elek Ilona, textilmüv.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

MDK

Elek József, fotomüvész

Szomjas lányok. Foto.

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben" kiáll. 1940.II-III
Ka/t. 26.1.

MDK

Elek László építész Bp. 1893

befejező szigorlatot letette, de oklevelét 1928-ig nem váltotta ki.

ÉI-ÉM, 1931, jul. 15. 112 l.

ELEK is

MEGHIVÓ : MAGYAR ALKOTÓ MŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

A NÉGY NAGY FÉSZEKRAKÓ

ÁLOMOTTHON SÁTORFESZTIVÁL

1996 szept 29

LÁSD : Dr. Máriás Béla

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 JUN - 9

Keletmagyarország

Elek Emil

Falusi ház udvarán. (Elek Emil fotografikája)

— Az úttörőszövetség munkájának irányítását, a gyermekszervezet politikai vezetését a KISZ-re bízta a párt. Így az önállóság alapja az ifjúsági szövetséghez való tartozás.

— Pullai elvtárs úgy fogalmazott, hogy „osztályon felüli KISZ-munka az úttörővezetés." Az irányítás és a politikai vezetés a gyakorlatban azt is jelenti, hogy a KISZ-esek jönnek az úttörőkhöz, segítik őket. Változtatni kell azon a szemléleten, hogy az ifivezetők munkája, az úttörők vezetése — nem KISZ-feladat. Ezekből a pirosnyakkendős gyerekekből lesznek az ifjúsági szövetség tagjai, és egyáltalán nem mindegy hogyan készülnek erre.

— A Központi Bizottság Titkárságának határozata hangsúlyozza a társadalom felelősségét a gyermeknevelésben. A jövő nemzedékért nem csak a pedagógusok és ifivezetők felelősek.

[illegible] új feladatok az úttörőkre?

— Lényegében új program nincs, a kétéves akciónk munkáit végezzük. Megpróbáljuk a határozat szellemében, de ehhez segítség kell, hogy mindenki érezze felelősségét a gyermekért.

Kolláth Adrienne

Elhangzott az ifjúsági parlamentben

A döntés még várat magára...

NEM VÁLASZTOTTAK KÜLDÖTTEKET — száztíz fiatal van a MEZŐGÉP kisvárdai gyáregységében, és mindannyian ott voltak

ből nem csinálhatok kettőt!

A normarendezés természetesen azonnal megtörtént. A már említett szervezőkkel

Megfürödnél velem az élet folyójában?

készítsd el saját álmodat!

Bartók 32 Galéria

elek is

kiállítása

1997. március 21-április 13.

megnyitó:
1997. március 21-én 19 órakor

1 úttal
megnyílik Nagy Attila
Hús klopfoldája
McElek's is lesz.

Nyitva: kedd-vasárnap 14 és 18 óra között
H-1111 Budapest, Bartók Béla út 32. Tel./fax: (36-1) 186-9038

A kiállítást támogatta:

Elek 15

Az ünnepteleneknek és a 7 köznapúaknak terveztem egy vidám várost, ahol még a japán turisták is könnyen és szívesen megtanulnak majd 3 nap alatt 200 magyar szót. A kiállításom címe az, ami a 2 képeslapon van. Ha eljössz, legalább lesz 1 felhőtlen órád.

ELEK IS

Kép- vers / vers-kép.

Br. PIM, 1987

Riall.

lis 22.	Bécs	
lis 25.	Bécs	
us 5.	Pozsony	
us 14.	Pest	
us 16.	Pest	
us 19.	Pest	
us 26.	Bécs	
us 28.	Bécs	
us 30.	Bécs	
usztus 1.	Goodwood	
usztus 18.	Deauville	
otember 9.	Baden-Baden,	holtverseny utána hat hosszal győztes

Kis civilizációs értekezés unalmamban

elek is
1992

az **Óbudai Társaskör Galériában**
Butapest, III. Kiskorona u. 7.

Megnyitó: **1996. június 25-én 19 órakor.**
Megtekinthető: 1966. július 21-ig, hétköznap 14-18;
szombat-vasárnap pedig 10-18 óráig. Hétfőn zárva.

ELEK ISTVÁN

Meghívó

én
elek is,
„Seggfej magyarok"
címmel
bemutatom
bibliaillusztrációimat
Isten és a magam dicsőségére, Édes Hazám felemelkedésére,
s a rohadtak romlására.

(A seggfej szó pontos s ámyalt használatát Édesanyámtól tanultam.) Seggfej parasztok. Hát igen. Máig sem tudnak megélni napi nyolc órai munkából. Hajnalban kelnek etetni, ganyézni, ki a földre, este be a kocsmába, be a tévé elé, be a zágyba, és kezdődik másnap előlről. Van persze mind eme gürcöléshez mindenféle kényelmi eszközük: traktor, kapálógép, permetező, Ikea-bútorok, nagyhatású mosóporok, személygépkocsi, telefon, pálinkafőző, félkész ételek, borotvahab,,,. És nincs olyan falu, amelyben hagyomány lenne az, arról lenne híres, hogy a gyerek ha jól tanul, hintaszéket kap. Nincs olyan, hogy a parasztfeleség, parasztférj hintaszéket kapnának egymástól karácsonyra, hogy egy kicsit kényeztessék a testüket is. Nahát ezért seggfejek. Legürcöli az életét, ünneplő

ruhában is úgy mozog, mintha sártól súlyos gumicsizmában slattyogna, tele van reumával és nincs ideje gyógyfürdőbe járni,„ s nincs benne a hagyományában, hogy hintaszékkel kényeztesse a testét, mint aztat a tévében a Westernfilmekben is példaként látja. A seggfej parasztja küszködés s nem szorgalom által meggyötört derekát, gerincét még soha nem tette kényelembe, soha nem dédelgette. Persze a zirodista, a városi sem. Csakhát a parasztja tud és szokott kampósbotot hajlítani, tehát tud és szokhatna akár „tonett" hintaszéket is hajlítani.

természetesen a zírószövetség is seggfej, vagyis minden tag írójuk is. Évek óta sipákolnak, óbégatnak, hogy nincs saját székházuk, és nem kapnak a zállambácsitól még annyit sem, hogy a bérleti díjat kifizethetnék. És rohangálnak nyalizni, pitizni a politikusokhoz. Én meg sétálok Pesten, és látom, hogy a rendőröknek, tűzoltóknak, vámosoknak-fináncoknak nemcsak állambácsi által fizetett zenekara van, hanem székháza, tánceggyütese, félárú jegye„„. A seggfej Írószövetségnek meg eszébe se jut, hogy még katonadalok se lehetnének, ha nem lennének írók. Az íróknak sokkal több jár, mint a fegyveres testületeknek, és szintén ingyért.

Ámde nemcsak ezért seggfejek a zírók. Hanem mert a sok népi izéjuk, népnemzeti izéjük közben elfelejtették a parasztokat megtanítani a hintaszékkel való önkényeztetésre.

Egyszer meg Édesanyámmal arról beszélgettünk, hogy Hamvas Béla milyen szépen tud írni a magyarokról. pl.:

„.... A magyar nép nem idilli, de nem él aranykori hagyományban... Az aranykori hagyományban élő népek passzívak. A magyar nép nem passzív, hanem passzívan rezisztens. Ez a hasadás... Nem tesz ugyan semmit, de valamit mégis: ellenáll. Nem mond semmit, de egyetlen szava mégis van: a nem. A passzív rezisztencia. A tevékenység ellen való tiltakozás.

Ha az ember a nép történetében példát keres, nem is talál mást, mint bizonyítékot. Sohasem győzött le

A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

semmit, mert nem volt harciasan tevékeny; de sohasem adta át magát semminek. Ellenállt. Ellenállt befolyásnak, tevékenységnek, parancsnak, más népeknek, eszméknek, uralkodóknak. Passzívan ellenállt, úgy, hogy sem tevékeny nem volt, sem passzív. Szabotálta vezetőit, feladatait, költőit, gondolkodóit, papjait.... Máig sem állapítható meg, hogy elfogadott-e valamit, vagy sem; visszautasított-e valamit, vagy sem." (Hamvas: Egy költő apológiája, 15. fejezet)

Édesanyám idáig jutott el a felolvasásban, mikor én felkiáltottam: Hát hiszen ez pont a jódhiány tüneteggyüttese! Idesanyám! Édes Hazámban a népesség 80 százaléka jódhiányos vizet iszik, s a bolti sófogyasztásnak csak 20 százaléka a jódozott. A jódhiány pedig golyvát is okoz ugyan, de már előtte az IQ 10-20 pontnyi leromlását (a gyerekek meg el sem érik), úgy néznek ki, mint a depressziósok, élénkségnélküliek, lassúak, kedélytelenek. Vannak óvodák, ahol a kb. féléves jódprogram alatt visszajön az élénkségük. De persze az IQ-juk nem. Egyáltalán nem mellesleg a magyarok átlagos IQ-ja tízzel alacsonyabb, mint az Európában szokásos. Olyan körzeti orvost se hallottunk, aki a depressziós betegét megkérdi, mielőtt gyógyszert írna föl neki, hogy ugyan nem jódszegény-é az étrendje. stb.

Hamvas jellemzése komoly, ráillik a magyarokra. A jódhiány tüneteggyüttese is komoly, ráillik a magyarokra, és fedi Hamvas szövegét. A seggfej magyarok ezt sem tudják, és nemcsak azért, mert a seggfej tévéjük, zújságíróik nem mondják, hanem azért, mert seggfejek, stb.

Arra gondoltam, ha Édesanyámmal lehet ilyenekről beszélni, aki 88 éves, akkor talán a többi – akár seggfej – magyarral is. (Vae victis!) Jaj a legyőzötteknek!

– Papa, de szép kis házi
Nézzük meeg!

– Messze van kisfiam.

– De menjünk el addig!

(kokárdaterv em)

Szilvafát télen által gyümöltsével együtt a' szabad kertben zölden és frissen megtartani. Egy gyümöltsel megrakott fát kell kiválasztani, de a' gyümölts rajta még érett ne legyen, hanem tsak kékülni kezdjen. A' fa körül egy pyramist kell tsinálni létzekből, s ez takartasson be 5-6 íznyi vastagon szénával, úgy, hogy széna petrentzéhez legyen hasonló; föld szint délrül való részin lyuk hagyattasson, hogy a' fához lehessen férni, a' mellyet deszkával vagy szalmával be kell dugni. Ha petrentzére hó esik, hadd maradjon rajta.

A' takarék alatt a' szilva érik, a' levelek zölden maradnak; egész télen által lehet a' fáról leveles ágakat érett szilvával leszedni.

Kellemetesen tünik szembe, ha szép téli napon az állás elvevődik, és a' zöld érett gyümöltsel megrakott fát mutogathatjuk.
(Honi Vezér. Kalendárium 1834-ből, 49. o.)

Nos, meglehet ezt csinálni kocsmaudvarunkon az 5. emeleten is. stb.

Az ember nemcsak 2 lábú tollatlan párna. Az ember megtanította repülni a gépeket, más gépeket pedig sebesen tovagördülni. Ez az autó is, ugye. Aztán megtanította az autót gyalogolni. Ez a forgalmi dugó. Aztán megtanította ácsorogni: ez a parkolás. Az Ember a Nemeuklideszi kocsmát is meg tudná tsinálni.

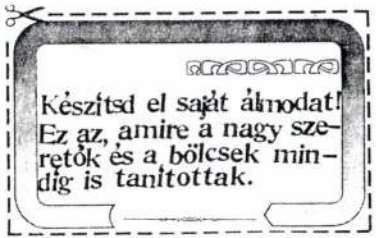

Na jó, mentek, mendegéltek,

az „idegenforgalmi szakemberekről":

1./

De nem ez a lényeg. Mindent jobban tudnak!

2./ Az lehet, hogy hülyére keresik magukat a turizmuson, vagy legalábbis szeretnék. De van néhány valami, amit sohasem tudtak adni, pl.:

bársonnyal bélelt ládikó az Idő, idegen városban

, nos ez a kocsma lehetne ilyen. Őrködjetek a zarándokutakon, jóllakott tétlenséggel figyelve, hogy piros, szürke, vagy átlátszó dolgok vannak-e körülöttünk, nyugvó vagy mozduló állapotban,

- - - - - -

Kinéztem néhány jó helyet is. A Moszkva téren, a Móricz Zsigmond körtéren, az Oktogonon,,,.

„...a Nemeuklideszi Kocsmában a gazda dolgos, jólelkű..." Vagyis haladó néphagyomány lenne. Ahogy a régi századokban, pl. az ezerkétszázas években a szalamankai egyetemen, csak az lehetett tanár, akit a diákok megválasztottak, ugyanígy a kocsmárost is a törzsközönség választaná meg.

„a Nemeuklideszi Kocsma a Fölséges Úristen ajándéka." Ez se tréfa. Mert tudjuk, hogy a Szentléleknek különböző adományai vannak. Van, aki a prófétálás Lelkét kapta, van aki a tanításét, ismét mások a szegények gondozásáét,... Én meg ilyent tudok kitalálni.

Természetesen lenne benne táncház, meg minden.

Úgy egyébként számomra az építészet ott kezdődik, amikor az építők már dolguk végeztével elvonultak.

És ha már van ez a civilizatórikus izé, akkor a kocsmárosnak miért ne lenne egy kompjúteres adatbankja, amiben benne van az összes-de-összes népművészeti külső és belső dísz képe (vakolatdíszek, galambdúcok, kapuk, kerítések,...), amit lehet nézegetni, és pénzért kinyomtatni, hazavinni.

A tisztaszívű ember amikor pálinkafőzőt akar, megelégedhet-e a kevéssel, vagy csak a többel?

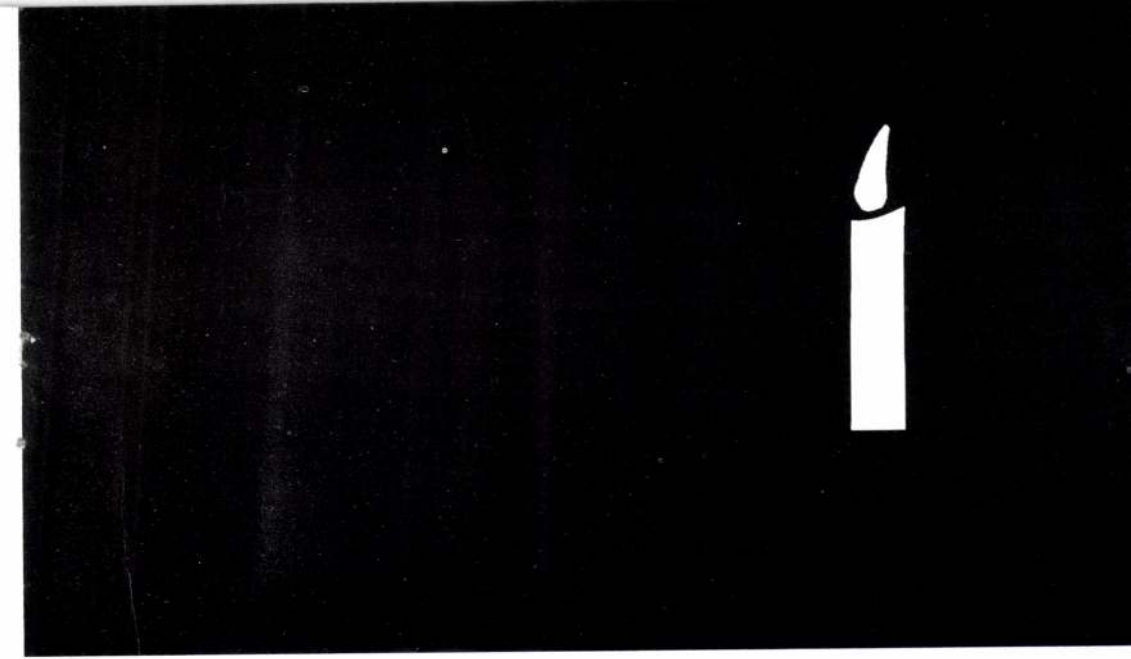

öreg este lett, mire odaértek, csak egy gyertya világított.

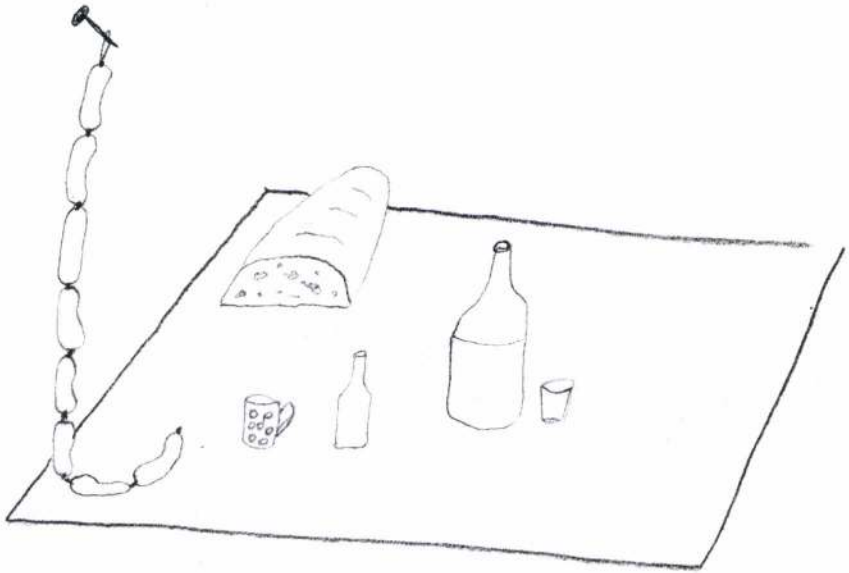

Bezörgettek, ajtót tártak nekik, etették, itatták, marasztalták őket.

(hova tettük)

a Nemeuklideszi Kocsmában a gazda dolgos, jólelkű, tevékeny asszony, aki szelíd tekintéllyel igazgatja hetven vendégét. A hangja mély, kissé rekedtes, megindító, az arca szelíd és fínom félig fekete, félig ősz hajának keretében,

a Nemeuklideszi kocsma az egyetlen lehetséges válasz. Ahol a lélek szónak jelentősége van,

a nemeuklideszi kocsmában szorongás nélkül várakozok, kölcsönkapott ruhában is, minden hátsógondolat nélkül,

a nemeuklideszi kocsma a Fölséges Úristen ajándéka. Én legalábbis szentül hiszem ezt, és kérem,

a nemeuklideszi kocsma a természetfölöttinek egy másik változata lenne, és csak utánna indulnánk nászútra Velencébe,

a Nemeklideszi Kocsma megmossa lábaimat,

(1987)

- - - - - - - - - - - -

Vagyis:

„...nem szűremlik be a frissen festett fű illata,"
tehát ki lenne tiltva belőle minden műanyag, minden pancsolt bor, minden kulturmocsok: az egyenruhás pincér, a matyólajbis népizenekar, a szkájcsenöl, a bömbölő rádió, a játékautomata,„.

„...az érzelmi étvágy,..." Hát ez az. Ezért lenne muzeális.

Lefeküdtek, jót aludtak.
Reggel aztán mit láttak?

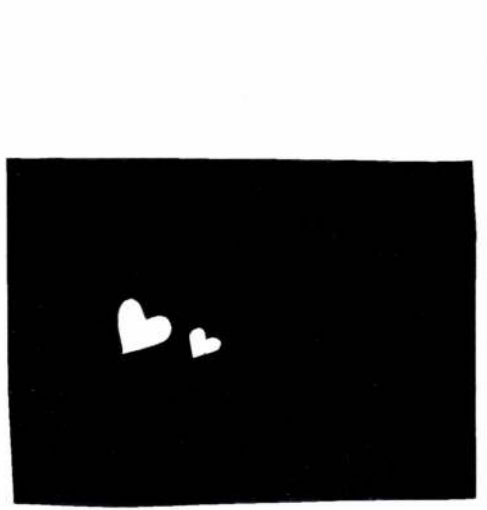

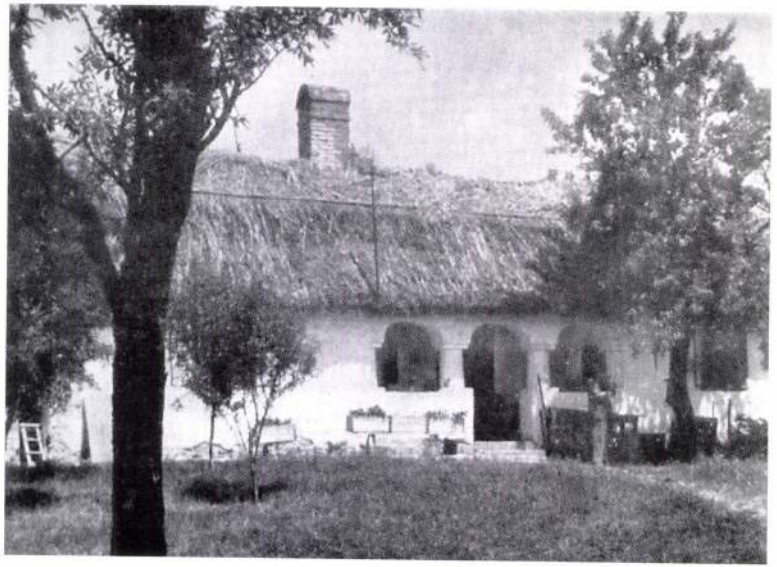

ilyest:

A népi építészet házait legalább egy módon lehet bennsőleg is rendeltetésszerüen használni a nem benne lakóknak – vagyis nem csak nézegetésre – : ivóként.

Ez az ivóhely, ha „oda" kerülne, az egész világon nevezetes lenne. Végül is, de nem utolsó sorban, ez a civilizációs értekezésem egyúttal csődületterv is.

A nemeuklideszi kocsmában

a nemeuklideszi kocsmába nem szűremlik be
a frissen festett fű illata,
és ha te nem ilyen ember vagy,
nem léplek át, mint küszöböt.

A nemeuklideszi kocsmában nem kell hízelegnünk a hazának, vagy megtennünk, bármit is parancsol, és eltűrnünk, ha valami szenvedést mér, reánk,
a nemeuklideszi Kocsmában az érzelmi étvágy, a komolyság jelentős eseménnyé avat minden találkozást, úgy mint valaha,

a nemeuklideszi Kocsmában szabadjára tudom engedni örömeimet,

ilyesmit:

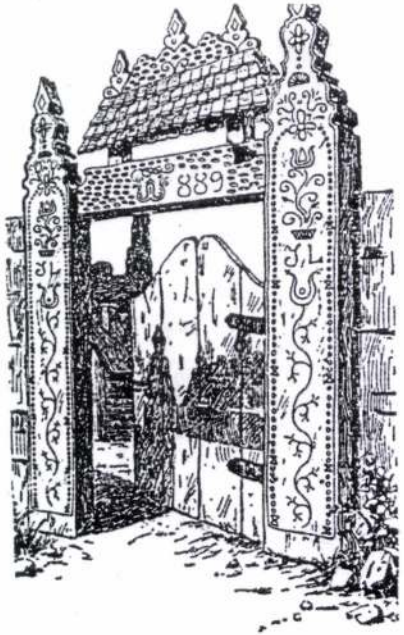

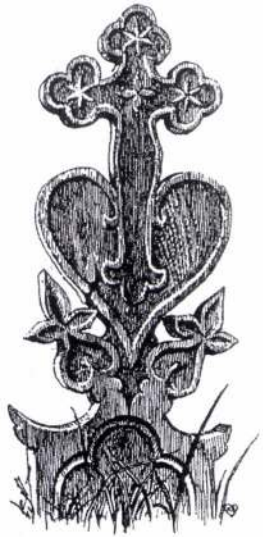

Eddig a mese. Most következik a valóság.

Mert hiszen azt mondja 'Ottó: „Folyton belefeledkezünk abba a kalandba, hogy egymás melegét keressük." (Panek Zoltán)

Annyi eszem azért volt, hogy nemcsak a házat vittem haza, hanem egy igazi erdélyi kocsmabútorztatot is.

Ami pedig a látványt illeti „a látás szertartásán" (Éluard):
Ha egy óceániai katamaránt el tudunk fogadni a második emeleti kiállítóteremben, ha egy paraszthá̀z képét el tudjuk fogadni a harmadik polcon lévő könyvben, vagy a képi memóriánkban, akkor egy bérház tetején is elfogadhatjuk, mint külsőleg muzeális látványt.

Miért lenne egy paraszthá̀z a városban szükségszerűen a föld színén, ha az muzeális tárgy? Azért, mert akkor nem olyan látványos? Azért, hogy véletlenül se legyen kiemelve? Pláne, hogy skanzenben fölépíteni egy külsőleg és belsőleg csak nézésre való házat, ez semmivel nem kerül többe-kevesebbe, mint Pesten ugyanezt emeletre.

Arra is gondoltam (eszembe jutott, tehát alkalmatlankodom), hogy a múzeumokban mindent a szemnek, semmit a kéznek, a talpnak, a fenéknek. Kivéve, ha muzeális a kilincs, a WC küszöbe, a padló.

Civilizációsan ez a következőket jelentené:

Az, hogy vannak skanzenek, tájházak, ez még nem jelenti azt, ez eddig még sose jelentette azt, hogy ezeket a házakat bennsőleg is lehetett volna rendeltetésszerüen használni, vagyis nem csak nézésre, hanem tartózkodásra.

ide

Üdvözlet Szolnokról.

ilyesmit:

(hova tettük?)

ilyesmit:

(hova tettük?)

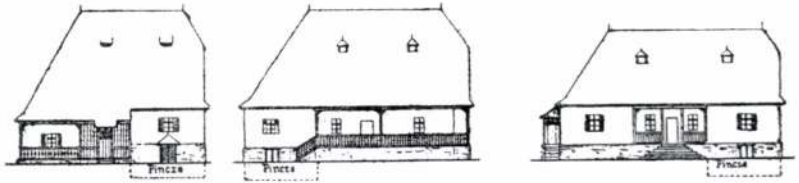

– Jaj de szép, papa! Vigyük haza!

– Meg te bolondulva, kisfiam! Hova raknánk?

– De papa, vigyük hazaaa!

Na jó hazavittük.

És hova tettük?

Elek Ilona, textiles, 1937. végbizonyitványt nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.
33 l.

Erdőkürt /Szabó/ 1
Pásztói járás.

Története: A középkorban
a török hódoltsághoz tart
toka. 1715-ben 9 magyar é
első felében a br. Heller
földesurai.

Bekötőut mentén hal

R.kat.templom. /Szentléle
Története: Az 1697-es Can
rök felégette, felszerelé
vitva, 1729-ben bővitetté
Domus szerint: "Pater Bud
renováltatott a Sz.Lélek
mon meg is nagyobbitatott
ájtatos katholikusok Iste
ban lakos Astalos János t
mit, az nem tünik ki./ Is
Egyházbiróságában 17o2 di
kezik Szt. Gersavius és S

Ø Elek Ilona

textil

1933–1934

Iparm.Isk.Évk.

1930–34. 45.l.

ELEK 15

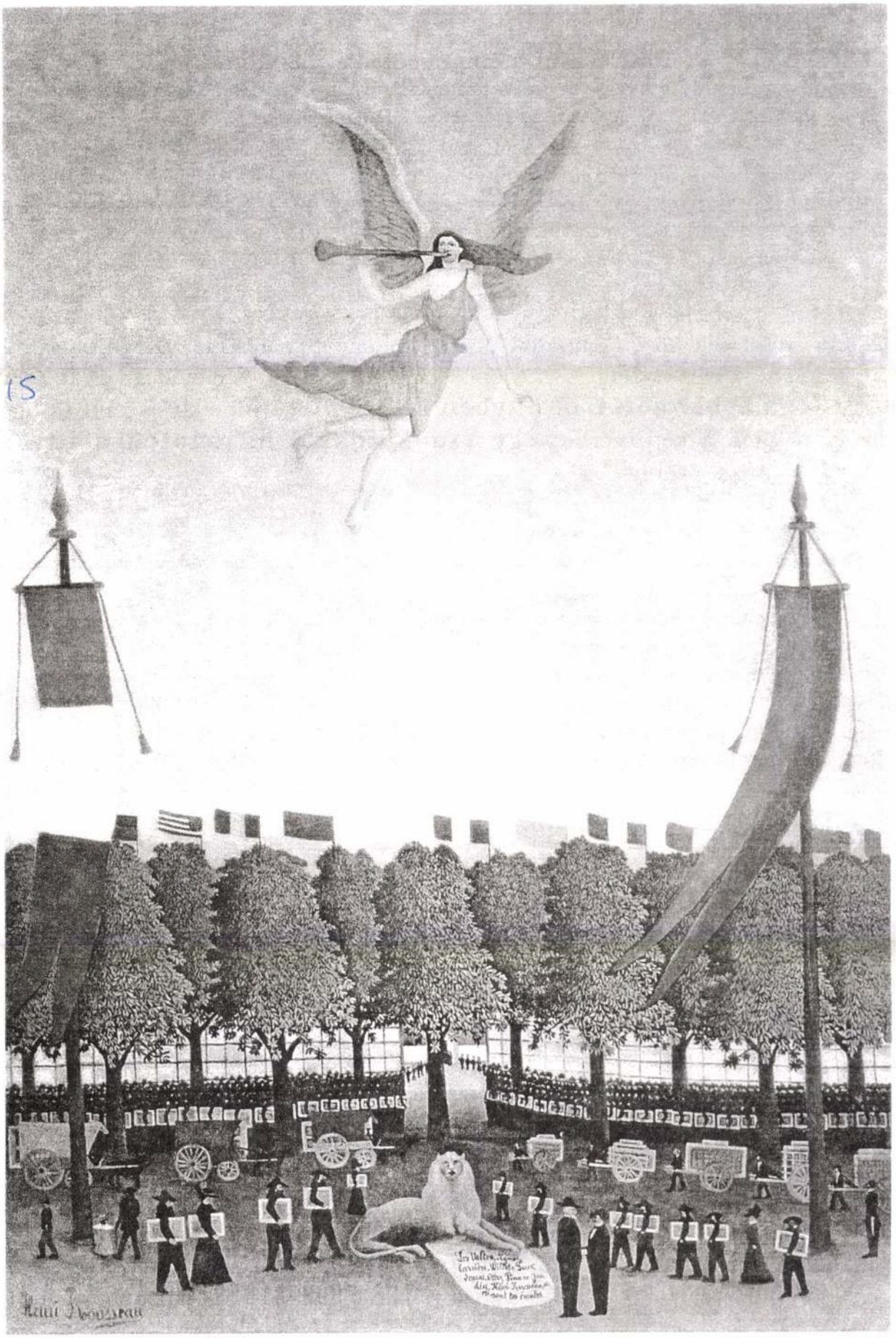

A SZABADSÁG MEG-
HÍVJA A MŰVÉSZE-
KET A FÜGGETLENEK
SZALONJA
XXII
KIÁLLÍTÁSÁRA

Kedves Kollégánk!

Örömhírt hoz számodra ez a levél.
A szabadság meghívja a magyar művészeket a Városligetbe 1995. szeptember 23-ára (hommage à Henri Rousseau).

A főszereplő a túl oldalon látható kép illetve festője, az általunk nagyra becsült Rousseau mester. Egy akció keretében szeretnénk hódolatunkat kifejezni ezen nagyszerű művész és alkotása előtt és levelünkkel azért keresünk meg, hogy partnerségre, segítő részvételedre kérjünk.

Ugyanis szeretnénk a festményt élőképként megrendezni, azaz kulisszák és más díszletek között állnátok úgy be, ahogy ez a festményen látható, egy fénykép elkészítése idejéig. És itt jönne az **aktív** részt vételetek, mert **fekete vagy legalábbis sötét öltönyben** kellene megjelennetek és ami szintén fontos, szintén a kép szerint, **egy munkátokkal a hónotok alatt** kell beállnia fényképezéshez.

Tetszik? De ez még nem minden.

Amíg mi elszaladunk a fényképet előhivatni (ez legföljebb egy órácskáig tart), addig egy kellemes kis büfé környezetében úgy gondoljuk, hogy ha már hoztatok egy művet magatokkal, akkor miért is ne mutogatnátok meg egymásnak. Szerintünk ez egy jó kis formája egy kiállításnak, mert hogy a jelen lét fontos.
A fényképeket elkészültük után minden résztvevőnek ajándékként szétosztanánk.

Akciónk a Budapesti Őszi Fesztivál hivatalos programja, ez azt is jelenti, hogy a jelenet berendezése is egy nyilvános program.

Szeretnénk tehát azt is, hogy ha családtagok, barátok is eljönnének, bámészkodni, ott lenni, stb.

Az akciónk időpontja:
1995. szeptember 23. 14 órától

A helyszín:
a Műcsarnok mögött a volt felvonulási térnél.
(Már kis földalattival is könnyen megközelíthető)

Abszolúte támogatott minket:

INSTITUT FRANÇAIS EN HONGRIE
FRANCIA INTÉZET

Üdvözlünk Titeket és bízva a művészetben vetett rendíthetetlen elkötelezettségetekben,maradunk: A NÉGY NAGY GAZDA :
THE FOUR BIG RICHES:
elek is
Hecker Péter
Nagy Attila

elek is

1997. március 21-től április 13-ig

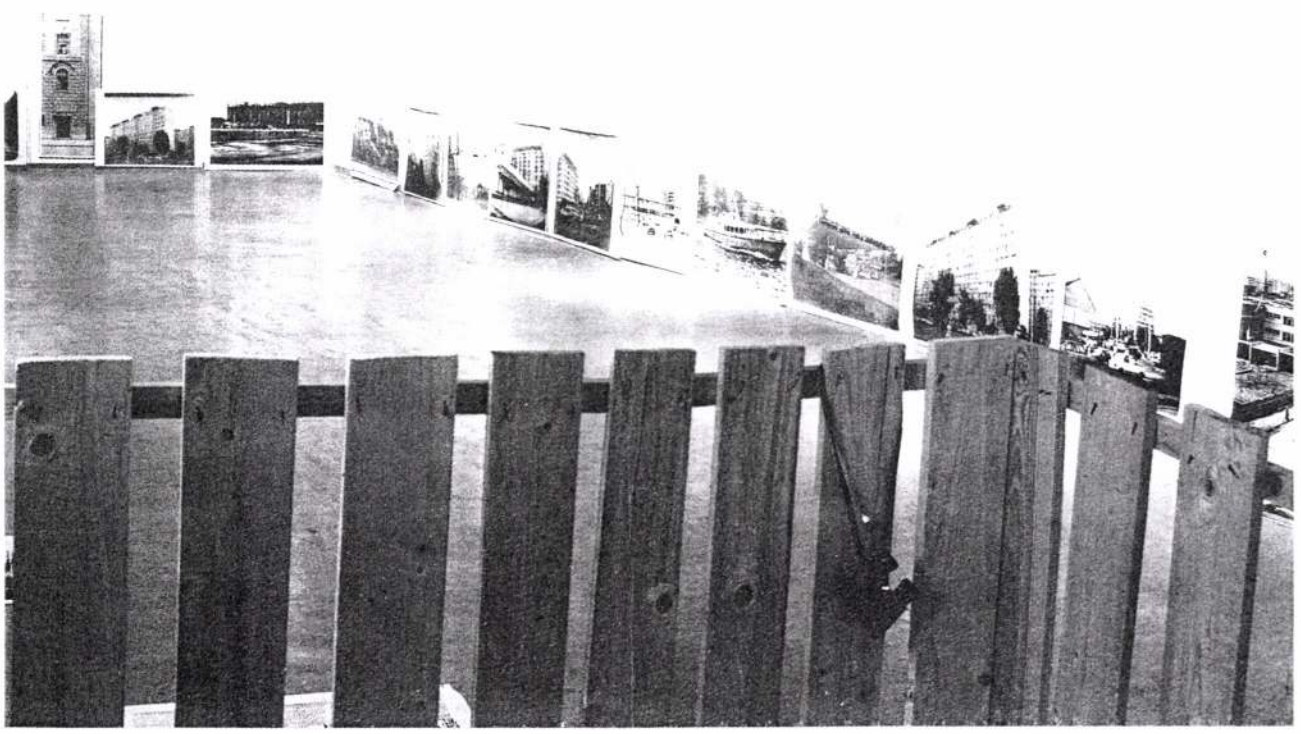

H-1111 Budapest, Bartók Béla út 32. tel./fax:(36-1)386-9038 e-mail: bartok32@C3.hu, web site: www.c3.hu/~bartok32/

A Bartók 32 Galéria egyik jellegzetessége, hogy noha a földszinten van, mégis jó időbe telik, míg a látogató az utcáról a kapun, udvaron, gádoron, majd az ajtón és egy kisebb előszobán át bezsilipel a kiállítóterembe. Épp ezért, sehol másutt nem lett volna annyira meglepő, hogy a kiállító elreteszelte a kiállítótér küszöbét, és arra ösztönözte a látogatókat, hogy a küszöbről nézzék meg a kiállítást. Persze, itt sem egyszerűen erről van szó. A látogató egy fából (a küszöbre!) épített emelvényre lett felterelve, s e kilátóra emlékeztető alkalmatosság kerítését átlépve sem tudott kényelmesen bejutni a kiállítótérbe – hacsak nem azzal a bizonytalan érzéssel, mint mikor valahova illetéktelenül hatol be. Hogy a kiállítótérbe ne szabadna belépni, az sehova sem volt kiírva, azaz nem lett megtiltva, csupán megnehezítve. Másszóval az akadály a megtekintés módját azok számára korlátozta, akik nem akartak vagy nem tudtak a korláton átmászni. Őket ezért a kerítésre függesztett kukker kárpótolta.

Aki látesővel nézelődött, az a kukkolás izgalmával vehette birtokba a terepet, s alighanem számára volt igazán meglepetés, hogy a szemközti fal egyik képén, egy régi ház első emeleti ablakán is kibámészkodik valaki, méghozzá a székesfőváros jelenlegi főpolgármestere. Így, ha előbb nem, a kukkolótárs fölfedezésével annak a tantusznak is le kellett esnie, hogy a falak tövébe helyezett, s egymást folytató képek városképek, s hogy így ez az egész kiállítás valami város-szerűséget modellez, s ez a város-szerűség Budapest.

Az itt bemutatott várospanoráma azonban Budapest legjellegtelenebb, túlnyomórészt a 70-es években felépített lakótelepek tájképeiből állt. Egy-egy ilyen panelház-együttesre tekintve persze az sem teljesen bizonyos, hogy valóban budapesti képeket látunk – hisz vidéki nagyvárosainkban, de a szomszédos volt szocialista országok vásosainak peremkerületeiben is ott állnak ugyanezek a lakótelepek -, hát még azt milyen nehéz eldönteni, hogy az adott kép épp melyik budapesti kerületből való! Kőbányáról? Újpestről? Vagy a Józsefvárosból, netán Csepelről? Hogy mégis Budapestről lehet szó, az még a pesti látogató számára is csak három-négy általa jobban ismert környék látképéből derülhetett ki, illetve a főpolgármester már említett szituációban történő megidézéséből.

E városképek kiválasztása nyilván arra céloz, hogy a főváros lakosságának jelentős része nem budapesti, hanem lakótelepi lakos, aki csupán vásárlóként és/vagy dolgozóként, azaz átutazó vendégként jár be a város mindazon kerületeibe, melyek a képzeletünkben élő – a képeslapokról vagy a televízióból ismert – Budapestet alkotják. De vajon mit nyújt egy budapesti lakosnak Budapest, s mi az amit mindebből nem nyújt a lakótelepek lakóinak is éppenúgy? Nyilvánvaló, hogy a lakótelepek uniformizálják az embert közvetlen körülvevő közterületeket, s hogy minél komfortosabb a telep – iskola, óvóda, játszótér, orvosi rendelő, étterem, presszó, szupermarket, kultúrház, etc. – annál inkább be is zárják, mert annál valószínűbb, hogy lakóját foglyul ejti önnön kényelme vagy mindennapi fáradtsága. Mi az ami elvész? Budapest azon közterületeiből való részesedés, ami miatt ez a város még mindig azonosíthatja magát önmagával, múltjával; az a fajta aktivitás, mellyel a város folytonossága birtokba vehető és alakítható.

Ha a lakótelepek – melyek a várost körülölelik – ilyen értelemben gettók, akkor maga a történelmi Budapest is csak rezervátum, s a kiállítás ezt a helyzetet fordítja a visszájára azáltal, hogy e lakótelepi körpanorámát a küszöbön fölépített magaslesről szemlélteti.

Budapest a század eleje óta nőtt meg annyira, hogy ez lett Moszkva, Berlin és Róma közt a legnagyobb város. Nagyobb, mint Bécs vagy Zürich. E jelenséget alighanem az teszi paradoxonná, hogy a magyar főváros növekedése, az ország alapterületének csökkenésével volt fordítottan arányos. Azzal, hogy az I.Világháborút követő békekötések következményeként az ország alapterülete harmadára csökkent, Budapest – mely a századfordulón még kisebb volt, mint Bécs – a térség legnagyobb városává duzzadt. A háborút követően nemcsak az elcsatolt területekről indult meg a bevándorlás, hanem a háborút követő gazdasági nehézségek, a tömeges elszegényedés következtében vidékről is. S minthogy a II. világháborút követő államosítás, ipari- és mezőgazdasági szerkezetváltás tovább generálta a városi agglomerációt, így jött létre az a helyzet, hogy ma már minden ötödik magyar budapesti lakos. Igen ám, csakhogy az ily módon felduzzadt metropolisz mégse tudta igazi városi polgárokként integrálni a különféle okokból idetelepült embereket, s úgy tűnik az új köztársaság sem kezeli nagyobb hatásfokkal e gazdasági, társadalmi, és politikai probléma-komplexumot, mint elődei. Az előző politikai berendezkedés időszakában kialakult belső- vagy rejtett munkanélküliség időközben manifesztté vált, az ország gazdasági teljesítőképessége az újabb szerkezetváltás következtében még a korábbiakhoz képest is visszaesett, s így a lakosság elszegényedése tömegessé vált. A súlyosbodó szociális problémák ellenére a szociális kiadások relatív és abszolút értelemben csökkennek, melynek következtében a bűnözés ugrásszerűen megnövekedett, s jelenleg közel háromszorosa annak, mint amit közvetlenül a politikai rendszerváltást megelőzően regisztráltak. Tekintve, hogy ezek egymással összefüggő, mi több, egymást generáló folyamatok, nem lehet egyik pillanatról a másikra változtatni rajtuk: ha már belekerültünk – bármilyen rettenetes is, huzamosabb ideig együtt kell élnünk velük.

S ha változtatni szeretnénk rajta, könnyebb lenne megtalálni a megoldást, hogy addig is, hogyan tudnánk mindezt még a legelviselhetőbbé tenni. Ebben az összefüggésben érdekes, hogy a teremben kiállított minden egyes képen feliratok olvashatók, melyek többnyire az itt ábrázolt épületek tetejére vagy homlokzatára kerültek, de amelyek mégis jól megkülönböztethetők az esetleges eredeti – tehát e gyönyörűséges tájegységekben fotózott – feliratoktól. Az egyik képen ábrázolt épület felénk legközelebb eső betonfalán például egy graffitit látunk, az egyik rendszerváltó parlamenti párt nevének kezdőbetűit. A középső D, vagyis a Demokratát jelölő betű helyén dávidcsillag van. A látképet Elek Is úgy alakítja át, hogy a kérdéses fal fölső széléhez – gyermekjátékként forgalmazott guminyomda betűivel – nyomtatott betűsort illeszt, mintegy neonreklám tervezetet, mely így szól: Hülye zsidózók! A lakótelepi tájképek között előfordul egy-egy sztálin-barokk épületegyüttes is, illetve a legutóbbi időszak építészetét ugyancsak méltóképp reprezentáló felüljáró vagy MOL-benzinkút is. A lakótelepi épületek tetején – melyeken valójában mind a mai napig

Budapest szépsége önmagában már kevés a fejlődéshez, valami többletprogram, szolgáltatás kell

csak elvétve található neonreklám -, újabb felirat-tervezetek. Ilyenek: *A rántottcsirke a gyengék oldalán áll!* Vagy: *elszalasztó-társak!* Vagy: *Jó látni, hogy megvan még a világ!* Vagy: *és több fantáziát követelünk a politikusoknak!* Vagy: *kis elkopók és beletörődők!* Vagy: *A szegények európa niggerei.* Vagy: *És kintről kerékpárbűz szüremlik be.* Vagy: *Azt hittem alszol!* A már említett benzinkút tetején ez olvasható: *Gyönyörű alma van a zsebemben.* Ismét máshol a felirat kérdez: *Érzelmi gyarmat?* Vagy: *Szolgalélekkel?* Találhatni a képek közt kakukktojásokat, például egy a nádasban csónakázó, és a csónakból – vélhetően vadlibára – lövöldöző vadászt. Csónakja oldalán a felirat: *nem kívánt rész törlendő!*

E feliratok az adott kontextusban nem igényelnek különösebb kommentárt, annál is inkább, mert képi összefüggéseikben maguk is azok. De a mesét ezúttal nem is e feliratok összessége adja, hanem – egy alternatív köztéri gondolkodás utópiájaként -, az ott élők vagy arra járok hétköznapi gondolatai. Annak a fajta morfondírozásnak gyöngyszemei, melyek valamennyiünkben öntudatlanul is megszólalnak mikor egyedül vagyunk, s mintegy folyamatos belső monológ automatikusan

kommentálják és reflektálják a bennünk és körülöttünk lévő valóságot.

Városi közterületeink társadalmasításával baj van (a magamét már megírtam a dologról Az úúúúúúúúúj közérti szobrászat és a pipában (lásd Balkon 1996/9.). Kada pedig kifejtette *Kis civilizációs értekezés unalmamban* c. füzetében, melyet az Óbudai Társaskör Galériája jelentetett meg, 1996-os kiállításával kapcsolatosan.

Elek Is nem először nyúl a Budapest témához. Hadd utaljak itt példaképp *A rábaszás Káma Szútráját ki írja meg* című 1988-ban a szerző által kiadott és terjesztett kötetre, vagy például olyan utcai akcióira, mint a *Rózsadombi villára gyűjtök* feliratozású táblával történt koldulás (1988), vagy a Butapest visszafoglalása című utcai akciósorozat (1993). 1988-ban jól el is verték az V. kerületi – azaz Szalai utcai – Rendőrkapitányságon azért, mert koldult. Tudniillik az akkori szervek nem tudták megkülönböztetni az utcai akciót a koldulástól, a koldusokat viszont – ezek szerint, és ezt sajnos én is láttam Elek Pista hátán – kíméletlenül elverték. ...akkor *ezért nem volt* szegénység, most meg *már ezt is szabad*... Ez ma már egy szabad ország, ahol persze ugyanaz a válság tart tovább, mint ami már a két háború között is volt, vagy a II. Világháború után, és amellyel szemben mindezidáig valamennyi hazai politikai berendezkedés – és volt egy néhány már e században -, tehetetlennek bizonyult.

Főbb vonalait tekintve tehát ez a kontextusa Elek Is Bartók 32 Galériában bemutatott kiállításának, és egyúttal a magyarázata is, hogy miért vagy mennyiben Budapest a visszatérő témája ezeknek az egyébként – és nála mindig – verbálisan is igen erőteljes eseményeknek.

Ha megpróbáljuk Elek Is eddigi életművén belül elhelyezni és értelmezni e kiállítást, akkor ezúttal azzal dicsérhetjük őt, hogy kellőképpen visszafogta magát. S mivel lényegesen kevesebbet bízott a didaxisra, mint amennyi gondot fordított az olyan járulékos elemekre, mint amilyen egy kiállítás dramaturgiája, e bemutatója nem egyszerűen hatásos és szellemes volt, hanem az ő eddigi legjobbja is. És az elmúlt években bárhol máshol bemutatott kiállítások között is az egyik legfinomabb falat. Megnyitóját az tette emlékezetessé, hogy McElek's-et ehetett a közönség, ami egy két szelet – frissen, ott helyben kloffolt és sütött – rántotthús közé illesztett karaj kenyér volt...

Várnagy Tibor

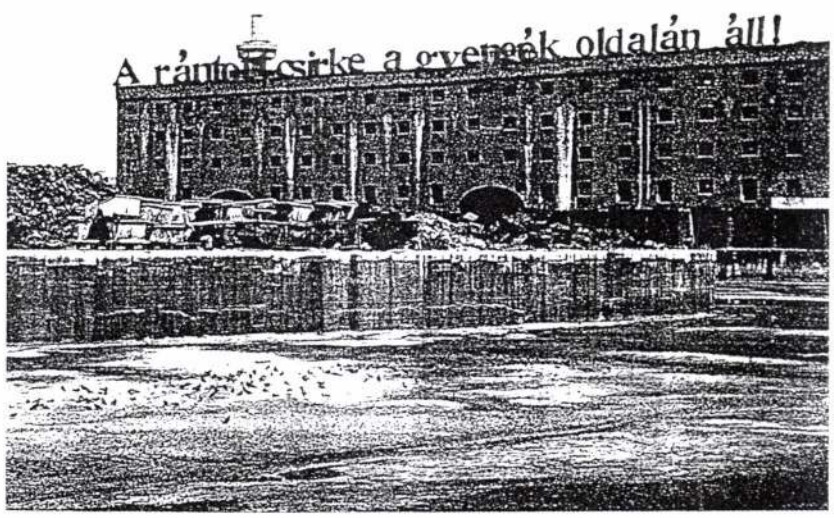

elek is / Elek István

H-1103 Budapest, Kada utca 58.

Egyéni kiállításai:

1984 *Plakátok és tusfestmények.* Liget Galéria, Budapest
1989 Stúdió Galéria, Budapest
1996 *Bibliaillusztrációimból.* Óbudai Társaskör Galériája, Budapest
1997 Bartók 32 Galéria, Budapest

Csoportos kiállításai:

1984-től a ***Helyettes szomjazókkal***: Budapesten a Bercsényi Kollégiumban, a Fiatal Művészek Klubjában, Jászberényben, Miskolcon, Győrött, Szegeden,...
1993-tól a ***Négy Nagy Gazdaggal***:
1993 *Második magyar epigon kiállítás.* Hamburg
1994 *Igyál Magyar.* Liget Galéria, Budapest
Vigasz – l'art pour l'art. Performance, Hamburg
1995 *Money and Humanity.* Pannó. Art Expo, Budapest
Zászlókiállítás. Gallery by Night. Stúdió Galéria, Budapest
A szabadság meghívja a magyar művészeket a Városligetbe. Egy Vámos Rousseau festmény megvalósítása az életben, terepen
Éjszakai repülés. Performance. Mediawave, Pécs
1996 *Hat napos asztali-performance és kiállítás reggelivel.* Mediawave, Győr
Álomotthon-sátorfesztivál. Őszi fesztivál, Margitsziget, Budapest

A kiállítás megnyitóján **Nagy Attila első magyar húsklopfoldája** működött közre.

One peculiarity of Bartók 32 Gallery is that while it is located on the ground-floor, it still takes a while for the visitor to reach the exhibition space from the street – through the gate, the courtyard, verandah, then through the door and a smaller corridor. Therefore, the exhibitor's barring the entrance of the exhibition space and making the visitors view the show from the doorstep wouldn't have been so surprising anywhere else. Of course, there is more to it than that. The visitor was directed onto a wooden platform (built on the doorstep); however, even by stepping over the fence of this lookout-tower commodity it was impossible to comfortably access the exhibition space save with the anxiety which overcomes one when intruding somewhere unauthorised. No sign prohibited entering the space, it wasn't forbidden – only made difficult. In other words, the obstacle only restricted viewing the exhibition for those who did not want to or could not climb over the fence. They were compensated by a pair of binoculars hanging from the fence.

Those who looked around with the binoculars had the added excitement of voyeurism, and were really surprised to see that on a picture on the wall opposite somebody was also gazing through the first floor window of an old building: the current Mayor of Budapest. Thus, if not earlier, by discovering the peering fellow, one did not fail to realize that the consecutive pictures placed at the bottom of the walls were cityscapes, and so the entire exhibition was constructing a model of a city-of-a-sort, and this city-of-a-sort was Budapest.

This panorama of the city, however, presented the most undistinctive view of Budapest, primarily comprising housing estates built in the 70s. Looking at these concrete blocks it is hardly obvious whether it is really Budapest the pictures portray – due to the fact that the same housing estates can be found in Hungary's large provincial towns, as well as in the suburbs of any neighbouring, ex-communist country – let alone the difficulty of deciding which district of Budapest a given picture was from? From Kőbánya? Újpest? Or Józsefváros, or is it Csepel? Only the pictures of three or four familiar neighbourhoods, or rather the Mayor, conjured up in the afore mentioned situation, hinted that it might nevertheless be Budapest.

Choosing these cityscapes clearly implies that the majority of the capital's population does not come from Budapest, but rather, from these housing estates; and that they only come to Budapest to shop and/or to work, consequently they are visiting guests in those districts which constitute the Budapest of our memories, known from postcards or from TV. But what does Budapest offer its residents? And what is it that it doesn't offer in the same way to the residents of the housing estates? It is apparent that housing estates standardise the public places in our immediate environment, and the more comfortable an housing estate is – the school, the kindergarten, the playground, the surgery, the restaurant, the café, the supermarket, the cultural centre, etc. – the more it captivates its residents, for it is more likely that the inhabitants become imprisoned by their own comfort and daily fatigue. What gets lost? The involvement in those public places of Budapest, which still enable this city to identify with itself and its own past. Also, the kind of activity with which the city's continuity is containable and shapable.

If the housing estates surrounding the city are ghettos in that sense, then the historical Budapest itself is the opposite, and the exhibition turns this situation inside out by presenting this housing-estate landscape from the lookout built on the doorstep.

Since the turn of the century Budapest has grown to become the largest city besides Moscow, Berlin and Rome. It is larger than Vienna or Zurich. This phenomenon has been rendered paradoxical by the fact that the growth of the Hungarian capital has been in inverse proportion to the reduction of the country's area. Due to the decrease of the country's territory to its third, as a result of the peace treaty following the First World War, Budapest – which had been smaller than Vienna at the turn of the century – has become the largest city in the area. After the war immigration begun not only from the annexed territories but also from the countryside, as a consequence of economic hardships and impoverishment following the war. As the agglomeration of towns was further increased, following the Second World War, by nationalisation and by the industrial and agricultural structural changes, the resulting situation is that every fifth Hungarian resides in Budapest. However, thus inflated, the metropolis has not been able to integrate as real citizens the people settling for various reasons, and it seems that neither is the new republic managing to remedy these economic, social and political problems better than its predecessors. Meanwhile, the internal or hidden unemployment, which emerged during the previous political era, has become apparent: due to further structural changes the country's economic productivity has fallen back compared to former conditions – and so the impoverishment of the habitants has risen enormously. In spite of the deepening social problems, social expenditures have been reduced both in relative and absolute terms, and as a consequence, crime has skyrocketed and currently is almost three times higher than it had been immediately preceding the political changes. Considering that this process is correlative, moreover self-generating, it is impossible to change it from one moment to the other: as we have got into it – however horrible it is – we must live with it as long as we are unable to change it. And of course, even if we really would like to change it, it would be easier to find the solution for making it bearable, at least, in the meantime.

It is interesting in this context, that in all of the pictures at the exhibition there are inscriptions, which, in most cases, have been installed over the top or in front of the depicted buildings, remaining nevertheless well-distinguished from the incidental original inscriptions photographed in these magnificent landscapes. For example, on one of the depicted building's concrete wall, closest to us there is a graffiti: the initials of one of the political party in the parliament. Replacing the letter "D" in middle – standing for 'democratic' – there is a David – Star. Elek has altered the view by putting a line of capital letters – using rubber stamps sold as children's toys – over the upper side of the wall, as if it were a layout for a neon sign, reading: Jew-abusers are stupid! Among the landscapes of the housing estates some Stalin-baroque groups of buildings also appear, as well as a footbridge or a MOL petrol station representing the most recent architecture. On the top of the concrete blocks – on which, up to now, neon-signs were scarce – there are other designs for signs such as: *Fried chicken takes the side of the weak!* Or: *missing fellows!* Or: *It's good to see that the world still exist!* Or: *more fantasy for the politicians!* Or: *the poor little ones who wear out and resign!* Or: *The poor are the niggers of Europe!* Or: *And bicycle stink emanates in from outside.* Or: *I thought you were sleeping!* On top of the above mentioned petrol station the sign says: *There is a beautiful apple in my pocket.* Elsewhere the sign asks: *Emotional colony?* Or: *With a servile soul?* It is possible to find the odd one out among the pictures, such as a hunter rowing in a boat amongst the reeds, shooting away at what is supposedly a wild-goose. There is a sign on the side of his boat: *delete what is non-applicable!*

These signs don't require any specific comment in the given context, especially since they are comments themselves in their own visual context. Yet this time, the story is not given by the sum total of these signs, but – as the utopia of an alternative common thinking – by the everyday reflections of the locals and the passers-by. They are the veritable gems of the kind of reflection that unconsciously speaks in all of us when alone, and as a continuous inner monologue comments and reflects automatically upon the reality in ourselves and around us.

There is a problem with the socialisation of our municipal public places (I have already written my own reflections about the issue in The neeeeeeeew public sculpture and the pipe (see Balkon 1996/9.), and Kada explained in his booklet of Small discourse on civilization conceived in ennui, which was published by Óbuda Társaskör Gallery on the occasion of his 1996 exhibition.

This is not the first time that Elek has chosen Budapest as a subject matter. Let me refer, for example, to the volume of *Who is going to write the Kama Sutra of getting fucked over?* published and distributed by the author in 1988, or, for example, to such street performances as the begging action with the sign *Collecting for a villa on Rózsadomb* (1988), or to the series of performances entitled *Recapturing Budapest* (1993). In 1988 he was beaten up at the Fifth District (namely, Szalai utca) Police Station for his begging action. As a matter of fact, authorities at the time could not distinguish a street action from real begging, and accordingly beggars were beaten up mercilessly – as attested, unfortunately, by Pista Elek's back. ...which was *why poverty didn't exist* at that time, whereas *now one's free to do anything*... Hungary is a free country by now, with the same prevailing crisis that had already existed between the wars and after the Second World War, and which all of the domestic political establishments (and there have already been a few during this century!) have so far been unable to tackle.

These are the main outlines of Elek's exhibition at the Bartók 32 Gallery, which, at the same time, serve as the interpretation of why or to what extent Budapest has become a recurring subject of these otherwise (and in Elek's case always) verbally powerful events. If we try to place and understand this exhibition within his oeuvre, we can praise him for duly restraining himself. And because he left considerably less to the instruction than to the effort he put into those additional factors such as the dramaturgy of an exhibition, this show was not only captivating and witty, but also his best ever. As well as being a true delicacy among the exhibitions presented elsewhere in recent years. The opening was made memorable by the free McElek sandwiches: one slice of bread in between two slices of freshly fried pork fried in breadcrumbs...

Tibor Várnagy

Translation: Helga László

A katalógust támogatta: Nemzeti Kulturális Alap, Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága, Pro Helvetia.

ELEK IS (Kada)

1990. 1. 11, 13, 14, 15

Új Művészet

01 Milvéz21

Benczúr Emese, Braun András, Cseke Szilárd, Illés Erika, Makovecz Anna, Komoróczky Tamás, Mátis Rita, Szarka Péter, Deli Ágnes, Ravasz András, Szűcs Attila, Böszörményi Gergely, Baranyay Levente)

STADTRÄUME - KÖZTEREK
OSZTRÁK és MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK KIÁLLÍTÁSA.

A Szombathelyi Képtár ez évi programja a „város" témaköréhez kapcsolódik. Magyar és nemzetközi kiállítások nyílnak ennek a jegyében. A Stadträume - Közterek osztrák résztvevői elsősorban a város belső, a felszínen túlmutató jelenségeit tárják fel. A tapasztalatok, megfigyelések nyomán a város fogalma jelentős metamorfózison megy keresztül, hogy aztán képek, objektek, installációk, fény -és hangeffektusok, számítógépes programok formájában, mint a művész - város, város - művész kontextus tárgya, helyszíne érvényesüljön. A program tartalmazza a város átélését, kritikáját, egyes résztulajdonságainak felnagyítását. Mindez kiterjed magára a konkrét városra is, különböző helyszíneken, média hordozókon bukkan fel, installációk, akciók, akció dokumentálások formájában. Részt vesznek többek között: **Johanna Kandl, Patrick Baumüller, Martin Strauß, Otto Mittmannsgruber, Katharina Strubers.**
Körösényi Tamás tanítványaival szintén bekapcsolódik a város elemzésébe.

BLOOMDESIGN - 25 IPARI FORMATERVEZŐ KIÁLLÍTÁSA

STEPHAN LEMERCIER (Franciaország): OUI - INSTALLÁCIÓS KIÁLLÍTÁSA
Ugyanebben az időpontban nyílik Dublinban is kiállítása a művésznek.

PERFORMANCES ÉS KONCERTEK:

PAJOR ZSUZSANNA Eric Satie estje - Párizs

TUDÓSOK - alternatív art-rock koncert - Budapest

PERFORMANCE - Elek István, Kovács István - Budapest

PLAIN - Tóth Gábor elektronikus zenei szóló Budapest

KÖLTŐI AKCIÓ - Mészáros Ottó - Budapest

TUNDRA VOICE - LOIS VIKTOR szoborhangszerek - Szentendre

HANG KÖLTÉSZET - LADIK KATALIN, SZKÁROSI ENDRE - Budapest

TITÓ QUARTETT - KONCEPTUÁLIS SZÍNHÁZ (Antal, Dr Máriás, Kada, Tóth) - Budapest

ROBINSON TORZÓ - MÉHES CSABA SZÍNHÁZI TÁRSULATA

ANIMA koncert

július 4 - 16-ig
A Nemzetközi Bartók Fesztivál keretében:
NÉGYESY JÁNOS kiállítása

Szombathely, 1998. Mákjus 8.

ELEK JUDIT

Magyar Hírlap 2005. márc. 10. 15.

Fiatal fotográfusok kiállítása

A Pécsi József fotóművészeti ösztöndíj idei nyerteseinek alkotásaiból nyílt kiállítás a terézvárosi Mai Manó Házban (Bp. VI., Nagymező u. 20.). A zsűri idén négy fiatal fotóművészt – Elek Judit, Bérczi Zsófia, Szabó Sarolta és Gyenis Tibor – díjazott. Közös tárlatuk március 27-ig látogatható, hétköznap 14–19 óráig és hét végén 11–19 óráig. *(mh)*

Elek Lajos építész

Budai lakásán Gross-Bettelheim Jalán festményei, grafikái, rézkarcai láthatók.

Járai Judit: Aki nem forditott hátat a valóságnak.

Képes Újság, Budapest, 1975. márc. 29.

magyar

Elek László

építészmérnök
fővárosi bizottsági
tag
IV. Páris utca 4.
Részt vett az ujjáz
építésben

Borb-Fabr. 56.l.

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534
Lap: Kisujság
Megjelent: 1948 MÁJ. 14

93

Augusztusban megkezdődnek a miniszterelnökségi palota helyreállítási munkálatai

A Szent György-tér a főváros legszebb és legmonumentálisabb tere lesz

A Kisgazda Párt törvényhatósági bizottsági tagjai *Pesta* László államtitkár vezetésével megtekintették a Vár romtalanítási és a sérült épületek helyrehozatali munkálatait. A törvényhatósági bizottság előtt *Borbiró* Virgil államtitkár ismertette azokat az építészeti elgondolásokat, amelyek alkalmasak lesznek majd *a Vár régi műemlékjellegének megóvására.*

A miniszterelnökségi, az úgynevezett *Sándor-palota* két emelet magasságban épül újra. A földszinten a hivatalos helyiségek egy része, valamint a mindenkori miniszterelnök magánlakása lesz. Az első emeleten reprezentációs célokat szolgáló termek, a miniszterelnök és az államtitkárok hivatali helyiségei, valamint az elnöki ügyosztály szobái kerülnek elhelyezésre. A második emeleten a többi miniszterelnöki osztályok kapnak szállást.

A *Várszínház*, amely eredetileg templom volt, most jelentős méretekben teljes barokk szépségében bontakozik ki a szemlélő előtt. A hatalmas oszlopok, a hibátlan ívelésű boltívek még a mai romos állapotban is lenyügöző hatást keltenek. A Várszínházat most eredeti formáinak megtartása mellett *ünnepi csarnokká képezik ki.* Egy szerencsés bombatalálat feltépte a Várszínház padozatát és a jelenlegi szinttől körülbelül két méterrel mélyebben megjelent az eredeti, gyönyörű színezésű és rajzú padlózat. Az újjáalakításnál a mélyített, eredeti padlót hozzák napvilágra, így az ünnepi csarnok méreteiben még az eddiginél is hatásosabb lesz.

A honvédelmi minisztérium épülete a miniszterelnöki palotához hasonlóan két emelet magas lesz, azonban a homlokzata hátrább kerül és pedig a Várszínház középső tengelyébe. Ilymódon a *Szent György-tér* méretei kibővülnek és a Sándor-palota, valamint a Várszínház kecses vonalai teljes szépségükben bontakoznak ki.

A valamikor klasszikus szépségű Teleki-palotából később rosszul átalakított későbbi József főherceg palotáját ismét a régi egyszerű, de nemes vonalában építik újra. Itt, valamint az átalakított volt udvari istállóban találnak majd elhelyezést a honvédelmi minisztérium törzsépületéből kiszorult hivatalok. Ezek az épületek is egységesen kétemelet magasságban zárják le a Szent György-teret, amely *az újjáépítés után Budapest egyik legszebb s egyik legmonumentálisabb tere lesz.*

A kisgazdapárti törvényhatósági bizottsági tagok *Elek* László építész vezetésével megtekintették a Sándor-palotát, a Várszínházat és a többi Szent György-téri épületet. Mindenütt a borzalmas pusztítás képe tárult a látogatók szemei elé.

— A munkálatokat augusztusban kezdjük meg, — mondja érdeklődésünkre *Elek* építész, a Kisgazda Párt törvényhatósági tagja. — Mindenekelőtt a védelemre törekszünk, tehát a miniszterelnökség és a hozzátartozó épületek tetőszerkezetét és cserepezését, valamint a kőművesmunkákat készítjük el. Ezek a munkálatok közel tízmillió forint költséget jelentenek, de a teljes újjáépítés ennek az összegnek körülbelül ötszörösébe kerül majd. A Sándor-palota és a Várszínház teljes újjáépítése előreláthatólag négy esztendeig tart, a honvédelmi minisztérium, a Teleki-palota és az istállók felépítése az ötéves terv keretében kerül megvalósításra.

Szomorodott szívvel látjuk a fasiszta pusztulás képét, de igazat adunk *Pesta László* államtitkárnak, aki fontosnak tartja a munkálatok megindítását, mert — miként mondotta — *a dolgozók zaja egy teljesen halott városrészt éleszt majd életre, öntudatra* s minden kalapácsütés a demokrácia újjáépítő diadalát jelenti.

K.

809. CSÉSZE ALJJAL, meisse
kardjegy XVIII. sz. k.
810. CSÉSZE ALJJAL, meisse
és H-val. XVIII. sz. k.
811. KÉT FEKETEKÁVÉS C
kitett kobaltkék virágmin
812. CSÉSZE ALJJAL, meisse
813. CSÉSZEALJ, meisseni po
sz. Balintit gyüjt.
814. NAGY ASZTALDISZ, me
és két diszedény. Felrakot
izlésben. Kék kardjegy. X
815. TÁNYÉR, imári porcellán
virágkosár. Gazdagon aran
816. TÁNYÉR, imári porcellán
817. KÉT FEDELES VÁZA, ki
818. CSÉSZE ALJJAL, porcellá
„Herend" benyomva és ké
819. DISZTÁL, porcellán, pere
„Herend" benyomva és kél

...lynek a jelentés szerint, súlyos ... egyiptomi csapatokat adjon.

...ra kezdeni, még akkor is, ha a ...ovjet-amerikai közeledés nem sike...lne.

A lengyel sajtó is felveti a kérdést: ...zintén kívánják-e az amerikaiak a ...egegyezést, vagy csak propagandisz...us lépés volt-e a jegyzék átnyuj...sa, amellyel „a hideg háborúval" ...izgatott amerikai közvéleményt ...arták lecsendesíteni. Az amerikai ...pés mindenképpen igen jelentőség...jes, mert még ha csak propagan...ból történt is a jegyzék átnyujtása, ... emberiség ráeszmél arra, *milyen ...iási a béke utáni vágy*, amely erre ... lépésre késztette az Egyesült Álla...ok kormányát.

...ségének bevallása

...riumban a moszkvai jegyzékváltás ...a észlelhető. A brit külügyminisz...rium mindent megtesz annak bizo...ítására, hogy nem fenyeget egy ...edményes szovjet-amerikai tárgya...s „veszélye" — állapítja meg a ...aily Worker.

A nemzetközi feszültség enyhülésére ...l viszont két mai jelentés, az egyik ...ról számol be, hogy *Unden* svéd

...lenőrzés alatt álló cikkek jegyzékét és valószínűnek tartják, hogy a Szovjetúnióval fennálló kereskedelmi forgalom kibővítése érdekében az amerikai kormány több cikket töröl az ellenőrzési jegyzékből és ezáltal *szabaddá teszi azokat* a szovjet-amerikai kereskedelmi forgalom számára.

A világpolitika egyéb eseményei

A *londoni hathatalmi* értekezleten az amerikai kormány merev álláspontja miatt nem tudnak megegyezni a Ruhr-vidék nemzetközi ellenőrzésének kérdésében. A konferencia kedden tartja újabb ülését és valószínűleg rövidesen véget ér.

Nyugat-Németországban már félmillió munkás sztrájkol. Az élelmiszerellátás Nyugat-Németországban válságossá lett.

Az *angol hajóraj* és légihaderő ma kétnapos hadgyakorlatot kezdett az Északi-tengeren. A háború befejezése óta ez a legnagyobb tengerészeti hadgyakorlat.

A *berlini rádió* jelentése szerint a berlini amerikai hivatal osztályai lázas ütemben folytatják költözködésü-

Elek László
építész

Elek László

építész

szül Budapest 1893

Befejező szigorlat ideje 1928

Névjegyzékszám 205 l.

/-

T. 6224.

polnát homlokzatán napórával,
térdelő hivővel. Kissé idább
férfi és egy nő ül, jobbra
ímölcsöt, az utat tizenkét

in PISCHTYAN.
TYAN (Hongrie).

Artara et Comp.

44.8 cm.

0-95

Elek László

építészmérnök

— **Leszakadt az erkély.** A *Béri* utca 5. számú villa tulajdonosának leánya, *Wertheimer* Edit az erkélyről kihajolva a közelben lévő barackfáról gyümölcsöt akart szakítani, közben az erkély vele együtt lezuhant és a szerencsétlen leány oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy rövidesen meghalt. Az ügyészség a villa építésében résztvevő *Elek (Löwinger)* László építészmérnök, *Faludi* Ernő építőmester és *Pillmayer* Endre szobrászmester ellen gondatlanságból okozott emberölés vétsége címén vádat emelt. A törvényszék *Fonyódi*-tanácsa szombaton tárgyalta az ügyet és a tárgyalást szakértők meghallgatása végett elnapolta.

Reggeli Magyarország

1942. január 18.

Vidéki megrendelések lelkiismeretesen eszközöltetnek.

ÓRIÁSI ÁRÚHÁZUNKNAK

EGY KIS KIVONATA

Rendkívüli olcsó árak:

Elegáns szövetruhák	9.—	frttól	12.—	frtig
Angol ruhák	15.—	„	30.—	„
Selyem moirealjak	12.—	„	17.—	„
Elegáns szövetaljak	3.50	„	4.50	„
Elegáns lüszteraljak	3.50	„	4.50	„
Téli kabátok leánykáknak . . .	3.50	„	4.50	„
Téli posztókabát	4.50	„	5.50	„
Szőrmediszszel	5.50	„	7.—	„
Női posztópaletót	12.—	„	16.—	„
Legfinomabb szőrmével diszitve	20.—	„	25.—	„
Téli kabát nőknek szőrm. diszitve	7.—	„	15.—	„
Koczkás női gallér	4.50	forint és feljebb		
Remek selyemblousok	5.—	„	„	„
Elegáns bársonyblousok . . .	4.75	„	„	„
Remek posztóból	3.75	„	„	„
Flanelingek	1.50	„	2.—	frtig
Gyermekköpeny szőrmével disz.	4.—	frttól	10.—	frtig
Angol ruhakelmék minden szinben, 120 cm. széles. . .	—.45,	—.65,	—.75,	1.50 frt
Homespun-kelme 120 cm. széles	1.40	„		

HERCZEG ÉS HORVÁT

Adria szállóval szemben **BUDAPEST** a Népszinház közelében
Kerepesi-út 52.

Gyászruhákat 4 óra alatt csinálunk.

Elek László építészmérnök * 18 *

Építészmérnök és szobrászmester gondatlanságból okozott emberölési ügye

Tragikus szerencsétlenség történt 1940 július 31-én a Béri-utca 5. számú villa kertjében. A villa erkélyén tartózkodott a tulajdonos leánya, *Wertheimer* Edit, miközben leszakadt az erkély alatta és a szerencsétlen leány a zuhanás következtében meghalt. A szerencsétlenség miatt az ügyészség vádiratot adott ki *Elek* László építészmérnök, *Faludi* Ernő építőmester és *Pillmayer* Endre szobrász ellen gondatlanságból előidézett emberölés miatt. Ők tervezték, illetve építették a villát. A szombati tárgyaláson Faludi nem jelent meg, így az ő ügyét elkülönítették. A másik két vádlott ártatlanságát hangoztatta. A törvényszék végül is *szakértő meghallgatását* rendelte el arra vonatkozólag, hogy ki felelős a szerencsétlenségért.

Magyar Nemzet
1942. január 18.

AZ 1901. ÉVI TAVASZI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁSON KIOSZTÁSRA KERÜLŐ KITÜNTETÉSEK ÉS DÍJAK

1. *Nagy állami aranyérem, a)* magyar művészek számára. Ki nem adatása esetén *két kis állami aranyérem. b)* Külföldi művészek számára.

2. *Társulati 4000 koronás díj*, magyar művészek számára.

3. *Harkányi Frigyes 450 koronás díja* első ízben kiállító magyar művészek számára.

Az 1. és 2. számú kitüntetésre illetve díjra minden szabályszerűen a kiállításon elfogadott magyar mű pályázik, ha csak szerzője *1901. április 29-ig írásban be nem jelenti, hogy pályázni nem kíván.*

A 3. számú díjra csak a társulat kiállításán első ízben résztvevő magyar művészek pályázhatnak.

Az 1, 2. és 3. számú kitüntetést illetve díjakat, *hat művészből és három nem művészből* álló ugyanaz a pályabíróság ítéli oda, melynek tagjait azok a magyar művészek választják, a kik

a) a társulat kiállításain megelőzőleg kitüntetésben részesültek, s a kik

b) az 1901. évi tavaszi kiállításon legalább egy művel résztvesznek.

Elek Margit

textil

1918.

Činnisk 1930. 82.

Elek Lisziák
1021

Ausstellungen

Groteske und Romantik

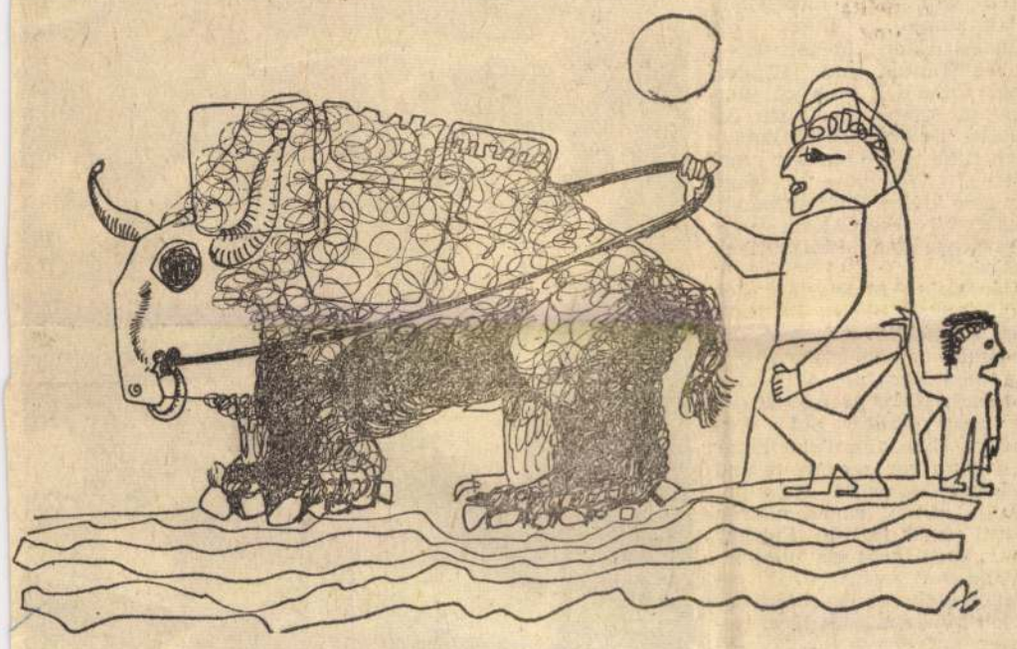

Grafik von Elek Lisziák

ELEK LISZIÁK

Innerhalb der Vielfalt des Budapester Kunstlebens gibt es eine Gruppe junger Künstler, recht mobil, sehr aufgeschlossen, die quasi ein Doppelleben führt: zwischen verschiedenen Magnetfeldern des soliden Arbeitsplatzes und romantischen künstlerischen Ambitionen. Manche finden Zugang zu literarischen und Kunstzeitschriften. Haben ihre Graphiken eine persönliche Note, werden sie bekannt wie Elek Lisziák. Auch als Person verkörpert er den romantischen Künstlertyp. Seine Ausstellung bestätigte diesen unbändigen, spielerischen und unetikettierbaren Habitus.

Auf der Schau im Saal des Verlags der Kunstfonds gab es Graphiken und Gemälde vermischt, doch zweifellos hatten die ersteren die Führung. Lisziáks groteskes und romantisches Klee-Zeichnungen an, ohne die Linienführung und den Stil des Meisters einfach zu reproduzieren. Es sind eher die schlanken, fragilen Linien, der auf Begriffsparadoxe gebaute Sinn und die spielerische Verbindung von Formen und Figuren, die an Klees Kunst erinnern.

Diese Methode verdankt vieles der Lyrik und vieles den grotesken Witzen, und ebenso, wie hinter Klees Werken in dieser Hinsicht die Paradoxa Morgensterns standen, so sind die Vorgänger von Lisziáks Zeichnungen die speziellen Budapester Witze, die absurden Einfälle der Großstadt. Wichtige Bestandteile der Zeichnungen sind die Titel, selbst eigentümlichen Klanges oder spielerisch räsonierend, wie „Madenvolk" oder „Selbstverwirklichung" usw.

Es sind auch größere, kompliziertere Kompositionen ausgestellt. Verständlichweise fühlt sich der Künstler von den Harmonien figuraler und nichtfiguraler Elemente angezogen, komponiert nach den Spielregeln der modernen Montagetechnik; diese Blätter haben den Rhythmus der Beatmusik. Ideenreichtum und unverzagte Lust am Experimentieren des Künstlers bieten die Gewähr, daß er auch diesen Bereich der graphischen Ausdrucksweise gänzlich erobern wird.

Géza Perneczky

JÓZSEF BOKOR

Die Zeichnung in klaren Konturen ist Ausdruck künstlerischer Selbstdisziplin und Askese. Das ist eine Formsprache, bei der den anderen Mitteln, die die Last gedanklicher und gefühlsmäßiger Veranschaulichung eines Werkes tragen, freiwillig entsagt wird. Hier trägt die Linie die ganze Last.

Der junge József Bokor, am Anfang seiner Laufbahn stehend, fühlt sich in dieser Kunstgattung heimisch. Seine Werkstatt-Studien bezeugen eine kundige und impfindsame Erfassung der Probleme. Bokor spürt, sieht und notiert ausgezeichnet die grotesken Varianten der Situation, wenn eine Menschengruppe zwischen zwei Stationen in den engen Raum einer Straßenbahn oder eines Autobusses gepfercht ist. (Das Thema könnte als Modell einer Karikatur von Paul Steinberg dienen.) Hier, wie auch auf anderen Blättern dieser Serie, gelang es Bokor, die Schwerpunkte der flüchtenden Linien zu bestimmen. Das Blatt „Ruhestand" faßt die Linie des Sessels und des Menschen in eine Einheit und entfaltet eine charakterisierende Kraft, die Philosophie verrät.

MIHÁLY KÁTAI

Der Künstler könnte bei seiner, auf das Wesentliche gerichteten Kunst der Emailtechnik in die gefährliche Falle sehenswürdiger Gaukelwerke gelockt werden. Er mußte also eine sehr gefährliche Probe bestehen und wir bemerken mit Freuden, daß er die Probe bestanden hat. Die ausgestellten Feueremailbilder von Kátai sind schön. (Oft hatten wir den Eindruck, sie seien zu schön.) Er ist ein großer Kenner dieser hochrangigen Kunst von Limoges. Seine schönsten Stücke erwecken die Stimmung alter ungarischer Katafalkbilder, die „Schlafenden" oder „Das goldene Zeitalter", bei denen Kátai den Lockungen der Technik widersteht. Sie zeigen verführerisch schöne Figuren, menschliche Stimmungen oder gar glühende Leidenschaft. Sie sind Vermittler einer reinen, poetischen, suggestiven Welt. Bei anderen Werken — besonders bei dem Triptichon „Erschaffung der Welt" — gehen diese Qualitäten verloren.

Mihály Kátai — wir betonen es — ist ein ausnehmend begabter Meister der Emailkunst. Mit diesem Talent begabt wäre es sehr erwünscht, würde er *konsequent* allen Tricks entsagen, denn solche Hilfsmittel hat er nicht nötig.

Ferenc Szamosi

SPIEL ALS H

„Sieh mal das viele Spielzeug auf den Regalen! Häuser, Möbel, Autos, auch ein Tank und eine Raketenabschußrampe... Dann die Pflanzen, Tiere, Menschen —, Onkel, Tanten und Kinder. Aber wenn Du Dich gut umschaust, kannst Du auch die Helden Deiner Lieblingsmärchen finden. Wollen wir mal spielen? Wie wäre es, wenn wir eine kleine Welt aufbauen würden?" ermunterte der Psychologe den fünfjährigen Jungen.

Der kleine Andris läßt sich nicht lange bitten. Er stellt drei Häuschen auf, vor das eine setzt er eine Frauenfigur, die einen Korb am Arm trägt und sagt: „Hier wohnt Mutti, sie geht gerade auf den Markt". Eine ähnliche Figur wird dann vor das zweite und auch vor das dritte Haus gestellt, mit Kommentaren „Mutti geht in die Fabrik" bzw. „Mutti geht ins Büro".

„Und wo wohnst Du?" erkundigt sich der Psychologe.

„Ich bin jetzt aufs Meer gefahren mit einem Schiff", erklärt das Kind und stellt schon das Spielschiff auf, mit einer Kinderfigur auf dem Deck.

Weltspiel — Test und Heilmittel

Klagen des Vaters

Der sympathische, traurig blickende Vater hatte sich vor ein paar Minuten beklagt: Er könne nicht verstehen, was mit dem Kind los sei, es wolle in letzter Zeit niemandem gehorchen, manchmal verschwinde es für Stunden, ohne zu sagen wohin... Aus der Erzählung des Vaters zeichnet sich folgendes Bild ab: Seine erste Ehe, der der kleine Andris entstammt, ist in die Brüche gegangen, das Kind blieb bei ihm. Er heiratete zum zweiten Mal. Die Stiefmutter nahm Andris mit bestem Willen und viel Liebe an, konnte aber keinen Anschluß zu ihm finden — das Kind sah über die neue Mutti regelrecht hinweg. (Sie ist es, die in der Spielwelt auf den Markt geht.) Die wirkliche Mutter spielt leider die Beleidigte; einmal brannte der Bub durch, um sie zu besuchen, aber sie öffnete ihm nicht einmal die Tür. (Diese Mutti geht in die Fabrik.) Die Dritte, die ins Büro geht, ist die Taufpatin, bei der das Kind das Wochenende verbringt.

Die Spielsachen, mit denen der kleine Andris unter der Aufsicht des Psychologen spielt, sind Spiel, Test und Heilmittel zugleich. Die von dem englischen Psychologen *Löwenfeld* vor 2 Jahrzehnten konstruierte interessante praktische Testmethode wurde in der internationalen [illegible] Fachliteratur wachsene Nerven- und Geisteskranke in Intapuszta, Komitat Vas.

In der kleinen Welt, die Andris um sich aufgebaut hat, geht das Spiel weiter, oder in einem gewissen Sinn: es beginnt erst jetzt.

„Jemand steht am Ufer und ruft den Matrosen vom Meer zurück!" sagt der Psychologe. „Wer mag das wohl sein?"

Das Kind steuert das Schiff zum Ufer und sagt stolz: „Das ist Vati!"

„Stell Vati auf das Ufer" lautet die Anleitung.

Andris folg dem Ruf, das Schiff segelt zum Ufer und legt dort an. Unterwegs hat aber der „Matrose" einen Riesenfisch gefangen, und jetzt zögert er, mit der Beute in der Hand, in welches der drei Häuser er gehen sollte.

„Man müßte den Fisch zu der Mutti bringen, die kocht", suggeriert der Psychologe die Lösung, und das Kind ist gerne einverstanden.

Im nächsten Augenblick übernimmt der Psychologe die Rolle der Stiefmutter. Er breitet die Arme der betreffendn Spielpuppe aus und sagt mit [illegible] Stimme: Ich wußte ja ne Geheimnisse preisgeben. Beim Aufbau der Welt baut es sich seine eigene Welt auf und flicht ins Spiel seine eigenen Verletzungen, seine innersten Wünsche, Erlebnisse und Vorstellungen ein. Der Erfolg der Korrektion, der Lösung des nötigen Konflikts, hängt selbstverständlich von zahlreichen Faktoren und Umständen ab. Das entscheidendste Moment der Therapie dürfte sein, dem verletzten Kind ein Erlebnis zu bieten, das es zur Lösung des seinem Zustand entsprechenden Problems bewegt".

●

„Sich mit etwas beschäftigen, sich über seine Fähigkeit und seine Existenzberechtigung Gewißheit verschaffen — dies ist der einzige Weg zur Heilung, zur Rückleitung der dem Alltagsleben für kürzere oder längere Zeit entrissenen menschlichen Schicksale ins Leben, in die Gesellschaft", erklärt Dr. Dénes *Goldschmidt*, seit einem Jahrzehnt Chefarzt des Psychiatrischen Rehabilitierungsinstituts Intapuszta. „Es war für uns also eine große Freude, daß wir das Weltspiel bzw. den Welttest anfertigen konnten und bei jeder neuen Bestellung die einzelnen Figuren der Serie [illegible]arbeit

1965—66 eben [illegible] in „Die Gegenwart" abgeschlossen worden war. Das Material dieser früheren Diskussion wurde vom Móra-Verlag in einem Sonderband unter dem Titel „Diskussion über Fragen der Jugendliteratur" herausgegeben. Die Tatsache allein ist von Bedeutung, daß

die ungarische Jugendliteratur im Mittelpunkt einer andauernden Auseinandersetzung steht,

denn durch sie können wir sowohl die Höhen als auch die Tiefen unserer Jugendliteratur erkennen.

László Hárs leitete die derzeitige Diskussion mit folgenden Worten ein: „Es hat sich wieder gezeigt, daß es sehr wichtig ist, gleich zu Anfang klarzustellen, worüber diskutiert wird bzw. diskutiert werden kann." Im Laufe seines Diskussionsbeitrages

tisches Gemüt lehnt an das Karikaturmäßige der frühen

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Elek Lívia

1978 JAN 28.

1021

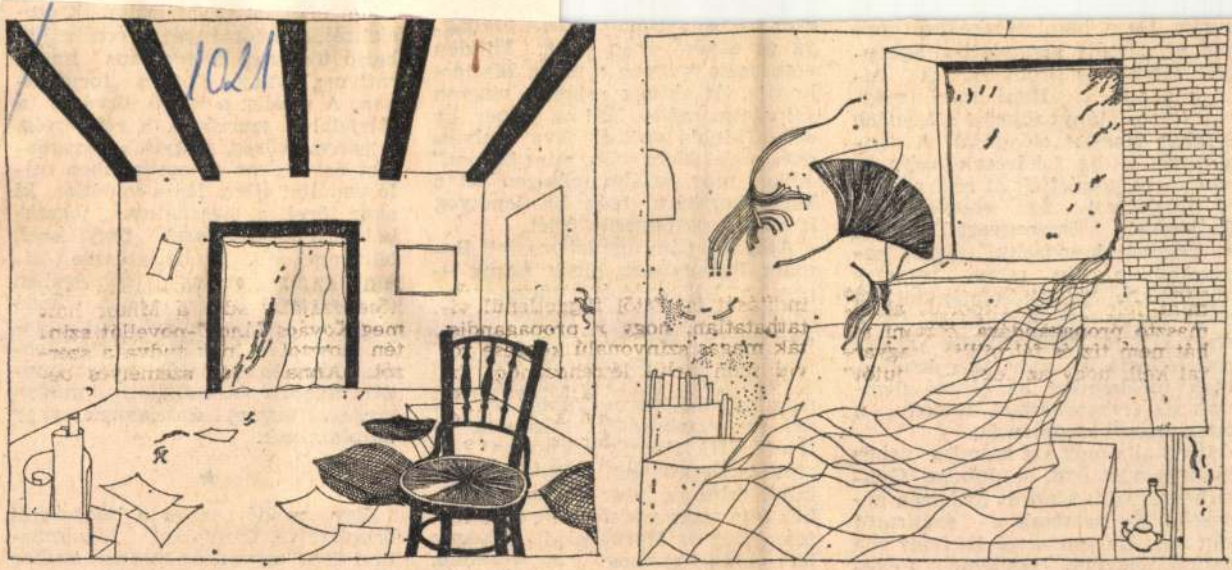

Elek Lívia: Albérlet

gurak. De a hamletecskékből épben az a mély gondolati-világképeli átlátás és problematika hiányzik, ami a Hamletben megvan (ezt a hiányt tükrözi a Madách Színház Hamlet előadása). A donquijoték pedig (akárcsak azért is, mert nem gondolták át régi gyökerű illúzióikat) az eredeti Don Quijotével összeegyeztethetetlen nihilizmust képviselik. Ezért kapaszkodnak bele sokan divatos fogalmakba (a sikerélménytől a nagáramaradottságig), ezért válik divattá a mélység nélküli mélypszichológia. És ezért lesz értetlen, vagy türelmetlen az olvasó nemcsak az érthetetlennel, hanem a tartalmassal szemben is.

Iuvenalis még azt mondta: nehéz szatírát nem írni, de Juhász Gyula hozzáfűzte: szatírát írni még nehezebb. És nemcsak a szatíráról van szó. Hanem arról is, hogy ma sokkal nagyobb szellemi fölkészültség kell az íráshoz, mint akár egy évtizeddel ezelőtt. Nem lehet

ezek az ostobaságok tes
gá és egyénivé az élet
embernek megvan a ma
hornja, és akinek ninc
sajnálatra méltó. „Mi a
drága idején vett fő ja
evés csak? Nem több, m
Akkor már inkább má
Matterhornjára, még h
is róla, vagy beveri a fe

Amikor apám úgy lelk
main Rolland-ért, kicsi
nem a lelkesedését, Rolland regényeit —, de hamar megértettem: Rolland az ő Matterhornja, a helytállásával, az erkölcsi erejével, a *vállalással*. Miért hatódunk meg még mindig Morus Tamás sorsán, aki egy ostobaságért odadobta a fejét? VIII. Henrik számtalan házassága éppen úgy mindegy nekünk, mint az, hogy a pápa az egyház feje vagy a király. De most értem, hogy ez Morusnak is mindegy lett volna, csakhogy a *törvény*, amit tisztelt és képviselt, nem volt mindegy. Franciaország a szoknya-

eredménnyel is jár: a gondolkodó vadállat belátja, hogy saját érdekében emberi módon kell viselkednie akkor is, ha szíve szerint bunkót ragadna és vadállati módon szerezne érvényt érdekeinek vagy indulatainak.

★

Egy rendőrtiszttel a bűnözésről beszélgetve, élesebben fogalmaztam meg ugyanezt: minden ember voltaképpen született bűnöző. A „voltaképpen" ennek a mondatnak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Elek Lívia

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1978 APR 15

1021

Elek Lívia: Illusztráció

por-e felhő-e ami fönt repül
vagy öreg munkások álmodozása?
Sosem lett kiskertek lebegnek
kutyát futtató unokákkal
családiházak boldogságai
köröttük a nyári délutánban
sörhab kártyalap szelíd petúniák
zsörtölődő emberi beszéd —
Mindez együtt odafönt repül
mikor a csöndet elfutja a szél
s tótágast áll a Baross utca is
A betonkockák meg olyan gyorsan
nőnek
hogy a látomást egyre széttörik
s mintha egyedül élnék egyedül
A napsütésben arra gondolok
jó itt jó itt mégis alig várom
hogy már végre elmenjünk haza
mikor a csöndet elfutja a szél
s megindulnak összeszorult öklöm
szentségtelen hőforrásai

Intés

Ez az út sem haza vezet
Hant alatt aluszik a ház
Gyökere olyan mint amit
majd a csontod ereszt
Háztetőt csalán koronáz

Ez itt az ismeretlen reggel —
minden tegnapból ismerős!
Már ezt a mait felejtem el
Nem hagy el csak megelőz

Vétkesen gondolok anyámra
A szó magának válaszol —
Süllyedt mélységek kapitánya
int roppant rétegek alól

róla, mint magyar sorskérdésről.

Nem először történelmünk fol
mán; még az én életemben s
Jegyzője voltam annak a gyű
nek, amelyen Kodály Zoltán
hívta a figyelmet kiejtésünk r
lásának veszélyeire. Megvall
akkor kissé túlzottnak tartot
hevületét, mellyel tárgyát a n
zeti lét-nemlét kérdéseinek sz
jére emelte fel. Alig telt el néh
év, s a német előretörés örvén
ben még a kételkedőknek is
kellett látniok, hogy a magya
— s vele nyelvünk is — való
a Szózat nemzet-süllyesztő sí
nak közelébe került ismét. Al
merült fel újra mindazok tud
ban, akik legalább valamilyen s
lemi honvédelem részesei let
reformkorunk vezető szellemei
harca a már-már halálra s
magyarság fennmaradásáért.
szinte testközelbe került hozz
Herder „jóslata", amelyet a n
vünk állapotáról indult viták
ma ismét felemlegetnek. S a „
lattal" együtt az a jelmondat
amelyet azok a reformkoriak h
goztattak: „Nyelvében él a n
zet!" Meg kellett tanulnunk te
hogy az országszerte régóta pe
forgó nyelvhelyességi vitákat e
szer-egyszer feljebb kell emelnü
hogy a történelem folyamán
fontos szerepet játszó jelmon
tainkat a maguk történelmi hel
és szerepében kell megvizsgálnu

A magyar nemzeti érzést a
zépkori-reneszánszkori nagyha

les. Bár munkádon más keres — dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes."

Elek Livia

Elek Lívia: Illusztráció

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 15.
XXII. évf. 15. sz. 2. lap

Elindul egekbe az utca amelyből
egyetlen házon egyetlen tábla lóg
A nyolcadik kerület lassan
égbe száll mikor a csöndet
elfutja a szél és nem tudom
por-e felhő-e ami fönt repül
vagy öreg munkások álmodozása?
Sosem lett kiskertek lebegnek
kutyát futtató unokákkal
családiházak boldogságai
köröttük a nyári délutánban
sörhab kártyalap szelíd petúniák
zsörtölődő emberi beszéd —
Mindez együtt odafönt repül
mikor a csöndet elfutja a szél
s tótágast áll a Baross utca is
A betonkockák meg olyan gyorsan
nőnek
hogy a látomást egyre széttörik
s mint [illegible]
A nap [illegible]
jó itt [illegible]
hogy már végre elmenjünk haza
mikor a csöndet elfutja a szél
s megindulnak összeszorult öklöm
szentségtelen hőforrásai

Intés

Ez az út sem haza vezet
Hant alatt aluszik a ház
Gyökere olyan mint amit
majd a csontod ereszt
Háztetőt csalán koronáz

Ez itt az ismeretlen reggel —
minden tegnapból ismerős!
Már ezt a mait felejtem el
Nem hagy el csak megelőz

Vétkesen gondolok anyámra
A szó magának válaszol —
Süllyedt mélységek kapitánya
int roppant rétegek alól

Annyi minden más mellett egy idő óta nyelvünknek is szánunk egy-egy ünnepi hetet. A tárgy megérdemli a fáradságot. Ritkán foglalkoztatott ennyi embert a nyelv kérdése, mint napjainkban; érthetően, hiszen az élő magyar műveltség egyik legfontosabb hordozójáról van szó. A kérdés újra kiemelkedett a nyelvtudomány szakmai s a nyelvőrködés közművelődési összefüggéseiből. A viták során nem egyszer úgy esett szó róla, mint magyar sorskérdésről.

Nem először történelmünk folyamán; még az én életemben sem. Jegyzője voltam annak a gyűlésnek, amelyen Kodály Zoltán felhívta a figyelmet kiejtésünk romlásának veszélyeire. Megvallom, akkor kissé túlzottnak tartottam hevületét, mellyel tárgyát a nemzeti lét-nemlét kérdéseinek szint- [illegible] hány [illegible] nyei- [illegible] meg [illegible] arság — s vele nyelvünk is — valóban a Szózat nemzet-süllyesztő sírjának közelébe került ismét. Akkor merült fel újra mindazok tudatában, akik legalább valamilyen szellemi honvédelem részesei lettek, reformkorunk vezető szellemeinek harca a már-már halálra szánt magyarság fennmaradásáért. Újra szinte testközelbe került hozzánk Herder „jóslata", amelyet a nyelvünk állapotáról indult vitákban ma ismét felemlegetnek. S a „jóslattal" együtt az a jelmondat is, amelyet azok a reformkoriak hangoztattak: „Nyelvében él a nemzet!" Meg kellett tanulnunk tehát, hogy az országszerte régóta pergőforgó nyelvhelyességi vitákat egyszer-egyszer feljebb kell emelnünk, hogy a történelem folyamán oly fontos szerepet játszó jelmondatainkat a maguk történelmi helyén és szerepében kell megvizsgálnunk.

A magyar nemzeti érzést a középkori-reneszánszkori nagyhatalom szétesésétől kezdve az orszá-

irodalmi értékelésben objektíve és szubjektíve mindezek a motívumok erősen belejátszanak.

vonni magát a korszak nagy jakobinus forradalmára, Saint Just vonzásából. Kevés olyan mai al-

tekinti az egyik polusnak. A másikon jelennek meg az emberi küzdelmek. S egyáltalán nem vé-

Elek Livia

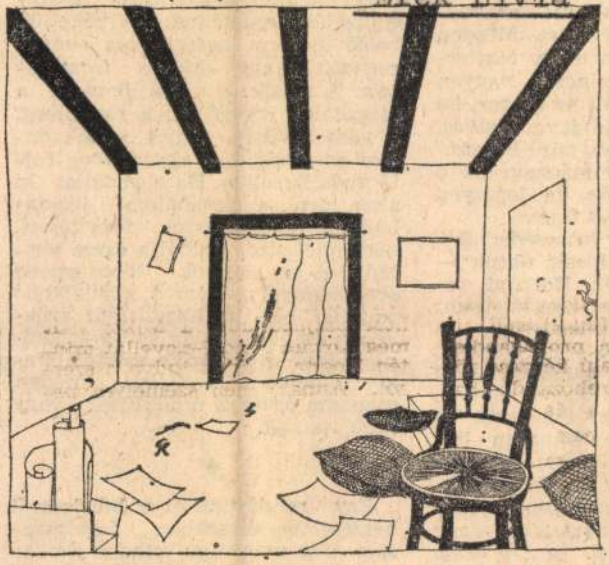

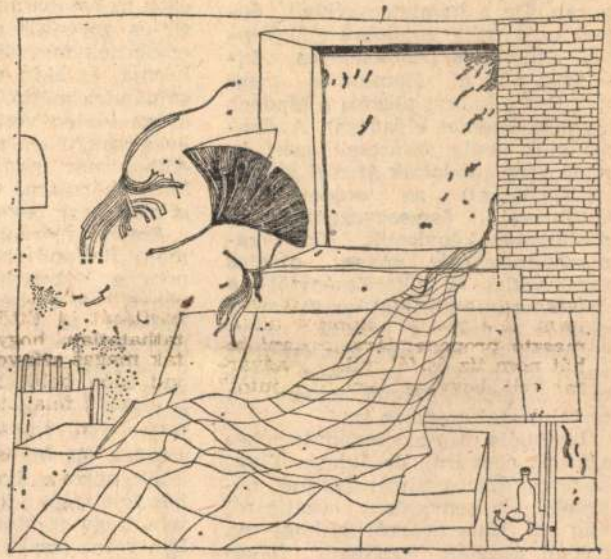

Elek Lívia: Albériet

Élet és Irodalom, Bp.

1978. jan. 28. XXII. évf. 4. sz. 3. lap.

Az áttörés az új lehetőségek felé akkoriban megtörtént tehát, de igaz az is, hogy ennek az áttörés-

kotásunk van, melynek írója ilyen finoman vizsgálná a mozgásterek és a mozgástereken túli szférák

letlen, hogy ez a dráma (minden megoldatlansága ellenére) oly nagy elismerést aratott. Aminthogy új

emésztő hamletecskéket és utopista-illuzionista-donquijotéket termelnek. Nemegyszer nálunk is megjelennek ezek az irodalmi figurák. De a hamletecskékből éppen az a mély gondolati-világképbeli átlátás és problematika hiányzik, ami a Hamletben megvan (ezt a hiányt tükrözi a Madách Színház Hamlet előadása). A donquijoték pedig (akárcsak azért is, mert nem gondolták át régi gyökerű illúzióikat) az eredeti Don Quijotével összeegyeztethetetlen nihilizmust képviselik. Ezért kapaszkodnak bele sokan divatos fogalmakba (a sikerélménytől a magáramaradottságig) ezért válik d nély- l tlen, v emcsak az érthetetlennel, hanem a tartalmassal szemben is.

Iuvenalis még azt mondta: nehéz szatírát nem írni, de Juhász Gyula hozzáfűzte: szatírát írni még nehezebb. És nemcsak a szatíráról van szó. Hanem arról is, hogy ma sokkal nagyobb szellemi fölkészültség kell az fráshoz, mint akár egy évtizeddel ezelőtt. Nem lehet dobálózni a fogalmakkal, melyek meghatározzák egy-egy ember céljait, akaratát, magatartását és amelyek közvetlenül vagy torzul-

senkit nem érdekló könyvet, amelynek ez lesz a címe: Szerelmem, Matterhorn.

Ostobaság? Persze hogy az, de ezek az ostobaságok teszik gazdaggá és egyénivé az életet. Minden embernek megvan a maga Matterhornja, és akinek nincs, nagyon sajnálatra méltó. „Mi az ember, ha drága idején vett fő java alvás, evés csak? Nem több, mint barom." Akkor már inkább másszon fel a Matterhornjára, még ha lepotyog is róla, vagy beveri a fejét.

Amikor apám úgy lelkesedett Romain Rolland-ért, kicsit úntuk — nem a lelkesedését, Rolland re-

[illegible] még mindig Morus Tamás sorsán, aki egy ostobaságért odadobta a fejét? VIII. Henrik számtalan házassága éppen úgy mindegy nekünk, mint az, hogy a pápa az egyház feje vagy a király. De most értem, hogy ez Morusnak is mindegy lett volna, csakhogy a *törvény*, amit tisztelt és képviselt, nem volt mindegy. Franciaország a szoknyavadász IV. Henrikjére büszke; akinek Párizs megért egy misét; nagy király volt és jó diplomata, de a szirt a habok közt mégis inkább Morus Tamás, akinek a törvény

vénye. Egyik maga a sokezer éves társadalmi fejlődés, amely ösztönéletét némileg szocializálta. E szocializálás eredményét érzékeljük belső törvény, kategorikus imperativusz avagy erkölcs formájában. A másik: a külső törvény, a társadalmi szerződés, a rendőrség, a kényszerűség, vagyis a társadalom önvédelme az egyénekben rejlő vadállat ellen. Ha a vadállat ki akar törni, a társadalom jogszabállyal, fenyegetéssel, fenyítéssel, börtönnel stb. próbálja észre téríteni; ez az esetek többségében

el is jár: a gondolkodó
látja, hogy saját érde-
ri r
s, h

kót ragadna és [illegible] minden szerezne érvényt érdekeinek vagy indulatainak.

★

Egy rendőrtiszttel a bűnözésről beszélgetve, élesebben fogalmaztam meg ugyanezt: minden ember voltaképpen született bűnöző. A „voltaképpen" ennek a mondatnak humán kulcsszava, feltételes mód. Hogy mégsem az, mert a körülmények így-úgy meggátolják, jobb belátásra bírják, indulatait elfojtja, agresszióját féken tartja. A tiszt

Elek Livia, grafikus

2 } rajz: repr
2 } " "

Elek Livia: Queneau-illusztráció I–II – Mellékelt
" " 32, 93

Mozgó Világ, Bp. 1984. máj. X/5.

ELEK JUDIT KATALIN

25.o

NÉPSZABADSÁG **BUDAPEST** 2002. ÁPRILIS 29., HÉTFŐ

Digitális fotók versenye

Fotó- és filmművészek körében állandó vita tárgya, hogy az új digitális technikák vajon képesek lesznek-e elérni a hagyományos filmnyersanyag minőségét, és hogy az előbbi valaha kiszorítja-e a hagyományos gépeket a mindennapokból és a művészetből.

A kérdésre egyelőre senki nem tud választ adni, de az mindenképpen jelent valamit, hogy a digitális fotózás köré immár több neves nemzetközi verseny is szerveződik. A HP Invision nemzetközi digitális fotópályázaton – amely egyfajta bajnokságként is felfogható – Európa legjobb fotóművészet szakos hallgatói mérhetik össze tudásukat. Az idén Magyarország mellett Belgium, Dánia, Észtország, Izrael, Lettország, Litvánia, Franciaország, Oroszország, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság képviseletében versenyzők fejenként tizenkét képet nevezhettek a pályázatra.

Hazánkat az idén diplomázó iparművészeti hallgató, *Elek Judit Katalin* képviseli, aki tavaly elnyerte a Ludwig Alapítvány ösztöndíját, és számos önálló kiállítása is volt már – legutóbb a Miró Galériában. A szakmai zsűri holnap hozza nyilvánosságra, hogy ki nyeri a versenyt és a vele járó ötezer dolláros támogatást, de a fiatal magyar művész alkotásai május 5-ig láthatók a Krausz Palotában (VI., Andrássy út 12.)

Cs. G.

Képek a képben: az új technika új művészetet teremt

olnoktól a Nagymező utcá

„Fényes bácsi" a fővárosi művészvilág egyik legnépszerűbb alakja volt

emellett budapesti műteremlakása is a Nagymező utcai épület legfelső szintjén volt.

Fényes Adolf, vagy ahogy a legtöbben nevezték, „Fényes bácsi" a pesti művészvilág egyik legnépszerűbb alakja volt, az Ernst Múzeum közelében lévő Japán kávéház – a mai Írók Könyvesboltja – híres asztaltársaságának egyik oszlopos tagja, akiről számtalan anekdota maradt fenn. Soha nem élt azonban kicsapongó életet, sőt legtöbb művésztársával ellentétben egyáltalán nem fogyasztott szeszes italt. Mindig különc agglegény maradt, akit művészete mellett szellemessége, műveltsége, finom iróniája miatt is tiszteltek kortársai.

Az 1920-as években több rangos elismerést kapott, mégis azok közé tartozott, akiket a hivatalos művelődéspolitika többé-kevésbé elutasított. Pólya Tibor híres, 1912-ben készült karikatúráján, amely a sokatmondó „Akik nem mennek a Műcsarnokba" címet kapta, ő is szerepel, többek közt Lechner, Szinyei, Rippl-Rónai, Kernstok

Elek Lívia, grafikus

ELEK LÍVIA 1954-ben született Kunmadarason. V. éves a Képzőművészeti Főiskolán, alkalmazott grafikai szakon.

–: Mozgó – lexikon

Mozgó Világ, Bp. 1984. máj.

Borító/2

X/5

ELEK MÁRTON

Magyar Iparművészet az
ezredfordulón 2003
153. l.

Individual concentra 1.0 mg/kg/day nomi				
2nd week			5	
BNP-166	M-COOH	M-OH	BNP-166	M
				M
644	NP	216	241	
606	NP	141	256	
239	NP	220	472	
309	NP	218	324	
610	NP	204	386	
445	NP	152	257	
185	NP	183	437	
588	NP	220	1050	
446	NP	199	266	
468	NP	248	NP	
				FE
693	NP	366	275	
227	NP	200	1150	

ELEK MÁTÉ

Magyar Iparművészet az
ezredfordulón 2003
153. l.

Individual concentra 5.0 mg/kg/day nomi				
2nd week			5	
BNP-166	M-COOH	M-OH	BNP-166	M
				M
2810	NP	1270	2410	
3210	217	1100	3710	
4150	353	778	1750	
3360	NP	810	3480	
1440	NP	628	1840	
4170	330	743	2090	
3520	bql	900	1980	
1760	bql	661	4940	
2300	bql	498	2800	
947	NP	490	5300	
				FE
2320	NP	792	875	
	NS		7720	

mdk

Elek Pálné Limzö asszony Vásárosnamény

Limezte Petrovicsné által fervezett; Kis Sanko Bori díjat nyert keresztszemes fecnikával készült asztalterítés garniturát.

u. Varga Marianna. A Kis-Sanko-Bori Emlékpályázat díjkiosztásáról

Népmüvelés, 1963. 10. sz 35. l

ELEK PÉTER, faragómüvész

---

volt tanitó,népmüveló kultúrhazigazgató és mos
tanar Matészalkan.Evtizedek óta vallatja késével,vésö
söjével a gyökereket,hasabokat.Ok harman, a fák-gyökere
rek,a szerszámok meg ö Eles Péter sok mindenről tudnana
mesélni. 85.old

KOLLÁTH LÁSZLÓ: Faragómüvész Mátészalkán Gondolatok
Éles Péter müvészetéről 85.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1971. VI. 2.sz.

ELEK SÁMUEL, vargamester

1800-ban a miskolci timár-varga céh új ládát csinaltato
A jobboldali mező fölött felirat: "Elek Sámuel czéh szol
gája", piros betükkel. A keretben egy barokkos asztal két
oldalán két mesterember all. Az egyok jobb kezét az aszt
talra fekteti, baljával bort mér, vagyis szab. A masik mest
ter egy noteszba jegyez. 44.old. 5.kép. Fekete repr.

BOGDÁL FERENC: A miskolci timár-varga céh ládája 41.ol

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 1966. jún.
7. szám. Miskolc, 1966

ELEK SÁMUEL, vargamester

1800-ban a miskolci timár-varga céh új ládát csinaltatott.A jobboldali mezőben felett pirosbetüs felirat: "Elek Sámuel czéh szolgája".A keretben egy barokkos asztal két oldalan mesterember áll.Az igyik jobb kezét az asztalra fekteti,baljával bört mér vagy szab.A másik mester egy noteszba jegyez. 44.old. 5.kép

BOGDÁL FERENC: A miskolci timár-varga céh ládaja 41.old

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei,1966.jun. 7.szám. Miskolc, 1966

Elek Sándor
hegedűkészítő
Miskolc

UJSÁG
MZEDÉK

Elek Tihamér

ELEK TIHAMÉR fiatal fuvolaművész nyerte el idén a Komor Vilmos emlékplakettet. A díjat hétfőn Mihály András, az Állami Operaház igazgatója adta át a művésznek.

Magyar Hirlap 1981/5/12/9

megírva

Elekes András id.
és
Elekes András ifj

menyezetfestő asztalosok
készítették az Oklándi
unitárius templom
hajójának (az idősebb maga 1771-ben)
és a szentélyének (az idősebb és ifjabb együtt 1786-ben) karettás
fa menyezetét.

Szőke István:

Udvarhely vármegye
műemlékei. Bp.
1944. 41. l. Gépírásos
kézirat. MOB kot.

vegyes

A.83

1 rôt - 8vo

Cazalis de Fondouce,

P.

Ébauche d'une carte archéologique du département de l'Hérault

(Extrait du Bulletin de la Société Languedocienne de géographie, Tom. II. Août 1879).

M.D.K.

Elekes Andrásné épitész

Budapest uj Sportcsarnok tervpályázaton
B/ feladatnál megvétel
Társtervező: Sigray Béla

Magyar Épitőművészet 1966/6. 6.l.

Elekes Andrásné épitész M.D.K.

/VÁROSTERV/

Hódmezővásárhely városközpont részletes rendezési terve.

Társtervező: Kaszta Dénes

repr.

Magyar Épitőmüvészet ~~1962~~ 1962 /1. 29.1.

Elekes Andrásné épitész M.D.K.
/VÁROSTERV/

Szentes .Városközpont rekonstrukciós terve

Társtervező: Kaszta Dénes

repr.

Magyar Épitőművészet 1962/1. 31.1.

Elekes Éva

V.Gy.: Lakk és Festékipari Vállalat /Budalakk/, Budapest. Építészek: Elekes Éva, Rostás Margit, Vedres György. Statikusok: Bede László, Kovács Gézáné, Szuhai Géza. Gépészek: Boros Iván, Formanek Ferenc, Jeszenszky Jenő, Ughy András. Ut- és közmütervezők: Aranykovács László, Dorombi László. /Tervismertetés, modellfotókkal./

Magyar Ép.müv. 1971.3.sz. 9-lo. l.

Elekes Ferencné munkás fest.

Magyar Nemzet.

1949. VII. 23., 2. old.

(: Bezámolé :)

MDK

Elekes Ferencné

Iparm. Főisk. Szinpadtervező Főtanszak I. éves hallgatók munkaközössége. Jelmez tervei a Bank bánhoz.

Ifjusági képzőm. és iparm. kiáll. N. Szal. 1950. jun. 7 l.

Ma: Leventesorozat

Ma: Keresztrejtvény

Magyar Nemzet

Ára 60 fillér

Szombat 1949 július 23 V. év 169. szám

Újból visszautasította a Szovjetúnió a USA és Nagy-Britannia beavatkozási kísérletét Magyarország, Románia és Bulgária ügyeibe

Szovjet javaslat a genfi értekezleten a tömeggyilkoló eszközök használatának megtiltásáról

Moszkvából jelenti az *MTI:* Amint már a sajtó hírül adta, az Egyesült Államok és Nagy-Britannia ez év áprilisában jegyzéket intézett Bulgária, Magyarország és Románia kormányához. A jegyzék azzal vádolta meg ezeket az országokat, hogy megsértették a békeszerződés feltételeit

Bulgária, Magyarország és Románia kormánya ezeket a vádakat, mint teljesen *alaptalanokat*, visszautasította és az Egyesült Államok és Nagy-Britannia kormánya részéről belügyeibe való beavatkozási kísérletnek minősítette.

Május 31-én az Egyesült Államok és Nagy-Britannia kormánya újabb jegyzéket intézett Bulgária, Magyarország és Románia kormányához. Ebben azt állította, hogy az Egyesült Államok és Nagy-Britannia kormánya és az említett államok kormánya között vita keletkezett a békeszerződés értelmezése tekintetében. A USA és Nagy-Britannia ugyanakkor javasolta a szovjet kormánynak, hívják össze a Szovjetúnió, a USA és Nagy-Britannia Magyarországon, Romániában és Bulgáriában székelő diplomáciai képviseletei vezetőinek tanácskozását, hogy az megtárgyalja ezt a vitát.

A szovjet kormány június 11-én jegyzéket intézett a USA és Nagy-Britannia kormányához. Ebben közölte, hogy *nem látja a három diplomáciai képviselet vezetői tanácskozásának összehívására* és úgy látja, hogy a USA valamint Nagy-Britannia kormányának az a törekvése, hogy a békeszerződés értelmezésének kérdését mesterségesen vita tárgyává tegye, közvetlen kísérlet arra, hogy a békeszerződést felhasználják a Bulgária, Magyarország és Románia belügyeibe való beavatkozásra és nyomást gyakoroljanak ezeknek az országoknak belpolitikájára.

Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia kormánya azonban június 30-án ennek ellenére jegyzéket intézett a szovjet kormányhoz, melyben ismét felvetette a három diplomáciai képviselet vezetői tanácskozásának kérdését.

Július 19-én a washingtoni szovjet nagykövetség válaszjegyzéket nyújtott át a USA kormányának. Ez a következőképpen szól:

«Az amerikai külügyminiszter 1949 június 30-i jegyzéke ismét felveti a három diplomáciai képviselet vezetője tanácskozásának kérdését, hogy azok megvitassák a USA kormányának a bolgár, magyar és román követséghez május 31-én intézett jegyzékében érintett problémákat. A szovjet nagykövetség a szovjet kormány utasítására e jegyzékkel kapcsolatosan a következőket közli:

A szovjet kormány nem fogadhatja el az amerikai külügyminiszter említett jegyzékében foglalt meggondolásokat. Így különösképpen nem érthet egyet a USA külügyminiszterének azzal az állításával, hogy azok a belső államigazgatási intézkedések, amelyeket Bulgária, Magyarország és Románia kormánya azért tett, hogy a demokráciát megvédje a fasisztabarát és más hasonló jellegű szervezetek merényleteitől, azon kérdések közé volnának sorolhatók, melyeket a Bulgáriával kötött békeszerződés 36 cikkelye, a Magyarországgal kötött békeszerződés 40. cikkelye és a Romániával kötött békeszerződés 38. cikkelye említ.

Amint a szovjet kormány folyó évi június 11-i jegyzéke hangsúlyozta, *a bolgár, magyar és román kormány ezen intézkedései nem sértik a békeszerződést*, sőt éppen azokat a célokat szolgálják, melyeket a békeszerződés követ, midőn kötelezi Bulgária, Magyarország és Románia kormányát, hogy tegyen intézkedéseket a fasisztajellegű szervezetek felosztására és a jövőben is akadályozza meg az ilyesfajta, a népek demokratikus jogai ellen törő szervezetek létét és működését. Ilymódon mindazok a hivatkozások, amelyek a békeszerződésnek Bulgária, Magyarország és Románia részéről történt állítólagos megsértéséről szólnak és amelyek e kérdéseknek a vitás kérdések számára megállapított eljárásnak megfelelő döntését követelik, *mesterségesen kiagyaltak és eferdítik az említett békeszerződések cikkelyeinek valódi értelmét.*

A Szovjetúnió nagykövetsége ezzel együtt szükségesnek tartja megjegyezni, hogy sem a USA külügyminiszterének említett jegyzéke sem pedig a külügyminiszterhelyettesnek 1949. május 31-i jegyzéke nem tartalmaz egyetlen új érvet sem, amely a fentemlített értekezlet összehívása mellett szólna.

Tekintettel a fentebbiekre, a szovjet kormány nem lát alapot azon álláspontjának felülvizsgálására, melyet a Szovjetúnió nagykövetségének 1949. június 11-i jegyzéke közölt."

A londoni szovjet nagykövetség egyidejűleg ugyanilyen tartalmú jegyzéket továbbított Nagy-Britannia kormányához

Az angol-amerikai küldöttek tovább szabotálják a döntést az UNO tagfelvételei ügyében

New Yorkból jelenti a *TASZSZ*: Az ENSZ Biztonsági Tanácsa július 20-i ülésén folytatta Albánia, a Mongol Népköztársaság, Bulgária, Románia, *Magyarország* Transzjordánia, Portugália, Írország, Ausztria, Olaszország, Finnország és Ceylon tagfelvételi kérdésének vitáját. Franciaország képviselője kijelentette, hogy minden egyes állam ügyében külön szavazást kíván. Megismételte a népi demokráciák országai ellen irányuló, az emberi jogok megsértéséről szóló koholt vádakat. Ugyanilyen szellemben szólalt fel *Cadogan* angol küldött is.

Carapkin, a Szovjetúnió képviselője a francia és az angol küldött felszólalásával kapcsolatosan rámutatott, hogy az emberi jogok megsértésének kérdését mesterségesen vonták bele az ENSZ új tagjai felvételének kérdésébe és *ürüggyül használják fel a népi demokrácia országai felvételének megakadályozására.*

A Szovjetúnió képviselője a továbbiakban kijelentette, hogy az angol-amerikai küldöttek az emberi jogok megsértésén az összeesküvő bűnözők ellen indított bírói eljárást értik. Egyetlen felszólaló sem bizonyította — mondotta Carapkin —, hogy ezek az országok nem tesznek eleget a tagfelvételhez szükséges feltételeknek.

A Szovjetúnió képviselője hangsúlyozta, hogy mint az elhangzott felszólalások megmutatták, az új tagok felvételének kérdésében továbbra is *a megkülönböztetés politikáját alkalmazzák.* Ennek következtében ismét elzárul a 12 állam felvételének útja. A felelősség ezért kizárólag az Egyesült Államokra, Angliára, Franciaországra és az őket támogató országokra hárul.

Az ülés véget ért anélkül, hogy a következő ülés időpontját meghatározták volna.

Tízezernél több angol katona végzi a rakodómunkálatokat a londoni dokkokban

Londonból jelenti az *MTI*, hogy *a kormány újabb katonaságot küldött a dokkokba.* Ezzel a rakodómunkálatokat végző katonaság létszáma elérte a 10.800 főt.

A *CGT* közleményt adott ki, amelyben felhívja a francia kikötőmunkásokat, hogy *tagadják meg azoknak a Londonból jövő hajóknak a kirakását, amelyeket angol katonaság vagy rendőrség rakott meg.* A CGT szakmaközi bizottságának közleménye harcot hirdet a munkanélküliség ellen és megbélyegzi azt a kormánypolitikát, amely csupán az amerikai milliárdosok érdekeit tartja szem előtt és felelős a francia gazdasági élet egyre erősödő romlásáért.

Prágából jelenti az *MTI*, hogy Richard *Dixon*, az *Ausztráliai Kommunista Párt* elnöke, aki jelenleg Csehszlovákiában tartózkodik, sajtóértekezleten nyilatkozott az ausztráliai bányászsztrájkról. Kifejtette, hogy *olyan sztrájkról van szó, amely már a válság előjele.*

Rokosszovszkij szovjet marsall táviratban köszöntötte a lengyel népet

Varsóból jelenti az *MTI*, hogy *Rokosszovszkij*, a Szovjetúnió marsallja, *Bierut* köztársasági elnökhöz intézett táviratában üdvözölte a lengyel népet.

„Az új demokratikus Lengyelország megalakulása történelmi napjának ötödik évfordulóján — olvassuk a táviratban — magam és a szovjet hadsereg nevében üdvözletemet küldöm Önnek és a lengyel nemzetnek. Sok sikert kívánok az új, népi demokratikus Lengyelország felépítésében, amely a Szovjetúnió hűséges barátja és szövetségese."

Az angol-amerikai tömb szerint az atomfegyver megtiltása „kompromittálhatja az emberiesség céljait"

Genfből jelenti a *TASZSZ*, hogy a háború áldozatainak védelméről szóló nemzetközi egyezményt előkészítő genfi értekezleten *a szovjet küldöttség határozati javaslatot nyújtott be, amely elítéli a tömeggyilkoló eszközök használatát.*

A szovjet küldöttség javasolta, az értekezlet jelentse ki külön határozatban, hogy a biológiai és vegyi harceszközök, az atomfegyver vagy bármely más, emberek tömeges irtására alkalmas fegyver összeférhetetlen a nemzetközi jog alapelveivel, ellentétben áll a népek becsületével és lelkiismeretével. Valamennyi ország kormányának kötelessége, hogy haladéktalanul megkösse az atomfegyvernek mint tömeggyilkoló eszköznek alkalmazását megtiltó egyezményt.

Körülbelül húsz állam azonban még nem ratifikálta a mérges- és egyéb gázok, valamint a baktériumfegyver alkalmazását megtiltó, Genfben 1925. június 17-én aláírt jegyzőkönyvet. A szovjet küldöttség ezért azt javasolta, hogy tegyék ezen államok kormányának kötelességévé az említett jegyzőkönyv mielőbbi ratifikálását.

Az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Franciaország és néhány más ország küldöttsege még a javaslat megvitatása előtt levelet intézett az értekezlet elnökéhez, melyben *elferdítette a szovjet javaslat valódi jellegét* és azt állította, hogy az értekezlet nem illetékes e javaslat megvitatására.

Szlavin, a szovjet küldöttség vezetője beszédében bebizonyította ezeknek az «érveknek» tarthatatlanságát.

— Az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Franciaország és több más állam küldöttsége mindenáron arra törekedett, hogy a szovjet javaslatot elvessék. Ez odáig ment, hogy cinikusan kijelentették, a szovjet javaslatok elfogadása „kompromittálhatja az értekezlet humánus céljait". Ennél már igazán nem lehetne rosszakaratúbban kezelni a kérdést — mondotta Szlavin. — Az angol-amerikaiak próbálkozásai, hogy bebizonyíthassák, az értekezletnek nincs alakszerű felhatalmazása a szovjet javaslatok elfogadására, annál kevésbbé megalapozottak, minthogy az 1948. augusztusában Stockholmban tartott Vöröskereszt Értekezlet, melyen a mostani értekezleten részvevő sok állam képviselője is megjelent, egyhangúan elfogadta az atomfegyver és egyéb hasonló fegyverek, a mérges gázok és a baktériumháború esztelen alkalmazását megtiltó felhívást.

— Teljesen világos — folytatta a szovjet küldött —, hogy minden kísérlet, amely alaki mentséget keres a Szovjetúnió javaslata megvitatásának elkerülésére, olyan kísérletnek minősítendő, amely *meg akarja akadályozni a polgári lakosság gyakorlati megvédelmezését háború esetén.*

A bizottság többsége azonban az angol-amerikai küldöttség nyomására elfogadta azt a határozatot, hogy a bizottság «nem illetékes» a Szovjetúnió küldöttsége benyujtotta javaslat megtárgyalására. A Szovjetúnió képviselője ezzel kapcsolatosan bejelentette, hogy a szovjet küldöttség az értekezlet rövidesen megtartandó teljes ülése elé terjeszti javaslatát.

A nyugati hatalmak képviselői akadályozzák a külügyminiszterhelyettesek munkáját

Londonból jelenti a TASZSZ, hogy a Külügyminiszterek Tanácsa párizsi értekezletének döntése értelmében a külügyminiszterhelyetteseknek 1949. szept. 1-ig be kell fejezniök az osztrák szerződés tervezetének kidolgozását a párizsi értekezlet határozata alapján. A külügyminiszterhelyetteseknél azonban háromhetes munka után mindössze néhány cikkelyben sikerült megegyezniök. A szerződéstervezet egyéb cikkelyeire vonatkozó vita menete mutatja, hogy a nyugati hatalmak képviselői még olyan esetekben is változtatásokat és «módosításokat» igyekeznek tenni, amikor a kérdésre vonatkozóan a Külügyminiszterek Tanácsa világos határozatot hozott.

Nem meglepő, hogy ilyen módon a külügyminiszterhelyettesek tanácskozásainak munkája csigaléptekkel halad, mert egyre-másra beleütközik a három nyugati hatalom képviselői által mesterségesen teremtett akadályokba.

A külpolitika hírei

A *Daily Worker* hosszabb cikkben foglalkozik *Tito* és klikkje árulásával. «Nem titok többé, — írja a lap —, hogy *Tito szennyes, kufár üzletet kötött Angliával és az Egyesült Államokkal* dollárkölcsönért és angol kereskedelmi hitelekért... Tavasz óta folyik a gyalázatos alkudozás Belgrád, Athén, Washington és London között... Titoék bandája és a titoista nacionalisták a kelet-európai országokban az ellenforradalom és az imperialista hatalmak keleteurópai ügynökei lettek.» A Daily Worker azzal fejezi be cikkét, hogy az angol és amerikai kölcsön nem más, mint bér, amit Tito saját hazája és szomszédai elárulásáért kapott.

A *Francia Kommunista Párt* Politikai Bizottsága egységes fellépésre szólította fel a kommunistákat, szocialistákat, katolikusokat, az összes hazafiakat és ellenálló demokratákat, hogy valósítsák meg a legszélesebb egységet az atlanti szerződés becikkelyezése ellen.

Lengyelországban nagy ünnepségek zajlanak le az ország felszabadítását proklamáló Júliusi Manifesztum ötödik évfordulóján. A szónokok kiemelik: a lengyel nép elsősorban azért tudott megmenekülni a német rabságból és azért tudta elkerülni pusztulását, mert *a Szovjetúnióban megbízható védelmezőre talált.* A felszabadult Lengyelország sietett kiépíteni barátságát a Szovjetúnióval, valamint a népi demokráciák országaival. A Szovjetúnióval való barátság nemcsak a hitleri megszállók uralma alóli felszabadulást segítette elő, hanem a Szovjetúnió segítségével tudta megvédeni a lengyel nép függetlenségét a háborút követő időszakban is. Lengyelország ma már büszkén tekinthet vissza a felszabadulás óta megtett útra.

A *moszkvai rádió* megállapította, hogy a szovjet kormány Olaszországhoz intézett jegyzéke világszerte nagy visszhangot keltett. A visszhang lényege röviden így fejezhető ki: *az olasz békeszerződés megsértőit sarokba szorították.* «Hiába mesterkednek a nyugati nagyhatalmak vezetői, hogy eltitkolják az igazságot, mégsem tudják megcáfolni a szovjet jegyzék megállapítását: az olasz kormány megszegte a békeszerződést. A szovjet kormány jegyzéke helyeslésre talált minden demokratikus nép körében, amelynek érdeke a békeszerződés pontos betartása, a tartós béke és a nemzetközi biztonság érdekében.»

Max *Reimann*, a *Német Kommunista Párt* vezetője, akit a brit katonai hatóságok a napokban kénytelenek voltak szabadon bocsátani, Majna-Frankfurtban beszédet mondott és kijelentette, hogy a kommunisták minden alkalmat megragadnak a harcra Németország egységéért.

A délamerikai haladó erők — jelenti a *TASZSZ* — szeptember elején Mexikó városában tartják az első amerikai kontinentális békekongresszust.

Washingtonból jelenti az *MTI*, hogy *Taylor* szenátor szenátusi beszédében *élesen elítélte az atlanti egyezményt* és tiltakozott az ellen, hogy súlyos kérdéseket befejezett tényként terjesztenek a szenátus elé. Taylor azután az Egyesült Államok gazdaságpolitikájáról szólva kijelentette, hogy a USA leépíti kereskedelmét a Szovjetúnióval, tekintet nélkül arra, hogy az amerikai árufelesleg kivitele rendkívül fontos. «*Kereskedelmünk kifejlesztése a Szovjetúnióval kétségtelenül nagymértékben hozzájárulna kapcsolataink elmélyítéséhez.*» Taylor végül kijelentette, hogy az atlanti egyezmény «leplezetlen katonai szerződés», amely nem erősíti, hanem aláássa az Egyesült Államok biztonságát.

Washingtonból jelenti a *TASZSZ:* az amerikai szenátus csütörtökön szavazott az atlanti egyezmény ratifikálása kérdésében. Bár az Egyesült Államok haladó köreinek magatartása és tiltakozása világosan megmutatta, hogy a sokmillió amerikai az egyezményt, mint a békét veszélyeztető támadó szövetkezést határozottan ellenzi, a kormánynak mégis sikerült megszervezni a ratifikálás mellett a szavazatok több, mint kétharmadát, ami a ratifikációhoz szükséges. A vitában több szenátor igen komoly ellenvetéseket hozott fel az egyezménnyel szemben.

Genfből jelenti az MTI, hogy az ENSZ Gazdasági és Társadalmi Tanácsában *a gyarmati hatalmak elvetették a rabszolgaság megszüntetésére irányuló javaslatot. Arutjunjan*, a Szovjetúnió képviselője, hangsúlyozta, hogy a rabszolgaság olyan társadalmi és gazdasági jelenség, amelyet a mai társadalomra a korábbi társadalmi és gazdasági alakulatok hagytak örökül. A rabszolgaság a hatalmas területeken ma is fennáll. A burkolt formája sokszor veszedelmesebb, mert nehezebb leleplezni, éppen ezért a gyarmatokon és gyámsági területeken kifejlődött burkolt rabszolgaság ellen vívott küzdelemre kell minden erőt összpontosítani.

A köztársasági elnök jelenlétében felavatták az MNDSZ új székházát

A Magyar Nők Demokratikus Szövetségének Belgrádi rakpart 24. szám alatti *új székházát* pénteken délután avatták fel ünnepélyes keretek között. Az ünnepségen megjelent *Szakasits* Árpád köztársasági elnök hitvese társaságában. Ott volt *Farkas* Mihály honvédelmi, *Kádár* János belügyminiszter, *Ratkó* Anna miniszter és *Apró* Antal, a SZOT főtitkára, *Joború* Magda, az MNDSZ főtitkára beszédében hangsúlyozta, hogy az új székház fordulópontot jelent a demokratikus nőszövetség történetében, azt a fordulatot jelzi, amely az elmult esztendő óta a haladásnak és a szocializmus felé haladó munkának a sarkpontja. Bejelentette egyúttal, hogy új munkatársai is lesznek az MNDSZ-nek, melynek munkaköre egyre bővül: üzemi munkásnők kerülnek az MNDSZ vezetőségébe.

Szakasits Árpád köztársasági elnök mondott ezután beszédet. Rámutatott arra a hatalmas munkára, amelyet az MNDSZ eddig is végzett és annak a gondolatnak adott kifejezést, hogy a jövőben is sugározza szét az MNDSZ azt a szellemet, amely a legkisebb faluba is eljutott és amely a szocialista Magyarországnak és *Rákosi* Mátyásnak a szelleme. Elmondotta ezután, hogy hévizi nyaralása alatt megfordult *zalai* és *somogyi* községekben és ott látta, hogy a nagy elmaradottság közepette is már elkezdte az MNDSZ a munkásságát. Hangsúlyozta ezután a *Szovjetúnió* követendő példáját, ahol megvalósították, hogy a legfőbb érték az ember. Ezután a magyar honvédség jelentőségéről beszélt, majd Rákosi Mátyásnak és az MDP-nek éltetésével fejezte be beszédét.

Nagy Jánosné, a Magyar Pamutipar dolgozója, majd *Kókai* képviselőnő beszélt. Végül népviseletbe öltözött paraszlasszonyok adtak át új kenyeret és aratási koszorút a köztársasági elnöknek és *Jóboru* Magdának.

Színházi hírek

Klemperer búcsúestje

Tele van a város, de nem akácfavirággal, hanem az *Állatkert, Károlyi-park,* a *Harmónia Zenekar* és a *MÁV Szimfónikus* szabadtéri plakátjaival. Július vége felé járunk, ám *Klemperer* csütörtöki estje a Városi Színházban mégsem anakronisztikus. A *hangverseny* — s ebben teljesen egyetértünk a dirigenssel — *terem-műfaj* s a sok vacogtató külső koncert után ez a fülnek is jólesett. A hangzás, mint legtöbbször, ha vendégünk áll az élre, *szép,* de a súly hiányzott a *Sors szimfónia* tételeiből s mintha a vezénylő félt volna, hogy lekésik valamiről. A *Szentivánéj* villanásai ellenére — a scherzóért a *Fővárosi Zenekar* és *Jeney* dicséretet érdemel! — az egészre ráfért volna még egy kis próba és több intenzitás. *Klemperer,* akinek nagy karmesteri multját kétségbevonni e tények tagadása lenne, kezd hasonlítani a Svéd-féle művésztípushoz. A különbség csak az, hogy a nagy énekes *mesterségben,* a nagy dirigens olykor *kifejezésben* ad többet. Való, hogy úgy meg tudja fogni az együttest, mint kevesen, de miért csak akkor teremt feszültséget, ha inog a játék? Aki *Klemperer* rangjához méri igényeit s az idei termésből, mint hozzá méltót, a *Tüll,* Kentnerrel az *Esz-dur-koncert* és pár opera teljesítményét őrzi szívében, az a *Haydn Búcsú-szimfónia* tételbefejezéseiben több kerekítést igényel. Saját *Nyitány*-dolgozata olykor úgy hangzik, mintha elfelejtették volna korrigálni a szólamkifrásokat. A *«búcsúest»* kitétel, arról nem is szólva, hogy *Sauer,* illetve rendezői mennyire lejáratták, nem fedi a valóságot. *Klemperer,* akinek már a járásán, a mozgásán is látszik, hogy mit használt neki ez a két magyarországi év, *nem távozik véglegesen.* Ha most Ausztráliába is röpül, mint fordított gólyamadár, hír szerint novemberre visszatér hozzánk.

(G. E.)

Munkásfestők kiállítása

Pénteken nyílt meg a *Fővárosi Népművelési Központ* kiállító termében (VII., Rákóczi-út 30 félemelet) *a csepeli WM Kemény Alfréd Képzőművészeti Szabadiskolájának* első budapesti tárlata.

Ez a kiállítás — az utolsó idők egyéb munkáskiállításaival együtt — betekintést enged a munkásfestők és munkásszobrászok műhelyeibe. Láthatjuk, hogy a különböző gyárak és üzemek munkásainak szabadiskoláiban eredményes művészeti oktatás zajlott le. Szép számmal akadnak itt is, ott is komoly munkástehetségek, akikről még sokat hallunk majd, de nem szabad mellőznünk a nem éppen kirobbanó képességű munkásművészek alkotásainak értékelését sem. Lehet, hogy a munkáskiállításokon szereplő dolgozók nem mindegyike lesz jelentős festő, vagy szobrász, ám az ilyenek is fokozottabb élvezői lesznek művészeti kultúránknak és az ilyenek is elősegítik a munkásság általános kultúrnívójának emelését. Megszűnik végre az a multbeli lehetetlen helyzet, hogy a művészet csupán a kiváltságosok szórakozási terrénuma legyen.

A csepeli WM Kemény Alfréd Képzőművészeti Szabadiskoláján, amelyet 1948. tavasza óta *Ék* Sándor irányít, buzgó és sikeres munka folyt. Azok a javarészt fizikai munkások, akik — amikor letették gyári szerszámaikat — ecsetet és szobrászvésőt ragadtak, egyfelől elsajátították a helyes és egészséges művészi látásmódot, másfelől pedig megtanulták a műalkotás mesterségbeli részét.

A képek túlnyomórésze mai témákat ábrázol: pártnapot, Kossuth-akadémisták gyári látogatását, élmunkások kitüntetését, falusi agitációt, munkássportolókat, szerelő brigádot, falujárókat és a legkülönbözőbb munkafolyamatokat.

Bartosi László, Bátori István, Biró Ferenc, Bokor Zsuzsa, Bilik István, Elekes Ferencné, Fancsali Józsefné, Grief József, Hufnagel Károly, Keleti Jenő, Kovács Dezső, Kovács Sándor, Mag Lajosné, Mári József, Odrovics József, Pakurár István, Pálfi István, Peremenczky János, Révai Gyula, Talun József és Tóth József képei, valamint Bölöni Kató, Konyorcsik János, Kardos Győző, Horváth Ilonka, Szivák Mátyás, Preinerné Barkó Éta, Soós Gyula, Kubinyi Margit és Boldis Ferenc szobrai a csepeli munkásművészek eredményes tevékenységéről tanuskodnak.

S. E.

A „Bronzlovas" balett

A Szovjetúnió Állami Akadémiai Nagyszínházában most volt a «Bronzlovas» balettbemutatója. Ez a nagy orosz költő, A. Sz. *Puskin* azonos című költeménye motívumai alapján készült. Zenéjét a Szovjetúnió népének művésze R. M. *Glier* szerezte, szövegkönyvét P. F. *Abolima* írta. A rendezője R. V. *Zaharov,* a vezénylő karnagy az Oroszországi Szocialista Szövetséges Szovjet Köztársaság népének művésze, J. F. *Fajer.* A díszleteket a szépművészet tanára, M. P. *Bobysova* tervezte. A színpadon közreműködtek: az Ukrán Szocialista Szovjet Köztársaság érdemes művésze, V. A. *Preobrazsenszkij* (Jevgenyij), az O. Sz. Sz. Sz. K: népének művésznője, O. V. *Lepesinszkája* (Parasa), az O. Sz. Sz. Sz. K: érdemes művésze, A: I: *Padunszkij* (I. Pjotr), az O. Sz. Sz. Sz. K. érdemes művészei: M. T. *Szemenova* (bálkirálynő), V. V. *Szmolycov* (I. Pjotr szárnysegéde), I. V. *Tihomirova* (Kolombina) és mások.

Harc a sinekért *(francia).* A megszállt Franciaországban játszódik ez a felemelő partizándráma s a francia vasutasok áldozatos küzdelmét mutatja be a nácik ellen. Óriási kiterjedt hálózat köti össze az állomásokat és őrházakat s a vasutasok miközben látszólag mindennapi munkájukat folytatják, valójában minden cselekedetükkel az illegális és egyedül igaz ügyet szolgálják. Az állandó szabotázsok a végsőkig ingerlik a németeket, de hiába végeznek ki akárhány franciát, a partizánmozgalom ereje nem csökken, hanem csak annál jobban megacélosodik. A filmet a legjobb francia színészek mellett azok játsszák, akik cselekményét a valóságban véghez vitték: a francia vasutasok.

Petőfi emlékbélyegző. A posta babérkoszorúba foglalt kardot és tollat ábrázoló különleges kelelbélyegzőt használ július 31-én «Petőfi halálának 100. évfordulója. 1949. VII. 31.» felirattal.

Állatkerti Színpad:
Három a kislány ma és holnap. *Svéd,* Honthy, Sárdy. Kedden: **Hoffmann meséi** — Svéd. —

Gazdasági hírek

Az építőipar reformjának kérdései a dolgozók értekezletén

A *Magyar Nemzet* már beszámolt a dolgozók akciójáról, amellyel a minisztertanács határozata az építőipar reformja terén minden vonatkozásban megvalósításra kerül. Most a *Budapest Lágymányosi Középítkezési N. V.* egyik fontos munkahelyén, a fehérvári úti OTI rendelőintézet nagy építkezésén dolgozó építőmunkások foglalkoztak a határozattal. Megvitatták a minisztertanács 16 pontját és azokat magukévá tették. Kedden és szerdán repülőgyűléseken tárgyalták meg a dolgozók a határozattal kapcsolatos teendőket. Kimondották, hogy meg kell rövidíteni az építkezési ciklust.

A fehérvári úti OTI-építkezés üzemi értekezletén minden dolgozó részt vett. Megállapodtak abban, hogy az önköltségcsökkentést takarékos tervezéssel, újításokkal, gépesítéssel segítik elő. E téren is igénybe veszik a *Szovjetúnió* gazdag tapasztalatait. Egyik dolgozó rámutatott, hogy anyagtakarékossággal és selejtkiküszöböléssel 2 százalékos önköltségcsökkentés érhető el. Az építkezés dolgozói kimondották, hogy szeptember 1-ig összesen 8 százalékkal csökkentik az építkezési költségeket.

Az Országos Lakásépítő N. V. egyébként önköltségcsökkentési versenyre hívta ki a fehérvári úti OTI dolgozóit, amit azok egyhangúlag elfogadtak.

A határozatokat megküldték *Rákosi* Mátyásnak azzal, hogy a fehérvári úti OTI-építkezés dolgozói becsülettel végrehajtják a minisztertanács határozatait.

Az építőipari dolgozók országszerte kisgyűléseken tárgyalják az építőipari feladatokat. A Budapesti Egyesült Középítési N. V. kerepesiúti építkezésénél a dolgozók példátmutató önköltségcsökkentési brigádokat alakítanak. Mozgalmat indítanak a munkaidő teljes kihasználására is.

A MÉMOSZ-székház építésénél tartott gyűléseken elhatározták, hogy a faanyagok felhasználásánál észszerűbben járnak el a jövőben, így a faanyagot nem kétszer-háromszor, hanem többször lehet majd felhasználni. A felszólalók elhatározták, hogy fokozzák a munkafegyelmet. Az ott dolgozó brigádok tervbevették, hogy a kiosztott munkát mindenki azonnal és maradék nélkül végrehajtja.

◆◆ ÚJÍTÁS ÉS ÖNKÖLTSÉGCSÖKKENTÉS szorosan összefüggnek egymással. Az Állami Ellenőrzési Központnak a vállalatoknál végzett vizsgálata kiterjed a racionalizálási újító mozgalom vizsgálatára is. Az AEK az Első Pécsi Bőrgyárnál három olyan újítási javaslatot talált, amelyek országos jelentőségűek. Ezeknek a többi bőrgyárba való bevezetése jelentős megtakarítást fog eredményezni a nemzetgazdaságnak.

◆◆ STATISZTIKA A KISKERESKEDŐK MŰKÖDÉSÉRŐL. A legutóbbi népszámlálás kereskedelmi adatfelvételeinek statisztikája megállapítja, az országban működő üzletek számát, szakmák és vidékenként való elhelyezkedése szerint. *Budapesten 20 600 kereskedő, Szegeden* 1350, *Debrecenben* 1160, *Miskolcon* 1100, *Pécsett* közel 1000 működik. *Budapesten átlag 51 emberre* jut egy kereskedés, a nagyobb városokban 100-ra. *Pécsett, Győrött, Székesfehérvárot* 79, *Kaposváron* már csak 71-re. A megyei városok listáján a pestkörnyéki helyek vezetnek. *Újpesten* 1300, *Kispesten* és *Pesterzsébeten* 800 üzlet működik. A vidéki megyei városok közül *Cegléd, Nyíregyháza, Orosháza, Szentes* és *Szolnok* vezetnek 350—400-as kereskedői létszámmal. A megyei városokban átlag 96 lélekre jut egy kereskedő. A megyék közül *Pest megye áll első helyen* közel 6 és félezres számmal, utána *Somogy,* majd az alföldi megyék. A dunántúli megyékben kevesebb az üzlet, mint a ritkán lakott alföldi területeken, ahol a vásárok dominálnak. *Összegezve: az ország területén egy-egy üzletre átlag 121 lakó esik.*

◆◆ A NAGYVÁSÁRTELEPEN már hajnali 3 órakor megindul az élet. Éjféltől kezdve érkeznek a vonatok, hajók, jól megrakott szekerek és az ország minden tájáról szállítják a gyümölcsöt, zöldségfélét. A munka nagy részét a *Gyümölcsértékesítő N. V.* bonyolítja le, amely nemcsak az ár nivellálására van igen nagy hatással, hanem áruval látja el a konzervgyárakat, Közért fiókokat, üzemi konyhákat, kórházakat és az exportot is. Tizenöt elárusító helye közül kettőt fiatalok vezetnek. Az egyik Ifjúsági Bolt napi 80—100 mázsa forgalmat bonyolít le. Az N. V. rövidesen megsokszorozza vidéki felvásárló és értékesítő telepeit és sor kerül Budapest külterületein új beszerző és értékesítő létesítésére, hogy a fővároshoz közel lakó termelők és vásárlók igényeit is kielégíthesse.

Üdülővonatok indulása

A *Balaton* somogyi oldalán lévő üdülőhelyekre beutalt dolgozók július 24-én Balatonvilágosra, Szabadira és Siófokra a 7.45-kor, Balatonújhelyre, Zamárdira, Balatonföldvárra, Balatonlellére és Fonyódra a 6.40-kor, Balatonfenyvesre, Keszthelyre és Hévízre a 6.45-kor Déli-pályaudvarról induló vonattal utazhatnak a közlekedésügyi minisztérium közlése szerint.

Mozik műsora

ATRIUM (160-955): A nagy mérkőzés (Előadások kezdete: ½5, ½7 ½9-kor)
DÉCSI (121-343): Harc a sinekért (Előadások kezdete: 5, 7, 9 órakor)
FORUM (189-707): A nagy mérkőzés (Előadások kezdete: 5, 7, 9 órakor)
KÖRÚTI HIRADÓ (222-499): Magyar, szovjet híradók, A meleg tó, Várjuk a világ ifjúságát, Vigad az erdő
LLOYD (123-043): A nagy mérkőzés (Előadások kezdete: 5, 7, 9 órakor)
OMNIA (139-693): Harc a sinekért (Előadások kezdete: ½5, ½7, ½9)
ROYAL APOLLO (222-656): A nagy mérkőzés (Előadások: 5, 7, 9 órakor)
URÁNIA (136-888): Harc a sinekért (Előadások kezdete: 4, 6, 8 órakor)
ALFA (Kőbánya): A nagy mérkőzés (Előadások kezdete: 6, 8, vas 4 is)
ADRIA (Pilisrinc): A nagy mérkőzés (Előadások: ½7, ½9, v. ü. ½5-kor)
KORZÓ (Újpest): A nagy mérkőzés (Előadások kezdete: 6, 8, v. ü 4)
ROYAL (Kispest): A nagy mérkőzés (Előadások kezdete: 6, 8, v. ü. 4 is)
TÁNCSICS (Csepel): A nagy mérkőzés (Előadások: 6, ½9, vas., ünn. ¾4 is)
TÁTRA (Perzsépet): A nagy mérkőzés (Előadások: ½7, ¾9, vas. ünn. ½5)

MASODHETES MOZIK:

CAPITOL: Két út (11, 1, 3, 5, 7, 9)
GLÓRIA: Forró mezők (½5, ½7, ½9)
HOMÉROS: Kalózok kincse (½5 ½7 ½9)
KAMARA: Csibészek (½5, ½7, ½9)
KOSSUTH: Csibészek (½5, ½7, ½9)
KULTUR: Denevér, Híradó (5, 7, 9)
PALACE: Krisztina hadnagy (11, 1, 3, 5, 7, 9) **PÁTRIA:** A papa bogaras (½5, ½7, ½9) **PETŐFI:** Óceán vándora (½5, ½7, ½9) **PHÖNIX:** Fehér homály (11, 1, 3, 5, 7, 9) **SAVOY:** Csibészek (½5, ½7, ½9) **SZABADSÁG:** Két út (½5, ½7, ½9) **TINÓDI:** Égi szekér (½5, ½7, ½9) **UGOCSA:** Mágnás Miska (4, 6, 8) —

A szakközépiskolákat a vallás- és közoktatásügyi minisztérium hatáskörébe utalta egy legutóbb megjelent kormányrendelet. A rendelet értelmében az ipari és közgazdasági gimnáziumok, volt kereskedelmi iskolák, mezőgazdasági gimnáziumok a kultuszminisztérium igazgatása alá kerülnek. Kivétel a szakminisztériumok által fenntartott iparos- és kereskedőtanuló iskolák, tanfolyamok és tanulóotthonok.

A rádló előfizetőinek száma májusban 13.000-rel nőtt.

Henryk Minc lengyel ügyvívő Lengyelország hallatlan jólétet hozó hatéves tervéről

Henryk *Minc* budapesti lengyel ügyvivő a lengyel felszabadulási ünnep alkalmából pénteken este rádiólőadást tartott. Az előadást az 1944. Júliusi Kiáltvány ismertetésével kezdte.

— A Júliusi Manifesztum — mondotta — Lengyelország dolgozó tömegei szabad államának megteremtését ígérte, igazságos néprajzi határok között. Ez az ígéret teljes mértékben valóra vált. A Júliusi Manifesztum megígérte, hogy államunkban igazságos társadalmi viszonyokat teremt. Ez azt biztosítja, hogy a kormányhatalmat a dolgozó tömegek veszik kezükbe, a munkásosztály vezetése alatt. Ez az ígéret is, mint a többi, teljes mértékben valóra vált. *A dolgozók az ország valóságos és fogszerinti uraivá váltak.* Az ország új gazdái első gazdasági tervünk, a háromévesl terv befejezése előtt eleget tettek vállalt kötelezettségüknek.

Henryk Minc ismertette Lengyelország újjáépítési és kulturális eredményeit, továbbá Lengyelroszág békepolitikáját. Kiemelte, hogy Lengyelország ahhoz a békefronthoz tartozik, amelynek élén a hatalmas Szovjetúnió áll.

Befejezésül *a közeledő hatéves tervet* ismertette, amely Lengyelország számára hallatlan jólétet és haladást hoz. A mezőgazdasági termelés a jelenlegihez képest 50 százalékkal növekszik, a háborúelőtti ipari potenciál megháromszorozódik. Az átlagos nemzeti jövedelmet megkétszerezik.

— A béke őszinte hívei, a béke védelmezői, a béke harcosai vagyunk! — mondotta a lengyel ügyvívó —. *A Szovjetúnió, Sztálin lángeszű vezetésével harcolunk a békéért.*

Sikerült mesterségesen emberi csontot előállítani

Az emberi csont ellenállóképessége sok fémét felülmulja. Most sikerült egy laboratóriumban olyan anyag szintetikus előállítása, amely *egyenrangú az emberi csonttal.* Az új találmány technikai előnyein kívül a csontsebészetnek is jelentős szolgálatokat tesz, mert lehetővé teszi a «rossz-csont» kicserélését. Az emberen szinte generál-reparaturát lehet majd végezni, úgy, mint a gépkocsin, elkopott alkatrészeinek kicserélése útján. Egyes sebészeknek sikerült már gyulladások vagy rákbetegség következtében elváltozott ízületek helyébe újonnan szerkesztett, plasztikus ízületeket helyezni és a beteg teljes mozgásképességét visszanyerte. Balesetet szenvedett majmokon az új anyagból készült koponyatető is bevált, sőt, mivel az anyag átlátszó, így lehetővé vált tanulmányokat végezni az agyvelőn — élő állapotban! Máris kiderült például, hogy izgatott állapotban az agyvelő vérkeringése teljesen normális marad, holott eddig azt hittük, hogy az megváltozik izgalom hatására. A mesterséges emberi csont újabb perspektívát nyit az amúgyis diadalmasan haladó orvostudomány számára.

Az Actio Catholica „külföldi szervei"

A *Magyar Kurir* megcáfolta azt a hírt, mintha a magyar Actio Catholicának külföldi szervezetei volnának. Ezt a valótlanságot is bizonyos nyugati sajtóorgánumok és rádiók terjesztették és a cáfolatot maga a katolikus Magyar Kurir adta közre. Nem az első álhír ez és nem is az utolsó, amely abból a hazugsággyárból kerül ki, amely elárasztja efféle valótlanságokkal az erre hajlamos nyugatiakat.

Akik efféle híreket gyártanak és terjesztenek — úgy látszik —, nem sokat törődnek azzal sem, hogyha a híresztelést nyomban hiteles és illetékes cáfolat követi. Hiszen valójában ha az álhírterjesztés e tarka és változatos gyüjteményét valaki koszorúba fűzné, úgy az nem férne el — hacsak a legutolsó pár év termését vesszük is — kötetekben, ehhez egész könyvtárnyi papírtömeg kellene.

Miért fúj a szél?

Ki szereti a szelet? Senki! Szólásmondásainkból is minduntalan kicsendül. Pedig most csöstül van benne részünk. Most aztán az a kérdés, miért fúj mostanában annyit?

— Valamikor — mondja dr. *Zách* Alfréd, az Országos Meteorológiai Intézet prognózisosztályának vezetője — az volt az általános felfogás, hogy a szél földalatti barlangokban keletkezik. Ez a tévhit onnan eredt, hogy találtak olyan, úgynevezett fujtatós barlangokat (ilyen a dobsinai jégbarlang is), amelyekből a levegő nagysebesen árad kifelé. Mi okozza ezt az állandó légáramlást? Nem más, mint a meleg és hideg levegő találkozása. A barlangokban ugyanis nyáron hidegebb a levegő és a nyílás alsó részén kifelé törekszik, míg felül a külső, melegebb levegő nyomul befelé. Télen ennek épp az ellenkezője történik. Felülről kiáramlik a meleg, alulról pedig benyomul a hideg levegő. Mindenütt ezt tapasztalhatjuk.

A mostani szeles időjárás hivatalos megokolása az, hogy az óceán fölött a levegő nehezebben melegszik fel, mint a szárazföldön és ide áramlik, történetesen a mi nyakunkba. Igen ám, de azelőtt mégsem volt a nyár ennyire szeles, hogy a széllel sokkal kevésbbé bélelt tavaszokról, őszökről és telekről ne is beszéljünk! De ennek is megvan a magyarázata, csak legyen, aki megértse. Amíg ugyanis régebben a szárazföldi éghajlati rendszerbe tartoztunk, addig most — vagy két esztendeje — az óceáni éghajlat uralkodik felettünk. Akit pedig még ez a tömör és velős magyarázat sem győzött volna meg, az megtudhatja, hogy a legfőbb hőforrás és életadó nap energiaszolgáltatása körül is bajok vannak, amelyeknek láthaló és mérhető jelei a *napfoltok,* érezhető jele pedig — egyebek között — a rendkívül heves és kitartó szél. Nem valami vigasztaló jelenség, de úgy látszik, bele kell törődnünk abba, hogy a nap termelékenysége — legalább is időlegesen — csökkent s az óriási kozmikus üzemben túlságosan sok a selejt, vagyis a szél.

Kondor László

Búcsú

Hosszú esztendőkkel ezelőtt életem első intervjúja *Herman* Ottóhoz, az agg természettudóshoz fűződik. Akkor jelent meg *Londonban* világhíres könyve a madarak életéről. Szívesen fogadott s a madarak iránti szeretetből számomra is jutott valami. Málnaszörppel kínált exotikumokkal zsúfolt dolgozószobájában és lelkesen beszélt a madarakról. Még emlékszem néhány mondatára.

— Igen, fiatal barátom, a madarak a legkisebbtől a legnagyobbig lelki és szellemi életet élnek. Sok tekintetben intellektusuk élénkebb, mint az emlősöké. Vígadnak, szomorkodnak, szeretnek, gyűlölnek, hálásak és bosszúállók; nem maradnak el az emberek mögött. Változó kedélyhangulatuk világos előttünk, akik törődünk velük és a szó teljes értelmében értünk a nyelvükön.

Hazafelé tartva sokat gondolkoztam a hallottakon és őszintén és nyíltan szólva, kissé megmosolyogtam a tudós nyilatkozatát.

Ezért a felszínes és meggondolatlan mosolyért most bocsánatot kérek a világhírű ornithológustól, mert közel félszázad után egy igaz kis történet megvilágította előttem a madarak életének nagy misztériumát.

Néhány nappal ezelőtt hallottam egy jó barátomtól, aki nagy állatbarát és természetrajongó. A fűszáltól, virágpalántától kezdve a madarakig lelkes megfigyelője a sarjadó és váltakozó életnek. Különben kertész és állattenyésztő.

Kis pestkörnyéki kuriáján történt. A kertecske közepén álló nagy cseresznyefán fészket rakott egy vadgalamb-pár. Az eset meglepte az egész házat, mert a gerle gyanakvó és nem barátkozó természetű. Vidáman turbékolt a fészekben, tojást is rakott, azután kikeltek a fiókák s öröm volt megfigyelni távolról az első szárnypróbálgatásokat. A háziak látszólag nem törődtek az új lakókkal, de barátom és felesége, sőt kislányuk is, sűrűn szórt ocsut a fa környékére és nagy sikernek könyvelték el, ha az éppen fészekben ülő madár közeledtükre nem röppent fel a magasba. Télire is a ház környékén maradtak. A nyitott kis padlásablak s annak peremére dobott búzaszemek rávezették az apróságokat, hogy akad itt részükre szállás télviz idején is. A tavasz érkeztére nagy búgás verte fel az udvart s néhány hét mulva a cseresznyefán trónoló nyárilakba költözött a társaság.

Több, mint egy évig tartott ez az édenkerti állapot. Nem egyszer próbálták szelidíteni az anya-vadgalambot, de az ösztermészet győzött s közeledtükre ijedten rebbentek tovább.

— Nem barátkozik a Dorka — mondtuk állandóan, mert a gerle időközben barátom kisleányától már nevet is kapott.

— Néhány nappal ezelőtt — meséli barátom — a kertben foglalatoskodtam egy rózsatővel. Hirtelen legnagyobb meglepetésemre, megpillantottam a fövényes úton a vadgalambot, amint fáradt bugással felém közeledett.

— Dorka, Dorka — szóltam élénken s néhány lépést tettem feléje.

Hirtelen megállt, megrázta szárnyait. Ilyen közel még sohasem eresztett magához. De azután elrepült.

Fejcsóválva néztem utána s elindultam a ház felé, hogy elújságoljam az esetet. A feleségem sietve jött ki éppen a verandáról.

— Fiam — mondta izgatottan — a Dorka berepült a verandára. Mi ott ültünk az asztal körül, körbeugrálta az asztalt, a kicsi már majdnem megfogta, amikor hirtelen elszállt a kerítés felé.

Keresésére indultam. Nem messzire a kaputól megtaláltam a virágágy tövében. Ott hevert lassan pihegve.

— Kis madaram — mondtam elérzékenyülve s leguggoltam hozzá.

Nem repült el, lassan felemelte fejét s mintha rámtekintett volna, mintha köszönné a vendéglátást, azután visszaesett a feje, vonaglott egyet és ottmaradt mozdulatlanul.

Szegény kis jószág, a végét érezte, s külön-külön elbúcsúzott a háziaktól.

Illés István

Betyárvilág

A TERÉZ KÖRÚTON

A BRITANNIA RÉMREGÉNYE

31

A gyilkos magához vette a pénzét és Kluger holttestét egy elhagyatott kútba dobta. Göllnert elfogták és tizenkétévi fogházra ítélték.

Így maradtak ketten a Kluger-fivérek. A badacsonytomaji Kluger Aladár és a veszprémi Kluger Imre a szüreti szezónra közös vásárlásra szövetkeztek. Nagyobb tőkére volt szükségük, mire társul vettek maguk mellé egy Hoffer nevű budapesti borkereskedőt. Hoffer a fiát, Hoffer Pál budapesti mérnökét küldte Klugerékhez. Még aznap délután Badacsonytomajból vitorláson indultak el a somogyi part felé. Nem érkeztek meg. Meggyilkolták a két Kluger-fivért és Hoffer Pált. Megtalálták a felfordult csónakot. Ott volt a sárga bőrtáska, amelyben Hoffer Pál az egymillió koronát vitte el Budapestről. A gyilkosokat nem találták meg.

Kaszinó-látogatás

A társadalmi egyesületek szövetsége gyűlést tartott a Vigadóban. Aznap este az Ébredő Magyarok Egyesületének nagyobb csoportja, britanniások vezetésével a Lipótvárosi Kaszinó palotájába vonult. Összeverték a tagokat, köztük Lizmann háznagyot. Feltörték a szekrényeket, ellopták az alkalmazottak kabátjait és kirabolták a trafikkészletet.

Aznap este a Podmaniczky-utcában és a Dob-utcában is verekedtek. A 46-os villamos több kocsiját megállították, az utasokat lehúzták és véresre verték. A mentők tizenhétszer vonultak ki, de számos olyan sebesült is volt, aki magánorvosnál kötöztette be sebét. Dr. Perémy Dezső orvost az Angol kisasszonyok temploma előtt igazoltatták és vasbotokkal verték agyba-főbe.

A parlamentben éles felszólalások hangzottak el, mire Szmrecsány György tiltakozott az ellen, hogy a verekedéseket az Ébredő Magyarok esti tüntetésével hozzák összefüggésbe.

— Amikor tudomást szereztünk a verekedésről, érintkezésbe léptünk a honvédelmi minisztériummal. A tisztek kimentek a helyszínre, de a verekedésnek a nyomát sem találták. Nem volt a verekedők között ébredő magyar.

Valaki közbeszólt:

— Hát ezt honnan állapították meg, amikor semmi nyomot nem találtak?

— Ott voltak az Ébredők nyomozói is — kiáltotta Szmrecsány, mire a baloldal kórusban zúgta felé:

— Hát nyomozóik is vannak?

Zárt ülést kellett elrendelni, nehogy a nyilvánosság megtudjon valamit. Utána Teleki Pál nyílt ülésen beszélt.

— Biztosíthatom a nemzetgyűlést, hogy az olyan excesszusok, mint a tegnapiak, megtorlásban részesülnek...

De a megtorlás csak nem akart bekövetkezni.

XXI. FEJEZET.

Nádler bőröndös esete

A Britanniába hurcolt sok kereskedő és iparos között volt Nádler ismert budapesti bőröndös is. Történetét Nádler Bertalan, a bőröndös fia (ma bőrdíszműves mester, Deák Ferenc-tér 6. szám alatti üzlet tulajdonosa) meséli el:

»1920-ban megjelent üzletünkben három britanniás tiszt. Kmetty főhadnagy, Fiegler főhadnagy, a harmadik nevére már nem emlékszem. Édesapámat keresték. Nem tudtuk elképzelni boldogult édesanyámmal, mit akarhatnak tőle? Apám reggeltől estig lent dolgozott a műhelyben.

Felhívattuk az üzletbe. A három tiszt rögtön körülfogta.

— Maga velünk jön — mordultak rá.

Tiltakoztam. Arra hivatkoztam, hogy apám öregember, aki nem vétett soha semmit, törvény előtt nem állt, büntetve sem volt, senkit nem bántott.

A tisztek karonfogták és ráncigálták. Felkaptam a kabátomat, velük mentem én is.

A Britannia-szállóba vittek bennünket. Az I. emelet egyik szobájába kerültünk. Első kérdésük édesapámhoz ez volt:

— Van-e sok pénzük?

Apám is, én is megmondtuk, hogy iparosok vagyunk, akiknek minden vagyona az üzleti berendezés és az árukészlet.

Ütni, verni kezdtek bennünket, majd levittek a pincébe. Ott folytatták a verést.

Apám hamar elvesztette eszméletét. Engem is addig vertek, amíg elájultam. Néhány óráig feküdhettünk a pincében, amíg magamhoz tértem. Bejöttek a tisztek, összerugdaltak, majd kicipeltek és bedobtak egy kocsiba, apámmal együtt.

(Folytatása következik.)

Uj országos kultúrverseny indul

A Szakszervezeti Tanács kultúrosztálya változatos munkaprogramot dolgozott ki az elkövetkezendő félévre. Megindul az új országos kultúrverseny. Egyéni verseny is lesz az egyéni művelődés elősegítésére. Pontverseny fogja eldönteni, ki hány könyvet olvas, hány verset, dalt tanul meg és hogyan dolgozza fel a tanultakat. Tervbevették a kulturális centrumok kiépítését. Egy-egy nagyüzem vesz majd patronázsba egy-egy gépállomást és gondoskodik védencének könyvtáráról és kulturális fejlődéséről.

Február elsejétől kezdve a szaktanács kulturális osztálya kéthetenként tarka műsort visz fel a Galyatetőre a pihenő élmunkások szórakoztatására. Mivel a kultúrtanfolyamokon máris tízezrek vesznek részt, a szaktanács a rádiót is igénybeveszi a kulturvezetők kiképzésében és nemsokára megkezdődik a rádió kultúriskola előadás-sorozata.

Felejthetetlen drága jó Édesanyánk

özv. Weisz D. Jánosné

hosszas szenvedés után elhunyt 84 éves korában Kőbányán.

Siratják bánatos gyermekei **Weisz Fülöpné** szül. **Weisz Ilona. Weisz Ernő. Vadnai (Weisz) Szilárd.** Vejei: **Weisz Fülöp** és **Wenschel Oszkár.** Menyei: **Annus** és **Miki.** Unokái: **Irén, Éva** és **Tibor** és a kiterjedt rokonsága.

Temetése folyó hó 11-én d. u. ½1 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Részvétlátogatások mellőzését kérjük.

Dr. Erdélyi Lajosné, maga és családja nevében mély szomorúsággal jelenti, hogy drága jó leánya és támasza,

dr. Mellinger Istvánné

szül. **Erdélyi Felice,**

hosszú türelemmel viselt szenvedés után e hó 7-én visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. E hó 11-én, kedden déli ½2 órakor kísérjük utolsó útjára a kerepesi-úti temetőben, a refo-mátus egyház szertartása szerint.

Lajtai Lajos,

számlálan, Európát bejárt és meggyökeresedett operett szerzője tizennégy évi távollét után második hazájából, Svédországból hazajött látogatóba. A Józsefvárosban született s mikor az épülő Városi Színház téglarakásai között rablópandurt játszadozott pajtásaival, akkor kezdte érezni a színház ellenállhatatlan vonzását. Édesanyja hosszas könyörgésre el is vitte őt a Városi Színház megnyitó előadására, de az ünnepi Parsifal elvette egyidőre kedvét a színháztól. Majd egy merész ugrással a ligeti Feld-színházat kezdte látogatni, végül a Városi, a Király Színház és a Budai Színkör sikeres szerzője lett. Dolly (híres slágere: »Jöjj vissza csókos ifjú nyár«), Mesék az írógépről (Hétre ma városi a Nemzetinél), Régi nyár (Legyen a Horváth-kertben Budán, Hol van az a nyár?), Párisi divat, Okos mama, A régi orfeum, Őfelsége frakkja, Nápolyi kaland. Ő írta »A babám budakeszi« című dalt is. Párisban Vértes Marcell díszleteivel játszották sokszázas szériában a Katinkát, a La Poule főszerepét pedig Michel Simon alakította. Barátai itthon a legnagyobb szeretettel veszik körül és szerzőtársával, Békeffi Istvánnal első dolga volt felkeresni azokat a helyeket, amelyet oly szívhezszólóan énekeltek meg, hogy szinte összeforrtak Budapestünk történetével. Szeretettel emlékszik Sebestyén Gézára, aki felfedezte és előre vitte s azokra a fogadásokra, amelyeket a Budai Színkör egy-egy esti bevétele felett kötöttek. Gyakran megvesztegette a pénztárosnőt és pótolta a kasszát, hogy Sebestyén Gézának legyen igaza. Szenvedélyes alsósjátékos és Stockholmban, ahol minden szép, de nincs kávéház, megírta az alsósjáték kiskátéját. Főforrásul az Orczy-kávéház egykori főpincérének, Samu bácsinak elejtett megjegyzései és hátrahagyott iratai szolgáltak. (D)

Salacrou a Goncourt Akadémia tagja

Páris, január 10. A Goncourt Akadémia tagjai sorába választotta Armand Salacrou drámaírót. (»Gyülölet éjszakája« című darabját a múlt héten mutatta be a Magyar Színház.)

Az Odry Árpád otthon építésére a polgármester az építkezési engedélyt megadta. A munkálatok még a tél folyamán megindulnak. Az otthon az elaggott színészek számára épül.

Az amerikai filmvilág anyakönyvvezetőjének E. A. Freemannak haláláról írnak az ottani ujságok. Ő eskette Jean Harlow-t, Errol Flynnt, Charles Boyert, Loretta Youngot, Tom Mixet, Claudette Colbert-et. 25.000 párt adott össze életében.

Január 15-ig dolgozik az a bizottság, mely az ezévi Sztálin-díjak odaitéléséről dönt.

Dr. Kázmér Jenő

orvos

elhunyt. Temetése I. 11-én 1 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Családja

SZÍNHÁZ ÉS FILM

Gyilkosság, tárgyalás, felmentés — táncban

Furcsa sikerek az amerikai színpadokon

Newyork, 1948. december. A newyorki színházi évad legnagyobb sikere a »Streetcar named Desire« (»Vágynak nevezett villamos«) című dráma.

A villamosnak csak annyi köze van a darabhoz, hogy ezen érkezik a hősnő nővéréhez és sógorához, akik fiatal házasok. A hősnő, aki addig dúlja huga életét, míg a harmadik felvonás végén bolondokházába szállítják. Ezt az európai néző élénken helyesli. (Csak azt nem helyesli, hogy ezt megvárta s hogy a darab irodalmi díjat nyert.)

Nagy sikere van annak a zenés revünek is, amelyet John Gunther »Inside U.S.A.« című könyvéből írtak. A könyvhöz mindössze annyi köze van a revünek, hogy Gunther a cím felhasználásáért 20.000 dollárt kapott és részesül a bevételből. Amerika városait szimbolizálja a revü táncban és zenében. A csikágói képben gyilkosságot táncolnak, majd tárgyalást, amelyen a gyilkossággal vádolt nőt felmentik. Esküdtek, bíró, törvényszéki szakértő — valamennyien táncolnak.

Siker a »Foreign Affaire« című film is, Marlene Dietrich nevével hirdetik, megjelenése azonban Jean Arthur. Ő is, a film is: Amerika legérdekesebb asszonyainak egyikét perszifláljа, Claira Booth drámairónőt, akit nemrég választott tagjává az Egyesült Államok kongresszusa. Claire Booth (darabját, az »Asszonyok«-at nálunk is játszották valaha) elragadó szép nő. A kongresszus férfitagjai kivánosian lesték, hogyan fogadják első megjelenése alkalmával társnői. A hölgyek megérezték ezt. Kifogtak a férfiakon! Uj társnőjüket azzal a ragyogó mosollyal fogadták, amellyel az amerikai nő mindent elmond, amit akar, mindent elhallgat, amit akar s többet hidal át, mint — az Egyesült Nemzetek összes tárgyalásai.

Bácskai Magda

Színházi hírek

Andai Ernő és Hegedüs Tamás választott bíróságot kértek a Fővárosi Operettszínház ellen, mert a színház a szerződésben kiköttött időpontig nem mutatta be »Trónkövetelők« című darabjukat.

Fagyejev »Ifjú gárda« című darabját Szendrő József, a Nemzeti Színház művésze fordítja. A darab a Magyar Színházban február közepe felé kerül színre. A rendkívül érdekes darabnak 46 szereplője van. Rendezi: Major Tamás.

A Művészeti Tanács nívójutalmat adott Ladomerszky Margitnak és Kállai Ferencnek, akik Osztrovszkij »Erdő« című színjátékában szerepeltek. A »Lélekbúvár« alakításáért Ladányi Ferenc, az Őnagysága és a mészáros-beli szereplésért pedig Soltby György kapta meg a jutalmat. Roxsos György féljutalmat kapott. Ő a Béke szigetében szerepelt a Madách Színházban.

Havi 5—5 szereplésre kapott meghívást a rádió állandó színtársulatához: Földes Éva, Kiss Anikó, Parragi Éva. A társulat gyakran foglalkoztatott két új tagja Szabó Margit és Bodó János is.

A csepeli WM felkérte a Madách Színházat, hogy Háy Gyula műsoron levő darabját játssza el az ottani színpadon is. A hó végén megy ki a társulat.

Szücs László, a Nemzeti Színház dramaturgja és Rácz György a rádió új helyettes főrendezője színjátékot írtak, amelyben feldolgozták a Turandot-témát. A rádió mutatja be a darabot, február 7-én Cserés Miklós rendezésében.

»Szép ifjúság, jöjj vissza egy szóra...« címmel helyszini közvetítés lesz a Jászai Mari-otthonból. A színész-lakók régi szerepeiket mondják el mikrofon előtt.

A Filmszakszervezet Központi Választott (fegyelmi) Bírósága felülvizsgálta a Hunnia filmgyár üzemi fegyelmi bizottságának Szekeres Béla, Nemes Sándor és Purczel Miklós ügyében hozott határozatát. A két előbbire vonatkozó részét jóváhagyta és az állásvesztést jogerőre emelte. Kimondta azonban, hogy hat hónap mulva a Magyar Filmgyártó Nemzeti Vállalatnak jogában áll Szekeres és Nemes újra alkalmazni, de csak egy fokkal alacsonyabb munkakörben. Purczel Miklósra vonatkozólag hatálytalanították az állásvesztést, de két évi időtartamra laboratóriumi segédnek minősítették át.

A Winkler Jenő, Vitéz Miklósné és Zákonyi Sándor ellen indított fegyelmi ügyben Winklert és Vitéznét feddésre ítélték, Zákonyi Sándort pedig felmentették. Löwi Sándor művezetőt kizárták a szakszervezetből.

A prágai Vencel-téren pénteken új filmszínház nyílt meg, amely naponta 14 órától 22 óráig csak kisfilmeket játszik.

Boccaccio: a magyar rádióban. »Az elrabolt asszony« című elbeszélését Révay József fordítása nyomán Bihari Klára alkalmazta rádióra. Zenéjét Kemény Egon szerezte.

Barabás Tibor az Irószövetség főtitkára dramatizálta Harriet Beecher Stowe »Tamás bátya kunyhója« című regényét.

Egri István, a Pesti Színház igazgatója meghívta ebédre egy Szabadság-hegyi vendéglőbe színházának egész társulatát. Az együttes ebéd után feketére volt hivatalos Devecseri Gábor Szabadsághegyi otthonába.

Jelentik a szovjet lapok, hogy rövidesen bemutatásra kerül a Micsurin-film, mely a nagy természettudós életéről szól. A film rendezője: Sostakovics.

Szmolenszk felszabadulásának ötödik évfordulójára dokumentumfilm készül. »Szmolenszk földjén« címmel.

Sztanyiszlavszky »Színészetika« című könyve megjelenik magyar nyelven.

Kentner Lajos szerepelését jelzi február 5-ére a magyar rádió.

Lendvai Andor ujjászületett

Lendvai Andor, az Operaház jeles művésze évekig tartó szünet után újból szerepelt az Operaház színpadán. Lendvai évekkel ezelőtt hirtelen kiugrott és nagy szerepeket énekelt, így a Siegfriedben Albrich magas basszus szerepét, a Faust Mefisztóját. Később lehetetlenné tették operai működését, az 1944-es időkben pedig olyan szenvedéseken ment keresztül, hogy idegösszeomlást kapott. Hangereje is csökkent. Legutóbb gégemülétet hajtottak végre rajta. A műtét kitünően sikerült.

Amikor Lendvai a Bajazzók nyitánya közben a függöny elé lépett, a közönség lelkes tapsokkal fogadta. Lendvai kellemes meglepetésül éppen magas hangjaival tünt ki. Nagy erőt mutatott, színészi játékban pedig, amely mindig erőssége volt, különösen kitett magáért. Az újjászületett művészt pályatársai is lelkesen üdvözölték. Sikeres szereplése reményt nyujt arra, hogy személyében értékes művészt nyert vissza a színház.

A Sába királynője legutóbbi előadásán Wargha Livia Szulamit szerepében különleges teljesítményt produkált. Abban a jelenetben, amikor Assad életéért könyörög, szokatlanul áthevült és átszellemült előadásával kirobbanó sikert aratott. Komor Vilmos lendülettel, szívvel vezényelt. (S. V.)

Farkas László, a világhírű atomfizikus repülőszerencsétlenség áldozata lett

Tel-Aviv, január 10. (A Világ munkatársának kábeljelentése.) A Pan-African Air Corporation Haifából elindult személyszállító Dakota-gépe, amelyen 12 utas volt, Olaszországban lezuhant. Mind a tizenkét utas életét vesztette, a személyzettel együtt. A Palam Press ma azt jelenti, hogy a repülőgép utasai között volt dr. Farkas László, a jeruzsálemi egyetem világhírű professzora, dr. Frankel ügyvéd és dr. Engelberg Dezső telavivi magyar ügyvéd fia is.

Farkas László professzort, a jeruzsálemi egyetem kémia- és fizikatanárát az izráeli kormány az Egyesült Államokba küldte különböző tárgyalások folytatására. Számos fontos dokumentumot és feljegyzést vitt magával. A professzor 42 éves volt, két kisgyermek apja. (Dr. Farkas tanár az atomelmélet egyik legalaposabb ismerője és úttörője volt.)

A gép navigációs tévedés következtében zuhant le. Előzőleg nagy hóviharba került. A szerencsétlenül járt utasok holttestét Rómába szállították és ideiglenesen ott temették el.

Halmi József

Kihirdették a kegyelmet „Sylvia" előtt

A rögtönítélő bíróság kötéláltali halálra ítélte Aranyosi Istvánné született Makláry Sylviát, mert a Vasváry-utcában Szilágyi nevű textiles ismerősét három revolverlövéssel meg akarta gyilkolni és 2000 forintot elrabolt a lelőtt textilestől. A köztársasági elnök kegyelemből életfogytiglani fegyházra változtatta át a halálbüntetést s az erről szóló leiratot Dán Andor tanácselnök hétfőn délben hirdette ki Makláry Sylvia előtt.

Kik és mennyi nyugdíjat kapnak a Szovjetunióban

A szovjet állam minden polgára számára biztosítja a munkát, a teljesítmény mennyiségének és minőségének megfelelő fizetéssel.

Az öregekről való gondoskodás az állam és az egész nép különös figyelmének tárgya. A kiöregedett munkásnak és alkalmazottnak

öregségi nyugdíj

jár, amelyet a munkások és alkalmazottak egészségüktől és munkaképességüktől függetlenül megkapnak. A férfiak 60 éves koruk betöltése után nyugdíjjogosultak, ha 25 éven át dolgoztak. A nőknek 55-ik életévük betöltése után jár nyugdíj, 20 évi munka után. Földalatti és az egészségre káros munkánál alkalmazott munkások nyugdíjfeltételei előnyösebbek: 50-ik életévük betöltése után, 20 évi munkaidő mellett már nyugdíjjogosultság illeti meg őket.

Az öregségi nyugdíj mértékét a földalatti és egészségre káros munkát végzők számára a munkabér 60 százalékában, a vezető iparágak és a közlekedés dolgozói számára 55 százalékban, egyéb munkások és alkalmazottak számára pedig a munkabér 50 százalékában állapították meg.

Az özvegyek és árvák

számára különleges járadékot állapítottak meg.

A családfenntartó halála esetén az elhúnyt következő családtagjai járadékjogosultak: gyermekei, 16 éven aluli testvérei (ha azonban tanulók, 18 éves korukig), a felnőtt munkaképtelen gyermekei és testvérei, ha rokkantak és rokkantságuket 16 éves koruk, a tanulók pedig 18 éves koruk betöltése előtt szerezték. A munkaképtelen szülők és a hitves, vagy ha a férfiak (szülő, házastárs) 60, a nők 56-ik életévüket betöltötték, a szülők egyike vagy a hitves, egészségétől és korától függetlenül, ha az elhúnyt 8 éven aluli gyermekeit vagy testvéreit nevelt.

Az egyik szülő halála esetén a gyermekek attól függetlenül kapnak járadékot, hogy a másik szülő folytatja-e a munkát.

Holttányilvánittatott egy hadifoglyot és kiforgatta vagyonából

Kistelek, január hó. (A Világ szegedi tudósítójának jelentése.) A szegedi ügyvédi kamara fegyelmi bírósága kiszállt Kistelekre, hogy dr. Sugár Béla ügyvéd fegyelmi ügyében tanukat hallgasson ki. Az a vád, hogy *Hell* István kisteleki kocsmárost törvényellenesen holttá nyilvánította és annak ingatlanát magának szerezte meg.

Hell István annakidején hadifogságba esett és a hadifoglyok jegyzékében nyilvántartják. *Hell* Istvánné később megsokalta a szalmaözvegységet és válni akart. Perének vitelével dr. *Sugár* Bélát bízta meg. Az ügyvéd vállalta az ügyet azzal a feltétellel, hogy jó jó eredmény esetén 540 forint honoráriumot kap.

Ezek után dr. Sugár megindította Hell István holttányilvánítási eljárását. Elhallgatta, hogy Hell hadifogoly. Mint ismeretlen helyen tartózkodót a hatóságok által meghirdettette. A hadifogoly férj természetesen nem jelentkezett, míre holttá nyilvánították, Hell Istvánné szabad lett és férjhez is ment kérőjéhez.

Dr. *Sugár* Béla nem elégedett meg ezzel az eredménnyel. Bekebeleztette 540 forintos követelését *Hell* István házára és kis szántóföldjére, később pedig az ingatlant el is árvereztette. Maga állította ki és *a megtévesztett jegyzővel aláiratta az árveréshez szükséges értékbizonylatot*, amely több ezer forintot érő házat és földet 600 forintra értékelte. Az árverésen a holttányilvánított *Hell* István ingatlana valóban 600 forintért kelt el, *a vevő pedig az árvereltető dr. Sugár Béla édesanyja volt.* Mindhogy azonban a házat és földecskét az 540 forint ügyvédi tiszteletdíj és annak kamata terhelte, az árverési összeget nem kellett kifizetni és Sugár Béla, anyjának igazán átlátszó strómanságával, ingyen jutott a kocsmáros vagyonához.

Már megtörténtek a lépések a ház telekkönyvi átírására, amikor följelentés alapján közbelépett a szegedi ügyvédi kamara. *Azonnali hatállyal felfüggesztette az ügyvédi gyakorlattól dr. Sugár Bélát*, az árverés eredményét pedig megsemmisítették.

A tanuk igazolták az ügyvéd elleni vádakat és a kamarai fegyelmi bíróság rövidesen meghozza határozatát, amelyet követni fog az a bűnügyi eljárás is, amelyet az államügyészség indít meg dr. Sugár ellen. *(e. k.)*

Jelentés a Lánchídról

A közlekedési minisztérium közlése szerint megkezdték a Lánchíd budai oldalnyílásánál a láncok beszabályozását. Az állványozási munkák erős ütemben haladnak, s ilymódon rövidesen el fog készülni a budai oldalnyílás egész szerkezete. A MÁVAG és a Diósgyőri gyárakban a vasalkatrészek egész sora készült el újabban s ezek ideszállításával a híd további munkálatai most már fokozott gyorsasággal fognak haladni.

Puska az állatkert sziklái között

Nagy József állatkerti őr állt vádlottként a büntetőtörvényszék Rád Illés tanácsa előtt. Az államügyészség azzal vádolta, hogy fegyvert rejtegetett.

Nagy József a tárgyaláson azzal védekezett, hogy be akarta szolgáltatni a fegyvert, csupán kíváncsi volt, hogy működik-e? A sziklák között talált rá, a berozsdásodott fegyvereket rendbehozta és lövöldözött is velük.

Komlósi Ferenc rendőralezredes, törvényszéki fegyverszakértő előadta, hogy a két fegyver közül a lőventefegyver csak roncs, de lövésre alkalmas, a másik pedig teljesen rendbe van hozva és friss lövések nyomát fedezte fel rajta.

A bíróság a fegyverszakértő véleménye után Nagy József állatkerti őrt 2 hónapi fogházra ítélte.

Munkáskiállítás Csepelen

Első félévi munkaeredményét mutatja be a Weiss Manfréd-vállalatok kulturális-szociális osztálya a csepeli Munkás Szállóban. Ék Sándor és Baksa-Sós László vezetése alatt több mint ötven, határozott rátermettséget elárulo munkás és munkásnő foglalkozik festészettel és szobrászattal, van közöttük olyan, aki Tatabányáról jár el az iskolába, fiatalok, idősek s nem egy sokatígérő, eredeti tehetség. Elsősorban talán Révay Gyula emelhető ki, érettsége, egyéni látásmódja és képfogalmazása révén. Pakurár István, Huinágel Károly, Elekesné, Bátori István máris túljutottak a kezdeti próbálkozáson. Mikus Sándor szobrászművész növendékei között Kardos Győző, Kelemenné Konyorcsik, Vajna Éva és Horváthné reményekkel biztató szobrokat és kompozíciókat állítottak ki s ha figyelembe vesszük, hogy legtöbbjüknek ez az első művészi megnyilatkozása, akkor teljesítményüket még sokszorosabban kell értékelnünk. A sokatígérő kezdet után érdeklődéssel figyeljük a máris szép pedagógiai eredményeket hozott kitűnő iskola további munkásságát. d. m.

A test elektromossága — kórokozó

Bizonyos betegségeket a test elektromos kisugárzása okoz — állapította meg a Marquette-egyetem két professzora: dr. *Evans* és dr. *Zeit*. Szerintük a test atomjaiban keringő elektronok érzékenyen reagálnak kívülről jövő hatásokra. Bizonyos esetekben kisugárzásuk megbontja a szervezet összhangját és betegséget okoz. Sokféle gyulladás nem más, mint a test elektromos hullámainak visszahatása idegen anyagokkal szemben.

A felfedezés egyben új gyógymódra is ad lehetőséget: a két orvos úgy gyógyít, hogy megkeresi a betegség megfelelő hullámhosszát és egy finom készülékkel ellenrezgéseket sugároz a beteg testrészre. Ezzel a megzavart atomokban helyreáll a rend és a beteg meggyógyul.

A szaksajtó élénken tárgyalja az új orvosi felfedezést.

Gyászrovat. Néhai Flesch Imre operaénekes hamvait édesanyja hazahozatta. Végtisztessége kedden ½3 órakor a farkasréti temetőben. (×)

Ne dobd el a használatlan papirost, ujságot, hanem gyüjtsd és add át a hulladékgyüjlőnek

A katolikus alsópapság a mindszentyzmus ellen

Bereczky Albert dunamelléki református püspök szombati rádiónyilatkozatának az adott különös jelentőséget, hogy nemcsak saját egyháza, hanem a kereszténység nevében tett hitet amellett, hogy az állammal való megegyezés nem politikai meggondolás tárgya, hanem a hitbeli engedelmesség parancsa az, hogy az újjáépült országban az Istentől rendelt felsőséget elismerjük.

Féltő szeretettel mutatott rá arra, hogy súlyos engedetlenség Isten parancsaival szemben, ha az egyház a letűnt és visszahozhatatlan társadalmi renddel való kapcsolatai miatt idejétmúlta törekvések védőbástyája és felújítója akar lenni. Az egyház legfőbb feladata a békesség szolgálata és különösen az egyházak felelősek azért, hogy tagjainak az életben való eligazodást megkönnyítsék, az ehhez szükséges világosságot megadják.

*

A római katolikus alsópapság tömegesen csatlakozik a dolgozóknak a klerikális reakció felszámolását követelő akciójához. A plébánosok és káplánok leveleiből, nyilatkozataiból és táviratából a politizáló esztergomi érsek magatartásának mélységes elítélése sugárzik és az aggodalom, hogy Mindszenty törekvései az egyházat a teljes pusztulás felé vezetik volna. Megállapítják, hogy Mindszenty nem papi hivatását teljesítette. Különösen elítélik azt, hogy mialatt Mindszenty nagy összegekkel valutázott, eltiltotta a szerzeteseket és apácákat a tanítástól és így kenyerüktől fosztotta meg őket. Valamennyien remélik, hogy az állam és az egyház közötti megbékélés most már nem késhetik soká.

*

A román állami könyvkiadó magyar és román nyelven jelentette meg Cherestesiu Victor Románok és Magyarok című kis könyvét. Az egész művet az a mélységes meggyőződés hatja át, hogy csupán az elmult társadalmi rend akadályozta meg a két nemzetiség testvéri békéjét és éppen ezért a népi demokráciákban az egyenlő jogok és kötelességek nevében — melyek érvényesek az ország minden dolgozó lakosára, nyelvre, származásra való tekintet nélkül — a közös haza függetlenségéért, békéjéért, felvirágoztatásáért folyó munkában mindkét nemzetiség boldogan és békésen élhet együtt.

*

A népjóléti minisztérium szűrővizsgálatot tart az első Mandula-féle vizsgálatot a MÁVAG-gyárban. A nemibetegségek felderítése és leküzdése terén igen sokat várnak ettől az új eljárástól.

*

Az országgyűlés bizottságai ezen a héten letárgyalják a költségvetést. Javaslatos jelentéseiket pénteken terjesztik a t. Ház elé, úgyhogy a költségvetési vita a jövő héten kedden, 18-án kezdődik meg.

A NOT 26-án tárgyalja a Varannai-ügyet

Varannai Aurélt, a Reuter egykori budapesti tudósítóját a népbíróság különtanácsa *Berek* István elnöklésével 8 hónapi börtönbüntetésre, 5 évi hivatalvesztésre, vagyona egynegyedrészének elkobzására ítélte folytatólagosan elkövetett izgatás bűntette és valótlan hírek terjesztése miatt.

Az ügy iratai a NOT-hoz kerültek. *Jankó* Péter elnöklésével *a NOT január 26-án tárgyalja Varannai fellebbezési ügyét.*

Embercsempészek és szökevények a bíróság előtt

Az államügyészség elkészítette a vádiratot Seh Elemér és társai bűnügyében. A rovottmultú Seh Elemér elhatározta, hogy busás díjazás ellenében külföldre szöktet embereket. Felhajtók révén összeköttetésbe került Egan Edével és Tüdös Lászlóval.

Egy alkalommal *Tüdös* László Debrecenbe utazott és a vonatban találkozott *Bezzeghi* Tiborral, *Sadek* Jánossal és *Tobi* Józseffel. Beszélgettek a nyugatra kijutás lehetőségéről és a beszélgetés végeredménye az volt, hogy Tüdös Bezzeghiéket — előre megbeszélt szövegű levéllel — eljuttatta Eganhoz. *Egan »közvetítettee a társaságot Seh Elemérhez.*

Seh Elemér megállapodott *Tajler* Géza szombathelyi és *Lukács* Ernő körmendi lakossal, hogy a disszidálókat együttesen juttatják át a határon.

A csoportot december 12-én akarták átszöktetni. *Seh* Elemér megállapodott *Sulák* hálókocsikalauzzal, hogy a körmendi vonaton segít a szökevényeknek. Körmenden 50—50 forintot adott a társaság a vasúti kalauznak. *Lukács* Ernő, a vasúti vendégló pincére is ismerősként fogadta a társaságot. A szökni szándékozók egy magánházban kaptak szállást. Ott rajtuk ütöttek a hatóság közegei és valamennyiüket előállították. Ügyüket rövidesen tárgyalja a büntetőtörvényszék.

A VILÁG panaszládája

A Garay-piac egyik fülkéjében talpbőröket raktároznak el. Minden éjjel arra járok s látom az egerek és patkányok invázióját e fülkében. A vásárcsarnokban élelmiszert árusítanak, tehát intézkedni kellene a talpbőrök elviteléről.

Halász István éttermi dolgozó
Alpár-utca 8.

—o—

Miért kötelező a tejjegyek átvétele 50 fillérért, amikor szabad tej van elég. Egy nyugdíjas.

A VILÁG nyugtaládája

Sok dolgozó:

A lakók használatára szolgáló közös helyiségeket a kora reggeli órákban is világítani kell. A hideg miatt éjszakára lezárt vízvezetéket korán reggel ki kell nyitni.

—o—

Nagymező-utca 8:

Ha külön teherfelvonó áll a lakók rendelkezésére, a tüzelő szállításáért menetenként 30 fillér fizetendő. Személyfelvonón mindenegyes zsák után annyit kell fizetni, mint egy-egy személy után.

Az ügyvéd és a férje utolsó előadása holnap, kedden a PÓDIUMBAN

HONTHY—AJTAY

Munkás-képzőművészeink is résztvesznek a VIT kiállításán

Az augusztusi Világifjúsági Találkozóra képzőművészeti területen is komoly előkészületek folynak. A *Szépművészeti Múzeum* rendbehozott termeiben rövidesen bemutatják az antik plasztikai gyűjteményt, valamint a múzeum rég nem látott kincseit — a régi képtár anyagát — és a magyar művészet fejlődését a reformkortól egészen napjainkig. A *Képzőművészeti és Iparművészeti Főiskola* fiatalsága is komolyan készülődik kiállítására, hogy méltón képviselje az eljövendő művészgenerációt.

A hivatásos művészek mellett azonban nem kisebb jelentőségű az a megmozdulás, amely

munkás-festők és szobrászok

körében történik. A *Szaktanács kultúrosztálya a MINSZ-szel közösen* pályázatot hirdetett az üzemi képzőművészek körében, hogy a Világifjúsági Találkozó kiállítására készüljenek fel olyan művekkel, amelyek a béke, a munka és a szocializmus épí-

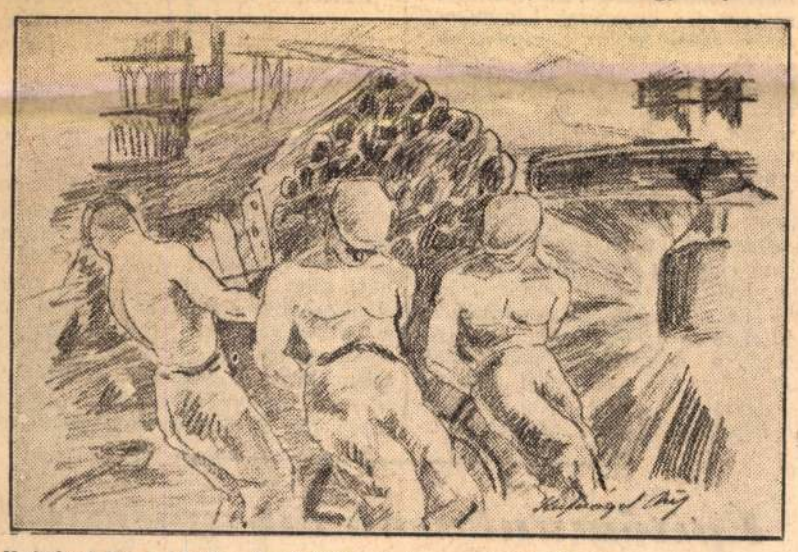

Hufnágel Károly WM „Martin"-üzemi kemenceépítő kőműves rajza: Munkában

tésének gondolatát fejezik ki. Alig két hónappal a kiállításra való felhívás után, az üzemi iskolák és egyes nagy üzemek egymás után nyitották meg helyi kiállításaikat, hogy bemutassák műveiket, és azokból a bírálóbizottság kiválogathassa a legjavát. Kultúrpolitikánk helyességét igazolja az üzemi képzőművészi iskolák működése, amit a félévvel ezelőtt rendezett „Kultúrával a munkaversenyért"-kiállítás, és most a Világifjúsági Találkozóra beküldött művek is bizonyítanak. A rendszeres munka, a céltudatos irányítás, művészettörténeti előadások bevezetése

nagy lépéssel vitte előre a képzőművészettel foglalkozók szakmai képzettségét és — nem utolsó sorban — emelte osztályöntudatukat.

Igy például a szocialista realizmus problémái a *vasutas iskola* növendékeit komolyan foglalkoztatják és az iskolában végzett tanulmányi rajzaik mellett festményeikben és szobraikban a valóságábrázolás kifejezésére törekszenek.

Nem ilyen biztató a helyzet a Fehérvári-úti *Standard-gyárban*, ahol, jóllehet volnának jelentkezők bőven, még sincs iskola. Az ott kiállított művek mutatják, hogy a dolgozók tájékozatlanul, vezetés hiányában „fantázia után" festett tájképekkel és kompozíciókkal szerepelnek. Akad még a festmények között kispolgári felfogású, Salomét ábrázoló aktkompozíció is. A lágymányosi *Goldbergerben* a helyzet még rosszabb, mert ott egyáltalában nem készültek fel erre a kiállításra. Néhányan a dolgozók közül kénytelenek Lágymányosról a Váci-úti *Elektromos Művek* iskolájába menni, ha rajzolni vagy festeni akarnak. Pedig a havi 12.000 forintos kultúrkeretből juthatna valami a képzőművészetre is. A Gyömrői-úti *MATEX-textilgyárban* láthatunk levelezőlapról másolt kismacskákat és tájképeket, ami szintén az irányítás hiányával magyarázható, — de itt az iskolát a közeljövőben megindítják. Az egyes kirívó esetek mellett a bemutatott művek javarésze *komoly tanulmányok eredménye*, tartalmában *a szocialista építés* különböző területeit dolgozza fel,

jóval megelőzve ezen a téren hivatásos művészeinket,

akik nehezen vetkőzik le polgári arisztokratizmusukat az új mondanivalóval, az új témával szemben.

Az egészséges, reális látásmód eredménye az is, hogy már csak elvétve akad olyan szimbolikus ábrázolású festmény vagy szobor, mint például az egyik üzemben kiállított kép, amelyen egy férfi és női akt ég és föld között lebegve a szabadság gondolatát akarja kifejezni. Ezek helyett a hamis pátoszú, hazug szimbolumok helyett sokkal valóságosabb, kifejezőbb a *Postásoknál* látott postás-élmunkás portréja, a *MAVAG* falujáró csoportjáról festett kép, vagy a *Dési Huber-kör* iskolájának egyik kiállított festménye, mely optimista felfogású, színes május 1-i felvonulást ábrázol. Ezeknek a képeknek mindegyike kifejezi a felszabadult nép szabadságát, a szocialista társadalom építését. Számos kép és szobor tükrözi élénken alkotójának munkahelyét, foglalkozását: így például az egyik tüzoltó (a növendékek egyike) a laktanya életéből vett képeket mutat be, a BSZKRT-iskolában láttunk kalauzokról festett portrékat, a vasutas-iskolában vasúti munkásokat, az Elektromos Műveknél pedig az üzem belső életét ábrázoló rajzok és festmények szerepelnek.

Az üzemekben megrendezett kiállítások mellett

a Dési-Huber Kör és a Weiss Manfréd-iskola

a nagy nyilvánosság előtt mutatja be elért eredményeit. A *Dési-Huber-Kör* (Semmelweiss-utca 2.) növendékei a kisebb üzemek dolgozóiból kerültek ki. Textilmunkás, tűzoltó, asztalossegéd, takarítónő, varrólány, vasmunkás, tanuló, bőrdíszműves és katona található a növendékek között. A tíz hónappal ezelőtt megnyílt iskola komoly eredményeket ért el. Néhányan a fiatal növendékek közül a Képzőművészeti Főiskolára készülnek, hogy művészekké képezzék magukat. A kiállított művek közül kiemelkednek *Csik István* asztalos festményei, *Stroh* István Május elsejei felvonulása, *Golyka* József, *Szabó* Zoltán, özvegy *Bognárné*, a szobrászok közül *Horváth* János segédmunkás és a fiatal *Letenyei* Marika alkotása.

A csepeli *Weiss Manfréd üzemi-iskola* növendékei a Népművelési Központ (Rákóczi-út 30.) helyiségében

Csik István asztalossegéd, „Műhely" című rajza

mutatják be legújabb munkáikat. Az egész kiállításon végigvonul a szocialista szellem, csendélet alig akad a kiállított művek között. Nagyon érdekes festményekkel szerepel *Bartosi* fényező, akinek Pártnap című nagyméretű festménye a kiállítás legsikerültebb alkotása. Ezen a festményen a szocialista realizmus jeleit láthatjuk, finomra hangolt színeivel és a kompozíció valóságos hangulatával. A Szovjetunió művészetének megértése és példája nyilvánul meg ezen a képen. A többiek is érdekes és nívós festményekkel és szobrokkal szerepelnek, közülük *Keleti* Jenő, *Kovács* Dezső, *Peremeczki* János, *Elekes* Ferencné, *Bódi* István, *Révai* Gyula, *Bölöni* Kató, *Konyorcsik* János, *Horváth* Ilonka és *Barták Éva* neveit jegyeztük meg.

Ujjongó élet árad ezekből a kiállított művekből és egyik főérdemük, hogy jórészük harcos, előremutató, tárgyválasztása előítéletnélküli, ami a hivatásos művészek számára is követendő példa.

Ezeknek az eredményeknek eléréséhez az üzemi iskolák fenntartása, az oktatók helyes irányítása, a tárlatlátogatások rendszeresítése, a Szovjetunió művészetének megismerése vezetett. A képzőművészet eddig az üzemi kultúrélet legelhanyagoltabb ága volt. Ma már, szerencsére, mind több és több figyelmet fordítunk erre is, és a közeli hónapokban több üzemi képzőművészeti iskolát indítanak el, ami különösen a textilgyáraknál lenne jelentős, ahol legtöbb a jelentkező. Fiatalok és idősebbek is egyaránt lelkesen készülődnek napi termelőmunkájuk mellett a Világifjúsági Találkozóra, hogy megmutassák a felszabadult magyar dolgozók szeretetét a kultúra iránt.

F. A. E.

CHILE NAGY KÖLTŐJE MAGYAR MUNKÁSOK KÖZÖTT

Pablo Neruda elvtárs, a Hofherrban Grassalkovich, Csapó és Mazur elvtársakkal beszélget

Magas, napsütöttarcú férfi járta végig péntek délelőtt a Hofherr és Schrantz üzemeit, szemlélte a gyártást ,beszélgetett a munkásokkal. A magyar dolgozó nép vendége, Pablo Neruda elvtárs látogatott el a nagy kispesti mezőgazdasági gépgyárba. A körút a pártirodán kezdődött, Pablo Neruda elvtárs megnézte a falon a képeket. Lefordíttatta az aláírásokat azon a tablón, amely Rákosi Mátyás elvtárs életét mutatja be.

A fogazóműhelyben Ács Sándor elvtárs magyarázta el a chilei költőnek a „legszebb" szerszámgép kezelését. A motorszereldében kisebb ünnepség zajlott le. Bluhon elvtárs szerelő átnyujtott egy Hofherr-öntésü hamutartót a vendégnek. Még mondani el elkezdett hozzá valami olyant: „A Hofherr-gyár munkásai nevében szeretettel...", de közben kinyult feléje a délamerikai harcos forradalmár keze és beszéd helyett kezetfogott a magyar munkás és a chilei költő — két elvtárs. Neruda elvtárs elmondotta, hogy Lengyelországból érkezett Budapestre, „abból az országból, amely végtelenül sokat szenvedett a fasizmus pusztításaitól és amelynek munkássága, akár a magyar munkásosztály, erővel és lendülettel építi újjá az országot".

Az öntődében, a nagy Siemens-Martinnál Pablo Neruda kézbevette a kék betekintőüveget, megnézte a kemencében izzó acélformát. Grassalkovich elvtárs, a Hofherr és Schrantz vállalatvezetője ismertette a Hofherr-gyár eredményeit és érdeklődött — maga is volt acélöntő — a chilei kohóipar felől.

Letelt az idő, sietni kell. A munkások marasztalják: Nem látott még semmit, a 6-os műhelyt, a tanoncosztályt, a... Neruda elvtárs búcsúzik: — Én nem előkelő idegenként jöttem ide, aki futólag akarja megnézni a termelést. Meg szeretnék alaposan ismerni mindent, meg akarom ismerni az elvtársakat, csütörtök délután négy órakor, munka után, ha akarják kijövök... Szabadság... — ezt magyarul mondta, ez az első magyar szó, amit megtanult.

A költő alakja eltünik, integetnek utána a Hofherr-gyáriak, akik szeretettel fogadták és szeretettel várják Pablo Nerudát.

Petőfi-emlékbélyegzőt használ a posta július 31-én

A Budapest Főposta, a Budapest 62, 72 és 114. számú hivatalok július 31-én, *„Petőfi halálának 100. évfordulója, 1949. VII. 31."* feliratú s a hivatal nevét feltüntető szövegü, babérkoszorúba foglalt kardot és tollat ábrázoló bélyegzőt használnak.

„Ha a nép uralkodni fog a költészetben, közel áll ahhoz, hogy a politikában is uralkodjék"

Petőfi és Arany levelezése

Petőfi Arany Jánost akkor ismerte meg, mikor a *Toldi* elnyerte a *Kisfaludy-Társaságnak* népiestárgyú elbeszélő költeményre kiírt díját. — *Hány éves ez az ember?* — kérdezte Petőfi, félig tréfásan, félig elámulva, amikor 1847 elején kezébe került a Toldi kézirata. — *Harminc* — felelték ismerősei. — *Akkor nem félek* — mondta a költő mosolyogva. — *Hat évvel idősebb nálam. Mire én is harminc éves leszek, behozhatom.*

Mi az, ami Petőfiből, ha félig játékos formában is, ezt a nála eléggé szokatlan nyilatkozatot kikényszeríti? Mi ragadja el Petőfit Arany János művében? Az, amit saját legnagyobb, legmesszebbmutató programjából lát benne megvalósulva: a népi, forradalmi realizmus. Petőfi 1847-ben már régen túljutott azon, hogy a költészet népi voltát a népdalforma külsőséges felhasználásában lássa. A nép valódi életét és valódi — tehát forradalmi — vágyait, törekvéseit megénekelni; ez szerinte a költő feladata.

„Égbe a népet, pokolba az aristocratiát!"

Nem csoda hát, ha mindjárt első levelében úgy ír a még soha nem látott Arany Jánoshoz, mint akit fegyvertársának tart. Ebben a levélben olvashatjuk a nagyszerű sorokat: *„Hiába, a népköltészet az igazi költészet. Legyünk rajta, hogy ezt tegyük uralkodóvá. Ha a nép uralkodni fog a költészetben, közel áll ahhoz, hogy a politikában is uralkodjék. S ez a század feladata, ezt kivívni célja minden nemes kebelnek, ki megsokalta már látni, mint mártirkodnak milliók, hogy egypár ezren henyélhessenek és élvezzenek. Égbe a népet, pokolba az aristocratiát!"* Petőfi népiessége tehát nem csak a néppel való költői rokonszenv megnyilatkozása, hanem nagyszerű politikai program is: harc a nép uralmának kivívásáért. A lant munkája a kard munkáját készíti elő.

Arany válaszában „népi sarjadéknak" nevezi magát: *„Sorsa az én sorsom"*. Petőfi tehát nem csalódott. Közvetlenül és kedvesen el is hagyja következő levelében az önözést. Ezt ugyan az idősebb Aranynak illenék kezdeményeznie, de Petőfi az ismertebb költő és a fesztelenebb ember: *„Én olyan ember vagyok, hogy amely házba bemegyek, szeretem magam hanyatvágni a ládán..."* Arany kérdésére: lehetséges-e népi nyelven és szellemben komoly történelmi eposzt írni? — igenlően válaszol. *„Nagyon jól teszed, ha minél előbb belekapsz. Csak királyt ne végy hősödnek, még Mátyást se. Ez is király volt s egyik kutya, másik eb. Ha már a szabadság eszméit nem olthatjuk szabadon a népbe, legalább a szolgaság képeit ne tartsuk szeme elé, mégpedig a szolgaságnak a költészet színeivel kellemessé, vonzóvá festett képeit."*

Petőfi eszményképei a szolgaság elleni harcosok voltak.

„Ebadta! Hogy mered azt gondolni, hogy én Dózsáról más véleménnyel vagyok, mint te? Én Dózsát a magyar történelem egyik legdicsőbb emberének tartom és szentül hiszem, hogy lesz idő, midőn Dózsának nagyszerű emlékszobrot fognak emelni és talán mellette lesz — az enyém is."

„A magán- és nyilvános élet minden viszonyai"

Milyen jellemző Arany és Petőfi viszonyára, hogy az idősebb Arany szinte engedélyt kért Petőfitől arra, hogy *„Murányvár ostroma"* című népies elbeszélő költeményét a mű hőse leszármazottjának, a haladó gondolkodású *Wesselényi* Miklósnak ajánlja, aki nemrég vakult meg. De Petőfi hű marad demokratikus álláspontjához: *„Az ajánlást pedig csak hadd el, hé, vagy ajánld Wesselényi inasának vagy kanászának, azt nem bánom, de Wesselényi akármilyen derék ember, csak nagyúr, hiába és a poéta nagyúrnak ne ajánlgassa semmijét..."* Természetes, hogy Petőfi álláspontja győzedelmeskedik. És az nemcsak abból következik, amiből a régi „irodalomtudomány" magyarázta: Arany természetének nehézkes passzivitásából, Petőfi lángoló, fiatalos, szeretetreméltóan meggyőző temperamentumából. Sokkal inkább következik ez abból — hogy Petőfinek igaza volt!

Mennyire nem a fiatalos vérmérséklet, hanem az érett megfontoltság lelkesíti Petőfit arra, hogy Arany Jánost Toldi befejezésére biztassa: *„Legelőször is kapj bele ismét Toldiba; ha már a fejét és a lábát megcsináltad, kötelességed a derekát is megcsinálni... Olvaszd egy nagyszerű egésszé. Hurcold keresztül a magán- és nyilvános élet minden viszonyain. Ha így bevégzed Toldit Homér és Ossián szerencséjének fogja tartani, ha kezet fogsz velük."* Petőfi e néhány sora a realizmus igényeinek rendkívül pontos megfogalmazása. Mi más leplezhetné le inkább az osztálytársadalom belső ellentmondásait, mély igazságtalanságainak alapvető okait, mint *a hős, akinek sorsát a magán- és nyilvános élet minden viszonylataiban bemutatja a költő?* Művészi állásfoglalás ez és egyszersmind forradalmi, mint Petőfi minden állásfoglalása.

„Egyszerűen, néhány szóban..."

Petőfi unszolására vállalja el Arany *„A nép barátja"* című lap társszerkesztőségét. Petőfi hatását tükrözi figyelemreméltó programja, amelyből a nép igaz szeretete és megértése csillog ki. *„Egyszerűen, néhány szóban megmondani a népnek valamit: ez a dolog veleje. Tapasztalásból mondom, hogy sok földművelő polgártárs lealacsonyítva érzi magát lápunknak veszettül magyarázó modora által. Füleimmel hallottam mondani: „Csak olyan ez komám, mint amikor a gyermek az álmoskönyvből mesél, nincs ebben az országról semmi okos dolog," Tisztelni kell a népnek e komoly kedélyét, nehogy gúnynak vegye az örökös komázást s megbosszankodjék."*

A szabadságharc rohanó eseményei megváltoztatják a levelezés hangját. A hosszú, elmélkedő, tréfálkozó írások helyett rövid, tárgyilagos közlések következnek. Az európai forradalmak csillaga lefelé hanyatlik, már csak a magyar honvédség harcol rendületlen hősiességgel. *„Újságul irhatom a francia intervenciót a római köztársaság ellen. Megértük, hogy mi legyünk legszabadelvűebb nép Európában"*, — írja Arany kesernyés büszkeséggel. Petőfi utolsó levelében kilátásba helyezi, hogy erdélyi útjában betekint Szalontára is Erdélybe utazik, a magyar forradalom lengyel tábornokához, *Bemhez*, Osztrolenka és Bécs hőséhez. Nem véletlen, hogy az opportunista, népellenes katonai vezetők és Petőfi között egyre rosszabb a viszony, de a magyar szabadságharc legforradalmibb hadvezére a maga barátjának tekinti a költőt. *„Mon fils"*, — fiam —, öleli magához könnyezve az öreg tábornok Petőfit, aki még a jóbarátról is megfeledkezett, annyira sietett Bemhez. *„Miért nem jött Szalontára? Mert Berényből Váradra egyenesebb amúgy s ő sietett — meghalni!"* — jelzi Aranynak a levelére írt, szomorú széljegyzete A bánkódó jóbarát egy pillanatig csak a halál szomorú tényét látja. Hogy ez a halál mit jelentett a magyar jövő és a magyar nép számára, azt csak később érti meg Petőfi emlékéhez szóló, több gyönyörű versében.

Egy évszázad hamisításai közé tartozott az az állítás, hogy Petőfi, a lángoló és hóbortos „ifjú", Arany az érett és meggondolt „férfiú". Nos, a levelezés egyáltalán nem ilyen viszonyt bizonyít. Petőfi, a nagyszerű egyéniség, az egyedülálló költő és a kor legkeményebb, legcéltudatosabb, legkövetkezetesebb forradalmára — még Arany Jánossal való kapcsolatában is csak az útmutató, az irányadó, a vezető szellem lehetett. Az ő lángoló népszeretete, forradalmi ébersége ösztönözte a forradalomért való munkára Arany Jánost is, mint ahogy nem halkult el ébreszgető szava, nem fakult el lelkesítő példája, nem merült ki költészetének kimeríthetetlen tanulság-sora máig sem.

Egy hatholdas, Szovjetunióban járt parasztküldött levele

a kolhozparaszt otthonáról, jövedelméről, hétköznapi életéről

A szocialista mezőgazdaság, a kolhozparaszt mindennapi életének nagyszerű, lelkesítő látványa mély, kitörölhetetlen hatást tett a Szovjetunióban kintjárt magyar parasztküldöttség tagjaira. A küldöttség közül többen terjedelmes, részletekre kiterjedő levélben is elmondották, leírták felejthetetlen tapasztalataikat. Az alábbiakban az egyik parasztküldöttnek, Vágó György hat és félholdas, egyénileg gazdálkodó nagykörösi parasztnak levelét ismertetjük.

Hat és fél hold

földem van, ebből másfél rét, meg kaszáló, saját házam, lovam, borjam is van. Tavaly mintagazda lettem. Bizony ezt összehasonlítva régi cseléd, sommás és napszámos életemmel azt mondhatnám: összetehetem a két kezem. Azt mondhatnám — de nem mondom. Mert most már láttam ennél sokkal különbet... Mert a kolhozparasztok életéhez képest mi még mindig gürcölünk, s tőlük messze elmaradtunk.

Szűkös viskó a házam, ezt az anyjukommal kuporgattuk össze. Szerencse, hogy későn született a gyerek, mehettünk éjjel-nappal dolgozni s így sikerült megszereznünk ezt az egyszobás kis házat. De ez is fehér holló számba ment. Ismerek embert, a Kocsis Lacit, aki valamivel később, úgy 1930 előtt vett egy házat 5200-ért, azonnal legubázott érte 2800-at, a többit meg bankkölcsönből pótolta. Hat év alatt befizetett egy csomó kamatot, de a törlesztés egy fillérrel sem lett kevesebb. A végén elment a ház is, a pénz is — se pénz, se posztó. Ő így járt. Ki tudja, hányadmagával.

A kolhozparasztoknál a lakáskérdés nem kérdés. Saját háza van minden családnak. Ha újházasok összekerülnek, vagy ház nélkül megy valaki a kolhozba, az házhelyet kap ötéves törlesztésre, méghozzá olyan olcsón, hogy szinte ajándékba. Az építkezéshez ugyancsak kiadós segítséget ad az állam meg a kolhoz is. Hát így lesznek a kolhozparasztok háztulajdonosok. És a házuk nem olyan szűkös, mint a mienk, hogy az ember ott főz, eszik, mosogat, kukoricát morzsol, ahol alszik, hanem kétszobások a kolhozparasztok házai, vagy még nagyobbak, konyhával, mellékhelyiségekkel. Hozzá istállókkal.

A lakások

belül szépen vannak bebútorozva és tiszták, az ablakokban muskátli, egyetlen kolhozparasztházat nem láttunk virágállvány nélkül. A világítás sem olyan, hogy az embernek elmegy a kedve este az olvasástól. Villany van mindenütt, ahol vezeték nincs, ott helyben fejlesztik az áramot. Nemcsak a lakásokat néztük meg, hanem bekukkantottunk a kamrájukba is, mert én kíváncsi ember vagyok. Egyszer benyitok egy kis spájz-félébe, hát ott meg térdig a búza, meg az árpa, olyan 15 mázsára való lehetett. Mondom az asszonynak, — miért nem adják el? Azt mondja, keres az ura, meg a fia a kolhozban eleget, meg nem is kell nekik a pénz. Ejnye, az áldóját — gondoltam — csak az én asszonyom mondaná már egyszer, hogy nem kell nekünk pénz. Igaz, ott is meg kell dolgozni a jó életért. A restnek nem hullana az égből a bőség.

A dolgosok jól élnek. A kolhozpiacok olyan népesek, mint nálunk egy vásár, nagy zöldséghalmok, krumpli, baromfi, malacsivalkodás. Nem is igen láttam sovány embert. Még öreget sem. Szépek az öregek, jó tartásuk van, gondtalanok, csak viccelnek mindig, meg tanítják a fiatalokat. Ha kedvük van, maguk is dolgoznak. Látszik rajtuk, hogy nem gond az öregség! A kolhoz szociális alapjából megkapják a megélhetést, de nemcsak ők, hanem az özvegyek, hadiárvák is.

Hát még a fiatalok!

Könnyen vállalják azok a munkát, nem töri le őket a sok robot. A legnehezebbjét a gép csinálja. Van olyan kombájn, ami 20 hektár búzát rendbetesz egy nap. Mink meg egy hold rozsot, két hold búzát több mint három napig aratunk de még a cséplés hátra van. Éppen számolgattam, két ember dolgozik a kombájnnal, mintegy 35 holdra valót rendbetesznek egy nap. Ehhez nálunk 35 kaszás, 35 marokszedő kellene s ha terem rajta 800 kereszt, annak a cséplése másfél nap, össze-vissza 100 ember munkáját végzi el a kettő. Hol vagyunk mi még ettől! Mikor lesz nekünk annyi szakemberünk, mikor lesz az, hogy a tudósok nálunk is úgy kísérleteznek a több és jobb termésért.

De talán a gyerekeinkből már lehetnek tudósok is, mint az öreg Liszenkó fiából. Könnyű nekik az iskoláztatás, nem gond az a szülőknek. Amelyik gyerek akar, tanul. Bár én úgy lettem volna! De csak négy elemit jártam. Nem dicsekvésből mondom, de most a Párt aktivája vagyok, a szövetkezet elnöke, kiterjed a figyelmem a DÉFOSZ, a szövetkezet munkájára, a közigazgatásra, mert képviselőtestületi tag is vagyok. Egyszóval nem vagyok éppen a legutolsó ember a városban, lehetett volna énbelőlem is mérnök, vagy gazdász. Dehát szegények voltunk. Nyolc gyereke volt apámnak, éves szőlőmunkás volt világéletében, hát eszébe juthatott-e a gyerek tanittatása? Marika most jár VII-ikbe, tovább akar tanulni. Mondom az anyjának, csak hadd menjen, kellenek az okos emberek, ha el akarjuk érni a kolhozparasztok életét.

Itt is van már

a városban három igen jó, harmadik típusú termelőcsoport, összel én is alakítok egyet. Azzal eresztettek el hennünket odakintről, hogy nekünk már sokkal könnyebb lesz, mert járt úton haladunk. Igazuk van, de azért én látom, hogy vannak nekünk nehézségeink. Nagy akarás kell, de lesz is, mert most már láthatja az ember a tiszta célt, ahova vezet a törekvésünk, ha jól dolgozunk. Nem elég csak azt mondani, hogy no, csináljunk társas mezőgazdaságot, lépjünk a szovjet parasztság nyomába. Sok minden kell ahhoz: gép, állami segítség, osztályharc. Ezért rágom mindig az emberek szájába, hogy a napi feladatoknál is helyt kell állni, ha el akarjuk érni azt az életet, nemcsak ha választásról, vagy műtrágyakiosztásról van szó, hanem a terménybegyüjtésnél és más kötelességeink teljesítésénél is.

Vágó György

A KÉT GYŐZTES CIPŐMODELL

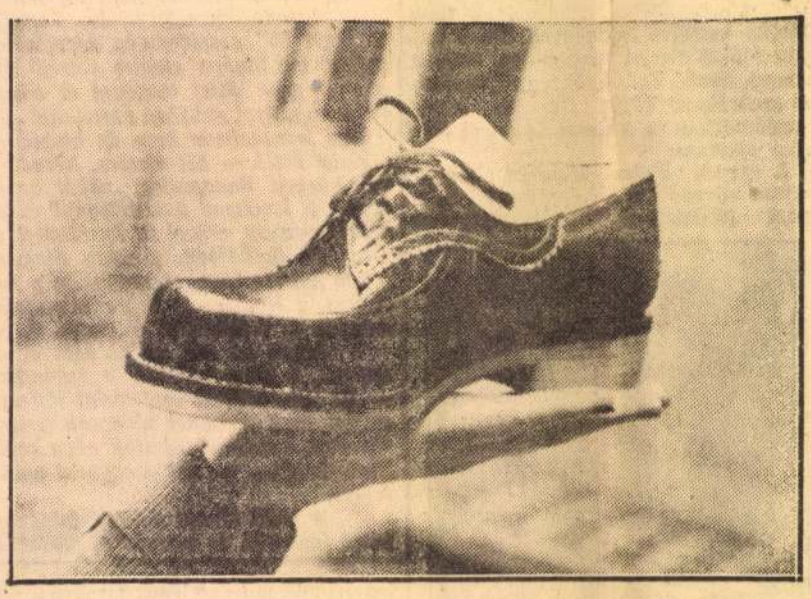

A női cipők közül ez a gumitalpú, préselt bőrbetéttel ellátott 528-as modell kapta a legtöbb szavazatot

A győztes 501-es számú duplatalpú, mintásfelsőrészes férfi-modell a szavazatok 40 százalékát kapta

A Könnyűipari Minisztérium közvéleménykutató szolgálata 50 fővárosi és vidéki cipőüzletben és cipőket árusító áruházban 10—10 cipőmodellt állított ki. A gyárak ezen a kiállításon mutatták be először a nagyközönségnek előre, hogy mit gyártanak majd az őszi idényben. A közönség szavazólapokra írta fel, hogy a cipők közül melyik tetszett legjobban.

Azok között, akik a győzteseket eltalálták, a kiállított 500 pár cipőt kisorsolják.

A C gyümölcsértékesítő NV ifjúsági boltja napi 80–100 mázsás forgalmat bonyolít le

A *Gyümölcsértékesítő NV* februárban alakult, de már a gyümölcsforgalom nagy részét bonyolítja le mind a felvásárlásnál, mind az értékesítésnél. A felvásárlásba a földművesszövekezeteket is bekapcsolták. A vállalat látja el áruval a konzervgyárakat, a KÖZÉRT-fiókokat, üzemi konyhákat, kórházakat és a vállalat bonyolítja le az exportot is.

Az NV-nek 15 elárusítóhelye van, ezek közül kettőt *a fiatalok vezetnek.* Az egyik napi *80—100 mázsa forgalmat bonyolít le,* ennek dolgozói versenyre hívták ki az idősebb elárusítókat.

A Gyümölcsértékesítő NV hamarosan megsokszorozza felvásárló és értékesítő telepeit. Budapest külterületein is létesít beszerző és értékesítő telepeket, hogy a fővároshoz közellakó termelők és vásárlók igényeit minél jobban kielégíthesse.

Kiskereskedők a VIT sikeréért

A KISOSZ vezetői értekezletet tartottak, amelyen a VIT Előkészítő Iroda kiküldöttje ismertette a Világifjúsági Találkozó jelentőségét és annak előkészületeit. Az értekezleten a kiskereskedők egyhangú örömmel fogadták azt a javaslatot, hogy a KISOSZ *kirakatversenyt* rendezzen a VIT tiszteletére A versenyben 2400 kiskereskedő vesz részt. A kirakatok díjazására a KISOSZ díján kívül már eddig hetvenhárom tiszteletdíjat ajánlottak fel.

Az egyes szakmai csoportok hozzászólásaikban felajánlásokat is tettek a VIT sikerének érdekében. A *fényképészek* tizenhárom gyarmati fiatal költségeinek fedezését, a *trafikosok* pedig különféle ajándékok elkészítését vállalták. Végül a KISOSZ versenyt hirdetett a szakmai székházak feldíszítésére is, hogy a találkozó ideje alatt a főváros minél szebb ünnepi díszbe öltözve köszönthesse a külföldi országok fiatal békeharcosait.

KIVÍVJUK AMIÉRT KÜZDÜNK: A TELJES TÁRSADALMI IGAZSÁGOT

Henryk Minc ügyvivő rádióbeszéde a lengyel felszabadulási ünnep évfordulóján

Henryk *Minc* budapesti lengyel ügyvivő, a lengyel felszabadulási ünnep alkalmából pénteken este rádióbeszédet mondott. Bevezetőben ismertette az 1944-es júliusi kiáltványt, majd arról beszélt: mi valósult meg a kiáltványban foglalt ígéretekből.

— Az eltelt korszak természetes eredménye — mondotta a továbbiakban — közeledő *hatéves tervünk,* amely országunk számára hallatlan *jólétet és haladást* hoz. Mi lesz a lengyel hatéves terv gyümölcse?

A háború előtti ipari teljesítmény megháromszorozódik, a szén- és acéltermelés ugyancsak háromszorosára fokozódik, az elektrotechnikai és vegyiipari termelés szintén háromszorosa lesz a háború előttinek, az energetikai ipar megötszörözi termelését. A mezőgazdasági termelés a jelenlegihez képest 50 százalékkal növekszik,

a lengyel falvaknak *további 55 ezer traktort* juttatunk. *A mezőgazdasági gépállomások száma ötszöröse lesz* a háború előttinek, *9000 falut villamosítunk, 800 ezer holdon erdőt telepítünk.* Ezzel egyidejüleg *szabályozzuk* a *Visztula* és az *Odera* fontosabb szakaszait, a dolgozók számára *több, mint 500 ezer új lakószobát* építünk. A hatéves terv végén Lengyelországban *teljesen megszűnik az analfabétizmus,* 7000 új orvost, 24 ezer új mérnököt, 100 ezer új technikust, mesterek és képzett szakmunkások millióit küldjük szét az ország új munkahelyeire. *Az átlagos nemzeti jövedelmet a jelenlegihez képest megkétszerezzük.*

— Vajjon képesek vagyunk-e arra, hogy mindezt véghez vigyük? Igenis, képesek vagyunk rá!

Hiszen bennünket a dolgozó tömegek akarata és lelkesedése támogat, megvannak a kellő anyagi eszközeink is, ők segítenek bennünket, s barátaink, szövetségeseink is.

Mindennek megvalósításához *békére van szükségünk.*

Minc ügyvivő befejezésül kijelentette:

— A béke őszinte hívei, a béke védelmezői, a béke harcosai vagyunk. *A Szovjetunió, Sztálin lángeszű vezetésével harcolunk a békéért; velünk együtt harcol minden népi demokratikus állam Európában; a felszabadult népi Kína, a félgyarmati és a gyarmati országok és az imperialista országok dolgozóinak felmérhetetlen tömege.* Éppen ezért biztosak vagyunk abban, hogy *megvédjük a tartós békét* és ezzel kivívjuk mindazt, amiért küzdünk: *a teljes társadalmi igazságot.*

Építőmunkások mozgalma az önköltség csökkentéséért és az anyagtakarékosságért

Az építőipar helyzetéről és feladatairól szóló határozatot és annak megvalósításával kapcsolatos feladatokat az építőipari dolgozók országszerte kisgyűlések sorozatán tárgyalják meg.

A *Budapesti Egyesült Középítési NV* Kerepesi-úti építkezésénél a dolgozók az értekezlet során úgy döntöttek, hogy *önköltségcsökkentési brigádokat alakítanak,* s ezzel járulnak hozzá a minisztertanács határozatának megvalósításához. A brigádok tagjai példát akarnak mutatni *az anyagok észszerű felhasználására és a takarékosságra.* Ügyelnek arra, nehogy feleslegesen eltörjék a téglákat.

Elhatározták a dolgozók azt is, hogy mozgalmat indítanak *a munkaidő teljes kihasználására. A MÉMOSZ-székház építésénél* tartott kisgyűlésen szintén megvitatták a minisztertanács határozatát. A felszólalások során igen hasznos konkrét javaslatok hangzottak el. Többek között elhatározták, hogy *a faanyagok felhasználásánál a jövőben észszerűbben és gondosabban járnak el.* Ha a faanyagot nemcsak két-háromszor, hanem többször is felhasználják, ez nagy megtakarítást jelent. A felszólalók elhatározták, hogy megerősítik a munkafegyelmet és kiküszöbölik az indokolatlan késéseket, távolmaradásokat. A MÉMOSZ-székháznál a dolgozók többsége brigádban dolgozik. A brigádok tervbe vették, hogy *megszüntetik a kapun belüli munkanélküliséget* és vállalják, hogy a kiosztott munkákat mindenki azonnal és maradéktalanul végrehajtja.

Az *Épületelemgyártó és Lakásépítő NV* újpesti részlege pénteken délután tartott üzemi értekezletet, amelyen *Rónai* Sándor elvtárs, külkereskedelmi miniszter ismertette a minisztertanács határozatát. Rámutatott arra, hogy az építőiparban meglevő hibák kiküszöbölésére irányuló mozgalmat, *Rákosi* elvtársnak, a *Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége* előtt elmondott beszédének az építőiparra vonatkozó része indította meg. Hangsúlyozta: fokozottan tudatosítani kell az építőipari dolgozók között is, hogy mit jelent a dolgozó nép — és így az építőipar dolgozóinak — számára a népi államhatalom. Végül a női munkaerők fokozott bevonásának szükségességét hangsúlyozta.

Pázsdi László segédmunkás felhívta munkatársai figyelmét: *fordítsanak több gondot a gépekre és jobban használják ki a munkaidőt.*

— *„Állandóan tanulnunk és képeznünk kell magunkat* — mondotta hozzászólásában *Nyirő* Ferenc élmunkás — mert az öntudatos munkások többet tudnak használni a szocializmus építése nagy ügyének. A *Párt* és a *minisztertanács* által megszabott feladatainknak is könnyebben teszünk eleget, *ha elsajátítjuk a marxizmus-leninizmus tanításait. Vianek* Lászlóné elvtárs, a munkásnők, *Kiss* Ignác elvtárs pedig az *ifjúmunkások* nevében mondott köszönetet *Rákosi* elvtársnak, hogy az építőiparban mutatkozó hibákra ráirányította a dolgozók figyelmét.

Az értekezlet végén a dolgozók táviratban üdvözölték a magyar nép nagy vezérét, Rákosi Mátyás elvtársat és ebben a táviratban is ígéretet tettek, hogy *minden erejükkel hozzájárulnak a minisztertanács határozatának végrehajtásához.*

Németország szovjet övezetében kétszáz üzem túlteljesítette a tervet

Rudolf Richter nyilatkozata a lipcsei vásárról

A lipcsei Nemzetközi Vásár előkészítésével kapcsolatban néhány hét óta Budapesten tartózkodó Rudolf *Richter,* a német gazdasági bizottság képviselője nyilatkozott a magyar rádióban.

Bevezetőben elmondotta, hogy a németországi szovjet övezet sajtójából és rádiójából helyes tájékoztatást kapott a népi demokratikus Magyarország gazdasági és politikai helyzetéről. A nyugati övezetekben azonban sok olyan ködösítő, a valóságot meghamisító hírforrás van, amelyek nemcsak elhallgatják, milyen hatalmas eredményeket ért el a magyar dolgozó nép a munkásosztálynak és nagy pártjának vezetése alatt, hanem állandóan rágalmazzák is a népi demokratikus Magyarországot.

A továbbiakban elmondotta, hogy magyarországi utazásának főcélja: megbeszéléseket folytatni *a Magyarország és Németország szovjet övezete közötti kereskedelmi kapcsolat megerősítéséről.* A német gazdasági bizottság ennek nagy jelentőséget tulajdonít. A legutóbbi napokban tárgyalásokat folytatott az illetékes magyar tényezőkkel a németországi szovjet övezet esetleges részvételéről a *Budapesti Őszi Vásáron.* Ezenkívül feladata volt megállapítani, milyen árukat akar behozni a magyar kereskedelem a szovjet övezetből és másfelől, milyen árukat vásárolhat a németországi szovjet övezet Magyarországon.

Kiemelte Rudolf Richter, hogy a németországi szovjet övezet is *áttért a tervgazdálkodásra.* A Német Szocialista Egységpárt még 1948 elején közzétette a kétéves gazdasági terv tervezetét, amelyet az üzemekben történt megvitatás után a német Gazdasági Bizottság elfogadott. Már az első tervévben *mintegy 200 államosított üzem túlteljesítette a terv előirányzatát.* Ezek a nagy eredmények elsősorban annak a felvilágosító munkának köszönhetők, amelyet a Szocialista Egységpárt és a szakszervezetek az üzemekben kifejtettek Ennek nyomán kialakult a szocialista munkaverseny, amely kiterjedt nemcsak a termelés növelésére, hanem a minőség megjavítására is. Ennek előnyös hatása látható lesz már a lipcsei vásáron is — fejezte be nyilatkozatát Rudolf Richter.

ELEKES Gábor

Betűtipus c. ágobjektjéről

CHIKÁN Bálint: Ki a disznó, mi a disznó? = Magyar Hirlap, 1992. január 7. 13.p.

Bp.,Óbudai Társaskör Galéria, 1991

Fotográfiák

Az út kezdetén sovány, szemüveges, fiatal költőt látok, Tóth Márton ridegpásztor unokáját, aki nyaka köré vörös sálat tekerve szavalta verseit.

Ennyi eddigi életem:
jöttem a Körözs mentiből,
élek a Duna mentiben.

Apám kabátját hordtam a
faluban, míghogy szétszakadt,
s nyomomra szállt az út pora.

Zsebemet öklöm húzza itt,
neonok közt Holdat lesek,
szívek testvéri jeleit.

Ezzel a verssel kezdődik Ladányi Mihály első verseskönyve, *Az út kezdete*. Az út végén egy testesebb, rosszkedvű férfit látok, aki nehézkes mozdulattal simítja hátra haját, és szinte már beszélni sincs kedve. Halála után sajtó alá rendeztem posztumusz kötetét, amelynek még a címét is ő adta, az egyik papírfecnin fennmaradt a tervezett cím: *Bejegyzések a családi bibliába*. Ennek utolsó verse szintén kéziratban maradt, egy címtelen, hétsoros vers:

Jó estét magány, szerelem,
jó estét vacogásom.
Minden megpróbáltam a nap alatt,
nem alázhat meg már senki,
se hatalom, se asszony, se barátok –
a sorssal ellentétes irányban
visz már a lábom!

A két vers között három évtized telt el. Többször leírtam már, hogy szerintem ennek a három évtizednek legjelentősebb költői életművét Ladányi Mihály hozta létre. Megaláztatások, kínlódások közepette, egy gyötrelmes élet során. 1990-ben Drucker Tibor jóvoltából egy kéziratos verseskönyvének hasonmás kiadását is megjelentethettem.

Ladányi 1966-ban szilenciumot kapott. Ekkor belemásolta verseit egy miniatűr füzetbe, a lapokat kedve szerint formára vágatta, azután könyvet csinált, hogy örömet szerezzen egy nőnek. A kolo- mottóként a kötet elé. Franciául másolta ki az 1959-ben megjelent kétnyelvű Villon-kötetből, én Vas István fordításában idézem:

Sólyom-szép herceg, nincs tovább.
De tudd meg, kínjai között
megitta még vörösborát,
hogy e világból költözött.

Emlékszem a Kis stáció utcai földszintes, csatornázatlan házra is, ahol az árnyékszék a kert végében állt. Ott lakott egy egyszobás lakásban az országos nevű költő, ott készült az egypéldányos verses füzet. Bútorait ő maga csinálta, rajztáblákból könyvespolcot fabrikált. Egy mesterember élt benne, aki sohasem adta meg magát a kedvezőtlen körülményeknek. Fészket rakott, mint a pacsirta, aztán a fészekhez szeretőt keresett. Szeretett és tudott élni.

Halála helyén, ahol ma múzeum áll, nem találkoztunk. Pedig többször hívott Csemőre, de az élet úgy hozta, hogy csak 1986 után, váratlan és korai halála után láttam meg a présházat, amelynek kerítésére ugyan hetykén rápingálta: „Alkotó ház", és aláfestette az Ady-idézetet is: „A gaz lehúz, altat, befed", de egyre reménytelenebbül tengődött a már-már reászakadó házban, ahol kora reggel az egerekkel együtt ébredt, az utolsó években megrendült egészséggel. Lírája ebben a kietlen magányban vált nagy nemzeti költészetté.

Ladányi kellemetlen költő volt az irodalmi ügyintézők számára életében, és kellemetlen költő maradt halála után is. Ezért volt utolsó éveiben csönd körülötte, a vezető irodalmi lapok nem közölték verseit, és csönd van körülötte ma is.

Mégis bízom abban, hogy az olvasók rátalálnak. Csemőn, ahol az ő nevét viseli az iskola. Dévaványán, szülőhelyén, ahol a könyvtárat nevezték el róla. Sopronban, ahol a Civitas Pinceszínház tagjai *Pléhpofájúak* címen, XXI. századi kocsmaszínház formájában adják elő verseit. Egerben, ahol egyik híve dokumen- [illegible] készített róla.

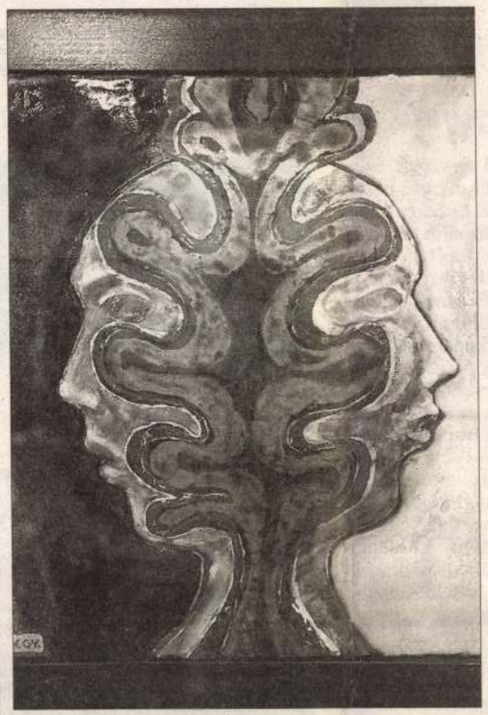

Életfa

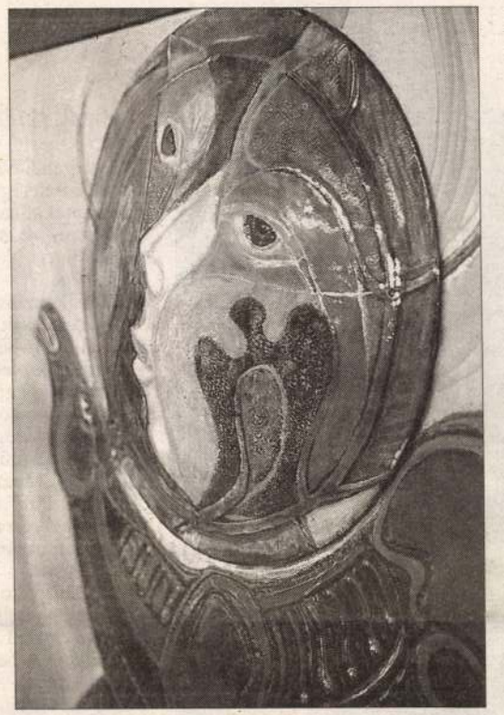

Hold

Folyosógaléria

Elekes Gyula tűzzománcai

A polgármesteri hivatal I. emeleti folyosójának ablakain beszűrődő gyenge napfény misztikus keretet ad a folyosó fehér falából kiemelkedő míves tűzzománc „képeknek", különösen a finom vonalakkal megmunkált Életfa újszerű ábrázolásának. Ha semmi más, ez a mű elárulja, hogy művésze valahonnan a hegyek világából, a székelyföld mesével, legendával átitatott, hagyományőrző tájáról látta meg a napvilágot és szívta magába az ősök, a múlt emlékeinek tiszteletét. A Főnix madár, a Szarvasvadász, a Táltos, a Kelta sárkány, a különös formájú virágok, a Tulipán festett zománcai mellett a zodiákus, az égbolt tizenkét csillag-

FOTÓK: JANZSÓ TAMÁS

Simon Tamás Ferenc, Elekes Gyula és dr. Mitnyan György

képének festett ékszerzománc képi megjelenítése idéz valamit ezeréves múltunkból s a művész gazdag ismeret-anyagából.

Elekes Gyula Székelyudvarhelyen született, a marosvásárhelyi Művészeti Liceum grafikai szakán végzett 1979-ben, a következő évben kezdett foglalkozni a tűzzománccal. 1990 óta vesz részt a kecskeméti Nemzetközi Zománcművészeti Szimpozionon s több alkalommal egy-egy hónapot ösztöndíjasként alkothatott a kecskeméti nemzetközi alkotóműhelyben. Mesterének az ott élő *Turi Endrét* tartja. Két alkalommal németországi tűzzománc művészek meghívására, négy alkalommal spanyol tűzzománc művész meghívására volt alkotó tanulmányúton. 1980-tól vesz részt csoportos kiállításokon, 1990 óta rendezik egyéni kiállításait. Szülőföldjén kívül volt kiállítása Ausztriában, Németországban, Spanyolországban. Ez a mostani, hegyvidéki kiállítása a tizenharmadik. Számos munkája hazai és külföldi magán- és közgyűjteményekben található. Művei a kiállítás helyén megvásárolhatók.

A XII. kerületi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala rendszeresen lehetőséget ad a kerületi és meghívott művészek alkotásainak bemutatására – erre alakították ki az I. emeleti folyosót, a „Folyosógaléria". A Hegyvidék így is biztosítja művészei munkásságának megismerését – mondotta *dr. Mitnyan György* polgármester a művészt és a vendégeit köszöntő beszédében a kiállítás megnyitásakor. Vendéglátó házigazdaként adta át a művésznek és a műveket méltató *Simon Tamas Ferenc*nek a Hegyvidéket megörökítő szép albumot. A művek színes bemutatásából külön említést érdemel, hogy Simon Tamás Ferenc a tűzzománc technikáját, sőt történetét is elmagyarázta úgy, hogy szinte a megjelentek szeme elé varázsolta az alkotás pillanatát, a tűzzománc művek létrejöttét.

Schelken Pálma

A Gesztenyéskert

A megújuló Novotel és a Kongresszusi Központ múltja, jelene és jövője II.

A fasizmus áldozatai emlékmű. Somogyi József szorászművész alkotása. (1985. február 15-én állították fel)

A 20 éve épült szállodánál már időszerű volt a korszerűsítés, a belső bútorzat- és burkolatfelújítás. A most befejezett belső átalakításokat *Dumont* belga építész, a Novotel lánc belsőépítésze tervezte meg. Az átalakítás egyik funkcionális célját az autóbusszal érkező csoportos vendégek és az egyéni szállóvendégek szétválasztása jelentette. Ennek biztosítására új oldalbejáratot nyitottak az autóbusz-parkoló felől, ahonnan a csoportok a két új fogadóhelyiségen át juthatnak az előcsarnokba. Az egyénileg érkező vendégek gépkocsival változatlanul a főbejárati szélfogóhoz hajthatnak. Itt épült fel az új össze, ami a korábbi, kizárólag lépcsős kapcsolattól eltérően most már az idősek és mozgássérültek számára is lehetővé teszi a belső közlekedést. A belső terek anyag-, forma- és színkezelése hűen tükrözi a jelenlegi divatirányzatot. Az előcsarnokban, bár-, éttermi helyiségekben, konferenciatermekben egységes anyagkezelést használtak. A bútorok íves-elliptikus formaképzése, a falfelület fölött rozsdamentes támaszokra helyezett vastag biztonsági üveg munkalapok, a vonalszerű hajlított világítókonzolok, hajlított mennyezetek és térelválasztó falak francias eleganciával tervezett, minden díszítettségtől mentes belsőépítészetet adnak. Érdekes a mozaikszerű, rozsdaszínű szőnyegek és burkolatok hullámvonalú éllezárása. Az előcsarnokban a régebbi képzőművészeti alkotások közül csak *Buczkó György* üveg világóra-térkép dombormű vét tartották meg. *Stremenyi Géza* groteszk cégérszobrocskái ma már nem láthatók az épületben, s az étterem régi textilkárpitjai (*Szilai Anna* műve) sem kerültek vissza. A „Mozart" étterem és a „Bowling Pub" mellett a régebbi étterem helyén most szeparálható multifunkcionális konferencia-teremsort alakítottak ki vetítő-, tárgyaló-, előadó lehetőségekkel, hangszigetelt, összenyitható mobil válaszfalak beépítésével. A zeneszerzők nevét viselő Liszt, Bartók, Lehár, Bach, Bizet, Brahms és a Pátria konferenciaterem köti össze a szállót a Kongresszusi Központtal. Az átépítés során átrendezték a parkra néző földszinti helyiségsort, az étteremben szétválasztva az egyéni és csoportos étkeztetést és reggelizést. A tekepálya terhére négy új különtermet képeztek ki. A tárgyalók, konferenciatermek programjairól a közlekedőben elhelyezett nagytáblás informatikai berendezés ad tájékoztatást.

A Kongresszusi Központ gazdasági és ügyviteli szempontból szervesen összekapcsolódik ugyan a Novotel szállóval, ez az épületszárny mégis máig megtartotta eredeti belső kialakítását, régi-modern patináját. Az igazgatóság távlati tervei között szerepel a felújítások további folytatása (uszoda-szauna) és az összekötő szárny fölött emeletráépítéssel a Kongresszusi Központ alapterületének további 3000 nm-es bővítése. A bővítményben a hiányzó 5-600 fős szekciós termek, kiállítótér, étkeztetés kialakítását kívánják megoldani. Az épületeket körülvevő gesztenyéskert mára némileg elhanyagolt állapotot mutat. A faállomány pusztul, a hátsó, füvesített területek lehasználtak. A szálló építése idején elhangzott néhány öntelt kijelentés, hogy az elhanyagolt temetőkert helyén ma gondozott díszpark, a „Gesztenyéskert" található. A képhez sajnos az is hozzátartozott, hogy az építés közben kivágott hatalmas, egészséges gesztenyefatörzsek tucatjai feküdtek több méter magas halmokba rakva a mai lecsupaszított autóparkoló helyén. S ma a park már nyár közepén haldoklik az automata locsolóhálózat ellenére is. Súlyosan károsítja a park állapotát a jelenleg folyó MOM-Park építkezés szélhordta cementpor- és építő-

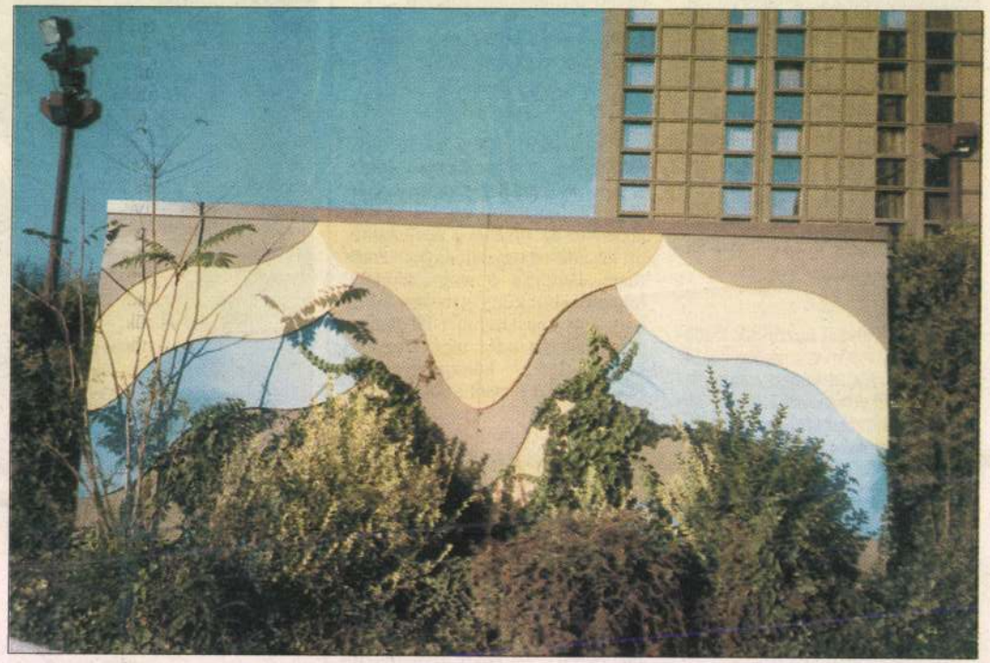

Fajó József eternitlapra festett képe a felülvilágító oldalán

Régi víztároló medence a Németvölgyi temetőből

utakon, fák között, illetve füvesített területeken szabálytalan dig üde hatású, piros furatokkal

ELEKES István *112*
Székelyudvarhely, 1946. július 5.
IA Képz. Főisk. Kvár, szobrász

Banner Erdély

plasticus. A szerzetesek között
2-ben Itáliából kisérték Adalbertet
r földön felépitett második otthot adták tovább, amely az előző
enállónak bizonyult és fönnmaradt.
an a keresztény értékeket vetette
tanácsok útmutatása mellett a szetakoztatását szolgálta. A benedeki
emtett belső, lelki harmóniával
geket formált, akikra nyugodtan
ebb-nagyobb közösségek vezetését.
emélyi integritása társai tudomáe
jzában különös történt található,

Kleker Judit

Csoportos kiállításon szerepelt, új alkotásaival a fővárosi pedagógus-művész a Fáklya klubban.

-i-s: Kiállítások Salgótarjánban és Budapest. Pedagógusok Lapja, Budapest, 1943. május 25.

Fleles Judit

Müve szere pel a fővárosi pedagógusok
Fáklya klubjába n rendezett kiállitáson

Ma gyar Nemze t 1973 május 6
11.old.

Elekes Judit

1

Művei szerepelnek a

Fáklya képzőművész csoport

kiállításán

Magyar Nemzet 1973 június 1

4. old.

Fleles Judit 2

„Betyárok"
„Isztambul" c. fafaragásai
szerepelnek a Vallásban

Magyar Nemzet 1973
június 1
4. old.

Elekes Judit [ ]

Kiállít a Fáklya klubban.

— : Hk

8.

Népszabadság, Bp. 1973. máj. 12.

Elekes Judit
képei is szerepelnek a Fáklya
Klubban csütörtök este megnyíló
kiállításon.

Magyar Hírlap 1973/126 8 old.

MDK

Elekes Feremcné festő, tatabányai munkásnő

FAS: A csepeli dolgozók képzm. kiáll. Szabad Nép 1949. jan. 11.

MD K

Elekes Engel Marianne, festö

A Balaton Keneségnél.	Olf.
Az esztergomi bazilika.	Krétarajz.
Falusi ucca.	Tussrajz.
Templom interieur.	Ceruzarajz.

Nemz.Szal.-A Független Művészek Társasága.-III.kiáll.
1930.okt. Kat.

Eleke István

szöpvár

Kompozíció

Repr.

Kornak 1970. VII. 1017.

MDK

Elekes Judit

Szentendrei szigetcsucs, akv.

Dunakanyar a képzőművészetben. Szentendre-Esztergom-Tata. 1962.

Elekes Judit

A Stúdió tagja

A budapesti pedagógusok képzőművén stúdiója 1953-1963
Rev. Vajkai Aurél. 3 p. 1963

37 o.

Elekes Judit

Pedagógusképzőművészek 1959-ben az Ernst Muzeumban rendezett kiállitásán részt vett, iskolai témával.

Maksay László: Pedagógus képzőművészek az Ernst Muzeumban

Rajztanitás 1959. IV.sz. 29-30. l.

Ø Elekes Judit

festő

sz. 1920. okt. 12. Székely udvarhelyen.

Szőnyi Istvánnál tanult.

Rónai Máriától

Elekes Judit
rajztanárjelök

l. Ferk pzomfoisk vk

1939-41. 142. l

MOB. Alkalmazottak

Salách Ferenc.

25

ágos Bizottsága.

ány { száma: 116.784-III.a. 1924
kelte: dec. 27 1924
beérkezése: jun. 14 1925

tek száma:

elintézett szám:

záma:

záma:

:

25 { 1/20.

Elekes Judit

rajztanár jelölt

Ferképzomfoiskávk

1939-41. 149 l

1944. számu felterjesztésére értesitem,
gy a váci székesegyházban a Maulbertsch-
gessé vált restaurálási munkálatokat,
.000 P-vel támogassa.
st, 1944. évi december hó 4-én.
iniszter rendeletéből:

dr. Csánky Dénes s.k.

Elekes Kálmán, építész

Fájdalommal tudatjuk, hogy **Elekes Kálmán** építészmérnök életének 82. évében f. hó 19-én elhunyt. Hamvasztás előtti búcsúztatása f. hó 26-án délután 3 órakor lesz a Farkasréti temető halottasházában.

-: Halálozás

11.

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 25

Elekes Károly, grafikus

2 kép : repr.

Elekes Károly: munkái

Mozgó Világ, Bp. 1983. nov.

Mellékl.

IX/11.

Elekes Károly, grafikus

ELEKES KÁROLY 1951-ben született a romániai Székelykeresztúron. A kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Egyetem grafika szakán végzett 1975-ben. Marosvásárhelyen él, különböző művészeti médiákkal foglalkozik.

–: Munkatársaink

Boríló 2

Mozgó Világ, Bp. 1983. nov.

IX/11

2 **2** Elekes Károly: Emlékraktár. fotó, tárgy, xerox

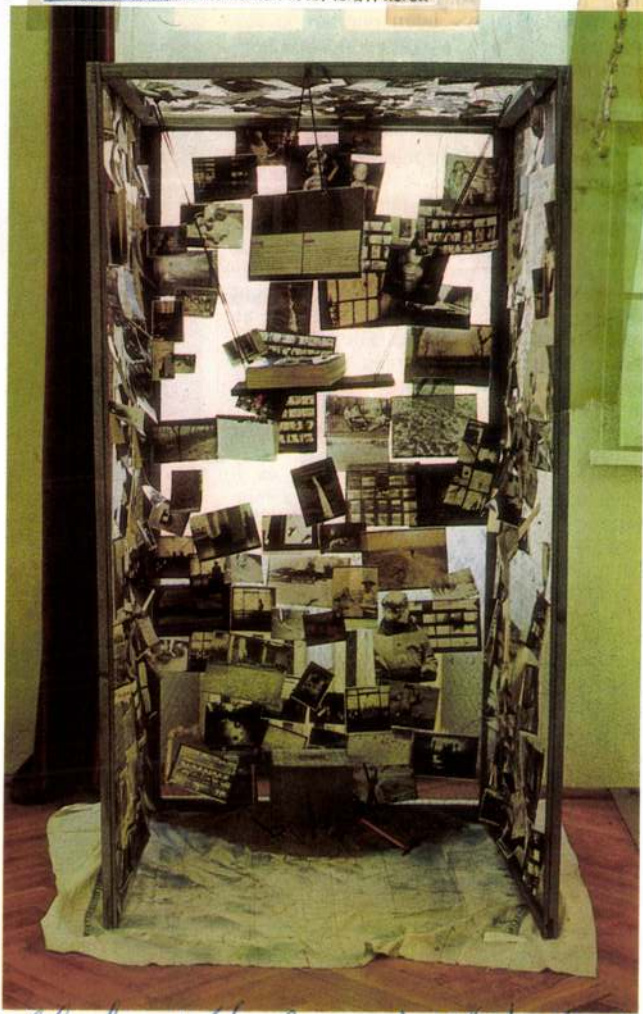

Elekes Károly

Művészet, 1982
3sz. 56. old

a megtévesztésig rézkarcra van. Hogy miért teszi ezt? Alighanem semmit sem akar a véletlenre – jelen esetben a sav véletlenjére – bízni, magára vállalja annak a munkáját is... No meg mindig siet, határidők szorítják, a lemez, illetve a levonat elkészültéig ő „bevonalaz" egy hatalmas papírt...

Aztán mégis átfogalmazza egy-egy rézkarcot játszó tusrajzát (kisebb méretű) *rézkarcba* – és az átfogalmazás nyomán megszületik az immár nemzetközileg kipróbált minőségű Deák Ferenc-kisgrafika. Az utóbbi évek e grafikai sorozata – melyhez tusrajzokat és rézkarcokat egyaránt odaszámíthatunk – határozott lépés az egyetemesség felé, mind témaválasztásban, mind a téma és az anyag kezelésében, a felület megmunkálásában. A *Ballada I.* és *II.* közvetlenebbül, más lapok áttételesen, egy-egy rejtett motívum, ember- és állatfej. kéz stb. révén bizonyítják, hogy alkotójuk nem fordít hátat Kökös és a háromszéki „meseváros" világának, a helyi hagyományoknak, a nemzeti-nemzetiségi történelemnek (Misztótfalusi és Bethlen Kata példájának) akkor sem, amikor az egyetemes emberi létre kérdez rá, vagy túl az emberi körön, a világegyetem vonzáskörébe kerül. Deák Ferenc univerzumában *biológiai szerkezetek* uralkodnak *(Jelenet I.* és *II., Zuhanás, Ismeretlen világ)*, a geometrikus absztrakció változatlanul idegen marad tőle; mértani formák legfeljebb a segédvonalak szerepét töltik be, a lényeg az, ami bennük, körülöttük van – az élő szervezet megszámlálhatatlan, talán szétbogozhatatlan sok-sok titka. (Ezek a „biológiai" formák néha úgy kapcsolódnak össze Deák lapjain, mint a népművészeti motívumok, díszítőelemek.)

Érdekes, hogy a rézkarcba átfogalmazott kompozíciók nemcsak abban térnek el az eredeti tusrajzoktól, hogy összefogottabbak, kiegyensúlyozottabbak, érettebbek *(Európa elrablása, Zuhanás, Egyen-*

súly), hanem abban i
felé tesznek (vissza
egy lépést. (Ugyane
újabb vízfestményein
értelműen mint emb
kozik azáltal, hogy a
lódik, középpontba
tartó kézre is nagyo
rézkarcon. A *Zuhaná*
lényegesebb a változ
szakadás, maga a mo
a rézkarcon azt is

5 Deák Ferenc: A Búsképű
70x50 cm (fotók Szabó T
6 Deák Ferenc: Vázlat egy
borítójához, tusrajz, 28x1
7 Deák Ferenc: Különös
67x49 cm (fotó Szabó T.

Elekes Károly

Fiatal Kijezőművészek

Stúdiójának kiállítása

Magyar Nemzet 1984. XI. 15.

Elekes Károly

→ Mazzag István

MŰVÉSZET 1985/2/15

Elekes Károly

P. Kücs Julianna: Luly nyelv nincsen versenyezni veled?
Emlékkiállítás és exportos be mutató a Lajos u-ban

Népnabadság, 1986. IX. 10

Kékes Károly

kiállítása a Budapest
Galéria Kiállítótermében

Népszabadság, 1986. VIII. 5.

Elekes Károly, grafikus

L: Krizbai Sándor

– Heti ajánlat

Új Tükör, B p. 1986. máj. 4.

3.

XXIII/18

Elekes Károly, festő

L: Bujak András

Vadas József: Természet-rajz 13

Élet és Irodalom Bp. 1986. aug. 29. XXX/35

Elekes Károly, grafikus

L: Bulak András

-: Heti ajánlat

Új Tükör, B p. 1986. szept. 7.

3.

XXIII/36

Elekes Károly

A dombóvári művésztelep kiállítása

Magyar Nemzet 1986. XI. 22.

Eller Károly

Kiállítás a Budapest Galéria
Lajos u.-i termében

Magyar Nemzet 1986. VIII 2.

Elekes Károly

Kiállítás a Budapest Galériában

Magyar Hírlap 1986. VIII. 24.

Eleker Károly.

Fiatal képzőművész. stúdiója.

M. Nemzet.
1987. I. 21.

ELEKES KÁROLY

Forró László:

Tudósitás egy kiállitásról. /ELEKES KÁROLY grafikai kiállitása Bukarest, Orizont Galéria./

Utunk, XXXIV.évf. 25. /1599./ sz. 1979. jun. 22. 7.old. képpel.

Elekes Károly, grafikusművész

Vasárnapig még látható a BNV 23-as pavillonjában a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának idei kiállítása. Kiosztásra kerültek a tárlat díjai is: a Nagyatádi Környezetalakító Csoport terve, Jovián György, Szirtes János festő, Rácz-Molnár Sándor, Sémes Péter, Elekes Károly grafikus és Zsakó István szobrász munkája.

Láttuk, hallottuk.

1984. XI. 15. Petőfi, 10.45

ELEKES KÁROLY
Magyar Napló, 1990.43.

Októberi ima

SZÖRÉNYI LÁSZLÓ

Édes Istenem, add, hogy ne halványodjék emlékezete! Uram, engedd, hogy fényeskedjék örökre! Teremtőm, mentsd ki az idő romjai alól az örökkévalóság egyetlen bizonyítékát, a hirtelen szétfoszlott idő mögött megvillanó időtlenség egyetlen tanújelét, a lángoszlopban lakó Istenség egyetlen megnyilvánulását, melyet megérni engedtél!

Pár éve Édesanyám megtalálta gyerekkori noteszemet, amely tulajdonképpen a negyvenes években kiadott, letépett fedelű, a „KEDVES LÉLEK" megszólítással kezdődő ima-naptár. Rajzok, firkák, helyenként naplójegyzetek.

1956. febr. 25. „Délelőtt séta. utána: botrány. Leszakítjuk a frekkolit (sic!). Apa elver. Szobalánykodás. Kati *(a húgom)* fején daganat. Tilalmak: 1. 1 hétig nincs olvasás. 2. Tarkabarka ruha. *(?mi lehetett?)* 3. Színházjegy weben *(?talán verboten, németül tanultam)* 4. Szánkózás nincs holnap." A lap alján az aznapi elmélkedés: „Ha tudnád Isten ajándékát... A világosság szellemére van tehát szükségünk. hogy [illegible] tet

A naplóbejegyzések előtt és után rajzok. Rab, a börtönbe alig tűz be a fény, bilincsét csörgeti. Török, orosz, magyar és német tiszt. (Az orosz múlt századi egyenruhában.) A focista! Tálapó (gúnyrajz, hiszen én Mikulás-hívő voltam), bohóc, boszorkány, csecsemő („Gábor, oá!"), a kati férje (iszonytatóan kövér futballista, 10-es szám a mezén).

Okt. 23-hoz nincsen bejegyzés. Aznap, hosszú lábadozás után, először voltam az utcán Anyukával, a Duna-parton üldögéltünk. Hazafelé láttam a fákon a röpcédulákat a tizenhat ponttal, estefelé ablakunk alatt robogtak teherautókon a Sztálin-szobor ledöntésére, éjfél előtt felhangzott a kémény mögül, a Rádió irányából a fegyverropogás. A naptárlapon alul: „Drága lélek! Nézd két kezemet. A korlátlan szabadosság hívei verték rá a bilincset." Másnap a vérfagyasztó rádióhírek. Aznapra: „Drága lélek! Nézd rajtam a fehér gúnyköntöst! Annyira szerettem az embereket, hogy eszelősnek tartottak."

És azután november 4-én, majd kéthetí mámoros [illegible] sítés, plakátgyűjtés, rá-Sztálin-fej-

csak három évre internálták, de előtte fel akarták akasztani), a későbbi Balettintézet előtt a hóban elkapta egy orosz, levetkőztette, de még időben arra jött egy tiszt, főbe lőtte a katonát, és intett anyámnak, hogy öltözzék fel. A szülő nők egy része orosz katonanő volt, a várandós apák vodkával és géppisztollyal nógatták az orvosokat és ápolónőket, hiszen Maruszjának mennie kell Berlin alá, az egész személyzet részeg rettegésben fetrengett. Aznap, mikor megszülettem, a halálfejes SS-ek áttörtek Esztergomnál, és egészen a Császárfürdőig jutottak; az ágyúk ugatása a kórházig hallatszott, Anyám boldog volt: most már akár meg is halhat, mert látott engem. Azután elcsitult minden, kezdődött a nyilasok nyilvános akasztása az Oktogonnál, megjelent a mentő – két bicikli, közbül deszka –, arra fektettek anyámmal, és hazajöttünk. A kisszobába húzódtunk, a nagyban orosz tisztek tanyáztak, ha éjjel részegen felriadtak és vizet kértek Anyukától, ő bosszúból a fürdővizemet adta ki nekik. Mindig nőket hajkurásztak, kis cselédlányunkat, Czinege Marit – Lajos unokahúgát – anyám úgy mentette meg [illegible] eldugta a

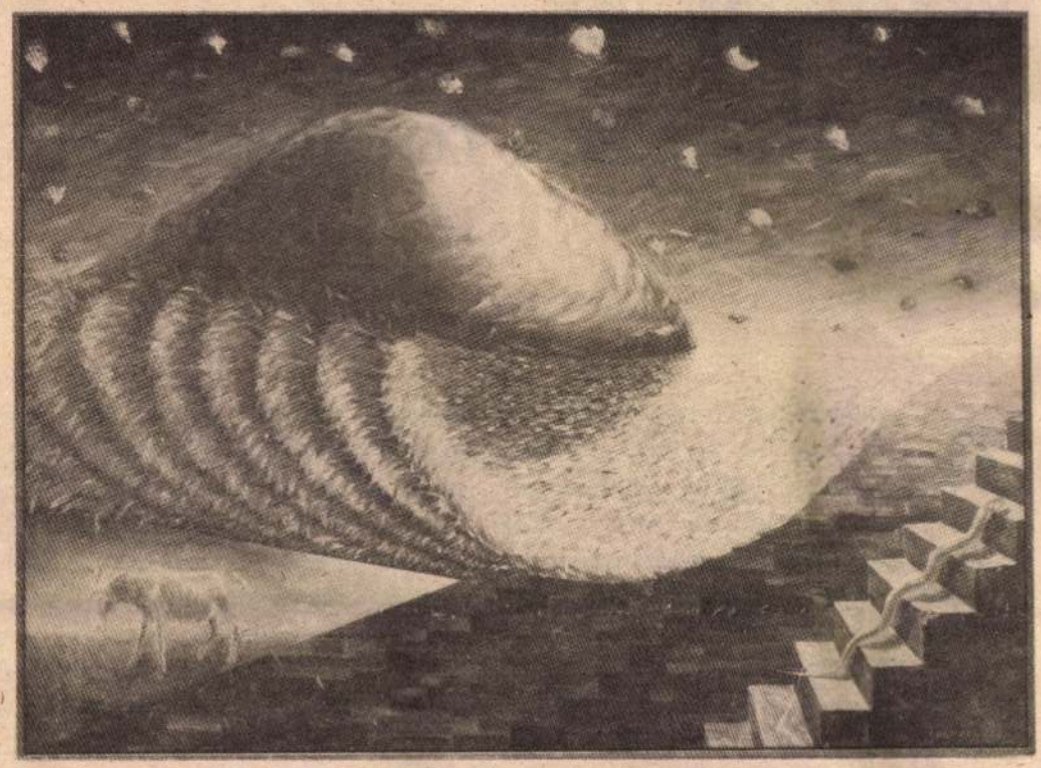

ELEKES KÁROLY: Özönvíz

ga föllázadt a sárkány ellen. A sárkány hiába könyörgött nekik, megölték. Mérhetetlen vagyonát elosztották. Annyi pénzt kapot (sic!) mindegyik, hogy élete végéig elélhetet (sic!) belőle. Otthon a családjának házat, földet vásároltak. A kamrájuk tele volt jobbnál jobb falatokkal. Még a kutyának is kalácsot vetettek. Boldogan éltek amíg meg nem haltak."

Pár év múlva észrevettem, mennyi rendőr fagyoskodik október 23-án a Petőfi-szobor körül, ahová azon a napon minden évben elóvakodtam. Írtam egy epigrammát, „Két ünnep" volt a címe. Gondosan leírtam, majd dugdostam, főleg a hallszekrényben, apám periratai között. Első sorát, amelyben tagadtam a NOSZF ünnepi jellegét, mára elfelejtettem. De emlékszem az október emlékét idéző második sorra:

Rendőrcsizma kopog.
Ó hidd, ünnep e nap!

Csak tegnap volt, világosan érzem. De vészesen távolodik, ködök burkolják, amióta szabadok vagyunk. Ó ünnep, maradj velünk!

Szent Anzelm írja a kapucinus Vives bíboros által szerkesztett, kalendáriumszerű latin meditációs könyvecskében, kedves esti olvasmányomban, október 23-ra: „Ujjongjatok nemes fiatok miatt, kiváló ősatyák, mivel benne beteljesíttetett minden várakozásotok, és ő a legfőbb fenség, és benne – azaz a ti magvatokban – minden nemzet megáldatik. (...) Íme akit láttatok közöttetek éhezni és szomjazni, fáradni és minden testi gyengeségtől gyötrődni, mindenektől elvettetni és bűnözők közé taszíttatni, most győzedelmeskedik, most uralkodik, most mindent lába alá vet, most uralmi fényében dicsőségesen ragyog."

Amen.

Mitől oly fontos az az ősz?

Megíratlan regényem

PÁLYI ANDRÁS

Akartam írni egy regényt. Utóvégre attól író az író, ha regényt ír. Ráadásul így vagy úgy mindenki rábeszélt, akire csak hallgatok. Még ajánlást is adtak, hogy kérjek Soros-ösztöndíjat.

Amúgy közhely, hogy *egy* regénye mindenkinek van: a saját élete. Kosztolányi, tudom, ehhez még olyasvalamit fűz, hogy épp ezért az első regénytől nem leszel író. A másodiktól talán. Ezt azonban tegyük most zárójelbe. Maradjunk annál az egy regénynél, amire képes lehetnék.

Hol kezdődik bennem az, ami már történet, tehát elmondható? Nem személyes naplóra gondolok, ez nyilvánvaló. De önéletrajzi regényre se, nemzedéki regényre se, „nevelési regényre" se. Inkább valamiféle „metafizikai" regényt képzeltem el. Regényt a végső dolgokról. Eszkatológiai regényt. És mindjárt meg is éreztem a veszélyt: ha ebbe belevágok, minden sorban, minden mondatban megkísért a szentimentalizmus. Csak a teljes könyörtelenség segít rajtam. Kíméletlenül szembenézni magammal. Megtalálni azt a pontot, amin egy élet egyensúlya nyugszik. Ha nyugszik! De nincs egyensúly. Akkor hát meglelni azt a pontot, ahol a végzetes elmozdulás vagy kisiklás történt, ahonnan megérthető egy élet diszharmóniája.

A hős 1942-ben született. 1956 őszén tí- négy esztendős... Újra és újra megállok zta adatnál. Mi történt vele az az Miért oly f

az anyám szoknyája mellett. Pontosabban október végén künn rekedtünk – az egész család – egy kis cúgos budai víkendházban, ahová még a fegyverropogás se hallatszott el. Legfeljebb rádiót hallgathattunk. És amikor elnémultak a fegyverek, a vakító őszi verőfényben és csípős szélben hazaköltöztünk Pestre. Keresztül a városon, lovas kocsival, amelyen tornyosultak a bútorok, bőröndök, a sok-sok matrac meg ágynemű, amit kihurcoltunk a víkendházba, hisz maga a ház is, vakolatlanul, épp csak állt, berendezés még egyáltalán nem volt; cammogtunk hát a lovas kocsival Budáról Pestre, hat testvér, apróbbak-nagyobbak (anyám, apám gyalogosan tették meg az utat, ők már fel sem fértek), a járókelők, akiknek ragyogott a nap az arcukon, megnéztek maguknak, visszafordultak, mutogattak, mindenfélét gondoltak.

De nem erről van szó. Hát miről?

A fájdalomra tisztán emlékszem, amikor leverték a forradalmat. Éles, kiheverhetetlen, elementáris csapás volt. Mint amikor három esztendő múlva az első szerelmem elhagyott, s én egész délután hevertem az ágyon, nem láttam, nem hallottam. Csak naiv, gyermeteg serdülőszív tud így fájni. Azt hiszem, minden innen, ebből a szörnyű veszteségből visszanézve érthető meg. Az is, hogy mégiscsak történt velem valami azokban a

létezett az ellenőrizhetetlen kamaszkori emlék, ám erre még gondolni sem illett, nemhogy beszélni róla. Jellemző, hogy azt a néhány '56-os újságot, köztük az *Irodalmi*t is, amit évekig a dupla fedelű szekrény furnírja alatt őriztünk, '61-ben, amikor a bátyám miatt házkutatást tartottak nálunk, elégettük (noha a nyomozók nem találták meg). Több lehetséges forrásom nem volt, mindenütt csak a tömény hazugság és mellébeszélés (melléhallgatás). És ekkor jelentek meg az első szamizdatok, külön virtus volt beszerezni őket. A *Beszélő* vagy a *Hírmondó* különféle '56-os közleményei: dokumentumok, interjúk, elemzések. A Kopácsi-emlékirat a Szabad Európában. A Bill Lomax-könyv, amelynek párizsi kiadását magától Krassótól vettem meg. Eleinte ugyanis őhozzá jártam vásárolni a Fő utcába (milyen morbid is, ott lakott pár lépésre a Gyorskocsi utcától!), aztán Demszkyhez a Bajcsy-Zsilinszky útra. Nem tagadom, számtalanszor elfogott a félelem, a torkomban vert a szívem. Különösen, ha a gyerekeket is hurcoltam magammal, mert nem volt hova tenni őket. Hogy mitől tartottam? Talán hogy elkobozzák a könyveket? Hogy kirúgnak az állásomból? Nem tudom. Az igazi félelem alaktalan. Tilosban járok, azzal tisztában voltam. De nem tudtam lemondani a kíváncsiságomról. Minden szó, minden apró adalék valósággal megszédített, fölkavart, új összefüggéseket rejtett. Sokáig abban a hiszemben éltem, hogy a történelmi igazság miatt. De nem, ennél lényegesebb dolog zajlott azokban az években bennem, amire magam is csak idővel jöttem rá: valójában a saját igazságom után nyomoztam. Ott és akkor leltem meg azt a bizonyos kulcsot. Végre kimondhattam: íme a pont, ahol a végzetes, életre szóló kisikl vagy elmozdulás történt, ahol

szott

MARIAN JACHIMOWICZ

A magyaroknak

Megrongált hidak
Ronccsá lőtt tankok
Kormos kövezet

Házak maroknyi
szívvé rándulva
szénné
pusztulva

Fekvő emberek
mint összetört babák
ruhájuk letépve

Sisakok kérnek alamizsnát
a füst és köd
az ég alatt

Vérfoltokat
nyal az eső

Van
aki némán
éhezik

Van
aki lázában
énekel

Van
aki még lecsap az ellenségre
mint izzásba jött
lövedék

Van

Elekes Károly: Gödör

ELEKES Károly

Magyar Hadak, 1990. okt. 19. 9.p.

FÖGLEIN GIZELLA

alapokmány érdés

függ. A Párizs-környéki szerződések a kisebbségeket nemzetközi tényezőkké léptették elő. A kisebbségek nemzetközi jogállásának elismerését összefüggésbe hozták az 1919/1920. évi szerződésekben foglalt területi rendelkezésekkel. Míg azelőtt az egyes államokban élő nemzetiségek sorsa mindig az illető államok és kormányok belső ügye volt (jóllehet bizonyos kisebbségi jogokról már korábbi nemzetközi szerződések is intézkedtek), a Népszövetség keletkezésekor a kisebbségi ügyek nemzetközi érdekű ügyekké váltak. [...]

A San Francisco-i alapokmány áttanulmányozása után az a meggyőződés érlelődik meg, hogy az Egyesült Nemzetek valóban fel akarja ölelni a nemzetiségek sorsának rendezését, kibékítő stabil megszervezését és állandó jellegű biztosítását.

Az alapokmány bevezető fejezete az Egyesült Nemzetek célját többek között a következőképpen fogalmazza meg:

minden, békét fenyegető veszélyt, és elfojtanak minden agresszív, vagy a békét más módon megzavaró cselekedetet, és a szerzett jogok és a nemzetközi jog elveivel összhangban levő olyan békés eszközök alkalmazása, amelyek rendezik és megoldják azokat a nemzetközi vitás kérdéseket vagy helyzeteket, amelyek a béke megbontásához vezethetnek.

2. A nemzetek közötti baráti viszony fejlesztése, a népek egyenjogúságának és önrendelkezésének tiszteletben tartása alapján, valamint megfelelő intézkedések foganatosítása a világbéke megszilárdítására.

3. A nemzetközi együttműködés megvalósítása, a nemzetközi gazdasági, társadalmi, kulturális és humánus jellegű kérdések megoldásában, az emberi jogok és szabadság alapjai tiszteletben tartásának fejlesztése, fajra, nemre, nyelvre és vallásra való tekintet nélkül.

Az Egyesült Nemzetek itt felsorolt célkitűzéseit nem lehet megvalósítani a nemzetiségek helyzetének és jogállásának oly mérvű és lehetőség szerint oly tökéletes biztosítása nélkül, amely eltüntessen minden elégedetlenséget, nyugtalanságot, bizonytalanságot és a reménytelenség minden érzését, és ezek helyébe a nemzeti, kulturális és gazdasági boldogulás feltételeit állítsa, azt eleven erővel megtöltse, érvényesülését intézményesen és állandó jelleggel biztosítsa, demokratikus önrendelkezéseiket szilárdul felépítse, életképessé és fejlődőképessé tegye, végül mindezek kijátszását megakadá

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA
YOUNG ARTISTS'CLUB
Budapest 1062
Népköztársaság útja 112.
Bemutatja:ELEKES KÁROLY rajzait
Megnyitja:Dr.Chikán Balint
1985 szeptember 16-án 19 órakor.

HUNGARY

P M K
fekete
kiállító
1 9 8 5

ELEKES KÁROLY

Lázár László:
Elekes Károly nosztalgiája. /Az Uj Élet Galériában rendezett kiállitásról./

Uj Élet, XXV.évf. 1982. 14./568./sz. 18.old.

Elekes Károly

P. Kücs Julianna: Biedermeier villani

Népszabadság, 1987.1.31

Elekes Károly,
Lóska Lajos: Lépéshátrányban - Stúdió '86.

2 Elekes Károly: Lírai építkezés, environment, 300 × 300 × 300 cm, 1986

Művészet, 1987. május, 36-old.

Elekes Károly, 3.) Folytatás.

Chikán Bálint: Másolat eredetiről. Elek(es) Károly művészetéről.

3. Elekes Károly: Tájrács, vegyes technika, 70 × 100 cm, 1980. /repr./

4. -"- -"-: Lelet, -"- -"- 75 × 105 cm, 1985. /repr./

Művészet, 1987. április, 20-old.
21- -"-.

Elekes Károly 1. folytatás.

Chikán Bálint: Kísérlet eredetiről, Elekes Károly műveiről.

1 Elekes Károly (Szabó Zoltánnal és Nagy Árpáddal): Memorial I. B., akció, 270 × 270 × 270 cm, 1982

Művészet, 1987. április, 19-okt.

Elekes Károly. 2. Folytatás.

Chikán Bálint: Másolat eredetiről. Elekes Károly

művészetéről.

2 Elekes Károly (Garda Aladárral): Borona, vas, fa, széna, 250 × 250 cm, 1982

Művészet, 1987. április 19-old.

Meghívó

A Merlin Galéria tisztelettel meghívja Önt a *„Csak itt, csak most”* fesztivál alkalmából megrendezendő **SPLEEN** c. kiállítás megnyitójára **1996. május 18-án délután 5 órára.**

RÉSZTVEVŐ MŰVÉSZEK

Elekes Károly, Gaál József, Jovián György, Stefanovics Péter, Véssey Gábor

A KIÁLLÍTÁST

LAJTA GÁBOR FESTŐMŰVÉSZ, MŰVÉSZETI ÍRÓ NYITJA MEG.

A kiállítás megtekinthető: 1996. május 30-ig
minden nap a Merlin Színház földszinti előcsarnokában
(Budapest, V. ker. Gerlóczy utca 4.)

1991 - 1996
5 ÉVES
a Merlin Színház

„Csak itt, csak most" Merlin Színház · 1996. május 18–19.

ELELES LAPOT

ELEKES KÁROLY

Magyar Hírlap 38. évf. 72. sz. 2005 márc. 29. 21. l.

Elekes Károly képzőművész alkotásaiból nyílt kiállítás a belvárosi Kortárs Alkotók Stúdiója Galériában (Bp. V., Váci u. 36.); a tárlat április 11-ig látogatható. *(mh)*

kat az utolsó éves beszámoló, újonnan alapított
v alapján kell meghatározni, vagy a már rendelkezésre
i;
mélyi Jövedelemadóról szóló Tv.-ben előírt nyilatkozat
ni;

_____

épülés: _____

_____ hsz

épülés: _____

_____ hsz

ELEKES
KUBUS
1925

ELEKES

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Elekes Károly (1951–)
Köztéri műalkotás 2005
karton, olaj 19×29 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Elekes Károly (1951–)
Nyugati útvonal 2004
karton, olaj 24×32 cm

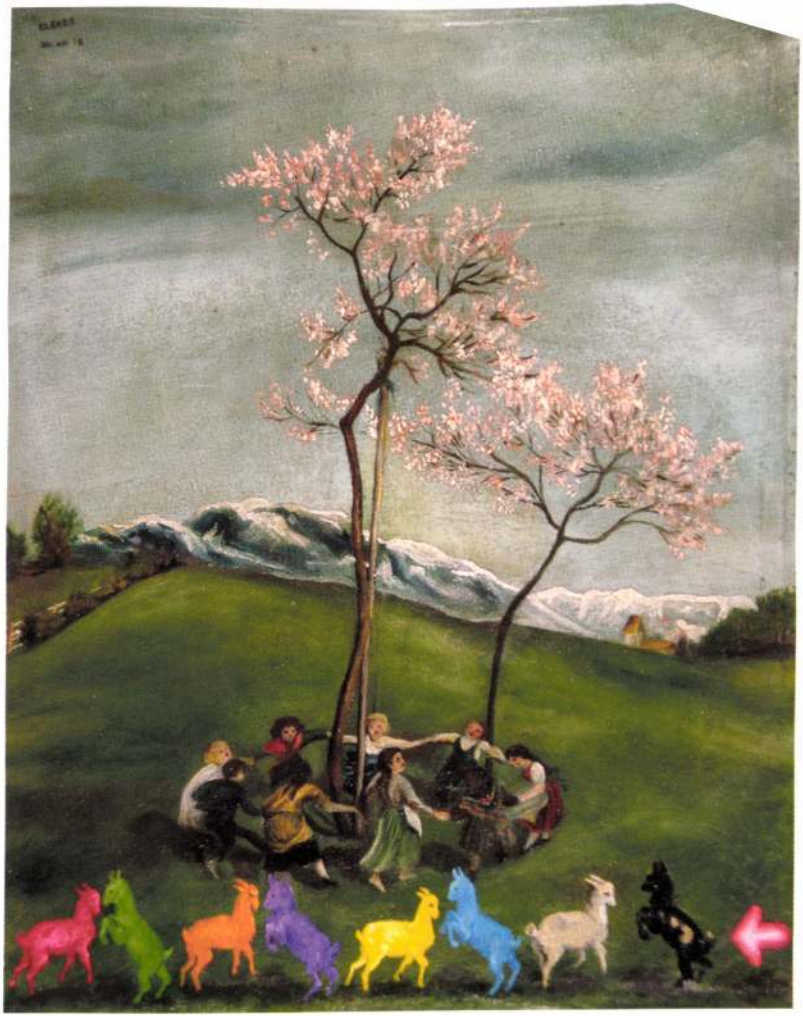

Elekes Károly (1951–)
A tavasz méltatása 2003
vászon, olaj 48×39 cm

Elekes Károly (1951–)
A szomjúság útja 2004
karton, olaj 49×34 cm

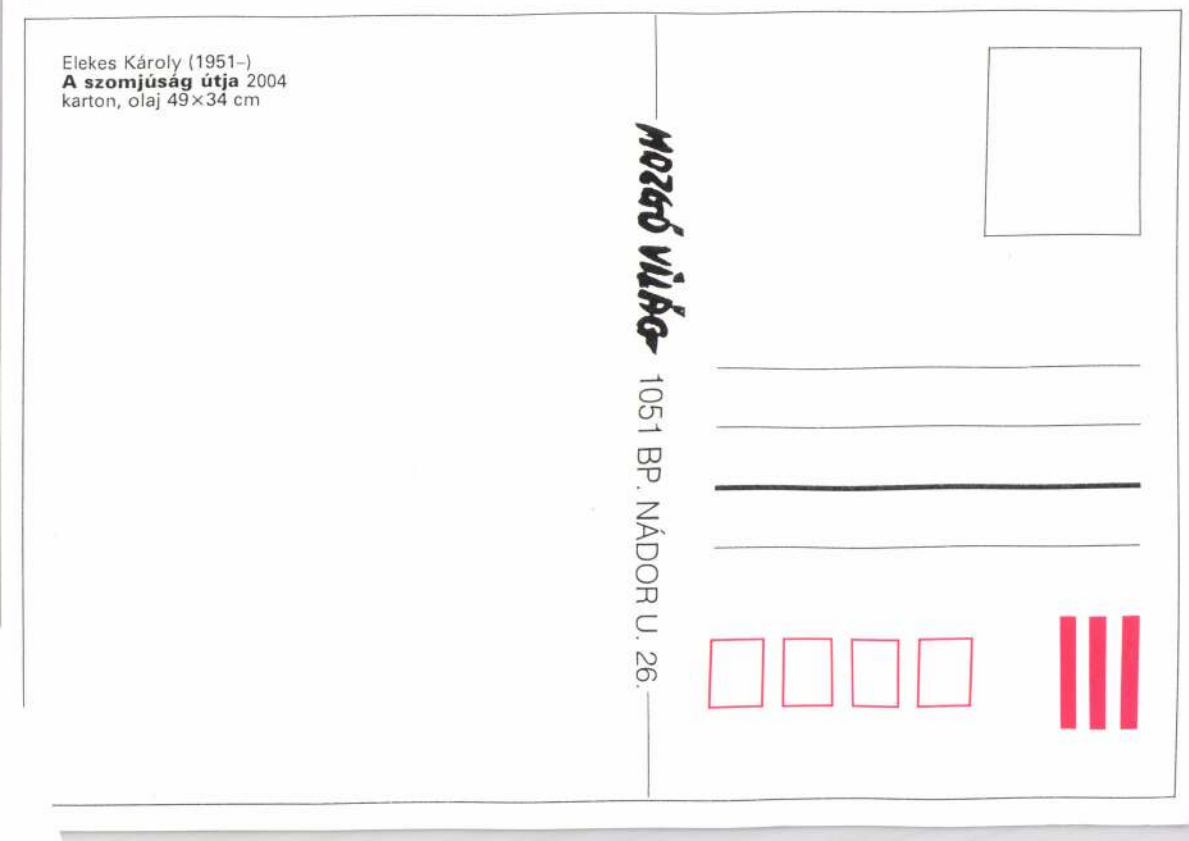

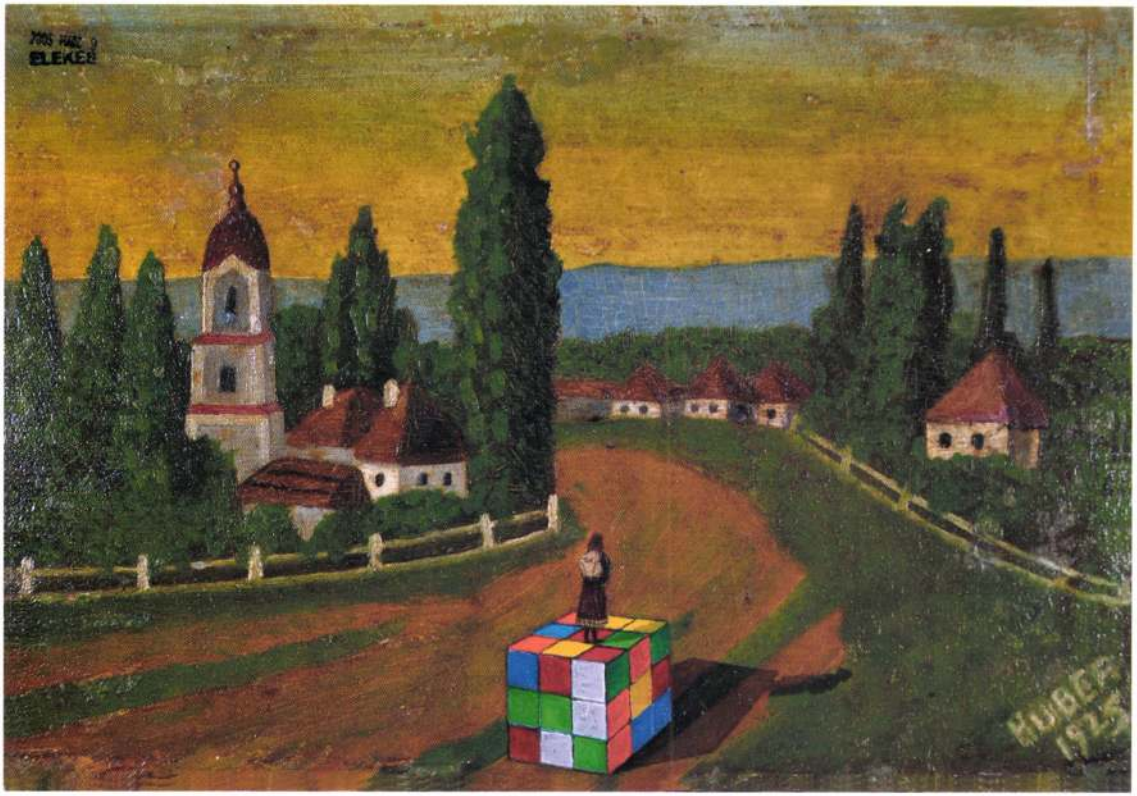
ELEKES
HUBER
1985

ELEKES

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Elekes Károly (1951–)
Köztéri műalkotás 2005
karton, olaj 19×29 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Elekes Károly (1951–)
Nyugati útvonal 2004
karton, olaj 24×32 cm

Elekes Károly Magyar V 2006/8

viszi a felsőoktatási reformba. Ugyanakkor úgy vélem, hogy ebbe a tandíjügybe belebukhat egy kormány. Nem tudom, hogy a 2000 forintos tandíjnak százalékosan mekkora része volt a Horn-kormány bukásában, de azt hiszem, nagyon jelentős. Éppen ezért rendkívül fontos kérdés, hogy létezik-e olyan kommunikációs stratégia, amely érthetően elmagyarázza ennek a társadalomnak a tandíj bevezetésének pozitív hatásait. Mert szerintem ez tipikusan olyan dolog, amit el lehet magyarázni az embereknek. Ma néztem a közvélemény-kutatási adatokat, a lakosság tizenegy százaléka támogatja csupán a tandíj bevezetését. Ez azt jelenti, hogy azok sem támogatják, akiknek a gyereke soha nem lesz haszonélvezője az ingyenes felsőoktatásnak, akik csak a terheit viselik ennek. Én biztos vagyok benne, ha erre lenne egy komoly, hatékony kommunikációs stratégia, négy év alatt el lehetne magyarázni az embereknek, hogy a tandíjas felsőoktatás miért jobb és igazságosabb a társadalomnak a mostani rendszernél. Ehhez azonban első lépésben azt kellene tudni, hogy mi van az emberek fejében ezzel kapcsolatban. Nyilvánvaló, hogy rengeteg tévhit, tudatos félrevezetés és butaság terjedt el ezzel kapcsolatban, először tehát azt kellene megtudni, hogy melyek ezek. Azt pedig, hogy mi van az emberek fejében, nem a politikusoknak kell kitalálni, hanem tudományos módszerekkel meg kell ismerni. És csak ha ezt ismerik, utána lehet egy hatékony kommunikációs stratégiát felépíteni.

Hiller Kertesi Gábor elemzése engem is mellbe vágott, többet kellene hallanom minderről, hogy ne csak halljam, hanem értsem is. Mert annyit most is értek belőle, hogy mindaz, amit elmondott, nagyon érdekel. Csak nem tudom, hogyan kellene hozzákezdeni, ehhez kérem a segítségét. Horn Miklósnak igaza van sok mindenben, csak ami itt egy beszélgetésben szakmai problémaként felmerül, következésképp oldja meg a miniszter, az a frakcióban teljesen éles aktuálpolitikai, politikai kérdésként jelenik meg. Tehát nem lehet önmagában csak intézményrendszerben gondolkodni, hanem képviselőkben meg munkacsoportban meg a frakcióban is kell gondolkodni. Tudom, hogy amit oktatás, kultúra vagy tudomány dolgában a frakciónak mondok, azt elfogadják és megszavazzák, de biankó csekket már nem állítanak ki nekem. Nemcsak nekem, senkinek sem. Teljesen más az, amikor a miniszterelnök hangján a politika hol nagyobb beleéléssel, hol meg racionalitással beszél a reformokról. És más az, amikor a választások után két hónappal megjelennek a választók a képviselő fogadóóráján, és azt kérdezik: képviselő úr, két hónappal ezelőtt mit mondott? Nem úgy általában a politika, hanem ön, személyesen a szájával. Döbbenetes mennyiségben tapasztaltam ezt két-három hét alatt. Azt, hogy az országnak reformokra van szüksége, elfogadták, csillogó szemekkel hallgatták Balatonőszödön a miniszterelnököt, de amikor kiderült, hogy ez Szekszárd 1. számú választókerületét is érinti, abban a pillanatban ennek az egésznek az érzete más lett. A fáziskülönbség a szó, a terv és a megvalósítás között nem szakmai hiba, hanem a legkeményebb politikai kérdés. És arra kérem önöket, hogy azt a fáziskülönbséget lássuk együtt, ami önmagában nem szakmapolitikai kérdés, és ha valami, akkor ez politikai kérdés. És ez minden területre, minden reformra igaz. A tandíj kommunikációjáról annyit: azért annyira nem reménytelen a helyzet. Olvasom az internetes vitákat meg az írott sajtóban megjelent publikációkat, és érzem, hogy talán tényleg sikerül föloldani ezt az átkozott hitvitát. Az az alapállás, hogy én e tekintetben nem vagyok hajlandó védekezni. Én nem defenzíve állok neki ennek kérdésnek, én nem akarom megmagyarázni, hogy egyébként miért kellett ezt megcsinálnom. Offenzívan kell tudni beszélni! Hiszek abban, hogy sikerül az oktatás színvonalát emelni Magyarországon, mert szerintem ez létkérdés. A színvonalban, a minőségben hiszek.

Vasárnap

Mint köztudott, az Úr hat nap alatt teremté a világot, s a hetediken megpihent. A művészt prófétának, vátesznek, lángoszlopnak (nem kívánt törlendő) felfogó korok – különösen a romantika zsenikultuszával és a l'art pour l'art-ral megannyi bajt fejünkre hozó 19. század – hajlamosak voltak a festő és a szobrász teremtő gesztusát a mindenható által menedzselt Genezishez hasonlítani. Mindkét teremtés felveti azt az ontológiai kérdést, hogy vajon miként lehet a semmiből teremteni, lehet-e egyáltalán „előkép" nélkül alkotni, létezhet-e kikezdhetetlen szuverenitású idea. Ha kitartunk a föntebbi párhuzam mellett, akkor **Elekes Károly** most valami olyasmit művel, mintha az Úr egy hatalmas szeméttelepen guberálva alkotná meg a világot, mintha teremtés helyett pusztán beavatkozásra vállalkozna. A mindenható mint co-producer. Ez bizony kétszeres deszakralizálás. Elvitatása a művész isteni szuverenitásának és érvénytelenítése a műtárgyat övező aurának. A mű csupán nyersanyag, a művész mindössze korrekciót hajt végre.

A művész jelenkori szerepváltozatainak taglalásánál most minden bizonnyal érdekesebb számunkra az alapanyag, az „alany" státusa. Ezeket az Elekes által újra felhasznált, reaktivált képeket nem „teremtő géniuszok" (cop.: Tolnay Károly), hanem többnyire *vasárnapi* festők készítették. Outsiderek, akik lemaradtak a teremtés menetrendjéről, s kívül rekedtek a magas művészet megszentelt berkein. Dilettánsok, amatőrök, naiv festők, néha sorozatgyártó hivatásos giccsőrök. És mégis: látnunk kell, ahogy Elekes is látta lomtalanításokon és ócskapiacokon, a rátalálás pillanataiban, hogy ezek igazi képek. Mérhetetlenül igazibbak, mint a mai pláza-standok és „Alkotás-Galériák" kommersz felhozatala. Azoknak volt közük a korhoz, amiben létrejöttek, ezeknek nincs. Mert – O tempora, o mores! – már a giccs sem a régi. (Nem is lehet, hiszen a helyét épp most foglalja el valami más. Új kép, másfajta raj.) A mostanival aligha lehetne művészi diskurzusba keveredni. De vajon mi bájol el egy régi képben, ami esztétikai értelemben nem jelent többet egy vele egykorú falvédőnél? A tárgyban megtestesülő (romlott állagában szinte kézzel fogható) avagy a témája által megidézett idő? Dokumentum mivolta, ami kárpótol esztétikai meg nem feleléséért? Az a maga korában is avítt, érvénytelen, ám egységes világkép, amit képvisel, s ami a kései szemlélő számára „emlékké" avatja? Szociológiai beágyazottsága, ami meglehet, erősebb, mint a grand art azonos korú alkotásaié? Elekes csalhatatlan érzékkel talált rá arra a műtárgyfogalom perifériáján elhelyezkedő tárgycsoportra, ami alkalmas volt a konstrukcióra és érdemtelen a rekonstrukcióra, amit megmenteni és átírni, új kontextusba helyezni egyaránt lehetséges volt (vö.: megszüntetve megőrzés). A materiális birtoklást így követte a spirituális meghódítás. Új jelentés, azonosíthatatlan vagy fiktív készítő, és a konceptualizmus gondolati szabadságával, valamint a mesterség kézműves rafinériáival egyaránt élő „szerző". A banalitás világából kiemelt kép újra talány lesz. Enigma, aminek megoldásához néha művészettörténeti és – elméleti felkészültség szükséges. Disszonáns akkord, ami egyszerre antiművészeti provokáció és elszántan önfeladó kísérlet a művészi gesztus életben tartására. Demiurgosz takaréklángon.

Várkonyi György

Elekes Károly festményei

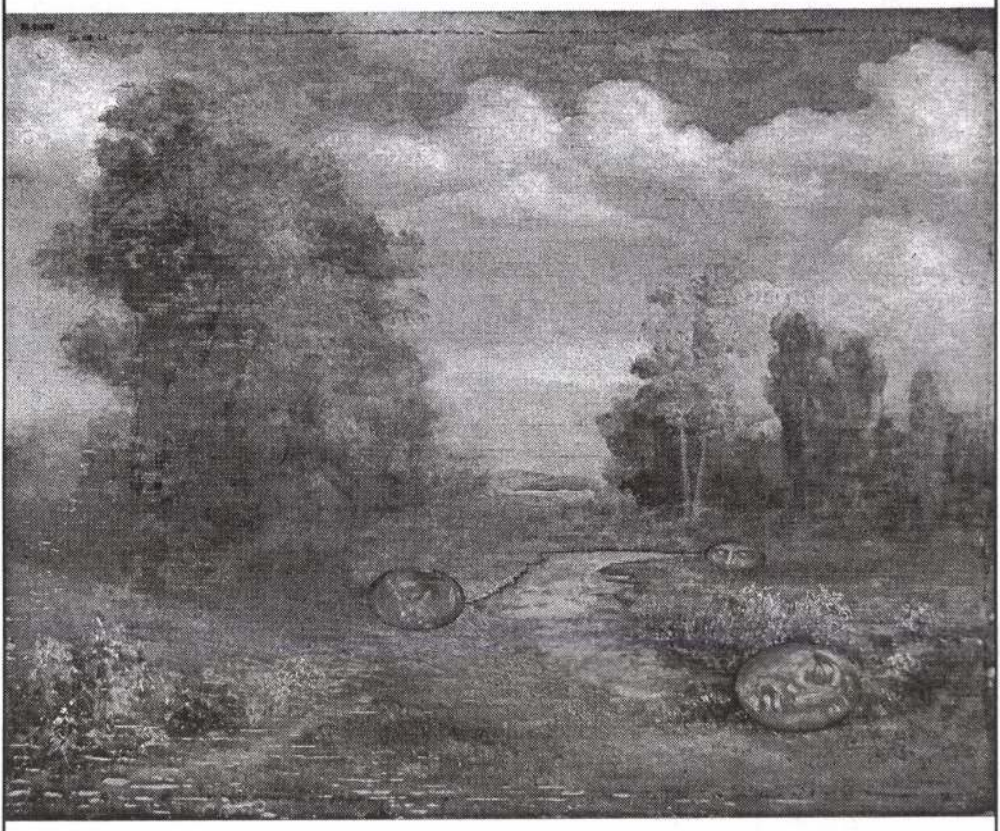

Klasszikus táj

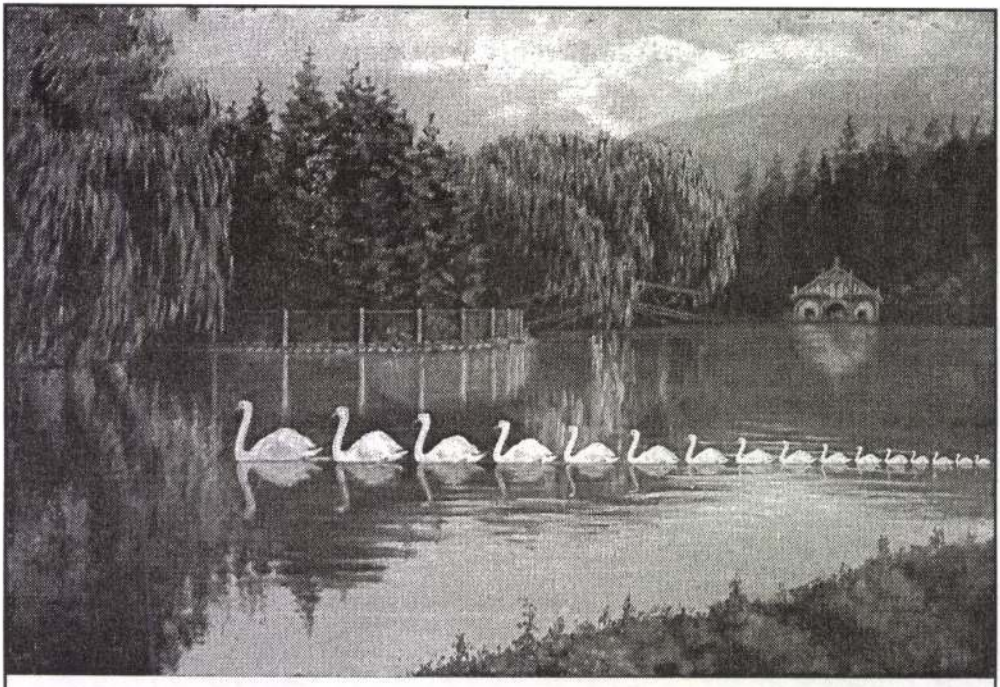

Hattyúsor

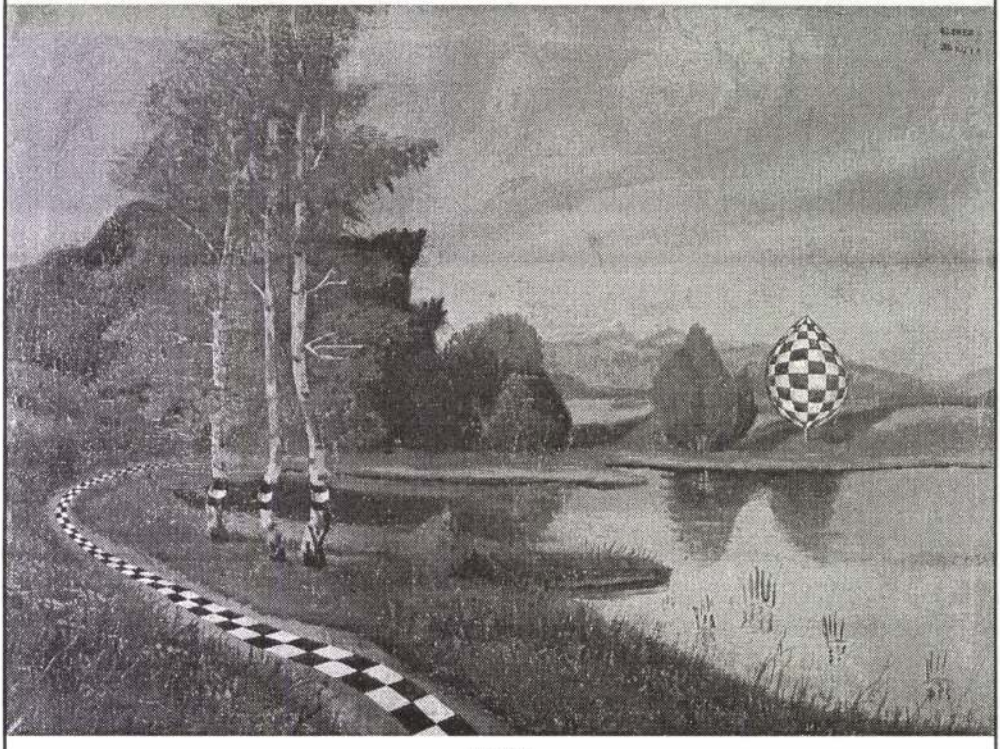

Pepita

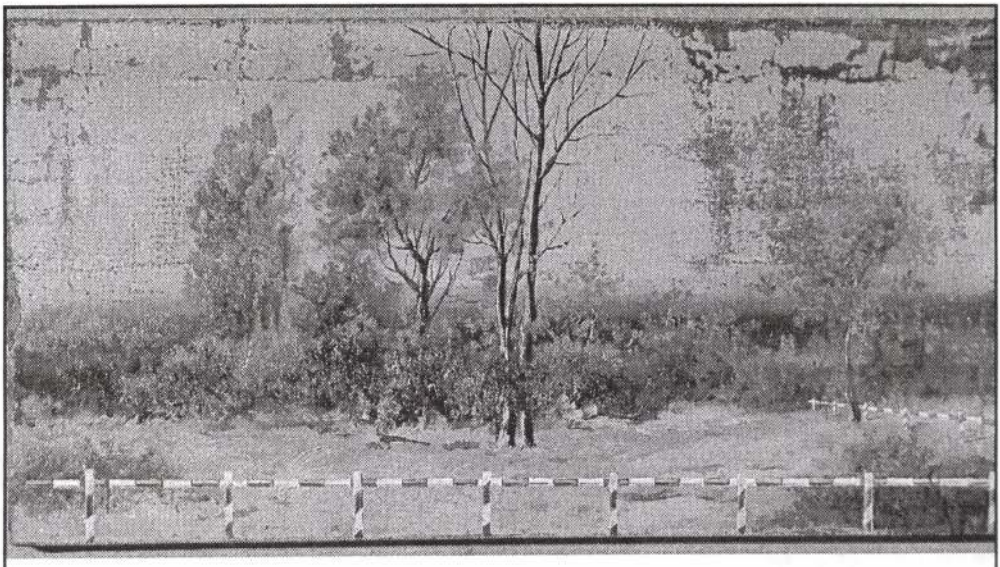

Veszélyes övezet

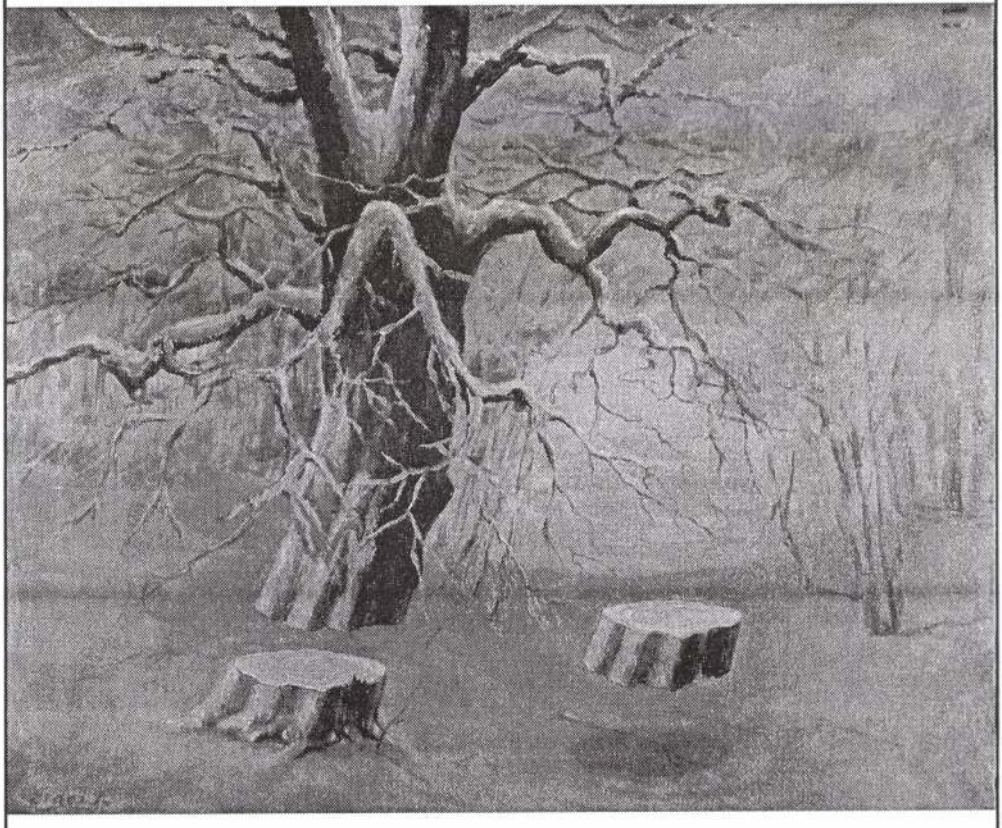

Metszett metszet

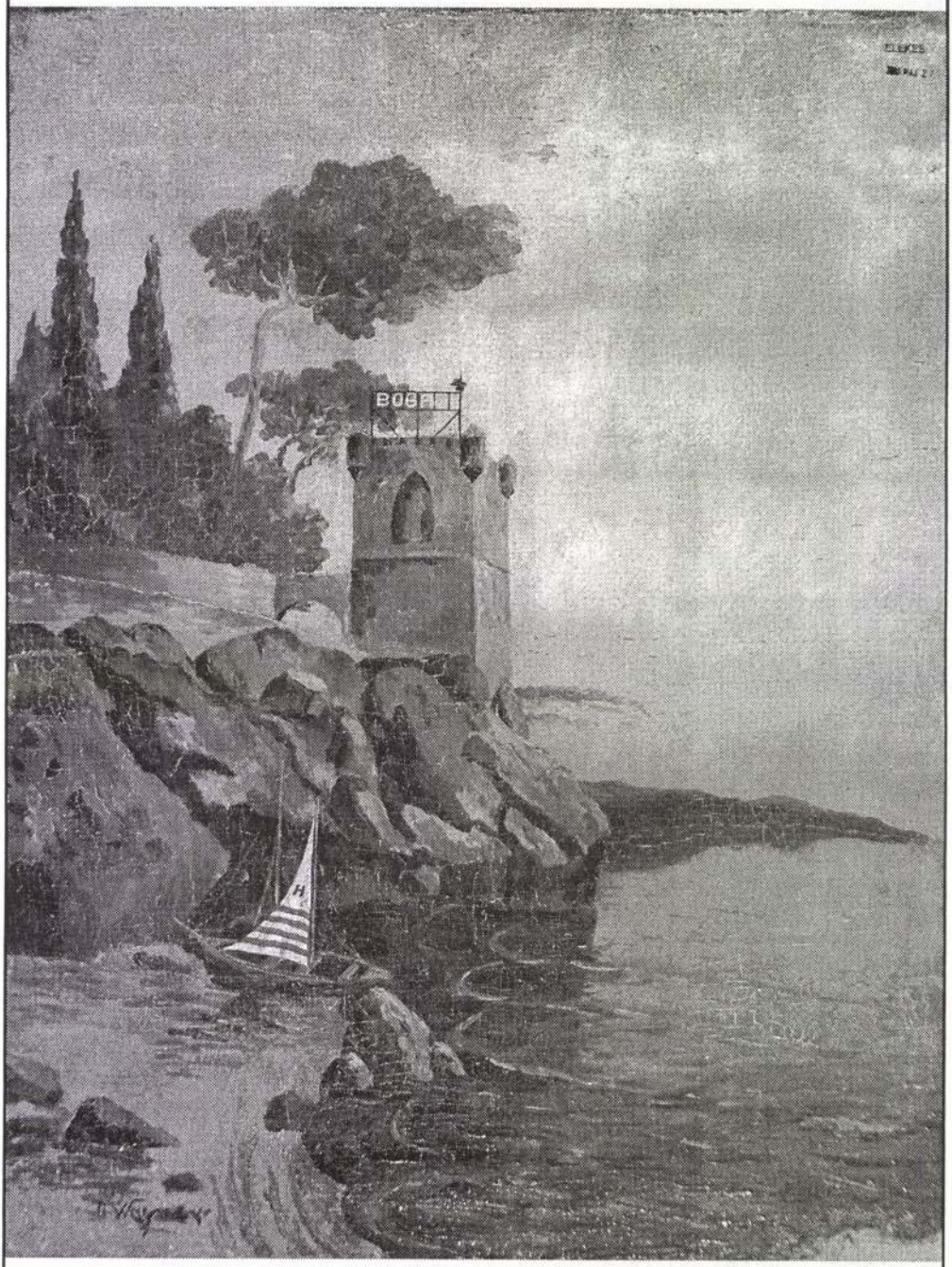

Vitorlás a Boszporusznál

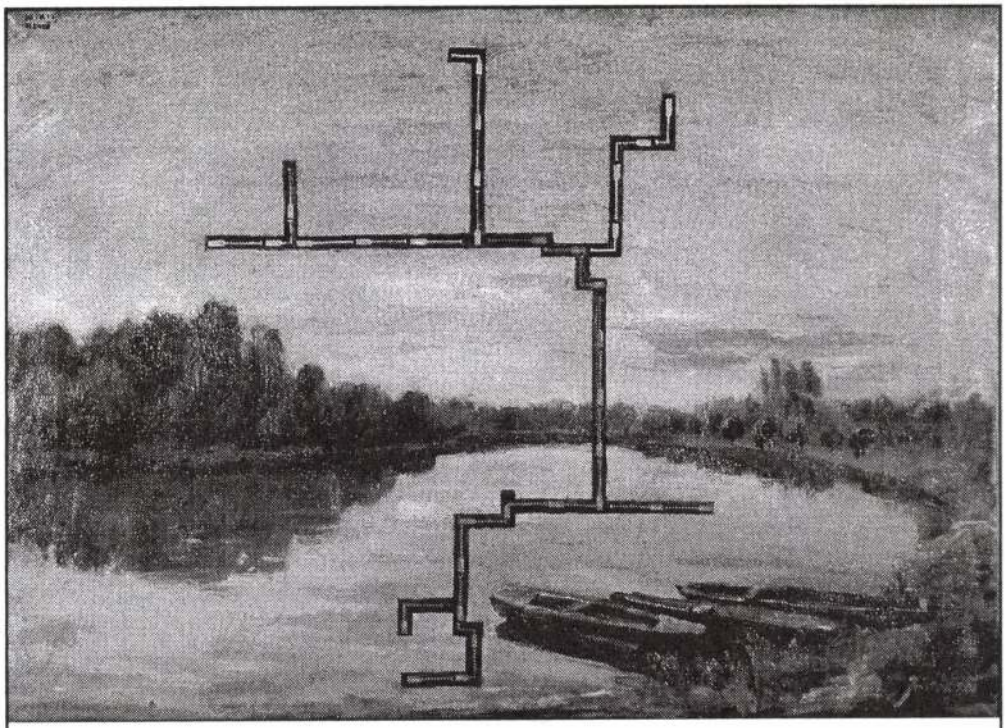

Fércelt naplemente

Az út kezdete

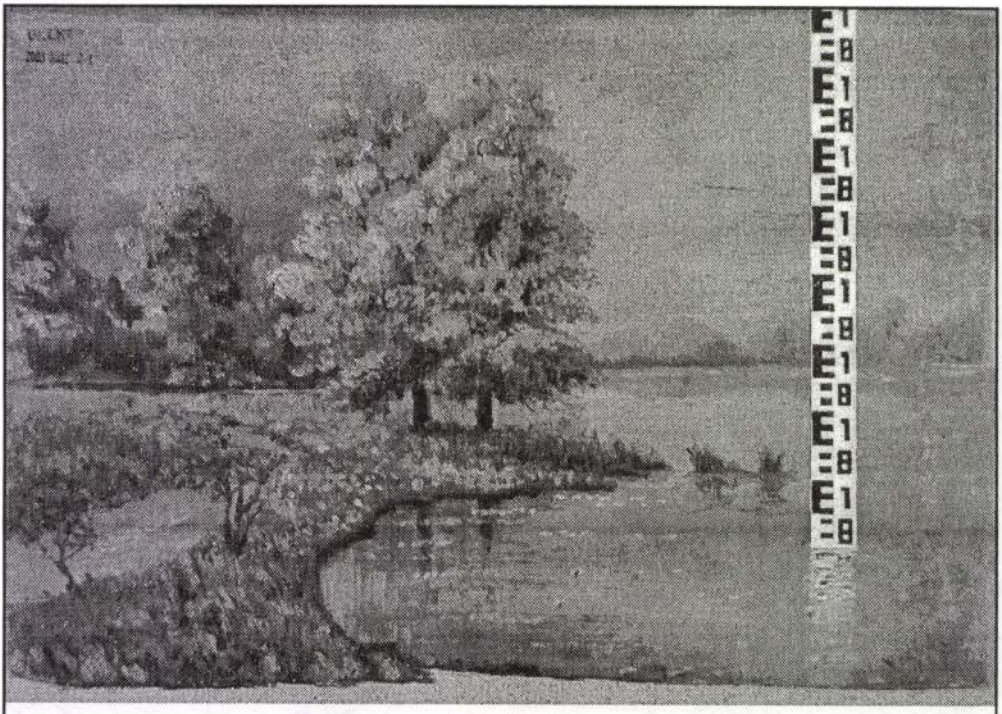

Vízmérce

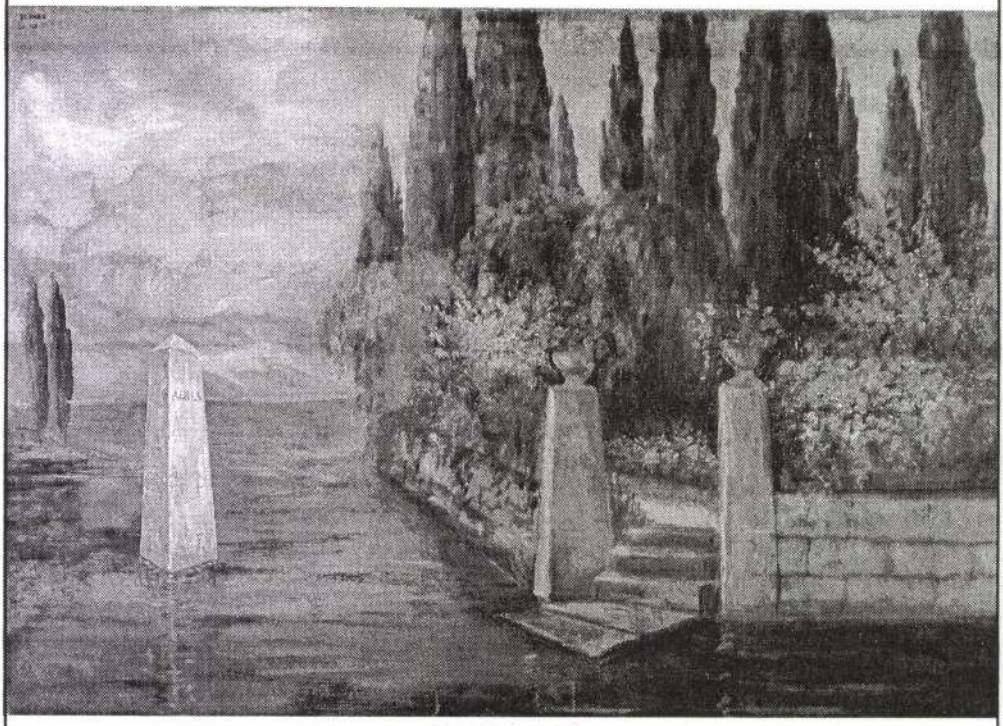

Aqua

Létra

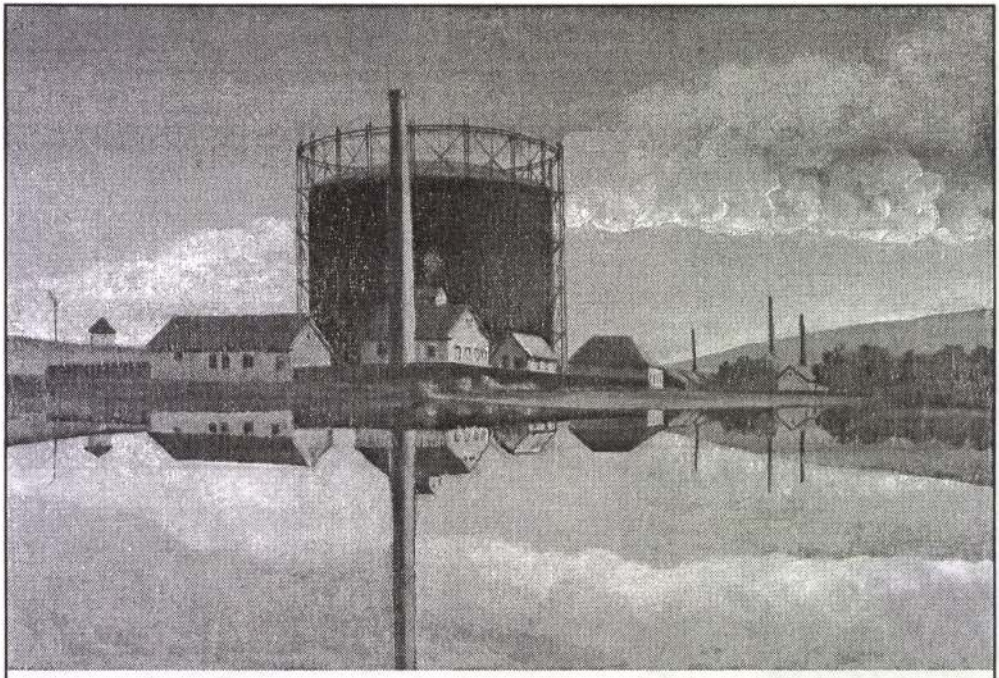

Inverz (ég-föld)

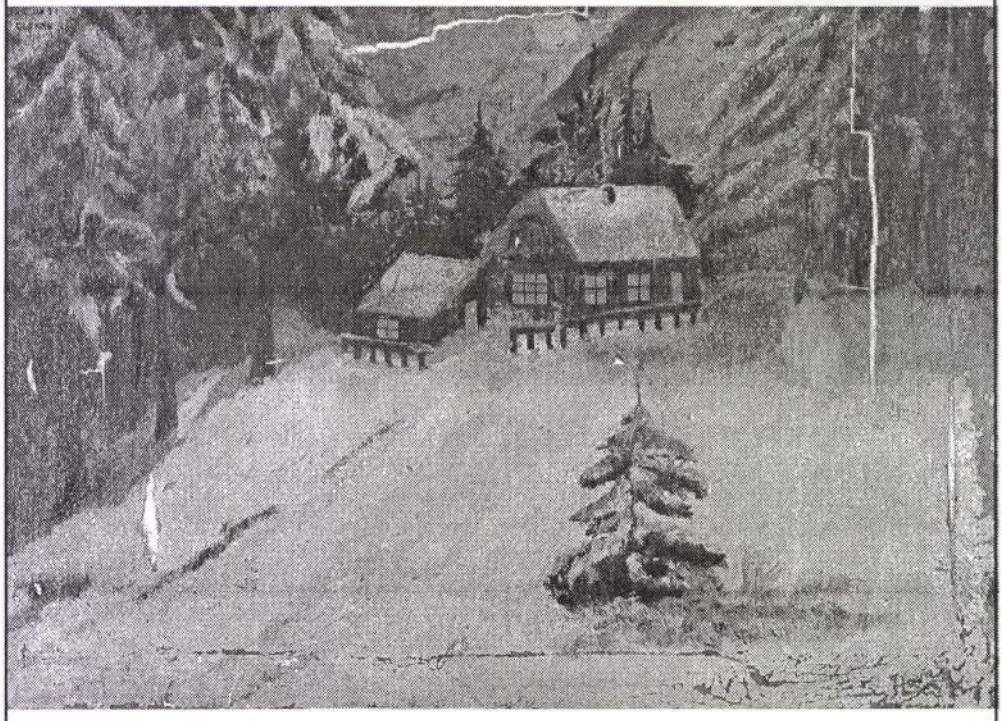

Az otthon melege

Szépművészeti Múzeum, Budapest

Spanyol remekművek

A budapesti Szépművészeti Múzeumban idén januárban nyílt meg és, ha sikerül meghosszabbítani, május közepéig lesz látható az öt évszázad spanyol festészetét bemutató kiállítás, amelyen néhány héttel ezelőtt köszöntötték a százezredik látogatót. A Műértő a tárlat kurátorával, dr. Nyerges Évával készített interjút.

– Hogyan született ennek a nagyszabású tárlatnak a gondolata? Miért éppen a spanyol festészet kapott most ilyen kiemelt figyelmet?

– Nem sokkal az után, hogy Baán László főigazgató megkapta a megbízatását, 2005 telén a hamburgi Bucerius Kunst Forum megkereste a Szépművészeti Múzeumot azzal a kéréssel, hogy járuljunk hozzá néhány kép kölcsönzésével egy készülő németországi kiállításhoz, amely az ottani spanyol anyagot mutatja be. A kérés többek között El Greco műveire vonatkozott. A kölcsönkért festmények egykor Nemes Marcell gyűjteményébe tartoztak, aki képzőművészeti anyagát kiállította Münchenben, tehát a Budapesten lévő El Greco-művek már megjárták Németországot. További két kikért alkotás – egy Goya-kép és Alcira réja című igen fontos képét, Münchenből is csupán két mű kölcsönzési idejét hosszabbították meg, holott a tárlaton eredetileg több is szerepelt. Ez már eleve meghatározta, hogy a Budapesten bemutatott anyagot milyen irányokba kell kiterjeszteni.

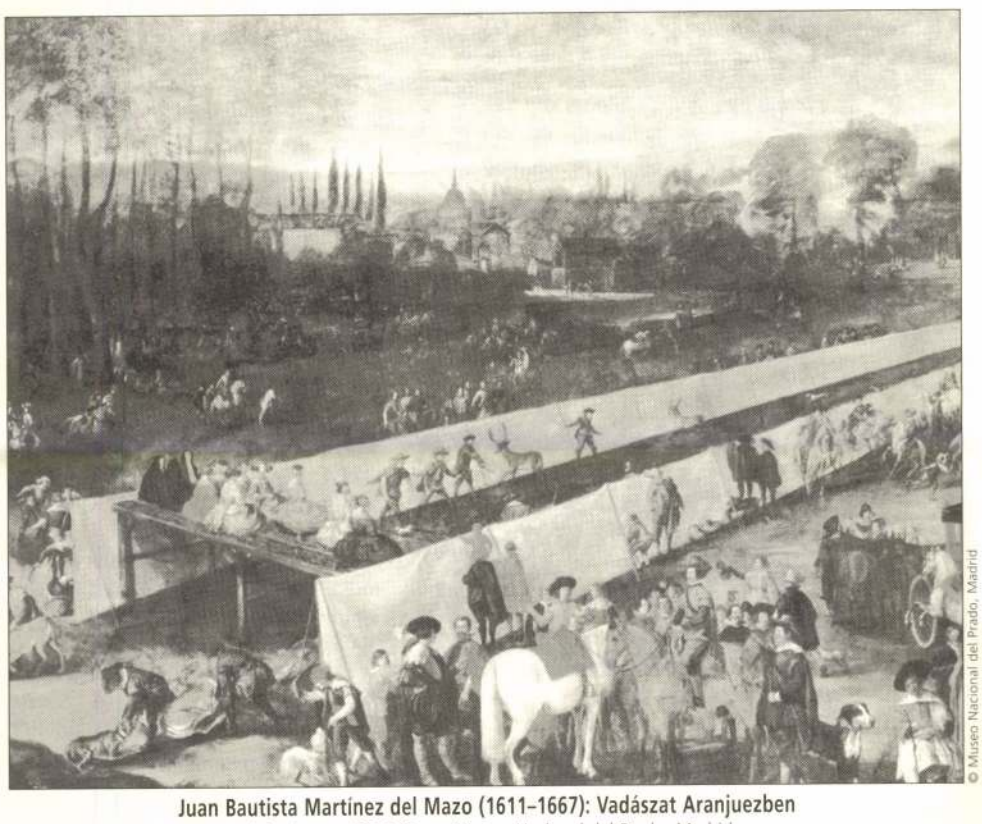

© Museo Nacional del Prado, Madrid

Juan Bautista Martinez del Mazo (1611–1667): Vadászat Aranjuezben
olaj, vászon, 187x249 cm, Museo Nacional del Prado, Madrid

– Milyen célok, milyen koncepció mentén alakította ön kurátorként ezt a bővítést?

– Egyfelől az volt a cél, hogy a kiállítás hatalmas időbeli távlatot íveljen át, hiszen a Szépművészeti Múzeum nagyon jelentős középkori spanyol gyűjteménnyel rendelkezik, amelyet az utóbbi évek vásárlásaival módszeresen tovább gazdagítottunk. Ezt mindenképpen szerettük volna a tárlat részévé tenni. Másfelől a spanyol festészet legjelentősebb alkotásainak, remekműveinek bemutatását tűztük ki célul. Kizárólag a legjobb kvalitású képeket illesztettük be az anyagba, az állandó kiállításunkon szereplő másod-, harmadrangú műveket most kihagytuk. Sorra vettük a nagy mestereket, s áttekintettük, hogy a budapesti gyűjteményben mi hiányzik az életművükből. Szükség volt például El Grecótól portréra, amelyet a Pradóból kaptunk kölcsön. Onnan mintegy 30 alkotást, csupa főművet kértünk, s a két múzeum régi jó kapcsolataira való tekintettel végül 12 képet kölcsönöztek. Ez annak elismerése is, hogy a Szépművészeti Múzeumé az egyik legjelentősebb spanyol gyűjtemény Európában. Bécsből is kaptunk három festményt, komoly eredménynek számít, hogy köztük van Velázquez kék ruhás infánsnője, amely a Kunsthistorisches Museum kollekciójának ikonikus alkotása. A kiállítás végül decemberre állt össze, így történhetett, hogy a teljes, nagy katalógus késéssel jelent meg, de most már kapható.

– Milyen elvek szerint rendezték el a műtárgyakat?

– A képek csoportosításának szempontjai között a stíluskorszakok, a legnagyobb művészek életművének és a témák sokszínűségének bemutatása, illetve korábban együtt nem látható képpárok egymás mellé helyezése szerepelt kiemelt fontossággal. Általában kronologikus rendet követtünk, s ettől csak kevés esetben tértünk el. Arra törekedtünk, hogy a látvány nyugodt legyen s a lehető legjobban igazodjon a termek adottságaihoz. Kialakítottunk például egy szinte csak Assisi Szent Ferenc-ábrázolásokat bemutató termet, amire a kiállítási anyag adott lehetőséget. Reprezentatív, nagy barokk termünkben a spanyol barokk sokszínűségét mutatjuk be. Szakmai szempontból talán elgondolkodtató lehet, miért jelenik meg egy-egy festői irányzat több helyen is, erre a képek tematikus összetartozásának figyelembevétele ad magyarázatot. A kiállítóhelyiségek tengelyeiben is olyan képeket helyeztünk el, amelyek már jelzik a következő stílust. A középkori teremben fölépítettünk egy oltárimitációt, amelynek művei a valóságban sohasem tartoztak össze, mégis jól szemléltetik, milyen volt az oltár felépítése, nagysága. A kiállítás egyik kiemelt témája a korszakra igen jellemző portréfestészet, amelynek különböző típusait mutatjuk be. Különleges párt alkotnak Velázquez kék ruhás és Mazo zöld ruhás Margarita Teresa infánsnőt ábrázoló képei, amelyek eddig még sohasem szerepeltek így együtt. Hasonlóan érdekes párosításban láthatók Goya Caballero márkiról, valamint feleségéről készült portréi. A tárlat tematikájából a tájképeket szeretném még kiemelni, amelyek a spanyol festészet e korszakaiban nem dominánsak, és a különleges csendéleteket.

– A kiállítás bezárása után is láthatja-e majd a közönség az állandó gyűjtemény spanyol alkotásait?

– Most 52 mű szerepel ezek közül, a későbbiekben a teljes spanyol anyag, mintegy 80 kép lesz majd látható. A spanyol kollekció rangjának megfelelően reprezentált az intézmény állandó kiállításán, ez valószínűleg annak is köszönhető, hogy az elmúlt két évtizedben a vásárlások révén több mint 15 jelentős festménnyel gazdagodott az anyag.

SPENGLER KATALIN

© Bayerische Staatsgemälde Sammlungen

Bartolomé Esteban Murillo: A kis gyümölcsáruslány, 1675–1678
olaj, vászon, 149x113 cm, Alte Pinakothek, München

Az én múzeumom:

Greco, Velázquez, Goya

(folytatás az 1. oldalról)

A korábban, 2005 folyamán Németországban vándorolt tárlat (milyen kínos, hogy az ottani változat arra utalt: német gyűjteményekből válogattak, s katalógusuk címlapján is a Szépművészeti egyik képe látható) azon kérdést feszegeti Greco, Velázquez, Goya megrendítő főműveit egymás mellé állítva, hogy vajon ezek jelölik-e ki Ibéria helyét az európai művészetben, avagy létezik valamilyen karakteres „spanyol festészet", ha a főművek mögé nézünk?

A mögé nézés meglehetősen sikeresnek mondható: a kiállítás legkvalitásosabb műveinek nagyobb része a Szépművészeti Múzeumból való. Így valóban a másodvonal alapján kérdezhető: mit gondoljunk ma a spanyol festészetről? Időszerű is: ezt a kérdést legutóbb több mint hatvan éve tette föl magyarul Pohárnok Zoltán és Takács Marianne.

Ez alkalommal Javier Portús, a Prado „conservador"-a kísérli meg a választ egy igényes tanulmányban. Úgy érvel: a „spanyol iskola" fogalmát a XIX. századi nemzettudat-keresés és a nemzetközi műpiac teremtette meg, mégis, „lo espanol", a spanyolosság nem üres toposz, s nem elsősorban stiláris kategória, hanem valamelyes közös műfaji sajátosságokkal és műteremtési jegyekkel rendelkező, újra- s újratermelődő történeti tudat. E történeti-teoretikus tanulság nem az itt egybegyűjtött művek sorából, hanem tágasabb kutatómunkából adódik, így ami a termekben látható, nem egyéb, mint illusztráció a meggyőzően, ám meglehetősen szakmai módon megfogalmazott gondolatmenethez. Hiába, az érdeklődő néző számára a tapasztalat nem áll össze képpé, a művek csak esztétikailag kezelhetők, s ezen a populárisabb nyomtatványok és a játékosabb kiállítási elemek sem segítenek túl. A katalógus amúgy további szakmai izgalmakat tartogat a spanyol festmények utóéletéről. S nem csak a közismert történetet, a realizmuseszme keresését tárgyalja Manet idején, de a spanyol „egzotikum és szenvedély" képzetének népszerűségét a XIX. század során Európa-szerte. A recepciótörténet jellegzetesen a főművekbe tud beleépülni. Azon festmények, melyek a Szépművészeti Múzeumban most egymás mellé kerültek, saját, töredezett történeti terükben függenek itt.

A Szépművészetinél sorban állni „nagy nevek" kedvéért – könnyű rásütni: divatkövetés vagy sznobéria. A belépőjegyet váltók többségénél ez bizony nyitottság és a megértés vágya; részesévé válni másfajta tapasztalatoknak, vízióknak, világoknak. És a művészet átjárókat nyit, a régi művészet is, a kortárs művészet is.

© Museo Nacional del Prado, Madrid

Luis Egidio Meléndez: Csendélet egy szelet lazaccal, 1772
olaj, vászon, 42x62 cm, Museo Nacional del Prado, Madrid

De nem bármely művészet, nem bármikor, nem bármilyen helyzetben. A jelenre vonatkoztatást, a kontextusteremtést intézmény szervezte civilizációnkban a specialista állítja elő. A tapasztaláshoz, a megéléshez, a világok bejárásához szavak is kellenek: a képek kitüntetett csoportjainak s az itt és most beszédmódjainak, készségeinek egybefűzése, ez a szakember dolga. *(Megtekinthető április 30-ig.)*

BÁNANDRÁS

Tárlatvezető

ZÓLYOM FRANCISKA

Fotó: Várnai Gyula

Művészettörténész, kurátor, jelenleg a dunaújvárosi Kortárs Művészeti Intézet igazgatója

Törvényszerű fordulatok?

Úgy tűnik, hogy a művészeti világ érdeklődése ciklikusan változik: hol az önreflexív megnyilvánulásokra, a mitológiákra és az érzékiségre irányul, hol pedig a művészet társadalmi szerepvállalására tart igényt. Jelenleg egymással párhuzamosan, de olykor hibrid formákat is öltve jelennek meg a kritikai hangvételű kiállítások és a művészetből nyerhető esztétikai élményre, illetve az egzisztenciális felismerésre összpontosító manifesztációk. A 2007-es kasseli Documenta nemrégiben Budapesten járt főkurátora, Roger Buergel gondolatisága is e megközelítések ötvözete, amely egyszerre alkalmazza Giorgio Agamben „puszta élet"-képzetét, Friedrich Schiller esztétikai nevelésének gondolatát és Michel Foucault (már már paranoid) kritikai elméletét. Kérdés, hogy a művészettel szembeni elvárások váltakozása az adott kor életérzésének eredménye, vagy a művészeti piac logikájának diktátuma?

Kívülről vetett pillantás

Kontakt ...munkák az Erste Bank Group gyűjteményéből címmel nagyszabású kiállítás látható a bécsi MUMOK-ban és a pozsonyi tranzit műhelyekben. A tárlat az 1960-as években bekövetkezett művészeti paradigmaváltást és annak következményeit mutatja be közép-kelet- és délkelet-európai művészek szemszögéből, történeti és aktuális pozíciókon keresztül. Elsőre meglehetősen nyugtalanító érzés ebben az egyesek szerint „monarchiális" környezetben, Bécs egyik legprominensebb kiállítóhelyén találkozni Stano Filko, Ion Grigorescu, Hajas Tibor vagy akár Július Koller társadalomkritikus alkotásaival. Ugyanakkor azonnal felmerül annak kérdése is, hogy vajon ez a fajta „kívülről" vetett pillantás megnyithatja-e azt az elfogulatlan szellemi teret, ahol újra/végre megfogalmazhatóvá válik – például – a magyarországi konceptualizmus és a neoavantgárd művészet- és kultúrtörténeti jelentősége. *(MUMOK, Bécs és tranzit műhelyek, Pozsony, május 21-ig, www.kontakt-collection.net.)*

Gyűjtemény és szolidaritás

Többféle művészettörténeti fordulópont követhető nyomon a dunaújvárosi Kortárs Művészeti Intézet gyűjteményében, amely Deák Nóra és Várnai Gyula az 1990-es években folytatott kiállítási programjával egyidejűleg született, a későbbiekben pedig Páldi Lívia és Szoboszlai János, majd Petrányi Zsolt gyűjtési tevékenységének megfelelően gyarapodott. A Gyűjtemény! Válogatás a Modern Művészetért Közalapítvány kortárs művészeti gyűjteményéből című kiállításon Gerhes Gábor, Gerber Pál és Roskó Gábor munkái (olykor önironikus módon) a művész és a művészet lehetséges társadalmi szerepeit vizsgálják, míg Kósa János és Ádám Zoltán kifinomultan személyes hangvételű művei a „művészettörténet vége" utáni művészet kérdését járják körül. Ezt követik a fiatalabb művészgeneráció alkotásai, amelyek – például Szabó Dezső, Komoróczky Tamás és Nagy Kriszta esetében – az úgynevezett „képi fordulathoz" köthetők, és a kibővített festészetfogalomtól a digitális képmanipuláció által felvetett kérdésekhez vezetnek el. A kollekció személyes jellege a gyűjtési folyamat sajátosságából, a mind a mai napig nehéz anyagi körülmények között működő intézmény és a művészek egyedülálló szolidaritásából fakad. *(Dunaújváros, Kortárs Művészeti Intézet, április 7-től május 5-ig, www.ica-d.hu.)*

Sokértelmű és rejtélyes

Talán korai volna általános fordulatról beszélni, mindenesetre szembetűnő, hogy az elmúlt évek kritikai hangvételű, analitikus és társadalmilag elkötelezett nagy kiállításai után az idei Berlin Biennále érzéki-érzelmi síkon hívja ki közönségét. Az Ali Subotnik, Massimiliano Gioni és Maurizio Cattelan által összeállított kiállítás nemcsak kölcsönzi John Steinbeck Egerek és emberek kisregényének címét, hanem tematikailag is a kiszolgáltatottságot, az alávetettséget, a különböző pszichés és szociális devianciákat, egyszóval az ember egzisztenciális küzdelmeit taglalja. A gondolati keretet nem a rendszerváltás után politikai és társadalmi szempontból is átalakuló német főváros, hanem Alfred Döblin Berlinje képzi. Nem véletlen tehát, hogy a kiállítás kizárólag az egykor kétes hírű, prostituáltakat, alvilági alakokat és féktelenül szórakozni vágyókat vonzó Spandauer Vorstadt negyedben zajlik. Az Auguststrasse által kijelölt 921 méter hosszú tengellyel dacolva, mely egyenesen vezet a templomtól a temetőig, a kiállítás számos szellemi és érzelmi kitérőre veszi rá látogatóit: Bruce Conner 1976-os Crossroads című munkája az 1946-os atombomba-kísérletek félelmetesen lenyűgöző látványú dokumentációjából épül fel, miközben Nathalie Djurberg gyurmafilmje a nő–férfi kapcsolatot az uralomért zajló folytonos harcként, groteszk szituációk soraként jeleníti meg. A művészet sokértelmű és rejtélyes – vallja a három kurátor, s lehetséges koncepciókat félretéve, Georges Bataille-t idézve a mágia, a csábítás, a közvetlenül megélt hús-vér tapasztalat, a szenvedés és a megvilágosodás határvonala mentén definiálja közös munkáját. *(Berlin, Auguststraße, május 28-ig, www.berlinbiennale.de.)*

Bécsben Július Koller az U.F.O (Univerzál-kulturális, futurologikus operációk) jegyében tartja magasba pingpongütőjét, Dunaújvárosban megkondulnak St. Auby Tamás néma ólomharangjai, Berlinben Bruce Nauman a patkányok tanult tehetetlenségéről szóló munkája visszhangozza a művészet – remélhetőleg – törvényszerű szabadságát.

Dorottya Galéria, Budapest

A festészet gyógyítható

Értéktelen, giccses festményekből – főként tájképekből – válogatja ki Elekes Károly azt az ikonikus nyersanyagot, amely alapját képezi éveken át fejlesztett ciklusának. A tájmotívum iránti rokonszenvet kereshetnénk a személyes történelemben: Elekest mindig is vonzotta a tájművészet. Ha azt firtatjuk viszont, miért hasznosítja újra a képi szemetet, akkor a szerzőnek arra a felismerésére kell hagyatkoznunk, miszerint a képi hiperprodukció közepette nem ajánlatos új műveket létrehozni; minek növelni az amúgy is önmagába fúló, öncélú képtermelést, mi hasznunk van a másolatok másolatának másolataiból, a megszámlálhatatlan parafrázisból? A művészetfilozófiai felvetés több mint jogos, és főként aktuális. Nemcsak a képzőművészetben, hanem a nyelvi kifejezés mindegyik szintjén.

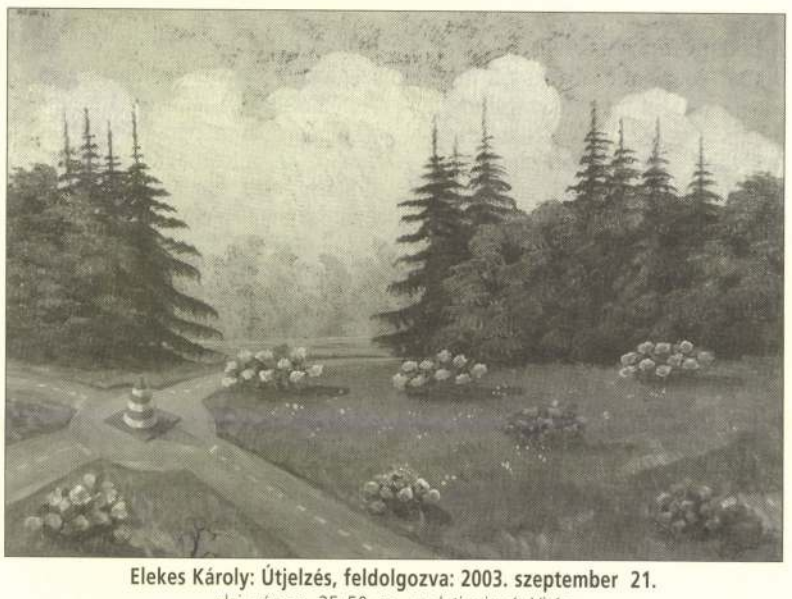

Elekes Károly: Útjelzés, feldolgozva: 2003. szeptember 21.
olaj, vászon, 35x50 cm, eredeti szignó: Virág

A széles népízlést kiszolgáló tájfestészet képi sztereotípiájának klisészerűsége, illetve a kérdéses piktúra mögötti emberi lelkület együgyűsége és naiv bája mindig is megragadó volt: a giccsfestő a legegyszerűbb érzésekből táplálkozott, miközben a műveletlenségre épített, mivel ő maga is alultáplált volt szellemileg, ilyeténképp tehát hiteles. A képzett művésznek az értéktelenséghez való viszonya viszont mindig is ambivalens, amennyiben azt be tudja sorolni a maga helyére, ugyanakkor megvetéssel, humorral és szarkazmussal jót szórakozik rajta. Ezt a „klasszikus" magatartást változtatja meg többek között Elekes, a jelenkor művésze, aki szignóval ellátott fércműveket értékel át különleges intervencionista ráérzéssel és tehetséggel. Számára a bolhapiacon vásárolt alapmű nem dadaista talált tárgy, melyet a saját aláírásával minősít át, hanem tetten ért ikonikus kontextus, amely személyes elemekkel kiegészítve számottevő többletjelentésre, korábban nem birtokolt eszmeiségre tesz szert. Itatótál szarvasok számára az erdő mélyén, befagyott tó jegébe vágott kereszt, Rubik-kocka a kies táj idilljében, megsokszorozott természeti formák, a civilizáció jelképrendszere abszurd környezetben. Fricskák a természetnek, fricskák az urbánus létnek.

Mindenképpen értékelendő körülmény, hogy Elekes – dacból vagy megvetésből – nem festi át az eredeti pingálmányt, nem semmisíti meg alapjellegét, hiszen friss beavatkozásai éppen azáltal nyerik el jelentőségüket, hogy csupán beleágyazódnak a háttérként használt eredendő képmezőbe. Az új mű azáltal válik plasztikussá és rejtvényszerűvé, hogy a két képi sík egymásba hajlik. A silány stilisztikai tulajdonságok közé ékelt, rájuk épített szimbolika mértéke és jellege pont a már adott látványlehetőségek függvényében szerez érvényt; a régi és az új szervesen összeáll, miközben a gyönyörködtetés egysíkúságát feltupírozza, áthangolja az újonnani gondolatiság. Elekes eszmei gesztusokat tesz, ideákat vet fel, átfogalmaz, konceptualizál, új utakat nyit a művekben. Néha csak kiegészít, néha hozzátesz vagy hozzátéve elvon valamit a régiből. Titkokat visz a lapos semmitmondásba, igaz költészetet von ki onnan, ahol addig a hazugság költészete lakozott.

Elekes Károly: A tavasz méltatása, 2003
olaj, vászon, 48x35 cm, kitalált szignó: Kecskés

Elekes Károly átminősítő képi intervencionizmusa a szellem diadala a szellemtelenség felett, de egy pillanatra sem kisajátító. Van benne valami alapvető tisztelet a leletanyag iránt, mintha csak azt mondaná: ilyen a mostoha festői sors, ez a tévelygések ára, de ma már a képi nyelv is javítható. A festészet gyógyítható, ahogyan az élet jobbá tehető. *(Megtekinthető április 22-ig.)*

SZOMBATHY BÁLINT

Retorta Galéria, Budapest

Pécsi szelet

Március 7-én tízhetes kiállítási program kezdődött a Retorta Galériában, amely során öt fiatal pécsi képzőművész – Katharina Roters, ifj. Ficzek Ferenc, Bóbics Diana, Tari Eszter és Leitner Barna – kéthetente váltakozva mutatja be munkáit. Megnyitójában Fehérvári Tamás megemlítette a „pécsi iskola" meglétét vagy meg nem létét, s egyetérthetünk azzal, hogy túlzás lenne valamilyen egységes vagy egyöntetű „scuolá"-ról beszélni. Mégis tagadhatatlan: az utóbbi néhány évben látványosan megszaporodott azoknak a Budapesten és külföldön kiállító művészeknek a száma, akik pécsi művészeti intézményekben tanultak, Pécsről indultak vagy továbbra is ott élnek, alkotnak. Köszönhető ez az ott évtizedek óta magas szinten folyó művészeti oktatásnak és művészeti életnek, amely hátteret, ösztönző erőt és sajátos légkört nyújt az alkotók számára.

A sorozatban Tari Eszter olyan 2002 és 2004 között készült, azóta is bővülő festészeti anyagot mutat be, amelynek témája a láb és a cipő. Az öltözékek között látszólag a cipő tűnik a legsemlegesebb ruhadarabnak: inkább funkcionális megfontolások alapján gondolunk rá, mintsem a nemi jelleget leíró szempontból. A festészet kontextusában valószínűleg Van Gogh elnyűtt parasztcipői vagy Degas táncosnőinek balettcipői a legismertebbek – ezek a téma két teljesen különböző reprezentációját jelentik. Tari Eszter festményein a cipők központi szimbólummá válnak. Úgy tudják megragadni az emberi test és a hozzá tartozó tárgyak részleteit, hogy plasztikus, életszerű mozdulatot idézve az egész testre utalnak, a megjelenített pillanatnyi szituációk pedig egyre szerteágazóbb jelentés-összefüggéseket hívnak elő.

Tari Eszter: Mennybemenetel, 2003
olaj, vászon, 80x60 cm

A kiállításon látható festményeken, kollázsokon, applikációkon, talált tárgyakon a cipők olyan metamorfózisokon mennek át, amelyek eredményeként a létrejött – sokszor bizarrnak ható – alkotások meghökkentő kérdések sokaságát vetik fel. A taposás, a tipegés, a járás, a sántikálás nyomai a cipőkön emberi attitűdöket idéznek fel, ezen belül is elsősorban a nőiség különböző lenyomatai kapnak hangsúlyt. Tari Eszter alkotásain a mindennapi női lábbelik csupaszon, üresen is jelentéssel telítettek. Festői stílusuk, alkotói megfogalmazásuk erőteljes módozatai a szép és a rút esztétikai kategóriáira is rákérdeznek; éppen azon a határterületen vannak, ahol a szép átfordul rútba és vissza, a lírai drámaiba, és ezzel a megdöbbenés, a meglepetés, a visszakozás és elfogadás határára sodorja a szemlélőt. Azok az ellentétek, amelyek például a Mennybemenetel, a Halál vagy a Démonűző című képek között feszülnek, érzékeltetik azt a széles skálát, amelyen Tari Eszter munkái a tematika és a képi megfogalmazás szempontjából is elhelyezhetők. A hétköznapi, megviselt lábbelik nemcsak átalakulnak a festészeti ábrázolás metamorfózisa révén, hanem a művész görbe tükrében és nagyítója alatt az mutatkozik meg bennük, amik valójában: észrevétlenségük dacára is fontos és jelentéssel teli valóságdarabok, amelyekről eztán már nem lehet nem tudomást venni. *(Megtekinthető május 12-ig.)*

MÁTHÉ ANDREA

VÉGSŐ CSÖND

MŰVÉSZTELEPI GALÉRIA
SZENTENDRE

A PEST MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA
(FERENCZY MÚZEUM)

Tisztelettel meghívja Önt

ELEKES KÁROLY
VÉGSŐ CSÖND
c. kiállításának megnyitójára

1997. augusztus 15-én (pénteken) 18 órára

A MŰVÉSZTELEPI GALÉRIÁBA
(Szentendre, Bogdányi u. 51.)

A kiállítást megnyitja
NOVOTNY TIHAMÉR
művészeti író

A kiállítás megtekinthető
1997. augusztus 15-től szeptember 21-ig
szerdától-vasárnapig 12-től 18 óráig

A kiállítást támogatták
Közterület Fenntartó Rt., Budapest
Standard Kft., Vác

Elekes Károly 1071 Budapest, Dembinszky u. 34. II. 2.

Elekes Károly

KERÜLETÜNK

Gershwini lüktetések

A Nemzeti Táncszínházban az évad utolsó bemutatója George Gershwin A vér ritmusa műve volt. Két világhírű zenész, Vukán György és Horgas Eszter játéka, improvizációja is hozzájárult az előadás sikeréhez.

Vukán György Gershwin zongoraversenyének átiratára *Földi Béla* készített koreográfiát. A koreográfus vezette Budapest Táncszínház fiatal gárdája arról gondoskodott, hogy a közönség ne csak zenei hangzásban, hanem látványban is unikumot kapjon.

Zsadon Flóra érett előadása

Nem volt könnyű a táncosok feladata, hiszen a zongoraverseny feszes hangzásai igazi erőpróbát jelentettek számukra. A táncosok közül érdemes megjegyezni *Zsadon Flóra* nevét, akinek kifinomult mozgáskultúrája, tökéletes előadása pontosan fejezte ki a szerző elképzeléseit.

A koreográfus megfogalmazása szerint: „Gershwin zenéje úgy hálózza át a XX. századot, mint az érrendszer az emberi testet." Ezt a kijelentést erősíti az előadás díszlete, amelyért dicséret illeti *Molnár Zsuzsát*. A tervező remek érzékkel valósította meg a rendező-koreográfus elképzeléseit az átlátszó műanyag artériákkal.

Földi Béla méltán bízhat benne: A vér ritmusa olyan produkció, amely Európa-szerte alkalmas arra, hogy bemutassa a magyar zenészek és táncművészek munkájának eredményét.

A vér ritmusát július 28-án és augusztus 5-én a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarában játsszák.

Várhegyi István

KOMÉDIA A VÁRBAN

A Tarka színpad június 23-án 18 órakor bemutatja a Paraszt dekameron egy részletét és Hans Sachs: Ha a férjed elpatkol című komédiáját a Café Komédiában (Szent György tér 3. szám).

Mindenki beszállt segíteni

Stankovits Szilvia

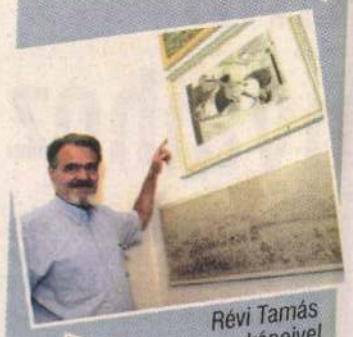

Révi Tamás képeivel

A közönség „osztályozta" az alkotásokat

Fotók: Falusi Katalin

Vizuális vizsga

A lehangoló állapotban lévő Budavári Művelődési Ház felújítása végre az idén nyáron elkezdődik. *Szelke László* igazgató elmondta, hogy júliustól az egykori Andrsássy-palota kapuját és bejáratát teszik rendbe.

Az építkezés és a nyári szünet előtt az utolsó jelentős program a Ferenczy István Vizuális Műhely évadzáró kiállítása. *Elekes Károly*, a képzőművészeti szakkör tanára elmondta, hogy a Ferenczy műhely 1947-től működik, és azóta sok tehetségnek adott segítségek a művészi pályához. Elsősorban olyan fiatalok jelentkeznek, akik művészeti főiskolán akarnak továbbtanulni. De olyanok is járnak a foglalkozásokra, akik nem törnek fényes babérokra, csak saját örömükre képzik magukat.

Közéjük tartozik a 66 éves *Révi Tamás*, aki ifjú korában zenész vagy festő szeretett volna lenni, de szülei rábeszélésére mérnök lett. „Amióta nyugdíjas vagyok – magarázta Révi Tamás –, megpróbálom megvalósítani fiatalkori álmaimat, ezért zenélek, és elkezdtem festeni is. Három éve járok a Ferenczy műhelybe, ahol sok mindent tanultam. A kiállításra három képet hoztam." Az idős alkotó olajfestménye, az Égi randevú nem hivalkodó, mégis érdekes alkotás.

A 23 éves *Stankovits Szilvia* sem gondolta volna néhány évvel ezelőtt, hogy rajzai kiállításon szerepelhetnek. Az érettségi után ugyanis a pénzügyi főiskolán tanult, majd egy külföldi út során régi vágya teljesült, elkezdett rajzolni. „November óta járók a szakkörbe, ahol megtanulhattam a rajzolás alapjait. Jelentkeztem a képzőművészeti egyetemre, és ha felvesznek, akkor az egész életem megváltozik. Az első felvételi sikerült, de még kettő hátravan."

A megnyitóünnepség előtt a tanárok és az alkotók serényen dolgoztak, hogy a vizsgaművek a falakra kerüljenek. Aztán elcsendesedett a terem, és *Kopasz Tamás* képzőművész megnyitotta a kiállítást.

Elekes Károlytól megtudtuk, hogy a Ferenczy műhely évtizedekig a Fő utca 3. szám alatti épületben működött, három éve viszont átkerült a Kosciuszkó Tádé utcába. Jó hír, hogy az önkormányzat támogatásával a szakkör szeptemberben visszatér a Fő utcai épületbe, ahová minden rajzolás és festészet iránt érdeklődőt várnak. Az idén harmincöten jártak a foglakozásokra, közülük tizenhatan vizsgáztak a közönség előtt is. **S. M.**

E-mail: salankimiklos@helyitema.hu

NYÁRI SZÜNET AZ OSZMI-BAN

Az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet szolgáltatásai építkezés miatt szünetelnek július 11-étől augusztus 4-éig. A Krisztina körúti intézmény egyébként július 18-ától augusztus 22-éig zárva tart.

KERÜLETÜNK

A kerületi iskolákból az idén három pedagógus vehette át a Virág Benedek-díjat. Az egyik kitüntetett Petényi Katalin lett, aki nem csupán a kerületben tanít, hanem gyermekkora óta itt is él. A Lisznyai Utcai Általános Iskola pedig a második otthona.

A szerző felvétele

Petényi Katalin hűséges a Lisznyaihoz

BORBÉLY LÁSZLÓ

Az iskola ünnepi díszbe öltözött. A ballagás napján mintha a diákok arca is más lett volna. Befejeződött a tanév, kezdődhet a vakáció! Az 5/a osztályában nagy volt a nyüzsgés, a hangzavar. Mindenkin ünneplőruha volt. *Petényi Katalin* osztályfőnök a nyári tervekről beszélgetett a gyerekkel. Mindenki elmondta, hogy hová utazik szünidőben. A tanárnő mosolyogva hallgatta őket. Egykor diákként ő ugyanígy várta a tanítás végét s az akkor még hosszúnak tűnő vakáció kezdetét. Ugyanebben az iskolában volt diák. E falak között tanult írni, olvasni, számolni, s immár huszonegyedik éve itt tanít.

– Ez az első és remélem, az utolsó munkahelyem – mondta Petényi Katalin mosolyogva. – Ennek az iskolának különleges a légköre, sokakat fogva tart egy életen át. Ugyanolyan jó érzés volt ezekben a tantermekben tanulni, mint manapság reggelente bejönni ide dolgozni. Ez az iskola életem egyik legfontosabb helyszíne lett. Diákként és tanárként is számtalan szép, maradandó élmény köt az alma materhez. Nem szabad elfelejteni a gyerekkort, amelynek csak egy része a tanulás. A fiatalok játszani és szórakozni is szeretnének.

Petényi Katalin az I. kerületben él. Az idősebb kollégái között vannak olyan pedagógusok, akik még őt is tanították. De akad olyan is, aki viszont már az ő tanítványai közé tartozott. Kémia–biológia tárgyat tanít a hetedikeseknek és a nyolcadikosoknak.

– Nemcsak tanítani, hanem nevelni is kell a gyerekeket. Ebben a család után az iskolának van rendkívül fontos szerepe. Az osztályfőnöknőnek kicsit pótanyukává kell válnia. Mindegyikükre külön oda kell figyelni. Sokkal közvetlenebb a kapcsolatunk a gyerekekkel, mint pályám kezdetén. Az órákon a szemekből visszasugárzik, hogy értik-e a tanári magyarázatot, követni tudják-e a gondolatmenetet. Ha nincs így, akkor erre reagálni kell. Akár úgy, hogy újra elmagyarázom, vagy más módszerrel tárom fel a tananyagnak azt a részét.

A ballagáson Petényi Katalin búcsúztatta a nyolcadikosokat. Mindenki szívből jövő, személyes útravalót kapott tőle. Név szerint megszólítva köszönt el egykori diákjaitól, akik közül néhányan talán követik a tanárnő példáját, és kollégái lesznek majd egyszer.

NÉVJEGY

Petényi Katalin pedagógus

Született 1962. július 11-én Gödöllőn. 1976–80-ig a Petőfi Gimnáziumban tanult, 1980–84-ig az ELTE BTK tanárképző főiskolai karának kémia–biológia szakos hallgatója, 1984-től a Lisznyai Utcai Általános Iskola tanára, 1993–2004-ig igazgatóhelyettes.

A névadó

Virág Benedek (1754–1830) költő, író, műfordító, római katolikus pap, a korai magyar ódaköltészet jelentős alakja. Lefordította Horatius teljes életművét. Virág Benedek nevét napjainkban jószerivel csak Kosztolányi költeményéből, az Ének Virág Benedekről című versből ismerhetjük. Ebben úgy jelenik meg a hajdani költő, mint jóságos öregember, aki magányosan él a budai „ordas hegyek közt". Ifjú poéták járnak el hozzá, felolvasni neki új költeményeiket, és ha az aggastyánnak nagyon megtetszik egy újmódi vers, jutalmul a költőnek átnyújt egy almát. A kép komikusan kedves, hangulata szívhez szóló, de valójában Virág Benedek ennél sokkal több és az irodalom egésze számára sokkal fontosabb jelenség volt.

EGYHÁZI HÍREK

Budavári Nagyboldogasszony-templom (1014 Budapest, Szentháromság tér 2.)

A templom hagyományai szerint minden szerdán a szentélyben, az esti szentmise után, 18.30 órakor együtt éneklik az egyház esti imádságát, a vesperást.

Június 23., csütörtök, 20 óra: Mozart: Requiem. Közreműködik a Santa Barbara Choral Society (USA), a Mátyás-templom Zenekara.

Június 26., vasárnap, 20 órától:
Harvard Glee Club, férfikar (USA).
A belépés díjtalan.

Június 27,. hétfő, 15 óra: Camplindo HS Choir, ifjúsági kórus (USA).
A belépés díjtalan.

Június 27., hétfő, 21 óra: zártkörű orgonabemutató.

Budapest-Felsővízivárosi Szent Anna-templom (1011 Budapest, Batthyány tér 7.)

Szentmisék: vasárnap és ünnepnapokon: f8, 9 (gyerekmise), 11, 18 órakor, hétköznap: f7, f9, 17 órakor.

Irodai ügyelet: hétfőtől péntekig délelőtt 1/2 10-től 12 óráig, délután 4-től 5 óráig. Szombaton és vasárnap nincs irodai ügyelet.

Mammut hírek

ELEKES KÁROLY

K. A. S. Galéria, Budapest

Aether és Tunning

Nehéz elképzelni két – koncepciójában, megvalósításában, szerkezetében – annyira különböző kiállítást, mint Elekes Károly két tárlata. Október 7-től egy hétig az Aether című szénrajzsorozat látható a K. A. S. galériában, majd ugyanott a Tunning című tárlatot lehet megtekinteni október 14-től 27-ig.

Az Aether-sorozat részletező, aprólékos műgonddal kidolgozott, jórészt monokrómban tartott darabjai kompozíciójukban, tematikájukban szélsőségesen személyes szenvedélyeket képviselnek. A rációt, a szilárd vázat képviselő plasztikus rácsozat helyenként fel-felsebezett, szabálytalanul megszakadó csomópontjaiban az álomszerűen gomolygó alakok, jelenetek, egymásba gabalyodó testek egyszerre idézik a barbár eredet- és termékenységmítoszokat és a privát mikrokozmosz, a magánmitológia egységének megteremtésére tett kísérletet.

A Tunning kiállítás – mely Balogh Csaba festő és restaurátor közreműködésével valósul meg – az előzővel gyökeres ellentétben konceptuális problémát, a talált kép át- és újraértelmezésének lehetőségét járja körül. Elekes rendszeresen kutat fel és vásárol meg bolhapiacon amatőr festményeket, így a kallódó, lassú megsemmisülésre ítélt darabokat kiemeli a filléres adásvételek, használt és piszkos ócskaságok világából. Megtisztítja, rendbe hozza a műveket, egyfajta „kulturális újrahasznosítást" végez el. De nem éri be pusztán a felújítással, hanem saját szempontjából újragondolja és kiegészíti a képeket. Egyfajta „őrző-védő" tevékenység ez, ahol a közvetlen alkotófolyamatot az újraalkotás, az átértelmezés gesztusai helyettesítik. Elekes munkái egy gondolatsor képi manifesztumai: ugyan miért érdemes kaotikus és eklektikus világunkat további, csakhamar értéktelenné és feleslegessé váló műalkotásokkal gyarapítani? Mi a funkciója, társadalmi szerepe, értelme a művészetnek? Kiemelhető-e egy eredeti mű saját kulturális közegéből s átfestve bemutatható-e saját munkaként?

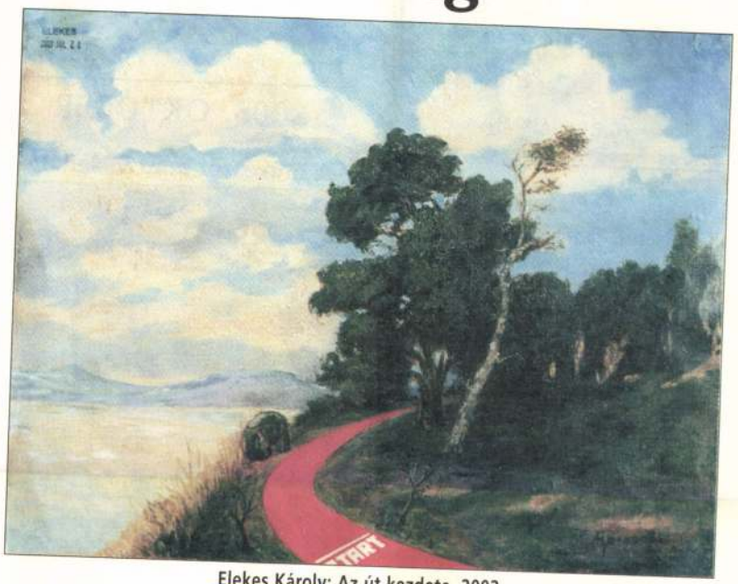

Elekes Károly: Az út kezdete, 2003
olaj, vászon, 35x50 cm, Tunning sorozat

Ezek a gondolatok azonban rögtön idézőjelbe is kerülnek a kiegészítések mikéntje láttán. A felhasznált képek javarészt idillikus tájak vagy természetbe helyezett naiv, békés jelenetek. A műkedvelő hobbifestészet jellegzetességeinek megfelelően tisztesen, kellemesen unalmasak és érdektelenek, ugyanakkor kiegyensúlyozott, egészséges derűt képviselnek. Ebbe a környezetbe Elekes oda nem illő, felzaklató elemeket, tárgyakat, alakokat helyez. Mivel gondosan foglalkozott a képpel – megtisztította, restaurálta, kiegészítette, bekeretezte és mindezt megelőzően felfedezte, észrevette és kiemelte a lomok közül –, így jogot formál arra, hogy egy anonim kulturális hordalékból individuális műalkotást hozzon létre, amelynek új címet-nevet adhat. A kiegészítések minden esetben az eredeti kompozíció és művészi elképzelés előnyeit, érdekességeit erősítik fel, ám erőteljes és szándékos különbözésükkel, jelentésükkel ironizálják az eredeti kontextust. A zászlócskák az erdőben, a kis hajó a sziklák alatt, a kereszt a befagyott tavon, a vörös lépcső a zöld parkban, a vízmérce a tóban és a nyuszik láttán ki-ki eldöntheti, vajon nemes gesztusról – a lelkes amatőrök önkifejezési törekvéseinek tiszteletéről és műveik kiállítótermi miliőbe való emeléséről – van-e itt szó vagy – művészi ujjgyakorlatként – a középszerű nyersanyag gondosan kiválasztott, mégis meglepő ikonokkal történő ironikus felpörgetéséről.

MERHÁN ORSOLYA

A HVG RT. KIADVÁNYA

MŰÉ

2003. OKTÓBER MŰVÉSZETI ÉS MŰ

Fraknó

Kétméteres narválagyar, öklömnyi strucctojás, gigantikus ezüsttál, drágakövekkel ékesített alabástrom, díszes fegyverek, remek óraművek és kézzel kőlapra festett tájkép – mind egy kiállításon? A burgenlandi Fraknó várában október 31-ig fogadja a látogatókat a csodák és kincsek e rendkívüli tárháza. Az Esterházy család kincstára évszázadokon át gyarapodott, ám egészen a kilencvenes évek elejéig Csipkerózsika-álmát aludta – még a kutatók előtt is zárva maradt. Először jogilag kellett biztosítani a páratlan érték sértetlen egyben maradását. A kincstár 1998 óta az Esterházy közhasznú magánalapítvány elidegeníthetetlen része. A gyűjteményt a restaurálás és a szakmai felmérés ütemének megfelelően évenként változó kiállításban teszik hozzáférhetővé a nagyközönség számára. A végcél a várban titkos ajtókkal elrejtett kincseskamra helyreállítása és az állandó kiállítás berendezése – a 127 eredeti, méretre készült tárolószekrény felhasználásával.

A kincsek szakmai értékét nem csupán az egyes darabok különlegessége, hanem eredeti környezetükben való fennmaradásuk adja. A reneszánsz és a barokk híres Kunst- und Wunderkammerei közül az Esterházyaké az egyetlen in situ megtekinthető kollekció. Maguk a tárgyak is elsőrangúak. A természet csodái és a kézművesség remekei jelentik a gyűjtemény magját, amelyről évszázadokkal ezelőtti, pontos leltárak is fennmaradtak. A leltárkönyvek segítségével nem csupán az egyes tételek eredete, gyakran vételára és beszerzésük körülményei idézhetők fel: bebizonyosodott, hogy a tár-

A művészet mint világháló

Kemény György: Darázsderekú nő, 2002

interjú a **7. oldalon**

Instant helyzetkép

Kim Szang-gil: Bármelyik hívás, 2001

dél-koreai művészet – **21. oldal**

Hódmezővásárhely

A mon

Fotó: ©François Jay – Musée des Beaux-Arts de Dijon

Ha valaki megérkezik a Modigliani és Soutine nevét címében viselő tárlatra, méltán érezheti úgy, hogy érdemes volt megmásznia az igen magas emeleteket: egyszerre Párizsban találhatja magát, a képek és szobrok hiánytalanul ezt az atmoszférát árasztják. Más kérdés, hogy mihelyt beleringatná magát ebbe a hangulatba, s figyelmesebben, kicsit közelebbről, a művekhez hajolva szeretné tanulmányozni azok felületét, aláírását, netán az apró betűs képcédulákat, mindjárt kijózanodik a riasztó hangjára és a teremőrök jóindulatú, udvarias, de elmaradhatatlan dorgálására. Nem ártana kiírni a bejáratra: „Rövidlátók, figyelem! Ez a kiállítás nem önöknek készült, aki mégis otthonosan viselkedne, számoljon a következményekkel!" Egyébként úgy látszik, igen sok a rövidlátó – vagy más szempontból nézve, az érdeklődő, mert a riasztó szinte folyamatosan szól. De azért meg lehet szokni.

Amikor azonban a látogató ezeken a – kisebb – technikai nehézségeken túltette magát és elmerült Párizs városa művészetének élvezetében, egy idő után joggal teszi fel magának a kérdést: vajon miről is szól valójában

A

ELEKES KÁROLY

Új művészet

2002/április

35.o.

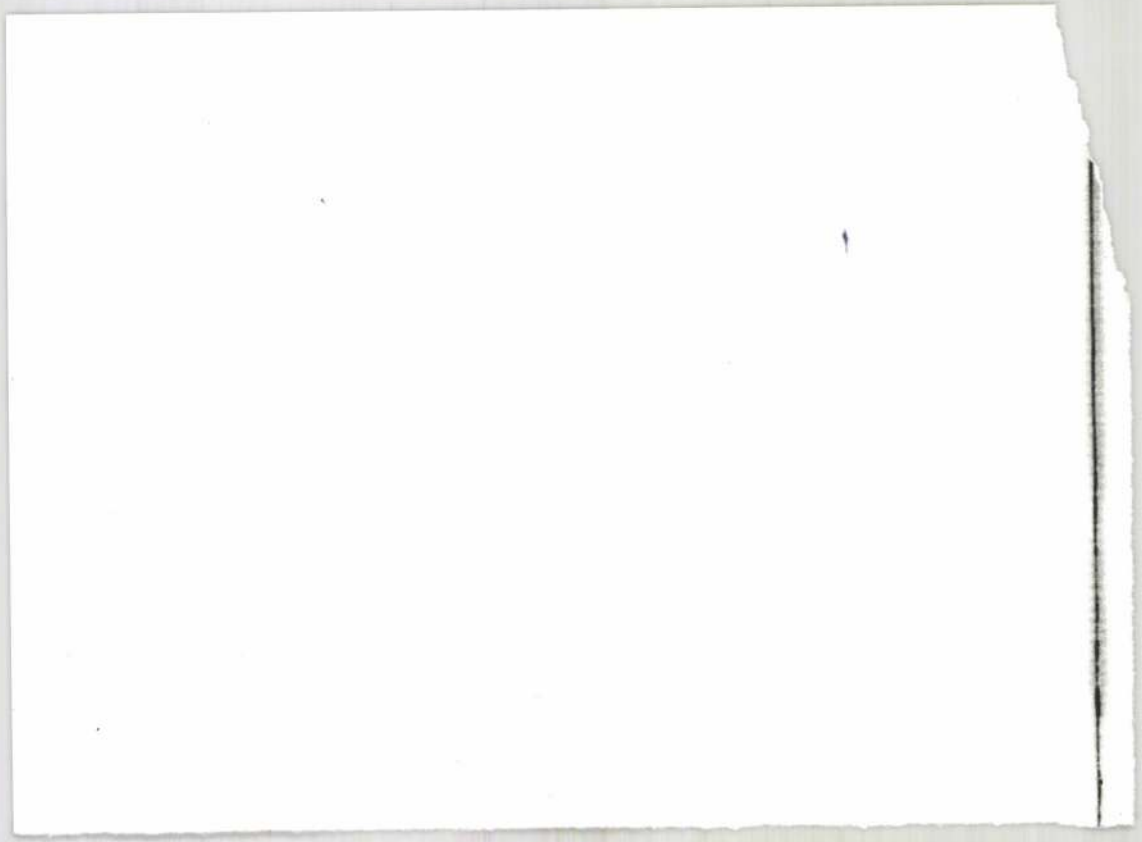

ELEKES KÁROLY

Új művészet

1996/dec

71.o.

ELEKES KÁROLY

Végezetül emlitjük meg, hogy érdekes dianyagok is bemutatásra kerültek; Nagy Zoltán képverseit és Elekes Károly több akciójának (ezek között volt csoportos is) diadokumentumait láthatták az érdeklődők, ám az nayagok kiválasztása véletlenszerünek tünt.

Irta:

Chikán Bálint: Médium. Képzőművészeti kiállitás Sepsiszentgyörgyön.= Jelenkor, 1983/1. 87.p.

ELEKES Károly *102, 134,* 77
Székelykeresztúr, 1951.
IA Képz. Főisk. Kvár, grafikus és festő
(1984 óta Magyarországon él.)

Banner Erdély

t, mert a Szent Imre tiszteletere
ázad elején Mór szentségét kife-

.t üdvözli,
gtiszteli
ság után;
, mást meg kétszer,
dig hétszer
megcsókolván.

mul atyja,
s komoly arca,
át kérdezi:
köszöntését;

ELEKES Károly

P:SZÜCS JUlianna: Tárgytalan tárgyak : Ki ne maradjon: március . =
Népszabadság, XLIV. évf. 70.sz. 1991. március 25. 9.p.

Elekes Károly, Krizbai Sándor, Nagy Sándor: Nárcisszosz. c. müvéről - Vigadó Galéria, 1991. Unicornis vc.kiáll.

A FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK STÚDIÓJA KIÁLLÍTÁSA A BUDAPEST GALÉRIA LAJOS UTCAI KIÁLLÍTÓTERMÉBEN
1991. XI. 28–1992. I. 15.

A KIÁLLÍTÁS RÉSZTVEVŐI:
Beöthy Balázs • Bukta Imre • Elekes Károly • Gaál József • Gábor Imre • Gerber Pál • Gerhes Gábor • Krizbai Sándor •Kentaur Erkel László • Kungl György • Nagy Árpád Pika • Pereszlényi Rolland •Rácmolnár Sándor •Roskó Gábor • Szurcsik József • Várnai Gyula
Blokk Csoport: Sebestyén Zoltán, Kopasz Tamás, Katona Zoltán, Nagy István, Palkó Tibor

KIÁLLÍTÁSKONCEPCIÓ:
L. MENYHÉRT LÁSZLÓ
(TÁMOGATTA A MAGYAR HITEL BANK „MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNYA")

MEGNYITÓ
ROSKÓ GÁBOR, L. MENYHÉRT LÁSZLÓ
(KÖZREMŰKÖDÖTT: VASVÁRI BÉLA)

TÁMOGATÓK:
MŰVÉSZETI ALAP,
MAGYAR KÜLKERESKEDELMI BANK

GRAFIKA:
ELEKES KÁROLY

Elekes Károly: Tivornya

1071 Bp., Dembinszky u. 34.

OFFSET ÉS JÁTÉKKÁRTYA NYOMDA — BUDAPEST

Elekes Károly,
Lóska Lajos: SZAFT-os művészet.

„Gerinc" installáció, vegyes technika,
240 x 200 x 100 cm 1987. (repr.)

Művészet, 1988. júl., 46-old.

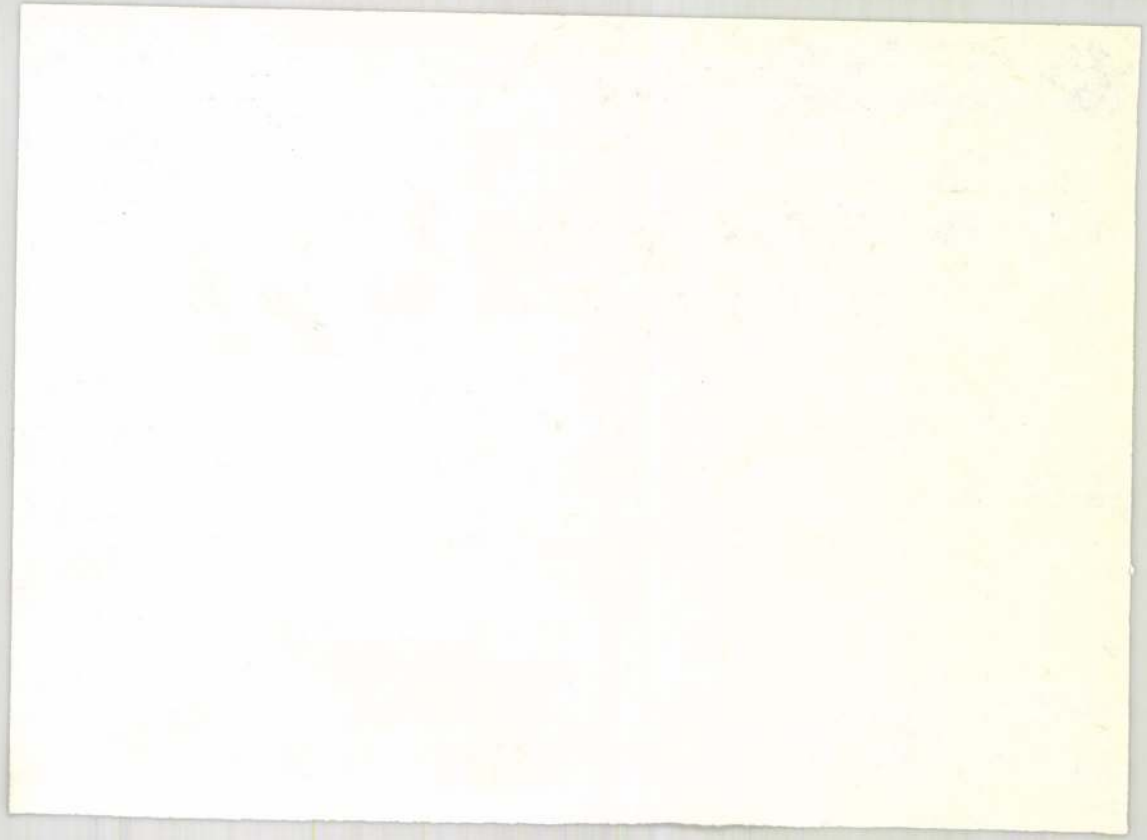

Elekes Károly.

A Fiatal Művészek Kiállítótermében holnap este nyílik meg a Nemzetközi Mail Art c. kiállítás. – Mintha a hazai kiállítók lennének leginkább közel a Mail Art hoz. a fehér kiállító teremben van Elekes Károly munkája: a csillár helyén lóg egy hosszú, fekete zsinegen jó tucat boríték összekötve és a borítékok körül két kis szárnyacska lóg ki. (említve).

Láttuk, hallottuk ...

1984. szept. 13. Petőfi 10.45 (Kené).

Ölekes Károly grafikus.

- 6 db rajz

Igaz Szó 1973/5

ELEKES Károly

Chikán Bálint: Médium. Képzőművészeti kiállítás Sepsiszentgyörgyön. = Jelenkor. 1983/1. 84.p.

Máskor a fotót továbbrajzolják, manipulálják. E gesztus következtében az eredetileg sokszorosítható mű egyedivé válik. Az életszegmenteket tükröző, fotókon rögzített valóságpillanatokat véletlenszerűségükön túllendítő, a jelenségeket magyarázó, értelmező továbbrajzolás lehetőségével élt *Elekes Károly* Emlékraktár című box művénél.

A mű egy kb. 2x1x1 méteres drótrácsból épített „kalitka", melynek egy oldala hiányzik. Itt közelíthette meg a néző a művész által begyűjtött, fotón dokumentált „emlékeket". A 366 fotó a rácsra volt felerősítve. A szabadon hagyott oldal fölött egy tábla függött, amely arra szólította fel a belépőt, hogy miután áttanulmányozta a fotókat, vigyen magával egyet. Ám mielőtt ezt tenné, a box közepén lévő albumban, a kép másolata mellett jelezze, hogy miért éppen azt a fotót választotta. E mechanizmus azt eredményezte, hogy míg óráról órára csökkent a rácson elhelyezett fotók száma, ezzel párhuzamosan növekedett az emlékalbum anyaga – amelyben a gondolatok egymásra-réteződése, illetve emlék-átminősítése ment végbe.

A paradicsomleves színe — VAGY — FORRADALMI DEKADENCIA?

KESERÜ ◆ KATALIN

Eberhard Eckerle: Vanitas I, 1979

ready: "The fate of painting is like the face of Antheus: removed from mother earth... from nature, it loses strength and even its life."

Szinyei's second creative period was unbroken, dynamic and successful: he became a well balanced person; until his death in 1920 he enjoyed overall respect and maximum appreciation. In the beginning of this new period he painted some marvellous portraits (*Rosie the artist's daughter, Self-portrait in leather jacket,* 1897); later he produced chiefly series of harmonious ladscapes composed with a sure hand, preserving his particular view of colour.

Only the past interferes with their evaluation, only the memory of that wonderful torso saddens our joy.

Many pictures came to the recent great exhibition of his collected works (e.g. the *Puszta with stork* painted in 1870 and exhibited in Hungary for the first time); they came from Germany, Austria, Italy, Slovakia, from appr. 40 Hungarian private collections and about 20 public collections. One could say almost his whole life-work: the exhibition, this ambitious venture, offered the rare opportunity to evaluate the artist's achievement in his contemporary medium among the works of such classics as *Piloty, Makart, Sándor Wagner, Madarász, Liesen-Mayer, Benczúr* and *Bertalan Székely.*

Anna Szinyei Merse who organised the exhibition presented the series of works so that sometimes she arranged some sketches or genre-pictures of the great academists beside a work of Szinyei: at last the idols of the age showed us their human face. Only one facet was missing: the exhibition did not show what Szinyei had to reject—this would not have been technically possible —and why he had to fail in the 1870s and 1880s.

Mária Bernáth

Translated by Éva Polgár

◁ Szinyei Merse Pál: Tourbillon (Forgószél)/(Hurricane), 1873, olaj, lemezpapír, 40×32,5 cm

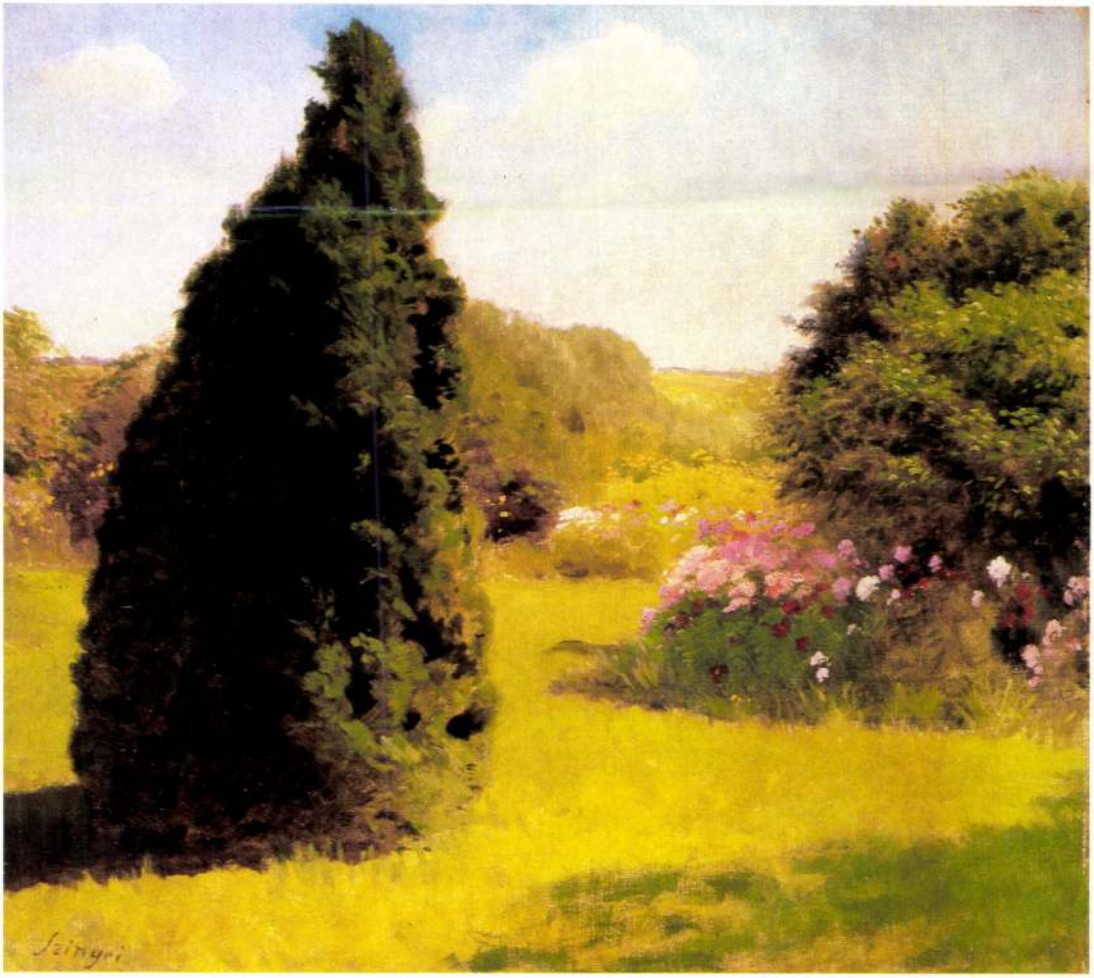

Szinyei Merse Pál: A tuja/The thuya, 1911, olaj, vászon, 70,5×80,6 cm

Mikor *Robert Smithson* 1968-ban a „site" (természet, világ) és „nonsite" (művészet) koncepcionális meghatározásával foglalkozva egy könyvet olvasott a bolíviai vörös sóstókról, meghallotta, hogy a utahi Nagy Sóstó paradicsomleves színű. Úgy érezte, ez elég ok arra, hogy odamenjen és megnézze. Ebből lett a *Spiral Jetty*, „a modern prehisztorikum világa", ahogy maga Smithson nevezte: csupa kétértelműség és ellentmondás. A „nagy spirált" egyik előfutárának tekintő *Erőforrások* (Újraértelmezett elemek a művészetben) című kiállításon, a Műcsarnok egyik nagytermében a falakhoz sodortnak látszó, vízmosta, finom kis hordalékfákból rakott plasztika húzódik, *E. Eckerle* műve, lágy íveket, kisebb-nagyobb domborulatokat alkotva. Víz sehol, mégis, a figyelmes gonddal felhalmozott hordalékutánzat (nonsite) nemcsak plasztikaként teljes, hanem a természet formaképző erőit is megidézi. Címe *Vanitas*. Néhány értelmezési lehetőség: Hiú kísérlet akár a természet egyszerű csodáit is művészetként reprodukálni, múzeumi környezetben? Hiúság egyáltalán alkotni, amikor az eredmény a természetét nem tudja felülmúlni? Önteltség arra gondolni, csak a műalkotás tudja megőrizni az örökkévalóságnak a természet változó és pusztításnak kitett szépségeit? Mindenesetre olyan törékeny-sérülékeny az épített környezet és természeti je-

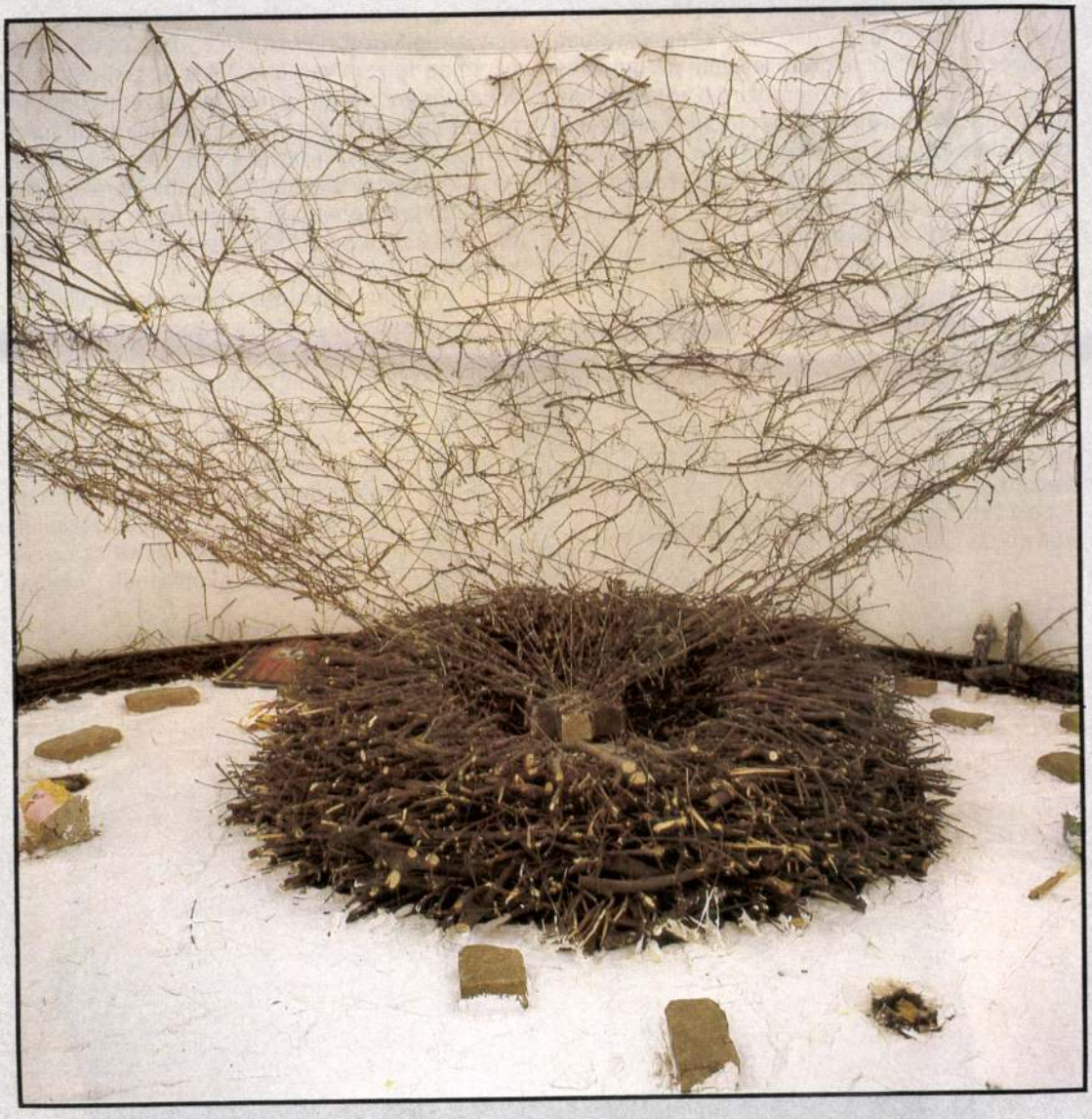

Elekes Károly–Krizbai Sándor–Nagy Árpád: Pantenon–Panteon, 1990, vegyes technika

lenség együttesének összhangja, hogy menthetetlennek látszik. Szó szerint megvalósítva Smithson earth art koncepcióját, miszerint nem a művészet helyeződik ki a tájba, hanem ez (a világ, a site) kerül a művészetbe, igazolja fogalomrendszerét is: belső koordinátákkal meghatározott, zárt tükre keletkezik így a világnak/természetnek, amely tükör tehát absztrakt, és bizonytalanság jellemzi.

A művészet ezen meghatározása szerinti sajátosságai olyan teljességre utalnak, amit – *Panofsky* szavaival – csak teljes odaadással lehet felfogni, amin minden külső, részszempontú vizsgálat csorbít. Egyfajta aktuális érzékenység számára például Eckerle művének bizonytalansága a civilizáció pusztításával magyarázható. Smithson szerint viszont minden, ami a természetben határozatlan biztonságban létezett, onnan kikerülve (a művészetben) határozott bizonytalanságot mutat. A művészet ilyenformán a civilizáció eszenciája úgy, hogy minduntalan visszautal a site-ra, a világra, amelyből vétetett, azaz természet és mű-vészet szétválaszthatatlanul egy a művészetben. Érdemes-e hát külső szempont szerint valamely értelmet kiemelni belőle, s egyáltalán az értelmet az *egésztől* különválasztani?

Mivel lehet, hogy ez az egész *csak* a művészetben található meg, s belső egyensúlya egyensúlytalan korokban kirívó, az egyensúlyvesztésre érzékeny tudatformák, társadalmak vagy személyek példaként kezelhetik egyik vagy másik oldalról. A művészettörténetnek, hogy tudományként létezhessen, ugyancsak külön kell választania az egészet részekre, megnevezve ezeket, hogy felépíthessen egy új, racionalizált egészet. E tudomány küldetése tehát rendkívül fontos, a természettudományokéhoz hasonló: a megismert részek, elszakított világok tudati újraegyesítését átnyújtani az egészről esetleg nem tudó, azt nem érzékelő emberiségnek. Egyúttal sugallni a részek egymásra utaltságát, azt, hogy önmagában egyetlen rész/elem sem hordozza – legfeljebb csak egy-egy zsákutca végigjárásának képességéig – a létezés lehetőségét. Az ebben az értelemben felfogott hálózat (világunk) egyensúlyát azonban folyton veszélyeztetik. Az aktivista művészettörténet ezért kiemelt művészeti jelenséget társadalmival kapcsol össze, amivel ugyan megbontja a művészet egyensúlyát, s eszköznek is használja azt a társadalmi tudat megváltoztatását célzó programjában, mégis, talán a művészet aktivizálásával nem torzítja el maguknak az alkotásoknak természetét.

A kortársi társadalomelméletek egyik szülőföldjén, Németországban fogalmazódott meg az Erőforrások című kiállítás jellegzetesen európai programja, *Georg Jappe* professzor vezetésével. Ahol a zöld mozgalmak egyik hazáját s a társadalmi és neoavantgárd művészi mozgalom konceptuális azonosításának első példáit is találjuk. Civilizáció és természet szövetsége újramegkötésének módjait

Varkoly László:
A madár (részlet)/The Bird (detail), akril, papír, fémhuzal, 250 cm

prezentálja a társadalom és művészet számára olyan művekkel, melyek a szervetlen természet és a természeti erők, az élőlények és a testiség iránt mutatnak „tapintatos érdeklődést". Olyan társadalom számára, amely betonmedrekbe terel hordalékmentes, erőművesített folyókat. Reménye, hogy ez a társadalom elmegy a kiállításra, melynek címe tehát célzatos, didaktikus, s amely maga aktivista.

„Az aktivista művészet parazita kapcsolata és függősége az avantgárdtól, valamint populáris (a tömegkommunikációból ismert) stílusai, e kettő szintetizálásának gyakran igen szimpla törekvése... jelzi, mennyire halottak mára az avantgárd stílusok és mennyire terméketlenek az aktivista művészek." Az aktivista művészet „alternatívája egy forradalmi dekadencia" – írja *D. Kuspitt* a kortárs, társadalmi érdeklődésű nyugati művészetről. Az Erőforrások kiállításanyaga azonban, éppen a természet művészi „felfedezésével" a nyugateurópai avantgárd megújulását jelzi. Szerencsére csak leírt része és szervezeti háttere aktivista, társadalmi érzékenységre apelláló. Az egészre fogékony művész ezt akár művészethamisításnak is vélhetné, amint a kívülálló (egy hivatásos erdőkerülő vagy orvvadász például) méltán bámulhatna el azon a fölényes és akkurátus agyképűségen, mely a természetet a mű-

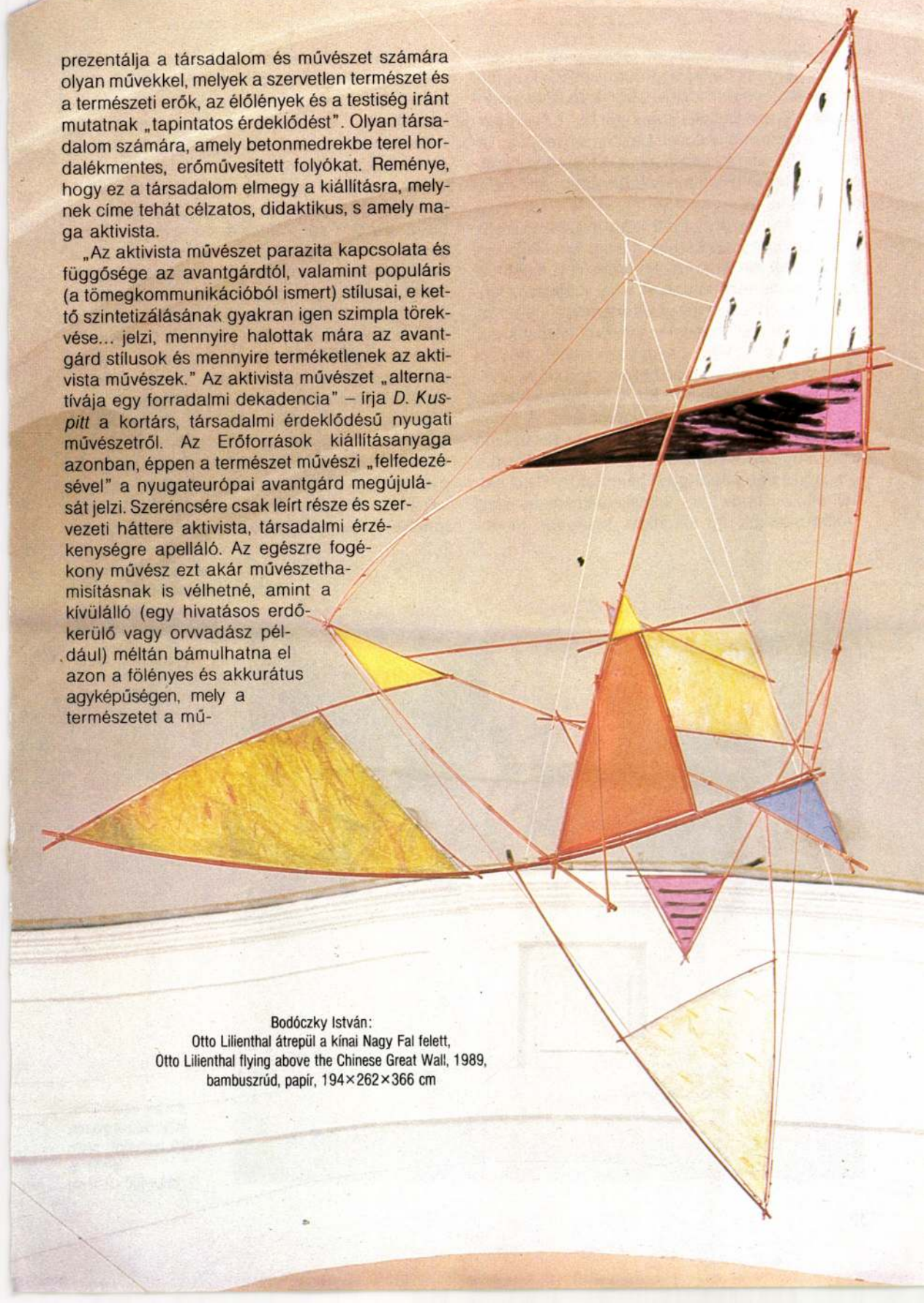

Bodóczky István:
Otto Lilienthal átrepül a kínai Nagy Fal felett,
Otto Lilienthal flying above the Chinese Great Wall, 1989,
bambuszrúd, papír, 194×262×366 cm

vészi megközelítés szerint rendszerezi. A kiállításlátogatónak pedig izgatottan kellene kutatnia elméjében: „miért hozták létre" e műveket valójában, és „milyen céllal fogadjuk be"? Avantgardista indulat és vulgarizálás a szövegben, de ennek oka nem a kiemelt téma. A tematikus kiállítást a művészeti életben is szükséges változtatások indokolják.

Ilyen területe a nyugati világ művészeti életének a piac. Jó ideje kérdés: miként lehet kikerülni a művészet élettereinek, érvényesülési lehetőségeinek elvesztése nélkül. A megoldásban jelentős a szerepük a művészettörténészeknek s az Erőforrásokhoz hasonló vándorkiállításoknak, amikhez helyenként csatlakozni lehet, bővítve azok számát, akik a piac helyett egy újfajta érvényesülés lehetőségeiben bízva tudják az alkotómunkára összpontosítani figyelmüket. A kelet-európai művészet piaci érintetlensége (és nyilván más okok sorozata) szerencsésen összehozta a két civilizációt a budapesti bemutatón. Csak sajnálhatjuk, hogy a kereskedelmi-tezaurálási szempontoktól – így témában, anyagban, méretben – szabad művészetünkben rejlő lehetőségeket az utóbbi évtizedek kultúrpolitikája nem használta ki, hogy nem támogatta éppen ezt a sajátosságát. De még így is elmondhatjuk, hogy művészetünk sajátos anyaggal gazdagította a nemzetközi seregszemlét.

Művészetünk ugyanis nemcsak társadalmi konfliktusokra reagálva, hanem belső igényből is tartja szoros kapcsolatát a természettel. Ebben segítette múltja, A természet rejtett arca és az Európai Iskola kozmikus és kultúrkritikai szemlélete, hagyománya. Így a kiállítás gondolatának előfutáraiként bemutatott munkákhoz *(R. Long: Séta közben csíkot húzni,* 1967, *D. Oppenheim: Idővonal,* 1968, R. Smithson 1972-ben a tengerbe süllyedt spirálja) kiegészítésként megemlíthetők a magyar neoavantgárd „nyombiztosító" erdei, kőbányai akciói *(Pécsi Műhely,* 1971), melyek ugyancsak minimálisra redukálták a mű élettartamát, tárgyiasságát, elvetve a műtárgyhalmozás gyakorlatát; esetenként megelégedtek valamely természeti folyamat megfigyelésével és konceptualista dokumentálásával *(Pinczehelyi Sándor:*

Lois Viktor: Gigant hangszer/Gigant musical instrument, fém, 200×350×130 cm

Kovács István: Örök őrök/Eternal guards, 1990, installáció, papír, fémhuzal, 200×400×200 cm ▷

Kopernikusz emlékére); „tudatosan és tapintatosan" eszközöltek változásokat a természetben *(Várnagy Ildikó* fából kirakott emberfigurája a zalaegerszegi homokozóban, 1979) egészen a természeti és emberi tevékenység illeszkedését megrendítő egyszerűséggel vizsgáló *Sass Valériáig*, akinek ugyancsak R. Longéra emlékeztető erdei akcióiról (avarra helyezett ágak múló lenyomatairól) készültek *W. J. Hannappel* fotói. Mások a természeti erők működéséhez hasonló alkotói folyamatokat idéztek elő, mint az *Yves Klein* esővel, széllel festetett *Időjárás*-képeire (1960–61) rímelő *Meteorológiai jelentés* című kiállításán *Swierkiewicz Róbert* (1986), aki a múló időre is bízta a lassú esőként csepegő festék terjedését és átitatódását a vászonrétegen.

1985-ben két kiállítás is felhívta a figyelmet a növekvő és sokféle indíttatású, kifejezetten természeti érdeklődésre. Ezeket művészek szervezték. *A természet* címmel Pécsett rendezett nemzetközi kiállítást Pinczehelyi Sándor, *Víz* címmel pedig a Fészek Galériában *Lengyel András*, Swierkiewicz és *Tolvaly Ernő*. Az emberi alkotás univerzalizmusáról (civilizáció és természet, élet és alkotás természetes egységéről) szólt ugyancsak a Fészek Galéria *Eredendő formák I.* című kiállítása (1988). A természettel mint erőforrással kapcsolatos legsajátabb hangot *Szirtes János és Samu Géza* ütötte meg, amikor élő voltát, vitális energiáját hangsúlyozták élő alkotással (Szirtes: *Növény*, 1974) vagy tárgyi, de lényszerű kombinációkkal (Samu, 1980-as évek). A hasonlatosságokkal, a nyugat-európaitól eltérő sajátosságokkal, melyek közül legfontosabb a természet *érzése*, sőt a természetrombolás ellen tiltakozó művekkel *(Bukta Imre)* a magyar anyag méltán adhatott alapot a Ressource Kunstot kiegészítő válogatásra. Bizonyítva, hogy legalábbis természethez való viszonyunk tekintetében egy időben élünk Európával, sőt ugyanazon a „vonatkozási rendszeren" belül nálunk tradicionális, de újnak látszó lehetőségeket is kínálnak. A budapesti kiállítás e szempontból megtisztelő, s gyakorlati hasznot is hozott: a művészet nemzetközi életébe való valódi bekapcsolódást. Kiemelkedő azonban, hogy művészetünk elegendő okot szol-

gáltatott arra, hogy egy hasonló kiállítás gondolata, mégpedig árnyaltabban, Magyarországról származzon, méltóbb képanyaggal kísérve egy hasonló könyvben, mint amilyen a kiállítás katalógusaként szolgáló kiadvány *(DuMont,* Köln, 1989).

A kiállítás az avantgárd folyamatosságát mutatta a hatvanas évektől napjainkig, nemcsak azt cáfolva, hogy az avantgárd kizárólagos civilizáció-központú lenne, de azt is, hogy jelentőségét túlhaladta volna valami más. Lehet ugyan, hogy a műkereskedelem által támogatott nyugati művészetben felfedezhető a hiátus (a 70-80-as években), s a Ressource Kunstot valamiféle posztavantgárdnak nevezhetnénk (ha nem lett volna például *Beuys),* de hazai művészetünkben együtt élt, egymást erősítve avantgárd és aktivizmus e különösnek látszó természet témakörben. Elhanyagolása, csak a nyugati fejleményekre figyelő művészettörténetünk kishitűsége a kezdeményező egyenrangúságának öntudatától fosztotta meg művészetünket.

Posztavantgárdnak inkább a váci *Mamut Art* című kiállítást nevezhetnénk (rendezte *Bárdosi József).* Gigantikus montázsa *(Pantenon-Panteon,* installáció, *Elekes Károly, Krizbai Sándor, Nagy Árpád* műve) az avantgárd stációinak, relikviáinak, üzeneteinek végiggondolására, körbejárására késztet. Az avantgárd egyfelől a ritualissal, archaikussal a marcuse-i transzcendencia jegyében találkozik, hogy túlléphessen lehetőségeinek fennálló, ismert birodalmán történelmi lehetőségeinek irányába. A végtelenül törékeny alkotmánnyal elképzelt nagy repülési kísérlet *(Bodóczky István* műve) másfelől finom iróniába hajlik, míg az avantgárd agresszivitását őrző „kiáltás" megnövelt és tradicionális képi, szobrászi formában fejeződik ki *(Varkoly László).* Hitelét, időszerűségét igazolják a felbolygatott, felkavart móriczi *Tündérkert* tetemei (Krizbai Sándor festménye). Negyedszer: civilizációnk „gigantikus" hulladékai sem egyszerűen avantgárd tákolmányként funkcionálnak. *Lois Viktor* a túlélés természetes igényével működteti, használja, megújítja: hangszerként kezeli őket.

Kétségtelen, mamut ez a kiállítás a művek méretét tekintve, ami azonban ebben az esetben nem az eladhatóság eszköze, sőt. Ezzel, valamint kifejezett csúnyaságukkal is az avantgárd szellemét őrizve, de anélkül, hogy nyelvében megújítanák a művészetet, ezek a posztavantgárd művek óvnak a posztmodern civilizáció mocsarától. Bizonyítják, mennyire téves társadalmat és művészetet összekapcsolni, azonosan kategorizálni a XX. század művészettörténetében. A posztavantgárd hangja és mondandója merőben ellentétes posztmodernnek nevezett korunkkal, amint az avantgárd is különbözik, szabadságával, az úgynevezett modern civilizációtól.

Az az aktivizmus, amit a Ressource Kunst programja képvisel, kísérője csupán a társadalmi jelenségeknek, egyike a társadalmi mozgalmaknak. A művek azonban a neoavantgárd experimentalizmusával vagy a „post-studio-art" újfajta teljességével: a természet előtérbe helyezésével, az alkotónak a természetbe való minimális beavatkozásával, a hangsúlyt magára a természeti kincsre, „erőforrásra" helyezve nemcsak az avantgárd megújulásához járulnak hozzá termékenyen, hanem a műalkotás egész-ségének, a funkciótípusok egységének újrafelfedezéséhez, újraalkotásához. Benne rejlett ez már a hatvanas évek amerikai földművészetében, végighúzódott egy-egy különleges életműben (így Magyarországon is), mutatva, hogy egy tó tükrének színe közelebb áll a természetet és civilizációt magában hordó ember teljességéhez és művészetéhez, mint elrontott civilizációs kísérleteink. A példák együttes felvonultatása, a demonstráció ereje így mégiscsak a Ressource Kunst szervezőinek – céljaikon túlmutató – érdeme.

The colour of tomato soup OR REVOLUTIONARY DECADENCE?

The exhibition *Ressource Kunst* was organized in the sign of an activist program *(Georg Jappe):* call the attention of society and art to the treasures of nature, and at the same time show the ways of handling them (minimum intervention). Secondly: in its quality of itinerant exhibition offer openings to the growing number of artists who join against the market destroying the autonomous laws of art.

The show presented in the Műcsarnok of Budapest is all the more interesting as the Hungarian works of art still unaffected by the market could fit naturally into the international material rejecting the criteria of saleability. On the other hand Hungarian art has rich traditions in painting after nature: this does not mean only commitment to landscape painting even in 20th century

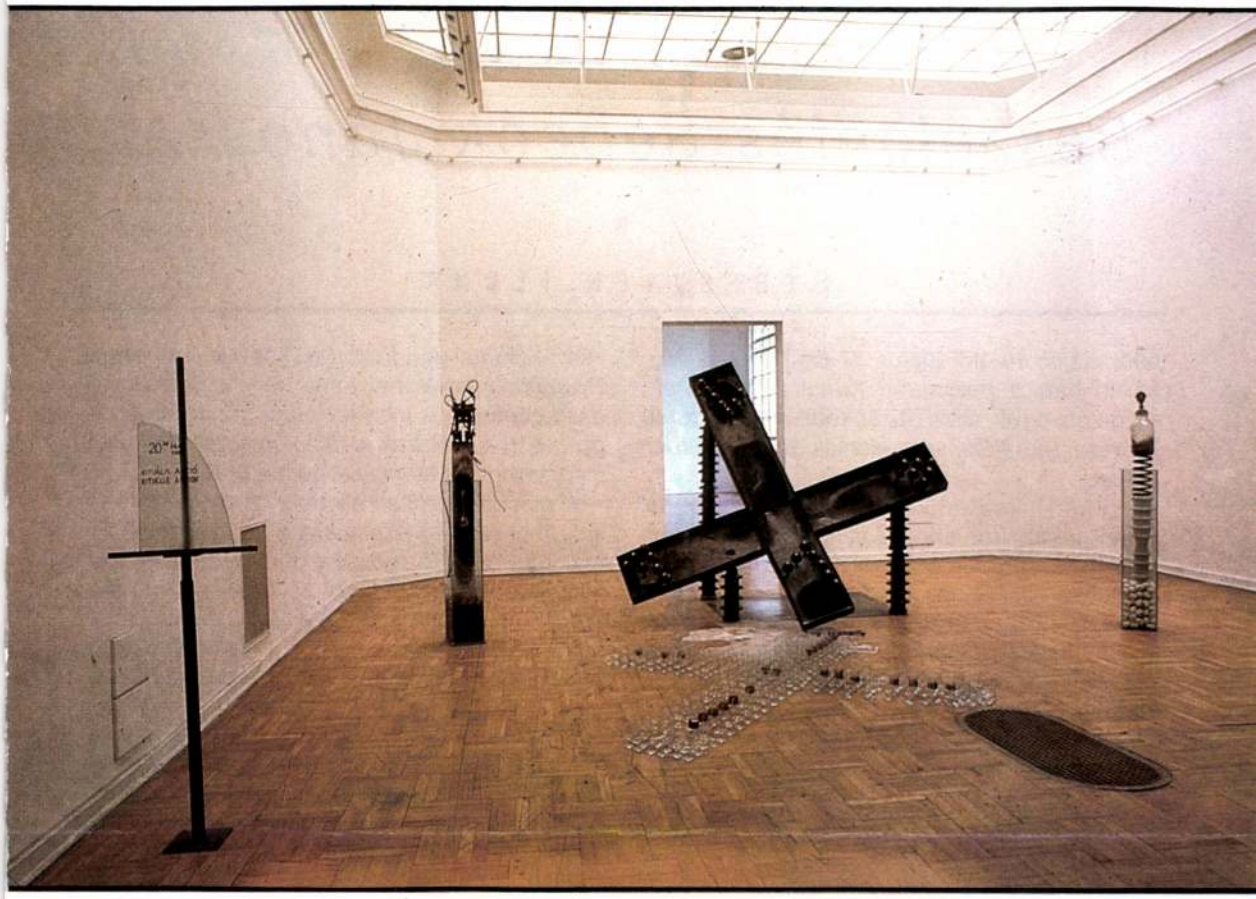

Ressource Kunst, kiállítási enteriör/Interior in Ressource Kunst, 1990, Műcsarnok

„isms" or the survival of the attachment folk art (customs and objects, ornaments) to nature. The culture-critical view and cosmic artistic attitude of the avantgarde of the 1940s (the artist group called *European School* and the theoretical works of *Ernő Kállai)* influenced the neoavantgarde which replaced the „socialist realism" of the 50s with its different trends: „track-following", documentary, „modern prehistoric", action art *(Workshop of Pécs, Ildikó Várnagy, Valéria Sass, Róbert Swierkiewicz, János Szirtes),* and the firm rejection of nature-destruction in a grotesque tone *(Imre Bukta). Géza Samu*'s activity represents a special attitude: he creates his works from the „wastes" of nature, and increases the number of its creatures and mutations. However, the exhibitions presenting these trends *(The Nature,* Pécs 1985, *Water,* Fészek Gallery 1985, *Primary Forms,* Fészek Gallery 1988) do not summarize.

The exhibition Ressource Kunst enlarged with a small Hungarian selection did not present activists despite its program. Relying on the Earth Art and Concept Art works of the 1960s as their predecessors most contemporary works are fuller and more complex than avantgarde creations – this may be due to the inspiration of nature. It seems that the activist program called revolutionary decadent by *D. Kuspitt,* did not influence the whole-ness of the works in the *Panofskyan* sense – perhaps they can be called post-avantgarde but certainly not post-modern. One of the sources of this wholeness can be sought in the meeting of *R. Smithson* with the red *Great Salt Lake.*

Another small selection of Hungarian post-avantgarde works is presented from another viewpoint in the exhibition *Mammoth Art* in Vác. The uniformly large-size works represent the different types of artistic creations using and completing the means of the avantgarde: the archaic and the ritual, selfirony and functional renewal (such as the musical instrument of *Viktor Lois,* the *Gigant* assembled from machine parts.)

Katalin Keserü

Translated by Éva Polgár

Művészet és környezetvédelem

Beszélgetés Sebeők Jánossal

◆

SEBESTYÉN ILONA

1990. május 10-étől június 17-éig tartott a Műcsarnokban *a Ressource Kunst (Erőforrások)* mozgalom egyik, most hazánkban megrendezett kiállítása, *Újraértelmezett elemek a művészetben* címmel.

Ezzel a kiállítással kapcsolatban kerestük fel *Sebeők János* írót, aki – *Médium* című művében – a természet, pontosabban a trópusi erdők elpusztítása ellen emeli fel a szavát, sőt a *Voks Humana* mozgalom alapítójaként és annak jegyében másféle, nem éppen szokványos eszközökkel is küzdött a XX. század nagy természetpusztításai ellen, gondoljunk csak az állatkerti ketrecekben töltött egy-egy napjára. Mint nézővel beszélgetünk most az íróval a kiállításról.

– Mi a véleménye a Ressource Kunst mozgalomról?

– Túl sokat nem tudok mondani erről a mozgalomról, hiszen nem vagyok a szakértője. A Ressource Kunst mozgalom végül is a „zöld" szellemiséghez kapcsolódik, én viszont, bár ez első pillanatra meglepő, nem tartozom a zöld környezetvédők közé, inkább az úgynevezett mélyökológiai gondolkodást képviselem – ennek Nyugaton már van hagyománya –, az úgynevezett *deep ecology*t. A mélyökológiai gondolkodás lényegesen különbözik a zöld környezetvédelemtől, mert szerinte *a természet nem erőforrás!*

A mostani kiállítás ellenben épp az erőforrásokról beszél – összemossa a természet élő formációit (faj, erdő, mocsár) a környezetével, nem tesz különbséget például a kőolaj és a trópusi erdők között, mindazonáltal igen hasznos: hasznos minden olyan új eszköz, művészeti ágazat, amely egy új típusú kultúra kezdeménye lehet.

– Hogy tetszett a kiállítás?

– Stilárisan számomra a posztavantgárd vonulathoz tartozik. Rendkívül eredeti, megkapó művek sorjáztak: például *Stefan Micheel* és *H. S. Winkler Alluviális transzfer* című műve igen nagy hatású: a déli-sarki víz cirkulál – ez egy pofonegyszerű ötlet, látszólag olyan, hogy másnak is eszébe juthatott volna.

Megkapó volt számomra *Teresa Murak* telefonfülkében álló figurája – olyan magányérzetet fejezett ki, amely mindannyiunkban benne van:

Ressource Kunst, kiállítási enteriőr/Interior in Ressource Kunst, 1990, Műcsarnok

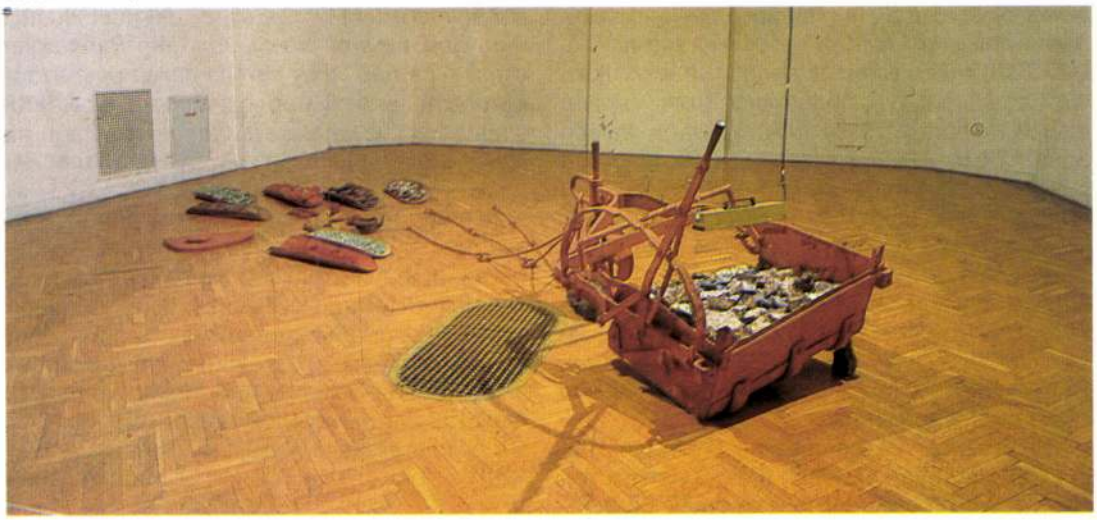

ELEKES Károly

1990 1. 34
2. 41,42

91. 11. 64
12. 51,52

Új Művészet

ELEKES Károly

PANTENON CSOPORT (Elekes Károly, Krizbai Sándor,Nagy Árpád)

Narcissus,1991,installált objekt,(fa,mész,szénpor,toás, tükör,fólia) 250x800x1o cm - 91.12. 52

Új Művészet

ELEKES Károly - KRIZBAI Sándor - NAGY Árpád

Pantenon - Panteon, 1990, vegyes technika - 90.1. 29

Új Művészet

ELEKES Károly

2. 22.p.
5. 18.p.
7. 61-62.
10. 65-67+ill

Új Művészet 1992

A PÉCSI JANUS PANNONIUS TUDOMÁNYEGYETEM

TÖRTÉNETTUDOMÁNYI TANSZÉKÉNEK ÉVKÖNYVE

1988

Az Óbudai Társaskör Galéria tisztelettel meghívja Önt és barátait, valamint ellenségeit

Elekes Károly

Dracula era...

című kiállítására

Megnyitja: **Tarczali Andrea** művészettörténész 2002. február 12-én, 18 órakor

Nedv: Liqueur mit Ingwer, Garda Aladár jóvoltából

A kiállítás megtekinthető: február 13-tól, március 3-ig, hétfő kivételével naponta 14-18 óra között.

Óbudai Társaskör Galéria
1036 Budapest III. Kiskorona u. 7.

Támogatók: Nemzeti Kulturális Alapprogram
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma,
Fővárosi Kulturális Alap

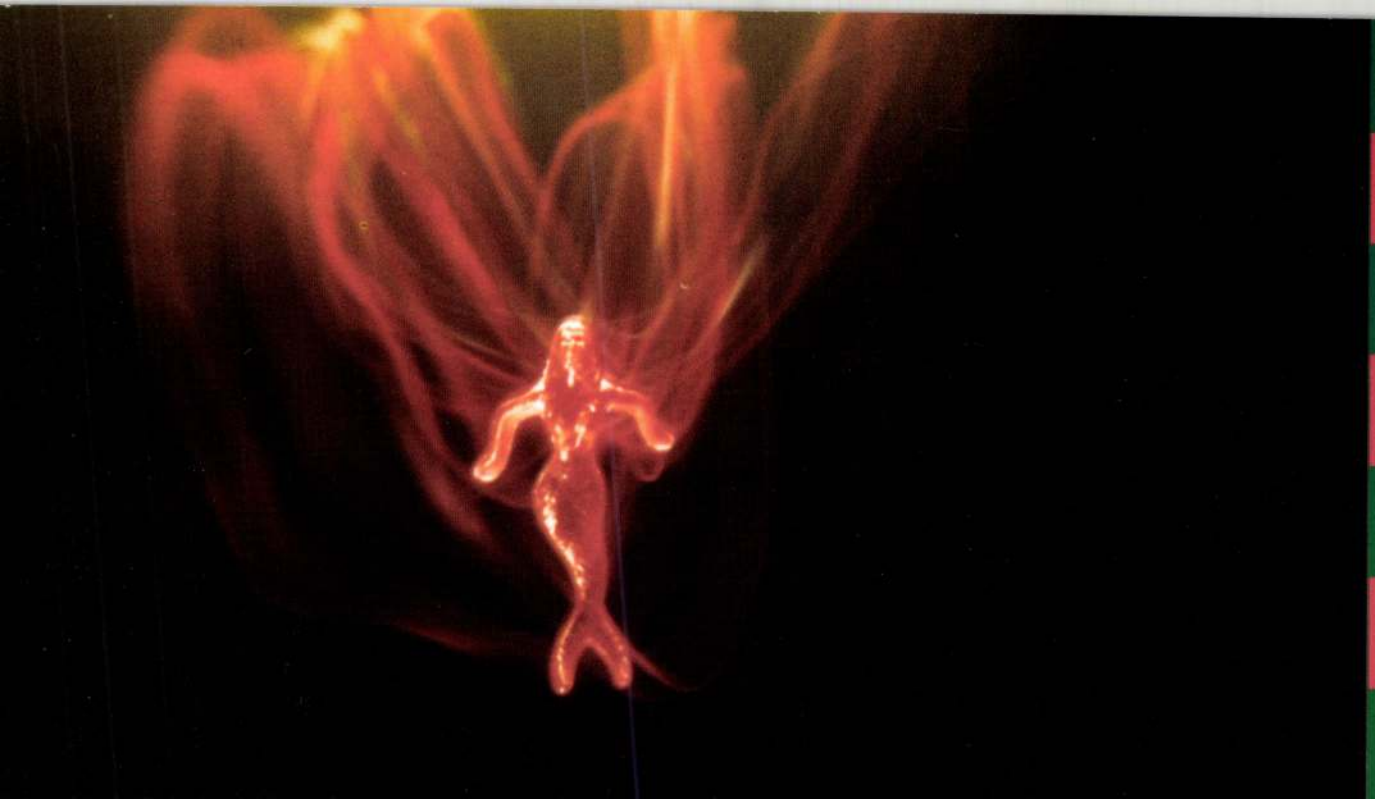

D R
A C
U L
A -
E R
A .
. .

A
JÁTÉKSZÍN
IGAZGATÓSÁGA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

ELEKES KÁROLY
KÉPZŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1994. DECEMBER 13-ÁN 18 ÓRÁRA.

A KIÁLLÍTÁST
NOVOTNY TIHAMÉR
MŰVÉSZETI ÍRÓ
NYITJA MEG.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ A JÁTÉKSZÍN ELŐCSARNOKÁBAN
1995. JANUÁR 6-IG
(1066 BUDAPEST, TERÉZ KRT. 41.)

ELEKES Kálmán

Expansio III.
Vác, 1991.

Elekes Károly-Krizbai Sándor-Nagy Árpád

kiállítása a Madách Imre Művelődési Központban

TÁMOGATÓK:

MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI
MINISZTÉRIUM

MŰCSARNOK

PRO CULTURA HUNGARIAE
MŰVÉSZETI SZAKALAPÍTVÁNY

HORTOBÁGYI VÁGÓHÍD KFT.
/GYAPJÚ ÉS TEXTILNYERSANYAG-
FORGALMI VÁLLALAT TERIMPEX RT./

MAMŰ TÁRSASÁG

NARCISSUS, 1991

© PANTENON

Felelős kiadó: Keserü Katalin, a Műcsarnok igazgatója

ELEKES KÁROLY

A MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM
ÉS A MŰCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

A PANTENON CSOPORT
Elekes Károly, Krizbai Sándor,
Nagy Árpád
kiállításának megnyitójára
1993. június 10-én 18 órára

A kiállítást megnyitja
Bukta Imre képzőművész

Műcsarnok, Palme-ház
Budapest, XIV. Olof Palme sétány 1.
A kiállítás megtekinthető
1993. június 10 - július 11.
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

1991 - 1996 a Merlin Színház 5 ÉVES

„Csak itt, csak most" Merlin Színház · 1996. május 18–19.

Elvres Kalon

Meghívó

A Merlin Galéria tisztelettel meghívja Önt a *„Csak itt, csak most”* fesztivál alkalmából megrendezendő **SPLEEN** c. kiállítás megnyitójára **1996. május 18-án délután 5 órára.**

RÉSZTVEVŐ MŰVÉSZEK

Elekes Károly, Gaál József, Jovián György, Stefanovics Péter, Véssey Gábor

A KIÁLLÍTÁST

LAJTA GÁBOR FESTŐMŰVÉSZ, MŰVÉSZETI ÍRÓ NYITJA MEG.

A kiállítás megtekinthető: 1996. május 30-ig
minden nap a Merlin Színház földszinti előcsarnokában
(Budapest, V. ker: Gerlóczy utca 4.)

ELEKES Károly

kiáll. Bp., Palme Ház, 1993. Elekes Károly, Krizbai Sándor, Nagy Árpád

ism. KISS Joakim Margit: Ujraépülve. = ÉS 1993. julius 30. 13.

CHIKÁN Bálint: Vannak-e még mágusok? = ÉS 1993. aug. 19. 14.

NLEGES
VERSENY
IGETEN

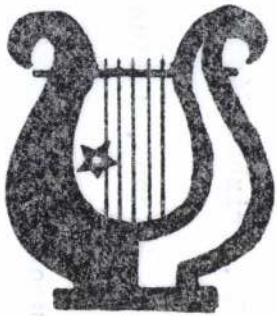

án, 17.30 órakor a
2. Budapest, Hősök tere 9.)

nk a

RA „G. VERDI"
AZENEKAR
SZÁGBÓL

ELEKES KÁROLY

OSGLÉNYI BÉLA: MEGNYITÓSZÓRÓL ELEKES KÁROLY A VÉGSŐ VÁLY CÍMŰ KISPLASZTIKAI KIÁLLÍTÁSÁRÓL

MAGYAR MŰHELY 36. 1997, 103. 02. 8-14

MEGNYITÓ BESZÉD: VÉGSŐ VÁLY. E. K. KIÁLLÍTÁSÁRÓL

NO 15-18

Kötelezően választandó társadalomtudomái

1. Életmódszociológia 2

2. Művelődéstörténet II. 2

III. évfolyam

Művészettörténet (Újkor II) 2

Kötelezően választandó társadalomtudomái

l. Etika 2

ELEKES KÁROLY

PANTENON CSOPORT/PANTENON GROUP

MŰCSARNOK, PALME-HÁZ, BUDAPEST XIV., OLOF PALME SÉTÁNY 1. TEL.: 122-7405

A kiállítás nyitva 1993. augusztus 1-ig / Exhibition open until August 1, 1993

A Pantenon Csoport tagjai (Elekes Károly, Krizbai Sándor és Nagy Árpád) 1990 óta dolgoznak együtt. Olyan "szituációteremtő", "ambientális" jellegű installációkat és térberendezéseket építenek, amelyeknek fő jellemzői: az erős gondolati váz és az érzékien konkrét megjelenési forma. Gazdagon összetett alkotásaikat elsősorban "romlandó", tehát az idővel megsemmisülő anyagokból készítik – úgymint oltott mész, faanyag és fahasábok, szénpor, hamu, viasz, felütött tojás, üveghulladék, nejlonfólia, állatprémek, kenderfilc, cellulózmassza stb. –, ez a szegényes kivitelezés azonban nem a művészet minimalizmusát, hanem sokkal inkább annak lelki emelkedettségét jelenti...

Novotny Tihamér

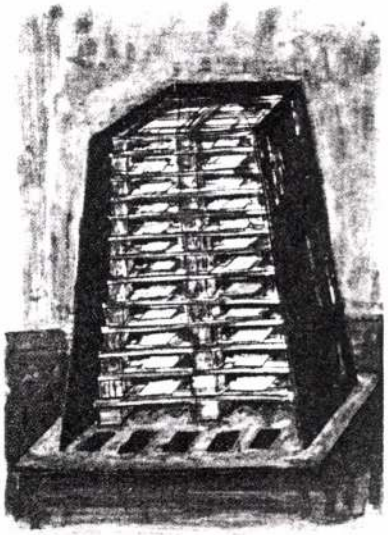

Elekes Károly:
Terv, 1993

The members of the Panthenon Group – Károly Elekes, Sándor Krizbai and Árpád Nagy – have been working together since 1990. They build "situation creating" and "ambient" installations which exhibit characteristics of having a well thought out and a sensually concrete appearance. They create richly complex works out of "perishables", i. e. gradually decomposing materials such as: slaked lime, wood, carbon powder, ash, beeswax, raw eggs, broken glass, animal hides, nylon wrap, manila hemp, celluloid paste, etc. This frugality of execution does not mean that this form of art is minimalist, but is rather spiritually elevated...

Tihamér Novotny, curator

Nyitva: naponta 10-18 óráig, hétfőn zárva
Open: 10 a.m.-6 p.m. every day, except on Monday

Gaál József

Budapest,
Csalogány u. 13/A 1027

1960-ban született Tahitótfalun.
1970-től a szentendrei Rajzszakkör tagja.
1974–78 között a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola hallgatója.
1986-ban végzett a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. Mesterei: Raszler Károly, Kocsis Imre, Rozanits Tibor.
1983 óta tagja a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának.
1984-ben a makói, 1985-ben a salgótarjáni művésztelepen dolgozott.
1986-ban Derkovits-ösztöndíjat kapott.

Önálló kiállításai:
1984 „Növény", Bercsényi Kollégium, Budapest
1985 Kollázsok, Galéria 11, Budapest
1986 Képzőművészeti Főiskola kiállítóterme, Budapest

1960 born in Tahitótfalu
1970 member of the Drawing Circle of Szentendre
1974–78 studies in the Polytechnic of Fine and Applied Arts

1986 graduates from the Academy of Fine Arts his masters were Károly Raszler, Imre Kocsis, Tibor Rozanits
1983 member of the Art Fund of the Hungarian People's Republic and the Young Artists' Studio
1984 studies in the Artists' Colony of Makó
1985 studies in the Artists' Colony of Salgótarján
1986 Derkovits scholarship

One-man shows:
1983 "Plant", BME Bercsényi Dormitory, Budapest
1985 Collages, Gallery 11, Budapest
1986 Showroom of the Academy of Fine Arts, Budapest

1

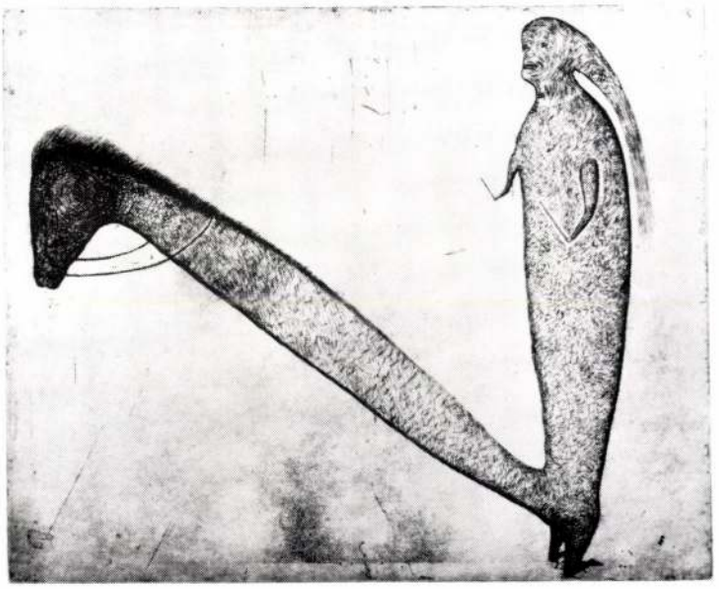

2

3

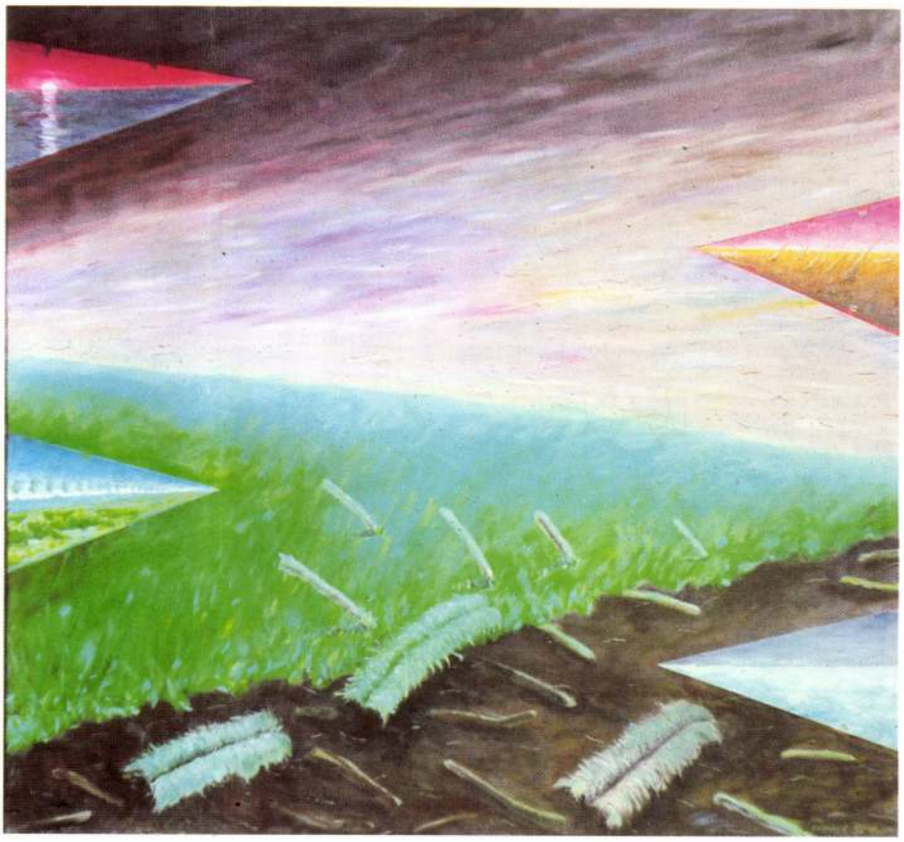

1. **Rejtekhely,** kő, 140×140×140 cm, 1959.

2. **Tüskék,** olaj, vászon, 130×142 cm, 1986.

3. **Tájképfoltok,** olaj, vászon, 130×142 cm, 1986.

1. **Hiding-Place,** 1959
stone, 140×140×140 cm

2. **Thorns,** 1986
oil on canvas, 130×142 cm

3. **Landscape-Blobs,** 1986
oil on canvas, 130×142 cm

2

3

1. **Az első örvény,** kollázs, 70×50 cm, 1987.

2. **A szenvedés napja,** vegyes technika, 100×70 cm, 1987.

3. **A csürhe művészete,** vegyes technika, 100×70 cm, 1987.

1. **The First Turmoil,** 1987
collage, 70×50 cm
2. **The Day of Pain,** 1987
mixed technique, 100×70 cm

3. **Art of the Herd,** 1987
mixed technique, 100×70 cm

Elekes Károly

Budapest,
Dembinszky u. 34/2. 1071

1951-ben született Székelykeresztúron. (Románia) Tanulmányait a marosvásárhelyi Zene- és Képzőművészeti Líceumban kezdte.
1975-ben végzett a kolozsvári Képzőművészeti Főiskola grafika szakán. Egyik fő szervezője volt a „MAMÜ"-nek (Marosvásárhelyi Fiatal Művészek Stúdiója). Multimédiális művész, kidolgozta magáraszabott műfaját, amelyet „lírai tájépítkezés"-nek nevezett el.
1984 óta él Magyarországon. Tagja a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának.

Önálló kiállításai:
1971 „Tájképek", Stúdió Galéria, Marosvásárhely
1978 „Kamera I.", Új Élet Galéria, Marosvásárhely
„Rajz—Metszet—Litográfia", Művészeti Galéria, Marosvásárhely

1979 „Rajz—Fotó", Orizont Galéria, Bukarest
1980 „Metszetek", Múzeum, Nagykároly
„Pszicho-képek" (két rövidfilm, ff. 8+8 perc), Igaz Szó-kör, Marosvásárhely
1981 „Rajz—Metszet—Lito", Vrije Vloer Galéria, Utrecht, Hollandia
1982 „18 Metszet", Új Élet Galéria, Marosvásárhely
1983 GAMF Galéria, Kecskemét
Stúdió Galéria, Budapest
1984 Ifjúsági Ház, Pécs
1986 Stúdió Galéria, Budapest
1987 Csongrádi Galéria, Csongrád (Bukta Imrével és Szabó Szilárddal)

1951 born in Székelykeresztúr
studied at the Music and Fine Art School in Marosvásárhely
1975 graduates from the Graphic Faculty of the Academy of Fine Arts in Kolozsvár
One of the main organisers of the MAMÜ (Young Artists' Studio in Marosvásárhely)
Versatile artist, calles his activity as "Lyric landcontruction"
1984 moved to Hungary
member of the Art Fund of the Hungarian People's Republic

One-man shows:
1971 "Landscapes", Studio Gallery, Marosvásárhely
1978 "Camera I." Új Élet Gallery, Marosvásárhely
"Drawing-etching-litography", Art Gallery, Marosvásárhely
1979 "Drawing-photo", Orizont Gallery, Bucharest, Rumania
1980 "Etchings" Museum, Nagykároly
"Psycho-portraits" (two-films, 8+8 minutes), "Igaz Szó-Group", Marosvásárhely
1981 "Drawing-etching-litography", Vrije Vloer Galerry Utrecht
1982 "18 Etchings", Új Élet Gallery, Marosvásárhely
1983 GAMF Gallery, Kecskemét
Studio Gallery, Budapest
1984 Youth Cultural Centre, Pécs

1

1986 Studio Gallery, Budapest
1987 Csongrád Gallery, Csongrád (with Imre Bukta, Szilárd Szabó)

ELEKES Károly

Folyam 1990 április

NOVOTNY TIHAMÉR

„Sejt-Elem"-ző zümmögések a töviskoszorúba zárt, kiszikkadt lépecskék és Szent „Imola" csipkebogyóinak mennybe ható lángjai fölött

MAMŰ, Marosvásárhelyi Műhely 1978–84., Tegnap és Ma
Képzőművészeti kiállítás a Szentendrei Képtárban,
1989. november 10–1990. január 21.

I.

Menet közben sokszor tették fel nekem a kérdést: miért foglalkozom a MAMŰ-vel, miért-kiért teszem mindezt? Tulajdonképpen nem értettem a kérdő módot: az, ami nekem magától értetődő, empirikus ösztöneimből, sorsomból, öröklött lényemből, tanultságomból fakadó természetes állapot, miért fogalmazódik kérdőjellé valakiben. Megzavart, manipulált ez a problémafelvetés! Mit lehet erre válaszolni? Természetességem elillant, modoros sztereotípiákban kezdtem felelgetni: mert érdekel a téma, mert ösztöndíjat kaptam rá, mert ismerem a társaság magját, mert 1981-ben magam is jártam a Vizeshalmoknál, mert szeretem az átértelmezett természetet, és ez az Erdélyből származó avantgárd művészet is, ellenzéki magatartásából fakadóan, természetközeli...

Ám a mélyről mozduló titkokat nem lehet célzatos kérdésekre reagálva megválaszolni, csak bizonyos állítások tagadásaként, alázatos logikával kifejteni. Ha valamit igazán fontosnak tartunk, szívdöglesztően komolyan és zaklatottan zajlanak bennünk a dolgok, de a fel- és kiáramló érzelmes vallomásokat leginkább megrekesztjük, megkövesítjük torkunkban. Ennek ellenére, önmagamat és a kérdezőket megnyugtatandó, most mégis megpróbálom összeszedni ésszerű „tudományközi" érveimet, miért is foglalkoztatott ez a téma.

A hiány mindig is létező valami, a hiányt konkrétumok teremtik. A hiány felkelti az ember kíváncsiságát, kifinomítja érzékeit, felfokozza értelmes ösztöneit. Nekem hiányzik – és sejtem, még kinek (!) –, hogy nem áttekinthető, hogy nincs kellően feldolgozva az elmúlt huszonöt év magyar neoavantgárd mozgalmának művészettörténete. A mégoly tüzetes, de részrehajló feldolgozások nem elfogadhatóak. Ezen a területen egyelőre mindenki csak igényes részmunkás lehet, csakis így válhat telő egésszé az összkép. A múlt MAMŰ-je is egy szabadtéri múzeummá átalakított, sajátos stílusban megásott lövészárok a magyar nyelven megfogalmazódó közösségi avantgárd művészettörténet kacskaringós frontvonalában.

Az egyszerre visszatekintő és jelen idejű kiállításnak tehát megvolt a más hasonló mozgalmakkal összemérhető, értékelhető, karakterisztikus művészettörténeti és kultúrtörténeti jelentősége. Általa egy romániai kisebbségi, de tőzsgyökös magyar nyelvterületről származó, tehát eredetét tekintve Erdélyben megfogalmazódó, kiteljesedését szétszórtságában megteremtő neoavantgárd mozgalom kapcsolódhatott be haladó hazai képzőművészeti életünk kultúrájának véráramába.

Jómagam csak a kiállítás katalógusához készülő tanulmányom írása közben döbbentem rá addig ösztönösen érzett felelősségemre: egy valamikori szubkultúra elvetélt, tetszhalott gyermekét kell újraéleszteni, s az egyéni életsorsokban folytatódó, lappangó identifikációját összefogni, egykori ideológiáján át újrafogalmazni, hőseit felkutatni és a mai MAMŰ létét láthatóvá tenni. (Elekes Károlynak a megnyitón be nem mutatott performance-terve is erről a vállalkozásról szeretett volna meggyőzni bennünket: egy áldozati bárány szívének „felmasszírozása"[!].)

II.

Valószínűleg már a tárlatlátogatók zöme is láthatta és az első pillanattól fogva érezhette, hogy rendhagyó kiállítással van dolga. Rendhagyó a sajátosságait tekintve, amit másképpen, kissé elkoptatott, de hasznos frázissal élve „erdélyi levegőnek" nevezhetnénk. A dolog azonban jóval bonyolultabb ennél.

Azt mondják, a jó műben – sok más dolog mellett – mindig is sejteni az IDŐT, az idő mozgását, vagyis az időfolyamatot. A múlt és a jelen dolgai iránt érzett érzelmeink mindig is zavaróak, zavaró a konkrétságuk. Egy-egy ironikusan célzatos társadalomlélektani poén félreérthetetlenül tárgyiasulhat bizonyos kiemelt, használaton kívülivé tett eszközökben. Azonban a piros-fehér-zöld feliratú *Nem, Nem, Soha* szódásüvege (a múlt) és a körmünkre égett gyertyaként viktóriát mutató ujjak, álmaink esélyeinek kínosan röhejes és zavarba ejtően kétértelmű önkritikáját adva (a jelen) – átbillenthetnek bennünket egy másik dimenzióba: a kiszikkadt méhsejteket övező töviskoszorúhoz, a tiszta vizualitás kevert érzeteket keltő, spirális képzettársítások fájdalmas örvényét kavaró fogalomterébe. Oda, ahol már nem lehetnek fix, egyedi tárgyakhoz köthető, kizárólagos milyenségeket és minőségeket kifejező konvencionális tapasztalataink, csak áramlásaink a képi gondolatritmusok burjánzó tejútrendszerében. Sohasem hittem, mert mindig is biztos voltam benne, hogy a tárgyak ennyire beszédesekké válhatnak: szagokat, hangokat, illatokat, ízeket, tevékenységeket, biológiai és átvitt értelmű asszociációk kiapadhatatlan életfolyamatait árasztva magukból!

Érdekes módon Kacsó István tárgyösszeállítása, oltárszerű mini térberendezése szinte mindenkinek tetszett (*Sejt-Elem*). Ez a képi gondolatritmusban járatos művész közérthetővé vált a mindennapi ember számára. Gyanús(!), de mégis tiszteletreméltó állapot. Balladai tömörségű, drámai idő-Möbiust élünk át a konkrét (szódásüveg, mérlegvas), a kevésbé konkrét (viktóriát mutató ujjak, fehérre festett agyagkéz agyagujjában leégett gyertya, kívül megdermedt viaszmaradék) és a

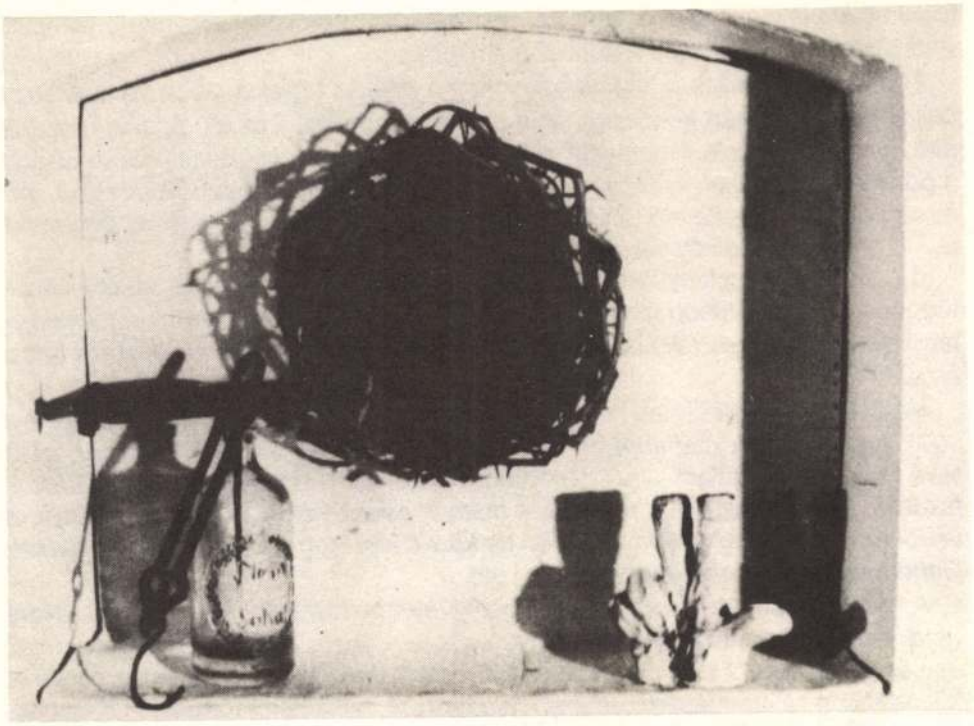

KACSÓ ISTVÁN
SEJT-ELEM

ELEKES KÁROLY
IMOLA

fogalmi képlékenységű, organikus minőségeket hordozó tárgyakon keresztül (méhsejtek, töviskoszorú), a dünnyögő mágiáig.

Többek között ezek a minőségek voltak a kiállítás legjellemzőbb vonásai: ez a balladaszerűség (zárt költőiség), ez a drámai hangvétel, s ez a dolgokat felszabadító, megigéző mágia. Pontosabban, a rend és a mágia dialektikus dualizmusáról, a pokoljárást is vállaló, orfikus, rendteremtő ráció és a ráolvasó bűvölésekkel, alkimista praktikákkal operáló, önkiíró és ösztönös varázslásokról, vagy az öngerjesztetten gesztikuláló alkotástechnikákról van szó.

Bevallom, engem lenyűgöztek a kiállításon feltárulkozó formai és tartalmi összefüggések már-már kibogozhatatlanná váló szálai, magukkal ragadtak a művekben tárgyiasuló egzisztenciális problémák mélységei, a vélemények és jellemek furcsa összjátékai.

Ha csak a művek címeit nézzük, a tárlat egy tragikus, részvéttel teli regénnyé válik: *Igen nehéz a madaraknak, Madártetem a Tündérkertben, A bozgor születése* (a bozgor hazátlant jelent), *Természet Emlékmű, Fal mögött, Odaát, Vándorló fazekas, Falatozó katona a határon, A mumus és a bárány, A harcos bálványaival védekezik, A művész halála, Metafizikus küzdelem, Hon – Otthon – Otthontalan – Otthontalanít – Otthontalanított (Billog)* stb.

A művek azonban meglepő formabontó és formateremtő képességről, avantgárd látásmódról tanúskodnak. Egyszerre van jelen bennük a hagyományos művészeti formáktól radikálisan eltávolodó, úttörő művészeti magatartás és a mitikus-vallásos, táji-természeti, néprajzi-mindennapi, társadalmi-történelmi hagyományokra építő újtradicionalista, transzavantgárd szintézisállapot.

Elekes Károly *Imolája* például valamiféle bartóki programra épít: nemcsak másolja, de átírja, újraértelmezi, sőt, kultúrtörténeti értelemben újjáalkotja a tradicionális formákat. Nála a kollektív – szubjektív létproblematika (Erdélyben levőség – Erdélyen kívüliség, erdélyiség – európaiság) mindig a formai tradíciókon és az avantgárd szűrőkön keresztül fejeződik ki. Imolája – amely egyébként egy erdélyi szenthelyről kapta a nevét, és egy boglyatartó kalangyavázat utánoz – körülbelül úgy viszonyul a hagyományos tájképhez, mint a zabla a sebességváltóhoz vagy a háromlábú üsttartó a torziós ingához. Ez a konceptualizmusban és a land art művészetben gyökeredző, átértelmezett természetszemlélet is a kiállítás legfőbb jellegzetességei közé tartozik.

Mindenkinek van valamiféle vezérmotívuma, categoricus imperativusa, amely mint legfőbb rendező elv még a nyüzsgő, dezorganikus képi elemeket, sőt a megigéző, mágikus energiákat is képes kordában tartani, erkölcsi magaslatokra emelni. A két mű kiemelése természetesen csak metaforikus értelmű, s nem a helyet kívánta elvenni a többi résztvevő elől. A totális elemzés a szó szoros értelmében folytatható lenne, de erre a terjedelmi korlátok nem adnak további lehetőséget.

CSUKÁS ISTVÁN:

RONGYSZŐNYEG

Ezt a verset álmodtam

A kutakban a sietős tengerek.
Ó, az idő mongol-íze!

Kerti rekviem

Kertünk, anyám dérütött kertje, sok-sok üvegmankón szertebiceg már: megtört rózsák, mályvák sánta csapatja némán baktat a mennybe.

Cseremisz kettős ének

Hajnallik – killanjah
eljöttünk – knüttöjle
messzebbről – lőrbbesszem
mint a fény a földre

Csillagnak – kangallics
tékozló – ólzokét
fiai – iaif
tudjuk a vágy nevét

Hidrogénatom alapállapotban a Bohr-féle elmélet szerint

Pamparamparamparam.
M/m/m/m/m/.
Nem értem, ha fel is négyel.
2x2
4.

Dsida-sorok

Elmúlt a nyári dagály, a kertek mind leapadtak; rozsdás drótkerítés, a levél csontváza a röntgenfénybe vacog, a sövény megnyírva foxiszerűre; „jó füvek és fák" így menetelnek a téli szögesdrót-táborba és mint a bakák, konokul kidalolják: „Szép e világ, gyönyörű e világ és nincs hiba benne!"

Jonicus a minore

A fa éjjel csupa ringó,
libafejnyi puha bimbó,
a fa nappal, ez is álom,
üvegágyús vizi várrom.

Baltóver hadova

Frájer voltam, huszonnyolcas,
nem ismertem, mi a córesz,
bibáb volt a hangulatom,
fickómban begyűrve a steksz.
Ahány lubnya, fürdős hergelt,
bukott az édesgyökérre,
s jött a dekás, dzsalni kellett,
a balhénak sitt a vége.

Az ürgét a krehácsából
felültettem a felhőre.
Jó messzire csaltuk, mivel
bikás volt a bárcás bőrre.
Brúnó apó kunyhójától
majd elállt a szívverése,
bólogatott s akrem szúrtam.
S a balhénak sitt a vége.

Ajánlás:
Oberhén húsz mázsa a knassz.
Princem, mért is csúsztam pléhre?
Cserpákom kong, brúgóm száraz.
A balhénak sitt a vége.

Gagliarda

Imbolygó télnek ernyedő testét
bádogcsatornák sűrün erezték,
morogva áradt, csörögve zúdult
megolvadt vére, hóteste elnyult.

Pulzusa verdes: nyári esőben
ázik az utca, őszi köd hörren,
teste felépül s megindul szíve.
Kalapod lengesd az első hírre.

W.S.-dal

Mi van köztem és a nap között?
Egy rigó van köztem és a nap között.

Mi van köztem és a nap között?
Egy gyerek van köztem és a nap között.

Mi van köztem és a nap között?
Arcod van köztem és nap között .

Mi van köztem és a nap között?
Nincs semmi köztem és a nap között.

A puszta vágyra

A puszta vágyra kinyílnak a fotocellás falak; minden különösebben vágy nélkül megtelik a szoba az elfelejtett évszakokkal. Most a tél vonul el. Sírkőre húzott kabát, pirosszemű ökrök, az éhségtől görbe venyigekutyák. A homályló utca fölött magasan iramlik a havas vasúttöltés – Honnan jön? Hová megy? Ketyeg a szívben a kérdés, mint az elalvó falon a kakukkos óra. Talán a sírkőre húzott kabát? A pirosszemű ökrök? Az éhségtől görbe venyigekutyák? Reggelre fehér lesz minden. A csillagok alól hull a hó.

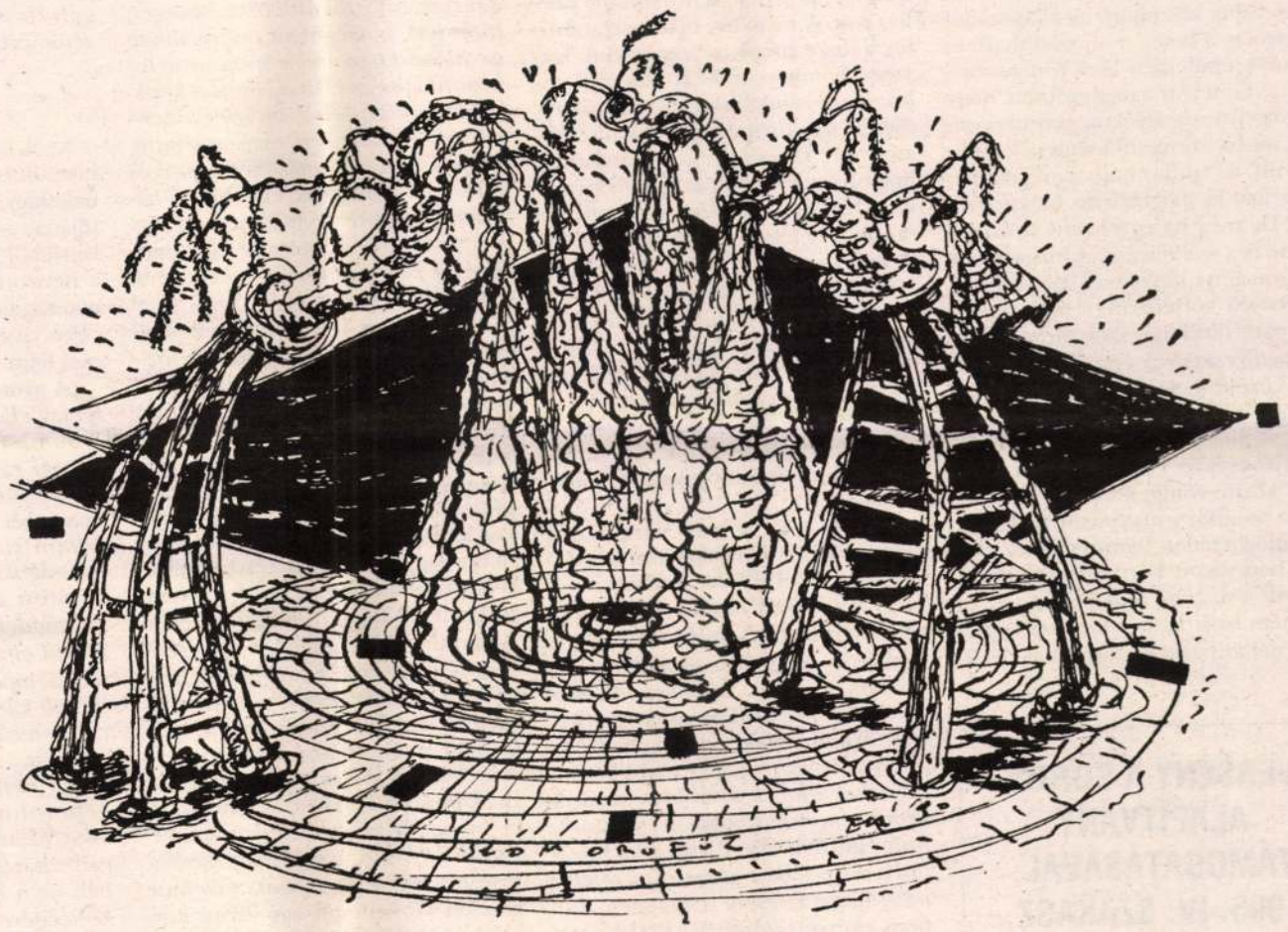

Elekes Károly rajza

MATÚZ GÁBOR RIPORTJA:

A beteg útja

Július 25-én, kedden, a késő esti órákban a Nógrád megyei Szandaváralja községben egy balszerencsés véletlen folytán elsült vadászpuska életveszélyesen megsebesített egy huszonkét éves férfit. A borda- és kézközépcsonttöréseket, valamint a jobb tüdőfél zúzódásos sérülését elszenvedett, erősen kivérzett fiatalember életét csak a gyors és szakszerű orvosi beavatkozás mentette meg.

A balassagyarmati Dr. Kennessey Albert Kórház-Rendelőintézet sebészeinek köszönhetően sikerült ugyan a közvetlen életveszélyt elhárítani, majd a műtétet követően az intenzív ellátás során stabilizálták a sérült állapotát, ám a fellépő szövődmények hatására a kezelőorvos néhány nap elteltével, péntek reggel úgy döntött, hogy a beteget tovább kell szállítani egy speciális mellkassebészeti ellátást biztosító országos gyógyintézetbe. Ami korántsem ment olyan könnyen, mint azt a kívülálló gondolná. Mert, ugye, mi sem tűnik természetesebbnek, mint hogy az arra rászorulót a lehető legmagasabb színvonalú kezelésben kell részesíteni. Hivatalosan ezt senki nem is vonja kétségbe...

***

A konkrét eset kapcsán *dr. Szalay László*, a kórház Központi Anaesthesiológiai és Intenzív Betegellátó Osztályának (KAIBO) főorvosa különféle aggodalmainak adott hangot. A több évtizedes tapasztalatokkal rendelkező szakorvos úgy látja: a vidéki kórházaknak az utóbbi években komoly gondokat okozhat, ha egy-egy beteget a gyógyulásra nagyobb esélyt jelentő valamelyik országos intézetbe szeretnék átutalni. Ezzel a problémával Balassagyarmaton leggyakrabban koponya- és gerincsérülések esetén kerülnek szembe, amikor pedig a szó szoros értelmében véve életbevágóan fontos lenne a mihamarábbi legpontosabb diagnózis felállítása. Azért csak „lenne", mert a kórház nem rendelkezik olyan modern képalkotó berendezésekkel — computertomográf (CT), mágneses rezonancia vizsgáló (MRZ) —, amelyek használata révén a központi idegrendszer károsodásának mértéke, és így a követendő terápia nagyságrendekkel pontosabban volna meghatározható, mint hagyományos módon. Az Ipoly-parti városban a„szegénységből" kifolyólag sajnos még arra sincs lehetőség, hogy egyszerű, de elfogadható helyszíni röntgenfelvétel készüljön, ha állapotából kifolyólag a beteg nem szállítható át a másik épületben lévő röntgenosztályra. Ennek az a magyarázata, hogy a gyógyító osztályokon rendszeresített mobil röntgenkészülékek ósdi, elavult, ki tudja, hányszor javított, nem igazán megbízható berendezések. De még ha egyébként szóba jöhetne is a szállítás, sincs megoldva a biztonságos mozgatás. A pavilonrendszerű kórházban, a több hektáros park területén szétszórtan elhelyezkedő osztályok és a röntgen épülete közötti út során nem tudják biztosítani a folyamatos oxigénellátást a beteg számára, mert nincs megfelelő szállítóeszköz ehhez. Tehát vagy nem készül röntgenfelvétel, ami pedig a további gyógyításhoz esetleg nélkülözhetetlen lenne, vagy az előzőekben vázolt körülmények miatt fennáll a veszélye annak, hogy a beteg nem bírja ki az oda-vissza legfeljebb néhány száz méteres utat. „Éveken keresztül egyszerűen senki nem törődött ezzel a problémával", mondja rezignáltan a főorvos. Mint ahogy arra sem jutott mind ez ideig pénz, hogy az intenzív osztályon megteremtsék a folyamatos oxigén- és áramellátást. A nehézségek ismeretében nem nehéz belátni, hogy alkalmasint szükségessé válhat a beteg áthelyezése egy jobban felszerelt, a gyógyításban magasabb szintet képviselő intézetbe.

Szalay doktor nem különösebben híve a köntörfalazásnak, főként akkor nem, ha úgy érzi, mesterséges akadályok nehezítik a munkáját.

— Akut esetekben az időtényező igen lényeges, ezért az a cél, hogy a beteget minél előbb, amikor még gyógyítható, megfelelő ellátásban részesítsék. Sokszor ez a beteg szállítását teszi szükségessé. Ha a beteg mellkasa zárt, van keringése, akkor szállítható. A gond ott van, hogy hiányzik a fogadókészség az országos intézetek részéről. Többször írtam már az igazgatónak ez ügyben. Tisztában vagyok azzal, hogy kellene lennie szolgálati útnak, pontos szabályozásnak, mi a rendje a betegek intézetek közötti áthelyezésének. De előfordulhat, hogy nincs idő küszködni a bürokráciával, a szervezeti formaságokkal. Az igazgató próbált tenni valamit, megkereste levélben a megyei tisztifőorvost, de még csak érdemi válasz sem kapott.

A fiatalember mellkasi sérülése speciális ellátást igényelt. Szalay doktor ismeretei szerint Nógrád megyében ilyen beavatkozásra alkalmas osztály nincs. Felhívta az Országos Traumatológiai (Baleseti) Intézet mellkassebészeti osztályát, és kérte, küldjenek konzíliumba valakit, helyben döntsenek a továbbszállítás szükségességéről. A fővárosi illetőségű kórház, létszámhiányra hivatkozva elhárította a gyarmatiak kérését, viszont azt javasolta, keressenek meg más, hasonló profilú osztályokat, például az ugyancsak országos Korányi TBC Intézetben. Ami némiképp furcsa ötlet, hiszen közismert — szakmai körökben legalábbis —, hogy a budakeszi intézet elsősorban nem baleseti eredetű, hanem elektív (tervezett) betegek ellátásával foglalkozik. Ennek ellenére Szalay doktor délig öt alkalommal hívta a Korányit, míg a folyamatosan operáló mellkassebészek egyike a telefonhoz jött, de ő is csak tanácsokat adott. Se a konzíliumot nem vállalta, se a beteget átvenni nem tudta. A következő állomás a Központi Honvéd Kórház volt. A választás, már csak a sérülés jellege miatt is, logikusnak tetszett. Azonban, miként kiderült, náluk nincs is mellkassebészet, szükség esetén úgy hívnak konzíliáriust. Viszont azt készségesen felajánlották, hogy ha a gyarmatiak találnak valakit a mellkasi probléma megoldására, ők a beteg kézsérülését szívesen ellátják.

Szalay doktor, utolsó lehetőségként, felhívta a Népjóléti Minisztériumot, ahonnan azt a választ kapta, hogy a tárca nem foglalkozik konkrét betegelhelyezési ügyekkel. A fiatalembernél ekkor már oxigenációs zavarok mutatkoztak, egyre bonyolultabb feladatot jelentett a lélegeztetése.

*— Két óra körül váratlanul visszahívott a minisztérium azzal – folytatta a történetet a főorvos —, hogy a baleseti intézet igazgatójával történt megbeszélés alapján az ügyeletes szaksebész főorvost kiküldik konzíliumba. A kolléga, **dr. Szabó Győző** öt órakor meg is érkezett. Miután megvizsgálta, és kielégítőnek találta a beteg állapotát, tanácsokat adott a további terápiára, aztán elment. Abban maradtunk, hogy hétfő reggel újra konzultálunk. Este tízkor váratlanul telefonált, hogy átveszik a beteget. Egy nem egészen könnyű éjszaka után a fiatalembert szombat délelőtt helikopterrel Budapestre szállították. Még kellő időben.*

Szalay doktor szerint az eset kiválóan példázza a magyar egészségügy romló tendenciáit.

— Az egészségügyi ellátás szervezettsége fokozatosan romlik. Öt-tíz éve egy ilyen beteg elhelyezése még nem jelentett gondot. Mióta a gyógyításban is majdhogynem elsőrendű szemponttá vált, ki fizeti, mibe kerül, azóta a drágább kezelést igénylő, költségesebb eljárásra váró betegek gyors, akut elhelyezése egyre nehezebb. Mind több indokot találnak vezető, országos hatáskörű gyógyintézetek, hogy miért nem vesznek át egy-egy beteget. Éppen ezért Magyarországon ma már szó nincs arról, hogy mindenki számára egyformán biztosított az egyenlően magas színvonalú ellátás. Mások a lehetőségek a budapestiek, és megint mások a vidékiek esetében.

A népjóléti miniszter személyi titkára, *Horváth Géza* szerint nem lenne szükség arra, hogy hasonló ügyek a minisztériumon keresztül intéződjenek. A kórházak illetékes szakorvosainak kellene felismerniük, hogy az adott beteget képesek-e a megfelelő színvonalon ellátni, vagy szükség van más intézetbe történő áthelyezésére. Ennek ellenére gyakran mégis a minisztérium közbenjárását kérik.

Dr. Várkonyi László, a Népjóléti Minisztérium osztályvezetője — azóta munkahelyet változtatott — járt közben annak érdekében, hogy a meglőtt fiatalembert mégiscsak lássa mellkassebész specialista.

*— Egyik kollégám beszélt a balassagyarmati kórházzal, azután referált nekem. Ezt követően felhívtam a baleseti intézet igazgatóját, **Renner Antal** professzor urat, és kértem, nézzék meg a beteget, a helyszínen ítéljék meg, szükséges-e a továbbszállítása. Eddig még nem tapasztaltam, nem is hallottam olyanról, hogy nehezebb lenne bejutni a progresszív ellátás magasabb szintjére. Február óta végigjártuk az országot, rengeteg minisztériumi találkozót szerveztünk, melyeken gyakorlatilag minden egyészségügyi intézmény képviseltette magát, de ilyen problémát senki nem jelzett. Egyébként sem olyan egyértelmű ez az egész felvetés. Mert pont az nem jó, hogyha üres az ágy. Nem érdeke az országos intézetnek, hogy visszautasítsa beteg átvételét, hiszen minden egyes beteg pénzt jelent a számára. Inkább el tudom azt képzelni, hogy a kisebb kórházak azért akarják továbbküldeni a beteget, mondjuk hétvégeken, mert abban az időszakban talán nem annyira biztonságos az ellátás. Nem a konkrét esetről beszélek, mert itt a helyszíni konzultáció is megerősítette, hogy a beteget szükséges országos intézetbe szállítani. Egyébként háromnegyed éve dolgozom a minisztériumban, de ez volt az első eset, hogy a közreműködésemet kérték beteg elhelyezéséhez.*

Az Országos Traumatológiai (Baleseti) Intézet igazgatója által konzíliumba kirendelt mellkassebész, *dr. Szabó Győző* főorvos határozottan cáfolja még a feltételezését is annak, hogy vidéki kórházból azért nem vesznek át beteget, mert költséges volna a gyógyítása. Ugyanakkor az előfordul, hogy például helyhiány vagy más, pillanatnyi elhelyezési probléma miatt némi késéssel tudják csak fogadni a rászorulókat. A szandaváraljai fiatalember esetében is azért szenvedett késedelmet az átvétel, mert az első telefonváltás idején nem volt szabad ágy a mellkassebészeti osztályon.

A Nógrád megyei tisztifőorvos, *dr. Dömsödi Péter* érthetőnek tartja, ha egy országos intézet osztályvezetője hasonló esetben ódzkodik, hiszen miért kellene neki átvennie beteget közvetlenül egy városi kórházból, mikor megvan annak a rendje-módja, hogyan kerülhet valaki magasabb színvonalú ellátást biztosító gyógyintézetbe.

— Az illető pesti főorvos helyében talán én is hasonlóképpen vélekednék. A beteg, amennyiben a gyarmati orvos úgy ítéli meg, átszállítható Salgótarjánba, a megyei kórházba is. Az ellátási folyamatot be kell tartani: területileg illetékes kórház, megyei kórház, országos intézet. Ez az elv. Amit nyugodtan meg lehet sérteni, ha az orvos el tudja intézni az áthelyezést. Az országos intézetek a megyei kórházakból sem fogadják automatikusan a beteget, de jobban figyelembe veszik az áthelyezést kérő orvos véleményét, ha megyei osztály a továbbküldő. Azt, hogy országos intézetek azért nem vesznek át beteget, mert hogy sokba kerülne a gyógyítása, ennyire kiélezve nem tudom elhinni. A pénz biztosan dominál, megnézik, hány pontot ér az adott betegség, mennyit fizet érte a társadalombiztosítás, de ez nem befolyásolja a döntési mechanizmust alapvetően. A pénz persze a sürgősségi ellátásban is szerepet játszik, igazán veszélyes helyzetekben azonban senki nem veszi ezt annyira mereven. A szerencsétlenül járt szandaváraljai fiatalember ügyében semmiféle megkeresés nem érkezett hozzám. A Szalay doktor által említett súlyosabb gerinc- és idegrendszeri sérültek továbbszállításának problematikájával kapcsolatban azonban az elmúlt nyáron valóban küldött nekem levelet a gyarmati kórház vezetője. Tekintettel arra, hogy a probléma megoldása meghaladta hatáskörömet, kértem az illetékes szakmai kollégium illetve az országos tisztifőorvosi hivatal segítségét. Bár konkrét ígéreteket nem kaptam, azóta Balassagyarmatról sem jeleztek a kérdéskörrel összefüggő újabb problémákat.

Dr. Vekszler György, a megyei kórház osztályvezető traumatológus főorvosa, megyei szakfőorvos kissé pikírten reagál a történtek hallatán.

— Nekem mások a tapasztalataim, mint Szalay László kollégámnak. Tizenöt éve dolgozom itt Salgótarjánban a megyei kórházban, több mint tíz éve vagyok a traumatológiai osztály vezető főorvosa. Nekünk nagyon jó a kapcsolatunk az Országos Traumatológiai (Baleseti) Intézettel. Nem fordult még elő, hogy amikor felvételesek voltak, ne vették volna át a beteget. Szalay doktornak a megyei kórházat kellett volna felhívnia, nem rögtön az országos intézetet. Mi ellátjuk a lőtt mellkassérültet is, ami öt évente ha egy befut. Idén tavasszal éppen történt ilyen. Persze, ha meghaladja a lehetőségeinket, mi is továbbküldjük. Mindezek ellenére azt kell mondjam, van némi alapja Szalay doktor felvetésének. Égési sérülteket elhelyezni például rendkívül nehéz, és szájsebészeti vonatkozásban is többször előfordult — bár ezen a területen időközben történt valami előrelépés —, hogy gondok adódtak a fogadási készséggel. De ez semmiképpen nem tb-fizetési probléma.

***

Nem ijesztgetésképpen, de érdemes idézni *dr. Németh Gézának*, a balassagyarmati kórház orvos-igazgatójának még 1994. június 30-án kelt leveléből néhány gondolatot, melyet a neurotraumatológiai ellátás hiányosságairól és az ezek megoldását célzó javaslatokról írt a Nógrád megyei tiszti főorvosnak.

„A gyors, traumatikus szállítás, intenzív ellátási háttérrel egyre szélesebb időhatárok között, igen nagy anyagi ráfordításokkal már szinte mindenütt biztosított, ugyanakkor betegeket vagyunk kénytelenek elveszíteni (! — M.G.) szervezési hiányosságok, ellátási hézagok miatt. A Fővárosi akut idegsebészeti kapacitás minden különösebb megterhelés nélkül elbírná a szállítási trauma és idő szempontjából egyaránt optimális 100 kilométeres sugarú agglomerációs terület integrált idegsebészeti ellátását...

Úgy ítéljük meg, hogy nekünk is kapcsolódnunk kell a Fővárosi akut neurotraumatológiai integrált ellátáshoz, hogy sürgős esetben ne a beteg kárára és a kórház költségére kelljen több órás telefonvitákkal meggyőzni egy országos intézetet, hogy a beteg ellátása a feladatuk — ha az vidéken nem oldható meg.

Fentiek alapján kérem Tisztelt Főorvos Urat, hogy egyeztető megbeszélést szíveskedjen kezdeményezni — NM., Idegsebészeti Szakmai Kollégium, stb. (?) — kórházunk neurotraumatológiai ellátásának egy megfelelő szakintézethez való integrálása érdekében."

***

Szalay doktor pozitív példaként emlegeti Dunaújvárost és Ceglédet. A két város megközelítőleg olyan távolságra feszik Budapesttől, mint Balassagyarmat, kórházaik azonban kapcsolódnak a fővárosi akut neurotraumatológiai integrált ellátáshoz, így náluk nem fordul elő, hogy ne tudnának beteget áthelyezni országos intézetbe. *Dr. Stróbl Jenő*, a dunaújvárosi Szent Pantaleon Kórház gazdasági igazgatója szerint nekik valójában nincsenek a gyarmatihoz hasonló gondjaik, ugyanakkor érdemesnek tartja megjegyezni, hogy ez a körülményekhez képest optimálisnak mondható helyzet elsősorban a kórházuk és a számukra kijelölt Országos Idegsebészeti Tudományos Intézet orvosai között kialakult és folyamatosan ápolt jó munkakapcsolatnak köszönhető. A ceglédi kórház baleseti sebészet osztályvezető főorvosának ezzel szemben az a véleménye, hogy bár ők is integrálva vannak, mégpedig az Országos Traumatológiai (Baleseti) Intézethez, alkalmanként mégis előfordul, hogy gondjaik vannak egy-egy súlyosabb betegük elhelyezésével. Ahogy *dr. Endrődi János* fogalmaz: a fővárosban székelő országos intézetek azáltal, hogy felosztották egymás között Budapestet, mint ellátandó ügyeleti területet, lényegében egy kerületi kórház szintjére degradálták magukat. Ez a felosztás ugyanis azt jelenti, hogy az intézetek valójában csupán az ügyeleti napjaikon képesek megfelelni az „országos" jelzőnek, mert csak ilyenkor van szolgálatban az a team, amelyik alkalmas kimagasló szakmai feladatok elvégzésére. Máskor viszont megtörténhet, hogy nem képesek megfelelni az elvárásoknak.

***

Nemrégiben egy tizenkét éves kisfiú közúti baleset vétlen részeseként eszméletlenül került a gyarmati kórházba, és felmerült nála egy sürgős koponyaműtét elvégzése. Több órás telefonálgatás vette kezdetét. Ezúttal szerencséjük volt. Három órás késedelemmel ugyan, de helikopter érkezett a sérült gyerekért. A modern vizsgálati eljárásoknak köszönhetően az Országos Idegsebészeti Tudományos Intézet („Amerikai úti idegsebészet") orvosai elálltak az operációtól. Kevésen múlott azonban, hogy a kisfiút nem fektették műtőasztalra Balassagyarmaton: még egy-két óra hiábavaló telefonálgatás, és a helyben rendelkezésre álló technikai körülményekre alapozva, az idő szorításának kényszerében az orvosok megoperálták volna a kis sérültet. Talán felesleges részletezni, még manapság is milyen kockázatokkal jár egy koponyaműtét. Különösen, ha utóbb feleslegesnek bizonyul.

Szalay doktor szerint továbbra is fennáll a veszélye annak, hogy Balassagyarmaton vagy környékén valakinek azért kell meghalnia, mert nem jut el a megfelelő gyógyintézetbe. Pedig több mint egy év telt el azóta, hogy elment a levél a megyei tiszti főorvosnak. Egy év nem bizonyult elegendőnek ahhoz, hogy legalább a tárgyalások megkezdődjenek. És ez nem kizárólag, talán nem is elsősorban a megyei tisztifőorvos felelőssége. Nyugat-Nógrád polgárai, potenciális betegek és sérültek csak reménykedhetnek, hogy szükség esetén őket is befogadja majd valamelyik országos intézet, és nem gyarapítják azok számát, akiknek azért kellett meghalniuk, mert „szervezési hiányosságok, ellátási hézagok" miatt nem kapták, nem kaphatták meg a legmagasabb szintű orvosi ellátást. *„Rajtunk persze semmi nem múlik"* — mondja, mintegy megnyugtatásképpen a közel-keleti frontokat is megjárt főorvos —, *minden tőlünk telhetőt megteszünk az elkövetkezendőkben is".* Kérdés, hogy ez mire lesz elegendő?...

VERSENY A SOROS ALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL, 1995. IV. SZAKASZ, 3. FORDULÓ

ELEKES Kár

Szeretettel meghívjuk Önt
1992. december 8-án 19.00-kor
a soltvadkerti Galériába

Elekes Károly

festőművész

" Kis Képek " c. kiállításának
megnyitójára.

A kiállítás megtekinthető:
1992. december 31-ig
hétköznap 14–19 óráig.

Cím: SOLTVADKERT, Kossuth u. 1-3.

920615. SZÖVGAFÓ Kiskőrös

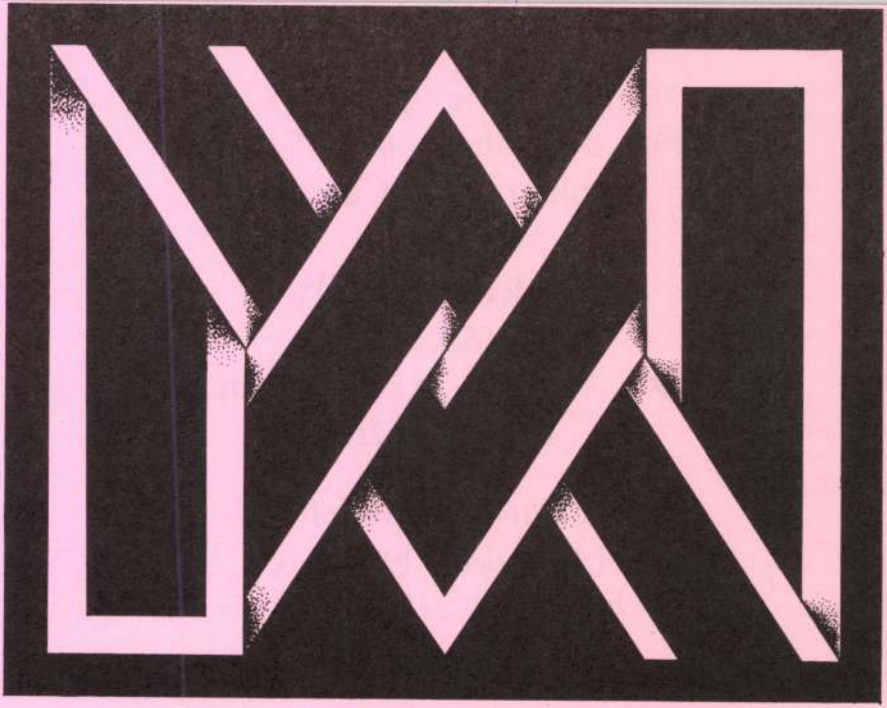

GALÉRIA

Ma-holnap-Mű a városligeti Palme-házban

Új társaság alakult mostanában, hogy hidat verjen a határon inneni és túli magyarság művészete között. Nem tudható még, hogy a Magyarok Világszövetségének ügynökségeként működnek majd, avagy a kisebbségi magyarsággal együtt, a határon túli románság, szlovákság, szerbség művészetére is figyelnek. Ha ez utóbbira is vállalkoznak, s ha tevékenységük nem csupán alkalmi tűzijátékok szervezésében merül ki, hát akkor azt mondhatjuk: végre!

Számos nagy rendezvény (két monstre Szülőföldünk tárlat) és több apró kiállítás foglalkozott az elmúlt két évtizedben a határon túli magyarság művészetével, de őszintén szólva főleg Nyugatra figyeltünk (viszontmeghívásokat és pénzeket remélve).

Annak persze, hogy érdeklődésünk ilyen egyirányúnak bizonyult, más nyomós oka is volt. Ugyanis, amit megismerhettünk a Felvidék és Erdély magyar művészetéből, az őszintén szólva igen vidékiesnek tűnt. S ha felbukkant egy-egy erősebb tehetség, hát hamarosan végleg Magyarországon üdvözölhettük, hacsak nem utazott tovább az első bécsi gyorssal.

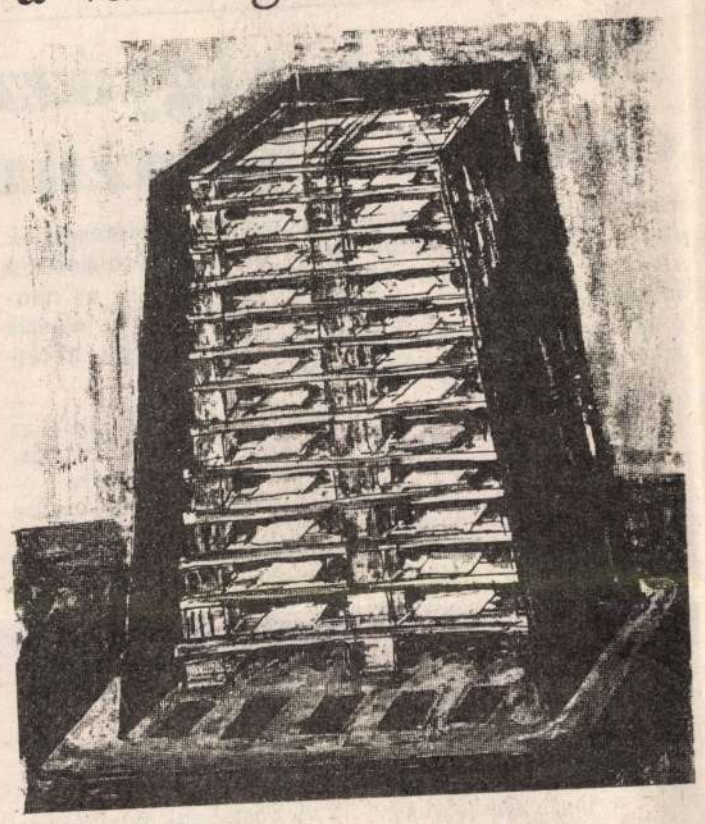

Elekes Károly: Terv

Így került át Erdélyből legalább egy tucat igen ígéretes fiatalember. Ám az anyaország csak nagy szavakat adott nekik, egzisztenciát nem annyira. S közben éveket, méghozzá nagyon jó éveket vesztegettek el. Alig maradt esély arra, hogy újra talpra álljanak. Néhányuknak mégis sikerült.

Elsősorban Szentendre fogadta be őket. Néhány éve visszatekintő kiállítás nyílt ott, MaMű (Marosvásárhelyi Műhely) címmel. Ez még csak történeti, önbizalom-erősítő futam volt. Nos, azóta a MaMűre hivatkozva több kiállítás is nyílt, amelyek már a jelenben élnek. És önállóak, erősek, mások. E sorban a legutóbbi a Pantenon csoport (gonosz kis szóvicc a nevük) mostani bemutatója a városligeti *Palme*-házban. Három úr, valamivel a negyvenen túl, érett művész mindegyik: *Elekes Károly, Krizbai Sándor, Nagy Árpád.*

A romániai iskolázottságú művészek többsége Magyarország kihagyásával kapcsolódott Európához. (Főként az 1970-es évek szürreális francia művészetével érintkeztek.) A marosvásárhelyieket mélyebben érintette a sajátos közép-európai helyzet, és inkább a szociális érzékenység hajtotta őket. (A dada volt a forrásuk.) Ebből csináltak mára valami nagyot.

Hosszabb nézelődés szükségeltetik, míg a divatos külsőségek mögül átsejlik a Pantenonék keserű mássága. Lassan kiderül, szimbolikájuk nagyon is e világi (talán leginkább a mezőgazdasági dadaista *Bukta Imrével* rokon). Életet teremteni légüres térben, fényt vezetni az átjárhatatlan szalmatörek-vezetéken át, művészetgesztusokkal szembesíteni a szurokból-kőből gyúrt krumplifejeket, valahogy így (a nyelv érzéketlenebb fordulataival) nevezhető meg szándékuk.

Bán András

Kulka Párizsba szerződik?

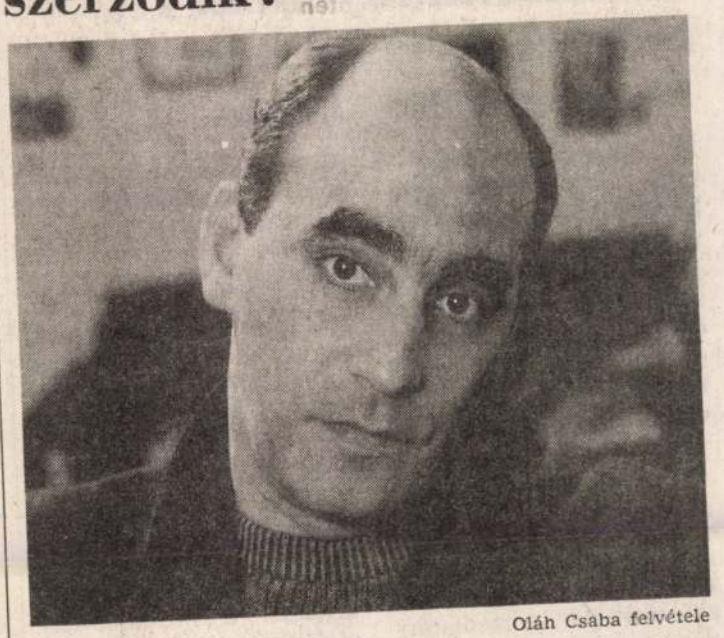

Oláh Csaba felvétele

Négy évig a *pécsi*, utána nyolc évig a *kaposvári* színház tagja volt *Kulka János*, de most végre a fővárosba, a *Radnóti Színházba* szerződött, évi egy szerepre.

— *Ibsen Rosmersholmjában* játszom, *Valló Péter* rendezi. A többi főszereplő *Kováts Adél, Haumann Péter, Bálint András* és *Andorai Péter.*

— *Kereken fél évszázaddal ezelőtt láttam ezt a darabot a kis Madáchban, Mezei Máriával és Várkonyi Zoltánnal. Hátborzongatóan jó előadás volt.*

— Arra törekszünk hogy a miénk is az legyen. És kaptam egy francia ajánlatot. *Sophie Loulachevsky*, aki négy évvel ezelőtt rendezett bennünket Kaposvárott két *Marivaux*-egyfelvonásosban, felhívott Párizsból. Közölte velem, hogy a jövő évadban egy esztendőre megkapta a párizsi *Odéon* színház kamaraszínpadát. Van egy kis társulata, négy francia, egy svájci, egy román színész, szeretné, ha csatlakoznék hozzájuk, főleg kísérleti darabokat akar bemutatni.

— *A nyelvtudás nem probléma? S mi lesz a Szomszédokkal?*

— Elég jól beszélek franciául. *Horváth Ádámot* pedig megkérem majd, hogy valami hosszabb, ösztöndíjas külföldi útra küldje Mágenheim doktort.

— *És Kaposvár teljesen a múlt ködébe vész?*

— Szerencsére nem, mert a színház műsorán tartja az *Éjjeli menedékhelyet*, és a *Csárdáskirálynőt*, amelyben Edvint játszom.

— *Van még valami újság?*

— *Csákányi Eszter* meg én évek óta járjuk az országot *Miért kell a szerelem?* című vegyes zenés irodalmi összeállításunkkal. A Tilos az Á klub többször hívott minket, már csak a műsorunkban szereplő *Micimackó*-részlet miatt is, hiszen a klub a Micimackóból kapta a nevét. A napokban abszolváltuk a meghívást, de nem a szokásos műsorunkkal, hanem igazi happeninggel.

— *Ez miből állt?*

— Eszter estélyi ruhát öltött, magam szmokingban pompáztam. Egy-egy kottatartó pult állt előttünk, rajta a telefonkönyv és azt olvastuk fel.

— *Gyerekkoromból emlékszem egy mondásra: Bajor Gizi olyan nagy színésznő, hogy ha a telefonkönyvet olvasná fel, az is izgalmas színészi produkció lenne.*

— Ez a mondás izgatta a mi fantáziánkat is. Egyébként volt név és szám, amelyet Eszter például a Jaj de jó a habos sütemény dallamára énekelt el, egy másikat valamely vers ritmusára olvasott fel, és én ugyanúgy. Százötven percig csináltuk, miközben mindinkább fogyatkozott a nézőtér létszáma, időközben apránkint elvitték a kellékeket, lecsavarták a villanyt és egy-egy égő gyertyát adtak a kezünkbe, de mi kitartottunk az utolsó, már csak egymagában ott ülő nézőig.

Barabás Tamás

Kalapács alatt a Nurejev-gyűjtemény

Elárverezik *Rudolf Nurejev* műgyűjteményét, több használati tárgyát és nevezetes szerepeihez viselt színpadi kosztümjeit. Összesen ezer tétel — közöttük a művész R-betűt formázó gyémánt nyakkendőtűje és arany töltőtolla — kerül kalapács alá a londoni és a New York-i aukción.

Az AIDS-ban tavaly elhunyt világhírű balett-táncos 30 éven át rendszeresen vásárolt festményeket, szobrokat, antik bútorokat, szőnyegeket. A kitűnő ízlésről tanúskodó gyűjtemény nem befektetés volt Nurejev számára, egyszerűen szerette maga körül a szépet — nyilatkozta a cég egykori klienséről a Christie's európai igazgatója. (A régi fotón a művész kincsei között pihen).

Nurejev maga intézkedett arról, hogy az Egyesült Államokban, a Karib-szigeteken és Európában fenntartott nyolc otthonában található értékeket halála után alapítványai javára tegyék pénzzé. Ennek megfelelően a még idén esedékes árverések bevételei a klasszikus táncművészet népszerűsítésére az Egyesült Államokban létrehozott Rudolf Nurejev Alapítványt és a táncosok orvosi ellátásának és utazásainak finanszírozását szolgáló liechtensteini Nurejev Alapítványt illetik.

Barokk vigasságok

Holnap megkezdődik az egri barokk fesztivál. A hónap végéig tartó, színvonalas parádén jobbára zenei programok szerepelnek. Fellép például az osztrák fúvósok csapata és két külföldi (angol, francia) kamarazenekar is.

Érdekesnek ígérkezik a Dobó téri Barokk vigasságok elnevezésű sorozat, melyben történelmi táncok, játékok, utcaszínházi előadások, valamint régi mesterségek bemutatója és vására kap helyet. A fesztivál idején minden este toronyzene szól a minaret erkélyéről.

Ha már Egernél tartunk, hadd mondjuk el azt is, hogy a híres „Leányka" fővárosában idén is megrendezik a szüreti napokat, egyszerre az Agria nemzetközi néptánctalálkozóval. Természetesen borkóstolóval, -vásárral együtt.

A Mafekingi fiúk

Ne menjünk el szó nélkül egy évforduló mellett. *Tábori Pál*, akinek nemrég lett volna a 85. születésnapja, megérdemli az említést. Már az apja, *Tábori Kornél* is neves író és újságíró volt. Pál már ismert író s hírlapíró volt Pesten maga is, több ifjúsági regény szerzője (A nemzetközi őrs, a Mátyás hegyi Iliász és A Mafekingi fiúk), amikor nagyot fordított sorsán és 1937-ben kivándorolt Angliába. Eredeti tehetsége és rendkívüli szorgalma révén csakhamar sikeres író, újságíró és filmforgatókönyv-író lett Londonban is. Az utóbbit persze, mint odakinn oly sok magyar, főként *Korda Sándornak* köszönhette, akinek később megírta az életrajzát is. Magam 1947 nyarán ismertem meg személyesen. Néhány hétig titkári munkára alkalmazott, naponta jártam a Stafford Terrace 14. alatti házában. Akkortájt — mondhatnám — ő volt a „Soros". Végigtarhálta az egész angol szellemi életet, írókat, színészeket, filmeseket, mecénásokat, aztán nekem csak az volt a dolgom, hogy segítsek neki kötözni, csomagolni, címezni a pakkokat. *„Én egy évtizede szakadtam el hazulról, te nemrég érkeztél, jobban ismered a mai magyar írókat, költőket, hírlapírókat, kiknek mit kell küldeni"* — mondta nekem, és azért tartott, hogy szállítsam a pesti neveket és címeket. És folyamatosan mentek Pestre a csomagok.

De ahogy az már lenni szokott, sokan nem szívesen „nézték el neki" jóságát. (Ha valaki elfordította a fejét, gyakran mondogatta Tábori Pál: *„ugyan milyen szívességet tettem neki, amit nem bocsát meg?"*) Ő azonban képtelen volt másként cselekedni. Hisz lélekben mafekingi cserkész maradt.

B. T.

Még mindig sikerrel fut a mozikban *Koltai Róbert* Sose halunk meg! című filmje, de a népszerű színész-rendező már újabb forgatásra készül.

— A napokban várható, hogy az utolsó hiányzó aláírás is a szerződésre kerül. Ám mi úgy csinálunk, mintha a tévé már rábólintott volna a tervekre. Mivel túl nagy anyagi áldozatot nem kell hozniuk, remélem nem lesz akadálya, hogy augusztusban valóban megkezdődjön a forgatás. Erre annál is nagyobb szükség van, mert tíz negyvenperces részt tervezünk, de ha nem tudunk időben kezdeni, akkor ez a szám csökkenhet.

— *Vagyis ezúttal nem a filmvásznat, hanem a képernyőt szeretné meghódítani?*

— Igen, ez a televíziós sorozat egy nagyváros valamelyik kisebb kerületében játszódna, középpontjában privatizálásra váró gyógyszertárral. És hogy a zene is komoly szerepet kapjon a történetben, az egyik patikus zenekari tag is.

Zenész a patikában

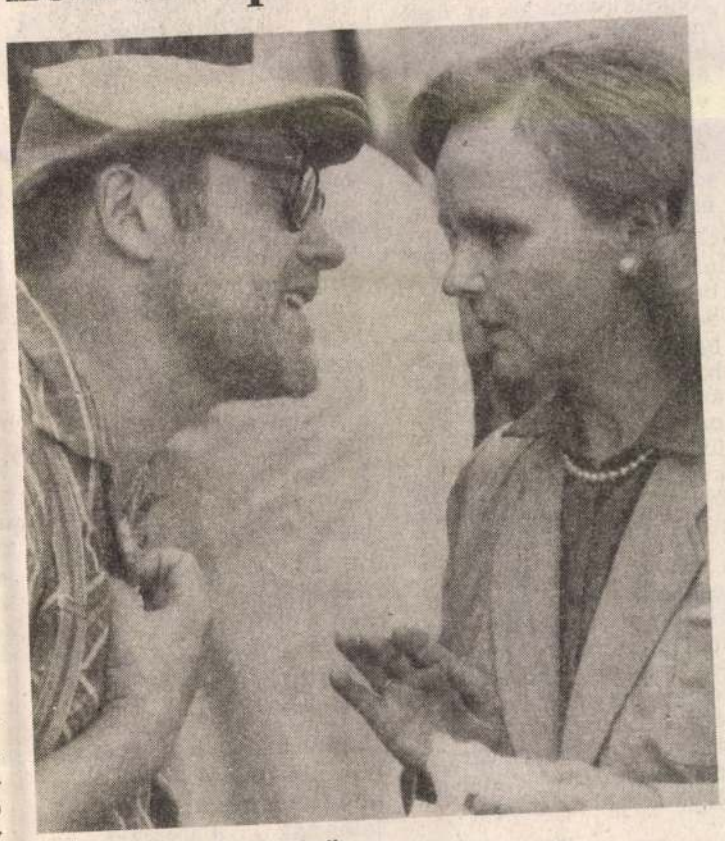

Koltai Róbert és Pogány Judit

— *Ezúttal is rendező és szereplő egy személyben?*

— Most inkább úgy határoznám meg a szerepemet, hogy én vagyok a művészeti vezető. Játszanék a filmben, de a televíziós technikát nálam jobban ismerő társrendező segítségével készülne a sorozat. A forgatókönyvhöz is adtam ötleteket, de az egyes epizódokat felváltva *Nógrádi Gábor, Békés Pál, Andrassew Iván* és *Horváth Péter* írnák. Az egész munkát *Kardos G. György* fogja össze. Egyébként még bizakodom, hogy őt is meg tudom nyerni a forgatókönyvírásnak. Viszont a többi részletről — kik szerepelnek, mikor láthatja a közönség a sorozatot — addig nem tudok mit mondani, amíg az a bizonyos várva várt aláírás meg nem születik.

Sz. Z. L.

ELEKES Károly

A NAP KÉRDÉSE

Az alkotmányellenes helyzetekért ki felel?

Válaszol Lövétei István

Az Alkotmánybíróság a héten hozott határozatában kimondta, nem alkotmányellenes a frekvenciagazdálkodásról szóló törvény, de a nem kereskedelmi, helyi stúdiók engedélyezését tekintve alkotmánysértő a helyzet az elosztás szabályozatlansága miatt.

A médiaháború vitái során szintén az Alkotmánybíróság mutatott rá az alkotmányellenes helyzetekre, amelyek megszüntetése érdekében a médiatörvény meghozataláról határozott, amelynek időpontja több mint fél éve lejárt. *Lövétei István* alkotmányjogásztól megkérdeztük: hol a határa az alkotmányellenes helyzetekben való kormányzásnak?

— Természetesen abból kell kiindulnunk, hogy van egy alkotmány, ami általánosan szól intézményekről, emberi jogokról és így tovább, de azt konkrétan megjelöli, milyen kérdéseket kell törvénnyel, minősített törvénnyel szabályozni. A helyzet az, hogy az esetek egy részében már megszülettek ezek a törvények, bizonyos területek jogi szabályozása viszont továbbra is várat magára. Ez utóbbiak közé tartozik a médiatörvény például.

— *Mi a kormány státusa az ilyen helyzetekben, s akadályozza-e mindez a kormányzást?*

— Az ilyen típusú tényhelyzetekkel számolni kell. És szerintem az nem lehetőség kérdése, hogy folyik-e közben a kormányzati munka. Kormányozni ugyanis kell. Az a fontos kérdés, hogy volna-e lehetőség az alkotmányellenes helyzet korrigálására vagy sem. Vagyis: a kormány lelkén szárad-e a késedelem. Világosan látni kell, hogy a törvényhozási mechanizmusban nem egyedül a kormányon múlik egy-egy törvény meghozatala vagy időbeli tologatása. Nem hagyható ki például a médiatörvény esetében sem a parlament felelőssége, amit kétharmados többséggel hoznak. A kormányzati feladatok összemosódnak ugyan, de egy-egy törvényhozási aktus elmaradásáért nemcsak a kormányt kell kárhoztatni.

— *Az alkotmányellenes helyzetekben milyen kormányzati magatartás indokolt?*

— Mint már mondottam, az ilyen helyzetekben is tudni kell kormányozni, de a tőle elvárható lépések megtételéről nem mondhat le a kabinet. És mivel a kormány felelőssége politikai, számolnia kell azzal: ha az alkotmányellenes helyzetekkel szemben passzív, kiteszi magát a sokasodó interpellációknak, a beszámoltatásoknak és végső soron a választások idején a leszavazásnak, a kudarcnak. Ezek ugyanis az elmarasztalás eszközei.

Szabó Iréne

Szövetkezeti mélyrepülés

Egyelőre semmiféle mezőgazdasági demonstráció szervezéséről nincs tudomásom. Ám, ha ilyet mégis szerveznek bárhol az országban, azon nem lehetne csodálkozni — jelentette ki *Nagy Tamás*, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének (MOSZ) társelnöke azon a csütörtöki sajtóbeszélgetésen, amelyet a közelgő nemzetközi szövetkezeti nap alkalmából rendezett az újságíróknak a MOSZ.

Az érdekvédelmi szervezet vezető tisztségviselője elmondta: véleménye szerint az idén, és a jövő évben az ágazat mélyrepülése még tart. A mezőgazdasági termelésre jellemző adatok ugyanis erőteljes mértékben közelítenek az 1952-es évihez. Ez pedig semmi jóval nem biztatja az ágazatban tevékenykedőket.

A szövetkezeti törvény változtatása, a tagok kiválásának megkönnyítése elhibázott lépés lenne. Következményeit — mutatott rá — a magyar mezőgazdaság több évig nem tudná kiheverni. Mindezt a MOSZ társelnöke felelőtlen akciónak minősítette. Véleménye szerint: jelenleg sem a kormány, sem a parlament nem foglalkozik igazán komolyan a magyar mezőgazdaság gondjainak megoldásával.

(MTI)

Új betétbiztosítás

Magunk vigyázzunk ezután a pénzünkre

Nem kell rohamra indulniuk a névtelen betéteseknek. Igaz, csütörtökön életbe lépett az új betétbiztosítási rendszer, ám a június 30-a előtt befizetett — és államilag garantált — megtakarítások továbbra is élvezik a garanciát, tekintet nélkül a számlán vagy betétkönyvben őrzött pénz összegére.

(Munkatársunktól)

Ennek ellenére a kisbefektetőknek ajánlatos új számlát nyitniuk, mert új befizetéseiket a törvény által előírt egymilliós — biztosított — keret javára írják, a kifizetések azonban az államilag garantált összeget apasztják. Az új számla nyitásával tehát korábbi megtakarításaik teljes összegét biztonságban tudhatják.

A kisvállalkozók, valamint a jogi személyiség nélküli vállalkozások tulajdonosai könnyen különös helyzetben találhatják magukat. Az egy banknál elhelyezett magán- és üzleti számlájukat ugyanis a jövőben — biztosítási szempontból — a pénzintézetek és bankok összevontan kezelik majd. Vagyis a teljes összeg után jár majd egymillió forintig a visszafizetési garancia. Megismételjük tehát: célszerű más és más banknál megnyitni a számlákat.

Az új rend újfajta adatszolgáltatási kötelezettséget ró a betét- és számlatulajdonosokra, hiszen az Országos Betétbiztosítási Alap (OBA) számára — egy esetleges bankcsődre való tekintettel — azonosíthatóvá kell tenni a betéteket. Az Országos Takarékpénztár éppen ezért megtudakolja majd ügyfelei nevét, személyiigazolvány-számát, lakcímét és a kedves mamák nevét. A devizaszámlák gazdáinak mindezek mellé meg kell adniuk az útlevélszámukat is. A Postabank ügyintézői a név és a személyiigazolvány-szám mellé várhatóan csak az ügyfelek lakcímét jegyzik fel. A vállalkozóknak azonban fel kell készülniük rá, hogy a cégük neve és telephelyük címe mellett regisztrálják az adószámukat.

A lakossági betétek túlnyomó többségét kezelő OTP- és Postabank-fiókok ügyelnek rá, hogy ne hagyják kétségek között vergődni kuncsaftjaikat. A tudnivalókról kifüggesztett hirdetmények és prospektusok tájékoztatják az érdeklődőket.

Természetesen sokan vannak azok is, akik igyekeznek megőrizni névtelenségüket, de ahhoz is ragaszkodnak, hogy biztonságban tudják a vagyonukat. Ők az eddig teljes körben védett bankbetétek helyett bemutatóra szóló állampapírokba fektethetik a pénzüket. Vonzó lehet számukra mondjuk a kincstárjegy vagy az államkötvény.

A kisbefektetők jól teszik, ha körültekintően vásárolnak az értékpapírpiacon, nem egyforma szabályok vonatkoznak ugyanis a különféle papírokra. A kötvény a befektetési jegy és a letéti jegy felől külön jogszabályok intézkednek. Ezek tehát nem tartoznak az Országos Betétbiztosítási Alap hatáskörébe.

Nem árt az óvatosság a banki papírok vásárlásánál sem. Ezekre ugyan — legalábbis a június 30-ig kibocsátottakra — az OBA egymillió forintos összeghatárig garanciát vállal. A később megvásárolt papírok azonban nem élvezik ugyanezt az előnyt. A később kibocsátott papírokra ráadásul nem lesz kötelező rányomtatni majd, hogy rájuk nem vonatkozik a biztosítás.

Könnygáz jön gombnyomásra

Védtelen taxisok

Izzó harag lett úrrá tegnap az egész országon a hűvösvölgyi taxis meggyilkolásának hírére. Mindenkit megdöbbentett a 42 esztendős Balázs Ferenc halála, s a feszültségen alig enyhített, hogy a rendőrség példás gyorsasággal, másfél órával később elfogta a tettest, a 30 esztendős Böjtös Gyulát.

A minap, amikor *Mezei Árpád*, a Főtaxi forgalomirányító és -ellenőrzési osztályának vezetője rövid bemutatót tartott a Kerepesi úti garázsban, még nem sejtettük, hogy a gépkocsivezetők védelmét szolgáló rendszerekről tervezett riportunk tragikusan sürgős lesz.

A gyilkost szerencséjére a rendőrök érték el előbb. Egy kisebb hadsereg felszerelését is megoldhatta volna a hajnali hűvösvölgyi taxistömeg. Csak a Citytől vagy 50-en nyüzsögtek az 56-os busz végállomása és Solymár között. Mellettük természetesen más cégek autói, s még a „mezítlábas" taxisok is megjelentek.

— A belit kellett volna kiszedni — jelenti ki egyikük. — Most szépen megússza néhány év sittel, amit mi fizetünk ki az adóból. A rendőrök is nagy marhák, hogy nem lőtték le szökés közben. Én kinyírnám az összes ilyen szemetet!

— Nem mindenki ilyen hőzöngő — nyugtat meg egy hölgyvezető —, bár én is szívesen kitekerném a nyakát annak a gazembernek.

A taxi vezetője már a déli órákban készséggel áll meg az intésre, de udvarias határozottsággal arra kér, hogy az első ülésen foglaljak helyet, s csatoljam be a biztonsági övet. Ő a mozgásban bizonyos fokig korlátozó szalag nélkül vezet, s bal keze az ajtó kilincsén pihen. A Belvárosban haladunk, megkérdezem, mi az oka ennek az óvatosságnak.

— Nem hallotta, mi történt hajnalban? — kérdez vissza, s hangjában érezhető a visszafogott ingerültség. — Bár csak mi kaptuk volna el az ürgét, nem lenne vele gondja a bíróságnak! Én általában éjszaka dolgozom, s megválogatom, hogy ki ülhet be a kocsimba. Engem még nem is támadtak meg, és van mivel megvédenem magam.

Miután kiderül, hogy utasa újságíró, készséggel beavat autója „rejtelmeibe". A szellőzőberendezésbe s az első ülés fejtámláiba szerelt vékony csövön át egy gombnyomásra permetezhet a könnygáz. Az ülés alatt jókora csavarkulcs hever, az ajtó zsebében „Rambo" kés, a nadrágba tűzve gázpisztoly.

Szakemberek szerint — legalábbis jelenleg — aligha van más megoldás, mint a gépkocsivezetők sajátságos védelmi rendszere. Ez pedig nem sokat ér. A magányos taxisok, az éjszakában dolgozók, de általában mindenki, védtelen az „őrültekkel" szemben.

Rákos József

Dühös kereskedők, szigorú rendőrök

Bódék nőttek ki a földből

(Munkatársunktól)

Szerdán vigadtak, csütörtökön gyászba borultak a Kondorosi úti kereskedők. Mint tegnapi lapunkban beszámoltunk róla, mindennemű zűrzavar nélkül zárt be a Novák és Novák bazár Kelenföldön, ahonnan a XI. kerületi önkormányzat annak rendje s módja szerint — határozattal — eltessékelte őket. A kereskedők hosszú tömött sorokban a VIII. kerületi Verseny utca felé vették az irányt, ahol is *Novák Tamás* direktor szerint a Sörárpa Kft.-vel fuzionálva folytatják tovább olcsó és áldásos nagyker tevékenységüket.

Igen ám, de az 1200 szépreményű kereskedő tegnap az utcán rekedt. Nem foglalhatták el placcaikat a Verseny utcai terepen, a rendőrség egyszerűen kitessékelte őket onnan.

Mit vétettek Novákék? Hogyan került 1200 kereskedő az utcára? Ezt kérdeztük *Sógor Zsolttól*, a BRFK szóvivőjétől, aki elmondta, hogy a Sörárpa Kft., amelyben minden bizonnyal Novák úr is érdekelt, a MÁV-tól bérelte az ominózus területet, mégpedig nagykereskedelmi raktár számára. Ezzel szemben egy hete gomba módra nőttek ki a területen az elárusítóbódék, amelyek azt sugallják, hogy nem éppen nagykereskedelmi tevékenység készül itt. Magyar szokás, mondta Sógor Zsolt, hogy valaki előbb felépít egy házat vagy bármely létesítményt, majd ezután fennmaradási engedélyt kér rá; s legfeljebb kifizeti a bírságot. Nyugaton bírság helyett gyakran buldózert használnak. Nos, a Sörárpa nem kért engedélyt a VIII. kerületi önkormányzattól. Tehát, ha üzemeltetnék a piacot, szabálysértést követnének el. A rendőrség ezt akadályozta meg. Sógor Zsolt hozzátette, az ilyenfajta piacoknak Európában a város szélén van a helye.

Németh Pál, a VIII. kerületi polgármesteri hivatal ügyfélszolgálati irodájának vezetője kérdésünkre kijelentette: „a Novák és Novák cég ebben az ügyben a csizma az asztalon. A MÁV a szerződést a Sörárpa Kft.-vel kötötte, nagykereskedelmi tevékenységre. Novákékról ők nem tudnak. Miután a Sörárpának sem építési engedély iránti kérelme, sem üzletbejelentése nincs, az önkormányzat határozattal leállította az építkezést."

Itt tart a történet. Feltehetően még lesz folytatása.

Mozdonyvezetők aggodalmai

A kormánnyal kötött tavaly decemberi megállapodás ellenére sincs új vasúti törvény, és nem született megegyezés az állam és a Magyar Államvasutak viszonyáról. Ez aggodalommal tölti el a vasutasokat — tájékoztatta az MTI-t csütörtökön *Borsik János*, a Mozdonyvezetők Szakszervezetének ügyvezető alelnöke a szervezet közgyűlése után.

A 6000 tagú szakszervezet borúlátóan ítéli meg az 1994-es évre vonatkozó tárgyalások kilátásait amiatt is, hogy a kormány a végkielégítéssel és más pénzügyi kérdésekkel kapcsolatos eddigi ígéreteit nem teljesítette. Épp ezért a szakszervezet felhívja a kormány figyelmét, hogy dolgozzák ki a koncepciót, illetve arra, hogy a MÁV esetében jelentős állami támogatásra van szükség.

(MTI)

RING
UTAZÁSI IRODA ToP Trend
COSTA BRAVA,
luxusbusszal,
félpanzióval 19 900 Ft-tól.
GÖRÖGORSZÁG, PARALIA,
autóbusszal,
apartmanban 15 800 Ft.
KORZIKA,
apartmanban,
kirándulásokkal 17 900 Ft-tól.
RÓMA–NÁPOLY–SORRENTÓ,
szállodában,
autóbusszal 22 800 Ft.
TUNÉZIA,
repülővel, apartmanban
vagy szállodában 32 970 Ft-tól.
KRÉTA,
repülővel, szállodában
37 300 Ft-tól.
RODOSZ,
repülővel, szállodában
30 080 Ft-tól.
Körutazás
a Benelux-államokban,
luxusbusszal,
elegáns szállodákban,
júl. 16-án, 24 050 Ft.
Belföldi programválaszték.
Tel.: 138-0015, 120-2827.
Rákóczi út 25.

KOLTAI TAMÁS:

Színház

Van, aki másképp csinálja

A *Kleines Festspielhaus* közönsége kifütyüli, pontosabban *kibúúúzza* a rendező Ervin Piplitset a *Cosi fan tutte* új betanulásának premierjén. Ez rendben is van, a hangadók itt a legócskább bennfentes konzervatívok, s Salzburg-sznobok, a színházra érzéketlen, csökött betonfejek, minden gondolkodás, szellemi mozgás és művészi ambíció kerékkötői, míg a többiek, a maradék: a nyáj, a polgári átlag, akinek tökmindegy, hogy a pénzéért mit lát; sajnos fájdalmasan hiányzik a nézőtérről a maréknyi dafketábor, mint Bayreuthban, amely csak azért is ellentüntet, ha az antiközönség megtámadja az újdonságot. Mondom, mindez rendjénvaló, így kerek a világ, bizonyos értékek születésének csalhatatlan jele, ha bizonyos helyeken kísérletet tesznek a megbuktatásukra, őszintén szólva, ha én rendező volnék Salzburgban vagy Bayreuthban, nehezen bírnám elviselni, ha olykor nem fütyülnének ki, számot kellene vetnem azzal, hogy valamit rosszul csinálok.

Csakhogy — és most következik az, ami a számomra is váratlan — a *Cosi* salzburgi bemutatóján a karmester Christoph von Dohnányit is kibúúúzták. Mi a fene, ocsúdok a meglepetésből az előadást követő hangzavarban, csak nem lehet, hogy *ezek* mégis értenének a zenéhez? Észrevették volna, hogy itt történt valami? Hogy az időnként borússá fodrozódó, de alapjában mégiscsak pajkosan derűs, csipkefinom muzsika helyett egy kíméletlen zenedrámai pszichiáter, egy zavarbaejtően és tragikusan a vesénkbe látó Mozartot kaptak? Nem, azt hiszem, nem vehették észre, hiszen az énekeseket kitüntetetten ünnepelték, mintha ők mentették volna meg az amúgy menthetetlen estét, mintha a karmestertől és a rendezőtől függetlenül, sőt az ellenükre alkottak volna (szerintük) kiválót, s nem — mint minden valamirevaló, produkciócentrikus előadásban — épp kettejük által lettek olyanok, amilyenek. A Kleines Festspielhaus tüntető dilettánsai egyszerűen csak nem értettek valamit, nem értették a zenében megszólaló lelki görcsöket, az áhítozást és a megbánást, nem értették a muzsika gyötrelmes ambivalenciáját, nem értették a színpadon formálódó furcsa enteriőröket, az ide-oda sikló, festékkel fröccsentett, szecessziós falakat, amelyek másmás teret ábrázoltak a bezúduló ellenfényekben, nem értették az egyik ifjú szerelmes hölgy intim önvallomása közben résnyire nyíló ajtó mögött láthatatlanul megjelenő partnert, akiről a szerepcsere miatt nagy hirtelen nem tudni, hogy a régi vőlegény-e vagy az új udvarló, nem értették az esküvői jelenet kínosan feszengő és lassan eloldalgó vendégeit, nem értették a frivolitás mögötti gátlást, a játékból kifejlődő szenvedélyt, az érzékek elementáris hatalmát, nem értették a cinikus jóbarát pénzért kötött fogadását, a komorna felé lobogtatott bankóköteg vulgáris jelentését, s főleg nem értették Mozartot, akit ugyanitt, a legutóbbi fölújításon — az elegáns Riccardo Muti és az eminensen unalmas Johannes Schaaf azurro-gondtalan fölfogásában — egészen másnak láttak. Ki máson állhattak volna bosszút, mint azokon, akik Mozart-élményüket nem hajlandók hasonlóvá tenni a fölmelegített kelkáposzta élvezetéhez? A karmesteren és a rendezőn. Ők a felelősek kibillentett nyugalmukért. A búúúzás a minimum, amit megérdemelnek.

Nézem Dohnányit és Piplitset, akik kijönnek meghajolni a részint ellenséges, részint közömbös közönség elé, arcukon nincs jele sem csalódásnak, sem dacnak, nem mosolyognak megadóan, sem gunyorosan, természetesen tűrik az udvarias tapsot és a gonosz hangzavart, az egész — meglehetősen rövid — utójátékot Mozart Cosi fan tutte című operájának előadásához. Nyugodtnak, kiegyensúlyozottnak, magabiztosnak látom őket. Eszembe jut az interjú, amelyet aznap délelőtt csináltam Ligeti Györggyel. Szó szerint ezt mondta: „Ha arra gondolok, fog-e tetszeni, amit csinálok, van-e publikuma, akkor elvesztem. Mert abban a pillanatban szolgálok valamit. Ha azt csinálom, amit én akarok, és azt elég magas nívón csinálom, akkor biztos lehetek abban, hogy találok művelt embereket, akik meg fogják érteni."

Titkon mindig is tudtam, hogy ez az egyetlen lehetséges művészi hitvallás.

Csiszér Zsuzsa rajza

SCHILLER RÓBERT:

Arany János mindent tudott

A vadász, amint a TV5 adását találomra kinyitottam, nem ült, hanem állt, a les azonban kétségkívül méla volt és hosszú. Alatta-mellette vadászkutyái, közelében egy szép leány és a krónikás. Ismerős ügy — de minek ismerik a franciák is? Aztán hirtelen vágás, a háttérben szóló zenéből főszereplő lesz, zenekart és zongoristát látunk, kiderül, hogy Lisz Esz-dúr zongoraversenye nem kísérőzene, hanem róla szól a film. Lassan mozdul a kamera, már nemcsak a csellópultok látszanak, a környezet kezd ismerőssé válni. De mielőtt igazán megbizonyosodhatnánk arról, hogy a Zenakadémián vagyunk, egy tágas, úrias udvart fényképeznek a magasból, nem lehet megmondani róla, hogy a középkor végéről vagy az 1960-as évek végéről származik-e: no igen, a budai vár. Aztán egy újabb vágás, vissza a zenekarra, semmi kétség most már, itthon vagyunk, Kobajasi Kenicsiro vezényel, Jandó Jenő zongorázik.

Szépen szól végig az egész zongoraverseny, közben pedig részben soha nem látott helyekről és szögek alatt, részben a nyaralást hitelesítő képeslapok modorában, a vár. De hiszen szép ez, még akkor is, ha a szálloda halljává vált kerengőt látjuk, meg Julianus barátot, amint a dominikánus templom romjai között őgyelgő, tehetős szállóvendégek előtt mutat példát virtusból és szent küldetéstudatból. Nem igaz, hogy nem lehet szeretni egy utazási iroda prospektusát! De nagyon nagy tisztességnek azért talán ne tartsuk, hogy a francia filmesek eltaláltak a Duna-partra meg a Liszt Ferenc térre.

Rövid ismeretterjesztő előadás Bartókról, a Csalán utcai villa, Bartók tekintete egy fényképről meg Varga Imre szobráról, és a Concerto utolsó tételét a pesti villamosok kísérik. A Nyugati pályaudvar, tolongó tömeg, egy fáradt öregasszony. Ez után vágyódott volna a komponista, erről a Magyarországról jutott volna az eszébe, hogy szép vagy, gyönyörű vagy? A filmet tessék nézni! És a jámbor franciára tessék gondolni, akinek most tekintet, zene és pályaudvar egyszerre adagoltatik. Hogyne volna szép meg gyönyörű!

A meglepetés azonban Kodály: a Galántai táncok a Gellért fürdőben. Az épületről megtanítanak mindent, szerkezeti anyagot, art nouveau-t, meg hogy az előcsarnok kupolája a Topkapi szerájt utánozza (ezt kellett volna tudnom?), aztán az operatőr valahogy talál valami magyar motívumot (van ott az is), de nem erről van szó, a meleg vízről, a látható csobogásról, a csempéről és a rézveretekről van szó, az élveteg és parázna márványról. Mi vonzza olyan felettébb a filmrendezőket a Gellértbe? Humoros életkép vagy szürreális szimbólum: a vese alakú, sekély vizű medence, amint gőzölög vagy csobban (a kor változó divatja és a film műfaja szerint) beteljesületlen fantáziaképeket vetít a néző elé. De éppen Kodály? A romlott város rontó gőzei és hozzá a galántai mezítlábas kisiskolások emléke? Ez is talál?

A záró mondatok a tájékozott riporter szájából Savoyai Jenő szobra előtt, alattunk a Duna és Pest. Az egész: színvonalas kedvcsináló egy magyarországi utazáshoz, zenei ismeretterjesztés, nem-is-olyan-egzotikus egzotikum, szépen és konvencionálisan fényképezett városképek. A párizsinak. Nekünk a mucsai öröm, hogy lám, még a művelt francia is tudja, hogy a világon vagyunk. Úgy látszik, nem nagyon tudja, különben nem lehetne ilyen filmet csinálni. Mi egyébként ismertük már ennek a filmnek egy korábbi változatát.

Állok Dunának szélén, a pesti parton: / Előttem a kép, színdús, üde carton: / Felleg s hegy által a menny kékje csorba, / A nap most szállt le a város-majorba... Arany János írta a forgatókönyvet a városról. Huszonhárom csodálatos sor igézi elénk Budát, a várost és tükörképét a nagy folyamban, hogy aztán a huszonnegyedik elárulja a valót: Az utcán por, bűz, német szó, piszok.

Akár a Dunában, a francia tévések kamerájában sem érződik az Aranyt fojtogató por, sár és hagymaszag. Hagyma! Mi egyéb szagokról is panaszolkodhatnánk. Az jó, hogy a műszaki fejlődés még nem jutott odáig, hogy akár valódi, akár képzetes illatokat rögzíthessen és továbbíthasson. És a jószívű francia eltitkolta a huszonnegyedik sort. Így, ha akarjuk, marad a tündéri kép.

Jól tesszük, ha Buda tükörképét a Szajnában nézzük.

CHIKÁN BÁLINT:

Képzőművészet

Vannak-e még mágusok?

Az emberiségnek van egy része, amely elfogadja azt a bölcsességet, amely szerint „a jó pap holtig tanul". Az e csoportba tartozók közül ha valaki találkozik egy számára ismeretlen, érthetetlennek tűnő jelenséggel, nem elfordul tőle, s rálegyintve feleslegesnek tartja, hanem analizálni kezdi a tárgyat, „belemélyed", megpróbál „mögé hatolni", hogy ráleljen magyarázatára.

Ha rejtélyes jelenséggel találkozunk, van egy másik lehetőség is arra, ahogyan közeledjünk felé. Aki hajlik a misztikus gondolkodásra, talán inkább ezt választja: nem analitikus magyarázatot keres, hanem egy iránymutatást, egy jelzést a transzcendens erők jelenlétére. Ez esetben a magyarázat helyét az intuíció, a megértését a megérzés veszi át.

A modern képzőművészettel való párbeszédre mindkét csoporthoz tartozó néző jó médium. Azok nem tudnak az új művészettel semmiképp megbarátkozni, akik szerint transzcendens erők nem léteznek, illetve akik azt gondolják, hogy már tudnak annyit a világról, amennyi számukra elegendő. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy az ekképp gondolkodók ma már véletlenül sem keverednek olyan helyre, ahol szembesülhetnének e tárgyakkal, azaz a tárlatlátogatók között e populáció képviselőivel nem kell számolnunk.)

Az Olof Palme sétányon, a Kis Műcsarnokban augusztus elejéig látható Pantenon című tárlat elegendően izgalmas ahhoz, hogy tárgyainak analízisére vállalkozzunk, vagy misztikus üzenetük transzcendenciájára kíváncsiak legyünk.

A tárlat „beszív" az első terembe. A bejárati ajtóból hat, fehér négyzet alapból kiemelkedő fekete, homogén, tükrös felületű csonkagúlát látunk. A kétméteres objektumok mintha sírkamrák (?) lennének. Teljesen egyformák, zárt tömbök, nem árulnak el semmit arról, vajon mi lehet bennük. Ezért lépünk biztosan beljebb. S a tárgyak hirtelen „kinyílnak". Kiderül, hogy negyedik oldaluk a szó szoros értelmében nyitott. És azok már különbözőek. Nagy Árpádé mintha egy nagy kapu lenne. Az Élet kapuja, mert bár sírkamrát asszociáltunk az előbb még, ez a forma leginkább a női nemi szervre emlékeztet. Ahhoz pedig nem a Halál, hanem az Élet képzelete társul. Elekes Károlyé viszont elölről is sírkamra. Vagy raktár? Emlékeink reális rejtekhelye? Örök nyugalom? Hisz ez maga a nyugtalanság. Krizbai Sándor kapuja mintha emlékmű lenne. Kinek, miért?

A három művész, akinek közös múltja a marosvásárhelyi ifjúság, az áttelepülés élménye-siralma, három éve állítanak ki közösen, Pantenon címmel. A csoport szemléletét Elekes Károly misztikus, természetre és kultúrára egyaránt figyelő egyénisége határozza meg. Önálló termének tárgyaiból kiderül, milyen erős a kötődése az elhagyott szülőföld kultúrájához. Nagy Árpád új művei Franz West plasztikáit idézik emlékezetünkbe és azt, hogy tragikus korban élünk. Krizbai Sándor üvegtégla-ba zárt műcsontjait már láttuk szentendrei kiállításukon. Ő most mintha úton lenne.

A csoport nem regisztrált, negyedik tagja Novotny Tihamér. Az ő szervezőmunkájának köszönhető ez a kiállítás. Ő írta a katalógus tanulmányát is. Ő a csoport első számú kommentátora. A magyarázó. A mágus.

Tehát vannak még mágusok. Csak míg a régiek egy teljes közösségnek teremtettek lehetőséget találkozni a transzcendencia élményével, addig napjaink mágusa igen kis közösséghez szól. A katalógust tanulmányozva úgy érzi e kis közösséghez tartozó olvasó, Novotny mégsem kommentátor. Társalkotó inkább. Csakhogy akkor épp annyira mágus, mint a képzőművészek maguk. S az érdeklődő néző-befogadó-tárlatlátogató megint hoppon marad: vagy túl van már a beavatási szertartáson, s akkor neki is szólnak e művek, életről, halálról, testi és tárgyi kultúráról, bizonytalanságról és a halhatatlan szellem bizonyosságáról; vagy nincs még beavatva, s akkor nem tudja, mit kezdjen a vasúti raklappal, a beburkolt bölcsővel, a műcsontokkal. A tárlatra tehát kéretik kiírni: „Csak haladóknak!"

LABANCZ GYULA:

Élőnek megtartva

Folyók a tenger epigonjai,
különben mit keresne
ellentengernagy-hullám
a budai vár alatt?
Fogékony a testből lett
Biblia-szappan, iszonyú
az efféle kíváncsiság,
part-rúd közé fogott lóerő,
örvény-hüvely, színt valló
kadéttőrben mélyedő
várcsatornás gondolatjel,
parton heverő, homokba ájult
nyelvet öltő bakancs;
hunyorog, pillantást viszonozva,
élőnek megtartva, parázsló
fókuszig tekert szemüveg;
amitől torzabb, gyúlékonyabb az ország.
Névházasságot kötöttünk —
(történelmünknek így aligha
lehet vége.) Templomok
szegénynek egyáltalán nem
szegény mikiegereit
mutogatják városszerte...
Név-mással kapcsolatunknak
is vége! Ki rágódik ezen,
azt sem tudom, agyam légy-
beköpte karfiol, lebeg a vízen,
eszem játssza, érez érzés,
újság mögé bújok hajóéllel;
másnapos szakáll — ezer
rozsdás vasmacska párál;
minden ideköt, megöl a szégyen,
már tudom: lélegzet vissza-
fojtva figyelem, (lélegzetemmel
még megölnélek) — gazember vagyok;
saját hullámmal is beérem.

Kárpáti Tamás rajza

GÖTZ ESZTER:

Házimozi

Túlfeszített húr

A videoforgalmazóknak sem könnyű. Ugyan ki veszi örömmel magára annak ódiumát, hogy egy hajszállal is hozzájárul a világban felhalmozódott agresszivitás növekedéséhez? Szétküldözgetik a békés családi fészkekbe az évi több száz, vérben lucsogó filmszenzációjukat, sajnálkozó mosoly kíséretében, „mit tehetni, ha egyszer ez a kelendő". Lelkiismeretük megnyugtatása — netán adókedvezmény? — végett pedig időről időre becsempésznek egy kakukktojást, sietve összehozott család- és gyermekvédelmi propagandafilmek formájában. Ezek közhelyes történetekkel és bugyuta dialógusokkal igyekeznek jobb belátásra bírni az elkanászodott szülőket, hogy ivás, félrelépés vagy munkamánia helyett a csemetékre fordítsák energiáikat. Már ahol megtehetik, például Amerikában, mert ezek a mozik Amerikának szólnak; a magyarországi végekre csak az akciófilm- és thrilleráradat sodorta őket.

Sok végigszenvedett, e műfajbeli film között végre jót is találtam. A *Ken Olin* rendezte *Túlfeszített húr* igazi mozi. Kulisszáját az amerikai társadalomba beilleszkedő, de identitását őrző indián értelmiség „coleur locale"-ja festi meg. Ebben a környezetben él a fiatal félvér antropológus *(Jimmy Smith)*, aki — feleségnekvalót hiába keresvén — örökbe fogad egy alaszkai indián kisfiút. Lassan figyel csak föl azokra a jelekre, amelyek a gyerek szellemi visszamaradottságára utalnak. Az epilepsziás rohamok egyre sűrűsödnek, a fiú érzéketlen, különös lénnyé fejlődik. Gyógyíthatatlan magzati alkoholszindróma áldozata, az anyja végigitta a terhességét, kocsmaszag árasztotta el még a szülőszobát is, mikor Adam a világra jött. A film utolsó jelenetében apa és nevelt fia baktat az erdőben, egyik a szellemi tompultság, másik a hiába várt gyógyulás csöndjében. Szívszorító film. Átüt rajta a végső, kimerevített képre ráúszó szöveg: megtörtént esetet láttunk. Az igazi Adam huszonhárom évet élt, sötétségben és belső magányban. Egy alkoholista nő miatt, akit sohasem látott.

(Duna)

VÉGSŐ VÁGY

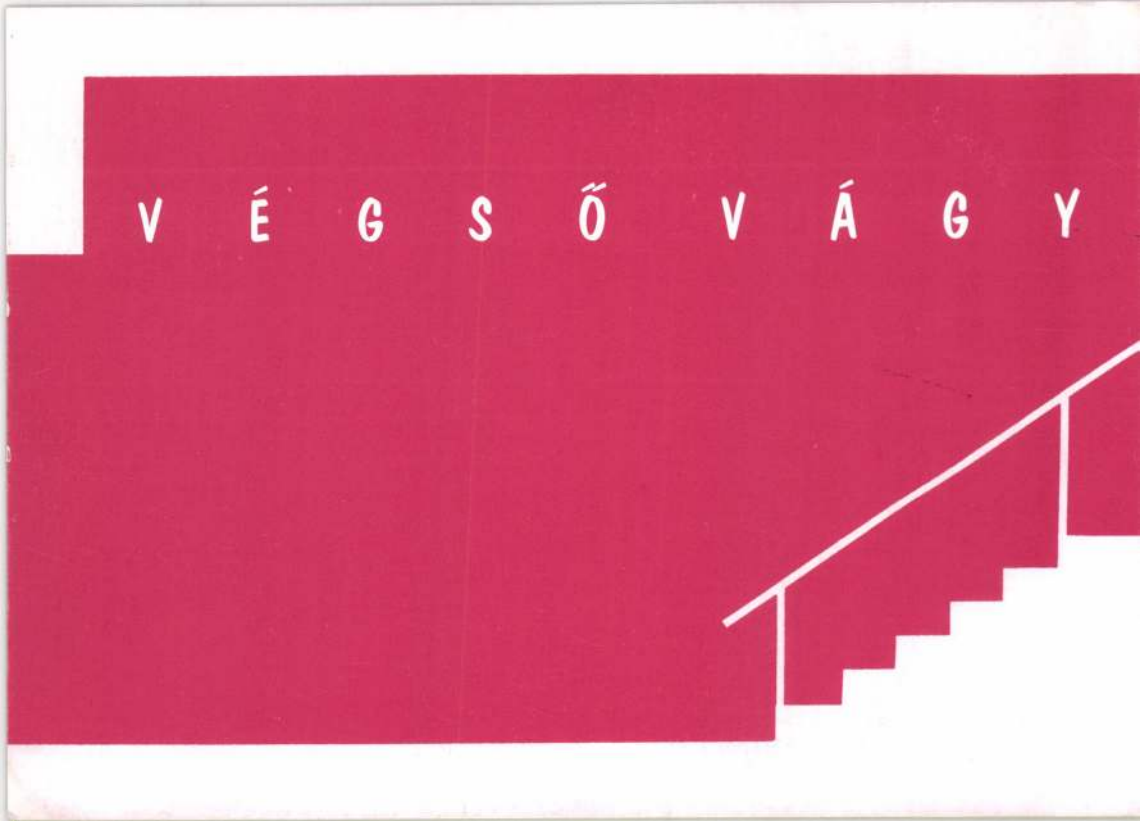

A MAMÜ TÁRSASÁG
MEGHÍVJA ÖNT

ELEKES KÁROLY
KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA
CSELÉNYI BÉLA

1997. ÁPRILIS 25-ÉN
19 ÓRAKOR

MEGTEKINTHETŐ:
MINDEN PÉNTEKEN
15-19 ÓRA KÖZÖTT
MÁJUS 18-IG

TÁMOGATÓK: N. K. A., M. K. M.
ÉS NÉHÁNY HAJLÉKTALAN

Laska Lajos
Felső Zöldmáli u.
61-65/9.
Budapest
1025

SOCIETY MAMÜ TÁRSASÁG
Budapest 1071 Damjanich utca 39.
lejárat a Murányi utcából
Tel.: 416 1292, 142 5839

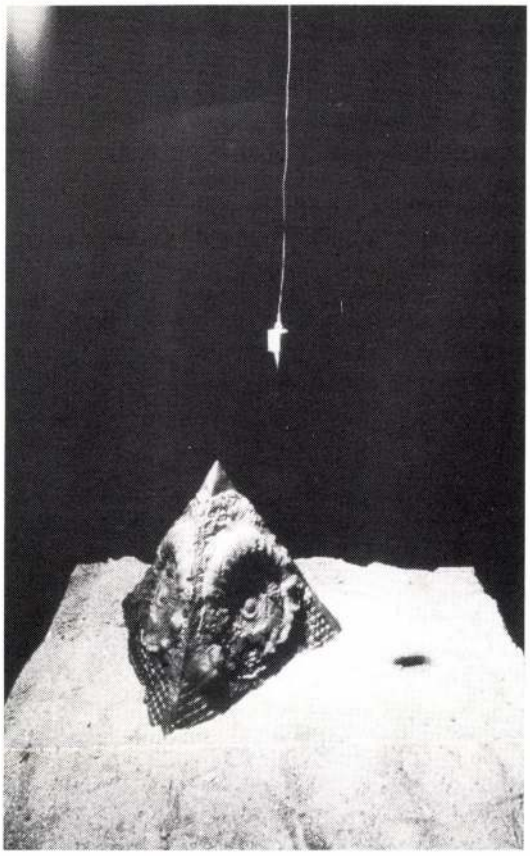

Gellér B. István: Lelet a Növekvő Városból, installációrészlet a Városgúlával/Find from the Growing City, detail of installation with the City Pyramid, 1990, homok, inga, kerámia, 50×50×50 cm (Fotók Lugosi Lugo László)

dering nature of human existence, the experience of adventures endangering life.

On the island of antique Crete the maze hid a dangerous monster, the Minotaur where — until the thread of Ariadne — there existed only one way inwards, to certain death. In fact, since this mythic beginning labyrinths have served not only playful or practical aims but were considered the metaphers of mysterious, enigmatic human life. One type of labyrinth — e.g. in Baroque gardens — was constructed of one-way hedges albeit with complicated detours leading to ward the centre, whereas in the age of Manierism the labyrinths enriched with many by-ways and blind alleys led back to the starting point or were running in circles. By then human existence had los its unambigousness and so the labyrinth got also some disagreeable features, since the world became more and more baffling and this form conveyed the disorientation of man. The manieristic "world-labyrinth" became with Piranesi in the 18th century the basic attitude of the fantastic with its claustrophobic effect — space was interpreted always as something closed, like a maze.

In the work of Gellér the labyrinth-installation, with the tricks of enumeration and presentation, suggests an "in situ arechaeological experience", and at the same time we feel ourselves also parts of some burial rite. The finality of the black colour is space- and timeless.

A negroid head looking into the labyrinth and half-covered by it, executed with the technique of the folksy potters of Mohács burning their objects to smokiness: this small ceramic sculpture suggests damage caused by fire and prepares visitors for the labyrinth at the exhibition of István B. Gellér. They are watched by an eye peeping at the victims who strayed into the maze by mistake. Earlier, at the exhibition *Architectonic thinking today* in the Műcsarnok (Budapest, August 2—Sept. 2, 1990) he defined this labyrinth-sculpture with "the text of S.J. Robin's inventory of estate: urns found in the ... sector of the Growing City, the accompanying finds of the »urns of bad dreams«. Several scholars think the labyrinth to be the city's paraphrase".

In Pécs we could enter the system of built corridors beside this "mini" labyrinth-sculpture. Here the spiral-drawing of the labyrinth of the "Growing City" — like a defective map broken along the foldings — still offers the possibility of getting with its help into the inside of the labyrinth and reach the secret of its depth. The many small niches and the corridor force us to change direction all the time — although we see a find at every turn and these turnings and twistings lengthen the impression of space and time, they lead us finally back to our starting point, to the labyrinth — deity placed by the entrance. We feel a deception experienced probably by those who erred in the blind alleys of the Egyptian pyramids camouflaging the true entrance of the royal graves in their search for treasures or knowledge: the myth has not been solved, we can only guess. Afterwards we may meditate about the real center of thought or cult: maybe it is the "burned-out" pyramid standing on legs with its mystic blue inside and collapsed top?

The finds are illuminated with light beams in the niches of the labyrinth where they have been placed in diverse ways: there are reliefs hanging on the wall, details of sculptures standing in sand in the niches or leaning against the wall; a ceramic-block with a face stands assymetrically and unsteadily on a slanting platform as if rolled aside by secret forces kept in this special position to which the force of gravity indicated with the plumb hung from the middle, does not apply. This tilt is even more accentuated in the relationship of a conical tower with stairs recalling the spiralled light-house of E.L. Boullée and a plumet, because the sloping tower

(continued on page 84)

ELEKES Károly

Új Műv. 1993/11.

PANTENONRÓL másodjára

Attalai Gábor

Manapság, amikor egy kiállításnak katalógusával együtt illik megnyílnia, s ugyancsak manapság, amikor sok esetben a kiállítás maga a kiállított mű, *kaland* katalóguselőszót írni, hiszen előre nem lehet ismert a bemutató, így minden a művészek elmondása és a kritikus költői megérzései alapján válik előre jelző szöveggé. Nemkülönben kaland azonban utószót — jelen esetben cikket — írni *ugyanarról,* mivelhogy ilyenkor már a tény áll szemben önmagunk korábbi fantáziáival. Tapasztalható, hogy az imágó, a költészet, a szó anyagában, a fantázia verbális előrevetítéseiben nem lesz azonos sűrűségű későbbi, tárgyi megjelenésével.

A Pantenon is igazolja, hogy a képzelet többet sejtető és zsúfoltabb, mint valóságos vetületei. Zsúfoltabb, mert birkaházakról, erdei szentélyekről, bőviben fakadó forrásokról, fákból kicsavart zöld nedvekről, s mi több, Tündérországról merenghet — hála az álmoknak —, amint azt a katalógus utolsó oldalán is olvashatjuk. Az álmoknak, amiket oly nehéz egyszemélyes, magányos vállalkozókként megvalósítani a Cola-Korban, az artisztikumok eltömegesedésének idején, az Elkényeztetett Szeműek Társadalmában, ahol mindannyiunkat e két, golyó alakú optika révén tartanak fogva, képdömpinggel, reklámokkal, tv-műsorokkal és soha nem teljesülő politikusi jövőképekkel.

Az álmok nehezen adják meg magukat, s nehezen válnak tárgyakká. Láthatóan a Pantenont is megviseli kiállításba öntésük. Mennyiben? Annyiban, hogy a Pantenon is művésziesít. A *Tiszta* és a *Rend* — ők is tudják — nem a porszívók szülöttei, hanem az *Eredendő* állandói, mégis rajtuk is csak erőt vesz a dizájn igézete és kísértése, ők is csak belesodródnak a műkészítés euforiájába.

Úgy tűnik, van ma egy eléggé jól körülhatárolható stílus, amin például az analóg *erdő* meglehetősen nehezen képes átjönni. Már a helyek is determinálnak, s a Műcsarnok kezd ilyen hely lenni. A korízlés minden bizonnyal egyben kórízlés is, aminek túltengése aligha-

Enteriőr Elekes Károly műveivel, 1993

Nagy Árpád: Installáció, 1993

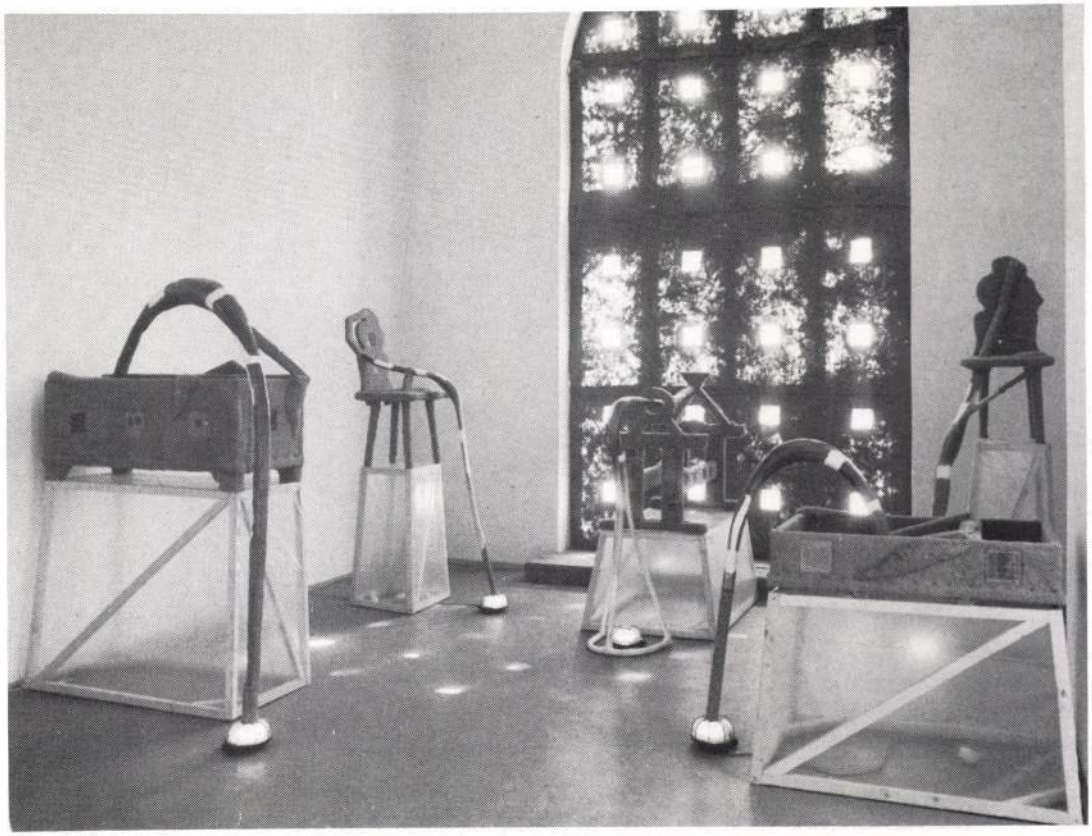

nem azt az új szabványt sejteti, amiről csak hisszük, hogy kívánjuk. Röviden, a Pantenonhoz ez a ház nem ideális. Pedig a ház szép, jó és minden, csak épp nincs valaminek a *mélyén*. Ezt a *valamit* képletesen és szó szerint is *erdőnek* nevezném. Az erdő mindkét értelemben fontosabb lett, mint valaha. Egyre többet gondolok zöldjére, festőire, árnyalataira, továbbá azokra, a mélyére telepítendő hajlékokra, ahol az *új alkímiák* művelése majd zavartalanul folyhat olyan elegyekért, melyek nem a többletek doppingolását, hanem a testek, a légzés megkönnyítését, a szájak elcsendesítését, a szemhéjak gyakoribb aláhullását segítik, hogy többet tartózkodhassunk egy lebegő homályban, mint abban a rengetegben, amiben a dolgok zöme csak arra való, hogy mielőbb túllépjünk rajtuk, hogy eltereljék figyelmünket. Miről? Már régen nem tudjuk.

A Pantenon itt most művészies. A három tag kétségtelenül igézetes energiával építi fel tereit, a fogadóterem kolumbáriumait, melyekben kinek-kinek a vizuális tézisei kerülnek elénk. *Elekes Károly* az Euroraklap polcrendszereibe helyezi ultramarinkék kalligráfiáit, rejtélyes üzenetmintáit, másutt egy átjárhatatlan, felirat nélküli pecsétekkel lezárt ajtót. *Krizbai Sándor* amuletteket, ereklye-pólyákat, *Nagy Árpád* márványsztélékre emlékeztető sztearinplasztikákat, csonthalmazokat villant fel. E közös tér kolumbáriumai profi dizájn munkák, különösképpen a belépő oldaláról. Innen nézve egyöntetű fekete, csonkahasáb bazalttömböknek hatnak. Anyaguk hátoldaláról festett üveg. Mint meggörbült tízes ikrek hátai, egyformán sorakoznak, azt sugallva, a Pantenon *egy*-forma. Amikor mögéjük fordulunk, akkor fedezhetjük fel különbözőségeiket. E belépő egységes teréből juthatunk tovább a személyes „csarnokokba".

Elekes Károlyé az első. Elekes vívódik terével, mert bár én csarnoknak nevezem, voltaképpen egy szűk szoba, sírkamra, kis kultúr-depo, melynek hatalmas ablakát parketta alá való hangszigetelő kenderkócszövet borítja kárpitként, ami keményen a szerkezetre tapad és négyzetes kivágataival újramotiválja azt. A kárpit négyzetes nyílásain át érkezik a fény, le a tárgyakra, régi, festett fabútorokból épített objektekre. A régmúlt a tárgyak sziluettjén át érkezik, illetve helyenként azokon a kis réseken, melyeket a burkoló anyag szabadon hagyott. A bútorokat ugyanaz a kócszövet takarja, mint az ablakot. A kóc, kötésként szorosan övezi a bútorokat, mintha védeni akarná őket. Kitől, mitől? Talán az anyaországi rossz levegőtől? Az érintéstől? A rontástól? A borítás alatt itt-ott dudorok, tumoros csomók. A rontás már utol is ért bennünket. Az elfedett bútorokból — bölcsőből, székekből, ágyvégből — erős, két-három ágú izomkötegek állnak ki, melyek nagy, íves támasztókként tartanak a padló felé, s lenyesett inszalagvégeikkel egy-egy óvóhelylámpára támaszkodnak. A lámpa, úgy tűnik, az egyik legjobban formált hazai világítótest. Elekes választásával felhívja figyelmünket a prolis, alultervezett olcsó minőségekre, melyek könnyedén fölibe kereked-

hetnek a bevásárló utcák high-tech tárgyainak. A bútorok lécvázas, áttetsző pévécével borított posztamenseken magasodnak. A fából és gipszből mintázott inak ott feszülnek az óvóhelylámpák és az egykori bútorok szelleme közt. Száraz lilás húsuk és bandázs-fehér szalagvégeik az iszonyat idézetei.

Elekestől épp most kaptam táviratot. „Nem vagyok avantgard — stop —, *utóvéd* vagyok — stop".

Nagy Árpád termeiben három fekete fej fogad, melyek egyrészt a IX. Documenta hangulatát idézik, másrészt a tatárok hajdani mezőségi öldökléseit, hatalmas maszkokat. A fejeket tartó támasztékok rovásírásszerű kalligráfiákat, netán kardvágásszerű íveket vetítenek elénk. „Szerettem volna egy nagy kádat tele olajjal, hogy a fejek abban ússzanak, lebegjenek" — mondja Nagy Árpád. Bizonyára még félelmetesebbek lennének, mint amilyeneknek most láthatjuk őket, amint tekintetüket felénk, másrészt a velük szemközti falon lévő hat fekete táblából álló hosszú frízre irányítják, amelyen színezetlen sztearinnal festve a Tejút sejlik fel. A sztearin nagyon jó festészeti anyag, áttetsző és ugyanakkor eltakaró. Van némi biológiai fluiduma, az esztétika tapadós váladéka. A fejekről dúltság és baj áramlik. Valóban olajban lenne a helyük, melynek fanyar ipari illata bizonyára segítene abban, hogy még reaktívabban működjenek érzékeink. Nagy Árpád éppúgy monokróm, mint Elekes és Krizbai Sándor is, aki a harmadik, legbelső termet birtokolja.

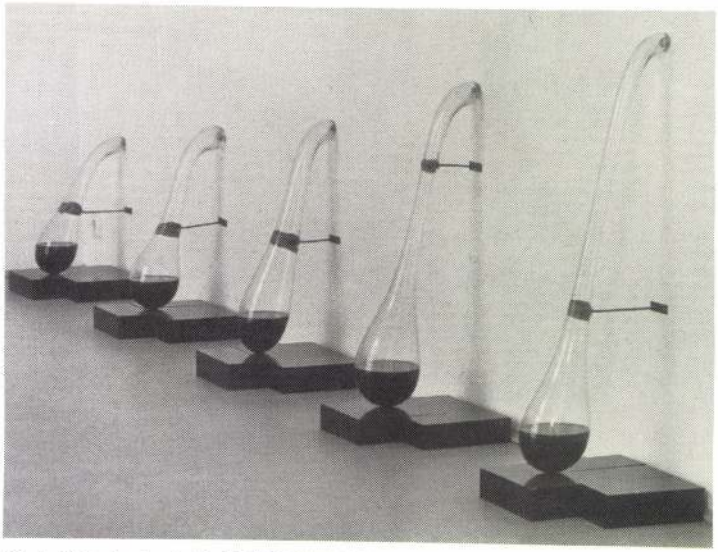

Krizbai Sándor: Installáció, 1993 (Fotók Tahin Gyula)

Krizbai az előzetes elképzelésekhez képest harmadára szűkítette anyagát. A tervezett *Du-Kamp*nak, a zsúfolt duchamp-i reflexiókra tervezett táborhelynek, az alkímia mindent egybekeverő elszántságának nyoma veszett. A művek tiszta és világos színteret alkotnak. A korábban szándékolt diómotívumos kárpit elmaradt, ahogy a *Palackszárító* mintájára kigondolt tükörobjekt is. Az ablakot hatalmas üvegtéglákból épített fal takarja, súlyos, veretes acél keretben. Mindegyik téglában egy-egy abortumszerű, kis pólyázott idom. Ereklyék? Kíváncsiak lehetnénk egy *verbális szóbálóra*, amely sorjában közreadná az abortumok neveit, a pólyákba csomagolt létezőkét, kis szent, vagy ördögszervekét, rögökét, tárgytörmelékekét, Krizbai-tudja-mikét. Persze nem kell ismernünk mindent. Így is világ a világ. Ha túl sok titok sejlik fel, leszünk-e könnyebbek? És kell-e a könnyebbség? Nem a legnehezebbre, a legsötétebbre kellene-e tréningeznünk, hogy ne érhessen túl nagy meglepetés az utolsó órákban? Ne tévesszétek szem elől a középkor nagy leleményeit, testvéreim! Krizbai katedrálisba illő üvegfalával szemközt az *alkímiát* idézi. Ez is dizájnosabb a tervezettnél, s számomra most itt inkább egy, a falon túli kémiai üzem sejlik fel, amelynek folyadékai amonnan ömlenek ide, a hét szépséges retortába. A sötétbarna nedvek itt minden bizonnyal nem a megkönnyebülés mixtúrái, sokkal inkább semlegesítésre váró borzadályok. A retorták nagyon modern, sarokhiányos posztamenseken állnak egyre növekvő menetben.

Nem tudom, mit hiányolok erről az egyébként remekbe illő kiállításról. Talán a titkokat, amelyek a katalógusban közreadott vázlatokban rejtezkednek? Talán az erdőt? A több zöldet? A több zsúfoltságot, a szentélyek hangulatát? Persze hovatovább minden kiállítási hely bejárata fölé aktuális lehetne jól kivehető betűkkel felírni: *Felhívjuk a kedves látogató figyelmét, hogy hiányérzeteit saját kezűleg pótolja!*. Ezt üzenhetem magamnak is! A jelen mindig üreges. A hézagokat, gödröket a jövő tömöríti, simítja egybe múlttá. A ma immanenciái tegnapra már evidenciák.

Külön szólnék a katalógusról, ami példaértékű és helyzetazonos. A magyar művészeti katalógusok zömében bújkáló, vagy éppen harsánykodó grafikuskodás, az ízléssel való okoskodás és tolakodó ötletkedések ellenében egy velejéig takarékos, okos és finom dizájn került ki Elekes Károly keze alól, azzal az eléggé nem méltányolható tapasztalással, hogy a kis reprodukció nem feltétlenül kisreprodukció, s lehet, hogy épp a magyar nyomdák készségei miatt e kicsik még információgazdagabbak is, mint nagyobb társaik, hogy a színrebontás megtakarításait ne is említsük.

KISS JOAKIM MARGIT:

Képzőművészet

Újraépülve

Nem szokványos az a kiállítás, amely a Műcsarnok Palme-házában augusztus 1-jéig látható. (Olaf Palme sétány 1., Városliget.) Magam csak elfogódottan tudok szólni róla, s ajánlani az érdeklődők figyelmébe.

Nem falra akasztott képek, posztamensen álló szobrok, amiket a három, Marosvásárhelyről áttelepült művész kiállított, hanem összefoglaló elnevezéssel talán térberendezésnek lehet nevezni ezeket az alkotásokat.

Az embert az az érzés keríti hatalmába, hogy templomba lépett — de legalábbis kultikus helyre, ahol a végső kérdésekkel találja szemben magát. S mert nem feltétlen erre számított, épp ezért az élmény megrázó és felemelő egyszerre.

Elekes Károly, Krizbai Sándor, Nagy Árpád közös terme köszönti a látogatót: hat fekete, emberméretű szögletes építménnyel, melyek titokzatosak és tartózkodóak, s kezdetben csak önmagát láthatja benne közeledni és távolodni a látogató. Ezek a padlóra állított, fölfelé keskenyedő csonkakúpok aztán váratlanul *föltárulnak* (milyen tapintat az alkotók részéről!): hátsó oldalukra kell kerülnünk, hogy *beléjük lássunk*. Pedig csak fehér deszkaajtót, amin pecsétszerű festékfoltok, pántszerű filmszalagok, csontszerű textilbábuk, sírfeliratszerű fiók-táblák, emberimaradvány-szerű festékkupacok, koporsószerű üreg, múmiaszerű viaszhalom, amit látunk. Az átlényegülés akkor megy végbe, amikor hatalmába kerít bennünket a különös hangulat, amikor úgy érezzük, hogy hiszen nem is kiállítóteremben vagyunk, hanem szentélyben, sírkertben, és és föld között megalitikus szobrok árnyékában, díszek nélküli puritán műemlék kápolnában. És nem is biztos, hogy erre azonnal ráérzünk. Lehet, hogy csak a második teremben, Elekes Károly élőlény-bútorai között, „akik"-nek izmaik vannak, belenőnek a földbe, vagy a földből nőnek ki és úgy kötik oda ezeket a lényeket, hogy ne mozdulhassanak, és világítanak, mint ahogy ez hihető, ha a mitikus lényekké varázsolt erdélyi népi bútorok megtartó, hovatartozást és szellemiséget sugárzó jelentésére gondolunk. Vagy lehet, hogy a harmadik teremben ér bennünket ez a döbbenet, ahol Nagy Árpád óriásiméretű, fekete koponyáival találkozunk, állványra emelve, a maguk idegeneket kizáró összetartozásában, amikor elfordulásukból megérezzük, hogy ezek a lények *vannak*, ki tudja, milyen régóta, ki tudja, meddig lesznek, és nem függnek tőlem, véletlenszerű látogatásomtól. Az oldalt látható frízszerű viasz-írás is olyan jel, ami felerősíti alapélményünket: mintha rég fogalmazott, örökérvényű gondolatokat közölnének.

A legbelső terem a legpuritánabb: protestáns tér, csupasz falak — az ablak elé állított üvegtégla fallal, a szemközti falba bekötött üvegpalackokkal. A téglákba ugyanolyan textilbabák vannak beépítve, mint az első teremben. Bábuk, azaz játékok, azaz emlékek, azaz a művész személyes tárgyai, azaz a *sejtjei*, együvé hordva, megőrizve, egymásra halmozva, kristálytiszta építmény formájában. A palackokba fekete lé szivárog. Vér, könny, epe. Az erdélyi kultúra évszázadai. Az erdélyi sors. S a kettő között a magasba húzó fehér falak. Meditációs tér.

S hogy mi a viszonya a puritán, meditációs térnek, az időnkívüliségnek a személyességhez, az egyszeri emberi léthez? Ezt leginkább a műalkotásokban egyáltalán nem szokványos anyagok használata jelzi.

Oltott mész, kenderfilc, gipsszel keményített textil, feketére színezett viasz, égetett, roncsolt fa, fekete lé, faragott, filccel pólyált ágak. A szerves világ testünkkel egylényegű, romlandó halmaza. De mindez átlelkesítve, gondolatokkal, érzelmekkel megterhelve, struktúrává szervezve, beépítve, felépítve látható: átlátszó üvegtégla fallá, fekete, gránitot imitáló sírépítménnyé, életteret jelképező tisztaszobává s kápolnává egyidejűleg.

Vajon e kiállításon csak saját, mások számára nehezen megközelíthető tartalmakról lenne szó?

Olyan erdélyi sorsról, amely végérvényesen az élet mellé helyezi az elmúlást, mely végérvényesen a létezésről szól, az életről meditál — s nem szűk, egyénre méretezett szakaszairól, hanem az ezelőttiekről és az ezutániakról is?

Vajon különösek-e ma, itt, Közép-Európában ezek az élmények? Legutóbbi évek bizonyítják, hogy nem.

Ezért érzem én úgy, hogy mindannyiunk életérzését, mindannyiunk közös gondolatait formálták meg, s hogy helyettünk meditálnak. Mindaddig *helyettünk*, míg — a kiállított műveket szemlélve — nem rezonálunk gondolataikra.

KOPPÁNY MÁRTON:

KETTŐSPONT

John Cage: Hol a háború? (1985)

Egy nagyméretű kép- vagy inkább ajtókeret. Mintegy háromnegyedét fekete karton tölti ki, a maradék üres, azaz át lehet rajta látni.

Belépek a terembe és megállok az ajtóban. (Az igazi, funkcionális ajtóban — nehéz összetéveszteni.) A terem közepén, velem szemben, ott a negyedrészt üres ajtókeret. Ha benézek az ajtón, a terem túlsó falára látok. A túlsó fal egy része azonban takarva van. A fekete karton (kép) takarja el. Mi lehet mögötte?

Induljak el balra, a kerettel párhuzamosan. Néhány lépés után álljak meg. Világosan kivehető a terem szemközti falának az a része, amelyik az imént még takarva volt. Most azonban egy másik falszakasz vált láthatatlanná. Igaz, azt korábban már szemügyre vettem, de először is az korábban volt, másodszor a kompozíció csak együtt kompozíció. Az egész mindig több a részeinél.

Kételyeimet felfüggesztve, folytassam utamat. Hamarosan a terem falához érkezem. Induljak el az ajtó síkjára merőleges irányban, s sétáljak át a terem túlsó végébe. Itt jobbra fordulva tegyek még néhány lépést. Forduljak még egyszer jobbra: a terem túlsó (most: innenső) oldalán állok, szemben az ajtókerettel.

Az ajtón belátok, de a kép nem teljes. Annyival azért előnyösebb a helyzetem a korábbinál, hogy *onnan* érkeztem, tehát tudom, hogy mi volt ott. Azaz tudnám, ha megfigyeltem volna. De én az ajtókerettel, a látási viszonyokkal és a túloldallal voltam elfoglalva! És azóta egy csomó minden meg is változhatott.

DARVASI LÁSZLÓ:

Televízió

Játssz az Izé kisáruházzal!

Vajon mi van most Vágó Istvánnal meg Egri Jánossal?

Vajon hová sodorta őket a változás szele, ez a hol rothadás-, hol árulás-, hol meg pénzszagú szél, ami már nem játszogat el balkonon száradó gyerekbugyogókkal, hanem a jó fészkes fenébe sodorja őket.

A magyar televíziózás játékos hőskorának vége.

Vágó István majd pátriárka lesz, és az lesz Egri János is, és sokáig emlékeznek rájuk, habár az elkövetkezendő játékmesterek bizonnyal szebbek és fiatalabbak lesznek náluk, a televízió játékainak ősatyjainál, miközben a cirka tizedét sem tudják a világról. Az új játékmesterek kilépnek a divatlapból, a modelliskolából, és ha vigyáznak magukra, szépek maradnak az idők végezetéig, és egyetlen mondatukat sem őrzi meg a világ.

Aki játékos kedvű honpolgár pedig játszani akar a magyar televízióban, az ragasszon optimista bájvigyort a két füle közé, marcipánozza be a homlokát, izmosítsa meg a tenyerét, és felejtse el a nevét. Aki ma játszani akar a magyar televízióban, felejtse el, honnan jött, és hová tart.

Mostanában azzal ébreszt a világ, hogy az örökgyermek Dévényi Tibor üvölt. Napisacc, Napisacc, és én kinyitom a szemem, és látok egy vasalót, és annak a vasalónak ki kellene találni az árát, az Izé kisáruházban árulják ezt a szupermodern vasalót, mellesleg akkora választék van az Izé kisáruházban, mintha a mennyország végtelen áruraktárában bóklászna az ember, és forrnak, és forrnak, és forrnak a telefonvonalak.

Jól van. Úgy lehet, bennem a hiba, és annak igenis örülni kellene, hogy már reggel nyolc óra előtt nyerhetek egy vasalót, vagy egy hónaljszőrtelenítőt a nagyszerű Izé kisáruházból, és gondolkodni se kell, csak egy számot kell kimondani és az vagy bejön, vagy nem.

Ilyen régen nem nagyon volt.

Csakhogy én azt szeretem a játékban, hogy az rólam szól. Ha nyerek, az is rólam szól egy kicsit, ha vesztek, az is rólam szól egy kicsit, hogy hülye voltam, vagy nem voltam hülye. Vágó és Egri tanár urak még tudták ezt, és nagyjából ilyen természetű játékokat működtettek. Kicsit csaltak, leplezetlenül drukkoltak, engedékenyek, nagyvonalúak és befolyásolhatók voltak, de azért megdolgoztatták a polgárt, szóval annak idején azok valóban játékok voltak, s a tét nemcsak egy vasaló, vagy egy ciprusi utazás volt, hanem a lélek könnyed megremegtetése, röptetése és szelíd visszavonása, ami minden játszások leglényege.

Persze nyilván ki lett számítva, hogy azoknál a játékoknál lényegesen hülyébb a nép. Hogy azok a játékok, a gondolkodtató barkochbázás, a van benne valami, a lehet egy kérdéssel több, nos, ezek túlontúl intellektuálisak. Hogy nem piacorientáltak, meregy' játékot értsen meg a szászszavú és egygondolatú Szabó bácsi is, de szeresse Kőrössy professzor is az ELTE szociológiai tanszékéről. Az istenadta nép, lehet, hogy hülyébb volt a régi játékoknál, viszont így biztos, hogy hülye is marad, ha televíziós játékról van szó. Mert most az a trend, hogy az új játékok szép lassan lemennek kutyába, és a póráz az Izé kisáruház elegáns kiállású tulajdonosának aranyláncos és manikűrözött kezében leend.

És a nép nézni fogja ezeket a játékokat is, mert a falat nem nézheti, és játssza is, és úgy játssza teszem azt a germánoktól lenyúlt Szerencsekereket, mintha el lenne kábítva, és a műsor tetszési indexe is kitűnő, csak éppen az egésznek semmi, de semmi köze ahhoz az emberi cselekvéssorhoz, amit játéknak nevezünk. Jól van, a sikert nem kell megmagyarázni. Ám amit a magyar televízióban mostanság játékok gyanánt csinálnak, szerkesztenek és rendeznek, az nem más, mint nyílt és szemen szedett reklámozás. A reklám nagyon jó dolog, és a televíziózás egyik legélvezetesebb és szórakoztatóbb műfaja. De ha a reklám a játék helyett pöffeszkedik, akkor az egy utálatos és visszatetsző dolog. A tendenciáknak nyilván van egy szociológiailag leképezhető, feltárható erőtere. Hogy miféle erők működnek a műsorátalakulások politikájában és belharcaiban. Zeng ám a szirének dala pénzről, sikerről, simogató népszerűségről. Hogyan szállhat el például egy olyan kivételesen tehetséges, társadalmi és emberi problémákra egyaránt érzékeny riporter, mint Friderikusz, egy magamutogató, öntömjénező világba. Akárhogy vesszük, a magyar televíziózás egyik kulcsfigurája most ő, amennyiben példaértékű a döntése. Még csak azt se gondolom, hogy ez nem természetes folyamat. S mintha valami hasonló történne a televíziós játékpolitikában is. Bejelentek ezennel egy merev és korszerűtlen álláspontot. Csupán az lenne a szelíd kérdés, hogy az olyan játék már a múltnak mélységes kútjáé, ami nem az Izé kisáruház nevét ugatja, morogja, nyüszíti vissza? Hogy a Vágó-féle játékmesterek ideje valóban és visszavonhatatlanul leáldozott?

ELEKES Károly

Honnan szerezzünk tudást? Ahonnan lehet. Másoktól főleg, magunk magunkkal csak akkor kezdhetünk, ha már viszonylag elegendő ismeretet beraktároztunk. Eddig nagyrészt könyvek közvetítették azt, amivel a világ a magunk képére, mi meg a világéra formáztattunk, a tudást, aminek részbirtoklásával többek lehetünk ma, mint akik tegnap voltunk. Holnap is így lesz, azután is, az ember jön-megy, a könyv marad. Könyvjelző rovatával az ÉS szolgáltatásra vállalkozik. A magyar könyvkiadók által megjelentetett könyvekről adunk hírt, segíteni akarván olvasóinknak, miből is választhatnak, ha könyvet vásárolni támad kedvük.

Regényvilág

A Nobel-díjas író *ISAAC BASHEVIS SINGER*, A SZÉGYENFOLT című művében egy zsidó kisember tragikomikus történetét meséli el. Max Barabander ifjú korában kisstílű tolvaj volt Varsóban, majd emigrált, és évtizedek múltán gazdag emberként tér visz-sza Amerikából. Egyik nő fejét a másik után csavarja el, mindbe őszintén szerelmes lesz, egészen a következő asszony vagy lány felbukkanásáig, amikor is újrakezdi a csábítást. Ám egyszer emberére akad egy nála is dörzsöltebb nőben, rajtaveszt a csínytevéseken, és újból ott találja magát, ahonnan elindult: a varsói börtönben.

(Fabula Kiadó, 208 oldal, 280 forint)

IRVIN SHAW EGY AMERIKAI ROMÁBAN regényének hőse egy diplomata, valaha színész volt: most ismét felkérik egy szinkronszerepre. Visszatér régi világába tehát, amely azonban számára már üressé, talmi csillogásúvá vált. A nők, a szerelmek sem ugyanazok, a régi fények is megfakultak. Amíg azonban erre rájön, és kiábrándulva megy vissza a diplomáciába, újra végigéli a filmcsinálás forgatagát, és Shaw sziporkázó, libilincselő stílusának köszönhetően végigélik az olvasók is.

(Fabula Kiadó, 352 oldal, 380 forint)

ERICH MARIA REMARQUE A HÁROM BAJTÁRS című regénye a világháború lövészárkaiban kiégett, a válság sújtotta Berlin nyomorában tengődő három fiatalember sorsáról szól, akiknek csak múltjuk van, jelenük nincs, jövőjük illúzió. Kocsmák, lecsúszott egzisztenciák, alkoholisták és kurvák világában élik mindennapjaikat, várva valami fontosra, szépre. És egyikük számára végre eljön a szerelem egy súlyosan beteg lány képében. Mindketten tudják azonban, hogy boldogságuk tiszavirág-életű, hiszen a tragédia, a halál árnya kezdettől ott sötétlett felettük.

(Fabula Kiadó, 472 oldal, 380 forint)

ERNEST HEMINGWAY AKIÉRT A HARANG SZÓL című, talán legjobb regényét évtizedek óta szeretik a magyar olvasók. Hőse, Robert Jordan, a spanyol köztársaságiak oldalán harcoló amerikai különösen veszélyes feladatot kap. Egy gerillaosztaghoz kerül, faragatlan emberek közé, s nemcsak a harcok mindennapjait éli velük végig, de a lelkekben tomboló küzdelmeket is. Találkozik a szerelemmel is, de későn: hiába tervezgetik együtt a jövőt Mariával, Jordan meghal, feláldozza magát a társaiért, a lányért, és legalább annyira önmagáért, hiszen Spanyolországban megtanult hinni.

(Fabula Kiadó, 448 oldal, 480forint)

Svejk feltámadt! A derék katona kalandjai folytatódnak a második világháború után is. A fiatal és független prágai kiadó, a JAN jelentette meg *JOSEF (SVEJK UTÁN) JAROSLAV (HASEK UTÁN) MAREK (AZ EGYÉVES ÖNKÉNTES UTÁN)* álnevű szerző *A DERÉK SVEJK KALANDJAI* A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ után című könyvét. (Fordította *Körtvélyessy Klára*.)

Az álnév mögé rejtőzött író felismerte, Svejk igazából népmesei figura, akinek szóhasználata a prágai folklórral azonos, humora a cseh kispolgár védekező humora, s amelynek Svejk a leginkább eleven megtestesítője.

Svejk elvtárs Müllerné elvtársnővel éppen egy saskeselyű méretű békegalambot pingál a május elsejei felvonulásra, amikor megtudja, hogy „Hát megölték a Clementist...". Svejk persze nem volna Svejk, ha nem ismerne két Clementist, de Müllerné felvilágosítja, hogy nem azokról van szó, hanem arról, „aki nem akarta, hogy Marshall-terv legyen nálunk, az úristen látja a lelkét, hogy ne hozzanak be hozzánk imperialista élelmiszert, meg hogy az imperialisták ne tévesszenek meg bennünket a jóléttel". Palivec vendéglőjének falán Sztálin arcképe lóg, s a legyek állandóan merényletet követnek el ellene. Jurajda, az okkultista szakács pedig a május elsejei felvonuláson megjegyzi: „Csehországban, higgyen nekem Svejk úr, veszélyes dolog csehnek lenni."

A könyvet Jiri Pekny illusztrálta, bevallottan (és az impresszumban is feltüntetve) Josef Lada modorában.

A könyv az eredetivel egyenrangú szatíra, szellemes és hibátlan írásmű.

(Holnap Kiadó, 144 oldal, 195 forint)

A Holnap kiadványai megvehetők a Holikon Könyvesboltban, 1054 Budapest, Zoltán u. 12., vagy a Holnap Kiadónál, 111 Budapest, Zente u. 5.

AGATHA CHRISTIE GYILKOSSÁG A PAPLAKBAN című regénye könnyű kikapcsolódást ígér.

Amikor a közutálatnak örvendő veterán hadfit a paplakban holtan találják — kétség sem férhet hozzá, hogy gyilkos kéz fegyverétől —, voltaképpen senki sem csodálkozik. Hiszen maga a galamblelkű pap is kijelentette, méghozzá népes társaságban, hogy ha valaki netán meggyilkolná Protheroe ezredest, úgyancsak nagy szolgálatot tenne az emberiségnek. Bizony, sokan örültek volna, ha az ezredes nem áll az útjukban — kezdve fiatal feleségén, aki első perctől fogva boldogtalan volt mellette... Vagy nézzük például az első házasságából való lányát, aki szerint, ha apjában volna annyi tisztesség, hogy beadja a kulcsot, megoldódna minden probléma... Nem beszélve a sikkasztással és pápista szimpátiákkal vádolt ifjú káplánról, akit az ezredes nyilvánosan megszégyenített... Avagy a fiatal festőművészről, aki Protheroe lánya körül legyeskedik, de a feleségét szeretné megszöktetni...

A rejtélyes gyilkosság kivizsgálásával megbízott Slack felügyelő roppant rossz modorú ember; nem is megy semmire a kihallgatott falubeliekkel. A nyomozás már-már zsákutcába jut, amikor közbelép Miss Marple, az emberi lélek nagy ismerője. Előbb derűsen közli, hogy legalább hét olyan személyt tud, aki nagyon örült volna, ha Protheroe ezredes jobblétre szenderül, majd (a tőle megszokott finom tapintattal) kezébe veszi a dolgot, és nem is nyugszik, amíg ki nem deríti az igazságot — ám a tettes leleplezésének dicsőségét átengedi Slack felügyelőnek: hátha ettől egy kicsit megjavul a modora...

(Európa Könyvkiadó, 320 oldal, 248 forint)

Bruce Pritchard, az írói ambíciókat melengető külvárosi munkásfiú, és Annette Perel, a jó házból való, orvosnak készülő úrilány nem ismerték egymást, nem tudtak egymásról. Életük párhuzamos pályán futott, legfeljebb környezetük szokásaiszentségei elleni tüntetésükben, „dühöngő ifjúságukban" voltak harcostársak, rokonok. Azt vallották, hogy maguknak kell újra felfedezniük a világot. Álmaikat, összetörte a gyermekparalízis. Nyomorékként találkoznak először egy dél-angliai menhelyen, és egymásba szeretnek. Milyen kálváriát kell megjárniuk e kapcsolat társadalmi elismertetéséért, mi lesz a sorsa e nagy szerelemnek, erről szól *PETER MARSHALL* TOMBOL A HOLD című regénye.

(Európa Könyvkiadó, 227 oldal, 298 forint)

Az Európa Kiadó által ajánlott könyvek a kiadó boltjaiban megvásárolhatók:

Európa Könyvesbolt
1073 Budapest, Erzsébet krt. 7.
Telefon: 122-1082

Európa könyvesbolt
9024 Győr, Baross Gábor u. 63.
Telefon: (96) 313-980

de közvetlenül a kiadótól is megrendelhetők: Európa Könyvkiadó
1055 Budapest,
Kossuth Lajos tér 13—15.

Költészet és tudomány

WEÖRES SÁNDORNAK az EGYEDÜL MINDENKIVEL című gyűjteményben szereplő beszélgetései, nyilatkozatai és vallomásai a költő életművének fontos, bár mostanáig jobbára láthatatlan részét alkotják. Ezekben az írásokban ugyanis — húszéves korától haláláig — közvetlenül a költő beszél, a személyesség varázsával és hitelével ő maga kalauzolja olvasóit életének, sorsa alakulásának fordulatai között, méghozzá a részletező családregények vagy egy virtuális irodalomtörténeti monográfia anyaggazdagságával. S miközben életéről vagy életművéről beszél, a költészet lényegére vonatkozó gondolatait fejtegeti, vagy az életről és a halálról s az egész létezésről vallott filozófiáját foglalja szavakba, vagy ha a magyar irodalom történeti és ontológiai helyzetének, karakterének a kérdéseit elemzi, mondatait ugyanaz az originális világértelmező szemlélet hatja át, mint amelyik költői életművének és drámai munkásságának is az eredetiségét adja. Ez az egyneműség forrasztja életművéhez e könyv anyagát, e jó háromnegyedszáz írást: egy nagy költő válaszait azokra a kérdésekre, amelyeket az életével és művével, a művészettel és a mindenséggel kapcsolatban föltett — és föltehet — neki a világ.

(Szépirodalmi Könyvkiadó, 485 oldal, 610 forint)

MÉSZÖLY DEZSŐ írja AZ IGAZI VILLON című könyve bevezetőjében: „A költő feltárja a maga lelkét, kiteregeti a maga életét, s eközben — szándéktalanul bár, de éppen azért olyan elevenen és hitelesen — közel hozza egész korát. Egy darab hanyatló középkort, a középkori Párizst, melyet úgy megőrzött Villon költészete, mint a forró hamu Pompeji városát. Mintegy varázsütésre elevenedik meg előttünk versei olvastán a régi Párizs mindenestől: templomaival és kocsmáival, börtöneivel és temetőivel; zegzugos utcáin papok, diákok, utcalányok, árusok, koldusok, medventáncoltatók, áldást osztó püspökök, sárga csizmás ficsúrok, királyi fogdmegek nyüzsgő serege...

Azt mondják, a középkort az ismeri meg igazán, aki a Divina Comediát olvassa. De hogy a középkort megismerjük, nemcsak Dantét kell olvasnunk. Dantétól megtudjuk, milyen volt a középkorban a pokol és a menny. De Villontól megtudjuk, milyen volt a föld." A könyv tartalmazza Villon minden fennmaradt munkáját — Mészöly Dezső tolmácsolásában —, köztük a más magyar Villon-fordításokból hiányzó tolvajnyelvű balladákat is. A függelékben válogatást ad a fordító a Villonnak tulajdonított, de kétes hitelű versekből, továbbá a költő sejthető olvasmányaiból: irodalmi elődeinek és kortársainak költeményeiből. A versfordításokhoz csatlakoznak az olvasmányosan megírt tanulmányok, köztük az itt először megjelenő *politikai divatok és magyar Villon-kultusz.*

(Gondolat Könyvkiadó—Magyar Művészeti Akadémia, 405 oldal, 420 forint)

Az *ARTHUR C. CLARKE TITOKZATOS VILÁGA* című könyvben *Simon Welfore* és *John Fairley* a tudós ismeretterjesztő és sci-fi író két segítőtársával ezúttal a tudomány határividékeit deríti fel. Rejtélyes, mai tudásunkkal még megmagyarázhatatlan jelenségeknek ered nyomába: mélytengeri szörnyek, kígyók, a havasi ember, a tunguz meteor, hatalmas, érthetetlen tereprajzok, építmények adják alapos vizsgálatának tárgyait, Clarke hol magyaráz, hol kételkedik, hol elnézően mosolyog, és közben ismeretet terjeszt. A könyv alapján készült tévésorozatot a Magyar Televízió is vetítette.

(Fabula Kiadó, 208 oldal, 680 forint)

NEMES NAGY ÁGNES AMERIKAI NAPLÓ-járól azt mondja Lengyel Balázs a kötet utószavában, hogy „Nem irodalmi napló volt ez, esze ágában sem volt stilizálva-cizellálva kiadni" — mármint szerzője nem szánta az akkori nyilvánosságnak. Most minden olvasója rendkívüli élményekkel gazdagodhat a napló megismerése után. A kortársi magyar líra kiemelkedő egyénisége 1979 őszén tartózkodott Iowa városában, a közismert írói program keretében, s ottani élményeiről, benyomásairól, elmélkedéseiről naplófeljegyzéseket készített, amelyek halála után kerültek elő a hagyatékából. Ez a teljesen ismeretlen és nagy érdeklődésre számot tartható írás a kor egyik nagy költőjének a gondolkodásmódjába és műhelyébe enged dokumentumértékű bepillantást.

(Századvég Kiadó, 164 oldal, 280 forint)

A Századvég Könyvesbolt és Könyvklub

Budapest Belvárosában várja a régi s az új klubtagokat — vásárlókat, böngészőket. A földszinti könyvesboltban, a galéria folyóirat-olvasójában jó kávé, tea vagy üdítő mellett jó könyveket, folyóiratokat, kiadványokat lehet lapozgatni. Nemcsak a Századvég Könyvklub helyiségeibe, de a Századvég Könyvklubba is bárki beléphet — tagsági díj nincs. A könyvklub 1991-ben azért alakult, hogy az értékes könyvek eljussanak az igényes olvasóközönséghez. A klub tagjainak negyedévenként ajánlati listát küld, amelyen az Akadémiai, az Atlantisz, a Cserépfalvi, az Európa, a Holnap, a Jelenkor, a Pesti Szalon, a Századvég, a T-Twins stb. kiadók könyvei találhatók. A megrendelt, csekken befizetett, postán kiküldött könyvekre a bolti árból tízszázalékos, a klubban személyesen átvett könyvekre húszszázalékos a kedvezmény.

Jelentkezni lehet személyesen, levélben (1053 Budapest, Veres Pálné u. 4—6.) vagy telefonon (118-2516). Szeretettel, sok jó könyvvel várunk minden érdeklődőt a Századvég Könyvklubba!

Tisztelettel meghívjuk Önt

III. SZEGEDI MŰVÉSZTELEP

kiállításának megnyitójára a

DUNA GALÉRIÁBA
(Budapest XIII., Pannónia u. 95.)

1997. szeptember 17-én 18 órára

Megnyitja:
MERHÁN ORSOLYA
művészettörténész

DUNA GALÉRIA

Megtekinthető: 1997. szeptember 17-től október 5-ig,
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

ELEKES KÁROLY

A kiállító művészek

Bereznai Péter
Bukta Imre
Elekes Károly
Gallusz Gyöngyi
Gerber Pál
Imre Mariann
Kótai Tamás
Roskó Gábor
Szij Kamilla
Szűcs Tibor

CZÓBEL GALÉRIA

A tisztelettel meghívja Önt

ELEKES KÁROLY

akvarell kiállítására.

Megnyitja **Vécsi Nagy Zoltán** művészettörténész
Hargitai Géza fagottművész közreműködésével

1998. január 17-én, szombaton 18 órakor.

Támogatók:
Kristálycoop Rt.
Hatvan Közművelődéséért Alapítvány

Czóbel Galéria
(Hatvan , Kristály Kastély , Boldogi út 1. 37/ 341 188)

Nyitva február 6-ig, naponta 10 - 22 óráig.

Sinkovits Péter
Budapest
Báthori u. 10.
1054

AETHER

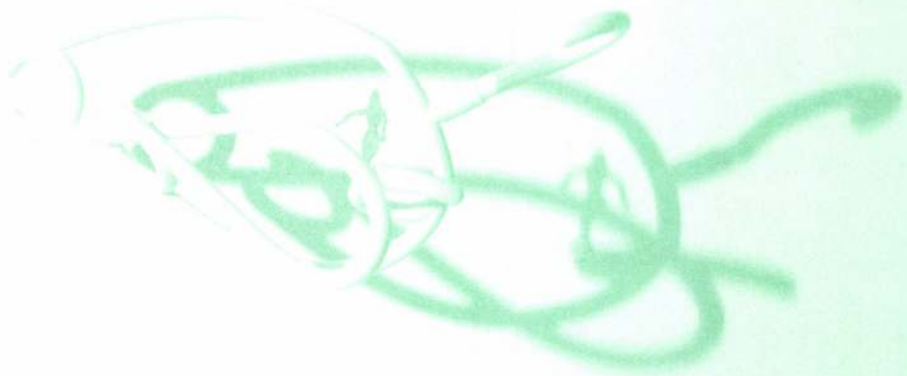

MÁSOLAT EREDETIRŐL

Elekes Károly kiállítása a MAMŰ pincegalériában

Megnyitja **Tatai Erzsébet**
1998. szeptember 11-én pénteken 19 órakor.

Megtekinthető minden pénteken 15-19 óra között,
vagy bejelentkezés alapján, szeptember 29-ig.

NYOMTATVÁNY

MAGYARORSZ
023
FORINT

Új Művészet
Báthori u. 1
1054
Budapest

SKIN csomagolás:

SOCIETY MAMŰ TÁRSASÁG
1071 Budapest, Damjanich u. 39.
Lejárat a Murányi utcából
Információ: 306 1587, 342 2539

Az egyesület támogatói: Magyar Országgyülés, Nemzeti Kulturális Alap,
Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Fővárosi Önkormányzat
Kulturális Bizottsága, Erzsébetváros Önkormányzata

A MAMÜ TÁRSASÁG
MEGHÍVJA ÖNT

ELEKES KÁROLY
KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA
CSELÉNYI BÉLA

1997. ÁPRILIS 25-ÉN
19 ÓRAKOR

MEGTEKINTHETŐ:
MINDEN PÉNTEKEN
15-19 ÓRA KÖZÖTT
MÁJUS 18-IG

TÁMOGATÓK: N. K. A., M. K. M.
ÉS NÉHÁNY HAJLÉKTALAN

SOCIETY MAMÜ TÁRSASÁG

Budapest 1071 Damjanich utca 39.
lejárat a Murányi utcából
Tel.: 416 1292, 142 5839

VÉGSŐ VÁGY

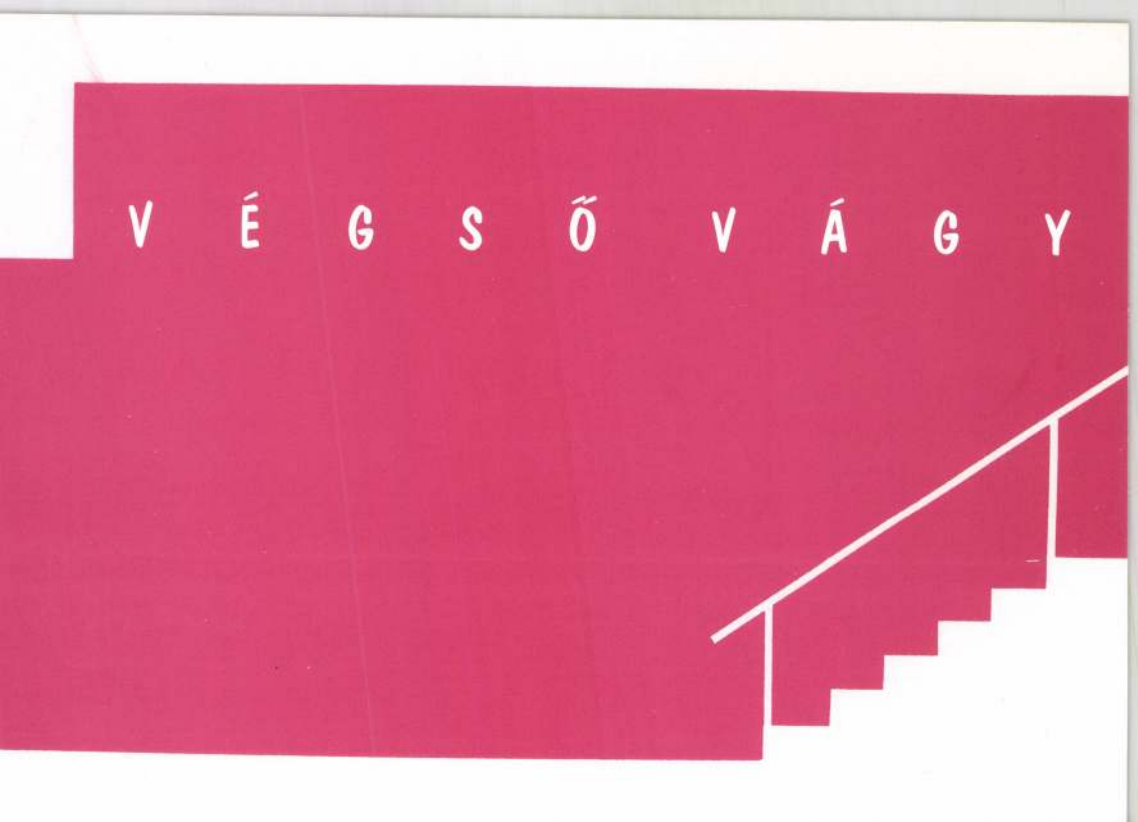

Elekes Károly

„Csak itt, csak most" Merlin Színház · 1996. május 18–19.

Meghívó

A Merlin Galéria tisztelettel meghívja Önt a *„Csak itt, csak most”* fesztivál alkalmából megrendezendő **SPLEEN** c. kiállítás megnyitójára **1996. május 18-án délután 5 órára.**

RÉSZTVEVŐ MŰVÉSZEK

Elekes Károly, Gaál József, Jovián György, Stefanovics Péter, Véssey Gábor

A KIÁLLÍTÁST

LAJTA GÁBOR FESTŐMŰVÉSZ, MŰVÉSZETI ÍRÓ NYITJA MEG.

A kiállítás megtekinthető: 1996. május 30-ig
minden nap a Merlin Színház földszinti előcsarnokában
(Budapest, V. ker. Gerlóczy utca 4.)

ELEKES KÁROLY VÉGSŐ CSÖND című kiállítása ma este hat órakor nyílik meg a Művésztelepi Galériában (Szentendre, Bogdányi u. 51.). A kiállítás szeptember 31-ig látogatható.

MAGYAR NEMZET 1997 VIII. 15

olyan kápolnával, amilyent a *győri* Püspökvárban Nagylucse
általánossá válik a poligonális apszisával a fal elé lépő, a
megjelenő várkápolna típusa, amely már a 14. századba
építészetének. E palotakápolnák legigényesebb példájaké
említhető. A klasszikus palotakápolna reprezentatív formájá
párizsi Sainte-Chapelle maradt az elévülhetetlen és felülm
várkápolnákon, hanem a 15. század elejétől kezdve nagyobb,
gyakrabban csatlakozó sírkápolnákon figyelhető meg. E típu
János győri püspök (1386–1415) által a *győri* székesegyház
amelynek építésével kapcsolatban IX. Bonifác pápa 1404-be
típusú kápolnák két fontos eleme: az ablakokkal felbontott
díszítése jelenik meg itt, s ugyancsak lényeges, hogy a szenté
hordozza, a behúzott diadalív és az így elválasztott sz
palotakápolna-típusban gyökerezik. Ennek minden eleme nyu
érkezett hozzánk. A leglényegesebb szerkezeti sajátosság, a ké
temetkezés céljaira módosult. E típus legkiválóbb emlékei ké
vissza. Bécsi páholykapcsolatokat mutat a *pozsonyi* ferences
tervrajza is Bécsben maradt meg a Zápolyaiak *Csütörtökhely*
funkciójában a hasonló típusú, de egyszintesre redukált *szepe*
egyik tagja volt a Garaiak sírkápolnája is a *budai* Nagybold

ELEKES Károly festő

festungái a siklódi ref. tpl.

ld. Siklód és népe. Bp. 1998 49. skk.

Kápolna a temetőben

A helyi hagyomány szerint huszita templor
alighanem a község egykori átmeneti stílű plébá
Egyhajós, többszörösen átalakított épület egye
szentélyében félkörösen záródó ablakokkal,
párkányáig kőből épült nyugati tornyában csúcsív
toronyfelső része faépület, galambdúczszerű, k
sokszögű sisakkal.

Illésházy kastély

A város északi oldalán négyszögletes udva
gyökeresen átalakított épület, északnyugati old
sarokbástyával. Egykor sánczzárka és felvonóhídj

ELEKES Károly

Munkácsy Mihály-díj 1998

testesíti meg. A Divald fényk
munkásságának fotótörténeti feldolg
formájában is megjelent a Magyar Fot

- A családhoz tartozó Divald Kor
feltárása ennek a munkának az utolsó

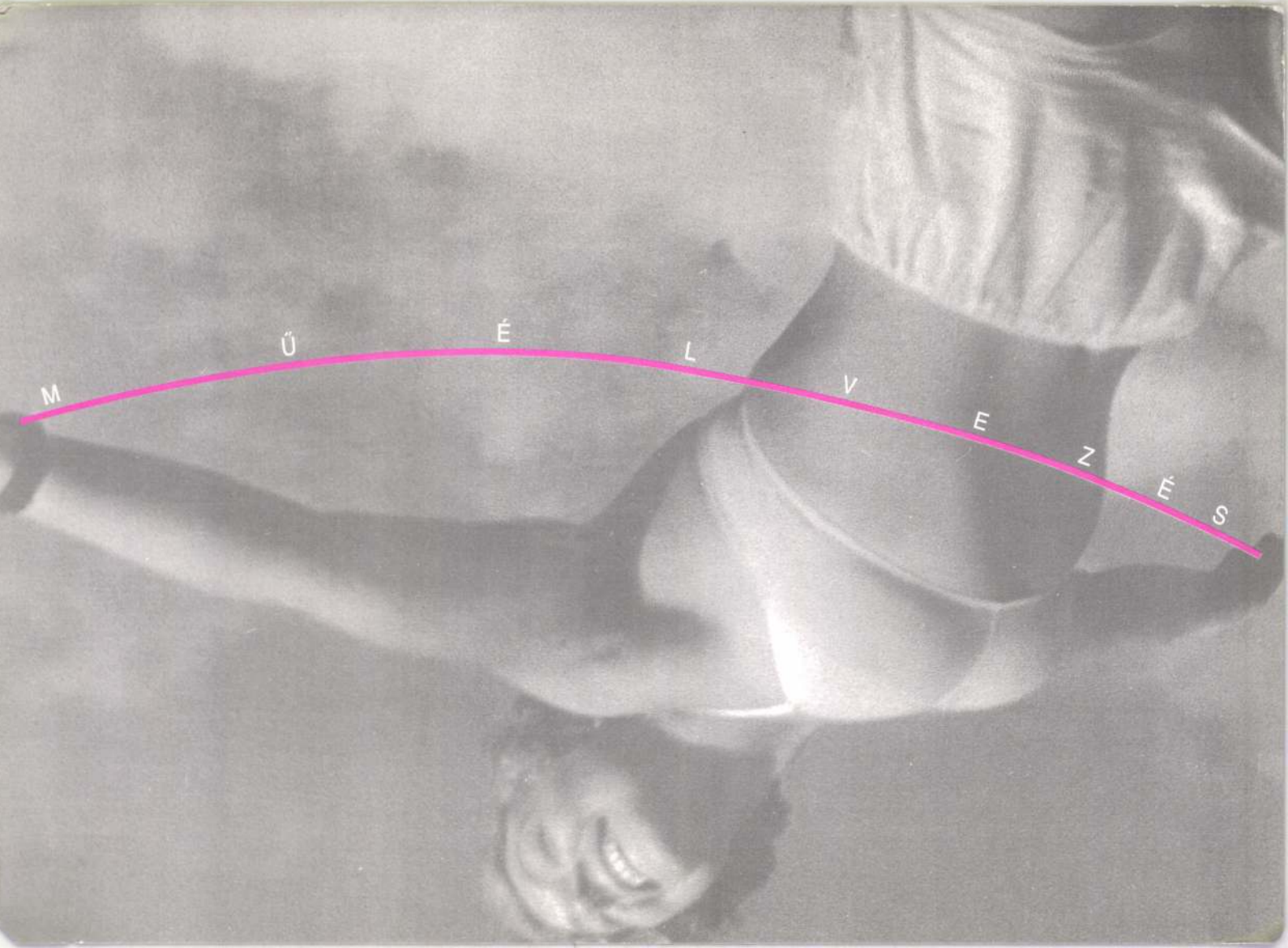
MŰÉLVEZÉS

Bartók 32 Galéria

Csáky M.C. Elekes Károly Göbölyös Luca Komoróczky Tamás Mátis Rita Pauer Gyula Pető Hunor Szabó Ágnes Veress Zsolt

MŰÉLVEZÉS***

Kurátor: Merhán Orsolya

Megnyitó: 1997. október 31-én 18 órakor

Nyitva: november 23-ig, kedd-vasárnap 14-18 óra között

H-1111 Budapest, Bartók Béla út 32.
Tel./fax: (36-1) 186 9038
E-mail: bartok32@c3.hu

A kiállítás része a Liga ***"Erotika és szexualitás
a magyar képzőművészetben" című eseménysorozatának.

Liga PRO HELVETIA XI. kerületi Kulturális Alap

Terv: EK

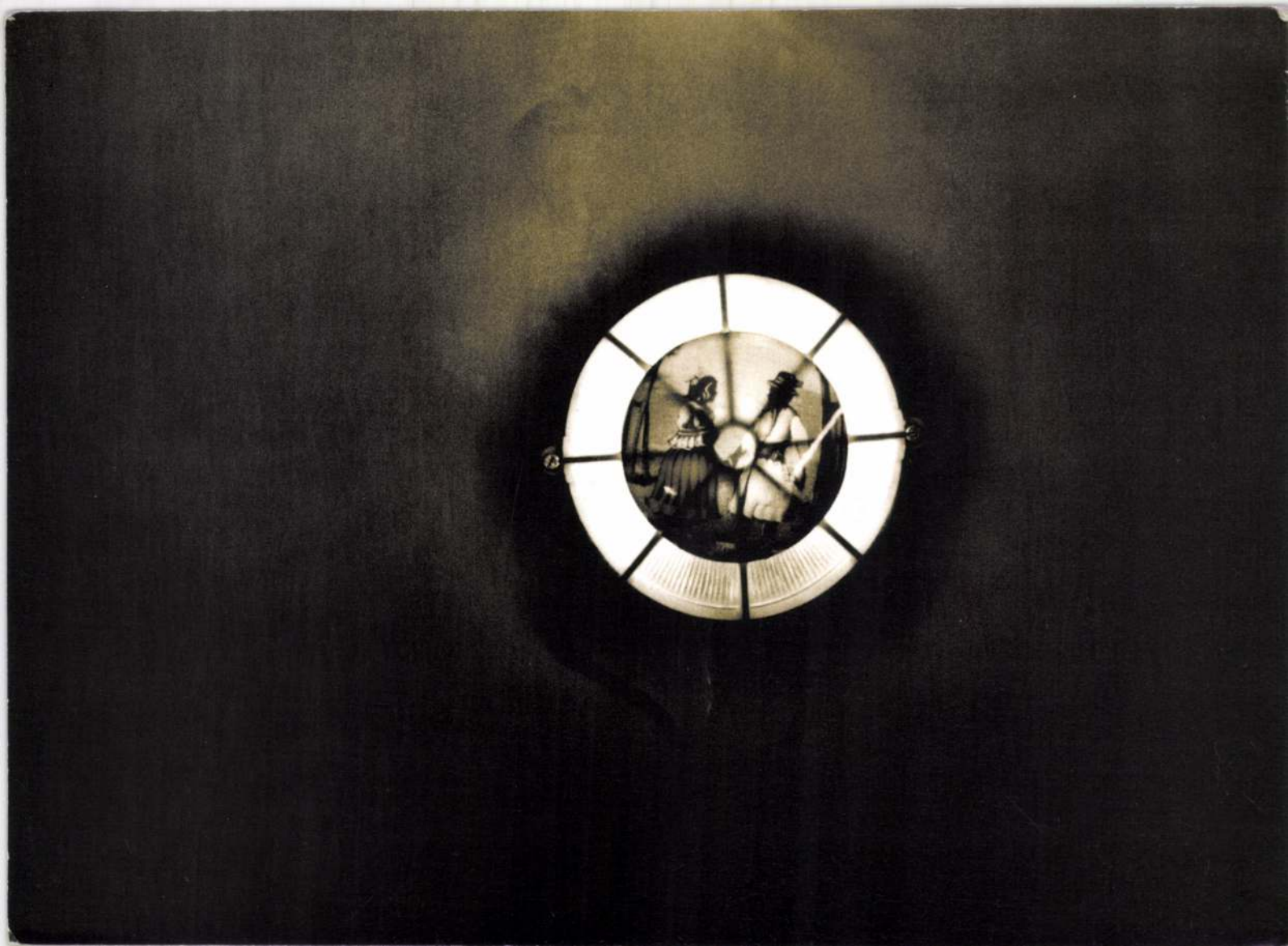

Elekes Károly

Megnyitja:
Dóra Attila
hét hangszeren
1996. szeptember 27-én
18 órakor

Elekes Károly

A kiállítás október 13-ig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta 14-18 óráig.
H-1111 Budapest, Bartók Béla út 32. tel/fax: (36-1) 186-9038

grafika: Gerhes
nyomás: Mester nyomda

Bartók 32 Galéria

Új Művészet
Sinkovits Péter
Budapest
Báthori u. 10.
1054

NYOMTATVÁNY

ELEKES KÁROLY

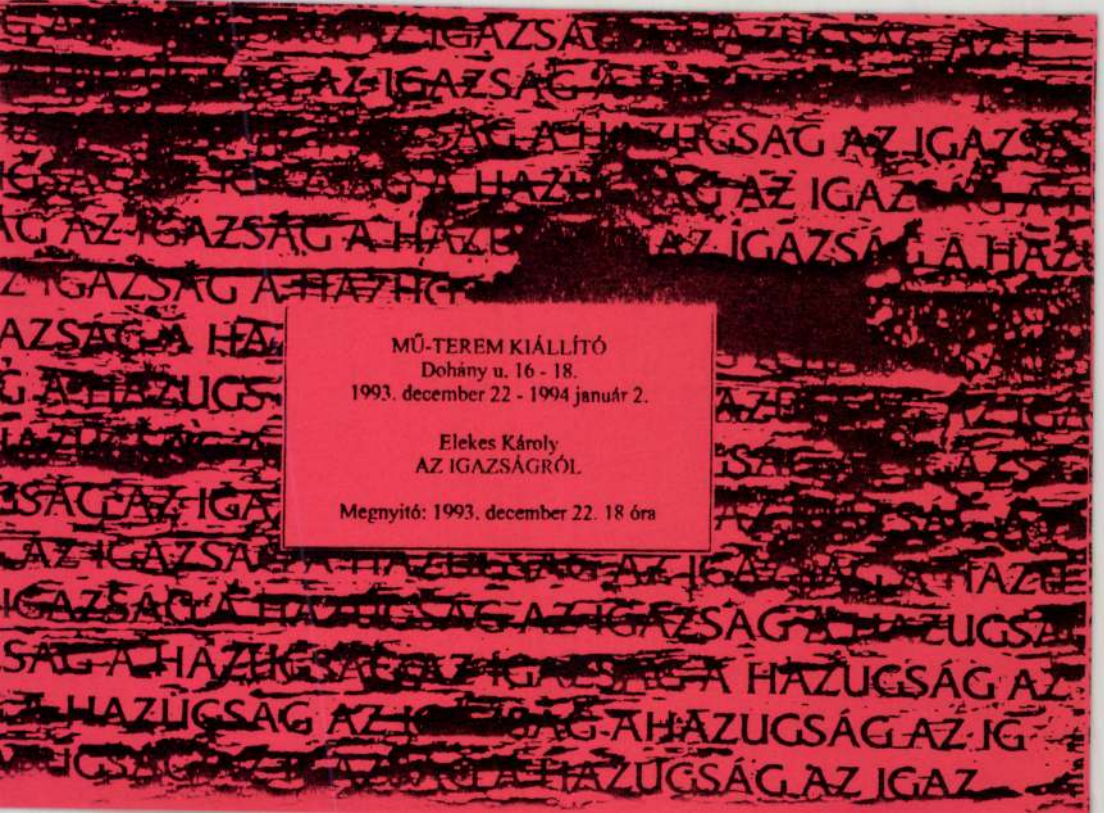
MŰ-TEREM KIÁLLÍTÓ
Dohány u. 16 - 18.
1993. december 22 - 1994 január 2.
Elekes Károly
AZ IGAZSÁGRÓL
Megnyitó: 1993. december 22. 18 óra

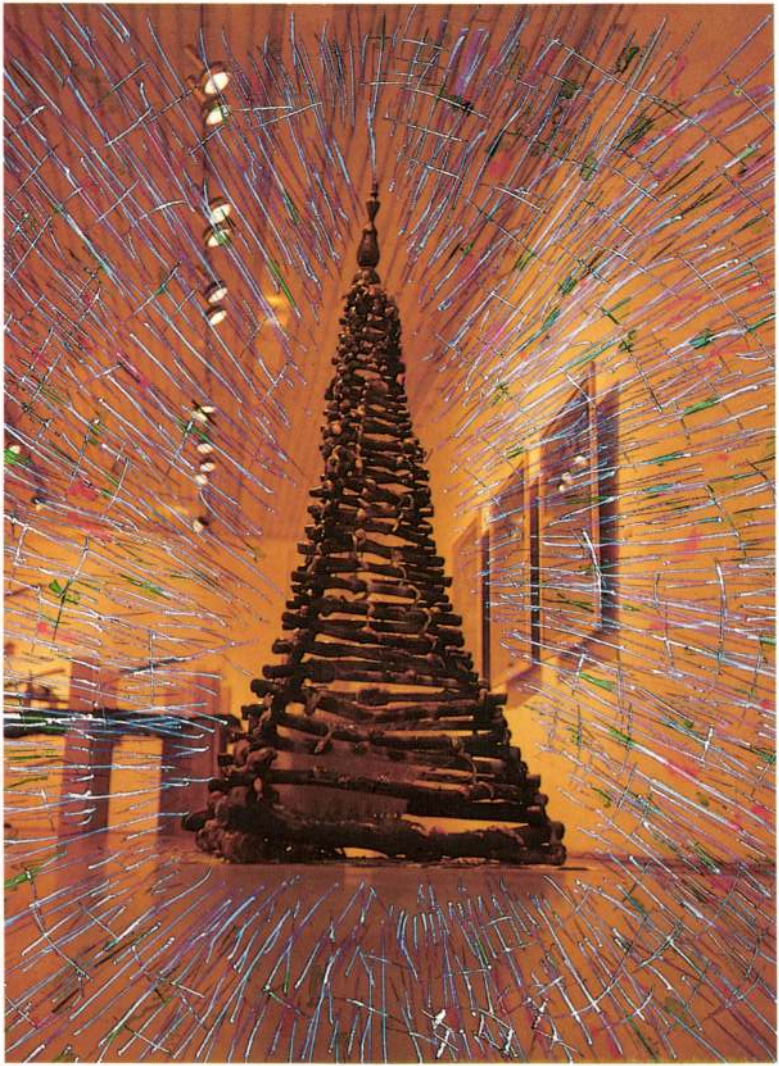

Elekes Károly: Tivornya

1071 Bp., Dembinszky u. 34.

OFFSET ÉS JÁTÉKKÁRTYA NYOMDA — BUDAPEST

ELEKTY JENŐ

Erdő 1939

XV. Országos Akvarell Biennálé
Eger 1996

Tálosnak-há
Ifjúsági Ma

project room
kis.terem

El-Hassan Róza

Megnyitó: Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum Budapest, 1999. április 6. kedd, 18 óra

Opening: Ludwig Museum Budapest – Museum of Contemporary Art, 6 April, 1999, 6 p.m.

http://www.c3.hu/events/image_engine/

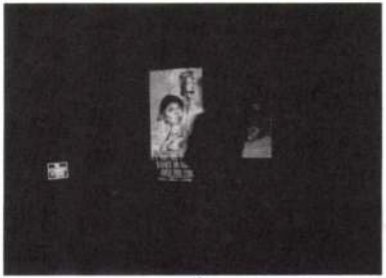

A mű a C3 Kulturális és Kommunikációs Központban készült.
The project was developed at C3 Center for Culture and Communication, Budapest.

A kiállítás megtekinthető május 2-ig. / *The exhibition is open until 2 may, 1999.*

Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum Budapest
Ludwig Museum Budapest – Museum of Contemporary Art

1014 Budapest, Szent György tér 2.
Budavári Palota 'A' épület / *Royal Palace, Building 'A'*
tel: (36 1) 375 9175 • fax: (36 1) 212 2534
e-mail: ludwig@c3.hu
nyitva tartás: hétfő kivételével 10–18 óráig
open 10 a.m. to 6 p.m., except Mondays

BUDAPEST 1 31. 3. 99 AL-T/92

MAGYARORSZÁG 024 FORINT

MTA Művészettörténeti Intézet
Laczkó Ibolya
könyvtárvezető
Budapest
Úri u. 49.
1014

LUDWIG KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM BUDAPEST

C³

LUDWIG
KORTÁRS
MÚZEUM
MŰVÉSZETI
BUDAPEST
MÚZEUM

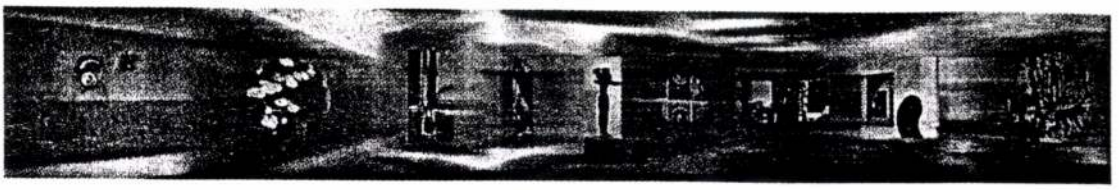

KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM – LUDWIG MÚZEUM BUDAPEST

project room
kis.terem

El-Hassan Róza kiállítása a *Kis. teremben (Project Room)*
1999. április 6 - május 2.
Megnyitó: 1999 április 6, kedd 18 órakor

A Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum Budapest ezzel a kiállítással indítja el a *Kis. terem* (angolul: Project Room) elnevezésű programját.

Ebbe a programba magyar és külfödi művészeket hívunk meg, akiket lehetőleg új mű megvalósítására kérünk fel. Természetesen eddig is voltak olyan kiállítások a Ludwig Múzeumban, ahol a művészek új műveket valósítottak meg, gyakran kifejezetten a múzeum kiállítótereiből kiindulva (pl. Nedko Szolakov, Dimtrij Prigov, Sugár János-Yuri Leiderman kiállítások).

A *Kis. terem* esetében azonban inkább egy műhelyről van szó, amely kisebb helyen egy-egy helyspecifikus mű bemutatására ad alkalmat.

Ebben az évben El-Hassan Róza kiállítása után Éva Bodnár (Bécs), Miriam Bäckström (Stockholm), Roman Ondak (Pozsony), Eulalia Valldosera (Barcelona), Benczúr Emese (Budapest) projektjeire kerül sor.

El-Hassan Róza a *Kis. teremben* az Image Engine című munkáját mutatja be, Magyarországon először.

Az eddig objekteket és installációkat készítő El-Hassan Róza, az utóbbi évben képeket kezdett gyűjteni. Korunkban képek tömege áraszt el bennünket, és néhány éve mindenki számára elérhető az internet, ahonnan végtelen képmennyiséghez juthatunk. El-Hassan internetes keresőprogramok segítségével egy kiválasztott szöveg egyes szavaira keres rá és így egy egyre bővülő képarchívumot hoz létre. A képgyűjteményt egy CD-rom-ról vetíti ki nagyméretű képként, ahol a szöveg szavaira felbukkanó képek váltják egymást.

Az Image Engine-t korábban gyűjtött képekből és rajzokból készült albumok egészítik ki, valamint a művész egy korábbi műve: egy gombostűvel teletűzdelt bazaltkő (1993).

(A mű a c3 Kulturális és Kommunikációs Központban készült 1998-99-ben. Java Scripts: Gáspár Benedek)

Április 27-én, kedden 18 órakor El-Hassan Róza diavetítéses előadást tart, miután Hegyi Dóra és a közönség beszélget vele.

Budavári Palota, "A" épület • 1014 Budapest, Szt. György tér 2. • 1250 Budapest, Postafiók 23.
□ Titkárság: 375 9175, 356 0657 fax: 212 2534 • □ Gyűjteményi és kiállítási osztály: 375 7848 fax: 375 7048
□ Gazdasági osztály: 356 0727 • □ Biztonsági osztály: 375 9575
Bankszámlaszám: Magyar Államkincstár 10032000-01425107

EL-HASSAN RÓZA

PATAKI GÁBOR: SZÍNTELEN GUBANCOK. EL-HASSAN RÓZA RAJZAI

<u>ÚJ MŰVÉSZET</u> 1998 dec, 36

St. Wolfgang-i oltárnak 1969–1976 között rendkívüli gondossággal végzett, korszerű rest rálása után 1981-ben közzétett, részletes és kitűnő feldolgozásában sem sikerült közvet adatot találni a szóban forgó templomot 1514-ben sújtó tűzvész következtében joggal fel telezhető oltárrestaurálásra. A Pacher oltár javítására közvetlenül vonatkozó legrégibb írá forrás 1786-ból való.[2] Az általam ismert legkorábbi hazai restaurálási adatot a szepeshe Szent Mihály oltár későbbi oromzatának felirata tartalmazza: 1634.[3] Az 1464-i levél írását a sürgősség indokolhatta, hogy Miklós püspök a szóban forgó műalkotást a levél keltezé három hétre követő karácsonykor már székesegyházában eredeti helyén akarta felállíta E sajátos körülmény nélkül a levél aligha született volna meg. Sajnos az ábrázolás és a szék egyházban levő oltárhely megnevezése a levélből hiányzik. Így nem állapítható meg, hog dóm 32 oltára közül melyikhez tartozott a helyreállított „thabula".[4]

Mivel a püspök Szebenbe küldte a „reformálásra" szoruló oltárt vagy táblaképet, nagy valószínű, hogy az eredetileg Erdély e legfontosabb szász központjában is készült. A szeb festőkről, akik tudvalevőleg faragással is foglalkoztak, és céhükről csak a századfordulótól a 16. század elejétől sokasodnak meg az egykorú források tudósításai. A 15. század közep Szebenben csak egy festő ismert, az a Rozsnyai János (Johannes de Rosenau), aki felir szerint 1445-ben festette a nagyszebeni plébániatemplom északi szentélyfalát díszítő, k resztrefeszítést ábrázoló nagyszabású falfestményét. Lehetséges, hogy az a János festő (hannes pictor), akinek a templom cintermében vagy közvetlen a mellett álló házáról 14 ben szó esik, azonos Rozsnyaival. Ezt valószínűsíti a háznak a város központja egyik lege kelőbb, az iskolával is szomszédos egyházi területén való elhelyezkedése.[5] Mivel a gyula hérvári „thabula" már 1464-ben valamiféle javításra vagy változtatásra szorul, legalább hú

project room
kis.terem

El-Hassan Róza

Megnyitó: Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum Budapest, 1999. április 6. kedd, 18 óra

Opening: Ludwig Museum Budapest – Museum of Contemporary Art, 6 April, 1999, 6 p.m.

http://www.c3.hu/events/image_engine/

A mű a C3 Kulturális és Kommunikációs Központban készült.
The project was developed at C3 Center for Culture and Communication, Budapest.

A kiállítás megtekinthető május 2-ig. / *The exhibition is open until 2 may, 1999.*

Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum Budapest
Ludwig Museum Budapest – Museum of Contemporary Art

1014 Budapest, Szent György tér 2.
Budavári Palota 'A' épület / *Royal Palace, Building 'A'*
tel: (36 1) 375 9175 • fax: (36 1) 212 2534
e-mail: ludwig@c3.hu
nyitva tartás: hétfő kivételével 10–18 óráig
open 10 a.m. to 6 p.m., except Mondays

Bart de Baere:

A fekete a filmkockák között

... A Nyújtott Tárgyak sorozatban a sorozatok válnak a valósággá, de talán több is, mint maguk a sorozatok. Az egymástól független tárgyak a projektet eredeztető érzékenység megszilárduló képei. Végső lehetségességük az első szándék felmerülésétől kezdve közvetlenül az előrehaladás egészéhez kötött marad.

A rajzok ezt belső előrehaladást mutatják: a kibontott papírtekercsen egy narratíva indul: még bizonytalan intuíciótól és keresgéléstől vezetve, nyomán a körvonal egyre pontosabbá válik, így a megnyújtandó tárgyaké is, valamint a külső kapcsolódási pontok. Az első vázlatokon a formák minősége nem határozható meg közelebbről, mint hogy görbe, körkörös, hézagos, megnyújtott formák ... néhány tárgy körvonalazódik, egy kés, bizonytalanul, mintha a gondolatot éppen csak érintette volna, ollók, egy dugó ... és végül kibontakozik egy architektúra. Aztán a végén ismét néhány tárgy, de most mások, úgy, mint megfontolások, hogyan kellene valaminek viselkednie anyagszerűségében, milyennek tűnne, árnyékokkal a hiányzó alapon és feszültséggel, amelyet most nem a tiszta vonalak jeleznek, hanem sodronyokban és kötelekben nyer alakzatot.

Ez a fejlődés vázlatsornak is tűnhet, belső nézőpontnak, de az előrehaladás jellege a későbbi rajzokon is ugyanez marad. Ez volt a szándék. És ez vonatkozik a szemlélőnek szánt anyagra is. Megvalósult lehetőségek sora a rajzok narratív átalakulásával kombinálva mindkét lehetőséget felbillenti. A tárgyak adnak testet a rajzoknak, míg az utóbbiak teszik az előzőt egy folyamat részévé, vagy hagyják abban. Ha valami, akkor a rajzok hordozzák a lényeget, a tárgyak vonulatuk részét alkotják.

Nemcsak a tárgyak nyújtottak, a megközelítések és nézőpontok sokrétűsége, az érzékenység tudatossága is, ez egy hálózat, amely a kezdeti szükségszerűséget végtelenül pontosabban hordozza, mint egy konkluzív példa.

A képpé válás hiánya egy más minőségű viszonyulás iránti vágyból fakad, a tudatosság artikulációjának választása a széttöredezett dimenziókban, ami elméleti koncepcióként már közkeletűvé vált ugyan, de magától értetődő kulturális ténnyé még alig fordították le.

Ez képesség - megőrizni a tárgyakat szabadnak, szigorúan három dimenziójúnak, óvni a megkövülést, elzárni a különböző időbeli megközelítésektől, amelyekből származnak és amelyekben megmaradnak. Képesség - megakadályozni a munka anyagi jelenlétének magazinszerű, lapos reprodukcióvá válását a művészi gondolatok terén. E kontinuumon keresztül, az ideától a megvalósulás valamely lehetőségéig, a tapasztalatot odavissza mozgásra készteti az észlelés és az értelmezés lehetséges hangsúyainak mérlegelése között.

A felkínált tapasztalat - a szubjektum és az objektum közötti közvetítés - úgy jelenik meg, hogy a művek inkább folytatódást sugallnak véglegesülés helyett. A tűk beleszúródnak a kőbe, akár mélyebbre is hatolhatnának, de ki is vehetők. A bécsi Knoll Galéra installációjában a fémrúdról függő fogantyúk - kapaszkodók, mozgásélményre utaló csomópontok olyan helyzetet teremtenek, amely az egyensúlyvesztés bizonytalan érzését idézi. Önmagukban, ha nem fogják meg őket, értelmetlenek, emberek nélkül hiányosak. Egyfajta közvetítők a látogatók és a tér között, amely térben a látogatók mozgása - még ha állnak is - a központi elem. ...

B.d.B művészettörténész, kurátor, Gent

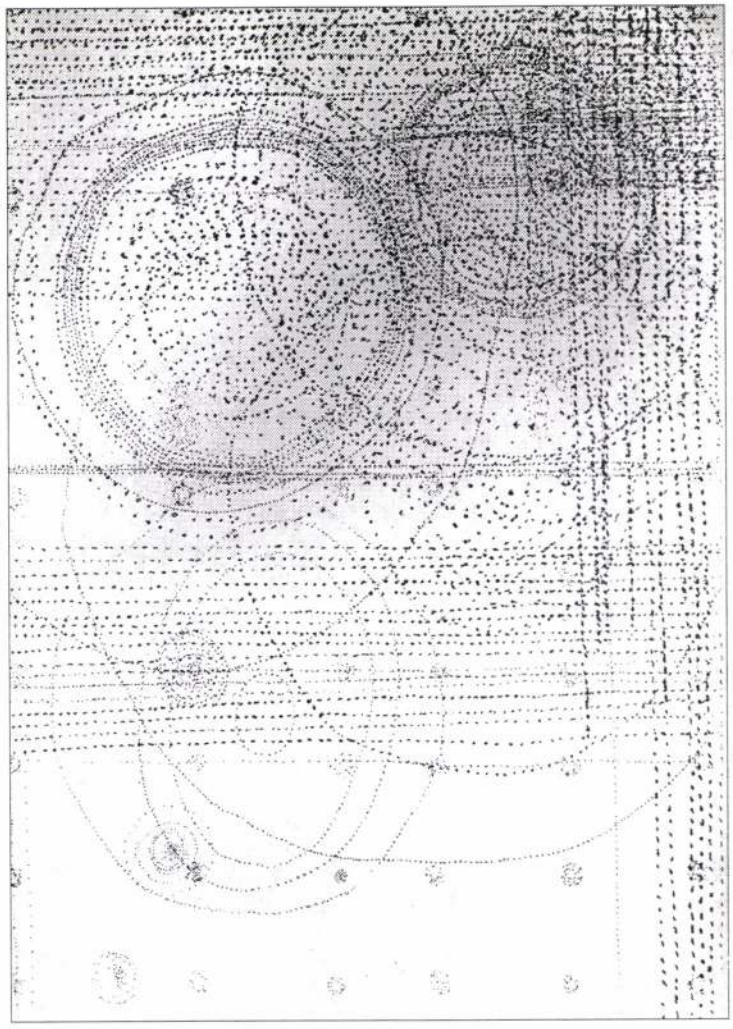

"Cím nélkül", 1993, ceruzarajz, 29,7 x 21 cm

Folder #6m © 1996, Knoll Galéria Budapest
Kiadó: Knoll Galéria Budapest
H-1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 10
Layout: Fuhrer
Foto: Csörgő, Knoll, El-Hassan

EL-HASSAN RÓZA

Knoll Galéria Budapest
Liszt Ferenc tér 10/1.em. H-1061
Budapest, tel+fax +36/1/1211556.
új E-Mail j-knoll@t0.or.at

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 14 – 18.30, szombaton 11 – 14 óráig,
1996. május 11-július 31.

Megnyitó: 1996. május 11-én szombaton, 19 – 21 óráig.

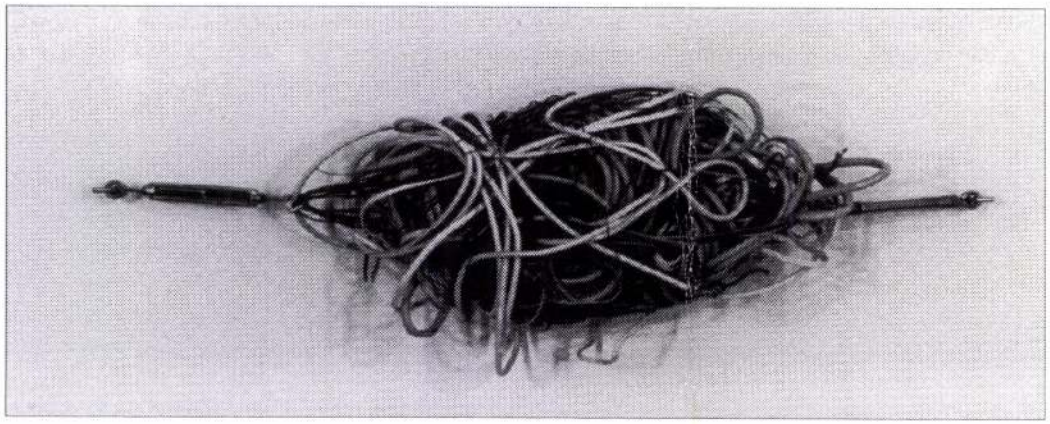

„Stretched Object", 1995, vegyes technika, ca. 100x380x280 cm

Babarczy Eszter:

El-Hassan Róza munkáiról

Első pillantásra látszik, hogy El-Hassan Róza munkái erősen fogalmi jellegűek, ha tetszik, konceptuálisak - mégis, tárgyai és képei elsősorban tárgyak. A túlzottan poétikus címadás kerülése is azt jelzi, hogy a művek nem „szimbólumok", „metaforák", vagy más poétikai alakzatok, amelyek a tárgyat feloldják a (verbális) jelentésben, hanem önmagukért állnak ott, mondhatni, önmagukat jelentik. A tiszta fogalmi szint egyfelől, a tiszta tárgyiasság másfelől: a művész olyan fegyelmet, vagy egyenesen aszkézist kényszerít a nézőre, amely tiltja a fantáziálást, a személyes tartalmak belevetítését a műbe. Meglehet, ez a szigorúság részben még El-Hassan Róza monokróm festészeti neveltetéséből ered, de olyan magától értetődő természetességgel képviseli, amely a fiatal magyar művészek között egyedülállóvá teszi. Lemond az elbűvölő, poétikus ötletekről, az objekt-metaforákról, a misztikus technikákról, a kulturális jelentések kiforgatásáról, a viccről, sőt még az iróniáról is, amely a fiatal magyar képzőművészet legjobbjait jellemzi. Művei feszültsége a fogalmiság és a tárgyiság viszonyának, paradoxonainak pontos kidolgozásából ered. A mű elkészítésének folyamata többnyire aprólékos munkát igényel: maga a kivitelezés egyben a probléma végiggondolása is. Ilyen folyamat a fali objektek beburkolása számtalan különböző színű nejlonréteggel, a megnyújtott tárgyakat előkészítő rajzok sokasága (amelyek hozzátartoznak az egész műhöz) és a tárgyak sorozatszerűsége, a bazalttömb megfúrása, az önmagával összekötött fa egyes pontjainak kikeresgélése és összekötése a másik kép megfelelő pontjaival. A tárgyakban tehát az elkészítés folyamatán keresztül paradox módon egészen közvetlenül jelennek meg a fogalmi problémák: lassanként, a munka során testet öltenek bennük. A láthatatlan láthatóvá válik.

Ezek a fogalmi problémák maguk is olyasfajta ellentéteket feszegetnek, mint a látható és a láthatatlan ellentéte, amely végső soron magának a képiségnek és a tárgyiságnak a paradoxona. Mit lehet megmutatni és mit lehet csupán elgondolni? Hogyan lehet megmutatni azt, amit csupán elgondolni lehet? Átgyúrhatja-e a fogalom az anyagot és az anyag a fogalmat? Melyik az eredendőbb? Melyik az erősebb? El-Hassan Róza valóban karteziánus művész, mint Peter Weibel jellemezte: a világot rendező, a tárgyakat értelmező racionális fogalmak érdeklik, olyan fogalmak, amelyeket az ember alkot, az ember kényszerít rá a tárgyak világára, de nem a mindennapi életét élő ember, hanem a tisztán megismerő ember - a kartéziánus szubjektum. A fegyelem és a pontosság a tudományos gondolkodás jelzői, a racionális fogalmi háló és a tárgyi világ kapcsolata pedig a tudományos gondolkodás legalapvetőbb ismeretelméleti problémája. Ettől még El-Hassan Róza nem „tudományos" művész (mint mondjuk Leonardo volt): inkább azt mondhatnánk, hogy művészi problémáinak személytelen racionalitása, tisztasága olyan forrásból ered, amely a kultúrtörténetben a tudományt és a filozófiát táplálta, s tárgyai - ez már művészetének érzéki, látható vonása - olyan ideális objektumok, mint a tudomány objektumai: legfoszlik róluk minden esetlegesség, egy olyan szféra részének tűnnek, amelyhez a természettörvények (az anyag törvényei) és a logika (a racionalitás törvényei) tartoznak, azaz egy történelem és kultúra feletti egyetemesség jellemzi őket.

A tárgyak esetében nem játszik különösebb szerepet az a tény, hogy némelyikük használati tárgy: El-Hassan Rózától idegen a pop vérbő humora és az olyasfajta szatirikus véna, amely a mindennapokat figurázza ki. A tárgyak nála inkább anyagok és formák: ideális fizikai jellemzők, tulajdonságok és törvényszerűségek - ezt az idealitást talán azzal foglalhatom össze a leginkább, hogy nincs *nevük*, úgy, ahogy az egyedinek, a mulandónak, a történetinek van: az ideális tárgyak megjelölésére elég a fogalom vagy - műalkotások esetében - a sorozatcím, amely az egyedi tárgyat egy átfogó koncepció alá rendeli. Az egyedítő, esetleges részletek azonban mégis, óhatatlanul és kiküszöbölhetetlenül jelen vannak a tárgyakban, és humorral oldják fel a fogalmi szigort: mint a fiatal Lukács írta, a tiszta fogalmiság mindig beleütközik az élet esetleges, érzéki kis tényeibe, s ez iróniával köríti, arra kényszeríti, hogy mindig szembesüljön a „valódi" életnek ezzel az esetlegességével, sőt esendőségével. Ha a tárgyiság és a fogalmiság ellentéte az első feszültségforrás El-Hassan Róza művében, ez a második, egyébként nem kevésbé elvont, de sokkal játékosabb feszültség: az időtlen törvény és az egyedi tárgy, a koncepció és a műalkotás bújócskája.

A tárgyak jellemzésére a gondolkodás néhány „láthatatlan" fogalmát választottam: a formát, a jelentést, az erőt, a rendszert, az organizmust és az időt. Nem szabad azonban félreértenünk a művek fogalmiságát: El-Hassan Rózánál a mű nem illusztrálja a koncepciót, s végképp nem helyettesíthető a koncepcióval, mint egyes koncept-művek esetében. Inkább arról van szó, hogy a művek segítségével, mintegy kerülő úton érzékileg meg tud jelenni valami, ami tisztán fogalmi természetű, s ettől a mű mintegy két világ eleme, két világ találkozási pontja lesz. Végső soron a fogalmiság/érzékiség, logikai törvény/természeti törvény együttes jelenlétének paradox jellege a fontos, nem maga a fogalom. Ennek a paradoxonnak a működésében nagy szerepet játszik a művek anyaga: a fogalmi szint hol az anyag ismerős jellemzőivel együttműködve, hol éppen annak ellenében hat, de mindig van a két világ között valami feszültség, amely néhol egészen finom humorba fordul. ... *A szöveg részlet a katalógusból, amely a kiállítás alkalmából jelenik meg*

Rex extensa, tér a térben kiterjesztve - írta le a tárgyakat Descartes. El-Hassan a megszokottnál nagyobb mértékben terjeszti ki őket, kiszolgáltatva a centripetális erőnek. A dolgok addig a határig vannak kiterjesztve, amíg dolog-karakterük kollabál. *Peter Weibel*

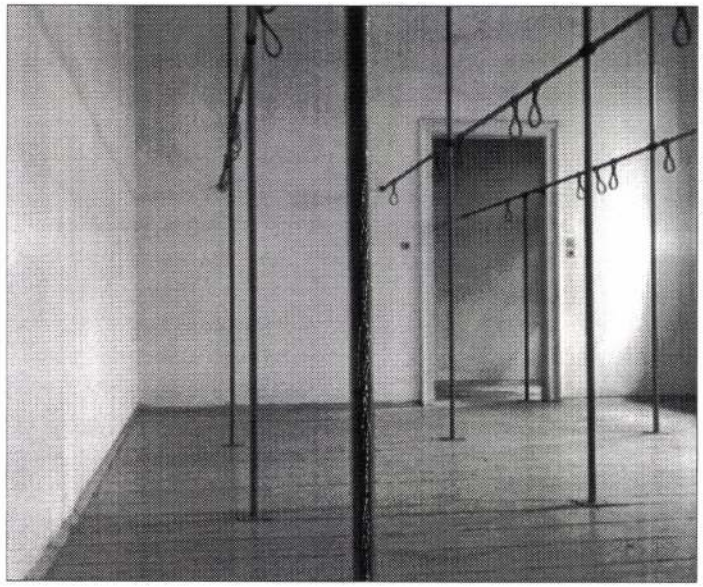

„Secured Space", installáció, Knoll Galerie Wien, 1994

EÍKE

BUDAPEST 53.
14. 1. 97
AL-I/4

MAGYARORSZÁG
≈017
FORINT

Lóska Lajos

Bp. Felsôzöldmáli út 61-65.
1025

nyitva: sz-h 14-18 óra, Ajtosi Dürer sor 5, támogatja: GOETHE-INSTITUT

megnyitó: január 17-én, 18 óra, megnyitja: Sík Endre

1997. január 17 - február 5., Budapest

E L K E - r a j z o k, f i l m e k

LIGET GALÉRIA

FÉLELEM/FEAR

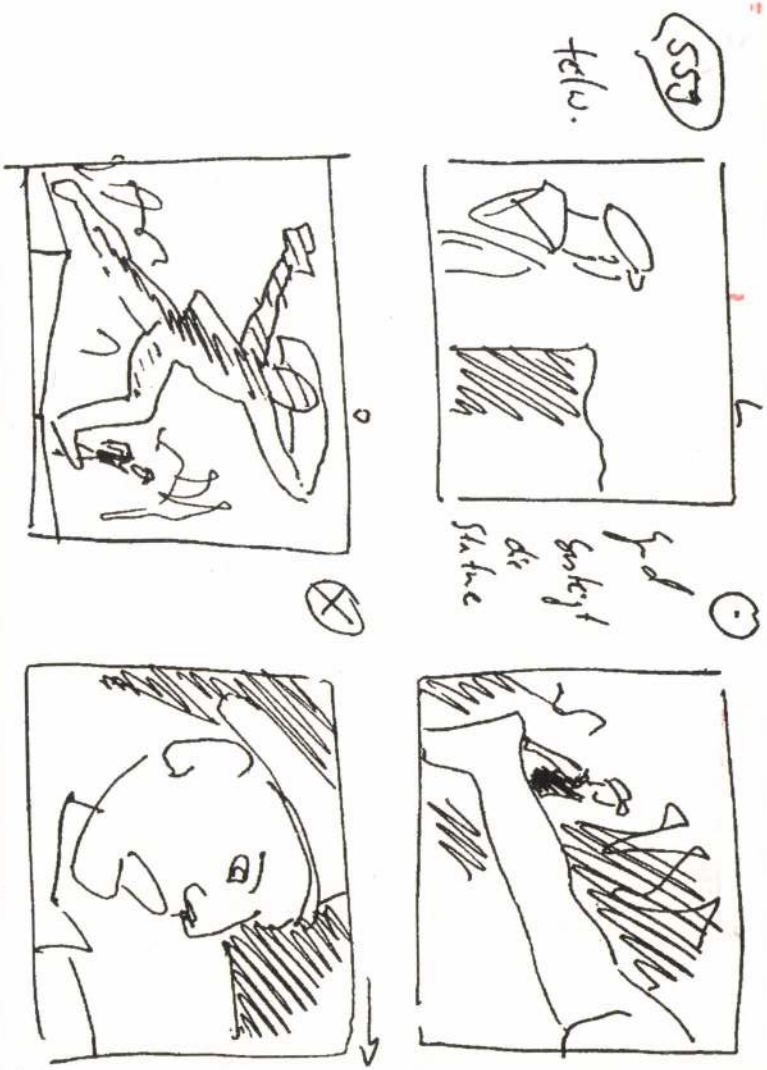

ELLENBERGER Karentéj atvos (Vesprém)

MÉrt 1999. 132-133.

11. Die Hölle der Vollendung
Absolute Kunst und das *Non-finito* 233
Natur oder Werk? 243
Cézannes Kampf um die ‹Großen Badenden› 244
Rodins ‹Höllentor› als Drama 248
Der ‹Denker› – Eine Standortsuche 253

ZWEITER TEIL

12. Die Kathedrale der Erinnerung
Prousts «Ich» im Spiegel der Kunst 259
Tod vor Vermeers «gelber Mauerecke» 264
Ruskins Kathedrale in Prousts Erinnerung 268
Monets Serie der Kathedralen 273
Rodins Buch der Kathedralen 277

13. Das unsichtbare Meisterwerk
Picasso am «mühsamen Nirgends» 283
Matisse auf der Reise nach Arkadien 286
Die Masken der ‹Demoiselles› 289
Breton und der Mythos der ‹Demoiselles› 297
Apollinaires Denkmal – Das Phantom eines Werks 302

ELLER, Peter reinuetnö

Porvoo 1777

An 1998. 241.

Topľau; Sáros vm]

29

Topľau; Sáros vm]

31

Topľau; Sáros vm]

32

Topľau; Sáros vm]

0

ELN Ferenc

SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

A SZÉKESFEHÉRVÁRI SZENT ISTVÁN KIRÁLY MŰZEUM MEGHÍVJA ÖNT
Eln Ferenc, Guy Jouaville, Rosta József és Somlósi Lajos
KIÁLLÍTÁSÁRA, AMELYET SZIPŐCS KRISZTINA MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
NYIT MEG 1997. SZEPTEMBER 20-ÁN, SZOMBATON DÉLELŐTT
FÉL 12 ÓRAKOR A CSÓK ISTVÁN KÉPTÁRBAN
(SZÉKESFEHÉRVÁR, BARTÓK BÉLA TÉR 1.)

Megtekinthető 1997. november 23-ig, hétfőtől péntekig 10-19 óra, szombaton és vasárnap 10-18 óra között. Minden hónap első hétfőjén zárva.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

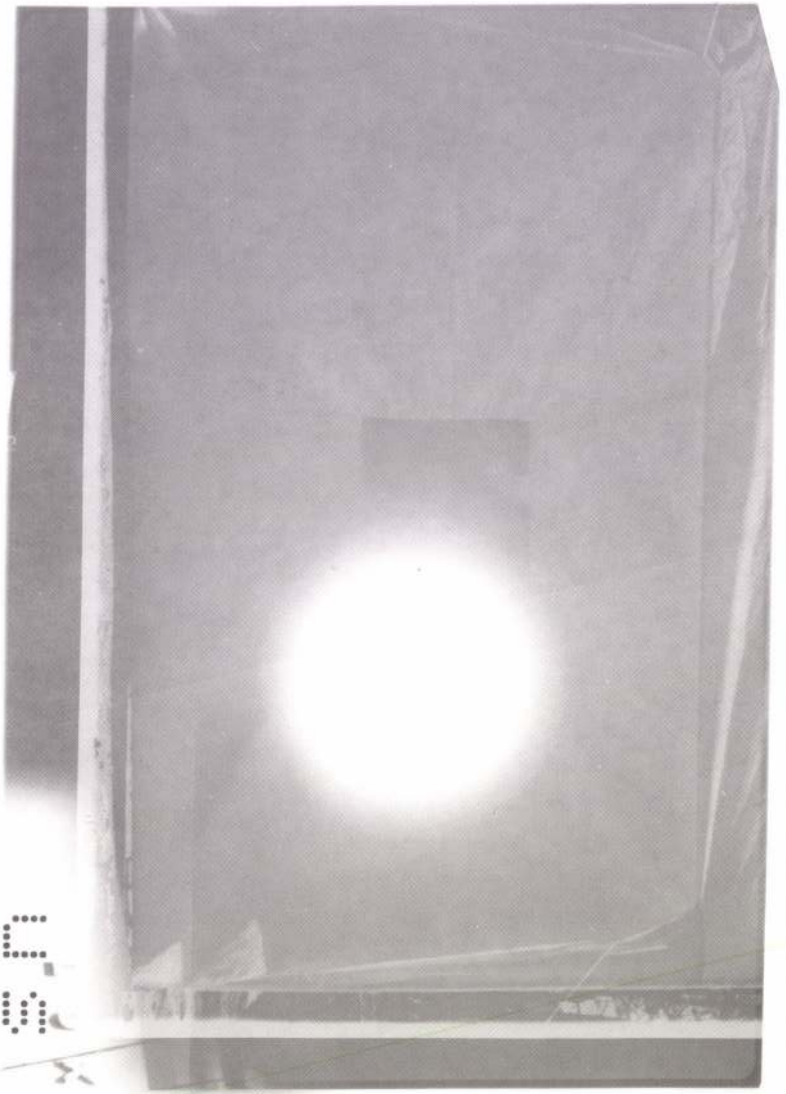

Óbudai Pincegaléria - Budapest, III. Fő tér 1. (Zichy kastély)

Szeretettel meghívjuk

HUSZÁR ANDREA

00

ELŐD ÁGNES

Szász György
és a művészettörténet

című kiállítására

Megnyitó: 1999. május 25-én 18 órakor

Megtekinthető: 1999. május 25 - június 20-ig hétfő kivételével 14-18 óra között.
Nemzeti Kulturális Alapprogram, Fővárosi Képzőművészeti Alap, MAK

~~#U52 a'k Andrea~~

A Vigadó Galéria bemutatja: Anthony Gall, Elekes Károly, Stefanovits Péter HORDOZOTT HÁZ c. kiállítását

Megnyitja: **Novotny Tihamér** művészeti író, 1999. augusztus 5-én 17 órakor

Megtekinthető: augusztus 5-től 22-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óra között

VIGADÓ GALÉRIA

Budapest V. Vigadó tér 2.

Támogatók: Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány, Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alapprogram, *Carpe Diem Borszerviz*

Hordozott Ház

ELEKES KÁROLY

Új Művészet
2004. Január
XV. évf. 1.

26. old.

Contemp. architects,

mp. architects, N.Y. u.a.

1978;
r 90er Jahre, L. 1997

ELEKES Károly

Tatai Erzsébet. Másoltat eredetiről.
= Új Mív. 1999/1. 51. ll

belül a 20. századi kifestésről készítsen teljes értékű doku
ső helyreállítására a tervtanácsi döntés szerint 1995 de
délyt kapott az Egyházközség, de a kikötésekben a tervez
nem is szerepelt. Így hát nem csoda, ha erre egyetlen al
kor kiderült, hogy a boltozatok felületén olyan nagymér
vakolat a téglafelülettől, hogy szó sem lehet a festett f
Steffek-féle képeket tehát már csak a restaurátorok által l
zi, a boltozatok új vakolatot kaptak. A kész templomhajó
lelhetők a tervtől való eltérések és az együttdolgozás hiá

E sorok 1997 végén íródnak. Elkészült a hajó új téglap
belső tér. Készülnek az új faberendezési tárgyak, átépült
rus megtartott 19. századi lépcsőfeljárója mellé. *(10. kép*
né válik képzett falkép- és farestaurátorok részvétele a há
át kellene gondolni az egykori OMF 1985-ben tett vállal
homlokzathelyreállítások mellett a belső szakrestauráto
szakemberek akkor olyan munkarésznek, amit az OMF
ként vállal. Nem elhanyagolható műemléki értékekről va
állapota igen rossz, különösen a copf szószékoltáré. A lel
község most már mindenképpen be akarja fejezni a mun
des tapasztalatunk, hogy az ő tevékenységük inkább fe
lyreállítás. Próbáltuk kifejteni – bántási szándék nélkül
báljuk megérteni miért tartja magát még mindig az az
templomra nem kell igazán odafigyelni és hogy a szakma

Sok év telt el azóta, hogy lelkes csapatként a balogun
elkészítettük. Mint említettük, a munka motorja, Hencz
att már csak ritka látogatóként jár a faluban. A diákok,
vettek ma már felnőtt családanyák, megállapodott emb
berek egy része nyugdíjas, vagy nyugdíj előtt áll. A balo
tek, de az öregek mellett ma már egy következő gener
templom legyen készen. Vajon mikor lesz ez, és ünnep
kiismerettel mi is velük?

Elekes Keve építész M.D.K.

ÉM. Pécsi Tervező V. Siofoki irodája

Balatonfölvár. "Kilátó-"presszó. 1962. repr.

Magyar Építőművészet 1963/5. 30.1.

Elekes Keve István, építész

Magyar Építőművészet, 1969.3., 51-old.

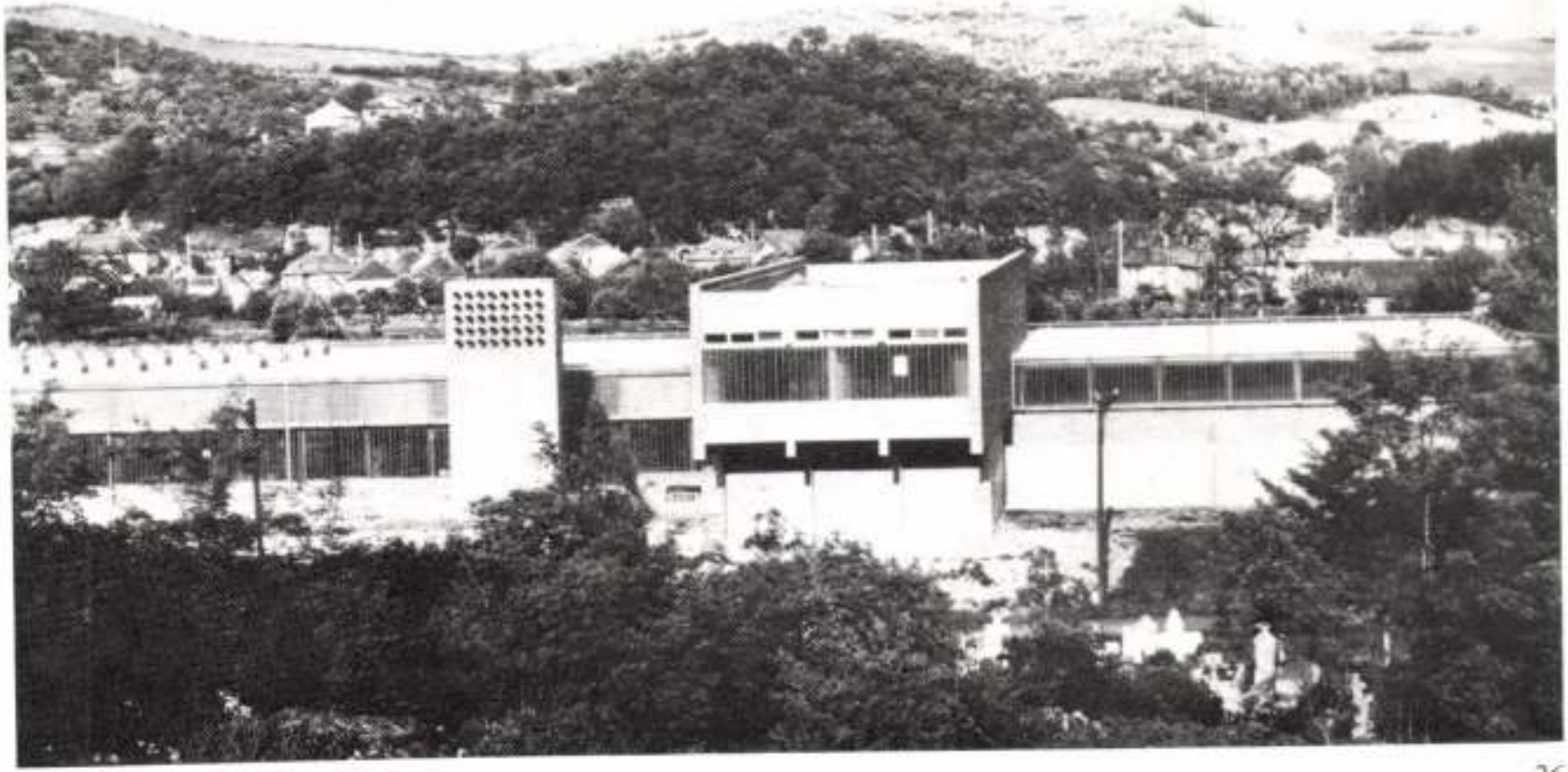

26

26. Üveggyár edzőüzeme, Salgótarján. Építész: Elekes Keve István. 1968
26. Glass factory, Salgótarján. Architect: István Elekes Keve. 1968

29

30

30. Üzletház, Salgótarján. Építész: Finta József. 1968
30. Shopping center, Salgótarján. Architect: József Finta. 1968

Elekes Keve István

építésmérnök, oklevelét 1959-ben nyerte el. Művei: FMV egységszerelő üzem, Salgótarjáni sikűveggyár részleg.

Iparterv: Fiatal tervezők kiállítása, Budapest, 1972

141

Elekes Keve István

terve: Szabadvezeték gyár épülete, Molassa gyarmat.

Iparterv. Fiatal tervezők kiállítása, Budapest, 1972

171

ELEKES KEVE ISTVÁN

(IPARTERV).

ÉPITÉSZ. 1969-BEN AZ YBL MIKLÓS-DÍJ II. FOKOZATÁVAL TÜNTETÉK KI, A SALGÓTARJÁNI SÍKÜVEGGYÁR EDZŐÜZEMÉNEK TERVEZÉSÉÉRT.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1969/4. 9. LAP.

M.D.K.

Elekes Keve István

Az Ybl Miklós-dij II. fokozatát kapta a "Művészeti dijasok" között 1969. április 4.- alkalmából.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 5.
XIII. évf. 14. sz. cimlap

Elekes Keve építész M.D.T.

Pécsi Terv. V. Siófoki Iroda

Fonyód beépitési te ve. repr.

Társtervező: Polnyi Károly

Magyar Építőművészet 1963/5 32.1.

Elekes Keve

I.K.: Üveggyár edzőüzeme, Salgótarján. Építész: Elekes Keve, statikus Szontág László, vasszerkezet Márton Botond, fotók: Lelkes László és Bognár János. - Ismertetés, képekkel.

Magyar Építőművészet, 1969. 2.sz. 38-41. l.

Elekes Kevc István

az alábbi tervpályázat on költségmegtérítésben részesült 31. számú pályaterv egyik szerzője.

A Budapesti Televizió Adóállomás és Mikrohullámú Központ fejlesztésére kiírt tervpályázat. 1970.
Magyar Ép.műv. 1971.3.sz.2-8.l.
8.l.

Elekes Keve István épitész

A Munkácsy díj II. fokozatát

Kapta

Néprzava 1969 április 3
r. old.

Elekes Keve épitész M.K.

ÉmPécsi Terv. Váll. Siófoki Irodája

Fonyód ~~üdülőközpontxtanulmányx~~ üdülőhelyi központ tanulmányterve. repr.

Magyar Épitőmüvészet 1963/5 33.1.

Elekes Kovács István

Ybl díjat kapott (II. fokozat)

N.N.: Irodalmi és művészeti díjasok

Élet és Irodalom 1969 IV. 3

Elekes Kere István építész

Ybl díjat kapott

N.N.: Átadták az idei művészeti díjakat

Magyar Hírlap 1969 IV. 3

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Elekes Keve István
épdőmüvész

M.D.Y

Az Ybl díj II. fokozatát kapta.

Kitüntetések
Müvészet, 1969. április - 31 lap.

MDK

Ilkes Keve István építész

a Ybl-díj II. f.-t kapta.

–: Kiosztották az Ybl-díjakat 4.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 3.

Sajkodi nyaraló

Építész: Elekes Keve

Magyar Építőművészet 1979/5

ELEKES KEVE

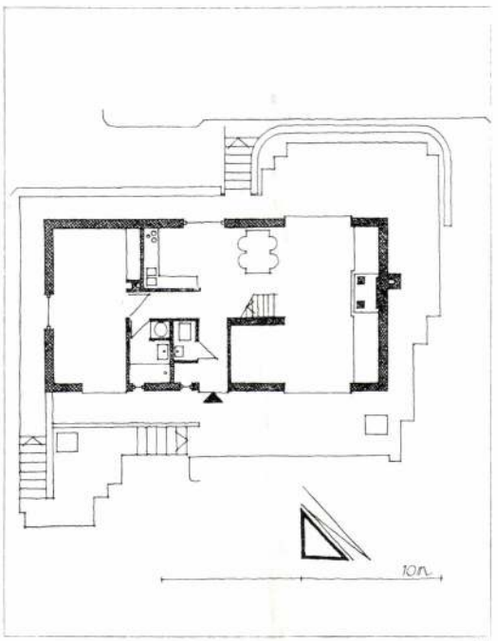

1

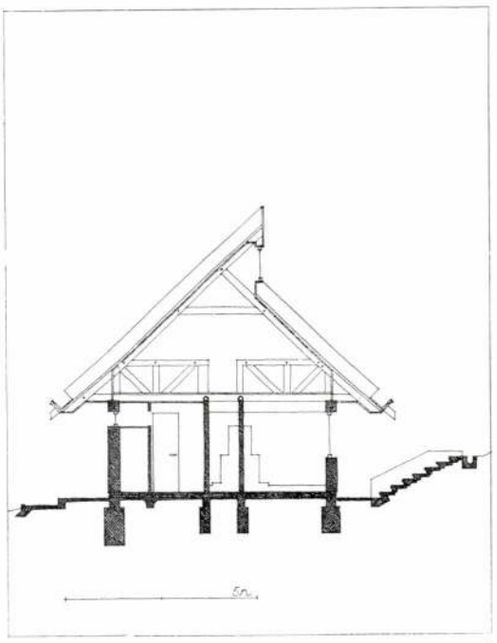

2

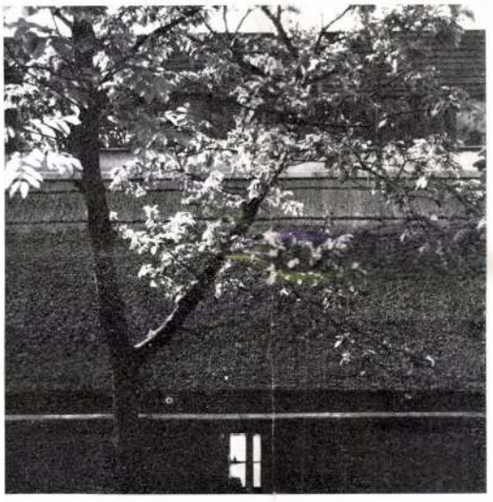

A nyaraló

A félsziget sajkodi oldalán a természetvédelem más igényeket támaszt. Itt a régen kialakult gazdag növényzettel ékeskedő, szinte nehezen követhető szűk utcájú, hagyományos nyaralótelep hangulatát kell megvédeni. Itt a ház nagyságát, — legalábbis 85 m²-ig — anyaghasználatát az építtető és az építész dönti el. Kinek-kinek ízlése és anyagi lehetősége szerint. Hogy ezek a házak mekkorák és milyenek legyenek, mennyi legyen a szigorúan használatra szóló terület és mennyi a presztizs diktálta, azt szinte megfoghatatlan szabályok esetről esetre döntik el. A házak egyike szerény, a másika hangoskodóan túlméretezett.

A bemutatott épületet — mely nagyobb családot szolgál — a tervező az igényekhez képest tartózkodó mértékletességgel a környezethez jól alkalmazkodóan alakította ki. Mivel a ház elhelyezésénél és a szobák kialakításánál kihasználta azt a különleges adottságot amit a dús, délies jellegű erdő, a tó és a balatoni felvidék látványa nyújt.

Sok-sok más példát említhetnénk még, de ez a két, megépült példa (a pincegádor Tihany-Cserhegyen és ez a nyaraló Sajkodon) is szemléltetően azt jelzi, hogy a hétvégi házaknak, nyaralóknak hiányzik a korszerű, reális mintája. Ez a jelenség is mint sok minden más, sok tekintetben valahogy az előző társadalom által kialakított funkció kiszolgálójaként maradt ránk. Úgy néz ki, hogy hiányzik e témának társadalmi feltárása is és egyre jobban érezhető az, hogy a jövőt illetően nincs általános elképzelés arra, hogy az üdülés milyen jellegű lesz és, hogy az milyen formát ölt majd.

A házak valószínű sokáig állni fognak és reméljük, hogy legalább azok számára örömet okoznak majd, akik azokat használni fogják, de kérdé-ses, hogy ezzel teljesen elégedettek lehetünk-e?

K. J.

nek? Egyáltalán van-e távlati elképzelésünk arról, hogy a jövő otthonát hogyan formálja majd az egyre jobban terjedő kétlaki életmód? Sok-sok hasonló olyan kérdés merül fel e témával kapcsolatban, amelyek feleletre várnak, mielőtt az ember egyáltalán hétvégi ház tervezésébe és építésébe kezd!

A bemutatott két példa esetében azonban nem lenne célszerű, ha bele merülnénk a problémák zömébe. E hétvégi házak ismertetése során elégedjünk meg talán a helyi problémák felvetésével.

Tihany félszigeten, a Balaton partján alakult ki olyan település, amely adottságainál fogva különböző jellegű beépítési övezetekkel rendelkezik. A lakóövezeten kívül van a hétvégi házak részére fenntartott üdülőövezete, és van szőlőkből és gyümölcsösökből álló zártkertes övezete is.

A pince

A zártkertes övezet csak félhivatalosan tűri meg a pincének kiképzett házak hétvégi használatát. De vajon milyen meggondolásból született ilyen rendelet? Ha azért, hogy a táji jelleg megmaradjon, akkor felmerül az a gondolat, hogy melyik korszak táji jellegét szeretnénk a jövőnek átmenteni és hogyan? Arra, hogy melyik kor hangulatát mentsük át, talán most ne térjünk ki! Ez a téma önmagában is alapos tanulmányt érdemelne. De azt, hogy jelenleg hogyan elégítik ki talán érdemes megemlíteni.

Az ősi szőlőtermelő lakosság az utóbbi évtizedekben szabadulni szeretne a szőlőműveléstől, mivel az öregebbje már nem bírja a vele járó nehéz munkát, a fiatalokat pedig nem érdekli az egyéni szőlőművelés. Ezekután kérdés, hogy a jövőben ki lesz az, aki hajlandó az egyéni szőlőterületeket megművelni? Illetve ki lesz képes a régi táj jellegét fenntartani?

A falu lakosainak hobbiból a föld nem kell. Marad tehát a városi ember, aki esetleg hajlandó kikapcsolódásként hétvégi pihenéssel, nyaralással egybekötve a szőlőt megművelni. A rendelet értelmében azonban erre a lehetőség csak félig biztosított. A földet ugyan művelheti, de a szőlőben a családjával, esetleg barátaival hétvégén üdülésként, vagy szabadság céljából nem tartózkodhat. A szőlőben építhető épület minimum 2000 m² terület esetén ugyanis legfeljebb 30 m² alapterület lehet, amelyből lakás céljára maximum 12 m² terület vehető igénybe.

Az itt bemutatott Cser-hegyi pince tehát a fent említett feltételek mellett, valamint azzal a megkötéssel épült, hogy a tető nádfedésű, a homlokzat pedig tihanyi jellegű kő legyen.

Az anyag kikötéssel kapcsolatban is felmerülhet az a gondolat, hogy a kő és a nád mint környezetalakító, mikor, hol és meddig konzerválható? A kérdés az, hogy meddig tudjuk majd a fejlődő életforma által megkövetelt korszerű igényeket és a fejlett gazdasági és ipari rendszer kialakította szerkezeteket álruhába öltöztetni?

A gyakorló tervező építésznek azonban minden kétely, tamáskodás mellett ez esetben sem maradt más út, mint az, hogy adott lehetőségek figyelembevételével legjobb tudása szerint kielégítse a „megrendelőt"(Ez esetben a társat, a családot és saját magát)! Feladata tehát az volt, hogy az előírások figyelembevételével kialakítson egy olyan környezetet, ahol két 3—3 fős család a hétvégeken, szabadságokon, esetleg a legközelebbi bartátokkal együtt meghúzódhat. Az épület kialakításánál tehát nem az optimális igények, hanem a véletlenek szülte adottságok voltak az irányadók és formálók!

K. J.

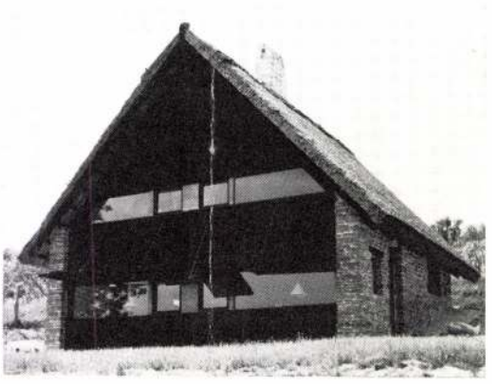

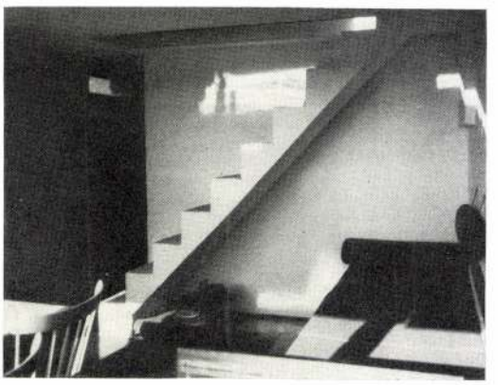

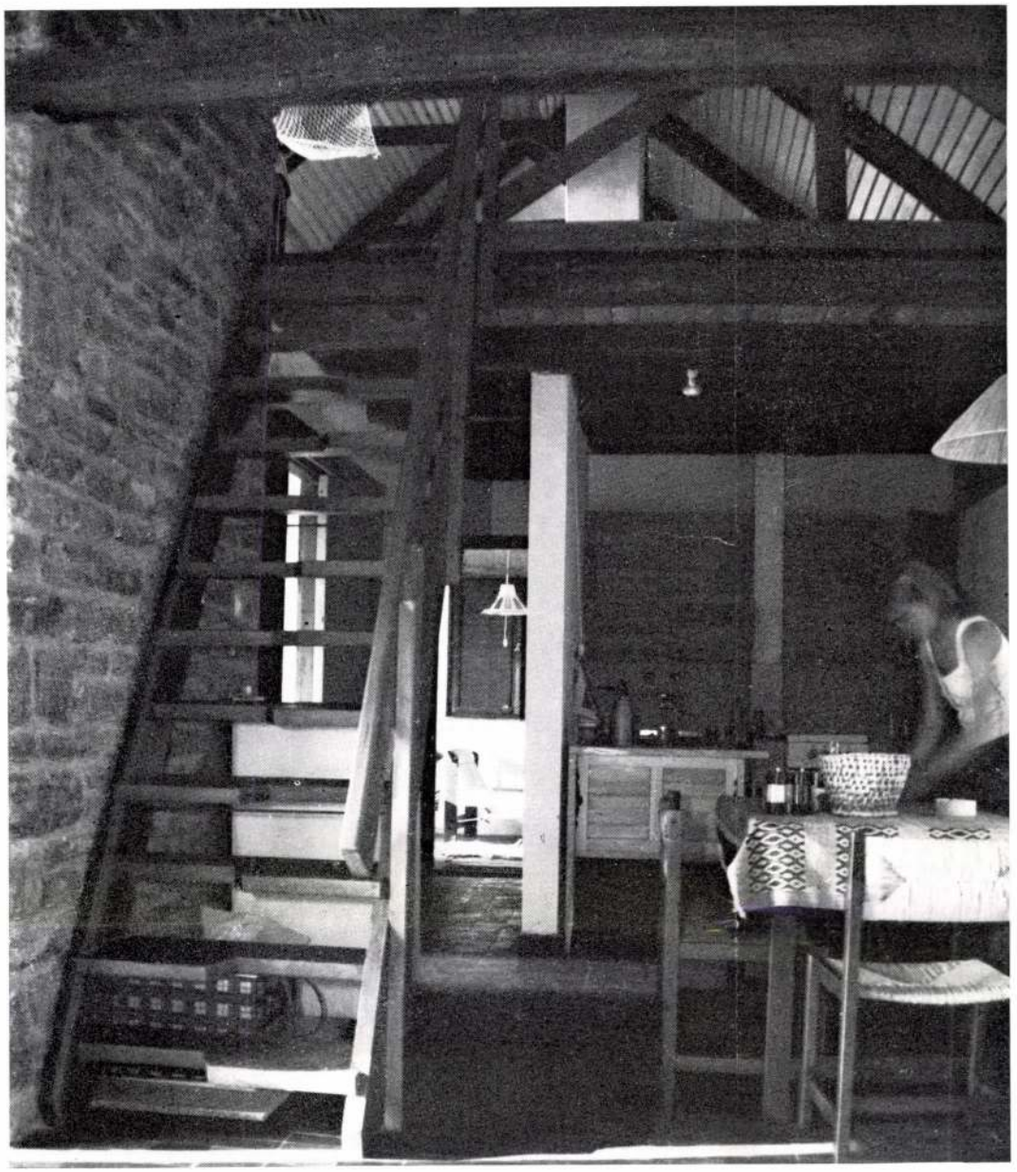

1. Alaprajz. M=1:250
2. Metszet. M=1:370

1. Vue en plan. M=1:250
2. Section. M=1:370

Fényképek: Elekes Keve

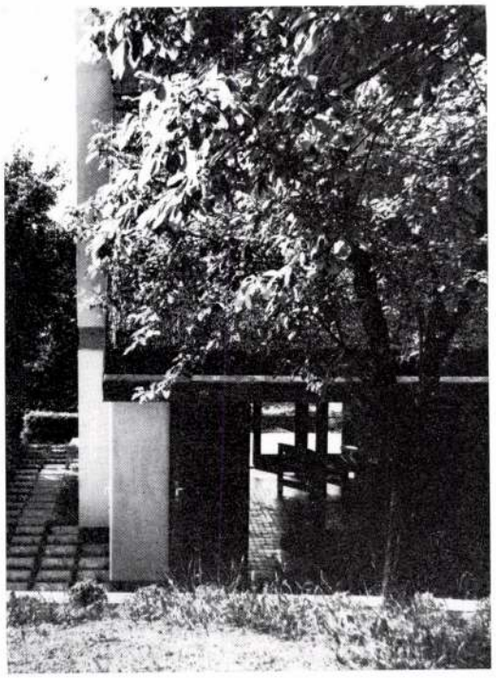

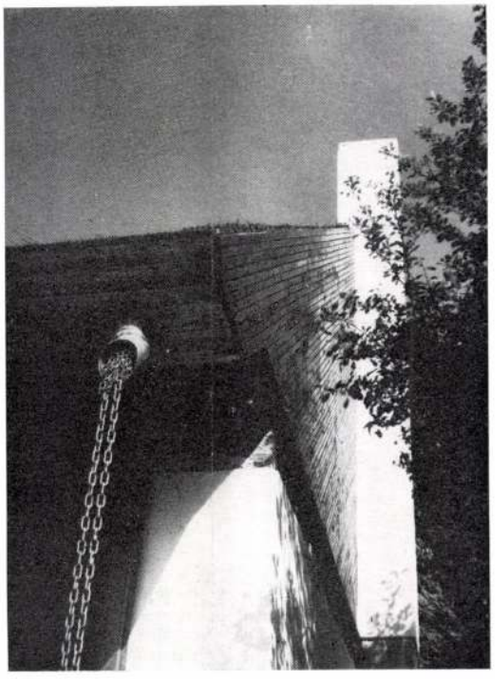

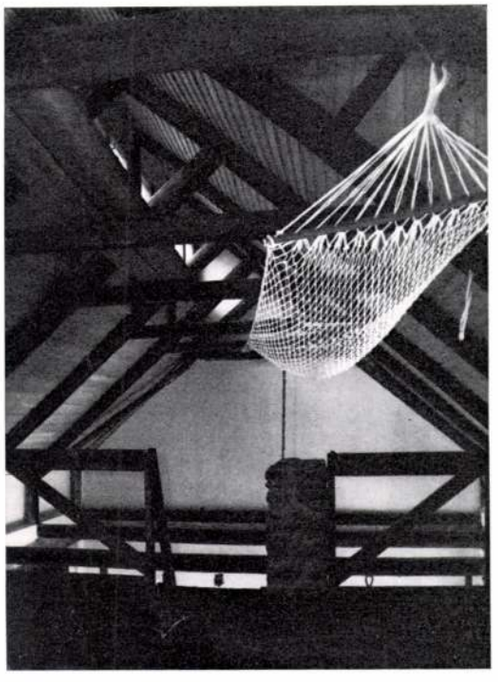

Családi ház a Dunakanyarban

Építész: Elekes Keve

Statikus: Szuhai Géza
Hely: Tahi
Építés éve: 1975
Fényképek: Elekes Keve

Kiszállunk a kocsiból.

Mielőtt belépünk a sötét színűre pácolt fakerítés mögé, körülnézünk. A műút túloldalán nem messze innen a Duna-part, a Szentendrei-sziget fái. Körös-körül mindenütt vadon növő zöld; alig néhány pillanat és az ember elfelejti, hogy nemrég még a zsúfolt belvárosban volt.

A ház, a kerítés mögött kezdődő emelkedő tetején szinte észrevétlen, innen alulról nézve nemesen egyszerűnek látszik a ház. Szívélyes fogadtatás, bemutatkozunk egymásnak. P. I. a tulajdonos, feleségével és 1 éves gyermekével él itt.

A ház és környezete azonnal szóba kerül. A lakás funkciója mellett a környezete érdekelt — mondja P. I. — a lakás falai ne legyenek végsőek és áthatolhatatlanok.

Elindulunk körbe, P. I. mindent megmutat, és közben elmondja alapelveit.

— Az anyagok legyenek természetesek: kő, fa... nagy kár, hogy ma az ezekkel való építés lényegesen drágább... az épületen az ember keze nyomának látszódnia kell...

Gondos munka, határozott ízlést tükröző részletek, minden vonatkozásban igényesség és természetesen egy-két befejezetlenség. Aztán leülünk a nappaliban egy hűvös sarokba, és elkezdünk beszélgetni.

A társadalmi háttér egy homályos foltja

Az utóbbi évek lakásépítésről szóló — kritikusabb hangvételű — cikkeink legnagyobb része a kispénzű tömegek szociális vagy magánerős építkezéseinek problémáiról szólt, tegyük hozzá, hogy joggal. Ám mi történjék azokban az esetekben, egyáltalán milyen szempontok az irányadók, amikor nem az anyagilag hátrányos helyzet a meghatározó, amikor az egyének már távolabbi célokra is reálisabban tervezhetnek, olyanokra, amilyenekre a központi döntéseken alapuló szervezett formákon belül jelenleg még gondolni sem lehet?

Hiszen a jövedelmek differenciálódásai — akár akarták központilag, akár nem — olyan csatornákat nyitottak meg, amelyekből az egyéni boldogulások egymástól nagyságrendileg különböző életútjai vezethetők le. És itt most egyáltalán ne az illegitim jövedelmekre gondoljunk, hanem a hiányos szolgáltatási rendszerből, a „szerencsések" nyereményeiből, az öröklésekből következő, vagy a másod- esetleg harmadlagos pénzekből származó kiegészülésekre, melyek egyik formája — és ezek közül még messze a „legtisztább" formája — a találmányokból vagy szellemi többletnyújtásból származók, mint példánkban is.

P. I. mérnök, és egy találmánya gyermekkori álmát — ha nem kis erőfeszítések árán is — de karnyújtásnyi közelségbe hozta.

— Budapest az urbanizáció következtében egyre elviselhetetlenebbé válik — mondja — és ma a XX. században a kérdések máshogyan vetődhetnek fel, amikor az utazást nem a távolsággal, hanem az idővel kell mérni.

Tahi, az itt létszükségletet jelentő kocsival 20—30 percre van a Flórián tértől. A versenyfutás az idővel innen kezdődik, és a különböző célpontokhoz való eljutás ennek az időnek a többszörösét is kiteheti. Innen ez a kérdés általánosan „budapesti".)

Konfliktushelyzet — 1

P. I. a területet már régen kinézte magának, majd a telket igen előnyös feltételek mellett megvásárolta. Hogy végül ide építkezett, arra két okot említ. Az egyik a környezettel szembeni igényessége, és ez nem hétköznapi mércével mérve is nívós; a másik érve, hogy ekkora és ilyen minőségű ház megépítése a városban sokkal drágább lett volna. (Persze a költségek nagyságát nem kis mértékben befolyásolta az épület világos, egyszerű és logikus szerkesztése!)

Az alapközművesítésből a víz és elektromos energia megvan, csatorna viszont nincs. Fűtése olajtüzelésű kazánnal történik. Időszerűnek érzem, és megkérdezem: — a rezsi?

P. I. arca komorrá válik. Szerinte itt 30—40 százalékkal magasabb mintha bent élne a városban.

— És hogy tekint a jövő felé, gondolok az üzemanyagok árának emelkedésére? Ha valami, akkor ez komolyan fogja sújtani a külterületeken, kertvárosokban, agglomerációkban élőket! De az úthálózat sem jó. A Dunakanyar főútja korántsem felel meg annak az igénynek, amit vele szemben megkövetelnek.

P. I. felesége jön be a konyhából, leül közénk.

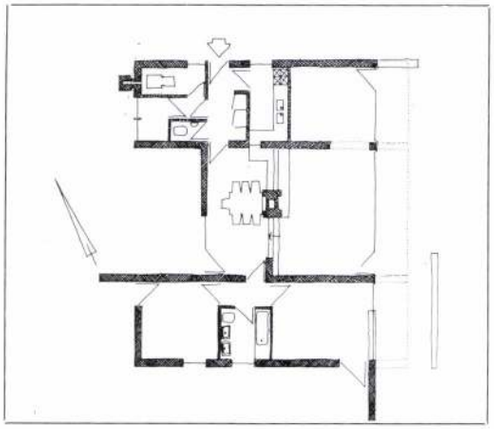

1

1. Alaprajz 1. változat, M=1 : 350
2. Alaprajz 2. változat, M=1 : 350

1. Vue en plan, 1eve variation, M=1 : 350
2. Vue en plan, 2éme variation, M=1 : 350

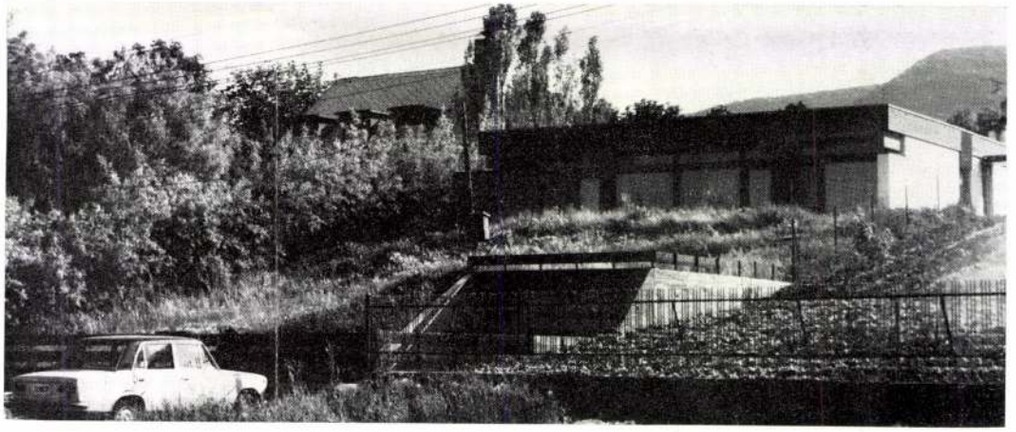

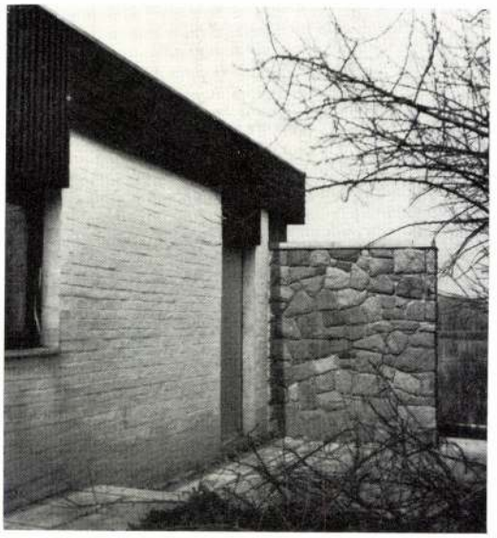

ELEKES KEVE István építész

CSIBI Edina: MTA-MÜKKI Veszprém Magaslabot. Építész: Elekes Keve István. = Magyar Építőművészet, 83, 1992, 4. 26 - 27. ill. E

ELEKES Keve István

FINTA József: Elekes Keve István 1934-1992. = Magyar Építőművészet, 83,1992,4. 59.ill.

Elekes Keve István

A Müegyetem aulájában rendeztek kiállitást az IPARTERV-nél dolgozó épitészek alkotásaiból. A tíz évvel ezelőtt végzett mérnökök most elsősorban ipari épületeket terveznek.

Németh Ferenc: "Lehet-e szép a gyár?" c. kritikájában kiemeli a művész munkájában a "szerkezetérvényesitést". /Valószinüleg a Salgótarjáni Siküveggyár üzemépületéhez készült a terv, a müvek sorrendjének felsorolásából következtetve./
Élet és Irodalom, Bp. 1972. nov. 11.
XVI. évf. 46. sz. 12. lap.

Elekes Keve István

a salgótarjáni üveggyár
edző üzemének tervezőjeként,
építészeként említve

Magyar építészet 1945-70
193. old.

Elekes Kevc István

költségtérítésben

az alábbi pályázaton ~~megvételben~~ részesült egyik terv ~~egyik~~ szerzője.

Callmayer Ferenc: Budapesti televizió és mikrohullám központ fejlesztés-tervpályázata.

Magy.épít.ip.1971.5.sz.278-282.l.

Elekes Keve, építész

L: Kerezsi Gyöngyi

-: □ Kerezsi Gyöngyi 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980 jún. 26.

Elekes Ikrek, építész

a Típustervező Iroda osztályvezetője

nyilatkozott.

Palkó Sándor: Amiért ajánlott az ajánlott terv.
Népszabadság, Bp 1981. jan 27. 8.

Elekes Lajos gyakorló középiskola

Műcsarnok diákpályázatán díszes elismerésben részesült.

PH. 932.VI.10..

Eleke, Mária, [?]

L.: Simon Béla

Türkés T.: Képzőművének ... 55-62.

JELENKOR, Pécs, 1976. január XIX/1.

Elekes László

és Schmidt Lajos tervei alapján fejlesztik az Állatorvostudományi Egyetemet (Általános Épületfenntartó Vállalat).

Fejlesztik az Állatorvostudományi Egyetemet.
(Saját tudósítónktól)

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 13. 4. l.

Elekes Lánló Építőm

és Gábriel Mihály.

91. Sz. T. K. Gyermekrendelő, Budafoki út (1957) (rajz), 92. Földszinti alaprajz, 93. II. em. alaprajz, ~~95. földsz. "~~

Budapest Városépítési Tervező Vál. 1949-59. (Tervek és fényképek) Szerk. Gyöngyösi István, Rajkó Ervin) Bp. 1959.

Családi ház a Dunakanyarban

Építész: Elekes Keve

Statikus: Szuhai Géza
Hely: Tahi
Építés éve: 1975
Fényképek: Elekes Keve

Magyar Építőművészet 1979/5

Kiszállunk a kocsiból.

Mielőtt belépünk a sötét színűre pácolt fakerítés mögé, körülnézünk. A műút túloldalán nem messze innen a Duna-part, a Szentendrei-sziget fái. Köröskörül mindenütt vadon növő zöld; alig néhány pillanat és az ember elfelejti, hogy nemrég még a zsúfolt belvárosban volt.

A ház, a kerítés mögött kezdődő emelkedő tetején szinte észrevétlen, innen alulról nézve nemesen egyszerűnek látszik a ház. Szívélyes fogadtatás, bemutatkozunk egymásnak. P. I. a tulajdonos, feleségével és 1 éves gyermekével él itt.

A ház és környezete azonnal szóba kerül. A lakás funkciója mellett a környezete érdekelt — mondja P. I. — a lakás falai ne legyenek végsőek és áthatolhatatlanok.

Elindulunk körbe, P. I. mindent megmutat, és közben elmondja alapelveit.

— Az anyagok legyenek természetesek: kő, fa... nagy kár, hogy ma az ezekkel való építés lényegesen drágább... az épületen az ember keze nyomának látszódnia kell...

Gondos munka, határozott ízlést tükröző részletek, minden vonatkozásban igényesség és természetesen egy-két befejezetlenség. Aztán leülünk a nappaliban egy hűvös sarokba, és elkezdünk beszélgetni.

A társadalmi háttér egy homályos foltja

Az utóbbi évek lakásépítésről szóló — kritikusabb hangvételű — cikkeink legnagyobb része a kispénzű tömegek szociális vagy magánerős építkezéseinek problémáiról szólt, tegyük hozzá, hogy joggal. Ám mi történjék azokban az esetekben, egyáltalán milyen szempontok az irányadók, amikor nem az anyagilag hátrányos helyzet a meghatározó, amikor az egyének már távolabbi célokra is reálisabban tervezhetnek, olyanokra, amilyenekre a központi döntéseken alapuló szervezett formákon belül jelenleg még gondolni sem lehet?

Hiszen a jövedelmek differenciálódásai — akár akarták központilag, akár nem — olyan csatornákat nyitottak meg, amelyekből az egyéni boldogulások egymástól nagyságrendileg különböző életútjai vezethetők le. És itt most egyáltalán ne az illegitim jövedelmekre gondoljunk, hanem a hiányos szolgáltatási rendszerből, a „szerencsések" nyereményeiből, az örökléssekből következő, vagy a másod- esetleg harmadlagos pénzekből származó kiegészülésekre, melyek egyik formája — és ezek közül még messze a „legtisztább" formája — a találmányokból vagy szellemi többletnyújtásból származók, mint példánkban is.

P. I. mérnök, és egy találmánya gyermekkori álmát — ha nem kis erőfeszítések árán is — de karnyújtásnyi közelségbe hozta.

— Budapest az urbanizáció következtében egyre elviselhetetlenebbé válik — mondja — és ma a XX. században a kérdések máshogyan vetődhetnek fel, amikor az utazást nem a távolsággal, hanem az idővel kell mérni.

Tahi, az itt létszükségletet jelentő kocsival 20—30 percre van a Flórián tértől. A versenyfutás az idővel innen kezdődik, és a különböző célpontokhoz való eljutás ennek az időnek a többszörösét is kiteheti. Innen ez a kérdés általánosan „budapesti".)

Konfliktushelyzet — 1

P. I. a területet már régen kinézte magának, majd a telket igen előnyös feltételek mellett megvásárolta. Hogy végül ide építkezett, arra két okot említ. Az egyik a környezettel szembeni igényessége, és ez nem hétköznapi mércével mérve is nívós; a másik érve, hogy ekkora és ilyen minőségű ház megépítése a városban sokkal drágább lett volna. (Persze a költségek nagyságát nem kis mértékben befolyásolta az épület világos, egyszerű és logikus szerkesztése!)

Az alapközművesítésből a víz és elektromos energia megvan, csatorna viszont nincs. Fűtése olajtüzelésű kazánnal történik. Időszerűnek érzem, és megkérdezem: — a rezsi?

P. I. arca komorrá válik. Szerinte itt 30—40 százalékkal magasabb mintha bent élne a városban.

— És hogy tekint a jövő felé, gondolok az üzemanyagok árának emelkedésére? Ha valami, akkor ez komolyan fogja sújtani a külterületeken, kertvárosokban, agglomerációkban élőket! De az úthálózat sem jó. A Dunakanyar főútja korántsem felel meg annak az igénynek, amit vele szemben megkövetelnek.

P. I. felesége jön be a konyhából, leül közénk.

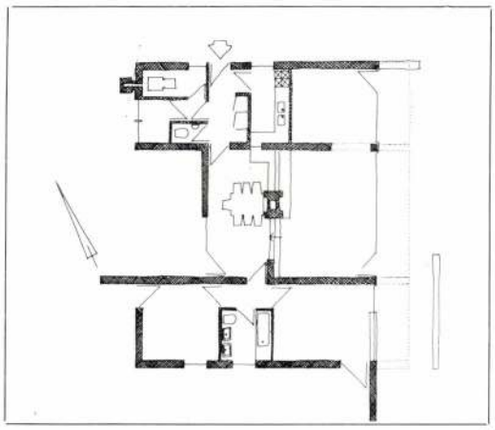

1

1. Alaprajz 1. változat, M=1 : 350
2. Alaprajz 2. változat, M=1 : 350

1. Vue en plan, 1eve variation, M=1 : 350
2. Vue en plan, 2éme variation, M=1 : 350

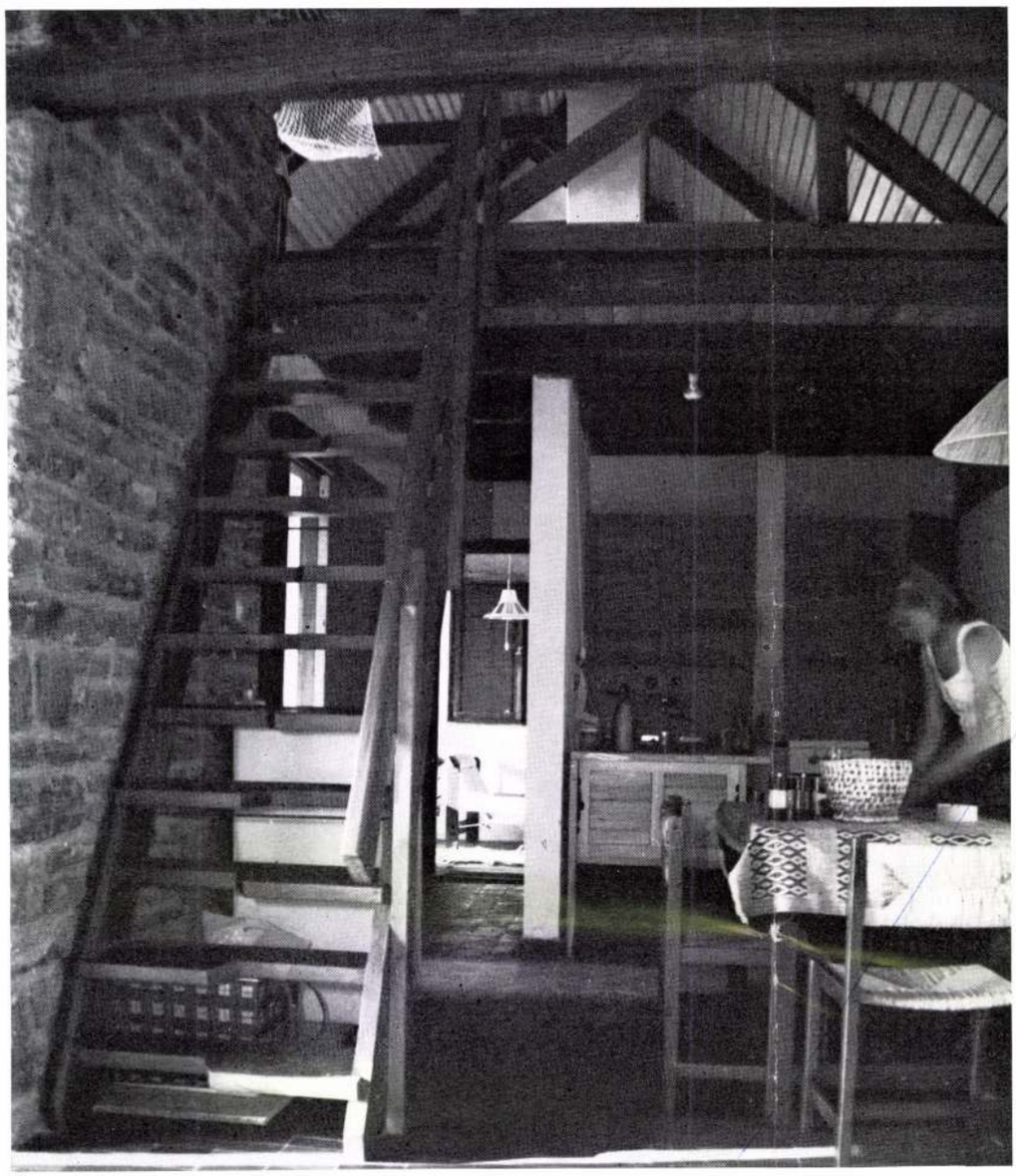

1. Alaprajz. M=1:250
2. Metszet. M=1:370

1. Vue en plan. M=1:250
2. Section. M=1:370

Fényképek: Elekes Keve

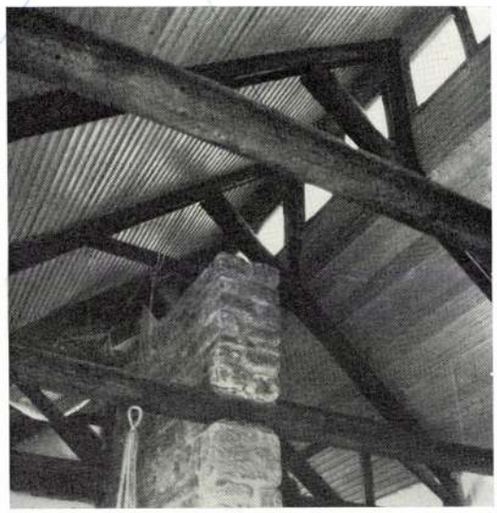

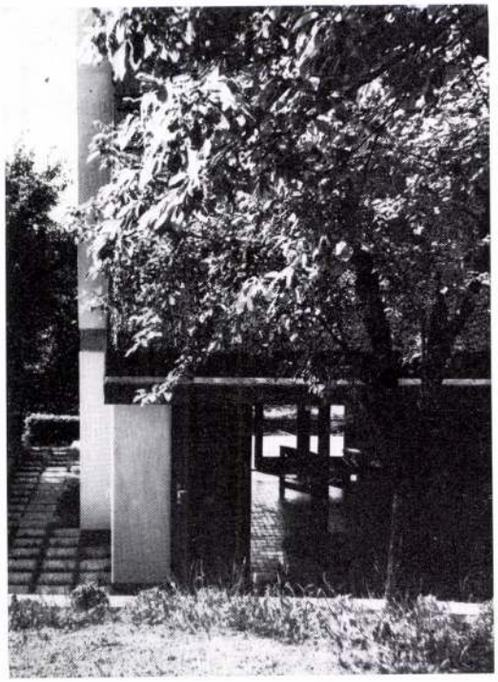

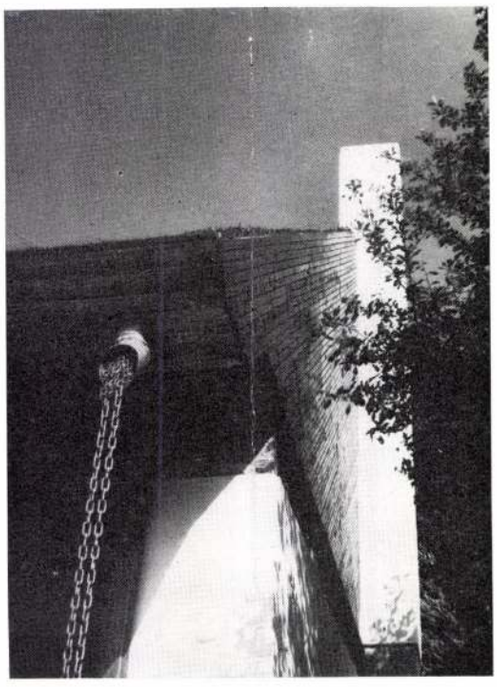

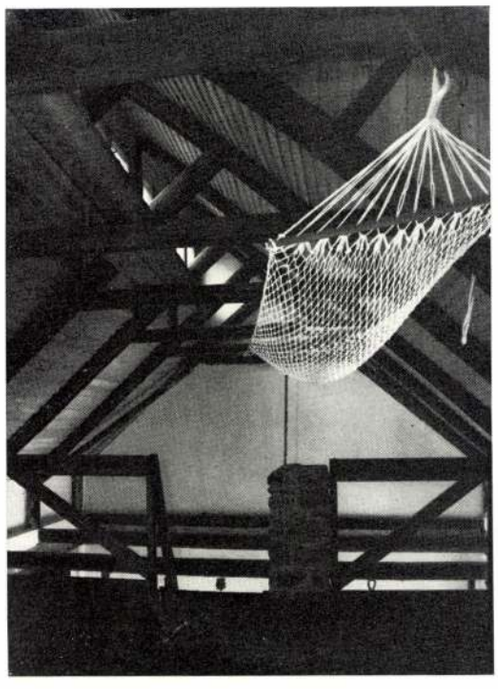

Az utolsó mondatok hiánylistáját folytatja tovább: ...még nincs járda, emiatt nem lehet gyerekkocsival menni az élelmiszerboltba, végül is ez főút és nagy a forgalom. De egyébként sincs Zöldért, tisztességes Közért...

Emiatt P. I. vásárol be, részint hosszabb időtartamra, de napi szükségletekre is (munkán túli idejének ez nagyrészét elveheti).

Konfliktushelyzet — 2

Ha a hibáknál tartunk — folytatja P. I. — el kell mondanom a kezdeti elképzeléseket. Elekes Kevével ezt a házat 8 évvel ezelőtt kezdtük tervezni, és hosszú évek kitartó, közös beszélgetéseinek, rajzainak eredménye látható benne. De az igaz, hogy a jelenlegi családösszetétellel nem számoltunk. Korábbi alapelveink a következők voltak: a lakásfunkciót három részre bontottuk. 1. előtér, W. C., konyha, mosó-, kazánhelyiség; 2. nappali-dolgozó tér; 3. intim zóna: fürdő, gardrób, hálók.

Közben viszont megváltozott az elképzelésem, és nagyobb fürdőt csináltunk, az egyik háló pedig elmaradt.

Most viszont, hogy megszületett gyermekünk, teljesen más helyzet állt elő, az alaprajz erre már nem megfelelő. A dolgozóból leszünk kénytelenek hálót csinálni, vagyis fel kell, hogy áldozzuk, de akkor túl messzire lesz a fürdő.

Hosszabb távon a hálószárnyhoz hozzá fogunk építeni még egy helyiséget. Ugyanígy bővíteni kell a másik oldalt is a házimunka-helyiség szükségessége miatt.

Alig fejezi be a mondatot, felesége szenvedélyesen folytatja: ...a kamra kicsi és dél felé néz, a fürdőszoba viszont nagy, rengeteg felesleges lépésre van szükség a pelenkamosáshoz. A gyereket nem meri szabadon engedni a lakásban, mert fél, hogy beüti a fejét a kőfalba, a márványpadlózat hideg, és a lépcsőt is veszélyesnek tartja.

De a legnagyobb probléma, hogy roppant huzatos a lakás. Gyermekszobából ne nyíljon a huzat miatt ajtó a szabadba!

Elmondja még, hogy Elekes Keve a nagykonyha (az étkezőkonyha) híve volt, férje viszont ezzel nem értett egyet. Így jelenleg a magasszinten felszerelt konyhában egyáltalán nem lehet leülni, és mint ahogyan azt sokezer ember teszi reggel P. I. is állva kapja be reggelijét. (A közös étkezésekhez a tálalást két ajtó keresztezi!)

De nem helyesli a nagy üvegtáblákat sem (mi lesz akkor ha betörnek, mikor jön ide üveges?). Egyébként is a függönyt mindig behúzva tartja, — ha nem lenne függöny, akkor mindenki belátna. Szeretem otthon érezni magamat — érvel.

P. I. közbeszól, a napfényre meg a lakás és kert kapcsolatára hivatkozik, felesége azonban hajthatatlan. Én vagyok egész nap idehaza. Itt hidegebb van és fúj a szél, itt ilyen házat kell építeni! Szerinte a kertből a legritkább esetben jönnek be közvetlenül a nappaliba. Férje megpróbálja szépíteni a helyzetet: ő nem a korszerű építészeti elveket vallja...

Felesége azonban nem hagyja magát, és megszívlelendően visszavág: — ne az építészet vallja nekem az elveket!

(Eszembe jut eközben, hogy idefelé jövet talán éppen Békásmegyer lakótelepe mellett elhaladva, Elekes Keve hirtelen odafordult hozzám és megkérdezte: szabad-e lakást tervezni egy kötött funkcióra? És ha ez a feladat, akkor meddig terjed az építész felelőssége?)

Konfliktushelyzet — 3

Elekes Keve, aki eddig fényképezett, most odaül közénk. A beszélgetés még élénkebbé válik. Nincs telefon. Mi lesz ha történik valami hirtelen? — folytatja P. I. felesége.

— Nincs itt se mozi, se színház, egyáltalán semmilyen szórakozóhely, társas kikapcsolódási lehetőség. Itt mindenért autóba kell ülni.

— És a szomszédok? — kérdezem.

— Sokan vannak, akik ezt a környéket második otthonnak, tehát időszakos helynek tekintik. Növényeket termesztenek (háztájinak használják a telket). Nagy távolságra vannak egymástól az emberek, és nem alakulhatnak ki se spontán, se másmilyen kapcsolatok. — „Zöldözvegyeknek" hívják az ilyen nőket Nyugaton — mondja Elekes Keve, majd hozzá teszi — de azt hiszem, hogy ez a GYES-en levő nők problémája is egyben. Igen — toldja meg P. I. — a GYES és a nők hivatása jelenleg összeegyeztethetetlen...

— A sorházat, vagy valamilyen társas lakóformát jobbnak érezné? — kérdem P. I. feleségét. Igen! — feleli felcsillanó szemmel — főleg mert a gyereket rá lehetne valakire bízni. Aztán elhallgat, majd elkeseredetten hozzáteszi: — borzasztó egyedüllét van itt... mint egy tanyán.

Megpróbálom összefoglalni a beszélgetést és megkérdezem: végül is mi a véleményünk a tervező munkájáról?

P. I. szívesen válaszol. Én ezt a házat nap mint nap élvezem. Az esztétikumát is, és ez nem hiúsági érzés. Nekem azonban az életmenetem változott meg, ezt a változást a háznak is követnie kell majd. Mi Elekes Kevével annak idején végigjártuk a várost, hogy hol lehet magányos házépítésre alkalmas helyet találni. A választásban nem csalódtam. Feleségére nézek.

Miért jó ez? — kérdi, inkább csak magától, és úgy érzem, mintha mindennapi életére gondolna, túl az ideálokon. Aztán megőrzi józanságát és odaveti: — a huzat nagy...

Búcsúzkodunk, P. I. kikísér minket, még csak annyit mond: itt nehezebb az életem, de igényesebb... Beszállunk a kocsiba, és visszaindulunk abba a nyüzsgő konglomerátumba, amelyből ők látszólag sikerrel elmenekültek.

Petróczy Gábor

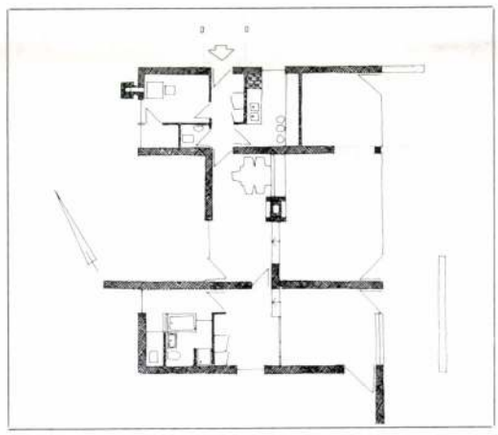

2

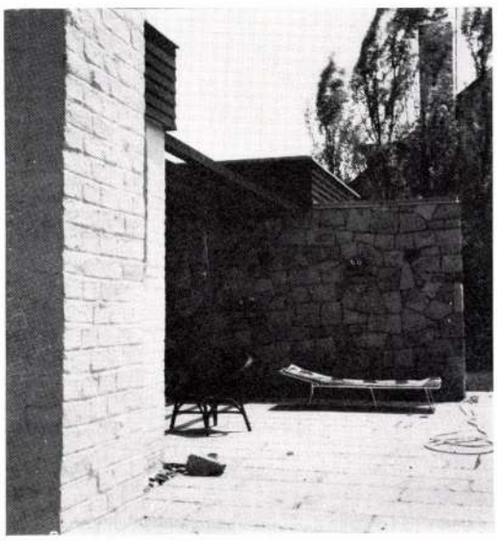

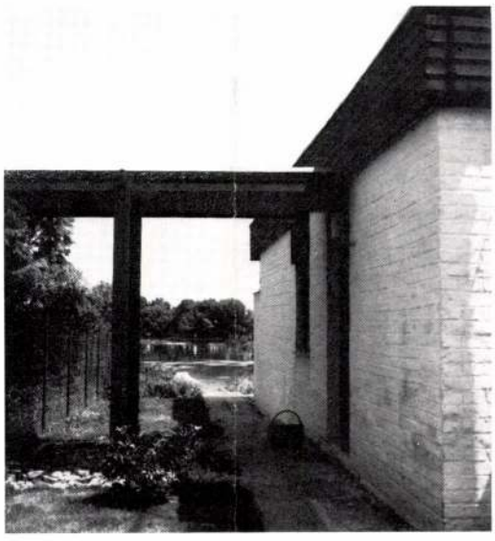

Helios Szanatórium, Csorba tó

Építész: Richard Pastor

Fényképek: Rajmund Müller

A Szlovák Építőművészek Szövetsége az építészeti alkotás kategóriában az 1977. évi díjat a Csorba-tó melletti Helios szanatórium tervének ítélte. A Magas-Tátra üdülőinek kiépítésénél ennek az alkotásnak különös előnye, hogy nagy terjedelme ellenére a tervező a szanatóriumot nem feltűnő módon illesztette a természeti környezetbe, emellett egyszerű kifejező eszközökkel értékes mikrotereket alakított ki. Területrendezési és építészeti szempontból a tervező olyan megoldást választott, hogy a terep domborzatának aktív felhasználásával északról a belépő tér kialakítására és a teraszosan kialakított szintek kiképzésére, az alaprajz törésével hosszanti rétegződésű monoblokkos tömeget hozott létre, ami hozzájárul a mikroterek gazdagságához.

A csehszlovákiai állami fürdőhely — a Csorba-tó — a Magas-Tátra északi részén fekszik, és Csehszlovákiában a legmagasabban fekvő fürdőhelynek számít. A Csorba-tó 1351 m tengerszint feletti magasságban terül el, magaslati éghajlatú, évente 2000 órás napsütéssel és a tiszta, pormentes levegő optimális gyógyítási feltételeket biztosít.

A 2000—2500 m magas hegygerinc a fürdőhelyet védi az északi szelektől, déli irányban nyitott helyzete kedvező éghajlati feltételeket teremt a légutak — főleg allergiás eredetű — megbetegedések gyógyítására. Mivel a Solisko, Kriván, Hviezdoslav és Jánosik szállodai együttesek, — melyeket a Csehszlovák Állami Fürdőigazgatóság fokozatosan átvett a szlovák szállodaipartól — befogadóképesség szempontjából kevésnek bizonyultak (215 ágy), már 1948-ban új gyógyintézet felépítését vették tervbe. A mai Helios szanatórium tervének alapja az 1964 évi országos tervpályázat győztes terve volt, így 1966-ban hozzákezdtek a 350 ágyas (ebből 200 ágy felnőttek és 150 ágy gyermekek részére) gyógyintézet építéséhez. Beépített légtere 106 000 m³ (ebből 12 720 m³ gazdasági részleg), 25 732 m² a padlóterülete; a gyógyintézet építési költsége 114,4 mill. cseh korona volt (ebből az építőipari munkák 72,5 mill. cseh koronát tettek ki).

A terv szerzőjének az volt a törekvése, hogy kihasználja a terep adottságát, ne bontsa meg a meglevő

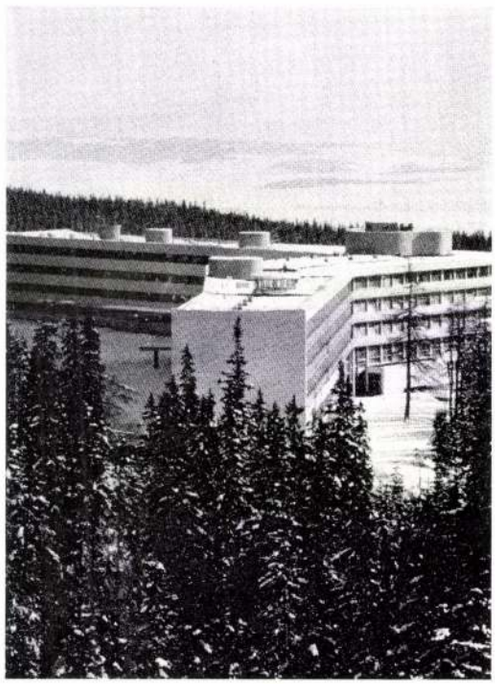

1

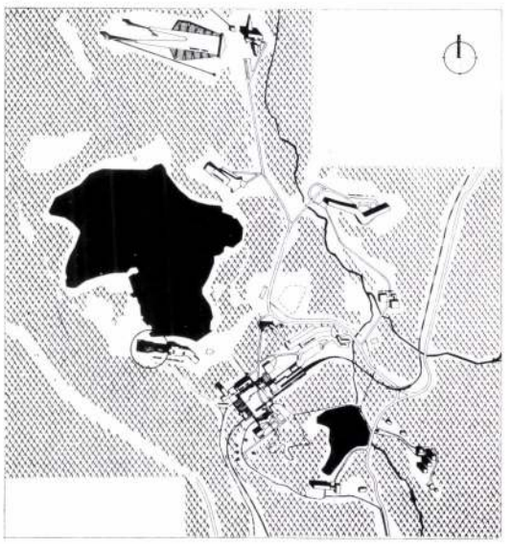

2

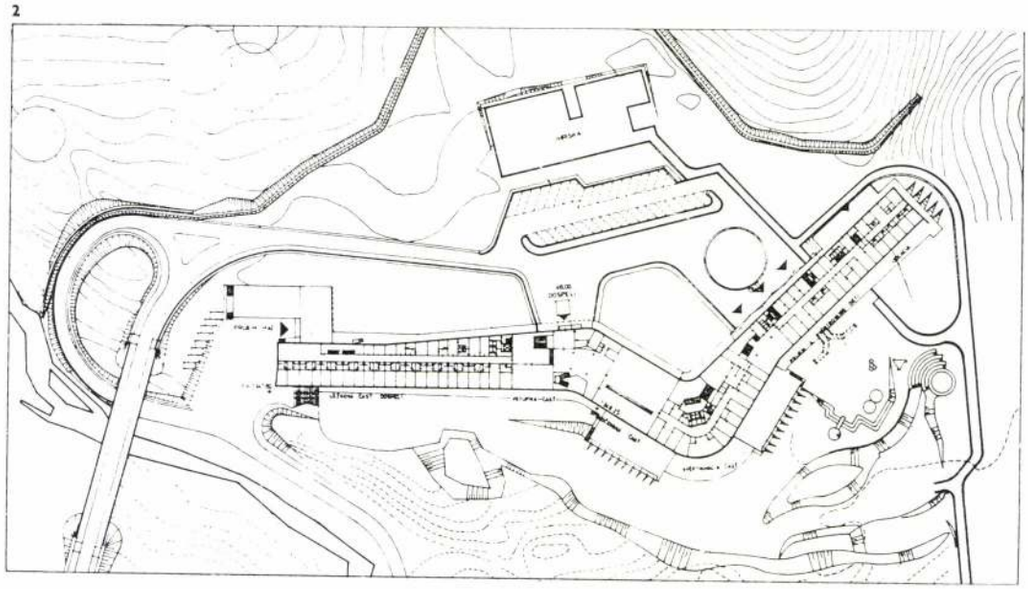

ELEKES LÁSZLÓ

Állatorvostudományi Egyetem új épületei, I., II. ütem, Budapest

Építészek: Elekes László (I., II. ütem), Schmidt Lajos (I. ütem) ÁÉTV

Magyar Építőművészet 1977/2

Belsőépítész:	Garajszky József
Statikus:	Darvas Tibor
Gépészek:	Schäffer Géza Palkovics Szilárdné Korábnyik Lajos
Elektromos berendezés:	Kristóf Lajos
Mélyépítés:	Zimai János Halászy Jenő
Közmű:	Dr. Nagy Ferencné
Kivitelező:	31. sz. Állami Építőipari Vállalat
Beruházó:	AGROBER
Tervezés időpontja:	1966—1972
Kivitelezés időpontja:	1969—1976
Beépített alapterület:	5 000 m²
Beépített légm³:	58 000 lm³
Beruházás költsége:	130 000 000 Ft
Rendeltetési egység:	500 hallgató

1. Az egyetem új tömbje
2. A forgalmi sématerv
3. Utcakép a Bethlen tér felől

1

Az Állatorvostudományi Egyetem az állatorvosképzés gazdag hagyományaira támaszkodva jelenleg is Európa egyik legelismertebb egyeteme.

Oktatási rendszerével, kutatási eredményeivel, nemzetközi kongresszusok megtartásával, külföldi hallagatók oktatásával az állatorvosképzés modern igényeit elégítik ki.

Ehhez korszerűen felszerelt épületek szükségesek. A régi épületek és berendezések nagyrészt elavultak.

Az Országház tervezője, Steindl Imre által 80 éve tervezett épületkomplexum volt az egyetem magja a rekonstrukció megkezdéséig. Még ma is ezek az épületek szolgálnak otthonául a kémiának, gyógyszertannak, anatómiának, könyvtárnak, kórháznak stb. A rekonstrukció eddig 2 ütemben készült. A további fejlesztés néhány éven belül ismét folytatódik.

A Bethlen utca mentén megépült az első ütemben a földszinti lepényre helyezett négy pavilon, benne oktatási, tanszéki laboratóriumi, igazgatási, állattartási részekkel.

A második ütem az aula, a tornaterem, a konyha-étterem, a múzeum- és műhely-épületkomplexumot foglalja magában.

Minden építési munka helyén előbb bontani kellett elavult régi épületeket úgy, hogy az egyetemi oktatás egy napig sem szünetelhetett.

Közben meg kellett oldani a város közepén működő egyetem szükségszerű állattartásával kap-

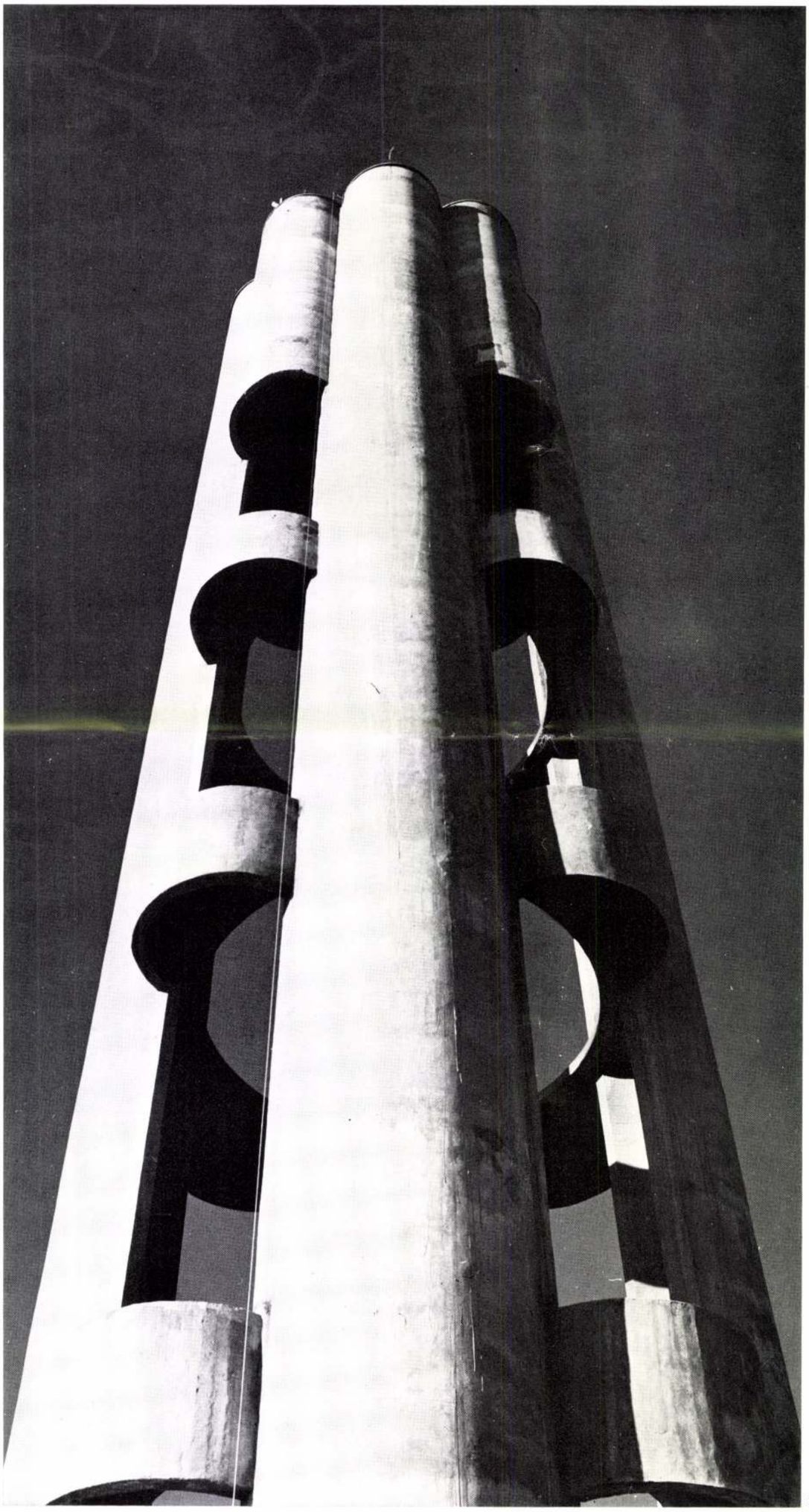

3

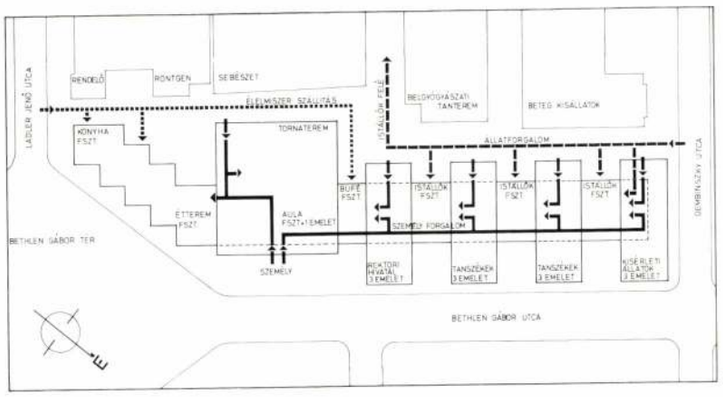

2

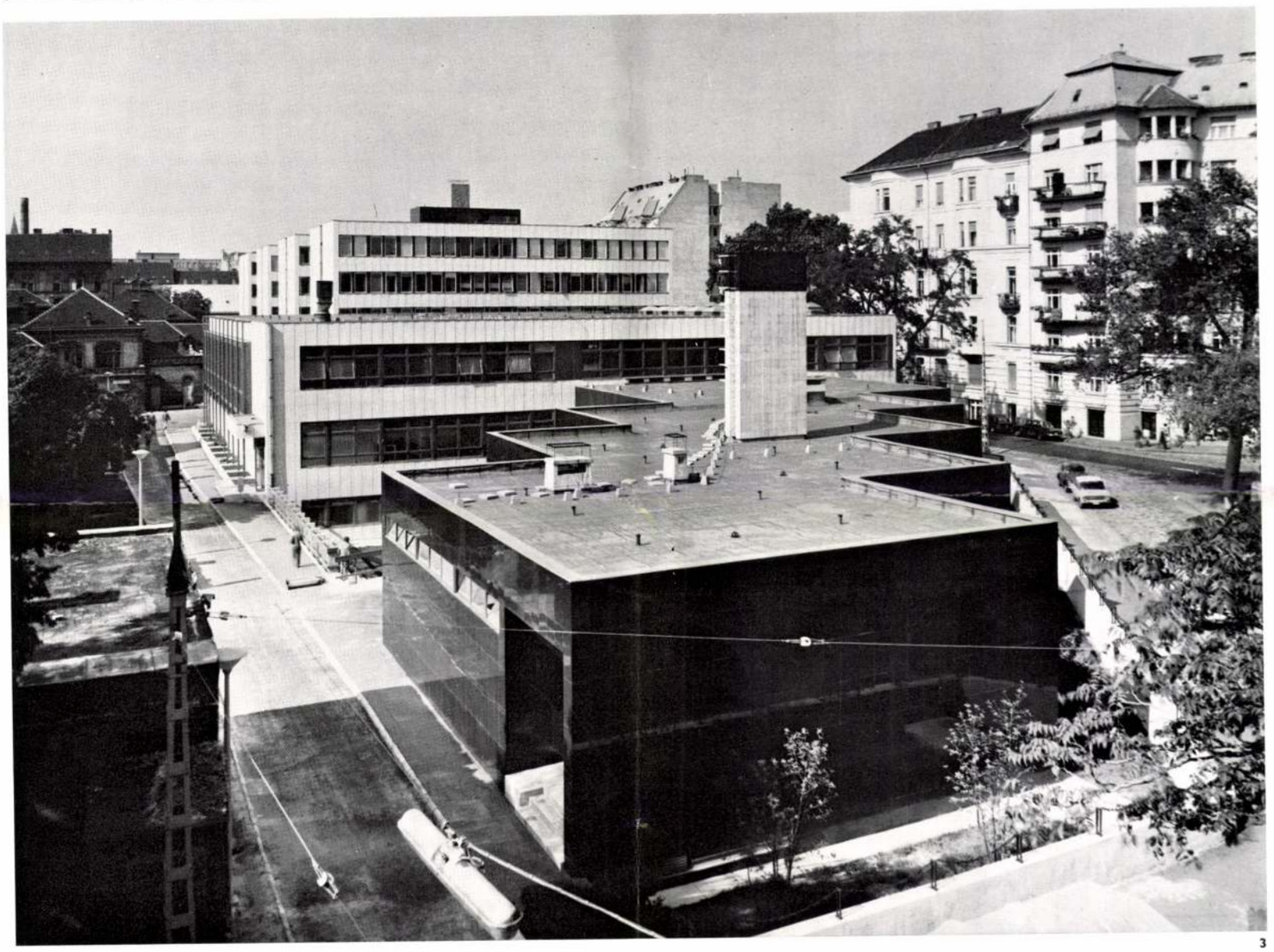

3

csolatos takarmányozási, trágyakezelési rendszerét higiénikus módon.

Az egyetem területén belül különböző funkciók szétválasztására új úthálózati rendszer épült ki.

Ezt illusztrálja a mellékelt helyszínrajzi vázlat, mutatva a személy- és állatforgalom, valamint az élelmiszer szállítású útvonalát épületen belül és kívül.

A Bethlen térről, az aulai főbejárattól kiindulva és érintve a büfé, a ruhatári részt a pavilonokat összekötő földszinti lepény folyosója a személyforgalom fő elosztója.

Ugyanakkor minden pavilon az udvar felől is megközelíthető.

Az étterem az aulán keresztül, de attól függetlenül is elérhető. Így lehetőség nyílik arra, hogy az aulában önálló rendezvényt, ünnepélyt, kiállítást, kongresszust tartsanak — a hozzátartozó 5 nyelvű tolmácsfülkékkel.

Az aulához kapcsolódik a rendkívül értékes és szép anyagot tartalmazó múzeum állandó kiállításával.

Az étterem önkiszolgáló rendszerű, külön a hallgatók és külön az oktatók részére. A főzőkonyha félkész nyersanyaggal dolgozik, nagyobb raktárigény nélkül.

A tornateremben a testnevelési oktatáson kívül több sportágban versenyek is rendezhetők.

A műhelyrész a sokirányú karbantartási munka elvégzésére szolgál.

A pavilonok speciális funkcióinak ismertetése helyett inkább csak annyit jegyeznék meg, hogy

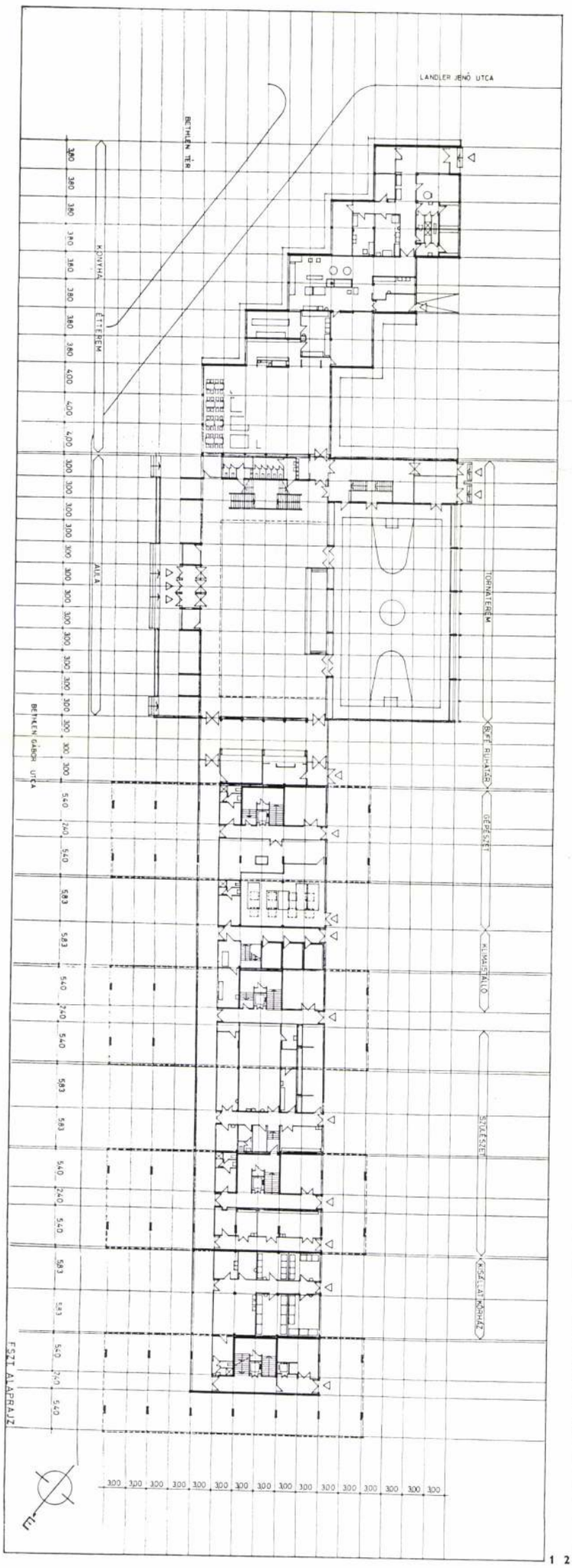
LANDLER JENŐ UTCA
BETHLEN TÉR
KÖNYVTÁR
ÉTTEREM
AULA
BETHLEN GÁBOR UTCA
TORNATEREM
ELŐADÓTEREM
GÉPÉSZET
KLIMATIZÁLÓ
SZÜLÉSZET
KISÁLLATI KÓRHÁZ
FSZT. ALAPRAJZ

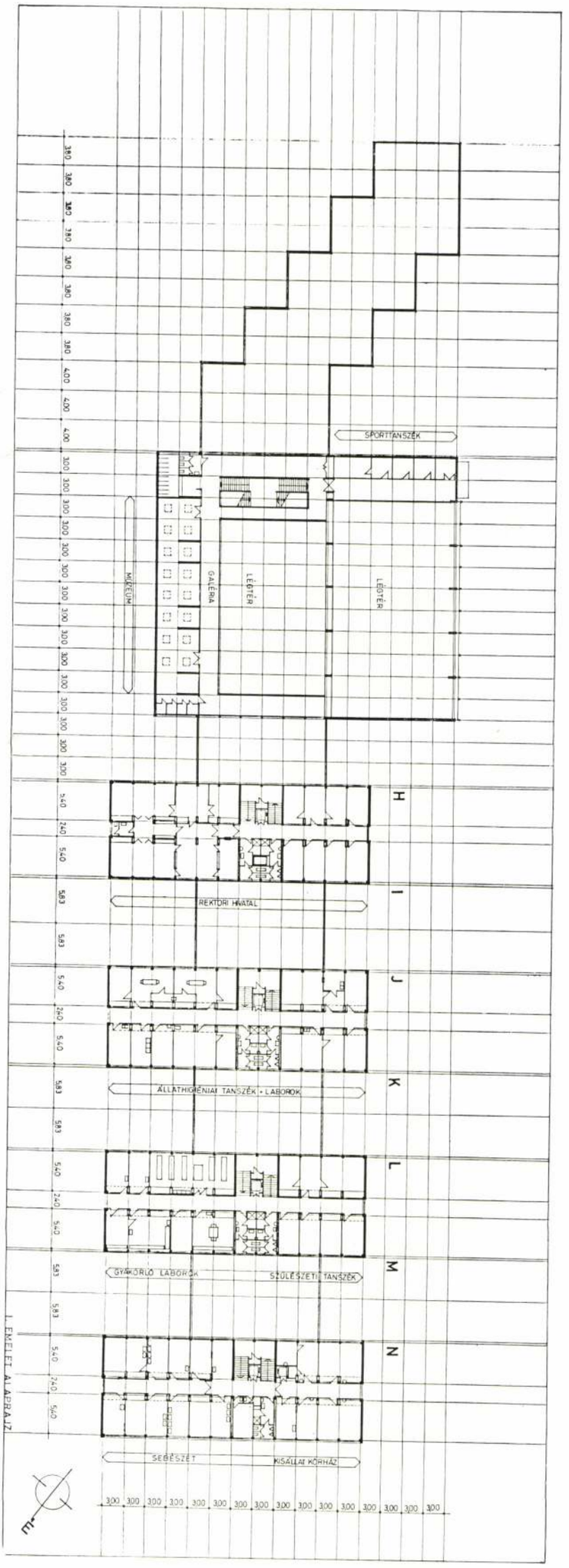
SPORTTANSZÉK
LÉGTÉR
GALÉRIA
MÚZEUM
REKTORI HIVATAL
ÁLLATHIGIÉNIAI TANSZÉK + LABOROK
GYAKORLÓ LABORSZ.
SZÜLÉSZETI TANSZÉK
SEBÉSZET
KISÁLLATI KÓRHÁZ
I. EMELET ALAPRAJZ

1 2

3

1. Földszinti alaprajz, M=1 : 800
2. I. emeleti alaprajz, M=1 : 800
3. A konyha és az étterem az udvar felől
4. Aulai részlet

4

a pavilonos rendszer már említett közlekedési hálózata, szétválasztott funkció egységei, a szerelőszintek gépészeti flexibilitása későbbiekben is lehetőséget nyújt a szükségszerű korszerűsítésre.

A pavilonok UNIVÁZ szerkezetűek, míg az aula, konyha-étkezőtermi szárny részben monolit, részben segédüzemi előregyártásban készülő szerkezettel épült. Az aula, a tornaterem nagy fesztávú lefedése 31-es TT panel. Pillér- és sávalapozás készült, csaknem teljes alápincézéssel.

A kitöltő fal blokktégla, rajta kívül mészkőburkolattal, földszinti részek fekete gránittal burkolva. (Anyagbeszerzési nehézségek miatt kétféle kő: Labradorit és Nero Assoluto készült).

Épületen belül viszont a különböző rendeltetésű helyiségek — a klímaistállóktól az auláig — sokféle burkolatot igényeltek (aszfalt, mettlachi, Resopol, PVC, kő, szőnyegpadló stb.).

A rekonstrukcióban létesített gázkazánok az egész egyetemet kiszolgálják. A megnövekedett energia igények miatt új transzformátorállomás készült.

Az összes istálló, kórterem, műtő, konyha és tornaterem szellőzőberendezéssel épült. A fűtés: melegvíz fűtés, aulában padlófűtéssel.

A generálkivitelezőn kívül mintegy 20 alvállalkozó dolgozott és különösen a második ütemnél átlagon felüli jó minőségben.

Az aulában az ünnepi pulpitus fölé képzőművészeti alkotás készül.

A hosszú átfutási idő miatt a tervezésben és a kivitelezésben sok probléma merült fel és nemegyszer a változó új igényeknek megfelelően áttervezés vált szükségessé (tervezés kezdete 1966!).

Végül egy idézettel szeretném zárni fenti ismertetésemet.

1976. március 6-án az alábbi szavakkal nyitotta meg az átadási ünnepséget az egyetem rektora, ezt az idézetet vésték gránittáblába az aula bejáratánál és ezt a szöveget őrzi az alapkőhöz elhelyezett emléktekercs is:

„... amit tettünk, azt a múlt és a jövő iránti kötelességből tettük. Munkánkat utódaink folytassák tovább úgy, hogy az Állatorvostudományi Egyetem hivatását mindenkor híven teljesítse."

E. L.

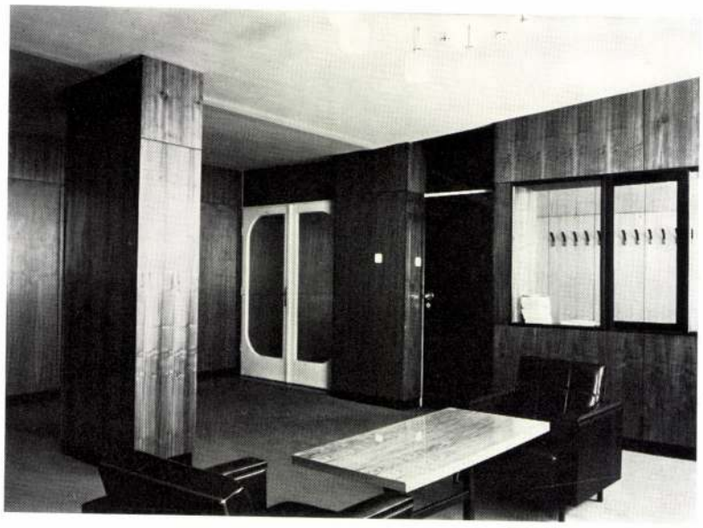

1

3 2

1. A rektori váró
2. A rektori tárgyaló
3. Folyosórészlet
4—5. Az aula részletei

Elekes Mária

Kiállít

MH. 1932. III. 6.

MDK

Elekes Mária

temperák:

Délutáni hangulat

Körmenet

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

A Budai Szépmüvészeti Társulat kiáll. Képzőmüvészet 1932. 233.l.

Két festő, két keramikus

(Szépmüvészeti kiállitások)

Elekes Mária személyében vonzó festői előadással ábrázoló festő mutatkozik be. Olajképein a szemnek jólesően olvadozik lágy foltokban a szin. Tehetségesen bánik a müvésznő a pasztellel is. „Rózsák" cimü pasztelképe (13.) finom szinhatásu. *Hajdu* Béla is uj ember kiállitásainkon. Csupa pasztelt állitott ki. Az alakos tárgyuakon elcsavarja az emberi figurát, s általában erőlteti a témával való hatást. Nagyobb baj, hogy szinei hamis összhangzásuak. Legvonzóbb képe, egyszerüségénél és igénytelenségénél fogva, a „Zsuzsi szolgálni megy" cimü. *Ruttkay* György dr. is, *R. Nyiry* Lili is a keramika müfajában mutatja be szobrászi képességeit. Ruttkay a robusztusabb és kifejezőbb egyéniség. Szines mázzal befuttatott szobrocskáiban biztató plasztikai erő érzik. A szoborkomponálást azonban még ezután kell megtanulnia. *R. Nyiry* Lili szobrocskái épp annak vannak hijával, amiben Ruttkayéi bővelkednek: a plasztikai tömörségnek. Alakjainak formái satnyábbak, nőiesebbek, mozdulatuk kevéssé struktiv és az anyag természetével kevéssé számoló. Mind a két müvész jól bánik azonban a mázzal és szép szinhatásokat tud vele elérni.

(e. a.)

lal. És hősies bátorsága, páratlan ügyessége
[illegible] Néha két

MDK

Elekes Mária
Római ucca, paszt.

Budai Szépművészeti Társ. kiáll. 1934. ápr.

Elek Mária

Az Est 1935. ápr. 7.

Elekes Mária, *Hajdu* Béla festőművészek és *Ruttkay* és *Ruttkayné Nyiri* Lili szobrászművészek műveiből rendez gyüjteményes kiállítást a máriavalériauccai galéria. Hajdú intellektuális festő, ügyesen kezeli a szimbolumokat, néhány képét szinte *írja*. Kedves művész *Elekes* Mária, finoman csevegő képeket fest. A *Ruttkay*-házaspár kisplasztikája csupa harmonikus dísztárgy. Legjobb darab a »Pacsirtaszó«, de ezenkívül is van még néhány sikerülten megoldott problémájuk. *(P. J.)*

Nincs cédulázva.

sche Seenparadies.- Tiefdruckbilder mit Text.Quart
OBERBAYERN UND DAS ALLGAU.Wunderschöne Naturaufnahmen
Tiefdruck wiedergegeben.
DU MEIN TIROL! Ein Bilderbuch mit Tiefdruckbildern n
Aufnahmen.Quartband

BELOVIC,J. DIE SITTEN DER SÜDSLAVEN.Mit über 100 Lichtdr
u.Abb.Lexikon-Oktav.Leinen
SCOTT,F. DAS LESBISCHE WEIB.Eine Darstellung der Konträ
ellen weiblichen Erotik.Mit Bilder-Anhang.Leinen

FREUD,Sigm. DREI ABHANDLUNGEN ZUR SEXUALTHEORIE.
- " - DER WITZ UND SEINE BEZIEHUNG ZUM UMBEWUSSTEN

GÜNTHER,A.E. TOTEM- Tier und Mensch im Lebenszusammenhang
Das magische Denken der Primitiven.- Mit 12 z. Teil
mehrfarbigen Bildern. Leinen

tovább

Elekes Mária
Szeged

Erchegyi Irén
Bpest

Farkas Gyula
Ujpest

Friml Géza
Bpest

Gál Ferenc
Szatmárnémeti

Galgóczy M. Teréza
Bpest

Gergely László
Kalocsa

felvétetter tagul a Rajztanárok Egyesületébe

Rajzoktatás
1941. II. évf. 3. sz.
24. l.

A műemlékek országo
Tekintetes Elnökségén

F. évi jannárius hóban 157/
telő megkeresésök következtébe
tárgyú közleményeimnek jeg
közölni.

E közlemények megjelené
tokat, ezeket azonban csakha
– nagy sajnálatomra – egyetle
s igy könyvtárukat nem g

Budapest, 1921. évi f

Elekes Mária

festőművész

Szent István heti festőhét kiállítása - elmaradt

Nemzeti Ujság 1931.VIII.19.

Elekes Mária festőművész

Elekes Mária festőművésznő legújabb munkáiból kis kiállítást rendezett Mészáros ucca 10. szám alatt levő műtermében.

Magyarország 1931.XII.20.

lap-száma	Számlázás

Összese

Bi/.....ügyoszt

.....

A főpénztárkönyvbe bejegyezte:

192 .....

Könyveltetett a folyószámla-könyvben:

192 .....

Könyveltetett.....a könyvben:

192 .....

Elekes Mária

Grafikáit állitotta ki a Budai Szépművészeti Társ.kiáll.-án.

M.932.III.12.

Elekes Mária

"Tihanyi látkép" c. műve a balatoni kiáll.-on.

P.H.934.X.2.

Elekes Mária festőmüvész

– *Elekes Mária*, a tehetséges fiatal grafikus, akinek munkáit a Nemzeti Szalon és a Független Művészek tárlatalról ismerjük, műtermében (I., Mészáros-utca 10) mutatja be munkáinak karácsonyi gyüjteményét. Szines grafikái, mozgalmasságukkal és érdekes technikai megoldásukkal, egyéb grafikus művei pedig rajzbeli felkészültségükkel fogják meg a szemlélő érdeklődését. Néhány finomtónusu és rajzu rézkarc, néhány hangulatos festmény egésziti ki a kellemes hatásu kiállitást. *(—y.)*

P.H. 931 XII 13

Pesti Hirlap 1931.XII.13.

Elekes Mária festőművész

* **Kiállitás.** *Elekes* Mária, Jeschich Álmos kiváló tanitványa, akit a Nemzeti Szalon tárlatairól már ismerünk, szombaton tartotta I., Mészáros-utca 10. szám alatt levő saját mütermében első önálló tárlatának sajtóbemutatóját. Ki kell emelnünk sokoldalu, kifinomult grafikáját és különösen épitészet. meglátását, valamint pikturáiban a szinek kellemes megérzését.

Magyarság 1931.XII.13.

Elekes Mária festőművész

— **Elekes Mária műteremkiállítása.** Elekes Mária festőművésznő olajfestményeiből és grafikai müveiből, amelyek közt pasztellek, krétarajzok és karcok szerepelnek, kiállítást rendezett Mészáros-utca 10. IV., 1. alatti műtermében. A fiatal művésznőt, aki *Jaschik* Álmos és *Szőnyi* István tanítványa volt, legnagyobbrészt finom tájimpresszióit dolgozta fel hangulatos képein. A kiállítás vasárnap, 13-án nyilik meg és 23-ig marad nyitva. *A*

Nemzeti Ujság 1931.XII.13.

Elekes Mária grafikusművész

— *Elekes Mária*, a tehetséges fiatal grafikus, akinek munkáit a Nemzeti Szalon és a Független Művészek tárlatairól ismerjük, műtermében (I., Mészáros-utca 10) mutatja be munkáinak karácsonyi gyűjteményét. Szines grafikái, mozgalmasságukkal és érdekes technikai megoldásukkal, egyéb grafikus művei pedig rajzbeli felkészültségükkel fogják meg a szemlélő érdeklődését. Néhány finomtónusu és rajzu rézkarc, néhány hangulatos festmény egésziti ki a kellemes hatásu kiállitást. *(—y.)*

Pesti Hirlap 1931.XII.13

Royal Academy of Arts.

Schulz Ila
festőművésznő
kiállítása.
1931. VIII. 9

Elekes E.Mária

festőművész

Vigadóbeli kiállítás - Nemzeti Szalonban képével szerepel

Est 1931.VI.21.

Elekes E.Mária

Tavaszi kiállítás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Ujság 1951.VI.21.

Elekes Mária

— **Két kiállítás.** Tehetséges fiatal festőművésznőt mutat be a *Mária Valéria-utcai szalon*, *Elekes Máriát*, akinek egy-egy munkájával már találkoztunk különböző kiállításokon. Igy, egységes keretben, a festőnőnek nemcsak tehetsége, hanem egyénisége is határozottabban mutatkozik meg. Szines, mozgalmas, levegős festőisége legerősebben virágcsendéletein fejeződik ki, amelyeken a virág anyagának és lelkének éreztetésére meglepő finomságu festői ötleteket talál. Tájai közül különösen a *Sirályok* cimü temperáján mutatja erős, szinte férfiasan biztos megoldását a szin, fény és levegőproblémáknak. Szép az *Angyalvár* cimü római tája is, grafikái közül pedig különösen tartalmas a *Kikötő*. Fejlődnie elsősorban a figurális hatások irányában kell még. A kiállitás másik festője, *Hajdu Béla*, jó rajztudását banális kifejezésmóddal érvényesiti, de fejlődési lehetőségek nála is érezhetők. *Ruttkay György* és *Nyiry Lili* kerámiái szinben igen szépek, de formaviláguk divatjamult és kemény. — A *Tamás Galériában Halápy János* festményeit látjuk. Érdekes festői egyéniség, szükszavu és tépelődő, aki az emberről, természetről és tárgyakról csak annyit mond el, amennyit lényegesnek érez bennük, de gyöngyházszerü szineivel és gazdaságos, aforizmaszerüen szellemes vonaljátékával olykor igazán a dolgok lényegére tapint. Különösen erőteljes, tartalmas önarcképe, *Felolvasás* cimü festménye és néhány grafikája keltik fel figyelmünket. *(f. j.)*

P. H.
1935. IV. 7

Deo Gloria

Kiállító

M.O. 1935 - IV. 7.

Eleke Mária

Kiúkit

Ezt 1935. IV. 7

Elekes Mária

és Lőrinczy

— **Kiállitás.** A Budai Szépmüvészeti Társulat Pálffy-téri helyiségében *Elekes* Mária festőmüvészeti kiállitást rendezett. A fiatal müvésznő kiállitási anyaga becsületes müvészi törekvések tehetséges megnyilatkozása. Erős foltritmusban tartott Városrészletei, magyar és olasz tájai jórészben azonos szinharmoniák izléses és erősen dekorativ hatásra törekvő változatai. A müvésznő pasztelltechnikája simul az anyag karakteréhez, néhány képén eljut a leegyszerüsitettségében is átfogó előadásig.

Uemzeti Ujság

1933 III. 28

	Pengő				Pengő			
en								
Le a bevételt... ...								
Kifizetendő összeg								

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, Budapest.

sztály:

.....

A fizetés $\frac{\text{készpénzben}}{\text{cheque kibocsátásával}}$ megtörtént

193..... cheque száma .....

A főpénztár:

.....

Eleres E. ihária

Szerepelt a Budai Képművészeti Társulat
kiállításán.

EK. 1932. XI. 9

Eleres Mária

Szerepelt a Budai Képművészeti Társulat
kiállításán.

PH. 1932. XI. 6.

Elekes Mária
festőművész

Elekes Mária festőművész kollektív kiállítása

Szimpatikus fiatal művész jelentkezését üdvözölhetjük *Elekes* Mária első kollektív kiállításában, amely szombaton nyílik meg a *Budai Szépművészeti Társulat* (II., Pálffy tér 5) helyiségeiben. Elekes Mária régebben grafikus volt és csak vagy két esztendeje tért át a festésre, egy-két kiállításon szerepelt is már figyelemreméltó munkáival, de csak mostani összefoglaló kiállítása, amelyben főleg olaszországi útjának impresszióit gyűjtötte egybe, ad teljes képet kiforró tehetsége irányvonaláról. A régi grafikus sokhelyütt kiütközik, részint a dolgok meglátásában, részint közvetlenül grafikáiban.

Érdekes azonban, hogyan vegyül a grafika a festői látással. Igen sok rajzát egy-egy színfolttal díszíti. Ez a színezési kedv azután mindjobban kibontakozik olasz tájakat, uccarészeket ábrázoló tempera-festményein. Elekes Mária valósággal tobzódik itt a meleg, napfényes színekben. De van érzéke a fény iránt is. Balatoni vásznai, amelyeken jóformán mást se festett

Magyar Hírlap
1933 III. 25

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-sz

Utalványszám ...../Bl..... ügyosztály.

Fizetési u

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára ál

.....

Pengő

azaz

A .....Pengő .....fillérről kiállítandó .....

.....

.....

Budapesten, 193.....

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

A főnyv

MDK

Elekes Mária

temperák:

A Gond

Sirályok

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

temperák:

Templomrészlet

Angyalvár

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

Jácint, paszt.

Orgona, paszt.

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

Névnapi csokor, paszt.

Vihar a Balatonon, paszt.

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

Rózsák, paszt.

Ciklámen, paszt.

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

Halászok, temp.

Vári udvar, temp.

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

Kikötő, tussrajz

Olasz falu, tussrajz

Tenger mellett, tussrajz

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

Felhős Balaton, paszt.

Falu télen, paszt.

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

temperák:

Tél a verandáról

Egri táj

Gyüjt.kiáll. a Szépművészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

temperák:

Reggel

Felsőolaszországi falu

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

Elekes Mária

Ucca, repr.

Balaton madarakkal

Tihany a hajóról

Elekes Mária kiáll. Művész Élet 1933. ápr. 15.
22.l.

MDK

Elekes Mária

Kilátás az ablakból

Sziget a Tiberisen

Faluvége

Elekes Mária kiáll. Művész Élet 1933. ápr. 15.
22.l.

MDK

Elekes Mária

Leányvár

Balaton vitorlásokkal

Elekes Mária kiáll. Mivész Élet 1933. ápr. 15. 22.l.

Elekes Mária

Testőrművész

Gyűjteménye kiállítás - Szépművészeti kiállítások helyiségében - képével szerepel. Csak jót mondhatunk műveiről. A fiatal testőrnő nagy mestere az akvarell szinesitett tusrajznak, de frappáns készségetárulnak el tempera képei is. -

Reggeli Ujság

1935 IV. 7

Elekes Mária

Budai Szépművészeti Társulat tavaszi tárlatán tájképével szerepelt.

M. 934. IV. 22.

Eleres Mária

szerepelt a Budai Szépművészeti Társaság

őszi tárlatán.

PH 1933. XI. 19.

Elekes Mária

"Új Szalon" kiállításán a Kossuth L. utcában két virágcsendéletével, szerepelt, és "Halászok" c. temperájával.

PH.93H.IV.17.

Elekes Mária

"Új Szalon" első kiállításán a Kossuth L. utcában kulturált tempera-
ival, pasztelljeivel szerepelt.

MH. 934. IV. 18.

Elekes Mária

* **(Képzőművészeti kiállítás.)** A Budai Szépművészeti Társulat Pálffy-tér 5. szám alatti helyiségében *Elekes* Mária rendezett gyüjteményes kiállítást. Vedutákat ábrázoló temperáit úgy kezeli, mintha olajfestmények lennének. Grafikái jelenleg még sikerültebbek, a fekete-fehér skáláján biztosabban mozog, mint a színek, a valeurök birodalmában. A kiállítás szobrásza *Fáy*, aki az egyiptomi plasztika hatása alatt nagyvonalú formákba foglalt fejekkel szerepel. Aktjai még fejlesztésre szorulnak.

Budapesti Hírlap

1933 III. 25

ám..... Pénztári szám.....

talvány.

.....*nak, címe:*.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

tal .....

.....*ért*

[redacted]

[redacted]

[redacted]*fizetendő.*

....*bélyeg* .....*nyugta* .....*bevonandó.*

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

Bevétel	Kiadás

Elekes Mária

Független

* **Kollektiv kiállitás.** A *Budai Szépmüvészeti Társulat* nagytermében (Pálffy-tér 5. szám alatt) nyilik meg szombaton délelőtt *Elekes* Mária kollektiv kiállitása. A fiatal festőgárda egyik tehetséges tagja *Elekes* Mária, aki grafikusból lett festő. Mint a legtöbb fiatal müvész, aki a római kollegiumban dolgozott, ő is magával hozta a tempera szeretetét, Róma és Firenze hangulatát. Sok érzéssel, gazdag szinlátással dolgozik és az árnyékproblémákat ügyesen oldja meg. Vásznai közül a legsikerültebbek: *„Casa Alighieri", Firenzei utca"*, a *Campo di Fiori"*. A nivós kiállitást *Fáy* Lóránt értékes szobrai egészitik ki.

Magyarság

1933 III. 25

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-sz

Utalványszám ...../Bl.....ügyosztály.

Fizetési u

---

a magyar királyi államvasutak főpénztára ál

Pengő

azaz

A .....Pengő .....fillérről kiállítandó .....

Budapesten, 193.....

Utalványozza «.....» főosztály:

A könyv

Elekes Mária, festö

78.	Olasz udvar.	Tempera.
79.	Taormina.	"
80.	Falu vége.	"
81.	Öszi virágok.	Pasztell.
82.	Halászok.	Tempera.
83.	Virágok.	Pasztell.

Uj Szalon. Megnyitó Kiáll. Bp.1934. ápr. Kat.

MDK

Elekes E.Mária, festö

Szentendre.
Tanulmány. Szines krétarajz.

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1931.szept. Kat.

Elekes E.Mária, festö MDK

Havas este.
Az ablakban. Krétarajz.

Nemzeti Szalon. Tavaszi tárlat.1931.junius. Kat.

MDK

Elekes Mária

Tihany, paszt.

Szivárvány, "

Balaton madarakkal, paszt.

Balatoni Társ. 6.kiáll. Uj Szal. 1934. okt. 6-1.

MDK

Elekes Mária, Balatoni Társ. okl.

Kitüntetett müvészek. Pesti Napló, 1934, okt. 23. 11 l.

MDK

Elekes Mária

Római uccarészlet, paszt.

kiáll.
Budai Szépműv. Társ. 1933. nov.

Elekes Engel Marienna

Alkotása a Nemzeti Szalónban a Független Művészek Társaságának kiáll.-án.

Est, 930.X.5.

Elekes Engel Marianne

Esztergomi és falusi utcarajzaival szerepelt a Független Művészek Társaságának tárlatán.

P.H, 930.X.5.

Elekes Móric

A Balatoni Társ. oklevelét nyerte.

P.H.934.X.23.

R.D.K

ELEKES Róza

1923-ban Nagybányán a Szabadiskola

tagja

Réti: Nagybánya ... 335.e

N.9.1

ELEKES Róza

M.D.K.

1922-ben Nagybányán a SzabadisKola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 335.1.

Elekes Sándor

1897 tanító képző is és
polg. isk. képesítés.

Ferkèpzomfoiskèvk
78. l.

téneti képeivel és spanyol népjeleneteivel szerezte hírnevét a párizsi Salon kiállításain. Az 1900. évi párizsi világkiállításon nagy gyüjteménnyel szerepelt. Ismert képei: Vandálok pusztítása Rómában (óriási kompozíció, 1887. Madrid, modern képt.), Lovasverseny (1900), Mazeppa (1900),

ELEKES VENCEL
gyüjtő

Bartis Ferenc:
A szülőföld szeretetében.
/Elekes Vencel nagyértékü képgyüjteményét Gyergyószentmiklósnak ajándékozta./

Uj Élet, XXV.évf. 1982. 14./568./sz. 7.old.

ELEKES VENCEL gyüjtő

A gyergyószentmiklósi muzeumban május 23.-án /1982/ megnyilt Elekes Vencel gyüjteményének kiállitása./rövid hir/

Utunk, XXXVII.évf. 25.sz. 1982 jun.18. 8. old.

Elekesné Humayer Erzsi

1922. ápr.

Tavaszi virágok, vízf. 2000.–

Ojetti, Ugo V. 216.

Elekesné Flumayer Erzsi

1921. jún.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Almavirág, vízf. 1000.–
Tavasz, vízf. 7000.–
Május, vízf. 7000.–
Csendélet, vízf. 5000.–

1921. szept. U. o.

Interieur, vízf. 1500.–
Csendélet, vízf. 2.00.–
Interieur, vízf. 1500.–

1921. okt. MKE

ki 11. Nemzeti Szalonban

Virágcsokor, vízf. 3000.–

Länerreizlet, Hallstatt - Kor VI. 18.

Elekerné Humayer Erzsi

1922. téli

ki'll. Nemzeti Szalonban

Falusi udvar, dagf. 1500.–

Gulyás Pál VIII. 70.

Elekesné Ilmayer
Erzsi

Nemzeti Szalon
1921 okt.

~~Bronzkori leletek V. 200~~

Elekesné-Humayer Erzsi
25 Falusi udvar. Olajf. 1500.— .

Nemzeti Szalon
téli tárl.
1922-jan.

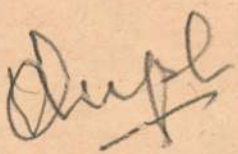

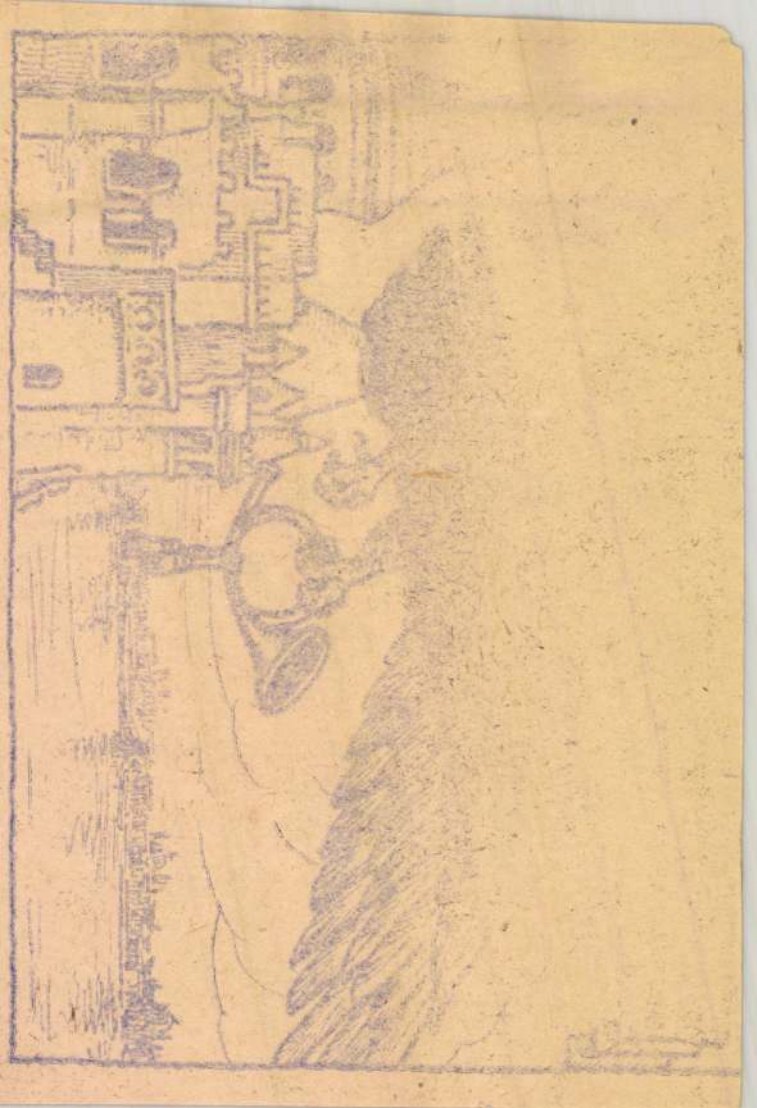

MDK

Elekesné-Humayer Erzsi

Falusi udvar, olaj

N.Szal. és Bicskei Müv.telep kiáll. N.Szal. 1922.

jan. ~~xxxx~~ 5 l.

MDK

Elekesné Humayer Erzsi

Tavaszi virágok, vf.

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 9. kiáll. N.Szal.
1922. ápr. 11 l.

MDK

Elekesné Humayer Erzsi

Interieur, vf.

Csendélet, vf.

Interieur, vf.

N. Szal. őszi kiáll. 1921. szept.
7 l.

Elekesné Humayer Erzsi MDK

Almavirág, vizf.
Tavasz, vizf.
Május, vizf.
Csendélet, vizf.

Tavaszi Tárlat
Nemzeti Szalon 1921. junius

Elekfalvi

Szerepel a Pfeifer-festőisk. tárlatán.

Sz.U.N.934.X.10.

Elekfy Ákosné

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán megvételben részesült 42.sz. pályamű egyik tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Építőművészet, 1969.2.sz. 3.l.

Elekffy

festő"

Szabad Művészet, 1947

I. évf. 3. sz. 31. o.

O II. Szabad Iparmuvészeti kiállítás. (S.S.)

Elekfy
festő

M.DK

Méltatás.

D. Fehér Ísursa: Hún év után
Művészet, 1965. április - 3 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szocialista Művészetért

Elekfy Jenő
1968 JÚN

1021

IN MEMORIAM

BARSI BÉLA

Kossuth-díjas színművész, a Nemzeti Színház volt tagja hosszú szenvedés után április 30-án, 62 éves korában elhunyt. 1929-ben lépett színpadra, a felszabadulás után a Szegedi Nemzeti Színház vezető színésze, a színház szakszervezeti bizottságának elnöke volt. 1953-ban Kossuth-díjjal tüntették ki. Ezután a budapesti Nemzeti Színháznál működött. Éveken át a színház szakszervezeti bizottságának elnöke volt. Emlékezetes munkás- és parasztfigurákat elevenített meg művészetével. Jelentős filmszerepek is fűződnek nevéhez.

ALMÁSY TIBOR

zenetanár, a Fővárosi Zeneiskola Szervezet hegedűtanára, a Fővárosi Operettszínház zenekarának volt szólamvezetője, a Zeneművészek Szakszervezetének bér- és munkaügyi szakreferense 61 éves korában elhunyt. A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége halottjaként május 13-án temették el a rákoskeresztúri új köztemetőben. A szakszervezet és munkatársai nevében Gyimesi Ernő, a Zeneművészek Szakszervezetének alelnöke vett búcsút az elhunyttól.

ELEKFY JENŐ (1895—1968.) festő és grafikus, érdemes művész, Munkácsy-díjas, volt főiskolai tanár, akvarell-festészetünk jelentős képviselője — **HALÁSZ GITTA** operaénekes, az Állami Operaház örökös tagja — **LAKI TIBOR**, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola közismereti tagozatának igazgató helyettese 63 éves korában — **CSÁKI BIRI** gyémántdiplomás színész, a Vígszínház volt tagja, a Jászai Mari Színészotthon lakója — **Nagypál Béláné PÁSZTOR FERIKE** színművész — **BAZSALI FERENC** (Orosháza) festőművész — **SZIGETVÁRI SZABÓ PÉTER**, a győri Zeneművészeti Szakközépiskola ének-tanára az elmúlt hó folyamán elhunyt.

Emléküket kegyelettel megőrizzük!

novo problémát vetettek fel mi
a szakszervezeti tisztségviselő
mind a tagság.

Az egyik ilyen: a **szervezetts**
kérdése. Az szb-titkár maga s
rolta fel, hogy a Képcsarnokr
275 dolgozóból 244 a szakszervez
tag, ám a **99 szervezőből 74 n**
tagja a szakszervezetnek! Nyílt
elmondották, hogy akadnak nál
törzsgárda tagok is, akik n
tagjai a szakszervezetnek, ám
pen ők kifogásolják a leghan
sabban, ha valaminő, az al
szervezet pénzéből eredő juttat
ban nem részesülnek... Ame
nyire helyeselhető, hogy az szb-
titkár mindezt a szemébe mondta
a nem szakszervezeti tag munka-
társaknak is, legalább annyira jó

Én megfordítanám a dolg
Nemcsak a köszönet mara

Harangozó Gyula koreográfust köszöntötték 60. szü-letésnapján. (Békéssy felv.) Az Állami Balett Inté-

zet végzős n
Középen H

MDK

Elekfy Jenő

Festő, o.

Dolgozó emberek között képzőm. kiáll.
Ernst Muz. 1968. jan.

MDK

Elekfy Jenő

Falu a Duna mentén, o.

Szegedi nyári tárlat, Móra F.Mus. 1967.jul.

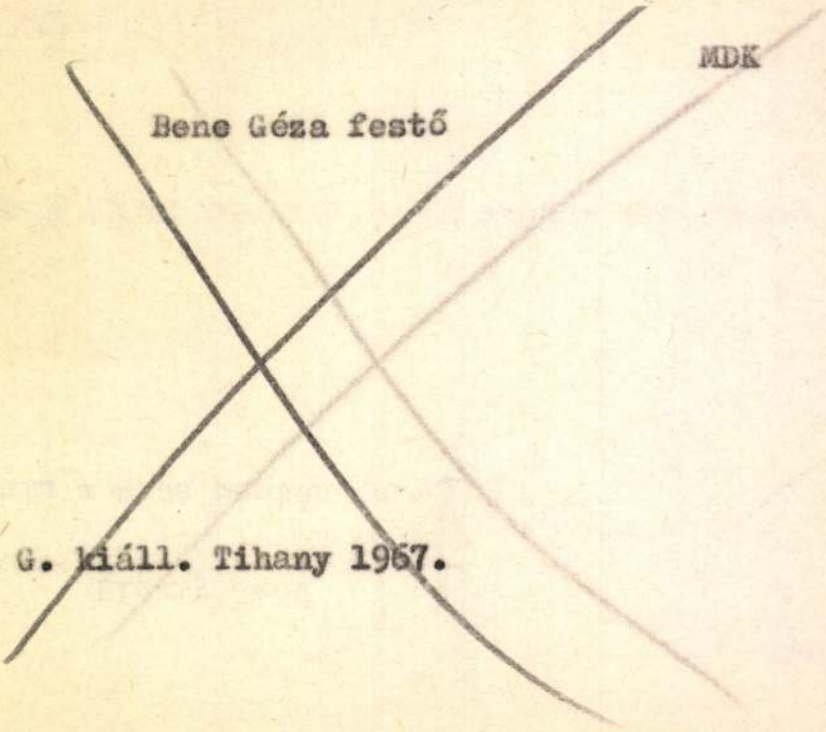

Bene G. kiáll. Tihany 1967.

M.D.K.

Elekfy Jenő, festő

nevét említi:

Seenger Ervin: A Kiscelli Múzeum

BUDAPEST, 1968. VI.évf. szept. sz. 15. old.

MDK

Elekffy Jenő

akv.:

Vizimalom

Patak

Szeptember végén

A Gresham és köre kiáll. Szfvár Ősök I.képtár

1967.

MDK

Szlovéniai-Vas m.i képzőművészek kiáll.
1967.nov. Szombathely Savaria Mus.

MDK

Elekffy Jenő

akv.:

A Margithid romjai

A Duna Dömösnél

A Malompatak völgye Dömösön

A Gresham és köre kiáll. Szfvár Csók I.képtár
1967.

Elekfy Jenő

Műtermében. (repr.)

1956. Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállítás. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 20 t.

Elekfty Jenő

Martsa István érmet munkásott róla. (Brons. – kiállitva.)

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállitás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 2o t.

30.l.

Elekfy Jenő

Bonnard-hoz kapcsolódó Reggeli c. képe az állami v'sárlások 1968 jul kiállitásán a Mücsarnokban.

Vigilia 1968. szept. 638.1.

Elekffy Jenö

a kiállitás biráló bizottságának tagja volt.

Tavaszi tárlat. A Mücsarnok kiállitása 1957. kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

6. l.

Elekfy Jenő

(1895)

A Margit híd romjai 1945, papír, aqu. 32 x 48 cm.;

Moncihíd, 1945, papír, aqu. 32 x 48 cm.

A felszabadult Budapest művészete.

Budapest, 1960. Kiállítás, - 34 l.

katalógus.

Elekfy Jenő

Gázvezték a romos Margithidon, 1946, fekete-fehér tábla, reprodukció.

A felszabadult Budapest művészete, Budapest, 1960. kiállítás, katalógus.

Elekfty Jenő

Koraömi tái (repr.)

7o művész kiállitása, Bp. 1957. Bp. 1957. 16 lev.

12. lev.

Elekffy Jenő

kiállított akvarelljei:

Tavasz, 36×45 cm.
Alkonyat a Dunán, 28×43 cm.

7o művész kiállítása, Bp. 1957. Bp. 1957. 16 lev.

4. kép.

Elekfty Jenő

kiállitott festmények

Tarlót, olaj, 70 x 100 cm.
Koraőnitáj, -"- -"-
Krizantem, -"-, 90 x 70 cm.
Gyümölcsös, -"-, 70 x 100 cm.

7o müvész kiállitása, Bp. 1957. Bp. 1957. 16 lev.

3. lev.

MDK

Elekfy Jenő

Gázvezeték a romos Margithidon, repr.

Felszabadult Bp. művészete. H.Szal. 1960.

MDK

Elekfy Jenő

Patakpart, vf.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Miles.

Elekfy
festő

M.D.V.

Méltatás.

Devényi Iván: Vmére László két kiállítása
Művészet, 1966. szeptember - 38 lap

Elekfy Jenő"

Részt vett a Mücsarnokban megnyilt "Magyar müvészetért" c. kiállitás rendezői munkálataiban.

Uj Magyarság 1942.VI.7.

Összefüggésben: ..... számmal.

...lőtt	Kiadás után és letét előtt

.....

.....

.....

Pallas nyomda, Budapest. 1938.

MDK

Elekfy Jenő

A Margithid romjai, vf.

Mancihid, vf.

Felszabadult Bp. művészete. N.Szal. 196o.

Elekfy Jenő

MDK

Cseresznyefák, vizf.

Kukoricás, olf.

Nárcisz és tulipán, vizf.

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

M.D.K.

Elekfy Jenő

"Wolaszinü alkonyat" c. festményének repr.-
ját hozza a lap a „Mübarát"-ban rendezett ki-
állitásról.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. febr. 17-23.
VII. évf. 8. sz.

MDK

Elekfy Jenő

Autoportrait, of.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

Elekfy Jenő

műveivel a jelenkori Budapestet
művési ihlettel örökíti meg.

Tóth Endre: Budapest Enciklopédia,
Budapest, 1970.

3821

Elekfy Jenő

a Gresham kávéházban találkozott művésztársaival.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 4631

91.

Elekfy Jenő

Munka Érdemrenddel és Munkácsy

díjjal kitüntetett festőművész 73

éves korában elhunyt

— Mozgó — Népszava 1968 április 24

2. old.

Elekffy Jenő

festő

A Szinyei Társaság tagja. Akvarelljei

A magyarországi műv. tört. I. 531.

Corvina 1971.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP
1968 AUG 14

Eckhardt Ferenc

1021

I. országos akvarellkiállítás Egerben

Egy műfaj életét, rangját mentő akció az egriek kezdeményezése, hogy kétévenként megrendezik az országos akvarellkiállítást. De vajon valóban szükség van-e az akvarell műfajának erre az erkölcsi és anyagi elismerésben egyaránt bőkezű „életmentésre"? És vajon valóságos rang-e, amit meg kell menteni?

Az előbbi kérdésre a közelmúlt évek kiállítási gyakorlatának ismeretében adhatunk igenlő választ. Ez a gyakorlat a képzőművészet mostohagyermekeként bánt az akvarellel, és ha ez a műfaj egy-egy tárlatra be is jutott, meg kellett elégednie a grafikai termek szerény albérlőjének szerepével. Régi rangját pedig a művészettörténet igazolhatja, hiszen a magyar képzőművészet nagy mesterei jelentős művelői voltak az akvarellnek, értékes alkotásokat hoztak létre ebben a műfajban.

Az utóbbi években tapasztalható mellőzöttsége hovatovább azzal a veszéllyel fenyegette, hogy a dilettánsok, félművészek könnyű zsákmányává süllyed. Okkal-joggal azt mondják az akvarellről, hogy technikailag a legkönnyebb képzőművészeti műfaj. E könnyedsége miatt valóban meglevő az a kettősség, hogy egyrészt megragad a látvány impresszionista megörökítésénél, s kisajátítják a festegető dilettánsok, másrészt viszont jelentős művészek közül nem egy főművét éppen ebben a technikában alkotta.

Az egri Gárdonyi Géza Színházban megrendezett I. országos akvarellkiállítás anyaga is bizonyítja, hogy a művészileg értékes akvarell nem halt ki, hanem látens állapotban jeles mestereink műhelyében is tovább élt. Csupán erre a lehetőségre várt, hogy eredményeit a közönségnek is megmutassa. Az egri kiállítás egy, az akvarelltechnikában jelentőset alkotó művész, *Elekfy Jenő* munkásságát is reprezentálja, régebbi műveit is kiállítva.

A kiállítás anyagában a hagyományos posztimpresszionista művészi szemléletet tükröző akvarelleken kívül modernebb képzőművészeti stílustörekvéseket érzékeltető képekkel is találkozhatunk.

A zsüri döntése alapján a kiállítás három fődíja közül a Művészeti Alap díját *Somos Miklós* akvarelljei kapták. A művésznek ezek a munkái szervesen illenek festészetébe, ugyanazokat a formaalkotó törekvéseket tükrözik, mint olajképei. Heves megye díjával *Imre István* akvarelljeit jutalmazták. Imre képei a hagyományos akvarelltechnikával készültek, színhatásában is közel áll a posztimpresszionizmus stílushoz. *Kokas Ignác* sajátos hangulatot árasztó munkái kapták Eger város díját. A zöldre, a barnára és a habosan kivillanó fehérekre épített színhatású gouache-ai a kiállítás legszebb munkái.

Az egri országos akvarellkiállítás minden bizonnyal új lendületet ad majd e műfajnak. E technika művelői most megkapták a kellő erkölcsi és anyagi támogatást s a jövő eldönti majd azt is, többségükben képesek-e túllépni bizonyos konzervativizmuson és levonják-e a mai képzőművészethez szükséges vizuális konzekvenciákat.

Rideg Gábor

ÁLLÁS

AZ E. I. V. R. T. Vákuumtechnikai Gépgyár (Budapest, IV., Szilágyi u. 26.)

FELVÉTELRE KERES:

esztergályos,
marós,
géplakatos,
mechanikai műszerész,
villanyszerelő,
mintaasztalos,
fényező,
galvanizáló,
öntvénytisztító,
kőműves
szakmunkásokat,
illetve betanított munkásokat.

Felveszünk budapesti lakosú magasnyomású kazánfűtő vizsgával rendelkező nyugdíjas kazánfűtőket, valamint nyugdíjas férfi portásokat. Jelentkezés csak személyesen lehet, Materiál Vegyi Ktsz. Bp. XX. ker., Határ út 61.

KÖNNYŰIPARI SZERELŐ ÉS KARBANTARTÓ VÁLLALAT

FELVÉTELRE KERES

jó kereseti lehetőséggel, 44 órás munkahéttel, minden héten szabad szombat,

VILLANYSZERELŐ,
GÉPLAKATOS,
LEMEZLAKATOS,
SZERKEZETI LAKATOS,
CSŐSZERELŐ,
KŐMŰVES
SZAKMUNKÁSOKAT,
SZAKMUNKÁSOK MELLÉ
SEGÉDMUNKÁSOKAT.

Segédmunkások részére átképzési lehetőséget biztosítunk.

Továbbá FELVESZÜNK IDÉN VÉGZETT
GÉPLAKATOS,
LEMEZLAKATOS,

As I... Finom...
azonnal felvesz: fényező, lemezlakatos, TMK lakatos, villanyszerelő, kőműves, marós, szerszámmarós, esztergályos, műszerész szakmunkásokat, betanított női és férfi munkaerőket, öntvénykoszörűsöket, 6 órás munkaidőre daraboló-kat, lángvágó-hegesztőt, — anyagmozgató férfi segédmunkásokat

A BUDAPESTI KÖZLEKEDÉSI VÁLLALAT

FELVESZ

JÁRMŰVEZETŐT,
KALAUZT,
MATRÓZT
és
PARTI PÉNZTÁROST,
VASIPARI
és
ÉPÍTŐIPARI
SZAKMUNKÁSOKAT,
FELÉPÍTMÉNYES
PÁLYAMUNKÁST,

tező Váll. Bp. VII., Tanács krt. 3/a. sürgősen felvesz: műszaki ismerettel rendelkező raktárost, betanított munkásokat és gyors- és gépírót.

A Vörös Csillag Traktorgyár gödöllői gyáregysége azonnali belépésre felvételre keres gyakorlott vegyésztechnikust. Jelentk. lehet a gyáregység személyzeti főosztályán személyesen vagy telefonon.

O. B. V.
Budapest, IV.
Baross u. 91—95.

AZONNALI BELÉPÉSSEL FELVESZ:

SZERKEZETLAKATOS,
HEGESZTŐ,
ESZTERGALYOS SZAKMUNKÁSOKAT,
TOVÁBBÁ BETANÍTOTT MUNKÁSOKAT FÚRÓ, VÉSŐ GÉPEKRE,
VALAMINT DARUSOKAT ÉS SEGÉDMUNKÁSOKAT.

OPTIKAI MŰVEK
SÜRGŐS
felvételre keres
több éves gyakorlattal rendelkező,
teher- és személygépkocsivezetői
jogosítvánnyal rendelkező
gépkocsivezetőket.

Jelentkezés a vállalat munkaerőgazdálkodásán.

IPARI TANULOKAT
SZERZŐDTET
fémnyomó, díszműasztalos,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP
FEB 12

1021

NAPIRENDEN:

az 1965—66-os tanév, a tanácstagok munkája, az új kiemelt beruházások

Eljárás az ár-szabálytalanságok elkövetői ellen

A végrehajtó bizottság mai ülése

● BUDAPEST

Ma délelőtt a Fővárosi Tanács végrehajtó bizottsága ülést tartott.

Az ülésen ismertették a felszabadulás 20. évfordulójára hirdetett képzőművészeti pályázat eredményét. A pályázatra 132 művész 240 alkotása érkezett. *Első díjjal tüntették ki Miháltz Pál és Elekffy Jenő alkotásait.*

A végrehajtó bizottság megtárgyalta az ipari osztály árszabályozó tevékenységét. A szabályozás fontos része az ellenőrzés. Az 1964. évi vizsgálatok megállapították, hogy a tanácsi iparban a Mértékutáni Cipőkészítő Vállalat és a Patyolat *több esetben jogtalan díjat számított fel.* A szövetkezeti iparban is tapasztalták a javítási árak burkolt emelését. Magasabb árakat kértek a megengedettnél, több ízben a szabóságok is. A magánkisiparosoknál folytatott vizsgálatok kiderítették, hogy a játékkészítők egészségre ártalmas anyagokat is felhasználtak, az árak pedig indokolatlanul magasak voltak.

A vizsgálatok eredményeként a szabálytalanságokat elkövető vállalatok, szövetkezetek és iparosok ellen eljárást indítottak.

A végrehajtó bizottság ezután *a csökkent munkaképességűek foglalkoztatásáról tárgyalt.* A kormány 1963-ban rendeletet adott ki a csökkent munkaképességű dolgozók védelmére. A rendelkezés biztosítja: a csökkent munkaképességűvé vált dolgozó vagy eredeti munkakörében maradhat, vagy új szakmát választ. Az ellenőrzés kiderítette, hogy *a vállalatok az intézkedéseket késelmesen hajtották végre.* Ezért az eredmények még nem mutathatók ki. Ugyanakkor azt is megállapították, hogy a vállalatok már a rendelet előtt is sokat tettek a csökkent munkaképességűek segítésére, de *az új rendelkezés lehetőségeit még nem használták ki.*

Az ülés több határozatot fogadott el a csökkent munkaképességűek foglalkoztatásának bővítésére.

A végrehajtó bizottság megtárgyalta az óbudai tanácstagok munkájáról szóló jelentést. Kiemelte, hogy a tanácsi demokrácia fejlődése eredményeként *megnőtt az érdeklődés a közügyek iránt.* Ezt tükrözi az is, hogy a lakosság csaknem 4 és fél millió forint értékű társadalmi munkával járult hozzá a kerület fejlesztéséhez.

Az oktatási osztály *jelentést nyújtott be az 1965—66-os tanév előkészítéséről.* El akarják érni, hogy *a szakmunkástanuló-iskolákba az eddiginél nagyobb számban vegyenek fel fiatalokat.* Különösen a lányok arányát kívánják növelni. Biztosítani akarják, hogy minden fiatalt, aki az általános iskola után tovább akar tanulni, felvegyenek a középfokú, illetve szakmunkás-iskolákba.

A végrehajtó bizottság kiemelt beruházásnak nyilvánította a vízkivételi mű, az új vízfőnyomó vezeték, az óbudai autóbuszgarázs, az albertfalvi felüljáró, a XI. kerületi kenyérgyár, a kelenföldi lakótelep és a Patyolat mosodája építését.

(aczél)

gyar íróé. Nem jó ilyen embert zavarni. Keressenek maguknak rezidenciát másutt." — mondtam parancsszerűen. Ebben az időben kapitányi rangban szolgáltam. Így hát a katonák megadták nekem a köteles tiszteletet és elmentek gyorsan. Szabó nagyon örült, borral kínált bennünket, és kért, hogy gyakran látogassuk meg...

arátság...

ták agyonlőtték az embert, tárgyalás nélkül. Én mégis megtarthattam a könyvtáramban, mert az én házam nem volt gyanús..." Nyíltan megmondta, hogy nem volt se munkás, se szegény. „Ez semmit nem jelent — válaszoltam, az a fő, hogy ne segítsék tovább Szálasiékat és ne harcoljanak többet ellenünk." Rögtön azt felelte, hogy ilyen többé nem lesz. „Csak a barátság mentheti meg az embereket a háború szörnyűségeitől. Most már mindent értek."

ides poéta

kul, akit a magyar költő haláláig oly meleg szeretettel, nem múló barátsággal emlegetett, a kirgiz írók szövetségének vezetőségi tagja, több kötetes, *Lenin-renddel jutalmazott poéta. A Tiszatáj két versét is közli, Dalos György* fordításában.

d. t.

3-IG? (szín. szv. ma
Bástya h4, 6, f9
Újvilág f6, 8, ünnep
is, szerda szünnap
HAMLET I—II. RÉSZ
szovj.)
Szikra 7
Alkotmány 18—21 3, 6
Kőbánya 22—24 3, 6
MOSZKVA—GENOVA
szovj.)
Fény f4, h6, 8
VÁDUL VAGY ENGEDÉKE
(szv. mb. ang.)
Vörös Csillag 4, n7, f9
Bartók h4, 6, f9
Szikra n10, h12, 2, f5
Ady 5, f8, ünnepnap h3-kor is
Dózsa 3, n6, h8
HARAKIRI (szv. jap. ***)
Puskin 9, 12
Fény h10, h1
Toldi 3, h6, f9
MI OLASZOK ÉS A NŐK (szv.
mb. ol.)
Corvin f4, 6, f9
Bartók 9, n12, f2
Május 1. 9, n12, f2
Attila 5, f8, ünnepnap h3-kor is,
szerda szünnap
Palota 5, f8, ünnepnap h3-kor
is (norm.)
NE HAGYD MAGAD, PITKIN!
(szv. ang.)
Alfa n4, f6, 8
Vörös Csillag 9, n12, f2
Felszabadulás 21-én f9, f11, f1
(norm.)
Táncsics n4, f6, 8
ELCSÁBÍTVA ÉS ELHAGYATVA
(mb. ol.)
Duna 4, f7, 9
ÁRTATLAN VARÁZSLÓK (len-
gyel)
Sport 22—24 n4, f6, 8
Bástya n10, n12, f2
József Attila Műv. Ház 18—21
n4, f6, 8, szombat szünnap
Diadal 22—24 n4, f6, 8
KI ÁRTATLAN? (csehszl.)
Május 1. h4, 6, f9
Kőbánya 18—21 3, n6, h8
BABETTE HÁBORÚBA MEGY
(szín. szv. fr.)
Kölcsey 18—21 f4, h6, 8
József Attila Műv. Ház 22—24
n4, f6, 8
A CSODÁLATOS MALOM (szín.
szovj—finn)
Csaba 22—24 f6, 8
Munkás 21-én de. 11
SERDÜLŐ LÁNYOM (ang.)
Palota 21-én de. 10
HÍRADÓ: Magyar Híradó, Az élő
kő (kanadai), Galambok (len-
gyel), Romantikus történet

3-kor is
A KOLOSTOR TITKA (szovj.)
Nap 22—24 f4, h6, 8
KÉPEK A MAGYAR NÉMAFILM
TÖRTÉNETÉBŐL (magy.)
Otthon VIII. 22—24 f4, h6, 8
KALLÓDÓ EMBEREK (mb. am.)
Kelen 19—21 f6, 8, ünnepnap 3-
kor is
LIMONÁDÉ JOE (szín. csehszl.)
Csokonai h9, 11, n2
LEGÉNYLAKÁS (am. ***)
Csokonai f4, h6, n9
LANGOLÓ ÉVEK (szín. szovj.)
Kultúra 19—21 n6, h8, ünnepnap
3-kor is
MÁJDNEM BALESET (mb. ang.)
Alkotás h9, h11, 1
MAGÁNÉLET (szín. fr.)
Csaba 18—21 f6, 8, ünnepnap
n4-kor is
MINDEN MEGTÖRTÉNHET (szín.
ang.)
Előre 19—21 n6, h8, ünnepnap
3-kor is
MEGLEPETÉS A CIRKUSZBAN
(mb. szovj.)
Balaton f4, h6, 8
MESE A 12 TALÁLATRÓL
(magy.)
Rákóczi 21-én de. 10
MORÁL 1963 (mb. nyn. ***)
Cinkota 22—24 n6, f8
MATRÓZ A RAKÉTÁBAN (ang.)
Nap 18—21 f4, h6, 8
MOSZKVAI SÉTA (mb. szovj.)
Rátkai 19—21 f6, 8, ünnepnap
n4-kor is
NÉMO KAPITÁNY (szín. am.)
Tanács h4, n7, h9
NEHÉZ EMBEREK (magy.)
Kinizsi 18—21 f4, h6, 8
Mikszáth 22—24 f4, h6, 8
NÉGY LÁNY EGY UDVARBAN
(magy.)
Béke XIII. 18—21 n6, h8, ünnep-
nap h3-kor is
NYUGTALAN NYÁR (jugoszl.)
Tisza f4, h6, 8
Ipoly 18—21 f4, h6, 8
ÖZVEGY MENYASSZONYOK
(magy.)
Honvéd h9, 11, n2
A PÁSZTORKIRÁLY (szín. bolg.)
Árpád XX. 22—24 n6, h8
A PUPOS (szín. fr.)
Világ 22—24 f6, 8
PILLANTÁS A HÍDROL (o)—fr.)
Mikszáth 18—21 f4, h6, 8
A „PRELUDIO" AKCIÓ (mb.
NDK)
Béke XV. 22—24 n6, h8
PEDRO KAPITÁNY VIDÁM
HADJÁRATA (szín. nyn.)
Ipoly 22—24 f4, h6, 8
RENÉ KIRÁLY LÁNYA (JO-
LANTA) (szín. szovj.)
Akadémia 22—24 f4, h6, 8
RIGOLETTO (ol.)
Mátra f4, h6, 8
ROMEO A SZOMSZÉDOM (szovj.)
Liget 22—24 n6, h8
REVÜPARÁDÉ (szín. NDK)
Petőfi 22—24 n6, h8
SÁNDOR MÁTYÁS (szín. fr.)
Maros f6, 8, ünnepnap n4-kor
is, csüt. szünnap
101 KISKUTYA (szín. mb. am.)
Tinódi n4, f6, 8
Tisza h9, 11, n2
SZÖRNYETEGEK (mb. ol.)
Szigethy 18—21 n4, h6, n8
SZERENCSE A SZERELEMBEN
(mb. fr.)
Kárpát 18—21 n6, h8, ünnepnap
3-kor is
SZÉLVIHAR (szín. jugoszl—ol.)
Haladás 22—24 f4, h6, 8
A SZELÍDÁMOSNŐ (magy.)
Vasvári 18—21 f4, h6, 8
TÖRVÉNY BALKEZE (mb. ang.)
Akadémia 18—21 f4, h6, 8
TISZTA ÉGBOLT (szín. mb.
szovj.)
Marx 18—21 n4, f6, 8
TALPALATNYI FÖLD (mb.
szovj.)
Vasvári 22—24 f4, h6, 8
Sziget 19—21 f6, 8, ünnepnap
n4-kor is
ÚRI MURI (magy.)
Csillaghegyi Lenáru 18-án n6,
f8
A VÁDLOTT (mb. csehszl.)
Árpád XX. 18—21 n6, h8, ünnep-
nap 3-kor is
Csillag 22—24 n6, h8
A VASSZŰZ (ang.)
Világosság 18—21 n6, h8, ünnep-
nap 3-kor is

A HÉT RÖVIDFILMJEI: EGY TALÁLMÁNY TÖRTÉNETE (magy.) Ugocsa; ROMANTIKUS TÖRTÉNET (magy.) Híradó; MAGYAR GYÓGYNÖVÉNYEK (magy.) Művész de.

FILMMÚZEUM (VII., Tanács krt. 3.)

A NAGY HADGYAKORLAT (szín. fr.)
18—19-én: 10, 12, 2, 4.
20-án: 10, 12, 2, 4, 6, 8.
21-én: 12, 2, 4, 6, 8.
22-én: 10, 12, 2.
23—24-én: 10, 12, 2, 4.

BOLGÁR FILMNAPOK: 18-án: A GERÁK CSALÁD 6, 8.
19-én: NAPFÉNY ÉS ÁRNYÉK 6, 8.

MDK

Olekffy János, festő

Megemlítve: a Ferenczy Béni-
bibliográfiában.

Kilaóssi Ferencné: Ferenczy Béni 152-154.

KÖNYVTÁROS, évf. 1968. március XVIII/3.

Elekfy Jenő

művével szerepel a XI.

Magyar Képzőművészeti Kiállításon

– említve

Pestmegyei Hírlap 1970 ápr. lis 28

8. old.

Elekfy Jenő

neve emlitve

Képzőmiv[illegible]

Vigslin 1969 szeptember
633 cold.

MTI

Elekfy Jenő

Kiállitási kritika

Hevesmegyei Népujság 1968 aug.11.

Ügyiratszám:

Ügyintézőnk:

Budapest, 196 _____

ORSZÁGOS TERMÉ
BUDAPEST, V.,
TELEFO

4081 66. FNYV. 9. t. (N)

ELEKFY JENŐ, festő

Vass Elemér festőművészt tihanyi műtermében sokan felkeresték. Köztük Perenczy Béni, Patzay Pál, Elekfy Jen M Jenő, Borsos Miklós és a kultúrális élet más kimagasló egyéniségei. 373.old

SZIJ REZSŐ: Vass Elemér Tihanyban 373.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 6. 1967. Veszprém

ELEKFY JENŐ, festő

Vass Elemér, aki 194[illegible] után Tihanyban telepedett le, a zebegényi társak közül csak Berény Róberttel, Elekfyvel és Szőnyi Istvánnal ápolta a baráti kapcsolatokat. 373. old

SZIJ REZSŐ : Vass Elemér Tihanyban 373. old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 6. 1967. Veszprém

MDK

Elekfy Jenő

Portrait de femme, akv.

Vue de Visegrád, akv.

Aprés la moisson, akv.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

MDK

Elekffy Jenő

Önarckép, of.

Mai festészetünk kiáll. Nemz.Gal. anyagából.

Elektyfenő

kezelet az entergomi

„Modern grafikai kiállításon"

Vigilia, 1960, 10 sz., 628 old.

Elekffy Jenő M.D.K.

Dijazva a fővárosi tanács felszabadulási képzőmüvészeti pályázatán

" Ujjáépülő várpalota "

Napló

Magyar Nemzet 1965. március 16. 4.1.

Elekfy Jenő, festő MDK

A Nemzeti Galériában nyílt meg gyűjteményes kiállítása. A 70 éves művész a „poszt-nagybányai" irányzat kitűnő képviselője. Humanitás, költői szemlélet, érzékenység, intellektualizmus, abszolut technikai-formai tudás jellemzi Elekfy Jenő artisztikus művészetét.

Rózsa Gyula: Jegyzetek kiállításokról 8

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. febr. 3.

MDK

Elekfy Jenő

Viztükör, of.

8. M. Képzőmüv. Kiáll. Mücsarnok 196o. ápr.

MDK.

Elekfy Jenő

Ujjáépülő Várpalota c. grafikája pályadijat kapott.

Délmagyarország 1965.márc.23.lap -

Elektty fenő

Résztvett a Pakoutpást Dózsa szobovalon, javára kendeket kiállításon az Ernst Muzeumban 1945 juniusában

Vigilia, 1960, 6 sz., 374 old

Elekffy Jenő.

Az Ernst Múzeumban rendezett arcképkiállításon munkájával szerepelt.

Magyar Nemzet, 1952. Júl. 2.

MDK

Elekfy Jenő

Önarckép, of.

Őszi reggel a Dunán, of.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG
1960.
16 l.

Elekfy Jenő

Alkotásaival szerepel a Tamás Galéria "magyar akvarellek" c. kiállitásán.

Pest, 1942.X.16.

Elekfy Jenő

MDK

Patakpart

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Elekfy Jenő MDK

Flox és cinea, vizf.

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Elekfy Jenő MDK

Koratavasz, vizf.

Műcsarnok 1944.VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Elekffy Jenő MDK

Visegrád vidéke, olf.

Konyhacsendélet, olf.

Mücsarnok 1951.II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Elekfy Jenő MDK

Aratás, olf.

Önarckép, olf.

Őszi reggel a Dunánál, olf.

Patak mentén, olf.

Mücsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Elekfy Jenő MDK

Virágcsendélet, olf.

Mücsarnok 1952.Tavaszi Tárlat

MDK

Elekfy Jenő festő

Bencze László: Válasz Bernáth Aurélnak Csillag, 1954. VIII.évf.augusztus 1567.l.

1021

November 22–27

TV

TELJES MŰSOR

Ki mit szeret?..

FILM

Egy kerékpáros halála – **kedd 19.50, csütörtök 10.16**
Isten hozta, idegen – **csütörtök 20.30, péntek 9.31**
Háborús szerelem – **péntek 20.30**
Monte Christo grófja – **vasárnap 10.10**

TV-JÁTÉK

Fájó kritika – **szerda 21.20**
Kakuk Marci szerencséje – **vasárnap 21.10**

ZENE

Zenélő órák – **szerda 19.50**
Donizetti: A csengő – **vasárnap 22.00**

VARIETÉ

Nemzetközi gálaest – **péntek 21.30**

RIPORT

A Diósgyőri Munkapszichológiai Intézet – **szerda 18.55**
Dokumentumfilm dr. Prieszol Olgáról, a II. kerületi pártbizottság első titkáráról – **szerda 18.55**
Az Alumíniumgyárból – **csütörtök 19.50**
A pártkongresszus küldöttei között – **vasárnap 19.50**

MŰVÉSZET

Beszélgetés Elekfy Jenővel – **péntek 19.20**

SPORT

Slovan Bratislava–Ú. Dózsa – **vasárnap 13.55**

TUDOMÁNY

Játék és matematika (II.) – **kedd 18.25**
Fejezetek a fizika történetéből (I.) – **vasárnap 18.10**

KEDD

9.00—14.50: Iskola-tv. Környezetismeret (ált. isk. 3. oszt.): Látogatás a meteorológiai Intézetben, **14.30: Környezetismeret** (ism.)
17.15: Tájak, városok, emberek. Azori-szigetek
17.35: Kukkantó. A tartalomból: Mit lát a szemével egy újszülött? — »Idomítható« növények — Szembesítés — Miért nem fázik a madár lába télen? — Milyen a Teddy mackó? — Kiről nevezték el a kardántengelyt?

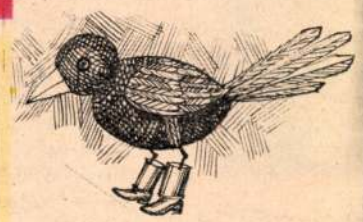

18.20: Hírek
18.25: Játék és matematika (II.) A műsor azt bizonyítja, hogy a matematika mindennapi életünkkel szoros kapcsolatban álló tudomány. Dr. Rényi Alfréd (képünk) műsorában a következő kérdésekre ad választ: Tudjuk-e, hogy mennyi az esélyünk az ötös találatra? Hibás címzésű levelek, balesetek és a csillagok összefüggései. Országszerte több mint háromszáz féle kártyajátékot játszanak, ezek közül a huszonegyest tárgyalja matematikai alapon. A telefonkönyv, mint matematikai kísérleti eszköz.

18.55: Új könyvek
19.00: A mi falunk. Riportfilm
19.20: Esti mese. Az emlékkönyv (bábjelenet)
19.30: Tv-híradó
19.50: Nagy siker volt. Egy kerékpáros halála. Magyarul beszélő spanyol—olasz film (14 éven felülieknek)

A díjnyertes film a legnagyobb spanyol rendező, Bardem műve. Bardem már 1955-ben szerepelt a Cannes-i fesztivál díjazottjai között. Akkor az »Isten hozta Mister Marshall« című film szövegírójaként érte a kitüntetés. Az »Egy kerékpáros halála« már a rendezőnek hozott elismerést: a Nemzetközi Kritika Díját nyerte el Cannesban. — A film középpontjában egy romlott asszony áll, aki végül maga is a halálra gázolt kerékpáros sorsára jut. A főszerepet a szép Lucia Bosé, számos nagysikerű film (Nincs béke az Olajfák alatt, Róma 11 óra, Római lányok) főhőse játssza.

21.05: Házigazdánk ma este... dr. Markója Imre, az igazságügyminiszter helyettese
21.45: Tv-híradó

SZERDA

17.15: A Magyar Hirdető műsora
17.25: Szomszédaink életéből. Csehszlovákia II.
17.40: Sokszemközt. Aktuális ipari riportműsor
18.15: A tv bemutatja a Diósgyőri Munkapszichológiai Intézetet. (Riport az intézet vezetőivel, munkatársaival.)

18.55: Sorsok, emberek... Riportfilm készült Prieszol Olgáról (képünk), a II. kerületi Pártbizottság első titkáráról. Emberi portré — munka közben és magánéletben. Prieszol Olga nyilatkozik az útról, amelyet megtett, s jelenlegi munkájáról, a kerület ezer problémájáról, melyekkel nagy gonddal foglalkozik.
19.15: Hazai tükör. Aktuális jegyzet
19.20: Esti mese. Altay Margit—Mánya Anna: Biborka
19.30: Tv-híradó
19.50: Zenélő órák. Közvetítés a debreceni Hungária Kamaraszínházból. Első alkalom, hogy Debrecen közvetít vetélkedő játékműsort rejtvényszámokkal. Közreműködnek a debreceni Csokonai Színház művészei, a Debreceni Kodály Kórus és a debreceni MÁV-Filharmonikus zenekar. A játékműsort vezeti: Forrai Miklós, Kollár Endre és Lukin László.
21.10: A világ térképe előtt
21.20: Fájó kritika. Tv-játék (ism.) (14 éven felülieknek) A főszerepekben: Psota Irén és Ráday Imre (képünk), valamint Halász Judit. Rendezte: Makk Károly

Sólyom László, az író mondja: »Az a tapasztalatom, hogy az emberek többsége nemcsak elviseli, hanem igényli is a kritikát. Lelkes örömmel fogadja, ha megbírálják — az ismerősét. Hiszem, hogy a kritika csak Zaporkay János színésznek fáj, vagyis egyetlen embernek, és őt is csak én találtam ki«. — A tv-játék egy öregedő színészről szól, akit egy gimnazista kislány levélben megbírál. A színész elhívja a kislányt a lakására és elbeszélget vele. De feltámad benne az örök hódító és kezdődnek a bonyodalmak

22.20: Tv-híradó — 2. kiadás

CSÜTÖRTÖK

9.00—10.15: Iskola-tv. Környezetismeret (ált. isk. 4. oszt): Közlekedési ismeretek. **9.55: Magyar nyelvtan** (ált. isk. 5. oszt.): Keresd a szó tövét!
10.16: Egy kerékpáros halála. (Magyarul beszélő olasz—spanyol film (képünk), (ism.) (14 éven felülieknek)
11.30: Az üzlet hátsó része. Francia kisjátékfilm
14.30: Iskola-tv. Környezetismeret (ism.), **15.25: Magyar nyelvtan** (ism.)
17.20: A Magyar Hirdető műsora
17.35: Barkácsoljunk!
18.05: Hírek
18.10: A tanuló ember. Kisfilm
18.25: Pályaválasztási tanácsadó
18.55: Telesport
19.20: Esti mese. Bakó Ágnes: Hangya hőstett
19.30: Tv-híradó
19.50: Szívvel, ésszel. Közvetítés az Alumíniumgyár zuglói egységéből
20.10: Parabola
20.30: Isten hozta, idegen. Magyarul beszélő amerikai film (képünk)

Eliott Nugent rendező filmje 1949-ben készült. Amerikában, egy vidéki kisvárosban játszódik. A falu 30 éve közszeretetnek örvendő orvosa szabadságra megy. Helyettesét — Bing Crosby alakítja — nem szívesen fogadják a falubeliek. A merev ellenállás később csökken, megszeretik az új orvost, s végül minden szépen elrendeződik: a doktor úr beleszeret valakibe s a film folyamán időnként dalra fakad. A szokványos filmet Bing Crosby játéka teszi kellemes élménnyé.

22.10: Tv-híradó — 2. kiadás

A Montmartre egyik öreg étterme, a Place du Tertre-n. A neve: Au Clairon des Chasseurs. Bejárata fölött márványtábla hirdeti arany betűkkel: »Itt volt 1790-ben az első montmartre-i városháza«. Az étteremben még emlékeznek Hemingwayre a húszas évekből. A »patron« azt mondja: »Nemigen volt pénze és többet ivott, mint evett minálunk . . .«

kásos elutasító slejfnivel, Miró eladatlan vásznai meg ott tornyosodtak a műtermében szanaszéjjel. Volt köztük egy, amelybe beleszerettem — volt egy farmja délen, azt ábrázolta —, és bár le voltam égve, nem hagyott nyugodni a vágy, hogy a képet megszerezzem. Ragaszkodtam hozzá, hogy ügynökkel bonyolítsuk le a vételt. Az ügynök viszont, látva hogy biztos az üzlet, kétszáz dollárra állapította meg az árát, istentelen drágán, de hát elintéztem, hogy hat részletben fizethetem. Azzal a kikötéssel, hogy amennyiben elmaradok egy részlettel, a képet is vissza kell adnom. Fizettem hát kínos-keservesen — egészen az utolsó részletig. Akkor aztán végképp egy vasam sem volt, meg reményem se. Kértem az ügynöktől haladékot, de ő jobb szerette volna megtartani a pénzemet is, meg a képet is. Ekkor avatkoztak bele a Closerie des Lilas-beliek. A fizetési határnapon bejöttem ide, nagyon levert voltam, inni kértem valamit. A mixer érdeklődött, mi bajom, én elmondtam a képügyet. Csendesen tárgyalt valamit a többi pincérrel, aztán összeadták a pénzt a zsebükből . . .

— Ez az a kép, amelyet a kubai házban láttam? — kérdezte Hotchner. — Ecgen. Kétszázezer dollárra biztosítva. Hát ebből is láthatod, miért szeretem ezt a bejzlit. Aztán egy másik eset. Itt a közelben volt egy lakás, amit nagyon szerettem volna kibérelni. De semmiféle bútorom nem lévén, ahogy mondani szokás: „dubióz" tétel lettem volna a tulaj szemében. Itteni barátaim végigjárták műgyűjtő ismerőseiket és valamilyen jótékonycélú kiállításra hivatkozva kölcsönkérték tőlük két Cézanne-t, három Van Goghot, két Van Dyck-et és egy Tiziant. Amikor a tulaj megérkezett vidékről és meglátta a „műkincseimet" — bútorom persze semmi —, hasraesett, azonnal egy évre bérbe adta a lakást.

PEDIG SÍROK, FIAM

Hotchner ezután saját írói problémájával merészkedett elő, Papa tanácsát kérte, merjen-e nekivágni, felhagyni az újságíróskodással, szabadúszóvá lenni stb., hiszen annyian vágynak erre, és mindig csak elhatározzák, de nem lesz belőle semmi. Ő még elég fiatal. Szeretne már valami tisztességes írói munkát elkezdeni.

Papa sokáig, töprengve nézett a pohárba. Aztán fel a tükörbe, s amikor megtalálta Hotchner tükörképét, ahhoz intézte a szavait:

— Nehéz . . . Senki se tudhatja, mi van benne, amíg meg nem próbálja kihozni magából; és ha az nagyon kevés, vagy éppen semmi, akkor a megrázkódtatás végzetes lehet rá nézve. Amikor a torontói Starnak dolgoztam és elkezdtem a magam harcát azért, amiért most te szándékozol, és otthagytam a lapot, hogy szabadúszó legyek —, rengeteget szenvedtem. Dolgoztam, mint egy barom, és nap nap után jöttek vissza a kéziratim, rajtuk az elutasító slejjnivel. Ültem az üres szobában és csak néztem, néztem, ahogy az ajtó levélbedobó-nyílásán beestek, koppantak a földön és rajtuk volt az elutasítás, ez a legkegyetlenebb istenverése, amelyet amikor egyik legjobban szívemhez nőtt írásomra biggyesztve láttam, — nem tudtam megállni, sírnom kellett.

— Nem is tudlak sírva elképzelni — mondta Hotchner.

— Pedig sírok, fiam . . . — mondta Papa. *— Ha a csapás olyan kemény — sírok.* Elfordult a tükörképtől és egyenesen Hotchnerhez beszélt:

— Nehéz, Hotch. Nehéz erről beszélni, nehéz tanácsot adni, mégis . . . Mégis, van valami, amihez tarthatod magad, valami, amit hiszek és tudva tudok: Ha elég szerencsés vagy, hogy Párizsban élhettél, fiatalon, akkor ez a tied marad egész életedben, bárhová is vigyen az utad — mert Párizs vándorünnep . . .

Később, hazatérve a szállodájába, Hotchner lejegyezte ezt a mondatot a Michelin-féle útikalauzba.

És amikor Mary Hemingway címet keresett Papa hátrahagyott emlékezéseinek, Hotchnernek eszébe jutott a „vándorünnep" kifejezés. Ez is lett a kötet címe.

A kifejezés egyébként előfordul *A folyón át a fák közé*-ben is, ott az ezredes a boldogságot hasonlítja vándorünnephez. De ebben semmi különös nincs: természetesen Hemingway szótárában *Párizs* és *boldogság* — szinonimák.

Hazafelé menet már nem beszéltek irodalomról. Csak egy pillanatig: amikor Hemingway megtorpant egy könyvesbolt kirakata előtt. Egy fiatal író nemrég megjelent könyvét „tálalták" nagy hajcihővel. A kirakatüvegen plakátszalag hirdette: A JELEK SZERINT ERRE AZ ÍRÓRA FÉNYES JÖVŐ VÁR.

— Olvastad te ezt a madarat? — kérdezte Hemingway.

— Nem.

— Mert én igen.

Mondta, és ezzel ceruzát vett elő a zsebéből és ráírta a plakátra: A JELEK CSALNAK!

Következő számunkban:

PAPÁNAK JÓ SZIMATA VAN

A lóversenytribünön. Mary és Ernest Hemingway fogadási és nyereségelszámolási gondban

PÉNTEK

9.30: Műsorismertetés

9.31: Isten hozta, idegen. Magyarul beszélő amerikai film (ism.)

11.10: A mi falunk. Riportfilm (ism.)

11.30: Telesport (ism.)

19.20: Arcképek, találkozások. Elekfy Jenő (képünk) az akvarellfestés európai hírű mestere. Nyugalomba vonulásáig a Képzőművészeti Főiskolán tanított. Annak az irányzatnak a képviselője, melyet »Nagybánya-utániak« néven emlegetnek a művészettörténészek. Alapító tagja volt a »Gresham-kör«-nek, amelyhez legjobb barátai: Pátzay Pál, Bernáth Aurél s a már elhunyt Szőnyi István is tartozott. Ma is aktív művész, életéről, emlékeiről, s az idén tavasszal rendezett kiállításáról beszélgetnek vele a tv munkatársai.

19.30: Pedagógusok fóruma. A tartalomból: Bemutatjuk az Iskola-rádió és az Iskolai Film Intézet munkáját.

20.05: Mérnökök, technikusok, figyelem!

20.30: Az ember és a háború. Háborús szerelem (Magyarul beszélő francia film) (14 éven felülieknek)

21.30: Nemzetközi gálaest. Közvetítés Párizsból. Közreműködik: Danny Kaye, Marlon Brando, Gene Kelly, Jane Fonda, Maurice Chevalier, Jeanne Moreau, Horst Buchholz, Nadja Tiller, Catherine Deneuve, Françoise Dorléac

Catherine Deneuve,

Françoise Dorléac,

Jeanne Moreau

Gene Kelly

Nadja Tiller

A közvetítés szünetében: Alagút a Mont Blanc alatt. Kisfilm.

SZOMBAT

17.00: Rajzolj velünk! A rajzolás eszközei

17.45: A Televízió Ifjúsági Táncklubja

18.30: A tv jelenti. Aktuális riportműsor

19.15: Esti mese. Bálint Ágnes: A torta

19.30: Tv-híradó

19.50: »Képzőbűvészet« Rodolfó bűvésziskolája V.

20.00: Szombat esti hangverseny

A Rádió Gyermekkórusa Kodály Köszöntőjével és Liszt Unnepi dal-ával nyitja meg a változatos számokból álló hangversenyt. A MAV Szimfonikusok Lukács Miklós vezényletével Haydn D-dúr zongoraversenyét szólaltatja meg, a zongoraszólót Sopronyi Mária játssza (képünk). Utána a Tosca II. felvonásából, majd az Állami Balettintézet ünnepi műsorából következik részlet. Az Állami Népi Együttes és a rigai Esztrád számai után 30 perces operettműsor zárja a hangversenyt. Közreműködik: Feleky Kamill, Felföldi Anikó, ifj. Latabár Kálmán, Mednyánszky Ági, Petress Zsuzsa, Sárdy János, Szegő Panni, Tauz Lajos.

22.00: Tv-híradó — 2. kiadás

VASÁRNAP

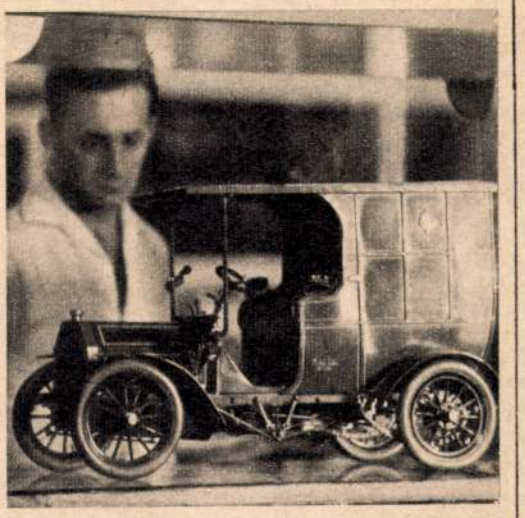

9.05—9.55: Iskola-tv. Kémia (középisk. I. oszt.): A kémiai folyamatok mennyiségi viszonyai, **9.30: Orosz nyelv** (középisk. III—IV. oszt.): Grisa, Andrej, Másа és a kereskedelem

9.55: Hétmérföldes kamera. Úttörőhíradó

10.10: Monte Christo grófja. Magyarul beszélő angol filmsorozat II. (ism.)

11.00: A velocipédtől az űrhajóig. Közvetítés a Közlekedési Múzeumból (képünk)

13.28: Műsorismertetés

13.30: Gusztáv, az oroszlánszelidítő (Magyar rajzfilm, ism.)

13.35: A Magyar Hirdető műsora

13.45: Képzőbűvészet. Rodolfó bűvésziskolája V. (ism.)

13.55: Slovan Bratislava — Ú. Dózsa. Középeruópai Kupa labdarúgó-mérkőzés. Közvetítés Bratislavából

15.50: Foxi Maxi kalandjai (ism.)

16.15: Paletta

16.45: Egy év Tanganyikában. Közreműködik: dr. Szunyoghy János

17.25: A jég művészei. Nemzetközi műkorcsolya-bemutató közvetítése Londonból, felvételről

18.10: Fejezetek a fizika történetéből (I.) A három részből álló sorozat első adásában a riporter dr. Marx György professzorral beszélget tér és idő kérdéséről. Hogyan absztrahálódott a tér fogalma? És hogyan vált külön az időétől? Ismerteti a műsor az arisztotelészi és a ptolemaioszi világképet, majd a fejlődő fizika felismeréseit, amelyek jórészt Galileitől származnak. A tudományos előadást rajzokkal és érdekes kísérletekkel teszik szemléletessé.

18.40: Nótaszó. Szentirmay Elemér dalaiból

19.00: Jugoszlávia nemzeti ünnepén

19.20: Esti mese. Csipkebogyólekvár (NDK bábfilm)

19.30: Tv-híradó

19.50: A kongresszus előestéjén. Küldöttek között.

20.00: A csengő. Donizetti vígoperája magyar tv-filmen →

21.00: Sporthírek

21.10: Kakuk Marci szerencséje. Tv-film. (18 éven felülieknek) Tersánszky Józsi Jenő elbeszéléseiből írta: Markos Miklós. Dramaturg: Benedek Katalin. Zeneszerző: Patachich Iván. Jelmeztervező: Wieber Mariann. Operatőr: Molnár Miklós. Rendező: Markos Miklós. Szereplők: Kakuk Marci — Koncz Gábor, Rozi — Szemes Mari, Soma — Pongrácz Imre, Kertész — Horváth József, Bojnyik — Farkas Antal, Csuriné — Fónay Márta, Linka — Polónyi Gyöngyi, Méltósága — Békés Itala, Méltóságos — Rajz János, Hajdú — Kutas József, Szobalány — Esztergályos Cecilia

Tersánszky Józsi Jenő (1888) írásaiban és életében egyaránt ma is az a rokonszenves »enfant terrible«, aki 50 esztendővel ezelőtt volt. 1917-ben, »Viszontlátásra, drága« című háborús regényével tűnt fel. Bár a Nyugat-nemzedékhez tartozik, szókimondó, közvetlen stílusa élesen elüt nemzedékének stilizált írói modorától. Ez a stílus kelti életre halhatatlan figuráját, Kakuk Marcit, aki már régen kilépett az író könyveiből, eleven jelképe lett annak az embertípusnak, aki nem ért ugyan a fészekrakáshoz, de nagyon szeretne otthonra lelni, aki úgy szeretne pénzre szert tenni, hogy közben meg ne erőltesse magát a munkával, akinek a szegénység és a balsiker az örökös társa, s ezért minden apróságnak szívből tud örülni. A tv-filmben is Kakuk Marci, valamint 20 pengő játssza a főszerepet. Ezt a törpe pénzösszeget a »méltóságosék« tűzik ki jutalmul egy elveszett medálion nyomravezetőjének. Am hiába mosolyog a szerencse Kakuk Marcira, a jutalmat megkapja, de a pénz mégis kicsúszik a markából. Képünkön: Szemes Mari és Koncz Gábor

22.05: Tv-híradó — 2. kiadás

22.25: Jó éjszakát, felnőttek! Gusztáv ügyeskedik

TÜKÖR

Rivaldafény
PÁLYÁZAT 6.

Elekfy Jenő

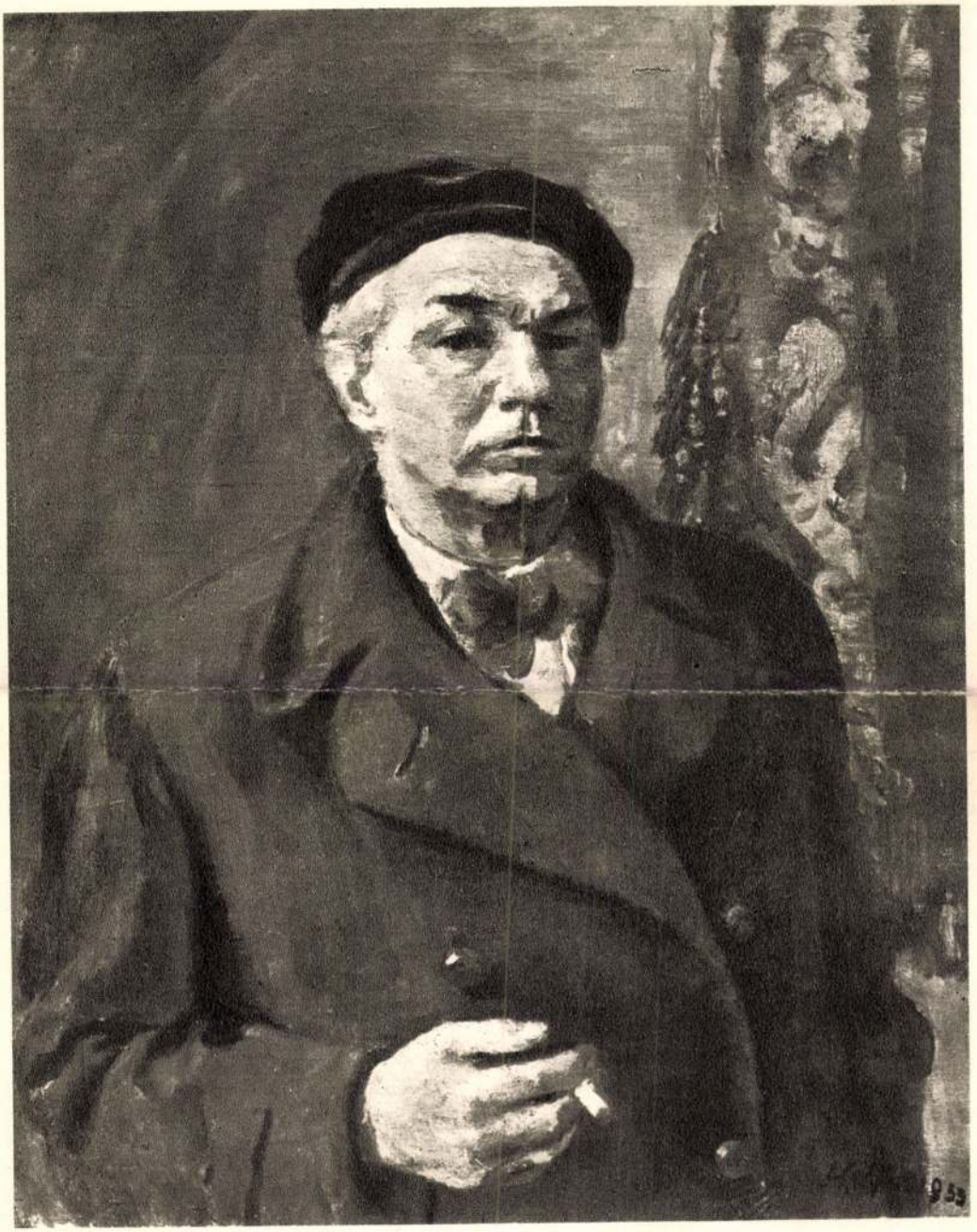

Elekfy Jenő: Önarckép

Bencze László: Üdülők az étkezőkocsiban

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

Új kiváló és érdemes művészek

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány a szocialista kultúra terén elért eredményeik elismeréséül a Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze címmel tüntette ki Ajtay Andor színművészt, Benkő Gyula színművészt, Hincz Gyula festőművészt, Pécsi Sándor színművészt.

A Magyar Népköztársaság Erdemes Művésze címet kapta Agárdy Gábor színművész, Elekfy Jenő festőművész, Fülöp Viktor balettművész, Házy Erzsébet operaénekes, Kun Zsuzsa balettművész, Konecsni György festőművész, Lehel György karmester, Ruttkai Mária színművész, Szécsényi Ferenc filmoperatőr, Tar István szobrászművész, Török Vidor televízió-operatőr, Várady Hédi színművész és Zentay Anna színművész.

hetven fát ...
még 150 facsemetét helyeznek el, valamint több mint 1400 cserjét. Mindannyian dicsérik a lelkesen dolgozó társadalmi aktivistákat, akik meggyorsították a felújítást, szorgosan fáradoztak és fáradoznak ott, ahol szük-

1968 ÁPR 4

1021

Kiváló és érdemes művészek, művészeti díjasok — 1968

230 rendezés

...ának felszabadulásá-
... 23. évfordulója alkal-
...ból szerdán az Ország-
...delegáció termében
...eket tüntettek ki a
...ar Népköztársaság
...aló, illetve érdemes
...művésze címmel. Az ün-
nepségen megjelent *Fock Jenő*, a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány elnöke és *Szirmai István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai, *Ilku Pál* művelődésügyi miniszter, a Politikai Bizottság póttagja, és *Aczél György*, az MSZMP Központi Bizottságának titkára.

A forradalmi munkás-paraszt kormány nevében *Ajtai Miklós*, a kormány elnökhelyettese, a Politikai Bizottság póttagja üdvözölte a művészeket, majd átnyújtotta a kitüntetéseket.

A kormány a szocialista kultúra terén elért eredményeik elismeréséül

„A Magyar Népköztársaság kiváló művésze"

címmel tüntette ki:

AJTAY ANDORT,

a Madách Színház Kossuth-díjas színművészét, a Magyar Népköztársaság érdemes művészét több évtizedes színművészeti tevékenységéért;

BENKŐ GYULÁT,

a Vígszínház Jászai Mari-díjas színművészét, a Magyar Népköztársaság érdemes művészét, a Vígszínházban három évtized alatt megformált szerepeiért;

HINCZ GYULA

Kossuth-díjas festőművészt, a Magyar Népköztársaság érdemes művészét festőművészi, grafikusi és filusztrátori munkásságáért;

PÉCSI SÁNDORT,

a Madách Színház Kossuth-díjas színművészét, a Magyar Népköztársaság érdemes művészét számos színdarabban és filmben nyújtott alakításáért.

„A Magyar Népköztársaság érdemes művésze"

címmel tüntette ki:

AGÁRDI GÁBORT,

a Nemzeti Színház Jászai Mari-díjas színművészét, a Marat halála, Úri muri, Az Édent bezárták, A vágóhidak Szent Johannája című előadásokban megformált szerepeiért;

ÉLEKFFY JENŐT,

Munkácsy-díjas festőművészt életművéért;

FÜLÖP VIKTORT,

a Magyar Állami Operaház Kossuth-díjas magántáncosát a balettművészetben kifejtett tevékenységéért;

HÁZY ERZSÉBETET,

a Magyar Állami Operaház Liszt-díjas magánénekesét a Manon, Anyegin, Bohémélet, Albert Herring, A nyugat lánya, Együtt és egyedül című operákban nyújtott alakításáért;

KUN ZSUZSÁT,

a Magyar Állami Operaház Kossuth-díjas magántáncosát a balettművészetben kifejtett tevékenységéért;

KONECSNI GYÖRGY

Kossuth-díjas festőművészt, festőművészi és grafikusi tevékenységéért;

LEHEL GYÖRGY

Liszt-díjas karmestert, a Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának vezető karnagyát művészi munkásságáért, hazai és nemzetközi zenei sikereiért;

RUTTKAI MÁRIÁT,

a Veszprémi Petőfi Színház színművészét több évtizedes színművészi tevékenységéért;

SZÉCSÉNYI FERENC

Balázs-díjas filmoperatőrt, operatőri munkásságáért;

TAR ISTVÁN

Munkácsy-díjas szobrászművészt, szobrászművészi tevékenységéért;

TÖRÖK VIDORT,

a Magyar Televízió operatőrét, televíziós operatőri munkásságáért;

VÁRADI HÉDIT,

a Nemzeti Színház Jászai-díjas színművészét, Az ember tragédiája, Magadra kiálts, Marat halála, Czillei és a Hunyadiak, A bűnbeesés után című színművekben nyújtott alakításáért;

ZENTAY ANNÁT,

a Fővárosi Operettszínház Jászay-díjas színművészét a Szabad szél, Luxemburg grófja, Szelistyei asszonyok, Marica grófnő című operettekben nyújtott énekesi és színészi teljesítményéért.

II. FOKOZAT:

Galambos Erzsinek, a Fővárosi Operettszínház színművészének; Giricz Mátyásnak, a debreceni Csokonai Színház főrendezőjének; Gyenge Árpádnak, a Madách Színház színművészének; Koncz Gábornak, a József Attila Színház színművészének; Lórán Lenkének, a Vidám Színpad színművészének.

III. FOKOZAT:

Demeter Hedvignek, a kaposvári Csiky Gergely Színház színművészének; Halász Lászlónak, a szolnoki Szigligeti Színház színművészének; Kovács Gyulának, az Állami Bábszínház színművészének; Marton Frigyesnek, a Magyar Rádió és Televízió rendezőjének; Szántó Margitnak, a Déryné Színház színművészének; Zsudy Józsefnek, a Vidám Színpad rendezőjének.

Balázs Béla-díj

I. FOKOZAT:

Sára Sándor filmoperatőrnek, Somló Tamás filmoperatőrnek.

II. FOKOZAT:

Bacsó Péter filmrendezőnek, Bokor László filmrendezőnek, Kósa Ferenc filmrendezőnek.

III. FOKOZAT:

Dargay Attila rajzfilmrendezőnek; György István filmrendezőnek; Katkics Ilonának, az Iskolatelevízió rendezőjének; Schöber Róbertnek, a Tv-híradó vezető operatőrének.

Erkel Ferenc-díj

II. FOKOZAT:

Bozay Attila zeneszerzőnek, Durkó Zsolt zeneszerzőnek, Láng István zeneszerzőnek.

III. FOKOZAT:

Meixner Mihálynak, a Magyar Rádió zenei főosztálya szerkesztőjének.

Liszt Ferenc-díj

I. FOKOZAT:

Ágay Karolának, a Magyar Állami Operaház magánénekesének.

II. FOKOZAT:

Menyhárt Jacquelinnak, a Magyar Állami Operaház magántáncosának; Mező László gordonkaművésznek; Szirmay Mártának, a Magyar Állami Operaház magánénekesének; Szőnyi Ferencnek, a Magyar Állami Operaház magánénekesének; Tusa Erzsébet zongoraművésznek; Vadas Kiss Lászlónak, a szegedi Nemzeti Színház magánénekesének.

III. FOKOZAT:

Sziklay Erika dalénekesnek, a Zeneművészeti Főiskola tanárának; Tréfás Györgynek, a debreceni Csokonai Színház operaénekesének.

Hazánk felszabadulásának 23. évfordulója alkalmából művészeti díjakat adtak át szerdán a Fészek Klubban. Az ünnepségen ott volt *Ilku Pál*, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, művelődésügyi miniszter, *Aczél György*, az MSZMP Központi Bizottságának titkára és *Óvári Miklós*, a KB osztályvezetője. Ott volt művészeti életünk számos ismert személyisége.

Az ez évi művészeti díjasokat *Orbán László*, a művelődésügyi miniszter első helyettese üdvözölte, majd átadta a megtiszteltetéseket.

József Attila-díj

I. FOKOZAT:

Benjámin László költőnek, Gyurkó László írónak, Kahána Mózes írónak, Keresztury Dezső írónak, Molnár Géza írónak.

II. FOKOZAT:

Mocsár Gábor írónak, Szécsi Margit költőnek.

III. FOKOZAT:

Raffai Sarolta írónőnek.

Jászai Mari-díj

I. FOKOZAT:

Kohut Magdának, a Nemzeti Színház színművészének; Somogyvári Rudolfnak, a Thália Színház színművészének; Várady Györgynek, a győri Kisfaludy Színház igazgató-főrendezőjének; Zenthe Ferencnek, a Madách Színház színművészének.

Munkácsy Mihály-díj

I. FOKOZAT:

Blaski János festőművésznek, Göllner Miklós festőművésznek.

II. FOKOZAT:

Berényi Ferenc festőművésznek, Kaján Kalász Tibor grafikusművésznek, Kassovitz Félix grafikusművésznek, Konfár Gyula festőművésznek, Németh István belsőépítésznek, Szűr-Szabó József grafikusművésznek.

III. FOKOZAT:

Czinke Ferenc grafikusművésznek, Heczendorfer László belsőépítésznek, Juhász Árpád ötvösművésznek, Patay László festőművésznek, Pásztor Gábor grafikusművésznek, Ifj. Szabó István szobrászművésznek, Szuppán Irén textiltervező iparművésznek.

Békés József:

Érzelmes történet

ünk be a buszba. (Ki-
ve: mennyi baja volt
ny Oljának!) Ekkor
ek megvolt a bérelt
a nagy kavarodásban,
a az enyémet. Üres
n, s láttam, hogy Ági
m ül senki. Hirtelen
daültem.
ezdtünk, bár eleinte
beszéltem, s ő igen-
aszolgatott. Csak ak-
ebbé, amikor szemé-
y napközben sokszor
s programokból. Be-
yenkor visszaszökik
és a Puskin-képtár-
inba. Művészettörté-
nagy franciák hatá-
rosz piktúrára.
ejezést használta, s
ás szájából fellleng-
inek éreztem volna.
tkább kicsit iskolá-
éppen kedvesen ha-

jó barátokként száll-
zetes volt, hogy egy
s az is, hogy ami-
k után megszólalt a
em.
a fejét, miközben
lé nézett.
e táncolni? — kér-
ten.
van szó.

n ki — nézett rám
-, de én nem tudok

n!
ek.
nységgel mondta ezt,
zárt lett, valami
n dacosság ült ki
rthetetlen volt szá-
. Egy fiatal, csinos,
lány, aki nem tud

nszensz! Fából vas-
letű kör!
táraz hangon, mint-
a szó, mintha egy

Nem válaszolt azonnal. Arcán, me-lyen minden benső rezdülése meglátszott, enyhe izgalom futott végig. Aztán megrázta a fejét.

— Nem. Nincs értelme.

— Ugyan, ne csacsiskodjék. Az csodálatos, ahogy az édesanyját ápolja. De felesleges áldozatot hozni, feleslegesen lemondani arról, ami jó, ami kellemes, értelmetlen dolog. Ez már póz. A mártíromság póza.

Megbántva nézett rám. Aztán csak annyit mondott:

— Maga ezt nem értheti.

— Mit nem értek? — kezdett boszszantani makacssága. Megfogtam a kezét, és kényszerítettem, hogy felém forduljon. Vergődött a pillantásom alatt, szempillája verdesett, mint egy fogságba esett madár szárnya. — Mit nem értek — ismételtem meg, sokkal gyengédebben.

— Egyszerű a dolog — mondta. — Nekem eddig nem hiányzott a tánc. Legalábbis nem éreztem, hogy hiányzik. De, ha most belekóstolok, lehet, hogy utána sokkal nehezebb lesz.

— Ez csacsiság — válaszoltam, mert semmi okosabb érv nem jutott eszembe. — Különben is, maga nagyon erős. Ha akarja, akár el is felejti, hogy valaha táncolt.

Rámnézett és tekintetéből kiolvastam, szeretné, ha meggyőzném. Márpedig az olyan embert, aki maga is szeretné, nem nehéz meggyőzni. Nemsokára már ott voltunk mi is a táncolók között.

... Míg Sándor mesélt, fel-le sétáltunk a járdán, a Vörös tér hosszában. Utoljára azonban elfelejtettünk megfordulni, továbbmentünk, s egy újabb térre jutottunk, amelyen nem jártam mostani tartózkodásom alatt. A tér végén hatalmas, modern épület emelkedett, egyik oldalával egészen a Moszkva folyóig terjeszkedve.

— A Rosszija-szálló — szakította félbe magát Sándor.

— Látod, itt már nincsenek tornyocskák, csak merész, elegáns vonalak. Nincs tégla, csak vasbeton, alumínium és üveg.

Alaposan megnéztük az épületet, aztán elindultunk visszafelé.

— Ott hagytad abba, hogy elmentetek táncolni. Helyesebben, hogy tanítani kezdted... Nem mesélted el pontosan, hogy történt.

— Tanítani... öt perc se kellett neki, és szebben, jobban táncolt, mint azok, akik tizenhárom, tizennégy éves koruk óta táncőrületben élnek. És ettől kezdve mindennel így volt... Ilyen csodás átváltozást te még nem láttál... Végigtáncolta az estét; a fiúk kapkodták egymás kezéből... Másnap uszodában voltunk — ő ugrott le a legmagasabb trambulinról... Harmadnap hajókiránduláson — félúton ő vezette a hajót, hatalmasakat dudálva, megbolondítva a többi hajó vezetőit. Válogatott tréfákat eszelt ki, sose lehetett tudni, milyen meglepetést szerez a csoportnak. Olyan volt, mint egy atombomba. Minden energiája egyszerre szabadult fel.

És ilyen szenvedélyesen, szertelenül mutatta ki azt is, hogy szeret. Ezt én már az első este megvallottam, csak nevetett rajta. Második este pedig... itt... a Vörös téren, megcsókolt, és azt mondta, most már ő is tudja, hogy szeret. És ettől kezdve nem is titkolta érzelmeit. Reggeli gyülekezésnél mindenki szeme láttára nyugodtan megcsókolt, mintha évek óta szerelmesek, vagy éppenséggel boldog, fiatal házasok lennénk. S mindezt olyan magától értetődő természetességgel, hogy senkinek se jutott eszébe kivetnivalót találni rajta.

Csodálatos hetet töltöttünk együtt. Napközben a csoporttal voltunk — ha a képtárakra figyelmeztettem, csak nevetett, mindent megnézett már, amit akart, mondta — esténként pedig kettesben csavarogtunk. Végül mindig a Vörös téren kötöttünk ki. Az őrségváltás ceremóniájával nem tudott betelni. Mint egy gyerek, úgy élvezte, képes volt szaladni, ha attól félt, nem érünk idejében a térre. Megálltunk — körülbelül itt, ahol most vagyunk — átölelt, és csendben néztünk. Igen, csendben, mert ha véletlenül megszólaltam, csendre intett, vagy egyszerűen számra tette a kebúcsú belehúződott az éjszakába, már nem
álmosan, sszkedvűen gyülekeztünk
reggel a ló halljában. Ági érke-
zett meg lantoam, ónak. Amikor megpil-
olyan rettenet nem felkiáltottam,
ca sápadtan vi apotban volt. Ar-
karikán fekete beesett, szóba.
éjjel em hunyt s tam. De
sem. Állva akartam megin
— Mi történt — kérde egész kávét, de nem volt csak ülőkiszolgá-
ben kiemeltem bőröndj natra lás. Leültem egy asztalhoz, megit-
— Semmi — suttogta
tóan.

Az autóbuszban sem
déseimre, Görcsösen sz
zem, és mereven nézett
lakon. Ezt tettem én is.
merőssé vált moszkv
közben a torkomat vala
érzés szorította össze.

Megérkeztünk a
Zaj, futkosás, kiabálás.
jától, megkeressük a k
lyezkedünk, indul a
tünk, »Viszontlátásra
tásra, Moszkva!« És
volt keveredve benne
ben sírtam vagy ütött

Már a Moszkva körn

zött robogott a vonat,
ismét beszélni tudtam
— Mi bajod van?
kiabáltam túl a kereke
— Semmi. Csak az
tam mindennel.
— Nem értelek. Mi
moltál mindennel?
— Rájöttem, be kel
— Megőrültél?
— Nem. Magamhoz
Borzalmas volt az
Újra meg újra kihív
végére és kezdtem n
Hiába. Makacsul, elsz
gette a magáét. Nem
lem, hogy ilyen gondo
kamba, a férfiak nem
ilyet, lám, ott van az
menekült.

Miután átestünk a v
vizsgálaton, s elhagytu
ki sem jött a folyosóra
meg a fülkéjük előtt,
ki, csak csendben, szó
fejét.

Reggel érkeztünk a
mör, augusztus eleji
mélyebben kék, mint M
hangok, az illatok is
öcsém, és a nagyobbik
tak. Rámzuhantak, ott
ték bontogatni az ajá
feleszméltem, már seh
Ágit. Rohantam ki a t
de már csak sejtettem,
tett az a kocsi, amel
vele.

NÉPSZAVA
Magyar Hirdető
SAJTÓEIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

Elekfy Jenő vízfestményei (Műbarát)

Elekfy Jenő művészete nem méltóságos ünnep, hanem derűs hangulatú, bensőséges ünnepély.

Ez a kitűnő művész módfelett ügyesen füleli ki a természet vidám hangzatait, s oly könnyedén váltja át őket rajzra, színre, hogy semmi sem porlad el megnyerő közvetlenségükből. Mondhatnók azt is, hogy nagy gyakorlata arra képesíti Elekfyt, hogy azonmód meleg ütemben és árnyékvető habozás nélkül vesse papírra izgalmát, vagy talán helyesebben szólva meghatottságát, amelyet a természet lenyűgöző látványa éleszt benne. Alkalmasint ennek a lankadatlan fogékonyságnak köszönhetjük azt is, hogy képeinek értelmesen zárt foglalatában soha sincs egyetlen helytelen színvi-

szonyítás sem. Hétpróbás biztonsággal fokozza vagy tompítja a színeket, aszerint, amint a festői átköltés csattanó neve, vagy a szelídebb hangulat mérséklő józansága ilyen vagy olyan irányban követelődzik.

Elekfy Jenő kétségen kívül mestere a vízfestés nehéz technikájának. Mély tónusai színesen áttetsző fényben ragyognak, az erőteljesen lélegző ellentétek, meg a surranó fénynyalábok pedig úgy lüktetnek, mint a pihegő szív. Ezekkel a végletekig menő, edzett ellentétekkel még azt is eléri, hogy a merészen csordított fekete foltok, amelyek izgatottra tüzelik egypár képét, valóban feketén hatnak, anélkül, hogy komorak lennének. Aki ismeri a vízfesték tulajdonságait, az tudja, hogy milyen nagy tapasztalat és tudás kell ehhez. Elekfy ritkán, de mesterien él vele, mintegy gyorsfoganatú felkiáltójelként.

Képzelete egyébként a természet kies tájait járja a legszívesebben. Festményeinek java része tisztára növényzettel borított táj, amelyben az ember s az épületek merőben mellékesek. Igaziban a víz fodros felszínét, a föld mozgékony redőzetét, a dombok édes lankáját, a fák terjeszkedő koronáját, a bokrok gubancos gúnyáját, a virágok kacér magakelletését s a veteményes engedelmes rendjét szívleli. Azonban pallérozott ízlése s elegáns könnyedsége akkor sem hagyja cserben, amikor alakos képet fest. A *Karnevál*, az *Újságolvasó*, a *Pirosító*, vagy a *Hölgy bundában* szakasztott olyan gyengéden színes, mint bármelyik tájképe. Ez az állandó gyengédség talán nem sok fordulatosságra alkalmas, és útját szegheti a merészebb képzeletjárásnak, azonban jól illik Elekfy lelkületéhez, amely legfőbb örömét a *paysage intime*-ben leli. Annyi mindenképpen bizonyos, hogy Elekfy új erőre kapott vízfestészetünk egyik legrokonszenvesebb művelője, s hogy tudásban is kevesen versenyezhetnek vele.

ELEKFY Jenő

Ottványi 1991

Elekfy Jenő

Szabad Művész

1952. 6sz. 278.l.

Németh L.

a Tavi Tárlat

Kirchner Jenő: Akvarell

MAGYAR MÜVESZET
1937-197.

MŰVÉSZETI IRODALOM

Kirchner Jenő

PETROVICS ELEK: *Élet és művészet*. Ath. k. a. 1937.

Petrovics Elek tizenöt íves kötetet válogatott össze irodalmi munkásságából. Tanulmányokat, cikkeket, nyilatkozatokat, emlékbeszédeket közöl benne. Huszonkét év gondolkodásának termékeit élvezhetjük; igazgatói programmnyilatkozatát 1914 április havában adta ki, tanulmányai között vannak 1935-ből valók. E huszonkét, szakadatlan munkásságban eltöltött év alatt írt művei teljesen azonos szelleműek, magas színvonaluk az elsőtől az utolsóig ugyanaz. Bizonyságául annak, hogy Petrovics teljes lelki rátermettséggel foglalta el annak idején a Szépművészeti Múzeum igazgatói székét. Igazgatói tevékenységének érdekes magyarázói nyilatkozatai, de ha a szándékot a megvalósítással összevetjük, megláthatjuk, hogy Petrovics jóval többet adott, mint amennyit ígért.

Most azonban nem az igazgató érdekel, hanem az író, a gondolkodó. Az író a magyar művészeti irodalom legkiválóbb művelői közül való. Tanulmányainak minden mondatán érzik, hogy a magyar próza legnemesebb hagyományain nevelkedett. Irásainak nincsen sora, de még csak szava sem, mely mással volna felcserélhető. Hallatlan biztossággal, kristálytisztán, egyszerűen, magától értetődően, szépen tagolva, a kifejezésnek gazdag változatosságával fejti ki előttünk gondolatait. Mindig bizonyos mérséklettel és tartózkodással, inkább valamivel kevesebbet mondva, mint többet, de ezt a kevesebbet meggyőződésének akkora erejével fűti és olyan szép formában adja elő, hogy [illegible] mindig erős a feszültsége.

jesen tudatában is van, egyhelyütt megmondja, hogy: „ha megállásról, és változásról hallunk a művészetben, filozófiai mélységek nyílnak meg előttünk, amelyekben elmerülni könnyű, de a melyekből felvergődni nem mindenkinek sikerül. Ami engem illet, óvakodni fogok attól, hogy búvár módjára ilyen mélységekbe merüljek, megkockáztatva azt, hogy nem sikerül többé a felszínre jutnom."

De éppen úgy óvakodik a ma annyira kedvelt lírizálástól is. Tartózkodó választékossága óvatossá teszi érzelmei közlésében, de ezek mégis átmennek az olvasóba, bár kerülő úton. Még pedig a tárgy olyatén gondos és meleg szeretettel megvalósított jellemzésével, a mely az olvasóban végül is azt a lelki állapotot idézi fel, melyben az ő írása fogant. Ez a módszer kerül minden pátoszt, de mégis célhoz vezet, sőt jobban vezet célhoz: mert nem elmúló hangulatokat közöl, hanem tényeket, melyekből a lírát maga az olvasó fakasztja.

Mindebből nyilvánvaló, hogy Petrovics a magyar művészeti irodalomnak ama hagyományain nőtt fel, melyeket Gyulai, Péterfy és Riedl képviseltek legelőkelőbben. Hozzájuk kapcsolja őt az az igen fontos hajlandósága is, hogy a művész erkölcsiségét szintén gondosan figyeli. Jellemző erre az a kitűnő tanulmány, melyben Ferenczy Károly művészi és emberi jellemrajzát egyforma hűséggel, egyforma melegséggel nyújtja, vagy emlékbeszédei, melyekben kortársait rajzolta meg. De hadd idézzek az egyikből, a Wilhelm von Bode-t méltatóból: „Évtizedeken át számtalan utazást tett, hogy tájékozódjék, vásároljon, és a helyszínén [illegible]

Elekfy Jenő

Fekete L.:

A Műbarátnál *Elekfy* Jenő festőművész vízfestményeit állította ki. Iskolapéldája e kiállítás: mit lehet e sajátos technikával kihozni az anyagból s meddig lehet menni, hogy a stílszerűség, ízlés stb. rovására ne menjünk. Omlós festőiség jellemzi laza foltokból összeálló képeit, amelyek csodásan biztosan állnak össze a látvány igézetében. Ahogy a zöld színek változataiból kihozza egy nyári délután a kertnek hívogató képét, vagy látszólag odacsapott foltokból a baromfiudvar mozgalmasságát, abban már a műfaj virtuózaként mutatkozik be.

Dr. Fekete Lajos

Kés kiállítás.

Református Élet

1944. febr. 19.

örült üveg, öt medaillonban beköszörülve épületek látképe.
braun-gelb, geschliffen, darauf in fünf Medaillone Gebäude-

tölcséresen kihajló, oldalán beköszörülve szarvasvadásszal.
eschliffen, auf der ausladenden Wandung eingeschnittene

örült zöldes üveg, kelyhén ezüst szalag madarakkal. Cseh,
ig, geschliffen, in grüner Farbe, am Kelch Silberband mit

kelyhe pirosszinü, rajta négy medaillonban arany alapon
— Glas mit Fuss, geschliffen, am roten Kelch in vier Medail-
1830.

öszörült üveg, beköszörült jelképekkel és magyar felirattal.
t Fuss, gelb, mit eingeschnittene Symbole und ungarischer

ldalán fehér medaillonban arany szinben JELLACHIC. B.
Fuss, geschliffen, auf der Wandung in weissem Medaillon
850.

kék üveg, arany-ezüst disszel. Cseh, 1835 k. — Stenglglas,
d Silberdekor. Böhmisch, um 1835.

Elekfy Jenő

cikke

[?] Az akvarell.

Szépszünvészet 1942.

dec. szám

értékkel elismertük, ellenben

a 44228 sz. csekkre kifizetett 25 P 02 f-rel,
a 44229 sz. csekkre kifizetett 20 P -- f-rel,

mai értékkel megterheltük.

Tisztelettel

PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET

670/669/sch 431

P. H. E. T. R. sz. 94. — 30697. Községi nyomda r.-t., Budapest.

Kirchner

K. 2. *Jenő*, festő, * Győr 1895 március 3. A rajztanári oklevél megszerzése után a bpesti képzőm. főiskolán Réti Istvánnál tanult. 1920 óta a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalónban arcképeket, kompozíciókat állít ki. 1930. vízfestményeiből gyüjt. kiállítása volt az Ernst-Múzeumban.

K. G. I. 5631

)e nézve és sima karimájú, de
zolva. Jobb kezében keresztes
rdot tart. Haja, bajusza és
ja, köntöse és bal vállára ve-
Felirata a vonalkereten belül
ZA (MUONAS) 7-DIK KIRÁLY

iérője 3·4 cm. — Lelt. sz. 1083.
irsch) Emil ajándéka 1907 április
tt az 1909 november 24-iki 5395
5-iki 656 (351–910) és a 3211–910
1910 január 10-iki (2095–909) és
910) sz. jegyzékek alapján. — Be-
(41–908).

Elekfy Jenő

Nül. 1895.

M. Kispl. és Graf. Kiáll

1954. 26. l.

trefft (Ernst)

Tavasz a völgyben (1954)

Marzithéd az ostrom után (1947) vrf

1526

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése	
Füzér Ab. Torna m.	várrom képe	

M. Képrömův ért

1946 jul. (v. trust)

Margit sugeti reálet 1945-ben
vizf

Ehrenhoffer Mihály, pozsonyi ötvös

V. 152, 153.

M Mikoletek

1947 jan (v Ernst)

Lebezéri Tej II, ovif

Fokus, Gal

1947 máre

Magas parš II
Cetni rózsa II | vrf

Neue Parasitpárt

1945 jun (v Ernst)

November, ~~Bornlis~~
Čnarchép VI + vrf
Bornlis V
Tarlók
Dismóól
Tornácon IV

Karneval III, Ernst

Elekfy Jenő
festő
V k minkiáll. 1943

Alkonyat, vízf.
Malomalja, vízf.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út
33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) disz-
termében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

ELEKFY JENÖ :

81. Patak. - Vizf., l.p. 52.5 x 35 cm. Jelz.l. b.: "Elekfy Kirchner/940".

82. Viztükör. - Vizf., p. 45 x 30 cm. Jelz.l. j.: "Elekfy Jenő 1942".

Koppmagyograf 150 éve

1943

83. Árnyas utca. - Vizf., p. 55.7 x 36.5 cm. Jelz.l.j.: "Elekfy 1932".

Elekfy Jenő

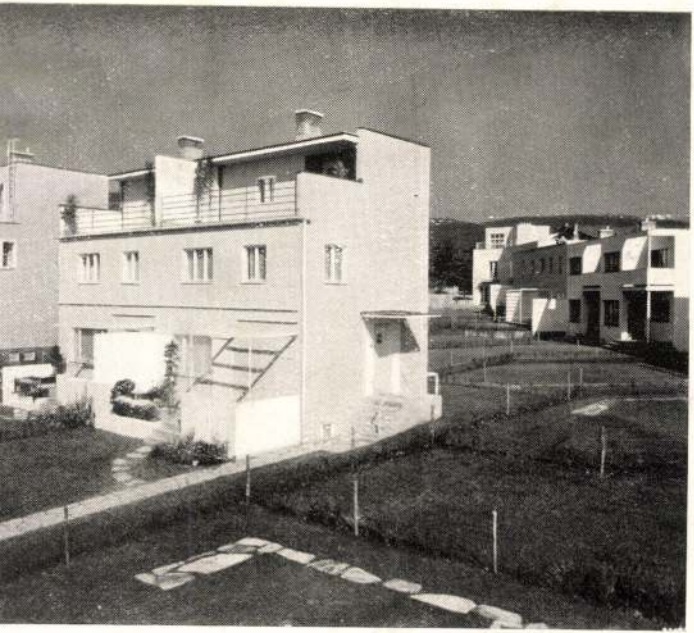

Középütt: J. Groag ikerháza

olyan utakra vezetheti a tervezőt, hogy a másutt fáradságos munkával kiharcoltat tízszeresen elkölti. Bizonyos elméleti minimusokhoz való dogmatikus ragaszkodás nem egyszer az adott gyakorlati eset félreismeréséhez vezeti a tervezőt."

Kirchner Jenő

KIRCHNER JENŐ

30.	Verandán	150 „
31.	Zebegény III.	150 „
32.	Duna	150 „

Fränkel vízf. kiáll.
1936. szept.

Aba Novák Vilmos, Bernáth Aurél, Berény Róbert, Bornemisza Géza, Czóbel Béla, Egry József, Kmetty János, Diener Dénes Rudolf, Hatvany Ferenc, Márffy Ödön, Kirchner Jenő, Körmendi András, Szobotka Imre, Szőnyi István és Vass Elemér

Vízfestményeinek Kiállítása

Korvin István, Budapest.

UME

Kirchner Jenő

85	Édes Anyám	vizf.
86	Zebegény IV	"
87	Klári	"

Nemzeti Szalon 1937 ápr. máj.
Ume

88	Falu III	vizf.
89	Reggel II	"
90	Dombok	"
92	Folyó part	"

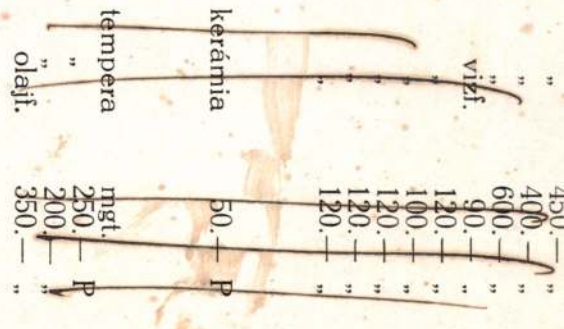

14	Noé	terracotta	150.– P
15	Kardtánc	gipsz	250.– „
16	Dr. Bajai Ernőné	„	mgt.
17	Reformátor	„	mgt.
18	Asszonyok	gipsz relief	250.– „
19	Tanulmányfej		500.– „
20	Póstás relief terv	gipsz	mgt.

Emőd Aurél

21	Terefere	olajf.	800 — P
22	Virágcsendélet	„	300.— „
23	Narancsszüret	„	800.— „
24	Parkrészlet	„	50.— „
25	Domboldal	„	500 — „
26	Olasz táj	„	500.— „
27	Rovigno	vizf.	40.— „
28	Női fej	olajf.	300.— „
29	Olasz táj	„	300.— „
30	Osteria előtt	„	40.— „

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 MÁR 1 U.

ARANYPILLE

Elekfy Jenő

Ismerkedés a képzőművészettel

1021

Vízfestés vagy akvarell

„Fából vaskarika" — mondja a lehetetlen dolgokra a régi magyar közmondás. Bizony, fából nem lehet vaskarikát csinálni, mert az anyag meghatározza a formát, és nemcsak a kézműves- vagy ipari munkában, hanem a művészetben is. Futó embert, vágtató lovat márványból kifaragni nem lehet, mert eltörne a kő, bronzból kiönteni viszont aránylag egyszerű. A művész — a mi esetünkben a festő — megkeresi mondanivalójához a legmegfelelőbb anyagot, de ez befolyásolja a mondanivalóját.

Azért kellett itt ezt elmondani, mert különösen áll ez a vízfestésre, s annak is legtisztább, legnemesebb változataira.

Aki gyerekkorában az iskolában rajzolni tanult, jól emlékezhet a vízzel oldható kis színes gombfestékre, s arra is, hogy az ecsettel húzott folt alól milyen selymesen ragyog a papír fehérsége, s arra is, hogy a vízfesték színei a papíron keveredve milyen szép árnyalatokban pompáztak.

Vízzel festeni — nagyon régi festői módszer. Az ősember a barlangi rajzokat vízzel oldott festékkel színezte, de így festettek az egyiptomiak papíruszra, a görögök és rómaiak a finom juh- és kecskebőrből készített pergamentre. A középkori könyveket, Mátyás király híres kódexeinek, a *Corvináknak* kezdőbetűit és képecskéit is vízfestékkel festették. Később, amikor a művészek más festői technikákat és módszereket fedeztek fel, a vízfestés háttérbe szorult, és kevés nagy mester — Dürer, Savery, Fragonard stb. — alkalmazta ezt az eljárást.

Új életre a múlt század elején Angliában, *Turner* ecsetje nyomán támadt. Őt nevezik az igazi akvarelltechnika úttörőjének. A tenger fölött gomolygó ködöt, a ködön áttörő napsugarakat, kikötőket, az érkező hajókat, párás, őszies tájakat, városképeket, az angol szigetek mindig nedves légkörének különös színeit örökítette meg festményein. Tőle tanultak az angol festők s a vízfestés azután valóságos nemzeti festészetté vált Angliában.

Az akvarellfestésnek két főága van, az egyik a *tiszta akvarell*, ami azt jelenti, hogy a színek nem fedik, nem takarják egymást, hanem áttetszenek, keverednek egymással. A másik, amikor a művész *fedőfestéket* használ. A színek frissek, tiszták, finomak. Könnyen felismerhetjük az akvarellt, mert olyan hamvas, mint a frissen szedett gyümölcs.

Régebben elefántcsontokra, fára, bőrre festettek, manapság az akvarell legtöbbször papírosra készül. Általában egy ülés alatt festenek meg egy képet, ez a gyorsaság nagyfokú tervszerűséget és jó felkészültséget követel. Éppen a könnyedség, frissesség, szellemesség és ötletesség adják a vízfestéssel készült kép legnagyobb értékeit.

Magyarországon *Barabás* Miklós, a múlt század első felének híres arcképfestője honosította meg az angolos, Turner kezdeményezte akvarelltechnikát, majd *Zichy* Mihály festett csodálatosan szép, sok alakos, fedőfestékes módszerrel készült akvarelleket. Nagy festőink gyakran használták vázlatok készítésére, ötleteik vagy a gyorsan tűnő jelenségek rögzítésére.

Kitűnő művészek közreműködésével az akvarellfestők egyesületet is alakítottak nálunk. Élő mestereink közül *Elekfy Jenő* remekbe készült akvarell tájképei a legismertebbek és legkeresettebbek.

— oz

be üveglapok a
dekes múzeumo
egészségügyi hi
tisztviselője alap
lág minden ré
mazó gyűjtem
után a város
került.

✱

Nem minden
érte a hollywoodi Centfox filmgyárat. Harminckilenc millió nyolcszázezer dollárt vesztett egy év alatt. A filmipar történetében ez a legnagyobb deficit, amit eddig feljegyeztek.

✱

A Német Demokratikus Köztársaságban öt év alatt, 1958 és 1963 között meghétszereződött a televízió előfizetők száma. Ehhez kapcsolódó adat a Német Szövetségi Köztásaságból: minden száz rádióelőfizetőre 46 televíziós-előfizető jut.

✱

A Csehszlovákiában megjelenő újságok és folyóiratok száma megközelíti az ezret. A napilapokat általában négymilliós példányszámban nyomják. Ezenkívül megjelenik 107 hetilap, 71 technikai és szakmai folyóirat, valamint számos tudományos közlemény.

ifjúsági kiállítást rendezett Montecarloban, amelyen 40 országból 852 kiállító vett részt, elsősorban Franciaországból és Monacoból. A kiállításon igen magas bélyeg- és pénzdíjakkal jutalmazták a fiatalokat.

✱

Angliában olyan népszerűségre tett szert a televízió, hogy egy Hull-ben épült 332 lakásos épületben az ősi kandalló — mint családi központ — helyére a televíziós készülék került.

✱

A Déli Sarkvidéken a texasi egyetem mikrobiológusa 600 méter hosszú és 180 méter széles tavat fedezett fel. Az érdekes tó, amelynek hőmérséklete mínusz kettő fok, a téli időszakban sem fagy be, mert vize tizenegyszer annyi sót tartalmaz, mint a normális sótartalmú tengervíz.

Ehrenhofer, Michael, pozsonyi ötvöslegény V. 148.

Alkotás

1943 aug
Kertek II
Kilátás I | vers

1946 febr-márc
Alkotás VI
Budai hegyek | vers

1947 jun-jul
Gyümölcsösben | vers

ELEKFY JENŐ

30. Vén fűzfa. Vízfestmény	300.-
31. Espresso. Vízfestmény	250.-
32. Reggel. Vízfestmény	mgt.
33. Erdő belseje. Vízfestmény	350.-
34. Búzakeresztek. Vízfestmény	mgt.

Nemzeti Szalon 1942

XXII

(SZ.S.: E.J.)

Együtt

ültünk az iskolapadban Pirkóval hosszú-hosszú ideig. Nyolc esztendőn keresztül talán megismerhette és megszerethette volna egymást két kis gyerek, úgy-e? Pirkó meg én mégis idegenek maradtunk egymás számára.

Talán ott kezdődött az egész még az elemiben. Mert négy éven keresztül ott ültünk egymás mellett. Pirkó csinos kis leány volt, szépen öltözött s én nem tudom, milyen forrásból fakadó alacsonyrendűségi érzéssel, húzódtam vissza a feketehajú, életrevaló kis leánytól, aki az első tanítási napon már középpontja lett a gyermekseregnek. Ösztönösen húzódtam vissza és noha éppen ezért sohasem volt részem tőle visszautasításban, úgy éreztem, közeledésem biztosan kudarcot vallana.

Nekem, mint afféle szegény kis proletárgyermeknek, mindig hiányom volt valamiben: festék, színes ceruza, atlasz, radír és így tovább. Sohasem tőle kértem kölcsön, noha kölcsön kellett kérnem, hanem távolabb ülő társaimtól. Valami azt súgta bennem: ha tőle kérném, megtagadná s az igen fáj dalmasan érintené a büszkeségemet. A feltételezett uri gőggel szembeni előzetes védekezés, talán ugyancsak gőg, „proletárgőg" volt ez... Ki tudja, milyen apróka gyermekkori élmény, talán élménysorozat szülte ezt az érzést. Nyilván nem magától jött.

A napokban aztán, most úgy nyolc év után, találkoztam ismét vele. Nyolc év elég hosszú idő, kissé már elmosódhatnak az emlékek határozott vonalai. Mi is úgy üdvözöltük egymást, mintha az iskolapadban töltött nyolc évet némiképen felejtettük volna s úgy, mint két csaknem egyenrangú fél. A felnőtt nem olyan őszinte ember már, mint a gyermek... Most ő panaszkodott:

— Elutaztak a szüleim. Te, ez borzasztó! Most tudom csak, milyen rettenetes az egyedüllét: egyik szobából ki, a másikba be, az ember ideges, nem találja helyét abban a hatalmas lakásban...

A régi, ösztönös idegenkedés újból feltámadt bennem. Nem tehetek róla.

— Olyan nagy lakásban valóban nem jó egyedül lenni — mondtam neki. — De képzeld el — akartam még hozzáfűzni, de ezt már csak úgy magamban gondoltam... —, képzeld el a mi szoba-konyhás lakásunkat... Parányi szoba, tudod, a konyhában csak ketten férnek el, ha mozogni is akarnak. Itt az ember nem lehet soha egyedül, bárhogy is kívánja néha. Soha. Pedig néha úgy szeretnél egy kicsit magadra maradni te is, csak egészen parányit. Este például olyan jó volna olvasgatni, amíg el nem álmosodol, de: „Oltsd már le azt a villanyt, annyi számlát fizetek minden elsején..." — hallod az intést. Ilyenkor mit csinálhatsz? Hiszen igazuk van. Sok a villanyszámla. Vagy: „Feküdj le, mert nem tudok elaludni! Nekem holnap ötkor kell fölkelnem!" Ilyenkor is kicsit keserű szájízzel, de mégis igazat adsz és — lefekszel. Igen, Pirkó, neked könnyű, mert ha otthon vannak is a szüleid, te könnyen egyedül lehetsz, ha úgy tetszik. Bemész külön kis szobádba, addig égeted a villanyt, ameddig akarod s ha úgy tetszenék, jöhetnél haza, mondjuk, tíz óra után a pártszemináriumból, ha érdekelne téged ilyesmi. De én ezt nem tehetem, mert nálunk mindenki korán kel, hát aludni akar este...

Ilyesvalamit kellett volna neki mondani. Valahogy úgy, hogy nézd, úgysem értjük meg egymást, ami neked kellemetlen, az az én leghőbb vágyam, amit te régen megúntál már, azt én még sohasem értem el...

De aztán meggondoltam magam. Nagyon megértően szorítottam vele kezet — és megint idegenül váltunk el. Úgy, mint nyolc évvel ezelőtt, az iskolapadban.

j. j.

Művészet • Irodalom Tudomány

Másolatok, hamisítványok

Ezt a címet kapta a *Szépművészeti Múzeum* grafikai osztályának rajzkiállítása. A kiállítás anyagát tekintve, a túlsúly az olasz darabokon van, amelyek a rendszeres kritikai feldolgozás során körülbelül egyharmadrészben kerültek az itt kiállított másolatok és hamisítványok közé. Ez azért van, mert a régi középeurópai gyüjtőkre az olasz rajzoknak volt a legnagyobb varázsuk, pedig ehhez értettek a legkevésbé.

A kiállítás célja az, hogy bevezessen a másolatok és hamisítványok bonyolult világába és hogy bizonyos fokig a nem szakértő közönség szemlélődésében a kétkedés érzését is elültesse.

Az anyagot úgy csoportosították, hogy könnyen követhető legyen. A *jóhiszemű másolatoktól* lassan halad az anyag a *kétségtelen hamisítványokig*. Külön csoportban vannak a másolatoknál feltűnően kedvelt tetszetős technikák, a rajzok sokszorosításának sűrűn előforduló fajtája: a másolatrajznak fordított irányú levonata. A kiállítás felhívja a figyelmet néhány másolat művészettörténeti jelentőségére is: az értéktelen másolat is értékes lesz, ha eredeti példánya elpusztult és *annak emlékét a másolat őrzi egyedül*. A másolat, stílusutánzat és hamisítvány nagyon közelálló fogalmak, amelyeket nehéz elválasztani egymástól. Ha a másolat eredeti műként kerül forgalomba, akkor már hamisítványnak tekinthető.

A kiállítás anyagában nagynevű művészek lemásolt, vagy hamisított alkotásai szerepelnek, a többi közt Rubens, Rembrandt, Veronese, Raffaello Santi, Giorgio Vasari, Franz Hals, Dürer, a magyarok közül Brocky Károly, Barabás Miklós, Rippl-Rónai, stb. szerepelnek az érdekes kiállításban, amelyet kiváló ízléssel dr *Hoffmann Edit* osztályigazgató rendezett. R. F.

*

A kiállítás február végéig a *Szépművészeti Múzeumban* naponta ½11-től 2 óráig tekinthető meg.

Mozart-ciklusának

első estjét szerdán tartotta meg a *Székesfővárosi Zenekar*. Üdvözöljük ezt a négy estre tervezett Mozart-ciklust, mert műsorát gondosan és tervszerűen válogatták össze. Elvégre mindent amúgysem adhatnak elő a halhatatlan mester többszáz művéből, a fiatalon elhúnyt zeneköltő bámulatosan dús hagyatékából! Reméljük azonban, hogy a minden bizonnyal elkövetkező további Mozart-ciklusok menetén sor kerül majd a lángész ritkábban hallható, méltatlanul mellőzött és elfelejtett mestermüveire is. Sok tennivaló akad még ezen a téren. Mozart sokkal fiatalabban hunyt el Beethovennél s mégis sokkal több művet alkotott. Ismertetése, népszerűsítése tehát gyakorlati szempontból is körülményesebb feladat elé állítja a Mozart-kultusz hiveit, harcosait...

Ezúttal dr *Csillér Béla* igazgató-karnagy vezényelte a zenekart és *Faragó György* zongoraművész működött közre. Az A-dur zongoraversenyművön kívül előadásra került még a „Kis éji zene", továbbá az Esz-dur szimfónia. J.

(*) **A MAGYARORSZÁGI VAS- ÉS FÉMMUNKÁSOK KÖZPONTI SZÖVETSÉGÉNEK DALKARA** *ma*, szombaton este ½6 órakor 40 éves fennállása alkalmából *jubileumi hangversenyt* rendez a szövetség székházának díszermében (VIII, Magdolna ucca 5. szám alatt). A műsor keretében ünnepi beszédet tart *Tarnai János*, a dalkar ügyvezető elnöke, közreműködik a *Vasas Dalkar*, *Eyssen Irén* énekművésznő, *Országh Tivadar* hegedűművész, *Orsolya Erzsi*, *Baló Elemér* színművészek, *Lendvai Andor* operaénekes. Műsor kapható a szövetség székházában.

(*) **NÖVENDÉKHANGVERSENY.** A *Zeneművészeti Főiskola* szerda esti *ötödik* nyilvános hangversenye dícséretes pontossággal valóban ½7 órakor kezdődött. *Országh Éva* figyelemreméltóan játszotta el *Chopin* 24 zongoraprelűdjét. *Erdélyi Valéria* orgonajátéka ezúttal is biztosságról tanuskodott. *Hübner Lilian* szép és kifejező szopránhangja még fejlődésre képes, de ezt igényli is! *Nádas István* (zongora) és *Erdélyi István* (hegedű) *Brahms* ebben az évadban divatdarabbá vált d-moll szonátáját adta elő. *Erdélyi István* gondosan kidolgozott hegedűszólama sajnálatosan elsikkadt *Nádas István* kíméletlen erőkifejtése mellett. Ebben a művészképzős zongoranövendékben színes, nagy tehetség jelentkezik, de ha szólista akar lenni, játsszék egyedül! *Tekercs Sándor* baritonja rekedtség miatt nem bontakozhatott ki. *Molnár Ágnes* végül *Bartók* I. hegedürapszódiáját szólaltatta meg *Kósa György* hivatott zongorakíséretével. Szólammintázása azonban még kissé tagolatlanul hatott. J. S.

(*) **LEHÁR, STRAUSS ÉS SCHUBERT** bűbájos, örökszép melódiái csendülnek fel február 13-án, vasárnap délután 4 órakor a pestszenterzsébeti Vasasotthonban, a Pestszenterzsébeti Nyomdász Társaskör által rendezendő *„Bécsi zeneest"*-en. Az előadáson a *Gutenberg Társaság Zenekara*, a *Budapesti Könyvnyomdászok Dalköre* (vegyeskar) s kiváló énekesek: *Flesch Imre* operaénekes, *Staudt Karola* énekesnő és *Babusák Mihály* énekes szerepelnek. A vegyeskart dr *Ujj József* országos karnagy, a zenekart pedig *Elsner Béla* karnagy vezényli. A gondosan összeválogatott műsor, valamint a szereplők kiválósága indokolja azt az igen nagy érdeklődést, amellyel Pestszenterzsébet zenekedvelő közönsége az előadás elé tekint.

MARNITZ NAGYVERSENYEK:

Ma Zeneak. 6 ó.

4 zongorás jazz-est

Bródy — Eisemann — Komjáti — Solymossy. Közr.: **Kelly, Kardos, Kántor,** dr **Legenyei.**

Holnap Műv. Háza d. u. ½3.

Tarka farsang

20 sztár! 2 zenekar! Balettkar! Muzsika, tánc, humor!

Jegyek **Marnitznál, IV, Petőfi S. u. 14, VIII, József krt. 37, jegyirodák, Zeneak. és Műv. Háza.**

(*) **ELEKFY JENŐ FESTŐMŰVÉSZNEK** közel félszáz vízfestményét látjuk a *Műbarát* termeiben. Halk lírai alaphangulat jellemzi ezeket a borongó tájakat, közvetlen magatartás alakos képeit. Posztimpresszionista szemlélettel, túlnyomóan mélyebb tónusokban, erős átolvadó színfoltakkal szólal meg s túl a színes felületeken, a mélyebb szerkezet számára is kifejezést keres. Az egész kompozíció a tárgy és a környezet egységén épül fel, különösen hatásos ez alakos képein. Nyers színekben és mégis finoman oldja meg virágcsendéleteinek színproblémáit, mint ahogy közvetlen hatású tájainak tompa fényekben megoldott levegője is. Ezekben a képekben magános lélek szól magános lelkekhez — a valóságok erős, mozgalmas levegője alig-alig mozgatja lombjait... A kiállítás (V, Mária Valéria ucca 12) *február 21-ig* naponta 10-től 3-ig, hétfőn, szerdán, pénteken 10-től ½6-ig, vasárnap 10-től 2-ig tekinthető meg. sz. s.

(*) **MAGYAR AMATŐRFÉNYKÉPEK KIÁLLÍTÁSA GÖTEBORGBAN.** *A magyar amatőrfényképek kiállítását a göteborgi iparművészeti múzeumban nyitották meg. A kiállításon magyar szerzők műveinek gyüjteménye is látható volt svéd fordításban. Több göteborgi könyvkereskedés szintén kiállításokat rendezett magyar könyvekből. A göteborgi lapok hosszú cikkekben foglalkoznak a magyar fényképkiállítással és különösen kiemelik, hogy a magyar amatőrfényképészek értenek az élőnek, a pillanatnyinak a megragadásához és amellett művészileg is formálják a felvételeket.*

(*) **WALTER RÓZSI** betegsége miatt *Szilvássy Margit* veszi át a „Nyugat leánya" címszerepét. A betegség komoly lehet, mert a szerepcserét nem csak egy alkalomra, hanem a következő előadásokra jelzik.

(*) **MEGHALT IFJÚ ÁBRÁNYI EMIL.** Csütörtökön hajnalban, 37 éves korában, tragikus hirtelenséggel hunyt el a Boros-klinikán ifjú *Ábrányi Emil*. Reményteljes zeneszerző volt, több zenekari művet írt, táncjátékát bemutatásra fogadta el az *Operaház*. Karmestere volt az Elektromos Művek zenekarának. *Ábrányi Emil*, az Operaház nyugalmazott igazgatója fiát gyászolja a szövődményes tüdőgyulladásban fiatalon elhúnyt tehetséges zeneművészben.

(*) **A MAGYARORSZÁGI TEXTILIPARI MUNKÁSOK ÉS MUNKÁSNŐK SZÖVETSÉGE** február 20-án, vasárnap délelőtt ½10 órai kezdettel rendezi művészmatinéját (a vasasszékházban, Magdolna ucca 5) segélyalapja javára. A művészmatinén közreműködik *Baló Elemér*, *Greguss Zoltán*, *Góth Sándor*, *Fodor József*, *Ascher Oszkár*, *Bozóky István*, *Mádi Szabó Gábor*, *Wargha Lívia*, *Ilosvay Katalin*, *Bánky Zsuzsa* és *Barta Mária*. Közreműködik még a Magyarországi Vasmunkások Dalkara *Vásárhelyi Zoltán* karnagy vezényletével. Zongorán kísér *Nemes János* karnagy. Előadásra kerülnek részletek *Molière* „Tartuffe"-jéből Góth Sándor előadásában, drámarészletek Greguss Zoltán előadásában, valamint kétszólamú szavalatok, operarészletek, versek. Műsor kapható a *Népszava*-könyvkereskedésben és a kiadóhivatalban.

(*) **„A MAGYAR FESTŐMŰVÉSZET NAGYBÁNYÁTÓL NAPJAINKIG"** címmel *Kállai Ernő* művészeti író az Alkotás Művészházban számos festmény vetítésével ismertette a magyar piktúra fejlődését az utolsó évtizedek során. Az előadó *a teljes szociológiai háttér és a lélektani motívumok* figyelembevételével a történelmi realizmus szellemében világította meg ezt az érdekes problémakört a kiegyezést követő időktől kezdődően. Módszerével sikerült távlatos történelmi miliőben követnie a művészi fejlődést nemcsak az egyes korszakok stílusirányáig, de az egyes művészek egyes alkotásaiig is. Kifejtette Magyarország gazdasági és társadalmi szerkezetének átalakulásait egészen napjainkig, ezzel párhuzamosan a polgári gondolkodás hullámvonalának előretöréseit és aláéséseit, amelyek nyomán, a társadalmi osztályok küzdelmeiben, hullámszerűen változott a festőművészet stílusjellege. Kimutatta, hogy különböző visszaélések ellenére miként tört mégis előre a hazai piktúrában is a közvetlenül természetes hatás, az emberibb magatartás, majd pedig egy optimista konstruktív szemlélet. A nagyszámú közönség a mindvégig tartalmas és szellemes előadást nagy tetszéssel fogadta. sz. s.

(*) **EISER GYÖRGY** zongraművész jeles technikai felkészültséggel tartotta meg bemutatkozó önálló hangversenyét a Zeneművészeti Főiskola kamaratermében. Gondos szólammintázása saját jóigyekezetét dícséri, de egyúttal volt tanárának, dr *Böszörményi-Nagy Bélának* pedagógiai lelkiismeretességét is. A szólamok aprólékosan pontos megmintázása azonban egyelőre még kizárólagos erővel köti le *Eiser György* figyelmét. S e kidolgozásra összpontosított buzgalmában megfeledkezik a fiatal zongoraművész a *lényegről:* a szólamok hangulati jellegének eszmei és érzelmi tartalmának kellő kidomborításáról. *Mozart* A-dur szonátájában még túlsok volt az ekként öncélosan ható „staccato" és „legato" s hiányzott az összefogialó elképzelés, amely mindezt mélyebbről indokolja, szükségszerűvé teszi! *Eiser György* komoly törekvése viszont máris kedvezőbben mutatkozhatott meg *Bach* C-dur Toccátájában, valamint *Beethoven* Appassionata-szonátájának néhány sikerültebb részletében. (j. s.)

SZÍNHÁZI ÉS FILMKÖZLEMÉNYEK

MŰVÉSZEK jazzmuzsikusok, zongorahangolók, hegedűkészítők, zenetanárok és kóták között a fő-főszereplő, a muzsika és a szerelem, így kezdődik az „Andante" című film „vorspann"-ja, amely ízelítő az elkövetkezendő műsorból és amelyet mindennap, minden előadáson megtapsol már most a Rádius-mozi közönsége. Eve Henning és Nils Kihlberg játssza a két főszerepet a filmben.

Vagy-vagy?

A kategórikus *vagy-vagy* tételét így állítja fel a kereszténypárt „Nemzeti Ujság" című lapja, a pénteki számában: Nem igaz, hogy csak a *nyilaskereszt* és a *bolsevizmus* között kell választani, nem igaz az, hogy „csak valami népfrontos összefogás és liberális feltámadás között, vagy a bolsevizmus között lehet választani", hagyják hát abba a kategórikus vagy-vagyok követelését az egyik oldalról és az ízetlenül fölényes kicktatásokat a szabadságról meg az emberiségről a másik oldalról". Annál is inkább hagyják abba, mert „a magyar közvélemény tisztában van azzal, hogy az utolsó negyedszázadban jó úton haladt, amikor „mindazokat a nehéz gazdasági, társadalmi és kulturális problémákat, amelyeket a kor fölvetett, a keresztény elvek és a magyar szellem alapján igyekezett megoldani s a további megoldásokat is ezeknek a fénye mellett keresi".

Tárgyilagcsságra törekedtünk, amikor így foglaltuk össze a kereszténypárt lapjának a véleményét, amellyel szemben talán szabad elmondanunk ismét a mi véleményünket. Volt kor, amely büszkének szerette a spanyolt, de még az a kor sem szerette azokat, akik az egymástdícsérők vagy pláne az önmagukat dícsérők asztaltársaságába tartoznak.

Ha van igazság a kategórikus vagy-vagyok hetyke fölvetése dolgában, ha van igazság abban a megállapításban, hogy *más* is lehet, mint bolsevizmus és nyilaskereszt, akkor mi hadd mutassunk rá ismét arra: sohasem mondottuk, hogy a nagy válságból való kivezetést, a nagy építésre való fölkészülést, az új magyar világ megteremtését *egy* pártnak vagy *egy* osztálynak kell elvégeznie. A vagy-vagy ellen való felszólalás summája tehát nem lehet az, hogy: gyerünk tovább úgy, ahogy mentünk eddig, hanem csak az, hogy induljunk el az azon az úton, amelyet az ország népének többsége helyesnek tart.

Aggódó gonddal

viseli szívén sorsunkat az „Új Magyarság". Legutóbbi számában amiatt aggódik, hogy a fiatalság hátat fordít a „kipróbált osztályharcos vezéreknek". Persze, fölvethetné valaki a kérdést: honnan veszi az „Új Magyarság" ezt a megállapítást? Kisujjából jelenti-e tudósítója, vagy a szokásos, immár negyedszázados vágyálomról van-e szó ezúttal is? Ne töprengjünk ezen, az „U. M." borotvaéles elméjű glosszaírója maga adja meg a választ: a leghitelesebb forrásból merítette értesülését, a *Népszavából*. Mégpedig abból a tényből következtet erre, hogy a *Népszavában ismét megjelenik az ifjúsági rovat*. Ennek pedig — mondja vaslogikával — nem lehet más oka, csak az, hogy nálunk nincs ifjúság. Nyilván saját házatáján szerzett tapasztalatok alapján úgy gondolja, hogy mi pusztán csak azért írunk, mert tudjuk, hogy senki sincs, aki elolvassa. Megjegyzendő, ilyen logika mellett, valóban csodálatos az a szerénység, amelyet az „U. M." tanusít. Ugyanannyi fáradsággal azt is írhatták volna, hogy a *Népszava* csak azért jelenik meg, mert nincs munkás és nincs szocialista az országban.

Fölötte meghatónak tartjuk azt a már fentebb is említett aggodalmaskodó gondoskodást, amellyel a kormánylap a mi tevékenységünket figyeli, de megnyugtathatjuk őket, *kár emiatt gondokba verniök magukat* és egészen felesleges, hogy nekik fájjon a mi fejünk, mert magunknak sem fáj. Ellenkezőleg. Töprengjenek inkább *a saját dolgaik felett*. És ne féltsék a dolgozó ifjúságot. Főleg pedig ne tartsanak attól, hogy ez az ifjúság az ő kapujukon fog dörömbölni.

Angol-amerikai-orosz tárgyalások az olajtermelés kérdéséről

(Stockholm, február 11. — „M. T. I.") Mint a brit hírszolgálat a „New York Times" jelentése alapján közli, a brit kormány elfogadta az Egyesült Államok kormányának meghívását és bizottságot küld Washingtonba

a középkeleti olajforrások termésének növelésére és elosztására vonatkozó terv megvitatására és kidolgozására.

A newyorki lap értesülése szerint a tervet a teheráni és kairói értekezlet során nagy vonalakban már megvitatták és el is fogadták. Newyorkban arra számítanak, hogy

a brit küldöttség két héten belül megérkezik az Egyesült Államokba.

A brit-amerikai tárgyalások befejezése után orosz küldöttség érkezik majd az Egyesült Államokba, hogy a Szovjet-Unió nevében tárgyaljon ugyanerről a kérdésről.

A „New York Times" a tanácskozásokkal kapcsolatban megállapította, hogy

az új egyezmény a világ kőolajtermésének 95%-át a szövetségesek ellenőrzése alá helyezi,

ami „igen hatásos fegyver lesz mind a békéértekezleten, mind pedig a háború után, nemzetközi politikai küzdelemben".

Álnéven bujkál a nagyfuvarosuccai gyilkos

A főkapitányság sérülési főcsoportjának a detektívjei változatlanul tovább keresik Csobán Lajost, a nagyfuvarosuccai rablógyilkost. A közönség részéről

több bejelentés érkezett telefónon

a rendőrségre. Közlik, hogy merre látták Csobán Lajost, a lányosképű 19 éves suhancot. A detektívek minden nyomot gondosan megvizsgálnak, de a maguk vonalán is tovább kutatják a megszökött fiatalembert. Társa, a fiatalkorú Beszkárt-alkalmazott, aki végignézte a gyilkosságot és pontosan elmondta a főkapitányságon, hogyan ütötte le Csobán a villamosváltóvassal Ferenczy Erzsébet 35 éves elvált asszonyt, bizalmas ismerősét. Az ütés nem volt halálos és Csobán Lajos, a kiáltozó, vérzőfejű asszonyra vetette magát.

Tenyerével betapasztotta az asszony száját és orrát.

Az asszony hátrazuhant, a fiú ráesett és ekkor kint zörgettek az ajtón. Szalayné érkezett meg sógornőjéhez, Ferenczy Erzsébethez. Azt hitte, nem tartózkodik a tisztítóüzletben senki, elment. A fiatalkorú figyelmeztette a veszélyre Csobán Lajost, aki ekkor

megfojtotta áldozatát.

Ezután elvitték a lakásban talált ékszereket és a fiatal nő ruhaneműit.

A fiatalkorú tagadja, hogy egy ujjal is hozzányúlt volna Ferenczy Erzsébethez. Rémülten nézte végig a szörnyű gyilkosságot.

A főkapitányság rádiókörözése alapján az egész országban keresik Csobán Lajost, a leányos arcú, feltűnően vékony hangon beszélő bűntevőt.

Az a feltevés, hogy áttörte magát a budapesti detektívgyűrűn és vidéken bujkál.

Azonban Budapesten is egymást érik a razziák, hogy kézrekerítsék Csobánt. A törvényszéki boncolási intézetben felboncolták Ferenczy Erzsébet holttestét. Az orvosi boncolás adatai szerint *az ütés nem volt halálos*. Csobán megfojtotta áldozatát és valósággal szétroncsolta a gégéjét, olyan erősen szorította az asszony torkát.

Az ügyészség

közszükségleti cikk jogellenes elvonásával elkövetett vétség miatt emelt vádat *Raab György*, a *Titán vegyipar rt.* osztályvezetője, *Noseda Viktor* vegyészmérnök, a *Titán*-gyár igazgatója és *Dávid András*, a *Dávid és társa* fémárugyár tulajdonosa ellen. A vád szerint *Raab* meg nem állapítható időpontokban, még 1942 nyarán többeknek

kávé ellenében 50 százalékos zsírtartalmú szappant adott.

A kávéból likőrt készített a gyár. *Noseda* ugyancsak 1942 év augusztusában *Raab* segítségével a gyár részére végzett munkák, illetve szívességek ellenszolgáltatásaként — a vád szerint —

körülbelül 31 kiló piperészeppant és 139 kiló mosószappant szolgáltatott ki.

Ebből 125 kiló mosószappant *Dávid András* kapott. Ezekért a cselekményekért kerültek mindhárman a büntetőtörvényszék *Csáthay Ferenc* elnöklésével működő tanács elé.

Dávid és vádlottársai tagadták bűnösségüket. Azzal védekeztek, hogy nem akarták a hatósági rendelkezést kijátszani és elvonni a szappant a fogyasztás elől, *csupán szivességi tényekről volt szó. Noseda* azt is előadta, hogy kihágásért *már felelősségre vonta a hatóság*, tehát ugyanezért a cselekményért *kétszer nem vonható bűnvádi eljárás alá*. A bíróság ítéletet nem hozott, elrendelte a Noseda által említett *kihágási ügy iratainak a beszerzését és a tárgyalást elnapolta.*

Visinszki megkapta a Lenin-rendet. Stockholmból közli a „M. T. I.": Az angol hírszolgálat moszkvai jelentése szerint Visinszki, a szövetségesek olaszországi bizottságának a Szovjet részéről kiküldött tagja, aki röviddel ezelőtt jelentéstétel végett visszatért Moszkvába, 60. születésnapja alkalmából megkapta a Lenin-rendet.

Szellemi fölény?

Nyilas lapunk nagy cikket ír, öntudatos cikket, sőt mondhatnók dicsekvő cikket. Hogy miről? Hát persze, hogy a szellemi fölényről, mármint az ő szellemi fölényükről, amit a gaz plutobolsevisták nem bírnak elviselni. Büszkén tekint végig a nyilas szellemi életen. „Élményt jelentő publicisztikai remekművek jelennek meg a nyilas lapokban" — írja — és e magasröptű szellem ellen acsarkodik a földhözragadt gondolkozású baloldal.

Hát igen, erről van szó. Évek óta foglalkozunk ezzel a nyilas szellemi fölénnyel, ezzel a publicisztikai remekírással. Kötetszámra közölhetnők az idézeteket, amelyek mind a nyilasok szellemi felkészültségét bizonyítják. Jöhetnének az idézetek, amelyekben e remekpublicisták írástudási magasiskola keretében kisborjaknak, elszabadult lovaknak nevezik magukat, vezéreiket Sátánnak, párthíveiket e.mebajosoknak. De hagyjuk a régi dolgokat. Nézzük csak *egyetlen nap* nyilas szellemi fölényét, ahogyan az „publicisztikai remekművekben" megmutatkozik:

1. Egy nyilas ujságíró 1914—18-as visszaemlékezéseket közöl. Megírja, hogy a háború alatt Bécsben gyakran találkozott Scotus Viatorral. Hogy *miképpen került* az angol állampolgár közíró a háború alatt Bécsbe, arról nem ír derék szellemi fölénytulajdonosunk.

2. „Az osztrák kommunista köztársaság kancellárja" — olvassuk egy nyilas „publicisztikai remekműben". Hogy Ausztriában *nem volt soha kommunista köztársaság*, az nem zavarja az ujságíró-fenomént. Fő a szellemi fölény!

3. „A materializmusról külön történelmi korszakot is neveztek el" — írja egy másik szellemi „csúcs"-os, magyarul rekorder, szemmelláthatóan abban a jámbor hitben, hogy a „történelmi materializmus" nem egy történelemszemléleti módszer, de *egy történelmi korszak*.

4. „Ő a föld, a barázda, az ősi rög, a maga sajátos megmagyarázhatatlan örök valóságában... Ő a mindennapi kenyér" — írja egy nyilas ujságíró a magyar parasztról. Végre egy okos meghatározás, sóhajtunk fel megkönnyebbülten. Csupán azt szeretnők látni, amikor e cikk megalkotója szemtől-szembe közli egy magyar parasztlal, hogy megmagyarázhatatlan valóságnak, barázdának és mindennapi kenyérnek tartja.

5. Már a második nyilas lapban olvassuk ezt az állítólagos Petőfi-idézetet:

Szétszórt hajával, véres homlokával
Egy bősz üvöltés, egy vad zivatar
Kárpátok'ól le az Aldunáig
Áll a viharban maga a magyar.

Elég furcsa, ha egy ilyen eltördelés akárcsak *egy helyen is* megjelenik. De az még furcsább, hogy nyilasai elviselhetetlen szellemi fölényükben *még a sajtóhibákat is szószerint átveszik egymástól*.

Mindezt pedig, mint már mondtuk, egyetlen nap nyilas sajtójából gyüjtöttük csokorba. Támadó szándék nélkül, csupán azt akartuk megmagyarázni, hogy miért bánt minket a szellemi fölény. Már mint a nyilasok szellemi fölénye, amely napról napra ilyenfajta szellemi remeklésekben nyilvánul meg.

SI -léc -ruha -felszerelés védi Molnár Gyula VII, Károly körút 3 (sarokház), tel. 427-575

OLVASD A NÉPSZAVÁT ÉS SZEREZZ UJ ELŐFIZETŐKET

A Szociáldemokrata Párt kiadása

KOSSUTH DEMOKRÁCIÁJA:

1. Kiáltvány Amerika szabad népéhez
2. A dunai államkonföderáció és a nemzetiségi kérdés
3. Magyarország alkotmánya

Bevezetést irta SZAKASITS ÁRPÁD
Közreadja és jegyzetekkel ellátta: ACS TIVADAR

ÁRA 3.20 PENGŐ

Szervezett munkásoknak a kiadóhivatalban kedvezmény

MŰVÉSZET

Az a cukros Chaplin!

Amerikából érkezett jelentés szerint a hollywoodi törvényszék a legközelebbi napokban felelősségre vonja *Charles Chaplin* filmkomikust egy kiskorú leány elszöktetése és elcsábítása miatt. Chaplin a vád szerint a fiatalkorú *Jean Barryt* Newyorkba szöktette és elcsábította. Jean Barry azt állítja, hogy törvénytelen gyermekének Chaplin az apja. Amennyiben a törvényszék Chaplint bűnösnek találná, *23 évig terjedő börtönbüntetéssel és 26 ezer dollár pénzbüntetéssel sujtaná.*

Ugyanaz a Chaplin, akiről ez az üdítő kis hír szól, néhány hónappal ezelőtt vette feleségül *Eugen O'Neill,* a világhírű drámaíró tizennyolcéves leányát. Kétségtelen, hogy ezek szerint a Chaplin-botrány legsúlyosabban a *Különös közjáték* nagyhírű írójának szerencsétlen leányát érinti.

A gyengébbek kedvéért elmondjuk azt is, hogy a leányszöktetési ügyben ludas Chaplin azonos azzal a Chaplinnel, akinek annakidején *The Kid* című filmjét olyan harsogva fogadta a világ moziközönsége. Chaplin ebben a filmben az azóta legénnyé serdült *Jackie Coogannal* játszott együtt.

Magának a „Kid" szónak bájos jelentéséről a legszebb magyarázatot talán *Edgar Allan Poe,* a halhatatlan amerikai költő írta *Aranybogár* című elbeszélésében. Poe ebben az elbeszélésben bizonyos *Kid* nevű kalózkapitányról mesél, akinek a neve tulajdonképpen *ifjú, ugráló bakkecskét* jelent. Bár annakidején Chaplin a Kid szót filmjének kölyökszereplőjére vonatkoztatta, a leányszöktetésről szóló hír után joggal nevezhetjük magát az ötvenedik életévét betöltött Chaplint — Kidnek. Tréfásabb változatban: öreg ember nem vén ember.

A rendőri hírben szereplő Chaplin egyébként azonos azzal a Chaplinnel is, akinek legutóbbi filmjét még számos dél-amerikai államban sem engedélyezték. Ebben a filmjében Chaplin ugyanis kezében vörös zászlóval vonul a tüntető tömeg élén. Magában a filmben Chaplin, a szalon-bolseviki még csak szelíd humor formájában juttatja kifejezésre végtelen rokonszenvét a kommunizmus elvei iránt. Később azután nyiltan és politikai megnyilatkozás formájában is színt vallott. Egyike volt azoknak, akik legelsősorban küldtek Amerikából nagyhangú üdvözlő táviratot Sztalinnak, az „Emberi jogok Atyuskájának". Chaplin egyébként díszelnöke az Amerikai Bolseviki Barátok Egyesületének is. Ugyancsak tiszteletbeli elnöke az egyik legnagyobb amerikai cionista szervezetnek. Chaplin nem egy nyilatkozatában vallotta büszkén, hogy *öntudatos zsidó.*

— A londoni gettóban születtem — mondotta —, s itt ismertem meg a nyomort, a bűzt és az aljas emberi indulatokat. Ha ma azt mondják rólam, hogy az elesett, rongyos embert a maga legelőbb valóságában tudom vászonra vinni, akkor ezt elsősorban a londoni gettó szörnyű nyomorában eltöltött ifjú éveimnek köszönhetem!

Igy a nyilatkozat, amely annakidején számos világlapban jelent meg, s amelyre a mozitörténészek bizonyos rétege ma is szívesen hivatkozik...

Egykor valóságos szállóige volt:

— Jaj, az a cukros Chaplin!

Most ismét emlegethetjük a „cukros Chaplint". Ezúttal azonban nem humorával kapcsolatban, hanem inkább mint úgynevezett — *cukros bácsit.* Igy hívják ugyanis népszerű nyelven azokat a bácsikat, akik *kiskorú leánykákat* csalogatnak magukhoz...

Ahogyan az ember csak egyszer szeret az életben

A Benedek-ház a Scalaban és a Kaszinóban

Csütörtökön mutatja be a Scala és a Kaszinó a „Benedek-ház" című Cserépy-Hausz. filmet. S. Sovány Mária, „Tavaszi lángok" című regényéből Dallos Sándor, a kitünő iró és hirlapiró irta filmre a Benedek-házat, amelynek három kitünő főszereplője: Szörényi Éva, Somlay Artur és Nagy István.

A film egyik legszebb és leghatásosabb jelenete, amikor András, a szobrász (Nagy István) bevallja, hogy szereti Katicát. Azt mondja:

— Nem úgy szeretem, hogy: csak tetszik. Hanem úgy ahogyan az ember csak egyszer szerethet az életben . . . Maga ezt nem érti, tudom, mert maga egész életében nem szeretett senkit. Maga csak fal. Jó, nem az én dolgom. De azt megmondom, hogy az én életem más és ha meg akar itt engem tartani, ne merje Benedek Katicát egy szóval sem bántani, mert az eget leszaggatom!

Igy indul a nagy jelenet Nagy István és Somlay Artur között.

Akik látták már a Benedek-házat, azt mondják, hogy az új magyar filmgyártás egyik legérdekesebb alkotása. A Scala és a Kaszinó bemutatója után a film birálatára még visszatérünk.

SZÖRÉNYI ÉVA ÉS NAGY ISTVÁN

Tonelli: artistafilm a javából!

A Corvinban játszák a „Tonelli" című Bavaria-filmet. Artista-film a javából: az izgalmas, néha szinte wallacei iramú mese a müncheni Deutsches Theaterben kezdődik. Itt lép fel a világhírű Tonelli-hármas. Az utolsó előadás előtt féltékenységi jelenet játszódik le a két artista között, akik közül az egyik lezuhan a magasból. Véletlen baleset történt-e, vagy gyilkosság? — ez a kérdés. A trió hölgytagja, Tonelli felesége, férje ellen vall, mert szerelmes a másik artistába. Tonelli ettől kezdve „rangrejtve" bolyong a nagyvilágban és egy kis cirkuszhoz kerül, mint bohóc. Itt szeret bele Nellybe, az ifjú kötéltáncosnőbe, akivel azután bejárja a világot. Az egykori Tonelli évek mulva, mint világhírű szám érkezik ismét Münchenbe, ahol felesége zsarolni akarja őt. Volt partnere egy viharos estén megöli az asszonyt. A gyilkossággal Tonellit gyanusítják. Lélegzetelállító bonyodalmak után a törvényszéki tárgyalás során végre kiderül az igazság: Tonelli ártatlan! A mindvégig lebilincselő, érzelmes és érdekes jelenetekben bővelkedő, ragyogó kiállítású német film címszerepében pompás, emberien igaz alakítást nyujt Ferdinand Marian, a „Jud Süss" felejthetetlen hőse. A fiatal leség szerepében Mädy Rahlt látjuk, míg a kötéltáncosnő hálás szerepét a bájos Winnie Markus játsza. (rr)

A szegedi operaegyüttes Budapesten

A Magyar Művelődés Házában a szegedi operaegyüttes március 4-én a Bohémélet, 5-én pedig a Tosca előadásával szerepel. Vezényel Fricsay Ferenc és Török Emil. A szegedi operatársulat zenekara főként a szegedi katonazenekar tagjaiból alakult. A két operaelőadást Dálnoky Viktor rendezi. A jegyek árusítását már megkezdték.

Vaddisznók a filmgyárban

Az egyik berlini lapban mulatságos esetet olvasunk az UFA berlini-bábelsbergi filmgyárában lezajlott vaddisznóvadászatról. Egyik délután hatalmas vaddisznópár jelent meg a filmgyár udvarán. A vaddisznókat a közeli erdőből valószinűleg a nagy havazás következtében beállat állat-éhinség üzte a filmgyár barátságosabb vidékére. A két jóltermett agyaras megjelenése meglehetős riadalmat keltett a gyárban mig végül néhány statiszta a légvédelmi pincébe kergette a vaddisznókat. A vadakat fogvatartották mindaddig, amig a közelben állomásozó főerdész a szinhelyre nem érkezett. Ekkor kiengedték a vaddisznókat és a derék erdész jóirányzott lövéssel teritette le őket.. A filmgyár étlapján azután a következő napokon vaddisznópecsenye szerepelt . . . .

Zenekártya

A budapesti társaságban egyre gyakrabban és szivesebben játszanak az ugynevezett Staccato kártyával, melyet a Magyar Kórus hoz forgalomba. Az új kártyán igen ötletes képek ábrázolják az egyes zenei műszavakat. Az elvont fogalmak szinte életrekelnek és a játékos alig veszi észre, és máris megtanulta a zenei műszavakat. Mint állandóan visszatérő refrén két kis törpe és a Hófehérke jelenik meg a kártyalapokon, de rajtuk kivül sok más kedves alak, kép, virág, tréfás kotta eleveníti meg a staccato, legato, dolce, motivum, dominans, szeptim fogalmát. A szórakoztató zenekártya szabályait F. Herpsuth Ilona állította össze.

Elekfy Jenő kiállítása

A Műbarátnál Elekfy Jenő, az UME elnöke állított ki felszáz vízfestményt. Legjobban jellemezhetjük azzal, ha Bernáth Aurélhoz hasonlitjuk: ugyanaz a laza színfelrakás, ugyanaz a formaszegénység, ugyanaz a tobzódás a modorosságban, ugyanaz a lelki és hangulati üresség és póz. Egészen természetes, hogy ennyi egyező sajátság mellet találunk nála egészen Bernáthra emlékeztető képeket is. Van azonban más is. Néha le-lehull róla a ráerőszakolt álarc, néha-néha kitör belőle az ösztönös művész, néha elfelejti a pózokat, amiket magára erőszakolt, s akkor festi a Párás Dunát, a Dombokat, Gabonaföldeket, a Borulást, s a Kemenesalját. Figurálisai formailag üresek, az ember nála sem egyéb szinfoltnál, mint annyi progresszív kollégájánál.

Őszintén unjuk már ezeket a kiagyalt, progresszivista modorosságokat.

K. J.

Műsoros est

A Vasúti és Hajózási Klub műsoros estjén Szentpály Kovács Mária népdalénekesnő pompásan összeválogatott műsorral lépett fel, s kiforrott énekkulturája, nagyszerű megjelenése és hangjának széles skálája első pillanatban megragadta a hallgatóság figyelmét. T. Uray Margit most is legjavát adta művészetének. Básthy Badics Gyula, Balogh Isván, Gömöry Lili, Ignáh Gyula és dr. Dobákné Trozonyi Kató után Carloni illuzionista szórakoztatta a közönséget. Az est kiemelkedő száma volt a Vadásztöltény, Gyutacs és Fémárugyár Szabadidő-szervezet dalkarának szereplése. Az énekkar Varsádi Gyula vezényletével műdalokat adott elő a közönség tetszésnyilvánításai kiséretében. A kitünően iskolázott munkás-énekkar minden elismerést megérdemel. Zongorán Thegze-Gerber Miklós és Sós Istvánné kisérte, Nagyrády Jenő szellemesen konferált. (B.)

Kiskapu

JOSIKA MIKLÓs BÁRÓ 150 évvel ezelőtt született. Másfélszázados születési évfordulójáról az Irodalomtörténeti Társaság ülésén meleg szavakkal emlékezett meg Szinyei Ferenc elnök.

BORDY BELLA, az Operaház kitünő táncművésznője Békéscsabán vendégszerepelt a „Tábornokné" című operett előadásán.

A KASSAI SZINTÁRSULAT közüzemi munkások számára előadta Pozsonyi László „Szilágyi Irma" című szinművét. Michl Rudolf, a városi közművek igazgatója bevezetőbeszédet mondott. A munkásság sokat tapsolt a szereplő szinészeknek.

A PÉCSI SZINÉSZEK a rétutcai hadikórházban ápolt honvédek számára műsoros délutánt rendeztek. Fábián Eszter, Keleti Aranka, Hollósy Pál, Farkas Anni, Lakatos János, Simkó Magda, Borszéki Ferenc, Sághy Ilona, Sugár Ica, Décsi Györgyi és Pinkóczai László szerepelt a műsoron.

DORITA BONEVA, az ismert filmszinésznő a napokban sikerrel énekelt a rádióban Tarjáni Tóth Ida cimbalomhármasának kiséretével. Az izig-vérig magyar műsor kiemelkedő száma Kondorossy László és Zámbory Antal „Mit igérjek neked?" című virágdala volt.

A HÁRY JÁNOS a kolozsvári Szinkörben a népszerű operaelőadások keretében került szinre. Az előadássorozatot Keledy Tibor polgármester megnyitó beszéde vezette be.

SHAKESPEARE Othellóját nagy sikerrel ujitották fel a berlini állami szinházban.

A SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM érdekes képkiállitást rendez. A kiállitáson hires festmények másolatait és hamisitványait mutatják be.

SPORT

Az Evezősszövetség sajtótájékoztatója

A Magyar Evezős Szövetség kedden este sajtótájékoztatót rendezett a Nemzeti Sportcsarnok tanácstermében. Wünscher Frigyes elnök üdvözölte a sportsajtó megjelent képviselőit, majd nagy vonalakban beszámolt a szövetség multévi munkájáról az evezőskönyv megjelenéséről, amelyre már igen nagy szükség volt. Vázolta az 1944-es év feladatait. Megemlitette, hogy a Nemzeti Sportcsarnokban hamarosan megépül az evezős sportra rendkivül fontos tan-medence, amelyben a legfiatalabb nemzedék szakszerü kiképzése rövidesen megindulhat. Ezután áttért az elnök az állandó evezőspálya kérdésére, hangoztatta ennek szükségességét, ismertette a megoldás nehézségeit, majd rátért a vándor-evezős kérdés megoldásának fontosságára. A sportujságirók nevében Kisigmándi Géza köszönte meg a tájékoztatást. Ezután bemutatták az evezősfilmet, amely Ballya Hugó drnak, az Evezősszövetség kapitányának közreműködésével készült. A jólsikerült filmen szemléltetően mutatták be az evezős sport oktatást a tanmedencétől a versenyekig.

Kikapott a NAC Zágrábban

Kedden délután a kétszeres elhalasztás után mintegy 18.000 főnyi közönség előtt folyt le a nagy érdeklődéssel várt Gradjanski—Nagyváradi AC labdarugómérközés, amely a legjobb horvát csapat a bajnok Gradjanski 2.0 (1:0) arányu győzelmével végződött. A Concordia-pályán a diszpályban jelen volt Marossi zágrábi magyar követ a követség tisztikarával, valamint a zágrábi polgármester s a magyar kolonia számos tagja, horvát részről pedig számos katonai és politikai előkelőség. A mérközést a bécsi Braundweiner vezette. A játékvezető működését tapasztalathiány jellemezte, de nagyobb hibát nem követett el. A pálya talaja igen nehéz volt, helyenként a pályát 2 araszos sár boritotta. A győztes csapatban Glaser kapus pompásan mozgott. Igen jó volt még Lesnik középcsatár és Kokotovic, valamint Cimmermancsics szélső. A NAC a körülményekhez mérten jól szerepelt, bár az utazás fáradalmait nem tudta legyőzni. Csapatának legjobbja Vécsey és Juhász volt, mindketten fáradhatatlanul küzdöttek. A csatársor játékát Bodola irányitása mellett a közönség sokszor megtapsolta. Pénteken a NAC, mint Nagyvárad válogatottja méri össze erejét Zágráb válogatottjával.

Már huszan neveztek a borsai sibajnokságokra

Az 1944. évi lesikló-, műlesikló- és alpesi összetettü sibajnokságokat pénteken, szombaton és vasárnap Borsafüreden fogja megrendezni a Magyar Si Szövetség, amelyre hétfőn a késő esti órákban történt meg a sorsolás. A honvédtisztek rajtszámsorsolása nem történhetett meg, mert erre a számra még a helyszinen is lehet nevezni. A műlesiklásra csak a helyszinen sorsolnak, mert arra is számit a rendezőség, hogy esetleg néhány versenyző lemond a részvételéről. A versenyzők nagy része már Borsán van, a rendezői kar szerdán utazik Borsára.

A vasárnapi birkózó csapatbajnoki küzdelmek

A nagy érdeklődéssel folyó birkózó csapatbajnoki küzdelmek vasárnap délután igen jelentős állomáshoz érnek. Megindul a harmadik négyes döntőbe való jutásért. A mérkőzéseket ezuttal is három helyen bonyolitják le. A Horthy Miklós Sportcsarnokban a BVSC—Ceglédi MOVE és a Debreceni VSC—Győri ETO, a csepeli Sportcsarnokban a WMTK—Máv Előre, Kolozsvárott pedig a KMTE—Kecskeméti TE mérkőzések kerülnek sorra.

Misángyi Ottó dr. második előadása az atlétáknak

A Magyar Atlétikai Szövetség felkérésére dr. Misángyi Ottó tanügyi főtanácsos, a Testnevelési Főiskola igazgatója és az OSK Vezetője február 17-én, csütörtökön délután 5 órai kezdettel a Testnevelési Főiskolán a MASz válogatott keretének tagjai részére előadást tart. A szövetség elnöksége sulyt helyez arra, hogy ezen az előadáson különösen a válogatott keret tagjai megjelenjenek.

Olvasószoba a genfi magyar könyvtár tagjai részére

A genfi magyar könyvtár keretében olvasótermeket is nyitottak meg a magyar kolónia tagjai számára és ezzel minden Genfben élő magyarnak lehetőséget nyujtanak arra hogy közvetlen betekintést nyerjenek a a magyar könyvekbe és folyóiratokba. A genfi magyar könyvtár ezzel kettős célt tölt be: teljes részletes tájékoztatást nyujt mindazoknak az idegeneknek akik magyar problémák iránt érdeklődnek ugyanakkor szellemi otthont nyujt a Svájcban élő magyaroknak és ezzel mintegy összeköti őket a hazával.

Órák, ékszerek, órajavitások PREGARTNER, Múzeum-körút 41. Tel.: 382-444. ÉKSZERVÉTEL.

A törökök is kapnak penicillnt

A *Magyarság* napokkal ezelőtt közölte már, hogy egy angol orvostanárt a véletlen ok gyógyszer feltalálásához vezette, amely alkalmas a vérmérgezés, nátha, stb. azonnali és biztos leküzdésére.

A török napisajtó az utóbbi időben sokat foglalkozott *Flemming* angol orvostanárnak híres felfedezésével, amely hír szerint korszakalkotó jelentőségű az orvostudomány történelmében. Flemming tanár *Listern* nyomdokain haladva 1928. óta kutatásokat végzett olyan gyógyszer előállítására, amely megakadályozza a kórokozó baktériumok szaporodását, úgy azonban, hogy az élő szövetek közben nem pusztulnak el. *Penicilinnek* nevezett baktériumelleni gyógyszert állított elő s ezzel csodálatos hatást ért el vérmérgezéses esetekben. E gyógyszer megakadályozza a kórokozó baktériumok szaporodását, de ugyanakkor az élő szövetekre és a fehér vérsejtekre ártalmatlan, úgy hogy azok elvégezhetik regeneráló munkájukat.

Flemming tanár most a londoni *St. Maria-kórházan* további kisérleteket folytat e gyógyszer nagyobb mennyiségben való előállítására, mert eddig csak kis mennyiségben tudták előállítani és a készítmény csak 10—14 napig állt el. Remélik, hogy a gyógyszer további alkalmazásában a *tüdőgyulladás, a torokgyik* és más súlyos betegségek ellen is korszakalkotó jelentőséggel felhasználható.

Tugan tanár vezetésével török orvosi küldöttség kereste fel Flemming tanárt. Az angolok és az amerikaiak között megállapodás jött létre a penicilinnek nagytömegű előállítására és szétosztására s ebbe a szétosztásba *Törökországot is bele fogják vonni.*

Pontosak-e a mumiák faiedőjén látható arcképek?

Minden arcképfestménynek, illetve portrénak a célja a megörökítés. Ezért festették a halottak arcképeit a régi egyiptomiak a múmiák faburkolatára. Sok vitára adott már alkalmat, vajjon a régi arcképfestők hűen és pontosan igyekeztek-e visszaadni azok arcvonásait, akikről képeiket festették?

Néhányan azt állítják, hogy az arcképfestés ma már túllépte önmagát, nincs rá szükség, mert a fénykép, különösen színes fénykép, teljesen feleslegessé teszi a drága és sok veszödséggel járó portrékat. Tény, hogy ma már a régi egyiptomiak is bizonyos sémákat használtak az „olcsóbb" múmiák faleplének díszítésére, tehát ezek a teljesen egyforma arcképek nem feleltek meg a halott arcvonásainak. A fejedelmi múmiák arcképei ellenben arra engednek következtetni, hogy pontosak és megbízhatóan ábrázolták a fáraók arcát.

Az Amerika felől fölöslegesnek tartott portréfestészettel foglalkozva, az európai művészeti szaklapok egyértelműen állapitják meg, hogy a festés „gépesítése" nem következhet be, mert ha a fénykép pontos is, egyrészt a lencsék még ma is elrajzolhatják a vonásokat, másrészt pedig fényképpel a jó, festett portré eredetiségét helyettesiteni semmiképpen sem lehet.

25 éves a német Lufthansa

A német Lufthansa a napokban ünnepelte 25 éves fennállását. Ez alkalomból a „Deutsche Allgemeine Zeitung" érdekes adatokat közöl a német Lufthansa hatalmas fejlődéről és teljesítményéről. Az első szállitórepülőgép 1919-ben startolt Berlinből Weimarba. 1926-ban a különböző légiforgalmi társaságok „Német Lufthansa" néven egyesültek. Ettől az időtől kezdve a német légiforgalom hatalmas fejlődésnek indult. 1928-ban a Lufthansa megnyitotta a Bremen—New York közötti légijáratot. Ugyanebben az időben elökészületek történtek Németország és Olaszország közötti légiközlekedés megindítására. Azóta a szállitógépek 5000-szer repültek át oda-vissza az Alpokat. Ezenkivül a német Lufthansa gépei repültek a leghosszabb légivonalat, amely Majna Frankfurttól—Santiago de Chileig nem kevesebb mint 15.300 kilométer. Az utolsó év alatt ezek a gépek ezenkivül óriási fejlödésen mentek keresztül, igy pl sikerült az óránkénti sebességet 100-ról 3000 km-re növelni. A 4 személyt befogadó kis nyitott utasszállitógépek, hatalmas, több mint 40 személyt befogadó szállitórepülőgépekké fejlödtek, amelyeknek motorteljesitménye 400-ról 3200 lóerőre emelkedett. A háború utáni időkben a Német Lufthansa számára elképzelhetetlen lehetőségek nyilnak, amelyek Németországnak a nemzetközi légiforgalomban méltó helyet biztositanak. (MNK)

Világ Tükre...

A tudomány már egész közelférkőzött a rákhoz!

A rákbeteg halála: a cukor és állati zsir

Sokszázezer rákbeteget érdekel az, hogy a német orvostudomány immár tisztában van azzal, hogyan keletkezik a rák, s ehhez képest már csak egy lépés választja el ennek a nehéz betegségnek a sikeres gyógyitásától. Az alábbiakban közöljük, mi mindent fedezett fel a rák elleni küzdelem legújabban.

A rák nem egyéb, mint anyagcserezavar. A sejtekben abnormális fermentműködés lép fel s magának a rákdaganatnak az okozói bizonyos cancerogén anyagok, magyarul sejtmérgek, melyek hátrányosan befolyásolják a sejtben az égési folyamatot. Határozottan kimutatták, hogy a dohányzás ezt a mérgezést nagymértékben elősegíti. A mérgezés első tünete a vékonybélben bekövetkező fehérjerothadás, s az egész szervezetben beálló magasfokú C-vitaminhiány.

A rákbeteget tehát rendkivül óvatosan mindenekelőtt dietikus táplálkozásra kell szorítani. A táplálkozás sohase legyen bőséges, mert ez csak a mérgek szaporodását eredményezné. A cukor és állati zsírok a mérgezést katasztrófálisan elősegítik. A növényi olajok ellenben igen jóhatásúak. Könnyiti a kezelést a nyerskoszt, mert a természetes élelmiszerekből majdnem egészen hiányzanak a cancerogén anyagok. A hiányzó C-vitamint természetesen gazdag adagolással pótolni kell. Miről lehet következtetni a fejlődő rákra, amely eleinte semmi szenvedést nem okoz? A test átlagos hőmérséklete alacsony, láz nehezen képződik még meghűlés esetén is, a lélekzés lassú és elégtelen, a vérnyomás alacsony, a bélműködés renyhe, a verítékezés jelentéktelen.

A helyzet tehát az, hogy a rák gyógyitásának küszöbén állunk.

CHMRR. NO. 57656

Irta: C. V. Rock

Chicagonak is megvannak a „kereskedelmi katedrálisai", melyeket mindközönségesen felhőkarcolóknak hivnak. A világváros északi részében s felhőkarcolók között rendező pályaudvar van, a Central, — gyorsvonatok kattognak el a házak között s robogásuk megrázza az óriási épületeket. Látszólag teljesen elfeledve áll valahol a külső sineken az „Aranyvillám" expresszvonat egy kilökött, CHMRR. 57656 számú Pullmankocsija. A kocsiban négyen ülnek. Két orvos, egy asszony és — egy halott.

— Annyi bizonyos, hogy Mole urat a kórházban sem lehetett volna megmenteni — mondja az egyik orvos halkan —, csak azt szeretném tudni, miért rendelt a halott számára különkocsit s miért utaztatja ide-oda, ahelyett, hogy eltemettetné?

— Joga van ehhez a kérdéshez — feleli a csinos amerikai asszony — nos, tehát, tudnia kell, hogy Mole a Norton-csoport egyik vállalkozója volt!

Az orvosok ijedten hallgatnak. Tudják — egész Amerika tudja —, hogy a Norton-csoport Al Capone konszernjébe tartozik s arról híres, hogy amely vállalatot kiszemelt, azt meg is szerzi, akár el akarja adni a tulajdonos, akár nem. Ma már nem lehet géppisztollyal gengsztereskedni, mert ugyancsak hamar elbánnak Chicagóban a lövöldözőkkel, hiszen háború van — ellenben jól lehet dolgozni — mások csekkszámláival! — Tudják meg, hogy egy szép napon Mole urat, — és a halottra mutatott a szépasszony — felkereste Saczewski, Al Capone vezető ügynöke. Már tudtam akkor, hogy baj van. Mole nem akarta eladni üzemét. — Jó — mondotta az ügynök —, akkor hát megyek is... S másnap vagy harmadnap forgalombakerült Mole csekkszámláján egy óriási fedezetlen tétel. Örök titok marad, hogyan jutott Saczewski Mole csekkjeihez... A konszern fedezte az összeget s Mole máris a Norton-csoportba beosztott „vállalkozó", vagyis üzletszerző lett.

— S ezért, nyilván bánatában, meghalt?

— Nem. Magunkban vagyunk. Beszélhetek. Mole öngyilkos lett. Itt mellettem szedte be a mérget.

— És ön, az özvegy, ilyen kelletlenül, ilyen részvétlenül mondja ezt?

— Mole a férjem volt, de rossz üzletember volt, s ezért nem értettük meg egymást.

— No, és miért utaztatja a halottat? Vigyázzon, itt a kocsifelügyelő...

Vasutas lépett be. — Jobban van már? — kérdezte. — Még alszik, de az orvosok azt mondják, hamarosan számitani lehet az ébredésére s akkor minden rendben lesz... mikor indulunk?

— Két perc mulva itt a mozdony — felelte a vasutas és elment.

— Most pedig, miért utaztatom? Ha Moleról megtudják, hogy Illinoisban halt meg, az örökségből nem kapok semmit. Saczewski mesterkedései folytán néhány államban súlyosan eladósodtunk s csak Milwaukee-ben szabad hivatalosan is meghalnia a férjemnek. Ezért szaladgálok a halottal sokszáz kilométert.

— Uristen, az amerikai nőket tényleg csak a dollár érdekli? — sóhajtott fel az egyik orvos, aki francia származású volt.

Ebben a pillanatban gyorsvonat csattogott el a kocsi mellett s rögtön ezután mozdony jelent meg, hozzáütődött a Pullmankocsihoz s mindhárman a „nagybeteg halott" felé kaptak, mert szegény különben lefordult volna a kényelmes ülésből.

— Csakhogy már indulunk — sóhajtotta az özvegy s mikor már elhagyták a rendezőpályaudvart, a nő csekk-füzetet vett elő.

— Uraim, az eset megér nekem kétezer dollárt. Állitsák ki a bizonylatot, hogy Mole Milwauke állam területén halt meg s felezzék meg az összegét...

— Asszonyom, — felelte a francia — én szegény vagyok, de nem veszélyeztethetem oklevelemet... kellene az ezer dollár, mégsem állhatok ezekután rendelkezésére.

— Jó, — felelte a másik, — akkor legközelebbi állomáson szálljon le. Majd én... de akkor a kétezer... természetesen...

A kocsi ütemesen csattogva rohant a pályatesten...

A röntgen leleplezi az ópiumcsempészeket!

Egyiptomban ma is élénken virágzik az ópiumcsempészés. A rendőrség tehát minden modern eszközt felhasznál ennek leküzdésére. Rájöttek, hogy a csempészek az ópiumot ezüsttégelybe helyezik és az egészet a *tevékkel elnyeletik.* Az anyagot aztán az állatok átviszik a határon. Ha vámőrség valamely karaván gyanuskodott, le kellett vágnia a tevéket s ezzel csak fokozta a kárt. Most röntgengépeket bocsájtott az egyiptomi kormány a vámőrség rendelkezésére. *E gépek az ezüstöt kimutatják a tevék testében,* s igy könnyen leleplezhető a csempészés. Az új eljárásnak nagy sikere van.

„Rugalmas" fényképezőgép

Hivatásos és amatőrfényképészek körében egyaránt nagy feltünést keltett a legutóbbi nagy nemzetközi fotótechnikai kiállitáson bemutatott *elasztikus fényképezőgép.* Különösen a műszaki fényképezés terén nyer majd alkalmazást az ujszerü kazetta, amely lehetővé teszi, hogy a fémöntvényekbe került rejtett hibák — többnyire a légbuborékok — a gépalkatrészek ellenőrzésénél megbizhatóan megállapithatók legyenek. A találmány lényege az, hogy a lemezt tartalmazó kazetta nem merev anyagból, hanem gumiból készül, ami hajlitott vagy egyenlőtlen felületü gépalkatrészeken is elhelyezhető. A gumikazettát szoritókkal ráerősitik a vizsgálandó géprészre, majd kiszivják alóla a levegőt. A külső légnyomás szorosan egymásrapréselí a filmet és a kazettát — ezáltal éles, torzulásmentes és megbizható felvétel készithető.

Igaz-e, hogy a Rajna egykor a Themze mellékfolyója volt?

Erdők a viz alatt — Svédországon végig hatalmas folyam hömpölygött egykoron

A tudomány állandóan kutatja, volt-e kultura azokon a területeken, amelyeket időközben elnyeltek a tengerek? Vannak, akik azt állitják, hogy a Csatornában, vagy Északi-tengeren elsüllyedő hajók roncsai hajdani nagyvárosok utcáira „esnek le". Ezek a városok élettől lüktettek, ma pedig néma temetők, melyek titkokat el nem árulnak és őrzik elmult idők emlékeit hozzáférhetetlenül.

Mikor a Rajna és a Themse egymás vizét duzzasztották

A Farői-szigetek és Island között megszakitatlan, vulkanikus földhát vonult végig s hasonló összeköttetése volt az egykor jóval nagyobb kiterjedésü Islandnak Grönlanddal is. Ezeken a szárazföldi óceánhidakon vándoroltak azok a madárrajok, amelyek novemberben északról lehuzódtak és megszámlálhatatlan rajokban népesitik be az Északi- és Keleti-tenger partját egészen a Rajna torkolatáig.

Különben a dilluviális korban az Északi-tenger helyén szárazföld volt és ami ma a legfurcsábban hangzik, a két ellenséges sorsfolyó, a német Rajna és az angol Themse akkor egymásba ömlött. Hasonlóképpen szárazföld volt a keleti-tenger is.

Már a két tengernek csekély mélysége is erre enged következtetni. A Keleti-tenger mélysége a német partok közelében egyes kivételektől eltekintve, alig éri el a 100 métert. Mindössze négy helyen haladja meg a 200 métert, az Aaland-szigeteknél, Stockholm és Gotland között, Bornholmnál és Windaunál. Még kevésbbé mély az Északi-tenger. Sokhelyt alig van a fenék a felszíntől 12 méternyire. Csak nagyon kevés ponton haladja meg mélysége a 100 métert. Csak Dél-Norvégia közelében kezd hirtelen mélyülni s a Skagerrakban legmélyebb pontja 809 méter. Átlagmélysége azonban nem több 40 méternél.

A geológusok szerint a Keleti-tenger a jégkorszak után beltenger volt. Dánia és Svédország pedig összefüggő szárazföldet alkotott. A mai Degenfors község közelében (220 kilométerre Stockholmtól nyugatra) óriási folyam hömpölygött, a Svea-folyó. Ez a Wenern-tóba ömlött s innen zúgott tovább az Északi-tenger felé.

Az Északi-tenger úgy keletkezett hogy a szárazföld a tenger színe alá süllyedt. Tudósok megállapitása szerint ez a süllyedés az utolsó 2000 évben állandó volt és ma is tart. De nem lépi túl a 10—20 centimétert egy évszázad alatt. A tektonikus földrengések amelyek Nyugat-Németországban észlelhetők, összefüggésben vannak ezzel a süllyedéssel.

Az ősidőkben óriási erdő- és lápvidék húzódott itt egészen Helgolandig. Erre utalnak a tengerfenékből sűrün kiemelkedő fatörzsek. A turfa, amelyet itt a tengerfenékről szednek, olyan növényekkel van keverve, amelyek valaha erdőben és láposon termettek, mert a tengerben, viz alatt nem tenyészhettek.

Azok a szigetek, amelyek ma előőrsei a szárazföldnek, akkor alkalmasint a belterület részei voltak. Mocsaras alföldek lehettek, amelyeket a hullámok ostroma ellen a távolabbi partok fövénysáncai védtek. Dus erdők tenyészetére alkalmas föld volt ez. Később süllyedni kezdett a talaj, a hullámok harsogva törtek be, széltében-hosszában a homoksáncokon át. Elöntöttek mindent, a hatalmas erdők sósvízben áztak és lassanként elhaltak.

MAGYARSÁG

Szerkesztő: KISELÉNY MIHÁLY PÁL

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. kerület, Hunyadi János-út 2. szám. Telefon: 156-016.

Levélcim: Budapest, 2. Postafiok 55. Éjjeli szerkesztőség: Budapest, VIII. kerület Gyulai Pál-u. 14. Telefon: 145-542, 145-543. Előfizetési árak egy hóra 5.60 P, negyedévre 16.— P. Egyes szám ára hétköznap 20 fillér, vasárnap 40 fillér. Postatakarékpénztári csekkszámla 28999. Megjelenik hétfő kivételével minden nap.

Nyomatott a Centrum Kiadóvállalat Rt. körforgógépein, Budapest, VIII., Gyulai Pál u. 14. sz. — Felelős: Czollner László

Orvosnál

— *Kijelentem önnek, éppen az utolsó pillanatban jött hozzám...*
— *Miért, doktor ur kérem? Annyira nincs semmi pénze?* Weltwoche

Szinházban

— *Látod, János, milyen feltünést kelt a ruhám? Az előadást már régen megkezdték, mégis mindenki engem néz...* Illustrazione

Moziban

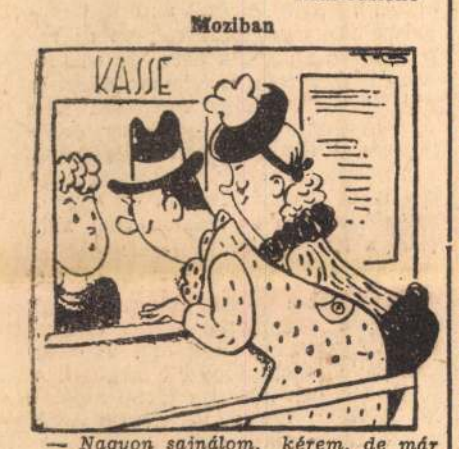

— *Nagyon sajnálom, kérem, de már nincs üres páholyunk, csak zártszékkel szolgálhatok.*
— *Nem baj kérem, mi már hivatalosan is megtartottuk az eljegyzésünket...* Woche

Tulzott aggodalom

— *Jól tartsd szemmel ezt az embert... Hallottam róla, hogy gyógyithatatlanul kleptomániás.* Allers

Sötétenlátás

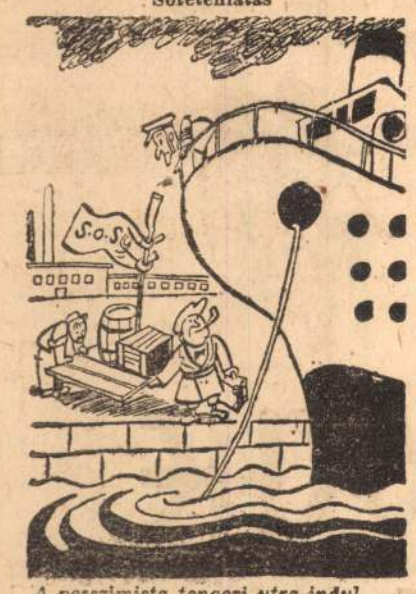

A pesszimista tengeri utra indul. Dansk Magasinet

— **Kormányzónk ünneplése.** A nemzetvédelmi akadémia pápai előadássorozata keretében vitéz *Simonfay László* budapesti tanár Magyarország történeti hivatásáról tartott előadást s rámutatott arra, hogy a magyar nép törhetetlen hittel és ragaszkodással követi vezérét, *Kormányzó Urunkat*, aki ezekben az időkben is biztos kézzel vezeti az ország hajóját. A hallgatóság nagy lelkesedéssel ünnepelte a Kormányzó Urat.

— **Elekfy Jenő kiállitása.** Elekfy Jenő, akinek kiállitását a Műbarátnál látjuk, egyike azoknak a festőinknek, akik az akvarell „kis" művészetét, a műfaj grafikai értékeit komoly és magasrendű festészetté süritik. Vizfestményei elsősorban tartalmasságukkal lepnek meg, ami nem annyit jelent, hogy ugyanezek a tájak, csendéletek, figurálisok az olajfesték nyelvén ugyanigy szólnának hozzánk, hanem éppen azt, hogy az anyag, az eszköz lehetőségeit használják ki és értékesitik a legteljesebben. Ez a művész sohasem téved tulzásokba, pontosan tudja, meddig mehet el a kép méreteiben, mondanivalóiban, szinhatásában, kifejezésmódjában, hogy mindig az akvarell határai között maradjon, de ezeket, az alapjában véve elég szük határokat erőteljes festőiséggel tölti ki. Nem a „rajzos" akvarellisták közül való Elekfy, nála a szin, a tónus mondja ki a döntő szót, de zamatos, friss, nedvdus szinei és finoman hangolt tónusai mögött is érezhetjük a rajz csöndes jelenlétét. Egy-egy képe előtt (Szeptember végén, Bágyadt napsütés, Karnevál, Kapirgáló tyukok) önkéntelenül az a meghatározás ötlik fel az emberben, hogy Elekfy: az akvarell Berény Róbertje, ami azonban csak a két művész azonos festői érzésére és látására utaló összehasonlitás, nem pedig az egyiknek a másikra vagy a másiknak az egyikre gyakorolt hatására akar célozni. *(f. j.)*

— **Nem kell többé unatkozni hajszáritás közben.** Egy amerikai fodrászipari gyár olyan hajszáritógépet hozott forgalomba, amelyre rá van szerelve a rádió-fejhallgató. Miközben a hölgyek 40—50 percig ülnek a szárítóbura alatt, rádiózenével szórakozhatnak. Az áram bekapcsolásával egyidejüleg a rádiófejhallgatót is be lehet kapcsolni. Ez ugy van szabályozva, hogy csak a bura alatt ülő hölgy hallhatja hangját, a szomszédokat nem zavarja.

— **El lehet rendelni a félbemaradt épitkezések befejezését.** A hivatalos lap vasárnapi száma közli a kormány rendeletét, amely a lakáshiány enyhitése végett lehetővé teszi a félbenmaradt épitkezések befejezésének hatósági elrendelését, ha a szükséges épitési anyag rendelkezésre áll, vagy a hiányzó anyag beszerezhető. Ha az épittető a hatósági rendelkezésnek nem tesz eleget, ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik, a szükséges intézkedéseket a hatóság által kirendelt épitési gondnok teszi meg. A rendelet az ingatlantulajdonos jogait igen széles körben az épitési gondnokra ruházza, egyebek között azt is lehetővé teszi, hogy épitési gondnok a szükséges költségeket hitelműveletek utján fedezhesse. Az épitési gondnok működése a gyámhatóság felügyelete alatt áll.

— **India lelke.** Selva Raja Yesudian, a nálunk élő fiatal indus iró és bölcsész, vasárnap a Vigadó nagytermében érdekes és tanulságos előadást tartott „India lelke" cimen. Az álló- és mozgóképekkel élénkitett előadás igen értékes betekintést nyujtott a sokévezredes kulturáju hindu nép csodálatosan gazdag lelkületébe, főként ennek egyik lenyügözően sokrétü alkotási készségébe, a hindu épitőművészetbe. Yesudian előadásának külön érdekessége volt az a hasonlóság, amit a hindu képzőművészet egyes alkotásai és az erdélyi népművészet között kimutatott.

— **A magyar nyelv hivatalossá tételének századik évfordulója.** A Magyar Irodalomtörténeti Társaság évadnyitó közgyülésén Szinnyei Ferenc elnöki megnyitó beszédében báró Jósika Miklós regényiró születésének 150 éves fordulójáról emlékezett meg. Brisits Frigyes titkár jelentésében felhivta a figyelmet arra, hogy 100 esztendővel ezelőtt tették hivatalossá a magyar nyelvet.

— **A 100 éves Ganz jubileumi sakkversenye.** A Mávag-gyár vitéz Horthy István emlékversenye után, most egy másik nagy gyár érdemes vezetősége ismeri el a királyi játéknak alkalmazottaira való nevelő és nemesitő hatását azzal, hogy a gyár fennállásának százéves jubileuma alkalmából nemzeti vegyes mesterversenyt rendez. A Ganz-gyár sakkcsapata a Cégliga csapatbajnoksági versenyeinek élén halad és játékosainak mesterek elleni küzdelme, kétségen kivül rendkivül előnyös hatással lesz azok játékerejének fejlesztésére. Az érdekes verseny márc. 20 és ápr. 6-ika között kerül lejátszásra. Hét mester és öt Ganz-gyári alkalmazott játszik. A mestereket a magyar Sakkszövetség jelöli ki és döntése szerint — a vezető mestereken kivül — elsősorban azok a mesterek jönnek számitásba, akiknek az utóbbi időben nem volt alkalmuk képességeik bemutatására.

— **Kevés lisztből,** főleg burgonyából sütemények, tojás nélkül tészták, zsir nélkül vagy kevés zsirral változatos ételfélék készitését, egyben a villamos főzőlapok, tűzhelyek és sütők helyes, takarékos kezelését is bemutatják az Elektromos Művek Eskü-ut 5 sz. alatti villamos konyhájának főzőelőadásain. Előadások: hétfőn, csütörtökön és pénteken d. e. 10 órakor, továbbá szerdán d. u. 5 órakor. Belépő- és ruhatárdij nincs.

— **Tanitói gyakorlatra bocsátják az ötödéves tanitóképző-növendékeket.** *Szinyei Merse Jenő* kultuszminiszter elrendelte, hogy az 1943—44. iskolai évben 1944 március 1-től tanitói gyakorlatra lehet bocsátani a tanitóképző intézet ötödéves fiu növendékeit. Junius 15-ike után a gyakorlatra bocsátott növendékek a kultuszminiszter által rendezett tanfolyamon vesznek részt, majd a tanfolyamon részt vettek osztályvizsgát tesznek a tanitóképző intézet ötödik osztályának tanitási anyagából. A sikeresen osztályvizsgázott növendékek szeptember első felében tesznek képesitő vizsgálatot. A gyakorlatra bocsátott növendékek a helyettesitéssel ideiglenesen megbizott tanitói illetménynek megfelelő járandóságot kapnak és a tanitói oklevél megszerzése után elsőbbségben részesülnek az állami helyettes tanitói kinevezéseknél.

— **Gróf Bánffy Miklós előadása.** A Parthenon Klasszikus Műveltség Barátainak Egyesülete legközelebbi felolvasó ülése elé nagy érdeklődéssel tekintenek mindazok, akik a humanizmus és a költészet örökké élő témái iránt érdeklődnek. A nemrégiben hetvenedik évét betöltő gróf *Bánffy Miklós*, a nagynevü regényiró és esztéta elsőizben foglalkozik a nagyközönség előtt a klasszikus kor legnagyobb költői művével, a Homeros-eposzokkal, „Homeros és a modern olvasó" cimen. A felolvasó ülést *Baranyai Lipót* elnökletével február 17-ikén, csütörtökön délután 6 órakor az Uj-Városháza disztermében tartják meg. Az előadás még meglévő jegyeit, amelyek nélkül a terembe a Parthenon tagjainak sem lehet belépniök, a Franklin-Társulat könyvesboltja (Egyetem-utca 4.) árusitja.

— **Négy halálos áldozata van a szegedi rémdrámának.** Varga Károly nyugdijas csendőrőrmester — amint megirtuk — szegedi albérleti lakásán agyonlőtte feleségét és háziasszonyát, rálőtt 8 éves *Ibolya* nevü kisleányára, majd önmagával végzett. *Varga Ibolyát* toroklövéssel kórházba szállitották, ahol azonban már nem tudtak segiteni rajta, a kisleány néhány óra mulva belehalt sérüléseibe.

— **Csonttollu madarak Nagykőrösön.** A nagykőrösi kertekben megjelentek a csonttollu madarak, amelyek pihenőt tartottak, majd továbbrepültek. Az érdekes madarakat sokan érdeklődve figyelték.

— **Műsorváltozás a rádióban.** Kedden Budapest I. műsorán Noiret Irén hangversenye helyett a művésznő megbetegedése miatt, a rádió „Idegen népek dalai" cimmel hanglemezekből egybeállitott műsorszámot ad.

— **Harmincezer pengő értékü nyaklánc az uszoda iszapjában.** Még nyáron történt, hogy egy Sopronban nyaraló fővárosi uriasszony a Lövér-uszodában elvesztette harmincezer pengő értékü nyakláncát. Az uszoda vizét most leeresztették és a fürdő gondozó asszonya heteken át fáradságos munkával kanalazta ki a lerakódott iszapot, mig végül sikerült megtalálnia a nyakláncot, amelyet beszolgáltatott a rendőrségnek. A rendőrség keresi a tulajdonost.

Háborus konyha

Szerda. Ebéd: Kenyérleves, sült hurka, savanykás babfőzelék, sültalma. — **Vacsora:** Lecsóstarhonya, burgonyasaláta.

Kenyérleves. Kockára vágott sárgarépát, fehérrépát, kalarábét és zellert megpiritunk, liszttel behintjük, vele együtt még tovább barnitjuk és vizzel feleresztjük. Ekkor a száraz, darabokra tört kenyeret beletesszük, együtt felfőzzük és ha puha, szitán áttörjük. Paradicsommal, sóval és 1—2 kockacukorral izesitjük. Még jobb, ha egy liszttel elhabart tojást csurgatunk bele.

Sült hurka. Mostanában a hurka sülés közben különösen könnyen kipukkad, ezért tegyük bele a tepsit akkor, amikor a sütő még hideg és inkább hosszabb ideig, de kis lángon süssük és közben szorgalmasan locsoljuk.

Savanykás babfőzelék. Az éjszakára beáztatott babot sósvizben puhára főzzük, berántjuk és ecettel, cukorral izesitjük. Gyengyomruak számára ajánlatos szitán átdörzsölni. Ecet helyett izesitőül tejfelt is használhatunk.

Lecsós tarhonya. A tarhonyát zsiron megpiritjuk, vizzel felereszjtjük, megsózzuk és fedő alatt puhára pároljuk. Amikor a tarhonya kész, az üvegben eltett lecsót belekeverjük.

Burgonyasaláta. Izes, ecetes salátamártást készitünk és belevágunk egész hajszálvékony hajmaszeleteket, főtt, hámozott burgonyát melegen és ugyancsak sósvizben főtt zellert. Tálalás előtt 1—2 órával ajánlatos már elkésziteni. Aki szereti, a salátamártásba mustárt is tehet.

Tanács: Sültalma céljaira olcsóbb, kevésbé izes almát is vehetünk, mert az alma fanyarsága sütés közben teljesen eltünik.

Vizállás

A Duna végig apad, árad, lejebb apad, Tokajig alacsony, Tiszafüredtől lefelé közepes vizállásu. — A Balaton Siófoknál 81 cm. 65%. — A Velencei-tó Agárdnál 150 centiméter 67%.

Bérelnék

Budapesttől legalább 35 km.-re iparvágánnyal rendelkező — esetleg anélkül — 150 m²-nél nagyobb, száraz

raktárakat

Ajánlatot „Globuss" jeligére **Blockner J.** hirdetőbe, **Vilmos császár-ut 33.** 868

HEGEDÜ, viola, cselló és az összes alkatrészek beszerzése előtt kérjen dijtalan árjegyzéket. **Részletfizetésre is szállitok.** Javitás, csere, vétel, becslés. **TÓTH JÁNOS** művészhegedüépitő, Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 8. 45 éves cég. **Hegedüt speciális hegedükészitőnél vásároljunk.** Hiteles becslés.

— **Rejtélyes módon meghalt a Pénzintézeti Központ egyik cégvezetője** Vasárnap reggel egy ismeretlen női hang telefonon arról értesitette dr. *Bukissa Rezső* ügyvédet, hogy azonnal menjen barátjának, *Gyulai Emilnek*, a Pénzintézeti Központ cégvezetőjének a Rákóczi-ut 59. számu házban lévő lakására, mert „baj történt vele". Az ügyvéd rögtön odasietett. Itt az albérlő nyitott ajtót és elmondotta az ügyvédnek, hogy *reggel a cégvezetőt a mellékhelyiségben találta.* Segitségül hivta a mentőket, de azok már csak a *halált állapithatták meg.* A rendőri bizottság kideritette, hogy az 52 éves cégvezető egy nő ismerőse társaságában tért haza szombaton este a lakására. Az asztalon elfogyasztott vacsora nyomait, borosüveget és félig telt borospoharakat találtak. Feltételezhető, hogy a *cégvezető este vagy az éjszakai órákban lett rosszul és akkor ment ki a fürdőszobába, ahol aztán reggel holtan találták.* Felboncolják, hogy halálának okát megállapitsák. A rendőrség keresi az ismeretlen, barna nőt, hogy közelebbi adatokat tudjon meg tőle a rejtélyes haláleset előzményeiről.

— **Némethy tanácsnok nevében szélhámoskodtak.** Minap ismeretlen hang telefonon felhivta *Jereb Ervint*, egy épitési nagyvállalat igazgatóját, *Némethy* tanácsnoknak mondta magát és igy szólt:
— Remélem, kérlek, az idén sem feledkeztek meg a baraktelepi szegény gyermekekről.
Az igazgató erre kijelentette, hogy nem tud arról, hogy tavaly adtak adományt, de ha a tanácsnok elküldi a nyugtát, a vállalat adományát átadják a küldöncnek. Nemsokára jelentkezett is Jereb igazgatónál egy férfi és száz pengőről szóló nyomtatott nyugtát adott át neki. Már éppen ki akarta fizettetni az összeget, amikor ujból jelentkezett az előbbi hang a tanácsnok nevében és érdeklődött, hogy ott van-e már a küldönc. Ez felkeltette az igazgató gyanuját és mig a küldöncöt várakoztatta, értesitette a X. kerületi kapitányságot. Detektivek érkeztek és csakhamar kiderült, hogy *Burger Kázmér Elemér* 55 éves pincér jelentkezett a nyugtával. Elmondotta, hogy *Tichy Rezső* 51 éves könyvügynöktől kapta a nyugtát. A könyvügynököt is megtalálták egy Magdolna-utcai vendéglőben. Beismerték, hogy öt esetben követtek el hasonló szélhámosságot. Az eljárás megindult ellenük.

— **Negyedmillió frank — ólomkatonákért.** A párisi hires árverési csarnokban, a Hotel Drouotban, néhány nappal ezelőtt egy ólomkatonagyüjteményt árvereztek el, amely negyedmillió frankért cserélt gazdát. Az ólomkatonákat harminc évig gyüjtötte előbbi gazdájuk. A gyüjteményben a világ, sőt a világtörténelem minden nevezetes hadserege szerepel, többek közt Napoleon seregei, Nagy Frigyes testőrei, Julius Caesar római legionistái, sőt még Attila hún seregei is. A katonák mindegyike finommivü munka, kézzel festve, egyenruhájuk, fegyverzetük olyan aprólékos gonddal készült, hogy készitőjük csak nagyitóüveggel végezhette munkáját.

— **„A Magyar Művészetért" mozgalom kiállitása.** A Főméltóságu Asszony védnöksége alatt álló „A Magyar Művészetért" mozgalom májusban rendezi a Műcsarnokban idei kiállitását. A kiállitáson minden magyar festő és szobrász négy munkájával vehet részt, ezek közül egy lehet olyan régi alkotás is, amely az utóbbi öt évben budapesti kiállitáson nem szerepelt.

— **Egy tudós, aki száz nyelven beszél.** Egy német tudós, dr. Hesterman Ferdinand, a münsteri egyetem tanára, most töltötte be hatvanötödik életévét. Hesterman professzor arról hires, hogy száz nyelven beszél, nem is szólva a különböző nyelvjárásokról. Különösen Észak-Afrika, Ausztrália és a Tüzföld vad törzseinek nyelveit ismeri a német tanár, aki ezzel a tudományával páratlanul áll az egész világon.

— **A Nyugalmazott Postások Országos Egyesülete** február 23-án, illetve március 1-én délelőtt 10 órakor az Egyesület helyiségében (Dob-utca 75.) tartja rendes évi közgyülését. A szokásos tárgysorozat letárgyalásán kivül a tisztikar és a választmányi tagok ujraválasztása is sorra kerül.

— **Az osztálysorsjáték hétfői huzásán** az alábbi nagyobb nyereményeket sorsolták ki:

20.000 pengőt nyert 10320 18857 81621
10.000 pengőt nyert 70049
5000 pengőt nyert 80279
4000 pengőt nyert 7770 47126
2000 pengőt nyert 13527 14088 15937 45153
1000 pengőt nyert 530 1065 1598 17715 38137 43829 72838 82766 88377 90238 94987
800 pengőt nyert 9254 35733 36388 37169 39325 43996 60005 65543 71702 73045 78860 94483 97739
600 pengőt nyert 20478 22155 41286 62695 69246 82225
500 pengőt nyert 14972 19322 19428 36969 58794 63736 67221 68666 69786 92718 96900 98204
400 pengőt nyert 3530 10358 10923 12069 12411 12602 14583 16849 19775 21143 22013 22659 24730 24785 24845 28868 29256 33738 34869 36889 38868 40062 41943 42101 42741 42759 43868 48629 50803 50830 52327 53792 54586 58026 65710 66984 67902 71953 73594 76072 78093 83617 84503 85306 86668 88825 90602 90938 92202 92480 93508 94327 94524 94611 95415 97816 98733 96328. (Az esetleges sajtóhibákért felelősséget nem vállalunk.)

A degaullisták „halálra itéltek" 261 francia művészt

Páris, febr. 14. (NST) A degaullisták egyik északafrikai lapja, a Bir Hakain 261 francia művész nevét közli, akiket a degaullisták a németekkel való együttműködés vádjával halálraitéltek. A listán többek között szerepel Paul Valéry, Maurice Chevalier, Roland Tessier, Madame Arletti, Raimu és Charles Dullin neve is. A „halálraitéltek" közül többen nyilatkozatot tettek közzé, amelyben tiltakoznak az itélet ellen és kijelentik, hogy nem értik annak inditó okait.

Svédország tiltakozni fog Haparanda bombázása miatt

Stockholm, febr. 14. A brit hirszolgálat jelenti: A svéd külügyminisztériumban kijelentették, hogy az Észak-Svédországban ledobott bombák ügyében lépéseket fognak tenni a felelős hatalomnál. Az egyik bombán, amelyet mult éjjel ledobtak — mint mondják —, orosz felirás van. Az esti lapok szerint a vizsgálatok során kiderült, hogy kilenc bombát dobtak Haparandára, a svéd-finn határon. (MTI)

Harry Hopkins fia elesett a Marshall-szigeteken

Amsterdam, febr. 14. (Német TI) Az angol hirszolgálat washingtoni jelentése szerint Roosevelt csütörtökön este közölte Harry Hopkins-szel, az angol-amerikai vezérkar hadianyag-elosztási vezetőjével, hogy Stephen fia a Marshall-szigeteken elesett.

A francia rádió ismét felhivta a lakosságot a földközitengeri parti övezet kiüritésére

Vichy, febr. 14. (NST) A francia rádió ujabb felhivást intézett a lakossághoz a veszélyeztetett földközitengeri parti övezet kiüritésére. A felhivás szerint mindazoknak, akiknek ottlétük nem hasznos a köz szempontjából, az ország belsejébe kell költözniök. A hatóságok felhivásának már sokan eleget tettek. Gyermekek és anyák, betegek és aggok elhagyták lakásaikat és naponta ujabb szállitmányok indulnak a befogadásukra kijelölt megyékbe.

Erdőtüz pusztit Chilében

Lisszabon, febr. 14. A délchilei erdőségekben — mint a brit hirszolgálat jelenti — tüz tört ki, amely nemzeti katasztrófa méreteit ölti. Többezer négyzetmérföldnyi területet egyetlen égő kemencévé változtatott a tüz. Nyolc majorság teljesen a tüz martaléka lett és becslések szerint több mint ötszáz ember pusztult el a lángokban, valamint nagymennyiségü mezőgazdasági készlet. A katonaság és rendőrség a csaknem elviselhetetlen levegőben, sürü füstfelhőben hősi erőfeszitéssel igyekszik gátat vetni a tüzvész terjedésének. Az óriási tüzvész pernyéjét több mint 500 kilométer távolságra, egészen Santiago külterületéig fujja a szél.

— **A budapesti sakkcsapatbajnokság** hetedik fordulójának meglepetése a Chinoin sakkcsapatának 7 : 5 arányu győzelme volt a Pesti Hirlap csapata fölött. A Pesti Hirlap csapata ezzel a vereséggel a második helyre esett vissza. További eredmények: BSE—Postás 7½ : 4½, MÁV Törekvés—Abonyi 8 : 4, Csepel—Szávay 8½ : 3½, Terézváros—BST 6 : 6, Hangya—Zugló 7½ : 4½. Hangya 56, Pesti Hirlap 52, MÁV Törekvés 48, — II. osztály. Mávag—MMSK I. 6½ : 5½, Városmajor — Budai Törekvés 7½ : 4½, Közművek—Pestszenterzsébet 6½ : 5½, Beszkárt—MMSK II. 6½ : 5½, Tatabánya—Kinizsi 8 : 3, Budai Törekvés 60, M. M. S. K. I. 53½, Közművek 51, Mávag 50, — III. osztály. Nyomdászok—Fegyvergyár 8½ : 3½, Tungsram—Pestszentlőrinc 7 : 5, Csepel MÁV Visszhang 10 : 2, Ujpest Move—MUE 7 : 5, Rákosszentmihály—Mávag II. 7 : 5, Ujpesti Move 48, Csepel II. 50, Pestszentlőrinc és Fegyvergyár 46½. — IV. osztály. Észak. Chinoin II—Tungsram 8½ : 3½, Ujpesti Move II—Egressy 6 : 6, Rákospalota—MÁV Előre 7 : 5, Abonyi II—Elzett 8 : 4, Abonyi II. 45½, Elzettgyár 40, Rákospalota 37½. Dél. Terézváros II—Pestszentlőrinc 8½ : 3½, Máv. Törekvés II.—Pesti Hirlap II. 8½ : 3½, Magyar Élet—Gamma II. 6 : 6, W. M. Konzervgyár—Husiparosok 6½ : 5½, Gamma II. 60½, Máv Törekvés II 46½, Terézváros II. 43. A legközelebbi fordulót február 27-én játsszák.

— **Halálozás.** Dr. *Vilmányi Bodnár István* orvos szombaton Budapesten meghalt. Temetése febr. 15-én, kedden d. u. félnégy órakor lesz a farkasréti temető halottasházából.

Szüle Péter festőművész temetése *kedden délután három órakor* lesz a Kerepesi-temetőben, a ref. egyház szertartása szerint, a főváros által adományozott diszsirhelyen.

Feuer Illés nyomdatulajdonos, a „Félegyházi Közlöny" közel négy évtizeden át volt felelős szerkesztője és kiadója, 76 éves korában Budapesten váratlanul elhunyt.

Bárdossy Rózsi 42 éves korában Budapesten meghalt. Temetése kedden d. u. félnégy órakor lesz a farkasréti temetőben.

Gosztonyi és kövesszarvi *Gosztonyi István* 69 éves korában meghalt. Hétfőn temették el nagy részvét mellett a bocsánádi családi sirboltba.

Reggelire-uzsonnára **SALVE** tápszer Kicsinek-naagyna!!

Igy történt

Liegében voltam éppen tiz évvel ezelőtt, mint a falufejlesztési kongresszus résztvevője. A kongresszussal kapcsolatos ünnepélyek közé tartozott egy meghivás, fogadás a földmüvelési miniszternél Brüsszelben. A meghivás este nyolc órára szólt. Kinéztem a menetrendből, hogy négy órakor van egy gyorsvonatom és éjfélkor vissza is tudok még jönni Liegebe. Ez jó megoldás, este hatra már ott vagyok, még szét is nézhetek a városban, átöltözni nem kell, mert átmehetek már ugy, ahogy ott kell lennem, otthon felveszem a szmokingomat... azaz furcsa lesz juliusban szmokingban vonatra ülni, no de majd felveszem rá a ballonkabátot.

Ugy is történt. A fülkében négyen ültünk, irgalmatlan meleg volt, de a kabátot nem vethettem le. Mondanom sem kell, hogy nem volt kellemes az utazás. Rágyujtottam, hátha igy könnyebben viselem sorsomat.

Bejön a kalauz, elveszi a jegyemet, s látva, hogy külföldi vagyok, nem franciául, hanem angolul szólt hozzám, amiből én egy szót se értettem. Azaz hogy egy szót megértettem és pedig azt, hogy „szmoking". Meglepődtem. Először azon, hogy honnan tudja ez az ember, hogy szmokingban vagyok, mikor állig begomboltam a felső kabátot, másodszor azon, hogy mért teszi ezt szóvá? Hiszen jó, jó, én tudom, hogy ez nem való, de mi köze hozzá?

Akkor hirtelen véletlenül az ablakra tett táblára esett a tekintetem, amelyen ott sorakoztak a felirások: Defense de fumer — Nichtraucher — Vietato fumare — No smoking. Nem dohányzó fülkében ültem. Most már megértettem a szmokingot is.

*

Egyik erdélyi város vendéglőjében ebédeltem a napokban. Régen nem látott ételt kaptam, hurkát, kolbászt, friss disznóságot párolt káposztával. Jókora adag volt, jó is volt, éhes is voltam, jól esett. A fizetésnél a főpincér kérdez, ir, számol, összead, megint ir, megint összead, ahogy ez már ilyenkor szokás, aztán elém teszi a számlát. Szemem először is a legutolsó nagyobb tételt veszi észre, ami számszerüleg 4 pengő 50 fillért tett ki.

— Mi ez? — kérdeztem.

— A százalék — hallom meglepetten.

— Nem lesz ez egy kicsit sok?

— Nem, instállom, ennyi az ára.

— Ára? Hát mi volt ez?

— Ez, instállom, az ázalék, ahogy mondám.

Ekkor valahonnan messziről, régi erdélyi diákkoromból csendült a fülembe ez a szó, ahogy ott a hurkátkolbászt nevezik.

*

Vidéki kis állomáson vártuk a vicinálist. Kivülem még négy-öt utas volt, mindnyájan türelmetlenül néztünk abba az irányba, ahonnan a vonatnak be kellett döcögnie. Alkonyodó hideg téli délután nincs semmi szépség a vidéken. Szerettünk volna már a vonatban ülni. Csak az a tiz ujonnan jött utas nem sietett, nekik nem volt sürgős a hazamenetel, az volt a jobbik eset, ha késik a vonat. Fegyencek voltak, akik büntetésük javarészét már kitöltötték és a feltételes szabadságra bocsátás előtt az ugynevezett közvetitőben voltak, munkára jártak. Egyetlen fegyőr kisérte őket, ezek közül már egy se szökik meg, hiszen pár hét van csak hátra a szabadulásig. Jöttek-mentek az állomás épülete előtt, élvezték, hogy itt most nem fegyencek, hanem utasok, be-benéztek a forgalmi irodába, egyik-másik megállt, elolvasta a különféle hirdetményeket, ugy, ahogy az unatkozó, vonatra váró utasok mindenütt szokták.

Egyszer csak megszólal az egyik, aki sokáig tanulmányozott egy kifüggesztett hirdetményt. Odaszól a távolabb álló fegyőrnek:

— Halász ur, jöjjön csak ide! — A fegyőr odament.

— Na mi az?

— Hát kérem, Halász ur, maga nem jöhet velünk a vonaton.

— Én e? Jól néznénk ki, ha kisérő nélkül vonulnának be.

— Nono! Olvassa csak el, mi van ezen a táblán: Elutazók kisérőinek a vonatba felszállni tilos...

*

— Egyik vidéki városba szólt az első tanári kinevezésem, valamikor fiatal koromban — beszélte a nyugalmazott főigazgató —, ahol csakhamar bejáratos lettem egy családhoz. Mondanom se kell, hogy lány is volt a háznál, olyan 18—19 éves, szép és csinos szőke lány volt. Akkoriban a lányok még nem végeztek annyi iskolát, mint most, ez se volt különösebben képzett, de rendes, jó lány volt. Ez tetszett és nem is kerestem benne mást, gondoltam, ha komolyra fordul a dolog, majd magamhoz nevelem. Mégis az irodalom volt az oka, hogy az ismeretség hirtelen abbamaradt. Mert ami sok, az sok.

Ugy történt, hogy egy délután elmentem hozzájuk. A lány a szalonban ült, olvasott. Leültem melléje, ő letette a könyvet, beszélgettünk. Később megkérdeztem:

— Mit olvas?

— Erdélyi Aranyróka — mondja ő.

Sohasc hallottam erről a könyvről, kivánesian kérdeztem:

— Ki irta?

— Nem is tudom. Olyan furcsa könyv.

Balsejtelmek között nyultam a könyv után, megnéztem a cimlapot.

„Erdély Aranykora. Irta: Jókai Mór."

— Nem tetszik? — kérdeztem, mikor magamhoz tértem.

— Elég jó — mondja a bájos leány — csak már a vége felé járok és a róka még mindig nem jön elő.

A rövidesen beköszöntött nyári szünidő alatt aztán sikerült magamat áthelyeztetnem, volt rá gondom, hogy jó messzire kerüljek.

Pogány József.

Budapestre hozták a nagyfuvarosutcai rablógyilkost

A fiatal kereskedősegéd beismerő vallomást tett

A csendőrök szombaton Budapestre érkeztek a Huszton elfogott nagyfuvarosutcai rablógyilkossal és vasárnap reggel a rendőrtisztek elé állították.

Csobán Lajos, a 19 éves volt kereskedősegéd egykedvüen mondotta el, hogy nem szeretett dolgozni és alig fejezte be tanoncéveit, abbahagyta a kereskedői pályát. Ferenczi Erzsébettel még akkor ismerkedett meg, amikor egy vasutcai füszerüzletben volt tanonc. Az asszony ugyanakkor a Tormay Cecil-utcában vezetett egy vegytisztitóüzletet. *A fiatalember az utóbbi időben — mint beismerte — abból szerzett pénzt, hogy a zugforgalomban „fekete árut" adott el.* Nemrég 4800 pengős örökséghez jutott, ezt a pénzt csakhamar eltékozolta és megszokva a könnyelmű életmódot, most már azon törte a fejét, hogyan juthatna könnyen pénzhez.

Hóvirág és — váltóvas

Csobán Lajos mindent bevallott, csak azt nem akarja beismerni, hogy előre megfontolt szándékkal végzett Ferenczi Erzsébettel.

— *Nem akartam megölni* — hajtogatta —, *eszemágában sem volt, csak a pénzét szerettem volna megszerezni.*

Ennek az állitásnak azonban ellentmond az, hogy *magával vitte az utolsó „látogatásra" a sinigazitó váltóvasat.* Ezt a szerszámot — éppen úgy, mint a Beszkárt-esőköpenyt — egy ismerősétől szerezte meg.

Már egy héttel a gyilkosság elkövetése előtt *zavaros, nyugtalan napjai voltak.* Eladta felöltőjét és egy öltönyét a Teleki-téren és a ruhákért kapott pénzből a városban csavarogva, *folyton ivott.* Közben meglátogatta Ferenczi Erzsébetet és *hóvirágot vitt neki,* majd cigarettával ajándékozta meg. Hiába kérlelte azonban az elvált asszonyt, *nem adott neki pénzt.* A gyilkosság napján, amikor déli félegy óra tájban meglátogatta, az asszony nem volt egyedül. *Ezért rövid ott tartózkodás után eltávozott, hogy később próbálja megszerezni a pénzt.*

Bement egy közeli kocsmába és *megivott két és fél deci pálinkát.* Ezután elment fiatalkoru ismerősáért, hogy együtt menjenek a vegytisztitó üzletbe. *Csobán megerősitette a suhanc vallomását, hogy az nem akart vele menni.* Ő valósággal kényszeritette, hogy együtt menjenek a Nagyfuvaros-utcába.

Alighogy bementek az üzletbe és néhány szót váltottak Ferenczi Erzsébettel, az asszony lehajolt, hogy fát vegyen elő az ágy alól. *Csobán Lajos ebben a pillanatban felkapta a váltóvasat és fejbesujtotta.* Társa ekkor leoltotta a villanyt, az asszony pedig nyöszörögve kiáltotta:

— *Lajos, segits!* — *Ferenczi Erzsébet ugyanis nyilván azt hitte, hogy Csobán fiatalkoru társa ütötte fejbe. Csobán Lajos ekkor leszoritotta az asszony száját, karjával ránehezedett a torkára és e miatt tört el a gégefő.*

Társa még ekkor is menekülni akart, mert elrettent attól, ami történt. A gyilkos azonban kényszeritette, hogy segitsen neki a holttest elrejtésében.

A szinházban elfogják a gyilkost

Csobán Lajos a továbbiakban éppen úgy mondta el a rablás végrehajtását és a rablott holmi értékesitését, amint azt a fiatalkoru siheder a főkapitányságon előadta. A gyilkos azonban beismerte még, hogy *másnap találkozott apjával és az eladott 1790 pengőből 220 pengőt átadott neki, hogy egy régi adósságát kiegyenlitse.* Közben uj ruhákat vásárolt és egy nőismerőse társaságában a megmaradt 974 pengővel a zsebében, Husztra utazott. Ott *„Tóth János" álnéven megszállott az egyik szállodában.*

A szálloda pincére olvasta az ujságokban a megszökött gyilkos személyleirását és amikor a csendőrök razziáztak, felhivta a figyelmüket az állitólagos Tóth Jánosra. A csendőrök nyomban kutatni kezdtek utána és a *szinházban találták meg Csobánt.* Előadás közben fogták el és a szinházból kisérték be a csendőrőrsre.

A rendőrség Csobán Lajost beismerő vallomása után *rablással párosult emberölés* cimén letartóztatta, fiatalkoru társát pedig átadták a fiatalkoruak biróságának. *Hétfőn a gyilkos apját, Csobán Jenő állásnélküli kereskedősegédet is letartóztatták orgazdaság gyanuja miatt.*

Ünnepségek a csendőrnapon

A csendőrség február 14-én, a *csendőrnapon*, az idén is megünnepelte felállításának évfordulóját. Az istentiszteletek után a *budapesti* parancsnokságok ünnepélye a böszörményiuti laktanyában folyt le.

Vitéz *Faraghó Gábor* altábornagy, a csendőrség felügyelője fogadta a kivonult diszszázad parancsnokának jelentkezését és egy csendőrtiszt a nap jelentőségéről mondott beszédet. Utána a csendőrség felügyelője megkoszoruzta a laktanya hősi emlékművét és kiosztotta a dicséreteket és jutalmakat. Ugyanekkor a tiszti küldöttség a Fery Oszkár-uton és a Hadimuzeumban megkoszoruzta néhai *Fery Oszkár* altábornagy emléktábláját. Délben egy órakor a Kormányzó Ur rendelkezésére a csendőrség vonult fel a királyi Várba zenével, udvarlaki őrségre. A csendőrök kedden délig végzik szolgálatukat a királyi Várban.

A csendőrnapot a vidéki csendőrkerületek székhelyein is megünnepelték. *Tatabánya* községben felavatták a Fery Oszkárról elnevezett utcát és az emléktáblát. Az ünnepi beszédet *Nemes Tánczos Ferenc* csendőrszázados mondotta. Az emléktáblát a község nevében *Béldi György* főjegyző vette át.

Négy betörő a rögtönitélőbiróság előtt

A pestvidéki törvényszék rögtönitélő tanácsa dr. *Csikmák Lajos* tanácselnök vezetésével négy tagu bünszövetkezetet vont felelősségre. A bünszövetkezet tagjai *Majoros Rudolf* 20 éves napszámos, *Szőke Sándor* 20 éves bádogos, *Kanalas László* 21 éves napszámos és *Sós István* 21 éves lakatossegéd voltak. A bünszövetkezet, a vád szerint, a légoltalmi elsötétités ideje alatt betöréses lopásokat követett el Rákoskeresztúron. Esténként Budapestről utaztak a helyszinre s ott olyan villákat és nyaralókat fosztottak ki, amelyeknek tulajdonosai távol voltak. Az éjszakát a villában töltötték és aztán a felpakolt ruhanemüekkel meg egyéb holmival reggel visszatértek Budapestre és az ingóságokat itt értékesitették. Az utolsó alkalommal, amikor rajta vesztettek, *Bajári Sándor* nyaralójába hatoltak be. A szomszéd asszony vette észre, hogy az egyik ablak nyitva van és ezért oda küldte cselédjét. A cselédlány megkérdezte, hogy van-e valaki a szobában? Az egyik betörő erre elszólta magát:

— *Nincs itt senki!*

A cselédleány segitségért kiáltozott és sikerült a betörőket elfogni.

Majoros Rudolf a rögtönitélő biróság előtt beismerő vallomást tett. Védekezése szerint nemrég szabadult a toloncházból és azért lopott, hogy ki tudjon öltözködni. Szőke Sándor és Kanalas László ugyancsak beismerő vallomást tett, mig Sós István tagadta, hogy elkövette a terhére rótt bűncselekményeket. Szerinte csak egy izben járt Majorossal Rákoskereszturon. Akkor reggel 5 után loptak el egy wikendházból különböző ruhanemüeket. Ezt a védekezést Majoros is megerősitette.

A biróság a bizonyitási eljárás lefolytatása után *Kanalas Lászlót halálra itélte,* a még 20 évét be nem töltött *Majoros Rudolf 13 évi, Szőke Sándor 11 évi fegyházbüntetést kapott, mig Sós István ügyét rendes biróság elé utalták.* A biróság ezután kegyelmi tanáccsá alakult át, amelynek határozata titkos.

Felhivás a romániai és erdélyi menekültekhez

A külföldieket ellenőrző országos központi hatóság felhivja mindazokat a személyeket, akik Romániából 1938 év január 1. óta menekültek Magyarország területére és a határt utlevéllel, illetve hazatérési igazolvánnyal vagy uti okmány nélkül lépték át, hogy összeirásuk céljából az illetékes I. foku rendőri hatóságnál a rendelkezésükre álló összes személyi okmányokkal jelentkezzenek.

Jelentkezni kötelesek a menekülteken kivül a katonaszökevények is.

Az összeirás alapján az érdekelt személyek uj igazolványt kapnak.

Aki ilyen igazolványt felmutat, azt állampolgársági ügyében történő döntésig a magyar állampolgárokkal egyenlő elbánásban kell részesiteni.

Figyelmezteti a hatóság az érdekelteket, hogy az eddig kiállitott igazolványok érvényessége március 31-én megszünik.

A jelentkezés a következő sorrendben történik: Budapesten az I—XIV. kerületben lakók a Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóságnál (IX., Fővám-tér 8. szám I. 101. ajtószám alatt), mig a Pest környékén, tehát Csepel, Kispest, Pestszentlőrinc, Pestszenterzsébet, Ujpest, Pestujhely, Rákosszentmihály, Mátyásföld, Sashalom, Cinkota és Budafok és az ezekhez tartozó községekben lakók az illetékes rendőrkapitányságoknál kötelesek jelentkezni február 17-től kezdődően a falragaszokon közzétett „Hirdetmény"-ben közelebbről megjelölt időpontban és sorrendben.

Az ország más részében lakóknak az illetékes I. foku rendőrhatóságuknál (városokban a rendőrkapitányság, községekben a főszolgabirói hivatal) kell jelentkezniök, az utóbbiak által közzétett időpontban és sorrendben.

Nyomatékosan felhivja a hatóság az érdekelteket, hogy jelentkezési kötelezettségüknek, saját jól felfogott érdekükben föltétlenül tegyenek eleget, mert a mulasztók ellen elzárással büntetendő kihágás miatt eljárás indul.

Napi hirek

— **Napirend.** Február 15. Kedd. Róm. kat.: K. Kolos. — Protestáns: Fausztin. Budapesten a Nap kel 6 ó. 53, nyugszik 17 ó. 05-kor, a Hold kel 23 ó. 25, nyugszik 9 ó. 43-kor.

Elsötétités este 8 órától 4 óráig

Csendes farsang

Evek óta ez az első farsang, amely hátatfordit Karnevál herceg incselkedő csábitásának és a mai idők komolyságára hivatkozva néma bálokkal fejezi ki a farsang ősi hagyományait. Már tavaly is kevés bál volt, ezek is inkább teaestély jellegüek, a táncot már félhatkor kezdték és féltizenegykor lefujták még a hagyományos és előkelő jogászbálon is. A hetekig tartó izgalmas készülődések a bálokkal együtt megszüntek, sok kislány már tavaly is egyszerü délutáni ruhában táncolta át a báli „éjszakát" és éppen olyan jól érezte magát, mint az elsőbálos fodros tüllrózsás ruhában.

Most is rendeznek néhány teaestély jellegü összejövetelt, csöndben és minden külső disz nélkül, inkább csak jótékonysági célra. És ezeken a helyeken ugyanugy, mint a hagyományos nagy bálokban, bevezetik majd a társaságban még nem szerepelt kislányokat és biztosan senki sem botránkozik meg rajta, ha a sok izgalommal tervezett nagy ruha helyett, fekete aljban és fehér bluzban jelenik meg élete első „báljá n"... És a férfiak is nyugodtan felvehetik a sötét utcai öltönyt, mintha csak ötórai teára indulnának.

A bálok már régebben elvesztették jelentőségüket, nem az egyetlen táncalkalmat jelentőségüket nyujtják többé, hisz mióta divatba jöttek az ötórai teák, a tánckedvelők itt is kiélhetik szenvedélyüket. Nemcsak a fővárosban, hanem a nagyobb vidéki városokban is divatos az ötórai tea. Pesten minden nagyobb szállodának külön terme van a teák rendezésére s ezeknek a helyeknek megvannak a maguk törzsvendégei. Nemcsak az ifjuság gyülekezik itt, hogy hódoljon a tánc istennőjének, hanem a középkoru, sőt idősebb korosztály is. Mert a tánc nem a könnyed és kecses ifjuság kiváltsága többé, mint az andalitó keringők és rezgő csárdások korában, hanem sport.

Az ötórai teák közönsége demokratikus összetételü. Van itt gróf és katonatiszt, kereskedősegéd és számgyakornok. Ide nem kell meghivó, nem kell ismeretségi kör, bejöhet mindenki, akinek van pár pengője és nem sajnálja az üres teáért a három ötvenet és hozzá a vigalmit meg a százalékot. A nőknek sem kell társról gondoskodniok, akad itt mindenkinek s ha nem, az sem feltünő, nem szólják meg a többiek amiért „petrezselymet" árul. Nincs bemelegitő hangulat, nem kell szorgoskodni a bálrendezőknek, hogy összehozzák a párokat. Mindenki kiválasztja és megtalálja itt a saját párját. Sokszor egy táncra, sokszor egy egész életre. Mert nem egyszer megtörtént már, hogy az ötórai teákon egymáshoz sodródó párokból férj és feleség lett. Még könnyebben, mint a bálokban...

S. M.

— **Kratochvill altábornagy a háboru hadászati tapasztalatairól.** A Szent István Akadémia IV. osztályának ülésén *Kratochvil Károly* ny. altábornagy, Erdély és a székely hadosztály volt katonai parancsnoka, „A jelenlegi háboru harcászati-hadászati tapasztalatai" cimmel nagy érdeklődéssel kisért előadást tartott. Rámutatott a két háboru inditóokaira, amelyek tulajdonképpen egymásból folytak. Katonai szempontból az első világháboruban Németország nyugat felé tört, mig a Monarchia feladata „az orosz henger" megállitása volt. A német kezdeti előnyt a „Marnei csoda" megsemmisitette és megkezdődött az állandó állásharc, mind a nyugati, mind a keleti arcvonalon. Az előnyben részesitett védekező harcmodor csak meghosszabbitotta a háborut, annak ellenére, hogy bár kezdetlegesebb formában, de már akkor is megvoltak a mai harceszközök. A végleges döntést ezután nem is a fegyverek hozták meg, hanem politikai sikon dőlt el a háboru. Az győzött, aki tovább birta idegekkel és igy jött létre a gyülöletből fakadt békediktátum, amely magában hordta az uj világháboru csiráit. A mai háboruban Németország a támadásra fektette a fősulyt. Elgondolása szerint a bakancs helyére minden téren a motor lépett. Elméleti stratégiái Hannibál cannaei győzelmére gondoltak, ahol a kisebb, de mozgékonyabb erők döntötték el a csata sorsát. A totális háboru elvét érvényesitették, amely minden nemzeti erőt a háborus cél szolgálatába állit. Az altábornagy ezután ismertette a második világháboru főbb hadászati eseményeit és azok tanulságait. Behatóan elemezte az ujabb harci eszközöket, megemlékezett az óriási csapatszállitó repülőgépekről, az uj repülőgéptipusokról, a pergőtüz ujszerü alkalmazásáról, a rakétabombákról és megállapitotta, hogy mindezek nem uj fegyverek, csak — sokszor óriási arányu — tökéletesitései a régieknek. Hangsulyozta, hogy a legfontosabb ma is a katonai szellem, és hogy a győzelem azon az oldalon van, ahol jobb a hadvezetés.

— **Meghalt Erdély legidősebb főpapja.** Zomora Dániel, az erdélyi egyházmegye nagyprépostja, az erdélyi katolikus papság nesztora, 91 éves korában Gyulafehérvárott meghalt. A köztiszteletben álló agg főpap halálával Erdély egyik legjellegzetesebb vezető férfia szállt sirba.

— **Házasság.** *Haggenmacher Emil*, a GYOSZ elnöke és felesége, rozsnyói *Pekár Marianne* leánya, *Marietta*, hétfőn délben a királyi várkápolnában örök hüséget esküdött *Gschwindt Györgynek, Gschwindt Ernő* és felesége, nemes *Töry Edit* fiának. Az esketési szertartást *Hagyó-Kovách Gyula* ciszterci jószágkormányzó felsőházi tag végezte. Tanuk voltak *Haggenmacher Ottó* és *Darányi Ferenc* ny. államtitkár. A fényes esküvőn a főváros társadalmi életének számos előkelősége jelent meg.

Maurer Margit középiskolai tanár és dr. *Széll Imre* egyetemi tanársegéd, műtősebész, febr. 19-én, este fél 7 órakor házasságot kötnek a Deák-téri evangélikus templomban.

Gyémántlakodalom. Hamp József, a gyoroki takp. ny. pénztárnoka és felesége, *Schönborn Mária*, szerdán ülik meg házasságuk hatvanadik évfordulóját. A gyémántlakodalmát tartó köztiszteletben álló házaspárt kiterjedt családi és baráti kör ünnepli.

Mennyivel könnyebb a mi helyzetünk! Csak egy Wochet kell vennünk, és máris megnyiltak előttünk a világ eseményeit feltáró kapuk. Mindenről, ami a modern embert érdekli, tudosit füzeteiben a

DIE WOCHE

a gazdagon illusztrált német heti folyóirat

Ára 90 fillér, mindenütt kapható, ahol folyóiratokat árulnak. Megrendelhető az IBUSZ, Budapest, útján

Elekfy Jenő

(T. D.:

Esti Újság
1944. febr. 18.

HÁROM KIÁLLITÁS

Elekfy Jenő vízfestményeit a *Műbarátok* helyiségeiben állította ki. Elekfy Jenő művészete egészen egyedülálló az akvarell műfajában. A végtelenségig kiaknázza a vízfestés minden lehetőségét, anélkül azonban, hogy túlcsapna a kereteken és az olajfestés hatáslehetőséségeit vindikálná magának. Viszont ez az eddig csupán elegánsnak könnyednek, szellemesnek, ugyanakkor felületesnek ismert festői ágazat *Elekfy* tehetségének súlya alatt megtelik komoly, mélyreható mondanivalókkal. Egészen rend kívüli, ahogyan Elekfy a mélyebb tónusokat is felhasználja, anélkül, hogy színpalettája vesztene az akvarellszerűség könnyedségéből. Nem választja a könnyebbik utat, a fehér papírlap és a rákent vízfesték közötti ellentét egyszerű kihasználását, hanem szineit úgy keveri, hogy egészen mély tónusokat ér el vele a fedőszínek és a keverés virtuóz használatával. Gyengéd lirikus, de annyi drámaiság is van piktúrájában, amennyit csak ez a festési mód elbir. *Elekfy* Jenő kétségtelenül európai viszonylatban is kimagasló művésze az akvarellnek.

sület értesítője. (Ismertetés) 1
A Bács-Bodrogvármegyei Tört. Társulat évkönyve. (Ismertetés) 1
Tragor Ignácz: Vácz története 1848/49-ben. (Könyvismertetés) 2
E. W. Braun: Die Bronzen der Sammlung G. von Rhò. (Könyvismertetés) 2
L. Diehl: Der Altertümer-Sammler. (Könyvismertetés) 2
P. Schubring: Hilfsbuch zur Kunstgeschichte. (Könyvismertetés) 2
B. Kleinschmidt: Lehrbuch der christlichen Kunstgeschichte. (Könyvismertetés) 2

Hivatalos

Oláh Károly halála 5
Wlassics Gyula emlékirata a Budapesten létesítendő közművelődési könyvtár ügyében 5
Az Orsz. Tanács 1909. decz. 4-iki ülése 5
Az Orsz. Főfelügyelőség 1910. jan. 4-iki ülése 5
Köszönetnyilvánítás 17

ELEKFY KIRCHNER JENŐ

39. Este, vízf.
40. Domboldal, vízf.
41. Patak, vízf.
42. Sárga kalapos hölgy, vízf.
43. Szél a Dunán, vízf.
44. Tornácon, vízf.
45. Erdő, vízf.
46. Alkonyodik, vízf.
47. Nyári intérieur, vízf.
48. Holdvilág, vízf.

Nemzeti Szalon 1940,
Une márc-ápr

ELEKFY JENŐ

42. Alkonyat, vízfestmény
43. Völgy, vízfestmény
44. Hólapátolók, vízfestmény
45. Cseresznyefák, vízfestmény
46. Intérieur, vízfestmény

Nemzeti Szalon 1942
June apr

Vásárlási tudnivalók.

A műtárgy megvétele esetében a vételárnak lehetőleg 50%-a lefizetendő, mig a hátralékos rész legkésőbb a kiállitás bezárásakor esedékes.

ELSŐ TEREM.

Kirchner Jenő vízfestményei

1.	Szentendrei strand	80.—
2.	Női akt I.-II.	100.—
3.	Dunakanyarodás	80.—
4.	Apám II.	120.—
5.	Házak a Dunaparton	80.—
6.	Szentendrei patak	100.—
7.	Akt tükörrel	100.—
8.	Völgy	80.—
9.	Napfényes udvar	80.—
10.	Apám olvas	120.—
11.	Vizimalom	80.—
12.	Falusi utca	80.—
13.	Zebegény I.	80.—
14.	Fekete lovak	80.—
15.	Duna tükre	80.—
16.	Délutáni fény	80.—
17.	Önarckép II.	100.—
18.	Falu	80.—
19.	Templom tornya	80.—
20.	Szentendre	80.—
21.	Készül a cirkusz	70.—
22.	Virágok	120.—
23.	Akt	100.—
24.	Házak a patak mellett	80.—
25.	Női akt	100.—
26.	Vasuti bevágás	80.—
27.	Héthid	80.—
28.	Szőnyegen fekvő nő	100.—

Ernst Múzeum kiállításai
CXIV. 114 (1930)

MÁSODIK TEREM.

Fenyő György festményei.

29.	Tengerparti ut	800.—
30.	Karosszékben ülő nő	1000.—
31.	I pre-alpi	600.—
32.	Lago di Fontega	1000.—
33.	Terrasz a tenger fölött	1200.—
34.	Gyömbérfazék	900.—
35.	Kaktuszok a tenger partján	1000.—
36.	Franci	800.—
37.	Nagyszüleim. (Magántulajdon.)	
38.	Fikusz és piros kandli	800.—
39.	Rózsaszinü fa	1200.—
40.	Uliveto	800.—
41.	Vöröshaju lány	1000.—
42.	Olasz tavasz	800.—
43.	Olajliget. (Magántulajdon.)	
44.	Az úrnő koncertje. (Vázlat)	600.—

EKFY Jenő
Új Műv. 1993/9

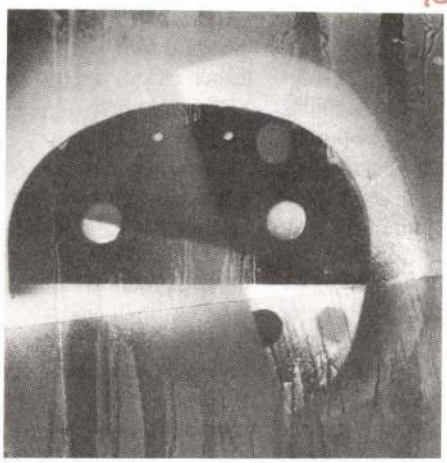

Máté Gyula:
Tűzzománckép, 1970

Elekfy Jenő:
Önarckép, 1953,
olaj, vászon

eszközli az első épületzománc-alkotótábort. Részben ezt az időszakot elevenítik fel a *Szombathelyi Képtár*ban kiállított nonfiguratív tűzzománc-képek.

A bemutató gerincét képező elektrografikák a művész időszerű, friss törekvéseibe nyújtanak betekintést. Különösen az általa szabadalmazott „drótkefeművészet" (Wire Brush Art) elektrografikai lapjai tűnnek ki ikonikus egységességükkel. Máté drótkefével különféle formákat karcol rá rézlemezre, s a kész — javarészt absztrakt — kompozíciókat elektrografikává transzformálja fénymásológépen.

A kézi és az elektronikus technológia ötvözésének talányos módszerét reveláló művekről szólva *Romváry Ferenc* művészettörténész elsősorban a munkák artisztikus érzékenységét dicséri, s *Moholy-Nagy* felfogásával rokonítja őket: „Ha előképekben kutakodom, a sokszorosító grafikai technikák rendkívül gazdag múltjából, talán a hozzá legközelebbinek a 20. századi művészet egyik nagy reformerének fotogramjait tekinthetjük." *(Szombathelyi Képtár, 1993. VI. 10—VII. 4.)*

SZOMBATHY BÁLINT

A szépet kereső művész

Elekfy Jenő emlékkiállítása Zebegényben

Halálának huszonötödik évfordulóján a zebegényi *Szőnyi István Emlékmúzeum* adott otthont *Elekfy Jenő* emlékkiállításának.

Az Elekfy Péter tulajdonában lévő huszonkilenc vízfestmény méltóképpen elevenítette fel a művész emlékét, hiszen Elekfy született akvarellista volt. A műfaj elmélete is foglalkoztatta, amiről *A képzőművészet iskolája* című kötet *Vízfestés*-fejezete tanúskodik. S ha született akvarellfestő volt, akkor született lírikus is. Nem véletlenül nevezték „csak szépet kereső művésznek", a háború pusztításában, a romok között is optimista felhanggal hirdette az újjászületés és az élet győzelmét.

Elekfy pályája abban a művészkörben bontakozott ki, amelynek meghatározó alakja *Szőnyi István* volt. Az ő személyisége vonzotta Zebegénybe *Medveczky Jenő*t, *Szobotka Imré*t, *Berény Róbert*et, *Vass Elemér*t, s a festői tájat időnként *Bernáth Aurél* és *Aba Novák Vilmos* is felkereste, valamint *Schilling Aladár* rézkarc-nyomdász. A kies Dunamenti hely egy időben spontán művészteleppé lépett elő. Az ide vonatkozó eseményekről bővebben Elekfy Jenőné *Tizennégy nyár Zebegényben* című könyvéből lehet tájékozódni, amely 1990-ben érte meg második kiadását.

Méltatói és művészetének értelmezői — *Pogány Ö. Gábor, Perneczky Géza, Pátzay Pál, Szíj Rezső* — mesteri emberábrázolását emelik ki. Ismeretesek önarcképei — az alig húszesztendős művészt ábrázoló, a Magyar Nemzeti Galéria tulajdonát képező mű „kiforrott alkotás, melyen megtaláljuk a fiatalság tisztaságát, a későbbi Elekfy lelkét, egyszerűségét és művészi becsületességét".

Opusának központi vonulatát azonban a Zebegényben, Szentendrén, Esztergomban, Visegrádon és Dömösön készült akvarellek képezik. Az olajkép lassú munkaritmusának ellenében a felismerés pillanatát rögzítő eljárás szószólója volt, aki imígyen dicsérte kedvelt kifejező formáját: „A friss és tiszta színek, a finoman szövődő selymes tónusok, a kifejezőkészség spontán és könnyed szellemessége, ötletessége szinte magától értetődő közvetlen-

ségükben jelentkeznek a jó akvarellen, s ebben ez a technika (...) egyedülálló.".

SZOMBATHY BÁLINT

Készülődés

Lőrincz Zsuzsa kiállítása

Az én anyagom: a fonal, szál, a kelme és a rostokból előállított papír; mindezek növényi eredetűek vagy állatok szőréből készülnek. A kerámiát vagy porcelánt maga a Föld alkotja, az a Föld, mely a világ teremtésének első napján kelt életre. „Majd amikor az Ég és Föld teremtése lefolyt, az Úristen a föld porából megalkotta az embert és orrába lehelte az élet leheletét." És a szobrász, a mintázó nem kisebb dologra törekszik, mint a Teremtés utánzására. Valódi életre ugyan nem tudja kelteni az agyagszobrot, így valószínűleg a középkori prágai zsidó misztika gólemje is csak legenda marad, mégis csodálatosak a hiedelmek és különböző halottkultuszok apró, emberalakú, archaikus szobrocskái és bálványai.

Szemlélődjünk el Lőrincz Zsuzsa legkorábban készített apró idoljain. Az első munkák fehér sómázas alakocskák, melyek úgy tűnnek, mint — a parancs ellenére — hátratekintő Lót feleségének sóbálvánnyá merevedései. Az alakok felszínén csomós bugyborékokban megjelenő egyenetlen mázfoltok sok helyen szabadon hagyják a szürkésbarna samott felületeket, Lőrincz Zsuzsa először itt szabadította meg tárgyait a máz fojtogató köntösétől, és örömmel újságolta nekem, hogy úgy érzi, lélegzik az anyag. Ettől kezdve elhagyja a mázat, így az agyag önnön összetevői szerint színeződik. Különböző nagyságú grafitszürke figurákat formál egy megnevezhetetlen, madárszerű emberalakot képezve, amely arcvonásokkal nem rendelkezik ugyan, de egyfajta szomorú drámai egyéniséggel igen. Alakjaiban nem annyira a menekülés, mint inkább egy makacs vonulásra készülődés és indulás mozdulatait látjuk, olykor szinte rajban rendezett repülni vágyást, figurái nomád csoportok kényszerűségből vállalt menetét idézik, egy olyan ősemléket, amely minden időben megtörténhető, átélhető élményünkké válhat. Ólomszínű csapata menetel, tagjainak mellkasán még bizonyos kitüntetések nyomai is láthatóak, Isten tudja, mily hőstetteknek a jutalmaképpen. Alkatuk bizonyos szempontból stilizált, finomra csiszolt felületük olyan, mint olajjal ápolt vitézek testének érintése. Csak egy tevékenységében változatos és gazdag, technikai tapasztalatokban bővelkedő alkotó tud ilyen jól előkészített szakmai meglepetéseket okozni önnönmagának és másoknak is. A témának megfelelő komolyságú és mértéktartó színhasználat például a mocsárszínű zöldeket is csak oly mértékben engedi láttatni, amennyiben az a mezők, füves térségek és rétek nyomát idézi.

Túlságosan is szomorúnak és megrendítőnek tüntetem fel a látottakat? Amikor először néztem meg a kiállítást, otthon, este az íróasztalomnál, olyan összképem alakult ki, hogy egy indulni kívánó, mozgásba lendülni vágyó szoborsokadalmat látok, melynek alakjai kicsiny posztamenseik ellenére is a „vigyázzkészrajt" állását öltik magukra. Van ebben a látványban valami egyetemes, kollektíven átélt vándorlás, átmenetiség, örök készenlét filozófiája, amely hitelesnek tünteti fel, amit itt most látunk. *(Elhangzott a kiállítás megnyitójaként, Fészek klub, 1993. június 8.)*

SZENES ZSUZSA

Mindeddig nem volt olyan szakkönyvesbolt Magyarországon, amely kizárólag a fényképezéssel kapcsolatos kiadványokat venné és árusítaná.
Ezért a Magyar Fotográfiai Múzeum létrehozta az ország egyetlen fotós szakmai könyvesboltját és antikváriumát.

A helyszínen vásárolhatók és megrendelhetők fotós könyvek, évkönyvek, kiállítási katalógusok, illusztrált fotós árjegyzékek, folyóiratok, levelezőlapok.
Kérésére postán havonta elküldjük ajánlójegyzékünket, amelynek segítségével több mint ezer tétel közül válogathat!
A kiválasztott köteteket utánvéttel postázzuk az Ön címére!
Fotós tárgyú könyveit, szakkönyvtárát megvesszük!
Vállaljuk különleges kiadványok keresését!

Ismerjen meg bennünket!

6000 Kecskemét, Katona József tér 12.
Tel./Fax: (76) 346-424

Englert Judit:
Fiú

Englert Judit
szobrász

Nógrád, 1977. máj. 25.

készítő gondjai. Mert olyan munkaterületnek, a zománcozó II-nek a főművezetője, akiken sok minden múlik. Hiszen a Komfort, a Luna-Lux, a Tea és a Pille fantázianevű gáztűzhelyek alkatrészei itt fordulnak meg az irányítása alá tartozó száztíz ember keze alatt. Ha jól dolgoznak, folyamatossá tudják tenni a hagyományos szerelde munkáját.

De kesereg Merlák Mihály. Mert éppen a legfőbb dolgokkal: a munkafegyelemmel és a minőséggel van baj. S nem is kevés.

— Dolgozóink közül szerényen számolva is tizenöt százalékra tehető azoknak a száma, akikre nem lehet számítani. Akik majd, hogy nem saját kényük-kedvük szerint járnak műszakba. Ha járnak... Ez pedig csak tetézi nehézségeinket. Mondjam, hogy már az első negyedévben is több millió forinttal elmaradtunk a tervtől?! És ehhez „jön" még a selejt. A minőségileg rosz-

ben az esetben nem elegendő ha az üzemvezetőség elhatározza, hogy megszilárdítja a munkafegyelmet. Ehhez roppant szükségesnek tartom a párttagok, választott bizalmik és a szocialista brigádtagok támogatását is. Az összefogás hozza meg a „gyümölcsöt." Persze, nekünk, vezetőknek sem szabad elnézőknek lenni. Mert hiába élünk munkaerőínséges időket; a fegyelmezetleneket, a másokat is rossz útra csábítókat el kell távolítani magunk közül. Eredményeinket úgyis csak rontják.

— S tettek már valamit ennek érdekében?

— Újólag napirendre tűztük a csoportos elbeszélgetéseket. Kérjük valamennyi becsületes dolgozó segítségét a nyugodt légkör megteremtéséhez. És fegyelmezünk, most már szigorúbban. Tíz-húsz igazolatlan mulasztás után elbocsátjuk az embereket.

— Volt már erre példa?

— Még nem. De hamarosan lesz! Vannak, akik már súrolják a határt. És ebben az

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

Elekfy Jenő

1966 ÁPR 23

1021

Elhunyt Elekfy Jenő festőművész

Elekfy Jenő, Munka Érdemrenddel és Munkácsy-díjjal kitüntetett festőművész, érdemes művész, 73 éves korában elhunyt. A Magyar Képzőművészek Szövetsége saját halottjának tekinti. Temetése április 29-én, hétfőn délután 2 órakor lesz a Farkasréti temetőben. (MTI)

ltek

elmek

ay, Börzsei

yben

1021

A XI. magyar képző-művészeti kiállítás

Tizenegy nagy teremben háromszáz művész hétszázötven alkotása, egyebek közt kétszáz grafika, kétszáznál több szobor és csaknem feleannyi érem; — bőséges látnivalóval fogadja nézőit a Műcsarnokban a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Első látásra talán túlságosan is sok a látnivaló a belépőnek, aki nehezen tudja eldönteni, melyik részén is szegje meg ezt a hatalmas, kerek kenyeret.

Részlet a kiállításból, a háttérben Kádár György gobelin-tervével és Antal Károly nagyméretű Kő rösi Csoma-szobrával.

A művészeti díjasok

Kezdje talán az idén kitüntetettek műveinél? Alig néhány napja kapták meg alkotóink a művészeti díjakat, „A *Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze*" és az „*Érdemes művész*" címeket. *Hincz Gyula* Kossuth-díjas valóban kiváló művésznek bizonyult ismét, szó szerint igazolva a friss cím indokoltságát; a hatalmas és reprezentatív első teremből is kiválik tüzes színű és szép dekorativitással telt falkárpitja. Az idős mester fiatalos műve korábbi grafikai lapjainak hangulatát és figuráit idézi a szövött formákban, s a kiállítás oldalsó termeiben megtalálható a szinte minden műfajban — nemcsak festészetben, olykor szobrászatban is — emlékezetest alkotó művész néhány friss grafikája, újabb gobelinterve is.

Ugyancsak idősebb alkotót, a mai magyar vízfestészet talán legbiztosabb kezű művészét illette az érdemes művészi rang *Elekfy Jenő* idei kitüntetésével. Két szép akvarellje látható a grafikai termekben, s a vízfesték illanékony hamvasságát, áttűnő, s olykor tömörré sűrűsödő színeit idézik a maguk módján olajképének ecsetvonásai is.

Végül a grafikus-polihisztor és a festő után egy szobrász: *Tar István* idei érdemes művész legutóbbi nemzeti tárlati sikerét ismétli meg mostani szereplésével. Tiszát szimbolizáló erőteljes-harmonikus nőalakjával és kétfigurás kompozíciójának harmóniáival.

Az idei Munkácsy-díjasok közül itt van *ifj. Szabó István* szobrász, *Göllner Miklós*, az ezúttal téli budai látképet kiállító érett hangulat-festő művész, *Berényi Ferenc*, aki tömör, kemény és mégis melegszínű képekkel idézi a kubikosok zárt világát, *Patay László*, aki nagyméretű festményein jelképes jeleneteket idéz, s *Konfár Gyula*, aki ugyancsak nagyléptékű és nagyindulatú képeivel vonja magára a figyelmet. S végül két grafikus a kitüntetettek névsorából: a rézkarcain palóc motívumokat, népművészeti hangulatokat idéző *Czinke Ferenc*, s a fiatal *Pásztor Gábor*, aki nagyon dekoratív új művekkel lepte meg művészetének ismerőit.

Szobrászat

Korántsem csupán az idei művészeti díjasok szerepelnek jelentős alkotásokkal a kiállításon; a tájékozatlan látogató is ráfalálhat fokozatosan egyéb, a jók közül is kiemelkedő más művekre.

Nemcsak olyan méltán előnyösen elhelyezett kompozíció kelt itt figyelmet, mint *Vigh Tamás*nak a bejáratnál fölállított Kürtösök című képe (amely diadalmas hangszereinek felfelé mutató lendületével, s ritmusos embercsoportjával hirdeti a kor eszméinek nagyszerűségét); a művész kisebb és máshol elhelyezett kompozíciói is érett, egyéni szemléletről beszélnek. S jól illeszkednek a plasztikai együttesbe, amelynek élvonalát *a modern magyar szobrászat óriása*, az időközben elhunyt *Ferenczy Béni* művei — utolsó szobrai és portréi — határozzák meg. Élő mestereink közül *Pátzay Pál*on, *Somogyi József*en, *Makrisz Agamenon*on kívül az említetteknél ezúttal több munkával szereplő *Kerényi Jenő* teszi jelentőssé a gyűjteményt. A szenvedélyesen izgatott expresszív szobrászat újonnan bemutatott jelentős termése *Vilt Tibor* pályadíjnyertes Madách-kompozíciója, a Margitszigeten hamarosan fölállítandó nagy mű kis modellje. Rokon vonások jellemzik *Schaár Erzsébet* műveit — háborúellenes kisplasztikája különösen megrázó —, s hasonló izgatottsággal, bár egészen más, egyéni hangon szólalnak *Varga Imre* kisbronzai. *Borsos Miklós* kiegyensúlyozott, nyugodt domborművéhez s erőteljes Derkovits-portréjához mindenképpen el kell jutnia a szemlélőnek, mielőtt a kitűnő éremanyagot látni kívánja.

A tárlókban a szobrásznak is jelentős *Kiss Nagy András*, *Kiss Kovács Gyula* és egy sereg ígéretes fiatal érmei várják.

A kisplasztika és éremművészet részben osztozik a termeken a grafikával. Érdemes hát itt folytatni az ismerkedést, s megállni az első teremben *Kondor Béla* vívódó lapjai előtt. A fiatalon iskolát csináló grafikus mellett más önálló egyéniségek sorakoznak: az új lapjaival Picasso előtt tisztelgő *Feledy Gyula*, a hihetetlenül finom és hamvasan költői *Gross Arnold*, vagy a népi tragikum hangját rézbe karcoló *Csohány Kálmán*. S ha grafikusaink egészében most nem is szerepelnek olyan átütő erejű gyűjteménnyel, mint a legutóbbi nemzeti tárlaton, nagy része van az egész kiállítás sikerében *Raszler Károly*, *Lenkey Zoltán*, és az egészen fiatal *Bálványos Huba* és *Vagyóczky Károly*, *Gyulai Líviusz* és *Lakner László* máris egyéni hangú művészetének.

Festészet

Nemcsak az idős mesterek, a festészet nagy öregjei, mint a töretlen derűjű *Czóbel Béla*, vagy a szikár fegyelemmel festő *Kmetty János* nemcsak *Domanovszky Endre* heves vásznai és *Bernáth Aurél* kompozíciói: tegnapi és mai fiatalok viszik előre a műfaj ügyét. *Kokas Ignác* fojtott-hangú, szikár drámaisága, *Fejér Csaba* és *Kurucz D. István* ugyancsak kevésszavú, sokat mondó festészete, *Bartha László* szenvedélyes színköltészete egymásnak felelget. A grafikai termekben már megismert *Kondor Béla* itt is kiemelkedik.

Festőnőink eleven munkássága jelentősen gazdagítja az anyagot. Közülük három egy teremben található: *Szántó Piroska* a tragikum és az élet színeit-formáit hevíti egyetlen, tömör kompozícióba, *Anna Margit* busó-képe a mesék elevenségével ragad meg, s ugyancsak a mesék derűs-groteszk világát idézi más szemléletmóddal *Berky Viola*. Míg egy teremmel tovább negyedik társuk, *Gábor Marianne* meszes-fehér tájképe teremt egyéni hangulatot.

Barcsay Jenő, élő mestereink egyike a szobor-teremben képviseltetni magát: a Nemzeti Színház épületéhez készített mozaik-kartonját mutatja be a hátsó falon, mintegy méltóképpen lezárva az egész kiállítást.

3004/48823

BÉLYEG

Legszebb a Guernica

Általános gyakorlat most már, hogy egyes országok bélyeggyűjtő szövetségei évente bélyegszépségversenyt rendeznek, meghatározva a legsikerültebb kiadványokat. Nápolyban tavaly először ítélték oda a város filatéliai nagydíját annak a postaigazgatásnak, amely az elmúlt évben a legszebb bélyeget kiadta. Több száz neves filatelista és más szakember szavazata alapján a díjat a csehszlovák posta kapta azért a bélyegkiadásért, amely Picasso „Guernica" c. festményét ábrázolja.

Mennyi időt töltünk bélyeggyűjtéssel?

Érdekes statisztikai összesítést készítettek külföldön arról, hogy mennyi időt szánnak a bélyeggyűjtők első számú kedvtelésüknek. Eszerint az átlaggyűjtő havonta 4 alkalommal 3—5 órát tölt el bélyeggyűjteménye rendezésével, azaz hetente egy esét.

Budapesten rendezik a nemzetközi ornitológiai kongresszust. Ebből az alkalomból a posta április 25-én nyolc értékből álló „Természetvédelmi"-sort bocsát ki, amely madarakat ábrázol. Ez lesz az ötödik madársorunk. Tervezője: Füle Mihály. A sor névértéke 9,50 forint.

TERMÉSZETJÁRÁS

Országjáró diákok

A KISZ és a Bm. Természetbarát Szövetség közös rendezésében került sor az országjáró diákok megyei találkozójának I. fordulójára március 31-én a Mecseken. A gyönyörű, napsütéses időben a célállomásnál, a Misinatetőn 2024 diák jelentkezett igazolásra. A legtöbb pontszámot a Zrínyi Közgazdasági Technikum és a Nagy Lajos Gimnázium érte el.

A II. forduló április 21-én a Tenkes hegyen, Siklósnál lesz. A III. fordulóra Mohácsszigeten, a IV-re Orfün kerül sor. Itt a helyezések eldöntése után kiosztják a díjakat.

Az I. helyezett iskola vándorserleget, oklevelet és 1500 Ft értékű turistafelszerelést, a II. helyezett oklevelet és 1000 Ft-os, a III. helyezett pedig oklevelet és 500 Ft értékű turistafelszerelést kap.

A megyei találkozón helyezést elért iskolák tanulói vehetnek részt az országjáró diákok országos találkozóján Felsőtárkányban.

Túramotorosok seregszemléje

A Természetbarát Szövetségek motoros túrázóinak első nagy seregszemléje május 18-án lesz a festői Dunakanyarban, Nógrádverőcén. A pécsi túramotoros klubnál is folyik a szervezés a találkozóra. Eddig 45 motorral 78 fő jelentkezett. Az elmúlt évek tapasztalatai nagyon jók. Az ország minden részéből odasereglett motorosokat festői környezetben lévő camping fogadja. Az elszállásolás 4 személyes faházakban történik. A program változatos. Délelőttönként motoros ügyességi versenyek, délután ismerkedés a környék nevezetességeivel, este tábortűz, szalonnasütés szerepel a műsorban.

Élménybeszámoló

A B. m. Természetbarát Szövetség klubnapjai keretében dr. Tóth Géza, a Pécsi Bőrgyár Természetbarát Szakosztályának tagja indiai útjáról színes diafilm vetítéssel egybekötött élménybeszámolót tartott április 9-én a KISZÖV székházban.

Túraajánlatunk

Változatos tavaszi túrát ajánlunk Pécs, Kölyök, Fehérkút, Pécs útvonalon. A dömörkapui autóbusz végállomástól a piros csík jelzésű úton északi irányba indulunk Kisrét felé.

HORGÁSZAT

A garda horgászata

Hazai folyóvizeink és a Balaton régi, jellegzetes és érdekes lakója a garda, amely a Balaton után az elmúlt ősz óta a Pécsi tó zárt vizébe is belekerült. Horgászatának módját gyakorlati tapasztalatai alapján évekkel ezelőtt Nagy Miklós ismertette a Magyar Horgászban. E leírás alapján közlöm most horgásztársainkkal a legszükségesebb tudnivalókat.

Az eredményes horgászathoz elsősorban a garda életmódjával kell tisztában lennünk. Mindig nagy csapatokban vonul és az év nagyobb részében inkább a vizek felső régióiban tartózkodik. November derekától azonban — Herman Ottó szerint — oszlopszerűen tölti be a víz egész mélységét a fenéktől a színéig. Mivel táplálékának nagy részét a vízbehulló rovarokból szedi, valószínű, hogy a repkedő rovarok megjelenésével és eltűnésével függ össze tartózkodási helyének a megválasztása. Mivel a rovarokon kívül nagy planktonfogyasztó is, igen jól fejlődik, s van rá eset, hogy az 1—1,5 kg-os súlyt is eléri. Nagyobb példányai már ragadozó természetűek s a bálnához hasonlóan nyílt vízi üldöző ragadozók.

Ivása május-június hónapokra esik. A Pécsi-tóban horgászata ezért június 15-ig tilos.

Horgászata nagy élvezetet nyújt. Rovarevő életmódjánál fogva legszorakoztatóbb és egyben legeredményesebb fogási módja a legyezés. Legyes horgászatánál jól bevált csali a szöcske. Műlegyes horgászatáról még nem tudunk. A nagyobb példányokat a Balatonon jól fogják halfarokkal. Tavasszal és ősszel amikor a mélyebb vizeket is felkeresi, úszós vagy fenekezős készséggel is fogható bármilyen, békés halnak szánt csalival. Szívesen fogadja a málégombócot, galuskát, tarhonyát és természetesen a gilisztát is.

Mivel kizárólag a nyílt vízen tartózkodik, horgászatához igen megfelel a 0,15—0,25-ös műanyag zsinór és biztosan akad a hosszú szárú 6—8-as számú horogra. Amint nagy Miklós írja, tapasztalata szerint az etetett helyeket is megtalálja, a beszórt eleséget, konyhahulladékot is elfogyasztja.

Csukák a Dombay tóban

A Baranya megyei Horgászok Intéző Bizottsága az évi halasítási tervnek megfelelően április 6-án a Balatonról hozott 20 db süllő-fészket helyezett ki a Pécsi-tóba. Az Orfűről juttatott pontyokon kívül zsenge csukaivadékot helyeztek el a másutt már említett Üszögi-tón kívül a Majláth-pusztai tóba százezer darabot, a Dombay-tóba és Sikondára pedig tíztízezer darabot.

Jól indult a tavaszi idény

A húsvét előtti nyárias jellegű időjárás alatt siker koronázta több horgász koratavaszi próbálkozását. A pálmát azonban Kürtös János vitte el 85 cm-es, 4 kg és 95 dkg-os harcsájával. Amikor a szép eredményhez gratulálunk, hasonló sikereket kívánunk azoknak a horgásztársainknak is, akik rászánják magukat, hogy e félelmetes rablótól megszabadítsák féltve őrzött tavunkat.

Az Üszögi tó horgászrendje

Mivel a Pécsi Horgász Egyesületnek sikerült az Üszögi tó állandó ellenőrzését szerződtetett halőrrel biztosítania, sor kerülhetett a tó tervszerű halasítására és a valóraváltására is.

Az Orfűi tó március végi telahalászásából 1900 kétnyerás ponty került a tóba, majd pár nappal később tízezer zsenge csukaivadék is. A tó területi nagysága a számítások szerint csak korlátozott számú horgászt bír el, ezért úgy határoztak, hogy csak száz területi jegyet bocsátanak ki évi 50 forintos áron. Mivel azonban a tó hínártalanításának folytatásához a horgászok társadalmi munkájára is szükség van, a területi jegyet csak olyan horgászoknak adják ki, akik az 50 Ft-os területi jegy ellenében kötelezően vállalják, hogy 25 órát ledolgoznak a megkívánt munkák során.

AUTÓ-MOTOR

Magyar Hirdető

SAJTÓFIGYELŐ

Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17

Telefon: 188-296, 188-307

Elekfy Jenő

MAGYAR NEMZET

1966 JAN 16

Elekfy Jenő gyűjteményes kiállítását szombaton nyitotta meg a Magyar Nemzeti Galéria időszaki bemutató termeiben dr. Pogány Ö. Gábor főigazgató.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1966 JAN 17

PESTMEGYEI HÍRLAP

Elekfy Jenő

— **Elekfy Jenő Munkácsy-díjas festőművész** gyűjteményes kiállítását dr. Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója nyitja meg szombaton délben a Magyar Nemzeti Galériában (V., Kossuth Lajos tér 12.).

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966. JAN 1.

MAGYAR NEMZET

Elekfy Jenő

Elekfy Jenő Munkácsy-díjas festőművész gyűjteményes kiállítását január 15-én, szombat délben 12 órakor dr. Pogány Ö. Gábor főigazgató nyitja meg a Nemzeti Galériában.

BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

Független Magyarország

Elekfy Jenő,

1952 MARC 31

HÉTFŐ, 1952. március 31.

1276

FELSZABADULÁS

(Elekfy Jenő, a Képzőművészeti Dolgozók Művészi Munkaközössége tagjának rézkarca)

szak
sp

ink hetedik
ésére lázas
000 sportoló
. Sportolóin
a nagy m
az olimpiai
akik mellett
a Budapesti Dózsa SE
ik fel. Az olimpiai keret
állgatói következnek, majd
tagjai, akiket a Vasas, a
és a többi szakszervezeti
portolóinak népes menete
npás felvonulást a motoro-
e.

sportműsor már április 1-én
a nemzetközi céllövő ver
lyen a népi demokráciák
senyzői vesznek részt. A
verseny április 7-ig tart.
a Marcibányi-téri lőtér, az
r sportterep és a nagy-
.

n, csütörtökön délután kerül
a a »Felszabadulási Váltó«.
szerint ezen több mint 300
5000 futója indul. A ver-
gtöbb csapatot a Munkaerő-
nevezte, de a többi egyesü-
l igen nagyszámú csapattal
a küzdelemben. A verseny-
ott lesznek az atléta élsport-
limpiai keret tagjai is. A
ja a férfiak részére a Geller-
hősi emlékműnél lesz, célja
abadság-téri szovjet hősi em-
ők és az ifjúságiak a Lenin-
Rákóczi-út sarkán lévő rajt-

Ezen a népi demokráciák ifjú-
nászai vesznek részt. Ez a verseny 3-án délelőtt, 4-én délután és 5-én délelőtt kerül lebonyolításra.

Április 5-én lesz a Nemzeti Sportcsarnokban a csehszlovák-magyar női kosárlabda válogatott mérkőzés, 6-án este pedig a csehszlovák és magyar férfi kosárlabdázók találkoznak.

Április 4-én ünnepi úszóversenyt rendez a Sportuszodában a Bp. Honvéd, a Bp. Bástya, a Bp. Dózsa. Ezen a versenyen a legjobb magyar úszók is ott lesznek a rajtnál, ünnepi váltóverseny is lebonyolításra kerül, majd a rendező egyesületek vízilabda villámtornán vesznek részt.

Április 5-én fél 10 órakor kerül lebonyolításra a Várban a Bp. Előre rendezésében az év első nagyszabású motoros gyorsasági versenye, amelyen a teljes magyar élgárda rajthoz áll. A verseny útvonala meglehetősen nehéz, így minden géposztályban nagy küzdelem várható az első helyért. (A 100 és 125 kcm-es sorozatgépek versenyét már 3-án délután 4 órakor lefutják.)

Április 5-én délután négy órai kezdettel kerülnek lebonyolításra a Nemzeti Bajnokság I. és II. osztályában a

Kitrimi

Elekffy Jenő festőművész

Művelt Nép, 1954. jul-25-4. old.

Elekfy Jenő

Előzetes beszámoló az I. Magyar Képzőművészeti Kiállitásról.

Magyar Nemzet
1950.VI.éf. 192
Széch. kvt.

Végvári Lajos

Elekfy Jenő

I.Magy.Képzőm.Kiáll.

Magyar Nemzet
1950.VI.é.210.sz.
Széch.kvt.

Végvári Lajos

Kitrimi

Tájkép.
(Eletfy Jenő festménye.)

Irod. Ujság, 1957. apr. 10. 8. old.

Kitsimi

Önarckép.
(Elektry je nő festménye.)

Budalmi ujság, 1954. apr. 8. old.

Kirimi

Arataś.
(Ekeffy Jenő festőművi. festménye)

Irodalmi Ujság, 1954. jan. 16. 1. old.

Elekfy Jenő.

Megyer Nemet.

1949. I. 11., 4. old.

(: Folyóiratismertetés. :)

Kirimi

Elekffy Jenő festőművész

Srodalmi Ujság, 1954. jan. 16. 1. old.

Elekfy Jenő festő

Szabad Művészet. 1930 IV. 11. 420–429

Rabinovszky Máriusz: A grafika és a I.
Magyar Képzőművészeti kiállítás

Elekfi Jenő festő

A londoni magyar kiállítás nem reprezentálja a magyar képzőművészetet

Szabad Nép 1948. jan. 18. - 80

Kirimi

Elekfy Jenő Festőművész

Szod. Ujság, 1954. ápr. 10. 8. old.

Elekffy Jenő festő"

Magyar Csillag 1942 II. évf.

S. sz. 319 l. - Farkas Zoltán: Az „új művészek" egyesületének kiállítása.

Elekfy Jenő

— **Elekfy Jenő** festőművész születésének 90. évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepséget tartanak március 1-én, pénteken 11 órakor a Farkasréti temetőben. (18. parcella, 1. sor, 10. sírhely.)

Napsava 1985. II. 27.

Elekfy Jenő

IX.7.

ELEKFY
díjas érdem
kiállítását t
a simontornyai
október 30-ig
Munkácsy-
akvarell-
ottak meg
A tárlat
látható meg.

Magyar Hirlap 1976/212/6

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-740, 340-726
1978 MAR 12
DAILY NEWS

Jenő Elekfy (1895-1968)

Jenő Elekfy commemorative exhibition

Timeless water-colour art

1021

Budapest (DN) — The Hungarian National Gallery has opened a commemorative exhibition of the water colours and drawings of Jenő Elekfy (1895-1968), on the tenth anniversary of the master's death.

Having originated from Győr, a west Hungarian town of the Danube, the master had a special feeling for scenes of this majestic river. The main stations of his life were places on the Danube—Budapest, as well as Tahi and Zebegény, to the north of the capital.

He studied as from 1913 at Budapest's College of Art, and his masters were the water-colourists and oil painter Aladár Edvi Illés, and the painter István Réti, both great masters some thirty years the beauties of the scenic Bend of the Danube, and the hills of Dömös looming on the horizon beyond a bluish misty foreground atmosphere. Art historian Miss Éva Bodnár told the gathering at the opening of the exhibition that Elekfy's landscapes are pervaded by peace and quiet, a delicate poetic approach, and an appreciation of both the grandeur of nature and a feeling for its small features. He observed colour and light effects with a knowing eye, and reflected his impressions of water and the perspective beyond with expertise and profound feeling. His fine interiors and still lives also reveal his delicate taste beauty for ever reflected his deeply-seated humane outlook.

Praising the way Elekfy carried on the Nagybánya school's great plein-air tradition, Miss Bodnár underlined, Elekfy's example shows that representational pictorial art will never lose its enduring timeless value.

—ta—

meet this weekend to discuss a common approach to disorderly currency markets.

...INDS UP ...SIT

West Germany and western Europe.

Chinese party delegation for Yugoslavia

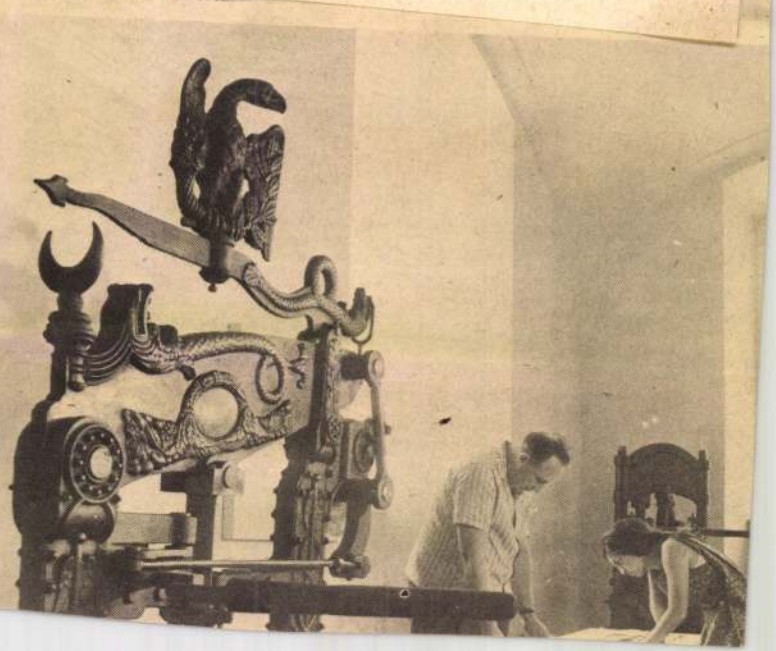

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DAILY NEWS
1978 MÁR 16

Jenő Elekfy

Ausstellungen:

Nationalmuseum: Die Geschichte der Völker Ungarns von der Urzeit bis zur Landnahme – Ungarns Geschichte von der Landnahme bis 1849. – Ungarische Krönungsinsignien im Festsaal. Offen: Dienstag, Donnerstag, Samstag und Sonntag (am Donnerstag neue Öffnungszeit von 12.00 bis 20.00).

Museum der Bildenden Künste: Stadtbilder aus Rom – Grafiken.

Kunsthalle: Skulpturen von Branko Ruzic (Jugoslawien).

Nationalgalerie: Zeichnungen und Aquarelle von Jenő Elekfy.

Kunstgewerbemuseum: Textilien von Béla Molnár.

Gedenkmuseum Kassák (III. Fő tér 1): Reklameentwürfe von Lajos Kassák.

Fényes Adolf-Saal: Gemälde von Mária Fláro Zoltán.

Helikon-Galerie: Gemälde von Sándor Zoltán Nagy.

Ethnographisches Museum: Ungarische Hirtenkunst.

Matthiaskirche: Sakrale Kunst.

Csók István-Galerie (V. Váci u. 25): Gemälde von Pál Miháltz. Miháltz ist klassischer Vertreter der Malerschule von Szentendre. Mit seinem sechs Jahrzehnte umfassenden Lebenswerk ist Miháltz einer der größten Repräsentanten der zeitgenössischen ungarischen Malerei. Das erste Mal sind jetzt auch Aquarelle von dem Künstler ausgestellt, die bisher dem Publikum mehr oder weniger unbekannt blieben.

In der Provinz:

Tatabánya, Grundschule in der Neustadt: Konzert der Philharmoniker aus Győr, (19.00). Dirigent: Antal Jancsovics.

Pécs, Gemäldegalerie (Kossuth Lajos u. 24): Gemälde von Imre Puskás.

Szeged, Gulácsy Lajos-Saal: Gemälde von György Benedek.

ohstoffen geführt haben
an „weit hinter dem Zeit
ege. Im Namen der
ruppe" betonte der indonesische
otschafter Ali Alatas vor dem
Genf zusammengetretenen
Zwischenstaatlichen Ausschuß
ber das integrierte Rohstoffpro-
ramm", daß man auch anläßlich
ieses 5. Ausschußtreffens und
ach zweijährigen Bemühungen
it nur äußerst minimalen Fort-
chritten aufwarten könne.

So seien nur bezüglich eines
ohstoffs, nämlich Kautschuk,
ie Vorbereitungsarbeiten abge-
chlossen worden mit der Aus-
icht, daß es Ende Oktober, An-
ang November in Genf eine Ver-
handlungskonferenz über dieses
Produkt geben wird.

Der Sprecher der Entwick-
ungsländer verwies somit darauf,
daß bezüglich der Rohstoffe,
über die bereits ausführliche
Studien und Diskussionen geführt
worden seien, nunmehr ein ge-
nauer Zeitplan erstellt werden
müßte, und zwar entweder im
Rahmen der UNCTAD oder an-
derswo. Dieser Zeitplan sollte
zur Beschleunigung der Arbeiten
führen, um Verhandlungskonfe-
renzen bis Ende des laufenden
Jahres zu ermöglichen.

Durchsetzung [illegible]
Sozialforderungen.

Nach einer Protestwoche in der Landwirtschaft Andalusiens Anfang des Monats, wo derzeit rund 100 000 Landarbeiter arbeitslos sind, gehen jetzt auch die Landwirte auf die Straße. In Katalonien parkten sie aus Protest gegen zu niedrige Erzeugerpreise 10 000 Traktoren mit Spruchbändern an den Rändern der Landstraßen. In Galizien wurden von Molkereien Zehntausende von Litern Milch aus Protest gegen den staatlich kontrollierten Milchpreis weggeschüttet.

Für Sonntag nun ist ein „Marsch der Arbeitslosen" in die Hauptstadt Madrid geplant, an dem 30 000 Arbeitslose teilnehmen wollen und der mit einer großen Kundgebung im Madrider Sportpalast enden soll. Derzeit sind offiziell 300 000 Spanier arbeitslos und 200 000 nur teilbeschäftigt.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 MÁR 29

DAILY NEWS

Jenő Elekfy

Exhibitions:

NATIONAL MUSEUM: History of the Peoples of Hungary from Pre-Historic Times to the Magyar Conquest (A.D. 896).

MUSEUM OF FINE ARTS: Views of Rome graphics show.

NATIONAL GALLERY: Drawings and watercolours by Jenő Elekfy.

PETŐFI LITERARY MUSEUM: Puppetry in Hungary.

MATTHIAS CHURCH: Sacred Art Collection.

STUDIO GALLERY (V., Bajcsy-Zsilinszky út 52): Graphic artist Wanda Szyksznian. The young graphic artist—Polish-descended but a native of Hungary—studied at the School for Fine and Applied Arts of Budapest and graduated in 1971 from the Academy of Fine Arts. Since her graduation she has been working for several Hungarian publishers as well as Hungaroton gramaphone company and Kőbánya Pharmaceutical Co. Many of her applied graphic works have been great hits—e.g. a well-known poster advertising Fabulon cosmetics. She has contributed entries to numerous poster shows and her works were awarded the title of "Best Poster of the Year", in 1973-77. The posters advertising the "Hungarian Film Days" in Moscow and West Berlin and another one on the Hungarian Film Week in Wiesbaden, West Germany, last year, were her works. Open 9.30 a.m. to 6 p.m. daily.

WEATHER: Morning mist. Cloudly to bright. Dry. Wind moderate, shifting. Max temp. 17 degree C.

ces PM

mman

ime Minister Abdel Rahman
hleifawi.

In a surprise move hours
ter, he replaced air force com-
ander Gen. Naji Jamil with
en. Subhi Haddad, a promi-
ent member of Assad's ruling
aath Socialist Party.

Diplomats and government
urces said the twin moves
emmed from domestic political
onsiderations and were part of
move to accelerate an attack
economic and security prob-
ms.

Khleifawi was to stay on as
aretaker prime minister until
e new government was form-
l. Party sources said Halaby
ad already begun consultations
nd was expected to designate
is cabinet within 48 hours.

IN MORO CASE

Police ex
of Rome

Rome, March 28 (UPI/Reuter) — Police concentrated their search for the kidnappers of five-time Premier Aldo Moro north of Rome Tuesday following tips that two of the Red Brigades abduction gang had a hideout in the area.

House-to-house searches and roadblacks in and around the town of Tarquinia, 43 miles (70 km) north of Rome began Monday.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÚLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 MÁR. 8

NÉPSZAVA

Elekfy Jenő festő-művész

1021

Két kiállítás

Két kiállítás nyílt meg kedden a Nemzeti Galériában. Az egyik tárlat *Elekfy Jenő* bensőséges, szellemiekben gazdag művészetét mutatja be. A galéria, a család és magánszemélyek gyűjteményéből válogatott mintegy 90 rajz és akvarell tiszteletreméltó életműről nyújt áttekintést. A tárlat tükrözi a több évtizedes munkásság minden korszakát.

bathelyen, ahol [illegible]
temberében nyert bajnoki mérkőzést a bajnok együttes, s ez idő alatt döntetlent is csak négy alkalommal ért el. A *Bp Honvédnak* a korábbi idő ben elég sok kellemet-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 ÁPR 3

SOMOGYI NÉPLAP

Elekfy Jenő

kellett? Senki, de senki nem emlékezett rá. 1021

Elekfy Jenő: Kilátás a várból

yés ugyancsak 3:56.40-et
nent és az — bár az elsővel
zonos idő — a hatodik hely-
ez segítette. Az ifjúsági End-
édi a második bollyal érke-
ett be. Lapzártáig eredményét
ég nem értékelték.

Az országúti verseny vég-
redménye:

Felnőtt és junior: 1. Kiss P.
Ganz-MÁVAG), 2. Sugár (Vi-
eoton), 3. Liska (Szekszárd),
Hóbor (Bp. Építők), 5. Gá-
or (FTC), 6. Papp (FTC), 7.
agy Gy. (Ganz-MÁVAG), 8.
álinkás (Szekszárd). A junior
orosztály győztese Liska lett
álinkás előtt... 6. Csereszy-
yés.

Ifjúságiak: 1. Csákovics
Szekszárd), 2. Zaják (FTC), 3.
rozovác (Szekszárd), 4. Lóki
PMSC), 5. Karácsony
PMSC).

Ma délelőtt a háztömb kö-
li versennyel folytatódik a
selic Kupa. Az ifjúságiak —
z előzetestől eltérően — 9
rakor, a felnőttek 10 órakor
ajtolnak. A győzelmet az ösz-
zetett helyezések alapján ál-
pítják meg.

egyenlítési lehetőse
de nem tudtak é
veszélyesebbnek t
tek alapján az e
zai győzelem meg
Rákóczin azonba
pont már nem s
pelen győzött a

A MEGYEI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT RENDEZÉSÉBEN

a Somogy megyei Pedagógus Férfikar
20 éves jubileumi műsora
1978. április 29-én 18 órakor,
a Tanítóképző Főiskola aulájában

Vendégként fellép a vakok Homérosz kórusa.

Belépőjegyek a rendezvényirodában válthatók.

(17791)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 APR 1 6'
NÉPÚJSÁG (TOLNA)
Elekfy Jenő

Ott még részket a kez is! I éves, azaz tíz hónap múlva

1021

Kilátás a Várból

Elekfy Jenő akvarellje a Magyar Nemzeti Galériában rendezett kiállításán

giát szolgáltat Bulgáriának a kozloduji atomerőmű. tervek alapján felépített Duna-parti erőmű bővíté- ják. Képünkön: a központi irányítóterem.

Kiváló művészek – érdemes alkotók

A XI. Magyar Képzőművészeti Kiállításon

Tizenegy nagy teremben háromszáz művész hétszázötven alkotása, egyebek közt kétszáz grafika, kétszáznál több szobor és csaknem feleannyi érem; — bőséges látnivalóval fogadja nézőit a Műcsarnokban a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Első látásra talán túlságosan is sok a látnivaló a belépőnek, aki nehezen tudja eldönteni, melyik részén is szegje meg ezt a hatalmas, kerek kenyeret.

Kezdje talán az idén kitüntetettek műveinél? Alig néhány napja kapták meg alkotóink

a művészeti díjakat.

A Magyar Népköztársaság kiváló művésze, és az érdemes művész" címeket. *Hincz Gyula* Kossuth-díjas valóban „kiváló művésznek" bizonyul ismét, szó szerint igazolva a friss cím indokoltságát; a hatalmas és reprezentatív első teremből is kiválik tüzes színű és szép dekorativitással teli falkárpitja. Az idős mester fiatalos műve korábbi grafikai lapjainak hangulatát és figuráit idézi a szövött formákban, s a kiállítás oldalsó termeiben megtalálható a szinte minden műfajban — nemcsak festészetben, olykor szobrászatban is — emlékezeteset alkotó művész néhány friss grafikája, újabb gobelinterve is.

Ugyancsak idősebb alkotót, a mai magyar vízfestészet talán legbiztosabb kezű művészét illette az érdemes művészi rang *Elekfy Jenő* idei kitüntetésével. Két szép akvarellje látható a grafikai termekben, s a vízfesték illanékony hamvasságát, áttűnő, s olykor tömörré sűrűsödő színeit idézik a maguk módján olajképének ecsetvonásai is.

Végül a grafikus-polihisztor és a festő után egy szobrász: *Tar István* idei érdemes művész legutóbbi nemzeti tárlati sikerét ismétli meg mostani szereplésével, Tiszát szimbolizáló erőteljes-harmonikus nőalakjával és kétfigurás kompozíciójának harmoniáival.

Az idei Munkácsy-díjasok egy része természetesen hiányzik a seregszemléről, *Kaján Tibor, Kassowitz Félix* és *Szür-Szabó József* grafikusművészek alig néhány hete ugyanitt, a Műcsarnokban arattak méltó sikert a karikatúra-kiállításon. Itt vannak viszont a képgrafikus, festő és szobrász kitüntetettek: *ifj. Szabó István* szobrászon kívül *Göllner Miklós*, az ezúttal téli budai látképet kiállító érett hangulat-festő művész, *Berényi Ferenc*, aki tömör, kemény és mégis melegszínű képekkel idézi a kubikosok zárt világát, *Patay László*, aki nagyméretű festményein jelképes jeleneteket idéz, s *Konfár Gyula*, aki ugyancsak nagylélegzetű és nagyindulatú képeivel vonja magára a figyelmet. S végül két grafikus a kitüntetettek névsorából: a rézkarcain palóc motívumokat, népművészeti hangulatokat idéző *Czinke Ferenc*, s a fiatal *Pásztor Gábor*, aki nagyon dekoratív új művekkel lepte meg művészetének ismerőit.

Korántsem csupán az idei művészeti díjasok szerepelnek jelentős alkotásokkal a kiállításon; a tájékozatlan látogató is rátalálhat fokozatosan egyéb, a jók közül is kiemelkedő más művekre.

Nemcsak olyan méltán előnyösen elhelyezett kompozíció kelt itt figyelmet, mint *Vigh Tamásnak* a bejáratnál fölállított Kürtösök című képe

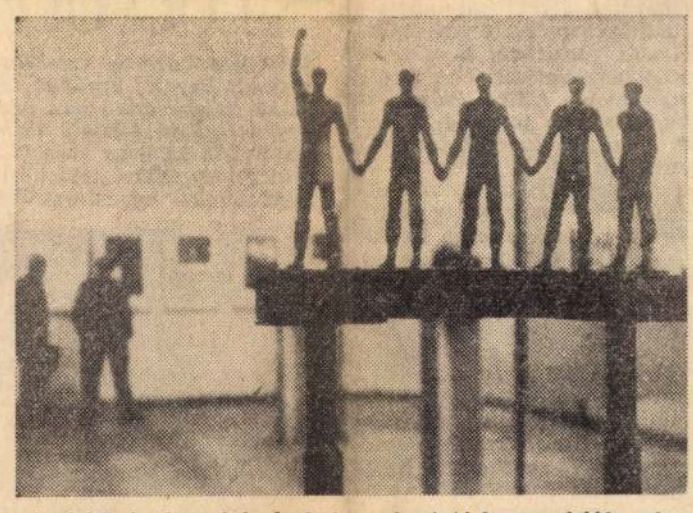

Szabó Iván forradalmárokat sorakoztató kompozíciója sziluetthatásában igen érdekes

(amely diadalmas hangszereinek felfelé mutató lendületével, s ritmusos embercsoportjával hirdeti a kor eszméinek nagyszerűségét); a művész kisebb és máshol elhelyezett kompozíciói is érett, egyéni szemléletről beszélnek. S jól illeszkednek a plasztikai együttesbe, amelynek élvonalát

a modern magyar szobrászat óriása,

az időközben elhunyt *Ferenczy Béni* művei — utolsó szobrai és portréi — határozzák meg. Élő mestereink közül *Pátzay Pálon, Somogyi Józsefen, Makrisz Agamemnonon* kívül az említetteknél ezúttal több munkával szereplő *Kerényi Jenő* teszi jelentőssé a gyűjteményt. A szenvedélyesen izgatott expresszív szobrászat újonnan bemutatott jelentős termése *Vilt Tibor* pályadíjnyertes Madách-kompozíciója, a Margitszigeten hamarosan fölállítandó nagy mű kis modellje. Rokonvonások jellemzik *Schaár Erzsébet* műveit — háborúellenes kisplasztikája különösen megrázó —, s hasonló izgatottsággal, bár egészen más, egyéni hangon szólalnak *Varga Imre* kisbronzai. *Borsos Miklós* kiegyensúlyozott, nyugodt domborművéhez s erőteljes Derkovits-portréjához mindenképpen el kell jutnia a szemlélőnek, mielőtt a kitűnő éremanyagot látni kívánja. A tárlókban a szobrásznak is jelentős *Kiss Nagy András, Kiss Kováts Gyula* és egy sereg ígéretes fiatal érmei várják.

A kisplasztika és éremművészet

részben osztozik a termeken a grafikával. Érdemes hát itt folytatni az ismerkedést, s megállni az első teremben *Kondor Béla* vívódó lapjai előtt. A fiatalon iskolát csináló grafikus mellett más önálló egyéniségek sorakoznak: az új lapjaival Picasso előtt tisztelgő *Feledy Gyula*, a hihetetlenül finom és hamvas költői *Gross Arnold*, vagy a népi tragikum hangját rézbe karcoló *Csohány Kálmán*. S ha grafikusaink egészében most nem is szerepelnek olyan átütő erejű gyűjteménnyel, mint a legutóbbi nemzeti tárlaton, nagy része van az egész kiállítás sikerében *Paszler Károly, Lenkey Zoltán*, és az egészen fiatal *Bálványos Huba* és *Vagyóczky Károly, Gyulai Liviusz* és *Lakner László* máris egyéni hangú művészetének.

A legnagyobb és legváltozatosabb anyaggal most is a festők jelentkeztek. Ha a látogató úgy találja, hogy a festmények többsége itt csendesen középszerű alkotás — sok megállásra kényszerítő és elmélyedésre késztető vászon hosszabbítja majd a szemlélődését. Nemcsak az idős mesterek, a festészet nagy öregjei, mint a töretlen erejű *Czóbel Béla*, vagy a szikár fegyelemmel festő *Kmetty János*, nemcsak *Domanovszky Endre* heves vásznai és *Bernáth Aurél* kompozíciói: tegnapi és mai fiatalok viszik előre a műfaj ügyét. *Kokas Ignác* fojtotthangú, szikár drámaisága, *Fejér Csaba* és *Kürucz D. István* ugyancsak kevésszavú, sokat mondó festészete, *Bartha László* szenvedélyes színköltészete egymásnak felelget. A grafikai termekben már megismert *Kondor Béla* itt is kiemelkedik, s ugyancsak műveinek vívódó hangja ragad meg legelőször, hasonlóan *Lakner Lászlóhoz*, aki szintén grafikájának drámaiságát hirdeti festményének felfokozottabb hangján.

Festőnőink eleven munkássága

jelentősen gazdagítja az anyagot. Közülük három egy teremben található: *Szántó Piroska*, a tragikum és az élet színeit-formáit hevíti egyetlen, tömör kompozícióba, *Anna Margit* busó-képe a mesék elevenségével ragad meg, s ugyancsak a mesék derűs-groteszk világát idézi más szemléletmóddal *Berky Viola*. Míg egy teremmel tovább negyedik társuk, *Gábor Marianne* meszes-fehér tájképe teremt egyéni hangulatot.

Barcsay Jenő, élő mestereink egyike a szobor-teremben képviselteti magát: a Nemzeti Színház épületéhez készített mozaik-kartonját mutatja be a hátsó falon, mintegy méltóképpen lezárva az egész kiállítást.

A hézagos felsorolás csak a legjobb művek egy részét említette. A tárlat természetesen az itt említetteken túl jónéhány közepes, vagy gyengébb képet, szobrot és grafikát is tartalmaz.

(z—a)

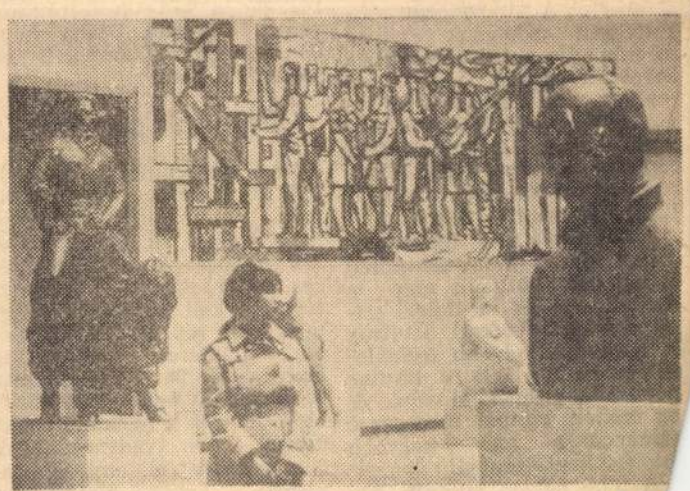

Részlet a kiállításból, a háttérben Kádár György gobelin tervével és Antal Károly nagyméretű Kőrösi Csoma szobrával

(Dozvald János felvétel

MEGYEI Kirlap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
PESTMEGYEI HIRLAP
1967 APR 27

TUDOMÁNY – TECHN

A kazahok vagy a magyarok ősei?

Szkíta rokonok a szakák

Aki ellátogat a Kazah Nemzeti Tudományos Akadémiára, feltétlenül felfigyel a kemény, határozott arcvonású férfit ábrázoló gipsz mellszoborra. Ez a férfi két és félezer évvel ezelőtt élt és a szakák egyik törzséhez tartozott. A szakák ősi ázsiai nomádtörzsek voltak, a szkíták rokonai. De miért került a mellszobor a Kazah Tudományos Akadémiára? Nyomós érvek szólnak amellett, hogy a szakák a mai kazahok ősei voltak.

A gipsz mellszobrot

Mihail *Geraszimov*, szovjet antropológus vezetésével készítették, rekonstrukciója annak a szaka arcnak, melynek koponyáját két évvel ezelőtt Alma-Ata megyében találta meg *Kemal Akisev* kazah archeológus. A lelet rendkívül érdekelte *Orazak Iszmagulov* antropológust, aki a Moszkvában tartott antropológiai és etnográfiai világkongresszuson merész hipotézist állított föl; a kazah nép a szakáktól származik. Előadása heves vitát váltott ki, a kongresszus részvevői között, mivel a magyar tudósok már régóta a szakákkal kapcsolják össze népük eredetét. Pedig Kazahsztán és Magyarország között több ezer kilométeres távolság van, a két nép nyelve és kultúrája is erősen elüt egymástól. Nemrég az Alma Ata-i megyei lap, az *„Ognyi Alatau"* Iszmagulov munkásságát ismertetve, a cikknek ezt az alcímet adta: *„Kik hát valójában: kazahok vagy magyarok?"* A kérdéssel magához a tudóshoz fordultunk.

— A „vagy"

ebben az esetben nem egészen szerencsés — válaszol Orazak Iszmagulov. — Egyenként az „is" kötőszó sem lenne egészen pontos. Véleményem szerint a szakák nagy szerepet játszottak a mai kazahok kialakításában. Az érem másik oldalát tekintve: a szakák utódainak valószínűleg *az ősmagyarok kialakításában is* fontos szerep jutott. A kazah és a magyar tudósok együttes munkája ezt a bonyolult és eddig kevéssé tanulmányozott problémát segít megoldani. Egyébként a napokban levelet kaptam *Tóth Tibor* magyar kollégámtól, aki legutolsó munkáit is elküldte. A magyar tudós már járt nálunk Kazahsztánban és antropológiai vizsgálatokat végzett a déli kazahok között. Kutatási témáink különböznek egymástól. Amíg én a kazahok származásának gyökereit keresem, addig Tóth Tibort, a magyar nép kialakulása érdekli, különösen abban a stádiumban, mely összefügg Európa és Ázsia érintkező területeivel. Kutatásaink természetesen kapcsolatban állnak egymással, és a létrejött együttműködés kölcsönösen hasznos számunkra.

— Az elmúlt év

hozott-e valami újat elméletének bizonyítására?

— Erre a kérdésre nem könnyű válaszolni. 1967 nyarán nagy antropológiai anyagot gyűjtöttem össze a köztársaság északi megyéiben, Kusztanaj vidékén és Észak-Kazahsztánban, amelyet rendszerezni és feldolgozni kell. 1968. szeptemberében *Tokióban* rendezik a VIII. antropológiai és etnográfiai [illegible] kongresszust. Beszámolóval készülök a kongresszusra, címe: *„A kazah antropológiai típus származása"*. Ebben az eddigieknél sokrétűbb anyagot említek érveim támogatására. A probléma végső megoldása még nagyon távoli, de a véleménycserék, melyek az ilyen kongresszusokat jellemzik, mindig nagyon hasznosak a fejlődés szempontjából, nemcsak ebben a kérdésben, hanem az antropológia és az etnográfia egyéb területén is.

LOCSOLÓ VASALÓ

A hőfokszabályozós vasalókat már általában ismerik és a gyakorlatban jól beváltak. Időközben továbbfejlesztett típusaik is sok országban megjelentek. Ezek közé tartozik a víztartállyal ellátott vasaló, melynek alsó lapját úgy alakították ki, hogy vasalás közben gőzölje az anyagot. Ez a megoldás szükségtelenné teszi az előzetes „belocsolást", mindamellett egyenletesebbé, könnyebbé válik a vasalás

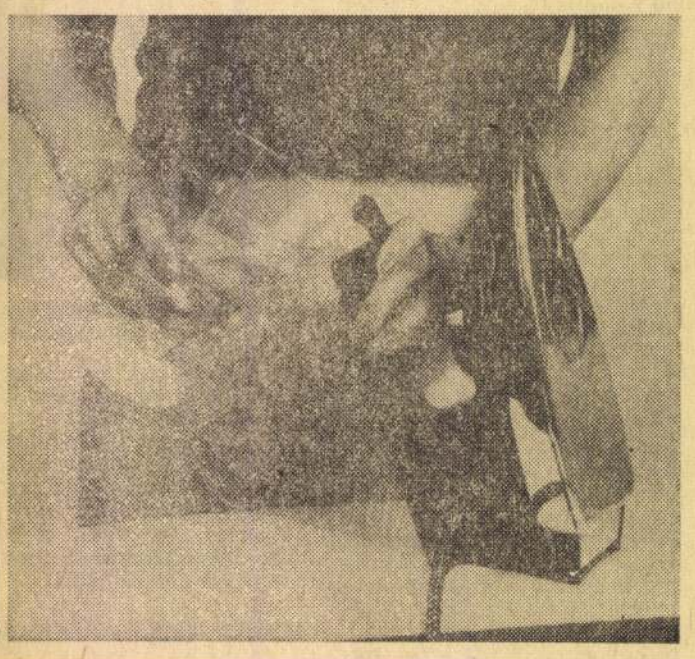

JÓTANÁCSOK

Tavaszi autókozmetika

Az országosan folyó felülvizsgálatokon sok autótulajdonosnak kellemetlen meglepetést szerez a döntés, hogy az burkolórészeken jelentkeznek, de ha az önhordó karosszériák teherviselő elemeit támadta meg az oxidáció, súlyosabb következményekkel kell számolni. A tervszerű megelőzéssel sok későbbi bosszúság és költség elkerülhető.

fényképezése

zert dolgoztak ki a gyomorrák
a daganat helyének pontos

A tél bűnei

A sáros, havas hónapok nyomainak eltüntetésére az első lépés a többszöri, bő vízű leöblítéssel kombinált tisztítószeres mosás, amely az útfelszórásból származó sómaradékokat a gépkocsi rejtett zugaiból is eltávolítja. A külső mosást az alsó felületek megtisztítása és lefújása kell hogy kövesse, amelyet a zsírzással együtt ajánlatosabb szervizben elvégeztetni. Az utastér gumiszőnyegeit eltávolítva viszont magunk is elvégezhetjük az alapos „nagytakarítást". Ajánlatos leszerelni az ajtók belső burkolatát is. A csapadék és a mosóvíz ugyanis még a legtökéletesebb ablaktömítés mellett is beférkőzik az ajtók üreges belső terébe, ott megrozsdásítja az ablakemelő mechanizmus és a zárszerkezet alkatrészeit, sőt sok esetben megtámadja a belső oldalról a karosszérialemezt is. A lemez rozsdafoltjait dörzspapírral távolítsuk el, a felületet zsírtalanítás után lássuk el festékréteggel. A mozgó-forgó alkatrészeket megtisztítás után kenjük be savmentes zsírral.

A kocsiszekrény festékrétegének kisebb lepattogzásainál ugyancsak tisztítsuk meg a fémfelületet, és megfelelő színű zománcfestékkel javítsuk ki a hibát. Nagyobb festékleválást nem ajánlatos házilag [illegible]ótolni, a gittelés, alapozás és [illegible] eredeti színnel megegyező [illegible]áncozás már nagyobb [illegible]értelmet igényel.

[illegible]öbb helyen javított ka[illegible]iájú gépkocsikat cél[illegible]eljes átfestésnek alá[illegible]ég néhány évvel ez[illegible]nességről meg lehetett ismerni, ha egy autó nem az eredeti gyári fényét-színét viselte, hanem átfestették. Ma már megszűnt ez a nagy különbség, mióta hazánkban is áttértek a legújabb műgyanta alapanyagú zománcfestékek használatára.

A kijavított, hibátlan zománcrétegű kocsiszekrény letisztítása után polírozással nyeri vissza eredeti fényét. A kereskedelemben kapható fényesítő folyadékok és paszták bármelyikével elvégezhetjük ezt a csinosítási műveletet, mely egyben felületvédelmet is biztosít, mivel egyúttal vékony víztaszító réteggel is bevonja a felületet.

A nikkelezett, krómozott díszítőelemeken is nyomot hagynak az időjárás viszontagságai. Nem kell megijedni attól, ha a fényes részeket szürkésbarna oxidréteg vonta be, puha ronggyal való erőteljes dörzsölés, oxidoldó pasztával való bedörzsölés után visszanyeri eredeti állapotát. Mind a políranyagok, mind a krómpaszták azonban csak addig nyújtanak védelmet, amíg nem kerül sor a következő tisztítószeres lemosásra. Utána minden alkalommal meg kell ismételni a bedörzsölést.

Beázás és por ellen

Nem elsőrendűen „kozmetikai" szempont ugyan, de a tavaszi „tatarozásnál" ajánlatos megvizsgálni az ablaktömítések vízállóságát, s ha szükséges, az „Epokitt" nevű ragasztóval ki kell javítani a szigetelőgumik repedéseit. Ugyancsak ajánlatos megfigyelni, hogy az ajtók, a csomagtartó és a szerelvényfal gumitömítései, melyek a behatoló por és szagok ellen védenek, nem „öregedtek-e" el, ami repedezésben, morzsolhatóságban mutatkozik meg. Ezek élettartama ugyanis nem több néhány évnél, cseréjükről tehát rendszeresen gondoskodni kell.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 MÁJ 30
DAILY NEWS

Jenő Elekfy

Ausstellungen:

Nationalmuseum: Die ungarischen Krönungsinsignien (im Prunksaal des Museums).

Historisches Museum: Der mittelalterliche Königspalast von Buda und gotische Statuen.

Nationalgalerie: Zeichnungen und Aquarelle von Jenő Elekfy. Zehn Jahre nach seinem Tode ehrt die Nationalgalerie Jenő Elekfy mit einer Gedenkausstellung. Im Verlaufe seiner langen, produktiven Laufbahn erwarb er sich Anerkennung in der Fachwelt und beim Publikum. Als Künstler, der in Paris geweilt hatte, kannte er gut die Bestrebungen seiner Zeit; eher als durch die modischen Ismen aber fühlte er sich durch die bewährten Traditionen der Kunst angezogen. Beispiel für ihn war die unter dem Namen Schule von Nagybánya bekannte Richtung, in ihm verkörperte sich deren verfeinerte Piktura. Auf sie zurückgreifend, sie weiterentwickelnd, malte er realistische Landschafts- und Genrebilder. Elekfy wurde 1895 in Győr geboren und absolvierte 1919 die Hochschule als Zeichenlehrer. Er wirkte als Pädagoge und beschäftigte sich daneben mit der Aquarellmalerei. Sein reifer Stil gestaltete sich in den dreißiger Jahren, als er sich – eingeladen von dem bekannten ungarischen Maler István Szőnyi – in der malerischen Künstlersiedlung Zebegény im Donauknie niederließ. Thema der Aquarelle Elekfys sind die Natur, die Schönheit der den Menschen umgebenden Landschaft und die Verbindung des Menschen zu ihr. Heiter und humanistisch ist seine malerische Welt.

Ethnographisches Museum: Ungarische Hirtenkunst.

Kunstgewerbemuseum: Nihon-Ga. Moderne japanische Malerei.

China-Museum: Chinesische Porzellankunst.

István-Csók-Galerie: Gemälde von László Bényi.

Kunsthalle: Moderne jugoslawische Wandteppiche, Keramiken und Glaskunst.

Studio-Galerie: Gemälde von István Püspöky.

Ausstellungen in der Provinz:

Balatonboglár (Kapellengalerie): Ausstellung der Textilkünstlerin Jolán Fett und des Schmiedekünstlers János Percz.

en im Wert von
n Dollar verhand
rd bei seinem Fra
h unter anderem
ungsminister Prinz
delasis und Au
nz Saud Ibn Feis
nkreich ist an de
g eines Abkomme
ferung von Erdöl
bien interessiert.
rtschaftskreisen he
rabien sei möglich
t, eine Summe v
rden Dollar bei französischen
nken als Kreditmöglichkeit
die französische Wirtschaft
Verfügung zu stellen.
Frankreich ist vor allem dar-
bedacht, sein riesiges Han-
sdefizit mit Saudiarabien ab-
bauen. Im vergangenen Jahr
portierte Frankreich zum Bei-
el Erdöl aus dem arabischen
nd im Wert von über 21 Mil-
rden Franc, verkaufte aber
Waren im Wert von über
i Milliarden Franc.

nhus nach der Ermordung des
Arbeitgeberpräsidenten Hanns
Martin Schleyer geglückt. Wie
das Bundesjustizministerium erst
am Montag in Bonn bekanntgab
sind in Jugoslawien schon vor
rund neun Tagen Brigitte Mohn-
haupt, Rolf Clemens Wagner
Peter Boock und Sieglinde Hoff-
mann festgenommen worden
Alle vier, gegen die Haftbefeh
erlassen worden ist, stehen au
den Fahndungslisten nach den
Schleyer-Mord.
Der Sprecher des Justizmini

Mobutu sucht Militärhilfe

aris/Rabat, 29. Mai (Reuter/DPA/MTI) — Zu
sprächen mit König Hassan ist der zairische
sident Mobutu Sese Seko am Montag von Paris
mmend in Marokko eingetroffen. Beobachter er-
ten, daß sich der Staatschef bei den Beratun-
in Fes um militärische Hilfe des nordafrikani-
en Landes zum Kampf gegen die Aufständischen
der Provinz Shaba bemühen wird.
Marokkanische Elite-Einheiten hatten bereits im
rz vergangenen Jahres maßgeblichen Anteil an
Niederschlagung eines Aufstands in Shaba.
nkreich hat inzwischen den größten Teil der

Fremdenlegion
nach Lumumb
verlegt, wo e
Ob Mobutu
sendung von
tag unsicher.
tete, daß Has
terstützung Z
Einsatz seiner
der ehemals
legungen einb

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

'078 APR 17

DAILY NEWS

Jenő Elekfy

Ausstellungen:

1021

Nationalmuseum: Ungarische Krönungsinsignien im Prunksaal des Museums. Geöffnet: Dienstag, Donnerstag, Samstag, Sonntag.

Historisches Museum: „Wien grüßt Budapest" – Ausstellung von Bildern, Gobelins und Kunstgewerbe.

Nationalgalerie: Zeichnungen und Aquarelle von Jenő Elekfy. Die Bilder von Jenő Elekfy sind frisch, schwungvoll und gelöst. Er malte seine Lieblingslandschaften, Leute, von denen er umgeben ist und Details seines Ateliers. Seine malerische Grundeinstellung ist der Schule von Gyula Rudnay verwandt. Erst in den dreißiger Jahren fand er zu einem eigenen Stil. Durch bravouröse Behandlung der Aquarelltechnik legt er sein Bekenntnis von der Welt ab. Er unterrichtete auch an der Budapester Hochschule für Bildende Kunst, wo er seinen Schülern die Schönheit, Ausdruckskraft und den geistigen Reichtum der Aquarellmalerei vermittelte.

Ethnographisches Museum: Fotos von Miklós Rév „Vietnam – Menschen, Landschaft, Kunst".

Literaturmuseum Petőfi: 10 Jahrhunderte tschechische Buchkunst.

Naturwissenschaftliches Museum: Die Tierwelt Ungarns.

Matthiaskirche: Sammlung sakraler Kunst.

...euen, alle Parteien
...en Rhodesienkonf
...urückhaltung au
...vorden. An einer sc
...erenz sollen nach d
...ungen der beiden
...uch die Führer der schwarz-
...hodesischen Patriotischen Front,
...obert Mugabe und Joshua Nko-
...no, teilnehmen, die die am 3.
...März ausgehandelte interne Re-
...elung entschieden ablehnen und
...en Befreiungskampf fortsetzen
...vollen. Die Parteien der inter-
...nen Rhodesienlösung hingegen
...eharren auf ihrem Weg.

Nach britisch-amerikanischen
...länen soll der allrhodesischen
...onferenz schon in Kürze ein

Owen weiterhin gegen „interne Lösung"

New York (AP) — In einer
Interview des amerikanische
Nachrichtenmagazins „News
week" hat der britische Außen
minister David Owen erklärt, e
könne die sogenannte interr
Lösung, die der rhodesische M
nisterpräsident Ian Smith m
den gemäßigten schwarzen Pol
tikern des Landes ausgehande
hat, nicht akzeptieren. Sie bie

Elekfy Jenő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Festőművész

SOMOGYI NÉPLAP

1979 MÁR 25

1021

Pihenés. (Elekfy Jenő akvarelljeiből.)

ja, aki nem, azt levaltjuk. Ha nem tapad ver a kezükhöz, a munkástanácsok elnökei is nyugodtak lehetnek. A halászok kivételével mindenütt rend lett.

Az ellenforradalom leverését követő évek nagy feladata volt a mezőgazdaság szocialista átszervezése, az iparosítás.

— Ez másként volt hőskorszak, de sok vonatkozásban hasonlított a felszabadulás utáni időkhöz. A bizalmat kellett visszaszerezni a pártnak, és visszaadni az emberek hitét. Sok munkát adott ez, és nem lehetett nyolc órában elvégezni. A tsz-vezetőségeket akkor személyesen ismertem: nem volt olyan tanácskozásuk, amelyiken ne vett volna részt megyei vezető. Együtt mentünk a tsz-vezetőkkel és a feleségükkel színházba, valósággal együtt éltünk az emberekkel. Igaz, a családra nem jutott idő. Nekem az volt a szerencsém, hogy a feleségem megértett: levett a vállamról mindent, ami a munkámat akadályozta volna. A családdal, a gyerekekkel a feleségem foglal-

Mély megrendüléssel tudatjuk, hogy

Elekfy Jenő

Munka Érdemrenddel és Munkácsy-díjjal kitüntetett festőművész, a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze, nyugalmazott főiskolai tanár, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának és a Magyar Képzőművészek Szövetségének tagja

73 éves korában elhunyt.

A magyar festőművészet jeles alakjának eltávozásával képzőművészetünket nagy veszteség érte. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Temetése 1968. április 29-én, hétfőn délután 2 órakor lesz a **Farkasréti temetőben.**

Budapest, 1968. április 23.

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja **Magyar Képzőművészek Szövetsége**

FNYV 13.

Elekty Jenő

Kempelen

467-472

4115 fővárosi nyomda I telep

Elektrofon

MEGHÍVÓ

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

ELEKFY JENŐ

MUNKÁCSY-DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ
GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITJA

DR. POGÁNY Ö. GÁBOR
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA FŐIGAZGATÓJA

1966 JANUÁR 15-ÉN, SZOMBATON, DÉLI 12 ÓRAKOR
MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
V, KOSSUTH LAJOS TÉR 12

Elekfy Jenő

A vízfestésről szóló
részt fenti ista.

Szőnyi István:
A képzőművészet
iskolája. A festő-
művészet, grafika
és szobrászat tech-
nikai eljárásai.
Bp. 1941.

itt-ott facsoportok diszlenek, a boru-
mlik el és felette az égbolton felhők
érbeli mocsár vizében visszatükröződ-
yay F. 1899.
cm.
12-én kelt 47148 sz. leirattal a
. (412/901.)
. 14-én (488/901.)

lterjesztésre 607/901 az 1902: I. 10-én
rattal (33/902) kiadatott a szegedi vá-

Vid. Muz.

Nemzeti Szalon 1942
Une ápr

UJ MŰVÉSZEK EGYESÜLETE

ELNÖK:

ELEKFY JENŐ

ALELNÖK:

BORBEREKI KOVÁTS ZOLTÁN

IGAZGATO:

ANTAL JÓZSEF

FŐTITKÁR:

Dr. UJVÁRI BÉLA

Elekfy Jenő

e fu premiato in parecchie altre Mostre. Insegna Storia dell'Arte e stile dell'Architettura al R. Istituto Superiore di Ingegneria, ed è professore titolare di Storia dell'Arte nella R. Accademia di B. A. di Torino.

30 Resurrezione di Lazzaro (bronzo).
(app. al Sig. Vacciago).
31 Ritratto »
32 Ritratto »
33 Ritratto »
34 Ritratto »

Kirchner Eugenio.
n. 1895, Győr.
64 Villa sulla riva del Danubio (acquerello).
65 Tramonto »
66 Mia madre »

SALA 23. (Pitt. 1-11)

PITTURE.

Gaudenzi Pietro.

Nato a Genova il 18 Gennaio 1880. Ebbe il pensionato artistico e figurò alle principali Esposizioni in Italia e all'estero. Nella sua giovinezza vinse il premio Principe Umberto e, nel 1936 gli venne conferito, dalla Reale Accademia d'Italia, il premio Mussolini per l'anno XIV. È membro del Consiglio Superiore delle B. A.; Conte, presidente della Reale insigne Accademia di S. Luca e professore titolare di pittura alla R. Accademia e Liceo artistico di Napoli.

1 Pittore.

2 Maria Candida con gattino.

3 Pugilatore.

(appartengono al Sig. Mario Toppi - Roma).

4 Natura morta.

5 Fiori.

(appartengono al Sig. Guido Rossi - Milano).

6 La mia scuola di Napoli.

(app. al Sig. Amedeo Garbasino).

7 Fiori.

(app. al Sig. Guido Rossi - Milano).

8 Mia figlia.

(app. al Sig. Mario Toppi - Roma).

9 Visitazione.

(app. al Sig. Guido Rossi - Milano).

10 Maternità.

11 Affetti.

(appartengono al Sig. Mario Toppi - Roma).

Carena Felice.

Nato a Torino il 13 agosto 1879. Invitato a tutte le grandi Esposizioni, ebbe fra gli altri il premio «Carnegie» a Pittsburgh nel 1929.

Elekfy Jenő

~~Edvi Illés Aladár~~

1947

Svájci kiáll-itások

V

JENŐ ELEKFY: KÜCHENSTILLEBEN

ALADÁR EDVI ILLÉS: TIEFEBENE

Kirchner Jenő

1933 feb-márc kiáll-
párisi ösztöndíjas-
X.6. Fiú macskával-

(9)

Klebelsberg emlékkiáll Múcsarnok

Nemzeti Szalon 1937. ápr. máj
Ume

KIRCHNER JENŐ: Édesanyám

Kirchner Jens

Jens

Elekfy Jenő

grafikák

ELEKFY, Jenő

70. *Küchenstilleben*
71. *Eichen*
72. *Naßer Weg*
73. *Flüchtende Wolken*
74. *Zeitungsleser*
75. *Ackerfeld*
76. *Hühner*
77. *Früchtenkorb*
78. *Wasserspiegel*
79. *Aussicht*
80. *Narzisse und Tulpe*
81. *Bäume am Wege*

V

Csánky Ungmal

38 l.

MAGYAR PAVILLONBÓL

ent: Orsós, Szobotka tájképei; középen Buzi Barna Sz. Lászlója.
. — *Biennale di Venezia, Padiglione ungherese.*

Elekfi Jenő

Rónay K.: A hinbarát

Szépmüvèszet

1944. 137. l.

Kácser Hirlapiroda
Hódmezővásárhely
Kállay-utca 67/a
Telefon: 106.

.....

"EUROPA"

T. Könyv és lapterjesztő vállalat.

.....

BUDAPEST

Németh Mihály: Olvasó lány — La liseuse
Читающая девушка

A LAKATOS ÚTI LAKÓTELEP

Budapest fejlődése az utóbbi évtizedekben jelentősen meggyorsult. A háború előtti peremvárosok — a mai peremkerületek — lakosságnövekedése gyorsabb lett mint a belső kerületeké. Ezeknek a peremkerületeknek azonban még a városiasodás terén nagy hátrányokkal, elmaradásokkal kell megküzdeniük. A pestlőrinci (XVIII. kerület) Lakatos úti lakótelep fontos lépés volt mind a kerület fejlesztésében, korszerű lakásainak megnövekedésében, mind pedig Budapest helyes városszerkezetének kialakításában.

A lakótelepet 1962-ben kezdték építeni és 1967-re készült el. A településtervezés Brenner János (BUVÁTI) munkája — a nagyszabású tervért Ybl Miklós-díjjal jutalmazták. Az épületeket felesége, Brenner Jánosné (LAKÓTERV) tervezte.

A lakótelep kilencemeletes toronyházakból és négyemeletes épületekből áll, rendelkezik iskolával, 60 férőhelyes bölcsődével, 100 férőhelyes óvodával, orvosi rendelővel, saját árusítóhelyekkel és szolgáltató intézményekkel. Utóbbiak — a modern, funkcionális építészet szabályainak megfelelően — nem a házak földszinti részében, üzlethelyiségében elszórtan helyezkednek el, hanem külön építményekben, összpontosítva találhatók. A jó megközelítés, és a mindent egy helyben biztosító elrendezés könnyen érthető, hogy milyen előnyökkel jár a munkából hazatérő, sietős bevásárlók számára. Ezenkívül az üzletek kiképzésében nem kell semmilyen gátló körülménnyel számolni: a tágas, kényelmes, világos helyiségek kialakítását semmi sem akadályozza.

A lakótelepek tervezőinek egyik fontos feladata, hogy a lakókörzet kellő zöldterülettel rendelkezzék s ezek összefüggő sávot képezzenek. A Lakatos úti lakótelepen ez teljesen megvalósult: mindenfelől parkok, játszóterek övezik az épületeket.

Az épületek közül legjobban a modern vonalú, tágas, szélesablakos iskola tetszett, amelynek kiképzése teljesen eltér a régi, bérházszerű, többemeletes iskoláktól és inkább horizontálisan terjeszkedik. Érdekes ritmust kap a külsőn is láthatóvá tett, kiugró gerendák függőleges sora által.

A lakótelep értéke még, hogy a változatos terepszinteket meghagyták és így nem áll elő unalmas összkép, hanem különböző szép utcaképek alakulnak ki.

Az épületek nagyrészt már elkészültek, amikor a tervezők úgy döntöttek, hogy szobrászati díszítéssel is ellátják az együttest. Az iskola előtt állították fel Németh Mihály „Olvasó lány" című művét. A kőszobor nagy, súlyos, tömbszerű formáival, anyagához illő mintázásával szép alkotás.

Németh Mihály szobrán kívül a Képző- és Iparművészeti Lektorátus még több mű elhelyezését fogadta el. Négyes pályázaton nyerte el a megbízást Tóth Béla egy kút figuráinak megmintázására. A vízköpő kutyák feltehetőleg kedves színfoltjai lesznek a környéknek. Borics Pál „Pingvinek", ifj. Szabó István „Anya gyermekével" és Ungvári Lajos „Ülő nő" című alkotásai díszítik a terv szerint a parkokat.

E három mű három korosztály igényeit hivatott kielégíteni: témájuk, mintázásuk más-más rétegek ízlését követi.

Érdekes Borics Pál műve, amely újszerű, játékos alakjaival sajátos bájt sugároz. Maga a művész faragta kőbe a figurákat és így módja volt az agyagmodell apró nehézkességeit eltüntetni.

1968-ra nyúlt át a lakótelep terven felüli két toronyházának felépítése és így az összes lakások száma 1825.

Végighaladva az épületek között, úgy érezzük, hogy nemcsak a kerület gyarapodott jelentős számú lakással, hanem a magyar építészet is sok szép, új megoldással gazdagodott.

Kelényi György

⁂

Elekfy Jenő (1895—1968)

Alig három héttel azután, hogy a Magyar Népköztársaság érdemes művészének a címével tüntették ki, váratlanul elhunyt Elekfy Jenő, századunk magyar festészetének egyik leghivatottabb művelője. A Nagybánya utáni nemzedékben a festőiséget a legárnyaltabban, leglíraibban talán ő gazdagította tovább, különösen akvarelljeiben ért el páratlan finomságokat, fejtette ki a plein air hangulat légies harmóniáit. Néhány esztendeje a Nemzeti Galériában mutatta be életműve legkiemelkedőbb darabjait, melyek egy félévszázados művészpálya feledhetetlen eredményeivel ismertették meg a közönséget. A természeti látvány szépségét, a szabadban való festés színbőségét tanulta meg becsülni laikus és műbarát egyaránt Elekfy Jenő képeiben, a táj és atmoszféra művészi kifejezésének gyengédségéért gyűjtötték festményeit a műbarátok. Egyidőben a Képzőművészeti Főiskola professzora volt, akire tanítványai őszinte tisztelettel, kollegális ragaszkodással emlékeznek vissza, a piktúra legmeghatóbb változatának, a poétikus vallomások bensőségességének megértését köszönik neki.

MŰVÉSZET
1968 JUN

gyermek csoportjának harmóniája és nyugalma, s az oldalszárnyak hátrahúzó nézőpontja a középrész szembenézete mellett is hozzájárul a befogadó aktivizálásához. Az előbbi triptichonok tábláinak egymásutánjával szemben Kormasov alkotásán nem annyira tematikailag, mint inkább a festői-kompozíciós megoldás révén alakul ki a képrészek kölcsönös feltételezettsége.

Azért volt talán érdemes megállni a triptichon-szerkesztés példáinál, mert ezt a megoldást többnyire akkor választották és választják, ha a mondandók képi megoldásához szükségesnek látszik az egyszeri látvány és a tartalmi folyamat képi egységének a kitágítása, a képsorozat lehetőségével való élés, amire eddig minden kor művészete megtalálta a maga módján a megoldást. Napjainkban — tágabban értelmezve: a XX. században — akkor került erre sor, amikor a közlés sokrétűsége nem volt sűríthető — egyik vagy másik tartalmi mozzanat szegényítésének veszélye nélkül — egyetlen képfelületbe, s a művész az összetartozó, mégis különálló képrészek kölcsönös tartalmi-formai feltételezettségének a lehetőségével is élni kívánt. A triptichon-forma egyben, mint tradicionálisan ünnepi asszociációkat kiváltó képforma, újabban sem szolgálta akármilyen mondanivaló kifejezését, hanem relatíve állandó jellegű tudattartalmak kivetítését (munka, szerelem, gyermekkor, öregség) vagy pedig új emberi viszonyok általánosítását kereste, mint a *Fiatal építők*. (Más körülmények között, mint például a német művészet említett hagyományaiban, a triptichonszerkezet alkalmasnak bizonyult olyan antagonisztikus, egymást feltételező társadalmi, történelmi pólusok elkülönült és mégis egyidejű ábrázolására, mint fasizmus és emberség, háború és béke, élet és halál stb.)

Utolsóként említjük az orosz Bisztyi illusztrációit Majakovszkij Leninjéhez. Érdekességük az a mód, ahogyan a húszas évek szovjet művészetének hagyományaihoz kapcsolódnak és azokat továbbviszik. Ez a jelenség, ha nem is volt szembeötlő a műcsarnoki kiállításon, sokféleképpen nyomon követhető az utóbbi évek szovjet művészetében. Az érdeklő
hatták azok a kiállítások is, amelyek
tékának egyik-másik körét 1967 folyamán
elevenítették. Bisztyi fametszetsorozatában a fehér-
ként a vörös-fekete szigorúsága a ritmikus rend fegyelmével pá
A megnyúlt figurák ütemes egymásutánjából, a kémények-füstök montázsából sajátos lüktetés árad, és egyik-másik lap a szatírikus általánosítás lehetőségéről sem mond le: nagyvárosi, gépi elemek montázsával kombinálja a monoklis tőkést, arc nélküli, kapálózó ellenforradalmárra szegezi a szuronyok félkörívét. Monumentalitás és gúny, tettrekészség és humor, fegyelem és fantáziagazdagság találkozik e lapokon. A művész vállalta a Majakovszkij-poéma keletkezési korának szellemi-művészeti ihletését, vállalta az akkori legáltalánosabb értelemben, a sűrítés és az orientálás tudatosságának értelmében alkalmazott plakátszerűséget, de mindez már más szinten realizálódott, a jelenkor szellemében gazdagítva a Majakovszkij-mű keltette élményt.

E kiállítási reflexiók kétségkívül esetlegesek, és nem mentségként, hanem tényként hivatkozom ismét arra, hogy nem lehet a felelőtlenség veszélye nélkül messzebbmenően általánosítani egy soknemzetiségű nép képzőművészetének egyszeri keresztmetszetét. A grafikai anyag néhány illusztrációs sorozatán kívül alig van művész, aki egynél több alkotásával szerepelt volna a tárlaton: a zömében 1967-es anyag tehát egy-egy művészre vonatkozóan sem enged meg többet, mint pillanatnyi ténymegállapítást vagy részlegesebb következtetést. A közel száznyolcvan alkotás adta „pillanatnyi helyzetkép" azonban mégis többet ad mint véletlen összhatást: bizonyítja a növekvő, mélyülő tartalmi-hangulati érzékenységet, a szellemi kultúra természetes talajából való mind intenzívebb merítést, a művész-mű-közönség szocialista összetartozásának változatlan tendenciájú, tartalmi-formai kritériumaiban egyre sokrétűbb kutatását.

Aradi Nóra

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

Elekfy Jenő
1967 APR 23
MAGYAR NEMZET

1021

Szlovák György rajzai a Thália Színházban

Szlovák György grafikusművész immár hosszú évek óta állandó kísérője a *Magyar Nemzet* színházi kritikusainak. Ott van minden jelentős bemutatón és rajzai, a látott művek által kiváltott, s papírra vetett víziók hűségesen kísérik a színházi estékről hasábjainkon megjelenő kritikák sorát, hogy bevezessék az olvasót a drámák és vígjátékok szorongató, vagy vidám, emberi sorsokat tükröző világába, s így tegyék még tisztábbá, világosabbá élményüket.

Szlovák György a töprengő alkatú művészek közé tartozik. Nem dolgozik könnyen, vagy éppen könnyedén; lassan, lapok sorozatán alakítja, érleli terveit mindaddig, míg úgy érzi — sikerült megfogni, s visszaadni a kristályosodó gondolatot.

Ám ezeken a *Magyar Nemzet*-beli rajzokon túl Szlovák Györgyöt eltéphetetlen szálak fűzik a színház és a drámairodalom világához. Színészportrék sokaságát rajzolta már; és illusztrál is — csak a maga örömére állítva elő újra »lelke színpadán« a művet —, hogy megörökítse, s kiteljesítse élményeit.

Ezek a lapok — a *Magyar Nemzet* színházi kritikáihoz készült kísérő-rajzok, s a világ drámairodalmának nagy művei alapján készült kompozíciók — fogadják ezekben a napokban a *Thália Színház* emeleti előcsarnokában a közönséget. Java részük — természetesen — e színház munkájával, bemutatóival kapcsolatos, az itteni előadásai ihlették. Gazdag sorukból a Goethe *Torquato Tasso*-jához, Babel *Alkonyához*, a *Mario és a varázslóhoz*, s a *Tóték*-hoz készült illusztrációkat, kompozíciókat emelnénk ki. Néhány kitűnő Szlovák-rajz pedig Csehov és Gogol műveit idézi.

h. gy.

Meghalt Elekfy Jenő festőművész

Alig pár napja köszönthettük az új érdemes művészek között *Elekfy* Jenő Munkácsy-díjas festőművészt. A televízión kedves, fiús mosollyal beszélt az életéről, munkájáról, képeiről, amelyek nagy részét a folyók, a vizek ihlették. Egyenletes, harmonikus művészi munkásságát jutalmazta az érdemes művész rangos címe, amelynek sajnos nem sokáig örülhetett: hetvenhárom éves korában itthagyta Tahit, a Dunát, amelyet annyi képen megörökített.

Győrből indult, a három folyó városából és Tahiban élt évek óta, a Duna mellett az akvarellek avatott kezű mestere. Üde foltokkal örökítette meg tájképeit, a vízpartot, a hegyeket, a Duna-kanyar meleg szépségeit. Finom ízléssel, nagy színkultúrával készültek vonzó, hangulatos csendéletei; csupán néhány figurális képe, így Önarcképe és Édesanyám című műve alkotásakor dolgozott olajfestékkel. Öt évig a Képzőművészeti Főiskolán tanította az akvarellfestést, amelynek a legjelesebb művelőjeként tartottuk számon. A nagybányai hagyományokat vitte tovább, hozzáadva mindazt, ami a sajátja volt: derűs látásmódot, magas fokú kulturált szakmai tudást.

Művészetének barátai több kiállításon láthatták Elekfy Jenő optimista, érett művészetének termését. Népszerű ember volt, művészete széles rétegekhez szólt, sok embernek szerzett örömet, esztétikai gyönyörűséget. Halála a magyar képzőművész társadalom nagy vesztesége: egyéni hangú művész távozott vele közülünk.

(f. r.)

megillető tisztelettel emlékezett meg hazánk népe Vlagyimir Iljics *Lenin* születésének 98. évfordulójáról. Példaképük, bölcs tanítójuk előtt hajtotta meg zászlaját az ifjú kommunisták csaknem háromnegyed milliós serege, amely a lenini eszmék szellemében a szocializmus, a társadalmi haladás szolgálatában bizonyítja nap-nap után új tet-

A vidéki városokban emlékkiállítások nyíltak az évforduló alkalmából s megkoszorúzták a Lenin-szobrokat.

Örmény tudósok látogatása Debrecenben és Szegeden

Az Örmény Tudományos Akadémia hazánkban tartózkodó küldöttségének két tagja hétfőn Debrecenben tett látogatást, s több egyetemi intézetet keresett fel. V. A. *Ambarcumjan*, az Örmény Tudományos Akadémia elnöke a debreceni Atommagkutató Intézetbe látogatott, ahol dr. *Szalay* Sándor akadémikus, az intézet igazgatója fogadta és tájékoztatta a tudományos munkáról. A világhírű csillagász ezután a Magyar Tudományos Akadémia Napfizikai Kutatóintézetében tett látogatást, ahol dr. *Dezső* Lóránt igazgató számolt be az intézet eredményeiről.

G. A. *Avesztijan*, az Örmény Tudományos Akadémia elnökségének tudományos titkára a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Történelmi Intézetét kereste fel.

R. Ch. *Bunatyjan* akadémikus, az Örmény Tudományos Akadémia elnökségi tagja, a jereváni biokémiai intézet igazgatója hétfőn Szegeden az Orvostudományi Egyetem biokémiai és mikrobiológiai intézetét, majd az idegklinikát tekintette meg.

M. M. *Dzsarbasan* akadémikus, az Örmény Tudományos Akadémia fizikai-matematikai és műszaki osztályának titkára a József Attila Tudományegyetem Bólyai Intézetét látogatta meg, és ott nagy érdeklődéssel kísért előadásban tájékoztatta az intézet munkatársait kutatásairól.

kabátok divatmodelljei olcsóbb árakon
étében a

LUXUS ÁRUHÁZBAN

n készruha osztályunkon
árlások után a vásárlási jegyzék számai alapján

több értékes jutalmat sorsolunk ki

készruha osztályunkon, kirakatainkban
rilis 30-i számában közöljük

ÁZBAN VÁSÁROLNI NEM LUXUS!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Elekfy Jenő

1021

Csütörtök, 1966. január 20.

HÁROM KIÁLLÍTÁS

Túl az országos képzőművészeti seregszemlén és túl a grafikai biennálé impozáns együttesén, most újra az egyéni kiállításoké a szó. Milyen mércével mérjük őket? A nagy tárlatoktól úgy lépünk vissza a kisebb kamarakiállításokhoz, hogy közben igyekszünk megőrizni a változó lépték mellett is, azonos szempontokat és igényeket. A mérleg nyelve azonban minden egyes művészegyéniség esetében más-más művészi problémák korszakaiban mozog.

A most nyílt kiállítások közül a plein-air festés idős mestere,

ELEKFY JENŐ

rendelkezik a legkiérleltebb életművel. Képeit a *Nemzeti Galéria* termeiben láthatjuk. Elekfy ma a legjobb magyar akvarellista, és valószínűleg már évtizedek óta nincs versenytársa. Művészetének gyökere az impresszionizmus talajába fogódzik. Derű és illanó fények, a táj arcát átszínező atmoszferikus fátylak teszik elevenné képeit. Ez az elevenség nemcsak az állandóan változó külső látványnak sajátja, hanem a vízfesték anyagának is lételeme. Elekfy akvarelljei magukba szívták a nedves párák és az elmosódott horizont áttetsző színeit és ködös gomolyaggá oldották a formák kemény részleteit. Tulajdonképpen minden egyes akvarellképe egyetlen laza formának az improvizatív gyorsaságú rögzítése, egyetlen egységessé összefogott pillanat a költői érzékenység lehetséges varriációi közül.

A feddhetetlen szakmai biztonság és a maga számára választott lírai világ határainak bölcs és mértéktudó betartása teszik értékessé Elekfy Jenő kiállítását. Sok művészeti áramlatot sorolhatnánk fel, melyek a költői érzékenységnek ezt a módját súlyosabb problémákkal cserélték fel és ezekben az intellektuális vagy drámai törekvésekben inkább felismerhetjük korunk problémavilágát, mint az impresszionista örökség ártatlan derűjében. De Elekfy munkásságának műves tisztasága és erkölcsi súlya arra kötelez, hogy ezt a derűt a maga helyén, a maga értékei szerint becsülni és tisztelni tudjuk.

NOLIPA ISTVÁN PÁL

nevét a *Szocialista Képzőművészek Csoportjából* ismerjük. Ez az életmű kevésbé egységes. Az impresszionizmusnál mindig többet vállalt és a kor változó évtizedeinek változó sikerével harcolt a társadalmi problémák művészi megragadásáért. Az *Ernst Múzeumban* rendezett gyűjteményes kiállításon a szocialista képzőművészet hőskorából, a harmincas évek végéről származó művek vonják leginkább magukra a figyelmet Nolipa a csendéletfestésnek egeszen sajátos atmoszféráját dolgozta ki ebben a periódusban. A poentilista stílus apró színfoltjaiból, vagy Van Gogh kanyargó ecsetvonásaiból az ő vásznain naiv tisztaságú, meghatóan etikus fényű olajképek születtek; a munkáslakások szerény csendéleteinek kompozíciói, asztalok konyhai edényekkel és kenyérrel, az abroszon Csapajev-kötettel, vagy csendéletszerűen nyugodt kitekintés az egyszerű udvarra.

Nolipa festményein ez a gondosan elrendezett tárgyi világ szinte a népművészek naivságával és stilizáltságával hat, ezért is tud olyan hiteles lenni. Mi sem áll távolabb a mestertől, mint az akadémikus formátumú realizmus, vagy a nagy történelmi pannók bonyolult kompozíciója. Az ötvenes évekből származó művek mégis ezt a bonyolultságot kísérlik megvalósítani. E festményekkel szemben a lélektani bonyolultság szuggesztivitását érezhetjük Nolipa háború alatt készült számos rajzán, melyek az illegális munkásmozgalomnak is értékes dokumentumai.

BECK JUDIT

képeinek látogatói a művésznő édesapjának, Beck Ö. Fülöpnek elmélyült és klasszikus veretű szobraira emlékezve lépnek a *Csók István Galéria* termeibe és ott annak éppen ellenkezőjét, a vonzó szubjektivitás játékosságát találják. Beck Judit biztos kezű festő, gyors és találó ecsetvonásokkal vázolja fel virágcsendéleteit vagy portréit. Ebben a vérbő és lendületes stílusban vagy üvegre festett virágaiban azonban mégis sokszor stilizáltság és valamiféle tanácstalanság érezhető. A posztimpresszionista tradíciók hangulatossága az a bölcs közép, ahol a képek végül is harmonikus megoldást nyernek.

A művésznő ilyen belső küzdelmekkel motivált pályája nemcsak az övé, hanem kicsit egész nemzedékéé is. Többre kötelezett, mint a plein-air tájfestés idősebb képviselői és tudatosabb munkára vállalkozó, mint például Nolipa Pál naiv tisztasága. Történelmi zökkenők és törések közt kellett önmaga és a világ méltó megragadásán fáradoznia. Beck Judit színészportréi értékes krónikásaivá váltak a színházi életnek.

Perneczky Géza

A mezőgazdasági beru
több mint nyolc és fél mil
irányoz elő az idei köl

Az országgyűlés mezőgazdasági biz

A földművelésügyi és az élelmezésügyi tárca idei költségvetési tervezetét vitatta meg szerdai ülésén az országgyűlés mezőgazdasági bizottsága, dr. *Erdei* Ferenc elnökletével. Részt vett az ülésen *Vass* Istvánné, az országgyűlés elnöke is. *Klenczner* András földművelésügyi miniszterhelyettes a mezőgazdaság tavalyi eredményeiről szólva rámutatott: *a súlyos elemi károk ellenére 1965-ben a mezőgazdaság összességében jól teljesítette termelési, felvásárlási és export előirányzatait, sőt több termékből rekordhozamokat ért el.* A bruttó termelési érték a számítások szerint ugyan a tervezettnél 3—4 százalékkal alacsonyabb volt, de az előző évinél körülbelül 5 százalékkal magasabb. Részletesen ismertette az egyes növényfélék és az állattenyésztés különböző ágaiban elért eredményeket, s kiemelte, hogy *a mezőgazdaságra fontos feladat hárult hazánk fizetési mérlegének javításában.* Az eredmények — az export szempontjából rendkívül nagy jelentőségű kertészeti kultúrák terméskiesése ellenére — kedvezően alakultak, s bár az előirányzatokat nem sikerült teljes mértékben megvalósítani, 1964-hez viszonyítva lényeges javulás következett be.

A kenyeret hazai termésből biztosítjuk

A miniszterhelyettes vázolta az idei év fontosabb feladatait is. Az 1966-os terv egyik alapvető célja, hangsúlyozta, hogy a tavalyihoz hasonlóan *hazai termésből biztosítsuk az ország kenyérgabona szükségletét.* A mezőgazdasági üzemek összel országszerte kellő időben befejezték a kenyérgabona vetését, a vetések állapota azonban gyengébb az egy évvel ezelőttinél. A takarmánytermelési előirányzatok körülbelül az 1965. évi szinten mozognak. A szálas- és tömegtakarmány növények vetésterületének előirányzata a múlt évinél valamivel magasabb, s a terv az évelő pillangósok területének számottevő növekedését írja elő. Ipari növényekből, gazdasági és kerti magvakból az elképzelések szerint szintén körülbelül a tavalyival egybevágó mennyiséget ságok rendelkezésére. *A költségvetés tervezete a mezőgazdaságnak összesen 8,6 milliárd forintos beruházási keretet — ezen belül 3,6 milliárd forint építési beruházást biztosít.* A termelőszövetkezetek 4 milliárd, az állami gazdaságok 1,8 milliárd értékű állóeszközzel gyarapodnak. A beruházási keretekből a tervek szerint mintegy 29 000 tehén-, 74 000 sertéshizlaldai, 284 000 tyúk- és 70 000 juh-férőhely készül el. Örvendetes, hogy a beruházások előkészítése magasabb fokú, mint az előző esztendőkben volt.

A miniszterhelyettes ezután a földművelésügyi tárca költségvetésének néhány fontosabb előirányzatát ismertette, majd rámutatott, hogy *egyes mezőgazdasági termékek termelői árának emelése minden bizonnyal már az idén kedvezően érezteti hatását:* a mezőgazdasági üzemeknél a termelés szerkezete még inkább az adottságoknak megfelelően alakul és *előtérbe kerül a szarvasmarha-tenyésztés fejlesztése.*

A tervezési és a szerződési rendszer korszerűsítése a közös gazdaságok önállóságának növekedését segítette elő, s az intézkedések összességükben pozitívan hatnak a mezőgazdaság fejlődésére, fokozott biztosítékát adják az 1966. évi előirányzatok realitásának.

A hűtő- és konzervipar fejlődése

Dergács Ferenc élelmezésügyi miniszterhelyettes elmondta, hogy *az élelmiszeripar termelése tavaly 2,7 százalékkal — 1,1 milliárd forint értékkel — emelkedett.* A múlt esztendő mérlegének nagy pozitívuma az is, hogy néhány alapvető fontosságú termék felvásárlásában kimagasló eredmények születtek: kenyérgabonából például 118,6, cukorrépából 109,8, vágósertésből 110,3, süldőből 135,2, baromfiból 112,4, tojásból pedig 110 százalékra teljesítették a felvásárlási tervet. A fontosabb élelmezési cikkekből az ellátás 1964-hez viszonyítva 4,5 százalékkal javult, s az export előirányzatokat 7,3 százalékkal teljesítették túl.

Az élelmezésipar idei prog-

(mert most erről van szó), ha segítséget nyújtanak paraszti képzőművészetünk problémáinak megoldásához.

A fenti néhány gondolat csak a legszükségesebb megoldandó kérdéseket tartalmazza, melyen elindulva lassan kiépíthető lesz a hivatásos művészet és az öntevékeny képzőművészeti mozgalom tartalmasabb és gazdagabb eredményeket hozó kapcsolata.

Szükségét érzem annak, hogy ezeket elmondjam azért, hogy Képzőművészeti Szövetségünk új vezetősége felfigyeljen a fenti kérdésekre és nyújtson segítséget ahhoz, hogy népi művészetünk e legfiatalabb hajtása megkapja azt a támogatást, melyet eddig elért eredményei alapján méltán megérdemel.

KIS JANKÓ BORI EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

N. Fülöp Katalin

A Fényes Adolf-teremben először mutatták be önálló kiállításon egy népművésznek a munkásságát. Népművészeink megbecsülésének, népművészetünk fejlesztésére irányuló törekvéseinknek újabb, előremutató megnyilvánulása volt ez a kiállítás.

Népművészetünk sok ága közül nemcsak itthon, hanem külföldön is a matyó hímzés a legismertebb. Sokaknak a magyar népművészet a matyót jelentette. Valójában mégis kevesen ismerik igazából a matyó hímzést és Kis Jankó Bori munkásságát. Pedig az ő neve kíséri annak fejlődését, a kialakulás időszakától kezdve, az átmeneti hanyatlás idején át, az újjászületésig.

Ez kényszerítette a kiállítás rendezőit — Dajaszásziné D. Vilmát és Kresz Máriát — arra, hogy Kis Jankó Bori művészetének bemutatásakor egyben a matyó hímzés egész fejlődését is illusztrálják. A népművész a közösség kifejezője. Kis Jankó Borit tartották a legjobb „rajzoló"-nak környezetében, mert a közösség szépről alkotott fogalmát ő tudta a legjobban kifejezni. Vajon ebbe a közösségbe csak a mezőkövesdiek tartoztak? Nem. Kis Jankó Bori tehetségével túlnőtt a mezőkövesdi közösségen, de úgy, hogy attól soha el nem szakadt.

A matyó hímzés az 1870-es években alakult át a szűcshímzés hatására, s az első világháborúig csak gazdagodott, fejlődött. A 80-as években újabb fonál: a gyapjú, meg többféle szín és gazdagabb motívumkincs jelezte ezt a fejlődést. Kialakult az íróasszonyok stílusa is. A 90-es évek motívumban, anyagban, színben további gazdagodást hoztak.

A világháborútól a felszabadulásig tartó korszak a „kereskedelmi korszak", a romlás ideje volt. A felszabadulás után új lehetőségek keletkeztek, a matyó népművészek új igényeket igyekeztek kielégíteni művészetükkel. Így foglalhatjuk össze egész röviden a matyó hímzés történetét.

Kis Jankó Bori 1876-ban született. A kiállításon látott legkorábbi munkái az 1890 utáni években készültek. Szűcs családból származott, anyja is híres íróasszony volt. Ő már beleszületett a kialakult díszítőstílusba, felfogásba. Örökölte családja tehetségét és a legnagyobb mértékben magáévá tudta tenni a hagyományt. A megkezdett szellemben alkotott, anyja stílusát folytatta szemléletében, komponálási módjában, a tengelyes szerkesztési elvben. Ez a szerkesztési elv azonban nála nem áll szemben, hanem együtt jár a térkitöltő módszerrel, melyet a többi íróasszony alkalmazott. Úgy tudta megőrizni, továbbfejleszteni a hagyományt, hogy mindig újat alkotott. Majdnem minden motívumán érződik az élmény, a valóság ihletése. „Egy virágot meglátok a kertben, s mindjárt lerajzolom" — mondta. A motívumok nevei mutatják, melyik mit jelent, s ezzel jelzik azt is, honnan származnak. Pl. szűcsrózsa, szűrrózsa, árvácska, fukszia. Egy-egy virágtípuson belül számtalan variációval találkozunk. Ahány virág, annyiképpen formálja fantáziája. Néhány motívumnál alig érezzük a stilizálságot, pedig mindegyik stilizált. Ez a stilizálás a valóság lényeges formáját adja vissza egysíkban, a szűcshímzés hatását, szemléletét mutató matyó hímzőstílusnak megfelelően. Magáévá tudta tenni a matyó közösség kialakult szemléletét, és tehetségével tovább tudta fejleszteni. Nagy fantáziával fűzte rajzain az újabb és újabb motívumokat a régiek mellé.

E tehetségének tulajdonítható, hogy a romlás idején — bár a kereskedelem igényeit kielégíthette, szemlélete mégsem változott, nem csinált giccset. Talán azért sem, mert művészete egész környezetét, egész életét átformálta. Ott láttuk a kiállításon lakberendezési tárgyait is, melyek ugyanazt mutatják, amit hímzései és rajzai. Azokat az asztalos-bútorokat, melyek különben idegenek lettek volna környezetében, ízlésének megfelelően átfestette és virágokkal díszítette. Díszítőkedve magától értetődően, spontánul nyilatkozott meg. Ha összehasonlítjuk szűcsselymes, pamutos, gyapjúfonalas munkáit és bútorfestését, láthatjuk, mennyire tudott az anyaghoz is alkalmazkodni. Szemléletét szerkesztési módján túl az aprólékosság és a harmónia jellemzi. Soha nem fordul elő, hogy egy-egy motívumot, vagy részletet akár formában, akár színben a másik rovására hangsúlyozott volna.

A felszabadulás után újult erővel dolgozott, s alkotásai egyre gazdagabbá váltak. Békegalambbá lett madarai, kedvelt szívalakú kompozíciói, mellyel oly sok vendégét megajándékozta, félreérthetetlenül fejezik ki mondanivalóját.

Nemcsak a művészt, kicsit az embert is megismertük ezen a kiállításon. Ő volt egyik alapítója a házi-ipari szövetkezetnek, fáradhatatlanul és lelkesen dolgozott az igazi matyó hímzés felélesztéséért. Sokat tanította a fiatalokat. Ez a kiállítás a kiváló népművészünk iránti hála és megbecsülés kifejezésével, népművészetünket segítette. A Népi Iparművészeti Tanácsnak folytatni kellene ezt a megkezdett sort, élő népművészeink munkáinak bemutatásával.

1956 FEB
Budapest
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

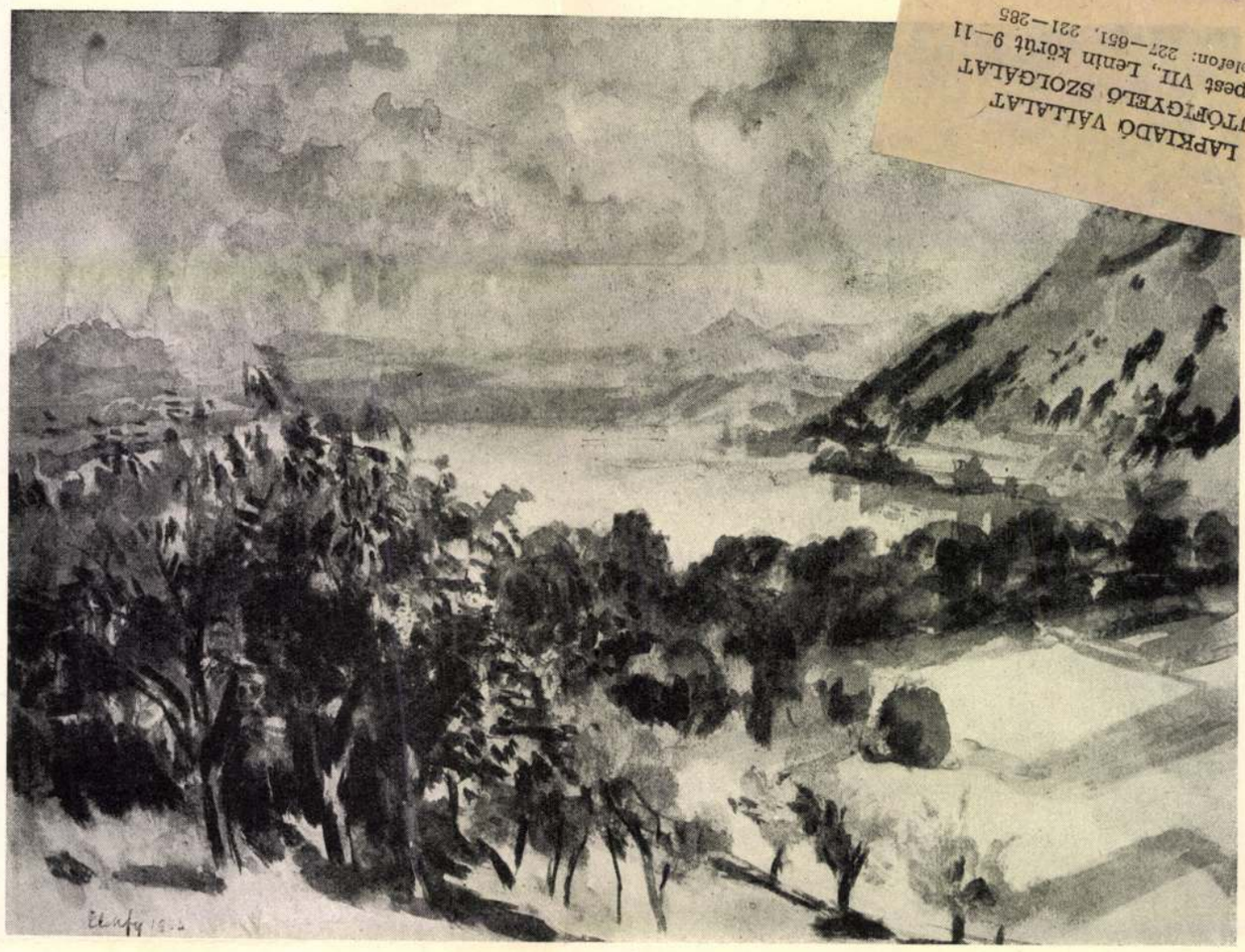

ELEKFY JENŐ: Dunai táj (Akvarell)

ELEKFY JENŐ

Kerényi Erzsébet

Elekfy Jenő festőművész az elmúlt években megrendezett nemzeti kiállításokon nagyobbrészt olajfestményekkel szerepelt. Örömmel üdvözöljük abból az alkalomból, hogy a múlt év végén a Csók István-galériában rendezett kiállításán újra mint akvarellfestő jelentkezett, mert azok közé tartozik, akik ezt a szép műfajt nálunk a legkövetkezetesebben és a legnagyobb művészi igénnyel képviselik.

A vízfestés hazánkban a XIX. század elejétől kezdve kedvelt műfaja volt festőművészeinknek. Barabás Miklós alkalmazta itthon a század elején, a század második felében pedig akkori nagy festőink, Székely Bertalan, Lotz Károly, Munkácsy Mihály kezében gazdagodott és vált elterjedtebbé. A XX. század fordulóját követő években, amikor a stílus és formakeresési gondok nagyobb mértékben nehezítették a művészek fejlődését, az akvarellfestés rövid időre háttérbeszorult, nagyobbrészt műkedvelők űzték. A művészek figyelme a két világháború között fordult újra fokozottabban feléje, szépségeit szinte újra felfedezték. Ebben az időszakban azonban inkább a különféle egyéni módozatokra, hatásos, technikailag bravúros előadásmódra esett a hangsúly, mint a munkák eszmei, hangulati tartalmára. Ez időre esik Elekfy Jenő működésének kezdete, s ő talán legjelentősebbje azoknak a művészeknek, kik az akvarellfestés tartalmi, formai sajátságait újra egységbe fogták s e szép műfajt jogaiba visszaállították.

Elekfy Jenő kora ifjúságától céltudatosan a festői pálya felé vette útját. A középiskola elvégzése után, 1913-ban a Képzőművészeti Főiskolára iratkozott be, ahol Réti István növendéke volt. A főiskolát 1919-ben végezte el, s az utána következő — induló fiatal művész számára oly kedvezőtlen — időben nem volt más választása, mint rajztanári állást vállalni a fővárosban, hogy megélhetését és művészi törekvéseit biztosítani tudja. A rákospalotai polgári iskolában vállalt állást, ahol 20 évig tanított. Az iskolai elfoglaltság, magas óraszám hozta talán magával, hogy olajfestéssel nem tudott behatóan foglalkozni. Az idő kevés volt, huzamosabb időt festéshez maga számára csak vakáció idején tudott biztosítani. A művészt

1021

Szép sikert aratott a Műcsarnokban megrendezett V. Magyar Iparművészeti Kiállítás. A gazdag anyagból Szabó Erzsébet kancsója (Kónya Kálmán felv.)

KIÁLLÍTÁSI KALENDÁRIUM

— BUDAPESTEN a két lapzárta közti időszakban az alábbi kiállításokat rendezték: **Arab gyermekrajz** kiállítás a Fényes Adolf Teremben — **Elekfy Jenő** festőművész gyűjteményes kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában — **Beck Judit** festőművész a Csók Galériában — **Jánossy Ferenc** festőművész és **Hadik Gyula** szobrászművész a Hazafias Népfront II. ker. bemutatótermében — **Iván Szilárd** festőművész a Magyar Nemzeti Galériában — **Nolipa István Pál** festőművész és **Ridovics László** festőművész az Ernst Múzeumban — **Hubert Montarier** festőművész a Fényes Adolf Teremben. —

— VIDÉKEN a következő kiállításokat rendezték: **Kampler Kálmán** festőművész emlékkiállítása a hajdúböszörményi Hajdúsági Múzeumban — **Iván Mária** pedagógus-festőművész a tápiógyörgyei művelődési otthonban — **Kovács László** pedagógus-festőművész a balatonboglári művelődési házban — **Fischer Ernő** festőművész Szeged Képtárában — **Dér István** festőművész a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban — **Borsa Antal** gyűjteményes kiállítása a győri műcsarnokban — **Gyenes István** festőművész a győri műcsarnokban — **Paizs Éva** festményei a kecskeméti művészklubban — A **Szolnok megyei képzőművészek** téli tárlatá a szolnoki Damjanich Múzeumbam — **Bérces Gábor** festőművész Meszes művelődési házában — **Sáros András** festményei Jászberény Lehel Vezér Gimnáziumában — **Meggyes László** festőművész a szolnoki TIT klubban — **Novotny Emil** festőművész Szegeden a Móra Ferenc Múzeum képtárában — **Kondor Béla** festőművész a hódmezővásárhelyi Medgyessy Teremben — **Bánszky Tamás** szegedi festőművész a makói József Attila Művelődési Házban — **Csók István** emlékkiállítás Nyíregyházán.

Ridovics László festőművész Ernst Múzeum-beli kiállításának anyagából: Önarckép (1957.)

KIÁLLÍTÁS UTÁN
egy szocialista brigádnál

Nem hivatalos ankét, csak amolyan munkaközi beszélgetés. Közben pattog a kő a vésők alól, villan a tömbök fölött a pontozó. A *Képzőművészeti Kivitelező Vállalat* Kuzmányi Viktor kőszobrász brigádja dolgozik itt a városligeti csendben.

Az V. Országos Iparművészeti Kiállításról folyik a szó. Együtt nézte meg a brigád, és a vita azóta is folyik a látottakról. Milyen gondolatokkal jöttek el a Műcsarnokból?

— Szocialista brigádunkat nemcsak a közös munka fogja egybe — mondja *Szakáll András*, a brigád vezetője —, hanem a közös művelődés is. Szakmai továbbjutásunk feltétele, hogy tudjuk, mi történik a művészetben körülöttünk. Ennek egyik formája a *közös kiállításlátogatás*. Természetesen meg is beszéljük a látottakat. Vagy egymás között, vagy egy művészettörténész avatott vezetésével. És ez nem formális program, *izgat bennünket*, mert a közelében élünk.

— Tetszett a kiállítás. Gazdag az anyag, a rendezés is jó ízlésre vall. Iparművészetünk színvonala, iparművészeink fantáziagazdagsága nem vitatéma. Talán kicsit meg is szalad ez a fantázia a különböző anyagok, változatos formák csábításai felé. Ha abból indulok ki, hogy az iparművészet *alkalmazott művészet*, az emberi környezet alakítása és szolgálata a funkciója, akkor már nem ilyen egyszerű a dolog. Sokszor az az érzésem, hogy a forma függetlenül a funkciótól, öncélúvá válik. Praktikusságát elhanyagolják, jóllehet nélküle az esztétikum is értelmetlenné válik.

— Sokat töprengtem a formák geometrikus egyhangúságán is. Engem zavar ez a túlzott geometria. Lehatárolja az életet, kiküszöböli az oldást. Az egész civilizációs, városi életforma mechanizálja, négyszögesíti az életformát. Az ember a közvetlen környezetében valami mást is kíván. Olyan keretet, amelyben maga, az érzései, a fantáziája kötetlenebbül mozoghatnak. Úgy érzem, ezzel jobban kellene a modern iparművészetnek számolnia.

— Igen. A gazdagság ellenére van valami ridegség a kiállítás enteriörjeiben — veszi át a szót *Varga István* —, magában a kiállított anyag szellemiségében, de a traktálásában is. Ezt az eluralkodó geometriát, formafegyelmet növényekkel oldhatta, lazíthatta volna a rendezés. Mindjárt emberibb, hangulatosabb lett volna a légköre.

— Engem egy másik kérdés izgat: a műfaji tisztázatlanság. Elmosódtak a határok a képző- és iparművészet között. Amíg az ábrázoló művészet hajlik a csak dekorativitás felé, a kerámia, az ötvösművészet ábrázolásra törekszik. Érzésem szerint nem a gazdagodást, csak a zavart fokozza. Az iparművészetnek inkább az ember külső világát kell kifejeznie, míg a képzőművészetnek a belső világot inkább. Ennek megfelelően mások az eszközei, és más hatásfokkal kell számolnia.

— Nagyon szépnek találtam a kiállított bútorokat — kapcsolódik a beszélgetésbe *Antal Sándor* —, csak éppen azt nem tudom, hogy egy ott látott munkaasztalt vagy testes széket hogy tud az ember elhelyezni egy modern lakásban. A modernséget éppen a könnyűség, az egyszerűség jelentené ebben a vonatkozásban. A tervezők meg éppen ezt veszítették szem elől. Hasonlóképpen nem tudnék helyet találni egy kicsire, szűkre méretezett lakásban — sajnos, az új lakások nagy része ilyen — azoknak az egyébként nagyon nemes, évezredeket idéző vázáknak sem, amelyeket a kerámikusok mutattak be. Vagy nagyon praktikus és ízléses lehet egy térrács — amit láttam, nagyon tetszett —, de anyaga, súlya rároskad egy szobára, monumentalitása eluralja a szűkös belső teret. Azt hiszem, indokolatlan a belső tér alakítását szolgáló műfajokban a monumentalitásra való törekvés. Ez a képzőművészet feladata.

— És az iparművészet nem vállalkozhat a képzőművészet szerepére — folytatja a gondolatot *Pál András*. — Sajnos, van ilyen tendenciája. Vegyünk egy modern lakást. A falak sokszor átveszik a kép szerepét, a kerámia vagy ötvösmunka a kisplasztikáét. Helyettesítheti? Aligha. Az ember mindkettőt igényli, de csak a maga helyén. Gondoljuk csak meg, hogy éppen egy modern lakásban milyen jól megfér egy régi cserép vagy kovácsoltvas, egy ikon vagy egy Szinyei kép. Pontosan a geometrikusan tagolt belső tér oldásaként. Az egyenes vonalú bútorok között, az intellektuális rendben valami emberi feloldás. Az ember maga is a régiből és újból építi a teljességet, ezt kell kifejezni környezetének is. Ezt kell szolgálnia a művészetnek, mindegyiknek a maga eszközeivel.

Az idő sürget, be kell fejezni a beszélgetést. Pedig még sok mondanivaló akadna: Hogy hiányoznak bizonyos nevek a kiállításról. Hogy nem minden műfaj szerepel, például a *kovácsoltvas*. Hogy jó lenne, ha hozzáférhető áron, valóban tömegigényeket elégíthetnének ki az itt bemutatott *egyedi* darabok. Ez is sürgetően veti fel az *iparművészet és a nagyüzemi termelés* viszonyának oly gyakran fejtegetett problémáit. Így is kitűnik, hogy ha egy kiállítás sikere a vitatkozó érdeklődésben és napirenden tartott hiányérzetben is mérhető — márpedig ez is fokmérő lehet —, akkor ez a beszélgetés is a kiállítás tulajdonképpeni sikerét igazolja. **Szabó Éva**

GÉR A FILMGYÁRTÁS 66-RA?

den évben szeretnénk két-három olyan *-filmet* készíteni, amiket aztán nem kell nünk. Ilyen volt *„A tizedes meg a több- „Butaságom története"* és a *„Fény a redőny* Az első jobb volt az átlag jó filmnél, a talán valamivel gyengébb. Ezen kívül to- két-három filmet akarunk évenként, ahol ező szám a fődolog, hanem a tartalmi, for- gondolati bátorság. Természetesen ezekkel kel is szeretnénk legalább 500—700 ezres ot elérni az első hat hónap alatt, viszo- közönségfilmek 1,5 milliós eredményéhez. yan vált be a stúdiórendszer?

yegében négy éve működünk alkotócso- és két éve önálló stúdióban. Nem akarok fejlődés elsősorban az *alkotók* érdeme, de amelyben dolgozunk, közismerten fontos. olt jelentős szerepe az önálló stúdiórend- amelyben olyan könyvek és filmek szület- a „Húsz óra", a „Szegénylegények", a „Ti- relem" vagy „A tizedes meg a többiek". A ovábbfejlődésének útja természetesen az, vel, a könyvelfogadás joga mellé *megkap- nek gyártásba sorolásának jogát is*, mint a túdiók.

GYÖRGY, *a népszerű tudományos és ok- stúdió vezetője:*

-ben a cannesi, a bergamói és a miskolci fődíját nyerték el filmjeink, a „Nyitány" ános), a *„Térábrázolás a festészetben"* (Ta- or) és a *„Navigáció története"* (Bodrossi z eredmények mellett sok a problémánk. , hogy nem annyira az oktatófilmhez kö- agyarázó, ismeretterjesztő filmeket kell nk népszerű-tudományos film címen. Ilyet főfeladat azonban a szinte *állandó tech- tudományos forradalom kapcsán* segítsé- i a közönségnek abban, hogy *korszerű élet- zemléletet* alakítson ki. Feladatunk nem-

Szocialista Művészetért
1966 FEB
Telefon: 188-296, 188-307

csak a t
új, a p
Ilyen vo
című fil
viszonyá
— Úgy
nem leh
mákra.
és *világ*
nyú feld
keretet, de reméljhetőleg a kiserleti 'témák' közül ...
mét elnyerünk néhányat, és így megint 18 vagy esetleg 19 filmet készíthetünk.

— Fontosabb témáik?

— *Kollányi Ágoston* befejezte egész estét betöltő nagy filmjét, az *„Örök megújulás"*-t, az élet dicséretét. Most néprajzi filmjére készülődik.

Esztétikai sorozatunkban *Mészáros Márta* Borsos Miklósról „rajzol" portrét, *György István* a balett történetét dolgozza fel, *Takács Gábor* Bartók Mikrokozmoszára komponált képsort, az emberi megismerés folyamatáról. A természettudományi témák között *Dévényi László* a laser-ről, *Somló Tamás* az emberi agyról, *Czigány Tamás* pedig a látás fejlődéséről készít filmet.

Szociológiai témakörben *Szűcs János* a játék társadalmi szerepét és hatását mutatja be, míg *Szabó D. Pál* a játék gyermeklélektani oldaláról forgat filmet...

Amikor Deák elvtársat a siker tényezőiről faggatom, elhárítja a kérdést. Pedig megítélésem szerint — az utóbbi évben a mindig színvonalasan dolgozó népszerű tudományos stúdió olyan alkotásokkal állt elő, mint *Czigány Tamás* két új filmje, a *Derkovits* és a *Részletek Bach: Máté passió* c. *műveből*. Ez a két film amellett, hogy kiváló, rendkívül nehéz témával foglalkozik, egy rendező alkotása, és teljes művészi érettségről tanúskodik. Hozhatnék más példákat is, de talán ez a legjellemzőbb az utóbbi időszakra. A vezetés helyesen megszabadította az alkotókat a didaktikus kötöttségektől, és inkább a *filozófikus* mélységek felé orientálta őket. Ez hozott minden eddiginél nagyobb eredményeket ebben a stúdióban.

1966. témái nem kevesebb lehetőséget ígérnek.

Török György

ÍTŐGÉPEK

(Folytatás)

Az egyetemes vetítőgépeknél a 70 mm-es filmek vetítése miatt különösképpen szükséges a filmszalag egyenletes haladása a vetítőgépben, továbbá a képablak előtt a film tökéletesen sík felfekvési helyzetének biztosítása. Ebből a szempontból igen fontos szerepe van a képkapu és tartozékai jó konstrukciójának. A 35 mm-es vetítőgépeknél a képkapu acélból készült, hosszabb vezetőpálya, amely egy felfekvőfelületből és erre rugalmasan szoruló felületpárból áll. Ez utóbbi rész ajtószerűen nyitható.

A szorító kapusinek anyagául többek között keményfát, műanyagokat vagy acélt használnak. Csúszópálya anyagként, különösen az új kópiák számára, többnyire bársony szolgál, hogy az elkerülhetetlen filmlerakódás megengedhető határok között maradjon. A bársonyszalagokat vagy felragasztják a kapubetétekre, vagy pedig mint végtelen gyűrűt körülfektetik és rugóval tartják. Öregebb kópiák számára csiszolt acél csúszófelületek váltak be. Egyes kapubetéteken a bársony számára bemart hornyok találhatók, hogy a film a kapubetét cseréjekor mindig ugyanabba a síkba kerüljön, és így ne legyen szükség az élesség utánállítására.

Minthogy a film hajlékony, és csak oldalsó részeivel fekszik fel a csúszófelületeken, a képablak előtti tartózkodása alatt, akár pozitív irányban — azaz az objektív felé, akár negatív irányban, — azaz a vetítőlámpa felé — kidomborodhat. A vizsgálatok azt mutatták, hogy a film a továbbító húzás folytán pozitív, a hősugárzás folytán negatív irányban domborodik ki. A pozitív kidomborodás a húzási igénybevételből származik, a negatív mozgás pedig abból, hogy a filmnek a fény felé eső emulziós rétege több meleget vesz fel, mint a hordozóréteg, és ezért az utóbbinál erősebben tágul. A teljes filmdomborodás pozitív és negatív irányban eközben oly nagy, hogy a film időnként már nem fekszik fel a megengedhető objektívok mélységélességi tartományában, és a képminőség ezért már nem kielégítő. **Különösen kirívó a film-kidomborodás hatása a képminőségre** — a nagyobb filmméret és a nagyobb fényteljesítmény miatt — **a 70 mm-es filmeknél.** A 35 mm-es vetítőgépeknél használt egyenes filmvezetés eddigi kivitelezési formáit tehát az egyetemes filmvetítőgépeknél nem lehetett megtartani, és általában az ívelt filmpályára tértek át. A film merevsége keresztirányban így megnő, s a domborodás veszélye csökken. Azonkívül a **görbe filmpályán a film erősebben fékeződik,** ami különösen a 70 mm-es filmek vetítésénél fontos, minthogy ennek a tömege a normál filmének kétszerese. Általában az új típusú vetítőgépeknek, így az univerzális gépeknek is, mindig ívelt a filmpályájuk. (1. ábra: BU 2. Nyitott állapotú képkapuja, 2. ábra: DP 70. vetítőgép cserélhető képkapu eleme.)

Minthogy egy objektív élességi felülete nem sík, hanem az optikai tengelyhez forgás-szimmetrikus és az objektív felé konkáv felület, a filmpálya görbülete az objektív felé is konkáv. Az ívelt filmvezetés felépítése az egyetemes vetítőgépeknél ezért az egyeneshez képest lényegesen megváltozott. **Így a kicserélhető filmpályabetét tartja az ívelt csúszófelületeket.** A kapusinek helyett a filmpálya-ellendarab acél, vagy műanyag szalagokkal van ellátva. Ha a képkapu zárva van, az ívelt csúszófelületek a szalagokat a helyes domborulatba nyomják. Ugyanakkor a szalagok rugózásai nyomást gyakorolnak a szalagok és a csúszófelületek között levő filmre. A szalagok szorítóereje szükség szerint állítható is.

A filmpálya-betét felső és lezárása görgőkkel történ[ik], hogy a film be- és ki[lépése] dálytalan. Részletei[ben] böző vetítőgéptí[pusok] tése természetesen különféleképpen van felépítve, elvben azonban az ismertetett konstrukciót használják.

(Folytatjuk)

MÜLLER F[ERENC]
főmé[rnök]

(2)

KIRCHNER JENŐ

80. Duna Zebegénynél, vízf.
81. Víztükör, vízf.
82. Erdő széle, vízf.

Nemzeti Szalon

Magyar tájak

1939. dec.

Elekfy Jenő

A «MŰBARÁT» KIALLÍTÁSI INTÉZET 56. KIALLÍTÁSA

Bpest, V., Mária Valéria-u. 12, Dunapalota mellett, Tel.: 18-16-16, Igazgató: KRIVÁTSY-SZŰTS GYORGY festőművész, tanár

KÜLDI: .....

MEGHÍVÓ

ELEKFY JENŐ

festőművész

GYÜJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÁS: 1944 február 10-én CSÜTÖRTÖKÖN D. U. ½6–½8 ÓRAIG

Naponta nyitva: **10-3.** Hétfő, szerda, péntek: **10-½6.** Ünnep, vasn. **10-2.** ZÁRUL: febr. 21-én, hétfőn d. u. ½6-kor

Belépődíj **1·60** — P. Megnyitáskor és ünnep-, vasárnap, valamint tárlatvezetésen a megcímzett meghívó felmutatójának és kísérőinek **80** f. Bármely napon munkásoknak, diákoknak stb. **30** f. A Műbarát művészeinek és családjuknak díjtalan

Tárlatvezetés: február 16-án szerdán délután 4 órakor. Előadó: PAÁL ÁKOS a Népművelési Bizottság részéről.

A »MŰBARÁT« KIALLITASI INTÉZET 56. KIÁLLÍTÁSA

Bpest, V., Mária Valéria-u. 12. Dunapalota mellett. Tel.: 18-16-16. Igazgató: KRIVÁTSY-SZŰTS GYÖRGY festőművész, tanár

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

_____ úrnőnek
úrnak

Következő kiállításaink:

1944 febr. 22 – márc. 6:

NOVOTNY EMIL RÓBERT és
GRABER MARGIT festőművészek

1944 márc. 7—16:

BOR PÁL festőművész

BUDAPEST

F. k.: Krivátsy-Szűts György

Springer-nyomda

Világosság

1952 MÁRC. 2 8.

276

HÉTVÉGI

A FŐVÁROSI KÉPTÁR Fényes Adolf-termében *Elekfy* Jenő festőművész és *Ferenczy* Béni szobrászművész műveiből kiállítás nyílt.

A kiállításon színes, hangulatos akvarellek, bronz- és körtefaszobrok és plakettek láthatók. A szobrok közül különösen szépek a portrék és említésre méltó az *„Anya gyermekeivel"* című körtefafaragás.

A bemutatott érmek és plakettek gazdag sorozata rendkívüli emberábrázoló képességével tűnik fel. Nehéz kiválasztani közülük a legszebbet, a legtehetségesebbet. Kitűnik mégis a *„Leonardo"*, a *„Tizian"* és a *„Rubens"*. Valamennyi *Ferenczy* Béni éremművészetének rendkívüli tehetségéről ad tanúbizonyságot.

A kiállítás hétköznap délelőtt 11 órától délután 6-ig, vasárnap délelőtt 9-től délután 2-ig áll a dolgozók rendelkezésére

Elekfy Jenő

ELEKFY KIRCHNER JENŐ

74. Malom alja, vízf.
75. Estefelé, vízf.
76. Elfagyott szilvafák, vízf.
77. Kertek, vízf.
78. Patak, vízf.
79. Falusi cipészműhely, vízf.
80. Borulás, vízf.

III

Nemzeti Szalon

1940. nov. dec.

MAFE 25. kiáll.

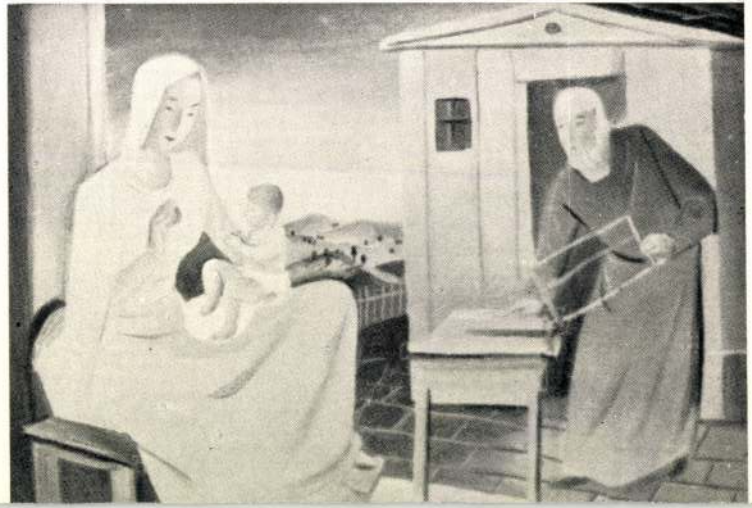

Elekffy Jenő K

NAPLÓ NOVEMBER 11

Elekffy Jenő Munkácsy-díjas festőművész alkotásaiból a Csók István Galériában (V., Váci utca 25.) csütörtökön délután kiállítás nyílt. A kiállításon a művész 45 akvarell festményét mutatják be. A megnyitó ünnepségen Végvári Lajos művészettörténész mondott beszédet.

Magyar Nemzet.

1955. nov. 11.

Elekfy Jenő vízfestményei

(Műbarát)

Elekfy Jenő művészete nem méltóságos ünnep, hanem derűs hangulatú, bensőséges ünnepély.

Ez a kitűnő művész módfelett ügyesen füleli ki a természet vidám hangzatait s oly könnyedén váltja át őket rajzra-színre, hogy semmi sem porlad el megnyerő közvetlenségükből. Mondhatnók azt is, hogy nagy gyakorlata arra képesíti Elekfyt, hogy azonmód meleg ütemben és árnyékvető habozás nélkül vesse papírra izgalmát, vagy talán helyesebben szólva meghatottságát, amelyet a természet lenyűgöző látványa éleszt benne. Alkalmasint ennek a lankadatlan fogékonyság-

nak köszönhetjük azt is, hogy képeinek értelmesen zárt foglalatában soha sincs egyetlen helytelen színviszonyítás sem. Hétpróbás biztonsággal fokozza, vagy tompítja a színeket, aszerint, amint a festői átköltés csattanó heve, vagy a szelídebb hangulat mérséklő józansága ilyen vagy olyan irányban követelődzik.

Elekfy Jenő kétségen kívül mestere a vízfestés nehéz technikájának. Mély tónusai színesen áttetsző fényben ragyognak, az erőteljesen lélegző ellentétek, meg a surranó fénynyalábok pedig úgy lüktetnek, mint a pihegő szív. Ezekkel a végletekig menő, edzett ellentétekkel még azt is eléri, hogy a merészen csordított fekete foltok, amelyek izgatottra tüzelik egypár képét, valóban feketén hatnak, anélkül, hogy komorak lennének. Aki ismeri a vízfesték tulajdonságait, az tudja, hogy milyen nagy tapasztalat és tudás kell ehhez. Elekfy ritkán, de mesterien él vele, mintegy gyorsfoganatú felkiáltójelként.

Képzelete egyébként a természet kies tájait járja a legszívesebben. Festmé-

Magyar Nemzet
1944. febr. 23.

an Gusztáv Adolf, peremén gyümölcskötegek és
lak. Nürnberg, XVII. sz. — Zierteller, Zinn, im
auf der Randfläche Obstbüschel, Kriegsemblème

középen császár lóháton, peremén maszkok közt
n lóháton. Nürnberg, XVII. sz. — Prunkteller,
und in sechs Medaillons, Kurfürsten zu Pferd.

a négy elem
die Allegorie
ch, XVII. Jh.
én pajzstartó
ei Kugelfüsse,
rschner, Zinn,
erzunft, Zinn.
zsal. Osztrák,
Schild. Öster-

(G. S.:

Elekfy Jenő kiállítása a Műbarátban

A Műbarát *Elekfy* Jenő festőművésznek, a képzőművészeti főiskola tanárának akvarelljeiből állította össze legújabb tárlatát. Elekfy Jenő külföldön is ismert egyéniség. A hazai különböző időszaki kiállításokon kívül résztvett számos külföldön rendezett magyar reprezentatív tárlaton, így a Rigában, Kaunasban, Tallinban, Helsinkiben rendezett tárlatokon, Lengyelországban, Németországban, Svájcban, valamint több ízben a velencei biennálékon is. Művei vannak a különböző magyar múzeumokban. A Műbarátban kiállított akvarelljei közvetlenségükkel és frisseségükkel bilincselik le a nézőt. Egyike a legkitűnőbb akvarellistáknak. Művészetét több más tulajdonsága mellett értékessé teszi az a körülmény, hogy birtokában van annak a tehnikai tudásnak, amelynek segítségével ötletesség, frisseség varázsolható a kompozíciókba. Legtöbbször a vízfestmény természetének és sajátos szépségeinek leginkább megfelelő prímafestési eljárással dolgozik. Képein nyomon követhetjük munkáját, amely biztos és virtuóz ecsetkezeléssel, gyors tempóban veti fel a foltokat és vonalakat, a mély, közép és világos tónusokat módszeresen és tudatosan adagolja s kevéssel is a lényeget, a karakterisztikumot fejezi ki. A gyors munkatempó úgyszólván minden alkotásán meglátszik. Néhány szellemesen odavetett folttal alakjainak mozgását, tájképeinek belső lényegét fejezi ki. A Fekete csipkekendő és a Karnevál című kompozícióján a papiros színét átengedő halvány festékrétegen néhány mélyebb folttal elevenítí meg alakjait. Ezeken az alkotásain kevés színnel dolgozik. A hölgy bundában és a Pirosító című képének alakjait virtuóz módon érzékelteti. Zebegény határa című tájképén az ég lágyan egybefonódó, könnyű tónusai megkapó harmóniába olvadnak a szántóföldek, dombok és rétek élénk

színeivel. A Kapirgáló tyúkok vibráló, élénk színezésével a Nyugtalan Balaton a megjelenítés drámaiságával hatnak. A Készülő zivatar című tájképén az ég komor színeiből vakítóan kiviláglik a szél által megborzolt búzatábla.

*

A műtárgyak szakértői meghatároz

CSÁNYI KÁROLY
Budapest
múzeumi i

Kiállítás: 1922. évi május 21-től
Aukció: 1922. évi május hó 24-én
és d. u. 3-kor és

BUDAPE
ERNST-MÚZEUM KIADÁSA,

Elekfy Jenő.

Független Magyarország
1952 MARC 31.

276

Elekfy Jenő és Ferenczy Béni kiállítása a Fővárosi Képtárban

Elekfy Jenő és *Ferenczy* Béni kiállítása a Fővárosi Képtár *Fényes Adolf Termében* kitűnően összeválogatott, a két művész alkotóképességének legszebb termését mutatja meg. *Elekfy* Jenő az elmúlt három év munkáit állította ki, csupa hangulatos akvarellt, amelyek közül kettőt: a művész *önarcképét* és egy kedves, megható képét: »*Anya gyermekével*« a Fővárosi Képtár már meg is vásárolt. Jól sikerült kompozíció, amely Szőnyi Istvánt műtermében munka közben ábrázolja. Jól érzékeltetik a táj atmoszféráját az esztergomi akvarellek.

Ferenczy Béni elragadó kisplasztikái közül *Illyés Gyula kislányáról* mintázott szép kis fejet említjük meg és a fából faragott, ötletes kis körkompozíciót: *anya három gyermekével*. Szépek a kis plakettok, kivált az *Egervár ostromát* megmutató, amelynek egyik oldala a régi Egert a várfalakkal ábrázoló térkép látható, a másikon mozgalmas csatakép. *A Garibaldi-plakett* klasszikus arányai szépek és nemes vonalúak.

Elekfy Jenő kiállítása

A *Műbarátban* most nyílt meg Elekfy Jenő festőművésznek, a Képzőművészeti Főiskola tanárának vízfestményekből rendezett kiállítása.

Elekfy legkiválóbb akvarellistáink egyike, aki másfél évtized óta nemcsak sikeresen szerepel a hazai és külföldi tárlatokon, hanem mindenütt igen értékes, szép és komoly eredményeket mutat is fel. Már tíz év előtt megkapta az állami vízfestmény-díjat, 1940-ben pedig a Szinyei-Társaság tájképdíját, közben számos műve került a Szépművészeti Múzeumba, a Fővárosi Képtárba, a finn és német állam, valamint a velencei modern galéria birtokába. Természeti jelenségek gondos tanulmányozására való, szuggesztív, hideg szürkés-zöldekbe és meleg világos-barnákba hangolt lapjai kezdetben olykor Szőnyire emlékeztettek, de aztán felszabadulva minden idegen hatás alól, csakhamar sajátos, egyéni formanyelven szólaltak meg. Festőjük egyre gazdagodó, dús árnyalású színskálájára finom tónusfátyol borult, rajzos elemei mind mozgalmasabbak lettek, anélkül, hogy bármit vesztettek volna a képi felépítés szigorú szerkezeti zártságából. Most bemutatott anyaga teljes kiérésről tanuskodik. A tájhangulatokban elmélyedő, bensőséges líra zavartalan tisztasággal csendül föl rajtuk. A szó megszokott értelmében »könnyedek« azelőtt sem voltak Elekfy akvarelljei, ezúttal meg éppen megnövekedett belső súlyuk. Levegősségük, eleven frissességük, közvetlenségük ugyan meg-

Pest 1944. febr. 12.

maradt, a »képszerű« kiképzés és a fedőszinek gyakori alkalmazása révén azonban valahogy közelebb jutottak az olaj és tempera kifejező-erejéhez.

Rendkívül vonzó, mély-érzéstől áthatott, kulturált művészet ez, amely mindig egyenletesen magas színvonalat tart s olyan megkapó, tökéletes darabokkal örvendezteti meg a hozzáértőt, mint a bravuros előadású *Csipkekendő* és *Karnevál*, a költői sugárzású *Bágyadt napsütés*, *Párás Duna*, *Violás alkony*, *Zebegényi határ*, *Parton*, *Kelő hold*, *Árpaföld*, *Kemenes alján*, *Enyhe hullámverés*, *Nyugtalan Balaton*, *Asszony és gyümölcs*, *Borulás*, *Kapirgáló tyukok*, *Ház vége*, *Kert felől*, *Barna dombok*, *Fűzfabokrok* és *Készülő zivatar*.

—rp—

n lévő kiadványokból részemre az

ildeni:

ívánt rész törlendő!)

yar tv. ág	Sztár	Magyar Nők Lapja	Hasznos könyv	Híd	Flekken	
1	1	2	—	—	—	

Szv. GRÁF RICHARDNE
Könnyűszerű - Harkányfürdő

aláírás.

1944 FEBRUÁR 10–21.

~~D. M/B. Műbarát~~ 1944 II.

Dupl.

ELEKFY JENŐ

festőművész

96

A „MŰBARÁT"
56. KIÁLLÍTÁSA

Igazgató: KRIVÁTSY-SZŰTS GYÖRGY festőművész, tanár
BUDAPEST, V.,
MÁRIA VALÉRIA-UTCA 12

A KATALÓGUS ÁRA 80 FILLÉR

F. k.: Krivátsy Szűts György *Springer-nyomda*

K 12 2314/1912

ELEKFY JENŐ
festőművész

Született 1895-ben Győrött. Művészeti tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán végezte, mestere Réti István volt. 1920-ban állított ki először. 1930-ban az Ernst Múzeumban nagyobb akvarell gyüjteménnyel szerepel. A hazai különböző időszaki kiállításokon kívül részt vett számos külföldön rendezett magyar reprezentatív kiállításon, igy a Riga-, Kaunas-, Tallin-, Helsinkiben, Lengyelországban, Németországban (nagyobb sorozattal) Svájcban, valamint a velencei biennalékon több izben, köztük 1940-ben külön kollekcióval 1935-ben az állami vízfestménydijat, 1940-ben pedig a Szinyei Társaság tájképdíját nyerte el. Művei vannak a Szépművészeti Múzeumban, a Fővárosi Képtár, az állam, a vidéki múzeumok, valamint külföldön a Finn állam, a Német állam és a velencei modern galéria tulajdonában. Az Uj Művészek Egyesületének elnöke, a Szinyei Merse Pál Társaságnak rendes tagja, a Nemzeti Szalón Művész Egyesület törzs tagja és a Magyar Akvarell és Pasztell festők egyesületének tagja. 1941 óta az Orsz. m. kir. Képzőművészeti Főiskola rendes tanára.

ELEKFY JENŐ
festményei:

			P
1.	Bágyadt napsütés	vízfestmény	700.—
2.	Gyümölcsök	„	600.—
3.	Halak	„	500.—
4.	Öltözködő	„	600.—
5.	Gyümölcsfák ősszel	„	700.—
6.	Fekete csipkekendő	„	1000.—
7.	Nyári délelőtt	„	800.—
8.	Virágok és pápaszem	„	600.—
9.	Párás Duna	„	600.—
10.	Szeptember végén	„	700.—
11.	Nárcisz és tulipán	„	600.—
12.	Dombok	„	600.—
13.	Didó	„	700.—
14.	Parton	„	600.—
15.	Gabonaföldek	„	500.—
16.	Naplemente	„	600.—
17.	Ujságolvasó	„	700.—
18.	Magas part	„	700.—
19.	Karnevál	„	900.—
20.	Zebegény határa	„	800.—
21.	Modell	„	600.—
22.	Fűzfabokrok	„	700.—
23.	Violaszínű alkonyat	„	600.—
24	Készülő zivatar	„	700.—
25.	Kert libákkal	„	600.—
26.	Hölgy bundában	„	800.—
27.	Fecskék a Duna fölött	„	600.—
28.	Ház vége	„	600.—
29.	Asszony és gyümölcs	„	800.—
30.	Borulás	„	600.—
31.	Kapirgáló tyúkok	„	800.—
32.	A kert felől	„	600.—
33.	Dombhullám	„	700.—
34.	Veteményes kert ősszel	„	600.—
35.	Kemenesalján	„	600.—
36.	Tölgyek	„	900.—
37.	Kilátás	„	600.—
38.	Nyugtalan Balaton	„	600.—
39.	Alma és szőlő	„	500.—
40.	Kelő hold	„	900.—
41.	Pirosító	„	800.—
42.	Árpaföld	„	800.—
43.	Enyhe hullámverés	„	600.—
44.	Cseresznye	„	500.—
45.	Barna dombok	„	600.—
46.	Flox és cinea	„	700.—
47.	Akácfasor	„	500.—

Ára: 10,– Ft

ELEKFY JENŐ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

RÖVIDÍTÉSEK

p.	— papír
vízf.	— vízfestmény
j. b. l.	— jelezve balra lent
j. j. l.	— jelezve jobbra lent
j. n.	— jelzés nélkül
é. n.	— évszám nélkül
tul.	— tulajdona
MNG Ltsz.	— Magyar Nemzeti Galéria leltári szám

ELEKFY JENŐ (1895–1968) emlékkiállítása

Magyar Nemzeti Galéria, 1978

Galerie Nationale Hongroise, 1978

Retrospective de JENŐ ELEKFY

A kiállítást rendezte és a katalógust összeállította:
M. HEIL OLGA

A fényképeket készítette:
PETRÁS ISTVÁN

A címlapon: KARNEVÁL, 1944 (részlet)
Couverture: CARNAVAL, 1944 (détail)

ISBN 963 562 408 5

Felelős kiadó: Nemes Iván igazgató
Készült a Népművelési Propaganda Iroda
nyomdájában
Budapest — 6620-78 —
Felelős vezető: Vymeták Ferenc

AZ ADRIA: MALI LOSINJ, 1965
LA MER ADRIATIQUE: MALI LOSINJ, 1965

BORÚS IDŐ, 1960
TEMPS COUVERT, 1960

Az akvarellt „. . . csak az igazán értők becsülték nem könnyen hozzáférhető, különös szépségéért. E szépség elsősorban anyagában rejtőzik. A friss és tiszta színek, a finoman szövődő selymes tónusok, a kifejezőkészség spontán és könnyed szellemessége, ötletessége szinte magától értetődő közvetlenségükben jelentkeznek a jó akvarellen, s ebben ez a technika — elfogulatlanság nélkül jelenthetjük ki — egyedülálló . . .”* írta és tanította, s amint a tiszteletére rendezett emlékkiállítás is bizonyítja, az akvarellfestést a tökély magas fokán gyakorolta a Munkácsy díjjal kitüntetett, nyugalmazott főiskolai tanár: Elekfy Jenő.

Győrött született 1895-ben. A Képzőművészeti Főiskolán rajztanári oklevelet szerzett, majd Réti István művészképző osztályát látogatta. Rajztanárként működött azután, és mellé jó érzékkel a vízfestés műfaját választotta, ebben vált mesterré és tiszteletre méltó életművet hagyott hátra.

Kiállításán a húszas évek elejétől kísérjük végig a bejárt pályát, és a lapok — rajzok, vízfestmények — finom impulzusait követve remélünk hív képet adni egy bensőséges, szellemiekben igen gazdag művészéletről. Úgy tűnik, éppen pedagógusi hivatása gyakorlása végett, az útkereső korszak nem volt rövid. A húszas években Rudnay Gyula közvetlen köréhez tartozott, és ebből az időből bemutatott sötét tónusú, vagy fekete rajzai a rembrandti hagyomány és az alföldi iskola szellemének egybeötvözésére való szándékot jeleznek. Két alapszíne van a korai lapoknak: a sötét, amely mély barna vagy fekete és a világos, amely nem festék, hanem a fedetlen hagyott fehér alap, maga a papír.

Az 1924-ből jelzett Kalapos önarcképe — fekete szén tussal áthúzva — a homlok kerekdedségét még vastag grafit vonalakkal is megerősítette, az arc és váll, a mell és a kéz fehérsége részint meg — önmaga erejéből — világít és a figura plasztikusságát erősíti.

* A képzőművészet iskolája. I. kötet. 75. lap. III. kiadás, Budapest, 1976. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata.

Az évtized végén és a következő években keletkező lapokon az eddigi, a sötét és világos ellentétében megragadott festői előadásmóddal szemben egy rajzos, a képelemeket formákban elkülönítő, tónusokban összefogó kép-építő szándék jelentkezett. A korábbi felfogás közelebb állt hozzá, az utóbbi nem az ő világa volt.

Az elképzeléseit és az érzelmeit egyaránt kifejező, a tartalom és a forma ekvivalenciáját hibátlanul megvalósító festői stílusát a harmincas évek közepére alakította ki. Műveinek az értékét egyáltalán nem kisebbíti az, hogy stílusa a posztimpresszionista-posztnagybányai iskola által kifejlesztett festőiségre épült. Elekfy ezekben az években már a zebegényi festők csoportjához — a Gresham körhöz tartozott. A mai műkritika e csoport tevékenységét kedvezőtlenül ítéli meg, ám alig hihető, hogy ez a megítélés a végleges.

A változás állandósága a világnak épp úgy a lényegéhez tartozik, mint a szilárd konstrukció. Ezt a szüntelen tűnőt és újraszületőt — a változást — ragadják meg, s teszik élővé, bármikor újra felidézhetővé Elekfy Jenő vízfestményei. A kutató értelem munkáját egyáltalán nem nélkülözik illanó jelenségei, csak arról van szó — a technika okán —, hogy létrejöttüket megelőzte a reflexió, de az alkotás folyamatában már csak a gyakorlott művészkéz, és a kivitelezéshez szükséges eszközök kaptak szerepet. A kész mű azt fejezi ki — mesterünk esetében tökéletesen —, amit a művész látott, átélt, még mielőtt műve megszületett.

A mesterség magas fokán álló tudás, a művészi érzékenység csiszoltsága, a hosszú munkálkodással megszerzett látáskultúra hozta magával a láttatásnak azt a finom képességét, amely Elekfy Jenő sajátja volt. A műveket szemlélve a látogató azt tapasztalja majd, hogy a képek a saját élményeit és emlékeit hívják új életre, és úgy töltik be képzeletét, mintha épp most élné át azt a hajnalt, vagy alkonyatot, azt a nyári — vagy késő őszi délutánt, amit a kép mutat. E vízfestmények láttán rájön arra, hogy világunk gazdag, változatos, nélkülözhetetlenül szépséges lényege néz reá s megérzi majd, hogy a jó műalkotás képes érvényesen és hitelesen megtartani, véglegessé tenni az illanót.

M. Heil Olga

KALAPOS ÖNARCKÉP, 1926
AUTOPORTRAIT EN CHAPEAU, 1926

KUKORICÁS ŐSSZEL, 1956
CHAMP DE MAÏS EN AUTOMNE, 1956

79. MARGITSZIGETI FÁK, 1958
p., vízf., 330x485 mm
j. j. l.: Elekfy 1958
Elekfy Jenőné tul.

80. GYŐRI VÁROSRÉSZLET, 1958
p., vízf., 315x480 mm
j. j. l.: Elekfy 1958
Elekfy Jenőné tul.

81. A RÁBA-PART GYŐRNÉL, 1958.
p., vízf., 330x475 mm
j. j. l.: Elekfy 1958
Elekfy Jenőné tul.

82. PASSZIANSZ, 1959.
p., vízf, 316x485 mm
j. j. l.: Elekfy 1949
Elekfy Jenőné tul.

83. TIHANYI BÓLYÁK, 1959.
p., vízf., 330x480 mm
j. b. l.: Elekfy 1959
Elekfy Jenőné tul.

84. KUKORICATÁBLA, 1959.
p., vízf., 30x480 mm
j. b. l.: Elekfy 1959
Elekfy Jenőné tul.

85. MAGAS PART, 1960.
p., vízf., 325x480 mm
j. j. l.: Elekfy 1960
Elekfy Jenőné tul.

86. KILÁTÁS A VÁRBÓL, 1960.
p., vízf., 318x486 mm
j. j. l.: Elekfy 1960.
Elekfy Jenőné tul.

87. BORÚS IDŐ, 1960.
p., vízf., 325x483 mm
j. j. l.: Elekfy 1960.
Elekfy Jenőné tul.

88. ÖNARCKÉP, 1964.
p., rézkarc, 94x140 mm
Elekfy Jenőné tul.

89. VIHAROS DUNA, 1964.
p., vízf., 387x550 mm
j. b. l.: Elekfy 1964.
Elekfy Jenőné tul.

90. ÖNARCKÉP, 1965.
p., vízf., 489x335 mm.
j. j. l.: Elekfy 1965.
Elekfy Jenőné tul.

91. VIDOVSZKYÉK szobái, 1965.
p., vízf., 380x535 mm
j. b. l.: Elekfy 1965.
MNG. Ltsz.: F. 74. 5.

92. CSENDÉLET, é. n.
p., szén, fedőfehér, 420x560 mm
j. n.
Elekfy Jenőné tul.

93. AJKÁT RÚZSOZÓ NŐ — tanulmány, é n.
p., tus, szén, 460x300 mm
j. n.
Elekfy Jenőné tul.

94. TAVASZI TÁJ, é. n.
p., vízf., 362x520 mm
j. n.
Elekfy Jenőné tul.

95. ÜLŐ NŐI AKT, é. n.
p., vízf., 595x436 mm
j. n.
Elekfy Jenőné tul.

96. TÁJKÉP, é. n.
p., vízf., 312x476 mm
j. j. l.: Elekfy
MNG. Ltsz.: 7707

97. JÓ A KUKORICA
p., vízf., 550x330 mm
j. j. l.: Elekfy Jenő
Radnai Béláné tulajdona.

98. MŰHELYBEN
p., vízf., 620x480 mm
j. b. l.: Elekfy Jenő
Radnai Béláné tulajdona.

ÉLETRAJZI ADATOK

Elekfy (Kirchner) Jenő Győrben született 1895. március 3-án. Nevét 1940-ben magyarosította.
A Képzőművészeti Főiskolán — ahova 1913-ban iratkozott be — Edvi Illés Aladár tanítványa volt.
1915—1918-ig katonai szolgálatot teljesített. Tanulmányait a háború után fejezte be, 1918-ban szerzett rajztanári oklevelet. Ezután még egy esztendőn át Réti István művészképző osztályának a növendéke volt.
Elekfy Jenő tehát ahhoz a művésznemzedékhez tartozott, amelyiknek alapvető élménye volt a háború, s kitörölhetetlen emlék a háborút és a forradalmat követő hosszú válság, amely nemcsak az anyagi, hanem a korábbi eszmei-művészi értékeket is megsemmisítette, problematikussá tette. Nem egy jelentős, ám mégis különös adat, hogy fiatalon — Rudnay Gyula barátjával együtt — éveken át abban a műteremlakásban élt és dolgozott, amely korábban Kernstok Károly alkotóműhelye volt. Igaz. Kernstok művészetét e hely rideg falai nem közvetítették, élő pedig nem volt, hogy a Nyolcak vagy az Aktivisták újító szelleméből, egykori forradalmi lendületéből hozzá közvetítsen akár művészi élményt, akár újító gondolatot.
Ösztönösen, vagy tudatosan mégis kimutatható korai művein a tárgyak szerkezetes megfogalmazásának igénye, de nem ez győzött.
Saját kifejező nyelvét az 1930-as évek közepe táján találta meg, és mint a zebegényi festők leghűségesebbje, a posztnagybányai iskola s egyidejűleg a Gresham kör állandó tagja lett. Egyéni kifejezésmódja ettől az időtől kezdve nem változott, ám mélyült, s eszközeiben finomodott.

Kiállításai:

1930-ban az Ernst Múzeumban vízfestményeinek nagyobb kollekcióját mutatta be.
1938-ban és 1940-ben a velencei Biennálén, Tallinban, Rigában, Helsinkiben és Varsóban megrendezett magyar kiállításokon szerepeltek művei.
1943—1944-ben a Svájcban és Németországban rendezett kiállításnak is szereplője.
1944-ben a Műbarát helyiségében nyílt újabb kollektiv kiállítása.
1952-ben a Fényes Adolf teremben,
1955-ben a Csók Galériában mutatta be újabb alkotásait.

1932-ben — ösztöndíjjal — egy fél esztendőt töltött Párizsban.
1935-ben állami vízfestmény díjat nyert.
1940-ben egy vízfestményét a Tájkép díjjal tüntette ki a Szinyei társaság.
1939-től — tíz éven át — a Képzőművészeti Főiskola tanára volt.
1954-ben Önarcképe (olaj) a Munkácsy-díjat biztosította számára.
1968-ban halt meg.

TAVASZI TÁJ, 1956
PAYSAGE PRINTANIER, 1956

FELESÉGE ARCKÉPE, 1952
PORTRAIT DE SA FEMME, 1952

DONNÉES BIOGRAPHIQUES

Jenő (Kirchner) Elekfy est né à Győr le 3 mars 1895.
Il s'inscrivit en 1913 à l'Ecole Supérieure des Arts Plastiques oú son professeur était Aladár Edvi Illés.
Entre 1915—1918 il fit son service militaire et ne termina ses études qu'après la guerre, en 1918 obtint le diplôme de professeur de dessin. Un an encore il fit des études dans la classe de formation artistique dirigée par István Réti.
Il appartient donc à la génération d'artistes dont la grande expérience vitale était la guerre et pour qui la longue crise suivant la guerre et la révolution est restée un souvenir ineffaçable, cette crise qui a détruit ou mis en queston les valeurs non seulement matérielles mais aussi idéelles et artistiques.
Dans ses oeuvres de début on n'en découvre pas moins le besoin, instinctif ou conscient, de revêtir les objets d'une formule structurelle, mais ce n'est pas cette ambition qui a pris le dessus. C'est l'intimité avec l'ami plus âgé, Gyula Rudnay, et son ascendant intellectuel qui le familiarisa avec les traditions de l'école de la Grande Plaine. Dans ses paysages au ton foncé on remarque également l'influence de Rembrandt. A la fin de cette décennie (1928—1930)on voit encore une fois apparaître une manière de construire l'image où les tracés nets distinguent bien les formes auxquelles les tonalités prêtent l'unité. Pourtant, il s'est avéré que ce genre n'est pas de son univers.
Il a trouvé son langage personell vers le milieu des années 1930 et, le plus fidèle de l'école de Zebegény, il devint membre permanent de l'école post-Nagybánya et aussi du cercle Gresham. Depuis ce temps-là son expression personnelle n'a pas changé, mais elle a atteint plus de profondeur et s'est raffinée dans ses moyens.

Expositions:

1930. Musée Ernst, présentation d'une collection assez importante d'aquarelles.
1938 et 1940 participation aux expositions d'art hongrois à la Biennale de Venise, à Tallin, Riga, Helsinki et Varsovie.
1943—1944 participation aux expositions organisées en Suisse et en Allemagne.
1944, dans les locaux de „Műbarát" (Amateur d'Art) nouvelle exposition collective.
1952 exposition dans la Salle Adolf Fényes.1955, il présente ses nouvelles oeuvres dans la Galerie Csók.
1932, avec une bourse, il a passé six mois à Paris.
1935 il obtient le prix de l'Etat pour ses aquarelles.
1940, la Société Szinyei attribua à une de ses aquarelles le prix du Paysage.
1939 il est nommé professeur à l'Ecole Supérieure des Arts plastiques où il enseigna pendant dix ans.
1954 son Autoportrait (huile) lui valut le prix Munkácsy.
1968. il est mort.

BORÚS TÁJ, 1924
PAYSAGE AU CIEL COUVERT, 1924

ÜLŐ AKT CSENDÉLETTEL, 1948
NUE ASSISE, AVEC NATURE MORTE, 1948

59. VÍZPARTI TÁJ, 1948.
p., vízf., 310x480 mm
j. j. l.: Elekfy Jenő 1948
Elekfy Jenőné tul.

60. ÜLŐ AKT CSENDÉLETTEL, 1948.
p., vízf., 367x468 mm
j. j. l.: Elekfy 1948
Elekfy Jenőné tul.

61. ÖZVEGYASSZONY KERTJE, 1949.
p., vízf., 360x520 mm
j. b. l.: Elekfy 1949
Elekfy Jenőné tul.

62. A LEHEL TÉR KÖRNYÉKE TÉLEN, 1950.
p., vízf., 360x528 mm
j. b. l.: Elekfy 1950?
Elekfy Jenőné tul.

63. A RÉGI FASOR BALATONFÜREDEN, 1950.
p., vízf., 305x490 mm
j. bl..: Elekfy 950
Elekfy Jenőné tul.

64. MŰTEREMBEN, 1950.
p., vízf., 435x570 mm
j. b. l.: Elekfy 1950
MNG. Ltsz.: F. 74.3

65. PÁRÁS DUNAPART, 1951,
p., vízf., 357x520 mm
j. j. l.: Elekfy 1951
Elekfy Jenőné tul.

66. A MŰVÉSZ FELESÉGE, 1952.
p., vízf., 516x356 mm
j.: Elekfy 1952
MNG. Ltsz.: F.56

67. ANYA GYERMEKÉVEL, 1952.
p., vízf., 515x355 mm
j. b. l.: Elekfy 1952
MNG. Ltsz.: 10.325

68. A DUNA DÖMÖSNÉL, 1953.
p., vízf., 342x514 mm
j.: Elekfy 1953
MNG. Ltsz.: F. 56.1

69. FACSOPORT, 1954.
p., vízf., 475x310 mm
j. j. l.: Elekfy Jenő 1954
Elekfy Jenőné tul.

70. TIHANYI ÖREG HÁZAK, 1954.
p., vízf., 333x482 mm
j. j. l.: Elekfy 1954
Elekfy Jenőné tul.

71. BORULÁS, 1954.
p., vízf. ,326x490 mm
j. b. l.: Elekfy 1954
MNG. Ltsz.: 56.11

72. A MALOMPATAK VÖLGYE DÖMÖSÖN, 1954.
p., vízf., 308x494 mm
j. b. l.: Elekfy 1954
MNG. Ltsz.: 56.12

73. TAHITÓTFALU, 1956.
p., vízf., 320x482 mm
j. b. l.: Elekfy 1956
Elekfy Jenőné tul.

74. KISZÁRADT FOLYÓPART, 1956.
p., vízf., 313x480 mm
j. b. l.: Elekfy 1956
Elekfy Jenőné tul.

75. TAVASZI TÁJ, 1956.
p., vízf., 320x482 mm
j. j. l.: Elekfy 1956
Elekfy Jenőné tul.

76. KUKORICÁS ŐSSZEL, 1956.
p., vízf., 320x482 mm
j. b. l.: Elekfy 1956
Elekfy Jenőné tul.

77. AZ ADRIA: MALI LOSINJ, 1956?
p., vízf., 375x520 mm
j. j. l.: Elekfy 1956
Elekfy Jenőné tul.

78. PÁRÁS ALKONYAT, 1956.
p., vízf., 335x485 mm
j. b. l.: Elekfy 1956
MNG. Ltsz.: F. 71.28

MŰTÁRGYJEGYZÉK

1. ÖNARCKÉP, 1921.
p., szén, 353x284 mm
j. b. l.: Kirchner 1921.
MNG. Ltsz.: F. 69.163

2. RUDNAY GYULA arcképe, 1924.
p., kréta, 321x236 mm
j. j. l.: Kirchner Jenő 1924
MNG. Ltsz.: F. 58.48

3. BORÚS TÁJ, 1924.
p., szén, tus, diófapác, 262x358 mm
j. b. l.: Kirchner 1924
Elekfy Jenőné tul.

4. ANYA GYERMEKKEL, 1924.
p., diópác, 375x230 mm
j. j. l.: Kirchner Jenő 1924
Elekfy Jenőné tul.

5. KALAPOS ÖNARCKÉP, 1926.
p., szén, 443x300 mm
j. b. l.: Kirchner Jenő,
utólag ceruzával: Elekfy, 1926
Elekfy Jenőné tul.

6. A MŰVÉSZ FELESÉGE ÉS FIA, 1928.
p., szén, 313x374 mm
j. b. l.: Kirchner 928
MNG. Ltsz.: 1940—3556

7. SZOB KÖRNYÉKE, 1928.
p., tus, toll, vízf., 290x390 mm
j. j. l.: Kirchner 928
Elekfy Jenőné tul.

8. A SZÓNYIÉK KERTJE ZEBEGÉNYBEN, 1928.
p., szén, 290x389 mm
j. b. l.: Kirchner 1928
Elekfy Jenőné tul.

9. A MARÓTI VILLA ZEBEGÉNYBEN, 1928
p., vízf., 302x410 mm
j. b. l.: Elekfy Kirchner, 1928
Elekfy Jenőné tul.

10. ZEBEGÉNYI RÉSZLET, 1929
p., vízf., 310x470 mm
j. j. l.: Kirchner 929
Elekfy Jenőné tul.

11. ÁKOS FIAM, 1930.
p., tus, vízf., 500x410 mm
j. b. l.: Kirchner 930
Elekfy Jenőné tul.

12. ÖNARCKÉP, 1932
p., vízf., 494x331 mm
j. b. l.: Elekfy 1932
MNG. Ltsz.: 1955—5332

13. ZEBEGÉNY, 1935.
p., vízf., 310x410 mm
j. j. l.: Elekfy Kirchner 1935
Elekfy Jenőné tul.

14. ÖNARCKÉP, 1935.
p., vízf., szén, 470x305 mm
j. b. l.: Elekfy Kirchner 935
Elekfy Jenőné tul.

15. A DUNA ÉS ZEBEGÉNY, 1935.
p., vízf. 310x450 mm
j. b. l.: Elekfy Kirchner 1935
Elekfy Jenőné tul.

16. ZEBEGÉNYI DUNAPART, 1936.
p., vízf., 290x453 mm
j. b. l.: Elekfy Kirchner 1936
Elekfy Jenőné tul.

17. ZEBEGÉNYI UTCA, 1936.
p. vízf., 481x330 mm
j. b. l.: Elekfy 1937
MNG. Ltsz.: F. 72.169

18. NAGYANYA, 1937
p., vizf., 481x330 mm
j. b. l.: Elekfy 1937
MNG. Ltsz.: F. 72. 169

ZEBEGÉNYI RÉSZLET, 1929
DÉTAIL DE ZEBEGÉNY, 1929

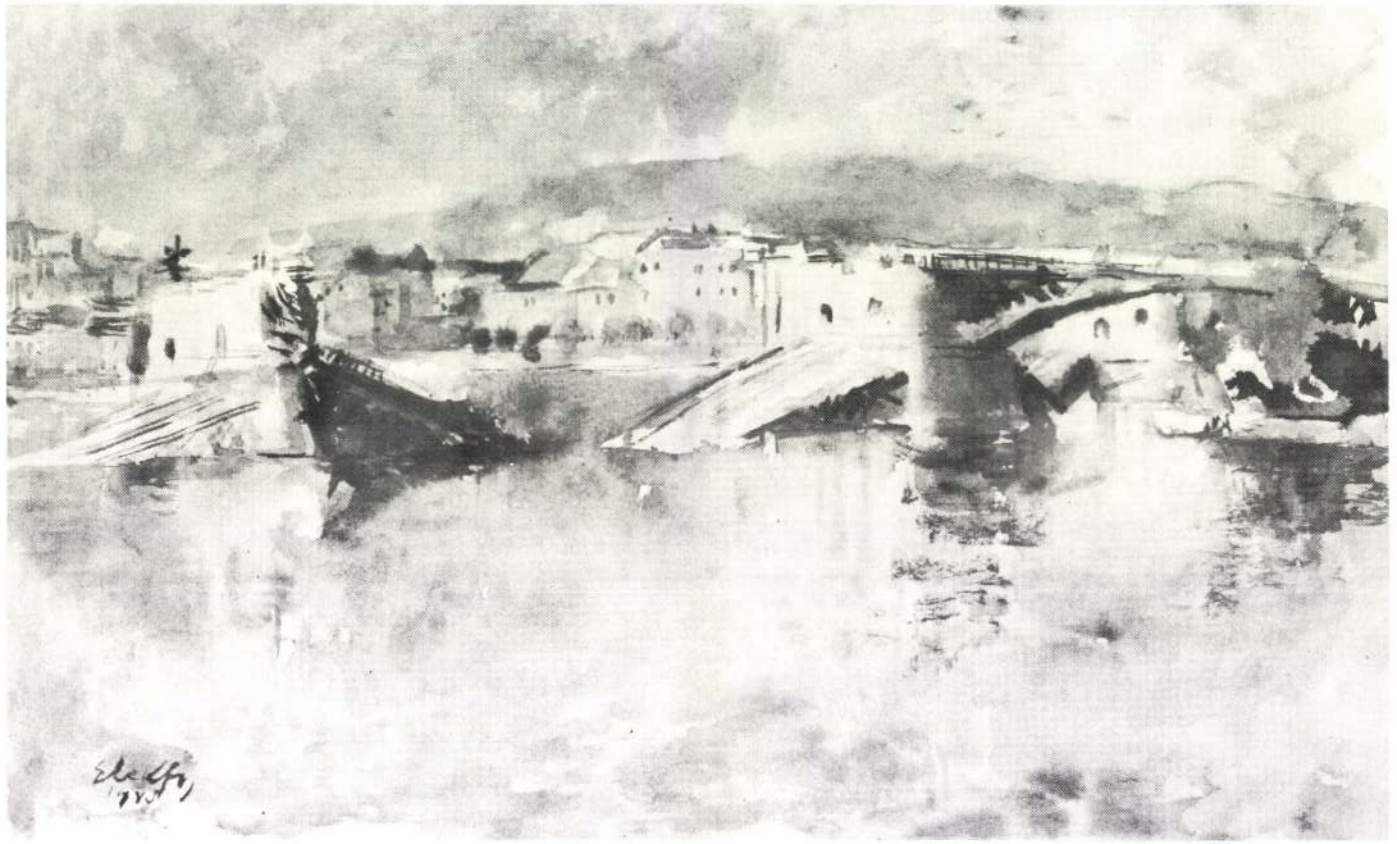

A ROMOS MARGIT-HÍD, 1945
LE PONT MARGUERITE DÉTRUIT, 1945

39. SZEPTEMBER VÉGÉN, 1943.
p., vízf., 367x484 mm
j.: Elekfy 943
MNG. Ltsz.: 1954—5155

40. GYÜMÖLCS-CSENDÉLET, 1943.
p., vízf., 290x385 mm
j. b. l.: Elekfy 1943
MNG. Ltsz.: 1954—5154

41. FEKETE CSIPKEKENDŐS NŐ, 1943.
p., vízf, 430x583 mm
j. b. l.: Elekfy 1943
MNG .Ltsz.: 7280

42. ALVÓ NŐ, 1944.
p., szénrajz, 295x460 mm
j. b. l.: Elekfy 1944
MNG. Ltsz.: 1954—5168

43. KARNEVÁL, 1944.
p., vízf. 578x355 mm
j.: Elekfy 1944
MNG. Ltsz.: 1944—3792

44. MARGITSZIGETI RÉSZLET, 1945.
p., vízf., 308x472 mm
j. j. l.: Elekfy 1945
Elekfy Jenőné tul.

45. ELEKFY ÁKOS, 1945.
p., vízf., 480x320 mm
j. b. l.: Elekfy 1945
Elekfy Jenőné tul.

46. BUDA, 1945.
p., vízf., 313x478 mm
j. j. l.: Elekfy 1946
Elekfy Jenőné tul.

47. SÖMJÉNMIHÁLYFA, 1946.
p., vízf., 313x480 mm
j. b. l.: Elekfy 1946
Elekfy Jenőné tul.

48. SAJÓMENTI TÁJ, 1946.
p., vízf., 324x480 mm
j. b. l.: Elekfy 1946
Elekfy Jenőné tul.

49. KILÁTÁS A MŰTEREMBŐL, 1946.
p., vízf., 318x474 mm
j. b. l.: Elekfy 946
Elekfy Jenőné tul.

50. HALAS CSENDÉLET, 1946.
p., vízf., 320x485 mm
j. j. l.: Elekfy 1946
Elekfy Jenőné tul.

51. A ROMOS MARGIT-HÍD, 1946.
p., vízf., 307x470 mm
j. j. l.: Elekfy 1946
Elekfy Jenőné tul.

52. ESŐS IDŐ, 1946.
p., vízf., 310x480 mm
j. j. l.: Elekfy 1946
MNG. Ltsz.: 1947—4036

53. A LÁNCHÍD ROMJAI, 1946.
p., vízf., 38x448 mm
j. j. l.: Elekfy 1946
MNG. Ltsz.: F. 66.55

54. A BARÁTOM (JOBBÁGYI GAIGER MIKLÓS), 1947.
p., vízf., 496x312 mm
j. j. l.: Elekfy 1947
Elekfy Jenőné tul.

55. FIATAL NŐ JELMEZBEN, 1947.
p., vízf., 570x380 mm
j. b. l.: Elekfy 1947
Elekfy Jenőné tul.

56. KOSZTÜMÖS NŐ ARCKÉPE, 1947.
p .,vízf., 570x390 mm
j. j. l.: Elekfy 1947
MNG. Ltsz.: F. 74.4

57. HEVERŐ NŐI AKT, 1948.
p., vöröskréta, vízf., 315x472 mm
j. b. l. Elekfy 1948
Elekfy Jenőné tul.

58. A MISKOLCI MŰVÉSZTELEP, 1948.
p., vízf., 395x578 mm
j. j. l.: Elekfy 1948
Elekfy Jenőné tul.

A ZEBEGÉNYI ÖREG MALOM, 1937
LE VIEUX MOULIN À ZEBEGÉNY, 1937

19. ZEBEGÉNYI ÖREG MALOM, 1937.
p., vízf., 300x473 mm
j. b. l.: Elekfy 1937
Elekfy Jenőné tul.

20. ERDŐ, 1939.
p., vízf., 441x616 mm
j. j. l.: Elekfy—Kirchner 1939
MNG. Ltsz.: F. 63.213

21. FŰZFÁK AZ IPOLY PARTJÁN, 1939.
p., vízf., 323x470 mm
j. j. l.: Kirchner 1939
MNG. Ltsz.: 1955—5383

22. A FIAM ALSZIK, 1939.
p., vízf., 334x483 mm
j.: Elekfy—Kirchner 939
MNG. Ltsz.: 1940—3439

23. NŐ SÁRGA KALAPBAN, 1939.
p., vízf., 596x420 mm
j. j. l.: Elekfy—Kirchner 1939
Elekfy Jenőné tul.

24. AZ ESZTERGOMI BAKÓCZ KÁPOLNA, 1940.
p., vízf., 300x485 mm
j. b. l.: Elekfy 1940
Elekfy Jenőné tul.

25. PATAK, 1940.
p., vízf., 368x545 mm
j.: Elekfy—Kirchner 940
MNG. Ltsz.: 1955—5339

26. VÍZIMALOM, 1940.
p., vízf. 333x482 mm
j.: Elekfy—Kirchner 940
MNG. Ltsz.: 1948—4153

27. ERDŐSZÉLE, 1941.
p. vízf, 310x493 mm
j. b. l.: Elekfy 1941
Elekfy Jenőné tul.

28. FÁCÁNOS CSENDÉLET, 1941
p. vízf., 376x560 mm
j. j. l.: Elekfy Jenő 1941
Elekfy Jenőné tul.

29. BERÉNY ANNA PORTRÉJA, 1941.
p., vízf., 550x380 mm
j. b. l.: Elekfy Jenő 1941
Elekfy Jenőné tul.

30. OLVASÓ LÁNY, 1941.
p., vízf, gouache, 330x480 mm
j .j. l.: Elekfy Jenő 941
Radnai Béláné tulajdona.

31. ŐSZI KUKORICÁS, 1942.
p., vízf., 320x490 mm
j. j. l.: Elekfy 1942
Elekfy Jenőné tul.

32. NAPOS ERDŐSZÉLE, 1942.
p., vízf., 545x385 mm
j. j. l.: Elekfy 1942
Elekfy Jenőné tul.

33. BOKROK, 1942.
p., vízf. 335x487 mm
j. b. l.: Elekfy 1942
Elekfy Jenőné tul.

34. PIHENÉS, 1942.
p., vízf., 380x510 mm
j. b. l.: Elekfy 1942
Elekfy Jenőné tul.

35. SÁRGARUHÁS NŐ, 1942.
p., vízf., 480x930 mm
j. j. l.: Elkefy Jenő 1942
Radnai Béláné tulajdona.

36. ŐSZIBARACKOK, 1943.
p., vízf., 332x483 mm
j. j. l.: Elekfy 1943
Elekfy Jenőné tul.

37. ALKONYAT, 1943.
p., vízf., 316x478 mm
j. j. l.: Elekfy 1943
Elekfy Jenőné tul.

38. BALATON, 1943.
p., vízf., 315x480 mm
j. j. l.: Elekfy 1943
Elekfy Jenőné tul.

FÁCÁNOS CSENDÉLET, 1941
NATURE MORTE AVEC FAISAN, 1941

Kirchner Jenö

Tornaćon I/ vizf.
Dunamenti taj II/ vizf.

Nemzeti Szalon

MAPE 20-ik jub. kiáll.
Kat. 1935. dec. 20-
1936. jan. 6-

	Szabolcs	539-74.
vich Tibor	elnök	55-0-38
h		521-08
th Henrik	lakása	509-19
r.		844-52

Kirchner Jenő

Domboldal I) vízf.
Borulás I) kretarajz
Vízsükör I) vízf.
Aki és én, vízf.

Nemzeti Szalon

1929. máj.
Tavaszi szalon

174

~~[illegible]~~

fordultan áll.)

lra ~~néz~~. Bal kezét az asztalon
elében homokóra és czimer van.
obeliskkel, előtte óriás ki-
melyen e ~~szét~~ olvassuk: „SVBLI-
la szőke. Ingének nyaka és
dős. Felirata alól jobbra: „AN.

A. Glisentitől 500 lirán 460 Kán.
l. 24-én (279/95).
ve l. az 59601/95 n. biratos. (49-96).

Kirchner Jenő

festő

Ősarchéj I) kréta rajz

Nemzeti Szalon

1928.

Tavaszi Szalon

Hadsereg.

E lapon az 1778, az 1
port-Fuhrwesen és Artiellerie
tikara van ábrázolva. Felirata

középütt: DIE K.K
jobbra: No. 25.

a kép alatt Fuhrwesen Corps.
alól balra: F. l'Allemand.
jobbra: Gedr bei J. Höfel
legalól középütt: Wien bei J.

Szines kny., mér. a papi
F. l'Allemand: Die k.k ö
zweyer Jahrhunderte, J. Berama

.140-91-5.

Elekfy-Kirchner Jenő

lásd

Szépirüvészet

1940. 22. l.

Kopp Jenő cikk

SZÉPMU

HAVI FOLYÓIRAT – MEGJELENIK MIND
DÉSÉVEL SZERKESZTI MARIAY ÖDÖN –
MAGYAR EGYETEMI NYOMDA, BUDAPI
LAPZÁRTA MINDEN HÓ 15-ÉN – ELŐ
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁ
37.473. – KIADÓTULAJDONOS KIRÁLY

III. É

N tral (1) Elekfy

1920 máj
Compositio, tréur

1920 szept
Erdő vége, of

1939 dec M. Tájak
l. külön

---

nov-dec
1941 (Kut) Dombos vidék I
Tornác I
Fácános csendélet
virf

1944 febr.-márc Tolzstajok II.
Füzfabokrok
Esős idő I
Sárgabarack csendélet
Burgonyás zsákok III
Kilátás III
Kukorica evő
virf

Mape

1931 ősi (lemes)

Tebegény II

Sárga hár

Apám I

Emeletes hár Tebegény ben

virf

1932 ősi (lemes)

Hárcsogort

Dunamenti falu

Közös kút

Nyipesti rakpart

virf

~~1933 febr. máre~~

~~Tím [illegible]~~

Ehrenhoffer, pozsonyi ötvös V. 96.

Kirchner Jenő

1920. M Akv Pf Egy
kiáll. Nemzeti szalonban
Férfi képmás tanulmány,
kétarajz 500.–

1920. máj.
kiáll. Nemzeti szalonban
Compositio, szúrajz 800.–

1920. szept. u. o.
Erdővége, olaff. 1500.–

Hernádkércsi népkat. V. 62.

(3)

1947 jan Törzstagok III.

Mező összel
Esős idő II
Sajómenti táj
Miskolc vidére
A budai Dunapart rompai

vig

Ehrenhoffer Mihály, pozsonyi ötvös V. 89.

Kirchner Jenő

festő

Kat. kiáll.

Ujság. 1930. okt. 19.

(l. a.: Három fiatal művész az Ernst-Museumban.)

rzés így hangzik: Jestoie une
jor la vi to le pavement dune
egyszer Magyarországon, ahol
és egy templomban ilyenfajta
övegből nem lehet ugyan arra
korú, általában román ízlésű
gy pedig az ókeresztény időből
nek még manapság is akadnak
k Villard idejében, azaz köz-
izonnyal még sokkal nagyobb

ahnloser[100]) miért gondolja e
n antik eredetűnek, mindenek-
ókat, a körbefoglalt hatlevelet,
nták másolását tagadja. Annál
padlók nagyon szép példányai
on (Balácapuszta, Veszprém,
yetlen ilyen 12—13. századra
pkorból származó minta sem
an Hahnloser feltevése meg-
s bizonyítéka lenne a római
tészeti alkotások legszélesebb
ntunkból elegendő már a tény
intákat a román korban ismét
összefüggésekbe építették be.

Elekfy Jenő

l. Ferkèpzomfoisk`vk

1939–41. 10. l.
12. l.

átiros

ú oltárképek stb./ és általában az olyan

űvészi hatásában a szineknek lényeges

képfelvételekben is megörökittessenek.

pest, 1944. évi junius hó 10-én.

A miniszter rendeletéből:

miniszteri osztályfőnök.

ttsága tek. Elnökségének,

Budapest.

Elekty Jenö

l.

Ferk pzomfoisk vk

1939–41, 128 l.

átírva

MŰEMLÉKEK DESZÁGOS BIZOTTSÁGA
BÉS 1940
iqlo. jul. 30.

18.268/1940 szám

III.

Hivatkozá

szám alatt kelt fe

hogy a pannonhalmi

csolatban 16.285/1

bemutatott felvilá

másúl vettem.

Felhivom a

müszaki tanácsost

Budapest,

Elekfy - Kirchner Jenő

1.

Rajroktatás

1941. II. évf. 2. r.

16. l.

(Beválaszlások)

Lásd Kirchner

Jenő alatt is

Szinyei Társ. tagja

lett

gatóságánál sziveskedjé

Veszprémben, 1921. évi februá

./. i 56.

Elekfy Jenő

1

Szabad Művészet

1950. 11. sz. 422. l

Rabinovszky M.:

A grafika és az
I. M. képes kiáll

ta

ommâr nyolcvan pengő
odostói Rákóczi-ház
tauválásáért 1941

tem.

41. junius 1.

Kenkványa Endre
restaurátor

Elekfy Jenő
Jeskő

l.
Rajzoktatás
1944. V. évf. 2.
sz. 24. l.

[E. J. ajánlt kiáll]

VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

s.hi

A hivatalo

tanácsos.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
194 /1925 szám
Érk. 1925 év július 16 n.

Kirchner Jenő

festő

l.

Rapportatai

1939. 37-l.

Elekfy Jenő

festő

l. Szépművészet

1941. 279. l.

Sárdy B.

A képren iskolája

könyvism

KIRÁLYHÁGÓTÁR
EGYETEMI NYOMDA

NOVEMBER

30 nap — 45. hét

1 árnap	
2 étfő.	
3 edd	
4 zerda	
5 ütörtök	
6 éntek	
7 zombat	

Elekfy Jenő

Szabad Művészet

V.L: E.J. és Ferony B. miáll

1952. 4. sz. 178. l.

~~Csak H.: A tu. [illegible] Dér [illegible] Kiáll~~

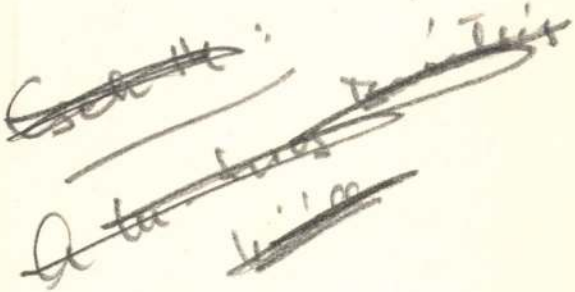

Ricci, Corrado

Geschichte der Kunst in Nord-Italien.
Ars Una. Mit 770 Abbildungen
und 4 Farbentafeln.
Stuttgart, 1911. Julius Hoffmann Verlag.
8-r, VIII, 428 l.
Eredeti egész vászonkötés.

I.d.p.e.

4,-P

Elekfy Jenő

festő

l.

Szépmüvészet

1941. 277. l.

A képzőm Fölök

tanévnyitója

3.	Dr. Lux Kálmánné	felesége	
4.	Dr. Szentiványi Gyula	titkár	
5.	Saláth Ferenc	I. oszt. altiszt	
6.	Dr. Szentiványi Gyuláné	feleség	

A kimutatásban felsorolt családtag

Családfő : 4. drb.

Családtag: 2 drb.

Összesen : 6 drb.

Budape

A MŰEMLÉKEK ORS

Elekffy Jenő

Jenő

szül. 1895

l.

Ujmagyarkép

94. l.

87. t.

Bizottság!

sz. rendeletre van szerencsém a vaj-
amrájának irattári célokra leendő át-
elrendezéséről a tervet és költségvetést
és jelenteni,hogy a magyar kir.igaz-
zámu átiratában megemlitett járásbiró-
gyik válaszfal - csekély költségről
által időközben már lebontatott.
ezelés 11497.68 kor. irányoztatott
zárvár"-ban annyira hiányos egészség-
nyernek.

Elekfy Jenő

Tájkép - vízf

repr.

[Szépmüvèszet]

1942. 287 l. előtt. kép

~~A cikket is~~

~~ő. vta.~~

Külön

Kurepel

BIRÓ BÁLINT
kiriaphizemányos
MÁTÉSZALKA

Elekfy Jenő

l.

Szépmüvészet

1944. 97. l.

kép

"	15.	Simon 40%-os részesedése	
"	25.	Simon 40%-os részesedésért	
"	26.	Simon 40%-os részesedésért	
"	36.	2% lelmyolitó jutalék 35.300.- P. u.	
"	26.	Nyereség.	
			200

Elekfy Jenő

l.

Szépmüvèszet

1944. 170-l.

A képre föisk-
ról

---

rektori tanács
póttagja
lett

Elekffy Jenő

Szabad Művészet

1957. 11. 489. l.

Radocsay D.:

Miszlopzsák a
II. M. bépr. kiál. ról

-taire Général,

~~[illegible]~~

bien reçu le précieux

rvation .. etc. ~~Veuillez~~

Au nom de notre commission

us sincères en même

ce de notre considération

Elektry Kirchner Jenő

Ivad

Ibl Szemle

1942. dec. 781. r

365. l

nem Ell átálni.

Kirchner Jenő

Wronos Elekfy Jenő-
vel.

Ferkèpzomfoiskèvk

1939-41. 12. l.

ásvive

Nm.Minisztériumot,hogy a Műemlékek
ottai részére a következő nyári sza-
élyezni:

tkár	junius 12.-julius 24.
csos	augusztus 1.-szept.15.
	julius 1.-augusztus 15.

Kirchner Jenő

Műcsarnok
1920-21. téli tárlat 539 L
1927 magyar táj 629 L

Schönherr Gyula emléktábla gipszmása -

lata V. 187.

Kirchner Jenő

festői naturalizmus

~~Műcs. Miáll, tól~~
Pipics 48. l

BUDAPEST

V.

Lipótvárosi bazilika

A lipótvárosi templom. VV 1865, 264 l

A lipótvárosi templom – kölcsönre VV 1865, 297 l

Elekfy Jenő

lásd

Szépnüvészet

1941 49. l.

Dupl

Kirchner Jenő

feslő Műcsarnok

V 1931. őszi tárl. XII. 262,
270, 271. XIII. 407

V 1932. őszi tárl. IV. 93, 94, 96, 97

1933. nemz. képzm. tárl
313, 314 V

Kirchner Jenő

festő

Műcs. kiáll, 1920 tól

Pipics 115. l.

XVII. és XVIII. századi ékszerek)csattok, női re

Ungarische Schmucke aus dem XVII. u. XVIII. J

Magyar díszfegyverek és övek. XVI—XVII. sz

Ungarische Plankwaffen und Gürtel aus dem XVI

Bethlen Ferenc és Báthori István országbíró he

Langer Dolch des Franz Bethlen und des Stepha

Rákoóczi György, Báthori István és Kemény J

Keile der Fürsten Georg Rákóczi, Stefan Báth

Borbereki Kovács Zoltán »kubikus« bronz szobra

Zoltán Borbereki Kováts: Ungarischer Bauer.

Kőrösfői parasztszoba belseje.

Kőrösfő, Ungarische Bauernstube.

Kirchner Jenő

1917/18 - 1918/19, 1913/14 - 1914/15 -

Ferkèpzomfoiskèvk

100. l.

1941. a Szinyei Tarsaság tagjává velandottak

1953. Önarckép a Tájkép c. képeiért a Munkácsy díj I fokozata

1939. Szinyei tájkép díj

Elekfy Jenő
festő
szül. 1895.
Svájci magy. kiáll.
kat. 1944.
25. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kirchner Jenő

szül. Győrött 1895 márc. 3
ág. ev. okl. rajztanár.
1918/19 II. Elsőéves művesznő
Réti J.

1940. a velencei
biennalen
koll. kiáll.

Hosszúfalu h. n. VIII-174.

Elekfy Kirchner Jenő

Nemzeti Szalon 1940

Ume márc. ápr

Duch

továbbítam

Nemzeti Szalon 1940
Ume máre – ápr

UJ MŰVÉSZEK EGYESÜLETE

DISZELNÖK:

† VASZARY JÁNOS

ELNÖK:

ANTAL JÓZSEF

ALELNÖK:

MIHÁLTZ PÁL

IGAZGATÓ:

ELEKFY-KIRCHNER JENŐ

FŐTITKÁR:

RÉV ISTVÁN

PÉNZTÁROS:

SZACSVAY FERENC Dr.

ELLENŐR:

BARZÓ ENDRE

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:

FRIML GÉZA KÁNTOR ANDOR

MIHÁLTZ PÁL

Kirchner

megvo Elekfy Jenő

festő

V. Csanádi u. 5

MKSz 1947

Elekfy Jenő

1946 óta nyugdíjban

Rónai Máriától

Elekfy (Kirchner) Jenő,

festő; sz. 1895 márc. 3. Győrott.

Az ottani főreáliskolában Herritz Oszkár volt a rajztanára. 1913–19. a bpesti Kép. Szömüv. főiskolán Edvi Illés Aladár-majd Réti István növendéke volt, s rajztanári oklevelet szerzett. Ezután 20 évig a rákospalotai polg. iskolában tanította a rajzot. 1931. Győr városától párizsi ösztöndíjat kapott. Utközben megállott X. ~~Ta~~ Tanulmányi idejét főképen muzeumi tanulmányokra és az élő francia műveszet megismerésére fordította. Az idősebbi kiállításokon ismerkedett meg Matisse, Picasso, Derain, Braque, Dufy és Marquet műveszetével. Mint aktív rajztanár a francia közepiskolai rajztanítással is igyekett megismerkedni s részt vett egyakorlati rajzoktatásokon is.

X Bécsben, s az ottani muzeumok anyagát tekintette meg. Párizsban

1058

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése	
Eger,	Érseki Líceum képtárából	

Kirchner Jenő

festő

lásd okv.

Orszőszt 1931/32

46. l.

47 l.

Mint rajztanár csak akvarellel foglalkozott. 1941. a képzőművészeti főiskola vízfestés tanszékére rendes tanárrá nevezték ki. 1935. az állami vízfestmény díjat, 1939. a Szinyei Társaság tájkép díjat nyerte. † 1941. a Szinyei Társaság tagjává

† 1940. Velencében volt ~~[illegible]~~ volt szűjt kiállítása.

BUDAPEST, 1935

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

Elekfy (Kirchner) Jenő

Föv. képt. ban ~~tulajdonában~~ vannak:

Patak
Fekete csipkekendő
Szeptember végén
Tájkép
Gnarckép
Anya gyermekével

} vizf

vizfestményei-

Több képe van a Szépmüvészeti Müzeumban (bresti), hazai vi lékü muzeumokban, tovabba a finn és német állam. valamint a velencei modern képtárban. tulajdonában-

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
357 /1922. szám
Érk.: 1922 évi július hó 26. n.

Elekfy Jenő

1

Szabad Művészet

1950. 10. 415. l.

Az I M. képre [illegible]

Sikere

Állami Ellenőrzési
központ megvette
Hórlvadást

2.	—	Kálmánné	neje

Családfő 1.
Feleség 1.

2 példányban készült

Ohlet

1920-21 téli Női fej I, of

1927 jan-febr Mtáj és élethép
Somogyi Táj, of

1933 febr-márc
Fiú maeskával

Ehrenhoffer Mihály, pozsonyi ötvös V. 94.

Elekfy Jenő

Futó felhő, vírf.
Kukoricacső, vírf.

V

Művészeti lapok
Kolozsvár 1942. 92. l.

Tak.

Európa

filmes és könyvkiadó R.t.

Budapest

V. Visegrádi - u. 36.

8251

1928

Elekfy Kirchner Jenő

Tőlgyek II, vízf.
Dombos vidék II, vízf.
Burgonyás szőlők II
vízf.

Művészeti Hetek Ungvár

1941

N. Képrm kiáll

1933 (kincs)

Guarekép III
Nyár

1934 (ko)
Alkoyat I / of

1939 (kassa)
Fűzfák az Spoly partyán
Kilátás a Dunáre / virf

1942 (kolopsvár)
Futó felhő II
Kukorica evő III / virf

1944 Koratavasz
Patak part II / virf

Ehrenhoffer Mihály, pozsonyi ötvös

V. 154, 155,

Elekfy Jenő

Alkonyat V. vízf.
Kilátás II. vízf.
Öltözködő I. vízf.
Ujságolvasó I. vízf.
Burgonyaszákok IV. vízf.

Szinyei Merse Pál Társaság Kolozsvári kiáll.
1944.

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula

írnak,

Budapest.

Nyíregyházi Múv Hetek

1940 máj-jun

Erdőtiéle III
tiél a Dunán II
Víztükör III
) virf

Dorogmaiváv VI.182

Kirchner Jenő festő

ügynök-utca 16. Mücsarnok

1934. nemz. képzm. kiáll. 165.

V

M. Mnoért

1940-41 (hmos)

Gloasó fiú III
Alkonyat III
Patak III
virf

1942 mu (ho) hukoricás II, of

cseresnyefák II
~~hukoricás~~
Nárcisz és tulipán II
virf

1943 máj (h.o)

Kacsák II
Napos út
Almák
Árnyas utca
virf

Elekfy Kirchner Jenő

Nárcisz és tulipán III

vízf.

Vöröshajú lányka,

vízf.

Burgonyászsákok I

vízf.

Müvészeti Hotek Komárom

1941

Elekfy Kirchner Jenő

Este, II. virf.
Domboldal, III. virf.
Tölgyek I. virf.

Művészeti Hotek Pécs

1941.

		Kikiáltási ár pengőben
2013.	HALASTÁL. Ezüst, Bécs, 1834. 1790 gr. . . .	350.—
2014.	OVÁLIS TÁL. Ezüst, Bécs, 1834. 850 gr. . .	170.—
2015.	OVÁLIS TÁL. Ezüst, Bécs, 1839. 1290 gr. . .	260.—
2016.	OVÁLIS TÁL. Ezüst, Bécs, 1839. 1290 gr. . .	260.—
2017.	ECET- és OLAJTARTÓÁLLVÁNY. Ezüst. Pest, 1864. 414 gr. Két üvegbetéttel	75.—
2018.	KÉT KANNA és EGY CUKORTARTÓ. Ezüst, 940 gr. Bachruch	120.—
2019.	TINTATARTÓ. Ezüst, domborított díszítéssel. Angol. 2310 gr.	480.—
2020.	SERLEG. Ezüst, trébelt díszítéssel. A XVII. sz. modorában. 475 gr.	600.—

Kirchner Jenő

~~1928. ápr. tavaszi szalon~~
~~(Nemzeti szalon)~~
~~Önarckép, kritarajz~~

V

1945 nov. (v Ernst)

Budai hegyek
Dombgerinc
Hölgy bundában
Margithid romjá
Alkoyat VI

vizf

1948 febr (N.-h.)

Legelő III
Völgy
Margithid uppácpitése
Mutterem
Sajópart

vizf

Felegyházai elemi iskola IX. 114.

Kirchner Jenö

koll. kiäll. az Ernstben
1930. okt. Vizfest-
mögek

~~1062. Ismeretlen művész.~~

A XIX. századból

1062. Árpád.

és sima

Derékon álólig ~~látha~~ ~~van ábrázolva.~~ hogy Kinyujtott j
balját ~~pedig~~ csipőjére táma
hosszú L myakvédős sisakot, 'k
czélinget visel, oldalán pedig kü

És hogy

vonalkör: köz ARPAD. I. CAPITANEVS.

A hátlapon kő- és
~~van ábrázolva a reczézett~~

NEC. ASPERA. TERRENT.

~~Emelkedett pereme,~~
~~nája sima.~~

Rezes ólomdombormű
Havas Emil ajándéka 1907.

Ms. képrm tj tj

1945 jul.

Cézi rózsák I
Tájkép } virf

1945 aug (v. trust, N. Szontbir)

Párás Duna II
Nyugtalan Balaton II } virf

1947 máj (Alkotás)

Chrysanthemum
Dunarészlet } virf

(1)

I. M. Képrm kiáll. 1950 aug (kincs)

Aratás után II
Hóolvadás } virf

II. M. Képrm kiáll. 1951 nov-dec

Visegrád vidéke
Komphacsendélet } of

Tav. Tárlat 1952 máj-jun.

Virágcsendélet, of
Alkonyat a Dunán
Legelő } virf

Archép kiáll. 1952 aug (Ernst)

Női archép II. virf

III. M. Képrm kiáll. 1952-53 (kincs)

Trepšember
Partizánok } of

IV. M. Képrm kiáll. 1954 (jan) febr

Aratás VIII
Önarchép } of
Őszi reggel a Dunánál
Patak mentén

Christen Ferenc Antal:

Mellig, kissé ba
bajusza s szaká
nyakkendője körü
kabátjának ma
négy sorban:

FRANC

M. Dr. Numism. .
Budensis Phys. ord.,
item Cæs. Reg. Socie

alól balra: Ein
jobbra: Tors

s legalól középütt:
Anno 183
és jobbra: Gedr. b

982

Sz. N. 38
112 – 92 –

Elekfy Jenő

Szabad Művészet

1952. 5. sz. 232. l.

Bényi L

A Duna a festő-
szetben

Kexler József

Iparművészeti képtelenségek.
Az O. M. Iparművészeti Múzeum ismeretterjesztő előadásai.
Bpest, 1907. 8-r. 38 l.
Ezzel egy füzetben: Gróh István:
A sajómenti népies építés díszítő formáiról. Fűzve.

I. 3. p. h.

Mülfeld

1938 Velence
1940 Velence
1942-43 Berlin, Beis

1944 Svéje

1948. London

His paper

Ehrenhoffer Mihály pozsonyi ötvös
mesterjegye T. 159

Kirschner Jenő

egy akvarelljét a magyar
representativ kiállításon
Helsinkiben megvette
az állam az Ateneum
múzeum részére.

Az Est. 1938 márc. 20

Elekfy Jenő

l.

Bertalan V:

A ve. graf. 150 éve

Szépmüvèszet

1943 - 233 l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Elekty Jenő

Konyhacsendélet
c. képe repr.

Csánky Ung Malerei

der Gegenwart. Katalog
der Ausstellungen
Berlin Dresden Breslau
Wien Graz
1942-43

38. l.
és
kép

Elekfy Jenő

lásd

Szabad Művészet

1952. 8. n. 375. l.

Képpel.

Ferér Is

Az Arabép kiáll

graf. azaz

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M.

190 8 évi 17631. számv. sz.

III. c. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Méltóságos

báró Forster

a müemlékek orsz. bizot

Folyó évi aug

Elekfy Jenő
festő

irod

Farkas Zoltán:
Kiállítások.
Magyar Csillag
1944. I. 311. l.

<Elekfy Jenő>

cikke

<> Munkácsy

Mihály vízfest-

menye - Művé-

szetszemlélet. 1948.

4. sz. Képpel

A vall. és közokt. m. kir. mini
27.375-1915. sz. a. kelt s a IX
intézett rendeletének másolata:

A pécsi ó-keresztény
natositott munkák költségeihez
/:5.000:/ K-t engedélyezvén, ut
összeget a Műemlékek Orsz. Bizo
ványára, elszámolás kötelezetts
héte a fentmegjelölt alnaplóban

A hivatalos másol

< Elektry Jenő >

cikke

< > Szőnyi István

50 éves.

Tér és Forma

1944. 24. l.

ÁRPÁSY MÁRIA

— ADA —

Elekfy Jenő

l

Ferkèpzomfoiskèvk

10,12

1939-41) 87 l

128

lénél a jövőben a fentieknek megfele-

március hó 31.-én.

A miniszter rendeletéből:
dr.vitéz Haász Aladár s.k.
miniszteri osztályfőnök.

Elekfy Jenő
festő, a képzőművészeti főiskola tanára
Női arckép, rep.

Lóránth László:
Paletta. [Bp 1944] 58—
60. l. Önarcképpel.

Figyelembe veendő
életrajzi adatokkal.

XIII.

Kirchner Ilus

MAGYAR MŰVÉSZE

~~1930.564~~

1933.141 (kép)

Ügyp

.....szám.

.....

.....

Hivatalból

műemléki ügyben.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.122.

Elekffy Jenő kikérdezése

életrajziadatok, tanulmányai véleménye az "izmusok
ról.

kikérdező:kálmán Mária

Müv.Tört.Dok.

Szőnyi István

szövarch.117

MDK

Elekfy Kirchner Jenö, festö

Erdö széle.	Vizfestm.
Szél a Dunán.	Vizfestm.
Viztükör.	Vizfestm.

Nyiregyházi Müv. Hetek. 1940.máj.4.-töl jun.3.-ig.
Képzömüv. Kiáll. tárgymut. 6.l.

MDK

Elekfy Kirchner Jenő

Szél a Dunán, ff.

Viztükör, "

Fehérvári: A nyiregyházai müv. hetek.
Szépmüvészet, 194o. 22.l.

M.D.K.

Elekfy Jenő
festő

79) Faluszéle

80) Vízpart

81) Piros és fehete cseresnye.

Egyéb-köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952.

6 l.

Elekffy Jenő festő

MDK

Dercon Alfréd: Grafikai oktatás a Képzőiskolán
Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.1-2.sz. 32.l.

Elekfy Jenő, festő

MDK

73 éves korában elhunyt.
Temetése ápr. 29-én a
Farkasréti temetőben.

— : Elhunyt Elekfy Jenő festőművész 8

EST! HIRLAP, Bp. 1968. ápr. 23.

Elekfy Jenő, festő

MDK

A tragikus hirtelenséggel elhúnyt Elekfy Jenőről s műveiről a to emlékműsort ad máj. 11-én.

— : A nap program járól

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. máj. 11

M.D.K.

Elekfy Jenő
† 1968

Egyidőben a Képzőművészeti Főiskola professzora volt.

—: Elekfy Jenő (1895-1968)
Művészet, 1968. június – 28 lap.

Elekfy Jenő
festő

M.D.K

Abig házom hiettel hogy elnyerte
a Magyar Népköztársaság érde-
mes művészének címét várat
lanul elhunyt Elekfy Jenő.

— : Elekfy Jenő (1895 - 1968)
Művészet, 1968. junius - 28 lap.

M.D.K.

Elekfy Jenő
festő

Néhány esztendeje a Magyar Nemzeti Galériában mutatta be életművének legjelentékenyebb darabjait.

— : Elekfy Jenő (1895 - 1968)
Művészet, 1968. június - 23 kép

M.D.K.

Elekfy Jenő
festő-

Portáival szerepelt az 1950
-es éveklen.

D. Fehér Zsuzsa: Uj magyar festészet.
Művészet, 1968. május - 40 lap

Elekfy Jenő

MDK

Önarckép, 1953, olf.

Műcsarnok 1955. Képzőművészetünk tiz éve

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Borus alkonyat

Ereszkedő uszály

Esteledik

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

Elekfy Jenő

Elekfy Jenő, Boldizsár István és
Burkhardt Ágoston művészete
volt a főiskolán Kerti Károly

— : Komárom megye képzőművészei.
Művészet, 1979. május – 40. lap.

Elekfy Jenő

Kocsisné András Gizella festőművész
~~xxxxxxxxxxxxxxx~~ Szőnyi István, Elekfy Jenő
és Varga Nándor Lajos tanitványa volt.

Összeállitotta:

F.Ludányi Gabriella: Heves megyei képzőművészei.
MŰVÉSZET,1979.augusztus - 32.lap.

Elekfy Jenő

Méltatás.

Szekely András: Elekfy Jenő
Ujtükör, 1978. julius 23-24 lap.

„Jenö" Elekfy.

Nationalgalerie: Zeichnungen und
Aquarelle von „Jenö" Elekfy.

Ausstellungen.

Daily News, 1928. márc. 3.

Elekfyjenő

Elekfyjenő nyugat-magyarországi születésű költő. Eredeti neve Kirchner volt, amit 1940-ben magyarosított meg Elekfyre.

Szekely Andras: Elekfyjenő
Uj Tükör, 1971. július 23-24. lap.

Elekfy Jenő

„A romos Margit-híd"
„A zebegényi öreg malom" } repro
„Az Adria"

Székely András: Elekfy Jenő,
Új Tükör, 1978. július 23-24. lap.

Jenő Elekfy

Nationalgalerie: Zeichnungen und Aquarelle von Jenő Elekfy.

Ausstellungen.

Daily News, 1948. Apr. 6.

Jenö Elekfy

Nationalgalerie: Zeichnungen und
Aquarelle von Jenö Elekfy.

Ausstellungen.

Daily News, 1948. apr. 21.

Elekfy Jenő festő- és grafikusművész

A vízfestmény évszázadok óta kedvelt műfaj, a magyar képzőművészeti életben is mindig becsülés kísérte. Barabás Miklóstól Elekfy Jenőig számos művészünk egyenrangúnak tartotta akvarelljeit az olajfestményeivel.

Pellionisz Valéria: Szalóky Sándor akvarelljei. Tükör, Budapest, 1948. jún. 18.

MDK

Elekfy Jenő, festő

25. Párás Duna. aquarell.
27. Nyuptalan Balaton "

Műv. és Keresk. Int. (v. Ernst Múz.) – Nemz. Sportkiz. és a M. Képzőm. Szabadiskv. kiáll. - 1945 VIII. 11-26. - Kat.

MDK

Elekffy Jenő, most mint grafikus verepel.

Ernst Anz. - Arcképkiáll. - M.N. 1952 jul. 2. - 5. l. - Dutka M.

MDK

Elekfy Kirchner Jenő

Patak, vizf.
Falusi cipészműhely, vizf. Mgt.
Borulás, vizf. Mgt.

A Magyar Akvarell- és Pasztell-festők Egyesülete kiáll.katalogusa.1940.Nov.24.-Dec.8.

10.lap

MDK

Elekfy Kirchner Jenő

Malom alja, vizf.
Estefelé, vizf.
Elfagyott szilvafak, vizf. Mgt.
Kertek, vizf.

A Magyar Akvarell- és Pasztell-festők Egyesulete kiall.katalogusa.1940.Nov.24.-Dec.8.
10.lap

MDK

Elekfy Kirchner Jenö, festöm.

Alapos ismeröje az akvarell technikájának.

Az Ernst Muzeum csoport kiállitása.
Képzömüvészet. 1930. 34. sz. 223.l.

Elekfy Kirchner Jenő festő MDK

„Pizsamás hölgy" c. művével szerepel a Képtárban.

Nikelszky Géza: „Pécs állandó képtára a Városi Múzeumban"

Dunántúli Népszava. 1946 II. évf. szept. 15-6. l.

MDK

Elekffy Jenő

Fák
Viztükör

Magyar akvarellek. Tamás Gal. 135.kiáll. 1942. okt.

MDK

Elekfy Kirchner Jenő:

Fűzfák az Iroly partján.

Kassa, V. Nemz. Képzőm. Kiáll.-on a Kpest
Szkfv. által megvás. képek.
Képzőm. Közl. 1939, 3-4 sz.

MDK

Elekfy Jenő

Táj, akv.
" "

Miskolci O. Képzőm. kiáll. Herman Ottó Muz. 1955. 2o l.

MDK

Elekfy Jenő: festő:

Királyasszonyélet. Of.-

Műcs.- Tav. tárl. 1952 máj. 10 - jun. 4. - Kat. 8. l.

MDK

Elekfy Jenő festő.

Alkonyat a Dunán. Vízfestm.
Legelő.

Műcs.-Tav. tárl. a Műcs.-ban. Flósök Lere.
1952 máj. 10-jun. 4. Jegyz. 11. l.

MDK

Elekfy Jenő festő.

Kertek. Vizf.
Kilátás. "

Alk. Szüv. ház. - XVI. kiáll. - Magy. Meslerek. Jegyz.

MDK

Elekffy Jenő festő, grafikus

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz.322.l.

MDK

Elekffy Jenő

Dutka M: A IV. M. képzm. Kiáll. festményei. MN.
1954. jan. 10. 5 l.

Elekffy Jenő

A snack bar, vizf. repr.

Wind over the Danube, vizf.

Morning, vizf.

Sunset, vizf.

Exhib. London, 1948.

Élekffy Jenő MDK

akuarelljeit is

kiállította a Komárom megyei képzőművészeti csoport a tatabányai népházban.

Műterem 1956 i.évf. 7. sz. ÁÁÁ. 45.o.

Elekfy Jenő

Fels, Alice: Rückblick auf eine Ausstellung moderner ungarischer Kunst. Das Goetheanum. Dornach, 1944. okt. 1.

Elekfy Jenő

Comisetti, Charles: L'exposition d'art hongroise moderne. Marchal Magasine. Lausanne, 1944. jul.

képpel

Elekfy Jenő

Gazetta Ticinese. Lugano. 1944. szept. 27. Rapide sguardo alla mostra d'arte ungherese a Locarno.

Elekfy Jenő

Courrier de Geneve. 1944. máj. 31. J.deF: L'art moderne hongroise au Musée Rath.

M.D.K.

Elekfy Jenő
festő

A művész különösen akvarelljei-
ben ért el páratlan finomságot.
Műveiben a természeti látvány szép-
séget mutatta be.

—: Elekfy Jenő (1895-1968)
Művészet, 1968. junius - 28 lap.

Olekfy Jenő MDK

"Akvarell" repr. 20.o.

Lengyel István: Radnai Bélánál
Müterem 1958. I. évf. 11. sz. 18-22.o.

MNK

Elekfy Jenő

Chrysanthemum, vizf.
Dunarészlet, "

M. Képzőművt. Szab. Szerv tav. tárlat, 1947. máj.
4 l.

MDK

Elekfy-Kirchner Jenő
Vöröshaju lányka, vizf.

Komáromi Művészeti Hetek. Szépművészet, 1942, 45 l.

Elekffy Jenő, [festőművész]

MDK

"A képzőművészet iskolája" c. könyvben a festő, a szobrász, a rézkarcoló művész és a restaurátor mesterségének titkait kiváló magyar mesterek: Szőnyi István, Ferenczy Béni, Molnár C. Pál, Elekffy Jenő és Kákay Szabó György ismertetik."

[illegible]: A művészi alkotás műhelytitkaival ...

Esti Hirlap, II.évf.119.sz. 1957.máj.24.pé.
2.oldal

MDK

Elekfy Jenő

Aratás után, vf.

Hóolvadás, vf.

I. M. Képzőmüv. Kiáll. Mücs, 195o. aug.
8 l.

Elekfy Jenő, festő- és grafikusművész

Brozsay József festőművész a keszegi művésztelepre 25 éve jár nyaranta. Visszaemlékezik Konjáticsa, aki akkor még élt, Domanovszky Endrére, akit ő látott, Elekfy Jenőre, Tar Istvánra.

Kapcsolás a győri stúdióba.

1979. VIII. 16. Petőfi 12. 54 /Kine/.

Elekfy Jenő

MDK

Alkonyat a Dunán, vizf.

Legelő, vizf.

Műcsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

MDK

Elekffy Jenő

Őszi reggel a Dunán, festm.

Képzőművészetünk 10 éve. Műcs. 1955. Kép.

MDK

Elekffy Jenő

Végvári: I. M.Képzőm.Kiáll. Magy.Nemz. 1950.
szept. 9.

MDK

Elekfy Jenő

Karnevál

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
12 l.

MDK

Elekffy Jenő

Női arckép, vf.

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 8 l.

Elekfy Jenő MDK

Szerepelt a Képzőművészeti Alap Képcsarnokai és a honvédség rendezésében a békéscsabai Tiszti Klubban XII 1956. jan 17-én megnyilt kiállitáson.

---: Képzőművészeti kiállitás Békéscsabán.
VIHARSAROK NÉPE, Békéscsaba. 1956. jan. 20.

Ekkehy Jenő

Scheiner Mihály festőművész
Ekkehy Jenő és Rudnay Gyula
tanítványa volt.

Székely András: A beskatulyázhatatlan.
Nyugat, 1978. augusztus 24-27 lap.

Jenő Elekfy

Ausstellungen:

Ungarische Nationalgalerie: Zeichnungen und Aquarelle von Jenő Elekfy

Daily News, 1948. május 4.

Elekfy Jenő (1895-1968)

„Partrészlet" Vászonfestmény 30x46 cm

J. l. j.: Elekfy 1951

Irodalmi ár: 4000 Ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Elekfy Jenő festő
(1895 - 1968)

Kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában
1978.

– katalógus a könyvtárban –

Elekfy Jenő

Elekfy Kerustok egykori műtermében dolgozott. Munkai akvarellek, amelyek alkalmazkodnak a XIX. századi műfaj hagyományához.

Székely András: Elekfy Jenő.
Új Tükör, 1978. július 23-24. lap.

Ekkfy Jenő

Ekkfy Jenő emlékkiállítása a Magyar Nemzeti Galériában megnyílt. Stílusa a posztimpresszionista-posztnagybányai iskola által kifejlesztett festőiségre épült.

Szíkely András: Ekkfy Jenő.
Új Tükör, 1978. június 23-24. lap.

Elekfy Jenő, festő- és grafikusművész

Boldizsár István portréi emberközelbe hozzák művész-barátait. Olyan főművei kerültek Orosházára, mint Elekfy Jenő, Zádor István portréi.

|említve|

Koszorús Oszkár: Boldizsár István festőművész állandó kiállítása Orosházán.
Békés Megyei Népújság, 1979. jún. 10.

MDK

Elekffy Jenő

neve emlitve

Cs.Pataj Mihály festőm.kiáll. Derkovits terem

1962.szept.

Elekfy Jenő MDK

Szeptember, olf.

Partizánok, olf.

Mücsarnok 1952-53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Elekfy Jenő MDK

Aratás után, vizf.

Hóolvadás, vizf.

Műcsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Elekfy Jenő

H.Cr: Kunsthaus Zürich. Moderne ungarische Kunst. Neue Zürcher Nachrichten. 1944. ápr. 27.

MDK

Elekfy Jenő

Gerevich T: A magy.müvészet és "Hirünk a világban". Szépmüv. 1944. 1.sz. 2o 1.

MDK

Elekfy Jenő

Alkonyat, vizf.

Állami vásárlások. Szépművészet, 1942. 148 l.

MDK

Elekfy Jenő

Margitszigeti részlet 1945-ben, vizf.

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Muz.
1946. jul. 7 1.

MDK

MDK

Elekffy Jenő

Női arckép, vizf.

Arckép kiáll. Ernst Múz. 1952. aug. 8 l.

Elekfi Jenő

"Aratás" c. művét mutatják be a IV. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson, -irja a lap rövid közleményben felsorolva a résztvevő művészeket.

Irodalmi Ujság, Bp. 1953. okt. 24.
IV. évf. 22. sz. lo. lap.

Elekfy Jenő

"Önarckép" c. és „Tájkép" c. festményeiért a Munkácsy-dij -négyezer forintos- II. fokozatával tüntették ki.

Irodalmi Ujság, Bp. 1954. ápr. lo.
V. évf. 8. sz. 8. lap.

Elekfy Jenő

Bemutatott műve:

25. p. „Pórás Duna", akvarell.

A Nemzeti Sportbizottság és a Magyar Képzőművének kabadpakszervezetének kiállítása, Budapest, 1945. VIII.

Olekfy Jenő

Festő olaj 80×60

Dolgozó emberek között képzőmű-
vészet. Ernst múzeum 1968. jan.

Elek fy Jenő

Tenyő olaj 80 x 60

Dolgozó emberek között
Képzőművészeti kiállítás
Ernst Múzeum 1968.

Elekfy Jenő

Bemutatott műve:

15. sz. „Margitszigeti részlet 1945-ben" vízfestmény;

Balogh J.: A „Magyar Képzőművészetért" I. művészeti kiállítása, Budapest, 1946. VII.

Elekfy Jenő

tanitványa a Képzőművészeti Főiskolán Kerti Károly.

Solymár István: Mai magyar rajzművészet, Budapest, 1972.

Elekfy Jenő

Bemutatott művei:

„Kelő Hold," akvarell, 42 x 59

„Özvegy asszony kertje," akvarell, 36 x 52.

Zala Tibor: XI. magyar képző művészeti kiállítás, Budapest, 1968

MDK

Elekffy Jenő

Tavasz, akv.

Alkonyat a Dunán, akv.

7o művész kiáll. Ernst Muz. 1957. dec.

Elekfy Jenő"

Részt vett a Műcsarnokban rendezett
„A magyar művészetért" c. kiállításon.

Nemzeti Ujság 1942. VI. 7.

MDK

Elekfy Jenő

Koratavasz, vf.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

MDK

Elekfy Jenő

Flox és cinea, vf.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

Elekfy Jenő

Gyümölcsös test, olaj, 70×100 cm
Tarló " 70×100 "

Budapest Műcsarnok Kiállítása 1957.
Kat. nevk. Kisdéginé Kisimi Irén.

9.

Elekfy Jenő

festő
érdemes művén
Keresztel a XI. szalon képzőművészeti
kiállításon

(2-a): Király művének - érdemes alkotásra
Pest megyei Hirlap 1968. ~~[illegible]~~ IV. 28. s.o.

Elekfy Jenő
festő

M.D.K.

Poetikus akvarell festő.

Pogány Ö. Gábor: Csebi Pogány István 60'ves
Művészet, 1968. december - 31 lap

Elekfy Jenő

A posztnagybányai törekvések jellegzetes képviselője Elekfy Jenő.

Végvári Lajos: A Gresham-csoport.
Művészet, 1976. december - [illegible]. oldal.

Elekfy Jenő, festő- és grafikusművész

A művész rajzai és akvarelljei.
megtekinthető okt. 8. - ig.

Időszaki Kiállítások.

a Magyar Nemzeti Galéria programja,
1978. Október.

Jenő Elekfy

Ausstellungen:

Nationgalerie: Zeichnungen und
Akvarelle von Jenő Elekfy.

Daily News, 1978. okt. 5.

Elekfy Jenő

Bemutatott műve:

"Őszi szél" olaj, 65 x 85

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállitás,
Budapest, 1968. 5 l.

Elekfy Jenő
festő

Az Ernst Galériában rendezett
„Magyar akvarellek" c. kiállításon
szerepel. Említve Vízliliőrje.

esti M.O. 1942. X.12.

Elekffy Jenő

A Képzőművészeti Főiskola
tanára volt.

N. ü. 1942. IX. 19.

Elekfy Kirchner Jenő MDK

Olvasó fiu, vizf.

Alkonyat, vizf.

Patak, vizf.

Miscarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Elekffy Jenő

Koraőszi táj, repr.

7o mlvósa kiáll. Ernst Mus. 1957. dec.

MDK

Elekffy Jenő

Tarlók, of.

Koraőszi táj, of.

Krizantém, of.

Gyümölcsös, of.

7o művész kiáll. Ernst.Muz. 1957. dec.

is az ellenreformáció győzelmére.

al de /Porto Rico, 1807. ápr. 25?--

MDK

Elekfy Jenő

Visegrádi kilátás, akv.

Alkonyodik a Kis-Dunán, akv.

Dunakanyar a képzőművészetben. Szentendre-Esztergom-Tata. 1962.

MDK

Elekffy Jenő

Ősz a Duna völgyében, olajtemp.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll.kat. Mücs.1962. 13.1.

Elekfy Jenő MDK

Kacsák, vizf.

Napos ut, vizf.

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Elekfy Jenő MDK

Almák, vizf.

Árnyas utca, vizf.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

Elekfy Jenő MDK

Árnyas utca, repr.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

Elekffy Jenő MDK

akvarell:

Önarckép

Borulás

Füzfák az Ipoly partján

1. Orsz. akvarell kiáll. Eger, 1968.

Gárdonyi G. Szinház

Elerfy Jenő

neve - mint főistolai

mester - emlitve

Napjaink 1968 julius

8.old.

Elekfy Jenő

Hajórakodás - rézkarc Bp.1961.
195x290 mm. 87.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 216.l.

Elekfi Jenő

Istálló - rézkarc Bp.1962.
195x290 mm. 87.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska /
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965.
228.l.

MDK

Elekfy-Kirchner Jenő

Szél a Dunán, vizf.
Viztükör, "

fehérvári: Nyiregyházi müv. hetek.
Szépmüvészet, 1940. 1.sz. 22 l.

M.D.K

Elek f g Lajos
festő-

A Főiskolán Istenes-Iscserehov
mestere volt.

Heitler László: Istenes-Iscserehov András
Művészet, 1967. október - 17 kap.

MDK

Elekfy Jenő

Kelő Hold, akv.

Özvegy asszony kertje, akv.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

MDK

Elekfy Jenő

Seres János festő tanára volt a főiskolán

Seres János kiáll. Fényes Adolf terem, 1968.V.

Elekffy Jenő MDK

akvarell:

Karnevál

Fele ségem arcképe

Vizi malom

1. Orsz. akvarell kiáll. Eger, 1968.

Gárdonyi G. Szinház

MDK

Klekffy Jenő

akvarell:

Margithid romjai

Szeptember végén

Anya gyermekével

1. Orsz. akvarell kiáll. Eger, 1968.

Gárdonyi G. Szinház

Elekfy Jenő

Szerepelt a székesfehérvári kiállításon.

Pernecsky Géza: A Gresham és köre; Képzőművészeti Almanach 1; Corvina 1969; 22.l.

Elekfy Jenő

gyűjteményes kiállítása
nyílt a Nemzeti Galériában

Tudósító 1966 június 24
19-dd

Elekfy Jenő

Elsősorban akvarellista, kapcsolodott a magyar xxp posztimptesszionista müvészekhez.

Pataky Dénes: Szőnyi 11.old.
Corvina 1971

Elekfy Jenő

Zebegényben töltötte a nyarakat Szőnyi István, Vass Elemér, Szobotka Imre társaságában. A patakon tul, a vasut felé vezető utcában lakott.

Pataky Dénes: Szőnyi 16. old.
Corvina 1971

Orlikfy Jenő

Nyugtalan Balaton, akvarell

Nemz. Sportbiz, MKépző
Kiáll. Katalógus 1945a

Vlekfy Jenő

Piros Duna /akvarell/

Nemz. Sportbiz, MKépzőm
Kiáll. Katalógus 1945 aug.

Elekfy Jenő

November (akvarell)

Nemz. Parasztpárt DÓZSA
Kiáll. Katalógus 1945 jún.

Dolly Jane

November (Autumn)

Elekffy Jenő

~~Parasztudvar~~ (akvarell)
Dirzuóól

Nemz Parasztpárt DÖ ZS
Kiáll Katalógus 1945 jún

Elekfy Jenő

Tavlók (akvarell)

Nemz Parasztpárt DÓZS
Králl. Katalógus 1945 jún

Ctibor Tuna

Tuna's Calvary

Elekfy Jenő

Bornlátás (akvarell)

Nemz. Parasztpárt DÓZSA
Kiáll. Katalógus 1945 jún.

Christy Jane

Bernadette (Burrell)

Olekfy Jenő

Tornácon, akvarell

Nemz. Parasztpárt DÓZS
Kiáll. Katalógus 1945 jún

Elekfy Jenő

Önarckép (akvarell)

Nemz. Parasztpárt DÓZS
Kiáll. Katalógus 1945 jú

Rékay Jenő

Margitszigeti részlet 1945-ben
vízfestmény

Magyar Képzőművészet
I. K. áll. Katalógus 1946 július

Elekfy Jenő, festő

- megemlítve Lipovniczky Lászlóval kapcsolatban

D.I.: Képző művészet
Vigília, 1971. sept. 640. l.

Kerpi Jenő

Önarckép olaj 80×60

Magyar Művészet 1945–1969
Műcsarnok

Elekffy Jenő
festő

Nemrég hunyt el. Akvarell-festő.

Műveis nevezettek az első osztrák akvarell-kiállításon.

bm. Vasárnap nyílik ... .
Énakmagyarország 1968 aug. 1. 4.

Elekfy Jenő

régebbi és mostani akvarelljei láthatók
az egri Gárdonyi Géza Múzeumban rendezett
I. országos akvarellkiállításon.

I. Országos akvarellkiállítás Egerben (Rideg Gábor)
(Kultúra - Művészet)

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 14. 9. l.

Elekfy Jenő
festő.

Gyűjteményes kiállítása volt
a Nemzeti Galériában

Pogány Ö. Gábor Kogári Gyula . . .
Művészet, 1970. egyvelés – 40 kap.

Elekfy Jenő

fejtő

Réntvett a XI. magyar kiprőműv. kiáll-

-on.

A XI. magyar kiprőműv. kiáll.

Dunántúli Napló 1968 IV. 21. 7.

Erzsébetmagyarország 1920

Elektyrenő

fesztő

Munkácsy díjas, érdemes művész

lí; műv. díjasok

Dunántúli Napló 1968 IV. 4. 9.

Elekfy Jenő

művészetének máltó folytatójaként tekintik Szalóky Sándort.

Pogány Ö. Gábor: Szalóky Sándor pécsi kiállítása. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. febr. 2. sz.

391.

Elekfy Jenő

műveit mutatták be a székesfehérvári István király múzeumban rendezett tárlaton.

Fóthy János: A „Gresham és Kópe" kiállítása Székesfehérvárott. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. márc. 3. sz. 41 l.

Elekfy Jenő
festő

Művei szerepelnek Petrás István
fotósorozatán.

Maiffy Albin: A feinghépelt ...
Múzeszet, 1970. május – 28 lap.

Elekfy Jenő
festő -

Gyakran volt az esztergomi művész-
telep vendége -

Kaposi Endre: Ferenczy Béni művésztelepe Esztergomban
Művészet, 1970. augusztus - 10. lap

Elekfy Jenő

1928-tól sokat dolgozott
Zebegényben

(p. r.): Könyvi halálának 10.
évfordulójára

Pestmegyei Hirlap 1970 VI. 3

Elekfy Jenő

[illegible]

Akvarelkjei szerepeltek a XI. magyar képzőműv.-i kiállításon.

Édemes művén.

A XI. magyar képzőművészeti kiállításon

Északmagyarország 1968 ápr. 28-7.

Elekffy Jenő

1. A Margit-híd ramjai 1945. akv.
2. Bornlós, akv. 32,6 x 49
3. Mütereumban, akv. 39,5 x 55

Magyar Műcsarnok 1945–1969
Műcsarnok, 1969 szept-okt

Elekfy Jenő

Zebegényben ést egy ideig

Bodó i Ferenc: Szőnyi István
Látóhatár, 1969. III – IV. 339.

Elekfy Jenő

festőművész kiállítása. Bp. Magyar Nemz. Gal.
Vsm: Pernecky Géza. Magyar Nemzet 1966. jan. 20.
- Rózsa Gyula, Népszabadság 1966. febr. 3.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

266. l.

Elekfy Jenő

Akvarellistaként említve, aki mint a Gresham-kör tagja a posztnagybányai irány követője volt.

Vámos László: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 81. l.

Elekfy Jenő

Pogány Ö. Gábor: Elekfy Jenő. – Művészet, 1966. 7. évf. 4. sz., 18-19 l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

257.l.

Elekfy Jenő
festő

Méltatás

Ecsery Elemér: Ceh Pogány István ...
Művészet, 1969. október - 47 lap.

Elchfy Ferö

A „Gresham-csoport" tagjaként említi a szerző.

Németh Lajos: Modern angol nyelvtörténet, Corvina 1968, 81. l.

Elenfy Jenő

Arcképek.

Pernecky Géza: „A Graham és köre" kiállítás megnyitásán.

Magyar Nemzet, 1967. XI. 29. 4. o.

MDK

Elekffy Jenő

neve emlitve

1. Orsz. akvarell kiáll. Eger, 1968.

Gárdonyi G. Színház

Elekffy Jenő **MDK**

akvarell:

1939

Gyümölcs-csendélet

Esős idő

1. Orsz. akvarell kiáll. Eger, 1968.

Gárdonyi G. Szinház

Elekffy Jenő MDK

akvarell:

A Lánchid romjai

Erdő

Fiam alszik

1. Orsz. akvarell kiáll. Eger, 1968.

Gárdonyi G. Színház

Elekffy Jenő

Tanítványa a Budapest-i Képzőmű-
vészeti Főiskolán Bakky Sándor

Fekete Márton: Prominent Hunga-
rians Home and Abroad, München,
1966. 334 l. 19 a

Elekfy Jenő

1967-ben szerepelt a Gresham-csoport kiállításon

Képzőművész Almanach Bp. 1969. Petneházy: Gresham 22.o.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Elekfy Jenő

festőművén érdemes művén címet kapott.

(p.g.): Képzőművészet
Magyar Nemzet 1968. ápr. 4. 11.o.

Elekfy Jenő

Munkácsy-díjas festőművészt életművéért a Magyar Népköztársaság érdemes művésze címmel tüntették ki.

Új Kiváló és Érdemes művészek
Magyar Nemzet 1968. ápr. 4. 10.o.

Eberhardt Ferenc

festőművész temetése

ápr. 29-én lesz

Magyar Nemzet 1968. ápr. 24. 4. o.

Elekffy Jenő
Dombos vidék, vizf.
Tornác, "
Fácános csendélet,"

KUT kiáll. N.Szal. 1941. nov.

Elektry Jenő

Önarckép

LG: Mai magyar festészet kiáll. (Károlyi pal.)
el: kiállítás csók I. tiszteletére.

Szodalmi Ujság 1956 VII ért. 9 n. márc. 3. 8 l.
" " " " 15, ápr. 14, 1 l.

Elekfy Jenő, festő MDK

Önarcképe

185.o.

Körner Éva: Festőművészetünk uj utjai. Kiállitás az Uj Magyar Képtárban - 1956 február. Műv. Ért. 1956. V.évf. 2-3.sz.183-188.

ELEKFFY Jenő

NN: Elekffy Jenő kiállítása a Nők Galériában.

Művelt Nép, 1955, 11. évf. 23. m. június 5. 3 l.

Elekfy Jenő

Gyümölcsösben, vizf.

Alkotás Művészház XXXV. kiáll. 1947. jun.

ELEKFY Jenő

Művért. 1955. 1. sz.

Hell Imre- Seenger Ervin: A budapesti történeti muzeum mütárgygyarapodása a felszabadulástól 98.p.

Elekfi Gyula

A „Képzőművészet iskolája" c. könyve harmadik kiadása megjelent. A szerzők között szerepel a művész neve is.

Esti Magyarország

1976. dec. 28. Kossuth, 18,30 M.

Elekfy Jenő, Munkácsy-díjas festő- és grafikusművész

Boldizsár István rajnek portrékat készített pályatársairól, művészbarátairól: Elekfy Jenőről, Zádor Istvánról – és még többekről. /említve/.

Hargitai József: Műterem látogatás Boldizsár Istvánnál.
Vas Népe. 1984. febr. 12.

Elektyr Jenö festő

Szövetn amlisi gyűjtemény

Reps: Ōnpastsè

1966. fev. 1. Tükös

es kiàlliŝàsàt a Nemreti Galèriàtan

Elekfy Jenő
festő

M.D.

Moinár Sándor, Elekfy Jenő
tanársegédje lett a Főiskolán.

In memoriam – Moinár Sándor.
Művészet, 1966. június – 12 lap

MDK

Elekfy Jenő

munkatársa volt az alábbi könyvnek

A Képzőművészet iskolája. A festészet, grafika és szobrászat technikái. Bp. 1941. Magyar Könyvnap 1941. junius.

Elekfy Jenő

Kiállít

PH. 1942. IV. 8.

örgy ut 41.), készpénzfizetés ellenében.
49.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-
. Ebben az esetben a kért könyvet pós-

'Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,
örök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs
Központ

Elekfy Jenő akvarell kiállítása -1944.

Bp. Mübarát.

Magyar Csillag, 1944 III. 1.

IV. évf. 5. sz. 310-311. o.

Farkas Zoltán: kiállítások.

Elekfy Jenő.

a Fényes Adolf teremben akvarellkiállítása volt, Ferenczy Béni kiállításával egyidejűleg.

Magyar Nemzet, 1952 ápr. 19.

Elekfy Jenő, festő

+ 1 Dh

Újjáépülő Várpalota c. grafikája

első díjat nyert.

– Kihirdették a felszabadulási évfordulóra alkalmából kiírt képzőművészeti pályázat eredményét

9

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. márc. 20

Elekfy tenő

Szerepelt a „Ferenczy Béni kortársai körében" c. kiállításon a bécsi Künstlerhausban

Vigilia, 1963, 7 n., 444 old.

Elekfy Jenő

Gyümölcsöskert, olf.

Tarló, olf.

Műcsarnok 1957 Tavaszi tárlat

Elekffy Jenő

MDK

Önarckép, olf.

Mücsarnok 1962. Mai festőszetünk kiáll.

ELEKFY JENŐ

Nagy István 1873-1937. cimmel irt cikket.

Magyar Müvészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 17-23. l.

Elekfy Jenő

Részt vett a Berlinben rendezett kiállításon

N.U.943.II.7.

Elekfy Jenő MDK

Viztükör, olf.

Műcsarnok 1960. VIII. Képzőművészeti kiáll.

Elekfy Jenő, festő

Emlékkiállítására nyílik meg
Győrben febr. 2-án.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 2.

Elekfy Jenő, „Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

Szinnyei Bayer Erzsébet érettségi után, 1942-ben került a budapesti Képzőművészeti Főiskolára, ahol Bernáth Aurél fogadta a tanítványai közé. Bayer Erzsébet Szőnyi Istvánért, Elekfy Jenőért is rajongott.

Lesko László: Somogyi tájak, emberek.
Somogyi Néplap, 1981. aug. 30.

Elekfy Jenő

csak meg.

— **Elekfy Jenő festőművész** születésének 90. évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepséget tartanak március 1-én, pénteken, a Farkasréti temetőben. (18 parcella, 1 sor, 10. sírhely.)

Magyar Nemzet 1985. II. 27.

Elekfy Jenő

Kiállítás Mosonmagyaróváron

Magyar Nemzet 1984. IX. 23.

Eleffy Jeno

neve említve

Művészettörténeti Értesitő 1972

286.old.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 FEB 1

Kisalföld

Elekfy Jenő

□ EMLÉKKIÁLLÍTÁS. A győri Xantus János Múzeumban Elekfy Jenő-emlékkiállítás nyílik szombaton délután 5 órakor. A kiállítást dr. Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója nyitja meg.

Elekfy Jenő

neve említve a 28-6 oldalon

Művészettörténeti Értesítő 1972/4

Elekfy Jenő

a Gresham Kőrhöz tartozott.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

391 l

Elekfy Jenő

a Magyar Aquarell- és Pasztellfestők Egyesületének tagja.

Bevza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 1335 l

6681

Elekfy Jenő
festő

A Képzőművészeti Főiskola Tanára
Iskola mestere Elekfy Jenő volt.

—: kiállítási naptár
Művészet, 1974. május – 48 lap.

Elekfy Jenő

Balatoni naplemeneteket mutató képe a jelzett gyűjteményben.

Horváth Béla: A Kovács-gyűjtemény mesterművei; Műgyűjtő 1972/4. sz. 16. l.

Elekfy Jenő

Bemutatott műve:

8. sz. „Önarckép", akvarell.

Nemzeti Parantpárt kiállítása, Budapest,

1945. VI.

Elekfy Jenő

Bemutatott műve:

12. sz. „Karnevál", szénrajz.

Nemzeti Parantpárt kiállítása, Budapest, 1945. VI.

Elekfy Jenő

Elekfy Jenő és még számos
művész egyenrangunak
tartotta az akvarelljeit az
olajfestményeivel.

Pellionisz Valéria: Szalóky Sándor akvarellje
Új Tükör, 1978. június 18 - 3. lap.

Elekfy Jenő festő-
művész.

Festői feljegyzések

A *Dunakanyar* festőileg feldolgozott táj *Dunakeszitől Szobig, Szentendrétől Dömösig*, s a folyam egy-egy szakasza, a *Börzsöny* csúcsai hozzájárultak életművek megalapozásához.

Elekfy Jenő az akvarellt és *Zebegény* intimitását, *Szob* lankáit választotta, s ebből ouvre keletkezett. Győrben született, *Edvi Illés Aladárnál* és *Réti Istvánnál* tanult, később a Képzőművészeti Főiskolán az akvarellfestés tanára lett. Ez az ő egyetlen műfaja, melyet mesteri színvonalon művelt.

Kellemes grácia és bensőség jellemzi édesanyjáról és önmagáról készült portréit, és elegánsan könnyed futamokkal jegyezte fel a zebegényi malmot, a Szőnyi kertet, az Ipoly fűzfáit, az erdő őszi hangulatait. Valami *japán finomság* és *bravúr* hatja át vízfestményeit, erről hosszabb tanulmányt is írt.

Ecsettel rajzolta tájait, melyekben a dombringás grafikai hálózata ötvöződött évszakhordozó tónusaival. Vérbeli akvarellista volt, Szob és Zebegény festői krónikása lett. Erre vállalkozott, de ezt m radéktalanul teljesítette, ezzel szolgálata teljes vol

Elekfy Jenő életműve.

Elekfy Jenő

Magyar Hirlap 1978-57-

Új kiállítások a Nemzeti Galériában

Két kiállítás nyílt meg tegnap a Nemzeti Galériában. Az egyik tárlaton Elekfy Jenő bensőséges, szellemiekben gazdag művészetét tekinthetik meg az érdeklődők. A Rudnay Gyula baráti köréhez, a zebegényi festőkhöz tartozó művész mintegy 90 rajza és akvarellje a húszas évektől mutatja be a vízfesték mesterének életművét.

A másik kiállítás a mester, Rudnay Gyula emlékét idézi születésének 100. évfordulóján, a Galéria kamara-emlékkiállítás sorozatában.

Elekfy Jenő, festő

KÉT KIÁLLÍTÁS nyílt kedden a Nemzeti Galériában. Az egyik Elekfy Jenő rajzaiból és akvarelljeiből, míg a másik Rudnay Gyula emlékét idézi, születésének 100. évfordulójára.

– : Hu

8.

Nérszabadság, Br. 1978 márc. 8

Elekfy Jenő, festő

L: Farkas István

–: A bétvégi kult. mag

9.

Népszabadság, Bp. 1978 ápr. 7.

Fleischer Jenő (1895-1968)

„Baromfiak" vászon, festmény 31×46 cm

J. l. j.: Fleischer Jenő 941.

Becsült ár: 3000 Ft.

BÁV 45. Képaukció Budapest, 1978. május

ELEKFY JENŐ, festo

Az 1940.évi "Nyiregyhazi Müvészeti Hetek" cimü kialli
tast rendeztek. valamennyi élvonalbeli festönk és
szobraszunk képviselve volt ezen. A majus 4-töl juni-
us 3-ig nyitva tartott kiallitason 147 mü volt kial-
litva. Köztük az övé is. 32.old

DIENES ISTVÁN: Müvésztelep a nyiregyhazi Sóstófür-
dőn 1931-34. 25.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1970. V. 4.sz

Elekfy Jenő (1895 -

„Balaton" Vízfestmény 30x46

J.l.G. Elekfy

Utiáltási ár: 1200 ft.

43.Képaukció PáV Budapest,1977.szeptember

Elekfy Jenő festő

● KIÁLLÍTÁSOK. Elekfy Jenő Munkácsy-díjas festőművész kiállítása ma délután a simontornyai várban; Lacza Mária és Dékány Ágoston grafikáiból rendezett kiállítás ma este Székesfehérvárott, az Építők művelődési házában nyílik meg.

— :o Kiállítások

12.

Esti Hirlap, Bp. 1970. szept. 7.

Elekfy Jenő, Jertő

L.: Kassák 3

Bodri J.: Kiállítási .... 1127 - 1130.

JELENKOR, Pécs, 1975. december XVIII/12

Elekfy Jenő

1967-ben Székesfehérvárott a Gresham-kör művészetét bemutató kiállításon akvarelljei vel szerepelt.

Szabó Julia: A rajz és az akvarell a Gresham-kör
művészetében.

Művészet, 1976. december - 20. oldal.

Elek Jenő, festő

Simontornyán:

Csendes kiállítások

[illegible] czó *György* bukaresti nagykövet is.

Röviddel a megnyitó után N. Ceausescu és a kíséretében levő magas rangú személyiségek megtekintették a magyar pavilont is.

*

A vásár megnyitása alkalmából Tordai Jenő elmondta: — Az 1976—1980-ra szóló hosszú lejáratú megállapodás az előző ötévi tényleges forgalomhoz képest csaknem megkétszerezi az előirányzatokat. Ezen belül 1976-ban

Szluka Emil: A kultúra vára lehet 6.

Népszabadság, Bp. 1976. okt. 17.

Elekfy Jenő, festő

— ELEKFY JENŐ Munkácsy-díjas érdemes művész akvarell-kiállítása kedden nyílt meg a simontornyai várban.

8.

— : Hír

Nemzetőrség, Bp. 1976. szept. 8.

ELEKFY JENŐ, festő

Sok barátja meglátogatta és megtetszett nekik a vidék táj, kedvet kaptak a kinti munkára. Abu-Novák Vilmos tel ket is vett itt. Egy nyáron itt dolgozott Bernáth Aurél évekig kijárt nyaranta Szobotka Imre, kenyeres pajtás Elekfy Jenő és 16 komám, Vass Elemér. 4.old

Tóbiás Áron: Zebegényi látomás 3.old

Művészet, Művészeti Magazin, 1970. 3.sz. Bp.

Elekfy Jenő

Aug. 20.-án megnyílt Egerben az 5. akvarell-biennálé. - Kis különgyűjteménnyel tiszteleg a biennálé Elekfy Jenő, Domanovszky Endre, Vaszary János, Ferenczy Béni életműve előtt.

Lasonci Miklós: Megnyílt az országos akvarellbiennálé.

Pest Megyei Hírlap, 1946. aug. 23.

Elekfy (Kirchner) Jenő (1895–

„Dunakanyar"

Vízfestmény, 43,5 x 30. Jelzése l. l.: Kirchner 1935.

Kikiáltási ár: 4000 Ft

BÁV 39. Képaukció katalógus Bp. 1976 május

ELEKFY JENŐ, festő

1972-ben Lazar Bélané a pécsi muzeumra hagyta férje 64 darabból álló képzőművészeti gyüjteményét. Nagy részükma 30-as évek végén került Lázárhoz, a müvészek ajándékaként Elsősorban a Római Iskolat reprezentaljak. A gyüjtemény: 14.sz.-ELEKFY JENŐ: " NŐ ABLAKBAN", cimü müve. p. akvarel 435+310 mm. Ltsz: 72.371. 298.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

Elekfy Jenő

Bemutatott műve:

15. p. „November", akvarell.

Nemzeti Parantpárt kiállítása, Budapest,

1945. VI.

Elekfy Jenő

Bemutatott műve:

17. p. „Borulás," akvarell.

Nemzeti Parantpárt kiállítása, Buda-

pest, 1945. VI.

Elekfy Jenő

Bemutatott műve:

19. sz. „Parasztudvar," akvarell.

Nemzeti Parasztpárt kiállítása, Budapest, 1945. VI.

Elekfy Jenő

Bemutatott művei:

1. sz. „Tarlók", akvarell.

Nemzeti Parasztpárt kiállítása, Budapest,
1945. VI.

Elekfy Jenő

Bemutatott műve:

25. sz. „Disznóól, akvarell

Nemzeti Parasztpárt Kiállítása, Budapest, 1945. VI.

Elekfy Jenő

Bemutatott műve:

74. p. „Tornácon", akvarell.

Nemzeti Parasztpárt kiállítása, Budapest, 1945. VI.

Elekfy Jenő

az 1930-as években csatlakozott a posztnagybányai irányzathoz.

Pataky Dénes: Bernáth Aurél, Budapest, 1972.

71

Elekfy Jenő

a Gresham kávéházban összegyűlt
műcéptársaság répztvevői között ta-
láljuk.

Pataky Dénes: Bernáth Aurél, Bu-
dapest, 1972

81

Elekfy Jenő

nevét említi munkásságának szentendrei vonatkozásaival kapcsolatban

Kontha Sándor opponensi véleménye. - Haulisch Lenke: "Szentendrei festészet... cz kandidátusi disszertációjának vitája. - Művtört.Írt. 1972. 4.sz. 284-293.l.

Elekfy Jenő festő

Előzőleg Somogyi Imre rr - festészt Elekfy Jenőnél tanult.

Kiállitási naptár.

----: [illegible] hirei.

Művészet, 1974.szeptember - 43.oldal

Elekfyfenő

Elekfyfenő volt Imre István
mestere az akvarellezésben.

Szüts Miklós: Beszélgetés Imre Istvánnal az.....
Művészet, 1975.szeptember - 8.oldal

Elekfy Jenő

müvészete közel áll Csorba Tibor akvarelljeihez

Forrás 1971/4/68

M.D.K.

Elekfy Jenő, festő

„Guarchép"-el közli

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéből 1949-1956

Művészettörténeti értesítő, 1965, XIV.évf. 2.sz.

133. old.

Elekffy Jenő M.D.V.

Dijazva a pályázaton

Kiosztották a felszabulási képzőművészeti pályázat dijait
Esti Hirlap 1965. márc. 10.

Elekfy Jenő festő M.D.K.

A legjobb magyar akvarellista.

Perneczky Géaz: Három kiállitás

Magyar Nemzet 1966. jan. 20. 4.1.

Blekfy J enő festő M.D.K.

A legjobb magyar akvarellista.

Perneczky Géaz: Három Kiállitás

Magyar Nemzet 1966. jan. 20. 4.1.

Elekfy Jenő

Kiákít

MO. 1942. II. 5.

K é r d

Név: . . . . . .

Volt-e önálló kiállitása 1954-óta: . .

. . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt 1954 u

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásokat kapott: . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

1954 után készült fontosabb müvei: .

. . . . . .

Elekfy Jenő

Kiállít

Mj. M. 1942. IV. ii.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból "
mely a terület építészeti állagának a t

Elektra Jenő

Kiállít

NÜ. 1942. IV. 9.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból '
mely a terület építészeti állagának a t

M.D.K.

Elekfi Jenő

A művész neve szerepel a Corvin Áruház kiállitásán az akvarellfestők között, mint azt a lap "Uj nevek, szinek a Corvinban" c. beszámolójában irja.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. febr. 17-23. VI. évf. 9. sz. 2. lap

NDK

Elekfy Jenő

Legelő, vf.

Völgy, vf.

Margithid ujjáépitése, vf.

Szinyei Társ. X.kiáll. N.Szal. 1940.febr.

Elekfy Jenő festő

Szoven emlék kiállítását a Nemzeti Galériában

1966. jan 23 Magyar Nemzet

MDK

Elekfy Jenő

A Margit-hid rómjai, akv.

A Duna Dömösnél, akv.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG

1960. 25 l.

M.D.K.

Elekdy Ferenc festő

önarcképét állította ki a Károlyi palotában megnyílt kiállításon.

Mai Magyar festőművészet kiállitása

Irodalmi Ujság. Bp. 1956. márc. 3.

Elekfy Jenő, festő

MTI

Tárlatra a Nemzeti Galériában tekinthető meg.

– : A hét végi kulturális program(ok)ból

11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. jan. 29.

Elekfy Jenö festö M.D.K.

A Gresham-társaság tagja

Genthon István: Berndth Aurél Bp. 1964. 22.l.

Elekfy Jenő, Jestő MDh

Tárlata a Nemzeti Galériában tekinthető meg.

–: A hét végi kulturális programból 11

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. jan. 15.

Elekfy Jenő festő MTI

Tárlata látható a Nemzeti

Galériában.

–: A hét végi kulturális programból 11

NÉPSZABADSÁG Bp. okt. 22.

Elekfy Jenő M.D.K.

Dijat nyert a felszabadulás 20 é forulójára hirdetett pályázaton

Ujjáépülő Várpalota c. grafikája

Az uj tanév előkészitéséről, a budapesti épitőipar gépesitéséről tárgyalt a fővárosi tanács vb

Magyar Nemzet 1965. febr. 18.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Delekfy Jenő

DÉL-MAGYARORSZÁG

1965 MÁR 2

Sajtóhiba! Delekfy

— **DÍJAT NYERT** Vecsési Sándor „Húsz évesek" című olajfestménye, Miháltz Pál „Bedő-kapu környéke" című tájképe, Delekfy Jenő „Újjáépülő Várpalota" című grafikája, Madarassy Walter és Kiss Sándor „Felszabadulás" című művészi kivitelű érmei a főváros felszabadulása 20. évfordulója alkalmára hirdetett képzőművészeti pályázaton. 132 művész 240 beküldött alkotása közül válogatta ki a bíráló bizottság a legkiválóbbakat.

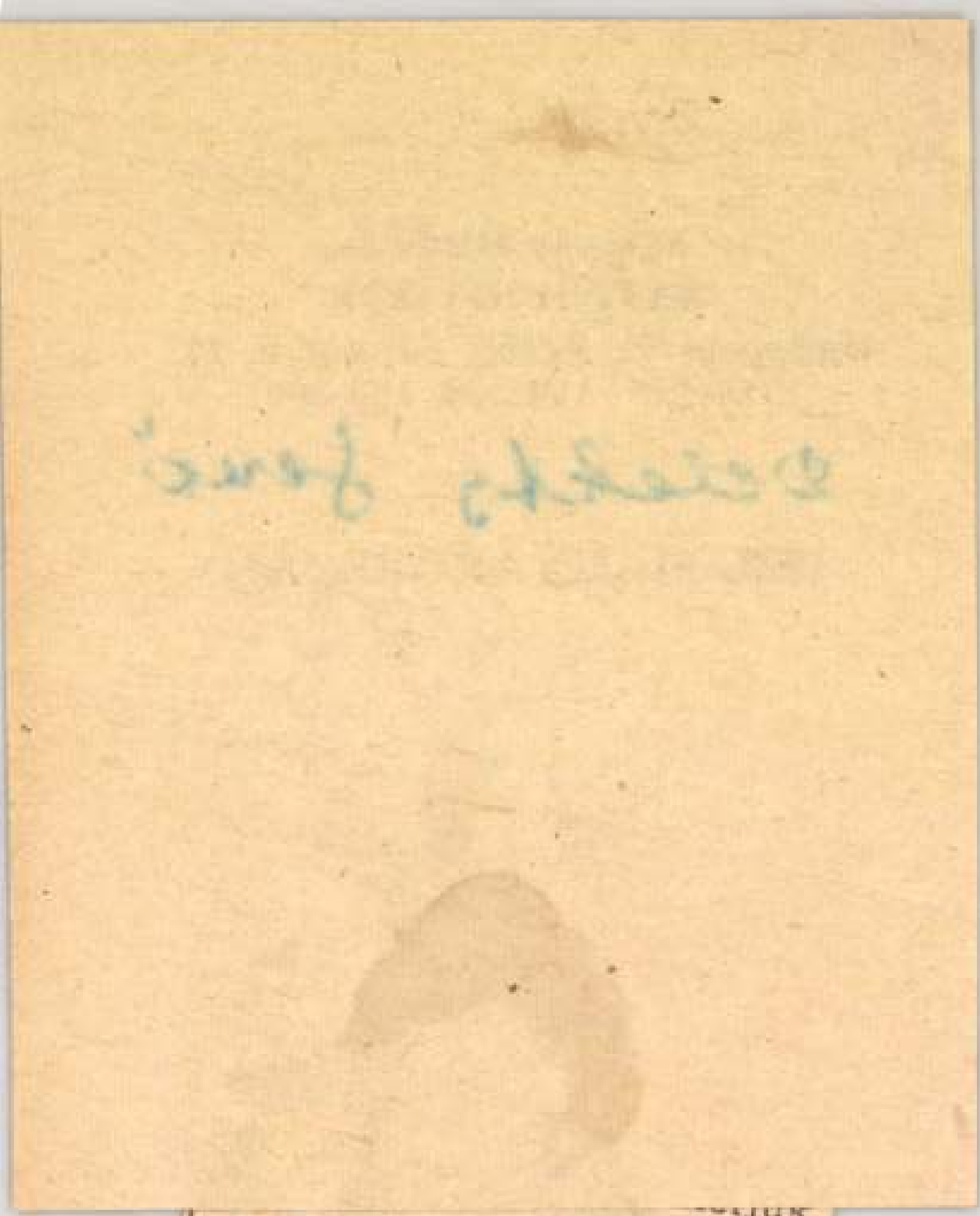

Kiss Gábor (Steward), Bán István (Sam), N. Szabó Sándor (Brackfield), Szegedi Molnár Géza (Hajóskapitány) Rosta Mihály (Cowboy)

M.D.K

Elekfog Jenő
festő

„Szentendrei táj" (vegyes)

Művészet, 1965. december – 29 kap

Elekfy Jenő.

Vizfestményei a Tavaszi Tárlaton szerepeltek. „Legelő" c. (említve.)

Kis ujság, Budapest, 1952. Jún. 1.

MDK.

Elekfy Jenő

Kiállitásának hirdetése

Népszava 1966 jan.16.

M.D.K.

Elekfy Jenő

Dijazva a pályázaton

Ujjáépülő Várpalota / grafikai I . dij/

A felszabadulás évfordulójára kiirt képzőművészeti pályázat eredménye
magyar Nemzet 1965 . márc. 20

M.D.K.

Elekffy Jenő
festő-

M.D.K

Rezit vett a tarlaton.

Péter Imre: A monumentalismus ~~[illegible]~~ bűzötelében
művészet, 1966. január - 10 lap

M.D.K

Elekfy Jenő
festő

A Magyar Nemzeti Galeriában
nyilik meg a művész kiállítása
január 15. – én

— : —

Művészet, 1966. január – 48 kep.

M.D.K.

Elekfy Jenő

A felszabadulási képzőművészeti pályázaton dijazva

Népszabadság 1955. márc. 20.

M.D.I.

M.D.K.

Elekfy Jenő

A felszabdulási képzőművészeti pályázaton dijazva

Népszava 1965. márc. 20.

M.D.K.

Elekfy Jenő

A felszabdulási képzőművészeti pályázaton díjazva

Népszava 1965. márc. 20.

Elekffy Jenő

Visegrád vidéke, olaj
Konyhacsendélet, olaj

II. Magyar képzőműv. kiáll. Műcs. 1951. nov.
6 l.

MDK

Elekfy Jenő festő

Gönczi-Szabó: Az 1956.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája Művért 1957.VI.évf.4.sz. 345.l.

Elekfy Kirchner Jenő
Malom alja, vizf.
Estefelé, vizf.
Elhagyott szilvafák, vizf.
Kertek, vizf.
Patak, vizf.
Falusi cipészmühely, vizf.
Borulás, vizf.

A Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesülete kiállitás. Nemzeti Szalon, 1940, november 1,10 l.

270b; 272a; 273a; 274b; 275a; 275b; 276a; 277a; 278b; 279b (2); 280b (2); 283b; 284a; 284b; 285a; 286b; 287a; 287b; 288b; 289a (2); 290a; 291a; 291b; 292a; 292b; 295b; 302a; 303b; 304a; 308b; 310a; 315b; 317a; 318b; 319b; 321a; 324a; 325a; 335a; 336a; 337b; 343a; 346a; 347a; 348b; 351a; 356a (2); 357b; 360a; 362a; 363b; 365b; 366a; 371a; 372a; 376a; 377a; 381b; 384a; 384b; 385b; 387b; 390a; 391a; 392a. Összesen: *387.**

11a lap (A I): (Ad te levavi animam meam) *A* iniciálé (233 × 226 mm), széles szürke faágakkal díszített karminpiros keretben zöld betű. A betűt sárga árnyékolású húsos stilizált levelek alkotják, s eperrel díszített levélindák áradnak belőle a belső lapszélre. A betű belsejében, *Szent Gergely pápa* ábrázolása látható. Aranyalapon magas sárga trónszéken ül a pápa, fehérrel bélelt vörös palástban, rózsaszín ruhában. Fejét három aranykoronás tiara fedi. Jobbkezét áldóan felemeli, baljában az arany világalma. Arca fiatalos, hullámos, fürtös haja ősz. A trónszék mögött egy kardinális, vörös köpenyben s kalapban, s egy püspök fehér ruhában, rózsaszín palástban áll. (355. kép.)

A lap alsó és külső szélét díszítés szegélyezi, amelyet rózsaszín, kék, zöld, aranybarna nyugtalan, csipkésszélű stilizált arannyal bélelt levelek képeznek, virágokkal, rózsaszín eprekkel, madárral, szökelő szarvassal, majommal, rókával.

12b lap (A II'): (Rorate, caeli, desuper, et nubes pluant iustum) *R* iniciálé (115 × 107 mm) zöld keretben

Elekfy Firchner Jenő
Fatörzsek

Uj magyar aquarellek, Tamás Gal. CXI. kiáll.

ELEKFY Jenő

Munkácsy-díjas

l.g: Elekfy J. akvarelljei (Csók Galéria)

Szodalmi Szigág 1955 II ést. 48. n. nov. 26, 8 l.

Elekffy Jenő

Viztükör, akv.

Őszi nap, akv.

Nyári Tárlat. Ernst Mus. 1954.jul. 5 l.

Elekfy Jenő

Kertek, vizf.

Kilátás, vizf.

Alkotás Művészház XVI. kiállitása. 1943.

aug. 1 1.

Elekfy Jenő, festő MDK

Törés nélkül folytatja sajátos piktúráját.

AX. M. Kérzőmův Kiáll.

Rényi Péter: Festészet és Korszerűség 9-10.

NÉPSZABADSÁG, 1965. okt. 3.

MDK.

Elekffy Jenő

Kiállitási kritika

Müvészet 1966 jan.

MDK

Elekfy Jenő

Őszi szél, o.

11. M.Képzőm.kiáll. Műcs. 1968.

Elekfy Jenő

kiállitott festményei:

Gyümölcsös kert, olaj, 70x100 cm.
Tavló, -"-, -"-

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállitása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

9.l.

Elekfy Jenő

Zebegényben

Tóbiás Áron: Szőnyi István és Zebegény

Magyar Nemzet, 1967.VIII.16.4.o.

Eelfy Jenő

Nő ablakban, p. akv. 435 × 310 mm

Lósár Béla gyűjteménye

MDK

Elekfy Jenő

neve az előszóban emlitve

A Gresham és köre kiáll. Szfvár Csók I. képtár

1967.

MDK

Szlovéniai-Vas m.i képzőművészek kiáll.
1967.nov. Szombathely Savaria Muz.

Elekffy Jenö

kiállított grafikái:

Önarckép. Akvarell, 38 x 52 cm.

Műterem, Akvarell, 52 x 38 cm.

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállitás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 20 t.

26. l.

Elekfty Jenő

kiállított festménye:

Kaszáló. Olaj, 80x100 cm.

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállítás 1956. Kat. írta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 20 t.

22.l.

Elekfy Jenő festő

N.D.K.

Őszi szél c.

Reggeli c.

műve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállításán bemutatva. A Képzőművészeti Alap vásárlása.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállításáról l.l.

Elekfy Mária

Vadász György és Preisich Katalin terve /épitészmunkatárs Elekfy Mária, épitész konzulens dr. Preisich Gábor, statikus tervező Fernezelyi Sándor/ az alábbi pályázaton 60-ooo forintos dijban részesült.
/ismertetés, képpel/

Molnár Péter: A MTESZ Székház tervpályázata 197o.
Magyar Épitőművészet, 1971. 1.sz. 2-7. 1.

CLEKFY JENŐ

Gyurkovich - Gy.

295.0.

ELIAS NICOLAI szobrász

szebeni polgár, a szószéken dolgozott
(alabástrom táblákért fizettek neki)

KOVÁCS András: Kolozsvár, A Farkas utcai református templom. Sepsiszentgyörgy, 1993 13.

közi összefogás eredményeként külföldi gyűjtemények impozáns sora — a nagyszebeni Brukenthal Múzeum, a varsói Nemzeti Múzeum, a bécsi Kunsthistorisches Museum, a pozsonyi Szlovák Nemzeti Galéria és így tovább — teszi teljessé a magyarországi múzeumokból, egyházi és magántulajdonból kölcsönzött alkotásokat.

A két kiállítás kiegészíti egymást: a budapesti a XVII—XVIII. századi reprezentatív — történeti, vallásos, mitológiai és allegorikus — festészet és szobrászat válfajait, a székesfehérvári viszont a köznapi — portré, csendélet, zsáner — ábrázolásokat mutatja be.

A budavári palota déli szárnyában, az effajta kiállításokra kevéssé alkalmas belső térben látható az *Utak és találkozások*. Műtárgyai időrendben és *Galavics Géza* összetett rendezői koncepciójának megfelelően tematikusan csoportosulnak. A Szent Római Birodalom császára, I. Lipót személye és a török elleni lankadatlan harc fűzi egybe a kiállítás mintegy harmadát. Az első összetartozó együttes az a kisebbfajta grafikai kabinet — szívem szerinti fordulattal: a kiállítás gyöngyszeme —, mely betekintést nyújt az akkoriban egyre nagyobb tért hódító műfaj, a színház világába. Az I. Lipót és Margit Terézia spanyol infánsnő 1666-ban kötött házassága tiszteletére rendezett hosszan tartó ünnepségsorozat legkiemelkedőbb eseményei a tűzijátékok, a bécsi Burg udvarán előadott lovas balett és a Pomo d'oro (= aranyalma) című színpadi mű voltak. Az augsburgi *Melchior*

MDK

Elekffy Kirchner Jenö, festöm.

müvészete : finomság és kellem.

B.A.: Uj Müvészek Egyesülete. a Szalonban.
Nemz. Szal. - Magyar Nemzet. 1946. ápr. 3. 4.1.

MDK

Elekfy Jenö, festöm.

Interieur. c. vizfestménye kiemelkedik friss,üde szineivel.

Az uj müvészek egyesületének kiáll. -a a Nemz.Szal.-ban.
Uj Magyarság. 1942.ápr.11.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.51.7.ó

Elekffy Jenő.

Varga N.Lajos életrajza.
feldolgozta Kopp Jenő.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.115-8.ó

Elekffy Jenő- tevékenysége az Alap zsürijében.

enkhardt Á.kikérdezéséből
kikérdező:Széll Margit.1955 okt 17.

Müv.Tört.Dok.

Egry József

szövarch.114

Elekfy Jenő, festő MDK

A képcsarnok csendélet- és tájkép pályázatán 2000 ft-s III. díjat nyert.

–: Az első díjat nem adták ki 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. okt. 8.

Elekffy Jenő
festő

14.D.K.

Érmét készített Elekffy Jenőről
Martsa szobrász 1953-ban.

N. Penzes Éva: Martsa Isbán
Művészet, 1964. felmár – 32 kap

ELEKFY JENŐ

Szeptember. Olaj loox75.
Partizánok. Olaj loox8o.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

MDK

Elekfy Jenö, festöm.
szül 1895-ben Györött.

Ferenczy Béni szobrászm.kortársa.

Képei : 37. Bach Patal. 1940. Aquarell.
38. Szeptember vége. 1943. Aquarell.
39. Gyümölcscsendélet. 1943. "
40. A romos Margit-hid. 1945. "
41. A Duna Dömösnél. 1953. "
42. A Malomtó-völgy Dömösnél. " 1954.

Müvészház /Künstlerhaus/.Bécs. 1963.
Ferenczy Béni szobrászm.kortársai körében.
M.Képzöm.kiáll. Kat. 75.1.

MDK

Elekfy Jenö, festöm.
szül 1895-ben Györött.

Ferenczy Béni szobrászm.kortársa.

A Képzöm.Föiskolán Réti István növendéke volt.
Közi mert akvarellista mi voltában a vizfestés tanára volt a Föiskolán. E. ujabban az olajfestéssel is foglalkozott és a Munkácsy-dijjal jutalmazták.

Müvészház /Künstlerhaus/.Bécs. 1963.
Ferenczy Béni szobrászm.kortársai körében.
M.Képzöm.kiáll. Kat. 75.1.

MDK

Elekfy Jenő

"Zebegényi taj", vizfestm.

Magyar Művészhetek Reprezentativ Képzőm.
Kiall.1947.Jan. v.Ernst múzeum. Kat.5.l.

MDK

Elekffy Jenő

Festményei az Uj Művészek Egyesületének kiallitásan.

T.D.: Három kollektiv kiallitas.

Esti Ujság, 1942.apr.14.. 4.l.

Fénykép Palli

Képrőművészek Szövetsége

Elekfy Jenő: Hóolvadás /I. Magy. Képz. Kiáll./

Vízfestmény

Fotó: Petrás S.

Neg. van

Fénykép Palla

Képzőművészek Szövetsége

Elektfy Jenő: Önarckép /IV. Magyar Vépr. Kiáll./

Jel: Elektfy 1953

Olajfestmény

Fotó: Petrás S.

Neg. van

Fénykép

Uj Magy.Képt.: 4492

Kerényiné

Elekfy Jenő: Önarckép.1953
J.l.j.: Elekfy 1953
festmény

Petrás foto

MIK

Elekfy Jenő

Kiállitási kritika

Budapester Rundschau 1967 dec.29

Elekfy Jenő.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat

Elekfy Jenő

MDK

Esős idő, vf.

Sajómenti táj, vf.

Miskolc vidéke, vf.

A törzstagok 3. kiáll. N.Szal. 1947. jan.

MDK

Elekfy Jenő

A budai Dunapart romjai, vf.

A törzstagok 3. kiáll. M.Szal. 1947. jan.

MDK

Elekfy Jenő 1895--

Tavasz a völgyben, akv.

Margithid az ostrom után, akv.

Ernst Muz. M.kispalszt. és graf. kiáll. 1954. szept.

MDK

Elekfy Jenő festőm.

Miklóssy Z: Művészprogram Zebegényben. Figyelő 1946.I.26.II.é.

MDK

Elekfy Jenő

Táj, akv.

Táj, "

Miskolci kiáll. I. Herman O.Muz. 1955.

2o. 1.

Elekfy Jenő, festőm. MDK

a Képzőm. Főisk. tanára.

az ő irása is szerepel a müben.

A Képzőművészet iskolája.

A festőművészet, grafika és szobrászat technikai eljárásai.

1941. Könyvnap. Árjegyzék.

MDK

Elekfy Jenő

Őszi reggel a Dunán 1953 olaj Közl.Min.tul.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 13.1.

MDK

Elekfy Jenő

Önarckép 1953 olaj OSZM tul.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok
Kiállitott művek jegyzéke. 12.1.

MDK

Elekffy Jenő

Őszi reggel a Dunán, 1953. c.kép repr.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.kat.

MDK

Elekfy Jenő

Tájkép 1945 akvarell OSZM tul.
Hóolvadás 1950 akvarell AEK tul.

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállított művek jegyzéke. 24.1.

MDK

Elekfy Jenő

Mező ősszel, vf.

N.Szal.1947. jan. Törzstagok III-ik kiáll.

MDK

Elekfy Jenő

Esős idő, vf.

Sajómenti táj, vf.

Miskolc vidéke, vf.

A budai Dunapart romjai, vf.

N.Szal.1947.jan. Törzstagok III-ik kiáll.

MDK

Elekfy Kirchner Jenő, festőm.

levegős,könnyedén megfestett akvarellekkel szerepelt.

Vaszary János emlékkiállitás.
Uj Müvészek Egyesülete. - Magyar Kulturszemle. 1940.
4.sz. 98-loo.l.

MDK

Elekfy Kirchner Jenó

Olvasó fiú, vizfestm.
Alkonyat, vizfestm.
Patak, vizfestm.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiall.Kat.
Műcsarnok,1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 19.1.

Negatív

Zilahy István Hegedűsné

Elekfy Jenő: (Vízparton este.)

Festmény

Jck. C.o.: Elekfy 1953

Fénykép

Magyar Foto: FA 746/231

Hegedűsné

Elekfy Jenő: Önarckép

Olaj

1951.

Neg. van

Fényképész

Magyar Fotó. Ft 746/230

Hegedüs

Elekfy Jenő: Virágcsendélet

Cluj.

1957.

Meg. van

Fénykép

Magyar Foto: G K 1027/1 Hegedűsné

Elekffy Jenő: Visegrád vidéke

Olaj

Jelz. j.o.: „Elekffy 1951"

1951. X. 27.

Neg. van

Negatív

Zilahy István Hegedűsné

Elekfy Jenő: (Kukoricás)
Fetemény
Jek. C.o.: Elekfy 1954

Negatív

Lilaky István

Hegedüsné

Elekfy Jenő: (Táj)

Festmény

Jelz. b.o.: Elekfy 1954

Negatív

Zilahy István Hegedűsné

Elekfy Jenő: (Falu a völgyben..)
Festmény
Jek. j.o.: Elekfy 195(?)

Negatív

Zilahy István

Hegedűsné

Elekfy Jenő: (Erdőrészlet)
Festmény
Jelz. b.o.: Elekfy 1954

Negatív

Lilahy István. Hegedűsné

Elekfy Jenő: (Erdei tisztás)

Festmény

Fels. j. o.: Elekfy 1954

Negatív

Lilahy István Hegedűsné

Elehfy Jenő: (Hegoldal..)

Festmény

Jek. C.o.: Elehfy 1953

Negatív

Lilahy Edvárd

Hegedűsné

Elekfy Jenő: (Erdő néle.)
Festmény
Jelz. b.o.: Elekfy 1953

Negatív

Lilahy István

Hegedüsné

Elekfy Jenő: (Női portré)

Festmény

Felv. h. o.: Elekfy 1952

Negatív

Zilahy István Hegedűsné

Elekfy Jenő: (Vízparton..)
Festmény
Jek. j.o.: Elekfy 1953

Negatív

Zilahy István

Hegedüsné

Elekfy Jenő: (Erdőrészlet)
Festmény
Jelz. b.o.: Elekfy

Negatív

Lilahy Edvárd

Hegedüsné

Elekfy Jenő: (Tarló..)

Festmény

Jelz. j.o.: Elekfy 1955

Fénykép

Magyar Foto: GK 1026/16 Hegedűsné

Elekfy Jenő: Konyha-csendélet

Olaj

Jek. j.o.: „Elekfy 1951"

1951. x. 26.

Neg. van

Negatív

Zilahy István Hegedűsné

Elekfy Jenő: (Erdei tisztás)
Festmény
Jelz. j.o.: Elekfy 1952

Negatív

Zilahy István · Hegedűsné

Elekfy Jenő: (Anya gyermekével)
Festmény
Jek. b.o.: Elekfy 1952

Negatív

Lilahy Zoltán

Hegedüsné

Elekfy Jenő: Visegrádi vidéki
Festmény
Jelz. b.o.: Elekfy 1951

Negatív

Zilahy István Kegedűsné

Elekfy Jenő: (Kegyoldal a vízparton)
Festmény
Fels. b. o.: Elekfy 1953

Negatív

Lilahy István Hegedűsné

Elehfy Jenő: (Erdőszéle)
Festmény
Jek. j.o.: Elehfy 1953

Negatív

Zilahy István Hegedűsné

Elekfy Jenő: (Nő legyezővel)

Festmény

Jek. j.o.: Elekfy 1944

Negatív

Lilahy Istvánné

Hegedüsné

Elekfy Jenő: (Vízparti fák)

Festmény

Jelz. j.o.: Elekfy 1952

Elek ffy Jenő
festő

M.D.K.

A Képző művészeti Főiskolán
Bakky Sándor tanára volt.

N. Perízes Éva: Bakky Sándor és Megyeri Barna kiállítása
Művészet, 1964. augusztus – 44 lap.

Elektry Jenő, Jestő MDK

Olaszországba megy négyhetes tanulmányútra.

— : Kis Híradó 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1963. ápr. 30.

Elektry Jenő, festő MDG

Ferenczi Bénivel együtt nevepel Bérben.

– : Kis Híradó 2.

ESTI HIRLAP, – Bp. 1963. ápr. 23

MDK

Elekfy Jenő

Koratavasz. Vizf.
Flox és cinea. Vizf.
Patakpart. Vizf.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 28.1.

Elekffy Jenő.

Pécsi Pilch D.után az Ume elnöke.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Fácános csendélet

Kukoriça evő

Erdő részlet

Elekfy J. gy.kiáll. 1965. N.Gal.

MDK

Klokfy Jenő festő

vizf.:

Patakpart fákkal

Ipolymenti malom

Patak Zebegényben

Klokfy J. gy.kiáll. 1965. N.Gal.

MDK

Klekfy Jenő festő

vizf.:

Szilvás

Parasztudvar Kéménden

Klekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Blekfy Jenő festő

vizf.:

Reggel

Kertrészlet, háttérben ház

Erdőszéle

Blekfy J. gyűjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Ákos beteg

Erdő belseje

Falusi cipészmühely

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Mokfy Jenő festő

vízf.:

Nyári éj

Ipoly-parton

Rév

Mokfy J. gyüjt.kiáll. B.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Disznóól

Este a tornácon

Mosakodás

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Duna-menti ut Zebegényben

Zebegényi szoba

Udvarrészlet pirostetős házzal

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

Anyám varrogat vízf.:

Édesanyám arcképe

Esős idő

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Kilátás a Dunára Zebegényben

Falusi utca kuttal

Tükör előtt

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

rézk.:

Mari, hidegtü

Önarckép "

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

Kilátás a Várhegyről

Tehénistálló

Romantikus táj

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

rézk.:

Anya gyermekével

Zivatar előtt

Felhős táj

Elekfy J. gyüjt.kiáll. E.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

Őszi szántás

Ősz a Kis-Dunánál

Duna menti táj

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

Fekvő akt, vör.kr.

Tájkép vázlat, szén

Anya gyermekkel, szén, kr.

Elekfy J. gyüjt.kiáll. M.Gal. 1965.

MDK

Klekfy Jenő festő

Erdőszéle, szén, kr.

Álló férfi, cer.

Intérieur alakkal, szén

Klekfy J. gyüjt.kiáll. H.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

Tanulm. az Asszony és gyümölcs-höz, kr.

" arcképhez, szén és kr.

Fiatal nő arcképe, szén

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

Önarckép, szén

Gresham kávéház, szén

Tanulm. a Karneválhoz, szén, kr.

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

Önarckép, kr.szén

Szieszta ebéd után, kr.

Arcképtanulmány, szén

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Völgy /Dömös/

Borulás /Kukoricaföld/

Tirnovo

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Anya gyermekkel

Kék Duna

Eső után

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

visf.:

Esős idő

Női arckép

Önarckép

Elekfy J. gyüjt. kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Klotz Jenő festő

visz.:

Havas tetők

Szobrász müteremben

Visegrádi kilátás

Klotz J. gyüjt. kiáll. M. Gal. 1965.

MDK

Klokfy Jenő festő

vizf.:

Festett kőszobor az esztergomi kálvárián

Hüvölvölgyi erdőrészlet

Hóolvadás

Klokfy J. gyűjt. kiáll. M. Gal. 1965.

MDK

Mlekfy Jenő festő

visf.:

Miskolci müterem akttal

Délutáni pihenő

Özvegyasszony kertje

Mlekfy J. gyüjt. kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Müterem belseje

Barátom képmása

Kosztümös női arckép

Elekfy J. gyüjt. kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Sajó menti táj

Miskolc vidéke

Miskolci dombok

Elekfy J. gyüjt. kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Lánchid romjai

Nyultetem

Sajó medre esőben

Elekfy J. gyüjt. kiáll. N. Gal. 1965.

MNK

Klokfy Jenő festő

vízf.:

Margitszigeti részlet az ostrom után

Margithid romjai Buda felől

Budai Dunapart romjai

Klokfy J. gyűjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vízf.:

Istálló tehenekkel

Mező

Margit-híd romjai

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Didó kalapban

Karnevál

Disznóól

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Klekfy Jenő festő

repr.:

Patak Zebegénybeń, akv.

Csendélet, akv.

Klekfy Jenő gyüjt. kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

repr.:

Ipolymenti malom, akv.

Elekfy Jenő gyüjt. kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

repr.:

Terasz, o.

Édesanyám, akv.

Elekfy Jenő gyüjt. kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

repr.:

Feleségem, o.

Elekfy Jenő gyüjt. kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

repr.:

Önarckép, o.

Viztükör, o.

Elekfy Jenő gyüjt. kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Klokfy Jenő festő

olajf.:

Sáros ut

Virágzó cseresznyefa

Lejtős ut

Klokfy J. gyűjt. kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Réti István

az alanti tanára volt

Elekfy Jenő gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Edvi Illés Aladár

az alanti tanára volt

Elekfy Jenő gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

olajf.:

Derüs nap a Dunán

Intérieur

Kora tavasz

Elekfy J. gyüjt. kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

olajf.:

Országut

Feleségem arcképe

Elekfy J. gyüjt. kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

olajf.:

Tahi a sziget felől

Parti füzes

Záhony

Elekfy J. gyüjt. kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Öreg paraszt

Önarckép szalmakalapban

Női arckép

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Közelgő zivatar

Égető napsütés

Győri Baross hid

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

olajf.:

Terasz

Őszi nap

Tótfalu a Duna felől

Elekfy J. gyüjt. kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Klekfy Jenő festő

olajf.:

Részlet a szentendrei Duna mentén

Alkonyat a kertben

Önarckép szabadban

Klekfy J. gyüjt.kiáll. K.Gal. 1965.

MDK

Klekfy Jenő festő

olajf.:

Ketten beszélnek

Viztükör

Ősz a Duna völgyében

Klekfy J. gyűjt.kiáll. N.Cal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

olajf.:

Önarckép

Péter

Rába-menti táj

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

olajf.:

Apám arcképe

Önarckép

Őszi reggel

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Teherhajó Mali Losijni kikötőben

Mali Losinj

Zadari kikötő teherbárkákkal

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Csepergős idő, Rabban

Halászhajók a rabi kikötőben

Mali Losinji öböl

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N.Gal. 1965.

MDK

Klokfy Jenő festő

visz.:

Leányka képmása

Este

Intérieur Vidovszkynál

Klokfy J. gyűjt.kiáll. H. Gal. 1969.

MDK

Elekfy Jenő festő

vízf.:

Könnyü felhőzet

Gyenge hullámverés

Tótfalusi part

Elekfy J. gyüjt.kiáll. H. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vízf.:

Rózsaszinü alkonyat

Párás idő

Sötét hegyek

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Szeles március Budán

Bujkáló fény

Paraszt nyár

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Buzakeresztek

Vén füzfa

Önarckép

Elekfy J. gy.kiáll. 1965. N.Gal.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Eszpresszó

Kanapén

Vöröshaju kislány

Elekfy J. gy.kiáll. 1965. N.Gal.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Modell

Szeptember végén

Naplemente

Elekfy J. gy.kiáll. 1965. N.Gal.

MDK

Klekfy Jenő festő

vizf.:

Kelő hold

Gyümölcsös

Alma és szőlő

Klekfy J. gy.kiáll. 1965. K.Gal.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Füzek

Őszibarack

Koratavasz a Balatonnál

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Parasztudvar almafával

" kacsákkal

Intérieur sárga pulóveres nő alakkal

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Pirositó

Fekete csipkekendő

Hölgy bundában

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Klokfy Jenő festő

vizf.:

Tihanyi öreg házak

Balatonfüredi kikötő

Magas part

Klokfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Balatonpart náddal

Ősz a Balatonon

Nádas öböl a Balatonon

Elekfy J. gyűjt.kiáll. N. Cal. 1965.

MDK

Elekfy Jenő festő

vizf.:

Csónakkikötő Balatongyörökön

Tükröződő hegyek

Csendes viz

Elekfy J. gyüjt.kiáll. N. Gal. 1965.

Elekfy Jenő
Pestő

M.D.K.

A Mednyánszky Szemben a „Magyar tájak, emberek" című kiállításon harmadik díjat nyert.

— : —

Művészet, 1963. július – 47 lap

MDK

Elekffy Jenő festőművész

Elekffy Jenő Munkácsy-dijas festőművész alkotásaiból a Csók István Galériában kiállitás. A Művész 45 akvarell festménye.

Magyar Nemzet 1955.nov.11.

Elekfy Jenő

Ernst Mus. M.Plasztikai és Graf.kiáll.
1954. szept.
12. 1.

MDK

Elekffy Jenő

e.k.: Kunstverein N.Szal. Pester Lloyd 1944. febr. 26.

MDK

Elekfy-Kirchner Jenő

-rp-:"A magyar művészetért" kiállitása. Magyarország 1940. dec. 14. 6.l.

Elekfy Jenő
festő

M.D.K.

A Dunakanyart ábrázoló
művei szerepeltek a vándor
kiállításon.

—: Dunakanyar a képzőművészetben
Művészet, 1962. december – 45 lap

MDK

Elekfy Jenő

Eső után. Olajf. 70x100
Virágzás. " 85x110
Kaszáló. " 80x100

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 15.1.

Elek Ffy [-Kirchner Jenő], grafikus M. Dr.

Budapesti témájú rézkarcának címe:

Duna-híd

Képszarnok Vállalat: Több meglicást adtunk 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1961. okt. 3.

Elekfy Jenő festő M.D.[illegible].

Füvei a Magyar tájak-magyar emberek c. ,aképcsarnek Vállal t pályázatára beérkezett alkotásokból rendezezett kiállitáson

Parkrészlet III.dij

/sárvári/Budapest uj kiállitó terme a Medmyánszky-terme.

Magyar Nemzet 1963. március 31. 9.1.

MDK.

Elekfy Jenő

"A képzőművészet iskolája" c. érdekes könyvben fenti művész közre adja tapasztalati, hogy bevezessen a rajzolás, festészet minden ágában és a grafika műhelytitkaiba.

Magyarság, 1941. május 25.

MEK.

MDK

Elekfy Jenő

A Szinyei-Társaság kiáll. Pest 1942. febr. 5.

MDK

Elekfy Jenő

A Képzőművészet iskolája cimű könyv egyik irója Elekfy Jenő.

Magyar Könyvnap, 1941.jun.

Elekfy Jenő

Akvarell kiállitás 1952 májusában a Fényes Adolf Galériában.

The New Hungarian Quarterly, Vol. I. No1. 1960
(Genthon István)

MDK

Elekfy Jenő

Margitszigeti részlet 1945-ben, vizfestmény

I. Művészeti Kiáll. Kat. 1946.Jul.7.-Jul.28.
7.lap

MDK

Elekfy Jenő

Mező ősszel, cvé. vf.

A törzstagok 3. kiáll. N.Szal. 1947. jan.

Elektrizáló festő

MDK

Részt vett a találkozón

D. Fehér Zsuzsa: Új magyar festészet
Művészet, 1968. május – 40 lap.

MDK

Elekfi Jenő

Felsmann T. tanára volt

Felsmann Tamás kiáll. Derkovits-terem

1967. febr.

MDK

Ölekfy Jenő

Érdemes művészi kitüntetést kapott

Magyar Nemzet 1968 ápr.4.

MDK

Elekfy-Kirchner Jenö, festöm.

mintha a konzervativ szineket költené át modern
modern hangszerre vizfestményein , melveken a pa-
tak s a Duna borzas csillogását mesterien adja elö.

R.Szörédi Ilona: Az uj müvészek egyesületének kiáll. -a.
Uj Magyarság. 1940.márc.31.15.1.

Elekfy Jenő MDK

Szerepelt a "Magyar tájak - magyar emberek" c. kiállitáson és

"Parkrészlet"

c. képével

III. dijat nyert.

/sárvári/ : Budapest uj kiállitó terme a Mednyánszky-terem.

Magyar Nemzet. 1963. márc. 31.

MDK

Elekfy Jenő

"Tornácon" aquarell

A Nemzeti Parasztpart kiáll.Bpest.1945.
Jun.24. - Jul.8. Kat.

Elekffy Jenő
festő

M.D.K.

1949-ben egyidéng a Főiskolán
Móritz Sándor volt Elekffy Jenő
tanársegédje.

Szép Rezső: Móritz Sándornál
Nuvenet, 1964

MDK

Elekfy Jenő

"Parasztudvar"	aquarell
"Tarlók"	"
"Disznóól"	"

A Nemzeti Parasztpart Kiall.Spest.1945.
Jun.24 - Jul.8. Kat.

MDK

Elekfy Jenő

"Önarckép"	aquarell
"Karnevál"	szénrajz
"November"	aquarell
"Borulás"	"

A Nemzeti Parasztpárt Kiáll.Bpest.1945.
Jun.24 - Jul.8. Kat.

MDK

Elekfy Jenö, festöm.
vizfestés

a várkerületi Jáki-kápolnában megtartott Veni Sancte után az ünnepélyes ülésen elmondta székfoglalóját.

A Képzőmüv. Főisk. tanévnyitó ünnepe.
Magyar Nemzet. 1941.okt.21. 7.1.

Elekfy MDK

szerepelt a miskolci Szőnyi István teremben rendezett kiállitáson.

"Parkrészlet"

(kabáebó):Magyar tájak, ~~magyar~~ emberek. A Képcsarnok vállalat kiállitása.
Északmagyarország. 1963. jun. 16.

Elekffy Jenő

Munkácsy-dijas

Szerepelt a győri Műcsarnokban rendezett "Mai festészetünk" c. kiállításon.

Homar Imre: Kiállitási jegyzetek.
Kisalföld, 1963. jun 11.

Fénykép.

Uj Magy.Képt.: 3467 Kerényiné

Elekfy Jenő: Tájkép.1950.
J.l.j.: Elekfy 1950
festmény

Petrás foto

MDK

Elekfy Jenő

A Margit-hid roncsai, akv.

A budai Dunapart romjai, vf.

M. képzőművészek a fasizmus ellen, M.Gal.

1965.

MDK

Elekfi Jenő festő

Az idős mester képeivel szerepelt a tárlaton.

Mikós Pál: A II. Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Élet és Irodalom, 1968. ápr. 20 – 7 lap.

Elekffy Jenő
festő

M.D.Ly

1968-ban a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze címet megkörte el.

— : 1968 kiváló és érdemes művészei
Élet és Irodalom, 1968. ápr. 6 – 2 kgs.

MDK

Elekfy Jenő

az alanti tanára volt

Moritz Sándor kiáll. Fényes A. terem, 1965.nov.

Elekffy [Jenő]. Jestő

MDK

Tanára volt Schéner Mihály Jestőművésznek.

Péter Imre: Jegyzetek kiállítások ról

9.1

NÉPSZABADSÁG Bp. 1962. márc. 23.

M.D.K.

Elekffy Jenő, festő

több művéről, mint a Gratiraikai Ostály új szerzeménéről, említés történik:

A Szépművészeti Muzeum 1955-ben. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1956. 8.sz. 130.old.

Elekfy Jenő

MDK

Megjelent a "Képzőművészek Iskolája"
szerkesztik fennti művészek.

Esti Hirlap 37 sz. 1958. febr.13 2 old.

MDK

Elekfy Jenő

"Zebegényi táj", vizfestm.

Magyar művészhetek reprezentativ képző-
művészeti kiállitása v.Ernst Múzeum.

Katalógus 1947 jan. 4-26-ig. 5.o.

MDK.

Elekfy Jenő festo

"Esö után" /olaj/

"Virágzás" "

"Kaszáló" "

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok, 1955.15.1.

M.D.K.

Elekfy Jenő /1895-

199. Viztükör. Vizf. 45x30 papir.
200. Patakpart. Vizf. 33x48 papir.
201. Hegyvidék. " 60x44 karton.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 14. l.

Elekfy Jenö, festö MDK

453.	Cseresznyefák.	Vizf.
455.	Kukoricás.	Olf.
456.	Nárcisz és tulipán.	Vizf.

Kp.Mües.-"A Magyar Müvészetért. Képzöm.Kiáll.1942. jun.6 .-22. Kat. 18.1.

MDK

Elekffy Jenö, festö

Visegrád vidéke.	Olf.
Konyhacsendélet.	"

Bp.Mücs.- II. Képzöm.Kiáll. 1951.nov.4.-dec.2.

Kat. 6.1.

MDK

Elekfy Jenë, festë-graf.

Aratás után. Vizf.

Hóolvadás. "

Műcsarnok.-I.K.Képzőm.Kiáll. 1950. Kat. 6.l.

MDK

Elekfy Jenő

1952 máj-ban kiállítja akvarelljeit — Ferenczy Béni műveinel együtt- a Fényes Adolf teremben.

Ferenczy Béni: Irás és kép. Bp. 1961. 253. o.
/Genthon István: Utószó/

MDk

Elekes Jenő festő

Nagyon szép képpel szerepel.

Rényi Péter: A IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás festményei 8.1.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. máj. 12.

Elekfy [Jenő], festő MDK

Felszabadulás utáni művészetünket ismertető kiállításon szerepel. [Ganz = Mánag kultúrterme.]

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról 8.p

NÉPSZABADSÁG, bp-1961. nov. 23.

MDK

Elekfy Jenő festőm.

Szinyei Merse Társ. kiáll. Szépmüvészet, 1942. 3.sz.
62 l.

MDK

Elekffy Jenö, festö

Alkonyat.	Vizf.
Behavazott vros.	"

Föv.Képtár.-MKSzsz.II.Szabad Szemz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat. 8.1.

MDK

Elekfy Jenö, festö

Aratás. Olf.

Önarckép. "

Öszi reggel a Dunánál. "

Pata k mentén. "

Mücs. -IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 7.1.

EXXXXXXXXXXXXXXXXX

MDK ~~1945~~

Elekfy Jenő

Margithid romja, vf.

Alkonyat, vf.

Szinyei Merse Pál Társ. jub. kiáll. 1945. nov.

MDK 1945

Elekfy Jenő

Budai hegyek, vf.

Dombgerinc, vf.

Hölgy bundában, vf.

Szinyei Merse Pál Társ. jub. kiáll. 1945. nov.

MDK

Elekfy Jenő festőm.

Bakay M: A KUT kiáll. Nemzeti Ujság 1941. nov. 30. 21 l.

MDK

Elekfy Jenő

Müterem, vf.

Sajó-part, vf.

Szinyei Merse Pál Társ. ~~kag~~ művésztagjainak X. kiáll. Nemz.Szal. 1948. febr.

MDK

Elekfy Jenő

Legelő, vf.

Völgy, vf.

Margithid ujjáépitése, vf.

Szinyei Merse Pál Társ. ~~kxg~~ müvésztagjainak X. kiáll. Nemz.Szal. 1948. febr.

MDK

Elekfy Jenö, festö

Völgy.
Faluvége.
Ösaszel.

Olt.
"
"

Mücs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Kat.16.1.

MDK

Elekfy Jenő

Moderne ungarische Kunst in der Kunsthalle.
Berner Tagblatt. 1944. febr. 2o.

M.D.K.

Elekffy Jenő
festő

Ö marchépe

K. Á: Mai művészetünk

Művészet, 1962. február — 35 l.

Elekfy Jenő festő

MLDh.

Neve megemlítve.

Debitzky J.: „Az új magy. képzőmův. kiállítása".

Dunántúli Napló: 1953. X. évf. dec. 25. 6. l.

Elekffy Jenő festő M.D.I.T.

tájképeket a önarcképét állította
ki a IV. képzőművészeti kiállításon.

Redő F.: IV. Magyar képzőművészeti kiállítás
művészk. Élet. 1954 1 sz. 161.

Elekfy Jenő

MK

Szinyei Merse Pál jubiláris kiállitás /1945/:

"Budai hegyek" akvarell

"Dombgerinc" akvarell

"Hölgy bundában" akvarell

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945. utáni művészeti életre vonatkozó adatok.

Művészettörténeti tanulmányok. Bp.1960. 221-250.l.
227.l.

MOK

Elekfy Jenő
Szinyei Merse Pál jubiláris kiállitás/1945/:

"Margit-hid romja" akvarell

"Alkonyat" akvarell.

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok.

Művészettörténeti tanulmányok. Bp.1964/1960.221-250.l

227.l.

Elekfy Jenő

MDK

Szinyei Merse Pál jubiláris kiállitás /1945/
állami vásárlás:

"Margit-hid romja"

M.Heil Olga - Kiss Dezső - Török Lajos : 1945
utáni művészeti életre vonatkozó adatok.

Művészettörténeti tanulmányok.Bp.1960. 221-250.l.

230.l.

MDK

Elekfi Jenő

J.B.: Kunsthalle Bern. Ungarische Kunst.

Neue Berner Zeitung 1944 febr. 16.

Elekfy Jenő

Burgonyás zsákok, vf.

Kilátás, vf.

Kukorica-evő, vf.

A börzetagok 2. kiáll. M.Szal. 1944. febr.

MDK

Elekfy Jenő

Füzfabokrok, vf.

Esős idő, vf.

Sárgabarack csendélet, vf.

A törzstagok 2. kiáll. M.Szal. 1944. febr.

MDK

Elekfy Jenő festőm.

Tárlatbeszámoló. Magy.Kulturszemle, 1942. jan. 15. 19-2o l.

MDK

Elekfy Jenő

1895-

Biztos kézzel festi a dömösi hegyeket, az őszi erdőt, a gabonaföldek sárgáját , vagy egy fekete csipkébe öltözött öregasszony sápadt tekintetét.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp.1960.

47.1.

MDK

Elekfy Jenő

Repr:

" A Duna Dömösnél" 1953. Akv.

149. kép.

PATAKY DÉNES: A ma-gyar rajzmüvészet. Bp. 1960.
Képtáblák a szöveg után.

M.D.K.

Elekfy Jenő

79. Faluszéle.Vizf. 29x41 papir.
80. Vizpart. Vizf. 30x44 papir
81. Piros és fekete cseresznye. Viz. 30x45 papir

Elvesztek. /Győri Városi Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
6. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Elekffy Jenő

MDK

70 művész kiállitása az Ernst muzeumban.
Fenti alkotó munkái is szerepelnek.

Esti Hirlap 3ol sz. 1957. dec. 24 2 old.

MDK

Elekfi Jenő

Önarckép és Tájkép c.képeiért

Munkácsy dij II. fokozat

Átadták 1953. évi müvészeti...dijakat. Magyar Nemzet, 1954. ápr. 4. 6.o.

MDK

Elekfi Jenő

T.B: I. m. képzm. kiáll. grafikai művel.
Kis Újság, 1950. aug. 27. 7 l.

MDK

Elekfy Jenő

Fosca, Francois: L'art hongroise moderne au musée Rath. La Tribune de Genève. 1944.máj.23.

MDK

Elekfy Jenő

Tamás Galéria 128. sz. Önarcképek. 1942. febr.

MDK

Elekfy Jenö, festö

Dombos vidék.	Vizf.
Tornác.	"
Fácános csendélet.	"

Nemzeti Szalon. Kut. 1941 nov.-dec. Kat.

MDK

Elekfy Jenő

Magas part, akv.

Őszi rózsa, "

Fókusz Galéria 2. kiáll. 1947. márc.

MDK

Elekfy Jenö,festö

Kacsák.	Vizf.
Napos ut.	"
Almák.	"
Árnyas utca.	"

Mücsarnok.IV.Képzömüv.kiáll. "A Magyar Müvészetért".
1943 máj.16-3o. Kat. 18.1.

MD K

Elekffy Jenö, festö

Gyümölcsöskert. Olaj.
Tarló. "

A "B" biráló bizottság tagja.

Mücsarnok. -Tavaszi Tárlat. 1957. Kat. 9.1.

MDK

Elekfy Kirchner Jenö,festö

jellegzetes képeinek egyéni izük van.

R.szörédi Ilona ;[illegible] magyar müvészetért "mozgalom nagy kiállitása. Mücsarnok.-Uj Magyarság. 1943 máj.16. 13.1.

Elekfy Kirchner Jenö,festö MDK

A kiállitás egyik legjobb vizfestménytechnikáját az ö képein lehet látni.

Nemzeti Szalon.-Magyar akvarellö és pasztellfestök egyesületének kiállitása. -Szépmüvészet.1940.88.l.
-yz-

MDK

Elekfy Jenö, festö

Szeptember.	Olaj,
Partizánok.	"

/Műcsarnok?/-III. Képzőműv. kiáll. 1952. dec.-1953. márc.
Kat. 7.1.

MDK

Elekffy Jenö, festö

bizonyos foku elernyedés tapasztalható nála.

Rényi Péter: Az V. Magyar Képzömüvészeti Kiállitás festményei, -Sz.N. 1955.jan.9. 6.l.

ELEKFFY Jenő

151, 153, 168, 182-83, 216

Oltványi 1991

áló épitészet az Osztrák-Magyar
pp.9,11.

irt Ybl Ervin: Lotz Károly élete
' c. könyve utószavában, pp.106-
z általa irt tanulmányt Ybl Er-
ban.
zéphelyi F. György: Vallásos fes-
en idézett katalógus I.köt. pp.83-84.
észeti szempontból. Pest,1862.
p.14. Ormósról: Keserü Katalin:
a 19.század közepén Magyarország-
kássága tükrében. Ars Hungarica

MDK

Elekfi Jenő

Bótos Sándor tanára volt

Szolnoki művésztelep kiáll. N.Galéria 1966.okt.

Elekfy Kirchner

A Gresham kör kisebb jelentőségü tagjai voltak, müve szerepelt az 1967 végén Székesfehérváron megrendezett kiállitáson.

Vigilia 1967 12. sz 852.l

Elekfy Jenő MDK

Eső után, olf.

Virágzás, olf.

Kaszáló, olf.

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Elekfy Jenő

Rába menti táj, olf.

Műcsarnok 1959.VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Elekfy Jenő MDK

Tájkép, 1945 aqu.

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Elekfy Jenő MDK

Hóolvadás, 1950 aqu.

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Elekfy Jenő

MDK

Őszi reggel a Dunán, 1953. repr.

Micsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Elekfy Jenő MDK

Őszi reggel a Dunán, 1953, olf.

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Elekfy Jenő MDK

Önarckép, repr.

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Elekfy Jenő
festő

M.DK

Reuter Ágoston évfolyamtársa
volt.

Pa ál Ákos: Reuter Ágoston
Művészet, 1967. március - 23 lap.

M.D.K.

Elekffy Jenő
festő

Klug György ~~[illegible]~~
erfolgorm taisa volt.

– di –: Kiállítási jegyzetek.
Dunántúli Napló, 1957. okt. 20-5 lap.

Elekfy Jenő

MDK

Völgy, olf.

Faluvége, olf.

Ősszel, olf.

Műcsarnok 1954 V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Elekfy Jenő festő M.D.K.

a vízfestményről írt a Képzőművészet iskolája c. kötetben.

László Gy: Könyvismertetés. Művtört. Ért. 1958 4 n. 305.

Elekfy Jenő

Neve emlitve

Komárom megyei Dolgozók Lapja 1966. jún. 26.

Elekfy Jenő festő M.D.K.

Munkácsy-díjas

gyüjteményes kiállitása a Nemzeti Galériában

Napló

Magyar Nemzet 1966. jan. 11. 4.1.

M.D.K.

П. 4.3.

Elekfy Jenő festő M.D.K.

gyüjteményes kiállitása a Nemzeti Galériában

Napló

Magyar Nemzet 1966. jan. 16. 11. 1.

Elektý °enó řeště N.D.K.

Ý Vyšetřovna Kiáliténa s N emocní Galérieábar

°ayiá

Mašýar Nemzet 1966. ján. 16. 11. 1.

Elekfy Jenő, festő M.D.K.

nevét cuclitir:

P.G.: Les Populistes reçoivent les Peintres Hongrois

Les Lettres Françaises, Párizs, 1954. jun. 17.

MDK

Elekfy Jenő
festő

A Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki.

— : —

Művészet, 1966. május – 6 lap

MDK

Elekfy Jenő

Müterem, vf.

Sajó-part, vf.

Szinyei Társ. X.kiáll. N.Szal. 1940.febr.

MDK.

Elekty Jenő

Kiállitási kritika

Népszabadság 1965 okt.3.1.9

Elekfy Jenő, festő

MDK

Díjat nyert.

–: Kiosztották a felszabadulási Képzőművészeti pályázat díjait 6.

ESTI HIRLAP Bp. 1965. márc. 19.

Elekfy Jenő
festő

M.D.K

A Magyar Nemzeti Galeriában
rendezett tárlatán négy
és tíved munkáját mutatta be.
A szerző méltatja Elekfy Jenő
munkásságát

Pogány Ö. Gábor: Elekfy Jenő
Művészet, 1966. április – 18 lap

Elekfy Jenő
festő –

M.D.V.

Virtühör
Szüm alkonyodik } repr

Pogány Ö. Gabor: Elekfy Jenő
Művészet, 1966. ápr. szám 18 lap

Elekfy Ernő M.D.K.

Részt vett a pály ázaton

Grafika: Ujjáépülő várpalota I. dij

A felszabdulás évfordulójára kiirt képzőművészeti pályázat eredménye

Magyar Nemzet 1965. március 20. 7. l.

Elekfy Jenő

MDK

Szinyei Társ. X. kiáll. N.Szal. 1948.febr.

67 Pátria (o)

MDK

Elekfy Jenő

Viztükör, vf.

Patakpart, vf.

Hegyvidék, vf.

Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952

ó gyüjtések /folytatás/

rmekjátékok

Elekffy Jenő MDK

Ősz a Duna völgyében, oaljtőmp.

Műcsarnok 1968.IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

Elek//y Jenő

„Dunai táj" c. aquarellje (45 x 30 cm) – Dr. Kolló Miklós gyűjteményében van. (Felnabadulás – 11)
Felzete: Elek//y 1955.

Szíj Rezső, Műemlékek és műalkotások Várpalotán, Bp 1965.

122 l.

Elekfy Jenő

M.D.K.

Tanárként működött a Miskolci Művésztelepen

Képzőművészeti élet a felszabdulás után 463.l.

A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI I

Bp. 1965.

Elekfy Jenő

Táj a szentendrei Duna mentén, olf.

Műcsarnok 1965 X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Elekfy Jenő (1895-)

Viztükör.
Vizf.45x30 papir.Ltsz:6582.Sign.1942.

Patakpart.
Vizf.33x48 papir.Sign.941.

Hegyvidék.
Vizf.60x44 karton.Ltsz:3613.Sign.1936.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Elekfy Jenő

Táj a szentendrei Duna mentén, o.

K.M. Képzőműv. kiáll. Miles. 1965.

MDK

Elekfy Jenő

Faluszéle, vf.

Vizpart, vf.

Piros és fekete cseresznye, vf.

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke
Bp. 1952

M.D.K.

Elekfy Jenő festő

A Gresham-asztaltársaság látogatta

Bernáth Aurél: A muzsa körül, Bp. 1967. 80.l.

MDK

Elekfy Jenő

Érdemes művészi kitüntetéséről

Művészet 1968 máj.p.13.

Elekfy Jenő (1895) –

Vízimalom. „Elekfy Kirchner 940". arv. 333 × 482 mm. Ltr.: 1948-4153.

Magyar rajz. és arvarell. A XIX. és a XX. nézad. A rat. bev. Delmacher Anna. Bp. 1959

41.

M.D.K.

Elekfy Jenő, festő (Győr 1895 — 1968)

Réti István növendéke volt a Képzőművészeti Főiskolán, akol később – mint kiváló akvarellista – az akvarell-festés tanárahént működött. Utóbbi időben olaj-festéssel is foglalkozott és Munkácy-díjat nyert. A bécsi kiállításon hat akvarell-képe szerepelt.

Bildhauer Béni Ferenczy im Kreise seiner Zeitgenossen. Ung. Kunstausstellung. Einl.d.Katalogs. István Genthon Wien 1963. 83 l. illusztr.

75. old.

Elekfy Jenő
festő

M.D.Y

A Magyar Népköztársaság Érdemes
művésze annal tüntették ki.

— Kitüntetése

Művészet, 1968. május - 16 lap.

MDK

Elekfy Jenő, Jestő

Érdemes művész címet kapta

– Új kiváló és érdemes művészek 13

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

Elekfy Jenő, festő

MDK

Életének 73. évében elhúnyt.

Temetése ápr. 29-én a Farkaszéti temetőben.

—: Hír

8

Nép szabadság, Sp. 1968. ápr. 24.

Elekfy Jenő

Parkrészlet c. műve a Képcsarnok pályázatán díjazott művek kiállításán Pesten, majd Miskolcon bemutatva.

Magyar tájak, emberek /kabdebó/
Északmagyarország 1963. jun. 16. 7.1.

Elekfy-Kirchmel Jenő festő

A 30-as években Zebegényben telepedett le

Dévényi Iván: Tiszavirág beszélgetés Borsos Miklóssal Vass Elemérről

Jelenkor 1967 XII. 1152old.